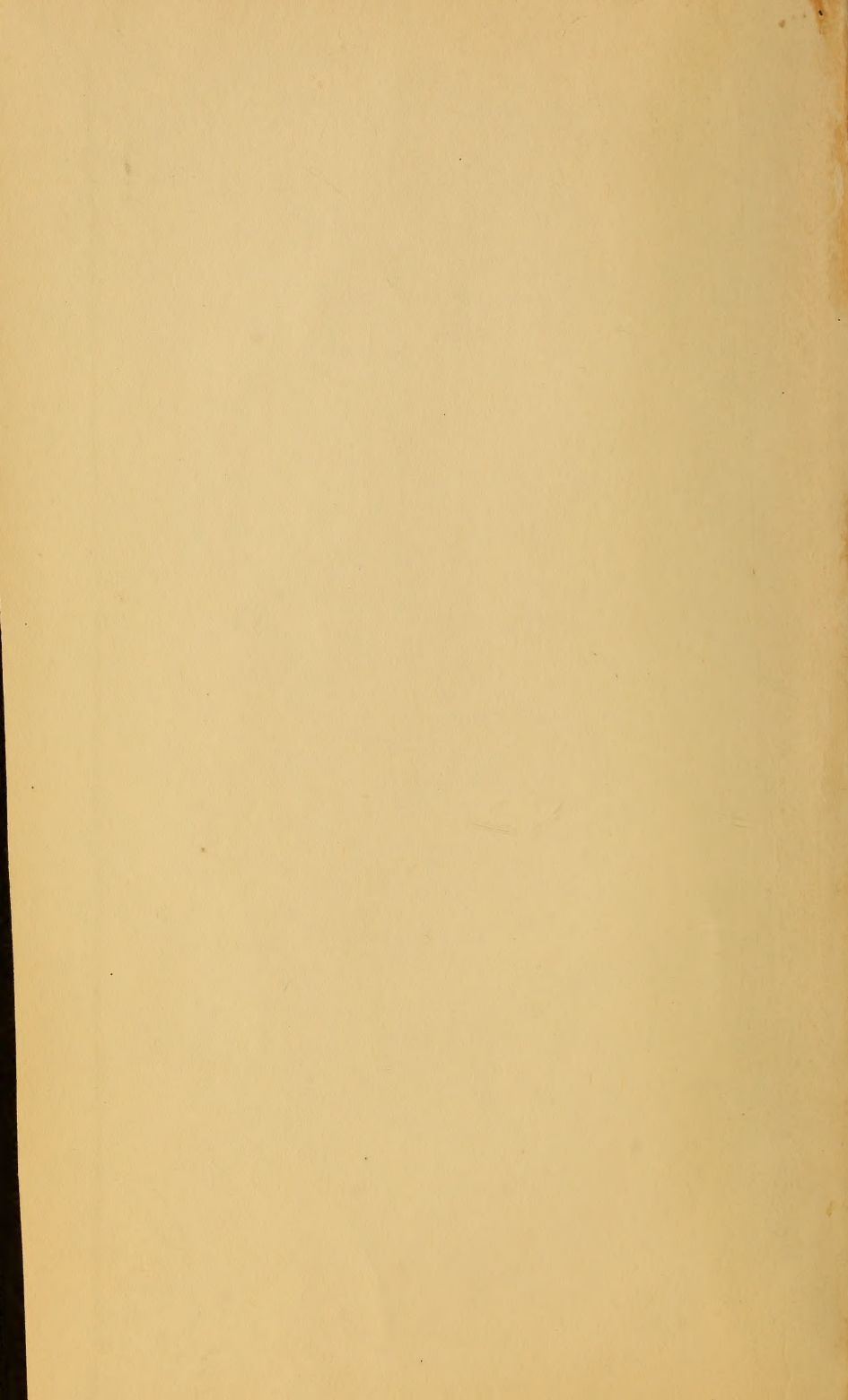

Class BS 1965

Book 1862

PRESENTED BY

1
950

3571

Η ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ.

NOVUM TESTAMENTUM GRAECE.

И КАКИ ЗАПИСИ

ГОДИШНИХ ОТЧЕТОВ

Bible N. I.

Η ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ.

NOVUM TESTAMENTUM

GRAECE.

RECENSUIT

CONSTANTINUS TISCHENDORF.

EDITIO STEREOTYPA SECUNDA

PROLEGOMENIS RENOVATIS TEXTUQUE DENUO
CORRECTO.

EX OFFICINA BERNHARDI TAUCHNITZ.

LIPSIAE MDCCCLXII.

BS 1965

1862

Gift

Mrs. Wm. H. Baldwin

Feb. 25 1927

PROLEGOMENA.

I.

Primam textus Graeci Novi Testamenti editionem Franciscus Ximenes de Cisneros archiepiscopus Toletanus paravit, inserendumque eum curavit, una cum interpretatione Latina vulgata, editioni biblicorum polyglottae Complutensi, cuius volumen quintum efficit. Prelo illud quidem exiit ineunte anno 1514, sequentibus intra triennium quinque voluminibus reliquis; sed anno demum 1520 Leonis X. litteris permissum est ut totum opus in lucem ederetur, neque id fere ante annum 1522 revera factum est. Hinc editio Novi Testamenti Graeca et Latina, quae Erasmo auctore ex officina Frobenii anno 1516 Basileae prodit, principis editionis laudem sibi vindicat, repetita annis 1519, 1522, 1527, 1535. Complutensis editio unde fluxerit, non satis constat; haud dubie tamen, ut ipso textu probatur, ad codices aliquot recentiores instituta est indolis eiusdem qua sunt superstium plurimi; neque est quod horum numero eximatur codex ille a Leone X. ad edendum oblatus, nomine eximiae vetustatis spectataeque fidei laudatus, nisi quod usus eius potius ad Vetus Testamentum Graecum quam ad Novum pertinuisse putandus est¹. Accessit autem ad fundamenti iniquitatem quod editores, Latinum textum maximi facientes², in edendis Graecis non eam quae in tanto opere decebat diligentiam adhibuerunt³. Hac vero diligentia

¹ Cf. Novi Testamenti editionem meam VII. criticam majorem (1859.) p.LXXXII. ubi ex actis ipsius bibliothecae Vaticanae demonstratur codices ad Card. Ximenium Roma missos Veteris Testamenti non item Novi fuisse.

² Cf. verba in prologo ad lectorem (de Vetere Testamento) scripta: „Mediam Latinam B. Hieronymi translationem velut inter Synagogam et Orientalem ecclesiam posuimus, tamquam duos hinc inde latrones, medium autem Iesum i. e. Roma-

nam sive Latinam ecclesiam collocantes.“

³ Luculentissimum indiligentiae exemplum habetur Hebr. 7, 3. ubi post verba μένει ἱερὸς εἰς τὸ διηνεκές hanc Euthaliani capituli partem: ἐν ᾧ, ὅτι καὶ τοῦ Ἀβραὰμ προετιμήθη, (ex margine) in textum inreperere passi sunt. Ipsa Graeca ad Latinum textum exegisse immerito taxati sunt, etsi duo nomina ad Latinum usum quam Graecum scribere maluerunt, edentes Βεελζεβούβ et Βελιάλ. Quod posterius (ab homini-

nec magnus ille Erasmus Complutenses editores antecessit. Adhibuit is codices paucos maximeque Basileenses recentiore textu Byzantino nequaquam superiores. Vestigia summae festinationis in prima editione adhibitae nec plane exstincta sunt in reliquis, quarum quartam passim, in apocalypsi maxime, ad Complutensem mutavit, quum iam in tertiam anni 1522 verba vexatissima 1 Ioh. 5, 7 sq. ex codice Montfortiano post Dublinensi saeculi XV. propter adversariorum clamores recepisset¹.

Nihilominus quum Complutensem tum Erasmicam textus Novi Testamenti Graeci conformationem per longum tempus ubique terrarum repetere placuit, mutatis plerumque paucissimis, saepe vero alterius lectionibus alteri immixtis. Hunc in modum comparatae sunt etiam Roberti Stephani docti typographi Regii Parisiensis editiones, quarum ille tertiam, quae anno 1550 prodibat, fere totam conformavit ad Erasmi quintam, editionis Complutensis et codicum quindecim lectionibus multis in margine notatis. Hanc Roberti Stephani editionem, nomine Regiae claram, perpaucis ad codices ab Henrico Stephano collatos mutatis secutus est Theodorus Beza inde ab anno 1565, rursusque Bezae editiones secuti sunt Elzevirii typographi Leydenses, qui inde ab anno 1624 Graeco Novi Testamenti textui edendo operam navarunt. Qui quidem quum secundam editionem, quae anno 1633 prodibat, praepositis verbis his: *Textum ergo habes nunc ab omnibus receptum*, commendassent, factum est ut *textus recepti* nomen mox in omnium consuetudinem abiret. Idem est quo ad hunc usque diem viri docti utuntur ad significandum textum eum qui paucis ex arbitrio potius quam via et ratione mutatis per haec ultima duo saecula cum Elzevirii saepissime repetitus est, quamquam in re critica vel in pristino ipsorum apostolorum textu indagando non plus auctoritatis habet quam qui in plerisque codicibus recentiore aetate scriptis invenitur, quippe a quibus Erasmus, primus et principalis rationis Elzevirianae auctor, fere totus pependerit.

Dum vero haec textus sacri ratio, sive Erasmi sive Stephani sive Elzeviriorum mavis dicere, in communi hominum doctorum usu erat, non deerat industria adeundi fontes textus antiquioris in variis terris et nationibus propagati. Hinc sensim ortus est apparatus Novi Testamenti criticus, in quo ad singulas textus

bus Latinis ad vocem Hebraicam conformatum) ex incredibili errore denuo C. Lachmannus recepit.

¹ Post Wetstenium (N. T. proll. p. 120 sqq.) aliosque in labores Erasmi criticos accuratius inquisivit vir clar.

Franc. Delitzsch, luculenterque probavit etiamnum ad apocalypsin in apparatu critico lectiones Elzevirianas notari mira Erasmi socordia ortas. Vide: Handschriftliche Funde. I. Heft 1861.

partes ac particulas testimonia codicum Graecorum et vetustiorum et recentiorum, item antiquorum interpretum vel orientis vel occidentis, item scriptorum veterum, qui vel ipsum textum exscripserunt vel docte explicuerunt, tanquam in thesauro reponerentur: unde non modo textus sacri historia sed etiam emendandi textus plerumque editi et causa et ratio disci poterat, praesertim quum simul ars critica excoli coepta esset. Horum studiorum nomine inclaruerunt opera trium Anglorum: Briani Walton (anno 1657), Iohannis Fell (anno 1675), Iohannis Mill (anno 1707). Quae omnia superavit editio I. I. Wetstenii Basileensis, quae Amstelodami anno 1751 et seq. voluminibus duobus prodiit. Cuius operis opes criticas, post inprimis ab Altero Vindobonensi, Birchio Havniensi et Matthaeio professore Moscuensi auctas, exeunte saeculo decimo octavo Ioh. Iac. Griesbach Ienensis ad rem criticam revera promovendam ipsumque textum emendandum docta ratione convertere studuit. Vestigiis insistens Bengelii et Semleri testibus antiquis inter se assidue collatis docuit, tres olim institutas esse textus Novi Testamenti recensiones, occidentalem interpretandi maxime studiosam, Alexandrinam grammatices vindicem, et mixtis priorum studiis Byzantinam. A qua ratione, frustra Matthaeii probis impugnata, subinde vero etiam Hugii et Eichhornii studiis exulta, proficiscens copiam immensam variantium lectionum in ordinem quendam redegit, additisque certis quum de auctoritate testium tum de probabilitate lectionum legibus hoc egit ut textum receptum sive Elzevirianum multis locis corrigeret. Editio Novi Testamenti Griesbachiana (prodiit secundum 1796 tomo I., 1806 tomo altero) magna aequalium laude ornata multumque propagata est. Priorem partem quae evangelia complectitur novis curis auxit Dav. Schulzius anno 1827. Plures alii, ut Knappius, Schottus, Vaterus, Theilius, Hahnus, crisi Griesbachiana ita usi sunt ut Elzevirianum textum insertis probatissimis Griesbachii lectionibus ederent.

Brevi post editio prodiit Augustini Scholz (vol. I. 1830; vol. II. 1836). Quo ille opere ut apparatus criticum allata plurimorum codicum notitia multisque lectionibus inde notatis vel confirmatis promovit, ita gravi detrimento affectit quod in adhibendis quum suis tum aliorum collectionibus criticis maxima usus est levitate atque socordia; praeterea quum codices recentiores Asiaticos antiquioribus Alexandrinis praestare contenderet, ipsum textum imprudenter ad Griesbachii rationes multo magis quam ad suas conformavit.

Mutata res est editionibus Lachmanni et meis. Uterque enim Elzeviriano textu misso facto ad ipsos reversi sumus antiquos testes, a quibus solis textum peteremus in locum Elzeviriani

substituendum. Sed satis diversa ratione usi sumus. Ac Lachmannus quidem¹ daturum se professus (cf. *Theologische Studien und Kritiken* 1830 p. 817—845., ibidem 1835 p. 570 sqq., item prolegg. ed. mai.) textum Novi Testamenti saeculo quarto in oriente vulgatissimum, ex codicibus Graecis nomine „orientalium“ insignitos adhibuit ABC, cum evangeliorum fragmentis PQTZ et epistularum H; item de patribus Origenem. Quibus discrepantibus quum adeundos censeret „occidentales“ testes ex eorumque auctoritate dirimendam illorum dissensionem, eo nomine admisit Graecos Latinos D evangeliorum atque actuum, E actuum, DG epistularum; item Latinos evangeliorum abc, in epistulis passim etiam e (e = ff), in apocalypsi Primasium; praeterea Irenaeum, Cyprianum, Hilarium, Luciferum, insuperque vulgatam Hieronymi editionem.

Hac in re Lachmannus classes testium orientalem et occidentalem cum Griesbachio adscivit, sed nullo modo quo id iure fecisset probavit; nihilominus tota Lachmanni ratio vel maxime pendet ab his classibus recte constitutis. Quid quod occidentales codices ad tollendam orientalium discrepantiam adhibentur, quum occidentales qui creduntur nullo sint numero, ubi orientalium duo aut tres (vide infra) consentiunt. Quod vero laboris sui principium ponere debebat, fieri posse ut textus apud Christianos terrarum orientalium saeculo quarto vulgatissimus mathematica quam dicunt via constituatur, id testium suorum paucitate mirum in modum impediri ipse luculenter probavit. Ait enim: In maxima Novi Testamenti parte codices A et B conferre possumus, sed non ubique. Per magnam partem Matthaei et aliquam Iohannis, item 2 Cor. 4, 13 usque 12, 6. orientalium codicum non habemus nisi B, rursusque inde ab epist. ad Hebr. 9, 14. unum A, accedente modo passim incerta codicis C auctoritate. (Cf. l. l. p. 832.) Hoc quale sit in promptu est, atque ipse addit: Certum est igitur in his partibus (i. e. quarta fere totius Novi Testamenti parte) saepe lectionem parum vulgatam pro unica venditari. Sed etiam locis iis ubi non eandem testium paucitatem habet mathematica Lachmannus ratione abuti videtur. Quo enim tandem iure pro certo ponitur, tres codices superstites, alterum quarti fere alteros quinti saeculi, consentientes textum saeculi quarti probatissimum tradere? Textus vero qui an id ipsum sit quod se esse profitetur, i. e. orientalis textus quarti saeculi, etiam atque etiam dubium est, quale si solus per se sumitur inveniendi textus primi saeculi fundamentum esse poterit? Quae quum ita sint, sic existimo, testes Lachmanno

¹ Prodiit editio eius stereotypa a. 1831; secuta est editionis maioris pars prior 1842, posterior 1850.

unice probatos maximi faciundos esse non modo quarti sed etiam primi saeculi textum quaerentibus, sed textum ex Lachmanni testium computationibus quamvis negotii diligentiae subtilitatis plenis petitur, nisi apponatur commentarius, tantum non inutilem esse et iam multis plus fuci quam lucis fecisse; exprompto vero commentario a critico docto et religioso posse multo utiliora fieri quam eiusmodi textum constitui.

Atque haec quidem de textus Lachmanniani principiis. Iam his quo ille modo satisfecerit quaerendum est. Qua de re uberius exponens in prolegg. N. T. mei 1859 p. cvii sqq. probavi, eum leges suas non raro deseruisse et quum arbitrium excludi vellet arbitrio usum esse, appositis insuper exemplis pluribus vitiorum commentarii quae e suis subsidiis editores corrigere debebant. Illud vero maxime planum feci et aegerrime tuli, Lachmannum circa testes textus novi quem quaereret principales, codices B et C, quibus etiam addendi sunt codex D et Amiatinus codex, mira suaque persona indignissima socordia fuisse cum maximo sui operis detrimento. Quae quidem quamvis dure dicta non impediunt quominus libenter agnoscamus, Lachmanni opus utut imperfectum ad criticam promovendam valuisse nobisque ipsis ut perfectiora quaereremus incitamento fuisse. Nec minus ad studia valuit Angli docti S. P. Tregelles, qui mox editionem Novi Testamenti dabit multo perfectiorem Lachmanni libro.

Equidem ex anno 1840 rei Novi Testamenti criticae assiduum studium impendi. Eodem anno exeunte prodiit prima mea Novi Testamenti editio, in qua, ut in titulo inest, „textum ad fidem antiquorum testium recensui, brevem apparatus criticum una cum variis lectionibus Elzeviriorum, Knappii, Scholzii, Lachmanni subiunxi, argumenta et locos parallelos indicavi, commentationem isagogicam notatis propriis lectionibus editionum Stephanicae tertiae atque Millianae, Matthaecianae, Griesbachianae praemisi.“ Prolegomenis inserta est dissertatio uberius de recensionibus quas dicunt textus Novi Test. ratione potissimum habita Scholzii¹. Quam editionem dum parabam, intellexi quot quan-

¹ Huius editionis Lipsiensis textum, evangeliorum potissimum recognitione facta, repetiit anno 1842 in ed. Parisiensi. Eodem anno Parisiis prodiit altera editio hoc titulo: Nov. Test. Graece et Latine. In antiquis testibus textum versionis vulgatae Latinae indagavit lectionesque variantes Stephani et Griesbachii notavit, viro S. V. Jager in

consilium adhibito, C. T. Parata est in eum finem ut „primum faceret ad studium Graeci textus suscitandum alendum fovendum apud eos quibus Latinus prae ceteris commendatus et sancitus est“ (catholicos Franciae et Italiae theologos spectabam), tum „adiuvaret atque illustraret versionis vulgatae usum criticum“, denique „ingenia et pia et strenua ad novas

tosque labores critica sacra postularet ut litteris, ecclesiae, sibi ipsi satisfaceret. Hos quantum possem in me ipsum suscipere apud animum meum constituebam¹. Ante omnia vero illud faciendum existimavi ut nova studia conferrentur ad testes omnes eos quorum summa in re critica auctoritas esset, vel, ut definitius dicam, ut Graeci codices antiquissimi omnes, uncialibus illi litteris scripti, denuo diligentissime excuterentur ipsique si fieri posset summa cum accuratatione ederentur, nec minus vero in antiquissimis interpretationibus et gravissimis patrum operibus recte ad rem criticam convertendis novae curae ponerentur. In haec igitur intendens inde ab auctumno anni 1840, absoluta m. Oct. prima Ni Ti editione, plura per Germaniam, Franciam, Angliam, Hollandiam, Helvetiam, Italiam terrasque orientales itinera feci ac septem fere annos in perquirendis bibliothecarum libris manuscriptis consumpsi. Unde ad augendum corrigendumque apparatus criticum multum conferre contigit, codicibus Graecis gravissimis omnibus una cum Latinis aliquot, exceptis dudum editis, vel mea manu transscriptis vel accuratissime collatis, additis insuper nonnullis summae antiquitatis monumentis quae eo usque tenebris sepulta iacuerant². Ad istos vero itinerum labores accesserunt domestici circa interpretationes antiquas, patrum opera, criticos aliorum labores, recensioni quas vocant textus antiquas, scriptorum Novi Testamenti dialectum, inprimis circa leges textum ad auctoritatem testium recensendi et ad pristinam integritatem revocandi. Quae pleraque uberius exposita sunt in prolegomenis utriusque editionis septimae anni 1859, quarum eam quae critica maior dicta est ita adornavi, ut summam quandam omnium contineret quae ad excolendam promovendamque rem Novi Testamenti criticam vel ipse suscepissem vel exsecuti essent alii: quamquam rei eo minus iam satisfactum puto quam

excitaret lucubrationes quibus ad veritatis lucem magis magisque perveniretur. Accuratus de toto opere in prolegg. explicui, item in prolegg. editionis criticae maioris a. 1859 p. CXXXIV sqq. Ceterum nuperrime pessima fraude factum est, quod minori editioni eiusdem textus Graeci ad Latinum conformati pro meo nomine propositum est Jageri professoris Parisiensis tanquam auctoris nomen.

¹ Primum ea de re exposui in Theol. Stud. et Crit. 1842 p. 499 sqq.

² Haec verba iam ante annum 1859 scripta propterea etiamnum conservanda duxi, quoniam haec textus sacri editio ex stereotypis formis anni 1850 repetita nondum particeps eorum esse potuit quae pro singulari dei gratia nuperrimo itinere orientali in Europam transtuli. Sinaiticus enim ille quidem codex tanta nobilitate est, ut eum omnium Novi Testamenti codicum principatum habiturum viamque tutiorem laboribus criticis muniturum esse nullus dubitem.

Sinaiticus codex in constituendo textu primas partes mereatur. Repetam autem breviter quibus recensendi principia definire studui.

Discrepantibus antiquis testibus, a quibus scilicet omnis conformatio textus critica proficisci debet et nostrae editiones posthabita Elzeviriana profectae sunt, primo loco habenda sunt quae tumentur codices Graeci antiquissimi a quarto inde usque ad nonum fere saeculum scripti. In his rursus qui antiquitate antecellunt iidem auctoritate praevalent. Quae auctoritas ut magnopere augetur si aliqua interpretationum veterrimarum atque patrum testimonia accedunt, ita non superatur plurimorum vel etiam omnium recentiorum testium dissensione, quippe qui ut tantopere concordarent publico ecclesiae Byzantinae usu factum est. Neque tamen vero quae pro documentorum aetate recentior nobis lectio est non potest nisi ab arbitrio aut usu posterioris aevi derivari: permultae enim lectiones recentiorum codicum iam apud Chrysostomum, cuius aetatem codicum nostrorum vix ullus antecedit, atque item in celeberrimis Gothicae versionis membranarum rescriptis inveniuntur; quemadmodum fit ut lectionem vetustissimorum auctoritate codicum omnium destitutam ipsius secundi tertiique saeculi testis unus vel alter confirmet. Unde sequitur, codicum nostrorum antiquissimorum lectionibus non unis et solis, sed tantum prae ceteris laudem antiquitatis inesse. Quae quidem laus quamvis permagni faciunda sit, tamen quum nullum documentorum nostrorum eam superet aetatem ubi universa quaedam textus sacri varietas ac depravatio iam invaluerat, cuius rei testes luculentissimi sunt Origenes et Tertullianus, ipsis primariis testibus nostris in textu apostolorum restituendo non est absoluta quaedam auctoritas. Hinc ut omnibus quidem locis, ubi quid auctores scripserint docta ratione aut iudicio effici nequit, id quod antiquis testibus probatissimum novimus fidenter sequendum est: ita ubicumque causae graves atque ab arbitrio quam maxime alienae sunt quae aliud prae alio commendent confirmentque, non quod testatissimum, sed quod et bene testatum et per se probabile est praestat.

Iam vero in auctoritate testium pensanda lectionumque probabilitate definienda imprimis haec observanda videntur. 1) Suspecta sunt quum quae uni vel alteri testium prorsus peculiaris sunt, tum quae classium quae esse videntur certam indolem ab homine docto profectam redolent. 2) Arcenda sunt quae quamvis pluribus probata testibus ex errore librariorum orta esse manifestum vel maxime probabile est. 3) Locis geminis quum Veteris tum Novi Testamenti maximeque evangeliorum synopticorum, ad quos inter se exaequandos priscorum hominum prae-

cipuam curam pertinuisse certum est, testibus qui consensum praebent praeferendi sunt qui dissensionem testantur, nisi gravis caussa aliud suadeat. 4) Probabilis prae ceteris ea est lectio quae reliquarum ansam dedisse vel etiam earum elementa in se continere videtur. 5) Studiose tenenda sunt quae a ratione sermonis Graeci auctoribus Novi Testamenti proprii neque minus a consuetudine uniuscuiusque horum scriptorum commendantur. Quae singula per se sola satis ambigua accuratius inquisituros ad ea exigere velim quae explicandi caussa addidi N. T. 1859 ed. crit. maj. p. XXXIII sqq.

Ibidem p. XLVI sqq. uberius expositum est de universa Novi Testamenti dialecto, unde nonnihil adscribamus. Errasse enim eos existimo qui ab his sacris libris quaecumque Alexandrinae dialecti plerumque dicuntur studiose prohibenda duxerunt vel certe non tolerarunt nisi pauca quae ipsis dudum non alienissima videbantur a vulgari sermone Graeco. Nimirum quae eiusmodi multa in vetustis codicibus scripta compererant, ea non deberi nisi librariis Alexandrinis opinabantur. Qua in re mirum hoc erat quod qui Novo Testamento Alexandrinas formas abiudicarunt, eas libenter addixerunt LXX Veteris Testamenti interpretibus, nixi illi quidem vulgatis utriusque Testamenti editionibus. Quamvis autem nemo negaverit Alexandrinum dicendi scribendique genus Alexandrinis hominibus proximum fuisse, una concedendum est quum omnes Iudaeos illo tempore Graece loquentes tum scriptores sacros vel maxime pependisse a septuaginta virorum interpretatione. Quid quod ex hac tot Novi Testamenti locis allata legimus invito vel certe neglecto Hebraeo textu. Accedit quod dialectus Alexandrina non Iudaeis modo, sed omnibus qui per Aegyptum, Palaestinam, Syriam, Asiam minorem et quae circumiacent Graeco eoque vulgari sermone circa aetatem Christi utebantur, communis fuisse videtur: id quod multis eiusdem fere cum Novo Testamento antiquitatis monumentis, ut papyris et inscriptionibus nuper in lucem protractis, probari potest. Quod vero ab editis libris sacris argumentum sumpserunt, id in magno errore positum est. Cur enim Vetus Testamentum tot Alexandrina, non item Novum Testamentum habebat? Propterea quod illud ex Vaticano potissimum codice, etsi Romani editores multa aspernati sunt indolis Alexandrinae constanter in eo posita, hoc vero e recentissimis Erasmi codicibus editum est. Ceterum si grammatici Alexandrini potissimum hoc egisse putandi essent, ut quae aliunde accepissent scripta ad suam ipsorum consuetudinem transformarent, profecto mirum esset quod non Platonem vel Aristotelem vel tot alios aequae ac sacros scriptores reddiderunt Aegyptios. Si vero quaeritur quomodo

Alexandrina illa, ab ipsis sacris scriptoribus profecta, in recentioribus codicibus fere penitus interierint, nihil facilius dictu est. Hos enim, in quos sensim tot novae lectiones maioris momenti transierunt, an summa fide ea quae grammaticam spectant conservasse credibile est? Circumferebantur atque adhibebantur hi codices in ecclesia Graeca: ibi ut videtur fieri ne potuit quidem quin viri docti qui in describendis codicibus suas partes habebant barbara id genus amoverent. Ad orthographicam quidem partem quod attinet, inprimis vexatam illam a doctis recepti textus defensoribus, grave est quod recentiorum codicum ipsi ii qui universam textus recensionem cum codicibus ABCD similibusque communem habent, orthographiam tamen mutatam habent.

Quibus expositis non offendent lectores formis *λήμψεται*, *ἀναλημφθῆναι*: *συνζητεῖν*, *σύνζυγος*, *συσταροῦν*: *ἐκχυνόμενον*, *ἀποκτιέννει*: *τέσσερα*, *τεσσεράκοντα*: *ὀλεθρεύειν*, *κράβατιον*, *ἔσθων*, *γυμνιεύομεν*, *εἰδέα*: *κατασκηνοῖν*, *παρεδίδοτο*, *πῖν*: *μαχαίρη*, *ὄρθρου βαθέως*, *ὁμοιωθῆμεν*, *ἐρύσθην*, *εἰλωμένος*, *ἐπροφήτευσαν*: *Καφάρ- ναούμ*, item *οὕτως* et *ν ἐφελκυστικόν* ante consonam, et si qua alia huius generis sunt: haec enim omnia ex usu antiquissimorum codicum constanti recipienda erant; quamquam plura alia quae ab iisdem auctoritatem habent iterato examini reservare praestabat.

Ceterum textus huius editionis repetitus est mutatis paucis ex editione mea critica manuali anni 1849. Qui quum a. 1850 firmis typis exscriptus esset, ad editionem nuperrimam¹, a qua haud raro differt, nunc non poterat emendari. Tali vero emendatione eo facilius supersedendum iudicabam, quoniam propositum est, codicem Sinaiticum, singulari dei beneficio his temporibus reservatum atque donatum brevique litterarum Christianarum lumen proditurum, in recensendo textu fundamenti loco ponere.

¹ Titulum habet: N. T. Graece. 473. 16. 8°. min. 2²/₃ Thlr.) Cf. ed. Ad antiquos testes denuo recensuit, apparatus criticum omni studio perfectum apposuit, commentationem isagogicam praetexit C. T. Ed. VII. critica maior. 1859. Cui anno 1860 Notitia codicis Sinaitici accessit. (CCLXXX. 696. 681. 16. 8°. mai. 8¹/₃ Thlr.) Simul prodit: N. T. Graece. Ad antiquos testes denuo recensuit, cum apparatu critico et prolegomenis edidit C. T. Editio VII. critica minor. Accessit a. 1860 Notitia codicis Sinaitici. (CXL. 422. crit. min. p. LXXXII. „differunt eo quod minor ex maiore excerpta est, opibus criticis ita minutis ut praeter nostras etiam Elzevir., Griesbachii, Scholzii, Lachmanni lectiones notatione critica eaque paullo succinctiore illustrarem, notis reliquis plerisque resectis.“ „Ipsam vero minorem ed. commentario critico perfectiore uti quam Wetstenianam, Griesbachianam, Scholzianam, Lachmannianam, data opera facile intellectum iri spero.“

Cui quidem quum maxima sit cum Vaticano similibusque cognatio, quos a. 1849 paullo magis quam a. 1859 secutus sum, huius editionis textus passim postea invito nuperrimo revocandus erit.

Scribebam Lipsiae m. Febr. a. 1862.

BREVIS SUBSIDIORUM CRITICORUM NOTITIA¹.

I. CODICES GRAECI IIQUE UNCIALIBUS LITTERIS SCRIPTI A SAECULO IV. USQUE AD X.²

§: hoc siglo notare propositum est codicem Sinaiticum, de quo uberius diximus in Notitia ed. cod. bibl. Sin.³, item in appendice addita utrique editioni a. 1859. Praeter multos Vet. Test. libros Novum Testamentum continet totum, nulla lacuna deformatum, auctum vero etiam epistula Barnabae (cuius pars prior hucusque Graece deperdita erat) ac priore Pastoris parte. Medio saeculo quarto scriptum eum esse argumentis idoneis probatur. (Cf. Notit. p. 11—14. quorum argumentorum pondus eo maxime augetur, quod insignium lectionum quas ipsas veteres notarunt, post vero communi fere consensu expulerunt — ut *εφρω* Eph. 1, 1. *εφοβοντο γαρ* omissis reliquis Mc. 16, 8. *εστιν* Ioh. 1, 4. — plus in Sinaitico quam in Vaticano aut alio ullo invenitur.) Eadem fere aetate Vaticanum esse dudum cum Hugio statui, assentiente nuper etiam Tregellio; tamen ea res in Sinaitico paullo manifestior quam in Vaticano est. Ad quam antiquitatis laudem accedit talis textus, quem ipsis primis p. Chr. saeculis vulgatum fuisse demonstrari possit. Hinc miro saepe modo cum Vaticano consentit; saepe vero etiam illo invito, accendentibus plerumque nobilissimis aliis testibus, rectum tenere videtur, vel certe consentientes habet antiquissimos patres atque interpretes.

† A codex Alexandrinus ex donatione patriarchae Cyr. Lucaris a. 1628 Musei Britannici factus. Incipit Matth. 25, 6.

¹ Plura quaerenti satisfaciet editio Ni Ti mea VII. 1859 critica maior, in qua uberrimus horum subsidiorum index exhibetur p. CXXX—CCLXIX. Eundem paullo succinctiorem eadem editio critica minor praebet p. LXXXIII—CXXXIV.

² Insignitos † signo ediderunt alii, †† ipse edidi, ††† transscripsi vel contuli.

³ Notitia editionis codicis bibliothecae Sinaitici auspiciis imperatoris Alexandri II. susceptae. Accedit catalogus codicum nuper ex Oriente Petropolin perlatorum, item Origenis scholia in proverbialia Salomonis partim nunc primum partim secundum emendatius edita. Lipsiae 1860. (Pagg. 124. 4°. mai. cum tabulis.)

Rursus hiat Ioh. 6, 50—8, 52. 2 Cor. 4, 13—12, 6. Novum Testamentum, quod una cum Vetere (ed. Baber Lond. 1816—28) complectitur, ad ipsius codicis similitudinem editum est cura Woidii Londini 1786. Inde excerptas lectiones quae ab ed. Steph. III. differunt edidit Spohn in Notitia codicis Alexandrini 1788. Anno vero 1860 prodiit N. T. Gr. ex antiquissimo codice Alexandrino a C. G. Woide olim descriptum: ad fidem ipsius codicis denuo accuratius edidit B. M. Cowper. Quo labore plura correctata sunt quae Woidius minus curate ediderat. Scriptus videtur post med. saec. V.

† B codex Vaticanus signatus numero 1209. Utrumque Testamentum continet; Novum vero deficit inde ab Hebr. 9, 14., ita ut desiderentur epistolae ad Timotheum utraque, ad Titum, ad Philemonem et Apocalypsis. Collationes imprimis tres institutae sunt: prima studio Bartoloccii anno 1669, servata in bibl. Imp. Parisiensi; altera a Birchio, edita in Variis lectionibus Havniae 1798, 1800, 1801; tertia a Micone Italo sumptibus Richardi Bentleii. Eam transscripsit Woidius transcriptamque edidit Henricus Ford in Appendice ad editionem Ni Ti e cod. ms. Alexandrino 1799. Tertiae supplementum Rich. Bentleius ita fieri iussit, ut non perscriberentur nisi loci secundis curis tractati. Quod postquam diu deperditum visum esset, 1855 contigit ut in lucem protraherem. Alia praeterea supplementa meis aliorumque curis accesserunt¹, ut in ed. crit. mai. perscriptum habes. Denique vero a. 1858 codicis editio dudum ab Ang. Maio suscepta prodiit, emendata curis Caroli Vercellone. Quae quamvis a perfectiore forma, quam viri criticarum rationum amantes tali in opere vel maxime requirunt, procul absit, ut ipsi editores senserunt ac professi sunt, tamen omnes collationes ante institutas plurimis supplet locis, rursusque iisdem collationibus ipsa passim emendatur. Textus Ni Ti editiones manuales ad opus Maianum conformatae prodierunt: Romae 1859 ipsius Maii curis adornata passimque ad codicem ipsum emendata; Londini eodem anno (ex officina Lips. Teubneriana) apud Williams et Norgate; Lugduni Batavorum 1860 curis professorum A. Kuenen et C. G. Cobet, ex ingenio editorum passim correctata, Berolini 1862 studio Philippi Buttmann, addita tabula eorum quae inter Maium variosque collatores differunt. Praeterea iam anno 1856 Phil. Butt-

¹ Ex Bartoloccii et Birchii collationibus, additis meis lectionibus et ut vult aliquot suis, fluxit editio quam „ad fidem codicis principis Vaticanani“ a se institutam dixit Ed. de Muralto. Cf. N. T. meum Lips. 1849 prolegg. p. XLVII sqq. (1859 p. CXII sq.). Quem idem nuper addidit „Recensum locorum“ etc., de eo breviter exposui in Appendice ad utramque Ni Ti editionem meam anni 1859.

mann edidit N. T. ad fidem potissimum codicis Vat. B a se recensitum, variis lectionibus codicis B, textus recepti, editionum Griesbachii, Lachmanni, Tischendorffii integris adiectis. Quod opus emendatius nuper repetitum est.

†† B ad apocalypsin, codex Vat. nr. 2066, olim monachorum Basilianorum in urbe nr. 105. Edidi 1846 in Monumentis sacr. ineditis p. 407—432. Inseruit vero etiam huius codicis textum A. Maius editioni suae bibliorum Vaticanorum. Inter Maianum et meum quid differat, vide in ed. VII. crit. mai. p. CXCII sq. Scriptus videtur circa initium octavi saeculi.

†† C codex Ephraemi Syri rescriptus in bibl. Imp. Paris. nr. 9. Fragmenta quae continet plus dimidiam totius Novi Testamenti partem efficiunt. Scriptus videtur ante med. saec. V. (C*), uno fere saeculo post primum correctus (C**), secundum correctus et ad usum ecclesiasticum instructus saeculo fere nono (C***). Denique saeculo XII. scripturis antiquis spongia deletis suprascripti sunt tractatus Ephraemi Syri Graece versi. Totum codicem edidi Lipsiae 1843 (fragmenta Novi Test.) et 1845 (fragmenta Veteris Test.).

D codex Bezae Cantabrigiensis. Textum evangeliorum una cum actibus apostolorum Graecum et Latinum continet, in evangelii Matthaei et Iohannis et in actibus passim mutilum, aliquoties etiam posterioribus curis suppletum. Scriptum existimo circa med. saec. VI. Splendide edidit Kipling Cantabrigiae 1793.

†† D ad epistulas Pauli, codex Claromontanus a Beza possessore dictus, nunc in bibl. Imp. Paris. nr. 107. signatus. Continet Graece et Latine epistulas Pauli omnes quattuordecim, paucis versibus exceptis. Scriptus videtur saeculo sexto medio; postea, in primis saeculis ut videtur septimo et nono, a pluribus viris doctis ad varios codd. et Graecos et Latinos correctus est. Utrumque textum una cum lectionibus variorum correctorum edidi anno 1852.

†† E ad evangelia, codex Basileensis K IV. 35. Evangelia habet integra, nisi quod quinque Lucae folia perierunt, quorum tria minutis litteris suppleta sunt. Saec. VIII. med.

† E ad actus apostolorum, codex Laudianus Bodleianus est, scriptus stichometrica. Graeco textui adiunctus est Latinus vetus. Postquam e Sardinia in Angliam pervenisset, iam a Beda Venerabili ad commentarios adhibitus est. Hiat 26, 29—28, 26. Edidit 1715 Oxonii Thomas Hearne. Ipse descripsi ad repetendam emendandamque editionem. Saec. fere VI. exeunt.

E ad Pauli epistulas, codex Sangermanensis, post incendium abbatae S. Germani Parisiis a Dubrowskio comparatus indeque postea Petropolitanus factus. Is per totum textum Graecum nil est nisi Claromontani codicis identidem iam correcti apographum

satis vitiosum. Ad Latina vero, quae et ipsa passim ineptissime ex Claromontano transscripta sunt, simul alius codex adhibitus est. Cf. Codicis Clarom. mei prolegg. p. xxv sq. Passim hiat. Pro scripturae similitudine eiusdem cum cod. evv. Δ similibusque aetatis ac patriae videtur esse.

† F ad evangelia, codex Boreeli, nunc Rheno-Traiectinus. Continet evangelia, sed folia permulta periere, quorum nonnihil Wetstenii tempore nondum avulsum erat. Lectiones variantes a Matth. 7, 6 usque Luc. 11. Wetstenius suis inseruit commentariis. Anno vero 1843 H. E. Vinke edidit Iodoci Heringa disputationem de codice Boreeliano, adscriptis omnibus codicis lectionibus. Saec. IX.

†† F^a codex Coislinianus Parisiensis. Pauca evangeliorum, actuum et epistularum fragmenta in Octateuchi margine citata. Edidi in Monumentis sacris ineditis Lips. 1846 p. 400 sqq. Scripta sunt saeculo fere ineunte septimo.

† F ad Pauli epistulas, a monasterio Augiae Maioris in Helvetia codex Augiensis dictus est, nunc collegii Cantabrigiensis S. Trinitatis. Continet inde a Rom. 3, 19 Graece et Latine epistulas Pauli tredecim, lacunis paucis, item ad Hebraeos epistulam Latine. Hic codex et Boernerianus Dresdensis ad idem exemplar Graecum conformati sunt, etsi passim differunt. Accurate post imperfectissimum Wetstenii laborem contuli 1842. Latina ab interpretatione Hieronymi multo magis quam ab Italo textu pendent. Utrumque textum Frid. Henr. Scrivener accuratissime edidit Cantabrigiae 1859. Saec. IX. exeunt.

†† G ad evangelia, codex Andreae Seidelii, nunc Harleianus 5684 Musei Britannici. IV evangelia continet, locis multis mutilus, passim minutis litteris suppletus. Saec. fere X.

† G ad epistulas Pauli, codex Boernerianus bibl. Reg. Dresdensis. Graecus epistularum tredecim textus, quem paucis deperditis continet, ex eodem fonte cum codice Augiensi (F) haustus est, Latina vero versio interlinearis non Hieronymi sed Itala est. Totum edidit Chr. Fr. Matthaei Misenae 1791. Saec. IX. exeunt.

†† H ad evangelia, codex Andr. Seidelii, nunc Hamburgensis bibliothecae publicae. Textum IV evangeliorum continet, sed multis locis mutilum. Post Christophor. Wolfium 1850 accuratissime contulit S. P. Tregelles; post eum anno 1854 et ipse examinavi et passim contuli. Eiusdem cum G aetatis.

†† H ad actus apostolorum, codex est Mutinensis nr. 196. Plura desiderantur, quorum partem supplevit antiquus corrector, partem alius satis recens. Prima huius codicis notitia debetur Scholzio. Saeculi fere noni est.

† H ad epistulas Pauli, cod. Coislin. nr. 202 in bibl. Imp.

Paris. Sunt folia 14, quorum duo nunc Petropoli habentur. Edidit, neglectis et erratis paucis, Montefalconius in Bibliotheca Coislin. p. 251. Saec. VI.

†† J: codex bibl. Imp. Petropolitanae, ad quam nuper ex collectionibus meis transiit. Folia sunt palimpsesta 28, septem antiquissimorum codicum reliquiae, quorum tres saeculo quinto, duo sexto, duo alteri septimo scripti videntur. Fragmenta continent quattuor evangeliorum librique actorum, item epistularum ad Corinthios prioris et ad Titum. Edidi in Monumentorum sacror. nova collectione, vol. I. anno 1855.

†† K ad evangelia, codex Imp. Parisiensis nr. 63. ab insula unde anno 1673 in bibliothecam Colbertinam pervenit plerumque Cyprius dictus. Continet evangelia IV integra. Saec. IX. med. vel exeunt.

K ad epistulas catholicas et Paulinas, codex Mosquensis S. Synodi nr. 98. ex Atho monte petitus. Continet omnes Novi Test. epistulas exceptis aliquot capitibus. Contulit Chr. Fr. Matthaei, accurateque descripsit in ed. epp. Pauli ad Romanos etc. Rigae 1782. p. 265 sqq. Saec. fere IX.

†† L ad evangelia, codex Imp. Paris. nr. 62. Textum evangeliorum integrum praebet exceptis locis quinque. Anno 1846 totum inserui meis Monumentis sacris ineditis p. 57—399. Saec. fere VIII.

†† L ad actus et epistulas, codex bibl. Romanae Angelicae A 2. 15, antea Passionei cardinalis. Incipit Act. 8, 10. et deficit Hebr. 13, 10. Saec. IX. exeunt.

†† M codex Imp. Paris. signatus numero 48, olim abbatis Des Camps. Evangeliorum textum integrum habet. Saec. IX. fere exeunt.

†† M ad epp. Pauli: fragmenta duo, altera Hamburgensia (ex ep. ad Hebr.) altera Londinensia (ex epp. ad Cor.). Edidi in Anecdotis sacr. et prof. 1855 pag. 174 sqq. (Editione 1861 repetita correctata sunt quattuor locis vitiose typis exscripta.) Saec. IX.

†† N: sunt tria eiusdem codicis purpurei auroque et argento scripti fragmenta, primum foliorum duorum Vindobonae, alterum (antea J evv.) quattuor foliorum Londini, tertium (antea Γ evv.) sex foliorum Romae servatorum. Desumpta sunt ex evv. Matthaei, Lucae et Iohannis, scriptis sexto ut videtur saeculo. Edidi a. 1846 in Monumentis sacr. ined. p. 10—36.

†† N^b: fragmenta pauca palimpsesta evangelii Iohannis saeculo fere quinto scripta. Continet codex Syriacus in Museo Britannico num. 17, 136 insignitus. Edidi in Monum. sacr. ined. Nov. Coll. vol. II.

N^c: fragmenta Mosquensia (capitis X.) epistulae ad Hebraeos,

de quibus Matthaeius retulit in maiore Ni Ti editione sua ad Heb. 10, 1. Similia videntur fragmentis epp. Pauli siglo H notatis.

† O codex Mosquensis S. Synodi nr. 120. Folia octo ex Atho monte advecta. Continent fragmenta evangelii Iohannis cum scholiis. Edidit Chr. Fr. Matthaei, cui est codex 15., in ed. epp. Pauli ad Thess. et ad Timoth. Gr. et Lat. Rigae 1785. p. 258—260. Noni fere saeculi.

††† †† O^a O^b O^c O^d O^e: his siglis insignire placuit quae hymnorum a Luca evangelista traditorum (1, 46 sqq. 68 sqq. 2, 29 sqq.) exempla habentur in edd. uncialibus Guelferbytano, Bodleiano, Veronensi, Turicensi, Sangallensi. O^a edidi in Anecd. sacr. et prof. p. 206 sqq. O^d locum habebit in Monumentorum meorum vol. quarto. O^c Blanchinus edidit in psalterio duplici quod adiunxit Vindiciis canonic. script. Romae 1740.

(O ad actus insignire propositum est folium VII. fere saeculi nuper a me ex oriente Petropolin allatum, in quo scripta sunt 2, 45—3, 8. Edendum curabo in Monumentorum vol. V.)

† P codex Guelferbytanus rescriptus, cuius antiqua sacri textus scriptura saeculi fere sexti superscriptum habet textum Latinum Isidori Hispalensis. Quae legere poterat edidit Franc. Ant. Knittel in Ulfilae versione Gothica etc. Brunsvic. (1762) p. 55—100. Sed multo plura ipse erui, eaque continebit Monumentorum meorum vol. V. Fragmenta multa Lucae, aliqua Matthaei, pauca Marci et Iohannis.

†† Q codex Guelferbytanus rescriptus. Sunt fragmenta evy. Lucae et Iohannis in eodem codice Isidori reperta, saeculo fere fragmentis P priora. Post imperfectam Knittelii editionem nuperime edidi in Monumentorum meorum volumine III.

(P ad epp. Pauli dicere propositum est folium duplex saeculi fere VI. quo continetur 1 Cor. 1, 20—2, 12. ex oriente mea opera Petropolin perlatum. Destinavi Monumentorum volumini V.)

†† R codex rescriptus Musei Britannici ex monasterio Coptico deserti Nitriensis allatus. Continet sub textu Syriaco uberrima evangelii Lucae fragmenta saeculo VI. scripta. Edidi 1857 in Monum. sacr. vol. II. pag. 1 usque 92.

S codex Vaticanus nr. 354. Evangelia quattuor integra habet. „Bis diligenter“ contulit Birchius; ipse addidi accuratum facsimile. Exaratus est anno 949.

† T^a cod. Borgianus 1. in collegio Romano pro propaganda fide depositus. Continet capitulum 6. 7. 8. evangelii Iohannis fragmenta, quae ad latus habent versionem Coptam Thebaicam. Edidit Aug. Ant. Georgi in Fragmento evang. S. Ioh. Graeco-copto-thebaico etc. Romae 1789. Saec. fere V.

T^s: duo fragmenta Sahidica Graeca, quae olim Woidius possedit et in collationibus suis fragmentorum Sahidicorum excerptis. Quo loco postquam editores Ni Ti diu latuissent, nuperrime altera: Lc. 12, 15—13, 32. primus animadvertit S. P. Tregelles, altera: Ioh. 8, 33—42. ipse primus vidi.

(T^b dicere consentaneum erit fragmenta evangelii Iohannis Petropolitana nuper a me inventa, quae VI. fere saeculo scripta magnam cum Borganianis similitudinem habent. In lucem proditura spero in Monumentorum meorum vol. V.)

†† U codex Venetus Marcianus class. I. nr. VIII. olim Nianianus. Sunt evangelia IV integra. Saeculi IX. vel X.

V codex Mosquensis S. Synodi. IV evv. continet saeculo fere nono scripta usque Ioh. 7, 39, a quo inde loco manus recentior saeculi fere XIII. litteris minutis scripsit. Praeterea desideratur nonnihil in Matthaeo. Chr. Frid. Matthaei „bis diligentissime“ contulit.

†† W^a codex Imp. Paris. nr. 314. Sunt duo fragmenta evangelii Lucae, octavo fere saeculo scripta. Edidi 1846 in Monumentis sac. ineditis p. 51—56.

†† W^b codex Neapolitanus rescriptus foliorum 14, quorum unum legi, in quo est Marc. 14, 32—39. Haec edidi in annalibus Vindob. 1847. Reliqua fragmenta nondum lecta sunt. Eiusdem cum W^a et aetatis et indolis esse videtur.

†† W^c: folia tria Sangallensia, quibus quae olim Marci et Lucae fragmenta scripta erant (Mc. 2, 8—16. Lc. 1, 20—32. 64—79), ad librorum palimpsestorum modum fere deleta sunt. Quae inde eruere contigit edidi in Monum. meorum volumine III. Saec. IX.

†† X codex bibliothecae universitatis Monacensis. Sunt fragmenta plurima IV evangeliorum, quorum textui additi, passim interiecti sunt complurium patrum imprimis Chrysostomi commentarii. Saec. IX. vel X.

†† Y codex bibliothecae principalis Barberinae nr. 225. octavi fere saeculi. Fragmenta evang. Iohannis: 16, 3—19, 41. Edidi in Monumentis sac. 1846 p. 37—50.

† Z codex Dublinensis collegii S. Trin. rescriptus. Insunt plurima ev. Matthaei fragmenta, sexto fere saeculo scripta. Edidit Io. Baret, Dublinii 1801. Postea emendavit S. P. Tregelles.

†† Γ codex quattuor evangeliorum nuper ex oriente a me allatus, magna codicis Cyprii i. e. K evangeliorum similitudine conspicuus. Lucae textus integer superest, item Marci exceptis 3, 35—6, 20. Accedunt fragmenta ex 10 capp. Matthaei et 8 Iohannis capitibus. Atque haec quidem ex anno 1855 Bodleiana sunt. Ex itinere vero meo anni 1859 pervenerunt Petro-

polin: Mt. 1, 1—5, 31. 9, 6—12, 18. 14, 15—20, 25. 23, 13 usque finem. Ioh. 1, 1—6, 13. 8, 3—15, 24. 19, 6 usque finem. Quibus in foliis Petropolitans subscriptio ad finem ev. Ioh. inventa est, qua annus Christi 844 notatus videtur. Cf. Notitiam meam ed. cod. bibl. Sinait. etc. pag. 53.

† Δ codex Sangallensis cum versione Latina interlineari. Quattuor evv. habet integra praeter Ioh. 19, 17—35. Noni fere saeculi. Ad similitudinem ipsius libri manu scripti edidit H. Ch. Mich. Rettig Turici 1836.

†† ⊕ codex Tischendorffianus I. bibliothecae universitatis Lipsiensis. Sunt folia quattuor, quorum tertium fere periit, Matthaei fragmentis completa. Edidi in Monumentis sacr. ined. p. 1—10. Saeculi VII. fere medii.

(⊖^b ⊖^c ⊖^d: his siglis in numerum codicum evangeliorum recipere propositum est varias textus antiquissimi reliquias, quas cum tot aliis monumentis ex nuperrimo itinere meo orientali bibliotheca Imp. Petropolitana habet, ita ut ⊖^b significaturum sit folia sex VII. fere saeculi, quibus Matthaei et Marci fragmenta supersunt: ⊖^c folium unum saeculi VI, in quo est Mt. 21, 19—24: ⊖^d folium dimidium cum fragmentis cap. 11. ev. Lucae. De quibus omnibus volumini V. Monumentorum meorum reservatis vide Notitiam ed. cod. bibl. Sinait. etc. p. 50.)

†† † Λ codex evangeliorum Lucae et Iohannis integer, noni potius quam octavi saeculi. Antea meus, nunc Bodleianus Oxoniensis. Huc confer quae in Notitia ed. cod. bibl. Sinait. etc. p. 58 sq. notata sunt de alteris quasi eiusdem evv. codicis partibus minusculo litterarum genere scriptis.

Ξ: hoc siglo S. P. Tregelles designavit fragmenta evangelii Lucae palimpsesta a se eruta. Pervenit codex iste recentiore scriptura evangelistarum continens quadraginta ante annis ex insula Zacynthi in bibliothecam societatis biblicae Londinensis (British and Foreign Bible Society). Antiquior scriptura octavi saeculi videtur esse; quae supersunt Lucae fragmenta, ad capp. priora undecim pertinent. Textus plerumque cum BCDL consentit, praeterea eadem cum cod. Vaticano capitulorum notatione insignis est. Anno 1861 Tregelles edidit Londini libro splendido, cui titulus est: Codex Zacynthius.

(Π: hoc denique siglum destinavi codici quattuor evv. noni saeculi, quem quum nuper apud Smyrnenses invenissem, possessoris nomine imperatori Alexandro II. obtuli. Descripsi in Notitia ed. cod. bibl. Sinait. etc. p. 51 sq.)

Ad haec et antiquissima et gravissima documenta Graeci Novi Testamenti textus accedunt codices minusculis litteris inde a saec. nono exeunte usque ad saec. 16. scripti, qui quum

maximo sint numero, exigua tamen auctoritate sunt. Longe enim plurimi magna insignes consensione eum exhibent textum qui per regnum Byzantinum communi usu receptus erat. Tamen sunt etiam haud pauci in quibus antiquioris lectionis vestigia supersunt. Evangelici textus codices minusculi innotuerunt plus 500, insuper evangelistaria, i. e. libri liturgici lectionibus evangelicis compositi, plus 200, quorum fere 60 uncialibus litteris sed maximam partem saeculis demum 10. 11. 12. scripti sunt. Actus apostolorum et epistulas catholicas minusculorum codicum plus 200 continent, item Paulinas epistulas plus 300, apocalypsin circiter 100. Praeterea lectionaria quae lectiones ecclesiasticas ex actibus et epistulis continent plus 60 reperta sunt.

II.

VERSIONES ANTIQUAE.

A Graecis codicibus, qui primum merito in subsidiis criticis locum obtinent, ad antiquas versiones, alteram horum subsidiarum classem, pergendum est. Harum septem: Aegyptiaca, Aethiopica, Arabica, Armenica, Georgiana, Persica, Syriaca, ad orientem pertinent, quinque: Latina, Gothica, Slavonica, Anglosaxonica, Francica ad occidentem. Quae omnes ut gravissima sunt monumenta fidei Christianae per terrarum orbem manantis, ita textus sacri historiam illustrent et studia adjuvant eiusdem textus ad pristinam integritatem revocandi. Non omnes vero eadem auctoritate critica sunt, quae ex tribus potissimum rebus pendet. Quaeritur enim primum an interpretes ex ipso Graeco fonte hauserit; tum qua fide, qua dexteritate Graecum reddiderit; tertium an ipsius interpretationis textum antiqua fideque digna monumenta conservaverint. His diligenter perpensis sequitur, quattuor imprimis, duas alteras orientis, alteras occidentis, ad rem criticam valere, Syriacam et Aegyptiacam, Latinam et Gothicam.

Aethiopica quidem versio magnam antiquitatis laudem habet, sed et antiqua monumenta desunt et ea quae supersunt nondum accurate excussa sunt. Post ed. princ. Rom. 1548 ediderunt Bode 1753 et Th. P. Platt 1830. Arabici textus non modo magna varietas est, sed etiam de aetate, origine et fati satis ambigitur. Edita ab Erpenio 1616 et in bibl. polyglottis Par. et Lond.¹ Armenicae versionis quinto saeculo factae tres imprimis editiones habentur: Amstelodamensis 1666; Zohrabi 1789; Veneta 1805. Georgiana sive Iberica, saeculo fere Armenica posterior, edita est Mosquae 1743 et 1816. Persice

¹ Codicem epistularum Paulinae polin attuli, insigne litterarum Aramarum, qui annum 892 subscriptum bicarum monumentum itemque grave habet, nuperrime ex oriente Petrorei criticae subsidium.

evangelia tantum edita sunt, eaque duplici textu: alter (in polyglott. Lond.) e Syra simplici fluxit, alterius (a Wheloc et Pierson 1657 editi) fontes qui fuerint non satis liquet. Porro occidentales versiones Anglosaxonica et Slavonica non antecedunt octavum et nonum saeculum; prioris e Latino potius quam e Graeco haustae evangelia tantum supersunt, edita a Iunio 1644, a Thorpio 1842. Posterior admodum varia ad haec tempora pervenit. Prae ceteris laudatur vulgaris textus editio Mosquensis a. 1751. De excutiendis libris mss. inprimis promeruit Dobrowsky. His accedit Francica evangelii Matthaei versio, instituta saec. IX. nuperque (a. 1827) curis Andreae Schmeller edita.

Versiones igitur istae omnes etsi multa sunt quae impediunt quominus ad rem criticam fidenter et cum auctoritate adhiberi queant, tamen virorum doctorum studia hucusque in iis tractandis consumpta non sine fructu manserunt. Quae pleraque ad apparatus editionis nostrae criticae maioris accuratius quam a quopiam antea adhibita sunt.

Restat ut de gravioribus breviter dicamus. Aegyptiacae tertio saeculo adscriptae distinguuntur dialecti tres, Memphitica, Sahidica, Basmurica. Duarum posteriorum nonnisi fragmenta sed maximam partem in antiquissimis membranis et papyris reperta sunt. Ad Sahidica, quae dimidiam fere partem totius Novi Ti complectuntur, potissimum Woidius studium contulit (cf. Append. ad ed. Ni Ti e cod. ms. Alex. Oxonii 1799), ad Basmurica epistularum Pauli et evangelii Iohannis fragmenta post alios Engelbrethus (Havniae 1811). Memphitici textus editionem post Wilkinsium (1716) suscepit Schwartzius. Evangeliiis diligentissime ab eo editis (Lips. 1846, 1847) actus et epistulas addidit P. Boetticher (Halae Saxon. 1851, 1852). Codices quidem his laboribus adhibiti parum valent antiquitatis laude.

Syriacam versionem, quae secundo iam saeculo instituta esse a multis creditur, quarto saeculo dudum exstitisse et quasi usu receptam fuisse certum est. Antiquissimam eius rationem, sive eam quae Peschito i. e. simplicis nomen habet, post ed. princ. Vindob. a 1555 aliasque ediderunt curis coniunctis Leusden et Schaaf Lugd. Bat. 1709 (et 1717), item Londini 1816 Sam. Lee et 1828 Guil. Greenfield. Quinque libros: 2 Pet. 2 et 3 Ioh. Iud. et apoc. primam Syrorum versionem non habuisse tantum non certum est. (Edid. primi Pococke et de Dieu.) Altera ad Monophysitarum usum suadente Philoxeno a Polycarpo ineunte sexto saeculo facta est, quae Graecam litteram multo pressius redderet. Eandem rursus anno 616 Thomas Charklensis ad codices Graecos Alexandrinos recognovit et asteriscis obelis notisque exegeticis instruxit. Haec postrema ratio ex codd. egregiis edita

est a Iosepho White, excepta apocalypsi, 1773, 1799, 1803 (Evang. Ioh. rursus a G. H. Bernstein 1853). Praeterea evangeliarum quod Hierosolymitanum nuncupant, Romae manu scriptum servatum et ab Adlero (Havniae 1789) illustratum, ad antiquum textum Graecum Palaestinensium cognoscendum facit. Cui rationi similis videtur ea quam habet liber palimpsestus antiquissimus mea opera ex oriente Petropolin advectus. (Cf. praeter ed. crit. mai. Notitiam ed. cod. bibl. Sin. p. 49.) Denique vero a Guil. Cureton viro cel. ex libris Musei Brit. Nitriensibus nuper protractus est codex evv. saeculi quarti (teste subscriptione), qui textum ab editis reliquis satis diversum inque primis cum cdd. Graecis antiquissimis consentientem praebet.

Gothica versio ex ipsis Graecis accurate saeculo quarto fere medio ab Ulfila facta est. In codicibus summae antiquitatis, quorum tres palimpsesti sunt, fragmenta plurima evangeliorum et epistularum Pauli, excepta ad Hebraeos epistula, inventa sunt. Inde Knittelii, Zahnii, Angeli Maii maximeque Castillionaei operibus usi omnium eorum quae supersunt egregiam editionem paravere de Gabelentz et Loebe, Lipsiae 1836. Praeterea nuper omnium fragmentorum editionem Massmannus instituit, item codicis Upsalensis purpurei A. Uppström.

Latina denique versio in re critica omnium princeps est. Distinguendum est inter Vulgatam et Italam. Vulgata est ea quae Damaso pontifice Romano rogante ab Hieronymo anno 383 et sqq. Romae ita facta est, ut exemplarium Latinorum quae tum circumferebantur cum codicibus Graecis „sed veteribus nec qui multum a lectionis Latinae consuetudine discreparent“ collatione instituta textum magna cum cautione emendatum proderet. Quae quidem Hieronymi editio mox revera in communem usum recepta ac fere inde a Gregorii Magni aetate merito vulgatae nomine nuncupata est. Publica catholicae ecclesiae auctoritate donata est editio Clementis VIII. primum anno 1592 publicata, a qua passim differt Sixtina a. 1590. Utramque vero ab ipsius Hieronymiana editionis veritate multum abesse, probatur codicibus eiusdem textus veterrimis, quorum praestantissimi et antiquissimi sunt Amiatinus, annis 1850 et 1854 a me editus, et Fuldensis, a Lachmanno excussus curisque Ernesti Ranke viri clarissimi mox in lucem proditurus. Horum maxime auxilio usi sumus ad restaurandum Hieronymi textum, ad quem vide quae praefati sumus. Itala vero Latina interpretatio dicitur ea quae primis p. Chr. saeculis apud Latinos in usu erat. Eam secundo iam saeculo et quidem in Africa prodisse perquam probabile est. Postea multis modis variisque temporibus immutata est; inprimis vero duae differunt rationes, iam ab Augustino observatae. Is

enim distinxit, ut nuper a pluribus probabiliter ostensum est, inter Italum i. e. Italicum et Africanum versionis genus, sive inter codices ex Italia in Africam advectos et Africanos non ad Italica exemplaria exactos, quorum alteros non emendatos dicebat. Emendata enimvero exemplaria Augustino erant ab Afris ad Italos advecta ab iisque ad Graecos codd. in Italia usitatos ipsiusque Latini sermonis normam correcta, non emendata ea quae textum patriae i. e. Africanæ originis illibatum conservassent. Quae si ad codices etiamnum superstites transferimus, comparati ita sunt ut quos Africanos habeamus ab Italicis non prorsus adhorreant, rursusque Italici locis multis ad Africanos accedant. Inde sequitur, in restituenda ipsius Graeci textus veritate quicquid ex utroque quod diximus genere aetatem tulit accurate et caute adhibendum esse.

Huius antiquissimæ versionis Italæ, quo nomine utrumque codicum genus dici consuevit, supersunt multi codices, evangelici potissimum textus, iique summa antiquitatis laude conspicui. Praestantissimi evangeliorum codices sunt Vercellensis, Veronensis, Brixianus (hos tres edidit Blanchinus 1749), Palatinus (a me editus 1847), Cantabrigiensis (a Kiplingio editus 1793), Monacensis (cuius editionem propediem dabo), Vindobonensis (edidit Alter 1795), Colbertinus (edidit Sabatier 1751), Bobbiensis nunc Taurinensis (edidi in annalibus Vindob. 1847), Claromontanus Vaticanus (ed. Ang. Mai 1828), Sangallensis (editionis causa a me descriptus). Porro actus, nisi quod plures ultimorum capitum versus ubique desiderantur, inveniuntur in Cantabrigiensi, quem modo nominavimus, in Laudiano Oxoniensi (ed. Hearne) et in fragmentis aliquot palimpsestis ex Bobbiensi monasterio Vindobonam translatis (plura inde edidi in annalibus Vindob. 1847). De catholicis epistulis prorsus ut videtur perierunt epp. Iohannis et Iudæ cum maxima parte epistularum Petri; Iacobi vero epistulam exhibet codex Corbeiensis (a Martiano et Sabatario editus), item eiusdem epistolæ et prioris Petri fragmenta codex Bobbiensis nunc Vindobonensis (edidi partem a me erutam in annalib. Vind. 1847). Pauli epistolæ reperiuntur in praestantissimo codice Claromontano (a me edito), item in Sangermanensi (a Sabatario edito) et in Boerneriano (a Matthæio publicato); accedunt aliquot epistolæ ad Rom. fragmenta ex cod. Guelferbytano post Knittelium in Anecdotis meis sacr. et prof. edita. His addam proxime fragmenta epp. Pauli ex cod. Monac. V. fere saec. nuper a me eruta. Apocalypsis codex nondum inventus est. Ceterum horum codicum supplementa ex iis patribus Latinis, qui eadem veteri versione in operibus suis usi sunt, peti possunt et iam sunt petita.

III.

SCRIPTORES ECCLESIASTICI.

Patrum testimonia de textu sacro, quemadmodum suo illi tempore ante oculos habebant, si certa sunt, magna auctoritate propterea valent, quod pleraque aetatem omnium codicum nostrorum superant. Sed usus eorum criticus hanc difficultatem habet quod plurimorum patrum opera, iis maxime locis ubi scripturam sacram citant, nondum eam qua opus est editorum diligentiam nacta sunt. Vereor quidem ne quorum scripta ex recentioribus tantum codicibus haurire licet, nunquam ita edi queant ut philologicis rationibus satisfaciat: ad multorum vero editiones corrigendas ex antiquis monumentis multa peti posse, persuasum habeo. Accedit, idque gravius est, difficultatis illud quod ipsi scriptores veteres multos bibliorum locos parum accurate citant. Quapropter caute distinguendum est inter ea quae revera illi testantur, cuius generis maxime sunt quae uberius tractant vel commentario illustrent, et ea quae tantummodo videntur testari, et ea denique quae vix ullam possunt auctoritatem habere. Inprimis autem in censum veniunt, vel pro multitudine locorum quos afferunt, vel pro accuratatione qua id faciunt, scriptores hi:

1) Graeci, a) secundi, tertii, quarti saeculi: Marcion, Irenaeus, Clemens Alexandrinus, Origenes, auctor dialogi contra Marcionitas, Hippolytus, Eusebius, Athanasius, Epiphanius, Chrysostomus; Basilius Magnus, Cyrillus Hierosolymitanus, Macarius, Didymus; b) quinti saeculi et posteriores: Theodoretus, Cyrillus Alexandrinus, Andreas Cappadox, Iohannes Damascenus, Arethas, Oecumenius, Theophylactus, Euthymius Zigabenus.

2) Latini, a) secundi, tertii, quarti saeculi: Tertullianus, Cyprianus, Lucifer, Hilarius Pictavensis, Hilarius diaconus (qui Ambrosiaster dici solet); Hieronymus, Augustinus, Ambrosius, Victorinus, Faustinus; b) quinti saeculi et posteriores: Rufinus, Fulgentius, Sedulius, Vigilius, Primasius, Cassiodorus, Beda.

SCRIPTURAE COMPENDIA ET SIGNA.

Lectio sub textu absque signo exhibita lectio est editionum Elzevirianae 1624 et Stephanicae tertiae 1550. Quae ubi differunt (locis fere 150: vide N. T. ed. VII. crit. mai. p. LXXXV) ζ significat Stephani editionem, ζ^e Elzevirianam; add. i. e. addit, om i. e. omittit, pon i. e. ponit, praem i. e. praemittit.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ
ΚΑΤΑ ΜΑΤΘΑΙΟΝ.

I.

Genealogia et generatio Jesu Christi.

Lc 3, 23-38.
**1 Chr 2, 1-15.*
**3, 1-19.*
**Ruth 4, 18-21.*
**Jos 2, 1.*
**2 Sa 12, 34.*
**Esr 3, 2.*

Βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ υἱοῦ Δαυὶδ υἱοῦ Ἀβραάμ. 1
 2 Ἀβραάμ ἐγέννησεν τὸν Ἰσαάκ, Ἰσαὰκ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰακώβ, 2
 Ἰακώβ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ,
 3 Ἰούδας δὲ ἐγέννησεν τὸν Φαρὲς καὶ τὸν Ζαρά ἐκ τῆς Θά- 3
 μαρ, Φαρὲς δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐσρώμ, Ἐσρώμ δὲ ἐγέννησεν
 τὸν Ἀράμ, 4 Ἀράμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀμιναδάβ, Ἀμιναδάβ δὲ 4
 ἐγέννησεν τὸν Ναασσών, Ναασσών δὲ ἐγέννησεν τὸν Σαλμών,
 5 Σαλμών δὲ ἐγέννησεν τὸν Βοὸζ ἐκ τῆς Ραχάβ, Βοὸζ δὲ ἐγέν- 5
 νησεν τὸν Ἰωβὴδ ἐκ τῆς Ρούθ, Ἰωβὴδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰεσ-
 σαί, 6 Ἰεσσαί δὲ ἐγέννησεν τὸν Δαυὶδ τὸν βασιλέα. Δαυὶδ δὲ 6
 ἐγέννησεν τὸν Σολομῶνα ἐκ τῆς τοῦ Οὐρίου, 7 Σολομῶν δὲ ἐγέν- 7
 νησεν τὸν Ροβοάμ, Ροβοάμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀβιά, Ἀβιά δὲ
 ἐγέννησεν τὸν Ἀσά, 8 Ἀσά δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωσαφάτ, Ἰωσα- 8
 φάτ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωράμ, Ἰωράμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ὀζίαν,
 9 Ὀζίας δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωάθαμ, Ἰωάθαμ δὲ ἐγέννησεν τὸν 9
 Ἀχαζ, Ἀχαζ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐζεκίαν, 10 Ἐζεκίας δὲ ἐγέν- 10
 νησεν τὸν Μανασσῆ, Μανασσῆ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀμώς, Ἀμώς
 δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωσίαν, 11 Ἰωσίας δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰεχονίαν 11
 καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ ἐπὶ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος. 12 μετὰ 12
 δὲ τὴν μετοικεσίαν Βαβυλῶνος Ἰεχονίας ἐγέννησεν τὸν Σαλαθιήλ,
 13 Σαλαθιήλ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ζοροβάβελ, 13 Ζοροβάβελ δὲ ἐγέν- 13
 νησεν τὸν Ἀβιούδ, Ἀβιούδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐλιακίμ, Ἐλιακίμ
 δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀζώρ, 14 Ἀζώρ δὲ ἐγέννησεν τὸν Σαδώκ, Σα- 14
 δώκ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀχείμ, Ἀχείμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐλιούδ,
 15 Ἐλιούδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐλεάζαρ, Ἐλεάζαρ δὲ ἐγέννησεν τὸν 15
 Ματθάν, Ματθάν δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰακώβ, 16 Ἰακώβ δὲ ἐγέν- 16
 νησεν τὸν Ἰωσήφ τὸν ἄνδρα Μαρίας, ἐξ ἧς ἐγεννήθη Ἰησοῦς ὁ
 λεγόμενος Χριστός. 17 Πᾶσαι οὖν αἱ γενεαὶ ἀπὸ Ἀβραάμ ἕως 17
 Δαυὶδ γενεαὶ δεκατέσσαρες, καὶ ἀπὸ Δαυὶδ ἕως τῆς μετοικε-
 σίας Βαβυλῶνος γενεαὶ δεκατέσσαρες, καὶ ἀπὸ τῆς μετοικεσίας
 Βαβυλῶνος ἕως τοῦ Χριστοῦ γενεαὶ δεκατέσσαρες.

1. Δαβὶδ ubique 5. Ὠβὴδ 6. Δαβὶδ δὲ ὁ βασιλεὺς ... Σολομῶντα
 10. Ἀμῶν bis
 Nov. Test. ed. Tf.

- 18 Τοῦ δὲ Χριστοῦ ἡ γένεσις οὕτως ἦν. μνηστευθείσης γὰρ
 τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μαρίας τῷ Ἰωσήφ, πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτούς
 19 εὐρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ πνεύματος ἁγίου. 19 Ἰωσήφ δὲ ὁ
 ἀνὴρ αὐτῆς, δίκαιος ὢν καὶ μὴ θέλων αὐτὴν δειγματίσαι, ἐβου-
 20 λήθη λάθρα ἀπολῦσαι αὐτήν. 20 ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἐνθυμηθέντος,
 ἰδὸν ἄγγελος κυρίου κατ' ὄναρ ἐφάνη αὐτῷ λέγων Ἰωσήφ υἱὸς
 Δαυίδ, μὴ φοβηθῆς παραλαβεῖν Μαρίαν τὴν γυναικὰ σου·
 21 τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν ἐκ πνεύματος ἁγίου. 21 τῆξεται Le 2, 21.
 δὲ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν· αὐτὸς γὰρ σώσει
 22 τὸν λαόν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν. 22 τοῦτο δὲ ὅλον
 γέγονεν ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ κυρίου διὰ τοῦ προφήτου
 23 λέγοντος 23 Ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει καὶ τῆξεται υἱόν, *Es 7, 14.
 καὶ καλέσουσιν τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ, ὃ ἔστιν μεθερ-
 24 μηρενόμενον Μεθ' ἡμῶν ὁ θεός. 24 διεγερθεῖς δὲ ὁ Ἰωσήφ ἀπὸ
 τοῦ ὕπνου ἐποίησεν ὡς προσέταξεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος κυρίου,
 25 καὶ παρέλαβεν τὴν γυναικὰ αὐτοῦ· 25 καὶ οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτὴν Le 2, 7.
 ἕως οὗ ἔτεκεν υἱόν, καὶ ἐκάλεσεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν. 21.

II.

Magi. Fuga, caedes puerorum, reditus.

- 1 Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας ἐν ἡμέ-
 ραις Ἡρώδου τοῦ βασιλέως, ἰδοὺ μάγοι ἀπὸ ἀνατολῶν παρε-
 2 γέοντο εἰς Ἱερουσόλυμα 2 λέγοντες Ποῦ ἔστιν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς
 τῶν Ἰουδαίων; εἶδομεν γὰρ αὐτοῦ τὸν ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ,
 3 καὶ ἤλθομεν προσκυνῆσαι αὐτῷ. 3 ἀκούσας δὲ ὁ βασιλεὺς Ἡρώ-
 4 δης ἐταράχθη καὶ πᾶσα Ἱερουσόλυμα μετ' αὐτοῦ, 4 καὶ συναγα-
 γὰν πάντας τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς τοῦ λαοῦ ἐπυνθάνετο
 5 παρ' αὐτῶν ποῦ ὁ Χριστὸς γεννᾶται. 5 οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ Ἐν
 Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας· οὕτως γὰρ γέγραπται διὰ τοῦ προφή-
 6 του 6 Καὶ σὺ Βηθλεὲμ, γῆ Ἰούδα, οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἶ ἐν τοῖς *Mich 5, 1.
 ἡγεμόσιν Ἰούδα· ἐκ σοῦ γὰρ ἐξελεύσεται ἡγούμενος, ὅστις ποι-
 7 μανεῖ τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραήλ. 7 τότε Ἡρώδης λάθρα καλέ-
 σας τοὺς μάγους ἠκρίβωσεν παρ' αὐτῶν τὸν χρόνον τοῦ φαινο-
 8 μένου ἀστέρος, 8 καὶ πέμπας αὐτοὺς εἰς Βηθλεὲμ εἶπεν Πορευ-
 θέντες ἐξετάσατε ἀκριβῶς περὶ τοῦ παιδίου· ἐπὶ ἀν δὲ εὗρητε,
 9 ἀπαγγεῖλατέ μοι, ὅπως καγὼ ἐλθὼν προσκυνήσω αὐτῷ. 9 οἱ δὲ
 ἀκούσαντες τοῦ βασιλέως ἐπορεύθησαν· καὶ ἰδοὺ ὁ ἀστὴρ ὃν
 10 εἶδον ἐν τῇ ἀνατολῇ προῆγεν αὐτούς, ἕως ἐλθὼν ἐστάθη ἐπάνω
 11 μεγάλῃ σφόδρα· 11 καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν οἰκίαν εἶδον τὸ παι-

18. Ἰησοῦ Χριστοῦ... ἡ γέννησις 19. παραδειγματίσαι 20. Μαρίαν

22. ὑπὸ τοῦ κυρίου 25. τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον

II. 3. Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς 5. οὕτω 8. ἀκριβῶς ἐξετάσατε 9. ἔστη

11. εἶδον: εὗρον

δίων μετὰ Μαρίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ πεσόντες προσεκύνησαν αὐτῷ, καὶ ἀνοίξαντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν προσήνεγκαν αὐτῷ δῶρα, χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμόρναν. ¹² καὶ χρηματισθέντες κατ' ὄναρ, μὴ ἀνακάμψαι πρὸς Ἡρώδη, δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν.

Ἀναχωρησάντων δὲ αὐτῶν, ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου κατ' ὄναρ ¹³ φαίνεται τῷ Ἰωσήφ λέγων Ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ φεῦγε εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἴσθι ἐκεῖ ἕως ἂν εἶπω σοι· μέλλει γὰρ Ἡρώδης ζητεῖν τὸ παιδίον τοῦ ἀπολέσαι αὐτό. ¹⁴ ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβεν τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα ¹⁴ αὐτοῦ νυκτὸς καὶ ἀνεχώρησεν εἰς Αἴγυπτον, ¹⁵ καὶ ἦν ἐκεῖ ἕως ¹⁵ τῆς τελευτῆς Ἡρώδου· ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος Ἐξ Αἴγυπτου ἐκάλεσα τὸν υἱόν μου.

Τότε Ἡρώδης ἰδὼν ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν μάγων ἐθν- ¹⁶ μώθη λίαν, καὶ ἀποστείλας ἀνείλεν πάντας τοὺς παῖδας τοὺς ἐν Βηθλεὲμ καὶ ἐν πᾶσιν τοῖς ὄριοις αὐτῆς ἀπὸ διετούς καὶ κατωτέρω, κατὰ τὸν χρόνον ὃν ἠκρίβωσεν παρὰ τῶν μάγων. ¹⁷ τότε ¹⁷ ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ Ἰερεμίου τοῦ προφήτου λέγοντος ¹⁸ Φωνὴ ἐν Ῥαμᾷ ἠκούσθη, κλαυθμὸς καὶ ὄδυρμος πολὺς· Ῥα- ¹⁸ χὴλ κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς καὶ οὐκ ἤθελεν παρακληθῆναι, ὅτι οὐκ εἰσὶν.

Τελετήσαντος δὲ τοῦ Ἡρώδου, ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου φαίνε- ¹⁹ ται κατ' ὄναρ τῷ Ἰωσήφ ἐν Αἴγύπτῳ ²⁰ λέγων Ἐγερθεὶς παρά- ²⁰ λαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ πορεύου εἰς γῆν Ἰσραήλ· τεθνήκασιν γὰρ οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου. ²¹ ὁ ²¹ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβεν τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ εἰσῆλθεν εἰς γῆν Ἰσραήλ. ²² ἀκούσας δὲ ὅτι Ἀρχέλαος βασιλεύει ²² ἐπὶ τῆς Ἰουδαίας ἀντὶ Ἡρώδου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἐφοβήθη ἐκεῖ ἀπελθεῖν· χρηματισθεὶς δὲ κατ' ὄναρ ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη τῆς Γαλιλαίας. ²³ καὶ ἐλθὼν κατόκησεν εἰς πόλιν λεγομέ- ²³ νην Ναζαρέθ· ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τῶν προφητῶν ὅτι Ναζωραῖος κληθήσεται.

III.

Johannes baptista. Immersio Jesu.

Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις παραγίνεται Ἰωάννης ὁ βα- ¹ ¹πτιστῆς κηρύσσων ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Ἰουδαίας ² λέγων Μετα- ² ²νοεῖτε· ἤγγικεν γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. ³ οὗτος γὰρ ἐστὶν ³ ³ὁ ῥηθεὶς διὰ Ἡσαίου τοῦ προφήτου λέγοντος Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ Ἐτοιμάσατε τὴν ὁδὸν κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ. ⁴ αὐτὸς δὲ ὁ Ἰωάννης εἶχεν τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ ⁴

13. φαίνεται κατ' ὄναρ 15. ὑπὸ τοῦ κυρίου 17. ὑπὸ Ἰερεμίου 18. θρη-
νος καὶ κλαυθμὸς καὶ 19. κατ' ὄναρ φαίνεται 21. ἦλθεν 23. Ναζαρέτ

III. 2. καὶ λέγων 3. ὑπὸ Ἡσαίου

- ἀπὸ τριχῶν καμήλων καὶ ζώην δερματίνην περὶ τὴν ὄσφιν αὐ-
 5 τοῦ· ἡ δὲ τροφή ἦν αὐτοῦ ἀκρίδες καὶ μέλι ἀγριον. ⁵ τότε ἐξε-
 πορεύετο πρὸς αὐτὸν Ἱεροσόλυμα καὶ πᾶσα ἡ Ἰουδαία καὶ
 6 πᾶσα ἡ περιχώρος τοῦ Ἰορδάνου, ⁶ καὶ ἐβαπτίζοντο ἐν τῷ
 Ἰορδάνῃ ποταμῷ ὑπ' αὐτοῦ ἐξομολογούμενοι τὰς ἀμαρτίας αὐ-
 7 τῶν. ⁷ ἰδὼν δὲ πολλοὺς τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων ἐρχο-
 μένους ἐπὶ τὸ βάπτισμα εἶπεν αὐτοῖς Γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς
 8 ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς; ⁸ ποιήσατε οὖν ¹⁰ 8, 39
 9 καρπὸν ἄξιον τῆς μετανοίας, ⁹ καὶ μὴ δόξῃτε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς
 Πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ· λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι δύναται ὁ θεὸς
 10 ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγείρει τέκνα τῷ Ἀβραάμ. ¹⁰ ἤδη δὲ ἡ ^{7, 15}
 ἀξίνη πρὸς τὴν ῥίζαν τῶν δένδρων κεῖται· πᾶν οὖν δένδρον μὴ
 11 ποιῶν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. ¹¹ ἐγὼ
 μὲν ὑμᾶς βαπτίζω ἐν ὕδατι εἰς μετάνοιαν· ὁ δὲ ὀπίσω μου ἐρχό-
 μενος ἰσχυρότερός μου ἐστίν, οὗ οὐκ εἰμὶ ἰκανὸς τὰ ὑποδήματα
 βαστάσαι· αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρὶ·
 12 ¹² οὐδ' τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ διακαθαριεῖ τὴν ἄλωνα
 αὐτοῦ, καὶ συναΐξει τὸν σῖτον αὐτοῦ εἰς τὴν ἀποθήκην, τὸ δὲ
 ἄχρρον κατακαίσει πυρὶ ἀσβέστῳ.
 13 Τότε παραγίνεται ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐπὶ τὸν ^{Mc 1, 9-11, Lc 3, 21, 22.}
 14 Ἰορδάνην πρὸς τὸν Ἰωάννην τοῦ βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ. ¹⁴ ὁ
 δὲ διεκώλυεν αὐτὸν λέγων Ἐγὼ χρεῖαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆ-
 15 ναι, καὶ σὺ ἔρχῃ πρὸς μέ; ¹⁵ ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν
 αὐτῷ Ἄφες ἄρτι· οὕτως γὰρ πρέπειν ἐστὶν ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν
 16 δικαιοσύνην. τότε ἀφίησιν αὐτόν. ¹⁶ βαπτισθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς
 εὐθύς ἀνέβη ἀπὸ τοῦ ὕδατος· καὶ ἰδοὺ ἀνεψόθησαν αὐτῷ οἱ
 οὐρανοί, καὶ εἶδεν τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ καταβαῖνον ὡσεὶ περιστε-
 17 ρὰν ἐρχόμενον ἐπ' αὐτόν. ¹⁷ καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν λέ-
 γουσα Οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα.

IV.

Tentatio. Sedes Capharnaum translata. Piscatorum vocatio.
 Peragratio Galilaeae.

- 1 Τότε Ἰησοῦς ἀνήχθη εἰς τὴν ἔρημον ὑπὸ τοῦ πνεύματος, ^{Mc 1, 12, 13, Lc 4, 1-13.}
 2 πειρασθῆναι ὑπὸ τοῦ διαβόλου. ² καὶ νηστεύσας ἡμέρας τεσσαερά-
 3 κοντα καὶ νύκτας τεσσαεράκοντα, ὕστερον ἐπέινασεν. ³ καὶ προσ-
 ελθὼν ὁ πειράζων εἶπεν αὐτῷ Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, εἰπέ ἵνα οἱ
 4 λίθοι οὗτοι ἄρτοι γένωνται. ⁴ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Γέγραπται ^{Di 8, 3}
 Οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐν παντὶ ῥήματι

4. τροφή αὐτοῦ ἦν 6. om ποταμῷ 7. ἐπὶ τὸ βάπτ. αὐτοῦ 8. καρ-
 πούς ἀξίους 10. ἤδη δὲ καὶ 11. βαπτίζω ὑμᾶς 14. ὁ δὲ Ἰωάννης
 15. εἶπε πρὸς αὐτόν ... οὕτω 16. καὶ βαπτισθεὶς ὁ ... ἀνέβη εὐ-
 θύς ... καὶ ἐρχόμενον

IV. 1. ὁ Ἰησοῦς 2. τεσσαεράκοντα bis 3. προσελθὼν αὐτῷ ὁ
 περὶ. εἶπεν 4. ζήσεται ἄνθρωπος ... ἐν: ἐπί

ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος θεοῦ. ⁵ τότε παραλαμβάνει αὐτὸν ⁵
ὁ διάβολος εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν καὶ ἵστησιν αὐτὸν ἐπὶ τὸ πτερό-
ριον τοῦ ἱεροῦ, ⁶ καὶ λέγει αὐτῷ Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, βάλε σεαυ- ⁶
*Ps 91, 11.
τὸν κάτω· γέγραπται γάρ ὅτι τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ
σου καὶ ἐπὶ χειρῶν ἀρουσίν σε, μὴ ποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον
*Dt 6, 16.
τὸν πόδα σου. ⁷ ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Πάλιν γέγραπται Οὐκ ⁷
ἐκπειράσεις κύριον τὸν θεόν σου. ⁸ πάλιν παραλαμβάνει αὐτὸν ⁸
ὁ διάβολος εἰς ὄρος ὑψηλὸν λίαν καὶ δείκνυσιν αὐτῷ πάσας
τὰς βασιλείας τοῦ κόσμου καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν, ⁹ καὶ λέγει ⁹
αὐτῷ Ταῦτά σοι πάντα δώσω, ἐὰν πεσὼν προσκυνήσῃς μοι.
¹⁰ τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ὑπαγε ὀπίσω μου, σατανᾶ· γέ- ¹⁰
*Dt 6, 13.
γραπται γάρ Κύριον τὸν θεόν σου προσκυνήσεις καὶ αὐτῷ μόνῳ
λατρεύσεις. ¹¹ τότε ἀφίησιν αὐτὸν ὁ διάβολος, καὶ ἰδοὺ ἄγ- ¹¹
γελοὶ προσῆλθον καὶ διηκόνουν αὐτῷ.

Ἀκούσας δὲ ὅτι Ἰωάννης παρεδόθη, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν ¹²
Γαλιλαίαν. ¹³ καὶ καταλιπὼν τὴν Ναζαρεθ ἐλθὼν κατώκησεν ¹³
εἰς Καφαρναούμ τὴν παραθαλασσίαν ἐν ὁρίοις Ζαβουλῶν καὶ
Νεφθαλεῖμ· ¹⁴ ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφή- ¹⁴
του λέγοντος ¹⁵ Γῆ Ζαβουλῶν καὶ γῆ Νεφθαλεῖμ, ὁδὸν θαλάσ- ¹⁵
*Es 9, 1. 2.
σης πέραν τοῦ Ἰορδάνου, Γαλιλαία τῶν ἐθνῶν, ¹⁶ ὁ λαὸς ὁ ¹⁶
κατήμενος ἐν σκοτίᾳ φῶς εἶδεν μέγα, καὶ τοῖς καθημένοις ἐν
χώρα καὶ σκιᾷ θανάτου φῶς ἀνέτειλεν αὐτοῖς. ¹⁷ Ἀπὸ τότε ¹⁷
3, 2.
ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς κηρῦσσειν καὶ λέγειν Μετανοεῖτε· ἤγγικεν γὰρ
ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

Περιπατῶν δὲ παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας εἶδεν ¹⁸
δύο ἀδελφούς, Σίμονα τὸν λεγόμενον Πέτρον καὶ Ἀνδρέαν τὸν
ἀδελφὸν αὐτοῦ, βάλλοντας ἀμφίβληστρον εἰς τὴν θάλασσαν·
ἦσαν γὰρ ἀλιεῖς. ¹⁹ καὶ λέγει αὐτοῖς Δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ¹⁹
ποιήσω ὑμᾶς ἀλιεῖς ἀνθρώπων. ²⁰ οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὰ δί- ²⁰
κτυα ἠκολούθησαν αὐτῷ. ²¹ Καὶ προβάς ἐκεῖθεν εἶδεν ἄλλους ²¹
δύο ἀδελφούς, Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν
ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ Ζεβεδαίου τοῦ πατρὸς αὐτῶν
καταρτίζοντας τὰ δίκτυα αὐτῶν· καὶ ἐκάλεσεν αὐτούς. ²² οἱ δὲ ²²
εὐθέως ἀφέντες τὸ πλοῖον καὶ τὸν πατέρα αὐτῶν ἠκολούθη-
σαν αὐτῷ.

Καὶ περιῆγεν ἐν ὅλῃ τῇ Γαλιλαίᾳ, διδάσκων ἐν ταῖς συνα- ²³
γωγαῖς αὐτῶν καὶ κηρῦσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας καὶ
θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ. ²⁴ καὶ ²⁴
ἀπῆλθεν ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εἰς ὅλην τὴν Συρίαν· καὶ προσήνεγκαν
αὐτῷ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας ποικίλαις νόσοις καὶ βασά-

9. ταῦτα πάντα σοι 10. om ὀπίσω μου 12. ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς
13. Ναζαρέτ ... Καπερναούμ 16. ἐν σκότει ... εἶδε φῶς 18. περι-
πατῶν δὲ ὁ Ἰησοῦς 23. ὅλην τὴν Γαλιλαίαν ὁ Ἰησοῦς

νοις συνεχομένους, δαιμονιζομένους καὶ σεληνιαζομένους καὶ πα
 25 ραλντικούς, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς. ²⁵ καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ
 ὄχλοι πολλοὶ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας καὶ Δεκαπόλεως καὶ Ἱερουσαλῦ-
 μων καὶ Ἰουδαίας καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου. Mc 3, 7 s.
Lc 6, 17.

V.

Oratio montana (opp. 5 — 7). Christianorum praemia et officia.
 Legis divinae vera ratio. Praecepta de homicidio, reconciliatione,
 adulterio, divortio, jurejurando, talione, amore mutuo.

- 1 Ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος· καὶ καθίσαντος Lc 6,
20 ss.
 2 αὐτοῦ, προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. ² καὶ ἀνοίξας τὸ
 3 στόμα αὐτοῦ ἐδίδασκεν αὐτοὺς λέγων ³ Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ Lc 6,
20, 21.
 4 πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. ⁴ μακάριοι
 5 οἱ πραεῖς, ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσιν τὴν γῆν. ⁵ μακάριοι οἱ
 6 πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται. ⁶ μακάριοι οἱ πεινῶν-
 τες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται.
 7 ⁷ μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται. ⁸ μακάριοι
 9 οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν θεὸν ὄψονται. ⁹ μακάριοι
 10 οἱ εἰρηνοποιοί, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ θεοῦ κληθήσονται. ¹⁰ μακάριοι
 οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία
 11 τῶν οὐρανῶν. ¹¹ μακάριοί ἐστε ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ Lc 6, 22.
 διώξωσιν καὶ εἴπωσιν καθ' ὑμῶν πᾶν πονηρὸν ἕνεκεν ἑμοῦ.
 12 ¹² χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς Lc 6, 23.
 οὐρανοῖς· οὕτως γὰρ ἐδίωξαν τοὺς προφῆτας τοὺς πρὸ ὑμῶν.
 13 ¹³ Ὑμεῖς ἐστὲ τὸ ἄλας τῆς γῆς· ἐὰν δὲ τὸ ἄλας μωρανθῇ, ἐν Lc 14,
34, 35.
Mc 9, 50.
 τίνι ἀλισθήσεται; εἰς οὐδὲν ἰσχύει ἔτι εἰ μὴ βληθὲν ἔξω κα-
 14 ταπατεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. ¹⁴ Ὑμεῖς ἐστὲ τὸ φῶς τοῦ κό-
 15 σμου. οὐ δύναται πόλις κρυβῆναι ἐπάνω ὄρους κειμένη· ¹⁵ οὐδὲ Lc 11, 33.
8, 16.
Mc 4, 21.
 καίουσιν λύχνον καὶ τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μόδιον ἀλλ'
 16 ἐπὶ τὴν λυχνίαν, καὶ λάμπει πᾶσιν τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ. ¹⁶ οὕτως
 λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν
 ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα καὶ δοξάσωσιν τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς
 17 οὐρανοῖς. ¹⁷ Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον καταλῦσαι τὸν νόμον ἢ
 18 τοὺς προφῆτας· οὐκ ἦλθον καταλῦσαι ἀλλὰ πληρῶσαι. ¹⁸ ἀμὴν Lc 16, 17.
 γὰρ λέγω ὑμῖν, ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ἵατα ἐν ἡ
 μία κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου, ἕως ἂν πάντα γένη-
 19 ται. ¹⁹ ὅς ἐὰν οὖν λύσῃ μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων
 καὶ διδάξῃ οὕτως τοὺς ἀνθρώπους, ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ
 βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· ὅς δ' ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας
 20 κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. ²⁰ λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι
 ἐὰν μὴ περισσέυσῃ ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν πλεῖον τῶν γραμματέων

24. καὶ δαιμονιζομένους

V. 4. μακ. οἱ πενθ. ὅτι αὐτ. παρακληθ. 5. μακ. οἱ πραεῖς ὅτι α.
 κληρ. τ. γῆν 11. εἴπωσι πᾶν πονηρὸν ἔῃμα καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι
 12. 16. 19. οὕτω 13. βληθῆναι ἔξω καὶ καταπατεῖσθαι

καὶ Φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

- *Ei 20, 13. 21 Ἠκούσατε ὅτι ἐρρήθη τοῖς ἀρχαίοις Οὐ φονεύσεις· ὅς δ' ἂν 21 φονεύσῃ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει. 22 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ 22 ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει· ὅς δ' ἂν εἶπῃ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Ῥακά, ἔνοχος ἔσται τῷ συνεδρίῳ· ὅς δ' ἂν εἶπῃ Μωρέ, ἔνοχος ἔσται εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός. 23 ἔὰν 23 οὖν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον καὶ κεῖ μνησθῆς ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ, 24 ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου 24 ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου καὶ ὑπάγε πρῶτον διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε ἐλθὼν πρόσφερε τὸ δῶρόν σου. 25 ἴσθι 25 εὐνοῶν τῷ ἀντιδίκῳ σου ταχὺ ἕως ὅτου εἶ μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ ὁδῷ· μὴ ποτέ σε παραδῶ ὁ ἀντίδικος τῷ κριτῇ, καὶ ὁ κριτὴς σε παραδῶ τῷ ὑπηρέτῃ, καὶ εἰς φυλακὴν βληθήσῃ. 26 ἀμὴν λέγω σοι, 26 οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν ἕως ἂν ἀποδώσῃ τὸν ἔσχατον κοδράντην.
- *Ex 20, 14. 27 Ἠκούσατε ὅτι ἐρρήθη Οὐ μοιχεύσεις. 28 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι 27 28 πᾶς ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτὴν ἢ ἡ ἐμοίχευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. 29 εἰ δὲ ὁ ὀφθαλμὸς σου ὁ δεξιὸς 29 σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· συμφέροι γάρ σοι ἵνα ἀπόληται ἐν τῶν μελῶν σου καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου βληθῇ εἰς γέενναν. 30 καὶ εἰ ἡ δεξιὰ σου χεὶρ σκανδαλίζει σε, ἔκκοπον 30 αὐτὴν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· συμφέροι γάρ σοι ἵνα ἀπόληται ἐν τῶν μελῶν σου καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου εἰς γέενναν ἀπέλθῃ. 31 Ἐρῶ 31 ῥήθη δέ· Ὅς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, δότω αὐτῇ ἀποστάσιον. 32 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι ὅς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ 32 παρεκτὸς λόγου πορνείας, ποιεῖ αὐτὴν μοιχευθῆναι, καὶ ὅς ἔὰν
- Lc 16, 18. ἀπολελυμένην γαμήσῃ, μοιχᾶται. 33 Πάλιν ἠκούσατε ὅτι ἐρρήθη 33 *Ex 20, 7. τοῖς ἀρχαίοις Οὐκ ἐπιορκήσεις, ἀποδώσεις δὲ τῷ κυρίῳ τοὺς ὀ- *Dt 23, 21. κους σου. 34 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ὁμόσαι ὅλως· μήτε ἐν τῷ οὐ- 34 ρανῷ, ὅτι θρόνος ἐστὶν τοῦ Θεοῦ· 35 μήτε ἐν τῇ γῆ, ὅτι ὑπόπό- 35 διόν ἐστὶν τῶν ποδῶν αὐτοῦ· μήτε εἰς Ἱεροσόλυμα, ὅτι πόλις ἐστὶν τοῦ μεγάλου βασιλέως· 36 μήτε ἐν τῇ κεφαλῇ σου ὁμόσης, 36 ὅτι οὐ δύνασαι μίαν τρίχα λευκὴν ποιῆσαι ἢ μέλαιναν. 37 ἔσται 37 δὲ ὁ λόγος ὑμῶν ναὶ ναί, οὐ οὐ· τὸ δὲ περισσὸν τούτων ἐκ τοῦ
- *Ex 21, 24. πονηροῦ ἐστίν. 38 Ἠκούσατε ὅτι ἐρρήθη Ὁφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλ- 38 Lc 6, 29. μού καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος. 39 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ἀντιστῆναι 39 τῷ πονηρῷ· ἀλλ' ὅστις σε ῥαπίσει ἐπὶ τὴν δεξιὰν σιαγόνα σου, στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην· 40 καὶ τῷ θέλοντί σοι κριθῆναι 40 καὶ τὸν χιτῶνά σου λαβεῖν, ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον· 41 καὶ 41 Lc 6, 30. ὅστις σε ἀγγαρεύσει μίλιον ἔν, ὑπάγε μετ' αὐτοῦ δύο. 42 τῷ 42 αἰτοῦντί σε δός, καὶ τὸν θέλοντα ἀπὸ σοῦ δανείσασθαι μὴ

21. ἐρρήθη 22. ὀργιζόμε. τῷ ἀδ. αὐτ. εἰκῆ 25. ἐν τῇ ὁδῷ μετ' αὐτοῦ 27. ἐρρήθη τοῖς ἀρχαίοις 28. ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς 30. βληθῆ εἰς γέενναν 31. ἐρρήθη δὲ ὅτι ὅς 32. μοιχευθῆναι: μοιχᾶσθαι 36. τρίχα λευκ. ἢ μέλαιν. ποιῆσαι 37. ἔστω 38. ἐρρήθη 39. σου σιαγόνα 42. δός: δίδου

43 ἀποστραφῆς. 43 Ἐκούσατε ὅτι ἐρρήθη Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον ^{Lev 19,}
 44 σου καὶ μισήσεις τὸν ἐχθρόν σου. 44 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ἀγαπάτε ^{Lc 6, 27 s.}
 τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν διωκόντων ὑμᾶς ^{32 ss.}
 45 ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ὅτι τὸν
 ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς καὶ βρέχει
 46 ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. 46 εἰάν γὰρ ἀγαπήσητε τοὺς ἀγαπῶν-
 τας ὑμᾶς, τίνα μισθὸν ἔχετε; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι οὕτως ποιοῦ-
 47 σιν; 47 καὶ εἰάν ἀσπάσῃσθε τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν μόνον, τί περισ-
 48 σὸν ποιεῖτε; οὐχὶ καὶ οἱ ἐθνικοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν; 48 ἔσεσθε οὖν ^{Dt 13,}
 ὑμεῖς τέλειοι ὡς ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τέλειός ἐστιν. ^{13.}

VI.

Pietatis genuinum exercitium, erogatione stipis, precatione (oratio dominica), jejunio. Divitiae verae veraque sollicitudo et cura.

1 Προσεχετε δὲ τὴν δικαιοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν ἔμπροσθεν
 τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς· εἰ δὲ μὴ γε, μισθὸν
 2 οὐκ ἔχετε παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν τῷ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. 2 ὅταν οὖν
 ποιῆς ἐλεημοσύνην, μὴ σαλπίσῃς ἔμπροσθέν σου, ὥσπερ οἱ ὑπο-
 κριταὶ ποιοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς ῥύμαις, ὅπως
 δοξασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσιν τὸν
 3 μισθὸν αὐτῶν. 3 σοῦ δὲ ποιούντος ἐλεημοσύνην μὴ γνῶτω ἡ ἀρι-
 4 στερά σου τί ποιεῖ ἢ δεξιά σου, 4 ὅπως ἢ σου ἢ ἐλεημοσύνη ἐν
 τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατὴρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει
 5 σοι. 5 καὶ ὅταν προσεύχησθε, οὐκ ἔσεσθε ὡς οἱ ὑποκριταί· ὅτι
 φιλοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς γωνίαις τῶν πλατειῶν
 ἐστῶτες προσεύχεσθαι, ὅπως φανῶσιν τοῖς ἀνθρώποις. ἀμὴν
 6 λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσιν τὸν μισθὸν αὐτῶν. 6 σὺ δὲ ὅταν προσεύχη,
 εἰσελθε εἰς τὸ ταμιεῖόν σου καὶ κλείσας τὴν θύραν σου πρόσευξαι
 τῷ πατρὶ σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ πατὴρ σου ὁ βλέπων ἐν
 7 τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι. 7 Προσευχόμενοι δὲ μὴ βαττολογῆσητε
 ὥσπερ οἱ ἐθνικοί· δοκοῦσιν γὰρ ὅτι ἐν τῇ πολυλογίᾳ αὐτῶν εἰσα-
 8 κονσθήσονται. 8 μὴ οὖν ὁμοιωθῆτε αὐτοῖς· οἶδεν γὰρ ὁ πατὴρ ^{Lc 11,}
 9 ὑμῶν ὃν χρειάν ἔχετε πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι αὐτόν. 9 οὕτως οὖν ^{2-4.}
 προσεύχεσθε ὑμεῖς Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἁγιασθήτω
 10 τὸ ὄνομά σου· 10 ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου· γενηθήτω τὸ θέλημά
 11 σου ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς· 11 τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον
 12 δὸς ἡμῖν σήμερον· 12 καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς

44. ἐχθροὺς ὑμῶν: add εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, καλῶς ποιεῖτε τοὺς μισοῦντας ὑμᾶς ... ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς καὶ διωκ. ὑμ.
 46. οὕτως: τὸ αὐτό 47. ἐθνικοί: τελῶναι ... τὸ αὐτό: οὕτω 48. ὥσπερ ὁ πατ. ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς

VI. 1. om δὲ prius ... δικαιοσύνην: ἐλεημοσύνην 4. αὐτὸς ἀπο-
 δώσει σοι ἐν τῷ φανερωῷ 5. προσεύχη, οὐκ ἔση ... ὥσπερ ... ὅπως
 ἂν ... ὅτι ἀπέχουσι 6. add in fine ἐν τῷ φανερωῷ 10. ἐπὶ τῆς γῆς

καὶ ἡμεῖς ἀφήκαμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν· ¹³ καὶ μὴ εἰσενέγκης ¹³
 ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. ¹⁴ Ἐὰν ¹⁴
 γὰρ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει ¹⁵
 καὶ ὑμῖν ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος· ¹⁵ ἔὰν δὲ μὴ ἀφῆτε τοῖς ¹⁵
 ἀνθρώποις, οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν.
¹⁶ Ὅταν δὲ νηστεύητε, μὴ γίνεσθε ὡς οἱ ὑποκριταὶ σκυθρωποί· ¹⁶
 ἀφανίζουσιν γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ὅπως φανῶσιν τοῖς ἀν-
 θρώποις νηστεύοντες. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσιν τὸν μισθὸν
 αὐτῶν. ¹⁷ σὺ δὲ νηστεύων ἀλειφαί σου τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ ¹⁷
 πρόσωπόν σου νύμαι, ¹⁸ ὅπως μὴ φανῆς τοῖς ἀνθρώποις νηστεύων ¹⁸
 ἀλλὰ τῷ πατρὶ σου τῷ ἐν τῷ κρυφαίῳ· καὶ ὁ πατὴρ σου ὁ βλέ-
 πων ἐν τῷ κρυφαίῳ ἀποδώσει σοι. ¹⁹ Μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θη- ¹⁹
 σαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σὴς καὶ βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου
 κλέπται διορύσσουσιν καὶ κλέπτουσιν· ²⁰ θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν ²⁰
 θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ, ὅπου οὔτε σὴς οὔτε βρῶσις ἀφανίζει,
 καὶ ὅπου κλέπται οὐ διορύσσουσιν οὐδὲ κλέπτουσιν. ²¹ ὅπου γὰρ ²¹
 ἐστὶν ὁ θησαυρός σου, ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδιά σου. ²² Ὁ λύχνος ²²
 τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός. ἔὰν οὖν ὁ ὀφθαλμός σου
 ἀπλοῦς ἦ, ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινὸν ἔσται· ²³ ἔὰν δὲ ὁ ²³
 ὀφθαλμός σου πονηρὸς ἦ, ὅλον τὸ σῶμά σου σκοτεινὸν ἔσται. εἰ
 οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστίν, τὸ σκότος πόσον. ²⁴ Οὐδεὶς ²⁴
 δύναται δυοὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἓνα μισήσει καὶ τὸν
 ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἐνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονή-
 σει. οὐ δύνασθε θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ. ²⁵ Διὰ τοῦτο λέγω ²⁵
 ὑμῖν, μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν τί φάγητε, μηδὲ τῷ σώματι
 ὑμῶν τί ἐνδύσθητε. οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλεῖον ἐστὶν τῆς τροφῆς καὶ
 τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος; ²⁶ ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρα- ²⁶
 νοῦ, ὅτι οὐ σπεύρουσιν οὐδὲ θερίζουσιν οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀπο-
 θήκας, καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά· οὐχ ὑμεῖς
 μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν; ²⁷ τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται ²⁷
 προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἓνα; ²⁸ καὶ περὶ ἐνδύμα- ²⁸
 τος τί μεριμνᾶτε; καταμάθετε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ πῶς αὐξάνου-
 σιν· οὐ κοπιῶσιν οὐδὲ νήθουσιν. ²⁹ λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι οὐδὲ Σολο- ²⁹
 μῶν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἐν τούτων. ³⁰ εἰ δὲ ³⁰
 τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ σήμερον ὄντα καὶ αὔριον εἰς κλίβανον
 βαλλόμενον ὁ θεὸς οὕτως ἀμφιέννυσιν, οὐ πολλῶ μᾶλλον ὑμᾶς,
 ὀλιγόπιστοι; ³¹ μὴ οὖν μεριμνήσητε λέγοντες Τί φάγωμεν ἢ τί ³¹
 πίωμεν ἢ τί περιβαλώμεθα; ³² πάντα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη ἐπιζη- ³²
 τοῦσιν· οἶδεν γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ὅτι χρῆζετε τούτων

12. ἀφίεμεν 13. add in fine ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ
 δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμὴν. 15. ἀνθρώποις: add τὰ παραπτώματα αὐ-
 τῶν 16. ὡσπερ ... ὅτι ἀπέχουσι ... ἐν τῷ κρυπτῷ bis 21. σου bis:
 ὑμῶν 24. μαμωνᾶ 25. φάγητε: add καὶ τί πίητε 28. αὐξάνει· οὐ
 ιοπιᾶ οὐδὲ νήθει 32. ἐπιζητεῖ

33 *ἀπάντων.* 33 ζῆτεῖτε δὲ πρῶτον τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν βασιλείαν
34 αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν. 34 μὴ οὖν μεριμνή-
σητε εἰς τὴν αὐριον· ἡ γὰρ αὐριον μεριμνήσει ἑαυτῆς. ἀρκετὸν
τῆ ἡμέρα ἡ κακία αὐτῆς.

VII.

Praecepta a iudicando et obtrudendo abstinendi, in precatione
perseverandi, viam pernicietis falsosque doctores cavendi. Verae
falsaeque pietatis et sapientiae discrimen.

- 1 2 Μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε. 2 ἐν ᾧ γὰρ κρίματι κρίνετε κρι- Lc 6, 37. 38.
3 θήσεσθε, καὶ ἐν ᾧ μέτρω μετρεῖτε μετρηθήσεται ὑμῖν. 3 τί δὲ Lc 6, 41. 42.
βλέπετε τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ
4 ἐν τῷ σῷ ὀφθαλμῷ δοκὸν οὐ κατανοεῖς; 4 ἢ πῶς ἐρεῖς τῷ ἀδελφῷ
σου Ἄφες ἐκβάλλω τὸ κάρφος ἀπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ ἰδοὺ
5 ἡ δοκὸς ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σοῦ; 5 ὑποκριτά, ἐκβαλε πρῶτον ἐκ τοῦ
ὀφθαλμοῦ σοῦ τὴν δοκόν, καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρ-
6 φος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ἀδελφοῦ σου. 6 Μὴ δῶτε τὸ ἅγιον
τοῖς κύνι, μηδὲ βάλητε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἐμπροσθεν τῶν
χοίρων, μὴ ποτε καταπατήσουσιν αὐτοὺς ἐν τοῖς ποσὶν αὐτῶν
7 καὶ στραφέντες ῥήξουσιν ὑμᾶς. 7 Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν. Lc 11, 9-13.
8 ζῆτεῖτε, καὶ εὐρήσετε· κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν. 8 πᾶς γὰρ
ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὐρίσκει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοι-
9 γήσεται. 9 ἢ τίς ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος, ὃν αἰτήσῃ ὁ υἱὸς αὐτοῦ
10 ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; 10 ἢ καὶ ἰχθὺν αἰτήσῃ, μὴ ὄφιν
11 ἐπιδώσει αὐτῷ; 11 εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὄντες οἴδατε δόματα
ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὑμῶν
12 ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς δώσει ἀγαθὰ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν. 12 Πάντα Lc 6, 31.
οὖν ὅσα ἂν θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτως καὶ
ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς· οὗτος γὰρ ἐστὶν ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται.
13 13 εἰσέλθατε διὰ τῆς στενῆς πύλης· ὅτι πλατεῖα ἡ πύλη καὶ εὐρύ- Lc 13, 24.
χωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπόλειαν, καὶ πολλοὶ εἰσὶν
14 οἱ εἰσερχόμενοι δι' αὐτῆς· 14 ὅτι στενὴ ἡ πύλη καὶ τεθλιμμένη ἡ
ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὐρίσκοντες
15 αὐτήν. 15 Προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες ἔρχον-
ται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασιν προβάτων, ἔσωθεν δὲ εἰσὶν λύκοι
16 ἄρπαγες. 16 ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. μήτι Lc 6, 41.
συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν σταφυλὴν ἢ ἀπὸ τριβόλων σύκα;
17 17 οὕτως πᾶν δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖ, τὸ δὲ σα- Lc 12, 33.
Lc 6, 43.
18 πρὸν δένδρον καρποὺς πονηροὺς ποιεῖ. 18 οὐ δύναται δένδρον
ἀγαθὸν καρποὺς πονηροὺς ποιεῖν, οὐδὲ δένδρον σαπρὸν καρποὺς
19 καλοὺς ποιεῖν. 19 πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτε-

33. τὴν βασιλ. τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύν. αὐτοῦ 34. μεριμν. τὰ ἑαυτῆς
VII. 2. ἀντιμετρηθήσεται 5. τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμ. σου 6. κα-
ταπατήσωσιν 9. ἢ τίς ἐστίν ... ὃν ἐὰν αἰτήσῃ 10. ἢ καί: καὶ ἐὰν
... αἰτήσῃ 13. εἰσέλθετε

ται καὶ εἰς πῦρ βύλλεται. ^{Lc 6, 46. 47.} 20 ἄρα γε ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν 20 ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. 21 Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι Κύριε κύριε, εἰσε- 21 λήσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. 22 πολλοὶ ἐροῦσίν 22 μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ Κύριε κύριε, οὐ τῷ σῶ ὀνόματι ἐπροφητεύσαμεν, καὶ τῷ σῶ ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλομεν, καὶ τῷ σῶ ὀνόματι δυνάμεις πολλὰς ἐποιήσαμεν; ^{Lc 13, 27.} 23 καὶ τότε ὁμολογήσω 23 αὐτοῖς ὅτι οὐδέποτε ἔγνων ὑμᾶς· ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν. ^{Lc 6, 48. 49.} 24 Πᾶς οὖν ὅστις ἀκούει μου τοὺς λόγους 24 τούτους καὶ ποιεῖ αὐτούς, ὁμοιώσω αὐτὸν ἀνδρὶ φρονίμῳ, ὅστις ὠκοδόμησεν τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πέτραν. 25 καὶ κατέβη ἡ 25 βροχὴ καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι καὶ προσέπεσαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἔπεσεν· τεθεμελίωτο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν. 26 καὶ πᾶς ὁ ἀκούων μου τοὺς λόγους τούτους καὶ μὴ 26 ποιῶν αὐτούς ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ μωρῷ, ὅστις ὠκοδόμησεν αὐτοῦ τὴν οἰκίαν ἐπὶ τὴν ἄμμον. 27 καὶ κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἦλθον 27 οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι καὶ προσέκοψαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἔπεσεν, καὶ ἦν ἡ πτώσις αὐτῆς μεγάλη.

Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους, ^{Mc 1, 22. Lc 4, 32.} 28 ἐξεπλήσσοντο οἱ ὄχλοι ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ· 29 ἦν γὰρ διδάσκων 29 αὐτούς ὡς ἐξουσίαν ἔχων καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς αὐτῶν.

VIII.

Sanantur leprosus, paralyticus centurionis, socrus Petri alique aegroti. Agitur cum sectari volentibus, sedatur tempestas, mergitur daemonum impetu porcorum grex.

Καταβάντι δὲ αὐτῷ ἀπὸ τοῦ ὄρους, ἠκολούθησαν αὐτῷ ^{Mc 1, 40-44. Lc 5, 12-14.} 1 ὄχλοι πολλοί. 2 καὶ ἰδοὺ λεπρὸς προσελθὼν προσεκύνει αὐτῷ 2 λέγων Κύριε, ἐὰν θέλῃς, δύνασαι με καθαρῶσαι. 3 καὶ ἐκτείνας 3 τὴν χεῖρα ἤψατο αὐτοῦ λέγων Θέλω, καθαρῶσθι· καὶ εὐθέως ^{*Lc 14, 2.} 4 ἐκαθαρίσθη αὐτοῦ ἡ λέπρα. 4 καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ὅρα 4 μηδενὶ εἰπῆς, ἀλλὰ ὑπάγε σεαυτὸν δεῖξον τῷ ἱερεῖ, καὶ προσένεγκον τὸ δῶρον ὃ προσέταξεν Μωσῆς εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.

Εἰσελθόντι δὲ αὐτῷ εἰς Καφαρναούμ, προσῆλθεν αὐτῷ ^{Lc 7, 1-10.} 5 ἑκατόνταρχος παρακαλῶν αὐτὸν 6 καὶ λέγων Κύριε, ὁ παῖς μου 6 βέβληται ἐν τῇ οἰκίᾳ παραλυτικός, δεινῶς βασανιζόμενος. 7 λέγει 7 αὐτῷ Ἐγὼ ἐλθὼν θεραπεύσω αὐτόν. 8 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἑκατόνταρχος ἔφη Κύριε, οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς· ἀλλὰ μόνον εἰπὲ λόγῳ, καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου. 9 καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν, ἔχων ὑπ' ἐμαυτὸν 9

21. om τοῖς 22. προεφητεύσαμεν 25. προσέπεσον 26. τὴν οἰκίαν αὐτοῦ 28. συνετέλεσεν 29. om αὐτῶν

VIII. 2. ἐλθὼν 3. ὁ Ἰησοῦς λέγων 4. προσένεγκε ... Μωσῆς 5. εἰσελθόντι δὲ τῷ Ἰησοῦ εἰς Καπερναοῦμ 7. καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς 8. εἰπὲ λόγῳ

- στρατιώτας, καὶ λέγω τούτῳ Πορεύθητι, καὶ πορεύεται, καὶ ἄλλῳ Ἔρχου, καὶ ἔρχεται, καὶ τῷ δούλῳ μου Ποίησον τοῦτο, καὶ
 10 ποιεῖ. ¹⁰ ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐθαύμασεν καὶ εἶπεν τοῖς ἀκο-
 λουθοῦσιν Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, παρ' οὐδενὶ τοσαύτην πίστιν ἐν τῷ
 11 Ἰσραὴλ εὔρον. ¹¹ λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι πολλοὶ ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ Lc 13,
23. 29. δυσμῶν ἤξουσιν καὶ ἀνακλιθήσονται μετὰ Ἀβραάμ καὶ Ἰσαὰκ
 12 καὶ Ἰακώβ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. ¹² οἱ δὲ υἱοὶ τῆς βα-
 σιλείας ἐκβληθήσονται εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ
 13 κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. ¹³ καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς
 τῷ ἑκατοντάρχη Ὑπαγε, ὡς ἐπίστευσας γενηθήτω σοι· καὶ ἴαθη
 ὁ παῖς ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ.
 14 Καὶ ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν Πέτρου εἶδεν τὴν πεν- Mc 1,
29-31.
 15 θερὰν αὐτοῦ βεβλημένην καὶ πυρέσσουσαν. ¹⁵ καὶ ἤφατο τῆς χει- Lc 4,
38-40.
 ρὸς αὐτῆς, καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετός· καὶ ἠγέρθη, καὶ διη-
 16 κόνει αὐτῷ. ¹⁶ ὀψίας δὲ γενομένης προσήνεγκαν αὐτῷ δαιμονι-
 ζομένους πολλούς· καὶ ἐξέβαλεν τὰ πνεύματα λόγῳ, καὶ πάντας
 17 τοὺς κακῶς ἔχοντας ἐθεράπευσεν. ¹⁷ ὅπως πληρωθῆ τὸ ῥηθὲν *Es 53, 4.
 διὰ Ἡσαίου τοῦ προφήτου λέγοντος Ἀντὸς τὰς ἀσθενείας ἡμῶν
 ἔλαβεν καὶ τὰς νόσους ἐβάστασεν.
 18 Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς πολλοὺς ὄχλους περὶ αὐτὸν ἐκέλευσεν ἀπελ- Mc 4, 35.
 19 θεῖν εἰς τὸ πέραν. ¹⁹ Καὶ προσελθὼν εἰς γραμματεὺς εἶπεν Lc 9,
57-60.
 20 αὐτῷ Διδάσκαλε, ἀκολουθήσω σοι ὅπου ἐὰν ἀπέρχῃ. ²⁰ καὶ λέγει
 αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Αἰ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσιν καὶ τὰ πετεινὰ
 τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις, ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει
 21 ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ. ²¹ ἕτερος δὲ τῶν μαθητῶν εἶπεν αὐτῷ
 Κύριε, ἐπίτρεψόν μοι πρῶτον ἀπελθεῖν καὶ θάψαι τὸν πατέρα
 22 μου. ²² ὁ δὲ Ἰησοῦς λέγει αὐτῷ Ἀκολουθεῖ μοι, καὶ ἄφες τοὺς
 νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκροὺς.
 23 Καὶ ἐμβάντι αὐτῷ εἰς πλοῖον, ἠκολούθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ Mc 4,
35-41.
 24 αὐτοῦ. ²⁴ καὶ ἰδοὺ σεισμὸς μέγας ἐγένετο ἐν τῇ θαλάσῃ, ὥστε Lc 8,
22-25.
 τὸ πλοῖον καλύπτεσθαι ὑπὸ τῶν κυμάτων· αὐτὸς δὲ ἐκάθευδεν.
 25 ²⁵ καὶ προσελθόντες ἤγειραν αὐτὸν λέγοντες Κύριε σῶσον, ἀπολ-
 26 λύμεθα. ²⁶ καὶ λέγει αὐτοῖς Τί δειλοὶ ἐστε, ὀλιγόπιστοι; τότε
 ἐγερθεὶς ἐπετίμησεν τοῖς ἀνέμοις καὶ τῇ θαλάσῃ, καὶ ἐγένετο
 27 γαλήνη μεγάλη. ²⁷ οἱ δὲ ἄνθρωποι ἐθαύμασαν λέγοντες Ποιαπὸς
 ἐστὶν οὗτος, ὅτι οἱ ἄνεμοι καὶ ἡ θάλασσα αὐτῷ ὑπακούουσιν;
 28 Καὶ ἐλθόντι αὐτῷ εἰς τὸ πέραν εἰς τὴν χώραν τῶν Γαδαρη- Mc 5,
1-17.
 νῶν, ὑπήντησαν αὐτῷ δύο δαιμονιζόμενοι ἐκ τῶν μνημείων ἐξερ- Lc 8,
26-37.
 χόμενοι, χαλεποὶ λίαν, ὥστε μὴ ἰσχύειν τινα παρελθεῖν διὰ τῆς

10. ὑμῖν, οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην πίστιν. εὔρον 13. ἑκατοντάρ-
 χῳ ... Ὑπαγε, καὶ ὡς ... ὁ παῖς αὐτοῦ 15. αὐτῷ: αὐτοῖς 21. τῶν
 μαθητ. αὐτοῦ 22. λέγει: εἶπεν 23. εἰς τὸ πλοῖον 25. προσελθόντες:
 add οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ... σῶσον ἡμᾶς 27. ὅτι καὶ οἱ ... ὑπα-
 κούουσιν αὐτῷ 28. Γαδαρηνῶν: Γεργεσηνῶν

όδοῦ ἐκεῖνης. ²⁹ καὶ ἰδοὺ ἔκραξαν λέγοντες Τί ἡμῖν καὶ σοί, υἱὲ ²⁹
 τοῦ θεοῦ; ἤλθες ὧδε πρὸ καιροῦ βασανίσαι ἡμᾶς; ³⁰ ἦν δὲ ³⁰
 μακρὰν ἀπ' αὐτῶν ἀγέλη χοίρων πολλῶν βοσκομένη. ³¹ οἱ δὲ ³¹
 δαίμονες παρεκάλουν αὐτὸν λέγοντες Εἰ ἐκβάλλεις ἡμᾶς, ἀπόστει-
 λον ἡμᾶς εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων. ³² καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ὑπά- ³²
 γετε. οἱ δὲ ἐξεληθόντες ἀπῆλθον εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων·
 καὶ ἰδοὺ ὤρμησεν πᾶσα ἡ ἀγέλη τῶν χοίρων κατὰ τοῦ κρημοῦ
 εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἀπέθανον ἐν τοῖς ὕδασι. ³³ οἱ δὲ βό- ³³
 σκοντες ἔφυγον, καὶ ἀπεληθόντες εἰς τὴν πόλιν ἀπήγγειλαν πάντα
 καὶ τὰ τῶν δαιμονιζομένων. ³⁴ καὶ ἰδοὺ πᾶσα ἡ πόλις ἐξῆλθεν ³⁴
 εἰς συνάντησιν τῷ Ἰησοῦ, καὶ ἰδόντες αὐτὸν παρεκάλεσαν ὅπως
 μεταβῆ ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν.

IX.

Sanando paralytico condonantur peccata. Vocatur Matthaheus.
 Discipuli Jesu non jejunantes. Filia Jairi rediviva et mulier
 sanguine fluens. Duo caeci et mutus. Messorum paucitas.

Mc 2,
3-12.
Lc 5,
18-26.

Καὶ ἐμβὰς εἰς πλοῖον διεπέρασεν, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ἰδίαν ¹
 πόλιν. ² καὶ ἰδοὺ προσέφερον αὐτῷ παραλυτικὸν ἐπὶ κλίνης βε- ²
 βλημένον. καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν εἶπεν τῷ παρα-
 λυτικῷ Θάρσει, τέκνον· ἀφέωνταί σου αἱ ἁμαρτίαι. ³ καὶ ἰδοὺ ³
 τινὲς τῶν γραμματέων εἶπον ἐν ἑαυτοῖς Οὗτος βλασφημεῖ. ⁴ καὶ ⁴
 ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν εἶπεν Ἰνα τί ἐνθυμεῖσθε
 πονηρὰ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; ⁵ τί γάρ ἐστιν εὐκοπώτερον, εἰπεῖν ⁵
 Ἀφέωνταί σου αἱ ἁμαρτίαι, ἢ εἰπεῖν Ἐγείρε καὶ περιπάτει; ⁶ ἵνα ⁶
 δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς
 ἀφιέναι ἁμαρτίας, τότε λέγει τῷ παραλυτικῷ Ἐγερθεὶς ἄρον
 σου τὴν κλίνην καὶ ὑπάγε εἰς τὸν οἶκόν σου. ⁷ καὶ ἐγερθεὶς ⁷
 ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. ⁸ ἰδόντες δὲ οἱ ὄχλοι ἐφοβήθησαν ⁸
 καὶ ἐδόξασαν τὸν θεὸν τὸν δόντα ἐξουσίαν τοιαύτην τοῖς ἀν-
 θρώποις.

Mc 2,
14-17.
Lc 5,
27-32.

Καὶ παράγων ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς εἶδεν ἄνθρωπον καθήμε- ⁹
 νον ἐπὶ τῷ τελωνίῳ, Ματθαῖον λεγόμενον, καὶ λέγει αὐτῷ Ἀκο-
 λούθει μοι. καὶ ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ. ¹⁰ καὶ ἐγένετο ¹⁰
 αὐτοῦ ἀνακειμένον ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ ἰδοὺ πολλοὶ τελῶναι καὶ
 ἁμαρτωλοὶ ἐλθόντες συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς
 αὐτοῦ. ¹¹ καὶ ἰδόντες οἱ Φαρισαῖοι ἔλεγον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ¹¹
 Διὰ τί μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει ὁ διδάσκαλος
 ὑμῶν; ¹² ὁ δὲ ἀκούσας εἶπεν Οὐ χρεῖαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ¹²
 ἰατροῦ ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες. ¹³ πορευθέντες δὲ μάθετε τί ¹³

29. σοι, Ἰησοῦ υἱέ 31. ἀπόστειλον ἡμᾶς: ἐπίτρεψον ἡμῖν ἀπελθεῖν

IX. 1. εἰς τὸ πλοῖον 2. σοι αἱ ἁμαρτίαι σου 4. Ἰναί τι μεῖς 5. σοι
 αἱ ἁμαρτίαι ... Ἐγείραι 8. ἐφοβήθησαν: ἐθαύμασαν 9. ὁ Ἰησοῦς
 ἐκεῖθεν 11. ἔλεγον: εἶπον 12. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀκούσας εἶπεν αὐτοῖς

ἔστιν Ἐλεος θέλω καὶ οὐ θυσίαν. οὐ γὰρ ἤλθον καλέσαι δικαίους ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς. *Hos 6, 6.

- 14 Τότε προσέρχονται αὐτῷ οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου λέγοντες Διὰ Mc 2,
18-22.
τί ἡμεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι νηστεύομεν πολλά, οἱ δὲ μαθηταὶ Lc 5,
33-38.
- 15 σοῦ οὐ νηστεύουσιν; ¹⁵ καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Μὴ δύναται Mc 5,
18-22.
οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος πενθεῖν ἐφ' ὅσον μετ' αὐτῶν ἐστὶν ὁ νυμφίος; Lc 5,
33-38. ελεύσονται δὲ ἡμέραι ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, Mc 5,
18-22.
- 16 καὶ τότε νηστεύσουσιν. ¹⁶ οὐδεὶς δὲ ἐπιβάλλει ἐπίβλημα ῥάκους Lc 8,
41-56.
ἀγράφον ἐπὶ ἱματίῳ παλαιῷ· αἶρει γὰρ τὸ πλήρωμα αὐτοῦ ἀπὸ Lc 8,
41-56.
- 17 τοῦ ἱματίου, καὶ χεῖρον σχίσμα γίνεται. ¹⁷ οὐδὲ βάλλουσιν οἶνον Lc 8,
41-56.
νέον εἰς ἀσκὸς παλαιούς· εἰ δὲ μή γε, ῥήγνυται οἱ ἀσκοί, καὶ Lc 8,
41-56. ὁ οἶνος ἐκχεῖται, καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπολοῦνται· ἀλλὰ βάλλουσιν Lc 8,
41-56.
- 18 οἶνον νέον εἰς ἀσκὸς καινούς, καὶ ἀμφοτέροι συντηροῦνται. Lc 8,
41-56.
- 18 Ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος αὐτοῖς, ἰδοὺ ἄρχων εἰσελθὼν προσε- Mc 5,
22-43.
κίνει αὐτῷ λέγων Ἡ θυγάτηρ μου ἄρτι ἐτελεύτησεν· ἀλλὰ ἐλθὼν Lc 8,
41-56.
- 19 ἐπίθες τὴν χεῖρά σου ἐπ' αὐτήν, καὶ ζήσεται. ¹⁹ καὶ ἐγεροθεῖς ὁ Lc 8,
41-56.
- 20 Ἰησοῦς ἠκολούθησεν αὐτῷ καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. ²⁰ καὶ ἰδοὺ Lc 8,
41-56.
- 21 γυνὴ αἰμορροοῦσα δώδεκα ἔτη προσελθοῦσα ὀπισθεν ἤψατο τοῦ Lc 8,
41-56.
- 22 κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ· ²¹ ἔλεγεν γὰρ ἐν ἑαυτῇ Ἐὰν μό- Lc 8,
41-56.
- 22 νον ἄψωμαι τοῦ ἱματίου αὐτοῦ, σωθήσομαι. ²² ὁ δὲ Ἰησοῦς Lc 8,
41-56.
- στραφεὶς καὶ ἰδὼν αὐτήν εἶπεν Θάρσει, θύγατερ· ἡ πίστις σου Lc 8,
41-56.
- 23 σέσωκέν σε. καὶ ἐσώθη ἡ γυνὴ ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης. ²³ καὶ Lc 8,
41-56.
- 24 ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἄρχοντος καὶ ἰδὼν τοὺς ἀν- Lc 8,
41-56.
- 24 λητάς καὶ τὸν ὄχλον θορυβούμενον ἔλεγεν ²⁴ Ἀναχωρεῖτε· οὐ Lc 8,
41-56.
- 25 γὰρ ἀπέθανεν τὸ κοράσιον ἀλλὰ καθεύδει. καὶ κατεγέλωσιν αὐ- Lc 8,
41-56.
- 25 τοῦ. ²⁵ ὅτε δὲ ἐξεβλήθη ὁ ὄχλος, εἰσελθὼν ἐκράτησεν τῆς χειρὸς Lc 8,
41-56.
- 26 αὐτῆς, καὶ ἠγγέρθη τὸ κοράσιον. ²⁶ καὶ ἐξῆλθεν ἡ φῆμη αὐτῆ Lc 7, 17.
εἰς ὅλην τὴν γῆν ἐκείνην.
- 27 Καὶ παράγοντι ἐκεῖθεν τῷ Ἰησοῦ, ἠκολούθησαν αὐτῷ δύο Lc 7, 17.
- 28 τυφλοὶ κραζόντες καὶ λέγοντες Ἐλέησον ἡμᾶς, υἱὸς Δαυὶδ. ²⁸ ἐλ- Lc 7, 17.
- θόντι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν προσῆλθον αὐτῷ οἱ τυφλοί, καὶ λέγει Lc 7, 17.
- αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Πιστεύετε ὅτι δύναμαι τοῦτο ποιῆσαι; λέγουσιν Lc 7, 17.
- 29 αὐτῷ Ναί, κύριε. ²⁹ τότε ἤψατο τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν λέγων Lc 7, 17.
- 30 Κατὰ τὴν πίστιν ὑμῶν γενηθήτω ὑμῖν. ³⁰ καὶ ἠνεώχθησαν αὐ- Lc 7, 17.
- τῶν οἱ ὀφθαλμοί· καὶ ἐνεβριμήθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων Ὁρατε Lc 7, 17.
- 31 μηδεὶς γνωσκέτω. ³¹ οἱ δὲ ἐξελθόντες διεσκήμισαν αὐτὸν ἐν ὅλῃ Lc 7, 17.
- τῇ γῇ ἐκείνῃ.
- 32 Αὐτῶν δὲ ἐξερχομένων, ἰδοὺ προσήνεγκαν αὐτῷ ἄνθρωπον Lc 12, 22.
- 33 κωφὸν δαιμονιζόμενον. ³³ καὶ ἐκβληθέντος τοῦ δαιμονίου ἐλά- Lc 11, 14.
- λησεν ὁ κωφός. καὶ ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι λέγοντες Οὐδέποτε

13. ἔλεον ... ἀλλ' ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν 17. ἀμφοτέρα 18. εἰσελ-
θὼν: ἐλθὼν ... λέγων Ὅτι 22. ἐπιστραφεὶς 23. λέγει αὐτοῖς 27. νιέ
30. ἀνεώχθησαν ... ἐνεβριμήσατο 33. λέγοντες Ὅτι οὐδέποτε

12, 24. ἐφάνη οὕτως ἐν τῷ Ἰσραήλ. 34 οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἔλεγον Ἐν τῷ 34
 Lc 11, 15. ἀρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια.

Καὶ περιήγεν ὁ Ἰησοῦς τὰς πόλεις πάσας καὶ τὰς κόμας, 35
 διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον
 τῆς βασιλείας καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν.

Mc 6, 34. 36 ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἐσπλαγχνίσθη περὶ αὐτῶν, ὅτι ἦσαν 36
 1 Pe 2, 25. ἔσकुλμένοι καὶ ἐριμμένοι ὡσεὶ πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα.

* Nm 27, 17. 37 τότε λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Ὁ μὲν θερισμὸς πολὺς, οἱ δὲ 37
 Lc 10, 2. ἐργάται ὀλίγοι. 38 δεήθητε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ θερισμοῦ ὅπως 38
 ἐκβάλῃ ἐργάτας εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ.

X.

Apostolorum constitutio, nomina, legatio ad Judaeos, calamitates,
 ornamenta.

Mc 3, 14 s. 6, 7. Καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς δώδεκα μαθητὰς αὐτοῦ ἔδωκεν 1
 Lc 9, 1. αὐτοῖς ἐξουσίαν πνευμάτων ἀκαθάρτων, ὥστε ἐκβάλλειν αὐτὰ
 καὶ θεραπεύειν πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν.

Mc 3, 16-19. Τῶν δὲ δώδεκα ἀποστόλων τὰ ὀνόματά ἐστιν ταῦτα· πρῶ- 2
 Lc 6, 14-16. τος Σίμων ὁ λεγόμενος Πέτρος καὶ Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ,
 3 Φίλιπ- 3
 πος καὶ Βαρθολομαῖος, Θωμᾶς καὶ Ματθαῖος ὁ τελώνης, Ἰά-
 κωβος ὁ τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, 4
 4 Ἰούδας Ἰσκαριώτης ὁ καὶ παραδοὺς αὐτόν.

Τούτους τοὺς δώδεκα ἀπέστειλεν ὁ Ἰησοῦς παραγγείλας αὐ- 5
 τοῖς λέγων Εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθητε, καὶ εἰς πόλιν Σαμα- 6
 ρειτῶν μὴ εἰσέλθητε· 6 πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ πρόβατα 6
 Lc 9, 2. τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ. 7 πορευόμενοι δὲ κηρύσσετε λέγον- 7
 10, 9. τες Ἠγγικεν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. 8 ἀσθενοῦντας θερα- 8
 πεύετε, λεπροὺς καθαρίζετε, δαιμόνια ἐκβάλλετε· δωρεὰν ἐλά- 8

βετε, δωρεὰν δότε. 9 Μὴ κτήσησθε χρυσὸν μηδὲ ἄργυρον μηδὲ 9
 Mc 6, 8-11. χαλκὸν εἰς τὰς ζώνας ὑμῶν, 10 μὴ πήραν εἰς ὁδὸν μηδὲ δύο 10
 Lc 10, 4-12. χιτῶνας μηδὲ ὑποδήματα μηδὲ ῥάβδους· ἄξιός γάρ ὁ ἐργάτης 10
 9, 3. τῆς τροφῆς αὐτοῦ. 11 εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν ἢ κόμην εἰσέλθητε, 11
 ἐξετάσατε τίς ἐν αὐτῇ ἄξιός ἐστιν· κακεῖ μέναιτε ἕως ἂν ἐξέλ-
 θητε. 12 εἰσερχόμενοι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν ἀσπάσασθε αὐτήν. 12
 13 καὶ εἰάν μὲν ἦ ἡ οἰκία ἄξια, ἐλθάτω ἡ εἰρήνη ὑμῶν ἐπ' αὐ- 13
 13 τήν· εἰάν δὲ μὴ ἦ ἄξια, ἡ εἰρήνη ὑμῶν πρὸς ὑμᾶς ἐπιστραφήτω.

Lc 9, 5. 14 καὶ ὅς ἂν μὴ δεῖξται ὑμᾶς μηδὲ ἀκούσῃ τοὺς λόγους ὑμῶν, 14
 ἐξερχόμενοι ἔξω τῆς οἰκίας ἢ τῆς πόλεως ἐκεῖνης ἐκτινάξατε τὸν

35. μαλακίαν: add ἐν τῷ λαῷ 36. ἦσαν ἐκλελυμένοι κ. ἐρῆμμένοι

X. 3. καὶ Λεββαῖος: add ὁ ἐπικληθεὶς Θαδδαῖος 4. ὁ Κανανί-
 τής ... εἰ (non ε) Ἰούδας ὁ Ἰσκ. 7. λέγοντες Ὅτι 8. λεπροὺς κα-
 θαρίζετε: add νεκροὺς ἐγείρετε 10. ῥάβδον ... in fine add ἐστιν
 13. ἐλθέτω 14. ὅς εἰάν ... om ἔξω

- 15 κοριοῖτον τῶν ποδῶν ὑμῶν. ¹⁵ ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀνεκτίοτερον 11, 24.
 ἔσται γῆ Σοδόμων καὶ Γομόρρας ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ τῆ πόλει
 16 ἐκείνῃ. ¹⁶ Ἴδου ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύ- Lc 10, 3.
 καν· γίνεσθε οὖν φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ πε-
 17 ριστεραί. ¹⁷ προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων· παραδώσουσιν 24, 9.
 γὰρ ὑμᾶς εἰς συνέδρια, καὶ ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν μαστιγώ- Mc 13,
 18 σουσιν ὑμᾶς· ¹⁸ καὶ ἐπὶ ἡγεμόνας δὲ καὶ βασιλεῖς ἀχθήσεσθε 9-13,
 19 ἔνεκεν ἐμοῦ, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς καὶ τοῖς ἔθνεσιν. ¹⁹ ὅταν δὲ Lc 21,
 παραδῶσιν ὑμᾶς, μὴ μεριμνήσητε πῶς ἢ τί λαλήσητε· δοθήσεται 12-17,
 20 γὰρ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ᾠρᾷ τί λαλήσετε· ²⁰ οὐ γὰρ ὑμεῖς ἐστέ οἱ Lc 12,
 λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τοῦ πατρὸς ὑμῶν τὸ λαλοῦν ἐν ὑμῖν. 11 s.
 21 ²¹ παραδώσει δὲ ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον καὶ πατὴρ τέ-
 κνον, καὶ ἐπαναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς καὶ θανατώσουσιν
 22 αὐτούς. ²² καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά 24, 9, 13.
 23 μου· ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται. ²³ ὅταν δὲ
 διώκωσιν ὑμᾶς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, φεύγετε εἰς τὴν ἄλλην· ἀμὴν
 γὰρ λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ τελέσητε τὰς πόλεις Ἰσραὴλ ἕως ἔλθῃ ὁ
 24 υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. ²⁴ Οὐκ ἔστιν μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκα- Lc 6, 40,
 25 λον οὐδὲ δούλος ὑπὲρ τὸν κύριον αὐτοῦ. ²⁵ ἄρκετον τῷ μαθητῇ Jo 13, 16.
 ἵνα γένηται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ, καὶ ὁ δούλος ὡς ὁ κύριος
 αὐτοῦ. εἰ τὸν οἰκοδεσπότην Βεελζεβοὺλ ἐπεκάλεσαν, πόσῳ μάλ-
 26 λον τοὺς οἰκιακοὺς αὐτοῦ. ²⁶ μὴ οὖν φοβηθῆτε αὐτούς· οὐδὲν Lc 12,
 γὰρ ἔστιν κεκαλυμμένον ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτόν 2-9,
 27 ὃ οὐ γνωσθήσεται. ²⁷ ὃ λέγω ὑμῖν ἐν τῇ σκοτίᾳ, εἶπατε ἐν τῷ Mc 4, 22,
 φωτί· καὶ ὃ εἰς τὸ οὐδὲ ἀκούετε, κηρύξατε ἐπὶ τῶν δωματίων. Lc 8, 17.
 28 ²⁸ καὶ μὴ φοβεῖσθε ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ
 ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτεῖναι· φοβήθητε δὲ μᾶλλον τὸν δυνά-
 29 μενον καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα ἀπολέσαι ἐν γέννη. ²⁹ οὐχὶ δύο
 στρουθία ἄσαριου πωλεῖται; καὶ ἐν ἑξ αὐτῶν οὐ πωλεῖται ἐπὶ
 30 τὴν γῆν ἄνευ τοῦ πατρὸς ὑμῶν. ³⁰ ὑμῶν δὲ καὶ αἱ τρίχες τῆς
 31 κεφαλῆς πᾶσαι ἡριθμημέναι εἰσίν. ³¹ μὴ οὖν φοβεῖσθε· πολλῶν
 32 στρουθίων διαφέρετε ὑμεῖς. ³² Πᾶς οὖν ὅστις ὁμολογήσει ἐν 6, 26.
 ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὁμολογήσω καὶ ἐν αὐτῷ ἐμ-
 33 προσθεν τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς· ³³ ὅστις δὲ
 ἀρνήσεταιί με ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ἀρνήσομαι καὶ ἐν αὐτῷ
 34 ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ³⁴ Μὴ νομί- Lc 12,
 σσητε ὅτι ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἐπὶ τὴν γῆν· οὐκ ἦλθον βαλεῖν 51-53.
 35 εἰρήνην ἀλλὰ μάχαιραν. ³⁵ ἦλθον γὰρ διχάσαι ἄνθρωπον κατὰ *Mich
 τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ θυγατέρα κατὰ τῆς μητρὸς αὐτῆς καὶ 7, 6.
 36 νόμφην κατὰ τῆς πενθερᾶς αὐτῆς, ³⁶ καὶ ἐχθροὶ τοῦ ἀνθρώ-

15. Γομόρρας 19. παραδιδῶσιν 23. τοῦ Ἰσραὴλ ἕως ἄν 25. ἐκάλεσαν
 28. καὶ μὴ φοβηθῆτε ἄ. τ. ἀποκτεινόντων 31. φοβηθῆτε 32. om τοῖς
 33. ὅστις δ' ἄν ... αὐτὸν καὶ γὰρ ... om τοῖς

Lc 14, 26 s. που οί οικιακοί αὐτοῦ. 37 Ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμὲ 37
 οὐκ ἔστιν μου ἄξιος· καὶ ὁ φιλῶν υἱὸν ἢ θυγατέρα ὑπὲρ ἐμὲ
 Mt 16, 24 s. οὐκ ἔστιν μου ἄξιος· 38 καὶ ὃς οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ 38
 Jo 12, 25. Lc 17, 33. καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστιν μου ἄξιος. 39 ὁ εὐρῶν τὴν 39
 ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσει αὐτήν, καὶ ὁ ἀπολέσας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ
 Jo 13, 20. Lc 10, 16. ἐνεκεν ἐμοῦ εὐρήσει αὐτήν. 40 Ὁ δεχόμενος ὑμᾶς ἐμὲ δέχεται, 40
 καὶ ὁ ἐμὲ δεχόμενος δέχεται τὸν ἀποστειλάντά με. 41 ὁ δεχό- 41
 μενος προφήτην εἰς ὄνομα προφήτου μισθὸν προφήτου λήμψεται,
 Mc 9, 41. Lc 10, 16. καὶ ὁ δεχόμενος δίκαιον εἰς ὄνομα δικαίου μισθὸν δικαίου
 λήμψεται. 42 καὶ ὃς ἐὰν ποτίσῃ ἓνα τῶν μικρῶν τούτων ποτή- 42
 ριον ψυχροῦ μόνον εἰς ὄνομα μαθητοῦ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ
 ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ.

XI.

Johannis baptistae de Messia legatio. Jesu de Johanne sermo.
 Urbium castigatio. Pater celebratur, afflicti invitantur.

Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς διατάσσωσιν τοῖς δώδεκα 1
 μαθηταῖς αὐτοῦ, μετέβη ἐκεῖθεν τοῦ διδάσκειν καὶ κηρύσσειν ἐν
 ταῖς πόλεσιν αὐτῶν.

Lc 7, 18-35. Ὁ δὲ Ἰωάννης ἀκούσας ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ τὰ ἔργα τοῦ 2
 Χριστοῦ, πέμψας διὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ 3 εἶπεν αὐτῷ Σὺ εἶ ὁ 3
 *Dt 18, 15. ἐρχόμενος, ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν; 4 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς 4
 εἶπεν αὐτοῖς Πορευθέντες ἀπαγγεῖλατε Ἰωάννῃ ἃ ἀκούετε καὶ
 βλέπετε· 5 τυφλοὶ ἀναβλέπουσιν καὶ χωλοὶ περιπατοῦσιν, λεπροὶ 5
 καθαρῶνται καὶ κωφοὶ ἀκούουσιν, καὶ νεκροὶ ἐγείρονται καὶ
 πτωχοὶ εὐαγγελίζονται· 6 καὶ μακάριός ἐστιν ὃς ἐν μὴ σκανδα- 6
 Lc 7, 24-28. λισθῇ ἐν ἐμοί. 7 Τούτων δὲ πορευομένων ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς λέ- 7
 γειν τοῖς ὄχλοις περὶ Ἰωάννου Τί ἐξήλθατε εἰς τὴν ἔρημον
 θεάσασθαι; κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον; 8 ἀλλὰ τί ἐξήλ- 8
 θατε ἰδεῖν; ἄνθρωπον ἐν μαλακοῖς ἡμφιεσμένον; ἰδὸν οἱ τὰ
 μαλακὰ φοροῦντες ἐν τοῖς οἴκοις τῶν βασιλέων εἰσίν. 9 ἀλλὰ τί 9
 ἐξήλθατε; προφήτην ἰδεῖν; ναὶ λέγω ὑμῖν, καὶ περισσότερον
 *Mt 3, 1. Lc 1, 2. προφήτου. 10 οὗτος γὰρ ἐστὶν περὶ οὗ γέγραπται Ἰδοὺ ἐγὼ 10
 Mc 1, 2. ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, καὶ κατασκευά-
 σει τὴν ὁδὸν σου ἔμπροσθέν σου. 11 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ 11
 ἐγγίγεται ἐν γεννητοῖς γυναικῶν μείζων Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ·
 Lc 16, 16. ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν μείζων ἐστὶν αὐ-
 τοῦ. 12 ἀπὸ δὲ τῶν ἡμερῶν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ ἕως ἄρτι 12
 ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν βιάζεται, καὶ βιασταὶ ἀρπάζουσιν
 αὐτήν. 13 πάντες γὰρ οἱ προφῆται καὶ ὁ νόμος ἕως Ἰωάννου 13

41. λήμψεται

XI. 2. διὰ: δύο 5. καὶ νεκροί: om καὶ 7. ἐξήλθετε 8. ἐξήλ-
 θετε ... ἐν μαλακοῖς: add ἱματίοις 9. ἐξήλθετε ... ἰδεῖν; προφήτην;
 10. καὶ κατασκευάσει: ὃς κατασκ. 11. μείζων αὐτοῦ ἐστιν

- 14 ἐπροφήτευσαν· ¹⁴ καὶ εἰ θέλετε δεῖξασθαι, αὐτός ἐστιν Ἡλίας ^{Mal 3, 23.}
 15 16 ὁ μέλλον ἔρχεσθαι. ¹⁵ ὁ ἔχων ὅσα ἀκουέτω. ¹⁶ Τίνι δὲ ^{Lc 7, 31-35.}
 ὁμοιώσω τὴν γενεὰν ταύτην; ὁμοία ἐστὶν παιδίῳ καθημένῳ
 17 ἐν ἀγοραῖς, ἃ προσφωνοῦντα τοῖς ἑτέροις ¹⁷ λέγουσιν Ἡὺλῆσα-
 μεν ὑμῖν, καὶ οὐκ ὠρχήσασθε· ἐθρηνήσαμεν, καὶ οὐκ ἐκόψασθε.
 18 ¹⁸ ἦλθεν γὰρ Ἰωάννης μήτε ἐσθίων μήτε πίνων, καὶ λέγουσιν ^{10 10, 20.}
 19 Δαιμόνιον ἔχει. ¹⁹ ἦλθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐσθίων καὶ πί-
 νων, καὶ λέγουσιν Ἰδοὺ ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπότης, τε-
 λωνῶν φίλος καὶ ἁμαρτωλῶν. καὶ ἐδικαιώθη ἡ σοφία ἀπὸ τῶν
 τέκνων αὐτῆς.
 20 Τότε ἤρξατο ὀνειδίξειν τὰς πόλεις ἐν αἷς ἐγένοντο αἱ πλεῖ-
 21 σται δυνάμεις αὐτοῦ, ὅτι οὐ μετενόησαν. ²¹ Οὐαὶ σοὶ Χοραζαῖν, ^{Lc 10, 13-15.}
 οὐαὶ σοὶ Βηθσαϊδάν· ὅτι εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἐγένοντο αἱ
 δυνάμεις αἱ γινόμεναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ
 22 μετενόησαν. ²² πλὴν λέγω ὑμῖν, Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἀνεκτότερον
 23 ἔσται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ ὑμῖν. ²³ καὶ σὺ Καφαρναούμ, ἣ ἕως
 οὐρανοῦ ὑψώθη, ἕως ἄβου καταβήσῃ· ὅτι εἰ ἐν Σοδόμοις ἐγε-
 νήθησαν αἱ δυνάμεις αἱ ἐν σοὶ γινόμεναι, ἔμεινεν ἂν μέχρι τῆς
 24 σήμερον. ²⁴ πλὴν λέγω ὑμῖν ὅτι γῆ Σοδόμων ἀνεκτότερον ἔσται ^{10, 15.}
 ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ σοί.
 25 Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Ἐξομολο- ^{Lc 10, 21.}
 γοῦμαί σοι πάτερ, κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἔκρυψας
 ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπίοις·
 26 ²⁶ καὶ ὁ πατήρ, ὅτι οὕτως ἐγένετο εὐδοκία ἔμπροσθέν σου.
 27 ²⁷ Πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ πατρός μου, καὶ οὐδεὶς ἐπι- ^{Lc 10, 22.}
 γνώσκει τὸν υἱὸν εἰ μὴ ὁ πατήρ, οὐδὲ τὸν πατέρα τις ἐπιγ-
 νώσκει εἰ μὴ ὁ υἱὸς καὶ ὃ ἐὰν βούληται ὁ υἱὸς ἀποκαλύψαι.
 28 ²⁸ Δεῦτε πρὸς μὲ πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, καὶ γὰρ
 29 ἀναπαύσω ὑμᾶς. ²⁹ ἄρατε τὸν ζυγόν μου ἐφ' ὑμᾶς, καὶ μά-
 θετε ἀπ' ἐμοῦ ὅτι πραῖς εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, καὶ
 30 εὐρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν. ³⁰ ὁ γὰρ ζυγός μου
 χρηστός καὶ τὸ φορτίον μου ἕλαφρόν ἐστιν.

XII.

Sabbati religio. Sanatur arida manus. Sanatoris modestia et mansuetudo. Adversariorum peccatum (in spiritum sanctum) inexpressibile. Typus Jonae. Exempla reginae austri et daemoniaci. Matris fratrumque interpellatio.

- 1 Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἐπορεύθη ὁ Ἰησοῦς τοῖς σάββασιν διὰ ^{Mc 2, 23-28.}
 τῶν σπορίμων· οἱ δὲ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπεινάσαν, καὶ ἤρξαντο ^{Lc 6, 1-5.}

13. προεφήτευσαν 14. Ἡλίας: Ἡλίας 15. ἀκούειν ἀκουέτω 16. παι-
 δαριοῖς ἐν ἀγοραῖς καθημένοις καὶ προσφωνοῦσι τοῖς ἑταίροις αὐτῶν
 17. καὶ λέγουσιν ... ἐθρηνήσαμεν ὑμῖν 21. Χοραζαῖν 23. Καφαρναούμ
 ἢ ἕως τοῦ οὐρανοῦ ὑψώθησα ... καταβήσῃ: καταβιβασθήσῃ ... ἐγέ-
 νοντο ... αἱ γενόμεναι ἐν σοὶ, ἔμειναν 25. ἀπέκρυψας 29. πρὸς

τίλλειν σιάχνας καὶ ἐσθίειν. ² οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἰδόντες εἶπαν ²
 ἀντῷ Ἰδοῦ οἱ μαθηταὶ σου ποιοῦσιν ὃ οὐκ ἔξεστιν ποιεῖν ἐν
^{*Dt 23, 25.} σαββάτῳ. ³ ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Οὐκ ἀνέγνωτε τί ἐποίησεν Δαυὶδ, ³
^{*Ex 20, 10.} ὅτε ἐπέινασεν καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ; ⁴ πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον ⁴
^{*1 Sam 21, 6.} τοῦ θεοῦ καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔφαγεν, ὃ οὐκ ἔξον
^{*Ex 29, 33.} ἦν αὐτῷ φαγεῖν οὐδὲ τοῖς μετ' αὐτοῦ, εἰ μὴ τοῖς ἱερεῦσιν μό-
^{*Nm 28, 9, 10.} νοις; ⁵ ἢ οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῷ νόμῳ ὅτι τοῖς σάββασιν οἱ ἱερεῖς ⁵
 ἐν τῷ ἱερῷ τὸ σάββατον βεβηλοῦσιν καὶ ἀναίτιοί εἰσιν; ⁶ λέγω ⁶
 δὲ ὑμῖν ὅτι τοῦ ἱεροῦ μείζον ἐστὶν ὧδε. ⁷ εἰ δὲ ἐγνώκειτε τί ⁷
^{9, 13.} ἐστὶν Ἐλεος θέλω καὶ οὐ θυσίαν, οὐκ ἂν κατεδικάσατε τοὺς ⁸
^{Hos 6, 6.} ἀναίτιους. ⁸ κύριος γάρ ἐστιν τοῦ σαββάτου ὁ υἱὸς τοῦ ἀν-
 θρώπου.

Καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν ἦλθεν εἰς τὴν συναγωγὴν αὐτῶν. ⁹
^{Mc 3, 1-6.} ^{Lc 6, 6-11.} ¹⁰ καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος χεῖρα ἔχων ξηράν· καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν ¹⁰
 λέγοντες Εἰ ἔξεστιν τοῖς σάββασιν θεραπεύειν; ἵνα κατηγορήσω-
 σιν αὐτοῦ. ¹¹ ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Τίς ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος ὃς ἔξει ¹¹
 πρόβατον ἐν, καὶ ἐὰν ἐμπέσῃ τοῦτο τοῖς σάββασιν εἰς βόθυνον,
 οὐχὶ κρατήσῃ αὐτὸ καὶ ἐγερεῖ; ¹² πῶς οὖν διαφέρει ἄνθρω-¹²
 πος προβάτου· ὥστε ἔξεστιν τοῖς σάββασιν καλῶς ποιεῖν. ¹³ τότε ¹³
 λέγει τῷ ἀνθρώπῳ Ἐκτεινόν σου τὴν χεῖρα. καὶ ἐξέτεινεν, καὶ
 ἀπεκατεστάθη ὑγιής ὡς ἡ ἄλλη. ¹⁴ ἐξεληθόντες δὲ οἱ Φαρισαῖοι ¹⁴
 συμβούλιον ἔλαβον κατ' αὐτοῦ, ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν.

Ὁ δὲ Ἰησοῦς γνοὺς ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν. καὶ ἠκολούθησαν ¹⁵
 αὐτῷ ὄχλοι πολλοί, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς πάντας, ¹⁶ καὶ ¹⁶
 ἐπειτίμησεν αὐτοῖς ἵνα μὴ φανερὸν αὐτὸν ποιήσωσιν· ¹⁷ ἵνα ¹⁷
^{*Es 42, 1-4.} πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαίου τοῦ προφήτου λέγοντος ¹⁸ Ἰδοὺ ¹⁸
 ὁ παῖς μου ὃν ἠρέτισα, ὁ ἀγαπητός μου ὃν εὐδόκησεν ἡ ψυχὴ
 μου· θήσω τὸ πνεῦμά μου ἐπ' αὐτόν, καὶ κρίσιν τοῖς ἔθνεσιν
 ἀπαγγελεῖ. ¹⁹ οὐκ ἐρίσει οὐδὲ κραυγᾶσει, οὐδὲ ἀκούσει τις ἐν ¹⁹
 ταῖς πλατείαις τὴν φωνὴν αὐτοῦ. ²⁰ κάλαμον συντετριμμένον ²⁰
 οὐ κατεάξει καὶ λίνον τυφόμενον οὐ σβέσει, ἕως ἂν ἐκβάλλῃ εἰς
 νίκος τὴν κρίσιν. ²¹ καὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἔθνη ἐλπιούσιν. ²¹

Τότε προσηγγέθη αὐτῷ δαιμονιζόμενος τυφλὸς καὶ κωφός· ²²
^{Lc 11, 14-23.} καὶ ἐθεράπευσεν αὐτόν, ὥστε τὸν κωφὸν λαλεῖν καὶ βλέπειν.
²³ καὶ ἐξίσταντο πάντες οἱ ὄχλοι καὶ ἔλεγον Μῆτι οὕτως ἐστὶν ²³
^{Mc 3, 22-30.} ὁ υἱὸς Δαυὶδ; ²⁴ οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες εἶπον Οὗτος οὐκ ²⁴
 ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια εἰ μὴ ἐν τῷ Βεελζεβούλ ἄρχοντι τῶν δαι-
^{9, 31.} μονίων. ²⁵ εἰδὼς δὲ τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν εἶπεν αὐτοῖς Πᾶσα ²⁵

ΧΠ. 2. εἶπον 3. ἐπείν. αὐτὸς καὶ οἱ 4. ὁ: οὗς 6. μείζον 7. ἔλεον
 8. ἐστὶ καὶ τοῦ σαββ. 10. ἄνθρωπος ἦν τὴν χεῖρα 11. Τίς ἐστὶ ἐξ
 13. τὴν χεῖρά σου... ἀποκατεστάθη 14. οἱ δὲ φαρισαῖοι συμβούλιον
 ἔλαβον κατ' αὐτοῦ ἐξεληθόντες 17. ἵνα: ὅπως 18. εἰς ὃν εὐδόκησεν
 21. καὶ ἐν τῷ 22. ὥστε τὸν τυφλὸν καὶ κωφὸν καὶ λαλεῖν κ. βλ. 25. εἰ-
 δὼς δὲ ὁ Ἰησοῦς

βασιλεία μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς ἐρημοῦται, καὶ πᾶσα πόλις ἢ
 26 οἰκία μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς οὐ σταθήσεται. ²⁶ καὶ εἰ ὁ σα-
 τανᾶς τὸν σατανᾶν ἐκβάλλει, ἐφ' ἑαυτὸν ἐμερίσθη· πῶς οὖν
 27 σταθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ; ²⁷ καὶ εἰ ἐγὼ ἐν Βεελζεβούλ
 ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσιν; διὰ
 28 τοῦτο αὐτοὶ κριταὶ ἔσονται ὑμῶν. ²⁸ εἰ δὲ ἐν πνεύματι θεοῦ
 ἐγὼ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ
 29 θεοῦ. ²⁹ ἢ πῶς δύναται τις εἰσελθεῖν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ
 καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἀρπάσαι, ἐὰν μὴ πρῶτον δῆσῃ τὸν ἰσχυ-
 30 ρόν; καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἀρπάσει. ³⁰ ὁ μὲν ὢν μετ'
 ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ ἐστίν, καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ σκορπίζει.
 31 ³¹ Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν Πᾶσα ἁμαρτία καὶ βλασφημία ἀφεθήσε-
 ται τοῖς ἀνθρώποις, ἡ δὲ τοῦ πνεύματος βλασφημία οὐκ ἀφε-
 32 θήσεται τοῖς ἀνθρώποις. ³² καὶ ὃς ἐὰν εἴπῃ λόγον κατὰ τοῦ Lc 12, 10.
 υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ· ὃς δ' ἂν εἴπῃ κατὰ
 τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, οὐκ ἀφεθήσεται αὐτῷ οὔτε ἐν τούτῳ
 33 τῷ αἰῶνι οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι. ³³ Ἡ ποιήσατε τὸ δένδρον Mt 7,
16-18.
Lc 6,
43, 44.
 καλὸν καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ καλόν, ἢ ποιήσατε τὸ δένδρον
 σαπρὸν καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ σαπρόν· ἐκ γὰρ τοῦ καρποῦ τὸ
 34 δένδρον γινώσκεται. ³⁴ γεννήματα ἐχιδνῶν, πῶς δύνασθε ἀγαθὰ
 λαλεῖν πονηροὶ ὄντες; ἐκ γὰρ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας
 35 τὸ στόμα λαλεῖ. ³⁵ ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θη- Lc 6, 45.
 σανροῦ ἐκβάλλει ἀγαθὰ, καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ πονη-
 36 ροῦ θησανροῦ ἐκβάλλει πονηρά. ³⁶ λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι πᾶν ἔχημα
 ἀργὸν ὃ λαλήσουσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀποδώσουσιν περὶ αὐτοῦ λόγον
 37 ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως. ³⁷ ἐκ γὰρ τῶν λόγων σου δικαιοθήσῃ, καὶ ἐκ
 τῶν λόγων σου καταδικασθήσῃ.
 38 Τότε ἀπεκρίθησαν αὐτῷ τινὲς τῶν γραμματέων καὶ Φαρι-
 σαίων λέγοντες Διδάσκαλε, θέλομεν ἀπὸ σοῦ σημεῖον ἰδεῖν.
 39 ³⁹ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς Γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς 16, 4.
Lc 11,
29-32.
 σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ εἰ μὴ τὸ
 40 σημεῖον Ἰωνᾶ τοῦ προφήτου. ⁴⁰ ὥσπερ γὰρ ἦν Ἰωνᾶς ἐν τῇ *Jon 2, 1.
 κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας, οὕτως ἔσται
 ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς τρεῖς ἡμέρας καὶ
 41 τρεῖς νύκτας. ⁴¹ ἄνδρες Νινευῖται ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει
 μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινούσιν αὐτήν· ὅτι μετε-
 νόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ, καὶ ἰδοὺ πλεῖον Ἰωνᾶ ὄδε.
 42 ⁴² βασίλισσα νότου ἐγεροθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς *1 Reg
10, 1.
 ταύτης καὶ κατακρινεῖ αὐτήν· ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς
 γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σολομῶνος, καὶ ἰδοὺ πλεῖον Σολο-

27. ὑμῶν ἔσονται κριταὶ 28. ἐγὼ ἐν πνεύμ. θεοῦ 29. διαρπάσαι ...
 διαρπάσει 32. καὶ ὃς ἂν 35. ἀγαθοῦ θησανροῦ: add τῆς καρδίας
 ... τὰ ἀγαθὰ 36. ὁ ἐὰν λαλήσωσιν 38. om αὐτῷ 42. Σολομῶντος

Lc 11, 21-26. μῶνος ὧδε. 43^ο Όταν δὲ τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ 43 ἀνθρώπου, διέρχεται δι' ἀνδρῶν τόπων ζητοῦν ἀνάπανσιν, καὶ οὐχ εὐρίσκει. 44 τότε λέγει Εἰς τὸν οἶκόν μου ἐπιστρέψω 44 ὅθεν ἐξῆλθον. καὶ ἔλθὼν εὐρίσκει σχολάζοντα, σεσαρωμένον καὶ κεκοσμημένον. 45 τότε πορεύεται καὶ παραλαμβάνει μεθ' 45 ἑαυτοῦ ἐπὶ ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ, καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ· καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου χεῖρονα τῶν πρώτων. οὕτως ἔσται καὶ τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ πονηρᾷ.

Mc 3, 31-35. Lc 8, 19-21. Ἐτι αὐτοῦ λαλοῦντος τοῖς ὄχλοις, ἰδὼν ἡ μήτηρ καὶ οἱ 46 ἀδελφοὶ αὐτοῦ εἰστήκεισαν ἔξω ζητοῦντες αὐτῷ λαλῆσαι. 47 εἶπεν 47 δὲ τις αὐτῷ Ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἔξω ἐστήκασιν ζητοῦντές σοι λαλῆσαι. 48 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν τῷ 48 λέγοντι αὐτῷ Τίς ἐστὶν ἡ μήτηρ μου, καὶ τίνες εἰσὶν οἱ ἀδελφοί μου; 49 καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ 49 εἶπεν Ἰδοὺ ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου· 50 ὅστις γὰρ ἂν 50 ποιῇ τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς, αὐτὸς μου ἀδελφὸς καὶ ἀδελφὴ καὶ μήτηρ ἐστίν.

XIII.

Parabolics institutionis caussae et exempla. Parabolae de vario agro, adulterato semine, grano sinapis, fermento, thesauro, margarita, verriculo. Propheta domi contemptus.

Mc 4, 1-9. Lc 8, 4-8. Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐξεληθὼν ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς οἰκίας ἐκά- 1 θητο παρὰ τὴν θάλασσαν. 2 καὶ συνήχθησαν πρὸς αὐτὸν ὄχλοι 2 πολλοί, ὥστε αὐτὸν εἰς πλοῖον ἐμβάντα καθῆσθαι, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν εἰστήκει. 3 καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς πολλὰ 3 ἐν παραβολαῖς λέγων Ἰδοὺ ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπείρειν. 4 καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν ἃ μὲν ἔπεσεν παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ 4 ἐλθόντα τὰ πετεινὰ κατέφαγεν αὐτά. 5 ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰ 5 πετρῶδη ὅπου οὐκ εἶχεν γῆν πολλήν, καὶ εὐθέως ἐξανέτειλεν διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς· 6 ἡλίου δὲ ἀνατείλαντος ἐκανμα- 6 τίσθη, καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ῥίζαν ἐξηράνθη. 7 ἄλλα δὲ ἔπεσεν 7 ἐπὶ τὰς ἀκάνθας, καὶ ἀνέβησαν αἱ ἀκάνθαι καὶ ἀπέπνιξαν αὐτά. 8 ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν καὶ ἐδίδον καρ- 8 πόν, ὃ μὲν ἑκατόν, ὃ δὲ ἐξήκοντα, ὃ δὲ τριάκοντα. 9 ὃ ἔχον 9 ὅσα ἀκουέτω.

Mc 4, 10-20. Lc 8, 9-15. Καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ εἶπαν αὐτῷ Διὰ τί ἐν πα- 10 ραβολαῖς λαλεῖς αὐτοῖς; 11 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς Ὅτι 11 ὑμῖν δέδοται γινῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν,

44. Ἐπιστρέψω εἰς τὸν οἶκόν μου 46. Ἐτι δέ 48. λέγοντι: εἰποντι 50. ποιήσῃ

XIII. 1. Ἐν δὲ τῇ 2. εἰς τὸ πλοῖον 4. καὶ ἦλθε τὰ πετ. καὶ κατέφ. 9. ἀκούειν ἀκουέτω 10. εἶπον

- 12 ἐκείνοις δὲ οὐ δέδοται. ¹² ὅστις γὰρ ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ καὶ ^{25, 29.} περισσευθήσεται· ὅστις δὲ οὐκ ἔχει, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' ^{Lc 8, 18.} αὐτοῦ. ¹³ διὰ τοῦτο ἐν παραβολαῖς αὐτοῖς λαλῶ, ὅτι βλέποντες οὐ βλέπουσιν καὶ ἀκούοντες οὐκ ἀκούουσιν οὐδὲ συνιούσιν.
- 14 ¹⁴ καὶ ἀναπληροῦται αὐτοῖς ἡ προφητεία Ἡσαΐου ἡ λέγουσα ^{*Esa 6, 9 s.} Ἀκοῇ ἀκούσετε καὶ οὐ μὴ συνῆτε, καὶ βλέποντες βλέψετε καὶ ^{Jo 12, 40.} οὐ μὴ ἴδητε. ¹⁵ ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ ^{Act 28, 26 s.} τοῖς ὠσὶν βαρέως ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμμυσαν· μὴ ποτε ἴδωσιν τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσιν καὶ τῇ καρδίᾳ συνιῶσιν καὶ ἐπιστρέψωσιν, καὶ ἰάσωμαι αὐτούς.
- 16 ¹⁶ ὑμῶν δὲ μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ ὅτι βλέπουσιν, καὶ τὰ ὠτα ^{Lc 10, 23 s.} ὑμῶν ὅτι ἀκούουσιν. ¹⁷ ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν ὅτι πολλοὶ προφητῆται καὶ δίκαιοι ἐπεθύμησαν ἰδεῖν ἃ βλέπετε, καὶ οὐκ εἶδον, καὶ
- 18 ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν. ¹⁸ ὑμεῖς οὖν ἀκούσατε ¹⁹ τὴν παραβολὴν τοῦ σπειράντος. ¹⁹ παντὸς ἀκούοντος τὸν λόγον τῆς βασιλείας καὶ μὴ συνιέντος, ἔρχεται ὁ πονηρὸς καὶ ἀρπάξει τὸ ἐσπαρμένον ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· οὗτός ἐστιν ὁ παρὰ τὴν
- 20 ὁδὸν σπαρεῖς. ²⁰ ὁ δὲ ἐπὶ τὰ πετρῶδη σπαρεῖς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ εὐθύς μετὰ χαρᾶς λαμβάνων αὐτόν·
- 21 ²¹ οὐκ ἔχει δὲ ῥίζαν ἐν ἑαυτῷ ἀλλὰ πρόσκαιρός ἐστιν, γενομένης ²² δὲ θλίψεως ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν λόγον εὐθύς σκανδαλίζεται. ²² ὁ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας σπαρεῖς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων, καὶ ἡ μέριμνα τοῦ αἵωνος καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλούτου συμπνίγει
- 23 τὸν λόγον, καὶ ἄκαρπος γίνεται. ²³ ὁ δὲ ἐπὶ τὴν καλὴν γῆν σπαρεῖς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ συνιείς, ὃς δὴ καρποφορεῖ καὶ ποιεῖ ὃ μὲν ἑκατόν, ὃ δὲ ἑξήκοντα, ὃ δὲ τριάκοντα.
- 24 Ἄλλην παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς λέγων Ὁμοιωθῆ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ σπειράντι καλὸν σπέρμα ἐν τῷ
- 25 ἄγρῳ αὐτοῦ. ²⁵ ἐν δὲ τῷ καθεύδειν τοὺς ἀνθρώπους ἦλθεν ὁ ἐχθρὸς αὐτοῦ καὶ ἐπέσπειρεν ζιζάνια ἀνά μέσον τοῦ σίτου, καὶ
- 26 ἀπῆλθεν. ²⁶ ὅτε δὲ ἐβλάστησεν ὁ χόρτος καὶ καρπὸν ἐποίησεν, ²⁷ τότε ἐφάνη καὶ τὰ ζιζάνια. ²⁷ προσελθόντες δὲ οἱ δούλοι τοῦ οἰκοδεσπότου εἶπον αὐτῷ Κύριε, οὐχὶ καλὸν σπέρμα ἔσπειρας
- 28 ἐν τῷ σῷ ἄγρῳ; πόθεν οὖν ἔχει ζιζάνια; ²⁸ ὁ δὲ ἔφη αὐτοῖς Ἐχθρὸς ἀνθρώπου τοῦτο ἐποίησεν. οἱ δὲ αὐτῷ λέγουσιν Θεεῖς
- 29 οὖν ἀπελθόντες συλλέξωμεν αὐτά; ²⁹ ὁ δὲ φησιν Οὐ, μὴ ποτε συλλέγοντες τὰ ζιζάνια ἐκριζώσητε ἅμα αὐτοῖς τὸν σῖτον.
- 30 ³⁰ ἄφετε συναξάνεσθαι ἀμφοτέρα ἕως τοῦ θερισμοῦ· καὶ ἐν καιρῷ τοῦ θερισμοῦ ἐρῶ τοῖς θερισταῖς Συλλέξατε πρῶτον τὰ

14. ἀναπλ. ἐπ' αὐτοῖς 15. συνῶσι ... ἰάσωμαι 16. ἀκούει 18. σπειρόντος 22. τοῦ αἵωνος: add τούτου 23. ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν ... συνιῶν 24. σπειρόντι 25. ἔσπειρε 27. τὰ ζιζάνια 28. οἱ δὲ δούλοι ἐπον αὐτῷ 29. ἔφη 30. ἕως: μέχρι... ἐν τῷ καιρῷ... δησατε αὐτά εἰς δέσμας

ζιζάνια καὶ δῆσατε αὐτὰ δεσμὰς πρὸς τὸ κατακαῦσαι αὐτά, τὸν
 Mc 4, 31 s. δὲ σίτον συναγάγετε εἰς τὴν ἀποθήκην μου. 31 Ἄλλην παρα-31
 Lc 13, 19. βολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς λέγων Ὅμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν
 οὐρανῶν κόκκῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος ἔσπειρεν ἐν τῷ
 ἀγρῷ αὐτοῦ. 32 ὁ μικρότερον μὲν ἐστὶν πάντων τῶν σπερμάτων, 32
 ὅταν δὲ αὐξηθῇ, μεῖζον τῶν λαχάνων ἐστὶν καὶ γίνεται δένδρον,
 ὥστε εἰσεῖν τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατασκηνοῦν ἐν τοῖς
 Lc 13, 21. κλάδοις αὐτοῦ. 33 Ἄλλην παραβολὴν ἐλάλησεν αὐτοῖς Ὅμοία 33
 ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ζύμη, ἣν λαβοῦσα γυνὴ ἐνέκρυψε
 εἰς ἀλεύρου σάτα τρία, ἕως οὗ ἐζυμώθη ὅλον.

Mc 4, 33 s. Ταῦτα πάντα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς ἐν παραβολαῖς τοῖς 34
 ὄχλοις, καὶ χωρὶς παραβολῆς οὐδὲν ἐλάλει αὐτοῖς. 35 ὅπως πλη-35
 *Ps 78, 2. ρωθῆ τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος Ἀνοιξω ἐν παραβο-
 λαῖς τὸ στόμα μου, ἐρεύξομαι κεκρυμμένα ἀπὸ καταβολῆς.

Τότε ἀφείς τοὺς ὄχλους ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν. καὶ προσῆλ-36
 θον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες Φράσον ἡμῖν τὴν παρα-
 βολὴν τῶν ζιζανίων τοῦ ἀγροῦ. 37 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Ὁ 37
 σπείρων τὸ καλὸν σπέρμα ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, 38 ὁ δὲ 38
 ἀγρός ἐστὶν ὁ κόσμος· τὸ δὲ καλὸν σπέρμα, οὗτοί εἰσιν οἱ υἱοὶ
 τῆς βασιλείας· τὰ δὲ ζιζανία εἰσιν οἱ υἱοὶ τοῦ πονηροῦ, 39 ὁ δὲ 39
 ἐχθρὸς ὁ σπείρας αὐτὰ ἐστὶν ὁ διάβολος· ὁ δὲ θερισμὸς συντε-
 λεια αἰῶνος ἐστίν, οἱ δὲ θερισταὶ ἄγγελοι εἰσιν. 40 ὥσπερ οὖν 40
 συλλέγεται τὰ ζιζάνια καὶ πυρὶ καίεται, οὕτως ἔσται ἐν τῇ συν-
 τελείᾳ τοῦ αἰῶνος. 41 ἀποστελεῖ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τοὺς ἀγ-41
 γέλους αὐτοῦ, καὶ συλλέξουσιν ἐκ τῆς βασιλείας αὐτοῦ πάντα τὰ
 σκάνδαλα καὶ τοὺς ποιοῦντας τὴν ἀνομίαν, 42 καὶ βαλοῦσιν 42
 αὐτοὺς εἰς τὴν κάμνον τοῦ πυρός· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ
 ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. 43 τότε οἱ δίκαιοι ἐκλάμψουσιν ὡς ὁ 43
 ἥλιος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρὸς αὐτῶν. ὁ ἔχων ὧτα ἀκουέτω.
 44 Ὅμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν θησαυρῷ κεκρυμμένῳ 44
 ἐν τῷ ἀγρῷ, ὃν εὐρὼν ἄνθρωπος ἐκρυψε, καὶ ἀπὸ τῆς χαρᾶς
 αὐτοῦ ὑπάγει καὶ πωλεῖ πάντα ὅσα ἔχει καὶ ἀγοράζει τὸν ἀγρὸν
 ἐκεῖνον. 45 Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀν-45
 θρώπῳ ἐμπόρῳ ζητοῦντι καλοὺς μαργαρίτας· 46 εὐρὼν δὲ ἕνα 46
 πολύτιμον μαργαρίτην ἀπελθὼν πέπρακεν πάντα ὅσα εἶχεν καὶ
 ἠγόρασεν αὐτόν. 47 Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν 47
 σαγήνῃ βληθείσῃ εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐκ παντὸς γένους συνα-
 γαγούσῃ· 48 ἣν ὅτε ἐπληρώθη ἀναβιβάσαντες αὐτὴν ἐπὶ τὸν 48
 αἰγιαλὸν καθίσαντες συνέλεξαν τὰ κατὰ εἰς ἄγῃ, τὰ δὲ σαπρὰ

32. κατασκηνοῦν 34. οὐθέν· οὐκ 35. ἀπὸ καταβολῆς· add κόσμον
 36. οἰκίαν· add ὁ Ἰησοῦς 37. εἶπεν· add αὐτοῖς 39. τοῦ αἰῶνος
 40. κατακαίεται ... τοῦ αἰῶνος· add τούτου 43. ἀκούειν ἀκουέτω
 44. Πάλιν ὁμοία ... καὶ πάντα ὅσα ἔχει πωλεῖ 46. εὐρὼν δέ· ὅς εὐρὼν
 48. om αὐτὴν ... καὶ καθίσαντες ... εἰς ἄγῃα

49 ἔξω ἔβαλον. 49 οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος· ἔξε-
 λεύονται οἱ ἄγγελοι καὶ ἀφοριοῦσιν τοὺς πονηροὺς ἐκ μέσου
 50 τῶν δικαίων 50 καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός·
 51 ἐκεῖ ἔσται ὁ κλανθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. 51 Συνήκατε
 52 ταῦτα πάντα; λέγουσιν αὐτῷ Ναί. 52 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Διὰ
 τοῦτο πᾶς γραμματεὺς μαθητευθεὶς τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν
 ὁμοίος ἔστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδοσπότῃ, ὅστις ἐκβάλλει ἐκ τοῦ θη-
 σαντροῦ αὐτοῦ καινὰ καὶ παλαιά.
 53 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τὰς παραβολὰς ταύτας,
 54 μετήρην ἐκεῖθεν. 54 καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ ἐδίδασκεν Mc 6,
 αὐτοὺς ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν, ὥστε ἐκπλήσσεσθαι αὐτοὺς καὶ 2-6.
 55 λέγειν Πόθεν τούτῳ ἡ σοφία αὕτη καὶ αἱ δυνάμεις; 55 οὐχ
 οὗτός ἐστιν ὁ τοῦ τέκτονος υἱός; οὐχ ἡ μήτηρ αὐτοῦ λέγεται
 Μαρία καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ Ἰάκωβος καὶ Ἰωσήφ καὶ Σίμων
 56 καὶ Ἰούδας; 56 καὶ αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ οὐκ ἴσασιν πρὸς ἡμᾶς
 57 εἰσίν; πόθεν οὖν τούτῳ ταῦτα πάντα; 57 καὶ ἐσκανδαλίζοντο
 ἐν αὐτῷ. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Οὐκ ἔστιν προφήτης ἄτιμος Jo 4, 44.
 58 εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. 58 καὶ οὐκ ἐποίησεν Lc 4, 24.
 ἐκεῖ δυνάμεις πολλὰς διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν.

XIV.

Caedes Johannis baptistae. Quinque millibus cibi praebitio
 marisque Galilaei incessio. Aegroti tactu sanati.

1 Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἤκουσεν Ἡρώδης ὁ τετράρχης τὴν ἀκοὴν Mc 6,
 2 Ἰησοῦ, 2 καὶ εἶπεν τοῖς παισὶν αὐτοῦ Οὗτός ἐστιν Ἰωάννης ὁ 14-29.
 βαπτιστής· αὐτὸς ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ διὰ τοῦτο αἱ Lc 9, 7-9.
 3 δυνάμεις ἐνεργοῦσιν ἐν αὐτῷ. 3 ὁ γὰρ Ἡρώδης κρατήσας τὸν Lc 3, 19a.
 Ἰωάννην ἔδωκεν αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ διὰ Ἡρωδιάδα τὴν γυναῖκα
 4 τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. 4 ἔλεγεν γὰρ αὐτῷ ὁ Ἰωάννης Οὐκ ἔξεστίν
 5 σοι ἔχειν αὐτήν. 5 καὶ θέλων αὐτὸν ἀποκτεῖναι ἐφοβήθη τὸν
 6 ὄχλον, ὅτι ὡς προφήτην αὐτὸν εἶχον. 6 γενεσίοις δὲ γενομένοις 21, 26.
 τοῦ Ἡρώδου ὠρχήσατο ἡ θυγάτηρ τῆς Ἡρωδιάδος ἐν τῷ μέσῳ
 7 καὶ ἤρρεσεν τῷ Ἡρώδῃ, 7 ὅθεν μεθ' ὄρκου ὠμολόγησεν αὐτῇ
 8 δοῦναι ὃ ἂν αἰτήσῃται. 8 ἡ δὲ προβιβασθεῖσα ὑπὸ τῆς μητρὸς
 αὐτῆς Δός μοι, φησίν, ὥδε ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου
 9 τοῦ βαπτιστοῦ. 9 καὶ λυπηθεὶς ὁ βασιλεὺς διὰ τοὺς ὄρκους καὶ
 10 τοὺς συνανακειμένους ἐκέλευσεν δοθῆναι. 10 καὶ πέμψας ἀπε-
 11 κεφάλισεν Ἰωάννην ἐν τῇ φυλακῇ. 11 καὶ ἠρέχθη ἡ κεφαλὴ

51. Συνήκατε: praem λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς . . . Ναί: add Κύριε 52. τῇ
 βασιλείᾳ: εἰς τὴν βασιλείαν 54. ἐκπλήττεσθαι 55. οὐκ ἡ μήτηρ . . .
 Μαριάμ . . . Ἰωσήφ: Ἰωσῆς 57. πατρίδι: add αὐτοῦ

XIV. 3. ἔδωκεν αὐτὸν καὶ ἔθετο ἐν φυλακῇ . . . γυναῖκα: add
 Φιλίππου 6. γενεσίῳ δὲ ἀγομένων 7. ὁ εἰάν 9. καὶ ἐλυπήθη ὁ
 βασιλεὺς: διὰ δὲ τοὺς 10. τὸν Ἰωάννην

αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι καὶ ἐδόθη τῷ κορασίῳ, καὶ ἤνεγκεν τῇ μητρὶ αὐτῆς. ¹² καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἦσαν τὸ σῶμα ¹² καὶ ἔθασαν αὐτόν, καὶ ἐλθόντες ἀπήγγειλαν τῷ Ἰησοῦ. ¹³ ἀκού- ¹³ σας δὲ ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν ἐν πλοίῳ εἰς ἔρημον τόπον κατ' ἰδίαν· καὶ ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι ἠκολούθησαν αὐτῷ περὶ ἀπὸ τῶν πόλεων.

Mc 6, 31-44, Lc 9, 12-17, Jo 6, 1-13. Καὶ ἐξελθὼν εἶδεν πολλὸν ὄχλον, καὶ ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐ- ¹⁴ τοὺς καὶ ἐθεράπευσεν τοὺς ἀρρώστους αὐτῶν. ¹⁵ ὀψίας δὲ γενο- ¹⁵ μένης προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ λέγοντες Ἐρημός ἐστιν ὁ τόπος καὶ ἡ ὥρα ἤδη παρήλθεν· ἀπόλυσον οὖν τοὺς ὄχλους, ἵνα ἀπελθόντες εἰς τὰς κόμας ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς βρώματα. ¹⁶ ὁ ¹⁶ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Οὐ χρειὰν ἔχουσιν ἀπελθεῖν· δότε αὐ- τοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. ¹⁷ οἱ δὲ λέγουσιν αὐτῷ Οὐκ ἔχομεν ὧδε εἰ ¹⁷ μὴ πέντε ἄρτους καὶ δύο ἰχθύας. ¹⁸ ὁ δὲ εἶπεν Φέρετέ μοι ὧδε ¹⁸ αὐτούς. ¹⁹ καὶ κελεύσας τοὺς ὄχλους ἀνακλιθῆναι ἐπὶ τοὺς ¹⁹ χόρτους, λαβῶν τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας ἀνα- βλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν ἠλόγησεν, καὶ κλάσας ἔδωκεν τοῖς μα- θηταῖς τοὺς ἄρτους, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις. ²⁰ καὶ ἔφαγον ²⁰ πάντες καὶ ἔχορτάσθησαν, καὶ ἦσαν τὸ περισσεῦον τῶν κλασμά- των δάδεκα κοφίνους πλήρεις. ²¹ οἱ δὲ ἐσθιόντες ἦσαν ἄνδρες ²¹ ὡσεὶ πεντακισχίλιοι χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων.

Mc 6, 45-56, Jo 6, 14-21. Καὶ εὐθέως ἠνάγκασεν τοὺς μαθητάς ἐμβῆναι εἰς πλοῖον ²² καὶ προάγειν αὐτόν εἰς τὸ πέραν, ἕως οὗ ἀπολύσῃ τοὺς ὄχλους. ²³ καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος κατ' ἰδίαν ²³ προσεύξασθαι. ὀψίας δὲ γενομένης μόνος ἦν ἐκεῖ. ²⁴ τὸ δὲ πλοῖον ²⁴ ἤδη μέσον τῆς θαλάσσης ἦν βασανιζόμενον ὑπὸ τῶν κυμάτων· ἦν γὰρ ἐναντίος ὁ ἄνεμος. ²⁵ τετάρτη δὲ φυλακῇ τῆς νυκτὸς ²⁵ ἦλθεν πρὸς αὐτοὺς περιπατῶν ἐπὶ τὴν θάλασσαν. ²⁶ καὶ ἰδόντες ²⁶ αὐτόν οἱ μαθηταὶ ἐπὶ τῆς θαλάσσης περιπατοῦντα ἔταράχθησαν λέγοντες ὅτι φάντασμα ἐστίν, καὶ ἀπὸ τοῦ φόβου ἔκραξαν. ²⁷ εὐθέως δὲ ἐλάλησεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων Θαρσεῖτε, ἐγὼ ²⁷ εἰμι· μὴ φοβεῖσθε. ²⁸ ἀποκριθεὶς δὲ αὐτῷ ὁ Πέτρος εἶπεν Κύ- ²⁸ ριε, εἰ σὺ εἶ, κέλευσόν με ἐλθεῖν πρὸς σὲ ἐπὶ τὰ ὕδατα. ²⁹ ὁ δὲ ²⁹ εἶπεν Ἐλθέ. καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ πλοίου Πέτρος περιεπάτησεν ἐπὶ τὰ ὕδατα καὶ ἦλθεν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. ³⁰ βλέπων δὲ τὸν ³⁰ ἄνεμον ἰσχυρὸν ἐφοβήθη, καὶ ἀρξάμενος καταποντίζεσθαι ἔκραξεν λέγων Κύριε, σῶσόν με. ³¹ εὐθέως δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκτείνας τὴν ³¹ χεῖρα ἐπελάβετο αὐτοῦ καὶ λέγει αὐτῷ Ὀλιγόπιστε, εἰς τί ἐδίστα-

12. ἔθασαν αὐτό 13. καὶ ἀκούσας 14. ἐξελθὼν: add ὁ Ἰησοῦς ... ἐπ' αὐτούς 15. οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ... om οὖν 18. αὐτούς ὧδε 19. καὶ λαβῶν ... εὐλόγησε 22. ἠνάγκασεν: add ὁ Ἰησοῦς ... τοὺς μαθητάς αὐτοῦ ... εἰς τὸ πλοῖον 25. ἀπῆλθε ... ἐπὶ τῆς θαλάσσης 26. ἐπὶ τὴν θάλασσαν 28. πρὸς σε ἐλθεῖν 29. ὁ Πέτρος ... καὶ ἦλθεν: ἐλθεῖν

- 32 σας; ³² καὶ ἀναβάντων αὐτῶν εἰς τὸ πλοῖον ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος.
 33 οἱ δὲ ἐν τῷ πλοίῳ ἐλθόντες προσεκύνησαν αὐτῷ λέγοντες Ἀλη-
 θῶς Θεοῦ υἱὸς εἶ.
 34 ³⁵ Καὶ διαπεράσαντες ἦλθον εἰς τὴν γῆν Γεννησαρέτ. ³⁵ καὶ ^{Mc 6, 53-56.}
 ἐπιγόντες αὐτὸν οἱ ἄνδρες τοῦ τόπου ἐκείνου ἀπέστειλαν εἰς
 ὅλην τὴν περιχώρον ἐκείνην, καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ πάντας τοὺς
 36 κακῶς ἔχοντας, ³⁶ καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα μόνον ἄφρωνται
 τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ· καὶ ὅσοι ἤψαντο διεσώθησαν.

XV.

De manuum lotionis traditionisque abusu veraque ciborum con-
 taminatio. Sanantur mulieris Chananaeae filia aliique aegroti.
 Satiantur quattuor millia.

- 1 Τότε προσέρχονται τῷ Ἰησοῦ οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων γραμ- ^{Mc 7, 1-23.}
 2 ματεῖς καὶ Φαρισαῖοι λέγοντες ² Διὰ τί οἱ μαθηταὶ σου παρα-
 βαίνουσι τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων; οὐ γὰρ νίπτονται
 3 τὰς χεῖρας αὐτῶν ὅταν ἄρτον ἐσθίωσιν. ³ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς
 εἶπεν αὐτοῖς Διὰ τί καὶ ὑμεῖς παραβαίνετε τὴν ἐντολὴν τοῦ
 4 Θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν; ⁴ ὁ γὰρ Θεὸς εἶπεν Τίμα τὸν ^{*Ex 20, 12, et 21, 17.}
 πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καὶ ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα
 5 θανάτῳ τελευτάτω. ⁵ ὑμεῖς δὲ λέγετε Ὅς ἂν εἴπῃ τῷ πατρὶ ἢ
 τῇ μητρὶ Δῶρον ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφελῆθῃς, καὶ οὐ μὴ τιμήσει
 6 τὸν πατέρα αὐτοῦ ἢ τὴν μητέρα αὐτοῦ. ⁶ καὶ ἠκρωσάτε τὸν
 7 νόμον τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν. ⁷ ὑποκριταί, καλῶς
 8 ἐπροφήτευσεν περὶ ὑμῶν Ἡσαΐας λέγων ⁸ Ὁ λαὸς οὗτος τοῖς ^{*Es 29, 13.}
 χεῖλεσίν με τιμᾷ, ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ.
 9 ⁹ μάτην δὲ σέβονταιί με διδάσκοντες διδασκαλίας ἐντάλματα ἀν-
 10 θρώπων. ¹⁰ Καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον εἶπεν αὐτοῖς
 11 Ἀκούετε καὶ συνίετε. ¹¹ οὐ τὸ εἰσερχόμενον εἰς τὸ στόμα κοινοῖ
 τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸ ἐκπορευόμενον ἐκ τοῦ στόματος, τοῦτο
 12 κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον. ¹² τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ λέ-
 13 γουσιν αὐτῷ Οἶδας ὅτι οἱ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες τὸν λόγον
 14 ἐσκανδαλίσθησαν; ¹³ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Πᾶσα φνιτεία ἢν ^{Lc 6, 39.}
 αὐτοὺς· τυφλοὶ εἰσιν ὁδηγοὶ τυφλῶν· τυφλὸς δὲ τυφλὸν ἐὰν
 15 ὀδηγῇ, ἀμφότεροι εἰς βόθυνον πεσοῦνται. ¹⁵ ἀποκριθεὶς δὲ ὁ
 16 Πέτρος εἶπεν αὐτῷ Φράσον ἡμῖν τὴν παραβολήν. ¹⁶ ὁ δὲ εἶπεν
 17 Ἀκμὴν καὶ ὑμεῖς ἀσύνετοί ἐστε; ¹⁷ οὐ νοεῖτε ὅτι πᾶν τὸ εἰσπο-
 ρευόμενον εἰς τὸ στόμα εἰς τὴν κοιλίαν χωρεῖ καὶ εἰς ἀφεδρῶνα

32. ἐμβάντων 4. εἶπεν: ἐνετείλατο λέγων ... τὸν πατέρα: add σου
 5. τιμήσῃ 6. τὸν νόμον: τὴν ἐντολὴν 7. προεφήτευσεν 8. Ἐγγίξει
 μοι ὁ λαὸς οὗτος τῷ στόματι αὐτῶν καὶ τοῖς χεῖλ. μ. τ. 12. οἱ μα-
 θηταὶ αὐτοῦ εἶπον αὐτῷ 14. ὁδηγοὶ εἰσι τυφλοὶ τυφλῶν 15. τὴν
 παραβολήν: add ταύτην 16. ὁ δέ: add Ἰησοῦς 17. οὐ: οὐπω

ἐκβάλλεται; ¹⁶ τὰ δὲ ἐκπορευόμενα ἐκ τοῦ στόματος ἐκ τῆς 18
καρδίας ἐξέρχεται, κακείνα κοινοὶ τὸν ἄνθρωπον. ¹⁹ ἐκ γὰρ 19
τῆς καρδίας ἐξέρχονται διαλογισμοὶ πονηροί, φόνοι, μοιχεῖαι,
πορνεῖαι, κλοπαί, ψευδομαρτυρίαι, βλασφημίαι. ²⁰ ταῦτά ἐστιν 20
τὰ κοινοῦντα τὸν ἄνθρωπον· τὸ δὲ ἀνίπτοις χερσὶν φαγεῖν οὐ
κοινοὶ τὸν ἄνθρωπον.

^{Mc 7, 24-30.} Καὶ ἐξελθὼν ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη 21
Τύρου καὶ Σιδῶνος. ²² καὶ ἰδοὺ γυνὴ Χαναanaία ἀπὸ τῶν ὀρίων 22
ἐκείνων ἐξελθοῦσα ἐκραύγασεν λέγουσα Ἐλέησόν με, κύριε υἱὸς
Δαυὶδ· ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαιμονίζεται. ²³ ὁ δὲ οὐκ ἀπε- 23
κρίθη αὐτῇ λόγον. καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἠρώ-
τον αὐτὸν λέγοντες Ἀπόλυσον αὐτήν, ὅτι κράζει ὀπισθεν ἡμῶν.
²⁴ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Οὐκ ἀπεστάλην εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα ²⁴
τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραὴλ. ²⁵ ἡ δὲ ἐλθοῦσα προσεκύνει αὐτῷ ²⁵
λέγουσα Κύριε, βοήθει μοι. ²⁶ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Οὐκ ἔξε- 26
στιν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις.
²⁷ ἡ δὲ εἶπεν Ναί, κύριε· καὶ γὰρ τὰ κυναρία ἐσθίει ἀπὸ τῶν ²⁷
ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν κυρίων αὐτῶν.
²⁸ τότε ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ Ὡ γύναι, μεγάλη σου ²⁸
ἡ πίστις· γενηθήτω σοι ὡς θέλεις. καὶ ἴαθη ἡ θυγάτηρ αὐτῆς
ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.

^{Mc 7, 31-37.} Καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς ἦλθεν παρὰ τὴν θάλασσαν ²⁹
τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἀναβὰς εἰς τὸ ὄρος ἐκάθητο ἐκεῖ. ³⁰ καὶ ³⁰
προσῆλθον αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ ἔχοντες μεθ' ἑαυτῶν χωλούς,
κωφούς, τυφλοὺς, κυλλοὺς καὶ ἐτέρους πολλοὺς, καὶ ἐζήρηναν
αὐτοὺς παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ· καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς,
³¹ ὥστε τὸν ὄχλον θαυμάσαι βλέποντας κωφούς λαλοῦντας, κυλ- ³¹
λοὺς ὑγείς καὶ χωλοὺς περιπατοῦντας καὶ τυφλοὺς βλέποντας·
καὶ ἐδόξασαν τὸν θεὸν Ἰσραὴλ.

^{Mc 8, 1-10.} Ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν ³²
Σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον, ὅτι ἤδη ἡμέραι τρεῖς προσμένου-
σίν μοι καὶ οὐκ ἔχουσιν τί φάγωσιν· καὶ ἀπολῦσαι αὐτοὺς
νήστεις οὐ θέλω, μή ποτε ἐκλυθῶσιν ἐν τῇ ὁδῷ. ³³ καὶ λέγουσιν ³³
αὐτῷ οἱ μαθηταὶ Πόθεν ἡμῖν ἐν ἐρημίᾳ ἄρτοι τοσοῦτοι ὥστε
χορτάσαι ὄχλον τοσοῦτον; ³⁴ καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Πόσους ³⁴
ἄρτους ἔχετε; οἱ δὲ εἶπον Ἑπτὰ, καὶ ὀλίγα ἰχθύδια. ³⁵ καὶ ³⁵
ἐκέλευσεν τοῖς ὄχλοις ἀναπεσεῖν ἐπὶ τὴν γῆν. ³⁶ καὶ λαβῶν τοὺς ³⁶
ἑπτὰ ἄρτους καὶ τοὺς ἰχθύδας εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ ἔδωκεν
τοῖς μαθηταῖς, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις. ³⁷ καὶ ἔφαγον πάν- ³⁷
τες καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ τὸ περισσεῦον τῶν κλασμάτων ἦραν

22. αὐτῷ λέγουσα ... υἱέ 23. ἠρώτων 26. ἔξεστιν: ἐστι καλόν 30.
τυφλοὺς, κωφούς... αὐτοῦ: τοῦ Ἰησοῦ 31. τοὺς ὄχλους... καὶ χωλοὺς:
om καὶ 32. ἡμέρας τρεῖς 33. οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ 36. τοῖς μαθηταῖς
αὐτοῦ ... τῷ ὄχλῳ 37. ἦραν τὸ περισσεῦον τῶν κλασμ.

38 ἐπὶ σφυρίδας πλήρεις. 38 οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν τετρακισχίλιοι
39 ἄνδρες χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδιῶν. 39 καὶ ἀπολύσας τοὺς
ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὄρια Μαγαδάν.

XVI.

Signa temporum. Fermentum Pharisaeorum. Varia de Jesu judicicia.
Petri claves et malum consilium. Christi sectatores veram vitam
adipiscuntur.

- 1 Καὶ προσελθόντες οἱ Φαρισαῖοι καὶ Σαδδουκαῖοι πειράζον- Mc 8,
11-13.
Lc 12,
54-56.
τες ἐπρωτότησαν αὐτὸν σημεῖον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπιδειξάμενοι αὐτοῖς.
2 2 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς Ὁψίας γενομένης λέγετε Ἐὐδία,
3 πνὴρῶν γὰρ ὁ οὐρανός· 3 καὶ πρωὶ Σήμερον χειμῶν, πνὴρῶν
γὰρ στυγνῶν ὁ οὐρανός. τὸ μὲν πρόσωπον τοῦ οὐρανοῦ γι-
νώσκετε διακρίνειν, τὰ δὲ σημεία τῶν καιρῶν οὐ δύνασθε;
4 4 γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ 12, 39.
δοθήσεται αὐτῇ εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ. καὶ καταλιπὼν αὐτοὺς
ἀπῆλθεν.
5 Καὶ ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ εἰς τὸ πέραν ἐπελάθοντο ἄρτους Mc 8,
15-21.
Lc 12, 1.
6 λαβεῖν. 6 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Ὁρατε καὶ προσέχετε ἀπὸ
7 τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων. 7 οἱ δὲ διελο-
8 γίζοντο ἐν ἑαυτοῖς λέγοντες ὅτι ἄρτους οὐκ ἐλάβομεν. 8 γρῶν
δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Τί διαλογίζεσθε ἐν ἑαυτοῖς, ὀλιγόπιστοι, ὅτι
9 ἄρτους οὐκ ἐλάβετε; 9 οὐπω νοεῖτε, οὐδὲ μνημονεύετε τοὺς
πέντε ἄρτους τῶν πεντακισχιλίων καὶ πόσους κοφίνους ἐλάβετε;
10 10 οὐδὲ τοὺς ἐπὶ ἄρτους τῶν τετρακισχιλίων καὶ πόσας σφυρί-
11 δας ἐλάβετε; 11 πῶς οὐ νοεῖτε ὅτι οὐ περὶ ἄρτων εἶπον ὑμῖν;
προσέχετε δὲ ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων.
12 12 τότε συνῆκαν ὅτι οὐκ εἶπεν προσέχειν ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν
ἄρτων ἀλλὰ ἀπὸ τῆς διδαχῆς τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων.
13 Ἐλθὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη Καισαρείας τῆς Φιλίππου Mc 8,
27-30.
Lc 9,
18-21.
ἠρώτα τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγων Τίνα λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι
14 εἶναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; 14 οἱ δὲ εἶπον Οἱ μὲν Ἰωάννην
τὸν βαπτιστὴν, ἄλλοι δὲ Ἡλίαν, ἕτεροι δὲ Ἰερεμίαν ἢ ἓνα τῶν
15 προφητῶν. 15 λέγει αὐτοῖς Ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι;
16 16 ἀποκριθεὶς δὲ Σίμων Πέτρος εἶπεν Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς 10 6, 69.
17 τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος. 17 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ
Μακάριος εἶ, Σίμων Βαριωνᾶ, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα οὐκ ἀπεκά-
18 λυψέν σοι ἀλλ' ὁ πατὴρ μου ὁ ἐν οὐρανοῖς. 18 κἀγὼ δέ σοι
λέγω ὅτι σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου

39. ἐνέβη ... Μαγαδάν: Μαγδαλά

XVI. 3. ὑποκριταί, τὸ μὲν πρόσωπον 4. Ἰωνᾶ: add τοῦ προφή-
του 5. οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ 8. εἶπεν: add αὐτοῖς 11. περὶ ἄρτου
εἶπον ὑμῖν, προσέχειν ἀπὸ 12. τῆς ζύμης τοῦ ἄρτου ... ἀλλ' ἀπὸ
13. Τίνα με λέγουσιν 14. Ἡλίαν: Ἡλίαν 17. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰη-
σοῦς ... βάρ Ἰωνᾶ ... ἐν τοῖς οὐρανοῖς

19, 18. τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι ἄδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. 19 καὶ 19
δώσω σοι τὰς κλεῖδας τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, καὶ ὃ ἂν
δήσῃς ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται δεδεμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ ὃ ἂν
λύσῃς ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται λελυμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς. 20 τότε 20
διεστειλάτο τοῖς μαθηταῖς ἵνα μηδεὶ εἴπωσιν ὅτι αὐτός ἐστι
ὁ Χριστός.

Mc 8, 31-33. 21. Ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς δεικνύειν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ 21
Lc 9, 22. ὅτι δεῖ αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα ἀπελθεῖν καὶ πολλὰ παθεῖν ἀπὸ
τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμματέων καὶ ἀποκταν-
θῆναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι. 22 καὶ προσλαβόμενος 22
αὐτὸν ὁ Πέτρος λέγει αὐτῷ ἐπιτιμῶν Ὁ Πέτρος σοι, κύριε· οὐ μὴ
ἔσται σοι τοῦτο. 23 ὁ δὲ στραφεὶς εἶπεν τῷ Πέτρῳ Ὁ Πέτρος 23
ὀπίσω μου, σατανᾶ· σκάνδαλον εἶ μου, ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ
θεοῦ ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων.

Mc 8, 34-9, 1. 24. Τότε ὁ Ἰησοῦς εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Εἴ τις θέλει 24
Lc 9, 23-27. ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν
αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθεῖτω μοι. 25 ὅς γὰρ εἰάν τις θέλῃ τὴν ψυχὴν 25
10, 39. αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὅς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν
Lc 17, 33. Jo 12, 25. αὐτοῦ ἔνεκεν ἐμοῦ, εὐρήσει αὐτήν. 26 τί γὰρ ὠφελήσεται ἄν- 26
θρωπος, εἰάν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ
ζημιώσῃ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ;
27 μέλλει γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεσθαι ἐν τῇ δόξῃ τοῦ 27
πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ, καὶ τότε ἀποδώσει
ἐκάστῳ κατὰ τὴν πράξιν αὐτοῦ. 28 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, εἰσὶν τινες 28
ὧδε ἐστῶτες οἵτινες οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου ἕως ἂν ἴδωσιν
τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ.

XVII.

Transfiguratio in monte. Johannes alter Elias. Sanatio lunatici
apostolorumque diffidentia. Stater ex pisce.

Mc 9, 2-13. 1. Καὶ μεθ' ἡμέρας ἕξ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον 1
Lc 9, 28-36. καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἀναφέρει
αὐτούς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν. 2 καὶ μετεμορφώθη ἐμ- 2
προσθεν αὐτῶν, καὶ ἔλαμψεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος,
τὰ δὲ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο λευκὰ ὡς τὸ φῶς. 3 καὶ ἰδοὺ ὤφθη 3
αὐτοῖς Μωσῆς καὶ Ἡλίας μετ' αὐτοῦ συλλαλοῦντες. 4 ἀποκρι- 4
θεις δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν τῷ Ἰησοῦ Κύριε, καλὸν ἐστὶν ἡμῶς ὧδε
εἶναι· εἰ θέλεις, ποιήσω ὧδε τρεῖς σκηνάς, σοὶ μίαν καὶ Μωσεῖ

19. τὰς κλεῖς ... καὶ ὃ ἂν 20. τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ... Ἰησοῦς ὁ
Χριστός 21. ἀπελθεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα 22. λέγει αὐτῷ ἐπιτιμῶν: ἤρ-
ξατο ἐπιτιμᾶν αὐτῷ λέγων 23. σκάνδ. μου εἶ 25. ὅς γὰρ ἂν 26. ὠφε-
λεῖται 28. τινες τῶν ὧδε ἐστηκότων

XVII. 3. ὤφθησαν ... Μωσῆς κ. Ἡλίας (sic ubique) 4. ποιή-
σωμεν ... Μωσῆ ... μίαν Ἠλίαν

- 5 μίαν καὶ Ἡλίαν μίαν. ⁵ ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ νεφέλη φω- Mt 3, 17.
2 Pet
1, 17.
 τεινὴ ἐπεσκίασεν αὐτούς, καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα
 Οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ ἠὲ ἠδόκησα· ἀκούετε
 6 αὐτοῦ. ⁶ καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ ἔπεσαν ἐπὶ πρόσωπον αὐ-
 7 τῶν καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα. ⁷ καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἤψατο
 8 αὐτῶν καὶ εἶπεν Ἐγέρθητε καὶ μὴ φοβεῖσθε. ⁸ ἐπάραντες δὲ
 τοὺς ὀφθαλμούς αὐτῶν οὐδένα εἶδον εἰ μὴ τὸν Ἰησοῦν μόνον.
 9 ⁹ καὶ καταβαινόντων αὐτῶν ἐκ τοῦ ὄρους ἐνετείλατο αὐτοῖς ὁ
 Ἰησοῦς λέγων Μηδεὶ εἴπητε τὸ ὄραμα ἕως οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀν-
 10 θρώπου ἐκ νεκρῶν ἐγερθῆ. ¹⁰ καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθη-
 11 τὰ αὐτοῦ λέγοντες Τί οὖν οἱ γραμματεῖς λέγουσιν ὅτι Ἡλίαν
 12 δεῖ ἔλθειν πρῶτον; ¹¹ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Ἡλίαν μὲν ἔρχεται
 12 καὶ ἀποκαταστήσει πάντα. ¹² λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι Ἡλίαν ἤδη
 ἤλθεν, καὶ οὐκ ἐπέγνωσαν αὐτὸν ἀλλὰ ἐποίησαν ἐν αὐτῷ ὅσα
 ἠθέλησαν· οὕτως καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει πάσχειν ὑπ'
 13 αὐτῶν. ¹³ τότε συνῆκαν οἱ μαθηταὶ ὅτι περὶ Ἰωάννου τοῦ βα-
 πτιστοῦ εἶπεν αὐτοῖς.
 14 Καὶ ἔλθων πρὸς τὸν ὄχλον, προσῆλθεν αὐτῷ ἄνθρωπος Mc 9,
14-29.
 15 γονυπετῶν αὐτὸν ¹⁵ καὶ λέγων Κύριε, ἐλέησόν μου τὸν υἱόν,
 ὅτι σεληνιάζεται καὶ κακῶς πάσχει· πολλάκις γὰρ πίπτει εἰς τὸ
 16 πῦρ καὶ πολλάκις εἰς τὸ ὕδωρ. ¹⁶ καὶ προσήγγεκα αὐτὸν τοῖς
 17 μαθηταῖς σου, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν αὐτὸν θεραπεῦσαι. ¹⁷ ἀπο-
 κριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Ὡ γενεὰ ἄπιστος καὶ διεστραμμένη,
 ἕως πότε μεθ' ὑμῶν ἔσομαι; ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; φέρετέ
 18 μοι αὐτὸν ὧδε. ¹⁸ καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐξῆλθεν
 ἀπ' αὐτοῦ τὸ δαιμόνιον· καὶ ἐθεραπεύθη ὁ παῖς ἀπὸ τῆς
 19 ὥρας ἐκείνης. ¹⁹ Τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ καὶ
 20 ἰδίαν εἶπον Διὰ τί ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό; ²⁰ ὁ
 δὲ λέγει αὐτοῖς Διὰ τὴν ἀπιστίαν ὑμῶν· ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν,
 εἰ ἔχετε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐρεῖτε τῷ ὄρει τούτῳ
 Μετάβα ἔνθεν ἐκεῖ, καὶ μεταβήσεται, καὶ οὐδὲν ἀδυνατήσεται
 21 ὑμῖν. ²¹ τοῦτο δὲ τὸ γένος οὐκ ἐκπορεύεται εἰ μὴ ἐν προσευχῇ
 καὶ νηστεία.
 22 Ἀναστρεφομένων δὲ αὐτῶν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Mc 9,
30-32.
Lc 9,
43-45.
 Ἰησοῦς Μέλλει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας
 23 ἀνθρώπων, ²³ καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ
 ἐγερθήσεται. καὶ ἐλυπήθησαν σφόδρα.
 24 Ἐλθόντων δὲ αὐτῶν εἰς Καφαρναοὺμ προσῆλθον οἱ τὰ δι-
 δραγμα λαμβάνοντες τῷ Πέτρῳ καὶ εἶπαν Ὁ διδάσκαλος ὑμῶν

5. εὐδόκησα ... αὐτοῦ ἀκούετε 6. ἔπισον 9. ἀπὸ τοῦ ὄρους ...
 ἐγερθῆ: ἀναστῆ 11. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀποκριθ. εἶπεν αὐτοῖς ... ἔρχεται
 πρῶτον 12. ἀλλ' ἐποίησαν ... οὕτω 14. ἐλθόντων αὐτῶν ...
 γονυπετῶν αὐτῷ 17. ἔσομαι μεθ' ὑμῶν 20. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν ... Με-
 τάβηθι ἐντεῦθεν 24. εἶπον

οὐ τελεῖ τὰ δίδαρχαμα; ²⁵ λέγει Ναί. καὶ ἐλθόντα εἰς τὴν οἰκίαν ²⁵
 προέφθασεν αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς λέγων Τί σοι δοκεῖ, Σίμων; οἱ βα-
 σιλεῖς τῆς γῆς ἀπὸ τίνων λαμβάνουσιν τέλη ἢ κῆρσον; ἀπὸ τῶν
 υἰῶν αὐτῶν ἢ ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων; ²⁶ λέγει αὐτῷ Ἀπὸ τῶν ²⁶
 ἀλλοτρίων. ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ἄρα γε ἐλεύθεροί εἰσιν οἱ
 υἱοί. ²⁷ ἵνα δὲ μὴ σκανδαλίσωμεν αὐτούς, πορευθεῖς εἰς θάλασ-²⁷
 σαν βάλε ἄγκιστρον καὶ τὸν ἀναβάντα πρῶτον ἰχθὺν ἄρον, καὶ
 ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ εὐρήσεις στατήρα· ἐκεῖνον λαβὼν δὸς
 αὐτοῖς ἀντὶ ἐμοῦ καὶ σοῦ.

XVIII.

Cavenda ambitio et offensio. Parabola de ove perdita. Placabi-
 litas commendatur. Jus ligandi et solvendi. Quoties sit ignoscen-
 dum. Parabola de rege rationes reposcente.

Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ λέγον- 1
 τες Τίς ἄρα μεῖζων ἐστὶν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν; ² καὶ ²
 προσκαλεσάμενος παιδίον ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῶν ³ καὶ ³
 εἶπεν Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ στραφῆτε καὶ γένησθε ὡς τὰ
 παιδία, οὐ μὴ εἰσελθῆτε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. ⁴ ὅστις ⁴
 οὖν ταπεινώσει ἑαυτὸν ὡς τὸ παιδίον τοῦτο, οὗτός ἐστιν ὁ μεί-
 ζων ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. ⁵ καὶ ὅς ἂν δέξηται ἐν παι- ⁵
 δίῳ τοιοῦτον ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται. ⁶ ὅς δ' ἂν ⁶
 σκανδαλίσῃ ἓνα τῶν μικρῶν τούτων τῶν πιστευόντων εἰς ἐμέ,
 συμφέρει αὐτῷ ἵνα κρεμασθῇ μύλος ὀνίκος εἰς τὸν τράχηλον
 αὐτοῦ καὶ καταποντισθῇ ἐν τῷ πελάγει τῆς θαλάσσης. ⁷ Οὐαὶ ⁷
 τῷ κόσμῳ ἀπὸ τῶν σκανδάλων· ἀνάγκη γὰρ εἶθαι τὰ σκάν-
 δαλα, πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχε-
 ται. ⁸ εἰ δὲ ἡ χεὶρ σου ἢ ὁ πούς σου σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον ⁸
 αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· καλὸν σοί ἐστιν εἰσελθεῖν εἰς τὴν
 ζωὴν χωλὸν ἢ κυλλόν, ἢ δύο χεῖρας ἢ δύο πόδας ἔχοντα βλη-
 θῆναι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον. ⁹ καὶ εἰ ὁ ὀφθαλμὸς σου σκαν- ⁹
 δαλίζει σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· καλὸν σοί ἐστιν μο-
 νόφθαλμον εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν, ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα βλη-
 θῆναι εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός. ¹⁰ Ὁρατε μὴ καταφρονήσητε ¹⁰
 ἐνὸς τῶν μικρῶν τούτων· λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οἱ ἄγγελοι αὐτῶν
 διὰ παντὸς βλέπουσιν τὸ πρόσωπον τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐ-
 ρανοῖς. ¹² τί ὑμῖν δοκεῖ; ἐὰν γένηται τι ἀνθρώπῳ ἑκατὸν ¹²
 πρόβατα καὶ πλανηθῇ ἓν ἐξ αὐτῶν, οὐχὶ ἀφήσει τὰ ἐνεσθῆκοντα

25. ἐλθόντα: ὅτε εἰσῆλθεν 26. λέγει αὐτῷ: add ὁ Πέτρος 27. εἰς
 τὴν θάλασσαν

XVIII. 2. προσκαλεσάμενος: add ὁ Ἰησοῦς 4. ταπεινώσῃ 5. ὅς
 ἐὰν ... παιδ. τοιοῦτον ἐν 6. εἰς τόν: ἐπὶ τόν 7. ἀνάγκη γάρ: add
 ἐστίν 8. ἔκκοψ. αὐτά 10. οἱ ἄγγ. αὐτῶν: add ἐν οὐρανοῖς 11. Ἠλθε
 γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου σῶσαι τὸ ἀπολωλός. 12. οὐχὶ ἀφείς ...
 καὶ πορευθεῖς: om καί

Mc 9,
33-37.
Lc 9,
46-48.

Lc 17, 2.
Mc 9, 42.

Lc 17, 1.

5, 30.
Mc 9,
43. 45.

5, 29.
Mc 9, 47.

Lc 15,
4-7.

- 13 ἔννεά ἐπὶ τὰ ὄρη καὶ πορευθεὶς ζητεῖ τὸ πλανώμενον; 13 καὶ ἂν γένηται εὐρεῖν αὐτό, ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι χαίρει ἐπ' αὐτῷ μᾶλλον ἢ ἐπὶ τοῖς ἐνενήκοντα ἔννεά τοῖς μὴ πεπλανημένοις.
- 14 14 οὕτως οὐκ ἔστιν θέλημα ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς ἵνα ἀπόληται ἐν τῶν μικρῶν τούτων. 15 Ἐὰν δὲ ἁμαρτήσῃ ὁ ἀδελφός σου, ὕπαγε ἔλεξον αὐτὸν μεταξὺ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνοῦ· ἂν σου ἀκούσῃ, ἐκέρδηςας τὸν ἀδελφόν σου. 16 ἂν δὲ μὴ ἀκούσῃ, παράλαβε μετὰ σοῦ ἓτι ἓνα ἢ δύο, ἵνα ἐπὶ στόματός σου ᾖ ἡ μαρτυρία ἐπὶ τῶν οὐρανῶν. 15. 2Co 13, 1.
- 17 ματος δύο μαρτύρων ἢ τριῶν σταθῆ ἅπαν ῥήμα. 17 ἂν δὲ παρακούσῃ αὐτῶν, εἰπὲ τῇ ἐκκλησίᾳ· ἂν δὲ καὶ τῆς ἐκκλησίας παρακούσῃ, ἔστω σοι ὡσπερ ὁ ἐθνικός καὶ ὁ τελώνης. 18 Ἀμὴν 16, 19. λέγω ὑμῖν, ὅσα ἂν δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται δεδεμένα ἐν οὐρανῷ, καὶ ὅσα ἂν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται λελυμένα ἐν οὐρανῷ.
- 19 Πάλιν λέγω ὑμῖν ὅτι ἂν δύο συμφωνήσουσιν ἐξ ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς περὶ παντὸς πράγματος οὗ ἂν αἰτήσωνται, γενήσεται αὐτοῖς παρὰ τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. 20 οὗ γὰρ εἰσὶν δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἓμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν.
- 21 Τότε προσελθὼν ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ Κύριε, ποσάκις ἁμαρτήσῃ εἰς ἐμὲ ὁ ἀδελφός μου καὶ ἀφήσω αὐτῷ; ἕως ἐπτάκις; Lc 17, 3. 4.
- 22 22 λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Οὐ λέγω σοι ἕως ἐπτάκις, ἀλλὰ ἕως ἑβδομηκοντάκις ἐπτά. 23 διὰ τοῦτο ὁμοιωθή ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὃς ἠθέλησεν συναῖραι λόγον μετὰ τῶν δούλων αὐτοῦ. 24 ἀρξαμένου δὲ αὐτοῦ συναῖρειν, προσήχθη αὐτῷ εἰς ὀφειλέτης μυρίων ταλάντων. 25 μὴ ἔχοντος δὲ αὐτοῦ ἀποδοῦναι, ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ κύριος προαῖναι καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τὰ τέκνα καὶ πάντα ὅσα ἔχει, καὶ ἀποδοθῆναι.
- 26 26 πεσὼν οὖν ὁ δούλος προσεκύνει αὐτῷ λέγων Μακροθύμησον 27 ἐπ' ἐμοί, καὶ πάντα ἀποδώσω. 27 σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἀπέλυσεν αὐτόν, καὶ τὸ δάνειον ἀφῆκεν αὐτῷ.
- 28 28 ἐξελθὼν δὲ ὁ δούλος ἐκεῖνος εὗρεν ἓνα τῶν συνδούλων αὐτοῦ ὃς ὄφειλεν αὐτῷ ἑκατὸν δηνάρια, καὶ κρατήσας αὐτόν 29 ἔπνιγεν λέγων Ἀπόδος εἰ τι ὀφείλεις. 29 πεσὼν οὖν ὁ σύνδουλος αὐτοῦ παρεκάλει αὐτόν λέγων Μακροθύμησον ἐπ' ἐμέ, καὶ ἀποδώσω σοι. 30 ὁ δὲ οὐκ ἤθελεν, ἀλλὰ ἀπελθὼν ἔβαλεν αὐτόν εἰς φυλακὴν ἕως ἀποδοῦναι τὸ ὀφειλόμενον. 31 ἰδόντες οὖν οἱ σύνδουλοι αὐτοῦ τὰ γεγόμενα ἐλυπήθησαν σφόδρα, καὶ ἐλθόντες

14. μου: ὑμῶν ... ἐν: εἰς 15. ἁμαρτήσῃ: add εἰς σέ ... ὕπαγε καὶ ἔλεξον 18. ὅσα ἂν: ὅσα ἂν ... ἐν τῷ οὐρανῷ 19. δύο ὑμῶν συμφωνήσωσιν 21. προσελθὼν αὐτῷ ὁ Πέτρος εἶπεν 22. ἀλλ' ἕως 24. προσήχθη 25. ὁ κύριος αὐτοῦ ... ὅσα εἶχε 26. Κύριε, μακροθύμησον ... σοι ἀποδώσω 28. Ἀπόδος μοι ὃ, τι ὀφείλ. 29. παρεκάλει: praem εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ ... ἐπ' ἐμοί, καὶ πάντα 30. ἀλλ' ... ἕως οὗ 31. οὖν: δέ

διδασκάθησαν τῷ κυρίῳ ἑαυτῶν πάντα τὰ γενόμενα. ³² τότε ³²
προσκαλεσάμενος αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ λέγει αὐτῷ Δούλε πο-
νηρέ, πᾶσαν τὴν ὀφειλὴν ἐκείνην ἀφῆκά σοι, ἐπεὶ παρεκάλεσάς
με· ³³ οὐκ ἔδει καὶ σὲ ἐλεῆσαι τὸν σύνδουλόν σου, ὡς καὶ γὰρ σὲ ³³
ἠλέησα; ³⁴ καὶ ὀργισθεὶς ὁ κύριος αὐτοῦ παρέδωκεν αὐτὸν τοῖς ³⁴
βασανισταῖς ἕως οὗ ἀποδῶ πᾶν τὸ ὀφειλόμενον. ³⁵ οὕτως καὶ ³⁵
ὁ πατήρ μου ὁ οὐράνιος ποιήσει ὑμῖν, ἐὰν μὴ ἀφῆτε ἕκαστος
τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀπὸ τῶν καρδιῶν ὑμῶν.

XIX.

Responsio de repudio et coelibatu. Manus infantibus impositae.
Juvenis divitis castigatio, divitiarum pericula. Petri praemiorum
rogatio.

Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους, ¹
μετῆρην ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὄρια τῆς Ἰου-
δαίας πέραν τοῦ Ἰορδάνου. ² καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι ²
πολλοί, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς ἐκεῖ.

Καὶ προσῆλθον αὐτῷ Φαρισαῖοι πειράζοντες αὐτὸν καὶ λέ- ³
γοντες Εἰ ἔξεστιν ἀπολῦσαι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ κατὰ πᾶσαν ³
αἰτίαν; ⁴ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Οὐκ ἀνέγγυτε ὅτι ὁ ποιήσας ⁴
ἀπ' ἀρχῆς ἄρσεν καὶ θῆλην ἐποίησεν αὐτούς; ⁵ καὶ εἶπεν Ἐνεκα ⁵
τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα καὶ
κολληθήσεται τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα
μίαν. ⁶ ὥστε οὐκέτι εἰσὶν δύο ἀλλὰ σὰρξ μία. ὁ οὖν ὁ θεὸς ⁶

συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωρίζεται. ⁷ λέγουσιν αὐτῷ Τί οὖν ⁷
Μωσῆς ἐνετείλατο δοῦναι βιβλίον ἀποστασίον καὶ ἀπολῦσαι;
⁸ λέγει αὐτοῖς Ὅτι Μωσῆς πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἐπέ- ⁸
τρεψεν ὑμῖν ἀπολῦσαι τὰς γυναῖκας ὑμῶν· ἀπ' ἀρχῆς δὲ οὐ
⁹ γέγονεν οὕτως. ⁹ λέγω δὲ ὑμῖν, ὅς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐ- ⁹
τοῦ μὴ ἐπὶ πορνείᾳ καὶ γαμήσῃ ἄλλην, μοιχᾶται, καὶ ὁ ἀπολε-
λυμένην γαμήσας μοιχᾶται. ¹⁰ λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ Εἰ ¹⁰
οὕτως ἐστὶν ἡ αἰτία τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τῆς γυναικός, οὐ συμ-
φέρει γαμήσαι. ¹¹ ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Οὐ πάντες χωροῦσιν τὸν ¹¹
λόγον ἀλλ' οἷς δέδοται. ¹² εἰσὶν γὰρ εὐνοῦχοι οἵτινες ἐκ κοιλίας ¹²
μητρὸς ἐγεννήθησαν οὕτως, καὶ εἰσὶν εὐνοῦχοι οἵτινες εὐνου-
χίσθησαν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, καὶ εἰσὶν εὐνοῦχοι οἵτινες εὐνου-
χισαν ἑαυτοὺς διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. ὁ δυνάμενος
χωρεῖν χωρεῖτω.

Τότε προσηνήχθησαν αὐτῷ παιδιά, ἵνα τὰς χεῖρας ἐπιθῇ ¹³

31. ἑαυτῶν: αὐτῶν 33. καὶ ἐγώ 34. τὸ ὀφειλόμενον: add αὐτῷ
35. οὕτω ... ὁ ἐπουράνιος ... in fine add τὰ παραπτώματα αὐτῶν

XIX. 3. οἱ φαρισαῖοι ... λέγοντες αὐτῷ ... ἔξεστιν: add ἀν-
θρώπων 4. εἶπεν αὐτοῖς 5. ἕνεκεν ... προσκολληθήσεται 7. ἀπο-
λύσαι αὐτήν 8. οὕτω 9. ὅτι ὅς ἂν ... μή: εἰ μή 10. οἱ μαθηταί: add
αὐτοῦ 11. τὸν λόγον: add τοῦτον 12. οὕτω 13. προσηνήχθη

- 14 αὐτοῖς καὶ προσεῖξεται· οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετίμησαν αὐτοῖς. ^{Lc 18, 15-17.} 14 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν Ἄφετε τὰ παιδία καὶ μὴ κωλύετε αὐτὰ εἰσελθεῖν πρὸς μέ· τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.
- 15 ¹⁵ καὶ ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτοῖς ἐπορεύθη ἐκεῖθεν.
- 16 Καὶ ἰδὼν εἰς προσελθῶν αὐτῷ εἶπεν Διδάσκαλε, τί ἀγαθὸν ^{Mc 10, 17-22.} 16 ποιήσω ἵνα σχῶ ζωὴν αἰώνιον; ^{Lc 18, 18-23.} 17 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ Τί με ἐρωτᾷς περὶ τοῦ ἀγαθοῦ; εἰς ἐστὶν ὁ ἀγαθός. εἰ δὲ θέλεις εἰς τὴν
- 18 ζωὴν εἰσελθεῖν, τήρει τὰς ἐντολάς. ^{*Ex 20, 12-15. et *Lv 19, 18.} 18 λέγει αὐτῷ Ποίας; ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν Τὸ οὐ φονεύσεις, οὐ μοιχεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐ ψευδομαρτυρήσεις, ¹⁹ τίμα τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καὶ ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. ²⁰ λέγει αὐτῷ ὁ νεανίσκος Πάντα ταῦτα ἐφύλαξα· τί ἔτι ὑστερῶ; ²¹ ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ὕπαγε πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα καὶ δός τοῖς πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανοῖς, ²² καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι. ²² ἀκούσας δὲ ὁ νεανίσκος ἀπῆλθεν λυπούμενος· ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλὰ.
- 23 Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ^{Mc 10, 23-27. Lc 18, 24-27.} 23 ὅτι πλούσιος δυσκόλως εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. ²⁴ πάλιν δὲ λέγω ὑμῖν, εὐκοπώτερόν ἐστιν κάμηλον διὰ τρυπήματος ῥαφίδος εἰσελθεῖν ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. ²⁵ ἀκούσαντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἐξεπλήρσοτον σφόδρα ²⁶ λέγοντες Τίς ἄρα δύναται σωθῆναι; ²⁶ ἐμβλέψας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Παρὰ ἀνθρώποις τοῦτο ἀδύνατόν ἐστιν, παρὰ δὲ θεῷ πάντα δυνατά.
- 27 Τότε ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ Ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκα- ^{Mc 10, 28-31. Lc 18, 28-30.} 27 μεν πάντα καὶ ἠκολουθήσαμέν σοι· τί ἄρα ἔσται ἡμῖν; ²⁸ ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ὑμεῖς οἱ ἀκολουθήσαντές μοι, ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ, ὅταν καθίσῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ θρόνον δόξης αὐτοῦ, καθίσεσθε καὶ ὑμεῖς ἐπὶ δώδεκα ²⁹ θρόνους κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραὴλ. ²⁹ καὶ πᾶς ^{Lc 22, 30.} 29 ὅστις ἀφήκεν ἀδελφούς ἢ ἀδελφάς ἢ πατέρα ἢ μητέρα ἢ τέκνα ἢ ἀγροὺς ἢ οἰκίας ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός μου, πολλαπλασίονα ³⁰ λήμψεται καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει. ³⁰ πολλοὶ δὲ ἔσονται ³⁰ πρῶτοι ἔσχατοι καὶ ἔσχατοι πρῶτοι.

15. αὐτοῖς τὰς χεῖρας 16. αὐτῷ εἶπεν: εἶπεν αὐτῷ ... Διδάσκαλε: add ἀγαθὸν ... ἔχω 17. Τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθός εἰ μὴ εἰς ὁ θεός ... εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν ... τήρησον 19. πατέρα: add σου 20. ἐφύλαξάμην ἐκ νεότητός μου 21. om τοῖς ... ἐν οὐρανῷ 22. ὁ νεανίσκος: add τὸν λόγον 23. δυσκόλως πλούσιος 24. εἰσελθεῖν: διελθεῖν ... βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν 25. οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ 29. ὅστις: ὅς ... μητέρα: add ἡ γυναῖκα ... ἡ οἰκίας: οἰκίας ἢ ante ἀδελφούς ... ἑκατονταπλασίονα

XX.

Parabola de mercede operariorum in vinea. Mors et resurrectio denuo denuntiatae. Filii Zebedaei sedem Christo proximam sibi arrogant. Caeci Hierichuntini.

Ὁμοία γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ οἰκο- 1
 δεσπότῃ, ὅστις ἐξῆλθεν ἅμα πρῶτῳ μισθώσασθαι ἐργάτας εἰς τὸν
 ἀμπελῶνα αὐτοῦ. ² συμφωνήσας δὲ μετὰ τῶν ἐργατῶν ἐκ δη- 2
 ναρίου τὴν ἡμέραν ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ.
³ καὶ ἐξελθὼν περὶ τρίτην ὥραν εἶδεν ἄλλους ἐστῶτας ἐν τῇ 3
 ἀγορᾷ ἀργούς· ⁴ καὶ κείνοις εἶπεν Ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν 4
 ἀμπελῶνα, καὶ ὃ ἐὰν ἦ δίκαιον δώσω ὑμῖν. ⁵ οἱ δὲ ἀπῆλθον. 5
 πάλιν δὲ ἐξελθὼν περὶ ἕκτην καὶ ἑνάτην ὥραν ἐποίησεν ὡσαύ-
 τως. ⁶ περὶ δὲ τὴν ἑνδεκάτην ἐξελθὼν εὗρεν ἄλλους ἐστῶτας, 6
 καὶ λέγει αὐτοῖς Τί ὧδε ἐστήκατε ὅλην τὴν ἡμέραν ἀργοί; ⁷ λέ- 7
 γουσιν αὐτῷ Ὅτι οὐδεὶς ἡμᾶς ἐμισθώσατο. λέγει αὐτοῖς Ὑπά-
 γετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα. ⁸ ὁψίας δὲ γενομένης λέγει 8
 ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος τῷ ἐπιτρόπῳ αὐτοῦ Κάλεσον τοὺς
 ἐργάτας καὶ ἀπόδος αὐτοῖς τὸν μισθὸν ἀρχάμενος ἀπὸ τῶν
 ἐσχάτων ἕως τῶν πρώτων. ⁹ καὶ ἐλθόντες οἱ περὶ τὴν ἑνδεκάτην 9
 ὥραν ἔλαβον ἀνὰ δηνάριον. ¹⁰ καὶ ἐλθόντες οἱ πρῶτοι ἐνόμισαν 10
 ὅτι πλεῖον λήψονται· καὶ ἔλαβον τὸ ἀνὰ δηνάριον καὶ αὐτοί.
¹¹ λαβόντες δὲ ἐγόγγυζον κατὰ τοῦ οἰκοδεσπότου ¹² λέγοντες 11 12
 Οὗτοι οἱ ἔσχατοι μίαν ὥραν ἐποίησαν, καὶ ἴσους ἡμῖν αὐτοὺς
 ἐποίησας τοῖς βαστάσασιν τὸ βάρος τῆς ἡμέρας καὶ τὸν καύ-
 σωνα; ¹³ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν ἐνὶ αὐτῶν Ἐταῖρε, οὐκ ἀδικῶ 13
 σε· οὐχὶ δηναρίον συνεφωνήσας μοι; ¹⁴ ἄρον τὸ σὸν καὶ ὑπάγε. 14
 θέλω δὲ τοῦτω τῷ ἐσχάτῳ δοῦναι ὡς καὶ σοί· ¹⁵ οὐκ ἔξοστίν 15
 μοι ὃ θέλω ποιῆσαι ἐν τοῖς ἐμοῖς; εἰ ὁ ὀφθαλμὸς σου πονηρός
 ἐστίν ὅτι ἐγὼ ἀγαθός εἰμι; ¹⁶ οὕτως ἔσονται οἱ ἔσχατοι πρῶτοι 16
 καὶ οἱ πρῶτοι ἔσχατοι.

Καὶ ἀναβαίνων ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα παρέλαβεν τοὺς 17
 δώδεκα κατ' ἰδίαν, καὶ ἐν τῇ ὁδῷ εἶπεν αὐτοῖς ¹⁸ Ἴδου ἀνα- 18
 βαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθή-
 σεται τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ γραμματεῦσιν, καὶ κατακρινούσιν αὐ-
 τὸν θανάτῳ, ¹⁹ καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν εἰς τὸ 19
 ἐμπαῖξαι καὶ μαστιγῶσαι καὶ σταυρῶσαι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ
 ἐγερθήσεται.

XX. 3. περὶ τὴν τρίτην 5. πάλιν δέ: om δέ 6. ἑνδεκάτην: add
 ὥραν ... ἐστῶτας ἀργούς 7. add in fine καὶ ὃ ἐὰν ἦ δίκαιον λήψεσθε
 10. καὶ ἐλθόντες: ἐλθ. δέ, item πλεῖονα λήψονται· κ. ἐλ. καὶ αὐτοὶ ἀνὰ
 δηνάριον 12. λέγοντες Ὅτι 15. οὐκ: ἢ οὐκ ... ποιῆσαι ὃ θέλω ...
 εἰ: ἢ 16. add in fine: πολλοὶ γάρ εἰσι κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί. 17.
 τοὺς δώδεκα μαθητάς ... καὶ ἐν τῇ ὁδῷ: ἐν τῇ ὁδ. καὶ 19. ἐγερθή-
 σεται: ἀναστήσεται

- 20 Τότε προσῆλθεν αὐτῷ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου μετὰ Mc 10,
35-45.
- 21 τῶν υἱῶν αὐτῆς, προσκυνοῦσα καὶ αἰτοῦσά τι ἀπ' αὐτοῦ. 21 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ Τί θέλεις; λέγει αὐτῷ Εἶπὲ ἵνα καθίσωσιν οὗτοι οἱ δύο υἱοὶ μου εἰς ἓκ δεξιῶν σου καὶ εἰς ἕξ εὐωνύμων σου ἐν 22 τῇ βασιλείᾳ σου. 22 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε. δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ μέλλω πίνειν;
- 23 λέγουσιν αὐτῷ Δυναμέθα. 23 λέγει αὐτοῖς Τὸ μὲν ποτήριόν μου πιεσθε, τὸ δὲ καθίσει ἓκ δεξιῶν μου καὶ ἕξ εὐωνύμων, οὐκ ἔστιν ἐμὸν τοῦτο δοῦναι, ἀλλ' οἷς ἡτοίμασται ὑπὸ τοῦ πατρὸς 24 μου. 24 ἀκούσαντες δὲ οἱ δέκα ἠγανάκτησαν περὶ τῶν δύο 25 ἀδελφῶν. 25 ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος αὐτοὺς εἶπεν Οἴδατε Lc 22,
25-27.
- 26 ὅτι οἱ ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ μέ- 26 γαλοι κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν. 26 οὐχ οὕτως ἔσται ἐν ὑμῖν· ἀλλ' ὅς ἐάν θέλῃ ὑμῶν μέγας γενέσθαι, ἔστω ὑμῶν διάκονος, 27 27 καὶ ὅς ἐάν θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος, ἔστω ὑμῶν δοῦλος· 23, 11.
Mc 9, 35.
- 28 28 ὥσπερ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθεν διακονηθῆναι, ἀλλὰ 28 διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντι πολλῶν.
- 29 Καὶ ἐμπορευομένων αὐτῶν ἀπὸ Ἱεριχὸς ἠκολούθησεν αὐτῷ Mc 10,
46-52.
- 30 ὄχλος πολὺς. 30 καὶ ἰδοὺ δύο τυφλοὶ καθήμενοι παρὰ τὴν ὁδόν, ἀκούσαντες ὅτι Ἰησοῦς παράγει, ἔκραξαν λέγοντες Κύριε, ἐλέη- 31 σον ἡμᾶς, υἱὸς Δαβὶδ. 31 ὁ δὲ ὄχλος ἐπετίμησεν αὐτοῖς ἵνα 31 σιωπήσωσιν· οἱ δὲ μείζον ἔκραξαν λέγοντες Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς, 32 υἱὸς Δαβὶδ. 32 καὶ στὰς ὁ Ἰησοῦς ἐφώνησεν αὐτοὺς καὶ εἶπεν 33 Τί θέλετε ποιῆσω ὑμῖν; 33 λέγουσιν αὐτῷ Κύριε, ἵνα ἀνοιγῶσιν 34 οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν. 34 σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἤψατο τῶν 34 ὀμμάτων αὐτῶν, καὶ εὐθέως ἀνέβλεψαν καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ.

XXI.

Ingreditur solemniter urbem. Purgatio templi. Pueri acclamantes. Imprecatio ficus. Unde Johannis auctoritas? Parabolae de fratribus in vineam missis et de colonis filii occisoribus. Lapis angularis reprobatus.

- 1 Καὶ ὅτε ἤγγισαν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ ἦλθον εἰς Βηθσαφαγῆ Mc 11,
1-10.
- 1 εἰς τὸ ὄρος τῶν ελαιῶν, τότε ὁ Ἰησοῦς ἀπέστειλεν δύο μαθητὰς Lc 19,
29-38.
- 2 2 λέγων αὐτοῖς Πορεύεσθε εἰς τὴν κώμην τὴν ἀπέναντι ὑμῶν, καὶ εὐθέως εὐρήσετε ὄνον δεδεμένην καὶ πῶλον μετ' αὐτῆς· Jo 12,
12-13.
- 3 3 λύσαντες ἄγετέ μοι. 3 καὶ εἴαν τις ὑμῖν εἴπῃ τι, εἰρεῖτε ὅτι ὁ

20. παρ' αὐτοῦ 21. om σου secundum 22. πίνειν: add καὶ τὸ βά-
πτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθῆναι; 23. καὶ λέγει αὐτοῖς ...
πιεσθε: add καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθήσεσθε ...
ἕξ εὐωνύμων: add μου ... om τοῦτο 24. καὶ ἀκούσαντες οἱ 26. οὐχ
οὕτω δὲ ... θέλῃ ἐν ὑμῖν μέγας 30. Κύριε post ἡμᾶς pon 31. ἐκρα-
ζον ... Κύριε post ἡμᾶς pon 33. ἀνοιγῶσιν ἡμῶν οἱ ὀφθαλμ. 34.
ὀμμάτων: ὀφθαλμῶν ... ἀνέβλεψαν: add αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ

XXI. 1. Βηθσαφαγῆ ... πρὸς τὸ ὄρος 2. Πορεύθητε ... ἀγάγετε

κύριος αὐτῶν χρεῖαν ἔχει· εὐθέως δὲ ἀποστελεῖ αὐτούς. ⁴ τοῦτο 4
 δὲ γέγονεν ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος
^{*7.ch} ⁵ Εἶπατε τῇ θυγατρὶ Σιών Ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς σου ἔρχεται σοι 5
^{9.} ⁶ πρᾶός, ἐπιβεβηκώς ἐπὶ ὄνον καὶ ἐπὶ πῶλον υἱὸν ὑποζυγίου.
⁶ πορευθέντες δὲ οἱ μαθηταὶ καὶ ποιήσαντες καθὼς συνέταξεν
 αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, ⁷ ἤγαγον τὴν ὄνον καὶ τὸν πῶλον, καὶ ἐπέ- 7
 θηκαν ἐπ' αὐτῶν τὰ ἱμάτια, καὶ ἐπεκάθισεν ἐπάνω αὐτῶν. ⁸ ὁ 8
 δὲ πλεῖστος ὄχλος ἔστρωσαν ἐναντῶν τὰ ἱμάτια ἐν τῇ ὁδῷ, ἄλλοι
 δὲ ἔκοπτον κλάδους ἀπὸ τῶν δένδρων καὶ ἔστρώννον ἐν τῇ
 ὁδῷ. ⁹ οἱ δὲ ὄχλοι οἱ προάγοντες αὐτὸν καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες 9
^{*Ps 118,} ^{26.} ἔκραζον λέγοντες Ῥοσανὰ τῷ υἱῷ Δαυὶδ, εὐλογημένος ὁ ἐρχό-
 μενος ἐν ὀνόματι κυρίου, ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις. ¹⁰ καὶ εἰσελ- 10
 θόντος αὐτοῦ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐσείσθη πᾶσα ἡ πόλις λέγουσα
 Τίς ἐστὶν οὗτος; ¹¹ οἱ δὲ ὄχλοι ἔλεγον Οὗτός ἐστιν ὁ προφήτης 11
 Ἰησοῦς ὁ ἀπὸ Ναζαρέθ τῆς Γαλιλαίας.

Καὶ εἰσῆλθεν Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερόν τοῦ θεοῦ, καὶ ἐξέβαλεν 12
 πάντας τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὰς
^{Mc 11,} ^{15-17.} ^{Lc 19,} ^{45, 46.} ^{Jo 2,} ^{13-17.} τραπέζας τῶν κολλυβιστῶν κατέστρεψεν καὶ τὰς καθέδρας τῶν
 πωλοῦντων τὰς περιστεράς, ¹³ καὶ λέγει αὐτοῖς Γέγραπται Ὁ 13
^{*Es 56, 7.} ^{*Jer 7, 11.} οἶκός μου οἶκος προσευχῆς κληθήσεται, ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ποιεῖτε
 σπήλαιον ληστῶν. ¹⁴ καὶ προσῆλθον αὐτῷ τυφλοὶ καὶ χωλοὶ ἐν 14
 τῷ ἱερῷ, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς. ¹⁵ ἰδόντες δὲ οἱ ἀρχιερεῖς 15
 καὶ οἱ γραμματεῖς τὰ θαυμάσια ἃ ἐποίησεν καὶ τοὺς παῖδας
 τοὺς κρᾶζοντας ἐν τῷ ἱερῷ καὶ λέγοντας Ῥοσανὰ τῷ υἱῷ Δαυὶδ,
 ἡγανάκησαν ¹⁶ καὶ εἶπαν αὐτῷ Ἀκούεις τί οὗτοι λέγουσιν; ὁ 16
^{*Ps 8, 3.} δὲ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς Ναὶ· οὐδέποτε ἀνέγνωτε ὅτι ἐκ στόμα-
 τος νηπιῶν καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον; ¹⁷ καὶ καταλιπὼν 17
 αὐτούς ἐξῆλθεν ἔξω τῆς πόλεως εἰς Βηθανίαν, καὶ ἠύλισθη ἐκεῖ.

Πρωίας δὲ ἐπαναγαγὼν εἰς τὴν πόλιν ἐπεΐνασεν. ¹⁹ καὶ 18 19
^{Mc 11,} ^{12-14.} ^{et} ^{19-21.} ἰδὼν συκὴν μίαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἦλθεν ἐπ' αὐτήν, καὶ οὐδὲν εὗρεν
 ἐν αὐτῇ εἰ μὴ φύλλα μόνον, καὶ λέγει αὐτῇ Οὐ μηκέτι ἐκ σοῦ
 καρπὸς γένηται εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ἐξηράνθη παραχρῆμα ἡ
 συκὴ. ²⁰ καὶ ἰδόντες οἱ μαθηταὶ ἐθαύμασαν λέγοντες Πῶς πα- 20
 ραχρῆμα ἐξηράνθη ἡ συκὴ; ²¹ ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν 21
 αὐτοῖς Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν καὶ μὴ διακριθῆτε, οὐ
 μόνον τὸ τῆς συκῆς ποιήσετε, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ ὄρει τούτῳ εἴπητε
 Ἄρθητι καὶ βλήθητι εἰς τὴν θάλασσαν, γενήσεται. ²² καὶ πάντα 22
 ὅσα ἐὰν αἰτήσητε ἐν τῇ προσευχῇ πιστεύοντες λήψετε.

Καὶ ἐλθόντι αὐτῷ εἰς τὸ ἱερόν, προσῆλθον αὐτῷ διδάσκοντι 23

4. τοῦτο δὲ ὅλον 5. καὶ ἐπιβεβηκώς ... om ἐπὶ secundum 6. προσέ-
 ταξεν 7. ἐπέθηκαν ἐπάνω αὐτῶν τὰ ἱμάτια αὐτῶν ... 5^e (non 5)
 ἐπεκάθισαν 9. om αὐτὸν 11. Ἰησοῦς ὁ προφήτης 12. ὁ Ἰησοῦς
 13. ἐποιήσατε 15. om τοὺς secundum 16. εἶπον 18. ἐπανάγων 19.
 om Οὐ 22. ὅσα ἂν ... λήψετε 23. 11. Ναζαρέτ

οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ λέγοντες Ἐν ποίᾳ
 ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; καὶ τίς σοι ἔδωκεν τὴν ἐξουσίαν ταύτην;
 24 ²⁴ ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Ἐρωτήσω ὑμᾶς κἀγὼ
 λόγον ἓνα, ὃν ἐὰν εἴπητέ μοι, κἀγὼ ὑμῖν ἐρῶ ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ
 25 ταῦτα ποιῶ. ²⁵ τὸ βάπτισμα τὸ Ἰωάννου πόθεν ἦν; ἐξ οὐ-
 ρανοῦ ἢ ἐξ ἀνθρώπων; οἱ δὲ διελογίζοντο ἐν ἑαυτοῖς λέγοντες
 26 ²⁶ Ἐὰν εἴπωμεν Ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ ἡμῖν Διὰ τί οὖν οὐκ ἐπιστεύ-
 σατε αὐτῷ; ἐὰν δὲ εἴπωμεν Ἐξ ἀνθρώπων, φοβούμεθα τὸν
 27 ὄχλον· πάντες γὰρ ὡς προφήτην ἔχουσιν τὸν Ἰωάννην. ²⁷ καὶ
 ἀποκριθέντες τῷ Ἰησοῦ εἶπον Οὐκ οἶδαμεν. ἔφη αὐτοῖς καὶ
 28 αὐτός Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ. ²⁸ Τί
 δὲ ὑμῖν δοκεῖ; ἄνθρωπος εἶχεν δύο τέκνα, καὶ προσελθὼν τῷ
 πρώτῳ εἶπεν Τέκνον, ὑπαγε σήμερον ἐργάζου ἐν τῷ ἀμπελῶνι.
 29 ²⁹ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Οὐ θέλω, ὕστερον δὲ μεταμεληθεὶς
 30 ἀπῆλθεν. ³⁰ προσελθὼν δὲ τῷ ἐτέρῳ εἶπεν ὡσαύτως. ὁ δὲ ἀπο-
 31 κριθεὶς εἶπεν Ἐγὼ κύριε, καὶ οὐκ ἀπῆλθεν. ³¹ τίς ἐκ τῶν δύο
 ἐποίησεν τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς; λέγουσιν Ὁ πρῶτος. λέγει αὐ-
 32 τοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οἱ τελῶναι καὶ αἱ πόρναι
 33 προάγουσιν ὑμᾶς εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. ³² ἦλθεν γὰρ
 Ἰωάννης πρὸς ὑμᾶς ἐν ὁδῷ δικαιοσύνης, καὶ οὐκ ἐπιστεύσατε
 αὐτῷ· οἱ δὲ τελῶναι καὶ αἱ πόρναι ἐπίστευσαν αὐτῷ· ὑμεῖς δὲ
 33 ἰδόντες οὐδὲ μετεμελήθητε ὕστερον τοῦ πιστεῦσαι αὐτῷ. ³³ Ἀλ-
 λην παραβολὴν ἀκούσατε. ἄνθρωπος ἦν οἰκοδεσπότης ὅστις
 ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα, καὶ φραγμὸν αὐτῷ περιέθηκεν καὶ ὥρυξεν
 ἐν αὐτῷ ληνὸν καὶ ὠκοδόμησεν πύργον, καὶ ἐξέδετο αὐτὸν γεωρ-
 34 γοῖς, καὶ ἀπεδήμησεν. ³⁴ ὅτε δὲ ἤγγισεν ὁ καιρὸς τῶν καρπῶν,
 ἀπέστειλεν τοὺς δούλους αὐτοῦ πρὸς τοὺς γεωργοὺς λαβεῖν τοὺς
 35 καρποὺς αὐτοῦ. ³⁵ καὶ λαβόντες οἱ γεωργοὶ τοὺς δούλους αὐτοῦ
 36 ὃν μὲν ἔδειραν, ὃν δὲ ἀπέκτειναν, ὃν δὲ ἐλιθοβόλησαν. ³⁶ πάλιν
 ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους πλείονας τῶν πρώτων, καὶ ἐποίησαν
 37 αὐτοῖς ὡσαύτως. ³⁷ ὕστερον δὲ ἀπέστειλεν πρὸς αὐτοὺς τὸν υἱὸν
 38 αὐτοῦ λέγων Ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου. ³⁸ οἱ δὲ γεωργοὶ
 ἰδόντες τὸν υἱὸν εἶπον ἐν ἑαυτοῖς Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος·
 δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτὸν καὶ σχῶμεν τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ.
 39 ³⁹ καὶ λαβόντες αὐτὸν ἐξέβαλον ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος καὶ ἀπέκτει-
 40 ναν. ⁴⁰ ὅταν οὖν ἔλθῃ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος, τί ποιήσει τοῖς
 41 γεωργοῖς ἐκείνοις; ⁴¹ λέγουσιν αὐτῷ Κακοὺς κακῶς ἀπολέσει
 αὐτούς, καὶ τὸν ἀμπελῶνα ἐκδώσεται ἄλλοις γεωργοῖς, οἵτινες
 42 ἀποδώσουσιν αὐτῷ τοὺς καρποὺς ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν. ⁴² λέγει
 αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Οὐδέποτε ἀνέγνωτε ἐν ταῖς γραφαῖς Λίθον ὃν

Lc 20,
1-8.Mc 12,
1-12.
Lc 20,
9-19.
*Es 5,
1. 2.*Ps 118,
22. 23.

25. om τό secundum ... ἐν: παρ' 26. ὡς προφήτην post Ἰωάννην
 pon 28. τέκνα δύο ... add in fine μου 30. καὶ προσελθὼν τῷ δευ-
 τέρῳ 31. λέγουσιν: add αὐτῷ 32. πρ. ὑμᾶς Ἰωάννης ... οὐδέ: οὐ
 33. ἄνθρωπος τις ... ἐξέδοτο 38. κατάσχωμεν 41. ἐκδόσεται

ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας· παρὰ κυρίου ἐγένετο αὕτη, καὶ ἔστιν θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν; ⁴³ διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν ὅτι ἀρθήσεται ἀφ' ὑμῶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ καὶ δοθήσεται ἔθνη ποιῶντι τοὺς καρποὺς αὐτῆς. ⁴⁵ καὶ ἀκούσαντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι τὰς παραβολὰς αὐτοῦ ἔγνωσαν ὅτι περὶ αὐτῶν λέγει· ⁴⁶ καὶ ζητοῦντες αὐτὸν κρατῆσαι ἐφοβήθησαν τοὺς ὄχλους, ἐπεὶ εἰς προφήτην αὐτὸν εἶχον.

XXII.

Parabola de epulo regio. Responsio de censu solvendo, de resurrectione, de praecepto primario. Christus cujus sit filius?

Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς πάλιν εἶπεν ἐν παραβολαῖς αὐ- ¹
 τοῖς λέγων ² Ὡμοιωθῆ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασι- ²
 λεῖ, ὅστις ἐποίησεν γάμους τῷ νιῷ αὐτοῦ. ³ καὶ ἀπέστειλεν τοὺς ³
 δούλους αὐτοῦ καλέσαι τοὺς κεκλημένους εἰς τοὺς γάμους, καὶ ⁴
 οὐκ ἤθελον εἰσελθεῖν. ⁴ πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους λέγων ⁴
 Εἴπατε τοῖς κεκλημένοις Ἴδου τὸ ἄριστόν μου ἡτοίμακα, οἱ ταῦ- ⁵
 ροί μου καὶ τὰ σιτιστὰ τεθυμένα, καὶ πάντα ἔτοιμα· δεῦτε εἰς ⁵
 τοὺς γάμους. ⁵ οἱ δὲ ἀμελήσαντες ἀπηλθον, ὅς μὲν εἰς τὸν ⁵
 ἴδιον ἀγρόν, ὅς δὲ ἐπὶ τὴν ἐμπορίαν αὐτοῦ· ⁶ οἱ δὲ λοιποὶ κρα- ⁶
 τήσαντες τοὺς δούλους αὐτοῦ ὕβρισαν καὶ ἀπέκτειναν. ⁷ ὁ δὲ ⁷
 βασιλεὺς ὠργίσθη, καὶ πέμψας τὰ στρατεύματα αὐτοῦ ἀπώλεσεν ⁸
 τοὺς φονεῖς ἐκείνους καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐνέπηρσεν. ⁸ τότε ⁸
 λέγει τοῖς δούλοις αὐτοῦ Ὁ μὲν γάμος ἔτοιμός ἐστιν, οἱ δὲ κε- ⁹
 κλημένοι οὐκ ἦσαν ἄξιοι. ⁹ πορεύεσθε σὺν ἐπὶ τὰς διεξόδους ⁹
 τῶν ὁδῶν, καὶ ὅσους εἴαν εὑρήτε καλέσατε εἰς τοὺς γάμους. ¹⁰
¹⁰ καὶ ἐξεληθόντες οἱ δούλοι ἐκεῖνοι εἰς τὰς ὁδοὺς συνήγαγον ¹⁰
 πάντας ὅσους εὔρον, πονηροὺς τε καὶ ἀγαθοὺς· καὶ ἐπλήσθη ὁ ¹¹
 γάμος ἀνακειμένων. ¹¹ εἰσελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς θεάσασθαι τοὺς ¹¹
 ἀνακειμένους εἶδεν ἐκεῖ ἄνθρωπον οὐκ ἐνδεδυμένον ἐνδυμα γά- ¹²
 μων. ¹² καὶ λέγει αὐτῷ Ἐταῖρε, πῶς εἰσῆλθες ὧδε μὴ ἔχον ¹²
 ἐνδυμα γάμου; ὁ δὲ ἐφिमώθη. ¹³ τότε ὁ βασιλεὺς εἶπεν τοῖς ¹³
 διακόνοις Διήσαντες αὐτοῦ πόδας καὶ χεῖρας ἐκβάλετε αὐτὸν εἰς ¹⁴
 τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς ¹⁴
 τῶν ὀδόντων. ¹⁴ πολλοὶ γάρ εἰσιν κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί. ¹⁴
 Τότε πορευθέντες οἱ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον ὅπως ¹⁵
 αὐτὸν παγιδεύσωσιν ἐν λόγῳ. ¹⁶ καὶ ἀποστέλλουσιν αὐτῷ τοὺς ¹⁶
 μαθητὰς αὐτῶν μετὰ τῶν Ἡρωδιανῶν λέγοντες Διδάσκαλε, οἱ-

44. Καὶ ὁ πεσὼν ἐπὶ τὸν λίθον τοῦτον συνθλασθήσεται· ἐφ' ὃν δ' ἂν πέση, λιμνήσει αὐτόν. 46. ἐπειδὴ ὡς προφήτην

XXII. 1. αὐτοῖς post εἶπεν pon 4. ἡτοίμασα 5. ὁ μὲν et ὁ δὲ ... ἐπί: εἰς 7. ἀκούσας δὲ ὁ βασιλεὺς 9. ὅσους ἂν 13. εἶπεν ὁ βασιλεὺς ... ἐκβάλ. αὐτόν: ἄρατε αὐτόν καὶ ἐκβάλετε

- δαμεν ὅτι ἀληθῆς εἶ και τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ διδάσκεις, και οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενός· οὐ γὰρ βλέπεις εἰς 17 πρόσωπον ἀνθρώπων· 17 εἰπὲ οὖν ἡμῖν τί σοι δοκεῖ· ἔξεστιν 18 δοῦναι κῆρσον Καίσαρι ἢ οὐ; 18 γρὸς δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν πονη- 19 ρίαν αὐτῶν εἶπεν Τί με πειράζετε, ὑποκριταί; 19 ἐπιδειξατέ μοι τὸ νόμισμα τοῦ κῆρσου. οἱ δὲ προσήνεγκαν αὐτῷ δηνάριον. 20 21 20 και λέγει αὐτοῖς Τίνος ἡ εἰκὼν αὐτῆ και ἡ ἐπιγραφή; 21 λέ- 22 γουσιν αὐτῷ Καίσαρος. τότε λέγει αὐτοῖς Ἀπόδοτε οὖν τὰ 22 Καίσαρος Καίσαρι και τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ. 22 και ἀκούσαντες ἐθαύμασαν, και ἀφέντες αὐτὸν ἀπῆλθον.
- 23 Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ προσῆλθον αὐτῷ Σαδδουκαῖοι, οἱ λέ- Mc 12,
18-27.
Lc 20,
27-39.
*Dt 25, 5.
- 24 γοντες μὴ εἶναι ἀνάστασιν, και ἐπηρώτησαν αὐτὸν 24 λέγοντες Διδάσκαλε, Μουσῆς εἶπεν Ἐάν τις ἀποθάνῃ μὴ ἔχων τέκνα, ἐπιγαμβρῆσει ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ και ἀναστή- 25 σει σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. 25 ἦσαν δὲ παρ' ἡμῖν ἐπὶ τὰ ἀδελ- 26 φοί· και ὁ πρῶτος γήμας ἐτελεύτησεν, και μὴ ἔχων σπέρμα 26 ἀφῆκεν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. 26 ὁμοίως και ὁ 27 δεῦτερος και ὁ τρίτος, ἕως τῶν ἐπτά. 27 ὕστερον δὲ πάντων 28 ἀπέθανεν και ἡ γυνή. 28 ἐν τῇ ἀναστάσει οὖν τίνος τῶν ἐπτά 29 ἔσται γυνή; πάντες γὰρ ἔσχον αὐτήν. 29 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Πλανᾶσθε, μὴ εἰδότες τὰς γραφὰς μηδὲ τὴν δύνα- 30 μιν τοῦ θεοῦ. 30 ἐν γὰρ τῇ ἀναστάσει οὔτε γαμοῦσιν οὔτε γαμί- 31 ζονται, ἀλλ' ὡς ἄγγελοι ἐν τῷ οὐρανῷ εἰσίν. 31 περὶ δὲ τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν οὐκ ἀνέγνωτε τὸ ῥηθὲν ὑμῖν ὑπὸ τοῦ 32 θεοῦ λέγοντος 32 Ἐγὼ εἰμι ὁ θεὸς Ἀβραὰμ και ὁ θεὸς Ἰσαὰκ *Ex 3, 6.
και ὁ θεὸς Ἰακώβ; οὐκ ἔστιν ὁ θεὸς θεὸς νεκρῶν ἀλλὰ ζώντων.
- 33 33 και ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι ἐξεπλήρσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ.
- 34 Οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες ὅτι ἐφίμωσεν τοὺς Σαδδου- Mc 12,
28-31.
Lc 10,
25-27.
- 35 καίους συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτό, 35 και ἐπηρώτησεν εἰς ἕξ αὐ- 36 τῶν νομικὸς πειράζων αὐτόν 36 Διδάσκαλε, ποία ἐντολὴ μεγάλη 37 ἐν τῷ νόμῳ; 37 ὁ δὲ ἔφη αὐτῷ Ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου *Dt 6, 5.
ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου και ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου και ἐν ὅλῃ 38 τῇ διανοίᾳ σου. 38 αὕτη ἐστὶν ἡ μεγάλη και πρώτη ἐντολή. 39 39 δευτέρα δὲ ὁμοία αὐτῇ Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυ- *Lv 19,
18.
- 40 τόν. 40 ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς ὅλος ὁ νόμος κρέματα και οἱ προφῆται.
- 41 Συνηγγέμενον δὲ τῶν Φαρισαίων ἐπηρώτησεν αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς Mc 12,
35-37.
Lc 20,
41-44.
- 42 42 λέγων Τί ὑμῖν δοκεῖ περὶ τοῦ Χριστοῦ; τίνος υἱὸς ἐστίν; λέ- 43 γουσιν αὐτῷ Τοῦ Δαυὶδ. 43 λέγει αὐτοῖς Πῶς οὖν Δαυὶδ ἐν

22. ἀπῆλθον 25. γήμας; γαμήσας 28. ἐν τῇ οὖν ἀναστάσει 30. ἐκ-
γαμίζονται . . . ἄγγελοι τοῦ θεοῦ ἐν οὐρανῷ 35. add in fine και λέ-
γων 37. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ 38. αὕτη ἐστὶ πρώτη και μεγάλη
40. ὁ νόμ. και οἱ προφ. κρέμανται

πνεύματι καλεῖ αὐτὸν κύριον λέγων ⁴⁴ Εἶπεν κύριος τῷ κυρίῳ ⁴⁴
 *Ps 110, 1. μου Κάθου ἐκ δεξιῶν μου ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑπο-
 κάτω τῶν ποδῶν σου. ⁴⁵ εἰ οὖν Δαυὶδ καλεῖ αὐτὸν κύριον, πῶς ⁴⁵
 υἱὸς αὐτοῦ ἔστιν; ⁴⁶ καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο ἀποκριθῆναι αὐτῷ λό- ⁴⁶
 γον, οὐδὲ ἐτόλμησέν τις ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἐπερωτῆσαι
 αὐτὸν οὐκέτι.

XXIII.

Castigantur Pharisaeorum ostentatio, simulatio legumque perversa
 interpretatio et multiplex abusus. Hierosolyma prophetarum
 interfectorix.

Τότε ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησεν τοῖς ὄχλοις καὶ τοῖς μαθηταῖς ¹
 αὐτοῦ ² λέγων Ἐπὶ τῆς Μωυσέως καθέδρας ἐκάθισαν οἱ γραμ- ²
 ματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι. ³ πάντα οὖν ὅσα ἂν εἴπωσιν ὑμῖν ³
 ποιήσατε καὶ τηρεῖτε, κατὰ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ ποιεῖτε· λέ-
 *Lc 11, 46. γουσιν γὰρ καὶ οὐ ποιοῦσιν. ⁴ δεσμεύουσιν δὲ φορτία βαρέα καὶ ⁴
 ἐπιτιθέασιν ἐπὶ τοὺς ὤμους τῶν ἀνθρώπων, τῷ δὲ δακτύλῳ αὐ-
 τῶν οὐ θέλουσιν κινήσαι αὐτά. ⁵ πάντα δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν ⁵
 ποιοῦσιν πρὸς τὸ θεαθῆναι τοῖς ἀνθρώποις. πλατύνουσιν γὰρ
 τὰ φυλακτήρια αὐτῶν καὶ μεγαλύνουσιν τὰ κράσπεδα, ⁶ φιλοῦ- ⁶
 *Mc 12, 38, 39.
 *Lc 11, 43, 20, 46. σιν δὲ τὴν πρωτοκλισίαν ἐν τοῖς δείπνοις καὶ τὰς πρωτοκαθε-
 *Mc 20, 25. δρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς ⁷ καὶ τοὺς ἀσπασμούς ἐν ταῖς ἀγο- ⁷
 ραῖς καὶ καλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ῥαββί. ⁸ ὑμεῖς δὲ μὴ ⁸
 κληθῆτε ῥαββί· εἰς γὰρ ἔστιν ὑμῶν ὁ διδάσκαλος, πάντες δὲ
 ὑμεῖς ἀδελφοί ἐστε. ⁹ καὶ πατέρα μὴ καλέσητε ὑμῶν ἐπὶ τῆς ⁹
 γῆς· εἰς γὰρ ἔστιν ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος. ¹⁰ μηδὲ κληθῆτε ¹⁰
 καθηγηταί, ὅτι καθηγητῆς ὑμῶν ἔστιν εἰς ὁ Χριστός. ¹¹ ὁ δὲ ¹¹
 μείζων ὑμῶν ἔσται ὑμῶν διάκονος. ¹² ὅστις δὲ ὑψώσει ἑαυτὸν ¹²
 ταπεινωθήσεται, καὶ ὅστις ταπεινώσει ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.

Οὐαὶ δὲ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι ¹³
 *Lc 11, 52. κλείετε τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων·
 ὑμεῖς γὰρ οὐκ εἰσέρχεσθε, οὐδὲ τοὺς εἰσερχομένους ἀφίετε εἰσελ-
 θεῖν. ¹⁵ οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι ¹⁵
 περιάγετε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηρὰν ποιῆσαι ἓνα προσήλυτον,
 καὶ ὅταν γένηται, ποιεῖτε αὐτὸν υἱὸν γεέννης διπλοτέρον ὑμῶν.

43. κύριον αὐτὸν καλεῖ 44. ὁ κύριος ... ὑποκάτω: ὑποπόδιον 46.
 αὐτῷ ἀποκριθῆναι

XXIII. 3. εἴπωσιν ὑμῖν τηρεῖν, τηρεῖτε καὶ ποιεῖτε 4. δεσμ. γὰρ
 φορτ. βαρ. καὶ δυσβάστακτα 5. πλατύν. δὲ τὰ ... τὰ κράσπεδα: add
 τῶν ἱματίων αὐτῶν 6. φιλοῦσί τε 7. ῥαββί, ῥαββί 8. ὁ διδάσκαλος:
 ὁ καθηγητῆς, ὁ Χριστός 9. ὁ οὐράνιος: ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς 10. εἰς
 γὰρ ἔστιν ὁ καθηγητῆς ὑμῶν, ὁ Χριστός 14. 5^e Οὐαὶ ὑμῖν, γραμμα-
 τεῖς καὶ φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι κατεσθίετε τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν,
 καὶ προφάσει μακρὰ προσευχόμενοι· διὰ τοῦτο λήψετε περισσότερον
 κρίμα. (item 5 sed ὅτι κατεσθίετε etc. κρίμα. Οὐαὶ ὑμῖν, γρ. κ. φαρ.
 ante ὅτι κλείετε etc. pon)

16 ¹⁶ οὐαὶ ὑμῖν, ὀδηγοὶ τυφλοὶ οἱ λέγοντες Ὅς ἂν ὁμόση ἐν τῷ
 17 ραῶ, οὐδέν ἐστίν· ὅς δ' ἂν ὁμόση ἐν τῷ χρυσῷ τοῦ ραοῦ ὀφεί-
 18 λει. ¹⁷ μωροὶ καὶ τυφλοί, τίς γὰρ μείζων ἐστίν, ὁ χρυσὸς ἢ ὁ
 18 ραὸς ὁ ἀγιάσας τὸν χρυσόν; ¹⁸ καὶ Ὅς ἂν ὁμόση ἐν τῷ θυσια-
 19 στηρίῳ, οὐδέν ἐστίν· ὅς δ' ἂν ὁμόση ἐν τῷ δῶρῳ τῷ ἐπάνω αὐ-
 20 τοῦ, ὀφείλει. ¹⁹ τυφλοί, τί γὰρ μείζων, τὸ δῶρον ἢ τὸ θυσιαστή-
 20 ριον τὸ ἀγιάζον τὸ δῶρον; ²⁰ ὁ οὖν ὁμώσας ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ
 21 ὁμνύει ἐν αὐτῷ καὶ ἐν πᾶσιν τοῖς ἐπάνω αὐτοῦ· ²¹ καὶ ὁ ὁμώσας
 22 ἐν τῷ ραῶ ὁμνύει ἐν αὐτῷ καὶ ἐν τῷ κατοικήσαντι αὐτόν·
 23 καὶ ὁ ὁμώσας ἐν τῷ οὐρανῷ ὁμνύει ἐν τῷ θρόνῳ τοῦ Θεοῦ
 24 καὶ ἐν τῷ καθημένῳ ἐπάνω αὐτοῦ. ²³ οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς Lc 11, 42.
 καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ
 ἄνηθον καὶ τὸ κύμνον, καὶ ἀφήκατε τὰ βαρύτερα τοῦ νόμου,
 τὴν κρίσιν καὶ τὸ ἔλεος καὶ τὴν πίστιν. ταῦτα δὲ ἔδει ποιῆσαι
 25 κακεῖνα μὴ ἀφεῖναι. ²⁴ ὀδηγοὶ τυφλοί, οἱ διωλιζόντες τὸν κώ-
 26 ρωπα, τὴν δὲ κάμηλον καταπίνοντες. ²⁵ οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς Lc 11, 39.
 καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι καθαρίζετε τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτη-
 26 ρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ἐξ ἀρπαγῆς καὶ
 27 ἀκρασίας. ²⁶ Φαρισαῖε τυφλέ, καθάρισον πρῶτον τὸ ἔντος τοῦ
 28 ποτηρίου, ἵνα γένηται καὶ τὸ ἐκτὸς αὐτοῦ καθαρὸν. ²⁷ οὐαὶ
 ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι παρομοιάζετε
 29 τάφοις κεκοιταμένοις, οἵτινες ἔξωθεν μὲν φαίνονται ὡραῖοι, ἔσω-
 30 θεν δὲ γέμουσιν ὀστέων νεκρῶν καὶ πάσης ἀκαθαρσίας. ²⁸ οὐ-
 31 τως καὶ ὑμεῖς ἔξωθεν μὲν φαίνεσθε τοῖς ἀνθρώποις δίκαιοι,
 32 ἔσωθεν δὲ ἐστε μεστοὶ ὑποκρίσεως καὶ ἀνομίας. ²⁹ οὐαὶ ὑμῖν, Lc 11,
47, 48.
 γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι οἰκοδομεῖτε τοὺς
 33 τάφους τῶν προφητῶν καὶ κοσμεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν δικαίων,
 34 καὶ λέγετε Εἰ ἡμεθα ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν πατέρων ἡμῶν,
 οὐκ ἂν ἡμεθα αὐτῶν κοινωνοὶ ἐν τῷ αἵματι τῶν προφητῶν.
 35 ³¹ ὥστε μαρτυρεῖτε ἑαυτοῖς ὅτι υἱοὶ ἐστε τῶν φονευσάντων τοὺς
 32 προφήτας. ³² καὶ ὑμεῖς πληρώσατε τὸ μέτρον τῶν πατέρων
 33 ὑμῶν. ³³ ὄφεις, γεννήματα ἐχιδνῶν, πῶς φύγητε ἀπὸ τῆς κρί-
 34 σεως τῆς γεέννης; ³⁴ διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστελλῶ πρὸς ὑμᾶς Lc 11,
49-51.
 προφήτας καὶ σοφοὺς καὶ γραμματεῖς· ἐξ αὐτῶν ἀποκτενεῖτε
 καὶ σταυρώσετε, καὶ ἐξ αὐτῶν μαστιγώσετε ἐν ταῖς συναγωγαῖς
 35 ὑμῶν καὶ διώξετε ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν· ³⁵ ὅπως ἔλθῃ ἐφ'
 ὑμᾶς πᾶν αἷμα δίκαιον ἐκχυνόμενον ἐπὶ τῆς γῆς ἀπὸ τοῦ αἵμα-
 τος Ἀβελ τοῦ δικαίου ἕως τοῦ αἵματος Ζαχαρίου υἱοῦ Βαρα-
 χίου, ὃν ἐφονεύσατε μεταξὺ τοῦ ραοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου.

17. ὁ ἀγιάζων 18. καὶ Ὅς ἐάν 19. μωροὶ καὶ τυφλοὶ 21. κατοικοῦντι
 23. τὸν ἔλεον ... om δὲ ... ἀφιέναι 26. τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς πα-
 ροψίδος ... αὐτοῦ: αὐτῶν 28. οὕτω ... μεστοὶ ἐστε 30. ἡμεν bis ...
 κοινωνοὶ αὐτῶν 34. ἐξ αὐτῶν ἀποκτενεῖτε: praem καὶ 35. ἐκχυνό-
 μενον

36 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἤξει πάντα ταῦτα ἐπὶ τὴν γενεὰν ταύτην. 36
 Lc 13, 34. 37 Ἱερουσαλὴμ Ἱερουσαλὴμ, ἣ ἀποκτείνουσα τοὺς προφήτας καὶ 37
 λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν, ποσάκις ἠθέλησα
 ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα σου, ὃν τρόπον ὄρνις ἐπισυνάγει τὰ νοσ-
 σία ὑπὸ τὰς πτέρυγας αὐτῆς, καὶ οὐκ ἠθέλησατε. 38 ἰδοὺ ἀφίε- 38
 ται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος. 39 λέγω γὰρ ὑμῖν, οὐ μὴ με ἴδητε 39
 *Ps 118, 26. ἀπ' ἄρτι ἕως ἂν εἴπητε Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι
 κυρίου.

XXIV.

Responsio Christi de interitu Judaeae, saeculi fine et reditu suo.
 Exemplum aequalium Noachi item servi fidelis et male fidi.

Mc 13, 1-9, Lc 21, 5-12. Καὶ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἐπορεύετο, καὶ 1
 προσῆλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπιδειῖξαι αὐτῷ τὰς οἰκοδομὰς τοῦ 1
 ἱεροῦ. 2 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς Οὐ βλέπετε ταῦτα πάντα; 2
 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀφεθῆ ὧδε λίθος ἐπὶ λίθον ὃς οὐ κατα-
 λυθήσεται. 3 καθημένον δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ὄρους τῶν ἐλαιῶν 3
 προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ κατ' ἰδίαν λέγοντες Εἰπέ ἡμῖν πότε 3
 ταῦτα ἔσται; καὶ τί τὸ σημεῖον τῆς σῆς παρουσίας καὶ συντε-
 λείας τοῦ αἰῶνος; 4 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Βλέ- 4
 πετε μὴ τις ὑμᾶς πλανήσῃ. 5 πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ 5
 ὀνόματί μου λέγοντες Ἐγὼ εἰμι ὁ Χριστός, καὶ πολλοὺς πλανή-
 σουσιν. 6 μελλήσετε δὲ ἀκούειν πολέμους καὶ ἀκοὰς πολέμων· 6
 ὄρατε μὴ θροεῖσθε· δεῖ γὰρ πάντα γενέσθαι, ἀλλ' οὐπω ἐστὶν 6
 τὸ τέλος. 7 ἐγερθήσεται γὰρ ἔθνος ἐπὶ ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ 7
 βασιλείαν, καὶ ἔσονται λιμοὶ καὶ σεισμοὶ κατὰ τόπους. 8 πάντα 8
 10, 22. Mc 13, 13. Lc 21, 17. δὲ ταῦτα ἀρχὴ ὠδίνων. 9 τότε παραδώσουσιν ὑμᾶς εἰς θλίψιν 9
 καὶ ἀποκτενοῦσιν ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων τῶν 9
 ἐθνῶν διὰ τὸ ὄνομά μου. 10 καὶ τότε σκανδαλισθήσονται πολλοὶ 10
 καὶ ἀλλήλους παραδώσουσιν καὶ μισήσουσιν ἀλλήλους. 11 καὶ 11
 πολλοὶ ψευδοπροφήται ἐγερθήσονται καὶ πλανήσουσιν πολλούς.
 12 καὶ διὰ τὸ πληθυνθῆναι τὴν ἀνομίαν ψυγήσεται ἡ ἀγάπη 12
 10, 22. τῶν πολλῶν. 13 ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὕτως σωθήσεται. 13
 Mc 13, 10. 14 καὶ κηρυχθήσεται τοῦτο τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας ἐν ὅλῃ 14
 τῇ οἰκουμένῃ εἰς μαρτύριον πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν, καὶ τότε ἤξει τὸ
 Mc 13, 14-23. Lc 21, 20-24. *Dan 9, 27. τέλος. 15 Ὅταν οὖν ἴδητε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως τὸ ῥηθὲν 15
 Lc 17, 31. διὰ Δανιὴλ τοῦ προφήτου ἐστὸς ἐν τόπῳ ἁγίῳ, ὁ ἀναγινώσκων
 νοεῖτω, 16 τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φενητέωσαν ἐπὶ τὰ ὄρη, 17 ὁ 16 17
 ἐπὶ τοῦ δόματος μὴ καταβαινέτω ἄραι τὰ ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ,

36. ταῦτα πάντα 37. ἐπισυνάγει ὄρνις τὰ νοσσ. ἐαυτῆς ... om αὐτῆς
 XXIV. 1. ἐπορεύετο ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ 2. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν ...
 πάντα ταῦτα ... ὃς οὐ: add μὴ 3. καὶ τῆς συντελείας 7. λιμοὶ:
 add καὶ λοιμοὶ 9. ε (non ε) om τῶν 15. ε (non ε) ἐστὼς 17. τὰ
 ἐκ: τι ἐκ

- 18¹⁸ καὶ ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ μὴ ἐπιστρεψάτω ὀπίσω ἄραι τὰ ἱμάτια
 19 αὐτοῦ. ¹⁹ οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλαζού-
 20 σαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις. ²⁰ προσεύχεσθε δὲ ἵνα μὴ γένη-
 21 ται ἡ φυγὴ ὑμῶν χειμῶνος μηδὲ σαββάτω. ²¹ ἔσται γὰρ τότε
 θλίψις μεγάλη, οἷα οὐ γέγονεν ἀπ' ἀρχῆς κόσμου ἕως τοῦ νῦν
 22 οὐδ' οὐ μὴ γένηται. ²² καὶ εἰ μὴ ἐκολοβώθησαν αἱ ἡμέραι
 ἐκεῖναι, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σὰρξ· διὰ δὲ τοὺς ἐκλεκτοὺς κολο-
 23 βώθησονται αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι. ²³ τότε ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ Ἰδοὺ
 24 ὧδε ὁ Χριστός, ἢ ὧδε, μὴ πιστεύσητε. ²⁴ ἐγερθήσονται γὰρ
 ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφῆται, καὶ δώσουσιν σημεῖα μεγάλα
 καὶ τέρατα ὥστε πλανῆσαι, εἰ δυνατόν, καὶ τοὺς ἐκλεκτούς.
 25²⁶ ²⁵ ἰδοὺ προείρηκα ὑμῖν. ²⁶ ἐὰν οὖν εἴπωσιν ὑμῖν Ἰδοὺ ἐν τῇ
 ἐρήμῳ ἐστίν, μὴ ἐξέλθητε· Ἰδοὺ ἐν τοῖς ταμείοις, μὴ πιστεύσητε. Lc 17,
22-24.
 27 ὡσπερ γὰρ ἡ ἀστραπή ἐξέρχεται ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ φαίνεται
 ἕως δυσμῶν, οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.
 28²⁹ ²⁸ ὅπου ἐὰν ἦ τὸ πτώμα, ἐκεῖ συναχθήσονται οἱ ἄετοί. ²⁹ Εὐ-
 θεὸς δὲ μετὰ τὴν θλίψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ὁ ἥλιος σκοτισθή-
 σεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς, καὶ οἱ ἀστέρες
 πεσοῦνται ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σα-
 30 λευθήσονται. ³⁰ καὶ τότε φανήσεται τὸ σημεῖον τοῦ υἱοῦ τοῦ
 ἀνθρώπου ἐν οὐρανῷ, καὶ τότε κόψονται πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς
 γῆς καὶ ὕψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν
 31 νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς. ³¹ καὶ
 ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ μετὰ σάλπιγγος φωνῆς μεγάλης,
 καὶ ἐπισυνάξουσιν τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνε-
 32 μων ἀπ' ἄκρων οὐρανῶν ἕως ἄκρων αὐτῶν. ³² Ἀπὸ δὲ τῆς
 σικκῆς μάτετε τὴν παραβολὴν· ὅταν ἦδη ὁ κλάδος αὐτῆς γένη-
 ται ἀπαλὸς καὶ τὰ φύλλα ἐκφύη, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος·
 33³³ οὕτως καὶ ὑμεῖς ὅταν ἴδῃτε πάντα ταῦτα, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς
 34 ἐστὶν ἐπὶ θύραις. ³⁴ ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ
 35 αὕτη ἕως ἂν πάντα ταῦτα γένηται. ³⁵ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ πα-
 36 ρελεύσεται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσιν. ³⁶ Περὶ δὲ τῆς Mc 13, 32.
 ἡμέρας ἐκείνης καὶ ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι τῶν οὐ-
 37 ρανῶν, εἰ μὴ ὁ πατήρ μου ὁ μόνος. ³⁷ ὡσπερ δὲ αἱ ἡμέραι τοῦ Lc 17,
26 s.
 38 Νῶε, οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. ³⁸ ὡς
 γὰρ ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ κατακλυσμοῦ τρώγοντες καὶ πί-
 νοντες, γαμοῦντες καὶ ἐγκαμιζόντες, ἄχρι τῆς ἡμέρας εἰσῆλθεν
 39 Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν, ³⁹ καὶ οὐκ ἔγνωσαν ἕως ἦλθεν ὁ κα-
 τακλυσμός καὶ ἦρεν ἅπαντας, οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ
 40 τοῦ ἀνθρώπου. ⁴⁰ τότε δύο ἔσονται ἐν τῷ ἀγρῷ, εἷς παρα-

20. ἐν σαββάτῳ 27. ἔσται: add καὶ 28. ὅπου γὰρ 30. ἐν τῷ οὐρανῷ
 33. οὕτω 35. παρελεύσεται: παρελεύσονται 36. καὶ τῆς ὥρας 37.
 ἔσται: add καὶ 38. ὡσπερ γάρ... τοῦ κατακλυσμοῦ: praem ταῖς
 πρὸ 39. ἔσται: add καὶ 40. ὁ εἷς bis

Lc 17, 35. λαμβάνεται καὶ εἰς ἀφίεται· ⁴¹ δύο ἀλήθουςαι ἐν τῷ μύλῳ, μία ⁴¹
 παραλαμβάνεται καὶ μία ἀφίεται. ⁴² γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ ⁴²
 Lc 12, 39-40. οἴδατε ποῖα ἡμέρα ὁ κύριος ὑμῶν ἔρχεται. ⁴³ Ἐκεῖνο δὲ γινώ- ⁴³
 σκετε, ὅτι εἴ ἤδει ὁ οἰκοδεσπότης ποῖα φυλακῆ ὁ κλέπτῃς ἔρχε-
 ται, ἐγρηγόρησεν ἂν καὶ οὐκ ἂν εἶασεν διορνηγῆναι τὴν οἰκίαν
 αὐτοῦ. ⁴⁴ διὰ τοῦτο καὶ ὑμεῖς γίνεσθε ἑτοιμοί, ὅτι ἡ οὐ δοκεῖτε ⁴⁴
 Lc 12, 42-46. ὦρα ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται. ⁴⁵ Τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς ⁴⁵
 δοῦλος καὶ φρόνιμος, ὃν κατέστησεν ὁ κύριος ἐπὶ τῆς οἰκειείας
 αὐτοῦ τοῦ δοῦναι αὐτοῖς τὴν τροφὴν ἐν καιρῷ; ⁴⁶ μακάριος ὁ ⁴⁶
 δοῦλος ἐκεῖνος ὃν ἐλθὼν ὁ κύριος αὐτοῦ εὐρήσει οὕτως ποιοῦντα.
⁴⁷ ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ κατα- ⁴⁷
 στήσει αὐτόν. ⁴⁸ ἂν δὲ εἴπῃ ὁ κακὸς δοῦλος ἐκεῖνος ἐν τῇ ⁴⁸
 καρδίᾳ αὐτοῦ Χρονίζεῖ μου ὁ κύριος ἐλθεῖν, ⁴⁹ καὶ ἄρξῃται ⁴⁹
 τύπτει τοὺς συνδούλους αὐτοῦ, ἐσθίῃ δὲ καὶ πίνῃ μετὰ τῶν με-
 θυόντων· ⁵⁰ ἤξει ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκεῖνον ἐν ἡμέρᾳ ἣ οὐ ⁵⁰
 προσδοκᾷ καὶ ἐν ὥρᾳ ἣ οὐ γινώσκει, ⁵¹ καὶ διχοτομήσει αὐτόν ⁵¹
 καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ὑποκριτῶν θήσει· ἐκεῖ ἔσται ὁ
 κλανθμὸς καὶ ὁ βρηνμὸς τῶν ὀδόντων.

XXV.

Parabola de decem virginibus et de talentorum usu. Judicium extremum.

Τότε ὁμοιωθήσεται ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν δέκα παρθέ- 1
 νοις, αἰτινες λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας ἑαυτῶν ἐξῆλθον εἰς ὑπάν-
 τησιν τοῦ νυμφίου. ² πέντε δὲ ἐξ αὐτῶν ἦσαν μωραὶ καὶ πέντε ²
 φρόνιμοι. ³ αἰτινες μωραὶ, λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας αὐτῶν οὐκ ³
 ἔλαβον μετ' ἑαυτῶν ἔλαιον· ⁴ αἱ δὲ φρόνιμοι ἔλαβον ἔλαιον ἐν ⁴
 τοῖς ἀγγείοις μετὰ τῶν λαμπάδων αὐτῶν. ⁵ χρονίζοντος δὲ τοῦ ⁵
 νυμφίου ἐνίσταξαν πᾶσαι καὶ ἐκάθεδον. ⁶ μέσης δὲ νυκτός ⁶
 κραυγὴ γέγονεν Ἰδοὺ ὁ νυμφίος, ἐξέρχεσθε εἰς ἀπάντησιν. ⁷ τότε ⁷
 ἠγέρθησαν πᾶσαι αἱ παρθένοι ἐκεῖναι καὶ ἐκόσμησαν τὰς λαμ-
 πάδας ἑαυτῶν. ⁸ αἱ δὲ μωραὶ ταῖς φρονίμοις εἶπαν Δότε ἡμῖν ⁸
 ἐκ τοῦ ἐλαίου ὑμῶν, ὅτι αἱ λαμπάδες ἡμῶν σβέννυνται. ⁹ ἀπε- ⁹
 κρίθησαν δὲ αἱ φρόνιμοι λέγουσαι Μὴ ποτε οὐ μὴ ἀρκέσῃ ἡμῖν
 καὶ ὑμῖν· πορεύεσθε μᾶλλον πρὸς τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγορά-
 σατε ἑαυταῖς. ¹⁰ ἀπερχομένων δὲ αὐτῶν ἀγοράσαι ἦλθεν ὁ νυμ- ¹⁰
 φίος, καὶ αἱ ἑτοιμοὶ εἰσῆλθον μετ' αὐτοῦ εἰς τοὺς γάμους, καὶ

41. μύλωνι 42. ποῖα ὦρα 44. ἡ ὦρα οὐ δοκεῖτε 45. ὁ κύριος αὐ-
 τοῦ ... οἰκειείας: Θεραπειάς ... τοῦ δίδόναι 46. ποιοῦντα οὕτως 48.
 ὁ κύριός μου 49. om αὐτοῦ ... ἐσθίειν δὲ καὶ πίνειν

XXV. 1. ἑαυτῶν: αὐτῶν ... ἀπάντησιν 2. πέντε δὲ ἦσαν ἐξ
 αὐτῶν φρόνιμοι καὶ (5, non 5^e, add αἱ) πέντε μωραὶ 3. αὐτῶν: ἑαυ-
 τῶν 4. ἀγγείοις αὐτῶν 6. ὁ νυμφίος: add ἔρχεται ... εἰς ἀπάντ.
 αὐτοῦ 7. ἑαυτῶν: αὐτῶν 8. εἶπον 9. οὐ μὴ: οὐκ ... πορεύεσθε
 δὲ μᾶλλον

11 ἐκλείσθη ἡ θύρα. ¹¹ ὕστερον δὲ ἔρχονται καὶ αἱ λοιπαὶ παρ-
 12 θένοι λέγουσαι Κύριε κύριε, ἀνοιξον ἡμῖν. ¹² ὁ δὲ ἀποκριθεὶς
 13 εἶπεν Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς. ¹³ γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι
 14 οὐκ οἴδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν. ¹⁴ Ὡσπερ γὰρ ἄνθρω- Lc 19,
11-27.
 15 πος ἀποδημῶν ἐκάλεσεν τοὺς ἰδίους δούλους καὶ παρέδωκεν αὐ-
 16 τοῖς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, ¹⁵ καὶ ᾧ μὲν ἔδωκεν πέντε τάλαντα,
 ᾧ δὲ δύο, ᾧ δὲ ἓν, ἐκάστῳ κατὰ τὴν ἰδίαν δύναμιν, καὶ ἀπε-
 16 δήμησεν εὐθέως. ¹⁶ πορευθεὶς δὲ ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν
 17 εἰργάσατο ἐν αὐτοῖς καὶ ἐποίησεν ἄλλα πέντε τάλαντα. ¹⁷ ὡσαύ-
 18 τως καὶ ὁ τὰ δύο ἐκέρδησεν ἄλλα δύο. ¹⁸ ὁ δὲ τὸ ἐν λαβὼν
 ἀπελθὼν ὠρυξεν γῆν καὶ ἔκρυψε τὸ ἀργύριον τοῦ κυρίου αὐ-
 19 τοῦ. ¹⁹ μετὰ δὲ πολὺν χρόνον ἔρχεται ὁ κύριος τῶν δούλων
 20 ἐκείνων καὶ συναίρει λόγον μετ' αὐτῶν. ²⁰ καὶ προσελθὼν ὁ τὰ
 πέντε τάλαντα λαβὼν προσήνεγκεν ἄλλα πέντε τάλαντα λέγων
 Κύριε, πέντε τάλαντά μοι παρέδωκας, ἴδε ἄλλα πέντε τάλαντα
 21 ἐκέρδησα. ²¹ ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ
 πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἰσελθε
 22 εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. ²² προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὰ δύο
 τάλαντα εἶπεν Κύριε, δύο τάλαντά μοι παρέδωκας, ἴδε ἄλλα
 23 δύο τάλαντα ἐκέρδησα. ²³ ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ Εὖ, δοῦλε
 ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε κα-
 24 ταστήσω· εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. ²⁴ προσελθὼν
 δὲ καὶ ὁ τὸ ἐν τάλαντον εἰληφώς εἶπεν Κύριε, ἔγνω σε ὅτι
 σκληρὸς εἶ ἄνθρωπος, θερίζων ὄπον οὐκ ἔσπειρας, καὶ συνάγων
 25 ὄθεν οὐ διεσκόρπισας· ²⁵ καὶ φοβηθεὶς ἀπελθὼν ἔκρυψε τὸ
 26 τάλαντόν σου ἐν τῇ γῆ· ἴδε ἔχεις τὸ σόν. ²⁶ ἀποκριθεὶς δὲ ὁ
 κύριος αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ Πονηρὲ δοῦλε καὶ ὀκνηρέ, ἦδεις ὅτι
 θερίζω ὄπον οὐκ ἔσπειρα, καὶ συνάγω ὄθεν οὐ διεσκόρπισα;
 27 ²⁷ ἔδει σε οὖν βαλεῖν τὸ ἀργύριόν μου τοῖς τραπεζίταις, καὶ ἐλ-
 28 θὼν ἐργὸ ἐκομισάμην ἂν τὸ ἐμὸν σὺν τόκῳ. ²⁸ ἄρατε οὖν ἀπ'
 29 αὐτοῦ τὸ τάλαντον καὶ δότε τῷ ἔχοντι τὰ δέκα τάλαντα. ²⁹ τῷ
 γὰρ ἔχοντι παντὶ δοθήσεται καὶ περισσευθήσεται· τοῦ δὲ μὴ Mt 13, 12.
 30 ἔχοντος, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. ³⁰ καὶ τὸν ἀχρεῖον
 δοῦλον ἐβάλλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθ-
 μὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

31 Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ
 πάντες οἱ ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ, τότε καθίσει ἐπὶ θρόνου δόξης
 32 αὐτοῦ· ³² καὶ συναχθήσονται ἔμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη,

13. add in fine ἐν ἧ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται 17. ἐκέρδησε καὶ αὐτός 18. γῆν: ἐν τῇ γῆ ... ἀπέκρυψε 19. χρόνον πολὺν ... μετ' αὐτῶν λόγον 20. add in fine ἐπ' αὐτοῖς 21. ἔφη δὲ αὐτῷ 22. ὁ τὰ δύο τάλαντα: add λαβὼν ... add in fine ἐπ' αὐτοῖς 27. οὖν σε 29. τοῦ δὲ μὴ: ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ 30. ἐβάλλετε 31. οἱ ἄγιοι ἄγγελοι 32. συναχθήσεται

καὶ ἀφοριεῖ αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων, ὡσπερ ὁ ποιμὴν ἀφοριεῖ τὰ πρόβατα ἀπὸ τῶν ἐρίφων, ³³ καὶ στήσει τὰ μὲν πρόβατα ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, τὰ δὲ ἐρίφια ἐξ ἐωνύμων. ³⁴ τότε ἐρεῖ ὁ βασιλεὺς τοῖς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρὸς μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. ³⁵ ἐπείνασα γὰρ καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ³⁵ ἐδίψησα καὶ ἐποτίσατέ με, ξένος ἤμην καὶ συνηγάγετέ με, ³⁶ γυμνὸς καὶ περιεβάλατέ με, ἡσθένησα καὶ ἐπεσκέψασθέ με, ³⁶ ἐν φυλακῇ ἤμην καὶ ἤλθατε πρὸς μέ. ³⁷ τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ οἱ δίκαιοι λέγοντες Κύριε, πότε σε εἶδομεν πεινῶντα καὶ ἐθρέψαμεν; ἢ διψῶντα καὶ ἐποτίσαμεν; ³⁸ πότε δέ σε εἶδομεν ξένον καὶ συνηγάγομεν; ἢ γυμνὸν καὶ περιεβάλομεν; ³⁹ πότε δέ σε εἶδομεν ἀσθενοῦντα ἢ ἐν φυλακῇ καὶ ἤλθομεν πρὸς σέ; ⁴⁰ καὶ ἀποκριθεὶς ὁ βασιλεὺς ἐρεῖ αὐτοῖς Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε. ⁴¹ τότε ἐρεῖ καὶ τοῖς ἐξ ἐωνύμων Πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. ⁴² ἐπείνασα γὰρ καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα καὶ οὐκ ἐποτίσατέ με, ⁴³ ξένος ἤμην καὶ οὐ συνηγάγετέ με, γυμνὸς καὶ οὐ περιεβάλατέ με, ἀσθενὴς καὶ ἐν φυλακῇ καὶ οὐκ ἐπεσκέψασθέ με. ⁴⁴ τότε ἀποκριθήσονται καὶ αὐτοὶ λέγοντες Κύριε, πότε σε εἶδομεν πεινῶντα ἢ διψῶντα ἢ ξένον ἢ γυμνὸν ἢ ἀσθενῆ ἢ ἐν φυλακῇ, καὶ οὐ διηκονήσαμέν σοι; ⁴⁵ τότε ἀποκριθήσεται αὐτοῖς λέγων Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον οὐκ ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἐλαχίστων, οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε. ⁴⁶ καὶ ἀπελεύσονται οὗτοι εἰς κόλασιν αἰώνιον, οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον.

XXVI.

Fata Jesu extrema. Sacerdotum consilium. Femina ungens. Pactio Judae. Coena ultima. Jesu anxietas in horto, captio, damnatio. Petri lapsus.

Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς πάντας τοὺς λόγους 1
 τούτους, εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ² Οἴδατε ὅτι μετὰ δύο 2
 ἡμέρας τὸ πάσχα γίνεται, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδο-
 ται εἰς τὸ σταυρωθῆναι.

Τότε συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ 3
 εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως τοῦ λεγομένου Καϊάφα, ⁴ καὶ συνε- 4
 βουλεύσαντο ἵνα τὸν Ἰησοῦν δόλω κρατήσωσιν καὶ ἀποκτείνωσιν.

⁵ ἔλεγον δὲ Μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ, ἵνα μὴ θόρυβος γένηται ἐν τῷ λαῷ. 5

Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γενομένου ἐν Βηθανίᾳ ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ 6
 λεπροῦ, ⁷ προσῆλθεν αὐτῷ γυνὴ ἀλάβαστρον μύρου ἔχουσα βα- 7

36. ἤλθετε 39. ἀσθενῆ 44. ἀποκριθήσονται: add αὐτῷ

XXVI. 3. ἀρχιερεῖς: add καὶ οἱ γραμματεῖς 4. κρατήσωσι δόλω

Mc 14, 1.
Lc 22, 1.

Mc 14, 1s.
Lc 22, 2.
Jo 11, 47.

Mc 14,
3-9.
Jo 12,
1-8.

- 8 ρυτίμον καὶ κατέχευεν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀνακειμένον. ⁸ ἰδόν- (Lc 7, 36 ss.)
 9 τες δὲ οἱ μαθηταὶ ἠγανάκτησαν λέγοντες Εἰς τί ἢ ἀπώλεια
 9 αὐτῆ; ⁹ ἡδύνατο γὰρ τοῦτο πραθῆναι πολλοῦ καὶ δοθῆναι τοῖς
 10 πτωχοῖς. ¹⁰ γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Τί κόπους παρέχετε
 11 τῇ γυναικί; ἔργον γὰρ καλὸν εἰργάσατο εἰς ἐμέ. ¹¹ πάντοτε γὰρ
 τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε.
 12 ¹² βαλοῦσα γὰρ αὕτη τὸ μύρον τοῦτο ἐπὶ τοῦ σώματός μου πρὸς
 13 τὸ ἐνταφιάσαι με ἐποίησεν. ¹³ ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅπου ἐὰν κη-
 ρυθῆ τὸ εὐαγγέλιον τοῦτο ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, λαληθήσεται καὶ
 ὁ ἐποίησεν αὕτη εἰς μνημόσνον αὐτῆς.
- 14 Τότε πορευθεὶς εἰς τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος Ἰούδας Ἰσκα- Mc 14,
 15 ριῶτης, πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς ¹⁵ εἶπεν Τί θέλετέ μοι δοῦναι, 10. 11.
 καὶ γὰρ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν; οἱ δὲ ἔστησαν αὐτῷ τριάκοντα Lc 22,
 16 ἀργύρια. ¹⁶ καὶ ἀπὸ τότε ἐζήτει ἐνκαιρίαν ἵνα αὐτὸν παραδῷ. 3-6.
 17 Τῇ δὲ πρώτῃ τῶν ἀζύμων προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ *Zach 11,
 18 λέγοντες Πού θέλεις ἐτοιμάσωμέν σοι φαγεῖν τὸ πάσχα; 12-16. 12.
 18 ὁ δὲ εἶπεν Ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν πρὸς τὸν δεῖνα καὶ εἰπάτε αὐτῷ Lc 22,
 Ὁ διδάσκαλος λέγει Ὁ καιρὸς μου ἐγγὺς ἐστίν, πρὸς σὲ ποιῶ τὸ 7-13.
 19 πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου. ¹⁹ καὶ ἐποίησαν οἱ μαθηταὶ ὡς
 20 συνέταξεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἠτοίμασαν τὸ πάσχα. ²⁰ Ὀψίας Mc 14,
 21 δὲ γενομένης ἀνέκειτο μετὰ τῶν δώδεκα. ²¹ καὶ ἐσθιόντων αὐ- 17-25.
 τῶν εἶπεν Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἰς ἕξ ὑμῶν παραδώσει με. Lc 22,
 22 ²² καὶ λυπούμενοι σφόδρα ἤρξαντο λέγειν αὐτῷ εἰς ἕκαστος 14-23.
 23 Μήτι ἐγὼ εἶμι, κύριε; ²³ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Ὁ ἐμβάψας μετ'
 24 ἐμοῦ τὴν χεῖρα ἐν τῷ τρυβλίῳ, οὗτός με παραδώσει. ²⁴ ὁ μὲν
 υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ· οὐαὶ
 δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδί-
 δοταί· καλὸν ἦν αὐτῷ εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἀνθρώπος ἐκεῖνος.
 25 ²⁵ ἀποκριθεὶς δὲ Ἰούδας ὁ παραδιδὸς αὐτὸν εἶπεν Μήτι ἐγὼ
 26 εἶμι, ῥαββί; λέγει αὐτῷ Σὺ εἶπας. ²⁶ Ἐσθιόντων δὲ αὐτῶν λα- I Co 11,
 βῶν ὁ Ἰησοῦς τὸν ἄρτον καὶ εὐλογήσας ἔκλασεν καὶ ἐδίδον τοῖς 23-25.
 μαθηταῖς καὶ εἶπεν Λάβετε φάγετε· τοῦτο ἐστίν τὸ σῶμά μου.
 27 ²⁷ καὶ λαβὼν ποτήριον καὶ εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων
 28 Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· ²⁸ τοῦτο γὰρ ἐστίν τὸ αἷμά μου τῆς
 διαθήκης τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυννόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.
 29 ²⁹ λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ πῖω ἀπ' ἄρτι ἐκ τούτου τοῦ γενήμα-
 τος τῆς ἀμπέλου ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὅταν αὐτὸ πίνω μεθ'
 ὑμῶν καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρὸς μου.
- 30 31 Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν. ³¹ τότε Mc 14,
 λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Πάντες ὑμεῖς σκανδαλισθήσεσθε ἐν ἐμοί Lc 22, 39.

8. οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ 9. τοῦτο: add τὸ μύρον ... om τοῖς 17. λέ-
 γοντες: add αὐτῷ 22. εἰς ἕκαστος: ἕκαστ. αὐτῶν 23. ἐν τῷ τρυβλίῳ
 τὴν χεῖρα αὐτοῦ 27. τῆς διαθήκης: τὸ τῆς καινῆς δια-
 θήκης ... ἐκχυννόμενον 29. γενήματος

*Zch
13, 7.
ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ· γέγραπται γάρ Πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ
διασκορπισθήσονται τὰ πρόβατα τῆς ποιμένης. ³² μετὰ δὲ τὸ ³²
ἐγεροθῆναι με προάξω ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν. ³³ ἀποκριθεὶς δὲ ³³
ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ Εἰ πάντες σκανδαλισθήσονται ἐν σοί, ἐγὼ
οὐδέποτε σκανδαλισθήσομαι. ³⁴ ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν λέγω ³⁴
σοι ὅτι ἐν ταύτῃ τῇ νυκτὶ πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι τρεῖς ἀπαρνήση
με. ³⁵ λέγει αὐτῷ ὁ Πέτρος Κἂν δέη με σὺν σοί ἀποθανεῖν, οὐ ³⁵
μὴ σε ἀπαρνήσομαι. ὁμοίως καὶ πάντες οἱ μαθηταὶ εἶπον.

Jo 13, 38.
Jc 22, 34.
Τότε ἔρχεται μετ' αὐτῶν ὁ Ἰησοῦς εἰς χωρίον λεγόμενον ³⁶
Γεθσημανεῖ, καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς Καθίσατε αὐτοῦ ἕως ἂν
ἀπελθῶν ἐκεῖ προσεύξωμαι. ³⁷ καὶ παραλαβὼν τὸν Πέτρον καὶ ³⁷
τοὺς δύο υἱοὺς Ζεβεδαίου ἤρξατο λυπεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν.
³⁸ τότε λέγει αὐτοῖς Περιλυπὸς ἐστὶν ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου· ³⁸
μείνατε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε μετ' ἐμοῦ. ³⁹ καὶ προελθὼν μικρὸν ³⁹
ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ προσευχόμενος καὶ λέγων Πάτερ, εἰ
δυνατὸν ἐστίν, παρελθάτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο· πλήν
οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω ἀλλ' ὡς σύ. ⁴⁰ καὶ ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθη- ⁴⁰
τάς καὶ εὐρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας, καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ Οὐ-
τως οὐκ ἰσχύσατε μίαν ὥραν γρηγορῆσαι μετ' ἐμοῦ; ⁴¹ γρηγορεῖτε ⁴¹
καὶ προσεύχεσθε ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν· τὸ μὲν πνεῦμα
πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής. ⁴² πάλιν ἐκ δευτέρου ἀπελθὼν ⁴²
προσηύξατο λέγων Πάτερ μου, εἰ οὐ δύναται τοῦτο παρελθεῖν
ἐὰν μὴ αὐτὸ πῖω, γενηθήτω τὸ θέλημά σου. ⁴³ καὶ ἔλθὼν πάλιν ⁴³
εὗρεν αὐτοὺς καθεύδοντας· ἦσαν γὰρ αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ βε-
βαρημένοι. ⁴⁴ καὶ ἀφείκει αὐτοὺς πάλιν ἀπελθὼν προσηύξατο τὸν ⁴⁴
αὐτὸν λόγον εἰπὼν. ⁴⁵ τότε ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητάς καὶ ⁴⁵
λέγει αὐτοῖς Καθεύδετε λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε· ἰδοὺ ἤγγικεν ἡ
ὥρα καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἀμαρτω-
λῶν. ⁴⁶ ἐγείρεσθε ἄγωμεν· ἰδοὺ ἤγγικεν ὁ παραδιδούς με. ⁴⁶

Mc 14,
32-42.
Lc 22,
40-46.
Jo 18, 1.
Καὶ ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ Ἰούδας εἰς τῶν δώδεκα ἡλ- ⁴⁷
θεν, καὶ μετ' αὐτοῦ ὄχλος πολὺς μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων ἀπὸ
τῶν ἀρχιερέων καὶ πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ. ⁴⁸ ὁ δὲ παραδιδούς ⁴⁸
αὐτὸν ἔδωκεν αὐτοῖς σημεῖον λέγων Ὅν ἐὰν φιλήσω, αὐτός ἐστιν·
κρατήσατε αὐτόν. ⁴⁹ καὶ εὐθέως προσελθὼν τῷ Ἰησοῦ εἶπεν ⁴⁹
Χαῖρε, ῥαββί· καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. ⁵⁰ ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν ⁵⁰
αὐτῷ Ἐταῖρε, ἐφ' ὃ πάρει; τότε προσελθόντες ἐπέβαλον τὰς
χεῖρας ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐκράτησαν αὐτόν. ⁵¹ καὶ ἰδοὺ εἰς τῶν ⁵¹
μετὰ Ἰησοῦ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἀπέσπασεν τὴν μάχαιραν αὐτοῦ,
καὶ πατάξας τὸν δούλον τοῦ ἀρχιερέως ἀφείλεν αὐτοῦ τὸ ὠτίον.

Mc 14,
43-50.
Lc 22,
47-53.
Jo 18, 2.
Jo 18,
10. 11.
31. διασκορπισθήσεται 33. Εἰ καὶ πάντες 36. Γεθσημανῆ ... ἕως
οὐδ' ἀπελθ. προσεύξ. ἐκεῖ 39. Πάτερ μου ... παρελθέτω 42. τοῦτο
τὸ ποτήριον παρελθεῖν ἀπ' ἐμοῦ 43. πάλ. εὔρ. αὐτοῦ; εὐρίσκει αὐτ.
πάλ. 44. ἀπελθὼν πάλιν προσηύξατο ἐν τρίτου 45. μαθητάς: add
αὐτοῦ ... τὸ λοιπὸν 48. Ὅν ἂν 50. ἐφ' ᾧ

52 ⁵² τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ἀπόστρεφον τὴν μάχαιράν σου εἰς τὸν τόπον αὐτῆς· πάντες γὰρ οἱ λαβόντες μάχαιραν ἐν μάχαιρῃ 53 ἀπολοῦνται. ⁵³ ἢ δοκεῖς ὅτι οὐ δύναμαι ἄρτι παρακαλέσαι τὸν πατέρα μου, καὶ παραστήσει μοι πλείω δώδεκα λεγεῶνας ἀγγέ- 54 λων; ⁵⁴ πῶς οὖν πληρωθῶσιν αἱ γραφαὶ ὅτι οὕτως δεῖ γενέσθαι; 55 ⁵⁵ ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τοῖς ὄχλοις Ὡς ἐπὶ ληστὴν ἐξήλθατε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν με· καθ' ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ ἐκαθεζόμεν διδάσκων, καὶ οὐκ ἐκρατήσατέ με. 56 ⁵⁶ τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαὶ τῶν προφη- τῶν. τότε οἱ μαθηταὶ πάντες ἀφέντες αὐτὸν ἔφυγον.

57 Οἱ δὲ κρατήσαντες τὸν Ἰησοῦν ἀπήγαγον πρὸς Καϊάφην Mc 14, 53-65. Lc 22, 54 τὸν ἀρχιερέα, ὅπου οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι συνήχθη- 58 σαν. ⁵⁸ ὁ δὲ Πέτρος ἠκολούθει αὐτῷ ἀπὸ μακρόθεν ἕως τῆς αὐλῆς τοῦ ἀρχιερέως, καὶ εἰσελθὼν ἔσω ἐκάθητο μετὰ τῶν ὑπρε- 59 τῶν ἰδεῖν τὸ τέλος. ⁵⁹ οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ τὸ συνέδριον ὅλον Lc 22, 66-71. ἐζήτουν ψευδομαρτυρίαν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, ὅπως αὐτὸν θανα- 60 τώσουσιν, ⁶⁰ καὶ οὐχ εὔρον πολλῶν προσελθόντων ψευδομαρτύ- 61 ρων. ὕστερον δὲ προσελθόντες δύο ⁶¹ εἶπον Οὗτος ἔφη Δύνα- 27, 40. Jo 2, 19. μαι καταλῦσαι τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν οἰκο- 62 δομηῆσαι. ⁶² καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ Οὐδὲν ἀπο- 63 κρίνη τί οὗτοί σου καταμαρτυροῦσιν; ⁶³ ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐσιώπα. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ Ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος, ἵνα ἡμῖν εἴπῃς εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ 64 θεοῦ. ⁶⁴ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Σὺ εἶπας· πλὴν λέγω ὑμῖν, ἀπ' ἄρτι ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς 65 δυνάμεως καὶ ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ. ⁶⁵ τότε ὁ ἀρχιερεὺς διεῤῥήξεν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ λέγων Ἐβλασφήμησεν· τί ἔτι χρεῖαν ἔχομεν μαρτύρων; ἴδε νῦν ἠκούσατε τὴν βλασφημίαν. 66 ⁶⁶ τί ὑμῖν δοκεῖ; οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπον Ἔνοχος θανάτου ἐστίν. 67 ⁶⁷ Τότε ἐνέπτυσαν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ ἐκολάφισαν αὐτόν, Mc 14, 65. Lc 22, 63-65. 68 οἱ δὲ ἐράπισαν ⁶⁸ λέγοντες Προφήτευσον ἡμῖν, Χριστέ, τίς ἐστὶν ὁ παῖσας σε;

69 Ὁ δὲ Πέτρος ἐκάθητο ἔξω ἐν τῇ αὐλῇ· καὶ προσῆλθεν αὐτῷ Mc 14, 66-72. Lc 22, 55-60. Jo 18, 16 ss. μία παιδίσκη λέγουσα Καὶ σὺ ἦσθα μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Γαλιλαίου. 70 ⁷⁰ ὁ δὲ ἠρνήσατο ἔμπροσθεν πάντων λέγων Οὐκ οἶδα τί λέγεις. 71 ⁷¹ ἐξελθόντα δὲ αὐτὸν εἰς τὸν πυλῶνα, εἶδεν αὐτὸν ἄλλη καὶ λέγει αὐτοῖς ἐκεῖ Καὶ οὗτος ἦν μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου.

52. σου την μάχαιραν ... ἐν μάχαιρᾳ 53. πλείους ἢ δώδεκα 54. οὕτω 55. ἐξήλθετε ... καθ' ἡμέραν πρὸς ὑμᾶς ἐκαθεζόμεν διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ 59. ἀρχιερεῖς: add καὶ οἱ πρεσβύτεροι ... θανατώσωσι 60. καὶ οὐχ εὔρον· καὶ πολλῶν ψευδοπρ. προσελθόντων οὐχ εὔρον ... add in fine ψευδομαρτυρῆς 61. add in fine αὐτόν 65. λέγων Ὅτι ἐβλασφήμησε ... add in fine αὐτοῦ 67. ἐῤῥάπισαν 69. ἔξω ἐκάθητο 71. αὐτοῖς ἐκεῖ: τοῖς ἐκεῖ

72 καὶ πάλιν ἠρνήσατο μετὰ ὄρκον ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον. 72
 73 μετὰ μικρὸν δὲ προσελθόντες οἱ ἐστῶτες εἶπον τῷ Πέτρῳ 73
 Ἀληθῶς καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ· καὶ γὰρ ἡ λαλιά σου δῆλόν σε
 ποιεῖ. 74 τότε ἤρξατο καταθεματίζειν καὶ ὀμνύειν ὅτι οὐκ οἶδα 74
 τὸν ἄνθρωπον· καὶ εὐθέως ἀλέκτωρ ἐφώνησεν. 75 καὶ ἐμνήσθη 75
 ὁ Πέτρος τοῦ ῥήματος Ἰησοῦ εἰρηκότος ὅτι πρὶν ἀλέκτορα
 φωνῆσαι τρεῖς ἀπαρνήσῃ με· καὶ ἐξελθὼν ἔξω ἔκλαυσεν πικρῶς.

XXVII.

Interitus Judae. Jesus coram Pilato interrogatur; irridetur et cruci affigitur. Ejus mors cum portentis, sepultura sepulcricque custodia.

Μακ 15, 1. Λα 23, 1. Ιο 18, 28. Προΐας δὲ γενομένης συμβούλιον ἔλαβον πάντες οἱ ἀρχιε- 1
 ρεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, ὥστε θανα-
 τῶσαι αὐτόν. 2 καὶ δῆσαντες αὐτόν ἀπήγαγον καὶ παρέδωκαν 2
 Πιλάτῳ τῷ ἡγεμόνι.

Τότε ἰδὼν Ἰούδας ὁ παραδιδὸς αὐτόν ὅτι κατεκρίθη, με- 3
 ταμεληθεὶς ἔστρεψεν τὰ τριάκοντα ἀργύρια τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ
 πρεσβυτέροις 4 λέγων Ἡμαρτον παραδὸς αἷμα ἁθῶν. οἱ δὲ 4
 εἶπον Τί πρὸς ἡμᾶς; σὺ ὄψη. 5 καὶ ῥίψας τὰ ἀργύρια ἐν τῷ 5
 ναῷ ἀνεχώρησεν, καὶ ἀπελθὼν ἀπήρξατο. 6 οἱ δὲ ἀρχιερεῖς λα- 6
 βόντες τὰ ἀργύρια εἶπαν Οὐκ ἔξεστιν βαλεῖν αὐτὰ εἰς τὸν κορ-
 βανᾶν, ἐπεὶ τιμὴ αἱματός ἐστιν. 7 συμβούλιον δὲ λαβόντες ἡγό- 7
 ρασαν ἐξ αὐτῶν τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμῆως εἰς ταφὴν τοῖς ξένοις.

8 διὸ ἐκλήθη ὁ ἀγρὸς ἐκεῖνος ἀγρὸς αἱματος ἕως τῆς σήμερον. 8
 9 τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προφήτου Ἰερεμίου λέγοντος 9
 Καὶ ἔλαβον τὰ τριάκοντα ἀργύρια, τὴν τιμὴν τοῦ τετιμημένου
 ὄν ἐτιμήσαντο ἀπὸ νιῶν Ἰσραήλ, 10 καὶ ἔδωκαν αὐτὰ εἰς τὸν 10
 ἀγρὸν τοῦ κεραμῆως, καθὰ συνέταξέν μοι κύριος.

Οὐ δὲ Ἰησοῦς ἐστάθη ἔμπροσθεν τοῦ ἡγεμόνος· καὶ ἐπηρώ- 11
 τησεν αὐτόν ὁ ἡγεμὼν λέγων Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ
 δὲ Ἰησοῦς ἔφη αὐτῷ Σὺ λέγεις. 12 καὶ ἐν τῷ κατηγορεῖσθαι αὐ- 12
 τὸν ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν πρεσβυτέρων οὐδὲν ἀπεκρίνατο.

13 τότε λέγει αὐτῷ ὁ Πιλάτος Οὐκ ἀκούεις πόσα σου καταμαρ- 13
 τυροῦσιν; 14 καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ πρὸς οὐδὲ ἐν ῥῆμα, ὥστε 14
 θανατᾶζειν τὸν ἡγεμόνα λίαν. 15 Κατὰ δὲ ἐορτὴν εἰώθει ὁ ἡγε- 15
 μὼν ἀπολύειν ἓνα τῷ ὄχλῳ δέσμιον ὃν ἤθελον. 16 εἶχον δὲ τότε 16
 δέσμιον ἐπίσημον, λεγόμενον Ἰησοῦν Βαραββᾶν. 17 συνηγμένων 17
 οὖν αὐτῶν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Πιλάτος Τίνα θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν,
 Ἰησοῦν Βαραββᾶν ἢ Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον Χριστόν; 18 ἥδει γὰρ 18

72. μεθ' ὄρκου 74. καταναθεματίζειν 75. Ἰησοῦ: praem τοῦ ... εἰ-
 ρηκότος αὐτῷ

XXVII. 2. παρέδωκαν: add αὐτόν ... Ποντίῳ Πιλάτῳ 3. ἀπέ-
 στρεψε ... καὶ τοῖς πρεσβυτέροις 4. ὄψη 6. εἶπον 11. ἔστη 16.
 om Βαραββᾶν 17. om Βαραββᾶν

19 ὅτι διὰ φθόνον παρέδωκαν αὐτόν. 19 καθημένον δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ βήματος ἀπέστειλεν πρὸς αὐτὸν ἡ γυνὴ αὐτοῦ λέγουσα Μηδὲν σοὶ καὶ τῷ δικαίῳ ἐκείνῳ· πολλὰ γὰρ ἔπαθον σήμερον κατ' ὄναρ 20 δι' αὐτόν. 20 οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἔπεισαν τοὺς ὄχλους ἵνα αἰτήσωνται τὸν Βαραββᾶν, τὸν δὲ Ἰησοῦν ἀπολέσω- 21 σιν. 21 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἡγεμὼν εἶπεν αὐτοῖς Τίνα θέλετε ἀπὸ 22 τῶν δύο ἀπολύσω ὑμῖν; οἱ δὲ εἶπον Βαραββᾶν. 22 λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος Τί οὖν ποιήσω Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον Χριστόν; λέ- 23 γουσιν πάντες Σταυρωθήτω. 23 ὁ δὲ ἔφη Τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν; 24 οἱ δὲ περισσῶς ἔκραζον λέγοντες Σταυρωθήτω. 24 ἰδὼν δὲ ὁ Πιλάτος ὅτι οὐδὲν ὠφελεῖ ἀλλὰ μᾶλλον θόρυβος γίνεται, λαβὼν ὕδωρ ἀπενήρατο τὰς χεῖρας ἀπέναντι τοῦ ὄχλου λέγων Ἀθῶός 25 εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος τούτου· ὑμεῖς ὄψεσθε. 25 καὶ ἀποκριθεὶς πᾶς ὁ λαὸς εἶπεν Τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα 26 ἡμῶν. 26 τότε ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν Βαραββᾶν, τὸν δὲ Ἰησοῦν φραγελλώσας παρέδωκεν ἵνα σταυρωθῇ.

27 Τότε οἱ στρατιῶται τοῦ ἡγεμόνος παραλαβόντες τὸν Ἰησοῦν 28 εἰς τὸ πραιτώριον συνήγαγον ἐπ' αὐτὸν ὄλην τὴν σπεῖραν. 28 καὶ 29 ἐκδύσαντες αὐτὸν γλαμύδα κοκκίνην περιέθηκαν αὐτῷ, 29 καὶ πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν ἐπέθηκαν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐ- τοῦ καὶ κάλαμον ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, καὶ γονυπετήσαντες ἔμ- προσθεν αὐτοῦ ἐνέπαιζον αὐτῷ λέγοντες Χαῖρε ὁ βασιλεὺς τῶν 30 Ἰουδαίων, 30 καὶ ἐμπτύσαντες εἰς αὐτὸν ἔλαβον τὸν κάλαμον 31 καὶ ἔτυπτον εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. 31 καὶ ὅτε ἐνέπαιζαν αὐτῷ, ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν γλαμύδα καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια αὐ- τοῦ, καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ σταυρῶσαι.

32 Ἐξερχόμενοι δὲ εὗρον ἄνθρωπον Κυρηναῖον, ὀνόματι Σίμωνα· 33 τοῦτον ἠγγάρευσαν ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ. 33 καὶ ἐλθόντες εἰς τόπον λεγόμενον Γολγοθᾶ, ὃ ἐστὶν κρανίου τόπος λεγόμενος, 34 34 ἔδωκαν αὐτῷ πιεῖν οἶνον μετὰ χολῆς μεμιγμένον· καὶ γευσάμε- 35 νος οὐκ ἤθελησεν πιεῖν. 35 σταυρώσαντες δὲ αὐτὸν διεμερίσαντο 36 τὰ ἱμάτια αὐτοῦ βαλόντες κλῆρον, 36 καὶ καθήμενοι ἐτήρουν 37 αὐτὸν ἐκεῖ. 37 καὶ ἐπέθηκαν ἐπάνω τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὴν αἰ- τίαν αὐτοῦ γεγραμμένην Οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ βασιλεὺς τῶν 38 Ἰουδαίων. 38 Τότε σταυροῦνται σὺν αὐτῷ δύο λησταί, εἷς ἐκ 39 δεξιῶν καὶ εἷς ἐξ ἐναντύμων. 39 οἱ δὲ παραπορευόμενοι ἐβλασφή- 40 μουν αὐτόν, κινοῦντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν 40 καὶ λέγοντες Ὁ καταλύων τὸν ναὸν καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν, σῶσον

Mc 15,
16-20.
Jo 19,
2 ss.

Mc 15,
21-26.
Lc 23,
26 ss.
Jo 19,
17 ss.
*Ps 69,22.

Mc 15,
27-32.
Lc 23,
32 ss.
Jo 19,
18 ss.

22. λέγουσιν: add αὐτῷ 23. ὁ δὲ ἡγεμὼν ἔφη 24. αἵματος τούτου: αἷμ. τοῦ δικαίου τούτου 28. περιέθηκαν αὐτῷ γλαμύδ. κοκκίνην 29. ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ... ἐπὶ τὴν δεξιάν 33. ὅς ἐστι λεγόμενος κραν. τόπος 34. οἶνον: ὄξος ... ἤθελε 35. βάλλοντες κλῆρον, ἵνα πληρωθῇ τὸ ἔρηθιν ὑπὸ τοῦ προφήτου· Διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς, καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμὸν μου ἔβαλον κλῆρον.

σεαυτὸν· εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, καταβῆθι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ.

41 ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἐμπαίζοντες μετὰ τῶν γραμματέων 41 καὶ πρεσβυτέρων ἔλεγον 42 Ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται 42 σῶσαι· βασιλεὺς Ἰσραὴλ ἐστίν, καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ

*Ps 22, 8. καὶ πιστεύσομεν ἐπ' αὐτόν· 43 πέποιθεν ἐπὶ τὸν θεόν, ῥυσάσθω 43 νῦν αὐτόν εἰ θέλει αὐτόν· εἶπεν γὰρ ὅτι θεοῦ εἰμὶ υἱός. 44 τὸ δ' 44 αὐτὸ καὶ οἱ λησταὶ οἱ συσταυρωθέντες σὺν αὐτῷ ὠνείδιζον αὐ-

Mc 15, 33-36. Lc 23, 44. τόν. 45 Ἀπὸ δὲ ἕκτης ὥρας σκότος ἐγένετο ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν 45 ἕως ὥρας ἐνάτης. 46 περὶ δὲ τὴν ἐνάτην ὥραν ἀνεβόησεν ὁ Ἰη- 46

*Ps 22, 2. σοὺς φωνῇ μεγάλῃ λέγων Ἥλι ἤλι λεμὰ σαβαχθανί; τοῦτ' ἐστίν Θεέ μου θεέ μου, ἵνα τί με ἐγκατέλιπες; 47 τινὲς δὲ τῶν ἐκεῖ 47 ἐστηκότων ἀκούσαντες ἔλεγον ὅτι Ἥλιαν φωνεῖ οὗτος. 48 καὶ 48 εὐθὺς δραμῶν εἰς ἕξ αὐτῶν καὶ λαβῶν σπόγγον πλήσας τε ὄξους καὶ περιθεὶς καλάμῳ ἐπότιζεν αὐτόν. 49 οἱ δὲ λοιποὶ ἔλεγον 49

Mc 15, 37-39. Lc 23, 43-47. Ἄφες ἴδωμεν εἰ ἔρχεται Ἥλιος σῶσον αὐτόν. 50 Ὁ δὲ Ἰησοῦς 50 πάλιν κράζας φωνῇ μεγάλῃ ἀφήκεν τὸ πνεῦμα. 51 καὶ ἰδοὺ τὸ 51 καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω εἰς δύο, καὶ ἡ γῆ ἐσειέσθη, καὶ αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν, 52 καὶ τὰ μνημεῖα 52 ἀνεφύθησαν καὶ πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἀγίων ἠγέρθη-

σαν· 53 καὶ ἐξελθόντες ἐκ τῶν μνημείων μετὰ τὴν ἕγερσιν αὐτοῦ 53 εἰσῆλθον εἰς τὴν ἀρίαν πόλιν καὶ ἐνεφανίσθησαν πολλοῖς. 54 ὁ 54 δὲ ἑκατόνταρχος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ τηροῦντες τὸν Ἰησοῦν ἰδόντες τὸν σεισμόν καὶ τὰ γινόμενα ἐφοβήθησαν σφόδρα, λέγοντες Ἀλη-

Mc 15, 40-41. Lc 23, 49. θῶς θεοῦ υἱὸς ἦν οὗτος. 55 Ἦσαν δὲ ἐκεῖ γυναῖκες πολλαὶ ἀπὸ 55 μακρότερον θεωροῦσαι, αἵτινες ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας διακονοῦσαι αὐτῷ· 56 ἐν αἷς ἦν Μαρία ἡ Μαγδαληνῆ, 56 καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου καὶ Ἰωσῆ μητρε, καὶ ἡ μητρε τῶν νιῶν Ζεβεδαίου.

Mc 15, 42-47. Lc 23, 50-55. Jo 19, 38-42. Ὀψίας δὲ γενομένης ἦλθεν ἄνθρωπος πλούσιος ἀπὸ Ἀριμα- 57 θαίας, τοῦνομα Ἰωσήφ, ὃς καὶ αὐτὸς ἐμαθήτευσεν τῷ Ἰησοῦ· 58 οὗτος προσελθὼν τῷ Πιλάτῳ ἠτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. 58 τότε ὁ Πιλάτος ἐκέλευσεν ἀποδοθῆναι. 59 καὶ λαβὼν τὸ σῶμα ὁ 59 Ἰωσήφ ἐνετύλιξεν αὐτὸ ἐν σινδόνι καθαρᾷ, 60 καὶ ἔθηκεν αὐτὸ 60 ἐν τῷ καινῷ αὐτοῦ μνημείῳ ὃ ἐλατόμησεν ἐν τῇ πέτρᾳ, καὶ προσκυλίσας λίθον μέγαν τῇ θύρᾳ τοῦ μνημείου ἀπῆλθεν. 61 ἦν 61 δὲ ἐκεῖ Μαρία ἡ Μαγδαληνῆ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία, καθήμεναι ἀπέναντι τοῦ τάφου.

Τῇ δὲ ἐπαύριον, ἣτις ἐστὶν μετὰ τὴν παρασκευὴν, συνήχθη- 62 σαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι πρὸς Πιλάτον 63 λέγοντες 63 Κύριε, ἐμνήσθημεν ὅτι ἐκεῖνος ὁ πλάνος εἶπεν ἔτι ζῶν Μετὰ τρεῖς

42. εἰ βασιλεὺς ... πιστεύσομεν αὐτῷ 44. οἱ συσταυρωθέντες αὐτῷ ὠνείδ. αὐτῷ 46. Ἥλι, Ἥλι, λαμὰ 47. ἐστῶτων 51. εἰς δύο pon post ἐσχίσθη 52. ἠγέρθη 54. γινόμενα 58. add in fine τὸ σῶμα 59. om ἐν

42. εἰ βασιλεὺς ... πιστεύσομεν αὐτῷ 44. οἱ συσταυρωθέντες αὐτῷ ὠνείδ. αὐτῷ 46. Ἥλι, Ἥλι, λαμὰ 47. ἐστῶτων 51. εἰς δύο pon post ἐσχίσθη 52. ἠγέρθη 54. γινόμενα 58. add in fine τὸ σῶμα 59. om ἐν

64 ἡμέρας ἐγείρομαι. 64 κέλευσον οὖν ἀσφαλισθῆναι τὸν τάφον ἕως τῆς τρίτης ἡμέρας, μὴ ποτε ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ κλέψωσιν αὐτὸν καὶ εἰπωσιν τῷ λαῷ Ἡγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ 65 ἔσται ἡ ἐσχάτη πλάνη χειρῶν τῆς πρώτης. 65 ἔφη αὐτοῖς ὁ Πι- 66 λᾶτος Ἐχετε κουστωδιάν· ὑπάγετε ἀσφαλίσασθε ὡς οἴδατε. 66 οἱ δὲ πορευθέντες ἠσφάλισαντο τὸν τάφον σφραγίσαντες τὸν λίθον μετὰ τῆς κουστωδίας.

XXVIII.

Resurrectio. Custodes sepulcri mercede corrupti. Ultima ad discipulos mandata.

1 Ὅψὲ δὲ σαββάτων, τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων, Mc 16, 1-8, Lc 24, 1-9.
 ἦλθεν Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία θεωρῆσαι τὸν
 2 τάφον. 2 καὶ ἰδοὺ σεισμὸς ἐγένετο μέγας· ἄγγελος γὰρ κυρίου
 καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ προσελθὼν ἀπεκύλισεν τὸν λίθον καὶ ἐκά-
 3 θητο ἐπάνω αὐτοῦ. 3 ἦν δὲ ἡ εἰδέα αὐτοῦ ὡς ἀστραπὴ καὶ τὸ
 4 ἔνδυμα αὐτοῦ λευκὸν ὡς χιῶν. 4 ἀπὸ δὲ τοῦ φόβου αὐτοῦ ἐσείσθη-
 5 σαν οἱ τηροῦντες καὶ ἐγενήθησαν ὡς νεκροί. 5 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ
 ἄγγελος εἶπεν ταῖς γυναιξίν Μη φοβεῖσθε ὑμεῖς· οἶδα γὰρ ὅτι
 6 Ἰησοῦν τὸν ἐσταυρωμένον ζητεῖτε. 6 οὐκ ἔστιν ὧδε· ἠγέρθη γὰρ
 7 καθὼς εἶπεν· δεῦτε ἴδετε τὸν τόπον ὅπου ἔκειτο. 7 καὶ ταχύ
 πορευθεῖσαι εἰπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι ἠγέρθη ἀπὸ τῶν
 8 νεκρῶν, καὶ ἰδοὺ προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἐκεῖ αὐτὸν
 8 ὄψεσθε. ἰδοὺ εἶπον ὑμῖν. 8 καὶ ἀπελθοῦσαι ταχύ ἀπὸ τοῦ μη-
 9 μείου μετὰ φόβου καὶ χαρᾶς μεγάλης ἔδραμον ἀπαγγεῖλαι τοῖς
 9 μαθηταῖς αὐτοῦ. 9 καὶ ἰδοὺ ὁ Ἰησοῦς ὑπήντησεν αὐταῖς λέγων
 Χαίρετε· αἱ δὲ προσελθοῦσαι ἐκράτησαν αὐτοῦ τοὺς πόδας καὶ
 10 προσεκύνησαν αὐτῷ. 10 τότε λέγει αὐταῖς ὁ Ἰησοῦς Μη φοβεῖσθε·
 ὑπάγετε ἀπαγγεῖλατε τοῖς ἀδελφοῖς μου ἵνα ἀπέλθωσιν εἰς τὴν
 Γαλιλαίαν, κακεῖ με ὄψονται.
 11 Πορευομένων δὲ αὐτῶν, ἰδοὺ τινες τῆς κουστωδίας ἐλθόντες
 εἰς τὴν πόλιν ἀπήγγειλαν τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἅπαντα τὰ γενόμενα.
 12 12 καὶ συναχθέντες μετὰ τῶν πρεσβυτέρων συμβούλιόν τε λαβόντες
 13 ἀργύρια ἰκανὰ ἔδωκαν τοῖς στρατιώταις, 13 λέγοντες Εἶπατε ὅτι
 οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς ἐλθόντες ἔκλεψαν αὐτὸν ἡμῶν κοιμη-
 14 μένων. 14 καὶ εἰάν ἀκουσθῇ τοῦτο ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνος, ἡμεῖς πείσο-
 15 μεν αὐτὸν καὶ ὑμᾶς ἀμερίμους ποιήσομεν. 15 οἱ δὲ λαβόντες τὰ
 ἀργύρια ἐποίησαν ὡς ἐδιδάχθησαν· καὶ διεφημίσθη ὁ λόγος οὗ-
 τος παρὰ Ἰουδαίοις μέχρι τῆς σήμερον ἡμέρας.

64. κλέψωσιν: praem νυκτός 65. ἔφη δέ

XXVIII. 2. τὸν λίθον: add ἀπὸ τῆς θύρας 3. ἡ εἰδέα ... ὡσεὶ χιῶν 4. ἐγένοντο ὡσεὶ 6. ἔκειτο: add ὁ κύριος 8. ἐξελθοῦσαι 9. καὶ ἰδοὺ: praem ὡς δὲ ἐπορεύοντο ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ... ἀπήντησεν 15. om ἡμέρας

Οἱ δὲ ἕνδεκα μαθηταὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν εἰς 16
 τὸ ὄρος οὗ ἐτάξατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, 17 καὶ ἰδόντες αὐτὸν 17
 προσεκύνησαν, οἱ δὲ ἐδίστασαν. 18 καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς εἶπεν 18
 αὐτοῖς λέγων Ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ
 τῆς γῆς. 19 πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίσα-
 [Mt. 16, 15.] τες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου
 πνεύματος, 20 διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην 20
 ὑμῖν. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμὶ πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς
 συντελείας τοῦ αἰῶνος.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

ΚΑΤΑ ΜΑΡΚΟΝ.

I.

Johannes baptista. Jesus baptizatur, tentatur, quattuor vocat
 piscatores, docet Capharnaumi sanatque daemonicum, socrum
 Petri, leprosum.

Ἀρχὴ τοῦ εὐαγγελίου Ἰησοῦ Χριστοῦ υἱοῦ Θεοῦ 2 καθὼς 1 2
 γέγραπται ἐν τῷ Ἑσαΐα τῷ προφήτῃ Ἰδοὺ ἀποστέλλω τὸν ἁγ-
 γελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδὸν σου·
 *Es 40, 3. 3 φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ Ἐτοιμάσατε τὴν ὁδὸν κυρίου, ἐν- 3
 Mt 3, 1-12. 4 θείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ. 4 ἐγένετο Ἰωάννης ὁ βαπτίζων 4
 Lc 3, 2-17. 5 ἐν τῇ ἐρήμῳ, κηρῦσσω βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρ-
 Jo 1, 6-27. 6 τιωῶν. 5 καὶ ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν πᾶσα ἡ Ἰουδαία χώρα καὶ 5
 οἱ Ἱεροσολυμίται πάντες, καὶ ἐβαπτίζοντο ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῷ Ἰορ-
 δάνῃ ποταμῷ ἐξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. 6 καὶ ἦν ὁ 6
 Ἰωάννης ἐνδεδυμένος τρίχας καμήλου καὶ ζώην δερματίνην περὶ
 τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ, καὶ ἔσθων ἀκρίδας καὶ μέλι ἄγριον. 7 καὶ 7
 ἐκήρυσσεν λέγων Ἐρχεται ὁ ἰσχυρότερός μου ὀπίσω μου, οὗ οὐκ
 εἰμὶ ἰκανὸς κύψας λύσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ.
 8 ἐγὼ ἐβάπτισα ὑμᾶς ὕδατι, αὐτὸς δὲ βαπτίσει ὑμᾶς πνεύματι 8
 ἀγίῳ. 9 Καὶ ἐγένετο ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις ἦλθεν Ἰησοῦς ἀπὸ 9
 Lc 3, 21. Naζαρεθ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἐβαπτίσθη εἰς τὸν Ἰορδάνην ὑπὸ
 Jo 1, 29 ss.

17. προσεκύνησαν αὐτῷ 18. ἐπὶ γῆς 19. πορευθέντες οὖν ... βαπτί-
 ζοντες 20. add in fine Ἀμήν.

I. 1. υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. 2. Θεοῦ. 2 ὡς ... γέγραπται ἐν τοῖς προφή-
 ταις ... Ἰδοὺ ἐγὼ ... add in fine ἔμπροσθέν σου 4. αὐτοῦ. 4 ἐγέν-
 ετο ... om ὁ ... καὶ κηρῦσσω 5. πάντες pon post ἐβαπτίζοντο ...
 ὑπ' αὐτοῦ post ποταμῷ pon 6. καὶ ἦν: ἦν δέ ... om ὁ ... ἐσθίων
 8. ἐγὼ μὲν ... ἐν ὕδατι ... ἐν πνεύματι 9. ε (non se) Naζαρεθ ... ὑπὸ
 Ἰωάννου εἰς τὸν Ἰορδάνην

- 10 Ἰωάννου. ¹⁰ καὶ εὐθύς ἀναβαίνων ἐκ τοῦ ὕδατος εἶδεν σχιζομέ-
 ρους τοὺς οὐρανοὺς καὶ τὸ πνεῦμα ὡς περιστερὰν καταβαίνων
 11 εἰς αὐτόν. ¹¹ καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῶν οὐρανῶν Σὺ εἶ ὁ υἱὸς
 12 μου ὁ ἀγαπητός, ἐν σοὶ εὐδόκησα. ¹² Καὶ εὐθύς τὸ πνεῦμα αὐ-
 13 τὸν ἐκβάλλει εἰς τὴν ἔρημον. ¹³ καὶ ἦν ἐν τῇ ἐρήμῳ ἡμέρας τεσ- Mt 4, 1ss.
Lc 4, 1ss.
 σεράκοντα πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ σατανᾶ, καὶ ἦν μετὰ τῶν θη-
 ρίων, καὶ οἱ ἄγγελοι διηκόνουν αὐτῷ.
 14 Καὶ μετὰ τὸ παραδοθῆναι τὸν Ἰωάννην ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς Mt 4,
12. 17.
Lc 4, 14s.
 15 τὴν Γαλιλαίαν, κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ, ¹⁵ λέγων ὅτι
 πεπλήρωται ὁ καιρὸς καὶ ἤγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ· μετα-
 16 νοεῖτε καὶ πιστεύετε ἐν τῷ εὐαγγελίῳ. ¹⁶ Καὶ παράγων παρὰ Mt 4,
18-22.
 τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας εἶδεν Σίμωνα καὶ Ἀνδρέαν τὸν
 ἀδελφὸν Σίμωνος ἀμφιβάλλοντας ἐν τῇ θαλάσῃ· ἦσαν γὰρ
 17 ἄλιεῖς. ¹⁷ καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ
 18 ποιήσω ὑμᾶς γενέσθαι ἄλιεῖς ἀνθρώπων. ¹⁸ καὶ εὐθέως ἀφέντες
 19 τὰ δίκτυα ἠκολούθησαν αὐτῷ. ¹⁹ καὶ προβάς ὀλίγον εἶδεν Ἰά-
 κωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ
 20 αὐτοὺς ἐν τῷ πλοίῳ καταρτίζοντας τὰ δίκτυα, ²⁰ καὶ εὐθύς
 ἐκάλεσεν αὐτούς. καὶ ἀφέντες τὸν πατέρα αὐτῶν Ζεβεδαῖον ἐν
 τῷ πλοίῳ μετὰ τῶν μισθωτῶν ἀπῆλθον ὀπίσω αὐτοῦ.
 21 Καὶ εἰσπορεύονται εἰς Καφαρναοὺμ· καὶ εὐθέως τοῖς σάβ- Lc 4,
31-37.
Mt 7,
28. 29.
 22 βασιν ἐδίδασκεν εἰς τὴν συναγωγὴν. ²² καὶ ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ
 διδαχῇ αὐτοῦ· ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων καὶ οὐχ
 23 ὡς οἱ γραμματεῖς. ²³ καὶ εὐθύς ἦν ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν ἄν-
 24 θρωπος ἐν πνεύματι ἀκαθάρτῳ, καὶ ἀνέκραξεν ²⁴ λέγων Τί ἡμῖν
 καὶ σοί, Ἰησοῦ Ναζαρηνέ; ἦλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς; οἶδαμέν σε τίς
 25 εἶ, ὁ ἅγιος τοῦ θεοῦ. ²⁵ καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς λέγων
 26 Φιμώσθητι καὶ ἐξέλθε ἐξ αὐτοῦ. ²⁶ καὶ σπαράξαν αὐτὸν τὸ πνεῦμα
 τὸ ἀκάθαρτον καὶ φωνῆσαν φωνῇ μεγάλη ἐξῆλθεν ἐξ αὐτοῦ.
 27 ²⁷ καὶ ἐθαμβήθησαν ἅπαντες, ὥστε συζητεῖν πρὸς ἑαυτοὺς λέ-
 γοντας Τί ἐστιν τοῦτο; διδαχὴ καινὴ κατ' ἐξουσίαν· καὶ τοῖς
 πνεύμασιν τοῖς ἀκαθάρτοις ἐπιτάσσει, καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ;
 28 ²⁸ καὶ ἐξῆλθεν ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εὐθύς εἰς ὅλην τὴν περιχώρον τῆς
 Γαλιλαίας.
 29 Καὶ εὐθύς ἐκ τῆς συναγωγῆς ἐξελθόντες ἦλθον εἰς τὴν Lc 4,
38-41.
Mt 8,
14-16.
 30 οἰκίαν Σίμωνος καὶ Ἀνδρέου μετὰ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου. ³⁰ ἡ

10. εὐθέως ... ἐκ: ἀπό ... ὡσεὶ περιστερὰν ... εἰς: ἐπ' 11. ἐν σοί: ἐν
 τῷ 13. καὶ ἦν ἐκεῖ ... τεσσαράκοντα 14. καὶ μετὰ: μετὰ δέ ... τὸ εὐαγ-
 γέλιον τῆς βασιλείας 15. καὶ λέγων 16. Καὶ παράγων: Περιπατῶν δέ
 ... Σίμωνος: αὐτοῦ ... βάλλοντας ἀμφίβληστρον ἐν τῇ 18. τὰ δίκτυα
 αὐτῶν 19. προβάς ἐκεῖθεν 20. εὐθέως 21. Καπερναοὺμ ... εἰσελθὼν
 εἰς τὴν συναγωγὴν ἐδίδασκε 23. om εὐθύς 24. Ἐα, τί ... οἶδά σε
 26. φωνῆσαν: κράξαν 27. πάντες ... συζητεῖν πρὸς αὐτούς ... τίς ἡ
 διδαχὴ ἡ καινὴ αὕτη; ὅτι κατ' ἐξουσίαν καὶ 28. καὶ ἐξῆλθεν: ἐξῆλθε
 δέ 29. εὐθέως

δὲ πενθερὰ Σίμωνος κατέκειτο πυρέσσουσα, καὶ εὐθὺς λέγουσιν αὐτῷ περὶ αὐτῆς. ³¹ καὶ προσελθὼν ἤγειρεν αὐτὴν κρατήσας τῆς 31 χειρὸς· καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετὸς εὐθέως, καὶ διηκόει αὐτοῖς. ³² Ὀψίας δὲ γενομένης, ὅτε ἔδυσεν ὁ ἥλιος, ἔφερον πρὸς 32 αὐτὸν πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας καὶ τοὺς δαιμονιζομένους· ³³ καὶ ἦν ὅλη ἡ πόλις ἐπισυνηγμένη πρὸς τὴν θύραν. ³⁴ καὶ ³³ 34 ἐθεράπευσεν πολλοὺς κακῶς ἔχοντας ποικίλαις νόσοις, καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλεν, καὶ οὐκ ἤφιεν λαλεῖν τὰ δαιμόνια, ὅτι ἤδεισαν αὐτόν. ³⁵ Καὶ πρῶτὸ ἔνυχα λίαν ἀναστάς ἐξῆλθεν καὶ 35 ἀπῆλθεν εἰς ἔρημον τόπον κάκει προσήχεται. ³⁶ καὶ κατεδίωξαν 36 αὐτὸν Σίμων καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, ³⁷ καὶ εὗρον αὐτόν καὶ λέγουσιν 37 αὐτῷ ὅτι πάντες ζητοῦσίν σε. ³⁸ καὶ λέγει αὐτοῖς Ἄγωμεν 38 ἀλλαχῶ εἰς τὰς ἐχομένας κωμοπόλεις, ἵνα κάκει κηρύξω· εἰς τοῦτο γὰρ ἐξῆλθον. ³⁹ καὶ ἦν κηρύσσων εἰς τὰς συναγωγὰς 39 αὐτῶν εἰς ὅλην τὴν Γαλιλαίαν καὶ τὰ δαιμόνια ἐκβάλλον.

Lc 4, 42-41.

Mt 9, 1-4.
Lc 5, 12-16.

Καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτόν λεπρός, παρακαλῶν αὐτόν λέγων 40 αὐτῷ ὅτι ἐὰν θέλῃς δύνασαί με καθαρίσαι. ⁴¹ καὶ σπλαγχνισθεὶς 41 ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἤψατο καὶ λέγει αὐτῷ Θέλω, καθαρῶσθητι. ⁴² καὶ εὐθὺς ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ ἡ λέπρα, καὶ ἐκαθα- 42 ρίσθη. ⁴³ καὶ ἐμβριμησάμενος αὐτῷ εὐθὺς ἐξέβαλεν αὐτόν, 43 ⁴⁴ καὶ λέγει αὐτῷ Ὅρα μηδεὶ μηδὲν εἰπῆς, ἀλλὰ ὕπαγε σεαυτὸν 44 δεῖξον τῷ ἱερεῖ καὶ προσένεγκε περὶ τοῦ καθαρισμοῦ σου ἅ ⁴⁵ ^{17-14, 2.} προσέταξεν Μωυσῆς εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. ⁴⁵ ὁ δὲ ἐξελθὼν 45 ἤρξατο κηρύσσειν πολλὰ καὶ διαφημίζειν τὸν λόγον, ὥστε μηκέτι αὐτόν δύνασθαι φανερῶς εἰς πόλιν εἰσελθεῖν, ἀλλὰ ἔξω ἐπ' ἐρήμοις τόποις ἦν· καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτόν πάντοθεν.

II.

Paralytico peccata condonantur. Levi; convivium Jesu cum portitoribus. Jesu discipuli non jejunant, spicas sabbato evellunt.

Mt 9, 1-8.
Lc 5, 17-26.

Καὶ εἰσελθὼν πάλιν εἰς Καφαρναοὺμ δι' ἡμερῶν, ἠκούσθη 1 ὅτι εἰς οἶκόν ἐστιν. ² καὶ εὐθέως συνήχθησαν πολλοί, ὥστε μηκέτι 2 χωρεῖν μηδὲ τὰ πρὸς τὴν θύραν, καὶ ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον. ³ καὶ ἔρχονται πρὸς αὐτόν παραλυτικὸν φέροντες αἰρόμενον ὑπὸ 3 τεσσάρων. ⁴ καὶ μὴ δυνάμενοι προσεγγίσει αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον, 4 ἀπεστήγασαν τὴν στέγην ὅπου ἦν, καὶ ἐξορύξαντες χαλῶσιν τὸν κράβατον ὅπου ὁ παραλυτικὸς κατέκειτο. ⁵ καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς 5

30. εὐθέως 31. τῆς χειρὸς αὐτῆς 32. ἔδν 33. ἡ πόλις ὅλη ἐπισυνηγμένη ἦν 35. ἔνυχον 36. ὁ Σίμων 37. καὶ εὐρόντες αὐτόν λέγουσιν 38. om ἀλλαχῶ ... ἐξελήλυθα 39. ἐν ταῖς συναγωγαῖς 40. παρακαλῶν αὐτόν καὶ γονυπετιῶν αὐτόν καὶ λέγων 41. καί: ὁ δὲ Ἰησοῦς ... ἤψατο αὐτοῦ 42. καὶ εἰπόντος αὐτοῦ εὐθέως 43. εὐθέως 44. ἀλλ' 45. ἀλλ' ... ἐπ': ἐν ... πανταχόθεν

II. 1. καὶ πάλιν εἰσῆλθεν ... Καπερναοὺμ ... καὶ ἠκούσθη 4. κράβατον ... ὅπου: ἐφ' ᾧ 5. καὶ ἰδὼν: ἰδὼν δέ ... σοι αἱ ἁμαρτίαι σου

- τὴν πίστιν αὐτῶν λέγει τῷ παραλυτικῷ Τέκνον, ἀφένται σου αἱ
 6 ἁμαρτίαι. ⁶ ἦσαν δὲ τινες τῶν γραμματέων ἐκεῖ καθήμενοι καὶ
 7 διαλογιζόμενοι ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν ⁷ Τί οὗτος οὕτως λαλεῖ;
 8 βλασφημεῖ· τίς δύναται ἀφιέναι ἁμαρτίας εἰ μὴ εἰς ὁ θεός; ⁸ καὶ
 εὐθὺς ἐπιγινούς ὁ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι αὐτοῦ ὅτι οὕτως αὐτοὶ ^{10, 2, 25.}
 διαλογίζονται ἐν ἑαυτοῖς, λέγει αὐτοῖς ⁹ Τί ταῦτα διαλογίζεσθε ἐν
 9 ταῖς καρδίαις ὑμῶν; ⁹ τί ἐστιν ἐνκοπώτερον, εἰπεῖν τῷ παρα-
 λυτικῷ Ἀφένται σου αἱ ἁμαρτίαι, ἢ εἰπεῖν Ἐγειρον ἄρον τὸν
 10 κράβαττόν σου καὶ περιπάτει; ¹⁰ ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει
 ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀφιέναι ἐπὶ τῆς γῆς ἁμαρτίας, λέγει τῷ
 11 παραλυτικῷ ¹¹ Σοὶ λέγω, ἐγειρε ἄρον τὸν κράβαττόν σου καὶ
 12 ὑπάγε εἰς τὸν οἶκόν σου. ¹² καὶ ἠγέρθη καὶ εὐθὺς ἄρας τὸν
 κράβατον ἐξῆλθεν ἐναντίον πάντων, ὥστε ἐξίστασθαι πάντας
 καὶ δοξάζειν τὸν θεὸν λέγοντας ὅτι οὕτως οὐδέποτε εἶδομεν.
 13 Καὶ ἐξῆλθεν πάλιν παρὰ τὴν θάλασσαν· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ^{Mt 9,}
 14 ἤρχετο πρὸς αὐτόν, καὶ ἐδίδασκεν αὐτούς. ¹⁴ καὶ παράγων εἶδεν ^{9-13.}
 Λευὴν τὸν τοῦ Ἀλφαίου καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, καὶ λέγει ^{Lc 5,}
 15 αὐτῷ Ἀκολούθει μοι. καὶ ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ. ¹⁵ καὶ ^{27-33.}
 γίνεται ἐν τῷ κατακεῖσθαι αὐτὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, καὶ πολλοὶ
 τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ συναρέκειντο τῷ Ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς
 16 αὐτοῦ· ἦσαν γὰρ πολλοὶ καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ. ¹⁶ καὶ οἱ γραμ-
 ματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι, ἰδόντες αὐτὸν ἐσθιόντα μετὰ τῶν
 ἁμαρτωλῶν καὶ τελωνῶν, ἔλεγον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Ὅτι μετὰ
 17 τῶν ἁμαρτωλῶν καὶ τῶν τελωνῶν ἐσθίει καὶ πίνει; ¹⁷ καὶ ἀκού-
 σιας ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς Οὐ χρεῖαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ
 ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες· οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους ἀλλὰ ἁμαρ-
 τωλοῦς.
 18 Καὶ ἦσαν οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου καὶ οἱ Φαρισαῖοι νηστεύον- ^{Mt 9,}
 τες. καὶ ἔρχονται καὶ λέγουσιν αὐτῷ Διὰ τί οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου ^{14-17.}
 καὶ οἱ μαθηταὶ τῶν Φαρισαίων νηστεύουσιν, οἱ δὲ σοὶ μαθηταὶ ^{Lc 5,}
 19 οὐ νηστεύουσιν; ¹⁹ καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Μὴ δύνανται οἱ ^{33-39.}
 υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ' αὐτῶν ἐστὶν νηστεύειν;
 ὅσον χρόνον ἔχουσιν τὸν νυμφίον μετ' αὐτῶν, οὐ δύνανται νη-
 20 στεύειν· ²⁰ ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ
 21 νυμφίος, καὶ τότε νηστεύσουσιν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. ²¹ Οὐδεὶς
 ἐπιβλημα ῥάκουσ ἀγράφον ἐπιράπτει ἐπὶ ἱμάτιον παλαιόν· εἰ δὲ

7. οὕτω ... λαλεῖ; βλασφημεῖ: λαλεῖ βλασφημίας 8. εὐθὺς ... om
 αὐτοὶ ... λέγει: εἶπεν 9. σοὶ αἱ ἁμαρτίαι ... Ἐγειραι καὶ ἄρον σου
 τὸν κράβατον 11. ἐγειραι καὶ ἄρον ... κράβατον 12. καὶ ἠγέρθη
 εὐθὺς, καὶ ... κράβατον ... οὐδέποτε οὕτως 15. ἐγένετο 16. ἐσθιόντα
 μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ... Τί ὅτι μετὰ 17. add in fine εἰς
 μετάνοιαν 18. καὶ οἱ τῶν Φαρισαίων ... οἱ μαθηταὶ τῶν Φαρισαίων:
 om μαθηταὶ 19. μεθ' ἑαυτῶν ἔχουσι τὸν νυμφ. 20. ἐν ἐκείναις ταῖς
 ἡμέραις 21. Καὶ οὐδεὶς ... ἐπιρᾶπτει ἐπὶ ἱματίῳ παλαιῷ ... ἀπ'
 αὐτοῦ τὸ πλήρωμα: τὸ πλήρωμα αὐτοῦ

μή, αἴρου ἀπ' αὐτοῦ τὸ πλήρωμα τὸ καινὸν τοῦ παλαιοῦ, καὶ χειρὸν σχίσμα γίνεται. ²² καὶ οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς 22 παλαιούς· εἰ δὲ μή, ῥήσσει ὁ οἶνος τοὺς ἀσκοὺς, καὶ ὁ οἶνος ἀπόλλυται καὶ οἱ ἀσκοί.

Mt 12, 1-8.
Lc 6, 1-5.
*1 Sam 21, 6.

Καὶ ἐγένετο παραπορεύεσθαι αὐτὸν ἐν τοῖς σάββασιν διὰ 23 τῶν σπορίμων, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἤρξαντο ὁδοῦ ποιεῖν τιλ-
λοντες τοὺς στάχνας. ²⁴ καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἔλεγον αὐτῷ Ἴδε τί ²⁴ ποιοῦσιν τοῖς σάββασιν ὃ οὐκ ἔξεστιν; ²⁵ καὶ αὐτὸς ἔλεγεν αὐτοῖς ²⁵ Οὐδέποτε ἀνέγνωτε τί ἐποίησεν Δαυὶδ, ὅτε χρεῖαν ἔσχεν καὶ ἐπέπεισεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ; ²⁶ πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον ²⁶ τοῦ θεοῦ ἐπὶ Ἀβιάθαρ ἀρχιερέως καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέ-
σεως ἔφαγεν, οὓς οὐκ ἔξεστιν φαγεῖν εἰ μὴ τοῖς ἱερεῦσιν, καὶ ἔδωκεν καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ οὔσιν; ²⁷ καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Τὸ σάβ- ²⁷ βατον διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐγένετο καὶ οὐχ ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ σάββατον· ²⁸ ὥστε κύριός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ 28 σαββάτου.

III.

Arida manus sabbato sanatur. Undique multitudo confluit. Duo-
decim apostoli. Adversariorum criminatio in Spiritum Sanctum
peccans. Mater et fratres.

Mt 12, 9-14.
Lc 6, 6-11.

Καὶ εἰσῆλθεν πάλιν εἰς συναγωγὴν, καὶ ἐκεῖ ἄνθρωπος 1
ἐξηραμμένην ἔχων τὴν χεῖρα· ² καὶ παρετήρουν αὐτὸν εἰ τοῖς 2
σάββασιν θεραπεύσει αὐτόν, ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ. ³ καὶ 3
λέγει τῷ ἀνθρώπῳ τῷ τὴν χεῖρα ἔχοντι ξηράν Ἐγείρε εἰς τὸ
μέσον. ⁴ καὶ λέγει αὐτοῖς Ἐξεστιν τοῖς σάββασιν ἀγαθοποιῆσαι 4
ἢ κακοποιῆσαι, ψυχὴν σῶσαι ἢ ἀποκτείνειν; οἱ δὲ ἐσιώπων. ⁵ καὶ 5
περιβλεψάμενος αὐτοὺς μετ' ὀργῆς, συλλυπούμενος ἐπὶ τῇ πω-
ρώσει τῆς καρδίας αὐτῶν λέγει τῷ ἀνθρώπῳ Ἐκτεῖνον τὴν χεῖρα.
καὶ ἐξέτεινεν, καὶ ἀπεκατεστάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ. ⁶ καὶ ἐξελθόντες 6
οἱ Φαρισαῖοι εὐθύς μετὰ τῶν Ἡρωδιανῶν συμβούλιον ἐδίδουν
κατ' αὐτοῦ, ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν.

Mt 12, 15, 16.
Lc 6, 17-19.

Καὶ ὁ Ἰησοῦς μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἀνεχώρησεν εἰς τὴν 7
θάλασσαν, καὶ πολλὸν πλῆθος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἠκολούθησεν·
καὶ ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας ⁸ καὶ ἀπὸ Ἱερουσολύμων καὶ ἀπὸ τῆς 8
Ἰδουμαίας καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου καὶ οἱ περὶ Τύρον καὶ Σι-

22. ῥήσσει ὁ οἶνος ὁ νέος ... ἀπόλλυται καὶ οἱ ἀσκοί: ἐκχέται, καὶ οἱ
ἀσκοὶ ἀπολοῦνται ... add in fine ἀλλὰ οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς καινοὺς
βλητέον 23. ἤρξαντο οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ 24. ἐν τοῖς σάββασιν 26. τοῦ
ἀρχιερέως 27. καὶ οὐχ: om καὶ

III. 1. εἰς τὴν συναγωγὴν· καὶ ἦν ἐκεῖ 3. τῷ ἐξηραμμένην ἔχοντι
τὴν χεῖρα Ἐγείραι 5. τὴν χεῖρά σου ... ἀποκατεστάθη ... add in fine
ύγιης ὡς ἡ ἄλλη 6. εὐθύς ... ἐδίδουν: ἐποίουν 7. ἀνεχώρησε μετὰ
τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς ... ἠκολούθησαν αὐτῷ 8. ἀκούσαντες ...
ἐποίησε

δῶνα, πλήθος πολὺ, ἀκούοντες ὅσα ποιεῖ, ἦλθον πρὸς αὐτόν.
 9 ⁹ καὶ εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἵνα πλοιάριον προσκαρτερή
 10 αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον, ἵνα μὴ θλίβωσιν αὐτόν· ¹⁰ πολλοὺς γὰρ
 ἐθεράπευσεν, ὥστε ἐπιπίπτειν αὐτῷ ἵνα αὐτοῦ ἄψονται ὅσοι
 11 εἶχον μάστιγας. ¹¹ καὶ τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα, ὅταν αὐτὸν
 ἐθεώρουν, προσέπιπτον αὐτῷ καὶ ἔκραζον λέγοντα ὅτι σὺ εἶ ὁ
 12 υἱὸς τοῦ Θεοῦ. ¹² καὶ πολλὰ ἐπετίμα αὐτοῖς ἵνα μὴ αὐτὸν φανε-
 ρὸν ποιῶσιν.

13 Καὶ ἀναβαίνει εἰς τὸ ὄρος καὶ προσκαλεῖται οὓς ἤθελεν
 14 αὐτός, καὶ ἀπῆλθον πρὸς αὐτόν. ¹⁴ καὶ ἐποίησεν δώδεκα ἵνα
 15 ὧσιν μετ' αὐτοῦ, καὶ ἵνα ἀποστείλλη αὐτοὺς κηρῦσσειν ¹⁵ καὶ
 16 ἔχειν ἐξουσίαν ἐκβάλλειν τὰ δαιμόνια. ¹⁶ καὶ ἐπέθηκεν ὄνομα τῷ
 17 Σίμωνι Πέτρῳ· ¹⁷ καὶ Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην
 τὸν ἀδελφὸν τοῦ Ἰακώβου, καὶ ἐπέθηκεν αὐτοῖς ὀνόματα Βοα-
 18 ηρηγές, ὃ ἐστὶν υἱοὶ βροντῆς· ¹⁸ καὶ Ἀνδρέαν καὶ Φίλιππον καὶ
 Βαρθολομαῖον καὶ Ματθαῖον καὶ Θωμᾶν καὶ Ἰάκωβον τὸν τοῦ
 19 Ἀλφαίου καὶ Θαδδαῖον καὶ Σίμωνα τὸν καναναῖον ¹⁹ καὶ Ἰούδαν
 Ἰσκαριώθ, ὃς καὶ παρέδωκεν αὐτόν.

20 Καὶ ἔρχονται εἰς οἶκον· ²⁰ καὶ συνέρχεται πάλιν ὁ ὄχλος,
 21 ὥστε μὴ δύνασθαι αὐτοὺς μηδὲ ἄρτον φαγεῖν. ²¹ καὶ ἀκούσαντες
 οἱ παρ' αὐτοῦ ἐξῆλθον κρατῆσαι αὐτόν· ἔλεγον γὰρ ὅτι ἐξέστη.
 22 ²² καὶ οἱ γραμματεῖς οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων καταβάντες ἔλεγον ὅτι
 Βεελζεβούλ ἔχει, καὶ ὅτι ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει
 23 τὰ δαιμόνια. ²³ καὶ προσκαλεσάμενος αὐτοὺς ἐν παραβολαῖς
 24 ἔλεγεν αὐτοῖς Πῶς δύναται σατανᾶς σατανᾶν ἐκβάλλειν; ²⁴ καὶ
 ἐὰν βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ δύναται σταθῆναι ἢ βασι-
 25 λεία ἐκείνη. ²⁵ καὶ ἐὰν οἰκία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ δυνήσεται
 26 ἢ οἰκία ἐκείνη στήναι. ²⁶ καὶ εἰ ὁ σατανᾶς ἀνέστη ἐφ' ἑαυτόν
 27 καὶ μεμερισται, οὐ δύναται στήναι ἀλλὰ τέλος ἔχει. ²⁷ ἀλλ' οὐ
 δύναται οὐδεὶς τὰ σκευὴ τοῦ ἰσχυροῦ εἰσελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν
 αὐτοῦ διαρπάσαι, ἐὰν μὴ πρῶτον τὸν ἰσχυρὸν δῆσῃ, καὶ τότε τὴν
 28 οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει. ²⁸ ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι πάντα ἀφεθήσε-
 ται τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων τὰ ἁμαρτήματα καὶ αἱ βλασφημίαι,
 29 ὅσα ἐὰν βλασφημήσωσιν· ²⁹ ὃς δ' ἂν βλασφημήσῃ εἰς τὸ πνεῦμα
 τὸ ἅγιον, οὐκ ἔχει ἄφεσιν εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλὰ ἔνοχός ἐστιν
 30 αἰωνίου ἁμαρτήματος. ³⁰ ὅτι ἔλεγον Πνεῦμα ἀκάθαρτον ἔχει.

31 Καὶ ἔρχονται οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, καὶ ἔξω

Lc 6.
12-16.
Mt. 10.
1 4.

Mt 12,
24-32.
Lc 11,
15 ss.

Mt 12,
46-50.
Lc 8,
19-21.

11. ἐθεώρει, προσέπιπτεν ... ἔκραζε 12. ποιήσωσιν 15. ἐξουσίαν:
 add θεραπεύειν τὰς νόσους καὶ 16. τῷ Σίμωνι ὄνομα 17. Βοανηρηγές
 18. Καναניתην 19. Ἰσκαριώτην 20. om ὁ ... μηδὲ: μήτε 25. δύ-
 ναται σταθῆναι ἢ οἰκία ἐκείνη 26. σταθῆναι 27. om ἀλλ' 28. τὰ
 ἁμαρτήματα τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων ... om αἱ ... ὅσας ἂν 29. ἀλλ'
 ... ἁμαρτήματος: κρίσεως 31. Ἔρχονται οὖν ... οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ: om
 αὐτοῦ ... ἔξω ἐστῶτες

στήκοντες ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν καλοῦντες αὐτόν. ³² καὶ ἐκά-32
θητο περὶ αὐτὸν ὄχλος, καὶ λέγουσιν αὐτῷ Ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου
καὶ οἱ ἀδελφοί σου καὶ αἱ ἀδελφαί σου ἔξω ζητοῦσίν σε. ³³ καὶ 33
ἀποκριθεὶς αὐτοῖς λέγει Τίς ἐστὶν ἡ μήτηρ μου ἢ οἱ ἀδελφοί;
³⁴ καὶ περιβλεψάμενος κύκλῳ τοὺς περὶ αὐτὸν καθημένους λέγει 34
Ἴδε ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου. ³⁵ ὃς ἂν ποιήσῃ τὰ 35
θελήματα τοῦ θεοῦ, οὗτος ἀδελφός μου καὶ ἀδελφὴ καὶ μήτηρ
ἐστίν.

IV.

Parabola de vario agro. Imagines lucernae, mensurae, seminatoris
ac messoris, grani sinapis. Sedatur tempestas.

Καὶ πάλιν ἤρξατο διδάσκειν παρὰ τὴν θάλασσαν. καὶ 1
συνάγεται πρὸς αὐτὸν ὄχλος πλεῖστος, ὥστε αὐτὸν ἐμβάντα εἰς
πλοῖον καθῆσθαι ἐν τῇ θαλάσῃ, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος πρὸς τὴν
θάλασσαν ἐπὶ τῆς γῆς ἦσαν. ² καὶ ἐδίδασκεν αὐτοὺς ἐν παρα- 2
βολαῖς πολλά, καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ ³ Ἀκούετε. 3
ἰδοὺ ἐξῆλθεν ὁ σπεῖρων σπεῖραι. ⁴ καὶ ἐγένετο ἐν τῷ σπεῖρειν ὃ 4
μὲν ἔπεσεν παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ ἦλθεν τὰ πετεινὰ καὶ κατέφαγεν
αὐτό. ⁵ καὶ ἄλλο ἔπεσεν ἐπὶ τὸ πετρῶδες καὶ ὅπου οὐκ εἶχεν 5
γῆν πολλήν, καὶ εὐθὺς ἐξανέτειλεν διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς·
⁶ καὶ ὅτε ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος, ἐκανματίσθη, καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν 6
ρίζαν ἐξηράνθη. ⁷ καὶ ἄλλο ἔπεσεν εἰς τὰς ἀκάνθας, καὶ ἀνέ- 7
βησαν αἱ ἀκανθαὶ καὶ συνέπνιξαν αὐτό, καὶ καρπὸν οὐκ ἔδωκεν.
⁸ καὶ ἄλλα ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν τὴν καλήν, καὶ ἐδίδου καρπὸν 8
ἀναβαίοντα καὶ ἀυξανόμενον, καὶ ἔφερεν εἰς τριάκοντα καὶ εἰς
ἐξήκοντα καὶ εἰς ἑκατόν. ⁹ καὶ ἔλεγεν Ὅς ἔχει ὅσα ἀκούειν 9
ἀκουέτω. ¹⁰ καὶ ὅτε ἐγένετο κατὰ μόνας, ἠρώτων αὐτὸν οἱ περὶ 10
αὐτὸν σὺν τοῖς δώδεκα τὰς παραβολάς. ¹¹ καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς 11
Ἰμῶν τὸ μυστήριον δέδοται τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ· ἐκείνοις δὲ
τοῖς ἔξω ἐν παραβολαῖς τὰ πάντα γίνεται, ¹² ἵνα βλέποντες βλέ- 12
πωσιν καὶ μὴ ἴδωσιν, καὶ ἀκούοντες ἀκούωσιν καὶ μὴ συνιῶσιν,
μὴ ποτε ἐπιστρέψωσιν καὶ ἀφεθῇ αὐτοῖς. ¹³ καὶ λέγει αὐτοῖς 13
Οὐκ οἴδατε τὴν παραβολὴν ταύτην, καὶ πῶς πάσας τὰς παρα-
βολὰς γνόσσεσθε; ¹⁴ ὁ σπεῖρων τὸν λόγον σπεῖρει. ¹⁵ οὗτοι δὲ 14 15
εἰσὶν οἱ παρὰ τὴν ὁδὸν ὅπου σπεῖρεται ὁ λόγος, καὶ ὅταν ἀκού-

^{Es 6, 9-10.}

31. φωνοῦντες 32. ὄχλος περὶ αὐτόν ... καὶ λέγουσιν: εἶπον δέ ... om
καὶ αἱ ἀδελφαί σου 33. καὶ ἀπεκρίθη αὐτοῖς λέγων ... ἀδελφοί μου 35.
ὃς γὰρ ἂν ... τὸ θέλημα ... ἀδελφὴ μου

IV. 1. συνήχθη ... πλεῖστος: πολὺς ... εἰς τὸ πλοῖον ... ἦσαν:
ἦν 3. τοῦ σπεῖραι 4. τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ 5. καὶ ἄλλο: ἄλλο δέ ...
καὶ ὅπου: om καὶ ... εὐθὺς 6. καὶ ὅτε ἂν. ὁ ἥλιος: ἡλίου δὲ ἀνατείλαν-
τος 8. ἄλλο ... ἀυξανόμενα ... εἰς ter: ἐν 9. ἔλεγεν αὐτοῖς Ὁ ἔχων
10. καὶ ὅτε: ὅτε δέ ... ἠρώτησαν ... τὴν παραβολὴν 11. δέδοται γνό-
σασθαι τὸ μυστήριον 12. add in fine τὰ ἀμαρτήματα

σωσιν, εὐθὺς ἔρχεται ὁ σατανᾶς καὶ αἶρει τὸν λόγον τὸν ἐσπαρ-
 16 μένον εἰς αὐτούς. ¹⁶ καὶ οὗτοί εἰσιν ὁμοίως οἱ ἐπὶ τὰ πετρώδη
 σπειρόμενοι, οἳ ὅταν ἀκούσωσιν τὸν λόγον εὐθὺς μετὰ χαρᾶς
 17 λαμβάνουσιν αὐτόν, ¹⁷ καὶ οὐκ ἔχουσιν ῥίζαν ἐν ἑαυτοῖς ἀλλὰ
 πρόσκαιροί εἰσιν, εἶτα γενομένης θλίψεως ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν
 18 λόγον εὐθὺς σκανδαλίζονται. ¹⁸ καὶ ἄλλοι εἰσὶν οἱ εἰς τὰς ἀκάν-
 19 θας σπειρόμενοι· οὗτοί εἰσιν οἱ τὸν λόγον ἀκούσαντες, ¹⁹ καὶ αἱ
 μερίμναι τοῦ αἰῶνος καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλοῦτου καὶ αἱ περὶ τὰ
 λοιπὰ ἐπιθυμίαι εἰσπορευόμεναι συμπνίγουσιν τὸν λόγον, καὶ
 20 ἄκαρπος γίνεται. ²⁰ καὶ ἐκεῖνοί εἰσιν οἱ ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν
 σπαρέντες, οἵτινες ἀκούουσιν τὸν λόγον καὶ παραδέχονται, καὶ
 καρποφοροῦσιν ἐν τριάκοντα καὶ ἐν ἑξήκοντα καὶ ἐν ἑκατόν.
 21 ²¹ Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι μήτι ἔρχεται ὁ λύχνος ἵνα ὑπὸ τὸν
 μύδιον τεθῆ ἢ ὑπὸ τὴν κλίνην, οὐχ ἵνα ἐπὶ τὴν λυχνίαν τεθῆ;
 22 ²² οὐ γὰρ ἔστιν κρυπτόν ἐὰν μὴ φανερωθῆ· οὐδὲ ἐγένετο ἀπό-
 23 κρυφον ἀλλ' ἵνα ἔλθῃ εἰς φανερόν. ²³ εἴ τις ἔχει ὄρα ἀκούειν,
 24 ἀκουέτω. ²⁴ Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Βλέπετε τί ἀκούετε. ἐν ᾧ μέτρω
 25 μετρεῖτε μετρηθήσεται ὑμῖν, καὶ προστεθήσεται ὑμῖν. ²⁵ ὃς γὰρ
 ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ· καὶ ὃς οὐκ ἔχει, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ'
 26 αὐτοῦ. ²⁶ Καὶ ἔλεγεν Οὕτως ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, ὡς
 27 ἄνθρωπος βάλῃ τὸν σπόρον ἐπὶ τῆς γῆς, ²⁷ καὶ καθεύδῃ καὶ
 ἐγείρηται νύκτα καὶ ἡμέραν, καὶ ὁ σπόρος βλαστᾷ καὶ μὴκύνηται
 28 ὡς οὐκ οἶδεν αὐτός. ²⁸ αὐτομάτῃ ἡ γῆ καρποφορεῖ, πρῶτον
 29 χόρτον, εἶτα σιάνην, εἶτα πλήρης σίτος ἐν τῷ σιάνῃ. ²⁹ ὅταν
 δὲ παραδοῖ ὁ καρπός, εὐθὺς ἀποστέλλει τὸ δρέπανον, ὅτι παρέ-
 30 στηκεν ὁ θερισμός. ³⁰ Καὶ ἔλεγεν Πῶς ὁμοιώσωμεν τὴν βασι-
 31 λείαν τοῦ θεοῦ, ἢ ἐν τίνι αὐτὴν παραβολῇ θῶμεν; ³¹ ὡς κόκκω
 σινάπεως, ὃς ὅταν σπαρῆ ἐπὶ τῆς γῆς, μικρότερον ὂν πάντων
 32 τῶν σπερμάτων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς, ³² καὶ ὅταν σπαρῆ, ἀναβαίνει
 καὶ γίνεται μείζων πάντων τῶν λαχάνων, καὶ ποιεῖ κλάδους μεγά-
 33 ροῦ κατασκηνοῦν. ³³ Καὶ τοιαύταις παραβολαῖς πολλαῖς ἐλάλει
 34 αὐτοῖς τὸν λόγον, καθὼς ἐδύνατο ἀκούειν· ³⁴ χωρὶς δὲ παραβο-
 λῆς οὐκ ἐλάλει αὐτοῖς, κατ' ἰδίαν δὲ τοῖς ἰδίους μαθηταῖς ἐπέλευν
 πάντα.
 35 Καὶ λέγει αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὀψίας γενομένης Διέλ-

Mt 5, 15.
 Lc 11, 33.
 et 8, 16.

Mt 10, 26.
 Lc 12, 2.

Mt 7, 2.
 Lc 6, 38.

Mt 25, 29.
 Lc 19, 26.

Lc 13,
 18, 19.
 Mt 13,
 31-33.

Mt 8,
 23-27.
 Lc 8,
 23-25.

15. εὐθὺς... εἰς αὐτούς: ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν 16. εὐθὺς 17. εὐ-
 θὺς 18. ἄλλοι: οὗτοι... ἀκούοντες 19. τοῦ αἰῶνος τούτου 20. ἐκεῖ-
 νοι: οὗτοι 20. ἐν ter: ἐν 21. ὅτι... ὁ λύχνος ἔρχεται... τεθῆ
 secundum: ἐπιτεθῆ 22. τι κρυπτόν, ὃ ἐὰν μὴ... εἰς φανερόν ἔλθῃ
 24. add in fine τοῖς ἀκούουσιν 25. ὃς γὰρ ἂν ἔχη 26. ὡς ἐὰν 27. βλα-
 στήνη 28. αὐτομάτῃ γὰρ... πλήρη σίτον 29. παραδῶ... εὐθὺς
 30. Πῶς: Τίνι... τίνι: ποία... παραβολῇ παραβάλωμεν αὐτήν 31. μι-
 κρότερος πάντων τῶν σπερμάτων ἐστι 32. πάντων τῶν λαχάνων μείζων
 .. κατασκηνοῦν 33. ἡδύνατο 34. τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ

θωμεν εἰς τὸ πέραν. ³⁶ καὶ ἀφέντες τὸν ὄχλον παραλαμβάνουσιν ³⁶ αὐτὸν ὡς ἦν ἐν τῷ πλοίῳ, καὶ ἄλλα δὲ πλοῖα ἦν μετ' αὐτοῦ. ³⁷ καὶ γίνεται λαίλαψ μεγάλη ἀνέμου, καὶ τὰ κύματα ἐπέβαλλεν ³⁷ εἰς τὸ πλοῖον, ὥστε ἤδη γεμίζεσθαι τὸ πλοῖον. ³⁸ καὶ ἦν αὐτὸς ³⁸ ἐν τῇ πρύμνῃ ἐπὶ τὸ προσκεφάλαιον καθεύδων· καὶ ἐγείρουσιν αὐτὸν καὶ λέγουσιν αὐτῷ Διδάσκαλε, οὐ μέλει σοι ὅτι ἀπολλύμεθα; ³⁹ καὶ διεγερθεὶς ἐπετίμησεν τῷ ἀνέμῳ καὶ εἶπεν τῇ θα- ³⁹ λάσσει Σιώπα, πεφίμωσό. καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος, καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη. ⁴⁰ καὶ εἶπεν αὐτοῖς Τί δειλοί ἐστε οὕτως; πῶς ⁴⁰ οὐκ ἔχετε πίστιν; ⁴¹ καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν, καὶ ἔλεγον ⁴¹ πρὸς ἀλλήλους Τίς ἄρα οὗτός ἐστιν, ὅτι καὶ ὁ ἄνεμος καὶ ἡ θάλασσα αὐτῷ ὑπακούει;

V.

Daemoniacus nomine Legionis et sues. Jairi filia rediviva et mulier a sanguinis profluvio liberata.

Μτ 8,
23-34.
Λc 8,
26-39.

Καὶ ἦλθον εἰς τὸ πέραν τῆς θαλάσσης εἰς τὴν χώραν τῶν 1
Γερασηνῶν. ² καὶ ἐξεληθόντι αὐτῷ ἐκ τοῦ πλοίου, εὐθέως ἀπὴν- 2
τησεν αὐτῷ ἐκ τῶν μνημείων ἄνθρωπος ἐν πνεύματι ἀκαθάρτῳ, ³ ὃς τὴν κατοίκησιν εἶχεν ἐν τοῖς μνήμασιν, καὶ οὐδὲ ἀλύσει ³ οὐδέτι οὐδεὶς ἐδύνατο αὐτὸν δῆσαι, ⁴ διὰ τὸ αὐτὸν πολλάκις πέ- 4
δαις καὶ ἀλύσειν δεδεσθῆναι καὶ διεσπᾶσθαι ὑπ' αὐτοῦ τὰς ἀλύ-
σεις καὶ τὰς πέδας συντετριῶθαι, καὶ οὐδεὶς ἴσχυεν αὐτὸν ⁵
δαμάσαι, ⁵ καὶ διὰ παντὸς νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐν τοῖς μνήμασιν ⁵
καὶ ἐν τοῖς ὄρεσιν ἦν κράζων καὶ κατακόπτων ἑαυτὸν λίθοις. ⁶ καὶ ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ μακρόθεν ἔδραμεν καὶ προσεκίνησεν ⁶
αὐτῷ, ⁷ καὶ κράξας φωνῇ μεγάλη λέγει Τί ἐμοὶ καὶ σοί, Ἰησοῦ ⁷
υἱὲ τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου; ὀρκίζω σε τὸν θεόν, μὴ με βασανίσῃς. ⁸ ἔλεγεν γὰρ αὐτῷ Ἐξελθε τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον ἐκ τοῦ ἀν- ⁸
θρώπου. ⁹ καὶ ἐπηρώτα αὐτόν Τί ὄνομά σοι; καὶ λέγει αὐτῷ ⁹
Λεγιῶν ὄνομά μοι, ὅτι πολλοὶ ἐσμεν. ¹⁰ καὶ παρεκάλει αὐτὸν ¹⁰
πολλὰ ἵνα μὴ αὐτοὺς ἀποστείλῃ ἔξω τῆς χώρας. ¹¹ ἦν δὲ ἐκεῖ ¹¹
πρὸς τῷ ὄρει ἀγέλη χοίρων μεγάλη βοσκομένη· ¹² καὶ παρεκά- ¹²
λεσαν αὐτὸν λέγοντες Πέμψον ἡμᾶς εἰς τοὺς χοίρους, ἵνα εἰς ¹³
αὐτοὺς εἰσέλθωμεν. ¹³ καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς εὐθέως ὁ Ἰησοῦς. ¹³
καὶ ἐξεληθόντα τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα εἰσῆλθον εἰς τοὺς ¹³
χοίρους, καὶ ὤρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν,

36. πλοίαρια 37. ἀνέμου μεγάλη ... καὶ τὰ: τὰ δὲ ... ὥστε αὐτὸ ἦδη γεμίζεσθαι 38. ἐν τῇ: ἐπὶ τῇ ... διεγείρουσιν 40. οὕτω 41. ὑπακούουσιν αὐτῷ

V. 1. Γαδαρηνῶν 2. εὐθέως 3. μνημείους ... καὶ οὔτε ἀλύσεισιν οὐδεὶς ἠδύνατο 4. αὐτὸν ἴσχυε 5. ἐν τοῖς ὄρεσι καὶ ἐν τοῖς μνήμασιν 6. καὶ ἰδὼν: ἰδὼν δὲ 7. λέγει: εἶπε 9. Τί σοι ὄνομα ... καὶ ἀπεκρίθη λέγων Λεγιῶν 11. πρὸς τὰ ὄρη 12. αὐτόν: add πάντες οἱ δαίμονες 13. θάλασσαν: add ἦσαν δὲ

- 14 ὡς δισχιλιοι, καὶ ἐπνίγοντο ἐν τῇ θαλάσῃ. ¹⁴ καὶ οἱ βόσκοντες αὐτοὺς ἔφυγον καὶ ἀπήγγειλαν εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τοὺς
- 15 ἀγροὺς· καὶ ἤλθον ἰδεῖν τί ἐστὶν τὸ γεγονός. ¹⁵ καὶ ἔρχονται πρὸς τὸν Ἰησοῦν καὶ θεωροῦσιν τὸν δαιμονιζόμενον καθήμενον, ἰματισμένον καὶ σωφρονοῦντα, τὸν ἐσχηκότα τὸν λεγιῶνα, καὶ
- 16 ἐφοβήθησαν. ¹⁶ καὶ διηγήσαντο αὐτοῖς οἱ ἰδόντες πῶς ἐγένετο τῷ δαιμονιζομένῳ καὶ περὶ τῶν χοίρων. ¹⁷ καὶ ἤρξαντο παρακαλεῖν αὐτὸν ἀπελθεῖν ἀπὸ τῶν ὀρίων αὐτῶν. ¹⁸ καὶ ἐμβαίνοντας αὐτοῦ εἰς τὸ πλοῖον, παρεκάλει αὐτὸν ὁ δαιμονισθεὶς ἵνα μετ' αὐτοῦ ᾗ. ¹⁹ καὶ οὐκ ἀφῆκεν αὐτόν, ἀλλὰ λέγει αὐτῷ Ὑπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου πρὸς τοὺς σούς, καὶ ἀπάγγειλον αὐτοῖς ὅσα ὁ κύριός σοι πεποίηκεν καὶ ἤλεσέν σε. ²⁰ καὶ ἀπῆλθεν καὶ ἤρξατο κηρῦσσειν ἐν τῇ Δεκαπόλει ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ πάντες ἐθαύμαζον.
- 21 Καὶ διαπεράσαντος τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ πλοίῳ πάλιν εἰς τὸ πέραν, συνήχθη ὄχλος πολὺς ἐπ' αὐτόν, καὶ ἦν παρὰ τὴν θάλασσαν. ²² καὶ ἔρχεται εἰς τῶν ἀρχισυναγῶγων, ὀνόματι Ἰάειρος, καὶ ἰδὼν αὐτὸν πίπτει πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ, ²³ καὶ παρακαλεῖ αὐτὸν πολλὰ, λέγων ὅτι τὸ θυγάτριόν μου ἐσχάτως ἔχει, ἵνα ἐλθὼν ἐπιθῆς τὰς χεῖρας αὐτῇ ἵνα σωθῆ καὶ ζήσῃ. ²⁴ καὶ ἀπῆλθεν μετ' αὐτοῦ, καὶ ἠκολούθει αὐτῷ ὄχλος πολὺς, καὶ συνεθλιβον αὐτόν. ²⁵ καὶ γυνή τις οὖσα ἐν ῥύσει αἵματος ἔτη δώδεκα, ²⁶ καὶ πολλὰ παθοῦσα ὑπὸ πολλῶν ἰατρῶν καὶ δαπανήσασα τὰ παρ' αὐτῆς πάντα, καὶ μηδὲν ὠφεληθεῖσα ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὸ χεῖρον ἐλθοῦσα, ²⁷ ἀκούσασα περὶ τοῦ Ἰησοῦ ἐλθοῦσα ἐν τῷ ὄχλῳ ὀπισθεν ἤψατο τοῦ ἱματίου αὐτοῦ. ²⁸ ἔλεγεν γὰρ ὅτι ἐὰν ἄψωμαι κἂν τῶν ἱματίων αὐτοῦ, σωθήσομαι. ²⁹ καὶ εὐθὺς ἔξηράνθη ἡ πηγὴ τοῦ αἵματος αὐτῆς, καὶ ἔγνω τῷ σώματι ὅτι ἴται ἀπὸ τῆς μάστιγος. ³⁰ καὶ εὐθὺς ὁ Ἰησοῦς ἐπιγνούς ἐν ἑαυτῷ τὴν ἐξ αὐτοῦ δύναμιν ἐξελθοῦσαν, ἐπιστραφεὶς ἐν τῷ ὄχλῳ ἔλεγεν ³¹ Τίς μου ἤψατο τῶν ἱματίων; ³¹ καὶ ἔλεγον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ Βλέπεις τὸν ὄχλον συνθλίβοντά σε, καὶ λέγεις Τίς μου ἤψατο; ³² καὶ περιεβλέπετο ἰδεῖν τὴν τοῦτο ποιήσασαν. ³³ ἡ δὲ γυνὴ φοβηθεῖσα καὶ τρέμουσα, εὐδυνῖα ὃ γέγονεν αὐτῇ, ἤλθεν καὶ προσέπεσεν αὐτῷ καὶ εἶπεν αὐτῷ πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. ³⁴ ὃ δὲ εἶπεν αὐτῇ θυγάτηρ, ἡ πίστις σου σέσωκέν σε· ὕπαγε εἰς εὐερίην, καὶ ἴσθι ὑγιῆς ἀπὸ τῆς μάστιγός σου. ³⁵ ἐτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἔρχονται ἀπὸ τοῦ ἀρχισυναγῶγου λέγοντες ὅτι ἡ θυγάτηρ

Mt 9, 1.
Lc 8, 40.Lc 8,
41-56.
Mt 9,
18-26.

14. καὶ οἱ: οἱ δὲ ... αὐτούς: τοὺς χοίρους ... ἀνήγγειλαν ... ἐπῆλθον
15. καὶ ἰματισμένον ... λεγιῶνα 18. ἐμβάντος ... ἵνα ᾗ μετ' αὐτοῦ 19.
καὶ οὐκ: ὁ δὲ Ἰησοῦς οὐκ ... ἀνάγγειλον ... ὅσα σοι ὁ κύριος ἐποίησε
22. καὶ ἰδοὺ ἔρχεται 23. παρεκάλει ... αὐτῇ τὰς χεῖρας ... ὅπως σωθῆ
καὶ ζήσεται 26. τὰ παρ' ἑαυτῆς 28. ὅτι κἂν τῶν ἱματίων αὐτοῦ ἄψω-
μαι 29. εὐθὺς 30. εὐθὺς 33. ἐπ' αὐτῇ 34. Θυγάτηρ

σου ἀπέθανεν, τί ἔτι σκύλλεις τὸν διδάσκαλον; 36 ὁ δὲ Ἰησοῦς 36
 παρακούσας τὸν λόγον λαλούμενον λέγει τῷ ἀρχισυναγῶγῳ Μῆ
 φοβοῦ, μόνον πίστευε. 37 καὶ οὐκ ἀφῆκεν οὐδένα μετ' αὐτοῦ 37
 συνακολουθῆσαι εἰ μὴ τὸν Πέτρον καὶ Ἰακώβον καὶ Ἰωάννην τὸν
 ἀδελφὸν Ἰακώβου. 38 καὶ ἔρχονται εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀρχισυναγῶ- 38
 γου, καὶ θεωρεῖ θόρουβον καὶ κλαίοντας καὶ ἀλαλάζοντας πολλά,
 39 καὶ εἰσελθὼν λέγει αὐτοῖς Τί θορυβεῖσθε καὶ κλαίετε; τὸ παιδίον 39
 οὐκ ἀπέθανεν ἀλλὰ καθύει. 40 καὶ κατεγέλων αὐτοῦ. ὁ δὲ ἐκβα- 40
 λῶν πάντας παραλαμβάνει τὸν πατέρα τοῦ παιδίου καὶ τὴν μη-
 τέρα καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, καὶ εἰσπορεύεται ὅπου ἦν τὸ παιδίον.
 41 καὶ κρατήσας τῆς χειρὸς τοῦ παιδίου λέγει αὐτῇ Ταλιθὰ κοῦμι, 41
 ὅ ἐστιν μεθερμηνεζόμενον Τὸ κοράσιον, σοὶ λέγω, ἔγειρε. 42 καὶ 42
 εὐθὺς ἀπέστη τὸ κοράσιον καὶ περιεπάτει ἦν γὰρ ἑτῶν δώδεκα
 καὶ ἐξέστησαν εὐθὺς ἐκστάσει μεγάλῃ. 43 καὶ διεστείλατο αὐτοῖς 43
 πολλά ἵνα μηδεὶς γνοῖ τοῦτο, καὶ εἶπεν δοθῆναι αὐτῇ φαγεῖν.

VI.

Jesus Nazarethi spernitur; instruit et ablegat apostolos. Herodes et
 Herodias. Johannis baptistae nex. Cibatio quinque millium. Itio
 super mare. Aegroti tactu sanati.

Καὶ ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν, καὶ ἔρχεται εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ, 1
 καὶ ἀκολουθοῦσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. 2 καὶ γενομένον σαβ- 2
 βάτου ἤρξατο διδάσκειν ἐν τῇ συναγωγῇ· καὶ οἱ πολλοὶ ἀκούοντες
 ἐξεπλήσσοντο λέγοντες Πόθεν τούτῳ ταῦτα, καὶ τίς ἢ σοφία ἢ
 δοθεῖσα τούτῳ, καὶ αἱ δυνάμεις τοιαῦται αἱ διὰ τῶν χειρῶν αὐ-
 τοῦ γινόμεναι; 3 οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τέκτων, ὁ υἱὸς τῆς Μαρίας 3
 καὶ ἀδελφὸς Ἰακώβου καὶ Ἰωσήτος καὶ Ἰούδα καὶ Σίμωνος; καὶ
 οὐκ εἰσὶν αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ ὧδε πρὸς ἡμᾶς; καὶ ἐσκανδαλίζοντο
 ἐν αὐτῷ. 4 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ὅτι οὐκ ἔστιν προφήτης 4
 αἵματος εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ καὶ ἐν τοῖς συγγενέσιν αὐτοῦ
 καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. 5 καὶ οὐκ ἐδύνατο ἐκεῖ ποιῆσαι οὐδεμίαν 5
 δύναμιν, εἰ μὴ ὀλίγοις ἀρρώστοις ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας ἐθεράπευσεν.
 6 καὶ ἐθαύμαζεν διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν. 6

Καὶ περιῆγεν τὰς κόμας κύκλῳ διδάσκων. 7 καὶ προσκαλεῖ- 7
 ται τοὺς δώδεκα, καὶ ἤρξατο αὐτοὺς ἀποστέλλειν δύο δύο, καὶ
 ἐδίδου αὐτοῖς ἐξουσίαν τῶν πνευμάτων τῶν ἀκαθάρτων, 8 καὶ 8
 παρήγγειλεν αὐτοῖς ἵνα μηδὲν ἄρωσιν εἰς ὁδὸν εἰ μὴ ῥάβδον

36. παρακούσας: εὐθὺς ἀκούσας 37. μετ' αὐτοῦ: αὐτῷ ... τὸν Πέ-
 τρον: om τὸν 38. ἔρχεται ... om καὶ post θόρουβον 40. ἅπαντας ...
 τὸ παιδίον ἀνακείμενον 41. κοῦμι ... ἔγειραι 42. καὶ εὐθὺς: καὶ εὐ-
 θείως ... om εὐθὺς secundum 43. γνῶ

VI. 1. ἔρχεται: ἦλθεν 2. ἐν τῇ συναγωγῇ διδάσκειν ... οἱ πολ-
 λοι: πολλοὶ ... δοθεῖσα αὐτῷ, ὅτι καὶ δυνάμεις τοιαῦται διὰ τῶν χει-
 ρῶν αὐτοῦ γίνονται 3. om τῆς ... καὶ ἀδελφός: ἀδελφός δέ ... Ἰωσή
 4. καὶ ἔλεγεν: ἔλεγε δέ ... συγγενέσιν αὐτοῦ: om αὐτοῦ 5. ἡδύνατο ...
 οὐδεμίαν δύναμιν ποιῆσαι

Mt 13,
53-58.

Lc 4, 24.
Jo 4, 44.

Mt 10,
1-15.
Lc 9,
1-6.

9 μόνον, μὴ ἄρτον, μὴ πήραν, μὴ εἰς τὴν ζώνην χαλκόν, ⁹ ἄλλὰ
 10 ὑποδεδεμένους σανδάλια, καὶ μὴ ἐνδύσθητε δύο χιτῶνας. ¹⁰ καὶ
 ἔλεγεν αὐτοῖς Ὅπου ἂν εἰσέλθητε εἰς οἰκίαν, ἐκεῖ μένετε ἕως ἂν
 11 ἐξέλθητε ἐκεῖθεν. ¹¹ καὶ ὅς ἂν τόπος μὴ δέξηται ὑμᾶς μηδὲ
 ἀκούσωσιν ὑμῶν, ἐκπορευόμενοι ἐκεῖθεν ἐκτινάξτε τὸν χοῦν τὸν
 12 ὑποκάτω τῶν ποδῶν ὑμῶν εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. ¹² καὶ ἐξελθόν-
 13 τες ἐκήρυξαν ἵνα μετανοῶσιν, ¹³ καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλλον,
 καὶ ἤλειπον ἐλαίῳ πολλοὺς ἀρρώστους καὶ ἔθεράπευον.
 14 Καὶ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς Ἡρώδης, φανερὸν γὰρ ἐγένετο τὸ
 ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ἔλεγεν ὅτι Ἰωάννης ὁ βαπτίζων ἐκ νεκρῶν Mt 14,
1, 2,
Lc 9,
7-9.
 15 ἀνέστη, καὶ διὰ τοῦτο ἐνεργοῦσιν αἱ δυνάμεις ἐν αὐτῷ. ¹⁵ ἄλλοι
 δὲ ἔλεγον ὅτι Ἡλίας ἐστίν· ἄλλοι δὲ ἔλεγον ὅτι προφήτης ὡς εἰς
 16 τῶν προφητῶν. ¹⁶ ἀκούσας δὲ ὁ Ἡρώδης ἔλεγεν Ὅν ἐγὼ ἀπε-
 17 κεφάλισα Ἰωάννην, οὗτος ἠγέρθη. ¹⁷ Αὐτὸς γὰρ ὁ Ἡρώδης
 ἀποστείλας ἐκράτησεν τὸν Ἰωάννην καὶ ἔδωκεν αὐτὸν ἐν φυλακῇ
 διὰ Ἡρωδιάδα τὴν γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ὅτι
 18 αὐτὴν ἐγάμησεν· ¹⁸ ἔλεγεν γὰρ ὁ Ἰωάννης τῷ Ἡρώδῃ ὅτι οὐκ
 19 ἔξεστίν σοι ἔχειν τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ σου. ¹⁹ ἡ δὲ Ἡρωδιάς
 ἐνεῖχεν αὐτῷ καὶ ἠθέλεν αὐτὸν ἀποκτεῖναι, καὶ οὐκ ἠδύνατο·
 20 ²⁰ ὁ γὰρ Ἡρώδης ἐφοβεῖτο τὸν Ἰωάννην, εἰδὼς αὐτὸν ἄνδρα
 δίκαιον καὶ ἅγιον, καὶ συνετήρει αὐτόν, καὶ ἀκούσας αὐτοῦ πολλὰ
 21 ἐποίει, καὶ ἠδέως αὐτοῦ ἤκουεν. ²¹ καὶ γενομένης ἡμέρας εὐκαί-
 ρου, ὅτε Ἡρώδης τοῖς γενεσίοις αὐτοῦ δεῖπνον ἐποίησεν τοῖς με-
 22 ριστάσι αὐτοῦ καὶ τοῖς χιλιάρχοις καὶ τοῖς πρώτοις τῆς Γαλι-
 22 λαιᾶς, ²² καὶ εἰσελθούσης τῆς θυγατρὸς αὐτῆς τῆς Ἡρωδιάδος
 καὶ ὀργησαμένης, ἤρесе τῷ Ἡρώδῃ καὶ τοῖς συνακαμιμένοις. ὁ
 δὲ βασιλεὺς εἶπεν τῷ κορασίῳ Αἰτησόν με ὃ ἐὰν θέλῃς, καὶ δώσω
 23 σοι· ²³ καὶ ὥμοσεν αὐτῇ ὅτι ὃ ἐὰν με αἰτήσῃς δώσω σοι ἕως
 24 ἡμίσεως τῆς βασιλείας μου. ²⁴ καὶ ἐξελθούσα εἶπεν τῇ μητρὶ αὐ-
 τῆς Τί αἰτήσωμαι; ἡ δὲ εἶπεν Τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ βα-
 25 πτίζοντος. ²⁵ καὶ εἰσελθούσα εὐθὺς μετὰ σπουδῆς πρὸς τὸν βα-
 σιλέα ἠτήσατο λέγουσα Θέλω ἵνα ἔξαιτῆς δῶς μοι ἐπὶ πίνακι
 26 τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ. ²⁶ καὶ περίλυπος γενόμενος
 ὁ βασιλεὺς διὰ τοὺς ὄρκους καὶ τοὺς ἀνακαμιμένους οὐκ ἠθέλησεν
 27 ἀθετεῖσαι αὐτήν. ²⁷ καὶ εὐθὺς ἀποστείλας ὁ βασιλεὺς σπεκουλά-

8. μὴ πήραν, μὴ ἄρτον 9. ἀλλ... εἰ (non ε) ἐνδύσασθαι 10. Ὅπου ἂν: Ὅπου ἐάν 11. καὶ ὅσοι ἂν μὴ δέξωνται ὑμᾶς... add in fine Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀνεκότερον ἔσται Σοδόμοις ἢ Γομόρροις ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ 12. ἐκήρυσον... μετανοήσωσι 14. ἀνέστη: ἠγέρθη 15. om δὲ prius... προφήτης ἐστίν ἢ ὡς εἰς 16. εἶπεν Ὅτι ὄν... οὗτός ἐστιν· αὐτὸς ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν 17. ἐν τῇ φυλακῇ 21. ἐποίει 22. ἤρεσιν: καὶ ἀρεσάσης... εἶπεν ὁ βασιλεὺς 24. καί: ἡ δὲ... αἰτήσωμαι... τοῦ βαπτιστοῦ 25. εὐθὺς... μοι δῶς ἔξαιτῆς 26. συνακαμιμένους... αὐτήν ἀθετεῖσαι 27. εὐθὺς... σπεκουλάτωρα

τορα ἐπέταξεν ἐνέγκαι τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. ²⁸ καὶ ἀπελθὼν ἀπε-
κεφάλισεν αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ, καὶ ἤνεγκεν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ
ἐπὶ πίνακι καὶ ἔδωκεν αὐτὴν τῷ κορασίῳ, καὶ τὸ κοράσιον ἔδωκεν
αὐτὴν τῇ μητρὶ αὐτῆς. ²⁹ καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ²⁹
ἦλθαν καὶ ἦραν τὸ πτώμα αὐτοῦ καὶ ἔθηκαν αὐτὸ ἐν μνημείῳ.

Καὶ συνάγονται οἱ ἀπόστολοι πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἀπήγ-
γειλαν αὐτῷ πάντα ὅσα ἐποίησαν καὶ ὅσα ἐδίδαξαν. ³¹ καὶ λέγει ³¹
αὐτοῖς Δεῦτε ὑμεῖς αὐτοὶ κατ' ἰδίαν εἰς ἔρημον τόπον καὶ ἀνα-
παύσασθε ὀλίγον. ἦσαν γὰρ οἱ ἐρχόμενοι καὶ οἱ ὑπάγοντες πολ-
λοί, καὶ οὐδὲ φραγεῖν εὐκαίρουν. ³² καὶ ἀπήλθον εἰς ἔρημον τόπον ³²
τῷ πλοίῳ κατ' ἰδίαν. ³³ καὶ εἶδον αὐτοὺς ὑπάγοντας καὶ ἔγνω-
σαν πολλοί, καὶ περὶ ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων συνέδραμον ἐκεῖ
καὶ προῆλθον αὐτούς. ³⁴ Καὶ ἐξελθὼν εἶδεν πολὺν ὄχλον, καὶ ³⁴
ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτούς, ὅτι ἦσαν ὡς πρόβατα μὴ ἔχοντα ποι-
μένα, καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτούς πολλά. ³⁵ καὶ ἦδη ὥρας ³⁵
πολλῆς γενομένης προσελθόντες αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγουσιν
ὅτι ἔρημός ἐστιν ὁ τόπος, καὶ ἦδη ὥρα πολλή· ³⁶ ἀπόλυσον αὐ-
τούς, ἵνα ἀπελθόντες εἰς τοὺς κύκλῳ ἀγρούς καὶ κώμας ἀγορά-
σωσιν ἑαυτοῖς τί φάγωσιν. ³⁷ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς Δότε ³⁷
αὐτοῖς ὑμεῖς φραγεῖν. καὶ λέγουσιν αὐτῷ Ἀπελθόντες ἀγοράσωμεν
δηναρίων διακοσίων ἄρτους, καὶ δώσωμεν αὐτοῖς φραγεῖν. ³⁸ ὁ δὲ ³⁸
λέγει αὐτοῖς Πόσους ἄρτους ἔχετε; ὑπάγετε ἴδετε. καὶ γνόντες λέ-
γουσιν Πέντε, καὶ δύο ἰχθύας. ³⁹ καὶ ἐπέταξεν αὐτοῖς ἀνακλῖναι ³⁹
πάντας συμπόσια συμπόσια ἐπὶ τῷ γλωρῷ χόρτῳ. ⁴⁰ καὶ ἀνέπεσαν ⁴⁰
πρασιαὶ πρασιαί, κατὰ ἑκατὸν καὶ κατὰ πενήκοντα. ⁴¹ καὶ λα-
βὼν τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας ἀναβλέψας εἰς τὸν
οὐρανὸν εὐλόγησεν, καὶ κατέκλασεν τοὺς ἄρτους καὶ ἐδίδον τοῖς
μαθηταῖς ἵνα παρατιθῶσιν αὐτοῖς, καὶ τοὺς δύο ἰχθύας ἐμέρισεν
πᾶσιν. ⁴² καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἔχορτιάσθησαν· ⁴³ καὶ ἦσαν ^{42 43}
κλασμάτων δώδεκα κοφίνων πληρώματα καὶ ἀπὸ τῶν ἰχθύων.
⁴⁴ καὶ ἦσαν οἱ φαγόντες τοὺς ἄρτους πεντακισχίλιοι ἄνδρες. ⁴⁴

Καὶ εὐθὺς ἠνάγκασεν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐμβῆναι εἰς τὸ ⁴⁵
πλοῖον καὶ προάγειν εἰς τὸ πέραν πρὸς Βηθσαϊδάν, ἕως αὐτὸς
ἀπολύει τὸν ὄχλον. ⁴⁶ καὶ ἀποταξάμενος αὐτοῖς ἀπήλθεν εἰς τὸ ⁴⁶
ὄρος προσεύξασθαι. ⁴⁷ καὶ ὀψίας γενομένης ἦν τὸ πλοῖον ἐν ⁴⁷
μέσῳ τῆς θαλάσσης, καὶ αὐτὸς μόνος ἐπὶ τῆς γῆς. ⁴⁸ καὶ ἰδὼν ⁴⁸

27. ἐνεχθῆναι 28. ὁ δὲ ἀπελθὼν 29. ἦλθον ... ς (non ς^e) ἐν τῷ μνη-
μείῳ 30. πάντα καὶ ὅσα 31. λέγει: εἶπεν ... ἀναπαύσασθε ... ἡνκαί-
ρουν 33. ὑπάγοντας οἱ ὄχλοι ... ἐπέγνωσαν αὐτόν ... καὶ προῆλθον
αὐτούς καὶ συνῆλθον πρὸς αὐτόν 34. εἶδεν ὁ Ἰησοῦς ... ἐπ' αὐτοῖς
36. ἑαυτοῖς ἄρτους· τί γὰρ φάγωσιν οὐκ ἔχουσιν 37. διακοσίων δηνα-
ρίων ... δώσωμεν 38. καὶ ἴδετε 40. ἀνέπεσον ... κατὰ bis: ἀνά 41.
τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ... παρατιθῶσιν 43. κλασμάτων δώδεκα κοφίνους
πλήρεις 44. ὡσεὶ πεντακισχίλιοι 45. εὐθὺς ... ἀπολύση 48. ἰδὼν;
εἶδεν ... καὶ περι

αὐτοὺς βασανιζομένους ἐν τῷ ἐλαύνειν, ἦν γὰρ ὁ ἄνεμος ἐναντίος αὐτοῖς, περὶ τετάρτην φυλακὴν τῆς νυκτὸς ἔρχεται πρὸς αὐτοὺς περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης. καὶ ἤθελεν παρελθεῖν αὐτούς·
 49 49 οἱ δὲ ἰδόντες αὐτὸν περιπατοῦντα ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἔδοξαν
 50 φάντασμα εἶναι, καὶ ἀνέκραξαν· 50 πάντες γὰρ αὐτὸν εἶδον καὶ ἐταράχθησαν. καὶ εὐθὺς ἐλάλησεν μετ' αὐτῶν, καὶ λέγει αὐτοῖς
 51 Θαρσεῖτε, ἐγὼ εἰμι, μὴ φοβεῖσθε. 51 καὶ ἀνέβη πρὸς αὐτοὺς εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος· καὶ λίαν ἐκ περισσοῦ ἐν ἑαυ-
 52 τοῖς ἐξίσταντο. 52 οὐ γὰρ συνῆκαν ἐπὶ τοῖς ἄρτοις· ἦν γὰρ αὐ-
 τῶν ἡ καρδία πεπωρωμένη.

53 Καὶ διαπεράσαντες ἦλθον ἐπὶ τὴν γῆν Γεννησαρὲτ καὶ
 54 προσωρμίσθησαν. 54 καὶ ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ τοῦ πλοίου εὐθὺς
 55 ἐπιγνόντες αὐτὸν 55 περιδραμόντες ὄλην τὴν χώραν ἐκείνην
 ἤρξαντο ἐπὶ τοῖς κραβάττοις τοὺς κακῶς ἔχοντας περιφέρειν
 56 ὅπου ἤκουον ὅτι ἐκεῖ ἐστίν. 56 καὶ ὅπου ἂν εἰσπορεύετο εἰς κώ-
 μας ἢ εἰς πόλεις ἢ εἰς ἀγρούς, ἐν ταῖς ἀγοραῖς ἐτίθεσαν τοὺς
 ἀσθενοῦντας, καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα κὰν τοῦ κρασπέδου τοῦ
 ἱματίου αὐτοῦ ἄψωνται· καὶ ὅσοι ἂν ἤπιοντο αὐτοῦ ἐσώζοντο.

Mt 14,
34-36.

VII.

De lotione manuum et vana Pharisaeorum doctrina. Quae hominem pollutant. Syrophoenissa. Sanatio surdi tardiloquique.

1 Καὶ συνάγονται πρὸς αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι καὶ τινες τῶν
 2 γραμματέων ἐλθόντες ἀπὸ Ἱεροσολύμων. 2 καὶ ἰδόντες τινὰς τῶν
 μαθητῶν αὐτοῦ κοιναῖς χερσίν, τοῦτ' ἐστὶν ἀνίπτοις, ἐσθίοντας
 3 τοὺς ἄρτους, — 3 οἱ γὰρ Φαρισαῖοι καὶ πάντες οἱ Ἰουδαῖοι ἐὰν
 μὴ πηγμῆ νύψωνται τὰς χεῖρας οὐκ ἐσθίουσιν, κρατοῦντες τὴν
 4 παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων, 4 καὶ ἀπ' ἀγορᾶς ἐὰν μὴ βαπτί-
 σωνται οὐκ ἐσθίουσιν, καὶ ἄλλα πολλὰ ἐστὶν ἃ παρέλαβον κρα-
 τεῖν, βαπτισμοὺς ποτηρίων καὶ ξεστῶν καὶ χαλκίων καὶ κλινῶν —
 5 5 καὶ ἐπερωτῶσιν αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς Διὰ τί
 οὐ περιπατοῦσιν οἱ μαθηταὶ σου κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυ-
 6 τέρων, ἀλλὰ κοιναῖς χερσίν ἐσθίουσιν τὸν ἄρτον; 6 ὁ δὲ εἶπεν
 αὐτοῖς Καλῶς ἐπροφήτευσεν Ἡσαΐας περὶ ὑμῶν τῶν ὑποκριτῶν,
 ὡς γέγραπται Οὗτος ὁ λαὸς τοῖς χεῖλεσίν με τιμᾶ, ἡ δὲ καρδία
 7 αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ· 7 μάτην δὲ σέβονται με διδάσκον-
 8 τες διδασκαλίας ἐντάλματα ἀνθρώπων. 8 ἀφέντες τὴν ἐντολὴν

Mt 15,
1-20.

*Es 29,
13.

50. εὐθὺς 51. add in fine καὶ ἐθαύμαζον 52. ἡ καρδία αὐτῶν 54. εὐθὺς 55. χώραν: περιχώρον ... κραβάττοις 56. εἰς πόλεις ἢ εἰς ἀγρούς: om εἰς bis ... ἐτίθουν.

VII. 2. om τοὺς ... add in fine ἐμέμψαντο 4. ἀπὸ 5. καὶ ἐπερωτῶσιν: ἔπειτα ἐπερωτῶσιν ... οἱ μαθηταὶ σου οὐ περιπατοῦσι ... κοιναῖς: ἀνίπτοις 6. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς ... Ὅτι καλῶς προφήτευσεν 8. ἀφέντες γὰρ ... add in fine βαπτισμοὺς ξεστῶν καὶ ποτηρίων, καὶ ἄλλα παρόμοια τοιαῦτα πολλὰ ποιεῖτε.

*Ex 20,
12. et 21.
16. (17.)

τοῦ θεοῦ κρατεῖτε τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώπων. ⁹ καὶ ἔλεγεν 9
αὐτοῖς Καλῶς ἀθετεῖτε τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ, ἵνα τὴν παράδοσιν 10
ὑμῶν τηρήσῃτε. ¹⁰ Μωσῆς γὰρ εἶπεν Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ 10
τὴν μητέρα σου, καὶ Ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα θανάτω 11
τελευτάτω. ¹¹ ὑμεῖς δὲ λέγετε Ἐὰν εἴπῃ ἄνθρωπος τῷ πατρὶ ἢ 11
τῇ μητρὶ Κορβᾶν, ὃ ἐστὶν δῶρον, ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφελῆθῃς· 11
¹² καὶ οὐκέτι ἀφίετε αὐτὸν οὐδὲν ποιῆσαι τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρὶ, 12
¹³ ἀκυροῦντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ τῇ παραδόσει ὑμῶν ἢ παρε- 13
δόκατε. καὶ παρόμοια τοιαῦτα πολλὰ ποιεῖτε. ¹⁴ καὶ προσκα- 14
λεσάμενος πάλιν τὸν ὄχλον ἔλεγεν αὐτοῖς Ἀκούσατέ μου πάντες 15
καὶ σύνετε. ¹⁵ οὐδὲν ἐστὶν ἔξωθεν τοῦ ἀνθρώπου εἰσπορευόμενον 15
εἰς αὐτὸν ὃ δύναται αὐτὸν κοινῶσαι· ἀλλὰ τὰ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου 16
ἐκπορευόμενα, ἐκεῖνά ἐστιν τὰ κοινῶντα τὸν ἄνθρωπον. ¹⁷ καὶ 17
ὅτε εἰσῆλθεν εἰς οἶκον ἀπὸ τοῦ ὄχλου, ἐπηρώτων αὐτὸν οἱ μαθη- 18
ται αὐτοῦ τὴν παραβολήν. ¹⁸ καὶ λέγει αὐτοῖς Οὕτως καὶ ὑμεῖς 18
ἀσύνετοί ἐστε; οὐ νοεῖτε ὅτι πᾶν τὸ ἔξωθεν εἰσπορευόμενον εἰς 19
τὸν ἄνθρωπον οὐ δύναται αὐτὸν κοινῶσαι, ¹⁹ ὅτι οὐκ εἰσπορεύε- 19
ται αὐτοῦ εἰς τὴν καρδίαν ἀλλ' εἰς τὴν κοιλίαν, καὶ εἰς τὸν ἀφε- 20
δρῶνα ἐκπορεύεται, καθαρίζων πάντα τὰ βρώματα; ²⁰ ἔλεγεν 20
δὲ ὅτι τὸ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐκπορευόμενον, ἐκεῖνο κοινοῖ τὸν ἄν- 21
θρωπον. ²¹ ἔσωθεν γὰρ ἐκ τῆς καρδίας τῶν ἀνθρώπων οἱ δια- 21
λογισμοὶ οἱ κακοὶ ἐκπορεύονται, πορνεῖαι, κλοπαί, φόνοι, ²² μοι- 22
χεῖαι, πλεονεξίαι, πονηρίαι, δόλος, ἀσέλγεια, ὀφθαλμὸς πονηρός, 23
βλασφημία, ὑπερηφανία, ἀφροσύνη· ²³ πάντα ταῦτα τὰ πονηρὰ 23
ἔσωθεν ἐκπορεύεται καὶ κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.

Mt 15,
21-28.

Ἐκεῖθεν δὲ ἀναστὰς ἀπῆλθεν εἰς τὰ μεθόρια Τύρου. καὶ 24
εἰσελθὼν εἰς οἰκίαν οὐδένα ἤθελεν γινῶναι, καὶ οὐκ ἠδυνήθη λα- 25
θεῖν· ²⁵ ἀλλ' εὐθύς ἀκούσασα γυνὴ περὶ αὐτοῦ, ἧς εἶχεν τὸ θυ- 25
γάτριον αὐτῆς πνεῦμα ἀκάθαρτον, ἔλθοῦσα προσέπεσεν πρὸς 26
τοὺς πόδας αὐτοῦ· ²⁶ ἡ δὲ γυνὴ ἦν Ἑλληνίς, Σύρα Φοινίκισσα 26
τῷ γένει· καὶ ἠρώτα αὐτὸν ἵνα τὸ δαιμόνιον ἐκβάλῃ ἐκ τῆς θυ- 27
γατρὸς αὐτῆς. ²⁷ καὶ ἔλεγεν αὐτῇ Ἄφες πρῶτον χορτασθῆναι 27
τὰ τέκνα· οὐ γὰρ ἐστὶν καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων καὶ 28
τοῖς κυναρίοις βαλεῖν. ²⁸ ἡ δὲ ἀπεκρίθη καὶ λέγει αὐτῷ Ναί, 28
κύριε· καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ὑποκάτω τῆς τραπέζης ἐσθίουσιν ἀπὸ 29
τῶν ψιγίων τῶν παιδιῶν. ²⁹ καὶ εἶπεν αὐτῇ Διὰ τοῦτον τὸν 29

12. τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἢ τῇ μητρὶ αὐτοῦ 14. πάλιν: πάντα... Ἀκούετε
... συνίετε 15. τὰ ἐκπορευόμενα ἀπ' αὐτοῦ 16. Εἴ τις ἔχει ὄνα
ἀκούειν, ἀκούετω 17. περὶ τῆς παραβολῆς 18. Οὕτω 19. καθαρίζον
21. μοιχεῖαι, πορνεῖαι, φόνοι, ²² κλοπαί 24. Ἐκεῖθεν δέ: Καὶ ἐκεῖθεν
... Τύρου καὶ Σιδῶνος ... εἰς τὴν οἰκίαν 25. ἀλλ' εὐθύς ἀκ. γυνή:
ἀκούσασα γὰρ γυνή 26. ἦν δὲ ἡ γυνή ... Συροφοινίσσα ... ἐκβάλλῃ
27. καὶ ἔλεγεν: ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν ... καλὸν ἐστὶ ... βαλεῖν τοῖς κυνα-
ρίοις 28. ἐσθίει

- λόγον ὑπαγε, ἐξελέλυθεν ἐκ τῆς θυγατρὸς σου τὸ δαιμόνιον. 30 ³⁰ καὶ ἀπελθοῦσα εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς εὗρεν τὸ παιδίον βεβλημένον ἐπὶ τὴν κλίνην καὶ τὸ δαιμόνιον ἐξεληλυθός.
- 31 Καὶ πάλιν ἐξελθὼν ἐκ τῶν ὀρίων Τύρου ἦλθεν διὰ Σιδῶνος ^{Μτ 15, 29.} εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας ἀνά μέσον τῶν ὀρίων Δεκαπό-
32 λεως. ³² καὶ φέρουσιν αὐτῷ κωφὸν μογγιλάλον, καὶ παρακαλοῦ-
33 σιν αὐτὸν ἵνα ἐπιθῇ αὐτῷ τὴν χεῖρα. ³³ καὶ ἀπολαβόμενος αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὄχλου κατ' ἰδίαν ἔβαλεν τοὺς δακτύλους αὐτοῦ εἰς τὰ
34 ὄτια αὐτοῦ καὶ πύσας ἤψατο τῆς γλώσσης αὐτοῦ, ³⁴ καὶ ἀνα-
βλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν ἐστέναξεν, καὶ λέγει αὐτῷ Ἐφφαθά, ὃ
35 ἐστὶν Διανοίχθητι. ³⁵ καὶ ἠνοιγῆσαν αὐτοῦ αἱ ἀκοαί, καὶ ἐλύθη
36 ὁ δεσμὸς τῆς γλώσσης αὐτοῦ, καὶ ἐλάλει ὀρθῶς. ³⁶ καὶ διεστεί-
λατο αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ λέγωσιν· ὅσον δὲ αὐτοῖς διετέλλετο,
37 αὐτοὶ μᾶλλον περισσότερον ἐκήρυσσον. ³⁷ καὶ ὑπερπερισσῶς ἐξε-
πλήσσοντο λέγοντες Καλῶς πάντα πεποιήμεν, καὶ τοὺς κωφούς
ποιεῖ ἀκούειν καὶ ἀλάλους λαλεῖν.

VIII.

Satiantur quattuor millia. Ostentum coeleste recusatur. Fermentum Pharisaeorum. Caecus Bethsaida. Judicia de Christo. Calamitatum Christi et sectatorum ejus necessitas.

- 1 Ἐν ἐκεῖναις ταῖς ἡμέραις πάλιν πολλοῦ ὄχλου ὄντος καὶ μὴ ^{Μτ 15, 32-38.}
ἐχόντων τί φάγωσιν, προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς λέγει αὐτοῖς
2 ² Σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον, ὅτι ἤδη ἡμέραι τρεῖς προσμένου-
3 σιν καὶ οὐκ ἔχουσιν τί φάγωσιν. ³ καὶ εἰάν ἀπολύσω αὐτοὺς νή-
στεις εἰς οἶκον αὐτῶν, ἐκλυθήσονται ἐν τῇ ὁδῷ· καὶ τινες αὐτῶν
4 ἀπὸ μακρόθεν εἰσίν. ⁴ καὶ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ
ὅτι πόθεν τούτους δυνήσεται τις ὧδε χορτάσαι ἄρτων ἐπ' ἐρη-
5 μίας; ⁵ καὶ ἠρώτα αὐτούς Πόσους ἔχετε ἄρτους; οἱ δὲ εἶπαν
6 Ἐπτὰ. ⁶ καὶ παραγγέλλει τῷ ὄχλῳ ἀναπεσεῖν ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ
λαβὼν τοὺς ἐπτὰ ἄρτους εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ ἐδίδον τοῖς
μαθηταῖς αὐτοῦ ἵνα παρατιθῶσιν, καὶ παρέθηκαν τῷ ὄχλῳ.
7 ⁷ καὶ εἶχαν ἰχθύδια ὀλίγα· καὶ εὐλογήσας εἶπεν παρατιθέναι καὶ
8 αὐτά. ⁸ ἔφαγον δὲ καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ ἦσαν περισσεύματα
9 κλασμάτων ἐπτὰ σπυρίδας. ⁹ ἦσαν δὲ ὡς τετρακισχίλιοι· καὶ
ἀπέλυσεν αὐτούς.

29. τὸ δαιμόνιον ἐκ τῆς θυγατρὸς σου 30. εὗρε τὸ δαιμόνιον ἐξεληλυθός καὶ τὴν θυγατέρα βεβλημένην ἐπὶ τῆς κλίνης 31. Τύρου καὶ Σιδῶνος ἦλθε πρὸς 32. μογγιλάλον 35. καὶ εὐθὺς διανοίχθησαν 36. λέγωσιν: εἶπωσιν ... αὐτὸς αὐτοῖς ... om αὐτοὶ 37. τοὺς ἀλάλους

VIII. 1. πάλιν πολλοῦ: παμπόλλου ... προσκαλεσάμενος ὁ Ἰησοῦς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ 2. ἡμέρας ... προσμένουσί μοι 3. καὶ τινες: τινὲς γάρ ... om ἀπό ... εἰσίν: 5 ἦκασι, 5^e ἦκουσι 4. om ὅτι 5. ἐπηρώτα ... εἶπον 6. παρήγγειλε ... παραθῶσι 7. εἶχον ... παραθέναι 9. ἦσαν δὲ οἱ φαγόντες

Καὶ εὐθὺς ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ 10
 ἦλθεν εἰς τὰ μέρη Δαλμανουθά. 11 καὶ ἐξῆλθον οἱ Φαρισαῖοι 11
 καὶ ἤρξαντο συζητεῖν αὐτῷ, ζητοῦντες παρ' αὐτοῦ σημεῖον ἀπὸ
 τοῦ οὐρανοῦ, πειράζοντες αὐτόν. 12 καὶ ἀναστενάξας τῷ πνεύ- 12
 ματι αὐτοῦ λέγει Τί ἡ γενεὰ αὕτη ζητεῖ σημεῖον; ἀμὴν λέγω ὑμῖν
 εἰ δοθήσεται τῇ γενεᾷ ταύτῃ σημεῖον. 13 καὶ ἀφείς αὐτοὺς πάλιν 13
 ἐμβὰς ἀπῆλθεν εἰς τὸ πέραν. 14 Καὶ ἐπελάθοντο λαβεῖν ἄρτους, 14
 καὶ εἰ μὴ ἓνα ἄρτον οὐκ εἶχον μεθ' ἑαυτῶν ἐν τῷ πλοίῳ. 15 καὶ 15
 διεστέλλετο αὐτοῖς λέγων Ὁρατε βλέπετε ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φα-
 ρισαίων καὶ τῆς ζύμης Ἡρώδου. 16 καὶ διελογίζοντο πρὸς ἀλλή- 16
 λους ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχουσιν. 17 καὶ γνοὺς λέγει αὐτοῖς Τί δια- 17
 λογίζεσθε ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχετε; οὐπω νοεῖτε οὐδὲ συνίετε;
 πεπωρωμένῃ ἔχετε τὴν καρδίαν ὑμῶν; 18 ὀφθαλμοὺς ἔχοντες οὐ 18
 βλέπετε καὶ ὧτα ἔχοντες οὐκ ἀκούετε καὶ οὐ μνημονεύετε; 19 ὅτε 19
 τοὺς πέντε ἄρτους ἔκλασα εἰς τοὺς πεντακισχιλίους, πόσους
 κοφίνους κλασμάτων πλήρεις ἤρατε; λέγουσιν αὐτῷ Δώδεκα.
 20 ὅτε δὲ τοὺς ἑπτὰ εἰς τοὺς τετρακισχιλίους, πόσων σφυρίδων 20
 πληρώματα κλασμάτων ἤρατε; καὶ λέγουσιν αὐτῷ Ἑπτὰ. 21 καὶ 21
 ἔλεγεν αὐτοῖς Οὐπω συνίετε;

Καὶ ἔρχονται εἰς Βηθσαιδάν. καὶ φέρουσιν αὐτῷ τυφλόν, 22
 καὶ παρακαλοῦσιν αὐτὸν ἵνα αὐτοῦ ἄψηται. 23 καὶ ἐπιλαβόμενος 23
 τῆς χειρὸς τοῦ τυφλοῦ ἐξήνεγκεν αὐτὸν ἔξω τῆς κόμης, καὶ πτύ-
 σας εἰς τὰ ὄμματα αὐτοῦ, ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτῷ, ἐπηρώτα
 αὐτόν Εἴ τι βλέπεις; 24 καὶ ἀναβλέψας ἔλεγεν Βλέπω τοὺς ἄν- 24
 θρώπους, ὅτι ὡς δένδρα ὁρῶ περιπατοῦντας. 25 εἶτα πάλιν 25
 ἔθηκεν τὰς χεῖρας ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ διέβλεπεν καὶ
 ἀπεκατέστη, καὶ ἐνέβλεπεν τηλαυγῶς ἅπαντα. 26 καὶ ἀπέστειλεν 26
 αὐτὸν εἰς οἶκον αὐτοῦ λέγων Μηδὲ εἰς τὴν κόμην εἰσέλθῃς.

Καὶ ἐξῆλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὰς κόμης 27
 Καισαρείας τῆς Φιλίππου· καὶ ἐν τῇ ὁδῷ ἐπηρώτα τοὺς μαθη-
 τὰς αὐτοῦ λέγων αὐτοῖς Τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι;
 28 οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ λέγοντες ὅτι Ἰωάννην τὸν βαπτιστὴν, καὶ 28
 ἄλλοι Ἠλίαν, ἄλλοι δὲ ὅτι εἰς τῶν προφητῶν. 29 καὶ αὐτὸς 29
 ἐπηρώτα αὐτοῦς Ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; ἀποκριθεὶς ὁ
 Πέτρος λέγει αὐτῷ Σὺ εἶ ὁ Χριστός. 30 καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς 30

10. εὐθὺς 11. συζητεῖν 12. σημεῖον ἐπιζητεῖ 13. ἐμβὰς πάλιν εἰς
 τὸ πλοῖον 16. πρὸς ἀλλήλους λέγοντες ... ἔχομεν 17. γνοὺς ὁ Ἰησοῦς
 ... ἐτι πεπωρωμένῃ 19. πλήρεις κλασμάτων ἤρατε 20. καὶ λέγουσιν
 αὐτῷ: οἱ δὲ εἶπον 21. Οὐπω: Πῶς οὐ 22. ἔρχεται 23. ἐξήγαγεν αὐ-
 τόν ... βλέπει 24. 5ε (non 5) ἀνθρώπους ὡς δένδρα περιπατοῦντας
 25. ἐπέθηκε ... διέβλεπεν: ἐποίησεν αὐτὸν ἀναβλέψαι ... ἀποκατε-
 στάθη ... ἐνέβλεψε ... ἅπαντας 26. τὸν οἶκον ... add in fine μηδὲ
 εἶπῃς τινὲ ἐν τῇ κόμῃ 28. εἶπαν: ἀπεκρίθησαν ... om αὐτῷ λέγοντες
 ὅτι ... ὅτι εἰς: ἓνα 29. ἐπηρώτα αὐτοῦς: λέγει αὐτοῖς ... ἀποκρι-
 θεὶς δέ

Mt 16,
13-20.
Lc 9,
18-21.

- 31 ἵνα μηδενὶ λέγωσιν περὶ αὐτοῦ. ³¹ Καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτοὺς Mt 16,
21-23.
Lc 9, 22.
ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν καὶ ἀποδοκιμα-
σθῆναι ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν γραμ-
ματέων καὶ ἀποκτανθῆναι καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστῆναι,
32 ³² καὶ παύσασθαι τὸν λόγον ἐλάλει. καὶ προσλαβόμενος ὁ Πέτρος
33 αὐτὸν ἤρξατο ἐπιτιμᾶν αὐτῷ. ³³ ὁ δὲ ἐπιστραφεὶς καὶ ἰδὼν τοὺς
μαθητὰς αὐτοῦ ἐπετίμησεν Πέτρῳ καὶ λέγει Ὑπαγε ὀπίσω μου,
σατανᾶ, ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ θεοῦ ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων.
34 ³⁴ Καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Mt 16,
24-27.
Lc 9,
23-26.
εἶπεν αὐτοῖς Ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἀκολουθεῖν, ἀπαρηγήσασθω
ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθήτω μοι.
35 ³⁵ ὃς γὰρ ἐὰν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς Mt 10, 39.
Lc 17, 33.
δ' ἂν ἀπολέσει τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ τοῦ εὐαγγελίου,
36 σώσει αὐτήν. ³⁶ τί γὰρ ὠφελεῖ τὸν ἄνθρωπον κερδῆσαι τὸν
37 κόσμον ὅλον καὶ ζημιωθῆναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ; ³⁷ τί γὰρ ἀντί-
38 λαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ; ³⁸ ὃς γὰρ ἐὰν ἐπαισχυνθῆ με καὶ τοὺς Mt 10, 33.
Lc 12, 9.
ἐμοὺς λόγους ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ μοιχαλίδι καὶ ἀμαρτωλῷ, καὶ
ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυνθήσεται αὐτόν, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ
1 δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων τῶν ἁγίων. (IX.) ¹ καὶ
ἔλεγεν αὐτοῖς Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἰσὶν τινες ὧδε τῶν ἐσθημάτων
οἵτινες οὐ μὴ γεύσονται θανάτου ἕως ἂν ἴδωσιν τὴν βασιλείαν
τοῦ θεοῦ ἐληλυθυῖαν ἐν δυνάμει.

IX.

Transfiguratio; Elias. Christus sanat daemonicum non sanatum ab apostolis. Messiae moriendum esse. Discipulorum ambitio et infans. Offensionum pericula; salitura ignis.

- 2 ² Καὶ μετὰ ἡμέρας ἕξ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον Mt 17,
1-8.
Lc 9,
28-36.
καὶ τὸν Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος
ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν μόνους, καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν·
3 ³ καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένοντο στίλβοντα λευκὰ λίαν, οἷα γρα-
4 φεὺς ἐπὶ τῆς γῆς οὐ δύναται οὕτως λευκᾶναι. ⁴ καὶ ὤφθη αὐτοῖς
5 Ἥλιος σὺν Μωυσῆ, καὶ ἦσαν συλλαλοῦντες τῷ Ἰησοῦ. ⁵ καὶ
ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος λέγει τῷ Ἰησοῦ Ῥαββί, καλὸν ἐστὶν ἡμᾶς
ὧδε εἶναι, καὶ ποιήσωμεν τρεῖς σκηνάς, σοὶ μίαν καὶ Μωυσῆ
6 μίαν καὶ Ἠλίᾳ μίαν. ⁶ οὐ γὰρ ᾔδει τί ἀποκριθῆ· ἐκφοβοὶ γὰρ

31. ὑπό: ἀπό ... om τῶν secundum ac tertium 32. αὐτὸν ὁ Πέτρος
33. τῷ Πέτρῳ ... καὶ λέγει: λέγων 34. ἀκολουθεῖν: ἐλθεῖν 35. γὰρ
ἐάν: γὰρ ἂν ... ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ... οὕτως σώσει
αὐτήν 36. ὠφελῆσει ἄνθρωπον ἐὰν κερδήσῃ ... καὶ ζημιωθῆ 37. τί
γὰρ: ἢ τί δώσει ἄνθρωπος 38. γὰρ ἐάν: γὰρ ἂν

IX. 1. τινες τῶν ὧδε ἐστ. 2. μεθ' ἡμέρας ... τὸν Ἰωάννην 3. ἐγένετο ... λευκὰ λίαν ὡς χιών ... om οὕτως 4. Ἥλιος ... Μωσῆ 5. σκη-
νάς τρεῖς ... Μωσῆ ... Ἠλίᾳ 6. ἀποκριθῆ: λαλήσῃ ... ἦσαν γὰρ
ἐκφοβοὶ

ἐγένοντο. ⁷ καὶ ἐγένετο νεφέλη ἐπισκιάζουσα αὐτοῖς, καὶ ἦλθεν ⁷
² Pet ^{1, 17.} φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἀκούετε
 αὐτοῦ. ⁸ καὶ ἐξάπινα περιβλεψάμενοι οὐκέτι οὐδένα εἶδον ἀλλὰ ⁸
^{Mt 17, 9-12.} ^(Lc 9, 37.) τὸν Ἰησοῦν μόνον μεθ' ἐναντῶν. ⁹ Καταβαινόντων δὲ αὐτῶν ἀπὸ ⁹
 τοῦ ὄρους, διεστείλατο αὐτοῖς. ἵνα μηδεὶ ἅ εἶδον διηγήσωνται, εἰ
 μὴ ὅταν ὁ υἱός τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἀναστῆ. ¹⁰ καὶ τὸν λό- ¹⁰
 γον ἐκράτησαν πρὸς ἐναντοὺς συζητοῦντες τί ἐστιν τὸ ἐκ νεκρῶν
 ἀναστῆναι. ¹¹ καὶ ἐπρωτῶν αὐτὸν λέγοντες Ὅτι λέγουσιν οἱ ¹¹
^{*Mal 4, 5.} γραμματεῖς ὅτι Ἡλίαν δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον; ¹² ὁ δὲ ἔφη αὐτοῖς ¹²
 Ἡλίας ἐλθὼν πρῶτον ἀποκαθιστάνει πάντα· καὶ πῶς γέγραπται
 ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἵνα πολλὰ πάθη καὶ ἐξουδενηθῆ;
¹³ ἀλλὰ λέγω ὑμῖν ὅτι καὶ Ἡλίας ἐλήλυθεν, καὶ ἐποίησαν αὐτῷ ¹³
 ὅσα ἤθελον, καθὼς γέγραπται ἐπ' αὐτόν.

^{Mt 17, 14-21.} ^{Lc 9, 37-42.} Καὶ ἐλθὼν πρὸς τοὺς μαθητὰς εἶδεν ὄχλον πολὺν περὶ ¹⁴
 αὐτοὺς καὶ γραμματεῖς συζητοῦντας αὐτοῖς. ¹⁵ καὶ εὐθύς πᾶς ¹⁵
 ὁ ὄχλος ἰδόντες αὐτὸν ἐξεθαμβήθησαν, καὶ προστρέχοντες ἤσπα-
 ζοντο αὐτόν. ¹⁶ καὶ ἐπρωτῶσεν αὐτούς Τί συζητεῖτε πρὸς ¹⁶
 αὐτούς; ¹⁷ καὶ ἀπεκρίθη αὐτῷ εἰς ἐκ τοῦ ὄχλου Διδάσκαλε, ¹⁷
 ἤνεγκα τὸν υἱόν μου πρὸς σέ, ἔχοντα πνεῦμα ἄλλalon· ¹⁸ καὶ ¹⁸
 ὅπου ἐὰν αὐτὸν καταλάβῃ, ῥήσσει αὐτόν, καὶ ἀφρίζει καὶ τρίζει
 τοὺς ὀδόντας καὶ ξηραίνεται· καὶ εἶπα τοῖς μαθηταῖς σου ἵνα
 αὐτὸ ἐκβάλωσιν, καὶ οὐκ ἴσχυσαν. ¹⁹ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτοῖς ¹⁹
 λέγει Ὡ γενεὰ ἄπιστος, ἕως πότε πρὸς ὑμᾶς ἔσομαι; ἕως πότε
 ἀνέξομαι ὑμῶν; φέρετε αὐτὸν πρὸς μέ. ²⁰ καὶ ἤνεγκαν αὐτόν ²⁰
 πρὸς αὐτόν· καὶ ἰδὼν αὐτόν, τὸ πνεῦμα εὐθύς ἐσπάραξεν αὐτόν,
 καὶ πεσὼν ἐπὶ τῆς γῆς ἐκυλίετο ἀφρίζων. ²¹ καὶ ἐπρωτῶσεν ²¹
 τὸν πατέρα αὐτοῦ Πόσος χρόνος ἐστὶν ὡς τοῦτο γέγονεν αὐτῷ;
 ὁ δὲ εἶπεν Ἐκ παιδιόθεν· ²² καὶ πολλάκις καὶ εἰς πῦρ αὐτόν ²²
 ἔβαλεν καὶ εἰς ὕδατα, ἵνα ἀπολέσῃ αὐτόν· ἀλλ' εἴ τι δύνη, βοή-
 θησον ἡμῖν σπλαγχνισθεὶς ἐφ' ἡμᾶς. ²³ ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ ²³
 τὸ Εἰ δύνη; πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι. ²⁴ εὐθύς κραῶσας ὁ ²⁴
 πατὴρ τοῦ παιδίου ἔλεγεν Πιστεύω· βοήθει μου τῇ ἀπιστίᾳ.
²⁵ ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐπισυντρέχει ὄχλος, ἐπέτιμησεν τῷ πνεύ- ²⁵
 ματι τῷ ἀκαθάρτῳ λέγων αὐτῷ Τὸ ἄλλalon καὶ κωφὸν πνεῦμα,
 ἐγὼ ἐπιτάσσω σοι, ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ καὶ μηκέτι εἰσέλθῃς εἰς αὐτόν.

7. λέγουσα Οὗτός ... αὐτοῦ ἀκούετε 9. διηγήσωνται ἅ εἶδον 10. συ-
 ζητοῦντες 11. Ἡλίαν 12. ἔφη: ἀποκριθεὶς εἶπεν ... Ἡλίας μὲν ...
 ἀποκαθιστᾷ ... ἐξουδενηθῆ 13. Ἡλίας ... ἠθέλησαν 14. συζητοῦν-
 τας 15. εὐθύς ... ἰδὼν αὐτόν ἐξεθαμβήθη 16. αὐτούς: τοὺς γραμμα-
 τεῖς ... πρὸς αὐτούς 17. ἀποκριθεὶς εἰς ἐκ τοῦ ὄχλου εἶπε 18. ἐάν:
 ἂν ... τοὺς ὀδόντας αὐτοῦ ... εἶπον 19. αὐτοῖς: αὐτῷ 20. εὐθύς
 τὸ πνεῦμα 21. Ἐκ παιδιόθεν: Παιδιόθεν 22. αὐτόν καὶ εἰς πῦρ ἔβαλε
 καὶ εἰς ὕδατα ... δύνασαι 23. Τὸ εἰ δύνασαι πιστεῦσαι 24. εὐθύς:
 καὶ εὐθύς ... μετὰ θαυμάτων ἔλεγε· Πιστεύω, κύριε 25. Τὸ πνεῦμα τὸ
 ἄλλalon καὶ κωφὸν ... σοι ἐπιτάσσω

- 26 ²⁶ καὶ κράξας καὶ πολλὰ σπαράξας ἐξῆλθεν· καὶ ἐγένετο ὥστε
 27 νεκρός, ὥστε τοὺς πολλοὺς λέγειν ὅτι ἀπέθανεν. ²⁷ ὁ δὲ Ἰησοῦς
 28 κρατήσας αὐτὸν τῆς χειρὸς ἤγειρεν αὐτόν, καὶ ἀνέστη. ²⁸ καὶ
 εἰσελθόντα αὐτόν εἰς οἶκον, οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ κατ' ἰδίαν ἐπηρώ-
 29 των αὐτόν· Ὅτι ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό; ²⁹ καὶ
 εἶπεν αὐτοῖς Τοῦτο τὸ γένος ἐν οὐδενὶ δύναται ἐξελεθεῖν εἰ μὴ ἐν
 προσευχῇ.
- 30 Κάκειθεν ἐξελθόντες παρεπορεύοντο διὰ τῆς Γαλιλαίας, καὶ Mt 17,
22. 23.
 31 οὐκ ἤθελεν ἵνα τις γνοῖ. ³¹ ἐδίδασκεν γὰρ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ
 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς
 χεῖρας ἀνθρώπων, καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ ἀποκτανθεὶς
 32 μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστήσεται. ³² οἱ δὲ ἠγνόουν τὸ ῥῆμα, καὶ
 ἐφοβοῦντο αὐτὸν ἐπερωτῆσαι.
- 33 Καὶ ἦλθον εἰς Καφαρναούμ. καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ γενόμενος Lc 9,
46-48.
 34 ἐπηρώτα αὐτοὺς Τί ἐν τῇ ὁδῷ διελογίζεσθε; ³⁴ οἱ δὲ ἐσιώπων·
 35 πρὸς ἀλλήλους γὰρ διελέχθησαν ἐν τῇ ὁδῷ τίς μείζων. ³⁵ καὶ
 καθίσας ἐφώνησεν τοὺς δώδεκα καὶ λέγει αὐτοῖς Εἴ τις θέλει Mt 18,
1-5.
 36 πρῶτος εἶναι, ἔσται πάντων ἔσχατος καὶ πάντων διάκονος. ³⁶ καὶ
 λαβὼν παιδίον ἕστησεν αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ ἐναγκαλισάμε-
 37 ρος αὐτὸ εἶπεν αὐτοῖς ³⁷ Ὃς ἂν ἐν τῶν τοιούτων παιδιῶν δεξή- Mt 10, 40.
Jo 13, 20.
 ται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται· καὶ ὃς ἂν ἐμὲ δέχηται, οὐκ
 38 ἐμὲ δέχεται ἀλλὰ τὸν ἀποστειλαντά με. ³⁸ Ἐφη αὐτῷ ὁ Ἰωάννης
 λέγων Διδάσκαλε, εἶδομέν τινα ἐν τῷ ὀνόματί σου ἐκβάλλοντα Lc 9, 49 s.
 39 δαιμόνια, ὃς οὐκ ἀκολουθεῖ ἡμῖν, καὶ ἐκωλύομεν αὐτόν. ³⁹ ὁ δὲ
 Ἰησοῦς εἶπεν Μὴ κωλύετε αὐτόν· οὐδεὶς γὰρ ἐστὶν ὃς ποιήσει
 δύναμιν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου καὶ δυνήσεται ταχὺ κακολογῆσαί με·
 40 41 ⁴⁰ ὃς γὰρ οὐκ ἐστὶν καθ' ἡμῶν, ὑπὲρ ἡμῶν ἐστίν. ⁴¹ ὃς γὰρ ἂν Mt 10, 42.
 ποτίσῃ ὑμᾶς ποτήριον ὕδατος ἐν ὀνόματι ὅτι Χριστοῦ ἐστέ, ἀμὴν
 42 λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ ἀπολέσει τὸν μισθὸν αὐτοῦ. ⁴² Καὶ ὃς ἂν Mt 18,
6-9.
 σκανδαλίῃ ἓνα τῶν μικρῶν τῶν πίστιν ἐχόντων, καλὸν ἐστὶν Lc 17, 2.
 αὐτῷ μᾶλλον εἰ περὶκεῖται μύλος ὄνικος περὶ τὸν τράχηλον αὐ-
 43 τοῦ καὶ βέβληται εἰς τὴν θάλασσαν. ⁴³ καὶ ἂν σκανδαλίῃ σε Mt 5, 30.
 ἢ χεῖρ σου, ἀπόκοψον αὐτήν· καλὸν ἐστίν σε κυλλὸν εἰσελθεῖν
 εἰς τὴν ζωὴν, ἢ τὰς δύο χεῖρας ἔχοντα ἀπελθεῖν εἰς τὴν γέενναν,
 45 εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον. ⁴⁵ καὶ ἂν ὁ πούς σου σκανδαλίῃ σε,

26. κράξαν ... σπαράξαν αὐτόν... τοὺς πολλοὺς: om τούς 28. ἐπηρώ-
 των αὐτόν κατ' ἰδίαν 29. add in fine καὶ νηστεία 30. καὶ ἐκέειθεν...
 γνοῖ 31. τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ 33. ἦλθεν ... Καπερναούμ ... πρὸς ἐαν-
 τουὺς διελογίζεσθε 37. Ὃς εἰάν bis ... δέχεται: δεξεται 38. Ἐφη
 αὐτῷ: ἀπεκρίθη δὲ αὐτῷ ... ε (non ε^e) om ἐν ... ἐκωλύσαμεν ...
 add in fine ὅτι οὐκ ἀκολουθεῖ ἡμῖν 40. ε (non ε^e) ἡμῶν bis 41. ἐν
 τῷ ὀνόματί μου ὅτι ... om ὅτι secundum ... ἀπόλεση 42. πίστιν
 ἐχόντων: πιστευνόντων εἰς ἐμέ ... μύλος ὄνικος: λίθος μυλικός 43. κα-
 λὸν σοι ἐστί... εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν 44. Ὅπου ὁ σκόληξ αὐτῶν οὐ
 τελευτᾷ, καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται.

ἀπόκοπον αὐτόν· καλόν ἐστίν σε εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν χωλόν, ἢ τοὺς δύο πόδας ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν. ⁴⁷ καὶ ἐὰν ⁴⁸ Mt 5, 29. ὁ ὀφθαλμὸς σου σκανδαλίῃ σε, ἔκβαλε αὐτόν· καλόν ἐστίν σε μονόφθαλμον εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα βληθῆναι εἰς γέενναν, ⁴⁸ ὅπου ὁ σκόληξ αὐτῶν οὐ ⁴⁹ *Es 66, 24. τελευτᾷ καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννεται. ⁴⁹ πᾶς γὰρ πυρὶ ἀλισθήσεται, ⁵⁰ *Lv 2, 13. καὶ πᾶσα θυσία ἀλλ' ἀλισθήσεται. ⁵⁰ καλὸν τὸ ἄλας· ἐὰν δὲ τὸ ⁵⁰ Mt 5, 13. Lc 14, 34. ἄλας ἀναλον γένηται, ἐν τίνι αὐτὸ ἀρτύσετε; ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς ἄλα, καὶ εἰρηνεύετε ἐν ἀλλήλοις.

X.

Responsio de repudio. Infantes admissi. Juvenis dives divitiarumque pericula. Discipulorum praemia. Messiae mors. Ambitio filiorum Zebedaei. Bartimaeus caecus.

¹ Mt 19, 1-9. Καὶ ἐκεῖθεν ἀναστὰς ἔρχεται εἰς τὰ ὄρια τῆς Ἰουδαίας καὶ ¹ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, καὶ συμπορεύονται πάλιν ὄχλοι πρὸς αὐτόν, καὶ ὡς εἴωθει πάλιν ἐδίδασκεν αὐτούς. ² καὶ προσελθόντες ² Φαρισαῖοι ἐπηρώτων αὐτόν εἰ ἔστι ἀνδρὶ γυναῖκα ἀπολῦσαι, πειράζοντες αὐτόν. ³ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς ³ Τί ὑμῖν ἐνε- ³ *Dt 24, 1. Mt 5, 31. τεύλατο Μωσῆς; ⁴ οἱ δὲ εἶπαν Ἐπέτρεψεν Μωσῆς βιβλίον ⁴ ἀποστασίου γράψαι καὶ ἀπολῦσαι. ⁵ ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς ⁵ Πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἔγραψεν ὑμῖν τὴν ἐντολὴν ταύτην. ⁶ ἀπὸ δὲ ἀρχῆς κτίσεως ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς· ⁷ ἔνεκεν ⁶ *Gn 1, 27. *Gn 2, 24. ⁷ τούτου καταλείπει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα, ⁸ καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν· ὥστε οὐκέτι εἰσὶν δύο ἀλλὰ ⁸ μία σὰρξ. ⁹ ὁ οὖν ὁ θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω. ⁹ ¹⁰ καὶ εἰς τὴν οἰκίαν πάλιν οἱ μαθηταὶ περὶ τούτου ἐπηρώτων ¹⁰ αὐτόν. ¹¹ καὶ λέγει αὐτοῖς Ὅς ἐὰν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ¹¹ καὶ γαμήσῃ ἄλλην, μοιχᾷται ἐπ' αὐτήν· ¹² καὶ ἐὰν αὐτὴ ἀπολύ- ¹² σασα τὸν ἄνδρα αὐτῆς γαμήσῃ ἄλλον, μοιχᾷται.

¹³ Mt 19, 13-15. Lc 18, 15-17. Καὶ προσέφερον αὐτῷ παιδία ἵνα ἅψῃται αὐτῶν· οἱ δὲ μα- ¹³ θηταὶ ἐπετίμων τοῖς προσφέρουσιν. ¹⁴ ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ἤγα- ¹⁴ νάκτησεν καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ἄφετε τὰ παιδία ἔρχεσθαι πρὸς μέ, μὴ κωλύετε αὐτά· τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. ¹⁵ ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅς ἐὰν μὴ δεξῆται τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ὡς ¹⁵

45. ἐστὶ σοι... add in fine εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον 46. Ὅπου ὁ σκόληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ, καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννεται. 47. καλὸν σοι ἐστὶ ... εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός 50. ἄλα: ἄλας

X. 1. Κακεῖθεν ... καὶ πέραν: διὰ τοῦ πέραν 2. οἱ Φαρισαῖοι ἐπηρώτησαν 3. Μωσῆς 4. εἶπον· Μωσῆς ἐπέτρεψε 5. ὁ δὲ Ἰησοῦς: καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς 6. add in fine ὁ θεός 7. add in fine καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ 10. ἐν τῇ οἰκίᾳ... οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ περὶ τοῦ αὐτοῦ ἐπηρώτησαν 12. καὶ ἐὰν γυνὴ ἀπολύσῃ τὸν ἄνδρα αὐτῆς καὶ γαμηθῇ ἄλλω 14. καὶ μὴ

- 16 παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν. ¹⁶ καὶ ἐναγκαλισάμενος αὐτὰ κατευλόγει, τιθεὶς τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτά.
- 17 Καὶ ἐμπορευομένου αὐτοῦ εἰς ὁδόν, προσδραμών εἰς καὶ ^{Mt 19, 16-26. Lc 18, 18-27.} γονυπετήσας αὐτὸν ἐπηρώτα αὐτὸν Διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ποιήσω
- 18 ἵνα ζῶν αἰώνιον κληρονομήσω; ¹⁸ ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ Τί
- 19 με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἰς ὁ θεός. ¹⁹ τὰς ἐντο-
- λὰς οἶδας Μὴ μοιχεύσης, μὴ φονεύσης, μὴ κλέψης, μὴ ψευδο-
- μαρτυρήσης, μὴ ἀποστρεφῆσης, τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μη-
- 20 τέρα. ²⁰ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ Διδάσκαλε, ταῦτα πάντα
- 21 ἐφυλάξαμην ἐκ νεότητός μου. ²¹ ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐμβλέψας αὐτῷ
- ἠγάπησεν αὐτὸν καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἐν σε ἕστερεῖ· ὕπαγε ὅσα ἔχεις
- 22 πώλησον καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ, καὶ
- 22 δεῦρο ἀκολούθει μοι ἄρας τὸν σταυρόν. ²² ὁ δὲ στυγνάσας ἐπὶ
- τῷ λόγῳ ἀπῆλθεν λυπούμενος· ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλὰ.
- 23 ²³ καὶ περιβλεψάμενος ὁ Ἰησοῦς λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Πῶς
- δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ
- 24 εἰσελεύσονται. ²⁴ οἱ δὲ μαθηταὶ ἐθαμβοῦντο ἐπὶ τοῖς λόγοις αὐ-
- του· ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν ἀποκριθεὶς λέγει αὐτοῖς Τέκνα, πῶς
- 25 δύσκολόν ἐστιν τοὺς πεποιθότας ἐπὶ χρήμασιν εἰς τὴν βασιλείαν
- 25 τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν. ²⁵ εὐκοπώτερόν ἐστιν κάμηλον διὰ τῆς τρυ-
- μαλιᾶς τῆς ῥαφίδος διελθεῖν ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ
- 26 θεοῦ εἰσελθεῖν. ²⁶ οἱ δὲ περισσῶς ἐξεπλήσοντο λέγοντες πρὸς
- 27 ἑαυτούς Καὶ τίς δύναται σωθῆναι; ²⁷ ἐμβλέψας αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς
- λέγει Παρὰ ἀνθρώποις ἀδύνατον, ἀλλ' οὐ παρὰ θεῶ· πάντα
- 28 γὰρ δυνατὰ ἐστὶν παρὰ τῷ θεῷ. ²⁸ Ἦρξατο λέγειν ὁ Πέτρος ^{Mt 19, 27-30. Lc 18, 28-30.}
- αὐτῷ Ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκολουθήκαμέν σοι.
- 29 ²⁹ ἔφη ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐδεὶς ἐστὶν ὃς ἀφήκεν οἰκίαν
- ἢ ἀδελφούς ἢ ἀδελφάς ἢ μητέρα ἢ πατέρα ἢ τέκνα ἢ ἀγροὺς
- 30 ἔνεκεν ἐμοῦ καὶ ἔνεκεν τοῦ εὐαγγελίου, ³⁰ εἰὰ μὴ λάβῃ ἑκατον-
- ταπλασίονα νῦν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ οἰκίας καὶ ἀδελφούς καὶ
- ἀδελφάς καὶ μητέρας καὶ τέκνα καὶ ἀγροὺς μετὰ διωγμῶν, καὶ
- 31 ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζῶν αἰώνιον. ³¹ πολλοὶ δὲ ἔσονται
- πρῶτοι ἔσχατοι καὶ οἱ ἔσχατοι πρῶτοι.
- 32 Ἦσαν δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἀναβαίνοντες εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ἦν ^{Mt 20, 17-19. Lc 18, 31-33.}
- προάγων αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐθαμβοῦντο καὶ ἀκολουθοῦντες
- ἔφοβοῦντο. καὶ παραλαβὼν πάλιν τοὺς δώδεκα ἤρξατο αὐτοῖς
- 33 λέγειν τὰ μέλλοντα αὐτῷ συμβαίνειν, ³³ ὅτι ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς
- Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρ-
- χιερῶσιν καὶ τοῖς γραμματεῦσιν, καὶ κατακρινούσιν αὐτὸν θα-

16. τιθεὶς τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτὰ ἠυλόγει αὐτά 21. Ἐν σοι... τοῖς πτωχοῖς
24. ἐπὶ τοῖς χρήμασιν 27. ἐμβλέψας δὲ... παρὰ τῷ θεῷ 28. Καὶ
ἤρξατο ὁ Πέτρος λέγειν... ἠκολουθήσαμεν 29. ἔφη ὁ Ἰησοῦς: ἀπο-
κριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν... ἢ πατέρα ἢ μητέρα ἢ γυναῖκα... om
ἔνεκεν secundum

νάτω καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν, ³⁴ καὶ ἐμπαΐξου-³⁴
σιν αὐτῷ καὶ ἐμπτύσουσιν αὐτῷ καὶ μαστιγώσουσιν αὐτὸν καὶ
ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστήσεται.

Μτ 20,
20-28.

Καὶ προσπορεύονται αὐτῷ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης υἱοὶ Ζεβε-³⁵
δαίου λέγοντες αὐτῷ Διδάσκαλε, θέλομεν ἵνα ὃ ἐὰν αἰτήσωμέν
σε ποιήσης ἡμῖν. ³⁶ ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Τί θέλετέ με ποιῆσαι ³⁶
ὑμῖν; ³⁷ οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ Δὸς ἡμῖν ἵνα εἰς σου ἐκ δεξιῶν καὶ ³⁷
εἰς ἐξ ἀριστερῶν καθίσωμεν ἐν τῇ δόξῃ σου. ³⁸ ὁ δὲ Ἰησοῦς ³⁸
εἶπεν αὐτοῖς Οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε. δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον
ὃ ἐγὼ πίνω, ἢ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθῆναι; ³⁹ οἱ ³⁹
δὲ εἶπαν αὐτῷ Δυνάμεθα. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Τὸ ποτή-
ριον ὃ ἐγὼ πίνω πίεσθε, καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι
βαπτισθήσεσθε. ⁴⁰ τὸ δὲ καθίσει ἐκ δεξιῶν μου ἢ ἐξ εὐωνύμων ⁴⁰
οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ' οἷς ἠτοίμασται. ⁴¹ καὶ ἀκούσαντες ⁴¹
οἱ δέκα ἤρξαντο ἀγανακτεῖν περὶ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου. ⁴² καὶ ⁴²
προσκαλεσάμενος αὐτούς ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς Οἴδατε ὅτι οἱ
δοκοῦντες ἄρχειν τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ με-
γάλοι αὐτῶν κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν. ⁴³ οὐχ οὕτως δὲ ἔστιν ἐν ⁴³
ὑμῖν· ἀλλ' ὅς ἐὰν θέλῃ γενέσθαι μέγας ἐν ὑμῖν, ἔσται ὑμῶν διά-
κονος, ⁴⁴ καὶ ὅς ἐὰν θέλῃ ὑμῶν γενέσθαι πρῶτος, ἔσται πάντων ⁴⁴
δοῦλος. ⁴⁵ καὶ γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθεν διακονη-⁴⁵
θῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ
πολλῶν.

Λc 22,
25-27.

Καὶ ἔρχονται εἰς Ἱεριχῶ. καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ ἀπὸ ⁴⁶
Ἱεριχῶ καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ ὄχλου ἱκανοῦ ὁ υἱὸς Τιμαίου
Βαρτίμαιος τυφλὸς προσαιτῆς ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδόν. ⁴⁷ καὶ ⁴⁷
ἀκούσας ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζαρηθὸς ἔστιν, ἤρξατο κράζειν καὶ
λέγειν Ὁ υἱὸς Δαυὶδ Ἰησοῦ, ἐλέησόν με. ⁴⁸ καὶ ἐπειτῶν αὐτῷ ⁴⁸
πολλοὶ ἵνα σιωπήσῃ· ὁ δὲ πολλῷ μᾶλλον ἔκραζεν Ἰὲ Δαυὶδ,
ἐλέησόν με. ⁴⁹ καὶ στὰς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Φωνήσατε αὐτόν. καὶ ⁴⁹
φωνοῦσιν τὸν τυφλὸν λέγοντες αὐτῷ Θάρσει, ἔγειρε, φωνεῖ σε.
⁵⁰ ὁ δὲ ἀποβαλὼν τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ ἀναπηδήσας ἦλθεν πρὸς ⁵⁰
τὸν Ἰησοῦν. ⁵¹ καὶ ἀποκριθεὶς αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Τί θέλεις ⁵¹
ποιήσω σοι; ὁ δὲ τυφλὸς εἶπεν αὐτῷ Ῥαββουνί, ἵνα ἀναβλέψω.
⁵² ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ Ὑπαγε, ἢ πίστις σου σέσωκέν σε. καὶ ⁵²
εὐθὺς ἀνέβλεψεν, καὶ ἠκολούθει αὐτῷ ἐν τῇ ὁδῷ.

Μτ 20,
29-34.
Λc 18,
35-43.

34. καὶ μαστιγώσουσιν αὐτόν καὶ ἐμπτύσουσιν αὐτῷ ... τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ
35. οἱ υἱοὶ ... om αὐτῷ secundum ... om σε 36. ποιῆσαι με 37. εἴ-
πον ... ἐκ δεξιῶν σου ... ἐξ ἀριστερῶν: ἐξ εὐωνύμων σου 38. ἢ: καὶ
39. εἶπον ... Τὸ μὲν ποτήριον 40. ἢ ἐξ: καὶ ἐξ ... εὐωνύμων μου 42. ὁ
δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος αὐτούς 43. οὕτω ... ἔστιν: ἔσται ... διά-
κονος ὑμῶν 44. ὅς ἐάν: ὅς ἂν 46. om ὁ ... ὁ τυφλός ... προσαιτῆς:
προσαιτῶν post ὁδόν 47. Ναζωραῖος 49. εἶπεν αὐτόν φωνηθῆναι ...
ἔγειραι 50. ἀναπηδήσας: ἀναστίας 51. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ... Ῥαβ-
βουνί 52. εὐθὺς ... ἠκολούθει τῷ Ἰησοῦ

XI.

Solemnis ingressio. Imprecatio ficus. Purgatio templi. De fide. precibus et placabilitate. De baptismo Johannis.

- 1 Καὶ ὅτε ἐγγίζουσιν εἰς Ἱερουσόλυμα, εἰς Βηθφαγῆ καὶ Βη- Mt 21,
1-11.
 θανίαν πρὸς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν, ἀποστέλλει δύο τῶν μαθητῶν Lc 19,
29-38.
 2 αὐτοῦ ² καὶ λέγει αὐτοῖς Ἐπάγετε εἰς τὴν κώμην τὴν κατέναντι Jo 12,
12-15.
 ὑμῶν, καὶ εὐθὺς εἰσπορευόμενοι εἰς αὐτὴν εὐρήσετε πῶλον δεδε-
 μένον, ἐφ' ὃν οὐδεὶς ἀνθρώπων κεκάθικεν· λύσατε αὐτὸν καὶ
 3 φέρετε. ³ καὶ εἰάν τις ὑμῖν εἴπῃ Τί ποιεῖτε τοῦτο; εἴπατε Ὁ κύ-
 4 ριος αὐτοῦ χρεῖαν ἔχει· καὶ εὐθὺς αὐτὸν ἀποστέλλει ὧδε. ⁴ καὶ
 ἀπῆλθον καὶ εὗρον πῶλον δεδεμένον πρὸς θύραν ἔξω ἐπὶ τοῦ
 5 ἀμφοδίου, καὶ λύουσιν αὐτόν. ⁵ καὶ τινες τῶν ἐκεῖ ἐστηκότων
 6 ἔλεγον αὐτοῖς Τί ποιεῖτε λύνοντες τὸν πῶλον; ⁶ οἱ δὲ εἶπον αὐ-
 7 τοῖς καθὼς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἀφῆκαν αὐτούς. ⁷ καὶ φέρουσιν
 τὸν πῶλον πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐπιβάλλουσιν αὐτῷ τὰ ἱμάτια
 8 αὐτῶν, καὶ ἐκάθισεν ἐπ' αὐτόν. ⁸ καὶ πολλοὶ τὰ ἱμάτια αὐτῶν
 ἔστρωσαν εἰς τὴν ὁδόν, ἄλλοι δὲ σιβιάδας, κόψαντες ἐκ τῶν
 9 ἄγρῶν. ⁹ καὶ οἱ προάγοντες καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες ἔκραζον
 10 Ὡσαννά, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου· ¹⁰ εὐλογη-
 μένη ἡ ἐρχομένη βασιλεία τοῦ πατρὸς ἡμῶν Δαυὶδ, ὡσαννά ἐν
 11 τοῖς ὑψίστοις. ¹¹ Καὶ εἰσῆλθεν εἰς Ἱερουσόλυμα εἰς τὸ ἱερόν· Mt 21, 11.
 καὶ περιβλεψάμενος πάντα, ὀψίας ἤδη οὔσης τῆς ὥρας, ἐξῆλθεν
 εἰς Βηθθανίαν μετὰ τῶν δώδεκα.
 12 Καὶ τῇ ἐπαύριον ἐξεληθόντων αὐτῶν ἀπὸ Βηθθανίας ἐπεινά- Mt 21,
18, 19.
 13 σεν. ¹³ καὶ ἰδὼν συκῆν ἀπὸ μακρόθεν ἔχουσαν φύλλα, ἦλθεν εἰ
 ἄρα τι εὐρήσει ἐν αὐτῇ, καὶ ἐλθὼν ἐπ' αὐτὴν οὐδὲν εὗρεν εἰ μὴ
 14 φύλλα· ὁ γὰρ καιρὸς οὐκ ἦν σύκων. ¹⁴ καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν
 αὐτῇ Μηκέτι εἰς τὸν αἰῶνα ἐκ σοῦ μηδεὶς καρπὸν φάγοι. καὶ
 ἤκουον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.
 15 Καὶ ἔρχονται εἰς Ἱερουσόλυμα. καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἱερόν Mt 21,
12-16.
 ἤρξατο ἐκβάλλειν τοὺς πωλοῦντας καὶ τοὺς ἀγοράζοντας ἐν τῷ Lc 19,
45-48.
 ἱερῷ, καὶ τὰς τραπέζας τῶν κολλυβιστῶν καὶ τὰς καθέδρας τῶν Jo 2,
14-17.
 16 πωλούντων τὰς περιστραῖας κατέστρεψεν, ¹⁶ καὶ οὐκ ἤφιεν ἵνα
 17 τις διενέγκῃ σκεῦος διὰ τοῦ ἱεροῦ, ¹⁷ καὶ ἐδίδασκεν καὶ ἔλεγεν

XI. 1. Ἱερουσαλήμ 2. εὐθὺς... λύσαντες αὐτὸν ἀγάγετε 3. Ὅτι ὁ κύριος... εὐθὺς... ἀποστελεῖ 4. καὶ ἀπῆλθον: ἀπῆλθον δέ... τὸν πῶλον... πρὸς τὴν θύραν 6. εἶπεν: ἐντείλατο 7. φέρουσιν: ἤγαγον... ἐπίβαλον... ἐπ' αὐτόν: ἐπ' αὐτῷ 8. καὶ πολλοί: πολλοὶ δέ... σιβιάδας... κόψαντες ἐκ τῶν ἄγρῶν: ἔκοπτον ἐκ τῶν δένδρων καὶ ἐστρώνον εἰς τὴν ὁδόν 9. ἔκραζον λέγοντες 10. βασιλεία ἐν ὀνόματι κυρίου 11. εἰς Ἱερουσόλυμα ὁ Ἰησοῦς καὶ εἰς τὸ 13. ὅτι ἀπὸ... εὐρήσει τι... οὐ γὰρ ἦν καιρὸς σύκων 14. ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς... ἐκ σοῦ εἰς τὸν αἰῶνα οὐδεὶς 15. εἰσελθὼν ὁ Ἰησοῦς... om τούς secundum 17. καὶ ἔλεγεν: λέγων αὐτοῖς... ἐποιήσατε

*E^s 56, 7. Οὐ γέγραπται ὅτι ὁ οἶκος μου οἶκος προσευχῆς κληθήσεται πᾶ-
 *Jer 7, 11. σιν τοῖς ἔθνεσιν; ὑμεῖς δὲ πεποιήκατε αὐτὸν σπήλαιον ληστῶν.
 18 καὶ ἤκουσαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς, καὶ ἐζήτουν πῶς 18
 αὐτὸν ἀπολέσωσιν· ἐφοβοῦντο γὰρ αὐτόν, πᾶς γὰρ ὁ ὄχλος ἐξε-
 πλῆσσετε ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ.

Mt 21, 30-22. Καὶ ὅταν ὀψὲ ἐγένετο, ἐξεπορεύετο ἔξω τῆς πόλεως. 20 καὶ 19 20
 παραπορευόμενοι πρὸς εἶδον τὴν συκῆν ἐξηραμμένην ἐκ ῥιζῶν.
 21 καὶ ἀναμνησθεῖς ὁ Πέτρος λέγει αὐτῷ Ῥαββί, ἴδε ἡ συκὴ ἦν 21
 κατηράσω ἐξήρανται. 22 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς 22
 "Ἐχετε πίστιν Θεοῦ. 23 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ὡς ἂν εἴπῃ τῷ ὄρει 23
 τούτῳ Ἄρθητι καὶ βλήθητι εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ μὴ διακριθῇ
 ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, ἀλλὰ πιστεύῃ ὅτι ὁ λαλεῖ γίνεται, ἔσται
 αὐτῷ. 24 διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, πάντα ὅσα προσεύχεσθε καὶ αἰ- 24
 τεῖσθε, πιστεύετε ὅτι ἐλάβετε, καὶ ἔσται ὑμῖν. 25 καὶ ὅταν στή- 25
 Mt 6, 14. κετε προσευχόμενοι, ἀφίετε εἴ τι ἔχετε κατὰ τινος, ἵνα καὶ ὁ
 πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀφῇ ὑμῖν τὰ παραπτώματα ὑμῶν.

Mt 21, 23-27. Καὶ ἔρχονται πάλιν εἰς Ἱερουσόλυμα. καὶ ἐν τῷ ἱερῷ περι- 27
 23-27. πατοῦντος αὐτοῦ ἔρχονται πρὸς αὐτόν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμ-
 Lc 20, 1-8. ματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι, 28 καὶ ἔλεγον αὐτῷ Ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ 28
 ταῦτα ποιεῖς; ἢ τίς σοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἔδωκεν ἵνα ταῦτα
 ποιῆς; 29 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Ἐπερωτήσω ὑμᾶς ἓνα λόγον, 29
 καὶ ἀποκριθῆτέ μοι, καὶ ἐρῶ ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.
 30 τὸ βάπτισμα τὸ Ἰωάννου ἐξ οὐρανοῦ ἦν ἢ ἐξ ἀνθρώπων; ἀπο- 30
 κριθῆτέ μοι. 31 καὶ διελογίζοντο πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντες Ἐάν 31
 εἴπωμεν Ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ Διὰ τί οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ; 32 ἀλλὰ 32
 εἴπωμεν Ἐξ ἀνθρώπων; ἐφοβοῦντο τὸν λαόν· ἅπαντες γὰρ εἶχον
 τὸν Ἰωάννην ὄντως ὅτι προφήτης ἦν. 33 καὶ ἀποκριθέντες τῷ 33
 Ἰησοῦ λέγουσιν Οὐκ οἶδαμεν. καὶ ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς Οὐδὲ
 ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.

XII.

Parabola de vinitoribus filii occisoribus; lapis repudiatus. Agitur
 de censu, resurrectione, principali praecepto, Davidis filio, legis
 peritorum ambitione et avaritia. Munusculum viduae.

Mt 21, 33-46. Καὶ ἤρξατο αὐτοῖς ἐν παραβολαῖς λαλεῖν Ἀμπελῶνα ἀνθρω- 1
 33-46. πος ἐφύτευσεν, καὶ περιέθηκεν φραγμὸν καὶ ὠρῆξεν ὑπολήριον καὶ
 9-19. ὄκωδόμησεν πύργον, καὶ ἐξέδετο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησεν.

18. οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ ἀρχιερεῖς... ἀπολέσωσιν... πᾶς γὰρ: ὅτι πᾶς
 19. ὅτε 20. πρὸς εἶδον 22. ὅτι ὁ 23. ἀμὴν γὰρ... πιστεύσῃ
 ὅτι ἂ λέγει... add in fine ὁ ἐάν εἴπῃ 24. ὅσα ἂν προσευχόμενοι αἰ-
 τεῖσθε... λαμβάνετε 25. στήκητε 26. Εἰ δὲ ὑμεῖς οὐκ ἀφίετε, οὐδὲ ὁ
 πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν 28. λε-
 γουσιν... ἢ: καὶ 29. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀποκριθεὶς... ὑμᾶς κἀγώ 30. ὅτι
 τὸ secundum 31. ἐλογίζοντο... Διὰ τί οὐκ 32. ἀλλ' ἐάν... ὅτι ὄν-
 τως 33. λέγουσι τῷ Ἰησοῦ... ὁ Ἰησοῦς ἀποκριθεὶς

XII. 1. λαλεῖν: λέγειν... ἐφύτευσεν ἄνθρωπος... ἐξέδετο

- 2 ² καὶ ἀπέστειλεν πρὸς τοὺς γεωργοὺς τῷ καιρῷ δοῦλον, ἵνα παρὰ
 3 τῶν γεωργῶν λάβῃ ἀπὸ τῶν καρπῶν τοῦ ἀμπελώνος· ³ καὶ λα-
 4 βόντες αὐτὸν ἔδειραν καὶ ἀπέστειλαν κενόν. ⁴ καὶ πάλιν ἀπέ-
 5 στειλεν πρὸς αὐτοὺς ἄλλον δοῦλον· κακῆϊνον ἐκεφαλαίωσαν καὶ
 6 ἠτίμησαν. ⁵ καὶ ἄλλον ἀπέστειλεν· κακῆϊνον ἀπέκτειναν, καὶ
 7 πολλοὺς ἄλλους, οὓς μὲν δέροντες, οὓς δὲ ἀποκτείνοντες. ⁶ ἔτι
 8 ἓνα εἶχεν υἱὸν ἀγαπητόν· ἀπέστειλεν αὐτὸν ἔσχατον πρὸς αὐτοὺς
 9 λέγων ὅτι ἐντραπήσονται τὸν υἱὸν μου. ⁷ ἐκείνοι δὲ οἱ γεωργοὶ
 10 πρὸς ἑαυτοὺς εἶπαν ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε ἀποκτεί-
 11 νωμεν αὐτόν, καὶ ἡμῶν ἔσται ἡ κληρονομία. ⁸ καὶ λαβόντες
 12 ἀπέκτειναν αὐτόν, καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω τοῦ ἀμπελώνος. ⁹ τί
 13 ποιήσει ὁ κύριος τοῦ ἀμπελώνος; ἐλεύσεται καὶ ἀπολέσει τοὺς
 14 γεωργοὺς, καὶ δώσει τὸν ἀμπελώνα ἄλλοις. ¹⁰ οὐδὲ τὴν γραφὴν
 15 ταύτην ἀνέγνωτε Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ^{*Ps 118,}
 16 ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας· ¹¹ παρὰ κυρίου ἐγένετο αὕτη καὶ
 17 ἔστιν θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν; ¹² καὶ ἐζήτουν αὐτὸν κρα-
 18 τήσαι, καὶ ἐφοβήθησαν τὸν ὄχλον· ἔγνωσαν γὰρ ὅτι πρὸς αὐτοὺς
 19 τὴν παραβολὴν εἶπεν. καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἀπῆλθον.
- 13 Καὶ ἀποστέλλουσιν πρὸς αὐτόν τινες τῶν Φαρισαίων καὶ ^{Mt 22,}
 14 τῶν Ἡρωδιανῶν, ἵνα αὐτὸν ἀγρεύσωσιν λόγῳ. ¹⁴ καὶ ἐλθόντες ^{16-22,}
 λέγουσιν αὐτῷ Διδάσκαλε, οἴδαμεν ὅτι ἀληθὴς εἶ καὶ οὐ μέλει ^{Lc 20,}
 σοι περὶ οὐδενός· οὐ γὰρ βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπων, ἀλλ' ^{20-26,}
 ἐπ' ἀληθείας τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ διδάσκεις· ἔξεστιν κῆρσον Καί-
 15 σαρι δοῦναι ἢ οὐ; δῶμεν ἢ μὴ δῶμεν; ¹⁵ ὁ δὲ εἰδὼς αὐτῶν τὴν
 16 ὑπόκρισιν εἶπεν αὐτοῖς Τί με πειράζετε; φέρετέ μοι δηνάριον
 17 ἵνα ἴδω. ¹⁶ οἱ δὲ ἤνεγκαν· καὶ λέγει αὐτοῖς Τίνος ἢ εἰκὼν αὕτη
 18 καὶ ἡ ἐπιγραφή; οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ Καίσαρος. ¹⁷ ὁ δὲ Ἰησοῦς
 19 εἶπεν Τὰ Καίσαρος ἀπόδοτε Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ.
 20 καὶ ἐθαύμαζον ἐπ' αὐτῷ.
- 18 Καὶ ἔρχονται Σαδδουκαῖοι πρὸς αὐτόν, οἵτινες λέγουσιν ^{Mt 22,}
 19 ἀνάστασιν μὴ εἶναι, καὶ ἐπρωτόων αὐτὸν λέγοντες ^{23-33,} ¹⁹ Διδάσκαλε, ^{Lc 20,}
 Μωσῆς ἔγραψεν ἡμῖν ὅτι εἴαν τις ἀδελφὸς ἀποθάνῃ καὶ κατα- ^{27-38,}
 λίπῃ γυναῖκα καὶ μὴ ἀφῆ τέκνον, ἵνα λάβῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ^{*Dt 25, 5}
 20 τὴν γυναῖκα καὶ ἐξαναστήσῃ σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. ²⁰ ἑπτὰ
 21 ἀδελφοὶ ἦσαν· καὶ ὁ πρῶτος ἔλαβεν γυναῖκα, καὶ ἀποθνήσκων
 22 οὐκ ἀφῆκεν σπέρμα. ²¹ καὶ ὁ δεύτερος ἔλαβεν αὐτήν, καὶ ἀπέ-

2. τοῦ καρποῦ 3. οἱ δὲ λαβόντες 4. λιθοβολήσαντες ἐκεφαλαίωσαν καὶ ἀπέστειλαν ἠτιμωμένον 5. καὶ πάλιν ἄλλον... οὓς bis: τοὺς... ἀποκτείνοντες 6. ἔτι οὖν ἓνα υἱὸν ἔχων ἀγαπητόν αὐτοῦ ἀπέστειλε καὶ αὐτὸν πρὸς αὐτοὺς ἔσχατον 7. εἶπον πρὸς ἑαυτούς 8. αὐτὸν ἀπέκτειναν... ἐξέβαλον αὐτόν: om αὐτόν 9. τί οὖν 14. οἱ δὲ ἐλθόντες 16. εἶπον 17. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Ἀπόδοτε τὰ Καίσαρος... ἐθαύμασαν 18. ἐπρωτόησαν 19. Μωσῆς... τέκνα μὴ ἀφῆ... τὴν γυναῖκα αὐτοῦ 20. 5^e (non 5) ἑπτὰ οὖν

θανεν μὴ καταλιπὼν σπέρμα· καὶ ὁ τρίτος ὡσαύτως ²² καὶ οἱ ²²
 ἐπτά οὐκ ἀφήκαν σπέρμα. ἔσχατον πάντων καὶ ἡ γυνὴ ἀπέθανεν.
²³ ἐν τῇ ἀναστάσει, ὅταν ἀναστῶσιν, τίνος αὐτῶν ἔσται γυνή; ²³
 οἱ γὰρ ἐπτά ἔσχον αὐτὴν γυναῖκα. ²⁴ ἔφη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Οὐ ²⁴
 διὰ τοῦτο πλανᾶσθε μὴ εἰδότες τὰς γραφὰς μηδὲ τὴν δύναμιν
 τοῦ Θεοῦ; ²⁵ ὅταν γὰρ ἐκ νεκρῶν ἀναστῶσιν, οὔτε γαμοῦσιν οὔτε ²⁵
 γαμίζονται, ἀλλ' εἰσὶν ὡς ἄγγελοι οἱ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ²⁶ περὶ δὲ ²⁶
 τῶν νεκρῶν, ὅτι ἐγείρονται, οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῇ βίβλῳ Μουσαίως
 ἐπὶ τοῦ βράτου πῶς εἶπεν αὐτῷ ὁ Θεὸς λέγων Ἐγὼ ὁ Θεὸς
 Ἀβραάμ καὶ Θεὸς Ἰσαὰκ καὶ Θεὸς Ἰακώβ; ²⁷ οὐκ ἔστιν Θεὸς ²⁷
 νεκρῶν ἀλλὰ ζώντων· πολὺ πλανᾶσθε.

Καὶ προσελθὼν εἰς τῶν γραμματέων, ἀκούσας αὐτῶν συνζή- ²⁸
 τούντων, εἰδὼς ὅτι καλῶς ἀπεκρίθη αὐτοῖς, ἐπηρώτησεν αὐτόν
 Ποία ἐστὶν ἐντολὴ πρώτη πάντων; ²⁹ ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς ὅτι ²⁹
 πρώτη ἐστὶν Ἄκουε Ἰσραὴλ, κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν κύριος εἰς ἐστίν,
³⁰ καὶ ἀγαπήσεις κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου ³⁰
 καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου. ³¹ δευ- ³¹
 τέρα αὕτη Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. μεῖζον τού-
 των ἄλλη ἐντολὴ οὐκ ἔστιν. ³² καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ γραμματεὺς ³²
 Καλῶς, διδάσκαλε, ἐπ' ἀληθείας εἶπας ὅτι εἰς ἐστὶν καὶ οὐκ
 ἔστιν ἄλλος πληρ αὐτοῦ. ³³ καὶ τὸ ἀγαπᾶν αὐτὸν ἐξ ὅλης τῆς ³³
 καρδίας καὶ ἐξ ὅλης τῆς συνέσεως καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος καὶ τὸ
 ἀγαπᾶν τὸν πλησίον ὡς ἑαυτὸν πλεῖον ἐστὶν πάντων τῶν ὀλοκαν-
 τωμάτων καὶ θυσιῶν. ³⁴ καὶ ὁ Ἰησοῦς, ἰδὼν αὐτὸν ὅτι νουνεχῶς ³⁴
 ἀπεκρίθη, εἶπεν αὐτῷ Οὐ μακρὰν εἶ ἀπὸ τῆς βασιλείας τοῦ
 Θεοῦ. καὶ οὐδεὶς οὐκέτι ἐτόλμα αὐτὸν ἐπερωτῆσαι. ³⁵ Καὶ ἀπο- ³⁵
 κριθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἔλεγεν διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ Πῶς λέγουσιν οἱ
 γραμματεῖς ὅτι ὁ Χριστὸς υἱὸς ἐστὶν Δαυὶδ; ³⁶ αὐτὸς Δαυὶδ ³⁶
 εἶπεν ἐν τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ Εἶπεν κύριος τῷ κυρίῳ μου Κά-
 θισον ἐκ δεξιῶν μου ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποκάτω τῶν
 ποδῶν σου. ³⁷ αὐτὸς Δαυὶδ λέγει αὐτὸν κύριον, καὶ πόθεν αὐτοῦ ³⁷
 ἐστὶν υἱός; καὶ ὁ πολὺς ὄχλος ἤκουεν αὐτοῦ ἠδέως. ³⁸ Καὶ ἐν ³⁸
 τῇ διδαχῇ αὐτοῦ ἔλεγεν Βλέπετε ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν θε-

21. μὴ καταλιπὼν σπέρμα: καὶ οὐδὲ αὐτὸς ἀφήκε σπέρμα 22. καὶ οἱ
 ἐπτά οὐκ: καὶ ἔλαβον αὐτὴν οἱ ἐπτά, καὶ οὐκ... ἐσχάτη... ἀπέθανε
 καὶ ἡ γυνή 23. ἐν τῇ οὖν 24. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς
 25. γαμίζονται 26. Μουσαίως ἐπὶ τῆς βράτου ὡς... Θεὸς bis: ὁ Θεὸς
 27. ὁ Θεὸς... ἀλλὰ Θεὸς ζώντων ὑμεῖς οὖν πολὺ πλανᾶσθε 28. συ-
 ζητούντων... αὐτοῖς ἀπεκρίθη... πρώτη πασῶν ἐντολὴ 29. ὁ δὲ Ἰησοῦς
 ἀπεκρίθη αὐτῷ... πρώτη ἐστίν: πρώτη πασῶν τῶν ἐντολῶν 30. ψυχῆς
 σου: add καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου... add in fine αὕτη πρώτη ἐντολὴ
 31. καὶ δευτέρα ὁμοία αὕτη 32. ὅτι εἰς ἐστὶ Θεός 33. συνέσεως: add
 καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς... τῶν θυσιῶν 36. αὐτὸς γὰρ... ὁ κύριος...
 Κάθου... ὑποκάτω: ὑποπόδιον 37. αὐτὸς οὖν... υἱὸς αὐτοῦ ἐστὶ
 38. Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ

λότων ἐν στολαῖς περιπατεῖν καὶ ἀσπασμούς ἐν ταῖς ἀγοραῖς
 39³⁹ καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ πρωτοκλισίας ἐν
 40 τοῖς δεῖπνοις· 40 οἱ κατέσθοντες τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν καὶ Mt 23, 14.
Lc 20, 47.
 προφάσει μακρὰ προσευχόμενοι, οὗτοι λήμφονται περισσότερον
 κρίμα.

41 Καὶ καθίσας κατέναντι τοῦ γαζοφυλακίου ἐθεώρει πῶς ὁ Lc 21,
1-4.
 ὄγλος βάλλει χαλκὸν εἰς τὸ γαζοφυλάκιον· καὶ πολλοὶ πλούσιοι
 42 ἔβαλλον πολλά, 42 καὶ ἔλθοῦσα μία χήρα πτωχὴ ἔβαλεν λεπτὰ
 43 δνό, ὃ ἐστὶν κοδραντίας. 43 καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς
 αὐτοῦ λέγει αὐτοῖς Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἡ χήρα αὕτη ἡ πτωχὴ
 πλεῖον πάντων βέβληκεν τῶν βαλλόντων εἰς τὸ γαζοφυλάκιον·
 44⁴⁴ πάντες γὰρ ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον· αὕτη δὲ ἐκ
 τῆς ὑστερήσεως αὐτῆς πάντα ὅσα εἶχεν ἔβαλεν, ὅλον τὸν βίον
 αὐτῆς.

XIII.

Interitus templi et civitatis. Pseudochristi; pericula et promissiones.
 Adventus iudicis.

1 Καὶ ἐκπορευομένον αὐτοῦ ἐκ τοῦ ἱεροῦ, λέγει αὐτῷ εἰς ἐκ Mt 24,
1-8.
Lc 21,
5-11.
 τῶν μαθητῶν αὐτοῦ Διδάσκαλε, ἴδε ποταποὶ λίθοι καὶ ποταπαὶ
 2 οἰκοδομαί. 2 καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ Βλέπεις ταύτας τὰς με-
 γάλας οἰκοδομάς; οὐ μὴ ἀφεθῆ λίθος ἐπὶ λίθῳ, ὃς οὐ μὴ κατα-
 3 λυθῆ. 3 καὶ καθημένου αὐτοῦ εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν κατέναντι
 τοῦ ἱεροῦ, ἐπηρώτα αὐτὸν κατ' ἰδίαν Πέτρος καὶ Ἰάκωβος καὶ
 4 Ἰωάννης καὶ Ἀνδρέας 4 εἶπόν ἡμῖν πότε ταῦτα ἔσται; καὶ τί τὸ
 5 σημεῖον ὅταν μέλλῃ ταῦτα συντελεῖσθαι πάντα; 5 ὁ δὲ Ἰησοῦς
 6 ἤρξατο λέγειν αὐτοῖς Βλέπετε μὴ τις ὑμᾶς πλανήσῃ. 6 πολλοὶ
 ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου λέγοντες ὅτι ἐγὼ εἰμι, καὶ πολλοὺς
 7 πλανήσουσιν. 7 ὅταν δὲ ἀκούετε πολέμους καὶ ἀκοὰς πολέμων,
 8 μὴ θροεῖσθε· δεῖ γενέσθαι, ἀλλ' οὕτω τὸ τέλος. 8 ἐγεργήσεται
 γὰρ ἔθνος ἐπὶ ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν, ἔσονται σεισμοὶ
 9 κατὰ τόπους, ἔσονται λιμοί. 9 ἀρχαὶ ὀδίνων ταῦτα. Βλέπετε δὲ Mt 10,
17-22.
Lc 21,
12-19.
 ὑμεῖς ἑαυτούς· παραδώσουσιν ὑμᾶς εἰς συνέδρια καὶ εἰς συναγω-
 γὰς δαρήσεσθε καὶ ἐπὶ ἡγεμόνων καὶ βασιλέων σταθήσεσθε
 10 ἕνεκεν ἐμοῦ, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. 10 καὶ εἰς πάντα τὰ ἔθνη
 11 πρῶτον δεῖ κηρυχθῆναι τὸ εὐαγγέλιον. 11 καὶ ὅταν ἄγωσιν ὑμᾶς Lc 12,
11 s.
 παραδιδόντες, μὴ προμεριμνᾶτε τί λαλήσητε, ἀλλ' ὃ ἐὰν δοθῆ
 ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ, τοῦτο λαλεῖτε· οὐ γὰρ ἔστε ὑμεῖς οἱ λα-

40. κατεσθίοντες ... λήφονται 41. καθίσας ὁ Ἰησοῦς 43. βαλόντων

XIII. 1. εἰς ἐκ: om ἐκ 2. καὶ ὁ Ἰησοῦς ἀποκριθεὶς 3. ἐπηρώτων
 4. εἶπέ ... πάντα ταῦτα συντελεῖσθαι 5. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀποκριθεὶς
 αὐτοῖς ἤρξατο λέγειν 6. πολλοὶ γὰρ 7. ἀκούσητε ... δεῖ γὰρ 8. καὶ
 ἔσονται σεισμοὶ κατὰ τόπους, καὶ ἔσονται λιμοὶ καὶ ταραχαί 9. παραδώ-
 σουσι γὰρ ὑμᾶς ... 5^e (non 5) συναγωγὰς· 10. δεῖ πρῶτον 11. καὶ ὅταν:
 ὅταν δέ ... ἀγώγων ... λαλήσητε: add μηδὲ μελετᾶτε

λοῦντες ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ¹² καὶ παραδώσει ἀδελφὸς ¹²
ἀδελφὸν εἰς θάνατον καὶ πατὴρ τέκνον, καὶ ἐπαναστήσονται
τέκνα ἐπὶ γονεῖς καὶ θανατώσουσιν αὐτούς. ¹³ καὶ ἔσεσθε μι- ¹³
σοῦμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου· ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς
τέλος, οὗτος σωθήσεται. ¹⁴ Ὅταν δὲ ἴδητε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρη- ¹⁴
μώσεως ἐστηκὸς ὅπου οὐ δεῖ, ὁ ἀγαρινώσκων νοεῖτω, τότε οἱ
ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φεγγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη, ¹⁵ ὁ δὲ ἐπὶ τοῦ δώματος ¹⁵
μὴ καταβάτω εἰς τὴν οἰκίαν μηδὲ εἰσελθάτω τι ἄραι ἐκ τῆς
οἰκίας αὐτοῦ, ¹⁶ καὶ ὁ εἰς τὸν ἀγρὸν μὴ ἐπιστρεφάτω εἰς τὰ ¹⁶
ὀπίσω ἄραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ. ¹⁷ οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις ¹⁷
καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις. ¹⁸ προσευχεσθε ¹⁸
δὲ ἵνα μὴ γένηται χειμῶνος. ¹⁹ ἔσονται γὰρ αἱ ἡμέραι ἐκείναι ¹⁹
θλίψις, ὅσα οὐ γέγονεν τοιαύτη ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως, ἣν ἔκτισεν ὁ
θεός, ἕως τοῦ νῦν καὶ οὐ μὴ γένηται. ²⁰ καὶ εἰ μὴ ἐκολόβωσεν ²⁰
κύριος τὰς ἡμέρας, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σὰρξ· ἀλλὰ διὰ τοὺς
ἐκλεκτούς οὓς ἐξελέξατο ἐκολόβωσεν τὰς ἡμέρας. ²¹ καὶ τότε ²¹
εἰάν τις εἴπῃ ὑμῖν Ἴδε ὧδε ὁ Χριστός, ἴδε ἐκεῖ, μὴ πιστεύετε.
²² ἐγερθήσονται γὰρ ψευδοπροφήται καὶ ποιήσουσιν σημεῖα καὶ ²²
τέρατα πρὸς τὸ ἀποπλανᾶν, εἰ δυνατόν, τοὺς ἐκλεκτούς. ²³ ὑμεῖς ²³
δὲ βλέπετε· προεῖρηκα ὑμῖν πάντα. ²⁴ Ἀλλὰ ἐν ἐκείναις ταῖς ²⁴
ἡμέραις μετὰ τὴν θλίψιν ἐκείνην ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ ἡ
σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς, ²⁵ καὶ οἱ ἀστέρες ἔσονται ἐκ ²⁵
τοῦ οὐρανοῦ πίπτοντες, καὶ αἱ δυνάμεις αἱ ἐν τοῖς οὐρανοῖς σα-
λευθήσονται. ²⁶ καὶ τότε ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχό- ²⁶
μενον ἐν νεφέλαις μετὰ δυνάμεως πολλῆς καὶ δόξης. ²⁷ καὶ τότε ²⁷
ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους καὶ ἐπισυνάξει τοὺς ἐκλεκτούς ἐκ τῶν
τεσσάρων ἀνέμων ἀπ' ἄκρου γῆς ἕως ἄκρου οὐρανοῦ. ²⁸ Ἀπὸ δὲ ²⁸
τῆς συκῆς μάθετε τὴν παραβολήν. ὅταν αὐτῆς ἦδη ὁ κλάδος
ἀπαλὸς γένηται καὶ ἐκφύῃ τὰ φύλλα, γινώσκεται ὅτι ἐγγὺς τὸ
θέρος ἐστίν· ²⁹ οὕτως καὶ ὑμεῖς ὅταν ταῦτα ἴδητε γινόμενα, ²⁹
γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς ἐστὶν ἐπὶ θύραις. ³⁰ ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ ³⁰
μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη μέχρις οὗ ταῦτα πάντα γένηται. ³¹ ὁ ³¹
οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρε-
λεύσονται. ³² Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἢ τῆς ὥρας οὐδεὶς ³²
οἶδεν, οὐδὲ ἄγγελος ἐν οὐρανῷ οὐδὲ ὁ υἱός, εἰ μὴ ὁ πατήρ.
³³ βλέπετε, ἀγρυπνεῖτε· οὐκ οἴδατε γὰρ πότε ὁ καιρὸς ἐστίν. ³³

Mt 24,
15-25,
Lc 21,
20-24,
*Dn 9,
27.

Lc 17, 23.

Mt 24,
29-31,
Lc 21,
25-28.

Mt 24,
32-35,
Lc 21,
29-33.

Mt 24, 36.

Mt 25,
13 ss.

12. καὶ παραδώσει: παραδ. δέ 14. ἐρημώσεως τὸ ἐρηθῆν ὑπὸ Δανιὴλ τοῦ
προφήτου ... ζε ἐστός, ζ ἐστός 15. εἰσελθῆτω ἄραι τι 16. ἀγρὸν:
add ὦν 18. γένηται ἢ φυχῆ ὑμῶν χειμῶνος 19. ἦν: ἦς 20. κύριος
ἐκολόβωσε 21. ὑμῖν εἴπῃ Ἰδοὺ ὧδε ὁ Χριστός· ἢ Ἰδοὺ ... μὴ πιστεύ-
σητε 22. ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφῆται· καὶ δώσουσι ... καὶ τοὺς
ἐκλεκτούς 23. βλέπετε· ἰδοὺ 24. Ἀλλ' ἐν 25. οἱ ἀστέρες τοῦ οὐρανοῦ
ἔσονται ἐκπίπτοντες 27. ἀγγέλους αὐτοῦ ... ἐκλεκτούς αὐτοῦ 28. γι-
νώσκετε 29. οὕτω 30. πάντα ταῦτα 31. οὐ μὴ παρέλθωσι 32. καὶ
pro ἡ ... οἱ ἄγγελοι οἱ ἐν οὐρανῷ 33. ἀγρυπνεῖτε καὶ προσευχεσθε

- 34 ³⁴ ὡς ἄνθρωπος ἀπόδημος ἀφείς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ καὶ δοὺς τοῖς
 δούλοις αὐτοῦ τὴν ἐξουσίαν, ἐκάστῳ τὸ ἔργον αὐτοῦ, καὶ τῷ
 35 θυρωρῷ ἐνετείλατο ἵνα γρηγορῇ. ³⁵ γρηγορεῖτε οὖν· οὐκ οἴδατε
 γὰρ πότε ὁ κύριος τῆς οἰκίας ἔρχεται, ἢ ὀψὲ ἢ μεσονύκτιον ἢ
 36 ἄλεκτοροφωνίας ἢ πρωί· ³⁶ μὴ ἐλθὼν ἐξαίφνης εὗρη ὑμᾶς κα-
 37 θεύδοντας. ³⁷ ὁ δὲ ὑμῖν λέγω, πᾶσιν λέγω· γρηγορεῖτε.

Mt 24, 42,
Lc 21,
34 ss.

XIV.

Insidiae. Unctio. Pactio Judae. Coena ultima. Praedictiones.
 Anxietas in horto. Captio. Damnatio. Abnegatio Petri.

- 1 Ἦν δὲ τὸ πάσχα καὶ τὰ ἄζυμα μετὰ δύο ἡμέρας, καὶ ἐξή-
 2 σαντες ἀποκτείνωσιν· ² ἔλεγον γάρ Μῆ ἐν τῇ ἑορτῇ, μὴ ποτε
 ἔσται θόρυβος τοῦ λαοῦ.
 3 Καὶ ὄντος αὐτοῦ ἐν Βηθανίᾳ ἐν τῇ οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ λε-
 4 προῦ, κατακειμένον αὐτοῦ ἦλθεν γυνὴ ἔχουσα ἀλάβαστρον μύρου
 5 ἑαυτοῦ τῆς κεφαλῆς. ⁴ ἦσαν δὲ τινες ἀγανακτοῦντες πρὸς
 6 αὐτὴν εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὕτη τοῦ μύρου γέγονεν; ⁵ ἠδύνατο
 7 γὰρ τοῦτο τὸ μύρον πραθῆναι ἐπάνω δηναρίων τριακοσίων καὶ
 8 δοθῆναι τοῖς πτωχοῖς· καὶ ἐνεβριμῶντο αὐτῇ. ⁶ ὁ δὲ Ἰησοῦς
 9 εἶπερ Ἀφετε αὐτὴν· τί αὐτῇ κόπους παρέχετε; καλὸν ἔργον εἰργά-
 10 σατο ἐν ἐμοί. ⁷ πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν,
 11 καὶ ὅταν θέλητε δύνασθε αὐτοῖς εὖ ποιῆσαι, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε
 12 ἔχετε. ⁸ ὁ ἔσχεν ἐποίησεν· προέλαβεν μυρίσαι μου τὸ σῶμα εἰς
 13 τὸν ἐνταφιασμόν. ⁹ ἀμὴν δὲ λέγω ὑμῖν, ὅπου ἂν κηρυχθῇ τὸ εὐαγ-
 14 γέλιον εἰς ὅλον τὸν κόσμον, καὶ ὃ ἐποίησεν αὕτη λαληθήσεται εἰς
 μνημόσυνον αὐτῆς.
 10 Καὶ Ἰούδας Ἰσκαριώτης ὁ εἰς τῶν δώδεκα ἀπῆλθεν πρὸς
 11 τοὺς ἀρχιερεῖς ἵνα αὐτὸν παραδοῖ αὐτοῖς. ¹¹ οἱ δὲ ἀκούσαντες
 ἐχάρησαν καὶ ἐπηγγείλαντο αὐτῷ ἀργύριον δοῦναι· καὶ ἐζήτη-
 12 σεν πῶς αὐτὸν εὐκαίρως παραδοῖ.
 13 Καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῶν ἄζυμων, ὅτε τὸ πάσχα ἔθνον, λέ-
 14 γουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ Ποῦ θέλεις ἀπελθόντες εἰτοιμά-
 15 σωμεν ἵνα φάγῃς τὸ πάσχα; ¹³ καὶ ἀποστέλλει δύο τῶν μαθη-
 τῶν αὐτοῦ καὶ λέγει αὐτοῖς Ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἀπαν-
 16 τήσει ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστάζων, ἀκολουθήσατε
 17 αὐτῷ, ¹⁴ καὶ ὅπου ἂν εἰσέλθῃ εἶπατε τῷ οἰκοδεσπότῃ ὅτι ὁ δι-

Mt 26,
3-5.

Mt 26,
6-13.
Jo 12,
1-8.
(Lc 7,
36 ss.)

Mt 26,
14-16.
Lc 22,
3-5.

Mt 26,
17-19.
Lc 22,
7-13.

34. καὶ ἐκάστῳ 35. ἢ ὀψὲ: om ἢ ... μεσονυκτίου 37. ὁ: ᾧ

XIV. 2. γάρ: δέ ... θόρυβος ἔσται 3. καὶ συντριψάσα ... τὴν: τὸ ... κατέχευεν αὐτοῦ κατὰ 4. πρὸς ἑαυτοὺς καὶ λέγοντες 5. om τὸ μύρον ... τριακοσίων δηναρίων 6. εἰς ἐμὲ 7. αὐτοῖς: αὐτοῦς 8. εἶχεν αὕτη, ἐποίησε 9. om δέ ... τὸ εὐαγγέλιον τοῦτο 10. ὁ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης εἰς ... παραδοῖ αὐτόν 11. εὐκαίρως αὐτόν παραδοῖ 14. ὅπου ἂν

δάσκαλος λέγει Ποῦ ἔστιν τὸ κατάλυμά μου, ὅπου τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω; ¹⁵ καὶ αὐτὸς ὑμῖν δείξει ἀνώγειον ¹⁵ μέγα ἐστρωμένον ἑτοιμον· καὶ ἐκεῖ ἐτοιμάσατε ἡμῖν. ¹⁶ καὶ ἐξῆλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ ἦλθον εἰς τὴν πόλιν καὶ εὔρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς, καὶ ἠτοιμάσαν τὸ πάσχα. ¹⁷ Καὶ ὀψίας γενομένης ¹⁷ ἔρχεται μετὰ τῶν δώδεκα. ¹⁸ καὶ ἀνακειμένων αὐτῶν καὶ ἐσθίων-¹⁸ των εἶπεν ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἰς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με, ὁ ἐσθίων μετ' ἐμοῦ. ¹⁹ ἤρξαντο λυπεῖσθαι καὶ λέγειν αὐτῷ ¹⁹ εἰς κατὰ εἰς Μῆτι ἐγώ; καὶ ἄλλος Μῆτι ἐγώ; ²⁰ ὁ δὲ εἶπεν ²⁰ αὐτοῖς Εἰς ἐκ τῶν δώδεκα, ὁ ἐμβαπτόμενος μετ' ἐμοῦ εἰς τὸ τρυβλίον· ²¹ ὅτι ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει καθὼς γέ-²¹ γραπται περὶ αὐτοῦ· οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται· καλὸν αὐτῷ εἰ οὐκ ἐγενήθη ὁ ἄν-²²θρωπος ἐκεῖνος. ²² Καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν λαβὼν ἄρτον εὐλογήσας ²² ἔκλασεν καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς καὶ εἶπεν Δάβετε· τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά μου. ²³ καὶ λαβὼν ποτήριον εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς, ²³ καὶ ἔπιον ἐξ αὐτοῦ πάντες. ²⁴ καὶ εἶπεν αὐτοῖς Τοῦτό ἐστιν τὸ ²⁴ αἷμά μου τῆς διαθήκης τὸ ἐκχυννόμενον ὑπὲρ πολλῶν. ²⁵ ἀμὴν ²⁵ λέγω ὑμῖν ὅτι οὐκέτι οὐ μὴ πῖω ἐκ τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὅταν αὐτὸ πίνω καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ.

Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν. ²⁷ καὶ ²⁶ ²⁷ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ὅτι πάντες σκανδαλισθήσεσθε, ὅτι γέγρα-²⁸ πται Πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ τὰ πρόβατα διασκορπισθήσονται. ²⁸ ἀλλὰ μετὰ τὸ ἐγερθῆναί με προάξω ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν. ²⁹ ὁ δὲ Πέτρος ἔφη αὐτῷ Εἰ καὶ πάντες σκανδαλισθήσονται, ²⁹ ἀλλ' οὐκ ἐγώ. ³⁰ καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν λέγω σοι ὅτι ³⁰ σὺ σήμερον ταύτῃ τῇ νυκτὶ πρὶν ἢ δις ἀλέκτορα φωνῆσαι τρίς με ἀπαρνήσῃ. ³¹ ὁ δὲ ἐκπερισσῶς ἐλάλει Ἐάν με δέη συναποθανεῖν ³¹ σοι, οὐ μὴ σε ἀπαρνήσομαι. ὡσαύτως δὲ καὶ πάντες ἔλεγον.

Καὶ ἔρχονται εἰς χωρίον οὗ τὸ ὄνομα Γεθσημανεῖ, καὶ λέγει ³² τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Καθίσατε ὧδε ἕως προσεύξομαι. ³³ καὶ ³³ παραλαμβάνει τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην μετ' αὐτοῦ, καὶ ἤρξατο ἐκθαμβεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν, ³⁴ καὶ λέγει αὐτοῖς ³⁴ Περὶλυπὸς ἐστὶν ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου· μέναιτε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε. ³⁵ καὶ προσελθὼν μικρὸν ἐπιπτεν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ προσ-³⁵ ἤγγετο ἵνα εἰ δυνατόν ἐστὶν παρέλθῃ ἀπ' αὐτοῦ ἢ ὄρα, ³⁶ καὶ ³⁶

14. om μου prius 15. ἀνώγειον . . . καὶ ἐκεῖ: om καὶ 19. οἱ δὲ ἤρξαντο . . . εἰς καθ' εἰς 20. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς 21. om ὅτι . . . καλὸν ἦν αὐτῷ 22. λαβὼν ὁ Ἰησοῦς . . . Δάβετε, φάγετε 23. τὸ ποτήριον 24. τὸ τῆς καινῆς διαθήκης τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυννόμενον 25. γενήματος 27. σκανδαλισθήσεσθε ἐν ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ . . . διασκορπισθήσεται τὰ πρόβατα 29. καὶ εἰ 30. om σύ . . . ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ . . . ἀπαρνήσῃ με 31. ἐκ περισσοῦ ἔλεγε μάλλον 32. Γεθσημανῆ 33. τὸν Ἰάκωβον . . . μεθ' ἑαυτοῦ 35. ἔπεσεν

Mt 26, 20-25.
Lc 22, 14, 21-23.

Mt 26, 26-29.
Lc 22, 19 s.
1 Cor 11, 23 ss.

Lc 22, 18.

Mt 26, 30-35.
Lc 22, 39.
Zach 13, 7.
Jo 16, 32.

Lc 22, 33 s.
Jo 13, 36 ss.
14, 72.

Mt 26, 36-46.
Lc 22, 40-46.
Jo 18, 1.

ἔλεγεν Ἀββᾶ ὁ πατήρ, πάντα δυνατά σοι· παρένεγκε τὸ ποτήριον
 37 τοῦτο ἀπ' ἐμοῦ· ἀλλ' οὐ τί ἐγὼ θέλω ἀλλὰ τί σύ. 37 καὶ ἔρχεται
 καὶ εὐρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας, καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ Σίμων,
 38 καθεύδεις; οὐκ ἴσχυσας μίαν ὥραν γρηγορῆσαι; 38 γρηγορεῖτε
 καὶ προσεύχεσθε ἵνα μὴ ἔλθῃτε εἰς πειρασμόν· τὸ μὲν πνεῦμα
 39 πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής. 39 καὶ πάλιν ἀπελθὼν προσή-
 40 ξατο τὸν αὐτὸν λόγον εἰπών. 40 καὶ πάλιν ἐλθὼν εὗρεν αὐτοὺς
 καθεύδοντας· ἦσαν γὰρ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν καταβαρυνόμενοι,
 41 καὶ οὐκ ᾔδεισαν τί ἀποκριθῶσιν αὐτῷ. 41 καὶ ἔρχεται τὸ τρίτον
 καὶ λέγει αὐτοῖς Καθεύδετε λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε· ἀπέχει ἡλ-
 42 ρας τῶν ἁμαρτωλῶν. 42 ἐγείρεσθε, ἄγωμεν· ἰδοὺ ὁ παραδιδούς
 με ἤγγικεν.

43 Καὶ εὐθύς ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος παραγίνεται ὁ Ἰούδας ὁ
 Ἰσκαριώτης εἰς ὃν τῶν δώδεκα, καὶ μετ' αὐτοῦ ὄχλος μετὰ μα-
 44 χαιρῶν καὶ ξύλων παρὰ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν γραμματέων καὶ
 τῶν πρεσβυτέρων. 44 δεδώκει δὲ ὁ παραδιδούς αὐτὸν σύσσημον
 αὐτοῖς λέγων Ὅν ἂν φιλήσω, αὐτός ἐστιν· κρατήσατε αὐτὸν καὶ
 45 ἀπάγετε ἀσφαλῶς. 45 καὶ ἐλθὼν εὐθύς προσελθὼν αὐτῷ λέγει
 46 Ῥαββὶ ῥαββὶ, καὶ κατεφίλησεν αὐτόν· 46 οἱ δὲ ἐπέβαλον τὰς
 47 χεῖρας αὐτῷ καὶ ἐκράτησαν αὐτόν. 47 εἰς δὲ τῶν παρεστηκότων
 σπασάμενος τὴν μάχαιραν ἔπαισεν τὸν δούλον τοῦ ἀρχιερέως καὶ
 48 ἀφεῖλεν αὐτοῦ τὸ ὠτάριον. 48 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν
 αὐτοῖς Ὡς ἐπὶ ληστὴν ἐξήλθατε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων σπλ-
 49 λαβεῖν με· 49 καθ' ἡμέραν ἤμην πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων,
 50 καὶ οὐκ ἐκρατεῖτέ με· ἀλλ' ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαί. 50 καὶ
 51 ἀφέντες αὐτὸν ἔφυγον πάντες. 51 καὶ εἰς τις νεανίσκος σινηκο-
 λούθει αὐτῷ περιβεβλημένος σινδόνα ἐπὶ γυμνοῦ, καὶ κρατοῦσιν
 52 αὐτόν· 52 ὁ δὲ καταλιπὼν τὴν σινδόνα γυμνὸς ἔφυγεν ἀπ' αὐτῶν.

53 Καὶ ἀπήγαγον τὸν Ἰησοῦν πρὸς τὸν ἀρχιερέα, καὶ συνέρχον-
 54 ται αὐτῷ πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ γραμ-
 ματεῖς. 54 καὶ ὁ Πέτρος ἀπὸ μακρόθεν ἠκολούθησεν αὐτῷ ἕως
 ἔσω εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως, καὶ ἦν συγκαθήμενος μετὰ τῶν
 55 ὑπηρετιῶν καὶ θερμαινόμενος πρὸς τὸ φῶς. 55 Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς
 καὶ ὄλον τὸ συνέδριον ἐζήτουν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ μαρτυρίαν εἰς τὸ
 56 θανατῶσαι αὐτόν, καὶ οὐκ ἠύρισκον· 56 πολλοὶ γὰρ ἐψευδομαρ-
 57 τύρουν κατ' αὐτοῦ, καὶ ἴσαι αἱ μαρτυρίαι οὐκ ἦσαν. 57 καὶ τινες

Mt 26,
47-56.
Lc 22,
47-53.
Jo 18,
1-12.

Mt 26,
57 s.
Lc 22,
54 s.
Jo 18,
13 ss.

Mt 26,
59-65.

36. τὸ ποτήριον ἀπ' ἐμοῦ τοῦτο 38. εἰσέλθῃτε 40. πάλιν ἐλθὼν εὗρεν αὐτούς: ὑποστρέψας εὗρεν αὐτούς πάλιν ... βεβαρηνήμενοι ... αὐτῷ ἀποκριθῶσι 41. τὸ λοιπὸν 43. εὐθύς ... ὁ Ἰούδας: om ὁ Ἰσκαριώτης ... ὄχλος πολὺς 44. ἀπαγάγετε 45. εὐθύς 46. ἐπέβαλον ἐπ' αὐτόν τὰς χεῖρας αὐτῶν 47. εἰς δὲ τις ... ὡτίον 48. ἐξήλθατε 49. ἐκρατήσατε 50. πάντες ἔφυγον 51. ἠκολούθει ... add in fine οἱ νεανίσκοι 55. εὐ-
 ρισκον

ἀναστάντες ἐψευδομαρτύρουν κατ' αὐτοῦ λέγοντες ⁵⁸ ὅτι ἡμεῖς 58
 Jo 2, 19. ἠκούσαμεν αὐτοῦ λέγοντος ὅτι ἐγὼ καταλύσω τὸν ναὸν τούτον
 τὸν χειροποίητον καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν ἄλλον ἀχειροποίητον
 οἰκοδομήσω. ⁵⁹ καὶ οὐδὲ οὕτως ἴση ἦν ἡ μαρτυρία αὐτῶν. ⁶⁰ καὶ 59 60
 ἀναστάς ὁ ἀρχιερεὺς εἰς μέσον ἐπηρώτησεν τὸν Ἰησοῦν λέγων
 Οὐκ ἀποκρίνη οὐδὲν τί οὗτοί σου καταμαρτυροῦσιν; ⁶¹ ὁ δὲ ⁶¹
 Lc 22, 67 ss. ἐσιώπα καὶ οὐκ ἀπεκρίνατο οὐδέν. πάλιν ὁ ἀρχιερεὺς ἐπηρώτα
 αὐτὸν καὶ λέγει αὐτῷ Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ εὐλογητοῦ;
⁶² ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν Ἐγὼ εἰμι, καὶ ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώ- 62
 που ἐκ δεξιῶν καθήμενον τῆς δυνάμεως καὶ ἐρχόμενον μετὰ τῶν
 νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ. ⁶³ ὁ δὲ ἀρχιερεὺς διαρρήξας τοὺς χιτῶνας 63
 αὐτοῦ λέγει Τί ἔτι χρεῖαν ἔχομεν μαρτύρων; ⁶⁴ ἠκούσατε τῆς 64
 βλασφημίας· τί ὑμῖν φαίνεται; οἱ δὲ πάντες κατέκριναν αὐτὸν
 ἔνοχον εἶναι θανάτου. ⁶⁵ Καὶ ἤρξαντό τινες ἐμπτύειν αὐτῷ καὶ 65
 Lc 22, 63 s. περικαλύπτειν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ κολαφιῶν αὐτὸν καὶ
 λέγειν αὐτῷ Προφήτευσον, καὶ οἱ ὑπῆρέται ῥαπίσμασιν αὐτὸν
 ἔλαβον.

Μι 26, 67 s. Καὶ ὄντος τοῦ Πέτρου κάτω ἐν τῇ αὐλῇ ἔρχεται μία τῶν 66
 69-75. παιδικῶν τοῦ ἀρχιερέως, ⁶⁷ καὶ ἰδοῦσα τὸν Πέτρον θερμαινό- 67
 Lc 22, 54-62. μενον ἐμβλέψασα αὐτῷ λέγει Καὶ σὺ μετὰ τοῦ Ναζαρηνοῦ ἦσθα
 Jo 18, 15-18. τοῦ Ἰησοῦ. ⁶⁸ ὁ δὲ ἠρνήσατο λέγων Οὔτε οἶδα οὔτε ἐπίσταμαι 68
 25-27. σὺ τί λέγεις· καὶ ἐξῆλθεν ἔξω εἰς τὸ προαύλιον, καὶ ἀλέκτωρ
 ἐφώνησεν. ⁶⁹ καὶ ἡ παιδικὴ ἰδοῦσα αὐτὸν ἤρξατο λέγειν τοῖς 69
 παρεστώσιν ὅτι οὗτος ἐξ αὐτῶν ἐστίν. ⁷⁰ ὁ δὲ πάλιν ἠρνεῖτο. 70
 καὶ μετὰ μικρὸν πάλιν οἱ παρεστώτες ἔλεγον τῷ Πέτρῳ Ἀληθῶς
 ἐξ αὐτῶν εἶ· καὶ γὰρ Γαλιλαῖος εἶ. ⁷¹ ὁ δὲ ἤρξατο ἀναθεματίζειν 71
 καὶ ὀμνύειν ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον τούτον ὃν λέγετε. ⁷² καὶ 72
 ἐκ δευτέρου ἀλέκτωρ ἐφώνησεν, καὶ ἀνεμνήσθη ὁ Πέτρος τὸ
 14, 30. ῥῆμα ὡς εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι πρὶν ἀλέκτορα δις φωνῆσαι
 τρίς με ἀπαρνήσῃ· καὶ ἐπιβαλὼν ἔκλαιεν.

XV.

Jesus coram Pilato interrogatur; irridetur et cruci affigitur.

Portenta. Sepultura.

Μι 27, 1, 2. Καὶ εὐθὺς ἐπὶ τὸ πρῶν συμβούλιον ποιήσαντες οἱ ἀρχιερεῖς 1
 11-14. μετὰ τῶν πρεσβυτέρων καὶ γραμματέων καὶ ὅλον τὸ συνέδριον,
 Lc 22, 1-5. δῆσαντες τὸν Ἰησοῦν ἀπήνεγκαν καὶ παρέδωκαν Πιλάτῳ. 2 καὶ 2
 13-16. ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὁ Πιλάτος Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ

60. εἰς τὸ μέσον ... οὐδέν; τί 61. οὐκ ἀπεκρίνατο οὐδέν; οὐδὲν ἀπε-
 κρίνατο 62. καθήμενον ἐκ δεξιῶν 64. εἶναι ἔνοχον 65. ἔλαβον: ἔβαλ-
 λον 66. ἐν τῇ αὐλῇ κάτω 67. τοῦ Ναζαρηνοῦ Ἰησοῦ ἦσθα 68. Οὐκ
 οἶδα οὐδέ... τί σὺ 69. ἰδοῦσα αὐτὸν πάλιν... παρεστηκόσιν 70. add
 in fine καὶ ἡ λαλία σου ὁμοιάζει 71. ὀμνύειν 72. τὸ ῥῆμα ὡς: τοῦ ῥῆ-
 ματος οὐ... φωνῆσαι δις ἀπαρνήσῃ με τρίς

XV. 1. εὐθὺς ... τῷ Πιλάτῳ

3 δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ λέγει· Σὺ λέγεις. ³ καὶ κατηγοροῦν αὐτοῦ οἱ
4 ἄρχιερεῖς πολλὰ. ⁴ ὁ δὲ Πιλάτος πάλιν ἐπηρώτα αὐτὸν λέγων· Οὐκ Jo 18,
23 s.
5 ἀποκρίνη οὐδέν; ἴδε πόσα σου κατηγοροῦσιν. ⁵ ὁ δὲ Ἰησοῦς
6 οὐκέτι οὐδὲν ἀπεκρίθη, ὥστε θαυμάζειν τὸν Πιλάτον. ⁶ Κατὰ Mt 27,
15-26.
Lc 23,
11-25.
7 δὲ ἐορτὴν ἀπέλυεν αὐτοῖς ἓνα δέσμιον ὃν περ ἤτουντο. ⁷ ἦν δὲ ὁ
λεγόμενος Βαραββᾶς μετὰ τῶν στασιασῶν δεδεμένος, οἵτινες Jo 18,
39 ss.
8 ἐν τῇ στάσει φόρον πεποιήκεισαν. ⁸ καὶ ἀναβάς ὁ ὄχλος ἤρξατο
9 αἰτεῖσθαι καθὼς αἰεὶ ἐποίει αὐτοῖς. ⁹ ὁ δὲ Πιλάτος ἀπεκρίθη αὐτοῖς
10 λέγων· Θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; ¹⁰ ἐγίνω-
11 σκεν γὰρ ὅτι διὰ φθόνου παραδῶκεισαν αὐτὸν οἱ ἄρχιερεῖς. ¹¹ οἱ
δὲ ἄρχιερεῖς ἀνέσεισαν τὸν ὄχλον ἵνα μᾶλλον τὸν Βαραββᾶν ἀπολύσῃ
12 αὐτοῖς. ¹² ὁ δὲ Πιλάτος πάλιν ἀποκριθεὶς ἔλεγεν αὐτοῖς· Τί οὖν
13 θέλετε ποιῆσω ὃν λέγετε τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; ¹³ οἱ δὲ
14 πάλιν ἔκραξαν· Σταύρωσον αὐτόν. ¹⁴ ὁ δὲ Πιλάτος ἔλεγεν αὐτοῖς
Τί γὰρ ἐποίησεν κακόν; οἱ δὲ περισσῶς ἔκραξαν· Σταύρωσον
15 αὐτόν. ¹⁵ ὁ δὲ Πιλάτος βουλόμενος τῷ ὄχλῳ τὸ ἱκανὸν ποιῆσαι
ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν Βαραββᾶν, καὶ παρέδωκεν τὸν Ἰησοῦν φρα-
16 γελώσας ἵνα σταυρωθῇ. ¹⁶ Οἱ δὲ στρατιῶται ἀπήγαγον αὐτὸν Mt 27,
21-21.
ἔσω τῆς αὐλῆς, ἧ ἔστιν πραιτώριον, καὶ συγκυλοῦσιν ὄλην τὴν
17 σπεῖραν. ¹⁷ καὶ ἐνδιδύκουσιν αὐτὸν πορφύραν καὶ περιτιθέουσιν Jo 19,
2. 3.
18 αὐτῷ πλέξαντες ἀκάνθιον στέφανον. ¹⁸ καὶ ἤρξαντο ἀσπάζεσθαι
19 αὐτόν· Χαῖρε ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. ¹⁹ καὶ ἔτυπον αὐτοῦ
τὴν κεφαλὴν καλάμῳ καὶ ἐνέπτνον αὐτῷ, καὶ τιθέντες τὰ γόνατα
20 προσεκύνουν αὐτῷ. ²⁰ καὶ ὅτε ἐνέπαιξαν αὐτῷ, ἐξέδυσαν αὐτὸν
τὴν πορφύραν καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια τὰ ἴδια.
21 Καὶ ἐξάγουσιν αὐτὸν ἵνα σταυρώσουσιν αὐτόν. ²¹ καὶ ἀγ- Mt 27,
31-37.
Lc 23,
26-31.
γαρεύουσιν παράγοντά τινα Σίμωνα Κυρηναιὸν, ἐρχόμενον ἀπὸ
ἀγροῦ, τὸν πατέρα Ἀλεξάνδρου καὶ Ρούφου, ἵνα ἄρῃ τὸν σταυ-
22 ρὸν αὐτοῦ. ²² καὶ φέρουσιν αὐτὸν ἐπὶ Γολγοθᾶ τόπον, ἧ ἔστιν Jo 19,
17 ss.
23 μεθερμηνεύμενον κρανίον τόπος. ²³ καὶ ἐδίδουν αὐτῷ ἐσθρῶνι-
24 σμένον οἶνον, ὃ δὲ οὐκ ἔλαβεν. ²⁴ καὶ σταυροῦσιν αὐτόν καὶ
διαμερίζονται τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, βάλλοντες κλῆρον ἐπ' αὐτὰ τίς
25 26 τί ἄρῃ. ²⁵ ἦν δὲ ὥρα τρίτη καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν. ²⁶ καὶ ἦν
ἡ ἐπιγραφὴ τῆς αἰτίας αὐτοῦ ἐπιγεγραμμένη· Ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰου- Mt 27,
38-44.
Lc 23,
32-43.
27 δαίων. ²⁷ Καὶ σὺν αὐτῷ σταυροῦσιν δύο ληστὰς, ἓνα ἐκ δεξιῶν
29 καὶ ἓνα ἐξ ἐναντύμων αὐτοῦ. ²⁹ καὶ οἱ παραπορευόμενοι ἐβλα-
σφήμουν αὐτὸν κινοῦντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ λέγοντες· Οὐὰ Jo 19, 13.
30 ὁ καταλὼν τὸν ναὸν καὶ οἰκοδομῶν τρισὶν ἡμέραις, ³⁰ σῶσον

2. αὐτῷ λέγει: εἶπεν αὐτῷ 4. ἐπηρώτησεν . . . κατηγοροῦσιν: καταμαρτυροῦσιν 7. συστασιασῶν 8. ἀναβάς: ἀναβόησας 12. ἀποκριθεὶς πάλιν εἶπεν . . . om τόν 14. κακόν ἐποίησεν . . . περισσοτέρως 17. ἐνδιδύκουσιν: ἐνδύουσιν 18. βασιλεῦ 20. σταυρώσωσιν 21. ἀπ' ἀγροῦ 23. ἐδίδουν αὐτῷ πιεῖν 24. καὶ σταυρώσαντες αὐτόν διεμέριζον 28. Καὶ ἐπληρώθη ἡ γραφὴ ἧ λέγουσα· Καὶ μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη. 29. ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν

σεαντὸν καταβάς ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. ³¹ ὁμοίως καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ³¹ ἐμπαῖζοντες πρὸς ἀλλήλους μετὰ τῶν γραμματέων ἔλεγον Ἄλλους ἔσωσεν, ἐαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι, ³² ὁ Χριστὸς ὁ βασιλεὺς τοῦ ³² Ἰσραὴλ· καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύ-
 σαμεν. καὶ οἱ συνεσταυρωμένοι αὐτῷ ὠνείδιζον αὐτόν. ³³ Καὶ ³³ γενομένης ὥρας ἕκτης σκότος ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης. ³⁴ καὶ τῇ ἐνάτῃ ὥρᾳ ἐβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ ³⁴ Ἐλωὶ ἔλωὶ λαμὰ σαβαχθανί; ὃ ἔστιν μεθερμηνεζόμενον Ὁ θεὸς μου ὁ θεὸς μου, εἰς τί ἐγκατέλιπές με; ³⁵ καὶ τινες τῶν παρε- ³⁵ στηκότων ἀκούσαντες ἔλεγον Ἴδε Ἡλίαν φωνεῖ. ³⁶ δραμῶν δέ τις ³⁶ γεμίσας σπόγγον ὄξους περιθιεὺς καλάμῳ ἐπότιζεν αὐτόν, λέγων Ἄφετε ἴδωμεν εἰ ἔρχεται Ἡλίας καθελεῖν αὐτόν. ³⁷ ὁ δὲ Ἰησοῦς ³⁷ ἀφείδεν φωνὴν μεγάλην ἐξέπνευσεν. ³⁸ καὶ τὸ καταπέτασμα τοῦ ³⁸ ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο ἀπ' ἄνωθεν ἕως κάτω. ³⁹ ἰδὼν δὲ ὁ κεντυ- ³⁹ ρίων ὁ παρεστηκὸς ἐξ ἐναντίας αὐτοῦ ὅτι οὕτως ἐξέπνευσεν, εἶπεν Ἀληθῶς οὗτος ὁ ἄνθρωπος υἱὸς ἦν θεοῦ.

Ἦσαν δὲ καὶ γυναῖκες ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι, ἐν αἷς ἦν ⁴⁰ καὶ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ Ἰακώβου τοῦ μικροῦ καὶ Ἰωσήτος μήτηρ καὶ Σαλώμη, ⁴¹ αἱ καὶ ὅτε ἦν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ ⁴¹ ἠκολούθουν αὐτῷ καὶ διηκόνουν αὐτῷ, καὶ ἄλλαι πολλαὶ αἱ συναναβᾶσαι αὐτῷ εἰς Ἱερουσόλυμα.

Καὶ ἤδη ὀψίας γενομένης, ἐπεὶ ἦν παρασκευή, ὃ ἔστιν προ- ⁴² σάββατον, ⁴³ ἐλθὼν Ἰωσήφ ὁ ἀπὸ Ἀρμαθαίας, εὐσχήμων βου- ⁴³ λεντής, ὃς καὶ αὐτὸς ἦν προσδεχόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, τολμήσας εἰσῆλθεν πρὸς τὸν Πιλάτον καὶ ἠτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. ⁴⁴ ὁ δὲ Πιλάτος ἐθαύμασεν εἰ ἤδη τέθνηκεν, καὶ προσ- ⁴⁴ καλεσάμενος τὸν κεντυρίωνα ἐπηρώτησεν αὐτόν εἰ πάλαι ἀπέ-
 θανεν· ⁴⁵ καὶ γνοὺς ἀπὸ τοῦ κεντυρίωνος ἐδώρησατο τὸ πτώμα ⁴⁵ τῷ Ἰωσήφ. ⁴⁶ καὶ ἀγοράσας σινδῶνα, καθελὼν αὐτόν ἐνεΐλησεν ⁴⁶ τῇ σινδῶνι καὶ κατέθηκεν αὐτόν ἐν μνημείῳ ὃ ἦν λελατομημένον ἐκ πέτρας, καὶ προσεκύλισεν λίθον ἐπὶ τὴν θύραν τοῦ μνημείου. ⁴⁷ ἡ δὲ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ Ἰωσήτος ἐθεώρουν ⁴⁷ ποῦ τίθειται.

XVI.

Mulieres ad sepulcrum Christi rediivi.

[Quibus apparuerit, quae mandaverit et promiserit. Sublatio in coelum.]

Καὶ διαγενομένου τοῦ σαββάτου Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ¹ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου καὶ Σαλώμη ἠγόρασαν ἀρώματα, ἵνα ἐλ-

30. καταβάς: καὶ κατάβα 31. ὁμοίως δὲ καὶ 33. καὶ γενομένης: γενο-
 μένης δὲ 34. τῇ ὥρᾳ τῇ ἐνάτῃ ... μεγάλη λέγων ... Ἐλωὶ Ἐλωὶ ...
 λαμὰ ... με ἐγκατέλιπες 35. Ἴδου Ἡλίαν 36. τις: εἰς καὶ ... περι-
 θιεὺς τε 38. ἀπὸ 39. ὅτι οὕτω κράξας ... ὁ ἄνθρωπος οὗτος 40. ἡ τοῦ
 Ἰακώβου ... Ἰωσή 43. ἐλθὼν. ἦλθεν ... om τόν 45. πτώμα: σῶμα
 46. καὶ καθελὼν 47. ἡ Ἰωσήτος: Ἰωσή ... τίθειται

Mt 27,
45-54.
Lc 23,
44-47.

Jo 19,
29, 30.

Mt 27,
55, 56.
Lc 23, 49.

Mt 27,
57-61.
Lc 23,
50-55.
Jo 19,
38-42.

Mt 28,
1-10.
Lc 24,
1-10.

2 θοῦσαι ἀλείψωσιν αὐτόν. ² καὶ λίαν πρὸς τῆς μᾶς σαββάτων
 3 ἔρχονται ἐπὶ τὸ μνημεῖον, ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου. ³ καὶ ἔλεγον
 πρὸς ἑαυτάς Τίς ἀποκυλίσει ἡμῖν τὸν λίθον ἐκ τῆς θύρας τοῦ
 4 μνημείου; ⁴ καὶ ἀναβλέψασαι θεωροῦσιν ὅτι ἀνακεκύλισται ὁ
 5 λίθος· ἦν γὰρ μέγας σφόδρα. ⁵ καὶ ἐλθοῦσαι εἰς τὸ μνημεῖον
 εἶδον νεανίσκον καθήμενον ἐν τοῖς δεξιοῖς περιβεβλημένον στολήν
 6 λευκὴν, καὶ ἐξεθαμβήθησαν. ⁶ ὁ δὲ λέγει αὐταῖς Μὴ ἐκθαμβεῖσθε.
 Ἰησοῦν ζητεῖτε τὸν Ναζαρητὸν τὸν ἐσταυρωμένον· ἠγέρθη, οὐκ
 7 ἔστιν ὧδε· ἴδε ὁ τόπος ὅπου ἔθηκαν αὐτόν. ⁷ ἀλλὰ ὑπάγετε
 εἶπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ καὶ τῷ Πέτρῳ ὅτι προάγει ὑμᾶς εἰς
 8 τὴν Γαλιλαίαν· ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε, καθὼς εἶπεν ὑμῖν. ⁸ καὶ
 ἐξελθοῦσαι ἔφυγον ἀπὸ τοῦ μνημείου· εἶχεν δὲ αὐτάς τρόμος καὶ
 ἐκστασις, καὶ οὐδενὶ οὐδὲν εἶπον· ἐφοβοῦντο γάρ.

Mt 14,
28.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ.

I.

Praefatio. Gabrielis nuntius ad Zachariam et ad Mariam. Mariae et
 Elisabet. Johannes baptista nascitur; Zacharias vaticinatur.

1 Ἐπειδήπερ πολλοὶ ἐπεχείρησαν ἀνατάξασθαι διήγησιν περὶ
 2 τῶν πεπληροφορημένων ἐν ἡμῖν πραγμάτων, ² καθὼς παρέδωκαν
 ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπηρέται γενόμενοι τοῦ λόγου,

XVI. 4. ἀποκεκύλισται 5. εἰσελθοῦσαι 7. ἀλλ' 8. ταχὺ ἔφυγον
 9. Ἀναστάς δὲ πρὸς πρώτη σαββάτου ἐφάνη πρῶτον Μαρία τῇ Μαγδα-
 ληνῇ, ἀφ' ἧς ἐμβεβλήκει ἑπτὰ δαιμόνια. 10. Ἐκείνη πορευθεῖσα ἀπήγ-
 γειλε τοῖς μετ' αὐτοῦ γενομένοις, πενθοῦσαι καὶ κλαίουσαι· 11. Κἀκεῖνοι,
 ἀκούσαντες ὅτι ζῆ καὶ ἐθεάθη ὑπ' αὐτῆς, ἠπίστησαν. 12. Μετὰ δὲ
 ταῦτα δυσὶν ἐξ αὐτῶν περιπατοῦσιν ἐφανερῶθη ἐν ἑτέρῳ μορφῇ, πορευο-
 μένοις εἰς ἀγρόν. 13. Κἀκεῖνοι ἀπελθόντες ἀπήγγειλαν τοῖς λοιποῖς·
 οὐδὲ ἐκείνοις ἐπίστευσαν. 14. Ὑστερον ἀνακειμένοις αὐτοῖς τοῖς ἑνδεκα
 ἐφανερῶθη, καὶ ὠνειδίσει τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν καὶ σκληροκαρδίαν· ὅτι
 τοῖς θεασαμένοις αὐτὸν ἐγγεγερμένον οὐκ ἐπίστευσαν. 15. Καὶ εἶπεν
 αὐτοῖς Πορευθέντες εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα κηρύξατε τὸ εὐαγγέλιον πάσῃ
 τῇ κτίσει. 16. Ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται· ὁ δὲ ἀπιστήσας
 κατακριθήσεται. 17. Σημεῖα δὲ τοῖς πιστεύσασιν ταῦτα παρακολουθή-
 σαι· Ἐν τῷ ὀνόματι μου δαιμόνια ἐκβαλοῦσι· γλώσσαι λαλήσουσι και-
 ναῖς· 18. Ὅφεις ἀροῦσι· κἄν θανάσιμόν τι πῖωσι, οὐ μὴ αὐτοὺς
 βλάψει· ἐπὶ ἀρρώστους χεῖρας ἐπιθήσουσι, καὶ καλῶς ἔξουσιν. 19. Ὁ μὲν
 οὖν κύριος μετὰ τὸ λαλῆσαι αὐτοῖς ἀνελήφθη εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ἐκά-
 θισεν ἐκ δεξιῶν τοῦ θεοῦ· 20. Ἐκεῖνοι δὲ ἐξελθόντες ἐκήρυξαν πανταχοῦ,
 τοῦ κυρίου συνεργούντος καὶ τὸν λόγον βεβαιούντος διὰ τῶν ἐπακολου-
 θούντων σημείων. (5, non 5^e, add ἀμην.)

Jo 20, 1,
9-18.Lc 24,
13 ss.Mt 28,
19 s.
Lc 24,
47 ss.Lc 24,
50 ss.
Act 1, 9.

³ ἔδοξεν καὶ μοὶ παρηκολουθηκῶτι ἄνωθεν πᾶσιν ἀκριβῶς καθέξῃς 3
 σοι γράψαι, κράτιστε Θεόφιλε, ⁴ ἵνα ἐπιγνῶς περὶ ὧν κατηχήθης 4
 λόγων τὴν ἀσφάλειαν.

Ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡρώδου τοῦ βασιλέως τῆς Ἰου- 5
 δαίας ἱερεῦς τις ὀνόματι Ζαχαρίας ἐξ ἑφημερίας Ἀβιά, καὶ γυνή 5
 αὐτῶ ἐκ τῶν θυγατέρων Ἀαρῶν, καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς Ἐλισάβετ.
⁶ ἦσαν δὲ δίκαιοι ἀμφοτέρωθεν ἐναντίον τοῦ θεοῦ, πορευόμενοι ἐν 6
 πάσαις ταῖς ἐντολαῖς καὶ δικαιώμασιν τοῦ κυρίου ἄμεμπτοι.
⁷ καὶ οὐκ ἦν αὐτοῖς τέκνον, καθότι ἦν ἡ Ἐλισάβετ στείρα, καὶ 7
 ἀμφοτέρωθεν προβεβηκότες ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν ἦσαν. ⁸ ἐγένετο 8
 δὲ ἐν τῷ ἱερατεῦσιν αὐτὸν ἐν τῇ τάξει τῆς ἑφημερίας αὐτοῦ
 ἔναντι τοῦ θεοῦ, ⁹ κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἱερατείας ἔλαχεν τοῦ θυ- 9
 μιᾶσαι εἰσελθὼν εἰς τὸν ναὸν τοῦ κυρίου, ¹⁰ καὶ πᾶν τὸ πλήθος 10
 ἦν τοῦ λαοῦ προσευχόμενον ἕξω τῆ ὄρα τοῦ θυμιάματος. ¹¹ ὤφθη 11
 δὲ αὐτῷ ἄγγελος κυρίου ἐστὼς ἐκ δεξιῶν τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ
 θυμιάματος. ¹² καὶ ἑταράχθη Ζαχαρίας ἰδὼν, καὶ φόβος ἐπέ- 12
 πεσεν ἐπ' αὐτόν. ¹³ εἶπεν δὲ πρὸς αὐτόν ὁ ἄγγελος Μὴ φοβοῦ, 13
 Ζαχαρία, διότι εἰσηκούσθη ἡ δέησίς σου, καὶ ἡ γυνή σου Ἐλισάβετ
 γεννήσει υἱόν σοι, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰωάννην. ¹⁴ καὶ 14
 ἔσται χαρὰ σοι καὶ ἀγαλλίασις, καὶ πολλοὶ ἐπὶ τῇ γενέσει αὐτοῦ
 χαρήσονται. ¹⁵ ἔσται γὰρ μέγας ἐνώπιον τοῦ κυρίου, καὶ οἶνον 15
 καὶ σίκερα οὐ μὴ πῖνῃ, καὶ πνεύματος ἁγίου πλησθήσεται ἔτι ἐκ
 κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ, ¹⁶ καὶ πολλοὺς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐπι- 16
 στρέψει ἐπὶ κύριον τὸν θεὸν αὐτῶν. ¹⁷ καὶ αὐτὸς προελεύσεται 17
 ἐνώπιον αὐτοῦ ἐν πνεύματι καὶ δυνάμει Ἡλίου, ἐπιστρέψαι καρ-
 διάς πατέρων ἐπὶ τέκνα καὶ ἀπειθεῖς ἐν φρονήσει δικαίων ἐτοι-
 μάσαι κυρίῳ λαὸν κατεσκευασμένον. ¹⁸ καὶ εἶπεν Ζαχαρίας πρὸς 18
 τὸν ἄγγελον Κατὰ τί γνώσομαι τοῦτο; ἐγὼ γάρ εἰμι πρεσβύτης
 καὶ ἡ γυνή μου προβεβηκυῖα ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῆς. ¹⁹ καὶ ἀπο- 19
 κριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῷ Ἐγὼ εἰμι Γαβριὴλ ὁ παρεστηκὼς
 ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, καὶ ἀπεστάλην λαλῆσαι πρὸς σὲ καὶ εὐαγγελί-
 σασθαί σοι ταῦτα. ²⁰ καὶ ἰδοὺ ἔσθ' σιωπῶν καὶ μὴ δυνάμενος λα- 20
 λῆσαι ἄχρι ἧς ἡμέρας γένηται ταῦτα, ἀνθ' ὧν οὐκ ἐπίστευσας τοῖς
 λόγοις μου, οἵτινες πληρωθήσονται εἰς τὸν καιρὸν αὐτῶν. ²¹ καὶ ἦν 21
 ὁ λαὸς προσδοκῶν τὸν Ζαχαρίαν, καὶ ἐθαύμαζον ἐν τῷ χρονίζειν 21
 αὐτὸν ἐν τῷ ναῷ. ²² ἔξελθὼν δὲ οὐκ ἐδύνατο λαλῆσαι αὐτοῖς, καὶ 22
 ἐπέγνωσαν ὅτι ὀπτασίαν εώρακεν ἐν τῷ ναῷ. καὶ αὐτὸς ἦν δια-
 νεύων αὐτοῖς, καὶ διέμενον κωφός. ²³ καὶ ἐγένετο ὡς ἐπλήσθησαν 23
 αἱ ἡμέραι τῆς λειτουργίας αὐτοῦ, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.
²⁴ μετὰ δὲ ταύτας τὰς ἡμέρας συνέλαβεν Ἐλισάβετ ἡ γυνή αὐτοῦ, 24
 καὶ περιέκρυβεν ἑαυτὴν μῆνας πέντε, λέγουσα ²⁵ ὅτι οὕτως 25

*Mal 4,
5. 6.

I. 5. καὶ ἡ γυνή αὐτοῦ 6. ἐναντίον: ἐνώπιον 7. ἡ Ἐλισάβετ ἦν
 10. τοῦ λαοῦ ἦν 14. γεννήσει 17. Ἡλίου 22. ἡδύνατο 25. οὕτω

μοι πεποιήκεν ὁ κύριος ἐν ἡμέραις αἷς ἐπειδὴν ἀφελεῖν τὸ ὄνειδός μου ἐν ἀνθρώποις.

- 26 Ἐν δὲ τῷ μηνὶ τῷ ἕκτῳ ἀπεστάλη ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ ἀπὸ
 27 τοῦ θεοῦ εἰς πόλιν τῆς Γαλιλαίας ἣ ὄνομα Ναζαρέθ, ^{Mt 1, 18 ss.} 27 πρὸς
 παρθένον ἐμνηστευμένην ἀνδρὶ ᾧ ὄνομα Ἰωσήφ, ἐξ οἴκου Δαβὶδ,
 28 καὶ τὸ ὄνομα τῆς παρθένου Μαριάμ. ²⁸ καὶ εἰσελθὼν πρὸς αὐ-
 29 τὴν εἶπεν Χαῖρε κεχαριτωμένη, ὁ κύριος μετὰ σοῦ. ²⁹ ἡ δὲ ἐπὶ
 τῷ λόγῳ διεταράχθη, καὶ διελογίζετο ποταπὸς εἶη ὁ ἀσπασμὸς
 30 οὗτος. ³⁰ καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος αὐτῇ Μὴ φοβοῦ, Μαριάμ· εὖρες
 31 γὰρ χάριν παρὰ τῷ θεῷ. ³¹ καὶ ἰδοὺ συλλήμνη ἐν γαστρὶ καὶ
 32 τέξῃ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν. ³² οὗτος ἔσται ^{*Es 7, 14.}
 μέγας καὶ υἱὸς ὑψίστου κληθήσεται, καὶ δώσει αὐτῷ κύριος ὁ ^{*Mich 4, 7.}
 33 θεὸς τὸν θρόνον Δαβὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ³³ καὶ βασιλεύσει
 ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰακώβ εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ
 34 οὐκ ἔσται τέλος. ³⁴ εἶπεν δὲ Μαριάμ πρὸς τὸν ἄγγελον Πῶς
 35 ἔσται τοῦτο, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γνώσκω; ³⁵ καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγε-
 λος εἶπεν αὐτῇ Πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ δύναμις
 36 υἱὸς θεοῦ. ³⁶ καὶ ἰδοὺ Ἐλισάβετ ἡ συγγενὴς σου καὶ αὐτὴ συνει-
 ληφνῦσα υἱὸν ἐν γήρει αὐτῆς, καὶ οὗτος μὴν ἕκτος ἐστὶν αὐτῇ τῇ
 37 καλουμένῃ στείρα· ³⁷ ὅτι οὐκ ἀδυνατήσῃ παρὰ τοῦ θεοῦ πᾶν
 38 ῥῆμα. ³⁸ εἶπεν δὲ Μαριάμ Ἰδοὺ ἡ δούλη κυρίου· γένοιτό μοι
 κατὰ τὸ ῥῆμά σου. καὶ ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτῆς ὁ ἄγγελος.
 39 Ἀναστᾶσα δὲ Μαριάμ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἐπορεύθη
 40 εἰς τὴν ὄρεινὴν μετὰ σπουδῆς εἰς πόλιν Ἰούδα, ⁴⁰ καὶ εἰσῆλθεν
 41 εἰς τὸν οἶκον Ζαχαρίου καὶ ἠσπάσατο τὴν Ἐλισάβετ. ⁴¹ καὶ
 ἐγένετο ὡς ἤκουσεν τὸν ἀσπασμὸν τῆς Μαρίας ἡ Ἐλισάβετ,
 42 ἐσκίρτησεν τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς· καὶ ἐπλήσθη πνεύμα-
 43 τος ἁγίου ἡ Ἐλισάβετ, ⁴² καὶ ἀνεφώνησεν κραυγῇ μεγάλη καὶ
 εἶπεν Εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν, καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς
 43 κοιλίας σου. ⁴³ καὶ πόθεν μοι τοῦτο ἵνα ἔλθῃ ἡ μήτηρ τοῦ κυ-
 44 ρίου μου πρὸς μέ; ⁴⁴ ἰδοὺ γὰρ ὡς ἐγένετο ἡ φωνὴ τοῦ ἀσπασμοῦ
 σου εἰς τὰ ὠτά μου, ἐσκίρτησεν ἐν ἀγαλλιάσει τὸ βρέφος ἐν τῇ
 45 κοιλίᾳ μου. ⁴⁵ καὶ μακαρία ἡ πιστεύσασα ὅτι ἔσται τελείωσις
 46 τοῖς λελαλημένοις αὐτῇ παρὰ κυρίου. ⁴⁶ Καὶ εἶπεν Μαριάμ Με- ^{* 1 Sam 2, 1 ss.}
 47 γαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν κύριον, ⁴⁷ καὶ ἠγαλλίασεν τὸ πνεῦμά
 48 μου ἐπὶ τῷ θεῷ τῷ σωτῆρί μου, ⁴⁸ ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπει-
 νωσιν τῆς δούλης αὐτοῦ. ἰδοὺ γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσίν με
 49 πᾶσαι αἱ γενεαί, ⁴⁹ ὅτι ἐποίησέν μοι μεγαλεῖα ὁ δυνατός. καὶ

26. ἀπό: ὑπό... Ναζαρέθ 27. μεμνηστευμένην 28. εἰσελθὼν ὁ ἄγγε-
 λος... add in fine εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν 29. ἡ δὲ ἰδοῦσα 31. συλ-
 λήψη 36. συγγενῆς... γῆρα 37. παρὰ τῷ θεῷ 41. ἡ Ἐλισάβετ post
 ἤκουσεν pon 42. κραυγῇ: φωνῇ 49. ὁ δυνατός, καὶ

ἅγιον τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ⁵⁰ καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ εἰς γενεάς καὶ ⁵⁰
γενεάς τοῖς φοβουμένοις αὐτόν. ⁵¹ ἐποίησεν κράτος ἐν βραχίονι ⁵¹
αὐτοῦ, διεσκόρπισεν ὑπερηφάνους διανοία καρδίας αὐτῶν· ⁵² κα- ⁵²
θεῖλεν δυνάστας ἀπὸ θρόνων καὶ ὕψωσεν ταπεινοὺς, ⁵³ πεινῶν- ⁵³
^{Es 41,} ^{8, 9.} τας ἐνέπλησεν ἀγαθῶν καὶ πλουτοῦντας ἐξᾠπέστειλεν κενούς. ⁵⁴ ἀν- ⁵⁴
τελάβητο Ἰσραὴλ παιδὸς αὐτοῦ, μνησθῆναι ἐλέους, ⁵⁵ καθὼς ⁵⁵
ἐλάλησεν πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν, τῷ Ἀβραάμ καὶ τῷ σπέρματι
αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα. ⁵⁶ Ἐμεινεν δὲ Μαριὰμ σὺν αὐτῇ ὡσεὶ μῆ- ⁵⁶
νας τρεῖς, καὶ ὑπέστρεψεν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς.

Τῇ δὲ Ἐλισάβετ ἐπλήσθη ὁ χρόνος τοῦ τεκεῖν αὐτήν, καὶ ⁵⁷
ἐγέννησεν υἱόν. ⁵⁸ καὶ ἤκουσαν οἱ περίοικοι καὶ οἱ συγγενεῖς αὐ- ⁵⁸
τῆς ὅτι ἐμεγάλυνεν κύριος τὸ ἔλεος αὐτοῦ μετ' αὐτῆς, καὶ συνέ-
χαιρον αὐτῇ. ⁵⁹ καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ ἦλθον περι- ⁵⁹
τεμεῖν τὸ παιδίον, καὶ ἐκάλουν αὐτὸ ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς
αὐτοῦ Ζαχαρίαν. ⁶⁰ καὶ ἀποκριθεῖσα ἡ μήτηρ αὐτοῦ εἶπεν Οὐχί, ⁶⁰
ἀλλὰ κληθήσεται Ἰωάννης. ⁶¹ καὶ εἶπαν πρὸς αὐτήν ὅτι οὐδεὶς ⁶¹
ἔστιν ἐκ τῆς συγγενείας σου ὃς καλεῖται τῷ ὀνόματι τούτῳ.
⁶² ἐνένεον δὲ τῷ πατρὶ αὐτοῦ τὸ τί ἂν θέλοι καλεῖσθαι αὐτό. ⁶²
⁶³ καὶ αἰτήσας πινακίδιον ἔγραψεν λέγων Ἰωάννης ἐστὶν τὸ ὄνομα ⁶³
αὐτοῦ. καὶ ἐθαύμασαν πάντες. ⁶⁴ ἀνεφύχθη δὲ τὸ στόμα αὐτοῦ ⁶⁴
παραχρῆμα καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ, καὶ ἐλάλει εὐλογῶν τὸν θεόν.
⁶⁵ καὶ ἐγένετο ἐπὶ πάντας φόβος τοὺς περιοικοῦντας αὐτούς, καὶ ⁶⁵
ἐν ὅλῃ τῇ ὄρεινῃ τῆς Ἰουδαίας διελαλεῖτο πάντα τὰ ῥήματα
ταῦτα, ⁶⁶ καὶ ἔθεντο πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν, ⁶⁶
λέγοντες Τί ἄρα τὸ παιδίον τοῦτο ἔσται; καὶ γὰρ χεὶρ κυρίου ἦν
μετ' αὐτοῦ.

Καὶ Ζαχαρίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐπλήσθη πνεύματος ἁγίου ⁶⁷
καὶ ἐπροφήτευσεν λέγων ⁶⁸ Εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ, ⁶⁸
ὅτι ἐπεσκέπατο καὶ ἐποίησεν λύτρωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ, ⁶⁹ καὶ ⁶⁹
ἤγειρεν κέρασ σωτηρίας ἡμῶν ἐν οἴκῳ Δαυὶδ παιδὸς αὐτοῦ, ⁷⁰ κα- ⁷⁰
θὼς ἐλάλησεν διὰ στόματος τῶν ἁγίων ἀπ' αἰῶνος προφητῶν
^{Act 3, 21.} αὐτοῦ, ⁷¹ σωτηρίαν ἐξ ἐχθρῶν ἡμῶν καὶ ἐκ χειρὸς πάντων τῶν ⁷¹
μισούντων ἡμᾶς, ⁷² ποιῆσαι ἔλεος μετὰ τῶν πατέρων ἡμῶν καὶ ⁷²
^{Gn 22,} ^{16.} μνησθῆναι διαθήκης ἁγίας αὐτοῦ, ⁷³ ὄρκον ὃν ὤμωσεν πρὸς ⁷³
Ἀβραάμ τὸν πατέρα ἡμῶν, τοῦ δοῦναι ἡμῖν ⁷⁴ ἀφόβως ἐκ χειρὸς ⁷⁴
ἐχθρῶν ῥυσθέντας λατρεύειν αὐτῷ ⁷⁵ ἐν ὀσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ ⁷⁵
ἐνώπιον αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας ἡμῶν. ⁷⁶ καὶ σὺ δὲ παιδίον ⁷⁶
προφήτης ὑψίστου κληθήσῃ· προπορεύσῃ γὰρ πρὸ προσώπου
κυρίου ἐτοιμάσαι ὁδοὺς αὐτοῦ, ⁷⁷ τοῦ δοῦναι γνώσιν σωτηρίας ⁷⁷

49. ἅγιον τὸ ὄν. αὐτοῦ· 50. εἰς γενεάς γενεῶν τοῖς 59. ἐν τῇ ὀγδόῃ
ἡμέρᾳ 61. εἶπον . . . ἐν τῇ συγγενείᾳ 62. αὐτό: αὐτόν 66. om γὰρ
67. προφήτευσεν 69. ἐν τῷ οἴκῳ . . . τοῦ παιδός 70. τῶν ἁγίων τῶν
ἀπ' αἰῶνος προφητῶν αὐτοῦ 74. τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν 75. ἡμέρας τῆς
ζωῆς ἡμῶν 76. om δέ

- 78 τῷ λαῷ αὐτοῦ ἐν ἀφέσει ἁμαρτιῶν αὐτῶν ⁷⁸ διὰ σπλάγχνα ἐλέους
 79 Θεοῦ ἡμῶν, ἐν οἷς ἐπεσκέψατο ἡμᾶς ἀνατολὴ ἐξ ὕψους ⁷⁹ ἐπι-
 φᾶναι τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένοις, τοῦ κατεν-
 θῆναι τοὺς πόδας ἡμῶν εἰς ὁδὸν εἰρήνης.
 80 Τὸ δὲ παιδίον ἠΰξανε καὶ ἐκραταιοῦτο πνεύματι, καὶ ἦν ἐν
 ταῖς ἐρήμοις ἕως ἡμέρας ἀναδειξέως αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἰσραήλ.

II.

Occasione census Jesus Bethlehemi nascitur. Angeli et pastores.
 Circumcisio. Infans sistitur Deo. Symeon et Anna. Puer in templo.

- 1 Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐξῆλθεν δόγμα παρὰ
 Καίσαρος Αὐγούστου, ἀπογραφέσθαι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην.
 2 ² αὕτη ἡ ἀπογραφὴ πρώτη ἐγένετο ἡγεμονεύοντος τῆς Συρίας
 3 Κυρηνίου. ³ καὶ ἐπορεύοντο πάντες ἀπογραφέσθαι, ἕκαστος εἰς
 4 τὴν ἰδίαν πόλιν. ⁴ ἀνέβη δὲ καὶ Ἰωσήφ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐκ
 πόλεως Ναζαρέθ εἰς τὴν Ἰουδαίαν εἰς πόλιν Δαυὶδ ἣτις καλεῖ-
 5 ται Βηθλεὲμ, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐξ οἴκου καὶ πατριᾶς Δαυὶδ,
 6 ⁵ ἀπογραφάσθαι σὺν Μαριὰμ τῇ ἐμνηστευμένῃ αὐτῷ, οὕση ἐγκύω.
 7 ⁶ Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἐκεῖ ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ ^{Mt 1, 25.}
⁷ τεκεῖν αὐτήν, ⁷ καὶ ἔτεκεν τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον, καὶ ^{et 2, 1.}
 ἐσπαργάνωσεν αὐτὸν καὶ ἀνέκλινεν αὐτὸν ἐν φάτνῃ, διότι οὐκ ἦν
 αὐτοῖς τόπος ἐν τῷ καταλύματι.
 8 Καὶ ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ αὐτῇ ἀγραυλοῦντες καὶ
 9 φυλάσσοντες φυλακὰς τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὴν ποιμνὴν αὐτῶν. ⁹ καὶ
 ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου ἐπέστη αὐτοῖς καὶ δόξα κυρίου περιελαμψεν
 10 αὐτούς, καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν. ¹⁰ καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ
 ἄγγελος Μὴ φοβεῖσθε· ἰδοὺ γὰρ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγά-
 11 λην, ἣτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ, ¹¹ ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον σω-
 12 τήρ, ὃς ἔστιν Χριστὸς κύριος, ἐν πόλει Δαυὶδ. ¹² καὶ τοῦτο ὑμῖν
 τὸ σημεῖον, εὐρήσετε βρέφος ἐσπαργανωμένον κείμενον ἐν φάτνῃ.
 13 ¹³ καὶ ἐξαίφνης ἐγένετο σὺν τῷ ἀγγέλῳ πλήθος στρατιᾶς οὐρανοῦ
 14 αἰνούντων τὸν Θεὸν καὶ λεγόντων ¹⁴ Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ
 15 ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία. ¹⁵ καὶ ἐγένετο ὡς ἀπῆλθον
 ἀπ' αὐτῶν εἰς τὸν οὐρανὸν οἱ ἄγγελοι, καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ ποι-
 μένες εἶπον πρὸς ἀλλήλους Διέλθωμεν δὴ ἕως Βηθλεὲμ καὶ ἴδωμεν
 16 τὸ ῥήμα τοῦτο τὸ γεγονός ὃ ὁ κύριος ἐγνώρισεν ἡμῖν. ¹⁶ καὶ
 ἦλθον σπεύσαντες, καὶ ἀνεῦραν τὴν τε Μαριὰμ καὶ τὸν Ἰωσήφ
 17 καὶ τὸ βρέφος κείμενον ἐν τῇ φάτνῃ· ¹⁷ ἰδόντες δὲ διεγνώρισαν
 περὶ τοῦ ῥήματος τοῦ λαληθέντος αὐτοῖς περὶ τοῦ παιδίου τού-
 18 του. ¹⁸ καὶ πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν περὶ τῶν λαλη-
 19 θέντων ὑπὸ τῶν ποιμένων πρὸς αὐτούς· ¹⁹ ἡ δὲ Μαριὰμ πάντα
 συνετήρει τὰ ῥήματα ταῦτα συμβάλλουσα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς.

II. 4. Ναζαρέτ 5. ἐμνηστευμένη αὐτῷ γυναίκα 7. ἐν τῇ φάτνῃ
 12. ἐν τῇ φάτνῃ 16. ἀνεῦρον

20 καὶ ὑπέστρεψαν οἱ ποιμένες δοξάζοντες καὶ αἰνούντες τὸν 20
θεὸν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἤκουσαν καὶ εἶδον καθὼς ἐλαλήθη πρὸς
αὐτούς.

*Lv 12, 3. Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν ἡμέραι ὀκτὼ τοῦ περιτεμεῖν αὐτόν, 21
καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦς, τὸ κληθῆν ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου
πρὸ τοῦ συλλημφθῆναι αὐτὸν ἐν τῇ κοιλίᾳ.

*Lv 12, 4. Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ καθαρασμοῦ αὐτῶν, κατὰ 22
τὸν νόμον Μωυσέως, ἀνήγαγον αὐτὸν εἰς Ἱερουσόλυμα παραστή-

*Ex 13, 2. σαι τῷ κυρίῳ, 23 καθὼς γέγραπται ἐν νόμῳ κυρίου ὅτι πᾶν ἄρσεν 23

*Lv 12, 8. διανοῖγον μήτραν ἄγιον τῷ κυρίῳ κληθήσεται, 24 καὶ τοῦ δοῦναι 24
θυσίαν κατὰ τὸ εἰρημένον ἐν τῷ νόμῳ κυρίου, ζεῦγος τρυγόνων
ἢ δύο νοσοῦς περιστερῶν. 25 καὶ ἰδοὺ ἦν ἄνθρωπος ἐν Ἱερουσα- 25

λήμ ᾧ ὄνομα Συμεὼν, καὶ ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος καὶ εὐ-
λαβής, προσδεχόμενος παράκλησιν τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ πνεῦμα ἦν
ἅγιον ἐπ' αὐτόν. 26 καὶ ἦν αὐτῷ κεχρηματισμένον ὑπὸ τοῦ πνεύ- 26

ματος τοῦ ἁγίου, μὴ ἰδεῖν θάνατον πρὶν ἢ ἰδῆ τὸν Χριστὸν κυ-
ρίον. 27 καὶ ἦλθεν ἐν τῷ πνεύματι εἰς τὸ ἱερόν· καὶ ἐν τῷ εἰσα- 27

γαγεῖν τοὺς γονεῖς τὸ παιδίον Ἰησοῦν, τοῦ ποιῆσαι αὐτοὺς κατὰ
τὸ εἰθισμένον τοῦ νόμου περὶ αὐτοῦ, 28 καὶ αὐτὸς ἐδέξατο αὐτὸ 28

εἰς τὰς ἀγκάλας καὶ εὐλόγησεν τὸν θεὸν καὶ εἶπεν 29 Νῦν ἀπο- 29
λύεις τὸν δούλόν σου, δέσποτα, κατὰ τὸ ῥῆμά σου ἐν εἰρήνῃ, 30 ὅτι 30

εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου, 31 ὃ ἠτοίμασας κατὰ 31
πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν, 32 φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν καὶ 32

δόξαν λαοῦ σου Ἰσραὴλ. 33 καὶ ἦν ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ 33
θαυμάζοντες ἐπὶ τοῖς λαλομένοις περὶ αὐτοῦ. 34 καὶ εὐλόγησεν 34

αὐτούς Συμεὼν καὶ εἶπεν πρὸς Μαριάμ τὴν μητέρα αὐτοῦ Ἰδοὺ
οὗτος κείται εἰς πτώσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν ἐν τῷ Ἰσραὴλ καὶ
εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον. 35 καὶ σοῦ δὲ αὐτῆς τὴν ψυχὴν διε- 35

λεύσεται ῥομφαία, ὅπως ἂν ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ πολλῶν καρδιῶν
διαλογισμοί. 36 καὶ ἦν Ἄννα προφῆτις, θυγάτηρ Φανουὴλ, ἐκ 36
φυλῆς Ἀσὴρ· αὕτη προβεβηκυῖα ἐν ἡμέραις πολλαῖς, ζήσασα
μετὰ ἀνδρὸς ἕτη ἑπτὰ ἀπὸ τῆς παρθενίας αὐτῆς, 37 καὶ αὐτὴ 37

χῆρα ἕως ἑτῶν ὀγδοήκοντα τεσσάρων, ἢ οὐκ ἀφίστατο τοῦ ἱεροῦ
νηστεύσασα καὶ δεήσασα λατρεύουσα νύκτα καὶ ἡμέραν. 38 καὶ 38
αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐπιστάσα ἀνθωμολογεῖτο τῷ θεῷ καὶ ἐλάλει περὶ
αὐτοῦ πᾶσιν τοῖς προσδεχομένοις λύτρωσιν Ἱερουσαλήμ. 39 Καὶ 39
ὡς ἐτέλεσαν ἅπαντα τὰ κατὰ τὸν νόμον κυρίου, ὑπέστρεψαν εἰς
τὴν Γαλιλαίαν εἰς πόλιν ἑαντῶν Ναζαρέθ. 40 τὸ δὲ παιδίον 40

Mt 2,
22. 23.

20. ἐπέστρεψαν 21. αὐτόν: τὸ παιδίον ... συλλημφθῆναι 24. ἐν τῷ:
om τῷ ... νεοσσούς 25. ἅγιον ἦν 28. ἀγκάλας αὐτοῦ 33. ὁ πατὴρ
αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ: Ἰωσήφ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ 36. ἕτη μετὰ ἀνδρὸς
ἑπτὰ 37. αὕτη ... ἕως: ὡς ... ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ 38. καὶ αὕτη αὐτῇ ...
τῷ θεῷ: τῷ κυρίῳ ... ἐν Ἱερουσαλήμ 39. εἰς τὴν πόλιν αὐτῶν Να-
ζαρέθ

ἤρξανεν καὶ ἐκραταιοῦτο πληρούμενον σοφία, καὶ χάρις θεοῦ ἦν ^{1, 80.}
ἐπ' αὐτό.

41 Καὶ ἐπορεύοντο οἱ γονεῖς αὐτοῦ κατ' ἔτος εἰς Ἱερουσαλὴμ
42 τῇ ἑορτῇ τοῦ πάσχα. ⁴² καὶ ὅτε ἐγένετο ἑτῶν δώδεκα, ἀναβαι-
43 νόντων αὐτῶν κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἑορτῆς, ⁴³ καὶ τελειωσάντων
τὰς ἡμέρας, ἐν τῷ ὑποστρέφειν αὐτοὺς ὑπέμεινεν Ἰησοῦς ὁ παῖς
44 ἐν Ἱερουσαλῆμ, καὶ οὐκ ἔγνωσαν οἱ γονεῖς αὐτοῦ. ⁴⁴ νομίσαντες
δὲ αὐτὸν εἶναι ἐν τῇ συνοδίᾳ ἦλθον ἡμέρας ὁδὸν καὶ ἀνεζήτησαν
45 αὐτὸν ἐν τοῖς συγγενέσι καὶ τοῖς γνωστοῖς, ⁴⁵ καὶ μὴ εὐρόντες
46 ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἀναζητοῦντες αὐτόν. ⁴⁶ καὶ ἐγένετο
μετὰ ἡμέρας τρεῖς εὗρον αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ καθεζόμενον ἐν μέσῳ
τῶν διδασκάλων καὶ ἀκούοντα αὐτῶν καὶ ἐπερωτῶντα αὐτούς.
47 ⁴⁷ ἐξίσταντο δὲ πάντες οἱ ἀκούοντες αὐτοῦ ἐπὶ τῇ συνέσει καὶ
48 ταῖς ἀποκρίσεσιν αὐτοῦ. ⁴⁸ καὶ ἰδόντες αὐτὸν ἐξεπλάγησαν, καὶ
εἶπεν πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ αὐτοῦ Τέκνον, τί ἐποίησας ἡμῖν οὐ-
49 τως; ἰδοὺ ὁ πατήρ σου καὶ γὰρ ὀδυνώμενοι ἐζητοῦμέν σε. ⁴⁹ καὶ
εἶπεν πρὸς αὐτούς **Τί ὅτι ἐζητεῖτέ με; οὐκ ἤδειτε ὅτι ἐν τοῖς τοῦ**
50 **πατρὸς μου δεῖ εἶναί με;** ⁵⁰ καὶ αὐτοὶ οὐ συνῆκαν τὸ ῥῆμα ὃ
51 ἐλάλησεν αὐτοῖς. ⁵¹ καὶ κατέβη μετ' αὐτῶν καὶ ἦλθεν εἰς Να-
ζαρέθ, καὶ ἦν ὑποτασσόμενος αὐτοῖς. καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ διε-
52 τήρει πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. ⁵² καὶ
Ἰησοῦς προέκοπτεν σοφία καὶ ἡλικία καὶ χάριτι παρὰ θεῶν καὶ
ἀνθρώποις.

III.

Johannes baptista in deserto. Herodes. Jesu immersio et genealogia.

1 Ἐν ἔτει δὲ πεντεκαιδεκάτῳ τῆς ἡγεμονίας Τιβερίου Καίσα- <sup>Mt 3,
1-12.
Mc 1,
1-8.
Jo 1, 6-8.
15-28.</sup>
ρος, ἡγεμονεύοντος Ποντίου Πιλάτου τῆς Ἰουδαίας, καὶ τετραρ-
χοῦντος τῆς Γαλιλαίας Ἡρώδου, Φιλίππου δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐ-
τοῦ τετραρχοῦντος τῆς Ἰουδαίας καὶ Τραχωνίτιδος χώρας, καὶ
2 Λυσανίου τῆς Ἀβιληνῆς τετραρχοῦντος, ² ἐπὶ ἀρχιερέως Ἄννα
καὶ Καϊάφα, ἐγένετο ῥῆμα θεοῦ ἐπὶ Ἰωάννην τὸν Ζαχαρίου υἱὸν
3 ἐν τῇ ἐρήμῳ. ³ καὶ ἦλθεν εἰς πᾶσαν περιχώρον τοῦ Ἰορδάνου
4 κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, ⁴ ὡς γέ-
γραπται ἐν βίβλῳ λόγων Ἠσαΐου τοῦ προφήτου Φωνῆ βοῶντος <sup>*Es 40,
3-5.</sup>
ἐν τῇ ἐρήμῳ Ἐτοιμάσατε τὴν ὁδὸν κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς
5 τριβόλους αὐτοῦ. ⁵ πᾶσα φάραγξ πληρωθήσεται καὶ πᾶν ὄρος καὶ
βουνὸς ταπεινωθήσεται, καὶ ἔσται τὰ σκολιὰ εἰς εὐθείας καὶ αἱ
τραχεῖαι εἰς ὁδοὺς λείας. ⁶ καὶ ὄψεται πᾶσα σὰρξ τὸ σωτήριον

40. ἐκραταιοῦτο πνεύματι πληρ. σοφίας 42. ἀναβάντων αὐτῶν εἰς Ἱεροσό-
λυμα 43. ἔγνω Ἰωσήφ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ 44. ἐν τῇ συνοδίᾳ εἶναι ...
καὶ ἐν τοῖς γνωστοῖς 45. εὐρόντες αὐτόν ... ζητοῦντες 46. μεθ' ἡμέρας
48. εἶπεν post αὐτοῦ pon 51. Ναζαρέτ

III. 2. ἐπ' ἀρχιερέων ... τὸν τοῦ Ζαχαρίου 3. πᾶσαν τὴν 4. προ-
φήτου λέγοντος 5. εὐθεῖαν

τοῦ Θεοῦ. ⁷ ἔλεγεν οὖν τοῖς ἐκπορευομένοις ὄχλοις βαπτισθῆναι ⁷
 ὑπ' αὐτοῦ Γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς
 μελλούσης ὀργῆς; ⁸ ποιήσατε οὖν καρπούς ἀξίους τῆς μετανοίας, ⁸
 καὶ μὴ ἄρξησθε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς Πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ·
 λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι δύναται ὁ Θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι
 τέκνα τῷ Ἀβραάμ. ⁹ ἦδη δὲ καὶ ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν ῥίζαν τῶν ⁹
 δένδρων κεῖται· πᾶν οὖν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκ-
 κόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. ¹⁰ καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν οἱ ὄχλοι ¹⁰
 λέγοντες Τί οὖν ποιήσωμεν; ¹¹ ἀποκριθεὶς δὲ ἔλεγεν αὐτοῖς Ὁ ¹¹
 ἔχων δύο χιτῶνας μεταδότω τῷ μὴ ἔχοντι, καὶ ὁ ἔχων βρώματα
 ὁμοίως ποιείτω. ¹² ἦλθον δὲ καὶ τελῶναι βαπτισθῆναι καὶ εἶπον ¹²
 πρὸς αὐτὸν Διδάσκαλε, τί ποιήσωμεν; ¹³ ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς ¹³
 Μηδὲν πλέον παρὰ τὸ διατεταγμένον ὑμῖν πράσσετε. ¹⁴ ἐπηρώ- ¹⁴
 των δὲ αὐτὸν καὶ στρατευόμενοι λέγοντες Τί ποιήσωμεν καὶ
 ἡμεῖς; καὶ εἶπεν αὐτοῖς Μηδένα διασεύσητε μηδὲ συκοφαντήσητε,
 καὶ ἀρκεῖσθε τοῖς ὀφωνίοις ὑμῶν. ¹⁵ προσδοκῶντος δὲ τοῦ λαοῦ ¹⁵
 καὶ διαλογοζομένων πάντων ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν περὶ τοῦ
 Ἰωάννου, μή ποτε αὐτὸς εἴη ὁ Χριστός, ¹⁶ ἀπεκρίνατο ὁ Ἰωάννης ¹⁶
 ἅπασιν λέγων Ἐγὼ μὲν ὕδατι βαπτίζω ὑμᾶς· ἐρχεται δὲ ὁ ἰσχυ-
 ρότερός μου, οὗ οὐκ εἰμὶ ἰκανὸς λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδη-
 μάτων αὐτοῦ, αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι ἀγίῳ καὶ πυρὶ·
¹⁷ οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ διακαθαριεὶ τὴν ἄλωνα ¹⁷
 αὐτοῦ, καὶ συνάξει τὸν σῖτον εἰς τὴν ἀποθήκην αὐτοῦ, τὸ δὲ
 ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστῳ.

Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἕτερα παρακαλῶν εὐηγγελίζετο τὸν λαόν· ¹⁸

¹⁹ ὁ δὲ Ἡρώδης ὁ τετράρχης, ἐλεγχόμενος ὑπ' αὐτοῦ περὶ Ἡρω- ¹⁹
 διάδος τῆς γυναικὸς τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ καὶ περὶ πάντων ὧν
 ἐποίησεν πονηρῶν ὁ Ἡρώδης, ²⁰ προσέθηκεν καὶ τοῦτο ἐπὶ πᾶσιν ²⁰
 καὶ κατέκλεισεν τὸν Ἰωάννην ἐν φυλακῇ.

²¹ Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ βαπτισθῆναι ἅπαντα τὸν λαὸν καὶ Ἰησοῦ ²¹
 βαπτισθέντος καὶ προσευχομένου ἀνεφθῆναι τὸν οὐρανόν, ²² καὶ ²²
 καταβῆναι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον σωματικῶς εἶδει ὡς περιστερὰν ἐπ'
 αὐτόν, καὶ φωνὴν ἐξ οὐρανοῦ γενέσθαι Σὺ εἶ ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγα-
 πητός, ἐν σοὶ εὐδόκησα.

Καὶ αὐτὸς ἦν ὁ Ἰησοῦς ἀρχόμενος ὡσεὶ ἐτῶν τριάκοντα, ²³
 ὧν υἱός, ὡς ἐνομιζέτο, τοῦ Ἰωσήφ τοῦ Ἠλὶ ²⁴ τοῦ Ματθαῖ τοῦ ²⁴
 Λευὶ τοῦ Μελχὶ τοῦ Ἰανναὶ τοῦ Ἰωσήφ ²⁵ τοῦ Ματθαίου τοῦ ²⁵
 Ἀμώς τοῦ Ναοῦμ τοῦ Ἐσλὶ τοῦ Ναγγαὶ ²⁶ τοῦ Μαὰθ τοῦ Ματ- ²⁶
 ταθίου τοῦ Σεμεὶν τοῦ Ἰωσήφ τοῦ Ἰωδᾶ ²⁷ τοῦ Ἰωανᾶν τοῦ ²⁷

10. ποιήσωμεν 11. λέγει 12. ποιήσωμεν 14. Καὶ ἡμεῖς τί ποιήσωμεν
 ... αὐτοῖς: πρὸς αὐτούς 19. Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ 20. ἐν τῇ
 φυλακῇ 22. ὡσεὶ ... γενέσθαι λέγουσαν ... ἠυδόκησα 23. ὡσεὶ ἐτῶν
 τριάκοντα ἀρχόμενος, ὧν ὡς ἐνομιζέτο υἱὸς Ἰωσήφ, τοῦ Ἠλὶ 24. Ἰαννά
 26. Σεμεὶ ... Ἰωσήφ: Ἰωσήφ ... Ἰωδᾶ: Ἰούδα 27. Ἰωανᾶ

28 Ρησαῖ τοῦ Ζοροβάβελ τοῦ Σαλαθιήλ τοῦ Νηρι²⁸ τοῦ Μεληῖ τοῦ
 29 Ἀδδὶ τοῦ Κωσάμ τοῦ Ἐλμαδάμ τοῦ Ἡρ²⁹ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ἐλιέζερ
 30 τοῦ Ἰωρεὶμ τοῦ Ματθαῖ τοῦ Λεβὶ³⁰ τοῦ Συμεὼν τοῦ Ἰούδα τοῦ
 31 Ἰωσήφ τοῦ Ἰωνάν τοῦ Ἐλιακίμ³¹ τοῦ Μελεῖ τοῦ Μεννά τοῦ
 32 Ματθαῖ τοῦ Ναθάν τοῦ Δαυὶδ³² τοῦ Ἰεσσαὶ τοῦ Ἰωβῆδ τοῦ
 33 Βοὸς τοῦ Σαλμών τοῦ Ναασσών³³ τοῦ Ἀμναδάβ τοῦ Ἀδμείν
 34 τοῦ Ἀρνὶ τοῦ Ἐσρών τοῦ Φαρῆς τοῦ Ἰούδα³⁴ τοῦ Ἰακώβ τοῦ
 35 Ἰσαὰκ τοῦ Ἀβραάμ τοῦ Θάρα τοῦ Ναχώρ³⁵ τοῦ Σεροῦχ τοῦ
 36 Ραγαῦ τοῦ Φάλεκ τοῦ Ἐβερ τοῦ Σάλα³⁶ τοῦ Καϊνὰμ τοῦ Ἀρ-
 37 φαξὰδ τοῦ Σῆμ τοῦ Νῶε τοῦ Λάμεχ³⁷ τοῦ Μαθουσάλα τοῦ
 38 Ἐνώχ τοῦ Ἰάρεδ τοῦ Μαλελεήλ τοῦ Καϊνὰν³⁸ τοῦ Ἐνὼς τοῦ
 Σῆθ τοῦ Ἀδάμ τοῦ Θεοῦ.

IV.

Tentatio. Jesus Nazarethi vitae periculum subit. Sanantur Capharnaumi daemoniacus, socrus Petri, alii. Discedit docturus per Galilaeam.

- 1 Ἰησοῦς δὲ πλήρης πνεύματος ἁγίου ὑπέστρεψεν ἀπὸ τοῦ ^{Mt 4, 1-11, Mc 1, 12, 13.}
 2 Ἰορδάνου, καὶ ἦγετο ἐν τῷ πνεύματι ἐν τῇ ἐρήμῳ 2 ἡμέρας τεσσα-
 3 ρεράκοντα πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ διαβόλου. καὶ οὐκ ἔφαγεν
 4 οὐδὲν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ συντελεσθεισῶν αὐτῶν ἐπί-
 5 ρασεν. 3 εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ διάβολος Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, εἰπέ τῷ
 6 λίθῳ τούτῳ ἵνα γένηται ἄρτος. 4 καὶ ἀπεκρίθη πρὸς αὐτὸν ὁ
 7 Ἰησοῦς Γέγραπται ὅτι οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ὁ ἄνθρωπος. ^{*Dt 8, 3.}
 8 5 καὶ ἀναγαγὼν αὐτὸν ἔδειξεν αὐτῷ πάσας τὰς βασιλείας τῆς
 9 οἰκουμένης ἐν στιγμῇ χρόνου. 6 καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ διάβολος Σοὶ
 10 δώσω τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἅπασαν καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν, ὅτι
 11 ἐμοὶ παραδεδόται καὶ ὧ ἂν θέλω δίδωμι αὐτήν. 7 σὺ οὖν εἰάν
 8 προσκυνήσῃς ἐνώπιον ἐμοῦ, ἔσται σοῦ πᾶσα. 8 καὶ ἀποκριθεὶς
 9 αὐτῷ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς Γέγραπται Προσκυνήσεις κύριον τὸν Θεόν ^{*Dt 6, 13.}
 10 σου καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις. 9 ἤγαγεν δὲ αὐτὸν εἰς Ἱερουσα-
 11 λὴμ καὶ ἔστησεν ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ Εἰ
 12 υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, βάλε σεαυτὸν ἐντεῦθεν κάτω. 10 γέγραπται γὰρ ^{*Ps 91, 11, 12.}
 13 ὅτι τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ τοῦ διαφυλάξαι σε,
 14 καὶ ὅτι ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσίν σε μὴ ποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον
 15 τὸν πόδα σου. 12 καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι εἴρη-
 16 ται Οὐκ ἐκπειράσεις κύριον τὸν Θεόν σου. 13 καὶ συντελέσας ^{*Dt 6, 16.}
 πάντα πειρασμὸν ὁ διάβολος ἀπέστη ἀπ' αὐτοῦ ἄχρι καιροῦ.

28. Ἐλμοδάμ 29. Ἰησοῦ: Ἰωσή 31. Μεννά: Μαϊνάν 32. Ἰωβῆδ... Βοὸς
 33. τοῦ Ἀδμείν τοῦ Ἀρνὶ: τοῦ Ἀράμ... Ἐσρώμ 35. Σαροῦχ 36. Καϊνὰν

IV. 1. πνεύματος ἁγίου πλήρης... εἰς τὴν ἔρημον 2. τεσσαρά-
 κοντα... ὕστερον ἐπέπασε 3. εἶπεν δέ: καὶ εἶπεν 4. πρὸς αὐτὸν ὁ
 Ἰησοῦς: Ἰησοῦς πρὸς αὐτὸν λέγων... add in fine ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ἠή-
 ματι Θεοῦ 5. αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς ὄρος ὑψηλόν 6. ὧ εἰάν 7. ἐνώπιόν
 μου... πάντα 8. ὁ Ἰησοῦς: Ὑπαγε ὀπίσω μου σατανα· γέγραπται γὰρ
 9. ἤγαγεν δέ: καὶ ἤγαγεν... ἔστησεν αὐτόν... Εἰ ὁ υἱὸς

Μτ 4, 12, 24. Mc 1, 14. Καὶ ὑπέστρεψεν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ δυνάμει τοῦ πνεύματος εἰς 14 τὴν Γαλιλαίαν· καὶ φήμη ἐξῆλθεν καθ' ὅλης τῆς περιχώρου περὶ αὐτοῦ. 15 καὶ αὐτὸς ἐδίδασκεν ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν, δοξα- 15 ζόμενος ὑπὸ πάντων.

Μτ 13, 54 ss. Mc 6, 1 ss. Jo 4, 44. * Es 61, 1. 2. Καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Ναζαρέθ, οὗ ἦν τεθραμμένος, καὶ εἰσῆλ- 16 θεν κατὰ τὸ εἰωθὸς αὐτῷ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων εἰς τὴν συναγωγὴν, καὶ ἀνέστη ἀναγνῶναι. 17 καὶ ἐπεδόθη αὐτῷ βιβλίον 17 τοῦ προφήτου Ἡσαίου, καὶ ἀναπτύξας τὸ βιβλίον εὗρεν τὸν τόπον οὗ ἦν γεγραμμένον 18 Πνεῦμα κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὗ εἶνεκεν 18 ἔχρισέν με εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς, ἀπέσταλκέν με 19 κηρῦσαι 19 αἰχμαλώτοις ἄφρονι καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν, ἀποστεῖλαι τεθραυ- σμένους ἐν ἀφρέσει, κηρῦσαι ἐπιαντὸν κυρίου δεκτόν. 20 καὶ 20 πιτύξας τὸ βιβλίον ἀποδοὺς τῷ ὑπηρέτῃ ἐκάθισεν, καὶ πάντων ἐν τῇ συναγωγῇ ἦσαν οἱ ὀφθαλμοὶ ἀτενίζοντες αὐτῷ. 21 ἤρξατο δὲ 21 λέγειν πρὸς αὐτοὺς ὅτι σήμερον πεπλήρωται ἡ γραφὴ αὕτη ἐν τοῖς ὠσὶν ὑμῶν. 22 καὶ πάντες ἐμαρτύρουν αὐτῷ καὶ ἐθαύμαζον 22 ἐπὶ τοῖς λόγοις τῆς χάριτος τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ ἔλεγον Οὐχὶ ὁ υἱὸς ἐστὶν Ἰωσήφ οὗτος; 23 καὶ εἶπεν 23 πρὸς αὐτοὺς Πάντως ἐρεῖτέ μοι τὴν παραβολὴν ταύτην Ἰατρέ, θεράπευσον σεαυτὸν· ὅσα ἠκούσαμεν γεγόμενα εἰς τὴν Καφαρ- ναοῦμ, ποιήσον καὶ ὧδε ἐν τῇ πατρίδι σου. 24 εἶπεν δὲ Ἀμὴν 24 λέγω ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς προφήτης δεκτός ἐστιν ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ. 25 ἐπ' ἀληθείας δὲ λέγω ὑμῖν, πολλαὶ χῆραι ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις 25 Ἡλίου ἐν τῷ Ἰσραὴλ, ὅτε ἐκλείσθη ὁ οὐρανὸς ἐπὶ ἔτη τρία καὶ μῆνας ἕξ, ὡς ἐγένετο λιμὸς μέγας ἐπὶ πάσαν τὴν γῆν, 26 καὶ 26 πρὸς οὐδεμίαν αὐτῶν ἐπέμφθη Ἡλίας εἰ μὴ εἰς Σάρεφθα τῆς Σιδωνίας πρὸς γυναικὰ χήραν. 27 καὶ πολλοὶ λεπροὶ ἦσαν ἐν τῷ 27 Ἰσραὴλ ἐπὶ Ἐλισσαίου τοῦ προφήτου, καὶ οὐδεὶς αὐτῶν ἐκαθα- ρίσθη εἰ μὴ Ναϊμὰν ὁ Σύρος. 28 καὶ ἐπλήσθησαν πάντες θυμοῦ 28 ἐν τῇ συναγωγῇ ἀκούοντες ταῦτα, 29 καὶ ἀναστάντες ἐξέβαλον 29 αὐτὸν ἔξω τῆς πόλεως, καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἕως ὀφρύος τοῦ ὄρους ἐφ' οὗ ἡ πόλις ὠκοδόμητο αὐτῶν, ὥστε κατακρημνίσαι αὐτόν· 30 αὐτὸς δὲ διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν ἐπορεύετο. 30

Μτ 7, 28 s. Mc 1, 21 s. Mc 1, 23-28. Καὶ κατήλθεν εἰς Καφαρναοῦμ πόλιν τῆς Γαλιλαίας, καὶ 31 ἦν διδάσκων αὐτοὺς ἐν τοῖς σάββασι· 32 καὶ ἐξεπλήρσοντο ἐπὶ 32 τῇ διδαχῇ αὐτοῦ, ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ ἦν ὁ λόγος αὐτοῦ. 33 Καὶ ἐν τῇ 33 συναγωγῇ ἦν ἄνθρωπος ἔχων πνεῦμα δαιμονίου ἀκαθάρτου, καὶ ἀνέκραξεν φωνῇ μεγάλῃ 34 Ἐα, τί ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ Ναζαρηνέ; 34

16. Ναζαρέτ 17. βιβλίον Ἡσαίου τοῦ προφήτου 18. ἔνεκεν ... εὐαγγε- λίσσασθαι ... add in fine ἰάσασθαι τοὺς συντετριμμένους τὴν καρδίαν 20. οἱ ὀφθαλμοὶ ἦσαν 22. Οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς Ἰωσήφ 23. ἐν τῇ Καπερναοῦμ 26. Σάρεπτα ... Σιδῶνος 27. ἐν τῷ Ἰσραὴλ post προ- φήτου ρον ... Νεεμάν 29. ἕως τῆς ... αὐτῶν ὠκοδόμητο ... ὥστε: εἰς τό 34. λέγων· Ἐα

- 35 ἤλθεσ ἀπολέσαι ἡμᾶς; οἶδά σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ. ³⁵ καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς λέγων Φιμώθητι καὶ ἔξελθε ἀπ' αὐτοῦ. καὶ ῥῆψαν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον εἰς τὸ μέσον ἔξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ, μηδὲν βλάψαν αὐτόν. ³⁶ καὶ ἐγένετο θάμβος ἐπὶ πάντας, καὶ συναλέαλον πρὸς ἀλλήλους λέγοντες Τίς ὁ λόγος οὗτος, ὅτι ἐν ἑξουσίᾳ καὶ δυνάμει ἐπιτάσσει τοῖς ἀκαθάρτοις πνεύμασιν καὶ ³⁷ ἐξέρχονται; ³⁷ καὶ ἐξεπορεύετο ἦχος περὶ αὐτοῦ εἰς πάντα τόπον τῆς περιχώρου.
- 38 Ἀναστὰς δὲ ἀπὸ τῆς συναγωγῆς εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν ^{Mt 8, 14-15. Mc 1, 29-31.} Σίμωνος. πενθερὰ δὲ τοῦ Σίμωνος ἦν συνεχομένη πυρετῷ μεγάλῳ, καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν περὶ αὐτῆς. ³⁹ καὶ ἐπιστάς ἐπάνω αὐτῆς ἐπετίμησεν τῷ πυρετῷ, καὶ ἀφῆκεν αὐτήν· παραχρῆμα δὲ ἀναστᾶσα δικήκει αὐτοῖς.
- 40 Δύνοτος δὲ τοῦ ἡλίου πάντες ὅσοι εἶχον ἀσθενούντας νόσοις ^{Mt 8, 16. Mc 1, 32-34.} ποικίλαις ἤγαγον αὐτούς πρὸς αὐτόν· ὁ δὲ ἐνὶ ἐκάστῳ αὐτῶν
- 41 τὰς χεῖρας ἐπιτιθεὶς ἐθεράπευσεν αὐτούς. ⁴¹ ἐξήρχετο δὲ καὶ δαιμόνια ἀπὸ πολλῶν, κραυγάζοντα καὶ λέγοντα ὅτι σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. καὶ ἐπιτιμῶν οὐκ εἶα αὐτὰ λαλεῖν, ὅτι ᾔδεισαν τὸν Χριστὸν αὐτὸν εἶναι.
- 42 Γενομένης δὲ ἡμέρας ἔξελθὼν ἐπορεύθη εἰς ἔρημον τόπον, ^{Mc 1, 25-29.} καὶ οἱ ὄχλοι ἐπεζήτουν αὐτόν· καὶ ἦλθον ἕως αὐτοῦ, καὶ κατεῖχον αὐτόν τοῦ μὴ πορεύεσθαι ἀπ' αὐτῶν. ⁴³ ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς ὅτι καὶ ταῖς ἐτέραις πόλεσιν εὐαγγελίσασθαί με δεῖ τὴν ⁴⁴ βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἐπὶ τοῦτο ἀπεστάλην. ⁴⁴ καὶ ἦν κηρῦσσον εἰς τὰς συναγωγὰς τῆς Γαλιλαίας.

V.

Piscatus Petri. Leprosus. Paralyticus per tectum illatus; blasphemiae criminatio. Levi ejusque convivium. Discipuli non jejunantes.

- 1 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τὸν ὄχλον ἐπικεῖσθαι αὐτῷ καὶ ἀκούειν ^{Mt 4, 13-22. Mc 1, 16-20.} τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ αὐτὸς ἦν ἐστὼς παρὰ τὴν λίμνην Γεννησαρέτ, ² καὶ εἶδεν δύο πλοιάρια ἐστῶτα παρὰ τὴν λίμνην· οἱ δὲ ³ ἀλειψ αὐτῶν ἀποβάντες ἔπλυνον τὰ δίκτυα. ³ ἐμβὰς δὲ εἰς ἐν τῶν πλοίων ὃ ἦν Σίμωνος, ἠρώτησεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἐπαγαγεῖν ὀλίγον· καθίσας δὲ ἐκ τοῦ πλοίου ἐδίδασκεν τοὺς ⁴ ὄχλους. ⁴ ὡς δὲ ἐπαύσατο λαλῶν, εἶπεν πρὸς τὸν Σίμονα Ἐπανάγαγε εἰς τὸ βάθος, καὶ χαλάσατε τὰ δίκτυα ὑμῶν εἰς ἄβυσσον. ⁵ ⁵ καὶ ἀποκριθεὶς Σίμων εἶπεν αὐτῷ Ἐπιστάτα, δι' ὅλης νυκτὸς

35. ἔξελθε ἀπ' αὐτοῦ: ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ 38. ἀπό: ἐκ ... ἡ πενθερὰ δὲ 40. ἐπιθεὶς 41. κραυγάζοντα: κράζοντα ... ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ 42. ἐζήτουν 43. ἐπὶ: εἰς ... ἀπέσταλμαι 44. ἐν ταῖς συναγωγαῖς

V. 1. καὶ ἀκούειν: τοῦ ἀκούειν 2. πλοῖα ... ἀποβάντες ἀπ' αὐτῶν ἀπέπλυναν 3. τοῦ Σίμωνος ... καθίσας δέ: καὶ καθίσας ... ἐδίδασκεν ante ἐκ pon 5. ὁ Σίμων ... ὅλης τῆς

κοπιάσαντες οὐδὲν ἐλάβομεν· ἐπὶ δὲ τῷ ῥήματί σου χαλάσω τὸ
 Jo 21, 6. δίκτυον. ⁶ καὶ τοῦτο ποιήσαντες συνέκλεισαν ἰχθύων πλήθος πολὺ· ⁶
 διερῆσεται δὲ τὸ δίκτυον αὐτῶν. ⁷ καὶ κατένευσαν τοῖς μετόχοις ⁷
 ἐν τῷ ἐτέρῳ πλοίῳ τοῦ ἐλθόντος συλλαβέσθαι αὐτοῖς· καὶ ἦλθον,
 καὶ ἐπλησαν ἀμφοτέρα τὰ πλοῖα, ὥστε βυθίζεσθαι αὐτά. ⁸ ἰδὼν ⁸
 δὲ Σίμων Πέτρος προσέπεσεν τοῖς γόνασιν Ἰησοῦ λέγων Ἔξελθε
 ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι ἀνὴρ ἁμαρτωλὸς εἰμι, κύριε. ⁹ Θάμβος γὰρ πε- ⁹
 ριέσχευεν αὐτὸν καὶ πάντας τοὺς σὺν αὐτῷ ἐπὶ τῇ ἄγρᾳ τῶν ἰχθύων
 ἢ συνέλαβον, ¹⁰ ὁμοίως δὲ καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην υἱοὺς Ζε- ¹⁰
 βεδαίου, οἳ ἦσαν κοιωνοὶ τῷ Σίμωνι. καὶ εἶπεν πρὸς τὸν Σίμονα
 Ἰησοῦς Μὴ φοβοῦ· ἀπὸ τοῦ νῦν ἀνθρώπους ἔσῃ ζωοῦσάν. ¹¹ καὶ ¹¹
 καταταγόντες τὰ πλοῖα ἐπὶ τὴν γῆν, ἀφέντες ἅπαντα ἠκολούθη-
 σαν αὐτῷ.

Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν μιᾷ τῶν πόλεων, καὶ ἰδοὺ ¹²
 Mt 8, 2-4, Mc 1, 40-45. ἀνὴρ πλήρης λέπρας· καὶ ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν, πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον
 ἐδεήθη αὐτοῦ λέγων Κύριε, ἐὰν θέλῃς, δύνασαί με καθαρίσαι. ¹³
 καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἤψατο αὐτοῦ εἰπὼν Θέλω, καθαρίσθητι. ¹³
 καὶ εὐθέως ἡ λέπρα ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ. ¹⁴ καὶ αὐτὸς παρήγ- ¹⁴
 γειλεν αὐτῷ μηδενὶ εἰπεῖν, ἀλλὰ ἀπελθὼν δεῖξον σεαυτὸν τῷ
 ἰερεῖ, καὶ προσένεγκε περὶ τοῦ καθαρισμοῦ σου καθὼς προσέ-
 Lv 14, 2. ταξεν Μουσαῖος εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. ¹⁵ διήρχετο δὲ μᾶλλον ὁ ¹⁵
 λόγος περὶ αὐτοῦ, καὶ συνήρχοντο ὄχλοι πολλοὶ ἀκούειν καὶ θε-
 ραπεύεσθαι ἀπὸ τῶν ἀσθενειῶν αὐτῶν· ¹⁶ αὐτὸς δὲ ἦν ὑποχω- ¹⁶
 ρῶν ἐν ταῖς ἐρήμοις καὶ προσευχόμενος.

Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν καὶ αὐτὸς ἦν διδάσκων, καὶ ¹⁷
 Mt 9, 1-8, Mc 2, 1-12. ἦσαν καθήμενοι Φαρισαῖοι καὶ νομοδιδάσκαλοι, οἳ ἦσαν ἐηλυ-
 θότες ἐκ πάσης κόμης τῆς Γαλιλαίας καὶ Ἰουδαίας καὶ Ἱερου-
 σαλήμ· καὶ δύναμις κυρίου ἦν εἰς τὸ ἰᾶσθαι αὐτούς. ¹⁸ καὶ ἰδοὺ ¹⁸
 ἄνδρες φέροντες ἐπὶ κλίνης ἄνθρωπον ὃς ἦν παραλελυμένος, καὶ
 ἐζήτουν αὐτὸν εἰσενεγκεῖν θεῖναι ἐνώπιον αὐτοῦ. ¹⁹ καὶ μὴ εὐρόν- ¹⁹
 τες ποίας εἰσενέγκωσιν αὐτὸν διὰ τὸν ὄχλον, ἀναβάντες ἐπὶ τὸ
 δῶμα διὰ τῶν κεράμων καθῆκαν αὐτὸν σὺν τῷ κλινιδίῳ εἰς τὸ
 μέσον ἔμπροσθεν τοῦ Ἰησοῦ. ²⁰ καὶ ἰδὼν τὴν πίστιν αὐτῶν εἶπεν ²⁰
 Ἄνθρωπε, ἀφένονται σοι αἱ ἁμαρτίαι σου. ²¹ καὶ ἤρξαντο δια- ²¹
 λογίζεσθαι οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι λέγοντες Τίς ἐστίν
 οὗτος ὃς λαλεῖ βλασφημίας; τίς δύναται ἁμαρτίας ἀφεῖναι εἰ μὴ
 ὁ μόνος ὁ θεός; ²² ἐπιγνὼς δὲ ὁ Ἰησοῦς τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν ²²
 ἀποκριθεὶς εἶπεν πρὸς αὐτούς Τί διαλογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις
 ὑμῶν; ²³ τί ἐστὶν ἐνδοκώτερον, εἰπεῖν Ἀφένονται σοι αἱ ἁμαρτίαι ²³
 σου, ἢ εἰπεῖν Ἐγειρε καὶ περιπάτει; ²⁴ ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ὁ υἱὸς ²⁴

6. διερῆγγοντο 7. μετόχοις: add τοῖς 8. τοῦ Ἰησοῦ 10. ὁ Ἰησοῦς
 15. θεραπεύεσθαι ὑπ' αὐτοῦ 19. διὰ ποίας 20. εἶπεν αὐτῷ 21. ἀφένται
 ἁμαρτίας 23. Ἐγειραι

- τοῦ ἀνθρώπου ἐξουσίαν ἔχει ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας, εἶπεν τῷ παραλελυμένῳ Σοὶ λέγω, ἔγειρε καὶ ἄρας τὸ κλινίδιον σου 25 πορεύου εἰς τὸν οἶκόν σου. 25 καὶ παραχρῆμα ἀναστὰς ἐνώπιον αὐτῶν, ἄρας ἐφ' ὃ κατέκειτο, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ δοξάζων τὸν θεόν. 26 καὶ ἕκστασις ἔλαβεν ἅπαντας καὶ ἐδόξαζον τὸν θεόν, καὶ ἐπλήσθησαν φόβου λέγοντες ὅτι εἶδομεν παράδοξα σήμερον.
- 27 Καὶ μετὰ ταῦτα ἐξῆλθεν καὶ ἐθεάσατο τελώνην ὀνόματι Λεὺν καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἀκολούθει μοι. 28 καὶ καταλιπὼν ἅπαντα ἀναστὰς ἠκολούθει αὐτῷ. 29 καὶ ἐποίησεν δοχὴν μεγάλην Λεὺς αὐτῷ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ· καὶ ἦν ὄχλος τελωνῶν πολλὸς καὶ ἄλλων οἱ ἦσαν μετ' αὐτῶν κατακειμένοι. 30 καὶ ἐγόγγυζον οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς αὐτῶν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγοντες Διὰ τί μετὰ τῶν τελωνῶν ἐσθίετε καὶ πίνετε; 31 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτούς Οὐ χρεῖαν ἔχουσιν οἱ ὑγιαίνοντες ἰατροῦ ἀλλὰ οἱ κακῶς ἔχοντες· 32 οὐκ ἐλλήλυθα καλέσαι δικαίους ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν. 33 Οἱ δὲ εἶπαν πρὸς αὐτόν Οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου νηστεύουσιν πυκνὰ καὶ δεήσεις ποιοῦνται, ὁμοίως καὶ οἱ τῶν Φαρισαίων, οἱ δὲ σοὶ ἐσθίουσιν καὶ πίνουσιν. 34 ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς Μὴ δύνασθε τοὺς υἱοὺς τοῦ νυμφῶνος, ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ' αὐτῶν ἐστίν, ποιεῖσαι νηστεύειν; 35 ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι, καὶ ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, τότε νηστεύουσιν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις.
- 36 Ἐλεγεν δὲ καὶ παραβολὴν πρὸς αὐτούς ὅτι οὐδεὶς ἐπίβλημα ἀπὸ ἱματίου καινοῦ σχίσας ἐπιβάλλει ἐπὶ ἱμάτιον παλαιόν· εἰ δὲ μὴ γε, καὶ τὸ καινὸν σχίσει καὶ τῷ παλαιῷ οὐ συμφωνήσει τὸ ἀπὸ τοῦ καινοῦ. 37 καὶ οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκούς παλαιούς· εἰ δὲ μὴ γε, ῥήξει ὁ οἶνος ὁ νέος τοὺς ἀσκούς, καὶ αὐτὸς ἐκχυθήσεται καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπολοῦνται· 38 ἀλλὰ οἶνον νέον εἰς ἀσκούς καινοὺς βλητέον. 39 καὶ οὐδεὶς πιὼν παλαιὸν θέλει νέον· λέγει γάρ Ὁ παλαιὸς χρηστός ἐστιν.

VI.

Discipuli sabbato spicas evellunt. Sicca manus sabbato sanatur.
Apostolorum XII electio. Oratio ad populos.

- 1 Ἐγένετο δὲ ἐν σαββάτῳ δευτεροπρώτῳ διαπορευέσθαι αὐτὸν διὰ σπορίμων, καὶ ἔτιλλον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τοὺς στάχνας καὶ ἤσθιον

24. ἐξουσίαν ἔχει post ὅτι pon ... ἔγειραι 25. ἐφ' ᾧ 28. ἠκολούθησεν 29. ὁ Λεὺς 30. οἱ γραμματεῖς αὐτῶν καὶ οἱ Φαρισαῖοι ... om τῶν ... τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν 31. ἀλλ' οἱ 33. εἶπον ... Διὰ τί οἱ 36. ἀπὸ ἱματίου: om ἀπό ... om σχίσας ... σχίσει ... συμφωνεῖ ἐπίβλημα τὸ ἀπὸ 37. ὁ οἶνος ὁ νέος: ὁ νέος οἶνος 38. add in fine καὶ ἀμφοτέροι συμφωνοῦνται 39. εὐθὺς θέλει ... χρηστότερος

VI. 1. διὰ τῶν

ψάχοντες ταῖς χερσίν. ² τινὲς δὲ τῶν Φαρισαίων εἶπον Τί ποιεῖτε ὃ ²
 οὐκ ἔξεστιν τοῖς σάββασιν; ³ καὶ ἀποκριθεὶς πρὸς αὐτοὺς εἶπεν ὁ ³
 *1 Sam ^{21, 6.} Ἰησοῦς Οὐδὲ τοῦτο ἀνέγνωτε ὃ ἐποίησεν Δαυὶδ ὅποτε ἐπέινασεν ⁴
 αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ὄντες; ⁴ εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ ⁴
 καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔλαβεν καὶ ἔφαγεν καὶ ἔδωκεν ⁵
 τοῖς μετ' αὐτοῦ, οὓς οὐκ ἔξεστιν φαγεῖν εἰ μὴ μόνους τοὺς ἱερεῖς. ⁵
⁵ καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι κύριός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ ⁵
 τοῦ σαββάτου.

⁶ Ἐγένετο δὲ καὶ ἐν ἑτέρῳ σαββάτῳ εἰσελθεῖν αὐτὸν εἰς τὴν ⁶
 συναγωγὴν καὶ διδάσκειν. καὶ ἦν ἄνθρωπος ἐκεῖ καὶ ἡ χεὶρ αὐτοῦ ⁷
 ἡ δεξιὰ ἦν ξηρά. ⁷ παρετηροῦντο δὲ αὐτὸν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ ⁷
 Φαρισαῖοι εἰ ἐν τῷ σαββάτῳ θεραπεύει, ἵνα εὕρωσιν κατηγορεῖν ⁸
 αὐτοῦ. ⁸ αὐτὸς δὲ ἴδει τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν· εἶπεν δὲ τῷ ἀν- ⁸
 δρῷ τῷ ξηρὰν ἔχοντι τὴν χεῖρα Ἔγειρε καὶ στήθι εἰς τὸ μέσον. ⁹
 καὶ ἀναστάς ἔστη. ⁹ εἶπεν δὲ ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτοὺς Ἐπερωτῶ ⁹
 ὑμᾶς εἰ ἔξεστιν τῷ σαββάτῳ ἀγαθοποιῆσαι ἢ κακοποιῆσαι, ψυχὴν ¹⁰
 σῶσαι ἢ ἀπολέσαι; ¹⁰ καὶ περιβλεψάμενος πάντας αὐτοὺς εἶπεν ¹⁰
 αὐτῷ Ἐκτεινον τὴν χεῖρά σου. ὁ δὲ ἐποίησεν οὕτως, καὶ ἀπεκα- ¹¹
 τεστάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ. ¹¹ αὐτοὶ δὲ ἐπλήσθησαν ἀνοίας, καὶ διε- ¹¹
 λάλουν πρὸς ἀλλήλους τί ἂν ποιήσειαν τῷ Ἰησοῦ.

¹² Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἐξελθεῖν αὐτὸν εἰς τὸ ¹²
 ὄρος προσεύξασθαι, καὶ ἦν διανυκτερεύων ἐν τῇ προσευχῇ τοῦ ¹³
 θεοῦ. ¹³ καὶ ὅτε ἐγένετο ἡμέρα, προσεφώνησεν τοὺς μαθητὰς ¹³
 αὐτοῦ, καὶ ἐκλεξάμενος ἀπ' αὐτῶν δώδεκα, οὓς καὶ ἀποστόλους ¹⁴
 ὠνόμασεν, ¹⁴ Σίμωνα ὃν καὶ ὠνόμασεν Πέτρον, καὶ Ἀνδρέαν ¹⁴
 τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην καὶ Φίλιππον καὶ ¹⁵
 Βαρθολομαῖον ¹⁵ καὶ Ματθαῖον καὶ Θωμᾶν, καὶ Ἰάκωβον Ἀλ- ¹⁵
 φαίου, καὶ Σίμωνα τὸν καλούμενον ζηλωτὴν, ¹⁶ καὶ Ἰούδαν Ἰα- ¹⁶
 κώβου, καὶ Ἰούδαν Ἰσκαριώτῃ ὃς ἐγένετο προδότης, ¹⁷ καὶ κατα- ¹⁷
 βὰς μετ' αὐτῶν ἔστη ἐπὶ τόπον πεδινῷ, καὶ ὄχλος μαθητῶν ¹⁸
 αὐτοῦ, καὶ πλῆθος πολὺ τοῦ λαοῦ ἀπὸ πάσης τῆς Ἰουδαίας καὶ ¹⁸
 Ἰερουσαλήμ καὶ τῆς παραλίου Τύρου καὶ Σιδῶνος, οἳ ἦλθον ¹⁸
 ἀκοῦσαι αὐτοῦ καὶ ἰαθῆναι ἀπὸ τῶν νόσων αὐτῶν, ¹⁸ καὶ οἱ ¹⁸
 ἐνοχλούμενοι ἀπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων ἐθεραπεύοντο, ¹⁹ καὶ ¹⁹
 πᾶς ὁ ὄχλος ἐζήτουν ἄπιεσθαι αὐτοῦ, ὅτι δύναμις παρ' αὐτοῦ ²⁰
 ἐξήρχετο καὶ ἰατοὺ πάντας. ²⁰ Καὶ αὐτὸς ἐπάρας τοὺς ὀφθαλ-

2. εἶπον αὐτοῖς... ἔξεστι ποιεῖν ἐν 4. ὡς εἰσῆλθεν... καὶ ἔδωκε καὶ 6. ἐκεῖ ἄνθρωπος 7. παρετήρουν... θεραπεύσει... κατηγορεῖν: κατηγορίαν 8. εἶπεν δέ: καὶ εἶπε... ἀνδρῖ: ἀνθρώπῳ... Ἐγειραι... καὶ ἀναστάς: ὁ δὲ ἀναστάς 9. δέ: οὖν... Ἐπερωτήσω ὑμᾶς τι Ἐξεστι τοῖς σάββασιν 10. αὐτῷ: τῷ ἀνθρώπῳ... οὕτω... ἀποκατεστάθη... add in fine ὕλης ὡς ἡ ἄλλη 12. ἐξελθεῖν αὐτόν: ἐξῆλθεν 14. καὶ Ἰάκωβον: om καὶ... καὶ Φίλιππον: om καὶ 15. καὶ Ματθαῖον: om καὶ... καὶ Ἰάκωβον: om καὶ... τὸν τοῦ Ἀλφαίου 16. om καὶ prius... Ἰσκαριώτην, ὃς καὶ 18. ὀχλούμενοι ὑπό... καὶ ἐθεραπεύοντο 19. ἐζήτε

μους αὐτοῦ εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἔλεγεν Μακάριοι οἱ πτωχοί, ὅτι ^{Mt 5, 2 ss.}
 21 ὑμετέρα ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. ²¹ μακάριοι οἱ πεινῶντες νῦν,
 22 ὅτι χορτασθήσεσθε. μακάριοι οἱ κλαίοντες νῦν, ὅτι γελάσετε. ^{Mt 5, 11. 12.} ²² μα-
 κάριοι ἐστε ὅταν μισήσωσιν ὑμᾶς οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὅταν ἀφροσώ-
 σιν ὑμᾶς καὶ ὀνειδίσωσιν καὶ ἐκβάλωσιν τὸ ὄνομα ὑμῶν ὡς πονη-
 23 ρὸν ἐνεκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. ²³ χάρητε ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ
 καὶ σκιρτήσατε, ἰδοὺ γὰρ ὁ μισθὸς ὑμῶν πολλὸς ἐν τῷ οὐρανῷ·
 κατὰ τὰ αὐτὰ γὰρ ἐποίουν τοῖς προφήταις οἱ πατέρες αὐτῶν.
 24 ²⁴ Πλὴν οὐαὶ ὑμῖν τοῖς πλουσίοις, ὅτι ἀπέχετε τὴν παράκλησιν
 25 ὑμῶν. ²⁵ οὐαὶ ὑμῖν οἱ ἐμπεπλησμένοι, ὅτι πεινάσετε. οὐαὶ οἱ
 26 γελῶντες νῦν, ὅτι πενθήσετε καὶ κλαύσετε. ²⁶ οὐαὶ ὅταν καλῶς
 ὑμᾶς εἴπωσιν πάντες οἱ ἄνθρωποι· κατὰ τὰ αὐτὰ γὰρ ἐποίουν
 27 τοῖς ψευδοπροφήταις οἱ πατέρες αὐτῶν. ²⁷ Ἀλλὰ ὑμῖν λέγω τοῖς ^{Mt 5, 44.}
 ἀκούουσιν· ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μι-
 28 σοῦσιν ὑμᾶς, ²⁸ εὐλογεῖτε τοὺς καταραζόμενους ὑμῖν, προσεύχεσθε
 29 περὶ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς. ²⁹ τῷ τύπτοντί σε ἐπὶ τὴν σιαγόνα ^{Mt 5, 39. 40.}
 πάρεχε καὶ τὴν ἄλλην, καὶ ἀπὸ τοῦ αἵροντός σου τὸ ἱμάτιον καὶ
 30 τὸν χιτῶνα μὴ κωλύσης. ³⁰ παντὶ δὲ τῷ αἰτοῦντί σε δίδου, καὶ ^{Mt 5, 42.}
 31 ἀπὸ τοῦ αἵροντος τὰ σὰ μὴ ἀπαίτει. ³¹ καὶ καθὼς θέλετε ἵνα ^{Mt 7, 12.}
 ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως.
 32 ³² καὶ εἰ ἀγαπᾶτε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν; ^{Mt 5, 46-48.}
 33 καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτοὺς ἀγαπῶσιν. ³³ καὶ
 εἰ ἀγαθοποιεῖτε τοὺς ἀγαθοποιούντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις
 34 ἐστίν; καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν. ³⁴ καὶ εἰ δανεί-
 ζετε παρ' ὧν ἐλπίζετε λαβεῖν, ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν; καὶ ἁμαρ-
 35 τωλοὶ ἁμαρτωλοῖς δανεῖζουσιν ἵνα ἀπολάβωσιν τὰ ἴσα. ³⁵ Πλὴν
 ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν καὶ ἀγαθοποιεῖτε καὶ δανεῖζετε μη-
 δὲν ἀπελπίζοντες· καὶ ἔσται ὁ μισθὸς ὑμῶν πολλός, καὶ ἔσεσθε
 36 υἱοὶ ὑψίστου, ὅτι αὐτὸς χρηστός ἐστιν ἐπὶ τοὺς ἀχαρίστους καὶ ^{Mt 5, 45.}
 37 πονηροὺς. ³⁶ γίνεσθε οἰκτίρμονες, καθὼς ὁ πατὴρ ὑμῶν οἰκτίρ-
 37 μων ἐστίν. ³⁷ καὶ μὴ κρίνετε, καὶ οὐ μὴ κριθῆτε· καὶ μὴ κατα- ^{Mt 7, 1. 2.}
 δικάζετε, καὶ οὐ μὴ καταδικασθῆτε. ἀπολύετε, καὶ ἀπολυ-
 38 θήσεσθε· ³⁸ δίδετε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· μέτρον καλὸν πεπεισμέ-
 νον σεσαλευμένον ὑπερεκχυννόμενον δάσουσιν εἰς τὸν κόλπον
 ὑμῶν· τῷ γὰρ αὐτῷ μέτρῳ ᾧ μετρεῖτε ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν. ^{Mc 4, 24.}
 39 ³⁹ Εἶπεν δὲ καὶ παραβολὴν αὐτοῖς Μῆτι δύναται τυφλὸς τυφλὸν
 40 ὁδηγεῖν; οὐχὶ ἀμφότεροι εἰς βόθρνον ἐμπεσοῦνται; ⁴⁰ οὐκ ἔστιν ^{Mt 15, 14.}
 μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον· κατηρτισμένος δὲ πᾶς ἐστὶν ὡς ^{Mt 10, 24.}
^{Jo 13, 16.}

23. χαίρετε ... τὰ αὐτά: ταῦτα 25. οὐαὶ secundum: add ὑμῖν 26.
 οὐαὶ ὑμῖν ... τὰ αὐτά: ταῦτα 27. Ἀλλ' 28. καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ
 34. δανεῖζετε ... ἀπολαβεῖν ... καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ 35. τοῦ ὑψίστου
 36. γίνεσθε οὐκ ... καθὼς καὶ 37. om καὶ tertium 38. καὶ σεσαλευ-
 μένον καὶ ὑπερεκχυννόμενον 39. δὲ καί: om καὶ ... πεσοῦνται

Μτ 7, 3-5. ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ. ⁴¹ τί δὲ βλέπεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ δοκὸν τὴν ἐν τῷ ἰδίῳ ὀφθαλμῷ οὐ κατανοεῖς; ⁴² πῶς δύνασαι λέγειν τῷ ἀδελφῷ σου Ἀδελφέ, ἄφες ἐκβάλω τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου, αὐτὸς τὴν ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου δοκὸν οὐ βλέπων; ὑποκριτά, ἐκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ τότε διαβλέψεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου ἐκβαλεῖν. ⁴³ Οὐ γὰρ ἐστὶν ⁴³ δένδρον καλὸν ποιοῦν καρπὸν σαπρὸν, οὐδὲ πάλιν δένδρον σαπρὸν ποιοῦν καρπὸν καλόν. ⁴⁴ Ἐκαστον γὰρ δένδρον ἐκ τοῦ ἰδίου ⁴⁴ καρποῦ γινώσκειται· οὐ γὰρ ἐξ ἀκανθῶν συλλέγουσιν σῦκα, οὐδὲ ἐκ βάτου σταφυλὴν τρυγῶσιν. ⁴⁵ ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ⁴⁵ ἀγαθοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας αὐτοῦ προσφέρει τὸ ἀγαθόν, καὶ ὁ πονηρὸς ἐκ τοῦ πονηροῦ προσφέρει τὸ πονηρόν· ἐκ γὰρ περισ-
 Μτ 7, 21. σέυματος καρδίας λαλεῖ τὸ στόμα αὐτοῦ. ⁴⁶ Τί δέ με καλεῖτε ⁴⁶ Κύριε κύριε, καὶ οὐ ποιεῖτε ἃ λέγω; ⁴⁷ πᾶς ὁ ἐρχόμενος πρὸς με ⁴⁷ καὶ ἀκούων μου τῶν λόγων καὶ ποιῶν αὐτούς, ὑποδείξω ὑμῖν τίνι ἐστὶν ὁμοίος. ⁴⁸ Ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδομοῦντι οἰκίαν, ὃς ⁴⁸ ἔσκαψεν καὶ ἐβάθυνεν καὶ ἔθηκεν θεμέλιον ἐπὶ τὴν πέτραν· πλημμύρας δὲ γενομένης προσεῖρήξεν ὁ ποταμὸς τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἴσχυσεν σαλευθῆαι αὐτὴν διὰ τὸ καλῶς οἰκοδομεῖσθαι αὐτὴν. ⁴⁹ ὁ δὲ ἀκούσας καὶ μὴ ποιήσας ὁμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ ⁴⁹ οἰκοδομήσαντι οἰκίαν ἐπὶ τὴν γῆν χωρὶς θεμελίου, ἧ προσεῖρήξεν ὁ ποταμὸς, καὶ εὐθὺς συνέπεσεν, καὶ ἐγένετο τὸ ῥῆγμα τῆς οἰκίας ἐκείνης μέγα.

VII.

Centurionis servus. Juvenis Naini mortuus. Johannis baptistae legati; Jesu de eo et aequalibus sententia. Peccatrix Jesum ungens veniam nacta. Parabola de duobus debitoribus.

Ἐπειδὴ ἐπλήρωσεν πάντα τὰ ῥήματα αὐτοῦ εἰς τὰς ἀκοὰς 1 τοῦ λαοῦ, εἰσῆλθεν εἰς Καφαρναούμ.

Μτ 8, 5-13. Ἐκατοντάρχου δὲ τινος δούλος κακῶς ἔχων ἡμελλεν τελευ- 2 τᾶν, ὃς ἦν αὐτῷ ἐντιμος. ³ ἀκούσας δὲ περὶ τοῦ Ἰησοῦ ἀπέστει- 3 λεν πρὸς αὐτὸν πρεσβυτέρους τῶν Ἰουδαίων, ἐρωτῶν αὐτὸν ὅπως ἐλθῶν διασώσῃ τὸν δούλον αὐτοῦ. ⁴ οἱ δὲ παραγενόμενοι πρὸς 4 τὸν Ἰησοῦν παρεκάλουν αὐτὸν σπουδαίως λέγοντες ὅτι ἀξιός ἐστιν ᾧ παρέξῃ τούτο· ⁵ ἀγαπᾷ γὰρ τὸ ἔθνος ἡμῶν καὶ τὴν συνα- 5 γωγὴν αὐτὸς ᾤκοδόμησεν ἡμῖν. ⁶ ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐπορεύετο σὺν 6 αὐτοῖς. ἦδη δὲ αὐτοῦ οὐ μακρὰν ἀπέχοντος ἀπὸ τῆς οἰκίας,

40. διδάσκαλον αὐτοῦ 42. ἢ πῶς ... ἐκβαλεῖν post διαβλέψεις pon
 43. om πάλιν 44. τρυγῶσι σταφυλὴν 45. πονηρὸς ἄνθρωπος ... πο-
 νηροῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας αὐτοῦ ... τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας
 48. διὰ τὸ καλῶς οἰκοδομεῖσθαι αὐτὴν: τεθεμελίωτο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν
 49. εὐθέως ἔπεσε

VII. 1. Ἐπεὶ δὲ ... Καπερναούμ 4. παρέξει

ἐπεμφεν πρὸς αὐτὸν φίλους ὁ ἑκατόνταρχος λέγων αὐτῷ Κύριε, μὴ σκύλλου· οὐ γὰρ ἱκανὸς εἰμι ἵνα ὑπὸ τὴν στέγην μου εἰσελθῆς· ⁷ διὸ οὐδὲ ἐμὰντὸν ἤξιῶσα πρὸς σὲ ἐλθεῖν· ἀλλὰ εἰπέ λόγῳ, ⁸ καὶ ἰαθήτω ὁ παῖς μου. ⁸ καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν τασσόμενος, ἔχων ὑπ' ἐμὰντὸν στρατιώτας, καὶ λέγω τούτῳ Πορεύθητι, καὶ πορεύεται, καὶ ἄλλῳ Ἔρχου, καὶ ἔρχεται, καὶ τῷ ⁹ δούλῳ μου Ποίησον τοῦτο, καὶ ποιεῖ. ⁹ ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἰησοῦς ἐθαύμασεν αὐτόν, καὶ στραφεὶς τῷ ἀκολουθοῦντι αὐτῷ ὄχλῳ εἶπεν Λέγω ὑμῖν, οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην πίστιν εὑρον. ¹⁰ ¹⁰ καὶ ὑποστρέψαντες οἱ πεμφθέντες εἰς τὸν οἶκον εὔρον τὸν ἀσθενοῦντα δούλον ὑγιαίνοντα.

¹¹ Καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἐξῆς ἐπορεύετο εἰς πόλιν καλουμένην Ναϊν, καὶ συνεπορεύοντο αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἱκανοὶ καὶ ¹² ὄχλος πολὺς. ¹² ὡς δὲ ἤγγισεν τῇ πύλῃ τῆς πόλεως, καὶ ἰδοὺ ἐξεκομίζετο τεθνηκὼς μονογενῆς υἱὸς τῇ μητρὶ αὐτοῦ, καὶ αὕτη ¹³ χήρα, καὶ ὄχλος τῆς πόλεως ἱκανὸς σὺν αὐτῇ. ¹³ καὶ ἰδὼν αὐτὴν ¹⁴ ὁ κύριος ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτῇ καὶ εἶπεν αὐτῇ Μὴ κλαῖε. ¹⁴ καὶ προσελθὼν ἤψατο τῆς σοροῦ, οἱ δὲ βαστάζοντες ἔστησαν, καὶ ¹⁵ εἶπεν Νεανίσκε, σοὶ λέγω, ἐγέρθητι. ¹⁵ καὶ ἀνεκάθισεν ὁ νεκρὸς ¹⁶ καὶ ἤρξατο λαλεῖν, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν τῇ μητρὶ αὐτοῦ. ¹⁶ ἔλαβεν δὲ φόβος ἅπαντας, καὶ ἐδόξαζον τὸν θεὸν λέγοντες ὅτι προφήτης μέγας ἠγέρθη ἐν ἡμῖν, καὶ ὅτι ἐπεσκέψατο ὁ θεὸς τὸν λαὸν ¹⁷ αὐτοῦ. ¹⁷ καὶ ἐξηλθεν ὁ λόγος οὗτος ἐν ὄλῃ τῇ Ἰουδαίᾳ περὶ αὐτοῦ καὶ ἐν πάσῃ τῇ περιχώρῳ.

¹⁸ Καὶ ἀπήγγειλαν Ἰωάννη οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ περὶ πάντων ¹⁹ τούτων. ¹⁹ καὶ προσκαλεσάμενος δύο τινας τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ὁ Ἰωάννης ἐπεμφεν πρὸς τὸν κύριον λέγων Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ²⁰ ἄλλον προσδοκῶμεν; ²⁰ παραγενόμενοι δὲ πρὸς αὐτὸν οἱ ἄνδρες εἶπαν Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς ἀπέσταλκεν ἡμᾶς πρὸς σὲ λέγων Σὺ ²¹ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἄλλον προσδοκῶμεν; ²¹ ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ἐθεράπευσεν πολλοὺς ἀπὸ νόσων καὶ μαστίγων καὶ πνευμάτων πονηρῶν, καὶ τυφλοῖς πολλοῖς ἐχαρίσατο βλέπειν. ²² καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς Πορευθέντες ἀπαγγεῖλατε Ἰωάννῃ ἃ εἶδετε καὶ ἠκούσατε, ὅτι τυφλοὶ ἀναβλέπουσιν, χωλοὶ περιπατοῦσιν, λεπροὶ καθαρίζονται, κωφοὶ ἀκούουσιν, νεκροὶ ἐγείρονται, πτωχοὶ εὐαγγελίζονται· ²³ καὶ μακάριός ἐστιν ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ²⁴ ἐμοί. ²⁴ Ἀπελθόντων δὲ τῶν ἀγγέλων Ἰωάννου ἤρξατο λέγειν πρὸς τοὺς ὄχλους περὶ Ἰωάννου Τί ἐξεληλύθατε εἰς τὴν ἔρημον ²⁵ θεάσασθαι; κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον; ²⁵ ἀλλὰ τί ἐξεληλύθατε ἰδεῖν; ἄνθρωπον ἐν μαλακοῖς ἱματίοις ἡμφιεσμένον; ἰδοὺ

6. ὁ ἑκατόνταρχος φίλους ... οὐ γὰρ εἰμι ἱκανός 7. ἰαθήσεται 12. υἱὸς μονογενῆς ... ε (non ε^c) αὕτη ἦν ... ε^c (non ε) ἱκανὸς ἦν 16. ἐγγίγεται 19. κύριον: Ἰησοῦν 20. εἶπον 21. ἐκείνη τῇ: αὐτῇ δὲ τῇ ... τὸ βλέπειν 22. ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς

Mt 11, 2-6.

*Dt 18, 15.

*Es 33, 5 s.

Mt 11, 7 ss.

οἱ ἐν ἱματισμῷ ἐνδόξῳ καὶ τρυφῇ ὑπάρχοντες ἐν τοῖς βασιλείοις εἰσίν. ²⁶ ἀλλὰ τί ἐξεληλύθατε ἰδεῖν; προφήτην; καὶ λέγω ὑμῖν, ²⁶ καὶ περισσότερον προφήτου. ²⁷ οὗτός ἐστιν περὶ οὗ γέγραπται ²⁷

^{Mal 3, 1.} Ἰδοὺ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν σου. ²⁸ λέγω ὑμῖν, μεῖζων ἐν ²⁸ γεννητοῖς γυναικῶν προφήτης Ἰωάννου οὐδεὶς ἐστίν· ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ μεῖζων αὐτοῦ ἐστίν. ²⁹ καὶ πᾶς ὁ ²⁹ λαὸς ἀκούσας καὶ οἱ τελῶναι ἐδικαίωσαν τὸν θεόν, βαπτισθέντες τὸ βάπτισμα Ἰωάννου· ³⁰ οἱ δὲ Φαρισαῖοι καὶ οἱ νομικοὶ τὴν ³⁰ βουλὴν τοῦ θεοῦ ἠθέτησαν εἰς ἑαυτούς, μὴ βαπτισθέντες ὑπ' αὐτοῦ. ³¹ Τίνι οὖν ὁμοιώσω τοὺς ἀνθρώπους τῆς γενεᾶς ταύτης, ³¹ καὶ τίνι εἰσὶν ὅμοιοι; ³² ὅμοιοί εἰσιν παιδίοις τοῖς ἐν ἀγορᾷ καθη- ³² μένοις καὶ προσφωνοῦσιν ἀλλήλοις λέγοντες Ἠυλόησαμεν ὑμῖν καὶ οὐκ ὠρχήσασθε, ἐθρηνησαμεν ὑμῖν καὶ οὐκ ἐκλαύσατε. ³³ ἐλή- ³³ λυθεν γὰρ Ἰωάννης ὁ βαπτιστής μήτε ἔσθων ἄρτον μήτε πίνων οἶνον, καὶ λέγετε Δαιμόνιον ἔχει. ³⁴ ἐλήλυθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώ- ³⁴ που ἔσθων καὶ πίνων, καὶ λέγετε Ἰδοὺ ἀνθρώπος φάγος καὶ οἰνοπότης, φίλος τελωνῶν καὶ ἀμαρτωλῶν. ³⁵ καὶ ἐδικαιώθη ἡ ³⁵ σοφία ἀπὸ πάντων τῶν τέκνων αὐτῆς.

Mt 11,
16-19.

Ἡρώτα δὲ τις αὐτὸν τῶν Φαρισαίων ἵνα φάγη μετ' αὐτοῦ· ³⁶ καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Φαρισαίου κατεκλίθη. ³⁷ καὶ ³⁷ ἰδοὺ γυνὴ ἣτις ἦν ἐν τῇ πόλει ἀμαρτωλός, καὶ ἐπιγνοῦσα ὅτι κατὰκειται ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Φαρισαίου, κομίσασα ἀλάβαστρον μύρον ³⁸ καὶ στᾶσα ὀπίσω παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ κλαίουσα, ³⁸ τοῖς δάκρυσιν ἤρξατο βρέχειν τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ ταῖς θριξίν τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ἐξέμασεν, καὶ κατεφίλει τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ ἤλειφεν τῷ μύρῳ. ³⁹ ἰδὼν δὲ ὁ Φαρισαῖος ὁ καλέσας αὐτὸν ³⁹ εἶπεν ἐν ἑαυτῷ λέγων Οὗτος εἰ ἦν προφήτης, ἐγίνωσκεν ἂν τίς καὶ ποταπὴ ἢ γυνὴ ἣτις ἄπτεται αὐτοῦ, ὅτι ἀμαρτωλός ἐστιν. ⁴⁰ καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτὸν Σίμων, ἔχω σοί τι ⁴⁰ εἰπεῖν. ὁ δὲ Διδάσκαλε εἶπέ, φησίν. ⁴¹ Δύο χρεοφειλέται ἦσαν ⁴¹ δανειστή τινί· ὁ εἰς ὄφειλεν δηράρια πεντακόσια, ὁ δὲ ἕτερος πενήτημοντα. ⁴² μὴ ἐχόντων αὐτῶν ἀποδοῦναι, ἀμφοτέροις ἐχαρί- ⁴² σατο. τίς οὖν αὐτῶν, εἴτε, πλεῖον ἀγαπήσει αὐτόν; ⁴³ ἀποκριθεὶς ⁴³ ὁ Σίμων εἶπεν Ὑπολαμβάνω ὅτι ὅ τὸ πλεῖον ἐχαρίσατο. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ Ὁρθῶς ἔκρινας. ⁴⁴ καὶ στραφεὶς πρὸς τὴν γυναῖκα ⁴⁴ τῷ Σίμωνι ἔφη Βλέπεις ταύτην τὴν γυναῖκα; εἰσῆλθόν σου εἰς

27. Ἰδοὺ ἐγώ 28. λέγω γὰρ ... Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ 31. εἶπε δὲ ὁ κύριος: Τίνι οὖν 32. λέγοντες: καὶ λέγουσιν 33. μήτε ἄρτον ἐσθίων μήτε οἶνον πίνων 34. ἐσθίων ... τελωνῶν φίλος 35. πάντων post αὐτῆς pon 36. τὴν οἰκίαν ... ἀνεκλίθη 37. ἣτις ἦν post πόλει pon ... καὶ ἐπιγνοῦσα: om καὶ ... ἀνάκειται 38. παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ ὀπίσω 40. φησίν ante Διδάσκαλε pon 41. χρεοφειλέται 42. ἐχόντων δὲ ... αὐτὸν ἀγαπήσει 43. ἀποκριθεὶς δὲ

τὴν οἰκίαν, ὕδωρ μοι ἐπὶ πόδας οὐκ ἔδωκας· αὕτη δὲ τοῖς δάκρυσιν ἔβρεξέν μου τοὺς πόδας καὶ ταῖς θριξίν αὐτῆς ἐξέμαξεν.
 45 ⁴⁵ φίλημά μοι οὐκ ἔδωκας· αὕτη δὲ ἀφ' ἧς εἰσῆλθον οὐ διελίπεν
 46 καταφιλοῦσά μου τοὺς πόδας. ⁴⁶ εἰλαίφ τὴν κεφαλὴν μου οὐκ
 47 ἤλειψας· αὕτη δὲ μύρω ἤλειψεν τοὺς πόδας μου. ⁴⁷ οὗ χάριν,
 λέγω σοι, ἀφέωνται αἱ ἁμαρτίαι αὐτῆς αἱ πολλάι, ὅτι ἠγάπησεν
 48 πολὺ· ὧ δὲ ὀλίγον ἀφίεται, ὀλίγον ἀγαπᾷ. ⁴⁸ εἶπεν δὲ αὐτῇ
 49 Ἀφέωνταί σου αἱ ἁμαρτίαι. ⁴⁹ καὶ ἤρξαντο οἱ συνανακειμένοι
 λέγειν ἐν ἑαυτοῖς Τίς οὗτός ἐστιν, ὃς καὶ ἁμαρτίας ἀφίησιν;
 50 ⁵⁰ εἶπεν δὲ πρὸς τὴν γυναῖκα Ἡ πίστις σου σέσωκέν σε, πορεύου
 εἰς εἰρήνην.

VIII.

Feminae victum ministrantes. Parabola de satore. Candela non occultanda. Christi mater et fratres. Tempestas. Daemones Legionis et sues. Jairi filia et mulier sanguine fluens.

1 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ καθέξῃ καὶ αὐτὸς δίδωδεν κατὰ πόλιν
 καὶ κόμην κηρύσσων καὶ εὐαγγελιζόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ,
 2 καὶ οἱ δώδεκα σὺν αὐτῷ, ² καὶ γυναῖκές τινες αἱ ἦσαν τετρα-
 πευμέναι ἀπὸ πνευμάτων πονηρῶν καὶ ἀσθενειῶν, Μαρία ἡ κα-
 3 λουμένη Μαγδαληνῆ, ἀφ' ἧς δαιμόνια ἐπτά ἐξεληλύθει, ³ καὶ
 Ἰωάννα γυνὴ Χουζᾶ ἐπιτρόπου Ἡρώδου καὶ Σουσάννα καὶ
 4 ἕτεραι πολλάι, αἵτινες διηκόνουν αὐτοῖς ἐκ τῶν ὑπαρχόντων
 5 αὐταῖς. ⁴ Συνιόντος δὲ ὄχλου πολλοῦ καὶ τῶν κατὰ πόλιν ἐπι-
 5 πορευομένων πρὸς αὐτὸν εἶπεν διὰ παραβολῆς ⁵ Ἐξῆλθεν ὁ
 σπείρων τοῦ σπείραι τὸν σπόρον αὐτοῦ. καὶ ἐν τῷ σπείρειν
 αὐτὸν ὁ μὲν ἔπεσεν παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ κατεπατήθη καὶ τὰ
 6 πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατέφαγεν αὐτό· ⁶ καὶ ἕτερον κατέπεσεν
 7 ἐπὶ τὴν πέτραν, καὶ φνὸν ἐξηράνθη διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἰμάδα· ⁷ καὶ
 ἕτερον ἔπεσεν ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν, καὶ συμφυεῖσαι αἱ ἀκανθαὶ
 8 ἀπέπνιξαν αὐτό· ⁸ καὶ ἕτερον ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν, καὶ
 φνὸν ἐποίησεν καρπὸν ἑκατονταπλασίονα. ταῦτα λέγων ἐφώνει
 9 Ὁ ἔχων ὄτια ἀκούειν ἀκουέτω. ⁹ Ἐπηρώτων δὲ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ
 10 αὐτοῦ τίς εἶη ἡ παραβολὴ αὕτη. ¹⁰ ὁ δὲ εἶπεν Ὑμῖν δέδοται
 γνῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ, τοῖς δὲ λοιποῖς ἐν
 παραβολαῖς, ἵνα βλέποντες μὴ βλέπωσιν καὶ ἀκούοντες μὴ συνιῶ-
 11 σιν. ¹¹ ἔστιν δὲ αὕτη ἡ παραβολή. ὁ σπόρος ἐστὶν ὁ λόγος τοῦ
 12 θεοῦ. ¹² οἱ δὲ παρὰ τὴν ὁδόν εἰσιν οἱ ἀκούοντες, εἴτα ἐρχεται ὁ
 διάβολος καὶ αἴρει τὸν λόγον ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν, ἵνα μὴ
 13 πιστεύσαντες σωθῶσιν. ¹³ οἱ δὲ ἐπὶ τῆς πέτρας οἱ ὅταν ἀκού-
 σωσιν μετὰ χαρᾶς δέχονται τὸν λόγον, καὶ οὗτοι ῥίζαν οὐκ ἔχουσιν,

44. ὕδωρ ἐπὶ τοὺς πόδας μου . . . θριξὶ τῆς κεφαλῆς 46. μου τοὺς πόδας

VIII. 3. αὐτοῖς ἐκ· αὐτῷ ἀπὸ 6. ἔπεσεν 8. ἐπὶ τὴν γῆν 9. οἱ
 μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες

Mt 13,
3-8.
Mc 4,
3-9.

Mt 13,
10-11.
Mc 4,
10-12.
*Es 6, 9.

Mt 13,
18-23.
Mc 4,
14-20.

οἱ πρὸς καιρὸν πιστεύουσιν καὶ ἐν καιρῷ πειρασμοῦ ἀφίστανται.
 14 τὸ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας πεσόν, οὗτοί εἰσιν οἱ ἀκούσαντες, καὶ 14
 ὑπὸ μερμινῶν καὶ πλούτου καὶ ἡδονῶν τοῦ βίου πορευόμενοι
 συμπνίγονται καὶ οὐ τελεσφοροῦσιν. 15 τὸ δὲ ἐν τῇ καλῇ γῆ, οὐ- 15
 τοί εἰσιν οἰτινες ἐν καρδίᾳ καλῇ καὶ ἀγαθῇ ἀκούσαντες τὸν λόγον
 κατέχουσιν καὶ καρποφοροῦσιν ἐν ὑπομονῇ. 16 Οὐδεὶς δὲ λύχρον 16
 ἄσπας καλύπτει αὐτὸν σκευεὶ ἢ ὑποκάτω κλίνης τίθησιν, ἀλλ' ἐπὶ
 λυχνίας τίθησιν, ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι βλέπωσιν τὸ φῶς. 17 οὐ 17
 γὰρ ἐστὶν κρυπτόν ὃ οὐ φανερόν γενήσεται, οὐδὲ ἀπόκρυφον ὃ
 οὐ γνωσθήσεται καὶ εἰς φανερόν ἔλθῃ. 18 βλέπετε οὖν πῶς 18
 ἀκούετε· ὅς ἂν γὰρ ἔχη, δοθήσεται αὐτῷ, καὶ ὅς ἂν μὴ ἔχη, καὶ
 ὃ δοκεῖ ἔχειν ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.

Ματθ 4, 21.
 Ματθ 5, 15.
 Λουκ 11, 33.
 Ματθ 4, 22.
 Ματθ 10, 26.
 Λουκ 12, 2.
 Ματθ 25, 29.
 Λουκ 19, 26.

Παρεγένοντο δὲ πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοί αὐτοῦ, 19
 καὶ οὐκ ἠδύναντο συντυχεῖν αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον. 20 ἀπηγγέλη δὲ 20
 αὐτῷ λεγόντων Ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἐστήκασιν ἔξω
 ἰδεῖν σε θέλοντες. 21 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν πρὸς αὐτούς Μήτηρ 21
 μου καὶ ἀδελφοί μου οὗτοί εἰσιν οἱ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ ἀκούοντες
 καὶ ποιῶντες.

Ματθ 8, 23-27.
 Ματθ 4, 35-41.

Ἐγένετο δὲ ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν καὶ αὐτὸς ἀνέβη εἰς πλοῖον 22
 καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς Διέλθωμεν εἰς τὸ
 πέραν τῆς λίμνης· καὶ ἀνήχθησαν. 23 πλεόντων δὲ αὐτῶν ἀφύ- 23
 πνωσεν· καὶ κατέβη καὶλαψ ἀνέμου εἰς τὴν λίμνην, καὶ συνεπλη-
 ροῦντο καὶ ἐκινδύνεον. 24 προσελθόντες δὲ διήγειραν αὐτὸν λέ- 24
 γοντες Ἐπιστάτα ἐπιστάτα, ἀπολλύμεθα. ὁ δὲ διεγερθεὶς ἐπετί-
 μησεν τῷ ἀνέμῳ καὶ τῷ κλύδωνι τοῦ ὕδατος· καὶ ἐπαύσαντο, καὶ
 ἐγένετο γαλήνη. 25 εἶπεν δὲ αὐτοῖς Ποῦ ἡ πίστις ὑμῶν; φοβη- 25
 θέντες δὲ ἐθαύμασαν, λέγοντες πρὸς ἀλλήλους Τίς ἄρα οὗτός
 ἐστιν, ὅτι καὶ τοῖς ἀνέμοις ἐπιτάσσει καὶ τῷ ὕδατι, καὶ ὑπακούου-
 σιν αὐτῷ;

Ματθ 8, 28-
 9, 1.
 Ματθ 5,
 1-20.

Καὶ κατέπλευσαν εἰς τὴν χώραν τῶν Γερασηνῶν, ἣτις ἐστὶν 26
 ἀντιπέρα τῆς Γαλιλαίας. 27 ἐξελθόντι δὲ αὐτῷ ἐπὶ τὴν γῆν, 27
 ὑπήντησεν αὐτῷ ἀνὴρ τις ἐκ τῆς πόλεως ὃς εἶχεν δαιμόνια ἐκ
 χρόνων ἱκανῶν, καὶ ἰμάτιον οὐκ ἐνεδιδύσκετο καὶ ἐν οἰκίᾳ οὐκ
 ἔμενεν ἀλλ' ἐν τοῖς μνήμασι. 28 ἰδὼν δὲ τὸν Ἰησοῦν ἀνακράξας 28
 προσέειπεν αὐτῷ καὶ φωνῇ μεγάλη εἶπεν Τί ἐμοὶ καὶ σοί, Ἰησοῦ
 υἱὲ τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου; δέομαί σου, μὴ με βασανίσῃς. 29 πα- 29
 ρήγγελλεν γὰρ τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ ἐξελεθεῖν ἀπὸ τοῦ ἀν-
 θρώπου· πολλοῖς γὰρ χρόνοις συνηρπάκει αὐτόν, καὶ ἐδεσμεύετο
 ἀλύσειν καὶ πέδαις φυλασσόμενος, καὶ διαρῆσσων τὰ δεσμὰ
 ἡλαύνετο ὑπὸ τοῦ δαίμονος εἰς τὰς ἐρήμους. 30 ἐπηρώτησεν δὲ 30

16. ἐπιτίθησιν, ἵνα 18. ὅς γὰρ ἂν 20. καὶ ἀπηγγέλη αὐτῷ 21. in fine
 add αὐτόν 22. καὶ ἐγένετο ἐν ... ἐνέβη 24. ἐγερωθείς 25. Ποῦ ἐστιν
 26. Γαδαρηνῶν ... ἀντιπέραν 28. καὶ ἀνακράξας 29. παρήγγειλε ...
 ἐδεσμεῖτο ... διαρῆσσων

αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς λέγων *Τί σοί ἐστιν ὄνομα; ὁ δὲ εἶπεν Λεγεών,*
 31 *ὅτι εἰσῆλθεν δαιμόνια πολλά εἰς αὐτόν.* 31 *καὶ παρεκάλει αὐτόν*
 32 *ἵνα μὴ ἐπιτάξῃ αὐτοῖς εἰς τὴν ἄβυσσον ἀπελθεῖν.* 32 *ἦν δὲ ἐκεῖ*
ἀγέλη χοίρων ἱκανῶν βοσκομένων ἐν τῷ ὄρει· καὶ παρεκάλεσαν
 33 *αὐτὸν ἵνα ἐπιτρέψῃ αὐτοῖς εἰς ἐκείνους εἰσελθεῖν· καὶ ἐπέτρεψεν*
 33 *αὐτοῖς.* 33 *ἔξεληθόντα δὲ τὰ δαιμόνια ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου εἰσῆλ-*
 34 *θον εἰς τοὺς χοίρους, καὶ ὤρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημνοῦ*
 34 *εἰς τὴν λίμνην καὶ ἀπεπνίγη.* 34 *ιδόντες δὲ οἱ βόσκοντες τὸ γε-*
 35 *γονὸς ἔφυγον καὶ ἀπήγγειλαν εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς.*
 35 35 *ἔξῆλθον δὲ ἰδεῖν τὸ γεγονός καὶ ἦλθον πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ*
 36 *εὔρον καθήμενον τὸν ἄνθρωπον ἀφ' οὗ τὰ δαιμόνια ἐξεληλύθει,*
 36 *ἱματισμένον καὶ σωφρονοῦντα παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, καὶ*
 37 *ὁ δαιμονισθεῖς.* 37 *καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν ἅπαν τὸ πλῆθος τῆς*
 38 *περιχώρου τῶν Γερασηῶν ἀπελθεῖν ἀπ' αὐτῶν, ὅτι φόβῳ με-*
 38 *γάλω συνείχοντο· αὐτὸς δὲ ἐμβὰς εἰς πλοῖον ὑπέστρεψεν.* 38 *ἔδεετο*
 39 *δὲ αὐτοῦ ὁ ἀνὴρ ἀφ' οὗ ἐξεληλύθει τὰ δαιμόνια, εἶναι σὺν αὐτῷ·*
 39 *ἀπέλυσεν δὲ αὐτὸν λέγων* 39 *Ἵπόστρεφε εἰς τὸν οἶκόν σου, καὶ*
 40 *διηγοῦ ὅσα σοι ἐποίησεν ὁ θεός. καὶ ἀπῆλθεν, καθ' ὅλην τὴν*
 41 *πόλιν κηρύσσων ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς.*

40 *Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ὑποστρέψαι τὸν Ἰησοῦν ἀπεδέξατο αὐτόν*
 41 *ὁ ὄχλος· ἦσαν γὰρ πάντες προσδοκῶντες αὐτόν.* 41 *καὶ ἰδοὺ*
 42 *ἦλθεν ἀνὴρ ᾧ ὄνομα Ἰάειρος, καὶ αὐτὸς ἄρχων τῆς συναγωγῆς*
 42 *ὑπῆρχεν· καὶ πεσὼν παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ παρεκάλει αὐ-*
 43 *τόν εἰσελθεῖν εἰς τὸν οἶκόν αὐτοῦ,* 42 *ὅτι θυγάτηρ μονογενῆς ἦν*
 43 *αὐτῷ ὡς ἐτῶν δώδεκα καὶ αὕτη ἀπέθνησεν. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ*
 44 *πορεύεσθαι αὐτόν οἱ ὄχλοι συνέπιγον αὐτόν.* 43 *καὶ γυνὴ οὖσα*
 44 *ἐν ῥύσει αἵματος ἀπὸ ἐτῶν δώδεκα, ἣτις ἰατροῖς προσαναλώσασα*
 45 *ὅλον τὸν βίον οὐκ ἴσχυσεν ἀπ' οὐδενὸς θεραπευθῆναι,* 44 *προσελ-*
 45 *θοῦσα ὀπισθεν ἤψατο τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ, καὶ*
 46 *παραχρῆμα ἔστη ἡ ῥύσις τοῦ αἵματος αὐτῆς.* 45 *καὶ εἶπεν ὁ Ἰη-*
 46 *σοῦς *Τίς ὁ ἀψάμενός μου; ἀρνούμενων δὲ πάντων εἶπεν ὁ Πέ-**
 47 *τρος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ Ἐπιστάται, οἱ ὄχλοι συνέχουσίν σε καὶ*
 47 *ἀποθλίβουσιν, καὶ λέγεις *Τίς ὁ ἀψάμενός μου;** 46 *ὁ δὲ Ἰησοῦς*
 48 *εἶπεν Ἐψατό μού τις· ἐγὼ γὰρ ἔγνων δύναμιν ἐξεληλυθυῖαν ἀπ'*
 48 *ἐμοῦ.* 47 *ἰδοῦσα δὲ ἡ γυνὴ ὅτι οὐκ ἔλαθεν, τρέμουσα ἦλθεν καὶ*
 48 *προσπεσοῦσα αὐτῷ δι' ἣν αἰτίαν ἤψατο αὐτοῦ ἀπήγγειλεν ἐνώ-*
 49 *πιον παντὸς τοῦ λαοῦ καὶ ὡς ἰάθη παραχρῆμα.* 48 *ὁ δὲ εἶπεν*

MI 9,
18-26.
Mc 5,
21-43.

30. δαιμόνια πολλά εἰσῆλθεν 32. παρεκάλει 33. εἰσῆλθεν 34. τὸ γεγενημένον ... καὶ ἀπελθόντες ἀπήγγειλαν 37. Γαδαρηῶν ... εἰς τὸ πλοῖον 38. λέγων: praem ὁ Ἰησοῦς 39. ἐποίησέ σοι ὁ θεός 42. καὶ ἐγέν. ἐν τῷ πορεύεσθαι: ἐν δὲ τῷ ὑπάγειν 43. εἰς ἰατροῦς ... ἀπ': ὑπ' 45. οἱ μετ' αὐτοῦ 46. ἐξεληθοῦσαν 47. ἀπήγγειλεν: add αὐτῷ

αὐτῇ θυγάτηρ, ἣ πίστις σου σέσωκέν σε· πορεύου εἰς εἰρήνην.
 49 Ἐτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἔρχεται τις παρὰ τοῦ ἀρχισυναγώγου 49
 λέγων ὅτι τέθνηκεν ἡ θυγάτηρ σου, μὴ σκύλλε τὸν διδάσκαλον.
 50 ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀκούσας ἀπεκρίθη αὐτῷ Μὴ φοβοῦ· μόνον πίστευ· 50
 σου, καὶ σωθήσεται. 51 εἰσελθὼν δὲ εἰς τὴν οἰκίαν οὐκ ἀφῆκεν 51
 εἰσελθεῖν τινὰ σὺν αὐτῷ εἰ μὴ Πέτρον καὶ Ἰωάννην καὶ Ἰάκωβον
 καὶ τὸν πατέρα τῆς παιδὸς καὶ τὴν μητέρα. 52 ἔκλαιον δὲ πάν- 52
 τες καὶ ἐκόπτοντο αὐτήν. ὁ δὲ εἶπεν Μὴ κλαίετε· οὐ γὰρ ἀπέ-
 θανεν ἀλλὰ καθεύδει. 53 καὶ κατεγέλων αὐτοῦ, εἰδότες ὅτι ἀπέ- 53
 θανεν. 54 αὐτὸς δὲ κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτῆς ἐφώνησεν λέγων 54
 Ἡ παῖς, ἔγειρε. 55 καὶ ἐπέστρεψεν τὸ πνεῦμα αὐτῆς, καὶ ἀνέστη 55
 παραχοῆμα, καὶ διέταξεν αὐτῇ δοθῆναι φαγεῖν. 56 καὶ ἔξέστησαν 56
 οἱ γονεῖς αὐτῆς· ὁ δὲ παρήγγειλεν αὐτοῖς μηδεὶ εἰπεῖν τὸ γεγονός.

IX.

Mandata ad apostolos. Herodes de Jesu. Quinque millibus cibis
 praebetur. Quis sit Christus et quales poscat discipulos. Transfigura-
 tio. Daemoniacus ab apostolis non sanatus. Eorum ambitio et ira-
 cundia. Sectandi impedimenta.

Μι 10, 1. Συγκαλεσάμενος δὲ τοὺς δώδεκα ἔδωκεν αὐτοῖς δύναμιν καὶ 1
 5-14. ἔξουσίαν ἐπὶ πάντα τὰ δαιμόνια καὶ νόσους θεραπεύειν. 2 καὶ 2
 Mc 6, ἀπέστειλεν αὐτοὺς κηρύσσειν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ καὶ ἰᾶσθαι
 7-13. τοὺς ἀσθενεῖς, 3 καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς Μηδὲν ἄρτετε εἰς τὴν 3
 ὄδον, μήτε ῥάβδον μήτε πῆραν μήτε ἄρτοι μήτε ἀργύριον, μήτε
 ἀνὰ δύο χιτῶνας ἔχειν. 4 καὶ εἰς τὴν ἂν οἰκίαν εἰσελθῆτε, ἐκεῖ 4
 μένετε καὶ ἐκεῖθεν ἐξέρχεσθε. 5 καὶ ὅσοι ἂν μὴ δέχωνται ὑμᾶς, 5
 ἐξερχόμενοι ἀπὸ τῆς πόλεως ἐκείνης τὸν κοινοβιότον ἀπὸ τῶν πο-
 δῶν ὑμῶν ἀποτινάξατε εἰς μαρτύριον ἐπ' αὐτούς. 6 ἐξερχόμενοι 6
 δὲ διήρχοντο κατὰ τὰς κόμας εὐαγγελιζόμενοι καὶ θεραπεύοντες
 πανταχοῦ.

Mc 6, Ἦκουσεν δὲ Ἡρώδης ὁ τετραρχῆς τὰ γινόμενα πάντα, καὶ 7
 14-16. διηπόρει διὰ τὸ λέγεσθαι ὑπὸ τινῶν ὅτι Ἰωάννης ἠγγέθη ἐκ
 Μι 14, νεκρῶν, 8 ὑπὸ τινῶν δὲ ὅτι Ἡλίας ἐγένη, ἄλλων δὲ ὅτι προφή- 8
 1 ss. τῆς τις τῶν ἀρχαίων ἀνέστη. 9 εἶπεν δὲ Ἡρώδης Ἰωάννην ἐγὼ 9
 ἀπεκεφάλισα· τίς δὲ ἐστὶν οὗτος περὶ οὗ ἐγὼ ἀκούω τοιαῦτα; καὶ
 ἐζήτηε ἰδεῖν αὐτόν.

Mc 6, Καὶ ὑποστρέψαντες οἱ ἀπόστολοι διηγήσαντο αὐτῷ ὅσα 10
 13-21. ἐποίησαν. καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς ὑπεχώρησεν κατ' ἰδίαν εἰς
 Mc 6, 30-41. Jo 6, 1-13.

48. Θάρσει θυγάτηρ 49. λέγων αὐτῷ 50. ἀπεκρίθη αὐτῷ λέγων ...
 πιστεῖτε 51. εἰσελθεῖν οἰκίαν εἰ μὴ ... Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην 52. οὐ
 γάρ: οὐκ 54. αὐτὸς δέ: add ἐκβαλὼν ἔξω πάντας καὶ ... ἐγείρου

IX. 1. τοῖς δώδεκα: add μαθητὰς αὐτοῦ 2. τοὺς ἀσθενεῖστας
 3. ῥάβδους 5. δέχωνται ... καὶ τὸν κοινοβιότον 7. γινόμενα: add ἐπ'
 αὐτοῦ ... ἐγγέθηται 8. Ἡλίας: semper ... τις: εἰς 9. καὶ εἶπεν ὁ Ἡρώδης

- 11 πόλιν καλουμένην Βηθσαϊδά. ¹¹ οἱ δὲ ὄχλοι γρόντες ἠκολούθησαν αὐτῷ, καὶ ἀποδεξάμενος αὐτοὺς ἐλάλει αὐτοῖς περὶ τῆς βασιλείας
- 12 τοῦ Θεοῦ, καὶ τοὺς χρεῖαν ἔχοντας θεραπείας ἰάτο. ¹² ἡ δὲ ἡμέρα ἤρξατο κλίνειν· προσελθόντες δὲ οἱ δώδεκα εἶπον αὐτῷ Ἀπόλυσον τὸν ὄχλον, ἵνα πορευθέντες εἰς τὰς κύκλω κόμας καὶ τοὺς ἀγροὺς καταλύσωσιν καὶ εὕρωσιν ἐπισιτισμόν, ὅτι ὧδε ἐν
- 13 ἐρήμῳ τόπῳ ἐσμέν. ¹³ εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς Δότε αὐτοῖς φαγεῖν ὑμεῖς. οἱ δὲ εἶπαν Οὐκ εἰσὶν ἡμῖν πλεῖον ἢ πέντε ἄρτοι καὶ ἰχθύες δύο, εἰ μὴτι πορευθέντες ἡμεῖς ἀγοράσωμεν εἰς πάντα τὸν
- 14 λαὸν τοῦτον βρώματα. ¹⁴ ἦσαν γὰρ ὡσεὶ ἄνδρες πεντακισχίλιοι. εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ Κατακλίνατε αὐτοὺς κλισίας
- 15 ἀνὰ πενήκοντα. ¹⁵ καὶ ἐποίησαν οὕτως καὶ ἀνέκλιναν ἅπαντας.
- 16 ¹⁶ λαβὼν δὲ τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν εὐλόγησεν αὐτοὺς καὶ κατέκλασεν, καὶ ἐδίδου
- 17 τοῖς μαθηταῖς παραθεῖναι τῷ ὄχλῳ. ¹⁷ καὶ ἔφαγον καὶ ἐχορτάσθησαν πάντες, καὶ ἦρθη τὸ περισσεῦσαν αὐτοῖς, κλασμάτων κόφινοι δώδεκα.
- 18 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν προσευχόμενον κατὰ μόνας ^{Mt 16, 13 28.} συνῆσαν αὐτῷ οἱ μαθηταί, καὶ ἐπρωτότησεν αὐτοὺς λέγων Τίνα ^{Mc 8, 27. 9, 1.} με λέγουσιν οἱ ὄχλοι εἶναι; ¹⁹ οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπαν Ἰωάννην τὸν βαπτιστὴν, ἄλλοι δὲ Ἡλίαν, ἄλλοι δὲ ὅτι προφήτης τις τῶν
- 20 ἀρχαίων ἀνέστη. ²⁰ εἶπεν δὲ αὐτοῖς Ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε
- 21 εἶναι; Πέτρος δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Τὸν Χριστὸν τοῦ Θεοῦ. ²¹ ὁ δὲ ἐπιτιμήσας αὐτοῖς παρήγγειλεν μηδεὶν λέγειν τοῦτο, ²² εἰπὼν ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμματέων καὶ
- 23 ἀποκτανθῆναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστῆναι. ²³ ἔλεγεν δὲ πρὸς πάντας Εἰ τις θέλει ὀπίσω μου ἔρχεσθαι, ἀρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καθ' ἡμέραν, καὶ ἀκολουθείτω μοι.
- 24 ²⁴ ὃς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς ^{17, 33. Mt 10, 39. Jo 12, 25.} δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔνεκεν ἐμοῦ, οὗτος σώσει αὐτήν.
- 25 ²⁵ τί γὰρ ὠφελεῖται ἄνθρωπος κερδήσας τὸν κόσμον ὅλον, ἐαν-
- 26 τὸν δὲ ἀπολέσας ἢ ζημιωθείς; ²⁶ ὃς γὰρ ἂν ἐπαισχυνθῇ με καὶ τοὺς ἐμούς λόγους, τοῦτον ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυνθήσεται, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν ἁγίων
- 27 ἀγγέλων. ²⁷ λέγω δὲ ὑμῖν ἀληθῶς, εἰσὶν τινες τῶν αὐτοῦ ἐστῶτων οἳ οὐ μὴ γεύσονται θανάτου ἕως ἂν ἴδωσιν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.
- 28 Ἐγένετο δὲ μετὰ τοὺς λόγους τούτους, ὡσεὶ ἡμέραι ὀκτώ, ^{Mt 17, 1-9. Mc 9, 2-9.}

10. πόλιν καλουμένην: τόπον ἔρημον πόλεως καλουμένης 11. δεξάμενος 12. πορευθέντες: ἀπελθόντες 13. ὑμεῖς φαγεῖν... εἶπον... δύο ἰχθύες 16. παραθεῖναι 19. εἶπον 20. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος 21. λέγειν: εἰπεῖν 22. ἀναστῆναι: ἐγερθῆναι 23. ἐλεεῖν, ἀπαρνησάσθω 27. τῶν ὧδε ἐστηκότων, οἳ οὐ μὴ γεύσονται

καὶ παραλαβὼν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι. ²⁹ καὶ ἐγένετο ἐν τῷ προσεύχεσθαι αὐτὸν τὸ 29 εἶδος τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἕτερον καὶ ὁ ἱματισμὸς αὐτοῦ λευκὸς ἑξαστράπτων. ³⁰ καὶ ἰδοὺ ἄνδρες δύο συνελάλουν αὐτῷ, οἵτινες 30 ἦσαν Μωυσῆς καὶ Ἡλίας, ³¹ οἳ ὀφθέντες ἐν δόξῃ ἔλεγον τὴν 31 ἔξοδον αὐτοῦ ἣν ἐμελλεν πληροῦν ἐν Ἱερουσαλὴμ. ³² ὁ δὲ Πέτρος 32 καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἦσαν βεβαρημένοι ὑπνῷ· διαγρηγορήσαντες δὲ εἶδον τὴν δόξαν αὐτοῦ καὶ τοὺς δύο ἄνδρας τοὺς συνεστῶτας αὐτῷ. ³³ καὶ ἐγένετο ἐν τῷ διαχωρίζεσθαι αὐτοὺς ἀπ' αὐτοῦ εἶπεν 33 ὁ Πέτρος πρὸς τὸν Ἰησοῦν Ἐπιστάτα, καλὸν ἐστὶν ἡμᾶς ὥδε εἶναι, καὶ ποιήσωμεν σκηρὰς τρεῖς, μίαν σοὶ καὶ μίαν Μωυσεῖ καὶ μίαν Ἡλίᾳ, μὴ εἰδῶς ὃ λέγει. ³⁴ ταῦτα δὲ αὐτοῦ λέγοντος ἐγένετο 34 νεφέλη καὶ ἐπεσκίαζεν αὐτούς· ἐφοβήθησαν δὲ ἐν τῷ εἰσελθεῖν αὐτούς εἰς τὴν νεφέλην. ³⁵ καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῆς νεφέλης 35 λέγουσα Οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς μου ὁ ἐκλεκτός, αὐτοῦ ἀκούετε. ³⁶ καὶ ἐν τῷ γενέσθαι τὴν φωνὴν εὐρέθη Ἰησοῦς μόνος. καὶ 36 αὐτοὶ ἐσίγησαν καὶ οὐδενὶ ἀπήγγειλαν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις οὐδὲν ὧν ἑώρακαν.

2 Pe 1, 17.

Μι 17,
14-23.
Με 9,
14-33.

Ἐγένετο δὲ τῇ ἐξῆς ἡμέρᾳ κατελθόντων αὐτῶν ἀπὸ τοῦ 37 ὄρους συνήντησεν αὐτῷ ὄχλος πολὺς. ³⁸ καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἀπὸ τοῦ 38 ὄχλου ἐβόησεν λέγων Διδάσκαλε, δέομαί σου, ἐπιβλεψαι ἐπὶ τὸν υἱόν μου, ὅτι μονογενὴς μοί ἐστιν, ³⁹ καὶ ἰδοὺ πνεῦμα λαμβάνει 39 αὐτὸν καὶ ἐξαίφνης κράζει καὶ σπαράσσει αὐτὸν μετὰ ἄφρον, καὶ μόγις ἀποχωρεῖ ἀπ' αὐτοῦ συντριβὸν αὐτόν. ⁴⁰ καὶ ἐδεήθη τῶν 40 μαθητῶν σου ἵνα ἐκβάλωσιν αὐτό, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν. ⁴¹ ἀπο- 41 κριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Ὡ γενεὰ ἄπιστος καὶ διεστραμμένη, ἕως πότε ἔσομαι πρὸς ὑμᾶς καὶ ἀνέξομαι ὑμῶν; προσάγαγε ὥδε τὸν υἱόν σου. ⁴² ἔτι δὲ προσερχομένον αὐτοῦ ἔρρηξεν αὐτὸν τὸ 42 δαιμόνιον καὶ συνεσπάραξεν· ἐπετίμησεν δὲ ὁ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ, καὶ ἵασατο τὸν παῖδα καὶ ἀπέδωκεν αὐτὸν τῷ πατρὶ αὐτοῦ. ⁴³ ἐξεπλήσοντο δὲ πάντες ἐπὶ τῇ μεγαλειότητι 43 τοῦ Θεοῦ.

Πάντων δὲ θαυμαζόντων ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐποίει, εἶπεν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ⁴⁴ Θεέστε ὑμεῖς εἰς τὰ ὅσα ὑμῶν τοὺς λόγους ⁴⁴ τούτους· ὁ γὰρ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων. ⁴⁵ οἳ δὲ ἠγνόουν τὸ ῥῆμα τοῦτο, καὶ ἦν πα- 45 ρακεκαλυμμένον ἀπ' αὐτῶν ἵνα μὴ αἰσθῶνται αὐτό, καὶ ἐφοβοῦντο ἐρωτῆσαι αὐτὸν περὶ τοῦ ῥήματος τούτου.

Με 9,
33-37.
Μι 18,
1-5.

Εἰσῆλθεν δὲ διαλογισμὸς ἐν αὐτοῖς, τὸ τίς ἂν εἴη μεῖζων ⁴⁶ αὐτῶν. ⁴⁷ ὁ δὲ Ἰησοῦς ἰδὼν τὸν διαλογισμὸν τῆς καρδίας αὐτῶν, ⁴⁷

28. τὸν Πέτρον καὶ Ἰωάννην καὶ Ἰάκωβον 30. Ἡλίας semper 33. Μωυσεῖ μίαν 34. ἐπεσκίασεν ... ἐν τῷ ἐκείνους εἰσελθεῖν 35. ὁ ἐκλεκτός: ὁ ἀγαπητός 36. ὁ Ἰησοῦς ... ἐώρακασιν 37. ἐν τῇ ἐξῆς 38. ἀνεβόησε ... ἐπιβλεψων ... μονογ. ἐστὶ μοι 40. ἐκβάλλωσιν 43. οἷς ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς

- 48 ἐπιλαβόμενος παιδίον ἔστησεν αὐτὸ παρ' ἐαντῶ, ⁴⁸ καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ὅς ἐὰν δέξηται τοῦτο τὸ παιδίον ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ ^{Mt 10, 40. Jo 13, 20.} δέχεται· καὶ ὅς ἐὰν ἐμὲ δέξηται, δέχεται τὸν ἀποστειλαντά με· ὁ γὰρ μικρότερος ἐν πᾶσιν ὑμῶν ὑπάρχων, οὗτός ἐστιν μέγας.
- 49 ⁴⁹ Ἀποκριθεὶς δὲ Ἰωάννης εἶπεν Ἐπιστάτα, εἶδομέν τινα ἐπὶ τῷ ^{Mc 9, 38-40.} ὀνόματί σου ἐκβάλλοντα δαιμόνια, καὶ ἐκωλύσαμεν αὐτὸν ὅτι οὐκ
- 50 ἀκολουθεῖ μεθ' ἡμῶν. ⁵⁰ εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς Μὴ κωλύετε· ὅς γὰρ οὐκ ἔστιν καθ' ὑμῶν, ὑπὲρ ὑμῶν ἐστίν.
- 51 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὰς ἡμέρας τῆς ἀναλήψεως αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐστήρισεν τοῦ
- 52 πορεύεσθαι εἰς Ἱερουσαλήμ, ⁵² καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸ προσώπου αὐτοῦ. καὶ πορευθέντες εἰσῆλθον εἰς κώμην Σαμαρει-
- 53 τῶν, ὥστε ετοιμάσαι αὐτῷ· ⁵³ καὶ οὐκ ἐδέξαντο αὐτόν, ὅτι τὸ
- 54 πρόσωπον αὐτοῦ ἦν πορευόμενον εἰς Ἱερουσαλήμ. ⁵⁴ ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης εἶπαν Κύριε, θέλεις εἰπωμεν πῦρ καταβῆναι ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἀναλώσαι αὐτούς;
- 55 ⁵⁵ στραφεὶς δὲ ἐπετίμησεν αὐτοῖς. ⁵⁶ καὶ ἐπορεύθησαν εἰς ἑτέραν κώμην.
- 57 Καὶ πορευομένων αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ εἶπέν τις πρὸς αὐτόν ^{Mt 8, 18-22.}
- 58 Ἀκολουθήσω σοι ὅπου ἐὰν ἀπέρχῃ. ⁵⁸ καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Αἰ ἀλώπεκες φαλεοὺς ἔχουσιν καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις, ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει πού τὴν κεφαλὴν
- 59 κλίνῃ. ⁵⁹ εἶπεν δὲ πρὸς ἕτερον Ἀκολούθει μοι. ὁ δὲ εἶπεν Κύριε,
- 60 ἐπίτρεψόν μοι ἀπελθόντι πρῶτον θάψαι τὸν πατέρα μου. ⁶⁰ εἶπεν δὲ αὐτῷ Ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἐναντιῶν νεκρούς, σὺ δὲ
- 61 ἀπελθὼν διάγγελλε τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. ⁶¹ εἶπεν δὲ καὶ ἕτερος Ἀκολουθήσω σοι, κύριε· πρῶτον δὲ ἐπίτρεψόν μοι ἀπο-
- 62 τάξασθαι τοῖς εἰς τὸν οἶκόν μου. ⁶² εἶπεν δὲ ὁ Ἰησοῦς Οὐδεὶς ἐπιβαλὼν τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ' ἄροτρον καὶ βλέπων εἰς τὰ ὀπίσω εὐθετὸς ἐστὶν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ.

X.

Septuaginta discipuli ablegantur et gaudentes redeunt. Quid ut vivas sit faciendum, et quis proximus. Parabola de Samaritano misericorde. Martha et Maria.

- 1 Μετὰ δὲ ταῦτα ἀνέδειξεν ὁ κύριος καὶ ἑτέρους ἑβδομήκοντα καὶ ἀπέστειλεν αὐτούς ἀνὰ δύο πρὸ προσώπου αὐτοῦ εἰς πᾶσαν ^{Mt 9, 37. 38.}
- 2 πόλιν καὶ τόπον οὗ ἤμελλεν αὐτὸς ἔρχεσθαι. ² ἔλεγεν δὲ πρὸς

48. ἔστιν· ἔσται 49. ὁ Ἰωάννης ... τὰ δαιμόνια 50. καὶ εἶπε πρὸς ... καθ' ἡμῶν, ὑπὲρ ἡμῶν 51. ἀναλήψεως ... ἐστήριξε 54. εἶπον ... αὐτούς: add ὡς καὶ Ἡλίας ἐποίησε 55. add in fine καὶ εἶπεν· Οὐκ οἴδατε οἴου πνεύματός ἐστε ὑμεῖς; 56. praem Ὁ γὰρ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἤλθε ψυχὰς ἀνθρώπων ἀπολέσαι, ἀλλὰ σῶσαι. 57. Καί: Ἐγένετο δὲ ... ὅπου ἄν ... add in fine: κύριε 60. αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς 62. εἶπε δὲ πρὸς αὐτόν ὁ Ἰησοῦς ... τῇ βασιλείᾳ: εἰς τὴν βασιλείαν

X. 1. ἔμελλεν 2. ἔλεγεν οὖν

αὐτούς Ὁ μὲν θερισμὸς πολὺς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι· δεήθητε
 οὖν τοῦ κυρίου τοῦ θερισμοῦ ὅπως ἐργάτας ἐκβάλλῃ εἰς τὸν
 θερισμὸν αὐτοῦ. ³ ὑπάγετε· ἰδοὺ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς ἄρνας ἐν ³
 μέσῳ λύκων. ⁴ μὴ βαστάζετε βαλλάντιον, μὴ πήραν μηδὲ ὑποδή- ⁴
 ματα, καὶ μηδὲνα κατὰ τὴν ὁδὸν ἀσπίσησθε. ⁵ εἰς ἣν δ' ἂν ⁵
 εἰσελθῆτε οἰκίαν, πρῶτον λέγετε Εἰρήνη τῷ οἴκῳ τούτῳ. ⁶ καὶ ⁶
 εἴ ἂν ἦ ἐκεῖ υἱὸς εἰρήνης, ἐπαναπαύσεται ἐπ' αὐτὸν ἡ εἰρήνη ὑμῶν·
 εἰ δὲ μή γε, ἐφ' ὑμᾶς ἀνακάμψει. ⁷ ἐν αὐτῇ δὲ τῇ οἰκίᾳ μένετε, ⁷
 ἔσθοντες καὶ πίνοντες τὰ παρ' αὐτῶν· ἄξιος γὰρ ὁ ἐργάτης τοῦ
 μισθοῦ αὐτοῦ. μὴ μεταβαίνετε ἔξ οἰκίας εἰς οἰκίαν. ⁸ καὶ εἰς ἣν ⁸
 δ' ἂν πόλιν εἰσέρχησθε καὶ δέχονται ὑμᾶς, ἔσθίετε τὰ παρατι-
 θέμενα ὑμῖν, ⁹ καὶ θεραπεύετε τοὺς ἐν αὐτῇ ἀσθενεῖς, καὶ λέγετε ⁹
 αὐτοῖς Ἡγγικεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. ¹⁰ εἰς ἣν δ' ἂν ¹⁰
 πόλιν εἰσέλθῃτε καὶ μὴ δέχονται ὑμᾶς, ἐξελθόντες εἰς τὰς πλα-
 τεῖας αὐτῆς εἶπατε ¹¹ Καὶ τὸν κοινορτὸν τὸν κολληθέντα ἡμῖν ¹¹
 ἐκ τῆς πόλεως ὑμῶν εἰς τοὺς πόδας ἡμῶν ἀπομασσομέθα ὑμῖν·
 πλὴν τοῦτο γινώσκετε ὅτι ἡγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. ¹² λέγω ¹²
 ὑμῖν ὅτι Σοδόμοις ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀνεκτότερον ἔσται ἢ τῇ
 πόλει ἐκείνῃ. ¹³ Οὐαὶ σοὶ Χοραζεῖν, οὐαὶ σοὶ Βηθσαιδᾶ· ὅτι εἰ ¹³
 ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἐγενήθησαν αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν
 ὑμῖν, πάσαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ καθήμενοι μετενόησαν.
¹⁴ πλὴν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἀνεκτότερον ἔσται ἐν τῇ κρίσει ἢ ὑμῖν. ¹⁴
¹⁵ καὶ σὺ Καφαρναοὺμ, μὴ ἕως τοῦ οὐρανοῦ ὑψωθήσῃ; ἕως τοῦ ¹⁵
 ἄδου καταβιβασθήσῃ. ¹⁶ Ὁ ἀκούων ὑμῶν ἐμοῦ ἀκούει, καὶ ὁ ¹⁶
 ἀθετῶν ὑμᾶς ἐμὲ ἀθετεῖ· ὁ δὲ ἐμὲ ἀθετῶν ἀθετεῖ τὸν ἀποστεί-
 λαντά με.

Ἐπέστρεψαν δὲ οἱ ἐβδομήκοντα μετὰ χαρᾶς λέγοντες Κύριε, ¹⁷
 καὶ τὰ δαιμόνια ὑποτάσσεται ἡμῖν ἐν τῷ ὀνόματί σου. ¹⁸ εἶπεν ¹⁸
 δὲ αὐτοῖς Ἐθεώρουν τὸν σατανᾶν ὡς ἀστραπὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
 πεσόντα. ¹⁹ ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατεῖν ἐπάνω ¹⁹
 ὄψεων καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ, καὶ
 οὐδὲν ὑμᾶς οὐ μὴ ἀδικήσει. ²⁰ πλὴν ἐν τούτῳ μὴ χαίρετε ὅτι τὰ ²⁰
 πνεύματα ὑμῖν ὑποτάσσεται, χαίρετε δὲ ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν
 ἐγγέγραπται ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

Ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἠγαλλιᾶσατο τῷ πνεύματι καὶ εἶπεν Ἐξο- ²¹
 μολογοῦμαί σοι πάτερ, κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι
 ἀπέκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ ἀπεκάλυψας
 αὐτὰ νηπίοις· ναὶ ὁ πατήρ, ὅτι οὕτως εὐδοκία ἐγένετο ἔμπροσθέν

2. ἐκβάλλῃ ἐργάτας 3. ἰδοὺ ἐγώ 4. βαλλάντιον 5. οἰκίαν εἰσέρχησθε
 6. εἴ ἂν μὲν ἦ ... 5^e (non 5) ὁ υἱὸς 7. ἐσθιόντες ... αὐτοῦ ἔστι 10.
 εἰσέρχησθε 11. om εἰς τοὺς πόδας ἡμῶν ... ἡγγικεν ἐφ' ὑμᾶς 12. λέγω
 δὲ 13. Χοραζεῖν ... ἐγένοντο ... καθήμεναι 15. μή: ἡ ... ὑψωθεῖσα
 ... τοῦ ἄδου: om τοῦ 19. δίδωμι ... 5 (non 5^e) ἀδικήσῃ 20. χαί-
 ρετε δὲ μᾶλλον ... ἐγράφη 21. πνεύματι ὁ Ἰησοῦς ... ἐγένετο εὐδοκία

22 σου. ²² καὶ στραφεὶς πρὸς τοὺς μαθητὰς εἶπεν Πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου, καὶ οὐδεὶς γινώσκει τίς ἐστὶν ὁ υἱὸς εἰ μὴ ὁ πατήρ, καὶ τίς ἐστὶν ὁ πατήρ εἰ μὴ ὁ υἱὸς καὶ ᾧ ἂν
 23 βούληται ὁ υἱὸς ἀποκαλύψαι. ²³ καὶ στραφεὶς πρὸς τοὺς μαθητὰς κατ' ἰδίαν εἶπεν Μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ βλέποντες ἃ βλέπετε.
 24 ²⁴ λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι πολλοὶ προφῆται καὶ βασιλεῖς ἠθέλησαν ἰδεῖν ἃ ὑμεῖς βλέπετε, καὶ οὐκ εἶδαν, καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ᾔκουσαν.

Mt 13, 16. 17.

25 Καὶ ἰδὼν νομικός τις ἀνέστη ἐκπειράζων αὐτὸν λέγων Δι-
 26 δάσκαλε, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; ²⁶ ὁ δὲ εἶπεν
 27 πρὸς αὐτόν Ἐν τῷ νόμῳ τί γέγραπται; πῶς ἀναγινώσκεις; ²⁷ ὁ
 δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς
 καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος
 σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου, καὶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυ-
 28 τόν. ²⁸ εἶπεν δὲ αὐτῷ Ὁρθῶς ἀπεκρίθης· τοῦτο ποιεῖ, καὶ ζήση.
 29 ²⁹ ὁ δὲ θέλων δικαιοῦσαι ἑαυτὸν εἶπεν πρὸς τὸν Ἰησοῦν Καὶ τίς
 30 ἐστὶν μου πλησίον; ³⁰ ὑπολαβὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Ἄνθρωπός τις
 κατέβαιναν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Ἱεριχὼ καὶ λησταῖς περιέπεσεν,
 οἱ καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν καὶ πληγὰς ἐπιθέντες ἀπῆλθον, ἀφέντες
 31 ἡμιθανῆ τυγχάνοντα. ³¹ κατὰ συγκυρίαν δὲ ἱερεὺς τις κατέβαιναν
 32 ἐν τῇ ὁδῷ ἐκείνῃ, καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἀντιπαρῆλθεν. ³² ὁμοίως δὲ καὶ
 Δευίτης γενόμενος κατὰ τὸν τόπον, ἐλθὼν καὶ ἰδὼν ἀντιπαρῆλ-
 33 θεν. ³³ Σαμαρείτης δὲ τις ὁδεύων ἦλθεν κατ' αὐτὸν καὶ ἰδὼν
 34 ἐσπλαγχνίσθη, ³⁴ καὶ προσελθὼν κατέδησεν τὰ τραύματα αὐτοῦ
 ἐπιχέων ἔλαιον καὶ οἶνον, ἐπιβιάσας δὲ αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἴδιον
 35 κτῆνος ἤγαγεν αὐτὸν εἰς πανδοχεῖον καὶ ἐπεμελήθη αὐτοῦ. ³⁵ καὶ
 ἐπὶ τὴν αὖριον ἐκβαλὼν δύο δηνάρια ἔδωκεν τῷ πανδοχεῖ καὶ
 εἶπεν Ἐπιμελήθητι αὐτοῦ, καὶ ὅ τι ἂν προσδαπανήσης ἐγὼ ἐν τῷ
 36 ἐπανέρχεσθαί με ἀποδώσω σοι. ³⁶ τίς τούτων τῶν τριῶν πλησίον
 37 δοκεῖ σοι γεγονέναι τοῦ ἐμπεσόντος εἰς τοὺς ληστὰς; ³⁷ ὁ δὲ εἶπεν
 Ὁ ποιήσας τὸ ἔλεος μετ' αὐτοῦ. εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Πορεύου
 καὶ σὺ ποιεῖ ὁμοίως.

Mt 22, 35 ss.

Mc 12, 28 ss.

*Dt 6, 5.

*Lv 19, 18.

38 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτοὺς καὶ αὐτὸς εἰσῆλθεν
 εἰς κώμην τινά· γυνὴ δὲ τις ὀνόματι Μάρθα ὑπέδεξατο αὐτὸν εἰς
 39 τὸν οἶκον αὐτῆς. ³⁹ καὶ τῇδε ἦν ἀδελφὴ καλουμένη Μαρία, ἣ
 καὶ παρακαθεσθεῖσα πρὸς τοὺς πόδας τοῦ κυρίου ἤκουεν τὸν
 40 λόγον αὐτοῦ. ⁴⁰ ἡ δὲ Μάρθα περιεσπᾶτο περὶ πολλὴν διακονίαν·
 ἐπιστᾶσα δὲ εἶπεν Κύριε, οὐ μέλει σοι ὅτι ἡ ἀδελφὴ μου μόνη
 με κατέλιπεν διακονεῖν; εἰπὼν οὖν αὐτῇ ἵνα μοι συναντιλάβηται.
 41 ⁴¹ ἀποκριθεὶς δὲ εἶπεν αὐτῇ ὁ κύριος Μάρθα Μάρθα, μεριμνᾷς

22. παρεδόθη μοι ... ᾧ ἂν 24. εἶδον 25. καὶ λέγων 29. δικαιοῦν
 33. ἰδὼν αὐτόν 35. ἐξελθὼν ἐκβαλὼν ... εἶπεν αὐτῷ 36. τίς οὖν ...
 δοκεῖ σοι πλησίον 37. εἶπεν δέ: εἶπεν οὖν 39. παρακαθίσασα παρά
 ... τοῦ κυρίου: τοῦ Ἰησοῦ 40. εἰπόν: εἰπέ 41. ὁ κύριος: ὁ Ἰησοῦς

καὶ τυρβάζη περὶ πολλά, ⁴² ἐνὸς δέ ἐστιν χρεία· Μαρία δὲ τὴν ⁴² ἀγαθὴν μερίδα ἐξελεξάτο, ἣτις οὐκ ἀφαιρεθήσεται ἀπ' αὐτῆς.

XI.

Oratio dominica. Precandi assiduitas et fiducia. Criminatio auxilii diaboli. Quis vere beatus sit. Aequales depravati. Sermones convivales adversus Phariseos et legis peritos.

Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν τόπῳ τινὶ προσευχόμενον, ¹ ὡς ἐπαύσατο, εἶπέν τις τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς αὐτόν Κύριε, διδάξον ἡμᾶς προσευχεσθαι, καθὼς καὶ Ἰωάννης ἐδίδαξεν τοὺς ² μαθητὰς αὐτοῦ. ² εἶπεν δὲ αὐτοῖς Ὅταν προσευήχησθε, λέγετε ² Πάτερ, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου· ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου· ³ τὸν ³ ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δίδου ἡμῖν τὸ καθ' ἡμέραν· ⁴ καὶ ⁴ ἄφες ἡμῖν τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν, καὶ γὰρ αὐτοὶ ἀφίομεν παντὶ ὀφείλοντι ἡμῖν· καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν.

Καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς Τίς ἐξ ὑμῶν ἔξει φίλον καὶ πορεύσε- ⁵ ται πρὸς αὐτὸν μεσονυκτίου καὶ εἶπη αὐτῷ Φίλε, χρῆσόν μοι τρεῖς ἄρτους, ⁶ ἐπειδὴ φίλος παρεγένετο ἐξ ὁδοῦ πρὸς μὲ καὶ ⁶ οὐκ ἔχω ὃ παραθήσω αὐτῷ· ⁷ κάκεινος ἔσωθεν ἀποκριθεὶς εἶπη ⁷ Μὴ μοι κόπους πάρεχε· ἤδη ἡ θύρα κέκλεισται, καὶ τὰ παιδιά μου μετ' ἐμοῦ εἰς τὴν κοίτην εἰσίν· οὐ δύναμαι ἀναστὰς δοῦναί σοι. ⁸ λέγω ὑμῖν, εἰ καὶ οὐ δώσει αὐτῷ ἀναστὰς διὰ τὸ εἶναι ⁸ αὐτοῦ φίλον, διὰ γε τὴν ἀναιδεϊαν αὐτοῦ ἐγερθεὶς δώσει αὐτῷ ὅσων χρῆζει. ⁹ Καγὼ ὑμῖν λέγω, αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ⁹ ζητεῖτε, καὶ εὕρησете· κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν. ¹⁰ πᾶς ¹⁰ γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὕρισκει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται. ¹¹ τίνα δὲ ἐξ ὑμῶν τὸν πατέρα αἰτήσῃ ὁ υἱὸς ¹¹ ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; ἢ καὶ ἰχθύν, μὴ ἀντὶ ἰχθύος ὄφιν αὐτῷ ἐπιδώσει; ¹² ἢ καὶ ἐὰν αἰτήσῃ ὄν, μὴ ἐπιδώσει αὐτῷ ¹² σκορπίον; ¹³ εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὑπάρχοντες οἴδατε δόματα ¹³ ἀγαθὰ δίδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὁ ἐξ οὐρανοῦ δώσει πνεῦμα ἅγιον τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν;

Καὶ ἦν ἐκβάλλων δαιμόνιον, καὶ αὐτὸ ἦν κωφόν· ἐγένετο δὲ ¹⁴ τοῦ δαιμονίου ἐξελεθόντος ἐλάλησεν ὁ κωφός. καὶ ἐθαύμασαν οἱ ¹⁴ ὄγλοι· ¹⁵ τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπον Ἐν Βεελζεβούλ τῷ ἄρχοντι ¹⁵ τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια· ¹⁶ ἕτεροι δὲ πειράζοντες ¹⁶ σημεῖον ἐξ οὐρανοῦ ἐζήτουν παρ' αὐτοῦ. ¹⁷ αὐτὸς δὲ εἰδὼς αὐ- ¹⁷ τῶν τὰ διανοήματα εἶπεν αὐτοῖς Πᾶσα βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν δια- ¹⁷ μερισθεῖσα ἐρημοῦται, καὶ οἶκος ἐπὶ οἶκον πίπτει. ¹⁸ εἰ δὲ καὶ ὁ ¹⁸

XI. 2. Πάτερ: add ἡμῶν ὃ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ... add in fine γεννη-
θῆτω τὸ θέλημα σου ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς 4. ἀφίμεν ... add in
fine ἀλλὰ ἔῤυσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ 6. φίλος μου 9. ἀνοιγήσεται
10. ἀνοιγήσεται 11. om ἐξ ... εἰ καὶ ἰχθύν ... ὄφιν ἐπιδώσει αὐτῷ 12.
αἰτήσῃ 13. ἀγαθὰ δόματα 15. om τῷ 16. παρ' αὐτοῦ ἐζήτουν ἐξ οὐ-
ρανοῦ

σατανᾶς ἐφ' ἐαυτὸν διεμερίσθη, πῶς σταθήσεται ἡ βασιλεία αὐ-
 19 τοῦ; ὅτι λέγετε ἐν Βεελζεβούλ ἐκβάλλειν με τὰ δαιμόνια. 19 εἰ
 δὲ ἐγὼ ἐν Βεελζεβούλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι
 20 ἐκβάλλουσιν; διὰ τοῦτο αὐτοὶ ὑμῶν κριταὶ ἔσονται. 20 εἰ δὲ ἐν
 δακτύλῳ θεοῦ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ
 21 βασιλεία τοῦ θεοῦ. 21 Ὅταν ὁ ἰσχυρὸς καθωπλισμένος φυλάσῃ
 22 τὴν ἑαυτοῦ αὐλήν, ἐν εἰρήνῃ ἔστιν τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ. 22 ἐπὰν
 δὲ ὁ ἰσχυρότερος αὐτοῦ ἐπελθὼν νικήσῃ αὐτόν, τὴν πανοπλίαν
 αὐτοῦ αἶρει ἐφ' ἧ ἔπεποιθει, καὶ τὰ σκῦλα αὐτοῦ διαδίδωσιν.
 23 23 ὁ μὴ ὢν μετ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ ἔστιν, καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ'
 24 ἐμοῦ σκορπίζει. 24 Ὅταν τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ Mt 12,
 ἀνθρώπου, διέρχεται δι' ἀνύδρων τόπων ζητοῦν ἀνάπαισιν, καὶ 43-45.
 μὴ εὐρίσκον λέγει Ἵποστρέψω εἰς τὸν οἶκόν μου ὅθεν ἐξῆλ-
 25 θον. 25 καὶ ἐλθὼν εὐρίσκει σεσαρωμένον καὶ κεκοσμημένον.
 26 26 τότε πορεύεται καὶ παραλαμβάνει ἕτερα πνεύματα πονηρότερα
 ἑαυτοῦ ἐπτά, καὶ ἐλθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ, καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα
 27 τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου χεῖρονα τῶν πρώτων. 27 Ἐγένετο δὲ ἐν
 τῷ λέγειν αὐτὸν ταῦτα ἐπάρασά τις φωνὴν γυνὴ ἐκ τοῦ ὄχλου
 εἶπεν αὐτῷ Μακαρία ἡ κοιλία ἡ βαστάσασά σε καὶ μαστοὶ οὓς
 28 ἐθήλασας. 28 αὐτὸς δὲ εἶπεν Μενουῖγε μακάριοι οἱ ἀκούοντες
 τὸν λόγον τοῦ θεοῦ καὶ φυλάσσοντες.
 29 Τῶν δὲ ὄχλων ἐπαθροισομένων ἤρξατο λέγειν Ἡ γενεὰ αὕτη Mt 12,
 γενεὰ πονηρὰ ἔστιν· σημεῖον ζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται 38-42.
 30 αὐτῇ εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ. 30 καθὼς γὰρ ἐγένετο Ἰωνᾶς τοῖς
 Νινευίταις σημεῖον, οὕτως ἔσται καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τῇ
 31 γενεᾷ ταύτῃ. 31 βασίλισσα νότου ἐγεροθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ
 τῶν ἀνδρῶν τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινεῖ αὐτούς· ὅτι ἦλθεν
 ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σολομῶνος, καὶ
 32 ἰδοὺ πλεῖον Σολομῶνος ᾧδε. 32 ἄνδρες Νινευῖται ἀναστήσονται
 ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινοῦσιν αὐτήν·
 ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ, καὶ ἰδοὺ πλεῖον Ἰωνᾶ ᾧδε. *Jon 3, 5.
 33 33 Οὐδεὶς δὲ λύχνον ἄψας εἰς κρυπτὴν τίθησιν οὐδὲ ὑπὸ τὸν μό- 8, 16.
 διον ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι τὸ φέγγος βλέ- Mt 5, 15.
 34 πωσιν. 34 ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμὸς σου. ὅταν ὁ Mc 4, 21.
 ὀφθαλμὸς σου ἀπλοῦς ᾗ, καὶ ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινὸν ἔστιν. Mt 6,
 35 ἐπὰν δὲ πονηρὸς ᾗ, καὶ τὸ σῶμά σου σκοτεινόν. 35 σκόπει οὖν 22, 23.
 36 μὴ τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἔστιν. 36 εἰ οὖν τὸ σῶμά σου ὅλον
 φωτεινόν, μὴ ἔχον μέρος τι σκοτεινόν, ἔσται φωτεινὸν ὅλον ὡς
 ὅταν ὁ λύχνος τῇ ἀστραπῇ φωτίξῃ σε.

19. κριταὶ ὑμῶν αὐτοὶ 26. ἐπτά ante ἕτερα pon... εἰσελθόντα 27. τις γυνὴ φωνήν 28. φυλάσσοντες αὐτόν 29. om γενεὰ secundum... ἐπιζητεῖ... Ἰωνᾶ τοῦ προφήτου 30. σημεῖον τοῖς Νινευίταις 31. Σολομῶντος 32. Νινευῖ 33. 5 (item 5° 1633. aliaque edd., non 5° 1624.) εἰς κρυπτόν 34. om σου primum... ὅταν οὖν 36. τι μέρος

Ἐν δὲ τῷ λαλῆσαι ἐρωτᾷ αὐτὸν Φαρισαῖος ὅπως ἀριστήσῃ 37
 παρ' αὐτῷ· εἰσελθὼν δὲ ἀνέπεσεν. 38 ὁ δὲ Φαρισαῖος ἰδὼν ἐθαύ- 38
 μασεν ὅτι οὐ πρῶτον ἐβαπτίσθη πρὸ τοῦ ἀρίστου. 39 εἶπεν δὲ ὁ 39
 κύριος πρὸς αὐτὸν Νῦν ὑμεῖς οἱ Φαρισαῖοι τὸ ἔξωθεν τοῦ ποιτη-
 ρίου καὶ τοῦ πίνακος καθαρίζετε, τὸ δὲ ἔσωθεν ὑμῶν γέμει ἀρπα-
 γῆς καὶ πονηρίας. 40 ἄφρονες, οὐχ ὁ ποιήσας τὸ ἔξωθεν καὶ τὸ 40
 ἔσωθεν ἐποίησεν; 41 πλὴν τὰ ἐνόητα δότε ἐλεημοσύνην, καὶ ἰδοὺ 41
 πάντα καθαρὰ ὑμῖν ἐστί. 42 ἀλλὰ οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Φαρισαίοις, 42
 ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ πῆγανον καὶ πᾶν λάχανον,
 καὶ παρέρχεσθε τὴν κρίσιν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ· ταῦτα ἔδει
 ποιῆσαι κἀκεῖνα μὴ παρεῖναι. 43 οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Φαρισαίοις, ὅτι 43
 ἀγαπᾶτε τὴν πρωτοκαθεδρίαν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ τοὺς ἀσπα-
 σμούς ἐν ταῖς ἀγοραῖς. 44 οὐαὶ ὑμῖν, ὅτι ἐστὲ ὡς τὰ μνημεῖα 44
 τὰ ἄδηλα, καὶ οἱ ἄνθρωποι περιπατοῦντες ἐπάνω οὐκ οἶδασιν.
 45 ἀποκριθεὶς δὲ τις τῶν νομικῶν λέγει αὐτῷ Διδάσκαλε, ταῦτα 45
 λέγων καὶ ἡμᾶς ὑβρίζεις. 46 ὁ δὲ εἶπεν Καὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς 46
 οὐαὶ, ὅτι φορτίζετε τοὺς ἀνθρώπους φορτία δυσβάστακτα, καὶ
 αὐτοὶ ἐν τῶν δακτύλων ὑμῶν οὐ προσψάυετε τοῖς φορτίοις.
 47 οὐαὶ ὑμῖν, ὅτι οἰκοδομεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν προφητῶν, οἱ δὲ 47
 πατέρες ὑμῶν ἀπέκτειναν αὐτούς. 48 ἄρα μάρτυρές ἐστε καὶ 48
 στυγεροὶ τοῖς ἔργοις τῶν πατέρων ὑμῶν, ὅτι αὐτοὶ μὲν ἀπέ-
 κτειναν αὐτούς, ὑμεῖς δὲ οἰκοδομεῖτε. 49 διὰ τοῦτο καὶ ἡ σοφία 49
 τοῦ Θεοῦ εἶπεν Ἀποστελῶ εἰς αὐτούς προφήτας καὶ ἀποστόλους,
 καὶ ἐξ αὐτῶν ἀποκτενοῦσιν καὶ ἐκδιώξουσιν, 50 ἵνα ἐκζητηθῇ τὸ 50
 αἷμα πάντων τῶν προφητῶν τὸ ἐκχυννόμενον ἀπὸ καταβολῆς
 κόσμου ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης, 51 ἀπὸ αἵματος Ἄβελ ἕως αἵμα- 51
 τος Ζαχαρίου τοῦ ἀπολομένου μεταξὺ τοῦ θυσιαστηρίου καὶ τοῦ
 οἴκου· καὶ λέγω ὑμῖν, ἐκζητηθήσεται ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης.
 52 οὐαὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς, ὅτι ἤρατε τὴν κλεῖδα τῆς γνώσεως· 52
 αὐτοὶ οὐκ εἰσῆλθατε καὶ τοὺς εἰσερχομένους ἐκώλυσατε. 53 Καὶ 53
 κείθεν ἐξεληθόντος αὐτοῦ ἤρξαντο οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρι-
 σαῖοι δεινῶς ἐνέχειν καὶ ἀποστοματίζειν αὐτὸν περὶ πλειόνων,
 54 ἐνεδρεύοντες αὐτόν, θηρεύσαι τι ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ. 54

XII.

Fermentum Pharisaeorum. Quis metuendus sit. Peccatum in spiritum sanctum. Lis hereditatis. Parabola de divite vana meditante. Non

37. ἤρώτα ... Φαρισαῖος τις 42. ἀλλ' ... παρεῖναι: ἀφιέναι 44. οὐαὶ ὑμῖν: add γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταὶ ... οἱ περιπατοῦντες 48. ἄρα μαρτυρεῖτε ... οἰκοδομεῖτε: add αὐτῶν τὰ μνημεῖα 50. ἐκχυννόμενον 51. ἀπὸ τοῦ αἵματος Ἄβελ ἕως τοῦ αἵματος Ζαχαρίου 52. εἰσῆλθετε 53. Κἀκεῖθεν ἐξεληθόντος αὐτοῦ: Λέγοντος δὲ αὐτοῦ ταῦτα πρὸς αὐτούς 54. καὶ ζητοῦντες θηρεύσαι ... add in fine ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ

anxie curandum nec metuendum, sed coelestia sectanda et vigilandum.
Immissio ignis. Signa temporum.

- 1 Ἐν οἷς ἐπισυναχθεῖσῶν τῶν μυριάδων τοῦ ὄχλου, ὥστε κα- Mt 16, 6.
ταπατεῖν ἀλλήλους, ἤρξατο λέγειν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ
πρῶτον Προσεχετε ἑαυτοῖς ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων, ἧτις
2 ἐστὶν ὑπόκρισις. ^{8, 17.} 2 οὐδὲν δὲ συγκεκαλυμμένον ἐστὶν ὃ οὐκ ἀπο- Mc 4, 22.
3 καλυφθήσεται, καὶ κρυπτὸν ὃ οὐ γνωσθήσεται. ^{Mt 10, 26, 27.} 3 ἀνθ' ὧν ὅσα ἐν
τῇ σκοτίᾳ εἶπατε, ἐν τῷ φωτὶ ἀκουσθήσεται, καὶ ὃ πρὸς τὸ οὐρανὸν
ἐλάλησατε ἐν τοῖς ταμίαις, κηρυχθήσεται ἐπὶ τῶν δωματίων.
4 ^{Mt 10, 28-33.} 4 Λέγω δὲ ὑμῖν τοῖς φίλοις μου, μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτε-
νόντων τὸ σῶμα καὶ μετὰ ταῦτα μὴ ἐχόντων περισσότερόν τι
5 ποιῆσαι. ^{8, 17.} 5 ὑποδείξω δὲ ὑμῖν τίνα φοβηθῆτε· φοβήθητε τὸν μετὰ
τὸ ἀποκτεῖναι ἔχοντα ἐξουσίαν ἐμβαλεῖν εἰς τὴν γέενναν. καὶ
6 λέγω ὑμῖν, τοῦτον φοβήθητε. ^{Mt 10, 28-33.} 6 οὐχὶ πέντε στρουθία πωλοῦνται
ἀσσαριῶν δύο; καὶ ἐν ἑξ ἀντῶν οὐκ ἔστιν ἐπιλεησμένον ἐνώπιον
7 τοῦ θεοῦ. ^{Mt 10, 28-33.} 7 ἀλλὰ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς ὑμῶν πᾶσαι ἠριθ-
8 μῆνται. μὴ φοβεῖσθε· πολλῶν στρουθίων διαφέρετε. ^{Mt 10, 19, 20.} 8 λέγω δὲ
ὑμῖν, πᾶς ὃς ἂν ὁμολογήσῃ ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων,
καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁμολογήσει ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τῶν
9 ἀγγέλων τοῦ θεοῦ. ^{Mc 13, 11.} 9 ὃ δὲ ἀρνησάμενός με ἐνώπιον τῶν ἀνθρώ-
10 πων ἀπαρνηθήσεται ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ. ^{Mt 12, 32.} 10 καὶ πᾶς Mc 3, 29.
ὃς ἔρει λόγον εἰς τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ· τῷ
11 δὲ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα βλασφημήσαντι οὐκ ἀφεθήσεται. ^{Mt 10, 19, 20.} 11 ὅταν Mc 13, 11.
δὲ φέρωσιν ὑμᾶς ἐπὶ τὰς συναγωγὰς καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς
12 ἐξουσίας, μὴ μεριμνᾶτε πῶς ἀπολογήσησθε ἢ τί εἴπητε· ^{Mt 10, 19, 20.} 12 τὸ
γὰρ ἅγιον πνεῦμα διδάξει ὑμᾶς ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἃ δεῖ εἰπεῖν.
13 Εἶπεν δὲ τις αὐτῷ ἐκ τοῦ ὄχλου Διδάσκαλε, εἶπε τῷ ἀδελφῷ
14 μου μερίσασθαι μετ' ἐμοῦ τὴν κληρονομίαν. ^{Mt 10, 19, 20.} 14 ὃ δὲ εἶπεν αὐτῷ
15 Ἀνθρώπε, τίς με κατέστησεν κριτὴν ἢ μεριστὴν ἐφ' ὑμᾶς; ^{Mc 13, 11.} 15 εἶπεν
δὲ πρὸς αὐτούς Ὁρᾶτε καὶ φυλάσσετε ἀπὸ πάσης πλεονεξίας,
ὅτι οὐκ ἐν τῷ περισσεύειν τινὶ ἢ ζωῇ αὐτοῦ ἐστὶν ἐκ τῶν ὑπαρ-
16 χόντων αὐτῷ. ^{Mt 10, 19, 20.} 16 Εἶπεν δὲ παραβολὴν πρὸς αὐτούς λέγων Ἀν-
17 θρώπου τινὸς πλουσίου ἠψόρησεν ἡ χώρα. ^{Mt 10, 19, 20.} 17 καὶ διελογίζετο ἐν
ἑαυτῷ λέγων Τί ποιήσω, ὅτι οὐκ ἔχω ποῦ συναξῶ τοὺς καρπούς
18 μου; ^{Mt 10, 19, 20.} 18 καὶ εἶπεν Τοῦτο ποιήσω· καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας
καὶ μείζονας οἰκοδομήσω, καὶ συναξῶ ἐκεῖ πάντα τὰ γενήματά
19 μου καὶ τὰ ἀγαθὰ μου, ^{Mt 10, 19, 20.} 19 καὶ ἐρῶ τῇ ψυχῇ μου Ψυχῆ, ἔχεις
πολλὰ ἀγαθὰ κείμενα εἰς ἔτη πολλά· ἀναπαύου, φάγε, πίε,
20 εὐφραίνου. ^{Mt 10, 19, 20.} 20 εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ θεὸς Ἀφρων, ταύτη τῇ νυκτὶ τὴν

XII. 1. ς° (non ς) πρῶτον cum προσέχετε conjungit 4. ἀποκτε-
νόντων 5. ἐξουσίαν ἔχοντα 6. πωλεῖται 7. μὴ οὖν 11. προσφέρωσιν ...
πῶς ἢ τί 14. κριτὴν: δικαστὴν 15. πάσης: τῆς ... αὐτῷ: αὐτοῦ 16.
εὐφόρησεν 18. ς° (non ς) γεννήματα 20. ς° (non ς) Ἀφρων

ψυχὴν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ· ἃ δὲ ἠτοίμασας, τί ἐσται; 21 οὕτως ὁ θησαυρίζων ἐναντῶ καὶ μὴ εἰς θεὸν πλουτῶν.

Mt 6,
25-33.

Εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, 22 μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ τί φάγητε, μηδὲ τῷ σώματι τί ἐνδύσθητε.

23 ἡ ψυχὴ πλεῖον ἐστὶν τῆς τροφῆς καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος. 23

24 κατανοήσατε τοὺς κόρακας, ὅτι οὔτε σπεύρουσιν οὔτε θεριζοῦ- 24

σιν, οἷς οὐκ ἔστιν ταμεῖον οὐδὲ ἀποθήκη, καὶ ὁ θεὸς τρέφει

αὐτούς· πόσῳ μᾶλλον ὑμεῖς διαφέρετε τῶν πετεινῶν. 25 τίς δὲ ἐξ 25

ὑμῶν δύναται ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ προσθεῖναι πῆχυν; 26 εἰ οὖν 26

οὐδὲ ἐλάχιστον δύνασθε, τί περὶ τῶν λοιπῶν μεριμνᾶτε; 27 κατα- 27

νοήσατε τὰ κρίνα, πῶς οὔτε νήθει οὔτε ὑφαίνει· λέγω δὲ ὑμῖν,

οὐδὲ Σολομῶν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἐν τούτων. 28

28 εἰ δὲ ἐν ἀγρῷ τὸν χόρτον σήμερον ὄντα καὶ αὔριον εἰς κλίβανον 28

βαλλόμενον ὁ θεὸς οὕτως ἀμφιέξει, πόσῳ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγό- 29

πιστοι. 29 καὶ ὑμεῖς μὴ ζητεῖτε τί φάγητε καὶ τί πίητε, καὶ μὴ 29

μετεωρίζεσθε· 30 ταῦτα γὰρ πάντα τὰ ἔθνη τοῦ κόσμου ἐπιζη- 30

τοῦσιν· ὑμῶν δὲ ὁ πατὴρ οἶδεν ὅτι χορῆσετε τούτων. 31 πλὴν 31

ζητεῖτε τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, καὶ ταῦτα προστεθήσεται ὑμῖν. 32

32 μὴ φοβοῦ, τὸ μικρὸν ποιμνιον· ὅτι εὐδόκησεν ὁ πατὴρ ὑμῶν 32

δοῦναι ὑμῖν τὴν βασιλείαν. 33 Πωλήσατε τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν καὶ 33

δοτε ἐλεημοσύνην· ποιήσατε ἐναντοῖς βαλλάντια μὴ παλαιούμενα,

θησαυρὸν ἀνέκλειπτον ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὅπου κλέπτῃς οὐκ ἐγγί- 34

οὐδὲ σῆς διαφθείρει. 34 ὅπου γὰρ ἐστὶν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ 34

καὶ ἡ καρδία ὑμῶν ἐσται. 35 Ἔστωσαν ὑμῶν αἱ ὀσφύες περιεζω- 35

σμέναι καὶ οἱ λύγχοι καιόμενοι, 36 καὶ ὑμεῖς ὅμοιοι ἀνθρώποις 36

προσδεχομένοις τὸν κύριον ἐναντῶν, πότε ἀναλύσῃ ἐκ τῶν γάμων,

ἵνα ἐλθόντος καὶ κρούσαντος εὐθέως ἀνοιξῶσιν αὐτῷ. 37 μακάριοι 37

οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι, οὓς ἐλθὼν ὁ κύριος εὐρήσει γρηγοροῦντας· ἀμὴν

λέγω ὑμῖν ὅτι περιζώσεται καὶ ἀνακλιεῖ αὐτούς καὶ παρελθὼν

διακονήσει αὐτοῖς. 38 καὶ ἐὰν ἔλθῃ ἐν τῇ δευτέρᾳ φυλακῇ καὶ ἐν 38

τῇ τρίτῃ φυλακῇ ἔλθῃ καὶ εὖρη οὕτως, μακάριοί εἰσιν ἐκεῖνοι. 39

39 τοῦτο δὲ γινώσκετε, ὅτι εἰ ἦδει ὁ οἰκοδεσπότης ποῖα ὥρα ὁ 39

κλέπτῃς ἔρχεται, ἐγρηγόρησεν ἂν καὶ οὐκ ἀφῆκεν διορυγῆναι τὸν

οἶκον αὐτοῦ. 40 καὶ ὑμεῖς γίνεσθε ἔτοιμοι, ὅτι ἡ ὥρα οὐ δοκεῖτε 40

ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται. 41 Εἶπεν δὲ ὁ Πέτρος Κύριε, πρὸς 41

ἡμᾶς τὴν παραβολὴν ταύτην λέγεις ἢ καὶ πρὸς πάντας; 42 εἶπεν 42

δὲ ὁ κύριος Τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς οἰκονόμος ὁ φρόνιμος, ὃν

22. ὑμῖν λέγω . . . τῇ ψυχῇ ὑμῶν 24. οὐ σπεύρουσιν οὐδέ 25. μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ . . . πῆχυν ἕνα 26. οὐδέ: οὔτε 27. πῶς οὔτε νήθει οὔτε ὑφαίνει: πῶς ἀξάνει· οὐ κοπιᾷ οὐδέ νήθει 28. τὸν χόρτον ἐν τῷ ἀγρῷ . . . ἀμφιένυσσι 29. καὶ τί: ἢ τί 30. ἐπιζητεῖ 31. αὐτοῦ: τοῦ θεοῦ . . . ταῦτα πάντα 33. βαλλάντια 36. ἀναλύσει 38. οὕτω . . . οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι 39. οὐκ ἂν . . . διορυγῆναι 40. καὶ ὑμεῖς οὖν 41. εἶπε δὲ αὐτῷ 42. ὁ φρόνιμος: καὶ φρόνιμος

Mt 24,
43-44.Mt 24,
45-51.

καταστήσει ὁ κύριος ἐπὶ τῆς θεραπείας αὐτοῦ διδόναι ἐν καιρῷ
 43 σιτομέτριον; 43 μακάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος, ὃν ἐλθὼν ὁ κύριος
 44 αὐτοῦ εὐρήσει ποιῶντα οὕτως. 44 ἀληθῶς λέγω ὑμῖν ὅτι ἐπὶ
 45 πᾶσιν τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστήσει αὐτόν. 45 ἐὰν δὲ εἴπῃ
 ὁ δοῦλος ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ Χρονίζει ὁ κύριός μου
 ἐρχεσθαι, καὶ ἄρξῃται τύπτειν τοὺς παῖδας καὶ τὰς παιδίσκας,
 46 ἐσθίειν τε καὶ πίνειν καὶ μεθύσκεσθαι· 46 ἥξει ὁ κύριος τοῦ δού-
 λου ἐκείνου ἐν ἡμέρᾳ ἣ οὐ προσδοκᾷ καὶ ἐν ἄρᾳ ἣ οὐ γινώσκει,
 καὶ διχοτομήσει αὐτόν καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀπίστων
 47 θήσει. 47 ἐκεῖνος δὲ ὁ δοῦλος ὁ γνούς τὸ θέλημα τοῦ κυρίου
 αὐτοῦ καὶ μὴ ἐτοιμάσας μηδὲ ποιήσας πρὸς τὸ θέλημα αὐτοῦ
 48 δαρήσεται πολλὰς· 48 ὁ δὲ μὴ γνούς, ποιήσας δὲ ἄξια πληγῶν,
 δαρήσεται ὀλίγας. παντὶ δὲ ᾧ ἐδόθη πολὺ, πολὺ ζητηθήσεται
 παρ' αὐτοῦ, καὶ ᾧ παρέθεντο πολὺ, περισσότερον αἰτήσουσιν
 49 αὐτόν. 49 Πῦρ ἦλθον βαλεῖν εἰς τὴν γῆν, καὶ τί θέλω εἰ ἤδη Mt 10,
34 ss.
 50 ἀνήφθη. 50 βάπτισμα δὲ ἔχω βαπτισθῆναι, καὶ πῶς συνέχομαι
 51 ἕως ὅτου τελεσθῇ. 51 δοκεῖτε ὅτι εἰρήμην παρεγενόμην δοῦναι ἐν
 52 τῇ γῆ; οὐχὶ λέγω ὑμῖν ἀλλ' ἢ διαμερισμόν. 52 ἔσονται γὰρ ἀπὸ
 τοῦ νῦν πέντε ἐν οἴκῳ ἐνὶ διαμεμερισμένοι, τρεῖς ἐπὶ δυσὶν καὶ
 53 δύο ἐπὶ τρισὶν 53 διαμερισθήσονται, πατὴρ ἐπὶ υἱῷ καὶ υἱὸς ἐπὶ
 πατρὶ, μήτηρ ἐπὶ τὴν θυγατέρα καὶ θυγάτηρ ἐπὶ τὴν μητέρα,
 πενθερὰ ἐπὶ τὴν νύμφην αὐτῆς καὶ νύμφη ἐπὶ τὴν πενθεράν. *Mich
7, 6.
 54 Ἔλεγεν δὲ καὶ τοῖς ὄχλοις Ὅταν ἴδητε τὴν νεφέλην ἀνατέλ- Mt 16,
2, 3.
 λουσαν ἀπὸ δυσμῶν, εὐθέως λέγετε ὅτι ὄμβρος ἐρχεται, καὶ γίνε-
 55 ται οὕτως· 55 καὶ ὅταν νότον πνέοντα, λέγετε ὅτι καύσων ἔσται,
 56 καὶ γίνεται. 56 ὑποκριταί, τὸ πρόσωπον τῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ
 οἴδατε δοκιμάζειν, τὸν δὲ καιρὸν τοῦτον πῶς οὐ δοκιμάζετε;
 57 58 τί δὲ καὶ ἀφ' ἑαυτῶν οὐ κρίνετε τὸ δίκαιον; 58 ὡς γὰρ ὑπάγετε
 μετὰ τοῦ ἀντιδικίου σου ἐπ' ἄρχοντα, ἐν τῇ ὁδῷ δὸς ἐργασίαν
 ἀπηλλάχθαι ἀπ' αὐτοῦ, μὴ ποτε κατασύρῃ σε πρὸς τὸν κριτὴν,
 καὶ ὁ κριτὴς σε παραδώσει τῷ πράκτορι, καὶ ὁ πράκτωρ σε
 59 βαλεῖ εἰς φυλακὴν. 59 λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν ἕως οὗ
 καὶ τὸν ἔσχατον λεπτὸν ἀποδῷς.

XIII.

Galilaei occisi. Parabola de ficu. Mulier sabbato sanata. Granum sinapis et fermentum. Porta angusta. Herodes vulpes; Hierosolyma prophetarum interfecitrix.

1 Παρήσαν δὲ τινες ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ ἀπαγγέλλοντες αὐτῷ
 περὶ τῶν Γαλιλαίων, ὃν τὸ αἷμα Πιλαῶτος ἔμιξεν μετὰ τῶν θυ-

42. τοῦ διδόναι ... τὸ σιτομέτριον 47. αὐτοῦ prius: ἑαυτοῦ 50. ὅτου: οὗ 53. διαμερισθήσεται (puncto posito post τρισὶν) ... ἐφ' υἱῷ ... ἐπὶ θυγατρὶ ... ἐπὶ μητρὶ ... πενθεράν αὐτῆς 54. om ὅτι ... οὕτω 58. παραδῶ ... βάλλῃ 59. τόν: τό

σιῶν αὐτῶν. ² καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς Δοκεῖτε ὅτι οἱ Γαλι- 2
λαῖοι οὗτοι ἁμαρτωλοὶ παρὰ πάντας τοὺς Γαλιλαίους ἐγένοντο,
ὅτι τοιαῦτα πεπόνθασιν; ³ οὐχὶ λέγω ὑμῖν, ἀλλ' ἐὰν μὴ μετανοή- 3
σητε, πάντες ὡσαύτως ἀπολεισθήσεθε. ⁴ ἢ ἐκεῖνοι οἱ δέκα καὶ ὀκτώ, 4
ἐφ' οὓς ἔπεσεν ὁ πύργος ἐν τῷ Σιλωάμ καὶ ἀπέκτεινεν αὐτούς,
δοκεῖτε ὅτι αὐτοὶ ὀφειλῆται ἐγένοντο παρὰ πάντας τοὺς ἀνθρώ-
πους τοὺς κατοικοῦντας Ἱερουσαλήμ; ⁵ οὐχὶ λέγω ὑμῖν, ἀλλ' ἐὰν 5
μὴ μετανοήσητε, πάντες ὡσαύτως ἀπολεισθήσεθε.

Ἐλεγεν δὲ ταύτην τὴν παραβολὴν. Συκῆν εἶχεν τις πεφυτευ- 6
μένην ἐν τῷ ἀμπελωνί αὐτοῦ, καὶ ἦλθεν ζητῶν καρπὸν ἐν αὐτῇ
καὶ οὐκ εὗρεν. ⁷ εἶπεν δὲ πρὸς τὸν ἀμπελουργὸν Ἴδοὺ τρία ἔτη 7
ἐρχομαι ζητῶν καρπὸν ἐν τῇ συκῇ ταύτῃ καὶ οὐκ εὗρίσκω· ἐκ-
κοψον αὐτήν· ἵνα τί καὶ τὴν γῆν καταργεῖ; ⁸ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς 8
λέγει αὐτῷ Κύριε, ἄφες αὐτήν καὶ τοῦτο τὸ ἔτος, ἕως ὅτου
σκάψω περὶ αὐτήν καὶ βάλλω κόπρια, ⁹ κὰν μὲν ποιήσῃ καρπὸν· 9
εἰ δὲ μὴ γε, εἰς τὸ μέλλον ἐκκόψεις αὐτήν.

Ἦν δὲ διδάσκων ἐν μιᾷ τῶν συναγωγῶν ἐν τοῖς σάββασιν. 10
¹¹ καὶ ἰδοὺ γυνὴ πνεῦμα ἔχουσα ἀσθενείας ἔτη δέκα καὶ ὀκτώ, 11
καὶ ἦν συγκύπτουσα καὶ μὴ δυναμένη ἀνακύψαι εἰς τὸ παντελές.
¹² ἰδὼν δὲ αὐτήν ὁ Ἰησοῦς προσεφώνησεν καὶ εἶπεν αὐτῇ Γύναι, 12
ἀπολέλυσαι τῆς ἀσθενείας σου, ¹³ καὶ ἐπέθηκεν αὐτῇ τὰς χεῖρας· 13
καὶ παραχοῆμα ἀνωρθώθη, καὶ ἐδόξαζεν τὸν θεόν. ¹⁴ ἀποκριθεὶς 14
δὲ ὁ ἀρχισυνάγωγος, ἀγανακτῶν ὅτι τῷ σαββάτῳ ἔθεράπευσεν ὁ
Ἰησοῦς, ἔλεγεν τῷ ὄχλῳ ὅτι ἐξ ἡμέραι εἰσὶν ἐν αἷς δεῖ ἐργάζεσθαι·
ἐν αὐταῖς οὖν ἐρχόμενοι θεραπεύεσθε καὶ μὴ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαβ-
βάτου. ¹⁵ ἀπεκρίθη δὲ αὐτῷ ὁ κύριος καὶ εἶπεν Ὑποκριταί, 15
ἕκαστος ὑμῶν τῷ σαββάτῳ οὐ λύει τὸν βούν αὐτοῦ ἢ τὸν ὄνον
ἀπὸ τῆς φάτνης καὶ ἀπαγαγὼν ποτίζει; ¹⁶ ταύτην δὲ θυγατέρα 16
Ἀβραάμ οὖσαν, ἣν ἔδωκεν ὁ σατανᾶς ἰδοὺ δέκα καὶ ὀκτώ ἔτη,
οὐκ ἔδει λυθῆναι ἀπὸ τοῦ δεσμοῦ τούτου τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου;
¹⁷ καὶ ταῦτα λέγοντος αὐτοῦ κατησχύνοντο πάντες οἱ ἀντικείμενοι 17
αὐτῷ, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἔχαιρεν ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ἐνδόξοις τοῖς γινο-
μένοις ὑπ' αὐτοῦ.

Ἐλεγεν οὖν Τίνι ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, καὶ τίνοι 18
ὁμοιωσώ αὐτήν; ¹⁹ ὁμοία ἐστὶν κόκκῳ σινάπεως, ὃν λαβῶν ἄν- 19
θρωπος ἔβαλεν εἰς κῆπον ἑαυτοῦ, καὶ ἠῤῥξησεν καὶ ἐγένετο εἰς
δένδρον μέγα, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατεσκήνωσεν ἐν τοῖς
κλάδοις αὐτοῦ. ²⁰ Πάλιν εἶπεν Τίνι ὁμοιωσώ τὴν βασιλείαν τοῦ 20

14, 5.
Mt 12, 11.

Mt 13,
31-32.
Mc 4,
30-32.

Mt 13, 33.

ΧΙΠ. 2. ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς 3. μετανοήτε 4. αὐτοί: οὗτοι ∴
τοὺς ἀνθρώπους: om τούς ... ἐν Ἱερουσαλήμ 5. μετανοήτε ... ὡσαύ-
τως: ὁμοίως 6. πεφυτευμένην post αὐτοῦ... κα. ζητ. 8. σ^ο κοπρία, σ
κοπρίαν 11. γυνὴ ἦν 13. ἀνωρθώθη 14. ὅτι ἐξ: om ὅτι ... αὐταῖς:
ταύταις 15. δέ: οὖν ... Ὑποκριτά 18. οὖν: δέ 20. Καὶ πάλιν

- 21 θεοῦ; ²¹ ὁμοία ἐστὶν ζύμη, ἣν λαβοῦσα γυνὴ ἔκρυψεν εἰς ἀλεύρον
 σάτα τρία, ἕως οὗ ἐξυμώθη ὅλον.
- 22 Καὶ διεπορεύετο κατὰ πόλεις καὶ κώμας διδάσκων καὶ πο-
 23 ρεῖαν ποιούμενος εἰς Ἱερουσαλήμ. ²³ Εἶπεν δέ τις αὐτῷ Κύριε,
 24 εἰ ὀλίγοι οἱ σωζόμενοι; ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς ²⁴ Ἀγωνίζεσθε Mt 7, 13.
 εἰσελθεῖν διὰ τῆς στενῆς θύρας, ὅτι πολλοί, λέγω ὑμῖν, ζητήσουσιν
 25 εἰσελθεῖν καὶ οὐκ ἰσχύσουσιν, ²⁵ ἀφ' οὗ ἂν ἐγερθῇ ὁ οἰκοδεσπότης Mt 25,
 11. 12.
 καὶ ἀποκλείσῃ τὴν θύραν, καὶ ἄρξῃσθε ἔξω ἐστάναι καὶ κρούειν
 τὴν θύραν λέγοντες Κύριε, ἀνοίξον ἡμῖν. καὶ ἀποκριθεὶς ἐρεῖ
 26 ὑμῖν Οὐκ οἶδα ὑμᾶς πόθεν ἐστέ. ²⁶ τότε ἄρξεσθε λέγειν Ἐφάγο-
 μεν ἐνώπιον σου καὶ ἐπίομεν, καὶ ἐν ταῖς πλατείαις ἡμῶν ἐδί-
 27 दाξας. ²⁷ καὶ ἐρεῖ Λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα πόθεν ἐστέ· ἀπόστητε Mt 7, 23.
- 28 ἀπ' ἐμοῦ πάντες ἐργάται ἀδικίας. ²⁸ ἐκεῖ ἐστὶ ὁ κλανθμὸς
 καὶ ὁ βρηνμὸς τῶν ὀδόντων, ὅταν ὄψῃσθε Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ
 καὶ Ἰακώβ καὶ πάντας τοὺς προφήτας ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ,
 29 ὑμᾶς δὲ ἐκβαλλομένους ἔξω. ²⁹ καὶ ἤξουσιν ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ
 δυσμῶν καὶ βορρᾶ καὶ νότου, καὶ ἀνακλιθήσονται ἐν τῇ βασιλείᾳ
 30 τοῦ θεοῦ. ³⁰ καὶ ἰδοὺ εἰσὶν ἔσχατοι οἱ ἔσονται πρῶτοι, καὶ εἰσὶν Mt 19, 30.
 20, 16.
 Mc 10, 31.
 πρῶτοι οἱ ἔσονται ἔσχατοι.
- 31 Ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ προσῆλθόν τινες Φαρισαῖοι λέγοντες
 αὐτῷ Ἐξελθε καὶ πορεύου ἐντεῦθεν, ὅτι Ἡρώδης θέλει σε ἀπο-
 32 κτεῖναι. ³² καὶ εἶπεν αὐτοῖς Πορευθέντες εἶπατε τῇ ἀλώπεκι ταύτη
 Ἴδὸν ἐκβάλλω δαιμόνια καὶ ἰάσεις ἀποτελῶ σήμερον καὶ αὔριον,
 33 καὶ τῇ τρίτῃ τελειοῦμαι. ³³ πλὴν δεῖ με σήμερον καὶ αὔριον καὶ
 τῇ ἔχομένῃ πορεύεσθαι, ὅτι οὐκ ἐνδέχεται προφήτην ἀπολέσθαι
 34 ἔξω Ἱερουσαλήμ. ³⁴ Ἱερουσαλήμ Ἱερουσαλήμ, ἡ ἀποκτείνουσα Mt 23,
 37-39.
 τοὺς προφήτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν,
 ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυνάξαι τὰ τέκνα σου ὃν τρόπον ὄρις τὴν
 35 ἐαντιῆς νοσοῖάν ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθέλησατε. ³⁵ ἰδοὺ
 ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν. λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ ἴδητέ με
 ἕως ἥξει ὅτε εἴπητε Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου. * Ps 118,
 26.

XIV.

Hydropicus sabbato sanatus. Sermones convivales; parabola de spreto epulo. Christus quales sectatores poscat; crux suscipienda; turri fundamenta jacienda; rex bellum inchoaturus; sal putidum.

- 1 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς οἶκόν τινος τῶν ἀρχόν-
 των τῶν Φαρισαίων σαββάτῳ φαγεῖν ἄρτον, καὶ αὐτοὶ ἦσαν
 2 παρατηρούμενοι αὐτόν. ² καὶ ἰδὸν ἄνθρωπος τις ἦν ὑδρωπικός
 3 ἔμπροσθεν αὐτοῦ. ³ καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς τοὺς

21. ἐκρύψεν 24. θύρας: πύλης 25. Κύριε, κύριε 27. οὐκ οἶδα ὑμᾶς ... πάντες οἱ ... τῆς ἀδικίας 29. ἀπὸ βορρᾶ 32. ἐπιτελῶ 35. ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος. ἀμὴν δὲ λέγω ὑμῖν ... με ἴδητε ἕως ἂν ἦξη

Μτ 12, νομικούς καὶ Φαρισαίους λέγων "Ἐξεστιν τῷ σαββάτῳ θεραπεῦσαι
 10 ἢ οὐ; οἱ δὲ ἠσύχασαν. 4 καὶ ἐπιλαβόμενος ἰάσατο αὐτὸν καὶ 4
 13, 15. ἀπέλυσεν. 5 καὶ ἀποκριθεὶς πρὸς αὐτοὺς εἶπεν Τίνος ὑμῶν υἱὸς 5
 ἢ βοῦς εἰς φρέαρ πεσεῖται, καὶ οὐκ εὐθέως ἀνασπάσει αὐτὸν ἐν
 τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου; 6 καὶ οὐκ ἴσχυσαν ἀνταποκριθῆναι πρὸς 6
 ταῦτα. 7 Ἐλεγεν δὲ πρὸς τοὺς κεκλημένους παραβολὴν, ἐπέχων 7
 πῶς τὰς πρωτοκλισίας ἐξελέγοντο, λέγων πρὸς αὐτοὺς 8 Ὅταν 8
 κληθῆς ὑπὸ τινος εἰς γάμους, μὴ κατακληθῆς εἰς τὴν πρωτοκλι-
 σίαν, μὴ ποτε ἐντιμότερός σου ἢ κεκλημένος ὑπ' αὐτοῦ, 9 καὶ 9
 ἔλθῶν ὁ σὲ καὶ αὐτὸν καλέσας ἐρεῖ σοι Δὸς τούτῳ τόπον, καὶ
 τότε ἄρξῃ μετὰ αἰσχύνῃς τὸν ἔσχατον τόπον κατέχειν. 10 ἀλλ' 10
 ὅταν κληθῆς, πορευθεὶς ἀνάπεσε εἰς τὸν ἔσχατον τόπον, ἵνα
 ὅταν ἔλθῃ ὁ κεκληκὼς σε ἐρεῖ σοι Φίλε, προσανάβηθι ἀνώτερον·
 τότε ἔσται σοι δόξα ἐνώπιον τῶν συνανακειμένων σοι. 11 ὅτι πᾶς 11
 18, 14. ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσε-
 Μτ 23, 12. ται. 12 Ἐλεγεν δὲ καὶ τῷ κεκληκῶτι αὐτόν Ὅταν ποιῆς ἄριστον 12
 ἢ δεῖπνον, μὴ φάνηι τοὺς φίλους σου μηδὲ τοὺς ἀδελφούς σου
 μηδὲ τοὺς συγγενεῖς σου μηδὲ γείτονας πλουσίους, μὴ ποτε καὶ
 αὐτοὶ ἀντικαλέσωσίν σε καὶ γένηται ἀνταπόδομά σοι. 13 ἀλλ' 13
 ὅταν ποιῆς δοχὴν, κάλει πτωχοὺς, ἀναπήρους, χωλοὺς, τυφλοὺς,
 14 καὶ μακάριος ἔσῃ, ὅτι οὐκ ἔχουσιν ἀνταποδοῦναί σοι· ἀνταπο- 14
 δοθήσεται γάρ σοι ἐν τῇ ἀναστάσει τῶν δικαίων. 15 ἀκούσας δὲ 15
 Μτ 22, 1-14. τις τῶν συνανακειμένων ταῦτα εἶπεν αὐτῷ Μακάριος ὃς φάγεται
 ἄρτον ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ. 16 Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ Ἄνθρωπός 16
 τις ἐποίει δεῖπνον μέγαν, καὶ ἐκάλεσεν πολλοὺς, 17 καὶ ἀπέστει- 17
 λεν τὸν δούλον αὐτοῦ τῇ ὥρᾳ τοῦ δεῖπνου εἰπεῖν τοῖς κεκλη-
 μένοις Ἐρχεσθε, ὅτι ἤδη ἐτοιμά ἐστιν πάντα. 18 καὶ ἤρξαντο ἀπὸ 18
 μιᾶς παραιτεῖσθαι πάντες. ὁ πρῶτος εἶπεν αὐτῷ Ἄγρον ἠγόρασα
 καὶ ἔχω ἀνάγκην ἐξελθεῖν ἰδεῖν αὐτόν· ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρητη-
 μένον. 19 καὶ ἕτερος εἶπεν Ζεύγη βοῶν ἠγόρασα πέντε καὶ πο- 19
 ρεύομαι δοκιμάσαι αὐτά· ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρητημένον. 20 καὶ 20
 ἕτερος εἶπεν Γυναιῖκα ἔγνημα καὶ διὰ τοῦτο οὐ δύναμαι ἔλθειν.
 21 καὶ παραγενόμενος ὁ δούλος ἀπήγγειλεν τῷ κυρίῳ αὐτοῦ ταῦτα. 21
 τότε ὀργισθεὶς ὁ οἰκοδεσπότης εἶπεν τῷ δούλῳ αὐτοῦ Ἐξέλθε
 ταχέως εἰς τὰς πλατείας καὶ ῥύμας τῆς πόλεως, καὶ τοὺς πτω-
 χούς καὶ ἀναπήρους καὶ τυφλοὺς καὶ χωλοὺς εἰσάγαγε ὧδε. 22 καὶ 22
 εἶπεν ὁ δούλος Κύριε, γέγονεν ὡς ἐπέταξας, καὶ ἔτι τύπος ἐστίν.
 23 καὶ εἶπεν ὁ κύριος πρὸς τὸν δούλον Ἐξέλθε εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ 23
 φραγμοὺς καὶ ἀνάγκασον εἰσελθεῖν, ἵνα γεμισθῇ μου ὁ οἶκος·

XIV. 3. Εἰ ἔξεστι ... θεραπεύειν ... om ἢ οὐ 5. υἱός: ὄνος ...
 ἐμπεσεῖται 6. ἀνταποκριθῆναι αὐτῷ 9. μετ' 10. ἀνάπεσον ... ἐρεῖ.
 εἴη 12. σε ἀντικαλέσωσι ... σοι ἀνταπόδομα 16. ἐποίησε ... μέγα
 18. ἐξελθεῖν καὶ ἰδεῖν 21. ὁ δούλος ἐκεῖνος ... καὶ χωλοὺς καὶ τυφλοὺς
 23. ὁ οἶκός μου

24 ²⁴ λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων τῶν κεκλημένων
 γέυσεται μου τοῦ δείπνου.
 25 ²⁵ Συνεπορεύοντο δὲ αὐτῷ ὄχλοι πολλοί, καὶ στραφεὶς εἶπεν
 26 πρὸς αὐτούς ²⁶ Εἴ τις ἔρχεται πρὸς μὲ καὶ οὐ μισεῖ τὸν πατέρα ^{Mt 10, 37.}
 αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ τοὺς
 ἀδελφούς καὶ τὰς ἀδελφάς, ἔτι τε καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν, οὐ
 27 δύναται εἶναί μου μαθητής. ²⁷ καὶ ὅστις οὐ βαστάζει τὸν σταυ- ^{Mt 10, 38.}
 ρὸν ἑαυτοῦ καὶ ἔρχεται ὀπίσω μου, οὐ δύναται εἶναί μου μαθη-
 28 τής. ²⁸ Τίς γὰρ ἐξ ὑμῶν θέλων πύργον οἰκοδομῆσαι οὐχὶ πρῶ-
 29 τον καθίσας ψηφίζει τὴν δαπάνην, εἰ ἔχει εἰς ἀπαρτισμόν; ²⁹ ἵνα
 μὴ ποτε θέντος αὐτοῦ θεμέλιον καὶ μὴ ἰσχύοντος ἐκτελέσαι πάν-
 30 τες οἱ θεωροῦντες ἄρξωνται αὐτῷ ἐμπαίξιν, ³⁰ λέγοντες ὅτι
 οὗτος ὁ ἄνθρωπος ἤρξατο οἰκοδομεῖν καὶ οὐκ ἰσχυσεν ἐκτελέσαι.
 31 ³¹ Ἡ τίς βασιλεὺς πορευόμενος ἐτέρῳ βασιλεῖ συμβαλεῖν εἰς πό-
 λεμον οὐχὶ καθίσας πρῶτον βουλευέται εἰ δυνατός ἐστιν ἐν δέκα
 χιλιάσιν ὑπαντῆσαι τῷ μετὰ εἴκοσι χιλιάδων ἐρχομένῳ ἐπ' αὐτόν;
 32 ³² εἰ δὲ μὴ γε, ἔτι αὐτοῦ πόρρω ὄντος πρεσβείαν ἀποστείλας ἐρωτᾷ
 33 τὰ πρὸς εἰρήνην. ³³ οὕτως οὖν πᾶς ἐξ ὑμῶν ὃς οὐκ ἀποτάσσεται
 πᾶσιν τοῖς ἑαυτοῦ ὑπάρχουσιν οὐ δύναται μου εἶναί μου μαθητής.
 34 ³⁴ Καλὸν οὖν τὸ ἄλας· ἐὰν δὲ καὶ τὸ ἄλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ^{Mt 5, 13.}
 35 ἀρτυθήσεται; ³⁵ οὔτε εἰς γῆν οὔτε εἰς κοπρίαν εὐθετόν ἐστιν·
 ἔξω βάλλουσιν αὐτό. ὁ ἔχων ὅσα ἀκούει ἀκούετω.

XV.

Parabolae de ove et drachma perdita, deque filio degenerere.

1 Ἦσαν δὲ αὐτῷ ἐγγίζοντες πάντες οἱ τελῶναι καὶ οἱ ἁμαρ-
 2 τωλοὶ ἀκούειν αὐτοῦ. ² καὶ διεγόγγυζον οἱ τε Φαρισαῖοι καὶ οἱ
 γραμματεῖς λέγοντες ὅτι οὗτος ἁμαρτωλοὺς προσδέχεται καὶ
 3 συνοσθίζει αὐτοῖς. ³ εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς τὴν παραβολὴν ταύτην
 4 λέγων ⁴ Τίς ἄνθρωπος ἐξ ὑμῶν ἔχων ἑκατὸν πρόβατα καὶ ἀπο- ^{Mt 18,}
 5 λείσας ἐξ αὐτῶν ἓν οὐ καταλείπει τὰ ἐνενήκοντα ἐννέα ἐν τῇ ^{12-14.}
 5 ἐρήμῳ καὶ πορεύεται ἐπὶ τὸ ἀπολωλός, ἕως εὗρη αὐτό; ⁵ καὶ
 6 εὗρὼν ἐπιτίθησιν ἐπὶ τοὺς ὤμους ἑαυτοῦ χαίρων, ⁶ καὶ ἐλθὼν
 εἰς τὸν οἶκον συγκαλεῖ τοὺς φίλους καὶ τοὺς γείτονας, λέγων αὐ-
 τοῖς Συγγάρητέ μοι, ὅτι εὗρον τὸ πρόβατόν μου τὸ ἀπολωλός.
 7 ⁷ λέγω ὑμῖν ὅτι οὕτως χαρὰ ἐν τῷ οὐρανῷ ἐστὶ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρ-
 8 τωλῷ μετανοοῦντι ἢ ἐπὶ ἐνενήκοντα ἐννέα δικαίοις οὔτινες οὐ χρεῖαν
 ἔχουσιν μετανοίας. ⁸ Ἡ τίς γυνὴ δραχμὰς ἔχουσα δέκα, ἐὰν ἀπο-
 λῆσῃ δραχμὴν μίαν, οὐχὶ ἄπτει λύχνον καὶ σαροῖ τὴν οἰκίαν καὶ

26. αὐτοῦ: ἑαυτοῦ... ἔτι δὲ καὶ... μου μαθητής εἶναί 27. ἑαυτοῦ: αὐ-
 τοῦ... μου εἶναί μου μαθητής 28. εἰς: τὰ πρὸς 29. ἐμπαίξιν αὐτῷ 31.
 συμβαλεῖν ἐτέρῳ βασιλεῖ... ὑπαντῆσαι 34. om οὖν... δὲ καί: om καί

XV. 1. ἐγγίζοντες αὐτῷ 2. om τε 4. ἀπολ. ἐν ἐξ αὐτῶν 7. οὔτω
 ... ἔσται post χαρὰ pon

ζητεῖ ἐπιμελῶς ἕως ὅτου εὔρη; ⁹ καὶ εὐροῦσα συγκαλεῖ τὰς φίλας ⁹ καὶ γείτονας λέγουσα Συγχαρήτε μοι, ὅτι εὔρον τὴν δραχμὴν ἣν ἀπώλεσα. ¹⁰ οὕτως, λέγω ὑμῖν, γίνεται χαρὰ ἐνώπιον τῶν ἀγγέ- ¹⁰ λων τοῦ θεοῦ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῶ μετανοοῦντι.

Εἶπεν δὲ Ἄνθρωπός τις εἶχεν δύο υἱούς. ¹² καὶ εἶπεν ὁ ¹¹ ¹² νεώτερος αὐτῶν τῷ πατρὶ Πάτερ, δός μοι τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας. ὁ δὲ διεῖλεν αὐτοῖς τὸν βίον. ¹³ καὶ μετ' οὐ πολλὰς ¹³ ἡμέρας συναγαγὼν ἅπαντα ὁ νεώτερος υἱὸς ἀπεδήμησεν εἰς χώραν μακρὰν, καὶ ἐκεῖ διεσκόρπισεν τὴν οὐσίαν αὐτοῦ ζῶν ἄσωτως. ¹⁴ δαπανήσαντος δὲ αὐτοῦ πάντα ἐγένετο λιμὸς ἰσχυρὰ κατὰ τὴν ¹⁴ χώραν ἐκείνην, καὶ αὐτὸς ἤρξατο ὑστερεῖσθαι. ¹⁵ καὶ πορευθεὶς ¹⁵ ἐκολλήθη ἐνὶ τῶν πολιτῶν τῆς χώρας ἐκείνης, καὶ ἔπεμψεν αὐτὸν εἰς τοὺς ἀγροὺς αὐτοῦ βόσκειν χοίρους. ¹⁶ καὶ ἐπεθύμει γεμίσαι ¹⁶ τὴν κοιλίαν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν κερατιῶν ὧν ἤσθιον οἱ χοῖροι, καὶ οὐδεὶς ἐδίδου αὐτῷ. ¹⁷ εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν ἔφη Ἦσοι μισθιοὶ ¹⁷ τοῦ πατροῦ μου περισσεύονται ἄρτων· ἐγὼ δὲ ὧδε λιμῷ ἀπόλλυμαι. ¹⁸ ἀναστὰς πορεύσομαι πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ ἐρῶ ¹⁸ αὐτῷ Πάτερ, ἤμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιον σοῦ, ¹⁹ οὐκέτι ¹⁹ εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱὸς σου· ποιήσόν με ὡς ἓνα τῶν μισθίων σου. ²⁰ καὶ ἀναστὰς ἦλθεν πρὸς τὸν πατέρα ἑαυτοῦ. ἔτι δὲ αὐτοῦ ²⁰ μακρὰν ἀπέχοντός, εἶδεν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἐσπλαγχνίσθη, καὶ δραμὼν ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ κατεφιλήσεν αὐτόν. ²¹ εἶπεν δὲ ὁ υἱὸς αὐτῷ Πάτερ, ἤμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν ²¹ καὶ ἐνώπιον σοῦ, οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱὸς σου. ²² εἶπεν ²² δὲ ὁ πατὴρ πρὸς τοὺς δούλους αὐτοῦ Ἐξενέγκατε στολὴν τὴν πρῶτην καὶ ἐνδύσατε αὐτόν, καὶ δότε δακτύλιον εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας, ²³ καὶ φέρετε τὸν μῶσχον ²³ τὸν σιτεντόν, θύσατε καὶ φραγόντες εὐφρανθῶμεν, ²⁴ ὅτι οὗτος ²⁴ ὁ υἱὸς μου νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησεν, ἦν ἀπολωλὼς καὶ εὐρέσθη. καὶ ἤρξαντο εὐφραίνεσθαι. ²⁵ ἦν δὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ πρεσβύτερος ²⁵ ἐν ἀγρῷ· καὶ ὡς ἐρχόμενος ἤγγισεν τῇ οἰκίᾳ, ἤκουσεν συμφωνίας καὶ χορῶν, ²⁶ καὶ προσκαλεσάμενος ἓνα τῶν παιδῶν ἐπνυθάνετο ²⁶ τί εἶη ταῦτα. ²⁷ ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἦκει, καὶ ²⁷ ἔθυσεν ὁ πατὴρ σου τὸν μῶσχον τὸν σιτεντόν, ὅτι ὑγαίνοντα αὐτόν ἀπέλαβεν. ²⁸ ὠργίσθη δὲ καὶ οὐκ ἤθελεν εἰσελθεῖν· ὁ δὲ ²⁸ πατὴρ αὐτοῦ ἐξελθὼν παρεκάλει αὐτόν. ²⁹ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν ²⁹ τῷ πατρὶ Ἴδου τοσαῦτα ἔτη δουλεύω σοι καὶ οὐδέποτε ἐντολήν σου παρήλθον, καὶ ἐμοὶ οὐδέποτε ἔδωκας ἔριφον ἵνα μετὰ τῶν φίλων μου εὐφρανθῶ. ³⁰ ὅτε δὲ ὁ υἱὸς σου οὗτος ὁ καταφαγῶν ³⁰

9. συγκαλεῖται ... τὰς γείτονας 10. οὕτω ... χαρὰ γίνεται 12. ὁ δέ: καὶ 14. ἰσχυρός 17. ἔφη: εἶπε ... περισσεύουσιν ... οὐ ὧδε 19. καὶ οὐκέτι 21. αὐτῷ ὁ υἱός ... καὶ οὐκέτι 22. τὴν στολὴν 23. φέρετε: ἐνέγκαντες 24. καὶ ἀπολωλὼς ἦν καὶ 26. 5 (non 5e) τῶν παιδ. αὐτοῦ 28. ὁ δέ: ὁ οὖν

σου τὸν βίον μετὰ τῶν πορνῶν ἦλθεν, ἔθυσας αὐτῷ τὸν σιτευτὸν
 31 μόσχον. ³¹ ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ Τέκνον, σὺ πάντοτε μετ' ἐμοῦ εἶ,
 32 καὶ πάντα τὰ ἐμὰ σὰ ἐστίν· ³² εὐφρανθήναι δὲ καὶ χαρῆ
 ἔδει, ὅτι ὁ ἀδελφός σου οὗτος νεκρὸς ἦν καὶ ἔζησεν, καὶ ἀπι-
 λῶς καὶ εὐρέθη.

XVI.

Parabolae de oeconomio injusto sed callido, deque Lazaro et divite.
 De Pharisaeis, Johanne, lege, divortio.

1 Ἐλεγεν δὲ καὶ πρὸς τοὺς μαθητάς Ἄνθρωπός τις ἦν πλού-
 2 σιος ὃς εἶχεν οἰκονόμον, καὶ οὗτος διεβλήθη αὐτῷ ὡς διασκορ-
 3 πίζων τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ. ² καὶ φωνήσας αὐτὸν εἶπεν αὐτῷ
 4 Τί τοῦτο ἀκούω περὶ σοῦ; ἀπόδος τὸν λόγον τῆς οἰκονομίας
 5 σου· οὐ γὰρ δυνήσῃ εἶτι οἰκονομεῖν. ³ εἶπεν δὲ ἐν ἑαυτῷ ὁ οἰκονό-
 6 μος Τί ποιήσω, ὅτι ὁ κύριός μου ἀφαιρεῖται τὴν οἰκονομίαν ἀπ'
 7 ἐμοῦ; σκάπτειν οὐκ ἰσχύω, ἐπαιτεῖν αἰσχύνομαι. ⁴ ἔγνων τί
 8 ποιήσω, ἵνα ὅταν μετασταθῶ τῆς οἰκονομίας δέξωμαι με εἰς
 9 τοὺς οἴκους ἑαυτῶν. ⁵ καὶ προσκαλεσάμενος ἕνα ἕκαστον τῶν
 10 χρεοφειλετῶν τοῦ κυρίου ἑαυτοῦ ἔλεγεν τῷ πρώτῳ Πόσον ὀφεί-
 11 λεις τῷ κυρίῳ μου; ⁶ ὁ δὲ εἶπεν Ἐκατὸν βάρτους ἐλαίου. ὁ δὲ
 12 εἶπεν αὐτῷ Δέξαι σου τὰ γράμματα καὶ καθίσας ταχέως γράψον
 13 πενήτηντα. ⁷ ἔπειτα ἑτέρῳ εἶπεν Σὺ δὲ πόσον ὀφείλεις; ὁ δὲ
 14 εἶπεν Ἐκατὸν κόρους σίτου. λέγει αὐτῷ Δέξαι σου τὰ γράμματα
 15 καὶ γράψον ὀγδοήκοντα. ⁸ καὶ ἐπήρσεσεν ὁ κύριος τὸν οἰκονόμον
 16 τῆς ἀδικίας, ὅτι φρονίμως ἐποίησεν· ὅτι οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τού-
 17 του φρονιμώτεροι ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς τοῦ φωτὸς εἰς τὴν γενεάν τὴν
 18 ἑαυτῶν εἰσίν. ⁹ καὶ ἐγὼ ὑμῖν λέγω, ἑαυτοῖς ποιήσατε φίλους ἐκ
 19 τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας, ἵνα ὅταν ἐκλείπῃ δέξωμαι ὑμᾶς εἰς
 20 τὰς αἰωνίους σκηνάς. ¹⁰ ὁ πιστὸς ἐν ἐλαχίστῳ καὶ ἐν πολλῷ
 21 πιστὸς ἐστίν, καὶ ὁ ἐν ἐλαχίστῳ ἄδικος καὶ ἐν πολλῷ ἄδικός
 22 ἐστίν. ¹¹ εἰ οὖν ἐν τῷ ἀδίκῳ μαμωνᾷ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ
 23 ἀληθινὸν τίς ὑμῖν πιστεύσει; ¹² καὶ εἰ ἐν τῷ ἀλλοτρίῳ πιστοὶ οὐκ
 24 ἐγένεσθε, τὸ ὑμέτερον τίς ὑμῖν δώσει; ¹³ οὐδεὶς οἰκέτης δύναται Mt 6, 24.
 25 δυοὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον
 26 ἀγαπήσει, ἢ ἐνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. οὐ
 27 δύνασθε θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ.
 28 Ἦκονον δὲ ταῦτα πάντα καὶ οἱ Φαρισαῖοι φιλάργυροι ὑπάρ-
 29 χοντες, καὶ ἐξεμνηκήριζον αὐτόν. ¹⁵ καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ὑμεῖς ἐστέ
 30 οἱ δικαιοῦντες ἑαυτοὺς ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, ὁ δὲ θεὸς γινώ-
 σκει τὰς καρδίας ὑμῶν· ὅτι τὸ ἐν ἀνθρώποις ὑψηλὸν βδέλυγμα

30. om τῶν ... τὸν μόσχον τὸν σιτευτὸν 32. ἀνέζησε· καὶ ἀπολωλὼς ἦν
 XVI. 1. μαθητάς αὐτοῦ 4. αὐτῶν 5. χρεοφειλετῶν 6. ὁ δὲ se-
 cundum: καί... τὸ γράμμα 7. καὶ λέγει αὐτῷ... τὸ γράμμα 9. καὶ γὰρ...
 ποιήσατε ἑαυτοῖς... ἐκλείπη: ἐκλίπητε

11, 13. ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. 16 ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται μέχρι Ἰωάννου· 16 ἀπὸ τότε ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ εὐαγγελίζεται καὶ πᾶς εἰς αὐτὴν
 Mt 5, 18 εἰσέρχεται. 17 ἐνκοπώτερον δὲ ἔστιν τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν 17
 Mt 5, 19, 5. Mc 10, 11, 12. ἕλθειν ἢ τοῦ νόμου μίαν κεραίαν πεσεῖν. 18 πᾶς ὁ ἀπολύων 18
 τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ γαμῶν ἑτέραν μοιχεύει, καὶ ὁ ἀπολελυ-
 μένην ἀπὸ ἀνδρὸς γαμῶν μοιχεύει. 19 Ἄνθρωπος δὲ τις ἦν 19
 πλούσιος, καὶ ἐνεδιδύσκετο πορφύραν καὶ βύσσον εὐφραινόμενος
 καθ' ἡμέραν λαμπρῶς. 20 πτωχὸς δὲ τις ὀνόματι Λάζαρος ἐβέ- 20
 βλητο πρὸς τὸν πυλῶνα αὐτοῦ εἰλωμένος 21 καὶ ἐπιθυμῶν χορ- 21
 τασθῆναι ἀπὸ τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου·
 ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες ἐρχόμενοι ἐπέλειχον τὰ ἔλκη αὐτοῦ. 22 ἐγένετο 22
 δὲ ἀποθανεῖν τὸν πτωχὸν καὶ ἀπενεχθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀγγέ-
 λων εἰς τὸν κόλπον Ἀβραάμ· ἀπέθανεν δὲ καὶ ὁ πλούσιος καὶ
 ἐτάφη. 23 καὶ ἐν τῷ ἔθῃ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ὑπάρ- 23
 χων ἐν βασάνοις, ὅρα Ἀβραάμ ἀπὸ μακρόθεν καὶ Λάζαρον ἐν
 τοῖς κόλποις αὐτοῦ. 24 καὶ αὐτὸς φωνήσας εἶπεν Πάτερ Ἀβραάμ, 24
 ἐλέησόν με καὶ πέμψον Λάζαρον ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύ-
 λου αὐτοῦ ὕδατος καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσάν μου, ὅτι ὀδυνῶμαι
 ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ. 25 εἶπεν δὲ Ἀβραάμ Τέκνον, μνήσθητι ὅτι 25
 ἀπέλαβες τὰ ἀγαθὰ σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ Λάζαρος ὁμοίως τὰ
 κακά· νῦν δὲ ὧδε παρακαλεῖται, σὺ δὲ ὀδυνᾷσαι. 26 καὶ ἐπὶ 26
 πᾶσιν τούτοις μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν χάσμα μέγα ἐστήρικται,
 ὅπως οἱ θέλοντες διαβῆναι ἐνθεν πρὸς ὑμᾶς μὴ δύνωνται, μηδὲ
 οἱ ἐκεῖθεν πρὸς ἡμᾶς διαπερῶσιν. 27 εἶπεν δὲ Ἐρωτῶ σε οὖν, 27
 πάτερ, ἵνα πέμψῃς αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς μου· 28 ἔχω 28
 γὰρ πέντε ἀδελφούς· ὅπως διαμαρτύρηται αὐτοῖς, ἵνα μὴ καὶ
 αὐτοὶ ἔλθωσιν εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς βασάνου. 29 λέγει δὲ 29
 Ἀβραάμ Ἐχουσιν Μωυσέα καὶ τοὺς προφῆτας· ἀκουσάτωσαν
 αὐτῶν. 30 ὁ δὲ εἶπεν Οὐχὶ πάτερ Ἀβραάμ, ἀλλ' εἴαν τις ἀπὸ 30
 νεκρῶν πορευθῆ πρὸς αὐτούς, μετανοήσουσιν. 31 εἶπεν δὲ αὐτῷ 31
 Εἰ Μωυσέως καὶ τῶν προφητῶν οὐκ ἀκούουσιν, οὐδ' εἴαν τις ἐκ
 νεκρῶν ἀναστῆ πεισθήσονται.

XVII.

Cavenda offensio; placabilitas sectanda. Vis fidei; servi inutiles.
 Decem leprosi. Regnum divinum quando et quomodo sit venturum.

Mt 18, 6, 7. Mc 9, 42. Εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ Ἀνένδεκτόν ἐστιν τοῦ 1
 τὰ σκάνδαλα μὴ ἔλθειν, οὐὰ δὲ δι' οὗ ἔρχεται· 2 λυσιτελεῖ αὐτῷ 2

15. τοῦ Θεοῦ ἔστιν 16. μέχρι: ἕως 18. καὶ ὁ: καὶ πᾶς ὁ 20. δὲ τις ἦν
 ... ὃς ἐβέβλητο ... ἠλωμένος 21. τῶν πιπτόντων: praem τῶν ψυχίων
 ... ἀπέλειχον 22. τοῦ Ἀβραάμ 23. τὸν Ἀβραάμ 25. ἀπέλαβες σύ ...
 ὧδε: ὧδε 26. ἐνθεν: ἐντεῦθεν 27. οὖν σε 29. λέγει αὐτῷ Ἀβραάμ
 31. οὐδέ

XII. 1. om αὐτοῦ ... 5^e (non 5) om τοῦ ... μὴ ἔλθειν τὰ σκάνδαλα
 Nov. Test. ed. Tf.

- εἰ λίθος μυλικὸς περιίκεται περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ ἐξήριπται εἰς τὴν θάλασσαν, ἢ ἵνα σκανδαλίση τὸν μικρῶν τούτων ἕνα.
- 3 ³ προσέχετε ἑαυτοῖς. ἔὰν ἁμαρτή ὁ ἀδελφός σου, ἐπιτίμησον Mt 18, 15. 21. 22.
- 4 αὐτῷ, καὶ ἔὰν μετανοήσῃ, ἄφες αὐτῷ. ⁴ καὶ ἔὰν ἐπιτάκις τῆς ἡμέρας ἁμαρτήσῃ εἰς σέ καὶ ἐπιτάκις ἐπιστρέψῃ λέγων Μετανοῶ, ἀφήσεις αὐτῷ.
- 5 Καὶ εἶπαν οἱ ἀπόστολοι τῷ κυρίῳ Πρόσθετε ἡμῖν πίστιν.
- 6 ⁶ εἶπεν δὲ ὁ κύριος Εἰ εἶχετε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐλέγετε Mt 17, 20.
- ἂν τῇ συκαμίνῳ ταύτῃ Ἐκριζώθητι καὶ φντεύθητι ἐν τῇ θαλάσῃ,
- 7 καὶ ὑπήκουσεν ἂν ὑμῖν. ⁷ Τίς δὲ ἐξ ὑμῶν δούλον ἔχων ἀροτριῶντα ἢ ποιμαίνοντα, ὃς εἰσελθόντι ἐκ τοῦ ἀγροῦ ἐρεῖ αὐτῷ Ἐνθάδεως
- 8 παρελθὼν ἀνάπεσε; ⁸ ἀλλ' οὐχὶ ἐρεῖ αὐτῷ Ἐτοιμάσον τί δειπνήσω, καὶ περιζωσάμενος διακόνει μοι ἕως φάγω καὶ πίω, καὶ μετὰ
- 9 ταῦτα φάγεσαι καὶ πίεσαι σύ; ⁹ μὴ ἔχει χάριν τῷ δούλῳ ὅτι
- 10 ἐποίησεν τὰ διαταχθέντα; ¹⁰ οὕτως καὶ ὑμεῖς, ὅταν ποιήσητε πάντα τὰ διαταχθέντα ὑμῖν, λέγετε ὅτι δούλοι ἀχρεῖοὶ ἕσμεν, ὃ ὠφειλομεν ποιῆσαι πεποιήκαμεν.
- 11 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ
- 12 αὐτὸς διήρχετο διὰ μέσου Σαμαρείας καὶ Γαλιλαίας. ¹² καὶ εἰσερχομένου αὐτοῦ εἰς τινα κώμην ἀπήνητησαν αὐτῷ δέκα λεπροὶ
- 13 ἄνδρες, οἱ ἔστησαν πόρρωθεν, ¹³ καὶ αὐτοὶ ἤραν φωνὴν λέγοντες
- 14 Ἰησοῦ ἐπιστάτα, ἐλέησον ἡμᾶς. ¹⁴ καὶ ἰδὼν εἶπεν αὐτοῖς Πορευθέντες ἐπιδειξάτε ἑαυτοὺς τοῖς ἱερεῦσιν. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὑπά-
- 15 γειν αὐτοὺς ἐκαθαρίσθησαν. ¹⁵ εἰς δὲ ἐξ αὐτῶν, ἰδὼν ὅτι ἰάθη,
- 16 ὑπέστρεψεν μετὰ φωνῆς μεγάλης δοξάζων τὸν θεόν, ¹⁶ καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ εὐχαριστιῶν αὐτῷ· καὶ
- 17 αὐτὸς ἦν Σαμαρεῖτης. ¹⁷ ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Οὐχὶ οἱ
- 18 δέκα ἐκαθαρίσθησαν; οἱ δὲ ἐννέα ποῦ; ¹⁸ οὐχ εὐρέθησαν ὑποστρέ-
- 19 ψαντες δοῦναι δόξαν τῷ θεῷ εἰ μὴ ὁ ἄλλογενὴς οὗτος; ¹⁹ καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἀναστὰς πορεύου· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε.
- 20 ²⁰ Ἐπερωτηθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν Φαρισαίων πότε ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, ἀπεκρίθη αὐτοῖς καὶ εἶπεν Οὐκ ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ
- 21 θεοῦ μετὰ παρατηρήσεως, ²¹ οὐδὲ ἐροῦσιν Ἰδοὺ ὧδε ἢ ἐκεῖ· ἰδοὺ
- 22 γὰρ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστίν. ²² εἶπεν δὲ πρὸς
- 23 τοὺς μαθητάς Ἐλεύσονται ἡμέραι ὅτε ἐπιθυμήσετε μίαν τῶν ἡμε-
- 24 ρῶν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἰδεῖν, καὶ οὐκ ὄψεσθε. ²³ καὶ ἐροῦσιν ὑμῖν Ἰδοὺ ἐκεῖ, ἰδοὺ ὧδε· μὴ ἀπέλθητε μηδὲ διώξητε. Mt 21, 23. Mc 13, 21.
- 24 ²⁴ ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπή ἡ ἀστράπτουσα ἐκ τῆς ὑπὸ τὸν οὐρανὸν Mt 24, 27. εἰς τὴν ὑπ' οὐρανὸν λάμπει, οὕτως ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου

2. λίθος μυλικός: μύλος ὀνικός... ἕνα ante τῶν pon 3. ἔὰν δὲ ἁμαρτή εἰς σέ 4. ἁμαρτή... καὶ ἐπιτάκις τῆς ἡμέρας ἐπιστρέψῃ ἐπὶ σε 5. εἶπον 7. om αὐτῷ... ἐνθάδεως conjungit cum ἐρεῖ... ἀνάπεσαι 9. χάριν ἔχει τῷ δούλῳ ἐκείνῳ... τὰ διαταχθέντα αὐτῷ; οὐ δοκῶ 10. οὕτω... ὁ: ὅτι ὁ 21. ἢ ἰδοὺ ἐκεῖ 23. Ἰδοὺ ὧδε, ἢ ἰδοὺ ἐκεῖ 24. ὑπ' οὐρανὸν εἰς... ἔσται καὶ

ἐν τῇ ἡμέρᾳ αὐτοῦ. ²⁵ πρῶτον δὲ δεῖ αὐτὸν πολλὰ πάθειν καὶ ²⁵
^{Mt 21, 37-39.} ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης. ²⁶ καὶ καθὼς ἐγένετο ²⁶
^{*Gn 7, 7.} ἐν ταῖς ἡμέραις Νῶε, οὕτως ἔσται καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ υἱοῦ
τοῦ ἀνθρώπου. ²⁷ ἥσθιον, ἔπινον, ἐγάμον, ἐγαμίζοντο, ἄχρι ἧς ²⁷
ἡμέρας εἰσῆλθεν Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν, καὶ ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸς
καὶ ἀπώλεσεν ἅπαντας. ²⁸ ὁμοίως καὶ ὡς ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις ²⁸
Λώτ· ἥσθιον, ἔπινον, ἠγόραζον, ἐπώλουν, ἐφύτενον, ὠκοδόμουν·
^{*Gn 19, 15.} ²⁹ ἡ δὲ ἡμέρα ἐξῆλθεν Λώτ ἀπὸ Σοδόμων, ἔβρεξεν πῦρ καὶ θεῖον ²⁹
ἀπ' οὐρανοῦ καὶ ἀπώλεσεν ἅπαντας. ³⁰ κατὰ τὰ αὐτὰ ἔσται ἡ ³⁰
^{Mt 21, 17, 18.} ἡμέρα ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀποκαλύπτεται. ³¹ ἐν ἐκείνῃ τῇ ³¹
ἡμέρᾳ ὅς ἔσται ἐπὶ τοῦ δώματος καὶ τὰ σκευὴ αὐτοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ,
μὴ καταβάτω ἄραι αὐτά, καὶ ὁ ἐν ἀγρῷ ὁμοίως μὴ ἐπιστρεψάτω
^{*Gn 19, 26.} εἰς τὰ ὀπίσω. ³² μνημονεύετε τῆς γυναικὸς Λώτ. ³³ ὅς ἐάν ^{32 33}
^{9, 24.} ζητήσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ περιποιήσασθαι, ἀπολέσει αὐτήν, καὶ ὅς
^{Mc 8, 35.} ἐάν ἀπολέσῃ, ζωογονήσει αὐτήν. ³⁴ λέγω ὑμῖν, ταύτῃ τῇ νυκτὶ ³⁴
^{Mt 10, 39.} ἔσονται δύο ἐπὶ κλίνης μιᾶς, εἷς παραληφθήσεται καὶ ὁ ἕτερος
^{Mt 24, 30 s.} ἀφεθήσεται. ³⁵ δύο ἔσονται ἀλήθουςαι ἐπὶ τὸ αὐτό, μία παρα- ³⁵
ληφθήσεται, ἡ δὲ ἑτέρα ἀφεθήσεται. ³⁷ καὶ ἀποκριθέντες ³⁷
λέγουσιν αὐτῷ Που, κύριε; ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Ὅπου τὸ σῶμα,
^{Mt 24, 28.} ἐκεῖ καὶ οἱ ἄετοί ἐπισυναχθήσονται.

XVIII.

Parabola de iudice et vidua, deque Pharisaeo et portitore. Christus bene precatur infantibus. Juvenis dives; divitiarum pericula. Christianorum praemia. Christi mors et reditus. Caecus Hierichunticus.

Ἐλεγεν δὲ καὶ παραβολὴν αὐτοῖς πρὸς τὸ δεῖν πάντοτε ¹
προσεύχεσθαι αὐτοὺς καὶ μὴ ἐγκακεῖν, ² λέγων Κριτὴς τις ἦν ἐν ²
τινὶ πόλει τὸν θεὸν μὴ φοβούμενος καὶ ἄνθρωπον μὴ ἐντρέπομε-
νος. ³ χήρα δὲ ἦν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ καὶ ἤρχετο πρὸς αὐτὸν ³
λέγουσα Ἐκδίκησόν με ἀπὸ τοῦ ἀντιδίκου μου. ⁴ καὶ οὐκ ἤθελεν ⁴
ἐπὶ χρόνον· μετὰ δὲ ταῦτα εἶπεν ἐν ἑαυτῷ Εἰ καὶ τὸν θεὸν οὐ
φοβοῦμαι καὶ ἄνθρωπον οὐκ ἐντρέπομαι, ⁵ διὰ γε τὸ παρέχειν ⁵
μοι κόπον τὴν χήραν ταύτην, ἐκδικήσω αὐτήν, ἵνα μὴ εἰς τέλος
ἐρχομένη ὑποπιᾶζῃ με. ⁶ εἶπεν δὲ ὁ κύριος Ἀκούσατε τί ὁ κριτὴς ⁶
τῆς ἀδικίας λέγει· ⁷ ὁ δὲ θεὸς οὐ μὴ ποιήσῃ τὴν ἐκδίκησιν τῶν ⁷
ἐκλεκτῶν αὐτοῦ τῶν βουόντων αὐτῷ ἡμέρας καὶ νυκτός, καὶ μακρο-
θυμεῖ ἐπ' αὐτοῖς; ⁸ λέγω ὑμῖν ὅτι ποιήσει τὴν ἐκδίκησιν αὐτῶν ἐν ⁸

26. τοῦ Νῶε 27. ἐξαγαμίζοντο 30. τὰ αὐτά: ταῦτα 31. ἐν τῷ ἀγρῷ
33. περιποιήσασθαι: σῶσαι ... ἀπολέσῃ αὐτήν 34. ὁ εἷς παραλη-
φθήσεται 35. 5^e (non 5) ἡ μία ... παραληφθήσεται ... ἡ δέ: καὶ ἡ
36. 5^e (non 5) δύο ἔσονται ἐν τῷ ἀγρῷ· ὁ εἷς παραληφθήσεται, καὶ ὁ
ἕτερος ἀφεθήσεται. 37. ἐκεῖ συναχθήσονται οἱ ἄετοί

XVIII. 1. om αὐτοὺς ... ἐγκακεῖν 3. 5^e (non 5) χήρα δὲ τις 4.
ἡθέλησεν 7. ποιήσει ... αὐτῷ: πρὸς αὐτόν ... καὶ μακροθυμῶν

τάχει. πλὴν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐλθὼν ἄρα εὐρήσει τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς;

- 9 Εἶπεν δὲ καὶ πρὸς τινὰς τοὺς πεποιοῦστας ἐφ' ἑαυτοῖς ὅτι εἰσὶν δίκαιοι καὶ ἐξουθενοῦντας τοὺς λοιποὺς τὴν παραβολὴν
10 ταύτην. ¹⁰ Ἄνθρωποι δύο ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερόν προσεύξασθαι,
11 εἰς Φαρισαῖος καὶ ὁ ἕτερος τελώνης. ¹¹ ὁ Φαρισαῖος σταθεὶς πρὸς ἑαυτὸν ταῦτα προσηύχετο Ὁ θεός, εὐχαριστῶ σοι ὅτι οὐκ εἰμὶ ὡσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἄρπαγες, ἄδικοι, μοιχοί, ἢ
12 καὶ ὡς οὗτος ὁ τελώνης. ¹² ἠστρεύω δις τοῦ σαββάτου, ἀποδε-
13 κατῶ πάντα ὅσα κτῶμαι. ¹³ καὶ ὁ τελώνης μακρόθεν ἐστὼς οὐκ ἤθελεν οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπάραι εἰς τὸν οὐρανόν, ἀλλ' ἔτυπεν τὸ στήθος αὐτοῦ λέγων Ὁ θεός, ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ.
14 ¹⁴ λέγω ὑμῖν, κατέβη οὗτος δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ἢ γὰρ ἐκεῖνος, ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπει- Lc 14, 11.
Mt 23, 12.
15 ¹⁵ Προσέφερον δὲ αὐτῷ καὶ τὰ βρέφη ἵνα αὐτῶν ἄπτηται. Mt 19,
13-15.
16 ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἐπετίμων αὐτοῖς. ¹⁶ ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκα- Mc 10,
13-16.
λεσάμενος αὐτὰ εἶπεν Ἄφετε τὰ παιδιὰ ἔρχεσθαι πρὸς μὲ καὶ μὴ
κωλύετε αὐτά· τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ.
17 ¹⁷ ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅς ἂν μὴ δέξηται τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ὡς
παιδίον, οὐ μὴ εἰσελθῇ εἰς αὐτήν.
18 Καὶ ἐπρωτόησέν τις αὐτὸν ἄρχων λέγων Διδάσκαλε ἀγαθέ, Mt 19,
16-25.
19 τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; ¹⁹ εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Mc 10,
17-21.
20 Τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἷς ὁ θεός. ²⁰ τὰς
ἐντολάς οἶδας Μὴ μοιχεύσης, μὴ φονεύσης, μὴ κλέψης, μὴ ψευδο- * Ex 20,
12-16.
21 μαρτυρήσης, τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου. ²¹ ὁ δὲ
22 εἶπεν Ταῦτα πάντα ἐφύλαξα ἐκ νεότητος. ²² ἀκούσας δὲ ὁ Ἰη-
σοῦς εἶπεν αὐτῷ Ἐτι ἐν σοὶ λείπει· πάντα ὅσα ἔχεις πώλησον
καὶ διάδος πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ
23 δεῦρο ἀκολούθει μοι. ²³ ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα περιλυπὸς ἐγενήθη·
24 ἦν γὰρ πλούσιος σφόδρα. ²⁴ ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Πῶς
25 εἰσπορεύονται· ²⁵ εὐκοπώτερον γὰρ ἐστὶν κάμηλον διὰ τρήματος
βελόνης εἰσελθεῖν ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελ-
26 27 θεῖν. ²⁶ εἶπον δὲ οἱ ἀκούσαντες Καὶ τίς δύναται σωθῆναι; ²⁷ ὁ
δὲ εἶπεν Τὰ ἀδύνατα παρὰ ἀνθρώποις δυνατὰ παρὰ τῷ θεῷ
28 ἐστίν. ²⁸ Εἶπεν δὲ Πέτρος Ἴδου ἡμεῖς ἀφέντες τὰ ἴδια ἠκολον- Mt 19,
27-29.
Mc 10,
28-30.
29 θήσαμεν σοι. ²⁹ ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς

10. ὁ εἷς 13. εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπάραι ... εἰς τὸ στήθος 14. ἢ ἐκεῖνος
15. ἐπετίμησαν 17. ὅς ἂν 21. ἐφυλαξάμην ... νεότητός μου 22. ἀκού-
σας δὲ ταῦτα ... ἐν οὐρανῷ 23. ἐγενήθη: ἐγένετο 24. ὁ Ἰησοῦς περι-
λυπὸν γενόμενον ... εἰσελεύσονται εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ 25. τρή-
ματος βελόνης: τρυμαλιᾶς ῥαπίδος 27. ἐστι παρὰ τῷ θεῷ 28. ὁ Πέτρος
... ἀφέντες τὰ ἴδια: ἀφήκαμεν πάντα καὶ

ἔστιν ὃς ἀφῆκεν οἰκίαν ἢ γυναῖκα ἢ ἀδελφούς ἢ γονεῖς ἢ τέκνα ἕνεκεν τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ, ³⁰ ὃς οὐχὶ μὴ ἀπολάβῃ πολλα-30 πλασίονα ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζῶν αἰώνιον.

^{Μτ 20, 17-19. Mc 10, 32-34.} Παραλαβὼν δὲ τοὺς δώδεκα εἶπεν πρὸς αὐτούς Ἴδου ἀναβαί-31 νομεν εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ τελεσθήσεται πάντα τὰ γεγραμμένα διὰ τῶν προφητῶν τῷ υἱῷ τοῦ ἀνθρώπου· ³² παραδοθήσεται γὰρ τοῖς ³² ἔθνεσιν καὶ ἐμπαιχθήσεται καὶ ὑβρισθήσεται καὶ ἐμπνισθήσεται, ³³ καὶ μαστιγώσαντες ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ³³ ἀναστήσεται. ³⁴ καὶ αὐτοὶ οὐδὲν τούτων συνῆκαν, καὶ ἦν τὸ ῥῆμα ³⁴ τοῦτο κεκρυμμένον ἀπ' αὐτῶν, καὶ οὐκ ἐγίνωσκον τὰ λεγόμενα.

^{Μτ 20, 29-31. Mc 10, 46-52.} Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἐγγίζειν αὐτὸν εἰς Ἱεριχῶ τυφλός τις ἐκά-35 θητο παρὰ τὴν ὁδὸν ἐπαυτῶν. ³⁶ ἀκούσας δὲ ὄχλου διαπορευο-36 μένου ἐπυνθάνετο τί εἴη τοῦτο. ³⁷ ἀπήγγειλαν δὲ αὐτῷ ὅτι Ἰη-37 σοῦς ὁ Ναζωραῖος παρέρχεται. ³⁸ καὶ ἐβόησεν λέγων Ἰησοῦ υἱὲ ³⁸ Δαυὶδ, ἐλέησόν με. ³⁹ καὶ οἱ προάγοντες ἐπετίμων αὐτῷ ἵνα ³⁹ σιγήσῃ· αὐτὸς δὲ πολλῷ μᾶλλον ἔκραζεν Υἱὲ Δαυὶδ, ἐλέησόν με. ⁴⁰ σταθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀχθῆναι πρὸς αὐτόν. ⁴⁰ ἐγγίσαντος δὲ αὐτοῦ ἐπηρώτησεν αὐτόν ⁴¹ Τί σοι θέλεις ποιήσω; ⁴¹ ὁ δὲ εἶπεν Κύριε, ἵνα ἀναβλέψω. ⁴² καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ ⁴² Ἀνάβλεψον· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε. ⁴³ καὶ παραχρῆμα ἀνέ- ⁴³ βλεψεν, καὶ ἠκολούθει αὐτῷ δοξάζων τὸν θεόν. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἰδὼν ἔδωκεν αἶνον τῷ θεῷ.

XIX.

Zacchaeus. Parabola de regnum capessituro servis argentum committente. Pullo adducto Jesus intrat Hierosolymam, refutat Phariseaos, deplorat urbem, purgat templum.

Καὶ εἰσελθὼν διήρχετο τὴν Ἱεριχῶ. ² καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ὀνόματι ¹ ² καλούμενος Ζακχαῖος, καὶ αὐτὸς ἦν ἀρχιτελώνης, καὶ οὗτος ἦν πλούσιος· ³ καὶ ἐζήτηι ἰδεῖν τὸν Ἰησοῦν τίς ἐστιν, καὶ οὐκ ἠδύ- ³ νατο ἀπὸ τοῦ ὄχλου, ὅτι τῇ ἡλικίᾳ μικρὸς ἦν. ⁴ καὶ προδραμῶν ⁴ ἔμπροσθεν ἀνέβη ἐπὶ συκομωρέαν, ἵνα ἴδῃ αὐτόν, ὅτι ἐκείνης ἡμελλεν διέρχεσθαι. ⁵ καὶ ὡς ἦλθεν ἐπὶ τὸν τόπον, ἀναβλέψας ⁵ ὁ Ἰησοῦς εἶδεν αὐτόν καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν Ζακχαῖε, σπεύσας κατὰβηθι· σήμερον γὰρ ἐν τῷ οἴκῳ σου δεῖ με μεῖναι. ⁶ καὶ ⁶ σπεύσας κατέβη, καὶ ὑπεδέξατο αὐτὸν χεῖρων. ⁷ καὶ ἰδόντες πάν- ⁷ τες διεγόγγυζον, λέγοντες ὅτι παρὰ ἁμαρτωλῶν ἀνδρῶν εἰσῆλθεν καταλύσαι. ⁸ σταθεὶς δὲ Ζακχαῖος εἶπεν πρὸς τὸν κύριον Ἴδου ⁸ τὰ ἡμίσειά μου τῶν ὑπαρχόντων, κύριε, πτωχοῖς δίδωμι, καὶ εἴ

29. ἢ γονεῖς ἢ ἀδελφούς ἢ γυναῖκα 30. ὃς οὐ μὴ 31. Ἱεροσόλυμα 35. προσαιτῶν 39. σιγήσῃ: σιωπήσῃ 41. λέγων· Τί
XIX. 4. c συκομωραῖαν, c^e συκομωρέαν ... δι' ἐκείνης 7. ἅπαντες
8. τὰ ἡμίση τῶν ὑπαρχόντων μου ... δίδωμι τοῖς πτωχοῖς

- 9 τινός τι ἐσκοφάντησα, ἀποδίδωμι τετραπλοῦν. 9 εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς ὅτι σήμερον σωτηρία τῷ οἴκῳ τούτῳ ἐγένετο, 10 καθότι καὶ αὐτὸς υἱὸς Ἀβραάμ ἐστιν· 10 ἦλθεν γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ζητῆσαι καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλὸς. Mt 18, 11.
1 Tim
1, 15.
- 11 Ἀκούοντων δὲ αὐτῶν ταῦτα προσθεὶς εἶπεν παραβολήν, διὰ τὸ ἐγγὺς εἶναι Ἱερουσαλὴμ αὐτὸν καὶ δοκεῖν αὐτοὺς ὅτι παρα- 12 χροῖμα μέλλει ἢ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἀναφαινεσθαι. 12 εἶπεν οὖν Ἄνθρωπός τις εὐγενῆς ἐπορεύθη εἰς χώραν μακρὰν, λαβεῖν ἐναντῶ 13 βασιλείαν καὶ ὑποστρέψαι. 13 καλέσας δὲ δέκα δούλους ἐαυτοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς δέκα μνᾶς καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς Πραγματεύσασθε 14 ἐν ᾧ ἔρχομαι. 14 οἱ δὲ πολῖται αὐτοῦ ἐμίσουν αὐτόν, καὶ ἀπέστειλαν πρεσβείαν ὀπίσω αὐτοῦ λέγοντες Οὐ θέλομεν τοῦτον βασι- 15 λεῦσαι ἐφ' ἡμᾶς. 15 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐπανελθεῖν αὐτὸν λαβόντα τὴν βασιλείαν, καὶ εἶπεν φωνηθῆναι αὐτῷ τοὺς δούλους τούτους 16 οἵς ἔδωκεν τὸ ἀργύριον, ἵνα γνοῖ τίς τί διεπραγματεύσατο. 16 πα- 17 ρεγένετο δὲ ὁ πρῶτος λέγων Κύριε, ἡ μνᾶ σου δέκα προσηργά- 17 σατο μνᾶς. 17 καὶ εἶπεν αὐτῷ Εὐγε, ἀγαθὲ δούλε, ὅτι ἐν ἐλα- χίστῳ πιστὸς ἐγένου, ἴσθι ἐξουσίαν ἔχων ἐπάνω δέκα πόλεων. 18 18 καὶ ἦλθεν ὁ δεύτερος λέγων Κύριε, ἡ μνᾶ σου ἐποίησεν πέντε 19 μνᾶς. 19 εἶπεν δὲ καὶ τούτῳ Καὶ σὺ ἐπάνω γίνου πέντε πόλεων. 20 20 καὶ ὁ ἕτερος ἦλθεν λέγων Κύριε, ἰδοὺ ἡ μνᾶ σου, ἣν εἶχον 21 ἀποκειμένην ἐν σουδαρίῳ· 21 ἐφοβούμην γὰρ σε, ὅτι ἄνθρωπος ἀστυγὴρ εἶ, αἴρεις ὁ οὐκ ἔθηκας, καὶ θερίζεις ὁ οὐκ ἔσπειρας. 22 22 λέγει αὐτῷ Ἐκ τοῦ στόματός σου κρινῶ σε, πονηρὲ δούλε. ἦδείς ὅτι ἐγὼ ἄνθρωπος ἀστυγὴρ εἰμι, αἴρων ὁ οὐκ ἔθηκα, καὶ 23 θερίζων ὁ οὐκ ἔσπειρα; 23 καὶ διὰ τί οὐκ ἔδωκας μου τὸ ἀργύ- ριον ἐπὶ τράπεζαν; καὶ γὰρ ἐλθὼν σὺν τόκῳ ἂν αὐτὸ ἔπραξα. 24 24 καὶ τοῖς παρεστῶσιν εἶπεν Ἄρατε ἀπ' αὐτοῦ τὴν μνᾶν καὶ 25 δότε τῷ τὰς δέκα μνᾶς ἔχοντι. 25 καὶ εἶπαν αὐτῷ Κύριε, ἔχει 26 δέκα μνᾶς. 26 λέγω ὑμῖν ὅτι παντὶ τῷ ἔχοντι δοθήσεται, ἀπὸ δὲ 27 τοῦ μὴ ἔχοντος καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται. 27 πλὴν τοὺς ἐχθρούς μου 28 τούτους τοὺς μὴ θελήσαντάς με βασιλεῦσαι ἐπ' αὐτοὺς ἀγάγετε ὡς καὶ κατασφάζατε αὐτοὺς ἐμπροσθέν μου. Lc 8, 18.
Mt 13, 12.
Mc 4, 25.
- 28 Καὶ εἰπὼν ταῦτα ἐπορεύετο ἔμπροσθεν, ἀναβαίνων εἰς Ἱερο- 29 σόλυμα. 29 καὶ ἐγένετο ὡς ἤγγισεν εἰς Βηθθαγαῆ καὶ Βηθανίαν πρὸς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον ἐλαιῶν, ἀπέστειλεν δύο τῶν μαθη- 30 τῶν 30 εἰπὼν Ἔπαγετε εἰς τὴν κατέναντι κώμην, ἐν ἣ εἰσπορευό- 31 πων ἐκάθισεν, καὶ λύσαντες αὐτὸν ἀγάγετε. 31 καὶ εἶν τις ὑμᾶς

11. αὐτόν ante εἶναι pon 13. ἐν ᾧ: ἕως 15. γνῶ 16. προσεργάσατο δέκα μνᾶς 17. Εὐ 19. γίνου ἐπάνω 20. καὶ ἕτερος 22. λέγει δὲ 23. το ἀργύριόν μου ... τὴν τράπεζαν ... καὶ γὰρ: καὶ ἐγὼ ... ἔπραξα αὐτό 25. εἶπον 26. λέγω γὰρ ... ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ 27. τούτους: ἐκείνους ... om αὐτοὺς secundum 29. ἐλαιῶν ... μαθητῶν αὐτοῦ 30. om καὶ

ἔρωτῆ Διὰ τί λύετε; οὕτως ἐρεῖτε αὐτῷ ὅτι ὁ κύριος αὐτοῦ
 χρειάν ἔχει. ³² ἀπελθόντες δὲ οἱ ἀπεσταλμένοι εὗρον καθὼς εἶπεν ³²
 αὐτοῖς. ³³ λύντων δὲ αὐτῶν τὸν πῶλον εἶπαν οἱ κύριοι αὐτοῦ ³³
 πρὸς αὐτούς Τί λύετε τὸν πῶλον; ³⁴ οἱ δὲ εἶπαν ὅτι ὁ κύριος ³⁴
 αὐτοῦ χρειάν ἔχει. ³⁵ καὶ ἤγαγον αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ³⁵
 ἐπιρῶφαντες ἐαυτῶν τὰ ἱμάτια ἐπὶ τὸν πῶλον ἐπεβίβασαν τὸν
 Ἰησοῦν. ³⁶ πορευομένου δὲ αὐτοῦ ὑπεστρώσαντες τὰ ἱμάτια αὐτῶν ³⁶
 ἐν τῇ ὁδῷ. ³⁷ ἐγγίζοντος δὲ αὐτοῦ ἤδη πρὸς τῇ καταβάσει τοῦ ³⁷
 ὄρους τῶν ἐλαιῶν ἤρξαντο ἅπαν τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν χαί-
 ροντες αἰνεῖν τὸν θεὸν φωνῇ μεγάλῃ περὶ πασῶν ὧν εἶδον δυνά-
 μεων, ³⁸ λέγοντες Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος βασιλεὺς ἐν ὀνόματι ³⁸
 κυρίου· ἐν οὐρανῷ εἰρήνη, καὶ δόξα ἐν ὑψίστοις. ³⁹ Καὶ τινες ³⁹
 τῶν Φαρισαίων ἀπὸ τοῦ ὄχλου εἶπαν πρὸς αὐτὸν Διδάσκαλε,
 ἐπιτίμησον τοῖς μαθηταῖς σου. ⁴⁰ καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν Λέγω ⁴⁰
 ὑμῖν ὅτι ἐὰν οὗτοι σιωπήσουσιν, οἱ λίθοι κράξουσιν. ⁴¹ καὶ ὡς ⁴¹
 ἤγγισεν, ἰδὼν τὴν πόλιν ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτήν, λέγων ⁴² ὅτι εἰ ἔγνων ⁴²
 καὶ σὺ καὶ γε ἐν τῇ ἡμέρᾳ σου ταύτῃ τὰ πρὸς εἰρήνην σου· νῦν
 δὲ ἐκρύβη ἀπὸ ὀφθαλμῶν σου. ⁴³ ὅτι ἤξουσιν ἡμέραι ἐπὶ σέ, ⁴³
 καὶ περιβαλοῦσιν οἱ ἐχθροί σου χάρακά σοι καὶ περικυκλώσουσιν
 σε καὶ συνέξουσίν σε πάντοθεν, ⁴⁴ καὶ ἐδαφιοῦσιν σέ καὶ τὰ ⁴⁴
 τέκνα σου ἐν σοί, καὶ οὐκ ἀφήσουσιν λίθον ἐπὶ λίθῳ ἐν σοί, ἀνθ'
 ὧν οὐκ ἔγνων τὸν καιρὸν τῆς ἐπισκοπῆς σου.

Καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἱερὸν ἤρξατο ἐκβάλλειν τοὺς πωλοῦν- ⁴⁵
 τας, ⁴⁶ λέγων αὐτοῖς Γέγραπται Καὶ ἔσται ὁ οἶκός μου οἶκός ⁴⁶
 προσευχῆς· ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιήσατε σπήλαιον ληστῶν.

Καὶ ἦν διδάσκων τὸ καθ' ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ· οἱ δὲ ἀρχιε- ⁴⁷
 ρεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς ἐζήτουν αὐτὸν ἀπολέσαι καὶ οἱ πρῶτοι
 τοῦ λαοῦ, ⁴⁸ καὶ οὐχ εὗρισκον τὸ τί ποιήσωσιν· ὁ λαὸς γὰρ ⁴⁸
 ἅπας ἐξεκρέματο αὐτοῦ ἀκούων.

XX.

Unde Johannes baptisma? Parabola de vinitoribus filii occisoribus.
 Lapis angularis. Quaestiones captiosae de censu solvendo, de resur-
 rectione, de Messia Davidis filio. Legis peritorum fastus et avaritia.

Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν διδάσκοντος αὐτοῦ τὸν λαὸν ¹
 ἐν τῷ ἱερῷ καὶ εὐαγγελιζομένου ἐπέστησαν οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ γραμ-
 ματεῖς σὺν τοῖς πρεσβυτέροις, ² καὶ εἶπαν πρὸς αὐτόν Εἶπόν ²
 ἡμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς, ἢ τίς ἐστίν ὁ δούς σοι τὴν

³³. εἶπον ³⁴. εἶπον... ὅτι ³⁵. ἐπιρῶφαντες ³⁸. εἰρήνη ἐν οὐρανῷ
³⁹. εἶπον ⁴⁰. εἶπεν αὐτοῖς... σιωπήσωσιν... κραξονται ⁴¹. ἐπ'
 αὐτῇ ⁴⁴. ἐν σοί ante λίθον pon ⁴⁵. πωλοῦντας ἐν αὐτῷ καὶ ἀγορά-
 ζοντας ⁴⁶. Γέγραπται Ὁ (σε praem ὅτι, non ε) οἶκός μου οἶκος προσευ-
 χῆς ἔστιν· ὑμεῖς δέ

XX. 1. τῶν ἡμερῶν ἐκείνων... οἱ ἱερεῖς: οἱ ἀρχιερεῖς 2. εἶπον
 πρὸς αὐτόν λέγοντες Εἶπέ

Mt 21,
12-13.
Mc 11,
15-17.
*Es 56, 7.
*Jer 7, 11.

Mc 11, 18.

Mt 21,
23-27.
Mc 11,
27-33.

3 ἐξουσίαν ταύτην; ³ ἀποκριθεὶς δὲ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς Ἐρωτήσω
4 ὑμᾶς κατὰ λόγον, καὶ εἰπατέ μοι ⁴ Τὸ βάπτισμα Ἰωάννου ἐξ
5 οὐρανοῦ ἢ ἢ ἐξ ἀνθρώπων; ⁵ οἱ δὲ συνελογίσαντο πρὸς ἑαυτοὺς
λέγοντες ὅτι εἰάν εἴπωμεν Ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ Διὰ τί οὐκ ἐπιστευ-
6 σατε αὐτῷ; ⁶ εἰάν δὲ εἴπωμεν Ἐξ ἀνθρώπων, ὁ λαὸς ἅπας κα-
7 8 ⁷ καὶ ἀπεκρίθησαν μὴ εἰδέναι πόθεν. ⁸ καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐ-
τοις Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.

9 Ἦρξατο δὲ λέγειν πρὸς τὸν λαὸν τὴν παραβολὴν ταύτην Mt 21,
33-46.
Mc 12,
1-12.
Ἄνθρωπος ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα καὶ ἐξέδετο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ
10 ἀπεδήμησεν χρόνους ἱκανοὺς. ¹⁰ καὶ καιρῷ ἀπέστειλεν πρὸς τοὺς
γεωργοὺς δούλον, ἵνα ἀπὸ τοῦ καρποῦ τοῦ ἀμπελῶνος δώσουσιν
11 αὐτῷ· οἱ δὲ γεωργοὶ δειράντες αὐτὸν ἐξαπέστειλαν κενόν. ¹¹ καὶ
προσέθετο ἕτερον πέμψαι δούλον· οἱ δὲ κακείνῳ δειράντες
12 καὶ ἀτιμάσαντες ἐξαπέστειλαν κενόν. ¹² καὶ προσέθετο τρίτον
13 πέμψαι· οἱ δὲ καὶ τοῦτον τραυματίσαντες ἐξέβαλον. ¹³ εἶπεν
δὲ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος Τί ποιήσω; πέμψω τὸν υἱόν
14 μου τὸν ἀγαπητόν· ἴσως τοῦτον ἰδόντες ἐντραπήσονται. ¹⁴ ἰδόν-
τες δὲ αὐτὸν οἱ γεωργοὶ διελογίζοντο πρὸς ἀλλήλους λέγοντες
Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· ἀποκτείνωμεν αὐτόν, ἵνα ἡμῶν γένη-
15 ται ἡ κληρονομία. ¹⁵ καὶ ἐκβαλόντες αὐτὸν ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος
ἀπέκτειναν. τί οὖν ποιήσει αὐτοῖς ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος;
16 ¹⁶ ἐλεύσεται καὶ ἀπολέσει τοὺς γεωργοὺς τούτους, καὶ δώσει τὸν
17 ἀμπελῶνα ἄλλοις. ἀκούσαντες δὲ εἶπαν Μὴ γένοιτο. ¹⁷ ὁ δὲ
ἐμβλέψας αὐτοῖς εἶπεν Τί οὖν ἐστὶν τὸ γεγραμμένον τοῦτο Λίθον *Ps 118,
22.
ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν
18 γωνίας; ¹⁸ πᾶς ὁ πεσὼν ἐπ' ἐκεῖνον τὸν λίθον συνθλασθήσεται·
19 ἐφ' ὃν δ' ἂν πέσῃ, λιμνήσει αὐτόν. ¹⁹ καὶ ἐξήτησαν οἱ γραμμα-
τεῖς καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἐπιβαλεῖν ἐπ' αὐτόν τὰς χεῖρας ἐν αὐτῇ τῇ
ᾧρα, καὶ ἐφοβήθησαν τὸν λαόν· ἔγνωσαν γὰρ ὅτι πρὸς αὐτοὺς
εἶπεν τὴν παραβολὴν ταύτην.

20 Καὶ παρατηρήσαντες ἀπέστειλαν ἐγκαθέτους ὑποκρινομένους Mt 23,
16-22.
Mc 12,
13-17.
ἑαυτοὺς δικαίους εἶναι, ἵνα ἐπιλάβωνται αὐτοῦ λόγον, ὥστε πα-
21 ραδοῦναι αὐτὸν τῇ ἀρχῇ καὶ τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ ἡγεμόνος. ²¹ καὶ
ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέγοντες Διδάσκαλε, οἶδαμεν ὅτι ὀρθῶς λέγεις
καὶ διδάσκεις καὶ οὐ λαμβάνεις πρόσωπον, ἀλλ' ἐπ' ἀληθείας
22 τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ διδάσκεις· ²² ἔξεστιν ἡμᾶς Καίσαρι φόρον
23 δοῦναι ἢ οὐ; ²³ κατανοήσας δὲ αὐτῶν τὴν πανουργίαν εἶπεν
24 πρὸς αὐτοὺς ²⁴ Δεῖξατέ μοι δηνάριον. τίνας ἔχει εἰκόνα καὶ

3. ἕνα λόγον 5. Διὰ τί οὖν 6. πᾶς ὁ λαός 9. Ἄνθρωπός τις... ἐξέδοτο
10. καὶ ἐν καιρῷ... δώσιν 11. πέμψαι ἕτερον 12. πέμψαι τρίτον 14.
πρὸς ἀλλήλους: πρὸς ἑαυτοὺς... δεῦτε ἀποκτείνωμεν 16. εἶπον 19. οἱ
ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς... εἶπε post ταύτην pon 20. ὥστε: εἰς τό
22. ἡμᾶς: ἡμῖν 23. add in fine Τί με περᾶτε;

ἐπιγραφὴν; ἀποκριθέντες δὲ εἶπαν Καίσαρος. ²⁵ ὁ δὲ εἶπεν πρὸς ²⁵ αὐτούς *Τοῖνον ἀπόδοτε τὰ Καίσαρος τῷ Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ.* ²⁶ καὶ οὐκ ἴσχυσαν ἐπιλαβέσθαι αὐτοῦ ῥήματος ²⁶ ἐναντίον τοῦ λαοῦ, καὶ θαυμάσαντες ἐπὶ τῇ ἀποκρίσει αὐτοῦ ἐσίγησαν.

Μτ 22, 23-33.
Μκ 12, 18-27.
*Δι 25, 5.

Προσελθόντες δέ τινες τῶν Σαδδουκαίων, οἱ ἀντιλέγοντες ²⁷ ἀνάστασιν μὴ εἶναι, ἐπηρώτησαν αὐτὸν ²⁸ λέγοντες *Διδάσκαλε, 28* Μουσῆς ἔγραψεν ἡμῖν, εἴαν τις ἀδελφὸς ἀποθάνῃ ἔχων γυναῖκα, καὶ οὗτος ἄτεκνος ἀποθάνῃ, ἵνα λάβῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα καὶ ἐξαναστήσῃ σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. ²⁹ ἐπτά οὖν ²⁹ ἀδελφοὶ ἦσαν. καὶ ὁ πρῶτος λαβὼν γυναῖκα ἀπέθανεν ἄτεκνος. ³⁰ καὶ ὁ δεύτερος ³¹ καὶ ὁ τρίτος ἔλαβεν αὐτήν, ὡσαύτως δὲ καὶ ³⁰ ³¹ οἱ ἐπτά οὐ κατέλιπον τέκνα καὶ ἀπέθανον. ³² ὕστερον καὶ ἡ ³² γυνὴ ἀπέθανεν. ³³ ἡ γυνὴ οὖν ἐν τῇ ἀναστάσει τίνας αὐτῶν γίνε- ³³ ται γυνή; οἱ γὰρ ἐπτά ἔσχον αὐτήν γυναῖκα. ³⁴ καὶ εἶπεν αὐτοῖς ³⁴ ὁ Ἰησοῦς *Οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου γαμοῦσιν καὶ γαμίσκονται, 35* οἱ δὲ καταξιοθέντες τοῦ αἰῶνος ἐκείνου τυχεῖν καὶ τῆς ἀναστά- ³⁵ σεως τῆς ἐκ νεκρῶν οὔτε γαμοῦσιν οὔτε γαμίσκονται. ³⁶ οὐδὲ ³⁶ γὰρ ἀποθανεῖν ἐτι δύνανται, ἰσάγγελοι γὰρ εἰσιν, καὶ υἱοὶ εἰσιν Θεοῦ τῆς ἀναστάσεως υἱοὶ ὄντες. ³⁷ ὅτι δὲ ἐγείρονται οἱ νεκροί, ³⁷ καὶ Μουσῆς ἐμήνυσεν ἐπὶ τῆς βράβου, ὡς λέγει κύριον τὸν Θεὸν Ἀβραάμ καὶ Θεὸν Ἰσαὰκ καὶ Θεὸν Ἰακώβ. ³⁸ Θεὸς δὲ οὐκ ἔστιν ³⁸ νεκρῶν ἀλλὰ ζώντων· πάντες γὰρ αὐτῷ ζῶσιν. ³⁹ Ἀποκριθέντες ³⁹ δὲ τινες τῶν γραμματέων εἶπαν *Διδάσκαλε, καλῶς εἶπας. 40* οὐκ- ⁴⁰ ⁴⁰ ἐτι γὰρ ἐτόλμων ἐπερωτᾶν αὐτὸν οὐδέν.

Μτ 22, 41-45.
Μκ 12, 35-37.
*Ps 110, 1.
Act 2, 35.

Εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς *Πῶς λέγουσιν τὸν Χριστὸν εἶναι Δαυὶδ 41* υἱόν, ⁴² καὶ αὐτὸς Δαυὶδ λέγει ἐν βίβλῳ ψαλμῶν *Εἶπεν κύριος 42* τῷ κυρίῳ μου *Κάθου ἐκ δεξιῶν μου 43* ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς ⁴³ σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου; ⁴⁴ Δαυὶδ οὖν αὐτὸν κύριον καλεῖ, ⁴⁴ καὶ πῶς αὐτοῦ υἱὸς ἐστιν;

Μτ 23, 1.
6. 7. 14.
Μκ 12, 38-40.
Lc 11, 43.

Ἀκούοντας δὲ παντὸς τοῦ λαοῦ εἶπεν πρὸς αὐτούς ⁴⁶ *Προσ- 45* ⁴⁶ ἔχετε ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν θελόντων περιπατεῖν ἐν στολαῖς καὶ φιλοῦντων ἀσπασμούς ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δεῖπνοις. ⁴⁷ οἱ ⁴⁷ κατεσθίουσιν τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν καὶ προφάσει μακρὰ προσεύχονται, οὗτοι λήμφονται περισσότερον κρῖμα.

24. ἐπιδειξατε ... εἶπον 25. πρὸς αὐτούς: αὐτοῖς ... Ἀπόδοτε τοῖνον ... τῷ Καίσαρι: om τῷ 30. καὶ ὁ δεύτερος: καὶ ἔλαβεν ὁ δεύτερος τὴν γυναῖκα, καὶ οὗτος ἀπέθανεν ἄτεκνος. 31. οἱ ἐπτά: ε οἱ ἐπτά: et se (non ε) add καὶ 32. ὕστερον δὲ πάντων ἀπέθανε καὶ ἡ γυνὴ 33. ἡ γυνὴ οὖν ἐν τῇ ἀναστάσει: ἐν τῇ οὖν ἀναστάσει 34. εἶπεν: praem ἀποκριθεὶς ... ἐγαμίσκονται 35. ἐγαμίσκονται 36. οὐδέ: οὔτε ... τοῦ Θεοῦ 37. τὸν Θεὸν Ἰσαὰκ καὶ τὸν Θεὸν Ἰακώβ 39. εἶπον 40. γὰρ: δέ 41. υἱόν Δαυὶδ εἶναι 42. ὁ κύριος 44. κύριον αὐτόν ... υἱὸς αὐτοῦ 45. πρὸς αὐτούς: τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ 47. λήφονται

XXI.

Munusculum viduae. Finis templi, civitatis, saeculi; sors apostolorum; reditus Messiae inopinatus.

- 1 *Αναβλέψας δὲ εἶδεν τοὺς βάλλοντας εἰς τὸ γαζοφυλάκιον* Mc 12, 41-44.
 2 *τὰ δῶρα αὐτῶν πλουσίου.* 2 *εἶδεν δὲ τινα καὶ χήραν πενιχρὰν*
 3 *βάλλονσαν ἐκεῖ δύο λεπτά,* 3 *καὶ εἶπεν Ἀληθῶς λέγω ὑμῖν ὅτι ἡ*
 4 *χήρα ἢ πτωχὴ αὕτη πλείω πάντων ἔβαλεν.* 4 *ἅπαντες γὰρ οὗτοι*
 5 *ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον εἰς τὰ δῶρα, αὕτη δὲ ἐκ τοῦ*
 6 *ὑστερήματος αὐτῆς ἅπαντα τὸν βίον ὃν εἶχεν ἔβαλεν.*
 7 *Καὶ τινων λεγόντων περὶ τοῦ ἱεροῦ, ὅτι λίθοις καλοῖς καὶ*
 8 *ἀναθήμασιν κεκόσμηται, εἶπεν* 6 *Ταῦτα ἃ θεωρεῖτε, ἐλεύσονται*
 9 *ἡμέραι ἐν αἷς οὐκ ἀφεθήσεται λίθος ἐπὶ λίθῳ, ὃς οὐ καταλυθή-*
 10 *σεται.* 7 *ἐπηρώτησαν δὲ αὐτὸν λέγοντες Διδάσκαλε, πότε οὖν*
 11 *ταῦτα ἔσται; καὶ τί τὸ σημεῖον ὅταν μέλλῃ ταῦτα γίνεσθαι;* 8 *ὁ*
 12 *δὲ εἶπεν Βλέπετε μὴ πλανηθῆτε· πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ*
 13 *ὀνόματί μου, λέγοντες ὅτι ἐγὼ εἰμι καὶ ὁ καιρὸς ἤγγικεν· μὴ*
 14 *πορευθῆτε ὀπίσω αὐτῶν.* 9 *ὅταν δὲ ἀκούσητε πολέμους καὶ ἀκα-*
 15 *ταστασίας, μὴ πτοηθῆτε· δεῖ γὰρ γενέσθαι ταῦτα πρῶτον, ἀλλ'*
 16 *οὐκ εὐθέως τὸ τέλος.* 10 *τότε ἔλεγεν αὐτοῖς Ἐγερθήσεται ἔθνος*
 17 *ἐπ' ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν,* 11 *σεισμοὶ τε μεγάλοι καὶ*
 18 *κατὰ τόπους λοιμοὶ καὶ λιμοὶ ἔσονται, φόβητρά τε καὶ σημεῖα ἀπ'*
 19 *οὐρανοῦ μεγάλα ἔσται.* 12 *Πρὸ δὲ τούτων πάντων ἐπιβαλοῦσιν ἐφ'*
 20 *ὑμᾶς τὰς χεῖρας αὐτῶν καὶ διώξουσιν, παραδιδόντες εἰς συναγωγὰς*
 21 *καὶ φυλακάς, ἀπαγομένους ἐπὶ βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνας ἕνεκεν τοῦ*
 22 *ὀνόματός μου.* 13 *ἀποβήσεται δὲ ὑμῖν εἰς μαρτύριον.* 14 *θέτε οὖν*
 23 *ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν μὴ προμελετᾶν ἀπολογηθῆναι.* 15 *ἐγὼ γὰρ*
 24 *δώσω ὑμῖν στόμα καὶ σοφίαν, ἣ οὐ δυνήσονται ἀντιστῆναι ἢ ἀντι-*
 25 *πεῖν ἅπαντες οἱ ἀντικείμενοι ὑμῖν.* 16 *παραδοθήσεσθε δὲ καὶ ὑπὸ*
 26 *γονέων καὶ ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν καὶ φίλων, καὶ θανατώσουσιν*
 27 *ἕξ ὑμῶν,* 17 *καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου.*
 28 *καὶ θριξὶ ἐκ τῆς κεφαλῆς ὑμῶν οὐ μὴ ἀπόληται.* 19 *ἐν τῇ*
 29 *ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσεσθε τὰς ψυχὰς ὑμῶν.* 20 *Ὅταν δὲ ἴδητε*
 30 *κυκλουμένην ὑπὸ στρατοπέδων τὴν Ἱερουσαλήμ, τότε γινώτε ὅτι*
 31 *ἤγγικεν ἡ ἐρήμωσις αὐτῆς.* 21 *τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν*
 32 *εἰς τὰ ὄρη, καὶ οἱ ἐν μέσῳ αὐτῆς ἐκχωρείτωσαν, καὶ οἱ ἐν ταῖς*
 33 *χωραῖς μὴ εἰσερχέσθωσαν εἰς αὐτήν,* 22 *ὅτι ἡμέραι ἐκδικήσεως*
 34 *αὐταῖ εἰσὶν τοῦ πληρωθῆναι πάντα τὰ γεγραμμένα.* 23 *οὐαὶ οὐαὶ*
 35 *ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς*

Mt 24,
1 ss.Mc 13,
1 ss.Mt 10, 17,
ss. 24, 9.Mc 13,
9 ss.Lc 12,
11 s.Mt 24,
15-19.Mc 13,
14-17.

XXI. 1. τὰ δῶρα αὐτῶν εἰς τὸ γαζοφυλάκιον 2. καὶ τινα 3. πλείων
 4. τὰ δῶρα τοῦ θεοῦ 8. μὴ οὖν 9. ταῦτα γενέσθαι 10. ἐπ': ἐπὶ
 11. μεγάλοι κατὰ τόπους καὶ λιμοὶ καὶ λοιμοὶ 12. ἀπάντων ... ἀγο-
 μένους 14. θέσθε οὖν εἰς τὰς καρδίας 15. ἀντιπεῖν οὐδὲ ἀντιστῆναι
 πάντες 19. κτήσασθε 22. πληρωθῆναι 23. οὐαὶ δὲ

ἡμέραις· ἔσται γὰρ ἀνάγκη μεγάλη ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ὄργῃ τῶ
 λαῶ τούτῳ, ²⁴ καὶ πεσοῦνται στόματι μαχαίρας καὶ αἰχμαλω-
 τισθῆσονται εἰς τὰ ἔθνη πάντα, καὶ Ἱερουσαλήμ ἔσται πατουμένη
 ὑπὸ ἐθνῶν, ἄχρι οὗ πληρωθῶσιν καιροὶ ἐθνῶν. ²⁵ Καὶ ἔσονται ²⁵
 σημεῖα ἐν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ ἀστροῖς, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς συνοχὴ
 ἐθνῶν ἐν ἀπορίᾳ ἤχους θαλάσσης καὶ σάλου, ²⁶ ἀποψυχόντων ²⁶
 ἀνθρώπων ἀπὸ φόβου καὶ προσδοκίας τῶν ἐπερχομένων τῇ οἴκου-
 μένῃ· αἱ γὰρ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθῆσονται. ²⁷ καὶ τότε ²⁷
 ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν νεφέλῃ μετὰ δυ-
 νάμεως καὶ δόξης πολλῆς. ²⁸ ἀρχομένων δὲ τούτων γίνεσθαι ²⁸
 ἀνακύνετε καὶ ἐπάρατε τὰς κεφαλὰς ὑμῶν, διότι ἐγγίζει ἡ ἀπο-
 λύτρωσις ὑμῶν. ²⁹ Καὶ εἶπεν παραβολὴν αὐτοῖς Ἴδτε τὴν συκῆν ²⁹
 καὶ πάντα τὰ δένδρα· ³⁰ ὅταν προβάλωσιν ἤδη, βλέποντες ἀφ' ³⁰
 ἐαυτῶν γινώσχετε ὅτι ἤδη ἐγγὺς τὸ θέρος ἐστίν· ³¹ οὕτως καὶ ³¹
 ὑμεῖς, ὅταν ἴδῃτε ταῦτα γινόμενα, γινώσχετε ὅτι ἐγγὺς ἐστὶν ἡ
 βασιλεία τοῦ θεοῦ. ³² ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ ³²
 γενεὰ αὕτη ἕως ἂν πάντα γένηται. ³³ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρε-
 λεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρελεύσονται. ³⁴ Προσέχετε ³⁴
 δὲ ἑαυτοῖς μὴ ποτε βαρηθῶσιν ὑμῶν αἱ καρδίαι ἐν κραιπάλῃ καὶ
 μέθῃ καὶ μερίμναις βιωτικαῖς, καὶ ἐπιστῆ ἐφ' ὑμᾶς αἰφνίδιος ἡ
 ἡμέρα ἐκείνη· ³⁵ ὡς παρὶς γὰρ ἐπεισελεύσεται ἐπὶ πάντας τοὺς κα-
 θημένους ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς. ³⁶ ἀγρυπνεῖτε δὲ ἐν παντὶ ³⁶
 καιρῷ δεόμενοι ἵνα καταξιωθῆτε ἐκφυγεῖν πάντα ταῦτα τὰ μέλ-
 λοντα γίνεσθαι, καὶ σταθῆναι ἔμπροσθεν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.
³⁷ Ἦν δὲ τὰς ἡμέρας διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ, τὰς δὲ νύκτας ³⁷
 ἐξερχόμενος ἠύλιζετο εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον ἐλαιῶν. ³⁸ καὶ ³⁸
 πᾶς ὁ λαὸς ᾠφθριζεν πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ ἀκούειν αὐτοῦ.

XXII.

Pactio proditoris. Coena paschalis; eucharistia. Petrus lapsurus;
 instans periculum. Discipulorum ambitio. Jesus capitur; a Petro
 negatur; irridetur; damnatur coram synedrio.

¹ Ἠγγίξεν δὲ ἡ ἑορτὴ τῶν ἁζύμων ἡ λεγομένη πάσχα. ² καὶ ^{1 2}
 ἐξήτουν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τὸ πῶς ἀνέλωσιν αὐτόν·
 ἐφοβοῦντο γὰρ τὸν λαόν.

³ Εἰσῆλθεν δὲ σατανᾶς εἰς Ἰούδαν τὸν καλούμενον Ἰσκαριώ-
 την, ὄντα ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δώδεκα· ⁴ καὶ ἀπελθὼν συνελά-
 λησεν τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ στρατηγοῖς τὸ πῶς αὐτοῖς παραδῶ
 αὐτόν. ⁵ καὶ ἐχάρησαν καὶ συνέθεντο αὐτῷ ἀργύριον δοῦναι· ⁵

23. ὄργῃ ἐν τῷ 24. πάντα τὰ ἔθνη ... om οὗ 25. ἔσονται: ἔσται ...
 ἤχους: ἠχούσης 31. οὕτω 33. οὐ μὴ παρέλθωσι 34. βαρυνθῶσιν ...
 αἰφνίδιος ἐφ' ὑμᾶς ἐπιστῆ 35. ἐπελεύσεται 36. δέ: οὖν 37. ἐν τῷ ἱερῷ
 διδάσκων ... Ἐλαιῶν.

XXII. 3. ὁ σατανᾶς ... ἐπικαλούμενον 4. καὶ τοῖς στρατηγοῖς ...
 αὐτὸν παραδῶ αὐτοῖς

- 6 ⁶ καὶ ἐξωμολόγησεν, καὶ ἐζήτηε εὐκαιρίαν τοῦ παραδοῦναι αὐτὸν ἄτερ ὄχλου αὐτοῖς.
- 7 Ἦλθεν δὲ ἡ ἡμέρα τῶν ἀζύμων, ἣ ἔδει θύεσθαι τὸ πάσχα. Mt 26, 17-19.
- 8 ⁸ καὶ ἀπέστειλεν Πέτρον καὶ Ἰωάννην εἰπὼν Πορευθέντες ἐτοιμάσατε ἡμῖν τὸ πάσχα, ἵνα φάγωμεν. ⁹ οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ Ποῦ θέλεις ἐτοιμάσωμεν; ¹⁰ ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Ἰδοὺ εἰσελθόντων ὑμῶν εἰς τὴν πόλιν συναντήσῃ ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστάζων· ἀκολουθήσατε αὐτῷ εἰς τὴν οἰκίαν οὗ εἰσπορεύεται. ¹¹ καὶ ἐρεῖτε τῷ οἰκοδεσπότη τῆς οἰκίας Λέγει σοι ὁ διδάσκαλος Ποῦ ἔστιν τὸ κατάλυμα ὅπου τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω; Mc 14, 12-16.
- 12 ¹² κακεῖνος ὑμῖν δεῖξει ἀνάγειον μέγα ἐστρωμένον· ἐκεῖ ἐτοιμάσατε. ¹³ ἀπελθόντες δὲ εὔρον καθὼς εἶρηκεν αὐτοῖς, καὶ ἡτοιμάσαν τὸ πάσχα.
- 14 Καὶ ὅτε ἐγένετο ἡ ὥρα, ἀνέπεσεν καὶ οἱ ἀπόστολοι σὺν αὐτῷ. Mt 26, 20 ss.
- 15 ¹⁵ καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς Ἐπιθυμία ἐπεθύμησα τοῦτο τὸ πάσχα φαγεῖν μεθ' ὑμῶν πρὸ τοῦ με παθεῖν. ¹⁶ λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οὐκέτι οὐ μὴ φάγω αὐτὸ ἕως ὅτου πληρωθῆ ἔν τῃ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ. ¹⁷ καὶ δεξιόμενος ποτήριον εὐχαριστήσας εἶπεν Λάβετε Mc 14, 17 ss.
- 18 τοῦτο καὶ διαμερίσατε ἑαυτοῖς. ¹⁸ λέγω γὰρ ὑμῖν, οὐ μὴ πῖω ἀπὸ τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου ἕως ὅτου ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἔλθῃ. Mt 26, 29. Mc 14, 25.
- 19 ¹⁹ Καὶ λαβὼν ἄρτον εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων Τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά μου τὸ ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. ²⁰ καὶ τὸ ποτήριον ὡσαύτως μετὰ τὸ δειπνήσαι, λέγων Τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη ἐν τῷ αἵματί μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνόμενον. ²¹ Πλὴν ἰδοὺ ἡ Mt 26, 26 ss. Mc 14, 22 ss. Jo 13, 21 ss.
- 22 χεὶρ τοῦ παραδιδόντος με μετ' ἐμοῦ ἐπὶ τῆς τραπέζης· ²² ὅτι ὁ υἱὸς μὲν τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὸ ὄρισμένον πορεύεται, πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ παραδίδοται. ²³ καὶ αὐτοὶ ἤρξαντο συζητεῖν πρὸς ἑαυτούς τὸ τίς ἄρα εἶη ἐξ αὐτῶν ὁ τοῦτο μέλλων πράσσειν. I Co 11, 23-25.
- 24 Ἐγένετο δὲ καὶ φιλονεικία ἐν αὐτοῖς, τὸ τίς αὐτῶν δοκεῖ 9, 46.
- 25 εἶναι μείζων. ²⁵ ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Οἱ βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν κυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ ἐξουσιάζοντες αὐτῶν εὐεργέται καλοῦνται. Mt 20, 25 ss. Mc 10, 42 ss.
- 26 ²⁶ ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλ' ὁ μείζων ἐν ὑμῖν γενέσθω ὡς ὁ νεώτερος, καὶ ὁ ἡγούμενος ὡς ὁ διακονῶν. ²⁷ τίς γὰρ μείζων, ὁ ἀνακαίμενος ἢ ὁ διακονῶν; οὐχὶ ὁ ἀνακαίμενος; ἐγὼ δὲ εἰμι ἐν
- 28 μέσῳ ὑμῶν ὡς ὁ διακονῶν. ²⁸ ὑμεῖς δὲ ἐστε οἱ διαμεμενηκότες
- 29 μετ' ἐμοῦ ἐν τοῖς πειρασμοῖς μου. ²⁹ καὶ γὰρ διατίθεμαι ὑμῖν,
- 30 καθὼς διέθετό μοι ὁ πατήρ μου βασιλείαν, ³⁰ ἵνα ἔσθῃτε καὶ

6. αὐτοῖς ante ἄτερ pon 7. ἐν ἧ 9. εἶπον 12. ἀνάγειον: ἀνάγειον
14. οἱ δώδεκα ἀπόστολοι 16. αὐτό: ἐξ αὐτοῦ 18. ὑμῖν, ὅτι... γεννήματος
20. ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον... ἐκχυνόμενον 22. ὅτι: καὶ...
ὁ μὲν υἱὸς... πορεύεται κατὰ τὸ ὄρισμ. 23. συζητεῖν 30. ἐσθίητε

Μτ 19, 23. πίνετε ἐπὶ τῆς τραπέζης μου ἐν τῇ βασιλείᾳ μου, καὶ καθίσεσθε ἐπὶ θρόνων κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλάς τοῦ Ἰσραὴλ. ³¹ Σίμων ³¹ Σίμων, ἰδὼν ὁ σατανᾶς ἐξητήσατο ὑμᾶς τοῦ σιναῖσαι ὡς τὸν σῖτον· ³² ἐγὼ δὲ ἐδέηθην περὶ σοῦ ἵνα μὴ ἐκλείπῃ ἡ πίστις σου. καὶ σὺ ³² ποτε ἐπιστρέψας στήρισον τοὺς ἀδελφούς σου. ³³ ὁ δὲ εἶπεν ³³ αὐτῷ Κύριε, μετὰ σοῦ ἔτοιμός εἰμι καὶ εἰς φυλακὴν καὶ εἰς θάνατον πορεύεσθαι. ³⁴ ὁ δὲ εἶπεν Λέγω σοι Πέτρε, οὐ φωνήσῃ ³⁴ σήμερον ἀλέκτωρ ἕως τριῶν ἀπαρνήσῃ μὴ εἰδέναι με.

Μτ 26,
33-35.
Με 14,
29-31.
Jo 13,
36-38.

Καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ὅτε ἀπέστειλα ὑμᾶς ἄτερ βαλλαντίου καὶ ³⁵ πήρας καὶ ὑποδημάτων, μὴ τινος ὑστερήσατε; οἱ δὲ εἶπαν Οὐθενός. ³⁶ εἶπεν οὖν αὐτοῖς Ἀλλὰ νῦν ὁ ἔχων βαλλάντιον ἀράτω, ³⁶ ὁμοίως καὶ πήραν, καὶ ὁ μὴ ἔχων πωλησάτω τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ καὶ ἀγορασάτω μάχαιραν. ³⁷ λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι ἔτι τοῦτο τὸ ³⁷ γεγραμμένον δεῖ τελεσθῆναι ἐν ἐμοί, τό Καὶ μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη· καὶ γὰρ τὰ περὶ ἐμοῦ τέλος ἔχει. ³⁸ οἱ δὲ εἶπαν Κύριε, ³⁸ ἰδὼν μάχαιραι ὡδε δύο. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Ἰκανόν ἐστιν.

*Es 53,
12.

Μτ 26, 30.
Με 14, 26.
Jo 18, 1.

Καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη κατὰ τὸ ἔθος εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν· ³⁹ ἠκολούθησαν δὲ αὐτῷ καὶ οἱ μαθηταί. ⁴⁰ γενόμενος δὲ ἐπὶ τοῦ ⁴⁰ τόπου εἶπεν αὐτοῖς Προσεύχεσθε μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμόν. ⁴¹ καὶ αὐτὸς ἀπεσπᾶσθη ἀπ' αὐτῶν ὡσεὶ λίθον βολήν, καὶ θεῖς ⁴¹ τὰ γόνατα προσήνευτο ⁴² λέγων Πάτερ, εἰ βούλει παρενεγκεῖν ⁴² τοῦτο τὸ ποτήριον ἀπ' ἐμοῦ· πλην μὴ τὸ θέλημα μου ἀλλὰ τὸ σὸν γενέσθω. ⁴³ ὥφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος ἀπ' οὐρανοῦ ἐνισχύων ⁴³ αὐτόν. ⁴⁴ καὶ γενόμενος ἐν ἀγωνίᾳ ἐκτενέστερον προσήνευτο. ⁴⁴ ἐγένετο δὲ ὁ ἰδρῶς αὐτοῦ ὡσεὶ θρόμβοι αἵματος καταβαίνοντες ἐπὶ τὴν γῆν. ⁴⁵ καὶ ἀναστὰς ἀπὸ τῆς προσευχῆς, ἐλθὼν πρὸς ⁴⁵ τοὺς μαθητὰς εὗρεν κοιμωμένους αὐτοὺς ἀπὸ τῆς λύπης, ⁴⁶ καὶ ⁴⁶ εἶπεν αὐτοῖς Τί καθεύδετε; ἀναστάντες προσεύχεσθε ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν.

Μτ 26,
47-56.
Με 14,
43-52.
Jo 18,
1-12.

Ἐτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδὼν ὄχλος, καὶ ὁ λεγόμενος Ἰούδας ⁴⁷ εἰς τῶν δώδεκα προήρχετο αὐτούς, καὶ ἤγγισεν τῷ Ἰησοῦ φιλήσαι αὐτόν. ⁴⁸ Ἰησοῦς δὲ εἶπεν αὐτῷ Ἰούδα, φιλήματι τὸν υἱὸν τοῦ ⁴⁸ ἀνθρώπου παραδίδω; ⁴⁹ ἰδόντες δὲ οἱ περὶ αὐτὸν τὸ ἐσόμενον ⁴⁹ εἶπαν Κύριε, εἰ πατάξομεν ἐν μάχαιρα; ⁵⁰ καὶ ἐπάταξεν εἰς τις ⁵⁰ ἐξ αὐτῶν τοῦ ἀρχιερέως τὸν δοῦλον καὶ ἀφείλεν τὸ οὖς αὐτοῦ τὸ δεξιόν. ⁵¹ ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Ἐάτε ἕως τούτου, καὶ ⁵¹ ἀπάμενος τοῦ ὠτίου ἴασατο αὐτόν. ⁵² εἶπεν δὲ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς ⁵² παραγενομένους ἐπ' αὐτὸν ἀρχιερεῖς καὶ στρατηγούς τοῦ ἱεροῦ

30. καθίσθησθε 31. Σίμων: praem εἶπε δὲ ὁ κύριος 32. στήριξον 34. οὐ: οὐ μὴ ... ἕως: πρὶν ἢ 35. βαλλαντίου ... εἶπον· Οὐθενός 36. βαλλάντιον 38. εἶπον 39. οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ 42. τὸ ποτήριον τοῦτο 45. ε^ο (non ε) μαθητὰς αὐτοῦ ... αὐτοὺς κοιμωμένους 47. Ἐτι δὲ ... αὐτούς: αὐτῶν 48. ὁ δὲ Ἰησοῦς 49. εἶπον αὐτῷ· Κύριε 50. τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως ... αὐτοῦ τὸ οὖς 51. τοῦ ὠτίου αὐτοῦ 52. ὁ Ἰησοῦς

καὶ πρεσβυτέρους Ὡς ἐπὶ λησὴν ἐξεληλύθατε μετὰ μαχαιρῶν καὶ
53 ξύλων· 53 καθ' ἡμέραν ὄντος μου μεθ' ὑμῶν ἐν τῷ ἱερῷ οὐκ
ἐξετείνατε τὰς χεῖρας ἐπ' ἐμέ. ἀλλὰ αὕτη ὑμῶν ἐστὶν ἡ ὥρα καὶ
ἡ ἐξουσία τοῦ σκότους.

54 Συλλαβόντες δὲ αὐτὸν ἤγαγον καὶ εἰσήγαγον εἰς τὴν οἰκίαν
55 τοῦ ἀρχιερέως· ὁ δὲ Πέτρος ἠκολούθει μακρόθεν. 55 περιαιψάν-
των δὲ πῦρ ἐν μέσῳ τῆς αὐλῆς καὶ συγκαθισάντων ἐκάθητο ὁ

56 Πέτρος μέσος αὐτῶν. 56 ἰδοῦσα δὲ αὐτὸν παιδίσκη τις καθήμενον
πρὸς τὸ φῶς καὶ ἀτεινίσασα αὐτῷ εἶπεν Καὶ οὗτος σὺν αὐτῷ
57 ἦν. 57 ὁ δὲ ἠρνήσατο αὐτὸν λέγων Οὐκ οἶδα αὐτόν, γύναι.

58 58 καὶ μετὰ βραχὺ ἕτερος ἰδὼν αὐτὸν ἔφη Καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ.

59 ὁ δὲ Πέτρος ἔφη Ἄνθρωπε, οὐκ εἰμί. 59 καὶ διαστάσης ὥσει
ὥρας μίᾳς ἄλλος τις δυσχυρίζετο λέγων Ἐπ' ἀληθείας καὶ οὗτος

60 μετ' αὐτοῦ ἦν· καὶ γὰρ Γαλιλαῖός ἐστιν. 60 εἶπεν δὲ ὁ Πέτρος
Ἄνθρωπε, οὐκ οἶδα ὃ λέγεις. καὶ παραχῆμα ἔτι λαλοῦντος αὐ-

61 τοῦ ἐφώνησεν ἀλέκτωρ, 61 καὶ στραφεὶς ὁ κύριος ἐπέβλεψεν τῷ
Πέτρῳ, καὶ ὑπεμνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ λόγου τοῦ κυρίου, ὡς εἶπεν
αὐτῷ ὅτι πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι σήμερον ἀπαρνήσῃ με τρίς.

62 62 καὶ ἐξελθὼν ἔξω ὁ Πέτρος ἔκλαυσεν πικρῶς.

63 Καὶ οἱ ἄνδρες οἱ συνέχοντες αὐτὸν ἐπέπαιζον αὐτῷ δέροντες,

64 64 καὶ περικαλύψαντες αὐτὸν ἐπηρώτων λέγοντες Προφήτεσον,

65 τίς ἐστὶν ὁ παῖσας σε; 65 καὶ ἕτερα πολλὰ βλασφημοῦντες ἔλεγον
εἰς αὐτόν.

66 Καὶ ὡς ἐγένετο ἡμέρα, συνήχθη τὸ πρεσβυτέριον τοῦ λαοῦ
ἀρχιερεῖς τε καὶ γραμματεῖς, καὶ ἀνήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ συνέδριον

67 ἐαυτῶν, λέγοντες Εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός, εἰπὸν ἡμῖν. 67 εἶπεν δὲ

68 αὐτοῖς Ἐὰν ὑμῖν εἶπω, οὐ μὴ πιστεύσητε· 68 ἐὰν δὲ ἐρωτήσω,

69 οὐ μὴ ἀποκριθῆτε. 69 ἀπὸ τοῦ νῦν δὲ ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώ-

70 που καθήμενος ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως τοῦ θεοῦ. 70 εἶπαν δὲ
πάντες Σὺ οὖν εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ; ὁ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἔφη Ὑμεῖς

71 λέγετε, ὅτι ἐγὼ εἰμι. 71 οἱ δὲ εἶπαν Τί ἔτι ἔχομεν μαρτυρίας
χρεῖαν; αὐτοὶ γὰρ ἠκούσαμεν ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ.

XXIII.

Christus coram Pilato et Herode interrogatur; damnatur; cruci affigitur; irridetur. Latro poenitens. Portenta et mors. Josephus; sepultura.

1 Καὶ ἀναστὰν ἅπαν τὸ πλῆθος αὐτῶν ἤγαγον αὐτὸν ἐπὶ τὸν

2 Πιλάτον. 2 ἤρξαντο δὲ κατηγορεῖν αὐτοῦ λέγοντες Τοῦτον εὗρο-

53. ἀλλ' 54. εἰσήγαγον αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον 55. ἀπάντων ... συγκαθισάντων αὐτῶν ... μέσος: ἐν μέσῳ 57. γύναι ante Οὐκ pon 58. ἔφη secundum: εἶπεν 60. ὁ ἀλέκτωρ 61. om σήμερον 63. αὐτόν: τὸν Ἰησοῦν 64. περικαλύψαντες αὐτὸν ἔτυπτον αὐτοῦ τὸ πρόσωπον· καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες 66. εἰπέ ἡμῖν 68. ἐὰν δὲ καί... ἀπ. μοι ἢ ἀπολόγητε 69. om δέ 70. εἶπον 71. εἶπον ... χρεῖαν ἔχομεν μαρτυρίας

XXIII. 1. ἤγαγον

Mt 26,
57 s.
Mc 14,
53 s.
Jo 18, 15
Mt 26,
69-75.
Mc 14,
66-72.
Jo 18,
25-27.

Mt 26,
67, 68.
Mc 14, 65.

Mt 26,
63 ss.
Mc 14,
61 ss.

Mt 27,
1, 2.
11-14.
Mc 15,
1-5.

Jo 18,
28, 33.

μεν διαστρέφοντα τὸ ἔθνος ἡμῶν καὶ κολύοντα φόρους Καίσαρι
 3 διδόναι, λέγοντα ἑαυτὸν Χριστὸν βασιλέα εἶναι. ³ ὁ δὲ Πιλάτος 3
 ἠρώτησεν αὐτὸν λέγων Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ
 ἀποκριθεὶς αὐτῷ ἔφη Σὺ λέγεις. ⁴ ὁ δὲ Πιλάτος εἶπεν πρὸς 4
 τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ὄχλους Οὐδὲν εὐρίσκω αἴτιον ἐν τῷ ἀν-
 θρώπῳ τούτῳ. ⁵ οἱ δὲ ἐπίσχον λέγοντες ὅτι ἀνασείει τὸν λαόν, 5
 διδάσκων καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας, ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας
 ἕως ὧδε. ⁶ Πιλάτος δὲ ἀκούσας Γαλιλαίαν ἐπηρώτησεν εἰ ὁ ἄν- 6
 θρωπος Γαλιλαῖός ἐστιν, ⁷ καὶ ἐπιγινούς ὅτι ἐκ τῆς ἐξουσίας 7
 Ἡρώδου ἐστίν, ἀνέπεμψεν αὐτὸν πρὸς Ἡρώδη, ὅντα καὶ αὐτὸν
 ἐν Ἱερουσολύμοις ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις. ⁸ ὁ δὲ Ἡρώδης ἰδὼν 8
 τὸν Ἰησοῦν ἐχάρη λίαν· ἦν γὰρ θέλων ἐξ ἱκανοῦ ἰδεῖν αὐτὸν διὰ
 τὸ ἀκοῦειν περὶ αὐτοῦ, καὶ ἠλπίζεν τι σημεῖον ἰδεῖν ὑπ' αὐτοῦ
 γινόμενον. ⁹ ἐπηρώτα δὲ αὐτὸν ἐν λόγοις ἱκανοῖς· αὐτὸς δὲ οὐδὲν 9
 ἀπεκρίνατο αὐτῷ. ¹⁰ εἰστήκεισαν δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμμα- 10
 τεῖς ἐντόνως κατηγοροῦντες αὐτοῦ. ¹¹ ἐξουθενήσας δὲ αὐτὸν ὁ 11
 Ἡρώδης σὺν τοῖς στρατεύμασιν αὐτοῦ καὶ ἐμπαΐζας, περιβαλὼν
 ἐσθήτα λαμπρὰν ἀνέπεμψεν αὐτὸν τῷ Πιλάτῳ. ¹² ἐγένοντο δὲ 12
 φίλοι ὁ τε Πιλάτος καὶ ὁ Ἡρώδης ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ μετ' ἀλλή-
 λων· προὔπηρχον γὰρ ἐν ἔχθρᾳ ὄντες πρὸς ἑαυτούς.

Πιλάτος δὲ συγκαλεσάμενος τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ἄρχον- 13
 τας καὶ τὸν λαόν ¹⁴ εἶπεν πρὸς αὐτούς Προσηνέγκατέ μοι τὸν 14
 ἄνθρωπον τοῦτον ὡς ἀποστρέφοντα τὸν λαόν, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ
 ἐνώπιον ὑμῶν ἀνακρίνας οὐδὲν εὔρον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ αἴ-
 τιον ὧν κατηγορεῖτε κατ' αὐτοῦ. ¹⁵ ἀλλ' οὐδὲ Ἡρώδης· ἀνέπεμψα 15
 γὰρ ὑμᾶς πρὸς αὐτόν, καὶ ἰδοὺ οὐδὲν ἄξιον θανάτου ἐστὶν πε-
 πραγμένον αὐτῷ. ¹⁶ παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπόλυσω. ¹⁸ ἀνέκρα- 16 18
 γον δὲ παμπληθεὶ λέγοντες Ἄλγε τοῦτον, ἀπόλυσον δὲ ἡμῖν τὸν
 Βαραββᾶν· ¹⁹ ὅστις ἦν διὰ στάσιν τινα γενομένην ἐν τῇ πόλει 19
 καὶ φόνον βληθεὶς ἐν τῇ φυλακῇ. ²⁰ πάλιν οὖν ὁ Πιλάτος 20
 προσεφώνησεν, θέλων ἀπολύσαι τὸν Ἰησοῦν. ²¹ οἱ δὲ ἐπεφώνουν 21
 λέγοντες Σταύρου σταύρου αὐτόν. ²² ὁ δὲ τρίτον εἶπεν πρὸς αὐ- 22
 τοὺς Τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν οὗτος; οὐδὲν αἴτιον θανάτου εὔρον
 ἐν αὐτῷ· παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπόλυσω. ²³ οἱ δὲ ἐπέκειντο 23
 φωναῖς μεγάλαις αἰτούμενοι αὐτὸν σταυρωθῆναι, καὶ κατίσχον
 αἱ φωναὶ αὐτῶν καὶ τῶν ἀρχιερέων. ²⁴ καὶ Πιλάτος ἐπέκρινεν 24
 γενέσθαι τὸ αἶτημα αὐτῶν· ²⁵ ἀπέλυσεν δὲ τὸν διὰ στάσιν καὶ 25
 φόνον βεβλημένον εἰς φυλακὴν, ὃν ἤτουόντο, τὸν δὲ Ἰησοῦν παρέ-
 δωκεν τῷ θελήματι αὐτῶν.

Mt 27,
15-26.Mc 15,
6-15.Jo 18,
39 ss.

2. om ἡμῶν ... Καίσαρι φόρους διδόναι 3. ἐπηρώτησεν 8. ἀκοῦειν
 πολλά 11. περιβαλὼν αὐτόν 17. Ἀνάγκη δὲ εἶχεν ἀπολύειν αὐτοῖς
 κατὰ ἐορτὴν ἓνα. 18. ἀνέκραξαν 19. βεβλημένος εἰς φυλακὴν 21. Σταύ-
 ρωσον bis 24. ὁ δὲ Πιλάτος 25. ἀπέλυσε δὲ αὐτοῖς ... εἰς τὴν

- 26 Καὶ ὡς ἀπήγαγον αὐτόν, ἐπιλαβόμενοι Σίμωνά τινα Κυρη- Mt 27, 32.
Mc 15, 21.
Jo 19, 17.
 ναῖον ἐρχόμενον ἀπ' ἀγροῦ ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸν σταυρὸν φέρειν
 27 ὅπισθεν τοῦ Ἰησοῦ. 27 ἠκολούθει δὲ αὐτῷ πολὺ πλῆθος τοῦ λαοῦ
 28 καὶ γυναικῶν, αἱ καὶ ἐκόπτοντο καὶ ἐθρήνον αὐτόν. 28 στραφεῖς
 δὲ πρὸς αὐτὰς Ἰησοῦς εἶπεν Θυγατέρες Ἱερουσαλήμ, μὴ κλαίετε
 29 ἐπ' ἐμέ· πλὴν ἐφ' ἐναντίς κλαίετε καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ὑμῶν, 29 ὅτι
 ἰδοὺ ἔρχονται ἡμέραι ἐν αἷς ἐροῦσιν Μακάριαι αἱ στεῖραι, καὶ αἱ
 30 κοιλίαι αἱ οὐκ ἐγέννησαν, καὶ μαστοὶ οἱ οὐκ ἔθρεψαν. 30 τότε
 ἄρξονται λέγειν τοῖς ὄρεσιν Πέσατε ἐφ' ἡμᾶς, καὶ τοῖς βουνοῖς
 31 Καλύψατε ἡμᾶς· 31 ὅτι εἰ ἐν τῷ ἄγρῳ ξύλω ταῦτα ποιοῦσιν, ἐν
 32 τῷ ξηρῷ τί γένηται; 32 ἤγοντο δὲ καὶ ἕτεροι δύο κακοῦργοι σὺν
 αὐτῷ ἀναιρεθῆναι.
 33 Καὶ ὅτε ἀπῆλθον ἐπὶ τὸν τόπον τὸν καλούμενον Κρανίον, Mt 27,
33-44.
Mc 15,
22-32.
Jo 19,
23, 24.
 ἐκεῖ ἐσταύρωσαν αὐτόν καὶ τοὺς κακοῦργους, ὃν μὲν ἐκ δεξιῶν,
 34 ὃν δὲ ἐξ ἀριστερῶν. 34 ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔλεγεν Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς·
 οὐ γὰρ οἶδασιν τί ποιοῦσιν. διαμεριζόμενοι δὲ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ
 35 ἔβαλον κλήρους. 35 καὶ εἰστήκει ὁ λαὸς θεωρῶν· ἐξεμνηστίζον
 δὲ καὶ οἱ ἄρχοντες λέγοντες Ἄλλους ἔσωσεν, σωσάτω ἑαυτόν, εἰ
 36 οὗτός ἐστιν ὁ Χριστὸς τοῦ θεοῦ ὁ ἐκλεκτός. 36 ἐνέπαιξαν δὲ
 αὐτῷ καὶ οἱ στρατιῶται προσερχόμενοι, ὄξος προσφέροντες αὐτῷ
 37 37 καὶ λέγοντες Εἰ σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, σῶσον σεαυ- Jo 19, 19.
 38 τόν. 38 ἦν δὲ καὶ ἐπιγραφὴ ἐπ' αὐτῷ Ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων
 39 οὗτος. 39 Εἰς δὲ τῶν κρεμασθέντων κακοῦργων ἐβλασφήμει αὐ-
 40 τόν Οὐχὶ σὺ εἶ ὁ Χριστός; σῶσον σεαυτόν καὶ ἡμᾶς. 40 ἀποκρι-
 θείς δὲ ὁ ἕτερος ἐπιτιμῶν αὐτῷ ἔφη Οὐδὲ φοβῆ σὺ τὸν θεόν,
 41 ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι εἶ; 41 καὶ ἡμεῖς μὲν δικαίως, ἄξια γάρ
 ὦν ἐπράξαμεν ἀπολαμβάνομεν· οὗτος δὲ οὐδὲν ἄτοπον ἐπραξεν.
 42 42 καὶ ἔλεγεν Ἰησοῦ, μνήσθητί μου ὅταν ἔλθης ἐν τῇ βασιλείᾳ
 43 σου. 43 καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἀμὴν σοι λέγω, σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔση
 44 ἐν τῷ παραδείσῳ. 44 Καὶ ἦν ἤδη ὥσεὶ ὥρα ἕκτη καὶ σκότος Mt 27,
43-56.
Mc 15,
33-41.
 45 ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης, 45 καὶ ἐσκοτίσθη ὁ
 46 ἥλιος, καὶ ἐσχίσθη τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ μέσον. 46 καὶ
 φωνήσας φωνῇ μεγάλῃ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Πάτερ, εἰς χεῖράς σου
 47 παρατίθειμαι τὸ πνεῦμά μου. τοῦτο δὲ εἰπὼν ἐξέπνευσεν. 47 ἰδὼν
 δὲ ὁ ἐκατόνταρχος τὸ γενόμενον ἐδόξαζεν τὸν θεὸν λέγων Ὁντως
 48 ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος ἦν. 48 καὶ πάντες οἱ συμπαραγενό-

26. Σίμωνός τινος Κυρηναίου τοῦ ἐρχομένου 28. ὁ Ἰησοῦς 29. καὶ αἱ: om αἱ... ἔθρεψαν: ἐθῆλασαν 30. Πίστετε 34. κλήρον 35. σὺν αὐτοῖς λέγοντες... ὁ τοῦ θεοῦ ἐκλεκτός 36. ἐνέπαιζον... καὶ ὄξος 38. γεγραμμένη ἐπ' αὐτῷ γράμμασιν Ἑλληνικοῖς καὶ Ῥωμαϊκοῖς καὶ Ἑβραϊκοῖς· Οὗτός ἐστιν ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων 39. Οὐχί: λέγων· Εἰ 40. ἐπιτιμῶν αὐτῷ ἔφη: ἐπετίμα αὐτῷ λέγων 42. τῷ Ἰησοῦ· Μνήσθητί μου, κύριε 43. αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς... λέγω σοι 44. Καὶ ἦν: Ἦν δὲ... om ἤδη 46. παραθῆ-σομαι... τοῦτο δέ: καὶ ταῦτα 47. ἐδόξασε

μενοι ὄχλοι ἐπὶ τὴν θεωρίαν ταύτην, θεωρήσαντες τὰ γενόμενα, τύπτοντες τὰ στήθη ὑπέστρεφον. ⁴⁹ εἰστήκεισαν δὲ πάντες οἱ ⁴⁹ γνωστοὶ αὐτῷ μακρόθεν, καὶ γυναῖκες αἱ συνακολουθήσασαι αὐτῷ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, ὁρῶσαι ταῦτα.

Μτ 27, 51-60. Καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ὀνόματι Ἰωσήφ βουλευτῆς ὑπάρχων, ἀνὴρ 50 ἀγαθὸς καὶ δίκαιος, ⁵¹ οὗτος οὐκ ἦν συγκατατεθειμένος τῇ βουλῇ 51 καὶ τῇ πράξει αὐτῶν, ἀπὸ Ἀριμαθαίας πόλεως τῶν Ἰουδαίων, ὃς προσεδέχeto τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, ⁵² οὗτος προσελθὼν τῷ 52 Πιλάτῳ ἤτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, ⁵³ καὶ καθελὼν ἐνετύλλεξεν 53 αὐτὸ σινδόνι, καὶ ἔθηκεν αὐτὸν ἐν μνήματι λαξευτῷ, οὗ οὐκ ἦν οὐδεὶς οὐπω κείμενος. ⁵⁴ καὶ ἡμέρα ἦν παρασκευῆ· σάββατον 54 ἐπέφωσκεν.

Μτ 27, 61. Κατακολουθήσασαι δὲ γυναῖκες, αἵτινες ἦσαν συνεληλυθυῖαι 55 αὐτῷ ἐκ τῆς Γαλιλαίας, ἐθεάσαντο τὸ μνημεῖον καὶ ὡς ἐτέθη τὸ σῶμα αὐτοῦ, ⁵⁶ ὑποστρέψασαι δὲ ἠτοίμασαν ἀρώματα καὶ μύρα· 56 καὶ τὸ μὲν σάββατον ἡσύχασαν κατὰ τὴν ἐντολήν.

XXIV.

Resurrectio. Viatores Emmauntini. Jesus rediuv. cum discipulis versatur et ultima mandata dat. Discessio in coelum.

Μτ 28, 1-10. Τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων ὄρθρον βαθέως ἦλθον ἐπὶ τὸ 1 μνημα φέρουσαι ἃ ἠτοίμασαν ἀρώματα. ² εὔρον δὲ τὸν λίθον 2 ἀποκεκλισμένον ἀπὸ τοῦ μνημείου, ³ εἰσελθοῦσαι δὲ οὐχ εὔρον 3 τὸ σῶμα. ⁴ καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἀπορεῖσθαι αὐτὰς περὶ τούτου, 4 καὶ ἰδοὺ ἄνδρες δύο ἐπέστησαν αὐταῖς ἐν ἐσθήσεσιν ἀστραπτού- 5 σαις· ⁵ ἐμφόβων δὲ γενομένων αὐτῶν καὶ κλινουσῶν τὰ πρόσωπα 5 εἰς τὴν γῆν, εἶπαν πρὸς αὐτάς Τί ζητεῖτε τὸν ζῶντα μετὰ τῶν νεκρῶν; ⁶ οὐκ ἔστιν ὧδε, ἀλλὰ ἠγέρθη. μνήσθητε ὡς ἐλάλησεν 6 ὑμῖν ἔτι ὢν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, ⁷ λέγων τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ὅτι 7 δεῖ παραδοθῆναι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων ἀμαρτωλῶν καὶ σταυρω- 8 θῆναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστῆναι. ⁸ καὶ ἐμνήσθησαν τῶν 8 ῥημάτων αὐτοῦ, ⁹ καὶ ὑποστρέψασαι ἀπὸ τοῦ μνημείου ἀπήγγει- 9 λαν ταῦτα πάντα τοῖς ἑνδεκα καὶ πᾶσιν τοῖς λοιποῖς. ¹⁰ ἦσαν 10 δὲ ἡ Μαγδαληνὴ Μαρία καὶ Ἰωάννα καὶ Μαρία ἡ Ἰακώβου καὶ αἱ λοιπαὶ σὺν αὐταῖς αἱ ἔλεγον πρὸς τοὺς ἀποστόλους ταῦτα. ¹¹ καὶ ἐφάνησαν ἐνώπιον αὐτῶν ὡσεὶ λῆρος τὰ ῥήματα αὐτῶν, 11 καὶ ἠπίστον αὐταῖς.

48. θεωροῦντες... ἐαυτῶν τὰ στήθη 49. οἱ γνωστοὶ αὐτοῦ 51. ὃς καὶ προσεδέχeto καὶ αὐτός 53. καθελών: add αὐτό... ἔθηκεν αὐτό... οὐδέπω οὐδεὶς 54. καὶ σάββατον 55. Κατακολ. δὲ καὶ

XXIV. 1. βαθέως... ἀρώματα· καὶ τινες σὺν αὐταῖς. 3. καὶ εἰσελθοῦσαι... τὸ σῶμα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ 4. διαπορεῖσθαι... δύο ἄνδρες 5. τὸ πρόσωπον... εἶπον 6. ἀλλ' 7. ὅτι δεῖ ante τὸν υἱὸν pon 10. ἡ Ἰακώβου: om ἡ 12. Ὁ δὲ Πέτρος ἀναστάς ἔδραμεν ἐπὶ τὸ μνημεῖον· καὶ

13 Καὶ ἰδὸν δύο ἐξ αὐτῶν ἦσαν πορευόμενοι ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ Mc 16,
12, 13.
εἰς κώμην ἀπέχουσαν σταδίους ἐξήκοντα ἀπὸ Ἱερουσαλήμ, ἣ ὄνομα
14 Ἐμμαούς, ¹⁴ καὶ αὐτοὶ ὁμίλων πρὸς ἀλλήλους περὶ πάντων τῶν
15 συμβεβηκότων τούτων. ¹⁵ καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὁμίλειν αὐτοὺς καὶ
16 συνζητεῖν, καὶ αὐτὸς Ἰησοῦς ἐγγίσας συνεπορεύετο αὐτοῖς. ¹⁶ οἱ
17 δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἐκρατοῦντο τοῦ μὴ ἐπιγνῶναι αὐτόν. ¹⁷ εἶπεν
δὲ πρὸς αὐτούς Τίνας οἱ λόγοι οὗτοι, οὓς ἀντιβάλλετε πρὸς ἀλ-
18 λήλους περιπατοῦντες σκυθρωποὶ; ¹⁸ ἀποκριθεὶς δὲ εἰς, ἣ ὄνομα
Κλεόπας, εἶπεν πρὸς αὐτόν Σὺ μόνος παροικεῖς Ἱερουσαλήμ καὶ
19 οὐκ ἔγνωσ τὰ γενόμενα ἐν αὐτῇ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις; ¹⁹ καὶ
εἶπεν αὐτοῖς Ποῖα; οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ Τὰ περὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναζω-
20 ραίου, ὃς ἐγένετο ἀνὴρ προφήτης δυνατὸς ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ ἐναν-
20 τίον τοῦ θεοῦ καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ, ²⁰ ὅπως τε παρέδωκαν αὐ-
τὸν οἱ ἄρχιερεῖς καὶ οἱ ἄρχοντες ἡμῶν εἰς κοῦμα θανάτου καὶ
21 ἐσταύρωσαν αὐτόν. ²¹ ἡμεῖς δὲ ἠλπίζομεν ὅτι αὐτὸς ἐστὶν ὁ μέλ-
λων λυτροῦσθαι τὸν Ἰσραὴλ· ἀλλὰ γε καὶ σὺν πᾶσιν τούτοις
22 τρίτην ταύτην ἡμέραν ἄγει σήμερον ἀφ' οὗ ταῦτα ἐγένετο. ²² ἀλλὰ
καὶ γυναικῆς τινες ἐξ ἡμῶν ἐξέστησαν ἡμᾶς, γενόμεναι ὀρθριναὶ
23 ἐπὶ τὸ μνημεῖον, ²³ καὶ μὴ εὑροῦσαι τὸ σῶμα αὐτοῦ ἦλθον λέ-
γουσαι καὶ ὀπτασίαν ἀγγέλων ἐωρακέναι, οἱ λέγουσιν αὐτὸν ζῆν.
24 ²⁴ καὶ ἀπῆλθόν τινες τῶν σὺν ἡμῖν ἐπὶ τὸ μνημεῖον, καὶ εὔρον
25 οὕτως καθὼς καὶ αἱ γυναικῆς εἶπον, αὐτὸν δὲ οὐκ εἶδον. ²⁵ καὶ
αὐτὸς εἶπεν πρὸς αὐτούς Ὡ ἀνόητοι καὶ βραδεῖς τῇ καρδίᾳ τοῦ
26 πιστεύειν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐλάλησαν οἱ προφῆται. ²⁶ οὐχὶ ταῦτα
ἔδει παθεῖν τὸν Χριστὸν καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ;
27 ²⁷ καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ Μουσέως καὶ ἀπὸ πάντων τῶν προφητῶν
28 διερμήνευεν αὐτοῖς ἐν πάσαις ταῖς γραφαῖς τὰ περὶ αὐτοῦ. ²⁸ καὶ
ἤγγισαν εἰς τὴν κώμην οὗ ἐπορεύοντο, καὶ αὐτὸς προσεποιεῖτο
29 ποθέωτερον πορεύεσθαι. ²⁹ καὶ παρεβιάσαντο αὐτὸν λέγοντες
Μεῖνον μεθ' ἡμῶν, ὅτι πρὸς ἑσπέραν ἐστὶν καὶ κέκλικεν ἤδη ἡ
30 ἡμέρα. καὶ εἰσῆλθεν τοῦ μεῖναι σὺν αὐτοῖς. ³⁰ καὶ ἐγένετο ἐν
τῷ κατακλιθῆναι αὐτὸν μετ' αὐτῶν λαβὼν τὸν ἄρτον εὐλόγησεν
31 καὶ κλάσας ἐπέδιδον αὐτοῖς. ³¹ αὐτῶν δὲ διηνοιχθήσαν οἱ ὀφθαλ-
μοί, καὶ ἐπέγνωσαν αὐτόν· καὶ αὐτὸς ἄφαντος ἐγένετο ἀπ' αὐ-
32 τῶν. ³² καὶ εἶπαν πρὸς ἀλλήλους Οὐχὶ ἡ καρδία ἡμῶν καιομένη
ἦν ἐν ἡμῖν, ὡς ἐλάλει ἡμῖν ἐν τῇ ὁδῷ, ὡς διηνοιγεν ἡμῖν τὰς
33 γραφάς; ³³ Καὶ ἀναστάντες αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερου-
σαλήμ, καὶ εὔρον ἡθροισμένους τοὺς ἑνδεκα καὶ τοὺς σὺν αὐ-

παρακύψας βλέπει τὰ ὀθόνια κείμενα μόνα· καὶ ἀπῆλθε, πρὸς ἑαυτὸν
θαυμάζων τὸ γεγονός. 15. συζητεῖν ... ὁ Ἰησοῦς 17. σκυθρωποί:
praem καὶ ἐστέ 18. ὁ εἰς ... ἐν Ἱερουσαλήμ 21. om καὶ 22. ὀρθριαι
24. οὕτω 27. διερμήνευεν ... αὐτοῦ: ε (non se) ἑαυτοῦ 28. ποθέω-
τέρω 29. om ἡδη 32. εἶπον ... ὡς secundum: καὶ ὡς 33. συνηθροισ-
σμένους

τοῖς, ³⁴ λέγοντας ὅτι ἠγγέρθη ὁ κύριος ὄντως καὶ ὤφθη Σίμωνι. ³⁴
³⁵ καὶ αὐτοὶ ἐξηγούντο τὰ ἐν τῇ ὁδῷ καὶ ὡς ἐγνώσθη αὐτοῖς ἐν ³⁵
 τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου.

Jo 20,
19 ss.

Ταῦτα δὲ αὐτῶν λαλούντων αὐτὸς ἔστη ἐν μέσῳ αὐτῶν. ³⁶
³⁷ πτοηθέντες δὲ καὶ ἔμφοβοι γενόμενοι ἐδόκουν πνεῦμα θεωρεῖν. ³⁷
³⁸ καὶ εἶπεν αὐτοῖς Τί τεταραγμένοι ἐστέ, καὶ τί διαλογισμοὶ ἀνα- ³⁸
 βαίνουσιν ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν; ³⁹ ἴδετε τὰς χεῖράς μου καὶ τοὺς ³⁹
 πόδας μου, ὅτι ἐγὼ εἼμι αὐτός· ψηλαφήσατέ με καὶ ἴδετε, ὅτι
 πνεῦμα σὰρκα καὶ ὀστέα οὐκ ἔχει καθὼς ἐμὲ θεωρεῖτε ἔχοντα.
⁴¹ ἔτι δὲ ἀπιστούντων αὐτῶν ἀπὸ τῆς χαρᾶς καὶ θαυμαζόντων, ⁴¹
 εἶπεν αὐτοῖς Ἔχετε τι βρώσιμον ἐνθάδε; ⁴² οἱ δὲ ἐπέδωκαν αὐτῷ ⁴²
 ἰχθύος ὀπτοῦ μέρος καὶ ἀπὸ μελισσίου κηρίου· ⁴³ καὶ λαβῶν ⁴³
 ἐνώπιον αὐτῶν ἔφαγεν.

Εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς Οὗτοι οἱ λόγοι μου, οὓς ἐλάλησα ⁴⁴
 πρὸς ὑμᾶς ἔτι ὡν σὺν ὑμῖν, ὅτι δεῖ πληρωθῆναι πάντα τὰ γεγραμ-
 μένα ἐν τῷ νόμῳ Μωυσέως καὶ προφήταις καὶ ψαλμοῖς περὶ
 ἐμοῦ. ⁴⁵ τότε διήνοιξεν αὐτῶν τὸν νοῦν τοῦ συνίεναι τὰς γραφάς, ⁴⁵
⁴⁶ καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὅτι οὕτως γέγραπται παθεῖν τὸν Χριστὸν καὶ ⁴⁶
 ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, ⁴⁷ καὶ κηρυχθῆναι ἐπὶ τῷ ⁴⁷
 ὀνόματι αὐτοῦ μετάνοιαν καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν εἰς πάντα τὰ
 ἔθνη, ἀρξάμενοι ἀπὸ Ἱερουσαλήμ. ⁴⁸ ὑμεῖς μάρτυρες τούτων. ⁴⁸
⁴⁹ καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἐξαποστέλλω τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρὸς μου ἐφ' ⁴⁹
 ὑμᾶς· ὑμεῖς δὲ καθίστατε ἐν τῇ πόλει ἕως οὗ ἐνδύσησθε ἐξ ὕψους
 δύναμιν.

Mc 16, 19.

Act 1,
9 ss.

Ἐξήγαγεν δὲ αὐτοὺς ἕξω ἕως εἰς Βηθανίαν, καὶ ἐπάρας τὰς ⁵⁰
 χεῖρας αὐτοῦ εὐλόγησεν αὐτούς. ⁵¹ καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εὐλογεῖν ⁵¹
 αὐτὸν αὐτοὺς διέστη ἀπ' αὐτῶν. ⁵² καὶ αὐτοὶ ὑπέστρεψαν εἰς ⁵²
 Ἱερουσαλήμ μετὰ χαρᾶς μεγάλης, ⁵³ καὶ ἦσαν διὰ παντός ἐν τῷ ⁵³
 ἱερῷ αἰνοῦντες καὶ εὐλογοῦντες τὸν θεόν.

36. αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς ... add in fine καὶ λέγει αὐτοῖς· Εἰρήνῃ ὑμῖν. 38.
 καὶ τί: καὶ διὰ τί ... ἐν ταῖς καρδίαις 39. αὐτὸς ἐγὼ εἼμι 40. Καὶ
 τοῦτο εἰπὼν ἐπέδειξεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας. 44. πρὸς αὐ-
 τοὺς: αὐτοῖς ... οὐκ μου 46. οὕτω γέγραπται καὶ οὕτως ἔδει παθεῖν 47.
 ἀρξάμενον 48. ὑμεῖς δὲ ἐστε μάρτυρες 49. ἀποστέλλω ... πόλει Ἱε-
 ρουσαλήμ ... δύναμιν ἐξ ὕψους 51. add in fine καὶ ἀνεφέρτε εἰς τὸν
 οὐρανόν 52. καὶ αὐτοί: add προσκυνήσαντες αὐτόν 53. add in fine
 Ἀμήν.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ
ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ.

I.

Verbum caro factum. Testimonium Johannis baptistae; immersio Jesu. Andreas cum socio, Petrus, Philippus, Nathanael.

- 1 Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεόν, καὶ
2 3 θεὸς ἦν ὁ λόγος. 2 οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν θεόν. 3 πάντα
δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν ὃ γέγονεν.
4 5 4 ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν, καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων· 5 καὶ
τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει, καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαβεν.
6 6 Ἐγένετο ἄνθρωπος, ἀπεσταλμένος παρὰ θεοῦ, ὄνομα αὐτῷ
7 Ἰωάννης· 7 οὗτος ἦλθεν εἰς μαρτυρίαν, ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ
8 φωτός, ἵνα πάντες πιστεύσωσιν δι' αὐτοῦ. 8 οὐκ ἦν ἐκεῖνος τὸ
9 φῶς, ἀλλ' ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός. 9 Ἦν τὸ φῶς τὸ
ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον, ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον.
10 10 ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ ὁ κόσμος
11 αὐτὸν οὐκ ἔγνω. 11 εἰς τὰ ἴδια ἦλθεν, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ
12 παρέλαβον. 12 ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν
13 τέκνα θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, 13 οἱ
οὐκ ἐξ αἱμάτων οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκὸς οὐδὲ ἐκ θελήματος
14 ἀνδρὸς ἀλλ' ἐκ θεοῦ ἐγεννήθησαν. 14 καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο
καὶ ἐσκήρωςεν ἐν ἡμῖν, καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν
ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρός, πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας.
15 15 Ἰωάννης μαρτυρεῖ περὶ αὐτοῦ καὶ κέκραγεν λέγων Οὗτος ἦν 1, 30.
ὃν εἶπον Ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι
16 πρῶτός μου ἦν. 16 ὅτι ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες
17 ἐλάβομεν, καὶ χάριν ἀντὶ χάριτος· 17 ὅτι ὁ νόμος διὰ Μωυσέως
ἐδόθη, ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο.
18 18 θεὸν οὐδεὶς ἑώρακεν πώποτε· ὁ μονογενὴς υἱὸς ὁ ὢν εἰς τὸν 6, 46.
κόλπον τοῦ πατρὸς, ἐκεῖνος ἐξηγήσατο.
19 Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ Ἰωάννου, ὅτε ἀπέστειλαν οἱ
Ἰουδαῖοι ἐξ Ἱερουσολύμων ἱερεῖς καὶ Λευίτας, ἵνα ἐρωτήσωσιν
20 αὐτόν Σὺ τίς εἶ; 20 καὶ ὁμολόγησεν καὶ οὐκ ἠρνήσατο, καὶ ὁμο-
21 λόγησεν ὅτι ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ὁ Χριστός. 21 καὶ ἠρώτησαν αὐτόν Τί
οὖν; Ἡλίας εἶ σύ; καὶ λέγει Οὐκ εἰμί. Ὁ προφήτης εἶ σύ; καὶ
22 ἀπεκρίθη Οὐ. 22 εἶπαν οὖν αὐτῷ Τίς εἶ; ἵνα ἀποκρισὶν δῶμεν
23 τοῖς πέμψασιν ἡμᾶς· τί λέγεις περὶ σεαυτοῦ; 23 ἔφη Ἐγὼ φωνὴ
βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ Εὐθύνατε τὴν ὁδὸν κυρίου, καθὼς εἶπεν
24 Ἡσαΐας ὁ προφήτης. 24 καὶ ἀπεσταλμένοι ἦσαν ἐκ τῶν Φαρι-

Mt 3, 1.
Mc 1, 4.
Lc 3, 2.

1, 30.

6, 46.

*Es 40, 3.
Mt 3, 3.
Mc 1, 3.
Lc 3, 4.

I. 16. ὅτι: καὶ 20. οὐκ εἰμὶ ἐγώ 22. εἶπον 24. οἱ ἀπεσταλμένοι

Μτ 3, 11. σαίων, ²⁵ καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν καὶ εἶπαν αὐτῷ Τί οὖν βαπτίζεις, ²⁵
 Mc 1, 7s. εἰ σὺ οὐκ εἶ ὁ Χριστὸς οὐδὲ Ἠλίας οὐδὲ ὁ προφήτης; ²⁶ ἀπεκρίθη ²⁶
 Lc 3, 16. αὐτοῖς ὁ Ἰωάννης λέγων Ἐγὼ βαπτίζω ἐν ὕδατι· μέσος ὑμῶν
 Act 13, 25. στήκει ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε, ²⁷ ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος, οὗ οὐκ ²⁷
 εἰμί ἐγὼ ἄξιος ἵνα λύσω αὐτοῦ τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος.
²⁸ ταῦτα ἐν Βηθανίᾳ ἐγένετο πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ὅπου ἦν Ἰωάν- ²⁸
 νης βαπτίζων.

1, 36. Τῇ ἐπαύριον βλέπει τὸν Ἰησοῦν ἐρχόμενον πρὸς αὐτόν, καὶ ²⁹
 λέγει Ἴδε ὁ ἄμνος τοῦ θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου.
 1, 15. 27. ³⁰ οὗτός ἐστιν ὑπὲρ οὗ ἐγὼ εἶπον Ὅπισω μου ἔρχεται ἀνὴρ ὃς ³⁰
 ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν. ³¹ κἀγὼ οὐκ ἤδειν ³¹
 αὐτόν, ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ τῷ Ἰσραήλ, διὰ τοῦτο ἤλθον ἐγὼ ἐν
 τῷ ὕδατι βαπτίζων. ³² καὶ ἐμαρτύρησεν Ἰωάννης λέγων ὅτι ³²
 Mc 1, 16. τεθέσθαι τὸ πνεῦμα καταβαῖνον ὡς περιστερὰν ἐξ οὐρανοῦ, καὶ
 Mc 1, 10. ἔμεινεν ἐπ' αὐτόν. ³³ κἀγὼ οὐκ ἤδειν αὐτόν, ἀλλ' ὁ πέμψας με ³³
 Lc 3, 22. βαπτίζειν ἐν ὕδατι, ἐκεῖνός μοι εἶπεν Ἐφ' ὃν ἂν ἴδῃς τὸ πνεῦμα
 καταβαῖνον καὶ μένον ἐπ' αὐτόν, οὗτός ἐστιν ὁ βαπτίζων ἐν πνεύ-
 ματι ἁγίῳ. ³⁴ κἀγὼ ἐώρακα, καὶ μεμαρτύρηκα ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ ³⁴
 υἱὸς τοῦ θεοῦ.

1, 29. Τῇ ἐπαύριον πάλιν εἰστήκει Ἰωάννης καὶ ἐκ τῶν μαθητῶν ³⁵
 αὐτοῦ δύο, ³⁶ καὶ ἐμβλέψας τῷ Ἰησοῦ περιπατοῦντι λέγει Ἴδε ὁ ³⁶
 ἄμνος τοῦ θεοῦ. ³⁷ καὶ ἤκουσαν αὐτοῦ οἱ δύο μαθηταὶ λαλοῦν- ³⁷
 τος, καὶ ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ. ³⁸ στραφεῖς δὲ ὁ Ἰησοῦς καὶ ³⁸
 θεασάμενος αὐτοὺς ἀκολουθοῦντας λέγει αὐτοῖς ³⁹ Τί ζητεῖτε; οἱ ³⁹
 δὲ εἶπαν αὐτῷ Ῥαββί, ὃ λέγεται ἐρμηνευσόμενον διδάσκαλε, ποῦ
 μένεις; ⁴⁰ λέγει αὐτοῖς Ἐρχεσθε καὶ ὄψεσθε. ἤλθον οὖν καὶ ⁴⁰
 εἶδαν ποῦ μένει, καὶ παρ' αὐτῷ ἔμειναν τὴν ἡμέραν ἐκείνην· ὥρα
 ἦν ὡς δεκάτῃ. ⁴¹ ἦν Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος Πέτρου εἰς ἐκ ⁴¹
 τῶν δύο τῶν ἀκουσάντων παρὰ Ἰωάννου καὶ ἀκολουθησάντων
 αὐτῷ· ⁴² εὐρίσκει οὗτος πρῶτος τὸν ἀδελφὸν τὸν ἴδιον Σίμωνα ⁴²
 καὶ λέγει αὐτῷ Εὐρήκαμεν τὸν Μεσσίαν, ὃ ἐστιν μεθερμηνευσόμε-
 νον Χριστός. ⁴³ ἤγαγεν αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. ἐμβλέψας αὐτῷ ⁴³
 ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Σὺ εἶ Σίμων ὁ υἱὸς Ἰωνᾶ, σὺ κληθήσῃ Κηφᾶς, ὃ
 ἐρμηνεύεται Πέτρος.

Τῇ ἐπαύριον ἠθέλησεν ἐξελθεῖν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, καὶ ⁴⁴
 εὐρίσκει Φίλιππον. καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ἀκολούθει μοι.
⁴⁵ ἦν δὲ ὁ Φίλιππος ἀπὸ Βηθσαϊδά, ἐκ τῆς πόλεως Ἀνδρέου καὶ ⁴⁵
 Πέτρου. ⁴⁶ εὐρίσκει Φίλιππος τὸν Ναθαναὴλ καὶ λέγει αὐτῷ ⁴⁶

25. εἶπον ... οὐδέ bis: οὔτε 26. μέσος δέ ... στήκει: ἔστηκεν 27. αὐ-
 τός ἐστιν ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος, ὃς ἔμπροσθέν μου γέγονεν ... ἐγὼ ante
 οὐκ ρον 28. Βηθανία: Βηθαβαρά 29. βλέπει ὁ Ἰωάννης 30. ὑπὲρ:
 περί 32. ὡςτε περιστεράν 35. ὁ Ἰωάννης 39. εἶπον 40. ὄψεσθε:
 ἴδετε ... ἤλθον καὶ εἶδον ... ὥρα δέ 42. ὁ Χριστός 43. καὶ ἤγαγεν ...
 ἐμβλέψας δέ 44. ἠθέλησεν ὁ Ἰησοῦς ... om ὁ Ἰησοῦς

Ὁν ἔγραψεν Μωσῆς ἐν τῷ νόμῳ καὶ οἱ προσφῆται, εὐρόηκαμεν,
 47 Ἰησοῦν τὸν υἱὸν τοῦ Ἰωσήφ τὸν ἀπὸ Ναζαρέτ. 47 καὶ εἶπεν
 αὐτῷ Ναθαναὴλ Ἐκ Ναζαρέτ δύναται τι ἀγαθὸν εἶναι; λέγει
 48 αὐτῷ ὁ Φίλιππος Ἐρχου καὶ ἴδε. 48 εἶδεν Ἰησοῦς τὸν Ναθαναὴλ
 ἐρχόμενον πρὸς αὐτὸν καὶ λέγει περὶ αὐτοῦ Ἴδε ἀληθῶς Ἰσραηλῆτης,
 49 ἐν ᾧ δόλος οὐκ ἔστιν. 49 λέγει αὐτῷ Ναθαναὴλ Πόθεν με γινώ-
 σκεις; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ Πρὸ τοῦ σε Φίλιππον φω-
 50 νῆσαι ὄντα ὑπὸ τὴν σκῆην εἶδόν σε. 50 ἀπεκρίθη αὐτῷ Ναθαναὴλ
 Ῥαββί, σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, σὺ ὁ βασιλεὺς εἶ τοῦ Ἰσραὴλ.
 51 51 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ Ὅτι εἰπόν σοι ὅτι εἶδόν σε
 52 ὑποκάτω τῆς σκῆης, πιστεύεις; μεῖζω τούτων ὄψη. 52 καὶ λέγει
 αὐτῷ Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅψεσθε τὸν οὐρανὸν ἀνεφρότα καὶ
 τοὺς ἀγγέλους τοῦ θεοῦ ἀναβαίοντας καὶ καταβαίοντας ἐπὶ τὸν
 υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου.

II.

Jesus Canae vinum ex aqua facit. Mercatores templo pulsi; templum
 triduo restituendum. Jesus fidem habentibus non confidens.

1 Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ γάμος ἐγένετο ἐν Κανᾷ τῆς Γαλι-
 2 λαιᾶς, καὶ ἦν ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ ἐκεῖ. 2 ἐκλήθη δὲ καὶ ὁ Ἰησοῦς
 3 καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὸν γάμον. 3 καὶ ὑστερήσαντος οἴνου
 4 λέγει ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ πρὸς αὐτόν Οἶνον οὐκ ἔχουσιν. 4 λέγει
 αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Τί ἐμοὶ καὶ σοί, γύναι; οὐπω ἤκει ἡ ὥρα μου.
 5 5 λέγει ἡ μήτηρ αὐτοῦ τοῖς διακόνοις Ὅτι ἂν λέγῃ ὑμῖν, ποιήσατε.
 6 6 ἦσαν δὲ ἐκεῖ λίθιναι ὑδρίαὶ ἕξ κατὰ τὸν καθαρισμόν τῶν Ἰου-
 7 δαίων κείμεναι, χωροῦσαι ἀνὰ μετρητὰς δύο ἢ τρεῖς. 7 λέγει
 αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Γεμίσατε τὰς ὑδρίας ὕδατος. καὶ ἐγένισαν
 8 αὐτὰς ἕως ἄνω. 8 καὶ λέγει αὐτοῖς Ἀντλήσατε νῦν καὶ φέρετε
 9 τῷ ἀρχιτρικλίνῳ. καὶ ἤνεγκαν. 9 ὡς δὲ ἐγένεσθε ὁ ἀρχιτρικλίνος
 τὸ ὕδωρ οἶνον γεγενημένον, καὶ οὐκ ᾔδει πόθεν ἐστίν, οἱ δὲ διά-
 10 κωνοι ᾔδεισαν οἱ ἠντληκότες τὸ ὕδωρ, φωνεῖ τὸν νυμφίον ὁ ἀρχι-
 11 τρικλίνος 10 καὶ λέγει αὐτῷ Πᾶς ἄνθρωπος πρῶτον τὸν καλὸν
 οἶνον τίθησιν, καὶ ὅταν μεθυσθῶσιν, τότε τὸν ἐλάσσω· σὺ τετῆ-
 11 ρηκας τὸν καλὸν οἶνον ἕως ἄρτι. 11 Ταύτην ἐποίησεν ἀρχὴν τῶν
 σημείων ὁ Ἰησοῦς ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἐφανερώσεν τὴν
 12 δόξαν αὐτοῦ, καὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. 12 μετὰ
 τοῦτο κατέβη εἰς Καφαρναοὺμ αὐτὸς καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ οἱ
 ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ἐκεῖ ἔμειναν οὐ πολλὰς
 ἡμέρας.

46. Ναζαρέθ 47. Ναζαρέθ ... ὁ Φίλιππος: om ὁ 48. ὁ Ἰησοῦς
 49. ὁ Ἰησοῦς 50. ἀπεκρίθη Ναθαναὴλ καὶ λέγει αὐτῷ ... εἶ ὁ βασιλεὺς
 51. om ὅτι secundum ... ὄψει 52. ἀπ' ἄρτι ὄψεσθε

II. 6. ὑδρίαὶ λίθιναι ... κείμεναι post ἕξ pon 11. τὴν ἀρχὴν 12.
 Καπερναοὺμ

Καὶ ἐγγὺς ἦν τὸ πάσχα τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη εἰς Ἱερο- 13
 σόλυμα ὁ Ἰησοῦς. ¹⁴ καὶ εὔρεν ἐν τῷ ἱερῷ τοὺς πωλοῦντας βόας 14
 καὶ πρόβατα καὶ περιστερὰς καὶ τοὺς κερματιστὰς καθημένους,
¹⁵ καὶ ποιήσας φραγέλιον ἐκ σχοινίων πάντας ἐξέβαλεν ἐκ τοῦ 15
 ἱεροῦ, τὰ τε πρόβατα καὶ τοὺς βόας, καὶ τῶν κολλυβιστῶν ἐξέχεεν
 τὸ κέρμα καὶ τὰς τράπεζας ἀνέστρεψεν, ¹⁶ καὶ τοῖς τὰς περιστε- 16
 ρὰς πωλοῦσιν εἶπεν Ἄρατε ταῦτα ἐντεῦθεν, μὴ ποιεῖτε τὸν οἶκον
 τοῦ πατρὸς μου οἶκον ἐμπορίου. ¹⁷ ἐμνήσθησαν οἱ μαθηταὶ 17
 αὐτοῦ ὅτι γεγραμμένον ἐστίν Ὁ ζῆλος τοῦ οἴκου σου καταφάγεται
 με. ¹⁸ ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ εἶπαν αὐτῷ Τί σημεῖον 18
 δεικνύεις ἡμῖν, ὅτι ταῦτα ποιεῖς; ¹⁹ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν 19
 αὐτοῖς Λύσατε τὸν ναὸν τούτον, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ
 αὐτόν. ²⁰ εἶπαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι Τεσσαράκοντα καὶ ἕξ ἔτεσιν 20
 ὠκοδομήθη ὁ ναὸς οὗτος, καὶ σὺ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερεῖς αὐτόν;
²¹ ἐκεῖνος δὲ ἔλεγεν περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ σώματος αὐτοῦ. ²² ὅτε 21 22
 οὖν ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν, ἐμνήσθησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι τοῦτο
 ἔλεγεν, καὶ ἐπίστευσαν τῇ γραφῇ καὶ τῷ λόγῳ ᾧ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς.
 Ὡς δὲ ἦν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐν τῷ πάσχα ἐν τῇ ἑορτῇ, 23
 πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, θεωροῦντες αὐτοῦ τὰ
 σημεῖα ἃ ἐποίει. ²⁴ αὐτὸς δὲ Ἰησοῦς οὐκ ἐπίστευεν αὐτὸν αὐτοῖς 24
 διὰ τὸ αὐτὸν γινώσκειν πάντας, ²⁵ καὶ ὅτι οὐ χροίαν εἶχεν ἵνα τις 25
 μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ ἀνθρώπου· αὐτὸς γὰρ ἐγίνωσκεν τί ἦν ἐν τῷ
 ἀνθρώπῳ.

III.

Nicodemus; regeneratio; serpens aeneus. Johannes baptista de se
 et incrementis Jesu disserit.

Ἦν δὲ ἄνθρωπος ἐκ τῶν Φαρισαίων, Νικόδημος ὄνομα 1
 αὐτῷ, ἄρχων τῶν Ἰουδαίων. ² οὗτος ἦλθεν πρὸς αὐτὸν νυκτὸς 2
 καὶ εἶπεν αὐτῷ Ῥαββί, οἶδαμεν ὅτι ἀπὸ θεοῦ ἐλήλυθας διδάσκα-
 λος· οὐδεὶς γὰρ δύναται ταῦτα τὰ σημεῖα ποιεῖν ἃ σὺ ποιεῖς,
 εἰ μὴ ἢ ὁ θεὸς μετ' αὐτοῦ. ³ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ 3
 Ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, εἰ μὴ τις γεννηθῆ ἄνωθεν, οὐ δύναται
 ἰδεῖν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. ⁴ λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ Νικόδημος 4
 Πῶς δύναται ἄνθρωπος γεννηθῆναι γέροντων; μὴ δύναται εἰς
 τὴν κοιλίαν τῆς μητρὸς αὐτοῦ δευτέρου εἰσελθεῖν καὶ γεννηθῆναι;
⁵ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, εἰ μὴ τις γεννηθῆ ἕξ 5
 ὕδατος καὶ πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν
 τοῦ θεοῦ. ⁶ τὸ γεγεννημένον ἐκ τῆς σαρκὸς σὰρξ ἐστίν, καὶ τὸ 6

17. ἐμνήσθησαν δὲ... κατέφαγε 18. εἶπον 19. ὁ Ἰησοῦς 20. εἶπον...
 Τεσσαράκοντα 22. ἔλεγεν αὐτοῖς 23. om τοῖς 24. ὁ Ἰησοῦς... εἰ-
 τὸν αὐτοῖς

III. 2. πρὸς τὸν Ἰησοῦν... δύναται post σημεῖα pon 3. ὁ Ἰη-
 σοῦς 5. ὁ Ἰησοῦς

7 γεγεννημένον ἐκ τοῦ πνεύματος πνεῦμά ἐστιν. ⁷ μὴ θαυμάσης ὅτι
8 εἰπόν σοι Δεῖ ὑμᾶς γεννηθῆναι ἄνωθεν. ⁸ τὸ πνεῦμα ὅπου θέλει
πνεῖ, καὶ τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἀκούεις, ἀλλ' οὐκ οἶδας πόθεν ἔρχε-
ται καὶ ποῦ ὑπάγει· οὕτως ἐστὶν πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ
9 πνεύματος. ⁹ ἀπεκρίθη Νικόδημος καὶ εἶπεν αὐτῷ Πῶς δύναται
10 ταῦτα γενέσθαι; ¹⁰ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ Σὺ εἶ ὁ
11 διδάσκαλος τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ταῦτα οὐ γινώσκεις; ¹¹ ἀμὴν ἀμὴν
λέγω σοι ὅτι ὁ οἶδαμεν λαλοῦμεν καὶ ὁ ἐωράκαμεν μαρτυροῦμεν,
12 καὶ τὴν μαρτυρίαν ἡμῶν οὐ λαμβάνετε. ¹² εἰ τὰ ἐπίγεια εἶπον
ὑμῖν καὶ οὐ πιστεύετε, πῶς ἂν εἶπω ὑμῖν τὰ ἐπουράνια πιστεύ-
13 σετε; ¹³ καὶ οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ
οὐρανοῦ καταβάς, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ.
14 ¹⁴ καὶ καθὼς Μωσῆς ὑψωσεν τὸν ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὕτως ^{Nm 21,}
15 ὑψωθῆναι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ^{8, 9.} ¹⁵ ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων
16 ἐν αὐτῷ ἔχη ζωὴν αἰώνιον. ¹⁶ οὕτως γὰρ ἠγάπησεν ὁ θεὸς τὸν
κόσμον ὥστε τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ
17 πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται ἀλλ' ἔχη ζωὴν αἰώνιον. ¹⁷ οὐ
γὰρ ἀπέστειλεν ὁ θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον ἵνα κρίνη ^{12, 41.}
18 τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σωθῆ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ. ¹⁸ ὁ πιστεύων
εἰς αὐτὸν οὐ κρίνεται· ὁ δὲ μὴ πιστεύων ἤδη κέκριται, ὅτι μὴ
19 πεπίστευκεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ θεοῦ. ¹⁹ αὕτη
δέ ἐστὶν ἡ κρίσις, ὅτι τὸ φῶς ἐλήλυθεν εἰς τὸν κόσμον καὶ ἠγά-
πησαν οἱ ἄνθρωποι μᾶλλον τὸ σκότος ἢ τὸ φῶς· ἦν γὰρ αὐτῶν
20 πονηρὰ τὰ ἔργα. ²⁰ πᾶς γὰρ ὁ φαῦλα πράσσων μισεῖ τὸ φῶς
καὶ οὐκ ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα μὴ ἐλεγχθῆ τὰ ἔργα αὐτοῦ·
21 ²¹ ὁ δὲ ποιῶν τὴν ἀλήθειαν ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα φανερωθῆ
αὐτοῦ τὰ ἔργα, ὅτι ἐν θεῷ ἐστὶν εἰργασμένα.

22 Μετὰ ταῦτα ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὴν
23 Ἰουδαίαν γῆν, καὶ ἐκεῖ διέτριβεν μετ' αὐτῶν καὶ ἐβάπτιζεν. ²³ ἦν
δὲ καὶ Ἰωάννης βαπτίζων ἐν Αἰνῶν ἐγγὺς τοῦ Σαλείμ, ὅτι ὕδατα
24 πολλὰ ἦν ἐκεῖ, καὶ παρεγίνοντο καὶ ἐβαπτίζοντο· ²⁴ οὐπω γὰρ
25 ἦν βεβλημένος εἰς τὴν φυλακὴν ὁ Ἰωάννης. ²⁵ ἐγένετο οὖν ζήτησις
ἐκ τῶν μαθητῶν Ἰωάννου μετὰ Ἰουδαίου περὶ καθαρισμοῦ.
26 ²⁶ καὶ ἦλθον πρὸς τὸν Ἰωάννην καὶ εἶπον αὐτῷ Ῥαββί, ὃς ἦν
μετὰ σοῦ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ᾧ σὺ μεμαρτύρηκας, ἴδε οὗτος
27 βαπτίζει καὶ πάντες ἔρχονται πρὸς αὐτόν. ²⁷ ἀπεκρίθη Ἰωάννης
καὶ εἶπεν Οὐ δύναται ἄνθρωπος λαμβάνειν οὐδέν, ἐὰν μὴ ἡ δε-
28 δομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. ²⁸ αὐτοὶ ὑμεῖς μοι μαρτυρεῖτε ὅτι
εἶπον Οὐκ εἰμὶ ἐγὼ ὁ Χριστός, ἀλλ' ὅτι ἀπεσταλμένος εἰμὶ ἔμ- ^{1, 20.}
29 προσθεν ἐκείνου. ²⁹ ὁ ἔχων τὴν νύμφην νυμφίος ἐστίν· ὁ δὲ
φίλος τοῦ νυμφίου, ὁ ἐστηκὼς καὶ ἀκούων αὐτοῦ, χαρᾷ χαίρει

10. ὁ Ἰησοῦς 15. ἐν αὐτῷ: εἰς αὐτόν... μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχη 16.
οὕτω 19. πονηρὰ αὐτῶν 25. Ἰουδαίον

διὰ τὴν φωνὴν τοῦ νυμφίου. αὕτη οὖν ἡ χαρὰ ἣ ἐμὴ πεπληρω-
 8, 21. ται. ³⁰ ἐκεῖνον δεῖ ἀξάνειν, ἐμὲ δὲ ἐλαττοῦσθαι. ³¹ ὁ ἄνωθεν 30 31
 ἐρχόμενος ἐπάνω πάντων ἐστίν· ὁ ὢν ἐκ τῆς γῆς ἐκ τῆς γῆς
 ἐστίν καὶ ἐκ τῆς γῆς λαλεῖ. ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐρχόμενος ἐπάνω
 πάντων ἐστίν, ³² καὶ ὃ εἶώρακεν καὶ ἤκουσεν τοῦτο μαρτυρεῖ· ³²
 καὶ τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ οὐδεὶς λαμβάνει. ³³ ὁ λαβὼν αὐτοῦ ³³
 τὴν μαρτυρίαν ἐσφράγισεν ὅτι ὁ θεὸς ἀληθῆς ἐστίν. ³⁴ ὃν γὰρ ³⁴
 ἀπέστειλεν ὁ θεός, τὰ ῥήματα τοῦ θεοῦ λαλεῖ· οὐ γὰρ ἐκ μέτρου
 δίδωσιν τὸ πνεῦμα. ³⁵ ὁ πατὴρ ἀγαπᾷ τὸν υἱόν, καὶ πάντα ³⁵
 δέδωκεν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. ³⁶ ὁ πιστεύων εἰς τὸν υἱὸν ἔχει ζωὴν ³⁶
 αἰώνιον· ὁ δὲ ἀπειθῶν τῷ υἱῷ οὐκ ὄψεται ζωὴν, ἀλλ' ἡ ὀργὴ
 τοῦ θεοῦ μένει ἐπ' αὐτόν.

IV.

Mulier Samaritana; aqua viva; cultus verus; Sichemitae. Filium
 ministri regii Capharnaumi absens sanat.

Ὡς οὖν ἔγνω ὁ κύριος ὅτι ἤκουσαν οἱ Φαρισαῖοι ὅτι Ἰησοῦς 1
 πλείονας μαθητὰς ποιεῖ καὶ βαπτίζει ἢ Ἰωάννης, ² καίτοιγε 2
 Ἰησοῦς αὐτὸς οὐκ ἐβάπτιζεν ἀλλ' οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ³ ἀφῆκεν 3
 τὴν Ἰουδαίαν καὶ ἀπῆλθεν πάλιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν. ⁴ ἔδει δὲ 4
 αὐτὸν διέρχεσθαι διὰ τῆς Σαμαρείας. ⁵ ἔρχεται οὖν εἰς πόλιν 5
 τῆς Σαμαρείας λεγομένην Συχάρ, πλησίον τοῦ χωρίου οὗ ἔδωκεν
 Ἰακώβ Ἰωσήφ τῷ υἱῷ αὐτοῦ. ⁶ ἦν δὲ ἐκεῖ πηγὴ τοῦ Ἰακώβ. ὁ 6
 οὖν Ἰησοῦς κεκοπιακῶς ἐκ τῆς ὁδοπορίας ἐκαθέζετο οὕτως ἐπὶ
 τῇ πηγῇ· ὥρα ἦν ὡς ἕκτη. ⁷ ἔρχεται γυνὴ ἐκ τῆς Σαμαρείας 7
 ἀντλησάσα ὕδωρ. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Δός μοι πῖν. ⁸ οἱ γὰρ μα- 8
 θηταὶ αὐτοῦ ἀπεληλύθεισαν εἰς τὴν πόλιν, ἵνα τροφὰς ἀγοράσω-
 σιν. ⁹ λέγει οὖν αὐτῷ ἡ γυνὴ ἡ Σαμαρεῖτις Πῶς σὺ Ἰουδαῖος ὢν 9
 παρ' ἐμοῦ πῖν αἰτεῖς γυναικὸς Σαμαρεῖτιδος οὔσης; οὐ γὰρ συγ-
 χρῶνται Ἰουδαῖοι Σαμαρεῖταις. ¹⁰ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν 10
 αὐτῇ Εἰ ἤδεις τὴν δωρεὰν τοῦ θεοῦ, καὶ τίς ἐστίν ὁ λέγων σοι
 Δός μοι πῖν, σὺ ἂν ἤτησας αὐτόν καὶ ἔδωκεν ἄν σοι ὕδωρ ζῶν.
¹¹ λέγει αὐτῷ ἡ γυνὴ Κύριε, οὔτε ἀντλημα ἔχεις, καὶ τὸ φρέαρ 11
 ἐστὶν βαθύ· πόθεν οὖν ἔχεις τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν; ¹² μὴ σὺ μείζων 12
 εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἰακώβ, ὃς ἔδωκεν ἡμῖν τὸ φρέαρ καὶ αὐτὸς
 ἐξ αὐτοῦ ἔπιεν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ τὰ θρέμματα αὐτοῦ;
¹³ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ Πᾶς ὁ πίνων ἐκ τοῦ ὕδατος 13
 τούτου διψήσει πάλιν· ¹⁴ ὃς δ' ἂν πίη ἐκ τοῦ ὕδατος οὗ ἐγὼ 14
 δώσω αὐτῷ, οὐ μὴ διψήσει εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλὰ τὸ ὕδωρ ὃ δώσω
 αὐτῷ γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἀλλομένου εἰς ζωὴν αἰώ-

34. δίδωσιν ὁ θεός

IV. 5. ζ^e (non ζ) Συχάρ ... οὔ: ὅ 6. ὡς: ὡσί 7. πῖν: πιεῖν
 9. πῖν: πιεῖν ... οὔσης ante γυναικόςρον 10. πῖν: πιεῖν 13. ὁ Ἰη-
 σοῦς 14. διψήσῃ

15 νιον. ¹⁵ λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ γυνή Κύριε, δός μοι τοῦτο τὸ ὕδωρ,
 16 ἵνα μὴ διψῶ μηδὲ ἔρχωμαι ἐνθάδε ἀντλεῖν. ¹⁶ λέγει αὐτῇ Ὁ Παῖς
 17 φώνησόν σου τὸν ἄνδρα καὶ ἐλθὲ ἐνθάδε. ¹⁷ ἀπεκρίθη ἡ γυνή
 καὶ εἶπεν Οὐκ ἔχω ἄνδρα. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Καλῶς εἶπας
 18 ὅτι ἄνδρα οὐκ ἔχω. ¹⁸ πέντε γὰρ ἄνδρας ἔσχες, καὶ νῦν ὃν ἔχεις
 19 οὐκ ἔστιν σου ἀνὴρ. τοῦτο ἀληθὲς εἶρηκας. ¹⁹ λέγει αὐτῷ ἡ
 20 γυνή Κύριε, θεωρῶ ὅτι προφήτης εἶ σύ. ²⁰ οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν
 τῷ ὄρει τοῦτῳ προσεκύνησαν· καὶ ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἐν Ἱεροσολύ-
 21 μοις ἐστὶν ὁ τόπος ὅπου προσκυνεῖν δεῖ. ²¹ λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς
 Πίστενέ μοι, γύναι, ὅτι ἔρχεται ὥρα ὅτε οὔτε ἐν τῷ ὄρει τοῦτῳ
 22 οὔτε ἐν Ἱεροσολύμοις προσκυνήσετε τῷ πατρὶ. ²² ὑμεῖς προσ-
 κυνεῖτε ὃ οὐκ οἴδατε, ἡμεῖς προσκυνοῦμεν ὃ οἶδαμεν, ὅτι ἡ σωτη-
 23 ρία ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐστίν. ²³ ἀλλὰ ἔρχεται ὥρα καὶ νῦν ἐστίν,
 ὅτε οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταὶ προσκυνήσουσιν τῷ πατρὶ ἐν πνεύ-
 24 ματι καὶ ἀληθείᾳ· καὶ γὰρ ὁ πατήρ τοιούτους ζητεῖ τοὺς προσ-
 25 κυνούντας αὐτόν. ²⁴ πνεῦμα ὁ θεός, καὶ τοὺς προσκυνούντας
 αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν. ²⁵ λέγει αὐτῷ
 ἡ γυνή Οἶδα ὅτι Μεσσίας ἔρχεται ὁ λεγόμενος Χριστός· ὅταν
 26 ἔλθῃ ἐκεῖνος, ἀναγγελεῖ ἡμῖν πάντα. ²⁶ λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς
 27 Ἐγὼ εἰμι, ὁ λαλῶν σοι. ²⁷ Καὶ ἐπὶ τούτῳ ἦλθον οἱ μαθηταὶ αὐ-
 τοῦ, καὶ ἐθαύμαζον ὅτι μετὰ γυναικὸς ἐλάλει· οὐδεὶς μὲντοι εἶπεν
 28 Τί ζητεῖς ἢ τί λαλεῖς μετ' αὐτῆς; ²⁸ ἀφῆκεν οὖν τὴν ὑδρίαν αὐ-
 τῆς ἡ γυνή καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν πόλιν καὶ λέγει τοῖς ἀνθρώποις
 29 ²⁹ Δεῦτε ἴδετε ἄνθρωπον ὃς εἶπέν μοι πάντα ἃ ἐποίησα· μήτι
 30 οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός; ³⁰ ἐξῆλθον ἐκ τῆς πόλεως καὶ ἤρχοντο
 31 πρὸς αὐτόν. ³¹ Ἐν τῷ μεταξὺ ἡρώτων αὐτὸν οἱ μαθηταὶ λέγον-
 32 τες Ραββί, φάγε. ³² ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Ἐγὼ βρώσιν ἔχω φαγεῖν
 33 ἢν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε. ³³ ἔλεγον οὖν οἱ μαθηταὶ πρὸς ἀλλήλους
 34 Μή τις ἠνεγκεν αὐτῷ φαγεῖν; ³⁴ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἐμὸν
 βρωμά ἐστίν ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με καὶ τελειώσω
 35 αὐτοῦ τὸ ἔργον. ³⁵ οὐχ ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἔτι τετράμηρός ἐστιν καὶ
 ὁ θερισμὸς ἔρχεται; ἴδου λέγω ὑμῖν, ἐπάρατε τοὺς ὀφθαλμοὺς
 36 ὑμῶν καὶ θεάσασθε τὰς χώρας, ὅτι λευκαὶ εἰσιν πρὸς θερισμόν.
 37 ³⁶ ἤδη ὁ θερίζων μισθὸν λαμβάνει καὶ συνάγει καρπὸν εἰς ζωὴν
 αἰώνιον, ἵνα ὁ σπεύρων ὁμοῦ χαίρῃ καὶ ὁ θερίζων. ³⁷ ἐν γὰρ
 τούτῳ ὁ λόγος ἐστὶν ὁ ἀληθινός, ὅτι ἄλλος ἐστὶν ὁ σπεύρων καὶ
 38 ἄλλος ὁ θερίζων. ³⁸ ἐγὼ ἀπέστειλα ὑμᾶς θερίζειν ὃ οὐχ ὑμεῖς
 κεκοπιάκατε· ἄλλοι κεκοπιάκασιν, καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν κόπον αὐτῶν
 39 εἰσεληλύθατε. ³⁹ Ἐκ δὲ τῆς πόλεως ἐκείνης πολλοὶ ἐπίστευσαν

16. αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς ... τὸν ἄνδρα σου 20. ἐν τούτῳ τῷ ὄρει ... δεῖ
 προσκυνεῖν 21. Γύναι, πίστευσόν μοι 23. ἀλλ' 27. ἐθαύμασαν 29.
 ἃ: ὅσα 30. ἐξῆλθον οὖν 31. Ἐν δὲ 35. τετράμηρον 36. ἤδη cum
 antecedentibus conjungit ... καὶ ὁ θερίζων ... ἵνα καὶ

εἰς αὐτὸν τῶν Σαμαρειτῶν διὰ τὸν λόγον τῆς γυναικὸς μαρτυρούσης ὅτι εἶπέν μοι πάντα ἃ ἐποίησα. ⁴⁰ ὡς οὖν ἦλθον πρὸς 40 αὐτὸν οἱ Σαμαρεῖται, ἠρώτων αὐτὸν μεῖναι παρ' αὐτοῖς· καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ δύο ἡμέρας. ⁴¹ καὶ πολλῶ πλείους ἐπίστευσαν διὰ 41 τὸν λόγον αὐτοῦ, ⁴² τῇ τε γυναικὶ ἔλεγον ὅτι οὐκέτι διὰ τὴν σὴν 42 λαλιὰν πιστεύομεν· αὐτοὶ γὰρ ἀκηκόαμεν, καὶ οἶδαμεν ὅτι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου.

Μετὰ δὲ τὰς δύο ἡμέρας ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν. 43

^{Mt 13, 57.} ^{Mc 6, 4.} ^{Lc 4, 24.} 44 αὐτὸς γὰρ Ἰησοῦς ἐμαρτύρησεν ὅτι προφήτης ἐν τῇ ἰδίᾳ πα- 44 τριδί τιμῇν οὐκ ἔχει. ⁴⁵ ὅτε οὖν ἦλθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἐδέξαντο 45 αὐτὸν οἱ Γαλιλαῖοι, πάντα ἐωρακότες ὅσα ἐποίησεν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν τῇ ἑορτῇ· καὶ αὐτοὶ γὰρ ἦλθον εἰς τὴν ἑορτήν. ⁴⁶ ἦλ- 46 θεν οὖν πάλιν εἰς τὴν Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας, ὅπου ἐποίησεν τὸ ὕδωρ οἶνον.

^{Mt 8, 5ss.} ^{Lc 7, 1ss.} Καὶ ἦν τις βασιλικός, οὗ ὁ υἱὸς ἠσθένει, ἐν Καφαρναούμ· 47 οὗτος ἀκούσας ὅτι Ἰησοῦς ἦκει ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλι- 47 λαίαν, ἀπῆλθεν πρὸς αὐτὸν καὶ ἠρώτα ἵνα καταβῇ καὶ ἰάσῃται αὐτοῦ τὸν υἱόν· ἤμελλεν γὰρ ἀποθνήσκειν. ⁴⁸ εἶπεν οὖν ὁ Ἰη- 48 σοῦς πρὸς αὐτόν· Ἐὰν μὴ σημεῖα καὶ τέρατα ἴδητε, οὐ μὴ πιστεύ- 48 σητε. ⁴⁹ λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλικός Κύριε, κατάβηθι πρὶν 49 ἀποθανεῖν τὸ παιδίον μου. ⁵⁰ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Πορεύου· ὁ 50 υἱὸς σου ζῇ. ἐπίστευσεν ὁ ἄνθρωπος τῷ λόγῳ ᾧ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐπορεύετο. ⁵¹ ἤδη δὲ αὐτοῦ καταβαίνοντος, οἱ δοῦ- 51 λοι αὐτοῦ ὑπήντησαν αὐτῷ καὶ ἀπήγγειλαν λέγοντες ὅτι ὁ παῖς σου ζῇ. ⁵² ἐπύθετο οὖν τὴν ὥραν παρ' αὐτῶν ἐν ἣ κομψότερον 52 ἔσχεν· εἶπον οὖν αὐτῷ ὅτι ἐχθές ὥραν ἐβδόμην ἀφῆκεν αὐτὸν ὁ πυρετός. ⁵³ ἔγνω οὖν ὁ πατὴρ ὅτι ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ἐν ἣ εἶπεν 53 αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι ὁ υἱὸς σου ζῇ· καὶ ἐπίστευσεν αὐτὸς καὶ ἡ οἰκία αὐτοῦ ὅλη. ⁵⁴ Τοῦτο πάλιν δευτέρον σημεῖον ἐποίησεν ὁ 54 Ἰησοῦς ἐλθὼν ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

V.

Aegrotus ad piscinam Bethesda; de sabbato et duplici resurrectione; de Johannis baptistae, Dei, Mosis testimoniis et Judaeorum incredulitate.

Μετὰ ταῦτα ἦν ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη Ἰησοῦς 1 εἰς Ἱεροσόλυμα. ² ἔστιν δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐπὶ τῇ προβα- 2 τικῇ κολυμβήθρᾳ ἡ ἐπιλεγομένη Ἐβραϊστὶ Βηθσεδά, πέντε στοῶς

39. ἄ: ὅσα 42. add in fine ὁ Χριστός 43. ἐκεῖθεν, καὶ ἀπῆλθεν εἰς 44. ὁ Ἰησοῦς 45. ὅσα: ἄ 46. ὁ Ἰησοῦς πάλιν... Καφερναούμ 47. ἠρώτα αὐτόν 50. καὶ ἐπίστευσεν... αὐτῷ Ἰησοῦς 51. ἀπήντησαν 52. παρ' αὐτῶν τὴν ὥραν... εἶπον οὖν: καὶ εἶπον... χθές

V. 1. ἦν ἑορτὴ... ὁ Ἰησοῦς

3 ἔχουσα. ³ ἐν ταύταις κατέκειτο πλῆθος τῶν ἀσθενούντων, τυφλῶν,
 5 χωλῶν, ξηρῶν. ⁵ ἦν δέ τις ἄνθρωπος ἐκεῖ τριάκοντα καὶ ὀκτὼ ἔτη
 6 ἔχων ἐν τῇ ἀσθενείᾳ αὐτοῦ. ⁶ τοῦτον ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς κατακείμενον,
 καὶ γνοὺς ὅτι πολὺν ἤδη χρόνον ἔχει, λέγει αὐτῷ Θέλεις ὑγίης
 7 γενέσθαι; ⁷ ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἀσθενῶν Κύριε, ἄνθρωπον οὐκ ἔχω
 ἵνα ὅταν ταραχθῇ τὸ ὕδωρ βάλλῃ με εἰς τὴν κολυμβήθραν· ἐν ᾧ
 8 δὲ ἔρχομαι ἐγώ, ἄλλος πρὸ ἐμοῦ καταβαίνει. ⁸ λέγει αὐτῷ ὁ
 9 Ἰησοῦς Ἐγείρε ἄρον τὸν κράβαττόν σου καὶ περιπάτει. ⁹ καὶ
 εὐθέως ἐγένετο ὑγίης ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἦρεν τὸν κράβατον αὐτοῦ
 10 καὶ περιπάτει· ἦν δὲ σάββατον ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. ¹⁰ ἔλεγον
 οὖν οἱ Ἰουδαῖοι τῷ τεθεραπευμένῳ Σάββατόν ἐστιν, οὐκ ἔξεστίν
 11 σοι ἄραι τὸν κράβατον. ¹¹ ἀπεκρίθη αὐτοῖς Ὁ ποιήσας με ὑγῆ,
 12 ἐκεῖνός μοι εἶπεν Ἄρον τὸν κράβαττόν σου καὶ περιπάτει. ¹² ἠρώ-
 τησαν αὐτόν Τίς ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος ὁ εἰπὼν σοι Ἄρον καὶ περι-
 13 πάτει; ¹³ ὁ δὲ ἀσθενῶν οὐκ ἤδει τίς ἐστίν· ὁ γὰρ Ἰησοῦς
 14 ἐξένευσεν ὄχλον ὄντος ἐν τῷ τόπῳ. ¹⁴ μετὰ ταῦτα εὗρισκει αὐτὸν
 ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἴδε ὑγίης γέγονας· μηκέτι
 15 ἀμάρτανε, ἵνα μὴ χειρόν σοί τι γένηται. ¹⁵ ἀπῆλθεν ὁ ἄνθρωπος
 καὶ εἶπεν τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ ποιήσας αὐτὸν ὑγῆ.
 16 ¹⁶ καὶ διὰ τοῦτο ἐδίωκον οἱ Ἰουδαῖοι τὸν Ἰησοῦν, ὅτι ταῦτα ἐποίει
 17 ἐν σαββάτῳ. ¹⁷ Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίνατο αὐτοῖς Ὁ πατήρ μου
 18 ἕως ἄρτι ἐργάζεται, καγὼ ἐργάζομαι. ¹⁸ διὰ τοῦτο οὖν μᾶλλον
 ἐζητοῦν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι, ὅτι οὐ μόνον ἔλυνε τὸ
 σάββατον, ἀλλὰ καὶ πατέρα ἴδιον ἔλεγε τὸν θεόν, ἴσον ἑαυτὸν
 19 ποιῶν τῷ θεῷ. ¹⁹ ἀπεκρίνατο οὖν ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς
 Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ δύναται ὁ υἱὸς ποιεῖν ἄφ' ἑαυτοῦ οὐδέν,
 ἐὰν μὴ τι βλέπῃ τὸν πατέρα ποιούντα· ἃ γὰρ ἂν ἐκεῖνος ποιῇ,
 20 ταῦτα καὶ ὁ υἱὸς ὁμοίως ποιεῖ. ²⁰ ὁ γὰρ πατὴρ φιλεῖ τὸν υἱὸν
 καὶ πάντα δεικνύσιν αὐτῷ ἃ αὐτὸς ποιεῖ, καὶ μείζονα τούτων
 21 δεῖξει αὐτῷ ἔργα, ἵνα ὑμεῖς θαυμάζητε. ²¹ ὥσπερ γὰρ ὁ πατὴρ
 ἐγείρει τοὺς νεκροὺς καὶ ζῶοποιεῖ, οὕτως καὶ ὁ υἱὸς οὓς θέλει
 22 ζῶοποιεῖ. ²² οὐδὲ γὰρ ὁ πατὴρ κρίνει οὐδένα, ἀλλὰ τὴν κρίσιν
 23 πᾶσαν δέδωκεν τῷ υἱῷ, ²³ ἵνα πάντες τιμῶσιν τὸν υἱὸν καθὼς
 τιμῶσιν τὸν πατέρα. ὁ μὴ τιμῶν τὸν υἱὸν οὐ τιμᾷ τὸν πατέρα
 24 τὸν πέμψαντα αὐτόν. ²⁴ ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ὁ τὸν λόγον
 μου ἀκούων καὶ πιστεύων τῷ πέμψαντί με ἔχει ζωὴν αἰώνιον, καὶ
 εἰς κρίσιν οὐκ ἔρχεται ἀλλὰ μεταβέβηκεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν

*Ex 20,
10.

Act 17, 31.

1 Jo 2, 23.

3, 18.

3. 4. πλῆθος πολὺ . . . ξηρῶν: add ἐνδεχομένων τὴν τοῦ ὕδατος κίνησιν.
 4* Ἀγγελος γὰρ κατὰ καιρὸν κατέβαινε ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ, καὶ ἐτάρασσε
 τὸ ὕδωρ· ὁ οὖν πρῶτος ἐμβὰς μετὰ τὴν ταραχὴν τοῦ ὕδατος, ὑγίης ἐγι-
 νετο, ᾧ δὴποτε κατέχετο νοσήματι. 5. om καὶ et αὐτοῦ 7. βάλλῃ
 8. ἐγείρει . . . κράβατον 9. 10. 11. κράβατον 12. ἠρώτησαν οὖν . . .
 3 Ἄρον: add τὸν κράβατόν σου 13. ἀσθενῶν: ἰαθεῖς 14. χειρόν τι
 σοί 15. εἶπεν: ἀνήγγειλεν 16. τὸν Ἰησοῦν οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ ἐζητοῦν
 αὐτὸν ἀποκτεῖναι 21. οὕτω

ζωὴν. ²⁵ ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἐρχεται ὥρα καὶ νῦν ἐστίν, ²⁵ ὅτε οἱ νεκροὶ ἀκούσονται τῆς φωνῆς τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ καὶ οἱ ἀκούσαντες ζήσουσιν. ²⁶ ὡσπερ γὰρ ὁ πατὴρ ἔχει ζωὴν ἐν ἑαυτῷ, ²⁶ οὕτως ἔδωκεν καὶ τῷ υἱῷ ζωὴν ἔχειν ἐν ἑαυτῷ· ²⁷ καὶ ἐξουσίαν ²⁷ ἔδωκεν αὐτῷ καὶ κρίσιν ποιεῖν, ὅτι υἱὸς ἀνθρώπου ἐστίν. ²⁸ μὴ ²⁸ θαυμάζετε τοῦτο, ὅτι ἐρχεται ὥρα ἐν ᾗ πάντες οἱ ἐν τοῖς μνη-
 Mi 25, 46. μείοις ἀκούσονται τῆς φωνῆς αὐτοῦ, ²⁹ καὶ ἐκπορεύονται οἱ τὰ ²⁹ ἀγαθὰ ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν ζωῆς, οἱ τὰ φαῦλα πράξαντες εἰς ἀνάστασιν κρίσεως. ³⁰ οὐ δύναμαι ἐγὼ ποιεῖν ἀπ' ἑμαντοῦ ³⁰ οὐδέν· καθὼς ἀκούω κρίνω, καὶ ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ δικαία ἐστίν, ὅτι οὐ ζητῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμὸν ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με. ³¹ εἰάν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἑμαντοῦ, ἡ μαρτυρία μου οὐκ ἐστίν ³¹ ἀληθής· ³² ἄλλος ἐστίν ὁ μαρτυρῶν περὶ ἐμοῦ, καὶ οἶδα ὅτι ἀλη- ³²
 1, 19 ss. θής ἐστίν ἡ μαρτυρία ἣν μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ. ³³ ὑμεῖς ἀπεστάλ- ³³ κατε πρὸς Ἰωάννην, καὶ μεμαρτύρηκεν τῇ ἀληθείᾳ· ³⁴ ἐγὼ δὲ οὐ ³⁴ παρὰ ἀνθρώπου τὴν μαρτυρίαν λαμβάνω, ἀλλὰ ταῦτα λέγω ἵνα ὑμεῖς σωθῆτε. ³⁵ ἐκεῖνος ἦν ὁ λόγος ὁ καιόμενος καὶ φαίνων, ³⁵ ὑμεῖς δὲ ἠθελήσατε ἀγγαλιαθῆναι πρὸς ὥραν ἐν τῷ φωτὶ αὐτοῦ. ^{10, 25, 14, 11.} ³⁶ ἐγὼ δὲ ἔχω τὴν μαρτυρίαν μεῖζω τοῦ Ἰωάννου· τὰ γὰρ ἔργα ἃ ³⁶ δέδωκέ μοι ὁ πατὴρ ἵνα τελειώσω αὐτά, αὐτὰ τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὅτι ὁ πατὴρ με ἀπέσταλκεν. ³⁷ καὶ ὁ ³⁷ πέμψας με πατὴρ, ἐκεῖνος μεμαρτύρηκεν περὶ ἐμοῦ· οὔτε φωνὴν αὐτοῦ ἀκηκόατε πόποτε, οὔτε εἶδος αὐτοῦ ἐώρακατε, ³⁸ καὶ τὸν ³⁸ λόγον αὐτοῦ οὐκ ἔχετε ἐν ὑμῖν μένοντα, ὅτι ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος, τούτῳ ὑμεῖς οὐ πιστεύετε. ³⁹ ἐρηνάτε τὰς γραφάς, ὅτι ὑμεῖς ³⁹ δοκεῖτε ἐν αὐταῖς ζωὴν αἰώνιον ἔχειν, καὶ ἐκεῖναί εἰσιν αἱ μαρτυροῦσαι περὶ ἐμοῦ· ⁴⁰ καὶ οὐ θέλετε ἐλθεῖν πρὸς μέ, ἵνα ζωὴν ⁴⁰ ἔχητε. ⁴¹ δόξαν παρὰ ἀνθρώπων οὐ λαμβάνω, ⁴² ἀλλὰ ἔγνωκα ^{41 42} ὑμᾶς ὅτι τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ οὐκ ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς. ⁴³ ἐγὼ ἐλή- ⁴³ λυθα ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς μου, καὶ οὐ λαμβάνετε με· εἰάν ἄλλος ἐλθῆ ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἰδίῳ, ἐκεῖνον λήψετε. ⁴⁴ πῶς ⁴⁴
 12, 43. δύνασθε ὑμεῖς πιστεῦσαι, δόξαν παρὰ ἀλλήλων λαμβάνοντες, καὶ τὴν δόξαν τὴν παρὰ τοῦ μόνου θεοῦ οὐ ζητεῖτε; ⁴⁵ μὴ δοκεῖτε ὅτι ⁴⁵ ἐγὼ κατηγορήσω ὑμῶν πρὸς τὸν πατέρα· ἐστίν ὁ κατηγορῶν ὑμῶν Μωσῆς, εἰς ὃν ὑμεῖς ἠλπίκατε. ⁴⁶ εἰ γὰρ ἐπιστεύετε Μωσῆϊ, ⁴⁶ *Gn 3, 15. *Dt 18, 15. ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί· περὶ γὰρ ἐμοῦ ἐκεῖνος ἔγραψεν. ⁴⁷ εἰ δὲ τοῖς ⁴⁷ ἐκείνου γραμμασιν οὐ πιστεύετε, πῶς τοῖς ἐμοῖς ῥήμασιν πιστεύσετε;

VI.

Cibatio quinque millium. Periculum regni; incessio maris. Oratio de pane coelesti, carne, sanguine. Multi offenduntur; apostolorum professio.

Mi 14,
13-21.
Mc 6,
32-44.
Lc 9,
10-17.

Μετὰ ταῦτα ἀπῆλθεν ὁ Ἰησοῦς πέραν τῆς θαλάσσης τῆς 1

25. ζήσονται 29. οἱ δὲ τὰ φαῦλα 30. add in fine πατὸς 35. ἀγαλ-
 λιασθῆναι 36. ἔδωκε 37. ἐκεῖνος: αὐτός 38. μένοντα ἐν ὑμῖν 42. ἀλλ'
 43. λήψετε 46. Μωσῆ

- 2 Γαλιλαίας τῆς Τιβεριάδος· 2 ἠκολούθει δὲ αὐτῷ ὄχλος πολὺς,
 3 ὅτι ἐώρων τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει ἐπὶ τῶν ἀσθενούντων. 3 ἀνῆλθεν
 4 δὲ εἰς τὸ ὄρος Ἰησοῦς, καὶ ἐκεῖ ἐκάθητο μετὰ τῶν μαθητῶν αὐ-
 5 τοῦ. 4 ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα, ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων. 5 ἐπάρσας
 οὖν τοὺς ὀφθαλμούς· ὁ Ἰησοῦς καὶ θεασάμενος ὅτι πολὺς ὄχλος
 6 ἔρχεται πρὸς αὐτόν, λέγει πρὸς Φίλιππον Πόθεν ἀγοράσωμεν
 7 ἄρτους ἵνα φάγωσιν οὗτοι; 6 τοῦτο δὲ ἔλεγεν πειράζων αὐτόν·
 7 αὐτὸς γὰρ ᾔδει τί ἔμελλεν ποιεῖν. 7 ἀπεκρίθη αὐτῷ Φίλιππος
 Διακοσίων δηναρίων ἄρτοι οὐκ ἀρκοῦσιν αὐτοῖς, ἵνα ἕκαστος
 8 βραχύ τι λάβῃ. 8 λέγει αὐτῷ εἰς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, Ἀνδρέας
 9 ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος Πέτρου 9 Ἔστιν παιδάριον ὧδε ὃς ἔχει πέντε
 ἄρτους κριθίνους καὶ δύο ὀψάρια· ἀλλὰ ταῦτα τί ἐστὶν εἰς το-
 10 σούτους; 10 εἶπεν ὁ Ἰησοῦς Ποιήσατε τοὺς ἀνθρώπους ἀναπεσεῖν.
 ἦν δὲ χόρτος πολὺς ἐν τῷ τόπῳ. ἀνέπεσαν οὖν οἱ ἄνδρες τὸν
 11 ἀριθμὸν ὡσεὶ πεντακισχίλιοι. 11 ἔλαβεν οὖν τοὺς ἄρτους ὁ Ἰησοῦς
 καὶ εὐχαριστήσας διέδωκεν τοῖς ἀνακειμένοις, ὁμοίως καὶ ἐκ τῶν
 12 ὀψαρίων ὅσον ᾗθελον. 12 ὡς δὲ ἐνεπλήσθησαν, λέγει τοῖς μαθη-
 ταῖς αὐτοῦ Συναγάγετε τὰ περισσεύσαντα κλάσματα, ἵνα μὴ τι
 13 ἀπόληται. 13 συναγάγον οὖν, καὶ ἐγέμισαν δώδεκα κοφίνους
 κλασμάτων ἐκ τῶν πέντε ἄρτων τῶν κριθίνων, ἃ ἐπερίσσευσαν
 τοῖς βεβρωκόσιν.
- 14 Οἱ οὖν ἄνθρωποι ἰδόντες ὃ ἐποίησεν σημεῖον ἔλεγον ὅτι
 οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ προφήτης ὁ ἐρχόμενος εἰς τὸν κόσμον. ^{*Dt 18,}
 15 15 Ἰησοῦς οὖν γινούς ὅτι μέλλουσιν ἔρχεσθαι καὶ ἀρπάξαι αὐτόν ^{15.}
 ἵνα ποιήσωσιν βασιλέα, ἀνεχώρησεν εἰς τὸ ὄρος αὐτὸς μόνος. 6, 3.
- 16 Ὡς δὲ ὀψία ἐγένετο, κατέβησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπὶ τὴν ^{Mt 14,}
 17 θάλασσαν, 17 καὶ ἐμβάντες εἰς τὸ πλοῖον ἤρχοντο πέραν τῆς ^{22-36,}
 θαλάσσης εἰς Καφαρναούμ. καὶ σκοτία ἤδη ἐγεγόνει καὶ οὐκ ^{Mc 6,}
 18 ἔληλύθει πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς, 18 ἢ τε θάλασσα ἀνέμου μεγάλου ^{45-56,}
 19 πνέοντος διεγείρετο. 19 ἔληλακότες οὖν ὡς σταδίους εἴκοσι πέντε
 ἢ τριάκοντα θεωροῦσιν τὸν Ἰησοῦν περιπατοῦντα ἐπὶ τῆς θα-
 20 λάσσης καὶ ἐγγὺς τοῦ πλοίου γινόμενον, καὶ ἐφοβήθησαν. 20 ὁ
 21 δὲ λέγει αὐτοῖς Ἐγὼ εἰμι, μὴ φοβεῖσθε. 21 ᾗθελον οὖν λαβεῖν
 αὐτόν εἰς τὸ πλοῖον, καὶ εὐθέως ἐγένετο τὸ πλοῖον ἐπὶ τῆς γῆς
 εἰς ἣν ὑπῆγον.
- 22 Τῇ ἐπαύριον ὁ ὄχλος ὁ ἐστηκὼς πέραν τῆς θαλάσσης ἰδὼν
 ὅτι πλοιάριον ἄλλο οὐκ ἦν ἐκεῖ εἰ μὴ ἔν, καὶ ὅτι οὐ συνεισηλθεν

VI. 2. καὶ ἠκολούθει αὐτῷ... αὐτοῦ τὰ σημεῖα 5. ὁ Ἰησοῦς τοὺς ὀφθαλμούς... τὸν Φίλιππον... ἀγοράσωμεν 7. ἕκαστος αὐτῶν 9. παιδάριον ἐν ὧδε ὁ 10. εἶπε δὲ... ἀνέπεσον 11. οὖν: δὲ... διέδωκε τοῖς μαθηταῖς, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ἀνακειμένοις 13. ἐπερίσσευσεν 14. σημεῖον: add ὁ Ἰησοῦς 15. ποιήσωσιν αὐτόν... ἀνεχώρησε πάλιν 18. διεγείρετο 20. τὸ πλοῖον ἐγένετο 22. εἰ μὴ ἐν: add ἐκεῖνο εἰς ὃ ἐνέβησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ

τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ πλοῖον ἀλλὰ μόνοι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπῆλθον, ²³ ἄλλα δὲ ἦλθεν πλοιάρια ἐκ Τιβεριάδος ²³ ἔγγυς τοῦ τόπου ὅπου ἔφαγον τὸν ἄρτον εὐχαριστήσαντος τοῦ κυρίου. ²⁴ ὅτε οὖν εἶδεν ὁ ὄχλος ὅτι Ἰησοῦς οὐκ ἔστιν ἐκεῖ οὐδὲ ²⁴ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἐνέβησαν αὐτοὶ εἰς τὰ πλοῖα καὶ ἦλθον εἰς Καφαρναοὺμ ζητοῦντες τὸν Ἰησοῦν. ²⁵ καὶ εὐρόντες αὐτὸν πέραν ²⁵ τῆς θαλάσσης εἶπον αὐτῷ Ῥαββί, πότε ὧδε γέγονας; ²⁶ ἀπεκρίθη ²⁶ αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ζητεῖτέ με οὐχ ὅτι εἶδετε σημεῖα, ἀλλ' ὅτι ἐφάγετε ἐκ τῶν ἄρτων καὶ ἐχορτάσθητε. ²⁷ ἐργάζεσθε μὴ τὴν βρωσιν τὴν ἀπολλυμένην, ἀλλὰ τὴν ²⁷ βρωσιν τὴν μένουσαν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἣν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑμῖν δώσει· τοῦτον γὰρ ὁ πατὴρ ἐσφράγισεν, ὁ θεός. ²⁸ εἶπον ²⁸ οὖν πρὸς αὐτὸν Τί ποιῶμεν ἵνα ἐργαζώμεθα τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ; ²⁹ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς Τοῦτό ἐστιν τὸ ἔργον τοῦ ²⁹ θεοῦ ἵνα πιστεύητε εἰς ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος. ³⁰ εἶπον οὖν αὐτῷ ³⁰ Τί οὖν ποιεῖς σὺ σημεῖον, ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεῦσωμέν σοι, τί ἐργάζῃ; ³¹ οἱ πατέρες ἡμῶν τὸ μάννα ἔφαγον ἐν τῇ ἐρήμῳ, καθὼς ³¹ ἐστὶν γεγραμμένον Ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς φαγεῖν. ³² εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ Μωυσῆς δέ- ³² δωκεν ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἀλλ' ὁ πατὴρ μου δίδωσιν ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὸν ἀληθινόν. ³³ ὁ γὰρ ἄρτος τοῦ ³³ θεοῦ ἐστὶν ὁ καταβαίνων ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ζωὴν διδούς τῷ κόσμῳ. ³⁴ εἶπον οὖν πρὸς αὐτὸν Κύριε, πάντοτε δὸς ἡμῖν τὸν ἄρτον ³⁴ τοῦτον. ³⁵ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς· ὁ ³⁵ ἐρχόμενος πρὸς μὲ οὐ μὴ πεινάσῃ, καὶ ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ μὴ διψήσῃ πώποτε. ³⁶ ἀλλ' εἶπον ὑμῖν ὅτι καὶ ἐωράκατέ με καὶ οὐ ³⁶ πιστεύετε. ³⁷ πᾶν ὃ δίδωσίν μοι ὁ πατὴρ πρὸς ἐμὲ ἤξει, καὶ τὸν ³⁷ ἐρχόμενον πρὸς μὲ οὐ μὴ ἐκβάλω ἔξω, ³⁸ ὅτι καταβέβηκα ἀπὸ ³⁸ τοῦ οὐρανοῦ οὐχ ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμὸν ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με. ³⁹ τοῦτο δὲ ἐστὶν τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός ³⁹ με, ἵνα πᾶν ὃ δέδωκέν μοι μὴ ἀπολέσω ἔξ αὐτοῦ ἀλλὰ ἀναστήσω αὐτὸ ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. ⁴⁰ τοῦτο γὰρ ἐστὶν τὸ θέλημα τοῦ ⁴⁰ πατρός μου, ἵνα πᾶς ὁ θεωρῶν τὸν υἱὸν καὶ πιστεύων εἰς αὐτὸν ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον καὶ ἀναστήσω αὐτὸν ἐγὼ ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. ⁴¹ Ἐγγύζον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ, ὅτι εἶπεν Ἐγὼ εἰμι ὁ ⁴¹ ἄρτος ὁ καταβάς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ⁴² καὶ ἔλεγον Οὐχ οὗτός ἐστιν ⁴² Ἰησοῦς ὁ υἱὸς Ἰωσήφ, οὗ ἡμεῖς οἶδαμεν τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα; πῶς νῦν λέγει οὗτος ὅτι ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβέβηκα; ⁴³ ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς Μὴ γογγύζετε μετ' ἀλλή- ⁴³ λων. ⁴⁴ οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν πρὸς ἐμὲ ἐὰν μὴ ὁ πατὴρ ὁ ⁴⁴

* P^s 75,
24.

6, 65.

22. εἰς τὸ πλοῖον: εἰς τὸ πλοιάριον 24. ἐνέβησαν καὶ αὐτοὶ 28. ζ (non s^c)
ποιούμεν 29. ὁ Ἰησοῦς 35. εἶπε δέ 38. ἀπό: ἐκ 39. πέμψαντός με: add
πατρός 40. γάρ: δέ... τοῦ πατρός μου: τοῦ πέμψαντός με... om ἐν
42. νῦν: οὖν 43. ἀπεκρίθη οὖν 44. πρὸς με

πέμψας με ἐλύθη αὐτόν, καὶ γὰρ ἀναστήσω αὐτόν ἐν τῇ ἐσχάτῃ
 45 ἡμέρᾳ. ⁴⁵ ἔστιν γεγραμμένον ἐν τοῖς προφήταις Καὶ ἔσονται *Es 54, 13
 πάντες διδασκτοὶ θεοῦ. πᾶς ὁ ἀκούσας παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ
 46 μαθὼν ἔρχεται πρὸς μέ. ⁴⁶ οὐχ ὅτι τὸν πατέρα εἶδρακεν τις εἰ
 47 μὴ ὁ ὢν παρὰ τοῦ θεοῦ, οὗτος εἶδρακεν τὸν πατέρα. ⁴⁷ ἀμὴν
 48 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων ἔχει ζωὴν αἰώνιον. ⁴⁸ ἐγὼ εἰμι ὁ
 49 ἄρτος τῆς ζωῆς. ⁴⁹ οἱ πατέρες ὑμῶν ἔφαγον ἐν τῇ ἐρήμῳ τὸ *Ex 16,
 50 μάννα καὶ ἀπέθανον. ⁵⁰ οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
 51 καταβαίνων ἵνα τις ἐξ αὐτοῦ φάγη καὶ μὴ ἀποθάνῃ. ⁵¹ ἐγὼ εἰμι
 ὁ ἄρτος ὁ ζῶν ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς· ἂν τις φάγη ἐκ
 τούτου τοῦ ἄρτου, ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ ὁ ἄρτος δὲ ὃν ἐγὼ
 52 δώσω ἢ σὰρξ μου ἐστὶν ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς. ⁵² Ἐμάχοντο
 οὖν πρὸς ἀλλήλους οἱ Ἰουδαῖοι λέγοντες Πῶς δύναται οὗτος ἡμῖν
 53 δοῦναι τὴν σάρκα φαγεῖν; ⁵³ εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν
 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἂν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώ-
 54 που καὶ πῖντε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς. ⁵⁴ ὁ
 τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἔχει ζωὴν αἰώνιον,
 55 καὶ γὰρ ἀναστήσω αὐτόν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. ⁵⁵ ἢ γὰρ σὰρξ μου
 56 ἀληθῆς ἐστὶν βρωσις, καὶ τὸ αἷμά μου ἀληθῆς ἐστὶν πόσις. ⁵⁶ ὁ
 τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἐν ἐμοὶ μένει
 57 καὶ γὰρ ἐν αὐτῷ. ⁵⁷ καθὼς ἀπέστειλὲν με ὁ ζῶν πατήρ καὶ γὰρ ζῶ
 58 διὰ τὸν πατέρα, καὶ ὁ τρώγων με κακεῖνος ζήσει δι' ἐμέ. ⁵⁸ οὗ-
 τός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐξ οὐρανοῦ καταβάς, οὐ καθὼς ἔφαγον οἱ
 πατέρες καὶ ἀπέθανον· ὁ τρώγων τοῦτον τὸν ἄρτον ζήσει εἰς τὸν
 59 αἰῶνα. ⁵⁹ ταῦτα εἶπεν ἐν συναγωγῇ διδάσκων ἐν Καφαρναούμ.
 60 Πολλοὶ οὖν ἀκούσαντες ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶπον Σκλη-
 61 ρός ἐστιν ὁ λόγος οὗτος· τίς δύναται αὐτοῦ ἀκούειν; ⁶¹ εἰδὼς
 δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐν ἑαυτῷ ὅτι γογγύζουσιν περὶ τούτου οἱ μαθηταὶ
 62 αὐτοῦ, εἶπεν αὐτοῖς Τοῦτο ὑμᾶς σκανδαλίζει; ⁶² ἂν οὖν θεω-
 ρῆτε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀναβαίνοντα ὅπου ἦν τὸ πρότερον;
 63 ⁶³ τὸ πνεῦμά ἐστιν τὸ ζωοποιῶν, ἢ σὰρξ οὐκ ὠφελεῖ οὐδέν· τὰ 2Co 3, 6.
 64 ῥήματα ἃ ἐγὼ λελάληκα ὑμῖν πνεῦμά ἐστιν καὶ ζωὴ ἐστίν. ⁶⁴ ἀλλὰ
 εἰσὶν ἐξ ὑμῶν τινὲς οἳ οὐ πιστεύουσιν. ἦδει γὰρ ἐξ ἀρχῆς ὁ Ἰη-
 σοῦς τίνες εἰσὶν οἳ μὴ πιστεύοντες καὶ τίς ἐστὶν ὁ παραδώσω
 65 αὐτόν. ⁶⁵ καὶ ἔλεγεν Διὰ τοῦτο εἶρηκα ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς δύναται 6, 44.
 ἐλθεῖν πρὸς μέ ἂν μὴ ἦ δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ πατρὸς.
 66 Ἐκ τούτου πολλοὶ ἀπῆλθον τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἰς τὰ
 67 ὀπίσω καὶ οὐκέτι μετ' αὐτοῦ περιεπάτουν. ⁶⁷ εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς
 68 τοῖς δώδεκα Μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε ὑπάγειν; ⁶⁸ ἀπεκρίθη αὐτῷ

44. καὶ γὰρ: καὶ ἐγὼ... om ἐν 45. τοῦ θεοῦ... πᾶς οὖν 46. τις εἶδρακεν
 47. ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ 49. τὸ μάννα ἐν τῇ ἐρήμῳ 51. ἐστίν: add ἦν
 ἐγὼ δώσω 54. καὶ γὰρ: καὶ ἐγὼ... om ἐν 55. ἀληθῆς bis 57. ζήσεται
 58. ἐξ: ἐκ τοῦ... οἱ πατέρες ὑμῶν τὸ μάννα... ζήσεται 60. οὗτος ὁ
 λόγος 63. λαλῶ 64. ἀλλ' 65. πατρός: add μου 68. ἀπεκρίθη οὖν

Σίμων Πέτρος Κύριε, πρὸς τίνα ἀπελευσόμεθα; ῥήματα ζωῆς αἰώνιον ἔχεις·⁶⁹ καὶ ἡμεῖς πεπιστεύκαμεν καὶ ἐγνώκαμεν ὅτι σὺ εἶ ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ.⁷⁰ ἀπεκρίθη αὐτοῖς Οὐκ ἐγὼ ὑμᾶς τοὺς δώδεκα ἐξελεξάμην; καὶ ἐξ ὑμῶν εἷς διάβολός ἐστιν.⁷¹ ἔλεγεν δὲ τὸν Ἰούδαν Σίμωνος Ἰσκαριώτου· οὗτος γὰρ ἤμελλεν παραδιδόναι αὐτόν, εἷς ὢν ἐκ τῶν δώδεκα.

VII.

Fratres increduli; profectio ad festum tabernaculorum. Jesus Dei legatus. Aqua viva. Varia judicia. Synedrii insidiae. Nicodemus.

Καὶ μετὰ ταῦτα περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ· οὐ¹
 5, 18. γὰρ ἤθελεν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ περιπατεῖν, ὅτι ἐζήτουν αὐτὸν οἱ Ἰου-
 *Lev 23, 31. δαῖοι ἀποκτεῖναι. ² ἦν δὲ ἐγγὺς ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων ἡ σκηνο-
 πηγία. ³ εἶπον οὖν πρὸς αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ Μετάβηθι ἐν-
 τεῦθεν καὶ ὑπάγε εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἵνα καὶ οἱ μαθηταὶ σου
 θεωρήσουσιν τὰ ἔργα σου ἃ ποιεῖς· ⁴ οὐδεὶς γὰρ ἐν κρηπιῷ τι
 ποιεῖ καὶ ζητεῖ αὐτὸς ἐν παρήρησίᾳ εἶναι. εἰ ταῦτα ποιεῖς, φανε-
 ρωσον σεαυτὸν τῷ κόσμῳ. ⁵ οὐδὲ γὰρ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἐπίστευον
 εἰς αὐτόν. ⁶ λέγει οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ὁ καιρὸς ὁ ἐμὸς οὐπω
 πάρεστιν, ὁ δὲ καιρὸς ὁ ὑμέτερος πάντοτέ ἐστιν ἔτοιμος. ⁷ οὐ
 15, 18. δύναται ὁ κόσμος μισεῖν ὑμᾶς, ἐμὲ δὲ μισεῖ, ὅτι ἐγὼ μαρτυρῶ
 περὶ αὐτοῦ ὅτι τὰ ἔργα αὐτοῦ πονηρὰ ἐστίν. ⁸ ὑμεῖς ἀνάβητε εἰς
 τὴν ἑορτήν· ἐγὼ οὐκ ἀναβαίνω εἰς τὴν ἑορτήν ταύτην, ὅτι ὁ
 ἐμὸς καιρὸς οὐπω πεπλήρωται. ⁹ ταῦτα εἰπὼν αὐτὸς ἔμεινεν ἐν
 τῇ Γαλιλαίᾳ. ¹⁰ Ὡς δὲ ἀνέβησαν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, τότε καὶ
 αὐτὸς ἀνέβη εἰς τὴν ἑορτήν, οὐ φανερῶς ἀλλὰ ὡς ἐν κρηπιῷ.
¹¹ οἱ οὖν Ἰουδαῖοι ἐζήτουν αὐτὸν ἐν τῇ ἑορτῇ καὶ ἔλεγον Πού
 ἐστιν ἐκεῖνος; ¹² καὶ γογγυσμὸς περὶ αὐτοῦ ἦν πολὺς ἐν τοῖς
 9, 22. ὄχλοις· οἱ μὲν ἔλεγον ὅτι ἀγαθός ἐστιν· ἄλλοι ἔλεγον Οὐ, ἀλλὰ
 πλανᾷ τὸν ὄχλον. ¹³ οὐδεὶς μὲντοι παρήρησίᾳ ἐλάλει περὶ αὐτοῦ
 διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων.

Ἦδη δὲ τῆς ἑορτῆς μεσοῦσης ἀνέβη Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερόν καὶ
 ἐδίδασκεν. ¹⁵ ἐθαύμαζον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι λέγοντες Πῶς οὗτος
 14, 24. γράμματα οἶδεν μὴ μεμαθηκώς; ¹⁶ ἀπεκρίθη οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰη-
 σοῦς καὶ εἶπεν Ἡ ἐμὴ διδαχὴ οὐκ ἐστίν ἐμὴ ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός
 με· ¹⁷ ἐάν τις θέλῃ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιεῖν, γνώσεται περὶ τῆς
 διδαχῆς πότερον ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστὶν ἢ ἐγὼ ἀπ' ἐμαντοῦ λαλῶ.
¹⁸ ὁ ἀφ' ἐαυτοῦ λαλῶν τὴν δόξαν τὴν ἰδίαν ζητεῖ· ὁ δὲ ζητῶν τὴν

69. ὁ ἅγιος: ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος 70. αὐτοῖς: add ὁ Ἰησοῦς 71. Ἰσκαριώτην ... ἤμελλεν αὐτὸν παραδιδόναι

VII. 1. μετὰ ταῦτα pon post ὁ Ἰησοῦς 2. θεωρήσουσι 8. ἑορτήν: add ταύτην ... οὐκ: οὐπω ... ὁ καιρὸς ὁ ἐμὸς 9. ταῦτα δέ ... αὐτός: αὐτοῖς 10. ἀλλ' 12. πολὺς pon ante περὶ ... ἄλλοι δέ 14. ὁ Ἰησοῦς 15. καὶ ἐθαύμαζον οἱ 16. om οὖν

δόξαν τοῦ πέμψαντος αὐτόν, οὗτος ἀληθῆς ἐστὶν καὶ ἀδικία ἐν
 19 αὐτῷ οὐκ ἐστίν. 19 οὐ Μωσῆς δέδωκεν ὑμῖν τὸν νόμον; καὶ ^{*Ex 24,}
 20 οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ποιεῖ τὸν νόμον. τί με ζητεῖτε ἀποκτεῖναι; 20 ἀπε- ³
 21 κριθῆ ὁ ὄχλος Δαιμόνιον ἔχεις· τίς σε ζητεῖ ἀποκτεῖναι; 21 ἀπε- ^{8, 48,}
 κριθῆ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ἐν ἔργον ἐποίησα καὶ πάντες ^{10, 20.}
 22 θαυμάζετε 22 διὰ τοῦτο. Μωσῆς δέδωκεν ὑμῖν τὴν περιτομήν, ^{*Lv 12, 3.}
 οὐχ ὅτι ἐκ τοῦ Μωσέως ἐστὶν ἀλλ' ἐκ τῶν πατέρων, καὶ ἐν σαβ- ^{*Gen 17,}
 23 βάτῳ περιτέμνεται ἄνθρωπον. 23 εἰ περιτομήν λαμβάνει ἄνθρω- ^{10.}
 πος ἐν σαββάτῳ ἵνα μὴ λυθῆ ὁ νόμος Μωσέως, ἐμοὶ χολάτε ὅτι
 24 ὅλον ἄνθρωπον ὑγῆ ἐποίησα ἐν σαββάτῳ; 24 μὴ κρίνετε κατ'
 25 ὄψιν, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνατε. 25 Ἐλεγον οὖν τινὲς ἐκ ^{5, 18.}
 τῶν Ἱεροσολυμιτῶν Οὐχ οὗτός ἐστιν ὃν ζητοῦσιν ἀποκτεῖναι;
 26 26 καὶ ἴδε παρόρησία λαλεῖ, καὶ οὐδὲν αὐτῷ λέγουσιν. μὴ ποτε
 27 ἀληθῶς ἔγνωσαν οἱ ἄρχοντες ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός; 27 ἀλλὰ
 τοῦτον οἶδαμεν πόθεν ἐστίν· ὁ δὲ Χριστὸς ὅταν ἔρχεται, οὐδεὶς
 28 γινώσκει πόθεν ἐστίν. 28 ἔκραξεν οὖν ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων ὁ ^{8, 14.}
 Ἰησοῦς καὶ λέγων Κάμὲ οἴδατε καὶ οἴδατε πόθεν εἰμὶ· καὶ ἀπ'
 29 ἕμαντοῦ οὐκ ἐλήλυθα, ἀλλ' ἐστὶν ἀληθινὸς ὁ πέμψας με, ὃν
 29 ὑμεῖς οὐκ οἴδατε. 29 ἐγὼ οἶδα αὐτόν, ὅτι παρ' αὐτοῦ εἰμὶ κα-
 30 κεινός με ἀπέστειλεν. 30 ἐζήτουν οὖν αὐτὸν πιάσαι, καὶ οὐδεὶς
 ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτὸν τὴν χεῖρα, ὅτι οὐπω ἐληλύθει ἡ ὥρα αὐτοῦ. ^{8, 20.}
 31 31 Ἐκ τοῦ ὄχλου δὲ πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν, καὶ ἔλεγον ὅτι
 ὁ Χριστὸς ὅταν ἔλθῃ, μὴ πλείονα σημεῖα ποιήσει ὢν οὗτος ἐποίη-
 32 σεν; 32 ἤκουσαν οἱ Φαρισαῖοι τοῦ ὄχλου γογγύζοντος περὶ αὐτοῦ
 ταῦτα, καὶ ἀπέστειλαν ὑπηρέτας οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι
 33 ἵνα πιάσωσιν αὐτόν. 33 εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς Ἐτι χρόνον μικρὸν ^{12, 35.}
 34 μεθ' ὑμῶν εἰμὶ καὶ ὑπάγω πρὸς τὸν πέμψαντά με. 34 ζητήσετέ
 με καὶ οὐχ εὐρήσετε, καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγὼ ὑμεῖς οὐ δύνασθε εἰσεῖν.
 35 35 εἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς ἐαυτούς Ποῦ οὗτος μέλλει πο-
 ρεῦσθαι, ὅτι ἡμεῖς οὐχ εὐρήσομεν αὐτόν; μὴ εἰς τὴν διασπορὰν
 τῶν Ἑλλήνων μέλλει πορεῦσθαι καὶ διδάσκειν τοὺς Ἑλληνας;
 36 36 τίς ἐστὶν ὁ λόγος οὗτος ὃν εἶπεν Ζητήσετέ με καὶ οὐχ εὐρήσετε,
 καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγὼ ὑμεῖς οὐ δύνασθε εἰσεῖν;
 37 Ἐν δὲ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ τῆς ἑορτῆς εἰστήκει ὁ
 Ἰησοῦς καὶ ἔκραξεν λέγων Ἐάν τις διψᾷ, ἐρχέσθω πρὸς με καὶ
 38 πινέτω. 38 ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, καθὼς εἶπεν ἡ γραφή, ποταμοὶ ^{*Zch 14, 8.}
 39 ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ῥέσουσιν ὕδατος ζῶντος. 39 τοῦτο δὲ εἶπεν ^{*Es 58, 11.}
 περὶ τοῦ πνεύματος οὗ ἔμελλον λαμβάνειν οἱ πιστεύοντες εἰς αὐ- ^{*Joel 2,}
 23. (3, 1.)

19. Μωσῆς, item vv. sqq. 20. ὁ ὄχλος: add καὶ εἶπεν 21. ὁ Ἰησοῦς
 22. θαυμάζετε. 23 Διὰ τοῦτο Μωσῆς 26. ὁ Χριστός: praem ἀληθῶς
 29. ἐγὼ δέ 31. Πολλοὶ δὲ ἐκ τοῦ ὄχλου ... μὴ: μῆτι ... σημεῖα: add
 τούτων 32. ὑπηρέτας pon ante ἵνα ... οἱ φαρισαῖοι καὶ οἱ ἀρχιερεῖς
 33. εἶπεν οὖν αὐτοῖς ... μικρὸν χρόνον 36. οὗτος ὁ λόγος

τόν· οὐπω γὰρ ἦν πνεῦμα, ὅτι Ἰησοῦς οὐδέπω ἐδοξάσθη. 40 Ἐκ 40
 τοῦ ὄχλου οὖν ἀκούσαντες τῶν λόγων ἔλεγον Οὗτός ἐστιν ἀληθῶς
 1, 21. ὁ προφήτης· 41 ἄλλοι ἔλεγον Οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός· ἄλλοι 41
 ἔλεγον Μὴ γὰρ ἐκ τῆς Γαλιλαίας ὁ Χριστός ἔρχεται; 42 οὐχ ἢ 42
 *Ps 89, 4. γραφῆ εἶπεν ὅτι ἐκ τοῦ σπέρματος Δαυὶδ καὶ ἀπὸ Βηθλεὲμ τῆς
 *Mich 5, 1. κώμης, ὅπου ἦν Δαυὶδ, ἔρχεται ὁ Χριστός; 43 σχίσμα οὖν ἐγένετο 43
 7, 30. ἐν τῷ ὄχλῳ δι' αὐτόν· 44 τινὲς δὲ ᾔθελον ἐξ αὐτῶν πιάσαι αὐτόν, 44
 ἀλλ' οὐδεὶς ἔβαλεν ἐπ' αὐτόν τὰς χεῖρας.
 Ἦλθον οὖν οἱ ὑπηρέται πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ Φαρισαίους, 45
 καὶ εἶπον αὐτοῖς ἐκεῖνοι Διὰ τί οὐκ ἠγάγετε αὐτόν; 46 ἀπεκρί- 46
 θησαν οἱ ὑπηρέται Οὐδέποτε ἐλάλησεν οὕτως ἄνθρωπος. 47 ἀπε- 47
 κρίθησαν αὐτοῖς οἱ Φαρισαῖοι Μὴ καὶ ὑμεῖς πεπλάνησθε; 48 μὴ 48
 τις ἐκ τῶν ἀρχόντων ἐπίστευσεν εἰς αὐτόν ἢ ἐκ τῶν Φαρισαίων;
 49 ἀλλὰ ὁ ὄχλος οὗτος ὁ μὴ γινώσκων τὸν νόμον ἐπάρατοί εἰσιν. 49
 3, 1. 50 λέγει Νικόδημος πρὸς αὐτούς, ὁ ἐλθὼν πρὸς αὐτόν, εἰς ὧν ἐξ 50
 *Dt 19, 15 ss. αὐτῶν 51 Μὴ ὁ νόμος ἡμῶν κρίνει τὸν ἄνθρωπον ἐὰν μὴ ἀκούσῃ 51
 πρῶτον παρ' αὐτοῦ καὶ γινῶ τί ποιεῖ; 52 ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπαν 52
 αὐτῷ Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῆς Γαλιλαίας εἶ; ἐρεύνησον καὶ ἴδε ὅτι ἐκ
 τῆς Γαλιλαίας προφήτης οὐκ ἐγείρεται.

VIII.

Adultera. Christus de se testis. Frustra quaeretur. Vera libertas.
 Judaei diaboli progenies; Christus Abrahamo prior.

12, 46. 12 Πάλιν οὖν αὐτοῖς ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς λέγων Ἐγὼ εἰμι τὸ 12

39. πνεῦμα: add ἄγιον ... ὁ Ἰησοῦς 40. Πολλοὶ οὖν ἐκ τοῦ ὄχλου ...
 τὸν λόγον 41. ἄλλοι secundum: add δὲ 42. οὐχί ... ὁ Χριστός ἔρχε-
 ται 43. ἐν τῷ ὄχλῳ ἐγένετο 44. ἐτίβαλεν 46. οὕτως ἐλάλησεν ἄνθρω-
 πος ὡς οὗτος ὁ ἄνθρωπος 47. ἀπεκρίθησαν οὖν 49. ἀλλ' 50. ὁ ἐλθὼν:
 add νυκτός 51. παρ' αὐτοῦ πρότερον 52. εἶπον ... προφήτης ἐκ τῆς
 Γαλιλαίας οὐκ ἐγγύρεται 53. Καὶ ἐπορεύθη ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.

VIII. 1. Ἰησοῦς δὲ ἐπορεύθη εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν. 2. Ὁρθρον δὲ 1 2
 πάλιν παρεγένετο εἰς τὸ ἱερόν, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἤρχετο πρὸς αὐτόν· καὶ
 καθίσας ἐδίδασκεν αὐτούς. 3. Ἄγουσι δὲ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι 3
 πρὸς αὐτόν γυναῖκα ἐν μοιχείᾳ κατελημμένην· καὶ στήσαντες αὐτὴν ἐν
 μέσῳ, 4. Λέγουσιν αὐτῷ· Διδάσκαλε, αὕτη ἡ γυνὴ κατελήφθη ἔπαυ- 4
 *Lew 20, 10. τῷ ἄρῳ μοιχευομένη· 5. Ἐν δὲ τῷ νόμῳ Μωσῆς ἡμῖν ἐνετείλατο τὰς τοιαύ- 5
 τας λιθοβολεῖσθαι· σὺ οὖν τί λέγεις; 6. Τοῦτο δὲ ἔλεγον περὶ αὐτῆς 6
 αὐτόν, ἵνα ἔχῃσι κατηγορεῖν αὐτοῦ. ὁ δὲ Ἰησοῦς κάτω κύψας, τῷ δακτύλῳ
 ἔγραψεν εἰς τὴν γῆν. 7. Ὡς δὲ ἐπέμνον ἐρωτῶντες αὐτόν, ἀνακύψας εἶπε 7
 πρὸς αὐτούς· Ὁ ἀναμάρτητος ὑμῶν, πρῶτος τὸν λίθον ἐπ' αὐτῇ βαλέτω.
 8. Καὶ πάλιν κάτω κύψας, ἔγραψεν εἰς τὴν γῆν. 9. οἱ δὲ, ἀκούσαντες 8 9
 καὶ ὑπὸ τῆς συνειδήσεως ἐλεγχόμενοι, ἐξήρχοντο εἰς καθ' εἰς, ἀρξάμενοι
 ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων ἕως τῶν ἐσχάτων· καὶ κατελήφθη μόνος ὁ Ἰησοῦς,
 καὶ ἡ γυνὴ ἐν μέσῳ ἐστῶσα. 10. Ἀνακύψας δὲ ὁ Ἰησοῦς, καὶ μηδένα 10
 θεασάμενος πλὴν τῆς γυναίκος, εἶπεν αὐτῇ· Ἡ γυνή, ποῦ εἰσιν ἐκεῖνοι
 οἱ κατηγοροὶ σοῦ; οὐδεὶς σε κατέκρινεν; 11. Ἡ δὲ εἶπεν· Οὐδεὶς, κύριε. 11
 εἶπε δὲ αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Οὐδὲ ἐγὼ σε κατακρίνω. πορεύου, καὶ μηκέτι
 ἀμάρτανε. 12. ὁ Ἰησοῦς αὐτοῖς ἐλάλησε

- φῶς τοῦ κόσμου· ὁ ἀκολουθῶν ἐμοὶ οὐ μὴ περιπατήσῃ ἐν τῇ
 13 σκοτίᾳ, ἀλλ' ἐξεί τὸ φῶς τῆς ζωῆς. ¹³ εἶπον οὖν αὐτῷ οἱ Φαρι-
 14 σαῖοι Σὺ περὶ σεαυτοῦ μαρτυρεῖς· ἡ μαρτυρία σου οὐκ ἔστιν
 14 ἀληθής. ¹⁴ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς Κὰν ἐγὼ μαρ-
 15 τυρῶ περὶ ἑμαντοῦ, ἀληθής ἐστὶν ἡ μαρτυρία μου, ὅτι οἶδα πό-
 15 θεν ἦλθον καὶ ποῦ ὑπάγω· ὑμεῖς δὲ οὐκ οἴδατε πόθεν ἔρχομαι
 15 ἢ ποῦ ὑπάγω. ¹⁵ ὑμεῖς κατὰ τὴν σάρκα κρίνετε, ἐγὼ οὐ κρίνω ^{7, 24.}
 16 οὐδένα. ¹⁶ καὶ ἐὰν κρίνω δὲ ἐγώ, ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ ἀληθινή ἐστὶν, ^{3, 17.}
 17 ὅτι μόνος οὐκ εἰμὶ, ἀλλ' ἐγὼ καὶ ὁ πέμψας με πατήρ. ¹⁷ καὶ ^{16, 32.}
 18 ἐν τῷ νόμῳ δὲ τῷ ὑμετέρῳ γέγραπται ὅτι δύο ἀνθρώπων ἡ μαρ- ^{*Dt 19, 15.}
 18 τυρία ἀληθής ἐστὶν. ¹⁸ ἐγὼ εἰμὶ ὁ μαρτυρῶν περὶ ἑμαντοῦ, καὶ ^{Mt 18, 16.}
 19 μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὁ πέμψας με πατήρ. ¹⁹ ἔλεγον οὖν αὐτῷ
 19 Ποῦ ἔστιν ὁ πατήρ σου; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Οὔτε ἐμὲ οἴδατε ^{14, 7, 9.}
 20 οὔτε τὸν πατέρα μου· εἰ ἐμὲ ἤδειτε, καὶ τὸν πατέρα μου ἂν
 20 ἤδειτε. ²⁰ ταῦτα τὰ ῥήματα ἐλάλησεν ἐν τῷ γαζοφυλακίῳ διδά-
 20 σκων ἐν τῷ ἱερῷ· καὶ οὐδεὶς ἐπίασεν αὐτόν, ὅτι οὐπω ἐηλύθει ^{7, 30.}
 ἡ ὥρα αὐτοῦ.
- 21 Εἶπεν οὖν πάλιν αὐτοῖς Ἐγὼ ὑπάγω καὶ ζητήσετέ με, καὶ ^{7, 33 ss.}
 21 ἐν τῇ ἀμαρτία ὑμῶν ἀποθανεῖσθε· ὅπου ἐγὼ ὑπάγω ὑμεῖς οὐ
 22 δύνασθε ἐλθεῖν. ²² ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι Μήτι ἀποκτενεῖ ἑαν-
 23 τόν, ὅτι λέγει Ὅπου ἐγὼ ὑπάγω ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν; ²³ καὶ
 23 ἔλεγεν αὐτοῖς Ὑμεῖς ἐκ τῶν κάτω ἐστέ, ἐγὼ ἐκ τῶν ἄνω εἰμὶ· ^{3, 31.}
 23 ὑμεῖς ἐκ τούτου τοῦ κόσμου ἐστέ, ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου ^{1 Jo 4, 5.}
 24 τούτου. ²⁴ εἶπον οὖν ὑμῖν ὅτι ἀποθανεῖσθε ἐν ταῖς ἀμαρτίαις
 24 ὑμῶν· ἐὰν γὰρ μὴ πιστεύσητε ὅτι ἐγὼ εἰμι, ἀποθανεῖσθε ἐν ταῖς
 25 ἀμαρτίαις ὑμῶν. ²⁵ ἔλεγον οὖν αὐτῷ Σὺ τίς εἶ; εἶπεν αὐτοῖς ὁ
 26 Ἰησοῦς Τὴν ἀρχὴν ὃ τι καὶ λαλῶ ὑμῖν. ²⁶ πολλὰ ἔχω περὶ ὑμῶν
 26 λαλεῖν καὶ κρίνειν· ἀλλ' ὁ πέμψας με ἀληθής ἐστὶν, καὶ γὰρ ἃ
 27 ἤκουσα παρ' αὐτοῦ, ταῦτα λαλῶ εἰς τὸν κόσμον. ²⁷ οὐκ ἔγνωσαν
 28 ὅτι τὸν πατέρα αὐτοῖς ἔλεγεν. ²⁸ εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ^{3, 14.}
 28 Ὅταν ὑψώσῃτε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, τότε γνώσεσθε ὅτι ἐγὼ ^{12, 32.}
 28 εἰμι, καὶ ἀπ' ἑμαντοῦ ποιῶ οὐδέν, ἀλλὰ καθὼς ἐδίδαξέν με ὁ
 29 πατήρ, ταῦτα λαλῶ. ²⁹ καὶ ὁ πέμψας με μετ' ἐμοῦ ἐστίν· οὐκ
 29 ἀφήκέν με μόνον, ὅτι ἐγὼ τὰ ἀρεστὰ αὐτῷ ποιῶ πάντοτε.
- 30 Ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν.
 31 ³¹ ἔλεγεν οὖν ὁ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς πεπιστευκότας αὐτῷ Ἰουδαίους
 31 Ἐὰν ὑμεῖς μείνητε ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐμῷ, ἀληθῶς μαθηταί μου
 32 ἐστε, ³² καὶ γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει
 33 ὑμᾶς. ³³ ἀπεκρίθησαν πρὸς αὐτόν Σπέρμα Ἀβραάμ ἐσμεν καὶ

12. περιπατήσῃ 14. ἡ ποῦ: καὶ ποῦ 16. ἀληθινή: ἀληθής 19. ὁ Ἰησοῦς ... ἤδειτε ἂν. 20. ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς 21. αὐτοῖς: add ὁ Ἰησοῦς 23. ἔλεγεν: εἶπεν ... τούτου τοῦ κόσμου: τοῦ κόσμ. τούτου 25. καὶ εἶπεν ... ὃ τι: ὅτι 26. λαλῶ: λέγω 28. ὁ πατήρ μου 29. μόνον ὁ πατήρ 33. πρὸς αὐτόν: αὐτῷ

οὐδενὶ δεδουλεύκαμεν πώποτε· πῶς σὺ λέγεις ὅτι ἐλεύθεροι γενή-
 σεσθε; ³⁴ ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ³⁴
 Ro 6, 16 s. πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν δούλος ἐστὶν τῆς ἁμαρτίας· ³⁵ ὁ δὲ ³⁵
 *Gn 21, 10. δούλος οὐ μένει ἐν τῇ οἰκίᾳ εἰς τὸν αἰῶνα· ὁ υἱὸς μένει εἰς τὸν
 αἰῶνα. ³⁶ εἴαν οὖν ὁ υἱὸς ὑμᾶς ἐλευθερώσῃ, ὄντως ἐλεύθεροι ³⁶
 ἔσεσθε. ³⁷ οἶδα ὅτι σπέρμα Ἀβραάμ ἐστε· ἀλλὰ ζητεῖτέ με ἀπο-
 κτεῖναι, ὅτι ὁ λόγος ὁ ἐμὸς οὐ χωρεῖ ἐν ὑμῖν. ³⁸ ἐγὼ ἂ ἐώρακα ³⁸
 παρὰ τῷ πατρὶ λαλῶ· καὶ ὑμεῖς οὖν ἂ ἠκούσατε παρὰ τοῦ
 Mt 3, 9. πατρὸς ποιεῖτε. ³⁹ ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπαν αὐτῷ Ὁ πατὴρ ἡμῶν ³⁹
 Ἀβραάμ ἐστίν. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Εἰ τέκνα τοῦ Ἀβραάμ ἦτε,
 τὰ ἔργα τοῦ Ἀβραάμ ἐποιεῖτε· ⁴⁰ γυνὴ δὲ ζητεῖτέ με ἀποκτεῖναι, ⁴⁰
 ἄνθρωπον ὃς τὴν ἀλήθειαν ὑμῖν λελάληκα, ἣν ἤκουσα παρὰ τοῦ
 θεοῦ· τοῦτο Ἀβραάμ οὐκ ἐποίησεν. ⁴¹ ὑμεῖς ποιεῖτε τὰ ἔργα τοῦ ⁴¹
 πατρὸς ὑμῶν. εἶπον αὐτῷ Ἡμεῖς ἐκ πορνείας οὐ γεγενήμεθα,
 εἷνα πατέρα ἔχομεν τὸν θεόν. ⁴² εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Εἰ ὁ θεὸς ⁴²
 πατὴρ ὑμῶν ἦν, ἠγαπάτε ἄν ἐμέ· ἐγὼ γὰρ ἐκ τοῦ θεοῦ ἐξῆλθον
 καὶ ἦκω· οὐδὲ γὰρ ἀπ' ἐμαντοῦ ἐλήλυθα, ἀλλ' ἐκεῖνός με ἀπέ-
 στείλεν. ⁴³ διὰ τί τὴν λαλιὰν τὴν ἐμὴν οὐ γινώσκετε; ὅτι οὐ ⁴³
 1 Jo 3, 8. δύνασθε ἀκούειν τὸν λόγον τὸν ἐμόν. ⁴⁴ ὑμεῖς ἐκ τοῦ πατρὸς τοῦ ⁴⁴
 διαβόλου ἐστὲ καὶ τὰς ἐπιθυμίας τοῦ πατρὸς ὑμῶν θέλετε ποιεῖν.
 ἐκεῖνος ἀνθρωποκτόνος ἦν ἀπ' ἀρχῆς καὶ ἐν τῇ ἀλήθειᾳ οὐχ
 ἔστηκεν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀλήθεια ἐν αὐτῷ. ὅταν λαλῇ τὸ ψεῦδος,
 ἐκ τῶν ἰδίων λαλεῖ, ὅτι ψεύστης ἐστὶν καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. ⁴⁵ ἐγὼ ⁴⁵
 δὲ ὅτι τὴν ἀλήθειαν λέγω, οὐ πιστενετέ μοι. ⁴⁶ τίς ἐξ ὑμῶν ⁴⁶
 1 Jo 3, 5. ἐλέγχει με περὶ ἁμαρτίας; εἰ ἀλήθειαν λέγω, διὰ τί ὑμεῖς οὐ
 18, 37. πιστενετέ μοι; ⁴⁷ ὁ ὢν ἐκ τοῦ θεοῦ τὰ ῥήματα τοῦ θεοῦ ἀκούει· ⁴⁷
 1 Jo 4, 6. διὰ τοῦτο ὑμεῖς οὐκ ἀκούετε, ὅτι ἐκ τοῦ θεοῦ οὐκ ἐστέ. ⁴⁸ ἀπε-
 48 κρίθησαν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ εἶπαν αὐτῷ Οὐ καλῶς λέγομεν ἡμεῖς
 7, 20. Mt 10, 25. ὅτι Σαμαρείτης εἶ σὺ καὶ δαιμόνιον ἔχεις; ⁴⁹ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς ⁴⁹
 Ἐγὼ δαιμόνιον οὐκ ἔχω, ἀλλὰ τιμῶ τὸν πατέρα μου, καὶ ὑμεῖς
 ἀτιμάζετε με. ⁵⁰ ἐγὼ δὲ οὐ ζητῶ τὴν δόξαν μου· ἔστιν ὁ ζητῶν ⁵⁰
 καὶ κρίναν. ⁵¹ ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, εἴαν τις τὸν ἐμόν λόγον ⁵¹
 5, 21. 11, 25. τηρήσῃ, θάνατον οὐ μὴ θεωρήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα. ⁵² εἶπον αὐτῷ ⁵²
 οἱ Ἰουδαῖοι Νῦν ἐγνώκαμεν ὅτι δαιμόνιον ἔχεις. Ἀβραάμ ἀπέ-
 θανεν καὶ οἱ προφῆται, καὶ σὺ λέγεις Ἐάν τις τὸν λόγον μου
 4, 12. τηρήσῃ, οὐ μὴ γεύσῃται θανάτου εἰς τὸν αἰῶνα· ⁵³ μὴ σὺ μείζων ⁵³
 εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ, ὅστις ἀπέθανεν; καὶ οἱ προφῆται
 ἀπέθανον· τίνα σεαυτὸν ποιεῖς; ⁵⁴ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Ἐάν ἐγὼ ⁵⁴
 δοξάσω ἐμαυτόν, ἡ δόξα μου οὐδέν ἐστίν· ἔστιν ὁ πατὴρ μου ὁ

38. ἂ utrumque: ὁ bis ... τῷ πατρὶ μου ... ἠκούσατε παρὰ τοῦ πα-
 τρός: ἐώρακατε παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν 39. εἶπον ... ἐποιεῖτε ἄν 41. εἶπον
 οὖν 42. εἶπεν οὖν αὐτοῖς 44. ἐκ πατρός 46. εἰ δὲ ἀλήθειαν 48. ἀπε-
 κρίθησαν οὖν οἱ ... εἶπον 51. τὸν λόγον τὸν ἐμόν 52. εἶπον οὖν ...
 γεύσεται 53. σεαυτὸν σύ

55 δοξάζων με, ὃν ὑμεῖς λέγετε ὅτι θεὸς ἡμῶν ἐστίν, 55 καὶ οὐκ ἐργώκατε αὐτόν, ἐγὼ δὲ οἶδα αὐτόν. καὶ ἐὰν εἶπω ὅτι οὐκ οἶδα αὐτόν, ἔσομαι ὅμοιος ὑμῶν ψεύστης· ἀλλὰ οἶδα αὐτόν καὶ τὸν 56 λόγον αὐτοῦ τηρῶ. 56 Ἀβραὰμ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἠγαλλιάσατο ἵνα 57 ἴδῃ τὴν ἡμέραν τὴν ἐμὴν, καὶ εἶδεν καὶ ἐχάρη. 57 εἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς αὐτόν Πεντήκοντα ἔτη οὐπω ἔχεις καὶ Ἀβραὰμ 58 ἐώρακας; 58 εἶπεν αὐτοῖς Ἰησοῦς Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, πρὶν 59 Ἀβραὰμ γενέσθαι ἐγὼ εἰμὶ. 59 ἦραν οὖν λίθους ἵνα βάλωσιν ἐπὶ 10, 31. αὐτόν· Ἰησοῦς δὲ ἐκρούβη καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ.

IX.

Caecigenus sabbato sanatus. Phariseorum maligna de sanatione iudicia. Sanati professio et fides; Phariseorum caecitas.

- 1 2 Καὶ παράγων εἶδεν ἄνθρωπον τυφλὸν ἐκ γενετῆς. 2 καὶ ἠρώτησαν αὐτόν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες Ραββί, τίς ἡμαρτεν, 3 οὗτος ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἵνα τυφλὸς γεννηθῆ; 3 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Οὔτε οὗτος ἡμαρτεν οὔτε οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἀλλ' ἵνα φανερωθῆ τὰ 4 ἔργα τοῦ θεοῦ ἐν αὐτῷ. 4 ἐμὲ δεῖ ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τοῦ πέμψαντός με ἕως ἡμέρα ἐστίν· ἔρχεται νῦν ὅτε οὐδεὶς δύναται 5 ἐργάζεσθαι. 5 ὅταν ἐν τῷ κόσμῳ ᾧ, φῶς εἰμὶ τοῦ κόσμου. 8, 12. 6 6 ταῦτα εἰπὼν ἔπτυσεν χαμαὶ καὶ ἐποίησεν πηλὸν ἐκ τοῦ πύσματος, 7 καὶ ἐπέχρισε αὐτοῦ τὸν πηλὸν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς, 7 καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἰπαγε νύφαι εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ, ὃ 8 ἐρμηνεύεται ἀπεσταλμένος. ἀπῆλθεν οὖν καὶ ἐνίψατο, καὶ ἦλθεν 9 βλέπων. 8 Οἱ οὖν γείτονες καὶ οἱ θεωροῦντες αὐτόν τὸ πρότερον, ὅτι προσαίτης ἦν, ἔλεγον Οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ καθήμενος καὶ 9 προσαίτων; 9 ἄλλοι ἔλεγον ὅτι οὗτός ἐστιν· ἄλλοι ἔλεγον Οὐχί, ἀλλ' 10 ὅμοιος αὐτῷ ἐστίν. ἐκεῖνος ἔλεγεν ὅτι ἐγὼ εἰμὶ. 10 ἔλεγον οὖν 11 αὐτῷ Πῶς οὖν ἠνεώχθησάν σου οἱ ὀφθαλμοί; 11 ἀπεκρίθη ἐκεῖνος Ἄνθρωπος λεγόμενος Ἰησοῦς πηλὸν ἐποίησεν καὶ ἐπέχρισέν μου 12 τὸν ὀφθαλμὸν καὶ εἶπέν μοι ὅτι ἕπαγε εἰς τὸν Σιλωάμ καὶ 12 νύφαι. ἀπελθὼν οὖν νιψάμενος ἀνέβλεψα. 12 εἶπαν αὐτῷ Ποῦ ἐστὶν ἐκεῖνος; λέγει Οὐκ οἶδα.
- 13 Ἄγουσιν αὐτὸν πρὸς τοὺς Φαρισαίους, τὸν ποτε τυφλόν. 14 14 ἦν δὲ σάββατον ἐν ἧ ἡμέρᾳ τὸν πηλὸν ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς καὶ 15 ἀνέφξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς. 15 πάλιν οὖν ἠρώτων αὐτόν καὶ οἱ Φαρισαῖοι πῶς ἀνέβλεψεν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Πηλὸν ἐπέθηκέν

54. δοξάζω ... ἡμῶν; ὑμῶν 55. ἀλλ' 58. ὁ Ἰησοῦς 59. add in fine διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν· καὶ παρήγγεν οὕτως.

IX. 3. ὁ Ἰησοῦς 6. om αὐτοῦ ... ὀφθαλμούς; add τοῦ τυφλοῦ 8. προσαίτης; τυφλός 9. ἄλλοι ἔλεγον Οὐχί, ἀλλ': ἄλλοι δέ· Ὅτι 10. om οὖν secundum ... ἀνεώχθησαν ... σου; 5^e (non 5) σοι 11. ἀπεκρίθη ἐκεῖνος; add καὶ εἶπεν ... om ὅτι ... εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ ... ἀπελθὼν δὲ καὶ νιψάμενος 12. εἶπον οὖν 14. ἐν ἧ ἡμέρᾳ; ὅτε

μον ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ἐνιψάμην καὶ βλέπω. ¹⁶ ἔλεγον οὖν 16
 ἐκ τῶν Φαρισαίων τινές Οὐκ ἔστιν οὗτος παρά θεοῦ ὁ ἄνθρωπος,
 ὅτι τὸ σάββατον οὐ τηρεῖ. ἄλλοι ἔλεγον Πῶς δύναται ἄνθρωπος
 ἀμαρτωλὸς τοιαῦτα σημεῖα ποιεῖν; καὶ σχῆμα ἦν ἐν αὐτοῖς.
¹⁷ λέγουσιν τῷ τυφλῷ πάλιν Σὺ τί λέγεις περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἤνοιξέν 17
 σου τοὺς ὀφθαλμούς; ὁ δὲ εἶπεν ὅτι προφήτης ἐστίν. ¹⁸ οὐκ ἐπί- 18
 στευσαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἦν τυφλὸς καὶ ἀνέβλεψεν,
 ἕως ὅτου ἐφώνησαν τοὺς γονεῖς αὐτοῦ τοῦ ἀναβλέφαντος, ¹⁹ καὶ 19
 ἠρώτησαν αὐτοὺς λέγοντες Οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ὑμῶν, ὃν ὑμεῖς
 λέγετε ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη; πῶς οὖν βλέπει ἄρτι; ²⁰ ἀπεκρίθη- 20
 σαν οἱ γονεῖς αὐτοῦ καὶ εἶπαν Οἴδαμεν ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς
 ἡμῶν καὶ ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη. ²¹ πῶς δὲ νῦν βλέπει οὐκ οἶδαμεν, 21
 ἢ τίς ἤνοιξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς ἡμεῖς οὐκ οἶδαμεν· αὐτὸν
^{7, 13.} ἐρωτήσατε, αὐτὸς ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸς περὶ αὐτοῦ λαλήσει. ²² ταῦτα 22
 εἶπον οἱ γονεῖς αὐτοῦ ὅτι ἐφοβοῦντο τοὺς Ἰουδαίους· ἤδη γὰρ
 συνετεθέθησαν οἱ Ἰουδαῖοι ἵνα ἐάν τις αὐτὸν ὁμολογήσῃ Χριστόν,
^{12, 42.} ἀποσυνάγωγος γένηται. ²³ διὰ τοῦτο οἱ γονεῖς αὐτοῦ εἶπαν ὅτι 23
 ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν ἐρωτήσατε. ²⁴ Ἐφώνησαν οὖν τὸν ἄνθρωπον 24
 ἐκ δευτέρου, ὃς ἦν τυφλός, καὶ εἶπαν αὐτῷ Δὸς δόξαν τῷ θεῷ·
 ἡμεῖς οἶδαμεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἀμαρτωλός ἐστιν. ²⁵ ἀπε- 25
 κρίθη οὖν ἐκεῖνος Εἰ ἀμαρτωλός ἐστιν οὐκ οἶδα· ἐν οἶδα, ὅτι
 τυφλὸς ἂν ἄρτι βλέπω. ²⁶ εἶπον οὖν αὐτῷ Τί ἐποίησέν σοι; πῶς 26
 ἤνοιξέν σου τοὺς ὀφθαλμούς; ²⁷ ἀπεκρίθη αὐτοῖς Εἶπον ὑμῖν ἤδη 27
 καὶ οὐκ ἠκούσατε· τί πάλιν θέλετε ἀκοῦειν; μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε
 αὐτοῦ μαθηταὶ γενέσθαι; ²⁸ ἐλοιδόρησαν αὐτὸν καὶ εἶπον Σὺ μα- 28
 θητὴς εἶ ἐκείνου, ἡμεῖς δὲ τοῦ Μωυσέως ἐσμέν μαθηταί· ²⁹ ἡμεῖς 29
 οἶδαμεν ὅτι Μωυσεὶ λελάληκεν ὁ θεός, τοῦτον δὲ οὐκ οἶδαμεν πό-
 θεν ἐστίν. ³⁰ ἀπεκρίθη ὁ ἄνθρωπος καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ἐν τούτῳ γὰρ 30
 θαυμαστόν ἐστιν, ὅτι ὑμεῖς οὐκ οἴδατε πόθεν ἐστίν, καὶ ἀνέφωξέν
 μου τοὺς ὀφθαλμούς. ³¹ οἶδαμεν ὅτι ἀμαρτωλῶν ὁ θεὸς οὐκ 31
 ἀκούει, ἀλλ' ἐάν τις θεοσεβῆς ἢ καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιῇ, τού-
 του ἀκούει. ³² ἐκ τοῦ αἰῶνος οὐκ ἠκούσθη ὅτι ἤνοιξέν τις ὀφθαλ- 32
 μούς τυφλοῦ γεγεννημένου· ³³ εἰ μὴ ἦν οὗτος παρά θεοῦ, οὐκ ἠδύ- 33
 νατο ποιεῖν οὐδέν. ³⁴ ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπαν αὐτῷ Ἐν ἀμαρτίαις 34
 σὺ ἐγεννήθης ὅλος, καὶ σὺ διδάσκεις ἡμᾶς; καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω.
 Ἦκουσεν ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω, καὶ εὐρών αὐτὸν 35
 εἶπεν αὐτῷ Σὺ πιστεύεις εἰς τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ; ³⁶ ἀπεκρίθη 36
 ἐκεῖνος καὶ εἶπεν Καὶ τίς ἐστιν, κύριε, ἵνα πιστεύσω εἰς αὐτόν;

15. ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς μου 16. Οὗτος ὁ ἄνθρωπος οὐκ ἔστι παρά τοῦ θεοῦ 18. τυφλὸς ἦν 19. ἄρτι βλέπει 20. ἀπεκρίθησαν αὐτοῖς ... εἶπον 21. αὐτὸν ἐρωτήσατε post ἔχει pon 23. εἶπον 24. ἐκ δευτέρου τὸν ἄνθρωπον ... εἶπον 25. ἐκεῖνος: add καὶ εἶπεν 26. εἶπον δὲ αὐτῷ πάλιν 28. ἐλοιδόρησαν οὖν ... εἰ μαθητὴς ἐκείνου 29. Μωσῆ 30. Ἐν γὰρ τούτῳ 31. οἶδαμεν δὲ 34. εἶπον 36. Καὶ τίς: om καὶ

37³⁷ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Καὶ εώρακας αὐτόν, καὶ ὁ λαλῶν μετὰ
 38 σοῦ ἐκεινός ἐστιν. 38 ὁ δὲ ἔφη Πιστεύω, κύριε· καὶ προσεκύνησεν
 39 αὐτῷ. 39 καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς Εἰς κρῖμα ἐγὼ εἰς τὸν κόσμον τοῦ-
 40 τον ἦλθον, ἵνα οἱ μὴ βλέποντες βλέπωσιν καὶ οἱ βλέποντες τυφλοὶ
 40 γένωνται. 40 Ἦκουσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων ταῦτα οἱ μετ' αὐτοῦ
 41 ὄντες, καὶ εἶπον αὐτῷ Μὴ καὶ ἡμεῖς τυφλοὶ ἐσμεν; 41 εἶπεν αὐτοῖς
 ὁ Ἰησοῦς Εἰ τυφλοὶ ἦτε, οὐκ ἂν εἶχετε ἁμαρτίαν· νῦν δὲ λέγετε
 ὅτι βλέπομεν· ἡ ἁμαρτία ὑμῶν μένει.

X.

Christus pastor et janua ovium; fures et latrones; grex unus. Dis-
 sidium de Christo. Lapidatio suscepta. Nomen filiorum Dei. Johan-
 nes baptista testis.

1 Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ μὴ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας εἰς
 τὴν ἀγλήν τῶν προβάτων ἀλλὰ ἀναβαίνων ἀλλαχόθεν, ἐκεῖνος
 2 κλέπτης ἐστὶν καὶ ληστής· 2 ὁ δὲ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας
 3 ποιμὴν ἐστὶν τῶν προβάτων. 3 τούτῳ ὁ θυρωρὸς ἀνοίγει, καὶ τὰ
 πρόβατα τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούει, καὶ τὰ ἴδια πρόβατα φωνεῖ
 4 κατ' ὄνομα καὶ ἐξάγει αὐτά. 4 ὅταν τὰ ἴδια πάντα ἐκβάλλῃ, ἔμ-
 προσθεν αὐτῶν πορεύεται, καὶ τὰ πρόβατα αὐτῷ ἀκολουθεῖ, ὅτι
 5 οἶδασιν τὴν φωνὴν αὐτοῦ· 5 ἄλλοτριῶν δὲ οὐ μὴ ἀκολουθήσουσιν,
 ἀλλὰ φεύξονται ἀπ' αὐτοῦ, ὅτι οὐκ οἶδασιν τῶν ἄλλοτριῶν τὴν
 6 φωνήν. 6 Ταύτην τὴν παροιμίαν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἐκεῖνοι
 7 δὲ οὐκ ἔγνωσαν τίνα ἦν ἃ ἐλάλει αὐτοῖς. 7 εἶπεν οὖν πάλιν ὁ
 Ἰησοῦς Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐγὼ εἰμι ἡ θύρα τῶν προβάτων.
 8 8 πάντες ὅσοι ἦλθον πρὸ ἐμοῦ, κλέπται εἰσὶν καὶ λησταί· ἀλλ'
 9 οὐκ ἤκουσαν αὐτῶν τὰ πρόβατα. 9 ἐγὼ εἰμι ἡ θύρα· δι' ἐμοῦ
 εἰάν τις εἰσέλθῃ, σωθήσεται, καὶ εἰσελεύσεται καὶ ἐξελεύσεται καὶ
 10 νομὴν εὐρήσει. 10 ὁ κλέπτης οὐκ ἔρχεται εἰ μὴ ἵνα κλέψῃ καὶ
 θύσῃ καὶ ἀπολέσῃ· ἐγὼ ἦλθον ἵνα ζωὴν ἔχωσιν καὶ περισσὸν
 11 ἔχωσιν. 11 ἐγὼ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός. ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν
 12 ψυχὴν αὐτοῦ τίθεισιν ὑπὲρ τῶν προβάτων· 12 ὁ μισθωτὸς δὲ καὶ
 οὐκ ὢν ποιμὴν, οὗ οὐκ ἐστὶν τὰ πρόβατα ἴδια, θεωρεῖ τὸν λύκον
 ἐρχόμενον καὶ ἀφίησιν τὰ πρόβατα καὶ φεύγει, καὶ ὁ λύκος ἀρ-
 13 πάζει αὐτὰ καὶ σκορπίζει· 13 ὅτι μισθωτὸς ἐστὶν καὶ οὐ μέλει
 14 αὐτῷ περὶ τῶν προβάτων. 14 ἐγὼ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός, καὶ
 15 γινώσκω τὰ ἐμὰ καὶ γινώσκουσιν μετὰ τὰ ἐμὰ, 15 καθὼς γινώσκει Mt 11, 27.
 με ὁ πατήρ καὶ γὼ γινώσκω τὸν πατέρα, καὶ τὴν ψυχὴν μου τίθημι
 16 ὑπὲρ τῶν προβάτων. 16 καὶ ἄλλα πρόβατα ἔχω, ἃ οὐκ ἐστὶν ἐκ

37. εἶπε δὲ 40. Καὶ ἤκουσαν . . . ὄντες μετ' αὐτοῦ 41. ἡ οὖν ἁμαρτία

X. 3. φωνεῖ: καλεῖ 4. καὶ ὅταν . . . πάντα: πρόβατα 5. ἀκολου-
 θήσωσιν 7. πάλιν: add αὐτοῖς . . . ὅτι ἐγὼ 8. πρὸ ἐμοῦ ἦλθον 12. ἐστὶν:
 εἰσὶν . . . σκορπίζει: add τὰ πρόβατα 13. ὅτι: praem ὁ δὲ μισθωτὸς
 φεύγει 14. γινώσκουσιν μετὰ τὰ ἐμὰ: γινώσκομαι ὑπὸ τῶν ἐμῶν

τῆς ἀλλῆς ταύτης· κἀκεῖνα δεῖ με ἀγαγεῖν, καὶ τῆς φωνῆς μου ἀκούσουσιν, καὶ γενήσεται μία ποιμήν, εἰς ποιμήν. ¹⁷ διὰ τοῦτό 17 με ὁ πατὴρ ἀγαπᾷ, ὅτι ἐγὼ τίθην τὴν ψυχὴν μου, ἵνα πάλιν λάβω αὐτήν. ¹⁸ οὐδεὶς αἶρει αὐτὴν ἀπ' ἐμοῦ, ἀλλ' ἐγὼ τίθην 18 αὐτὴν ἀπ' ἑμαντοῦ. ἔξουσίαν ἔχω θεῖναι αὐτήν, καὶ ἔξουσίαν ἔχω πάλιν λαβεῖν αὐτήν· ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔλαβον παρὰ τοῦ πα-
^{7, 43.} τρός μου. ¹⁹ Σχίσμα πάλιν ἐγένετο ἐν τοῖς Ἰουδαίοις διὰ τοὺς 19 λόγους τούτους. ²⁰ ἔλεγον δὲ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν Δαιμόνιον ἔχει καὶ ²⁰
^{7, 20.} μαίνεται· τί αὐτοῦ ἀκούετε; ²¹ ἄλλοι ἔλεγον Ταῦτα τὰ ῥήματα ²¹
^{9, 32.} οὐκ ἔστιν δαιμονιζομένου· μὴ δαιμόνιον δύναται τυφλῶν ὀφθαλ-
μοὺς ἀνοίξει;
Ἐγένετο δὲ τὰ ἐγκαίρια ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις· χειμὼν ἦν· ²²
²³ καὶ περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ ἐν τῇ στοᾷ Σολομῶνος. ²³
²⁴ ἐκύκλωσαν οὖν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ ἔλεγον αὐτῷ Ἔως πότε ²⁴
τὴν ψυχὴν ἡμῶν αἶρεις; εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός, εἰπέ ἡμῖν παρήγορίᾳ.
^{5, 36.} ²⁵ ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Εἶπον ὑμῖν, καὶ οὐ πιστεύετε· τὰ ²⁵
ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς μου, ταῦτα μαρτυρεῖ
^{8, 45 ss.} περὶ ἐμοῦ· ²⁶ ἀλλὰ ὑμεῖς οὐ πιστεύετε, οὐ γάρ ἐστε ἐκ τῶν ²⁶
^{10, 3 s.} προβάτων τῶν ἐμῶν, καθὼς εἶπον ὑμῖν. ²⁷ τὰ πρόβατα τὰ ἐμὰ ²⁷
τῆς φωνῆς μου ἀκούει κἀγὼ γινώσκω αὐτὰ, καὶ ἀκολουθοῦσιν
μοι, ²⁸ κἀγὼ ζωὴν αἰώνιον δίδωμι αὐτοῖς καὶ οὐ μὴ ἀπόλωνται ²⁸
εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ οὐχ ἀρπάσει τις αὐτὰ ἐκ τῆς χειρὸς μου.
²⁹ ὁ πατὴρ μου, ὃς δέδωκέν μοι, πάντων μείζων ἐστίν, καὶ οὐδεὶς ²⁹
δύναται ἀρπάξαι ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ πατρὸς. ³⁰ ἐγὼ καὶ ὁ πα- ³⁰
τὴρ ἐν ἑσμεν. ³¹ Ἐβάστασαν οὖν πάλιν λίθους οἱ Ἰουδαῖοι ἵνα ³¹
λιθάσωσιν αὐτόν. ³² ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Πολλὰ καλὰ ³²
ἔργα ἔδειξα ὑμῖν ἐκ τοῦ πατρὸς· διὰ ποῖον αὐτῶν ἔργον με λι-
θάσετε; ³³ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι Περὶ καλοῦ ἔργου οὐ ³³
λιθάζομέν σε ἀλλὰ περὶ βλασφημίας, καὶ ὅτι σὺ ἄνθρωπος ὢν
ποιεῖς σεαυτὸν θεόν. ³⁴ ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς. Οὐκ ἔστιν ³⁴
^{*Ps 82, 6.} γεγραμμένον ἐν τῷ νόμῳ ὑμῶν ὅτι ἐγὼ εἶπα Θεοὶ ἐστε; ³⁵ εἰ ³⁵
ἐκείνους εἶπεν θεοὺς, πρὸς οὓς ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ἐγένετο, καὶ οὐ
δύναται λυθῆναι ἢ γραφή· ³⁶ ὃν ὁ πατὴρ ἡγάσεν καὶ ἀπέστειλεν ³⁶
εἰς τὸν κόσμον, ὑμεῖς λέγετε ὅτι βλασφημεῖς, ὅτι εἶπον Υἱὸς τοῦ
θεοῦ εἰμί; ³⁷ εἰ οὐ ποιῶ τὰ ἔργα τοῦ πατρὸς μου, μὴ πιστεύετε ³⁷
μοι· ³⁸ εἰ δὲ ποιῶ, κὰν ἐμοὶ μὴ πιστεύητε, τοῖς ἔργοις πιστεύ- ³⁸
σατε, ἵνα γνῶτε καὶ γινώσκητε ὅτι ἐν ἐμοὶ ὁ πατὴρ κἀγὼ ἐν τῷ
^{7, 30.} πατρὶ. ³⁹ Ἐζήτουν οὖν αὐτὸν πάλιν πιάσαι· καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς ³⁹
χειρὸς αὐτῶν.

Καὶ ἀπῆλθεν πάλιν πέραν τοῦ Ἰορδάνου εἰς τὸν τόπον ὅπου ⁴⁰

16. με δεῖ 17. ὁ πατὴρ με 19. Σχίσμα οὖν 21. ἀνοίγειν 22. καὶ χει-
μὼν 23. τοῦ Σολομῶντος 26. ἀλλ' 29. μείζων πάντων ἐστὶ... πατρός
μου 32. πατρός μου... λιθάσετε με 33. οἱ Ἰουδαῖοι λέγοντες 34. om
ὅτι 38. γινώσκητε: πιστεύσητε... τῷ πατρὶ: αὐτῷ 39. πάλιν αὐτόν

41 ἦν Ἰωάννης τὸ πρῶτον βαπτίζων, καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ. 41 καὶ πολλοὶ ἤλθον πρὸς αὐτὸν καὶ ἔλεγον ὅτι Ἰωάννης μὲν σημεῖον ἐποίησεν 42 οὐδέν, πάντα δὲ ὅσα εἶπεν Ἰωάννης περὶ τούτου ἀληθῆ ἦν. 42 καὶ ἐπίστευσαν πολλοὶ εἰς αὐτὸν ἐκεῖ.

XI.

Lazarus. Cajaphae consilium de uno pro multis occidendo. Christi secessio.

- 1 Ἦν δὲ τις ἀσθενῶν, Λάζαρος ἀπὸ Βηθανίας, ἐκ τῆς κώμης Le 10, 38.
 2 Μαρίας καὶ Μάρθας τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς. 2 ἦν δὲ Μαρία ἡ 12, 3.
 ἀλείψασα τὸν κύριον μύρω καὶ ἐκμάξασα τοὺς πόδας αὐτοῦ ταῖς
 3 θριξίν αὐτῆς, ἧς ὁ ἀδελφὸς Λάζαρος ἠσθένει. 3 ἀπέστειλαν οὖν
 αἱ ἀδελφαὶ πρὸς αὐτὸν λέγουσαι Κύριε, ἴδε ὃν φιλεῖς ἀσθενεῖ.
 4 4 ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Ἀὐτῇ ἡ ἀσθένεια οὐκ ἔστιν πρὸς
 θάνατον ἀλλ' ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ θεοῦ, ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ
 5 θεοῦ δι' αὐτῆς. 5 ἡγάπα δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν Μάρθαν καὶ τὴν
 6 ἀδελφὴν αὐτῆς καὶ τὸν Λάζαρον. 6 ὡς οὖν ἤκουσεν ὅτι ἀσθενεῖ,
 7 τότε μὲν ἔμεινεν ἐν ᾧ ἦν τόπῳ δύο ἡμέρας· 7 ἔπειτα μετὰ τοῦτο
 8 λέγει τοῖς μαθηταῖς Ἄγωμεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν πάλιν. 8 λέγουσιν
 αὐτῷ οἱ μαθηταὶ Ραββί, νῦν ἐζητοῦν σε λιθάσαι οἱ Ἰουδαῖοι, 10, 31.
 9 καὶ πάλιν ὑπάγεις ἐκεῖ; 9 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Οὐχὶ δώδεκα ὥραι
 εἰσιν τῆς ἡμέρας; εἴαν τις περιπατῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ, οὐ προσκόπτει,
 10 ὅτι τὸ φῶς τοῦ κόσμου τούτου βλέπει· 10 εἴαν δὲ τις περιπατῇ
 11 ἐν τῇ νυκτί, προσκόπτει, ὅτι τὸ φῶς οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ. 11 ταῦτα
 εἶπεν, καὶ μετὰ τοῦτο λέγει αὐτοῖς Λάζαρος ὁ φίλος ἡμῶν κεκοί-
 12 μηται· ἀλλὰ πορεύομαι ἵνα ἐξυπνίσω αὐτόν. 12 εἶπον οὖν αὐτῷ
 13 Κύριε, εἰ κεκοίμηται, σωθήσεται. 13 εἰρήκει δὲ ὁ Ἰησοῦς περὶ
 τοῦ θανάτου αὐτοῦ· ἐκεῖνοι δὲ ἔδοξαν ὅτι περὶ τῆς κοιμήσεως
 14 τοῦ ὑπνου λέγει. 14 τότε οὖν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς παρρησίᾳ
 15 Λάζαρος ἀπέθανεν, 15 καὶ χαίρω δι' ὑμᾶς, ἵνα πιστεύσητε, ὅτι
 16 οὐκ ἤμην ἐκεῖ· ἀλλὰ ἄγωμεν πρὸς αὐτόν. 16 εἶπεν οὖν Θωμᾶς
 ὁ λεγόμενος Αἰδύμος τοῖς συμμαθηταῖς Ἄγωμεν καὶ ἡμεῖς ἵνα
 ἀποθάνωμεν μετ' αὐτοῦ.
 17 Ἐλθῶν οὖν ὁ Ἰησοῦς εὔρεν αὐτὸν τέσσαρας ἡμέρας ἔχοντα
 18 ἐν τῷ μνημαίῳ. 18 ἦν δὲ ἡ Βηθανία ἐγγὺς τῶν Ἱεροσολύμων ὡς
 19 ἀπὸ σταδίων δεκαπέντε. 19 πολλοὶ δὲ ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐηλύ-
 θεισαν πρὸς τὰς περὶ Μάρθαν καὶ Μαριάμ, ἵνα παραμυθῶσαν-
 20 ται αὐτὰς περὶ τοῦ ἀδελφοῦ. 20 ἡ οὖν Μάρθα ὡς ἤκουσεν ὅτι
 Ἰησοῦς ἔρχεται, ὑπήντησεν αὐτῷ· Μαρία δὲ ἐν τῷ οἴκῳ ἕκαθε-
 21 ζετο. 21 εἶπεν οὖν ἡ Μάρθα πρὸς τὸν Ἰησοῦν Κύριε, εἰ ἦς ὡδε,

42. ἐκεῖ εἰς αὐτόν

XI. 9. ὁ Ἰησοῦς... εἰσιν ὄραι 12. αὐτῷ: οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ 15. ἀλλ' 17. ἡμέρας ᾗδη 19. πολλοὶ δέ: καὶ πολλοὶ... Μαρίαν... ἀδελφοῦ αὐτῶν 20. ὁ Ἰησοῦς

11, 32. οὐκ ἂν ὁ ἀδελφός μου ἐτεθνήκει. 22 ἀλλὰ καὶ νῦν οἶδα ὅτι ὅσα 22
 ἂν αἰτήσῃ τὸν θεόν, δώσει σοι ὁ θεός. 23 λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς 23
 Ἀναστήσεται ὁ ἀδελφός σου. 24 λέγει αὐτῷ ἡ Μάρθα Οἶδα ὅτι 24
 ἀναστήσεται ἐν τῇ ἀναστάσει ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. 25 εἶπεν αὐτῇ 25
 8, 51. ὁ Ἰησοῦς Ἐγὼ εἰμι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωὴ· ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ
 καὶ ἀποθάνῃ ζήσεται, 26 καὶ πᾶς ὁ ζῶν καὶ πιστεύων εἰς ἐμὲ 26
 οὐ μὴ ἀποθάνῃ εἰς τὸν αἰῶνα· πιστεύεις τοῦτο; 27 λέγει αὐτῷ 27
 6, 69. Ναί, κύριε· ἐγὼ πεπίστευκα ὅτι σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ
 ὁ εἰς τὸν κόσμον ἐρχόμενος. 28 καὶ τοῦτο εἰπούσα ἀπῆλθεν καὶ 28
 ἐφώνησεν Μαριάμ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς λάθρα εἰπούσα Ὁ διδάσκα-
 λος πάρεστιν καὶ φωνεῖ σε. 29 ἐκείνῃ ὡς ἤκουσεν, ἐγείρεται ταχὺ 29
 καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτόν· 30 οὐπω δὲ ἐληλύθει ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν 30
 κώμην, ἀλλ' ἦν ἐν τῷ τόπῳ ὅπου ὑπῆρτησεν αὐτῷ ἡ Μάρθα.
 31 οἱ οὖν Ἰουδαῖοι οἱ ὄντες μετ' αὐτῆς ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ παρα- 31
 μυθούμενοι αὐτήν, ἰδόντες τὴν Μαριάμ ὅτι ταχέως ἀνέστη καὶ
 ἐξῆλθεν, ἠκολούθησαν αὐτῇ, λέγοντες ὅτι ὑπάγει εἰς τὸ μνημεῖον
 ἵνα κλαύσῃ ἐκεῖ. 32 ἡ οὖν Μαριάμ ὡς ἦλθεν ὅπου ἦν Ἰησοῦς, 32
 11, 21. ἰδοῦσα αὐτὸν ἔπεσεν αὐτοῦ εἰς τοὺς πόδας, λέγουσα αὐτῷ Κύριε,
 εἰ ἦς ὧδε, οὐκ ἂν μου ἀπέθανεν ὁ ἀδελφός. 33 Ἰησοῦς οὖν ὡς 33
 εἶδεν αὐτὴν κλαίουσαν καὶ τοὺς συνελθόντας αὐτῇ Ἰουδαίους
 κλαίοντας, ἐνεβριμήσατο τῷ πνεύματι καὶ ἐτάραξεν ἐναντίον, 34 καὶ 34
 εἶπεν Που τεθείκατε αὐτόν; λέγουσιν αὐτῷ Κύριε, ἔρχου καὶ ἴδε.
 35 ἐδάκρυσεν ὁ Ἰησοῦς. 36 ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι Ἴδε πῶς 35 36
 ἐφίλει αὐτόν. 37 τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπον Οὐκ ἠδύνατο οὗτος ὁ 37
 ἀνοίξας τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ ποιῆσαι ἵνα καὶ οὗτος μὴ
 ἀποθάνῃ; 38 Ἰησοῦς οὖν πάλιν ἐμβριμώμενος ἐν ἑαυτῷ ἔρχεται 38
 εἰς τὸ μνημεῖον· ἦν δὲ σπήλαιον, καὶ λίθος ἐπέκειτο ἐπ' αὐτῷ.
 39 λέγει ὁ Ἰησοῦς Ἀρατε τὸν λίθον. λέγει αὐτῷ ἡ ἀδελφὴ τοῦ 39
 τετελετηκότος Μάρθα Κύριε, ἤδη ὄζει· τεταρταῖος γάρ ἐστιν.
 40 λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Οὐκ εἶπόν σοι ὅτι ἐὰν πιστεύσῃς ὄψῃ τὴν 40
 δόξαν τοῦ θεοῦ; 41 ἤραν οὖν τὸν λίθον· ὁ δὲ Ἰησοῦς ἤρην τοὺς 41
 ὀφθαλμοὺς ἄνω καὶ εἶπεν Πάτερ, εὐχαριστῶ σοι ὅτι ἤκουσάς
 μου. 42 ἐγὼ δὲ ἤδην ὅτι πάντοτέ μου ἀκούεις· ἀλλὰ διὰ τὸν 42
 ὄχλον τὸν περιεσιῶτα εἶπον, ἵνα πιστεύσωσιν ὅτι σὺ με ἀπέστει-
 λας. 43 καὶ ταῦτα εἰπὼν φωνῇ μεγάλῃ ἐκραύγασεν Λάζαρε, 43
 δεῦρο ἔξω. 44 ἐξῆλθεν ὁ τεθνηκὼς δεδεμένος τοὺς πόδας καὶ τὰς 44
 χεῖρας κειρίαις, καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ σουδαρίῳ περιεδέδετο. λέγει
 Ἰησοῦς αὐτοῖς Ἀνάστα αὐτὸν καὶ ἄφετε αὐτὸν ὑπάγειν.

Πολλοὶ οὖν ἐκ τῶν Ἰουδαίων, οἱ ἐλθόντες πρὸς τὴν 45

21. ὁ ἀδελφός μου οὐκ ἂν 24. om ἡ 28. τοῦτο: ταῦτα ... Μαρίαν
 31. Μαρίαν 32. Μαρία ... ὁ Ἰησοῦς ... ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας αὐ-
 τοῦ ... ἀπέθανέ μου 39. τετελετηκότος: τεθνηκός 40. ὄψει 41.
 λίθον, οὗ ἦν ὁ τεθνηκὼς κείμενος 44. καὶ ἐξῆλθεν ... ὁ Ἰησοῦς αὐτοῖς ...
 om αὐτόν secundum

- 46 Μαριάμ καὶ θεασάμενοι ἃ ἐποίησεν, ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν· 46 τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν ἀπῆλθον πρὸς τοὺς Φαρισαίους καὶ εἶπον αὐτοῖς ἃ ἐποίησεν Ἰησοῦς.
- 47 Συνήγαγον οὖν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι συνέδριον, καὶ ἔλεγον Τί ποιοῦμεν, ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος πολλὰ ποιεῖ σημεῖα;
- 48 ἂν ἀφῶμεν αὐτὸν οὕτως, πάντες πιστεύουσιν εἰς αὐτόν, καὶ ἐλεύσονται οἱ Ῥωμαῖοι καὶ ἀροῦσιν ἡμῶν καὶ τὸν τόπον καὶ τὸ ἔθνος.
- 49 εἰς δὲ τις ἐξ αὐτῶν Καϊάφας, ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου, εἶπεν αὐτοῖς Ὑμεῖς οὐκ οἴδατε οὐδέν, 50 οὐδὲ λογιζέσθε ὅτι συμφέρει ἡμῖν ἵνα εἰς ἄνθρωπος ἀποθάνῃ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ καὶ μὴ ὅλον τὸ ἔθνος ἀπόληται. 51 τοῦτο δὲ ἀφ' 18, 14. ἑαυτοῦ οὐκ εἶπεν, ἀλλὰ ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου ἐπροφήτευσεν ὅτι ἡμελλεν Ἰησοῦς ἀποθνήσκειν ὑπὲρ τοῦ ἔθνους, 52 52 καὶ οὐχ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὰ τέκνα τοῦ 10, 16. θεοῦ τὰ διεσκορπισμένα συναγάγῃ εἰς ἓν. 53 ἀπ' ἐκείνης οὖν τῆς ἡμέρας συνεβουλεύσαντο ἵνα ἀποκτείνωσιν αὐτόν.
- 54 Ἰησοῦς οὖν οὐκέτι παρήσσια περιεπάτει ἐν τοῖς Ἰουδαίοις, ἀλλὰ ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν χώραν ἐγγὺς τῆς ἐρήμου, εἰς Ἐφραὶμ λεγομένην πόλιν· κακεῖ διέτριβεν μετὰ τῶν μαθητῶν.
- 55 ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβησαν πολλοὶ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐκ τῆς χώρας πρὸ τοῦ πάσχα, ἵνα ἀγνίσωσιν ἑαυτούς.
- 56 ἔζήτουν οὖν τὸν Ἰησοῦν καὶ ἔλεγον μετ' ἀλλήλων ἐν τῷ ἱερῷ ἑστηκότες Τί δοκεῖ ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ ἔλθῃ εἰς τὴν ἑορτήν;
- 57 δεδώκεισαν δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἐντολὰς ἵνα ἐάν τις γινῶ πού ἐστιν μνηστῆς, ὅπως πιάσωσιν αὐτόν.

XII.

Christus a Maria ungitur. Lazari fama. Ingressio cum ovantium comitatu. Graeci Jesum visuri; mors grani; vox de coelo; Messias moriturus. De contumacia Judaeorum. Res Christi res Dei.

- 1 Ὁ οὖν Ἰησοῦς πρὸ ἕξ ἡμερῶν τοῦ πάσχα ἦλθεν εἰς Βηθανίαν, ὅπου ἦν Λάζαρος, ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν ὁ Ἰησοῦς. 2 ἐποίησαν οὖν αὐτῷ δεῖπνον ἐκεῖ, καὶ ἡ Μάρθα διηκόνει, ὁ δὲ Λάζαρος 11, 43.
- 3 εἰς ἦν ἐκ τῶν ἀνακειμένων σὺν αὐτῷ. 3 ἡ οὖν Μαρία λαβοῦσα 11, 43. Mt 26, 6-12, Mc 14, 3-8, (Lc 7, 37 ss.) λίτραν μύρου νάρδον πιστικῆς πολυτίμου ἤλειψεν τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἐξέμαξεν ταῖς θριξίν αὐτῆς τοὺς πόδας αὐτοῦ· ἡ δὲ
- 4 οἰκία ἐπληρώθη ἐκ τῆς ὀσμῆς τοῦ μύρου. 4 λέγει δὲ ὁ Ἰσκαριώτης εἰς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ὁ μέλλων αὐτὸν παραδιδοῖαι

45. Μαρίαν ... ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς 46. ὁ Ἰησοῦς 47. σημεῖα ποιεῖ 48. οὕτω 50. διαλογίζεσθε 51. προεφήτευσεν ... ἔμελλεν ὁ Ἰησοῦς 54. Ἐφραὶμ ... μαθητῶν αὐτοῦ 57. δεδ. δὲ καὶ ... ἐντολήν

XII. 1. Λάζαρος ὁ τεθνηκώς ... om ὁ Ἰησοῦς 2. om ἐκ ... ἀνακειμένων σὺν: συνανακειμένων 4. δε: οὖν ... ὁ Ἰσκαριώτης: Ἰούδας Σίμωνος Ἰσκαριώτης, eaque post μαθητῶν αὐτοῦ pon

⁵ Διὰ τί τοῦτο τὸ μύρον οὐκ ἐπράθη τριακοσίων δηναρίων καὶ ⁵
 ἐδόθη πτωχοῖς; ⁶ εἶπεν δὲ τοῦτο οὐχ ὅτι περὶ τῶν πτωχῶν ἔμελεν ⁶
 αὐτῷ, ἀλλ' ὅτι κλέπτῃς ἦν καὶ τὸ γλωσσόκομον ἔχων τὰ βαλλό-
 μενα ἐβάσταζεν. ⁷ εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς Ἄφες αὐτήν, ἵνα εἰς τὴν ⁷
 ἡμέραν τοῦ ἐνταφιασμοῦ μου τηρήσῃ αὐτό. ⁸ τοὺς πτωχοὺς γὰρ ⁸
 πάντοτε ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε.

Ἔγνω οὖν ὄχλος πολὺς ἐκ τῶν Ἰουδαίων ὅτι ἐκεῖ ἐστίν, καὶ ⁹
^{11, 43.} ἦλθον οὐ διὰ τὸν Ἰησοῦν μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὸν Λάζαρον ἴδωσιν ⁹
^{11, 53.} ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν. ¹⁰ ἐβουλεύσαντο δὲ οἱ ἀρχιερεῖς ἵνα καὶ ¹⁰
 τὸν Λάζαρον ἀποκτείνωσιν, ¹¹ ὅτι πολλοὶ δι' αὐτὸν ὑπήγγον τῶν ¹¹
 Ἰουδαίων καὶ ἐπίστευον εἰς τὸν Ἰησοῦν.

Τῇ ἐπαύριον ὄχλος πολὺς ὁ ἐλθὼν εἰς τὴν ἑορτήν, ἀκούσαν- ¹²
¹³ ¹³τες ὅτι ἔρχεται Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα, ¹³ ἔλαβον τὰ βατὰ τῶν ¹³
¹⁴ φουϊκῶν καὶ ἐξῆλθον εἰς ὑπάντησιν αὐτῷ, καὶ ἐκρανάζον

¹⁴ Ὠσαννά, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου, βασιλεὺς ¹⁴
¹⁵ τοῦ Ἰσραὴλ. ¹⁴ εὐρῶν δὲ ὁ Ἰησοῦς ὀνάριον ἐκάθισεν ἐπ' αὐτό, ¹⁴

¹⁵ καθὼς ἐστὶν γεγραμμένον ¹⁵ Μὴ φοβοῦ, θνητάτηρ Σιών· ἰδοὺ ὁ ¹⁵
¹⁶ βασιλεὺς σου ἔρχεται καθήμενος ἐπὶ πῶλον ὄνου. ¹⁶ ταῦτα οὐκ ¹⁶
 ἔγνωσαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τὸ πρῶτον, ἀλλ' ὅτε ἐδοξάσθη Ἰησοῦς,
 τότε ἐμνήσθησαν ὅτι ταῦτα ἦν ἐπ' αὐτῷ γεγραμμένα καὶ ταῦτα
 ἐποίησαν αὐτῷ. ¹⁷ ἐμαρτύρει οὖν ὁ ὄχλος ὁ ὢν μετ' αὐτοῦ ὅτι ¹⁷

^{11, 43.} τὸν Λάζαρον ἐφώνησεν ἐκ τοῦ μνημείου καὶ ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ ¹⁷
 νεκρῶν. ¹⁸ διὰ τοῦτο καὶ ὑπήντησεν αὐτῷ ὁ ὄχλος, ὅτι ἤκουσαν ¹⁸
 τοῦτο αὐτὸν πεποιηκέναι τὸ σημεῖον. ¹⁹ οἱ οὖν Φαρισαῖοι εἶπον ¹⁹
 πρὸς ἑαυτούς Θεωρεῖτε ὅτι οὐκ ὠφελεῖτε οὐδέν· ἴδε ὁ κόσμος
 ὀπίσω αὐτοῦ ἀπῆλθεν.

Ἦσαν δὲ Ἕλληνές τινες ἐκ τῶν ἀναβαινόντων ἵνα προσκν- ²⁰
 νήσουσιν ἐν τῇ ἑορτῇ· ²¹ οὗτοι οὖν προσῆλθον Φίλιππῳ τῷ ἀπὸ ²¹
 Βηθσαιδᾶ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἠρώτων αὐτὸν λέγοντες Κύριε,
 θέλομεν τὸν Ἰησοῦν ἰδεῖν. ²² ἔρχεται ὁ Φίλιππος καὶ λέγει τῷ ²²
 Ἀνδρέᾳ, ἔρχεται Ἀνδρέας καὶ Φίλιππος καὶ λέγουσιν τῷ Ἰησοῦ.

²³ ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίνατο αὐτοῖς λέγων Ἐλήλυθεν ἡ ὥρα ἵνα ²³
 δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. ²⁴ ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐάν ²⁴
 μὴ ὁ κόκκος τοῦ σίτου πεσῶν εἰς τὴν γῆν ἀποθάνῃ, αὐτὸς μόνος

²⁵ μένει· ἐάν δὲ ἀποθάνῃ, πολὺν καρπὸν φέρει. ²⁵ ὁ φιλῶν τὴν ²⁵
²⁶ ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσει αὐτήν, καὶ ὁ μισῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν

τῷ κόσμῳ τούτῳ εἰς ζωὴν αἰώνιον φυλάξει αὐτήν. ²⁶ ἐάν ἐμοί τις ²⁶
 διακονῇ, ἐμοὶ ἀκολουθεῖτω, καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγώ, ἐκεῖ καὶ ὁ διάκο-
 νος ὁ ἐμὸς ἔσται· ἐάν τις ἐμοὶ διακονῇ, τιμήσει αὐτὸν ὁ πατήρ.

6. ἔχων: εἶχε, καὶ 7. ἵνα et τηρήσῃ: τητήρημεν sine ἵνα 12. ὁ Ἰησοῦς
 13. ἐκραζόν ... ὁ βασιλεὺς 15. θνητάτηρ 16. ταῦτα δὲ ... ὁ Ἰησοῦς
 18. ἤκουσε 20. τινες Ἕλληνες ... προσκυνήσωσιν 22. om ὁ ... ἔρχεται
 Ἀνδρ. καὶ Φίλ. καί: καὶ πάλιν Ἀνδρ. καὶ Φίλ. 26. ἐμοὶ διακονῇ τις ...
 ἐάν secundum: καὶ ἐάν

Mt 21, 1ss.
 Mc 11, 1ss.
 Lc 19,
 29 ss.

*Ps 118,
 25-26.

*Zch 9, 9.

Mt 10, 39.
 16, 25.
 Lc 17, 33.

27 ²⁷ νῦν ἡ ψυχὴ μου τετάραιται, καὶ τί εἶπω; Πάτερ, σῶσόν με ἐκ
 τῆς ὥρας ταύτης. ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἦλθον εἰς τὴν ὥραν ταύτην·
 28 ²⁸ Πάτερ, δόξασόν σου τὸ ὄνομα. ἦλθεν οὖν φωνὴ ἐκ τοῦ οὐρα-
 29 νοῦ Καὶ ἐδόξασα καὶ πάλιν δοξάσω. ²⁹ ὁ οὖν ὄχλος ὁ ἐστὼς καὶ ^{17, 4 s.}
 ἀκούσας ἔλεγον βροντὴν γερονέαι· ἄλλοι ἔλεγον Ἄγγελος αὐτῷ
 30 λελάληκεν. ³⁰ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν Οὐ δι' ἐμὲ ἡ φωνὴ
 31 αὕτη γέγονεν ἀλλὰ δι' ὑμᾶς. ³¹ νῦν κρίσις ἐστὶν τοῦ κόσμου τού- ^{16, 11.}
 32 του· νῦν ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου ἐκβληθήσεται ἔξω, ³² καὶ γὰρ ^{3, 14.}
 33 ἐὰν ὑψωθῶ ἐκ τῆς γῆς, πάντας ἐκλύσω πρὸς ἑμαυτόν. ³³ τοῦτο ^{18, 32.}
 34 δὲ ἔλεγον σημαίνων ποίῳ θανάτῳ ἡμελλεν ἀποθνήσκειν. ³⁴ ἀπε-
 κρίθη οὖν αὐτῷ ὁ ὄχλος Ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐκ τοῦ νόμου ὅτι ὁ
 Χριστὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ πῶς λέγεις σὺ ὅτι δεῖ ὑψωθῆναι
 τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; τίς ἐστὶν οὗτος ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου;
 35 ³⁵ εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἔτι μικρὸν χρόνον τὸ φῶς ἐν ὑμῖν
 ἐστίν. περιπατεῖτε ὡς τὸ φῶς ἔχετε, ἵνα μὴ σκοτία ὑμᾶς κατα-
 λάβῃ· καὶ ὁ περιπατῶν ἐν τῇ σκοτίᾳ οὐκ οἶδεν ποῦ ὑπάγει.
 36 ³⁶ ὡς τὸ φῶς ἔχετε, πιστεύετε εἰς τὸ φῶς, ἵνα υἱοὶ φωτὸς γέ- ^{Lc 16, 8.}
 νησθε.

Ταῦτα ἐλάλησεν Ἰησοῦς, καὶ ἀπελθὼν ἐκρύβη ἀπ' αὐτῶν.
 37 ³⁷ τοσαῦτα δὲ αὐτοῦ σημεῖα πεποιηκότος ἔμπροσθεν αὐτῶν οὐκ
 38 ἐπίστενον εἰς αὐτόν, ³⁸ ἵνα ὁ λόγος Ἡσαίου τοῦ προφήτου πλη- ^{*Ps 53, 1.}
 ρωθῆ ὃν εἶπεν Κύριε, τίς ἐπίστευσεν τῇ ἀκοῇ ἡμῶν; καὶ ὁ βραχίον ^{110, 4.}
 39 κυρίου τίνι ἀπεκαλύφθη; ³⁹ διὰ τοῦτο οὐκ ἠδύνατο πιστεῦν ὅτι ^{*Dan 7,}
 40 πάλιν εἶπεν Ἡσαίας ⁴⁰ Τετύφλωκεν αὐτῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ^{14.}
 ἐπόρωσεν αὐτῶν τὴν καρδίαν, ἵνα μὴ ἴδωσιν τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ ^{Act 28,}
 41 νοήσωσιν τῇ καρδίᾳ καὶ στραφῶσιν καὶ ἰάσονται αὐτούς. ^{26 s.} ^{(*Es 6, 9 s.}
 εἶπεν Ἡσαίας ὅτι εἶδεν τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ ἐλάλησεν περὶ ^{6, 1.)}
 42 αὐτοῦ. ⁴² ὅμως μέντοι καὶ ἐκ τῶν ἀρχόντων πολλοὶ ἐπίστευσαν
 εἰς αὐτόν, ἀλλὰ διὰ τοὺς Φαρισαίους οὐκ ὠμολόγουν, ἵνα μὴ ^{9, 22.}
 43 ἀποσυνάγωγοι γένωνται· ⁴³ ἠγάπησαν γὰρ τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώ- ^{5, 44.}
 44 πων μᾶλλον ἢπερ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ. ⁴⁴ Ἰησοῦς δὲ ἐκραξεν καὶ
 εἶπεν Ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ πιστεύει εἰς ἐμὲ ἀλλὰ εἰς τὸν πέμ-
 45 46 ψαντά με, ⁴⁵ καὶ ὁ θεωρῶν ἐμὲ θεωρεῖ τὸν πέμψαντά με. ⁴⁶ ἐγὼ
 φῶς εἰς τὸν κόσμον ἐλήλυθα, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ ἐν τῇ ^{8, 19.}
 47 σκοτίᾳ μὴ μείνῃ. ⁴⁷ καὶ ἐὰν τίς μου ἀκούσῃ τῶν ῥημάτων καὶ ^{8, 12.}
 μὴ φυλάξῃ, ἐγὼ οὐ κρίνω αὐτόν· οὐ γὰρ ἦλθον ἵνα κρίνω τὸν
 48 κόσμον ἀλλ' ἵνα σώσω τὸν κόσμον. ⁴⁸ ὁ ἀθετῶν ἐμὲ καὶ μὴ ^{3, 17.}
 λαμβάνων τὰ ῥήματά μου ἔχει τὸν κρίνοντα αὐτόν· ὁ λόγος ὃν
 49 ἐλάλησα, ἐκεῖνος κρίνει αὐτόν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. ⁴⁹ ὅτι ἐγὼ ἔξ ^{5, 45.}
 ἑμαντοῦ οὐκ ἐλάλησα, ἀλλ' ὁ πέμψας με πατὴρ αὐτός μοι ἐντο- ^{14, 10.}

30. ὁ Ἰησοῦς ... αὕτη ἡ φωνὴ 34. om οὖν ... σὺ λέγεις 35. ἐν ὑμῖν:
 μεθ' ὑμῶν ... ὡς: ἕως 36. ὡς: ἕως ... ὁ Ἰησοῦς 40. πεπόρωκεν ...
 ἐπιστραφῶσι ... ἰάσονται 41. ὅτι: ὅτι 44. ἀλλ' 47. φυλάξῃ: πιστεύσῃ
 49. ἔδωκε 50. οὕτω

λὴν δέδωκεν τί εἶπω καὶ τί λαλήσω. ⁵⁰ καὶ οἶδα ὅτι ἡ ἐντολὴ 50
αὐτοῦ ζωὴ αἰωνίος ἐστίν. ἃ οὖν λαλῶ ἐγώ, καθὼς εἶρηκέν μοι ὁ
6, 63. πατήρ, οὕτως λαλῶ.

XIII.

Coena ultima; lavatio pedum. Notatio proditoris; praeceptum novum; Petrus magistrum negaturus.

Mt 26, 17. Πρὸ δὲ τῆς ἑορτῆς τοῦ πάσχα εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἦλθεν 1
αὐτοῦ ἡ ὥρα ἵνα μεταβῆ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου πρὸς τὸν πατέρα,
ἀγαπήσας τοὺς ἰδίους τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ, εἰς τέλος ἠγάπησεν 2
13, 27. αὐτούς. ² καὶ δείπνου γινομένου, τοῦ διαβόλου ἤδη βεβληκότος 2
3, 35. ³ εἰδὼς ὅτι πάντα δέδωκεν αὐτῷ ὁ πατήρ εἰς τὰς χεῖρας, καὶ ὅτι 3
ἀπὸ Θεοῦ ἐξῆλθεν καὶ πρὸς τὸν Θεὸν ὑπάγει, ⁴ ἐγείρεται ἐκ τοῦ 4
δείπνου καὶ τίθησιν τὰ ἱμάτια, καὶ λαβὼν λέντιον διέζωσεν
ἐαυτόν· ⁵ εἶτα βάλλει ὕδωρ εἰς τὸν νιπτῆρα, καὶ ἤρξατο νίπτειν 5
τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν καὶ ἐκμάσσειν τῷ λεντίῳ ᾧ ἦν διέζω-
σμένος. ⁶ ἔρχεται οὖν πρὸς Σίμωνα Πέτρον· λέγει αὐτῷ Κύριε, 6
σύ μου νίπτεις τοὺς πόδας; ⁷ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ 7
Ὁ ἐγὼ ποιῶ σὺ οὐκ οἶδας ἄρτι, γνώση δὲ μετὰ ταῦτα. ⁸ λέγει 8
αὐτῷ Πέτρος Οὐ μὴ νύψῃς μου τοὺς πόδας εἰς τὸν αἰῶνα. ἀπε-
κρίθη αὐτῷ Ἐὰν μὴ νύψω σε, οὐκ ἔχεις μέρος μετ' ἐμοῦ. ⁹ λέγει 9
αὐτῷ Σίμων Πέτρος Κύριε, μὴ τοὺς πόδας μου μόνον ἀλλὰ καὶ
15, 3. τὰς χεῖρας καὶ τὴν κεφαλὴν. ¹⁰ λέγει αὐτῷ Ἰησοῦς Ὁ λελουμένος 10
οὐκ ἔχει χρεῖαν ἢ τοὺς πόδας νύφασθαι, ἀλλ' ἐστὶν καθαρὸς
6, 61. ὅλος· καὶ ὑμεῖς καθαροὶ ἐστε, ἀλλ' οὐχὶ πάντες. ¹¹ ἤδει γὰρ 11
τὸν παραδιδόντα αὐτόν· διὰ τοῦτο εἶπεν ὅτι οὐχὶ πάντες κα-
θαροὶ ἐστε.

Ὅτε οὖν ἔνιψεν τοὺς πόδας αὐτῶν καὶ ἔλαβεν τὰ ἱμάτια 12
αὐτοῦ καὶ ἀνέπεσεν πάλιν, εἶπεν αὐτοῖς Γινώσχετε τί πεποίημα
ὑμῖν; ¹³ ὑμεῖς φρονεῖτέ με Ὁ διδάσκαλος καὶ ὁ κύριος, καὶ καλῶς 13
λέγετε· εἰμὶ γάρ. ¹⁴ εἰ οὖν ἐγὼ ἔνιψα ὑμῶν τοὺς πόδας ὁ κύριος 14
καὶ ὁ διδάσκαλος, καὶ ὑμεῖς ὀφείλετε ἀλλήλων νίπτειν τοὺς πό-
δας· ¹⁵ ὑπόδειγμα γὰρ ἔδωκα ὑμῖν, ἵνα καθὼς ἐγὼ ἐποίησα ὑμῖν 15
καὶ ὑμεῖς ποιῆτε. ¹⁶ ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ ἔστιν δοῦλος 16
10, 21. μεῖζον τοῦ κυρίου αὐτοῦ, οὐδὲ ἀπόστολος μεῖζον τοῦ πέμψαντος
22, 27. αὐτόν. ¹⁷ εἰ ταῦτα οἴδατε, μακάριοί ἐστε ἐὰν ποιῆτε αὐτά. 17
18 οὐ περὶ πάντων ὑμῶν λέγω· ἐγὼ οἶδα οὓς ἐξελεξάμην· ἀλλ' 18
*Ps 41, 9. ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ Ὁ τρώγων μετ' ἐμοῦ τὸν ἄρτον ἐπῆρεν ἐπ'
(10.) Act. 1, 16.

XIII. 1. ἐλήλυθεν 2. γινομένου . . . εἰς τὴν καρδίαν Ἰούδα Σίμωνος
Ἰσκαριώτου, ἵνα αὐτὸν παραδῶ 3. εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς 6. καὶ λέγει αὐτῷ
ἐκείνος 8. νύψῃς τοὺς πόδας μου . . . αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς 10. ὁ Ἰησοῦς . . .
οὐ χρεῖαν ἔχει 11. om ὅτι 12. καὶ ἀνέπεσεν: ἀναπεσών 19. ὅταν
γένηται πιστεύσητε 20. ἄν: ἐάν

- 19 ἐμὲ τὴν πέραναν αὐτοῦ. 19 ἀπ' ἄρτι λέγω ὑμῖν πρὸ τοῦ γενέσθαι, 14, 29.
 20 ἵνα πιστεύσητε ὅταν γένηται ὅτι ἐγὼ εἰμι. 20 ἀμὴν ἀμὴν λέγω Mt 10, 40.
 ὑμῖν, ὁ λαμβάνων ἂν τινα πέμψω ἐμὲ λαμβάνει, ὁ δὲ ἐμὲ λαμβά- Lc 9, 48.
 ρων λαμβάνει τὸν πέμψαντά με.
- 21 Ταῦτα εἰπὼν Ἰησοῦς ἐταράχθη τῷ πνεύματι καὶ ἐμαρτύρη- Mt 26,
 σεν καὶ εἶπεν Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἰς ἐξ ὑμῶν παραδώσει 21-25.
 22 με. 22 ἔβλεπον εἰς ἀλλήλους οἱ μαθηταί, ἀπορούμενοι περὶ τίνος Mc 14,
 23 λέγει. 23 ἦν ἀνακειμένος εἰς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἐν τῷ κόλπῳ 18-21.
 24 τοῦ Ἰησοῦ, ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς. 24 νεύει οὖν τούτῳ Σίμων Πέτρος Lc 22,
 25 καὶ λέγει αὐτῷ εἶπὲ τίς ἐστίν περὶ οὗ λέγει. 25 ἀναπεσὼν ἐκεῖνος 21-23.
 οὕτως ἐπὶ τὸ στῆθος τοῦ Ἰησοῦ λέγει αὐτῷ Κύριε, τίς ἐστίν;
 26 ἀποκρίνεται οὖν ὁ Ἰησοῦς Ἐκεῖνός ἐστιν ᾧ ἐγὼ βάψω τὸ ψω-
 μίον καὶ δώσω αὐτῷ. βάψας οὖν τὸ ψωμίον λαμβάνει καὶ
 27 δίδωσιν Ἰούδα Σίμωνος Ἰσκαριώτου. 27 καὶ μετὰ τὸ ψωμίον, τότε
 εἰσῆλθεν εἰς ἐκεῖνον ὁ σατανᾶς. λέγει οὖν αὐτῷ Ἰησοῦς Ὁ ποιεῖς
 28 ποιήσον τάχιον. 28 τοῦτο δὲ οὐδεὶς ἔγνω τῶν ἀνακειμένων πρὸς τί
 29 εἶπεν αὐτῷ. 29 τινὲς γὰρ ἐδόκουν, ἐπεὶ τὸ γλωσσόκομον εἶχεν
 Ἰούδας, ὅτι λέγει αὐτῷ Ἰησοῦς Ἀγόρασον ὧν χρεῖαν ἔχομεν εἰς
 30 τὴν ἐορτήν, ἣ τοῖς πτωχοῖς ἵνα τι δῶ. 30 λαβὼν οὖν τὸ ψωμίον
 ἐκεῖνος ἐξῆλθεν εὐθύς. ἦν δὲ νύξ.
- 31 Ὅτε ἐξῆλθεν, λέγει Ἰησοῦς Νῦν ἐδοξάσθη ὁ υἱὸς τοῦ ἀν-
 32 θρώπου, καὶ ὁ θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ. 32 εἰ ὁ θεὸς ἐδοξάσθη
 ἐν αὐτῷ, καὶ ὁ θεὸς δοξάσει αὐτὸν ἐν ἑαυτῷ, καὶ εὐθύς δοξάσει
 33 αὐτόν. 33 τεκνία, ἔτι μικρὸν μεθ' ὑμῶν εἰμί. ζήτησέτέ με, καὶ 1, 33 a.
 καθὼς εἶπον τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι ὅπου ἐγὼ ὑπάγω ὑμεῖς οὐ δύνασθε
 34 ἐλθεῖν, καὶ ὑμῖν λέγω ἄρτι. 34 ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν ἵνα
 ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀγαπᾶτε 15, 12, 17.
 35 ἀλλήλους. 35 ἐν τούτῳ γινώσκονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταί ἐστε,
 36 ἂν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις. 36 Λέγει αὐτῷ Σίμων Πέτρος
 Κύριε, ποῦ ὑπάγεις; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Ὅπου ὑπάγω οὐ δύνασαι
 37 μοι νῦν ἀκολουθῆσαι, ἀκολουθήσεις δὲ ὕστερον. 37 λέγει αὐτῷ
 Πέτρος Κύριε, διὰ τί οὐ δύναμαί σοι ἀκολουθῆσαι ἄρτι; τὴν
 38 ψυχὴν μου ὑπὲρ σου θήσω. 38 ἀποκρίνεται Ἰησοῦς Τὴν ψυχὴν Mt 26, 31.
 σου ὑπὲρ ἐμοῦ θήσεις; ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ ἀλέκτωρ φω- Mc 14, 30.
 νήσῃ ἕως οὗ ἀρνήσῃ με τρίς. Lc 22, 34.

21. ὁ Ἰησοῦς 22. ἔβλεπον οὖν 23. ἦν δὲ ... om ἐκ 24. Σ. Πέτρος.
 πυθίσθαι τίς ἂν εἴη περὶ 25. ἐπιπεσὼν δὲ ... om οὕτως 26. om οὖν ...
 ᾧ ἐγὼ βάψας τὸ ψωμίον ἐπιδώσω. Καὶ ἐμβάψας ... om λαμβάνει καὶ
 ... Ἰσκαριώτῃ 27. ὁ Ἰησοῦς 29. ὁ Ἰούδας ... ὁ Ἰησοῦς 30. εὐθύς
 ἐξῆλθεν ... ἦν δὲ νύξ: ζ (non ζε) cum seq ὅτε ἐξῆλθε conjung 31.
 5^e (non ζ) Ὅτε οὖν ... ὁ Ἰησοῦς 33. ὑπάγω ἐγὼ 36. ἀπεκρίθη αὐτῷ
 ὁ Ἰησοῦς ... ὕστερον δὲ ἀκολουθήσεις μοι 37. ὁ Πέτρος 38. ἀπεκρίθη
 αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ... φωνήσει ... ἀπαρνήσῃ

XIV.

Mansiones coelestes; abitus ad patrem. Christus et pater. Paracletus, unio cum fidelibus, pax Christi.

14, 27. Μὴ ταρασσεσθῶ ὑμῶν ἡ καρδιά· πιστεύετε εἰς τὸν θεόν, 1
καὶ εἰς ἐμὲ πιστεύετε. 2 ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ πατρὸς μου μοναὶ πολ- 2
λαὶ εἰσιν· εἰ δὲ μὴ, εἶπον ἄν ὑμῖν. ὅτι πορεύομαι ετοιμάσαι τό-
11, 18.
12, 26.
17, 24.
πον ὑμῖν· 3 καὶ εἰάν πορευθῶ καὶ ετοιμάσω ὑμῖν τόπον, πάλιν 3
13, 33. 36. ἐρχομαι καὶ παραλήψομαι ὑμᾶς πρὸς ἐμάντον, ἵνα ὅπου εἰμι 4
ἐγὼ καὶ ὑμεῖς ἦτε. 4 καὶ ὅπου ἐγὼ ὑπάγω οἴδατε τὴν ὁδόν. 4
5 Λέγει αὐτῷ Θωμᾶς Κύριε, οὐκ οἶδαμεν ποῦ ὑπάγεις, καὶ πῶς 5
οἶδαμεν τὴν ὁδόν; 6 λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ 6
ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ· οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς τὸν πατέρα εἰ μὴ δι-
8, 19. ἔμοῦ. 7 εἰ ἐγνώκετε μέ, καὶ τὸν πατέρα μου ἐγνώκετε ἄν· καὶ 7
ἀπ' αὐτοῦ γινώσκετε αὐτὸν καὶ εἰσάκατε αὐτόν. 8 Λέγει αὐτῷ 8
Φίλιππος Κύριε, δεῖξον ἡμῖν τὸν πατέρα, καὶ ἀρκεῖ ἡμῖν. 9 λέγει 9
αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Τοσοῦτον χρόνον μεθ' ὑμῶν εἰμι, καὶ οὐκ ἔγνω-
12, 45. κὰς με, Φίλιππε; ὁ εἰσάκατος ἐμὲ εἰσάκακεν τὸν πατέρα· καὶ πῶς
οὐ λέγεις Δεῖξον ἡμῖν τὸν πατέρα; 10 οὐ πιστεύεις ὅτι ἐγὼ ἐν 10
12, 49. τῷ πατρὶ καὶ ὁ πατήρ ἐν ἐμοὶ ἐστιν; τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λέγω
ὑμῖν ἀπ' ἐμαντοῦ οὐ λαλῶ· ὁ δὲ πατήρ ἐν ἐμοὶ μένων ποιεῖ τὰ
ἔργα αὐτοῦ. 11 πιστεύετε μοι ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ καὶ ὁ πατήρ 11
ἐν ἐμοὶ· εἰ δὲ μὴ, διὰ τὰ ἔργα αὐτὰ πιστεύετε. 12 ἀμὴν ἀμὴν 12
λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ κάκεινος
ποιήσει, καὶ μεῖζονα τούτων ποιήσει· ὅτι ἐγὼ πρὸς τὸν πατέρα
16, 23.
Mc 11, 24.
21, 23.
πορεύομαι, 13 καὶ ὅ τι ἂν αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματί μου, τοῦτο 13
ποιήσω, ἵνα δοξασθῇ ὁ πατήρ ἐν τῷ υἱῷ. 14 εἰάν τι αἰτήσητε 14
ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐγὼ ποιήσω. 15 Ἐὰν ἀγαπᾷτέ με, τὰς ἐντο- 15
15, 10. λὰς τὰς ἐμὰς τηρήσατε· 16 κἀγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα καὶ ἄλλον 16
15, 26.
16, 17.
παρακλήτονον δώσει ὑμῖν, ἵνα ἦ μεθ' ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα, 17 τὸ 17
πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ ὁ κόσμος οὐ δύναται λαβεῖν, ὅτι οὐ
θεωρεῖ αὐτὸ οὐδὲ γινώσκει αὐτό· ὑμεῖς γινώσκετε αὐτό, ὅτι παρ'
ὑμῖν μένει καὶ ἐν ὑμῖν ἔσται. 18 οὐκ ἀφήσω ὑμᾶς ὄρφανούς, 18
16, 16. ἐρχομαι πρὸς ὑμᾶς. 19 ἔτι μικρὸν καὶ ὁ κόσμος με οὐκέτι θεω- 19
ρεῖ· ὑμεῖς δὲ θεωρεῖτέ με, ὅτι ἐγὼ ζῶ καὶ ὑμεῖς ζήσετε. 20 ἐν 20
ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ γνώσεσθε ὑμεῖς ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ μου καὶ
ὑμεῖς ἐν ἐμοὶ κἀγὼ ἐν ὑμῖν. 21 ὁ ἔχων τὰς ἐντολάς μου καὶ 21
τηρῶν αὐτάς, ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀγαπῶν με· ὁ δὲ ἀγαπῶν με ἀγα-
πηθήσεται ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου, κἀγὼ ἀγαπήσω αὐτὸν καὶ ἐμφα-

XIV. 2. om ὅτι 3. παραλήψομαι 4. οἴδατε τὴν ὁδόν: οἴδατε, καὶ τὴν ὁδὸν οἴδατε 5. οἶδαμεν τὴν ὁδόν: δυναμέθα τὴν ὁδὸν εἰδένα 10. λέγω: λαλῶ ... ὁ ἐν ἐμοὶ ... αὐτὸς ποιεῖ τὰ ἔργα 11. σε (non ε) ἐν ἐμοὶ ἐστιν ... πιστεύετε μοι 12. πατέρα μου 16. κἀγώ: καὶ ἐγώ ... ἦ: μένη 17. ὑμεῖς δὲ 19. ζήσεσθε 21. κἀγώ: καὶ ἐγώ

22 *νίσω αὐτῷ ἑμαυτόν.* 22 *Λέγει αὐτῷ Ἰούδας, οὐχ ὁ Ἰσκαριώτης, Κύριε, καὶ τί γέγονεν ὅτι ἡμῖν μέλλεις ἐμφανίζειν σεαυτόν καὶ*
 23 *οὐχὶ τῷ κόσμῳ;* 23 *ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἐάν τις*
ἀγαπᾷ με, τὸν λόγον μου τηρήσει, καὶ ὁ πατήρ μου ἀγαπήσει
 24 *αὐτόν, καὶ πρὸς αὐτόν ἐλευσόμεθα καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιησό-*
 24 *μεθα.* 24 *ὁ μὴ ἀγαπῶν με τοὺς λόγους μου οὐ τηρεῖ· καὶ ὁ λό-*
 25 *γος ὃν ἀκούετε οὐκ ἔστιν ἐμὸς ἀλλὰ τοῦ πέμφαντός με πατρός.* 7, 16.
 25 26 *Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν παρ' ὑμῖν μένων·* 26 *ὁ δὲ παρακάλη-*
τος, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὃ πέμφει ὁ πατήρ ἐν τῷ ὀνόματί μου, 16, 13.
 27 *ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα ἃ εἶπον*
 27 *ὑμῖν.* 27 *εἰρήνην ἀφίημι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν· οὐ*
 28 *καθὼς ὁ κόσμος δίδωσιν ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν. μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν*
 28 *ἡ καρδιά μηδὲ δειλιάτω.* 28 *ἠκούσατε ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν Ὑπάγω*
 29 *καὶ ἐρχομαι πρὸς ὑμᾶς. εἰ ἠγαπᾶτέ με, ἐχάρητε ἂν ὅτι πορεύο-*
 29 *μαι πρὸς τὸν πατέρα, ὅτι ὁ πατήρ μεῖζων μου ἔστιν.* 10, 29.
 30 *εἶρηκα ὑμῖν πρὶν γενέσθαι, ἵνα ὅταν γένηται πιστεύσητε.* 13, 19.
 30 *οὐκέτι πολλὰ λαλήσω μεθ' ὑμῶν· ἐρχεται γὰρ ὁ τοῦ κόσμου ἄρχων, καὶ* 12, 31.
 31 *ἐν ἐμοὶ οὐκ ἔχει οὐδέν,* 31 *ἀλλ' ἵνα γινῶ ὁ κόσμος ὅτι ἀγαπῶ*
 31 *τὸν πατέρα, καὶ καθὼς ἐνετείλατό μοι ὁ πατήρ, οὕτως ποιῶ.* Mt 26, 46.
 ἐγείρεσθε, ἄγωμεν ἐντεῦθεν. Mc 14, 42.

XV.

Vitis et palmites; amor summus; amici electi; mundi odium et culpa.
 Paracletus.

1 *Ἐγὼ εἰμι ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή, καὶ ὁ πατήρ μου ὁ γεωργός*
 2 *ἔστιν.* 2 *πᾶν κλῆμα ἐν ἐμοὶ μὴ φέρον καρπὸν, αἶρει αὐτό, καὶ*
 3 *πᾶν τὸ καρπὸν φέρον, καθαιρεῖ αὐτὸ ἵνα καρπὸν πλείονα φέρῃ.* 13, 10.
 3 *ἢ ἡδὴ ὑμεῖς καθαροὶ ἔστε διὰ τὸν λόγον ὃν λελάληκα ὑμῖν·*
 4 *μείνατε ἐν ἐμοί, καὶ ἐγὼ ἐν ὑμῖν. καθὼς τὸ κλῆμα οὐ δύναται*
 4 *καρπὸν φέρειν ἀφ' ἑαυτοῦ ἐὰν μὴ μείνῃ ἐν τῇ ἀμπέλῳ, οὕτως*
 5 *οὐδὲ ὑμεῖς ἐὰν μὴ ἐν ἐμοὶ μείνητε.* 5 *ἐγὼ εἰμι ἡ ἄμπελος, ὑμεῖς*
 6 *τὰ κλήματα. ὁ μένων ἐν ἐμοὶ καὶ ἐγὼ ἐν αὐτῷ, οὕτως φέρει καρ-*
 6 *πὸν πολὺν, ὅτι χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν.* 6 *ἐὰν μὴ*
 7 *τις μείνῃ ἐν ἐμοί, ἐβλήθη ἔξω ὡς τὸ κλῆμα καὶ ἐξηράνθη, καὶ*
 7 *συνάγουσιν αὐτὰ καὶ εἰς τὸ πῦρ βάλλουσιν, καὶ καίεται.* 7 *ἐὰν*
 8 *μείνητε ἐν ἐμοὶ καὶ τὰ ῥήματά μου ἐν ὑμῖν μείνῃ, ὃ ἐὰν θέλητε* 14, 13.
 8 *αἰτήσασθε, καὶ γενήσεται ὑμῖν.* 8 *ἐν τούτῳ ἔδοξάσθη ὁ πατήρ*
 9 *μου ἵνα καρπὸν πολὺν φέρητε καὶ γενήσεσθε ἐμοὶ μαθηταί.*
 9 *καθὼς ἠγάπησεν με ὁ πατήρ, καὶ ἐγὼ ὑμᾶς ἠγάπησα. μείνατε ἐν*

22. καὶ τί: om καὶ 23. ὁ Ἰησοῦς... ποιήσομεν 28. ἐγὰρ. ἂν ὅτι εἶπον, πορεύομαι... ὁ πατήρ μου 30. τοῦ κόσμου τούτου 31. οὕτω

XV. 2. πλείονα καρπὸν 6. τὸ πῦρ: om τό 7. αἰτήσεσθε 9. ἠγάπησα ὑμᾶς

- 14, 15. τῆ ἀγάπῃ τῆ ἐμῆ. ¹⁰ ἐὰν τὰς ἐντολάς μου τηρήσῃτε, μενεῖτε ἐν 10
 τῆ ἀγάπῃ μου, καθὼς ἐγὼ τοῦ πατρὸς τὰς ἐντολάς τητήρηκα
 17, 13. καὶ μένω αὐτοῦ ἐν τῆ ἀγάπῃ. ¹¹ ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα ἡ 11
 13, 34. χαρὰ ἡ ἐμὴ ἐν ὑμῖν ἢ καὶ ἡ χαρὰ ὑμῶν πληρωθῆ. ¹² αὕτη ἐστὶν 12
 ἡ ἐντολὴ ἡ ἐμὴ ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς.
 1Jo 3, 16. ¹³ μείζονα ταύτης ἀγάπῃ οὐδεὶς ἔχει ἵνα τις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ 13
 8, 31. θῆ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ. ¹⁴ ὑμεῖς φίλοι μου ἐστε ἐὰν ποιῆτε 14
 ἃ ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν. ¹⁵ οὐκέτι λέγω ὑμᾶς δούλους, ὅτι ὁ δοῦ- 15
 λος οὐκ οἶδεν τί ποιεῖ αὐτοῦ ὁ κύριος· ὑμᾶς δὲ εἶρηκα φίλους,
 6, 70. ὅτι πάντα ἃ ἤκουσα παρὰ τοῦ πατρὸς μου ἐγνώρισα ὑμῖν. ¹⁶ οὐχ 16
 14, 13. ὑμεῖς μὲ ἐξελεξάσθε, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς, καὶ ἔθηκα ὑμᾶς
 ἵνα ὑμεῖς ὑπάγητε καὶ καρπὸν φέρητε καὶ ὁ καρπὸς ὑμῶν μένη,
 ἵνα ὁ ὅτι ἂν αἰτήσῃτε τὸν πατέρα ἐν τῷ ὀνόματί μου δώῃ ὑμῖν.
 13, 34. ¹⁷ ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. 17
 7, 7. Εἰ ὁ κόσμος ὑμᾶς μισεῖ, γινώσκειτε ὅτι ἐμὲ πρῶτον ὑμῶν 18
 μεμίσηκεν. ¹⁹ εἰ ἐκ τοῦ κόσμου ἦτε, ὁ κόσμος ἂν τὸ ἴδιον ἐφίλει· 19
 ὅτι δὲ ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ ἐστέ, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς ἐκ τοῦ
 κόσμου, διὰ τοῦτο μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος. ²⁰ μνημονεύετε τοῦ λόγου 20
 οὗ ἐγὼ εἶπον ὑμῖν Οὐκ ἐστὶν δούλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ.
 Mt 10, 24. ²¹ εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν, καὶ ὑμᾶς διώξουσιν· εἰ τὸν λόγον μου ἐτήρησαν,
 Lc 6, 40. καὶ τὸν ὑμέτερον τηρήσουσιν. ²¹ ἀλλὰ ταῦτα πάντα ποιήσουσιν 21
 εἰς ὑμᾶς διὰ τὸ ὄνομά μου, ὅτι οὐκ οἶδασιν τὸν πέμψαντά με.
 9, 41. ²² εἰ μὴ ἦλθον καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς, ἀμαρτίαν οὐκ εἶχον· νῦν 22
 δὲ πρόφασιν οὐκ ἔχουσιν περὶ τῆς ἀμαρτίας αὐτῶν. ²³ ὁ ἐμὲ 23
 7, 31. μισῶν καὶ τὸν πατέρα μου μισεῖ. ²⁴ εἰ τὰ ἔργα μὴ ἐποίησα ἐν 24
 10, 38. αὐτοῖς ἃ οὐδεὶς ἄλλος πεποίηκεν, ἀμαρτίαν οὐκ εἶχον· νῦν δὲ
 14, 11. καὶ ἐωράκασιν καὶ μεμισήκασιν καὶ ἐμὲ καὶ τὸν πατέρα μου.
 *Ps 35, 19. ²⁵ ἀλλ' ἵνα πληρωθῆ ὁ λόγος ὁ ἐν τῷ νόμῳ αὐτῶν γεγραμμένος 25
 69, 5. ὅτι ἐμίσησάν με δωρεάν. ²⁶ ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ παράκλητος ὃν ἐγὼ 26
 14, 16. πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ πατρὸς, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας ὃ παρὰ
 16, 7 s. τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται, ἐκεῖνος μαρτυρήσει περὶ ἐμοῦ· ²⁷ καὶ 27
 Act 5, 32. ὑμεῖς δὲ μαρτυρεῖτε, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς μετ' ἐμοῦ ἐστέ.

XVI.

Periculorum praedictio. Paracleti victoria et institutio. Luctus in gaudium cedens. Preces Christi nomine ratae. Discipuli fugituri.

- Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα μὴ σκανδαλισθῆτε. ² ἀποσυνα- 1 2
 9, 22. γώγους ποιήσουσιν ὑμᾶς· ἀλλ' ἔρχεται ὥρα ἵνα πᾶς ὁ ἀποκτείνων 3
 ὑμᾶς δόξῃ λατρείαν προσφέρειν τῷ θεῷ. ³ καὶ ταῦτα ποιήσουσιν 3
 ὅτι οὐκ ἔγνωσαν τὸν πατέρα οὐδὲ ἐμέ. ⁴ ἀλλὰ ταῦτα λελάληκα 4

10. τοῦ πατρὸς: τοῦ πατρὸς μου post ἐντολάς 11. ἦ: μείνη 14. ἄ:
 ὅσα 15. ὑμᾶς λέγω 16. δὲ 21. εἰς ὑμᾶς: ὑμῖν 22. εἶχον: εἶχον
 24. εἶχον 25. γεγραμμένος ante ἐν τῷ pon

XVI. 3. ποιήσουσιν ὑμῖν

ὑμῶν ἵνα ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα μνημονεύητε αὐτῶν, ὅτι ἐγὼ εἶπον
 ὑμῖν. ταῦτα δὲ ὑμῶν ἐξ ἀρχῆς οὐκ εἶπον, ὅτι μεθ' ὑμῶν ἤμην.
 5 ἄρτι δὲ ὑπάγω πρὸς τὸν πέμψαντά με, καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν
 6 ἐρωτᾷ με Που ὑπάγεις; 6 ἀλλ' ὅτι ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἡ λύπη ^{13, 36.}
 7 πεπλήρωκεν ὑμῶν τὴν καρδίαν. 7 ἀλλ' ἐγὼ τὴν ἀλήθειαν λέγω ^{14, 5.}
 ὑμῖν, συμφέρει ὑμῖν ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω. εἴαν γὰρ μὴ ἀπέλθω, ὁ
 παράκλητος οὐκ ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς· εἴαν δὲ πορευθῶ, πέμψω
 8 αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς. 8 καὶ ἔλθὼν ἐκεῖνος ἐλέγξει τὸν κόσμον περὶ
 9 ἀμαρτίας καὶ περὶ δικαιοσύνης καὶ περὶ κρίσεως. 9 περὶ ἀμαρ-
 10 τίας μὲν, ὅτι οὐ πιστεύουσιν εἰς ἐμέ· 10 περὶ δικαιοσύνης δέ,
 11 ὅτι πρὸς τὸν πατέρα μου ὑπάγω καὶ οὐκέτι θεωρεῖτέ με· 11 περὶ ^{12, 31.}
 12 δὲ κρίσεως, ὅτι ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου κέκριται. 12 ἔτι
 13 πολλὰ ἔχω ὑμῖν λέγειν, ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι· 13 ὅταν
 δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὀδηγήσει ὑμᾶς ἐν τῇ
 ἀληθείᾳ πάση· οὐ γὰρ λαλήσει ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὅσα ἂν ἀκούσῃ
 14 λαλήσει, καὶ τὰ ἐρχόμενα ἀναγγελεῖ ὑμῖν. 14 ἐκεῖνος ἐμὲ δοξάσει,
 15 ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήμψεται καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν. 15 πάντα ὅσα ἔχει ^{17, 10.}
 ὁ πατήρ ἐμά ἐστιν· διὰ τοῦτο εἶπον ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λαμβάνει
 16 καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν. 16 μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν ^{14, 19.}
 17 μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με. 17 Εἶπον οὖν ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ
 πρὸς ἀλλήλους Τί ἐστιν τοῦτο ὃ λέγει ἡμῖν Μικρὸν καὶ οὐ θεω-
 ρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με; καὶ ὅτι ἐγὼ ὑπάγω
 18 πρὸς τὸν πατέρα; 18 ἔλεγον οὖν Τοῦτο τί ἐστιν ὃ λέγει τὸ μι-
 19 κρὸν; οὐκ οἶδαμεν τί λαλεῖ. 19 ἔγνω Ἰησοῦς ὅτι ἤθελον αὐτὸν
 ἐρωτᾶν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς Περὶ τούτου ζητεῖτε μετ' ἀλλήλων ὅτι
 εἶπον Μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ
 20 με; 20 ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι κλαύσετε καὶ θρηνησέτε ὑμεῖς,
 ὁ δὲ κόσμος χαρήσεται· ὑμεῖς δὲ λυπηθήσεσθε, ἀλλὰ ἡ λύπη
 21 ὑμῶν εἰς χαρὰν γενήσεται. 21 ἡ γυνὴ ὅταν τίκτη λύπην ἔχει, ὅτι
 ἤλθεν ἡ ὥρα αὐτῆς· ὅταν δὲ γεννήσῃ τὸ παιδίον, οὐκέτι μνημο-
 νεύει τῆς θλίψεως διὰ τὴν χαρὰν ὅτι ἐγεννήθη ἄνθρωπος εἰς τὸν
 22 κόσμον. 22 καὶ ὑμεῖς οὖν λύπην μὲν νῦν ἔχετε· πάλιν δὲ ὕψομαι
 ὑμᾶς, καὶ χαρήσεται ὑμῶν ἡ καρδία, καὶ τὴν χαρὰν ὑμῶν οὐδεὶς
 23 αἴρει ἀφ' ὑμῶν. 23 καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐμὲ οὐκ ἐρωτήσετε ^{14, 13.}
 οὐδέν. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἂν τι αἰτήσητε τὸν πατέρα, δώσει
 24 ὑμῖν ἐν τῷ ὀνόματί μου. 24 ἕως ἄρτι οὐκ ἠτήσατε οὐδέν ἐν τῷ
 ὀνόματί μου· αἰτεῖτε, καὶ λήψεσθε, ἵνα ἡ χαρὰ ὑμῶν ἡ πεπλη- ^{15, 11.}
 ρωμένη.

25 Ταῦτα ἐν παροιμίαις λελάληκα ὑμῖν· ἔρχεται ὥρα ὅτε οὐκέτι
 ἐν παροιμίαις λαλήσω ὑμῖν, ἀλλὰ παρόρησία περὶ τοῦ πατρὸς

12. λέγειν ὑμῖν 13. εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν 14. λήψεται 15. λαμβάνει: λήψεται 16. add in fine ὅτι ἐγὼ ὑπάγω πρὸς τὸν πατέρα 19. ἔγνω οὖν ὁ Ἰησοῦς 20. ἀλλ' 23. ὑμῖν, ὅτι ὅσα ἂν αἰτήσητε . . . ἐν τῷ ὀνόματί μου post πατέρα pon 24. λήψεσθε 25. ἀλλ' ἔρχεται

ἀπαγγελῶ ὑμῖν. ²⁶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐν τῷ ὀνόματί μου αἰτή- ²⁶
 σεσθε, καὶ οὐ λέγω ὑμῖν ὅτι ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα περὶ ὑμῶν·
²⁷ αὐτὸς γὰρ ὁ πατὴρ φιλεῖ ὑμᾶς, ὅτι ὑμεῖς ἐμὲ πεφιλήκατε καὶ ²⁷
 πεπιστεύκατε ὅτι ἐγὼ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐξῆλθον. ²⁸ ἐξῆλθον ἐκ ²⁸
 τοῦ πατρὸς καὶ ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον· πάλιν ἀφήμι τὸν
 κόσμον καὶ πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα. ²⁹ Λέγουσιν οἱ μαθηταὶ ²⁹
 αὐτοῦ Ἴδε νῦν ἐν παρόρησίᾳ λαλεῖς, καὶ παροιμίαν οὐδεμίαν λέγεις.
³⁰ νῦν οἴδαμεν ὅτι οἶδας πάντα καὶ οὐ χρεῖαν ἔχεις ἵνα τίς σε ³⁰
 ἐρωτᾷ· ἐν τούτῳ πιστεύομεν ὅτι ἀπὸ θεοῦ ἐξῆλθες. ³¹ ἀπεκρίθη ³¹
 αὐτοῖς Ἰησοῦς Ἄρτι πιστεύετε; ³² ἰδοὺ ἔρχεται ὥρα καὶ ἐλήλυθεν ³²
 ἵνα σκορπισθῆτε ἐκαστος εἰς τὰ ἴδια καὶ μόνον ἀφήτε· καὶ οὐκ
 εἰμὶ μόνος, ὅτι ὁ πατὴρ μετ' ἐμοῦ ἐστίν. ³³ ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ³³
 ἵνα ἐν ἐμοὶ εἰρήνην ἔχητε. ἐν τῷ κόσμῳ θλίψιν ἔχετε· ἀλλὰ
 θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον.

XVII.

Christi precatio sacerdotalis pro re sua, pro apostolis omnibusque suis.

^{11, 41.} Ταῦτα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐπήρην τοὺς ὀφθαλμοὺς ¹
 αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπεν Πάτερ, ἐλήλυθεν ἡ ὥρα· δόξα-
^{M 11, 27.} σόν σου τὸν υἱόν, ἵνα ὁ υἱὸς δοξάσῃ σέ, ² καθὼς ἔδωκας αὐτῷ ²
 ἐξουσίαν πάσης σαρκός, ἵνα πᾶν ὃ δέδωκας αὐτῷ δώσῃ αὐτοῖς
^{6, 39.} ζωὴν αἰώνιον. ³ αὕτη δέ ἐστιν ἡ αἰώνιος ζωὴ, ἵνα γινώσκουσιν σέ ³
^{17o 5, 20.} τὸν μόνον ἀληθινὸν θεὸν καὶ ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν.
^{5, 36.} ^{4, 34.} ⁴ ἐγὼ σὲ ἐδόξασα ἐπὶ τῆς γῆς, τὸ ἔργον ἐτελείωσα ὃ δέδωκάς μοι ⁴
 ἵνα ποιήσω· ⁵ καὶ νῦν δόξασον με σύ, πάτερ, παρὰ σεαυτῷ τῇ ⁵
 δόξῃ ἣ εἶχον πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι παρὰ σοί. ⁶ Ἐφανέρωσά ⁶
 σου τὸ ὄνομα τοῖς ἀνθρώποις οὓς δέδωκάς μοι ἐκ τοῦ κόσμου.
 σοὶ ἦσαν καὶ μοὶ αὐτοὺς δέδωκας, καὶ τὸν λόγον σου τετήρηκαν·
⁷ νῦν ἔγνωκαν ὅτι πάντα ὅσα δέδωκάς μοι παρὰ σοῦ εἰσίν· ⁸ ὅτι ⁷
 τὰ ῥήματα ἃ ἔδωκάς μοι δέδωκα αὐτοῖς, καὶ αὐτοὶ ἔλαβον καὶ
^{17, 25.} ^{16, 30.} ἔγνωσαν ἀληθῶς ὅτι παρὰ σοῦ ἐξῆλθον, καὶ ἐπίστευσαν ὅτι σύ
^{14, 16.} με ἀπέστειλας. ⁹ ἐγὼ περὶ αὐτῶν ἐρωτῶ· οὐ περὶ τοῦ κόσμου ⁹
^{16, 15.} ἐρωτῶ, ἀλλὰ περὶ ὧν δέδωκάς μοι, ὅτι σοὶ εἰσίν, ¹⁰ καὶ τὰ ἐμὰ ¹⁰
 πάντα σὰ ἐστίν καὶ τὰ σὰ ἐμὰ, καὶ δεδόξασμαι ἐν αὐτοῖς. ¹¹ καὶ ¹¹
 οὐκέτι εἰμὶ ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ οὗτοι ἐν τῷ κόσμῳ εἰσίν, καὶ γὰρ πρὸς
 σὲ ἔρχομαι. πάτερ ἄγιε, τήρησον αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου ᾧ
 δέδωκάς μοι, ἵνα ὦσιν ἐν καθὼς καὶ ἡμεῖς. ¹² ὅτε ἤμην μετ' ¹²
 αὐτῶν, ἐγὼ ἐτήρουν αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου ᾧ δέδωκάς μοι,

25. ἀναγγελῶ 27. πατρὸς: θεοῦ 28. ἐκ: παρὰ 29. λέγουσιν αὐτῷ...
 om ἐν 31. ὁ Ἰησοῦς 32. νῦν ἐλήλυθεν... καὶ ἐμὲ 33. ἔχετε: ἔξετε
 XVII. 1. ἵνα καὶ ὁ υἱὸς σου 3. γινώσκωσι 6. καὶ ἐμοὶ...
 τετήρηκασιν 7. εἰσίν: ἐστίν 8. δέδωκας 11. καὶ ἐγὼ... ᾧ: οὓς
 ... καθὼς καί: om καὶ 12. μετ' αὐτῶν ἐν τῷ κόσμῳ... ᾧ: οὓς

- καὶ ἐφύλαξα, καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἀπόλετο εἰ μὴ ὁ υἱὸς τῆς ^{18, 9.}
 13 ἀπολείας, ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ. ¹³ νῦν δὲ πρὸς σὲ ἔρχομαι, ^{13, 18.}
 καὶ ταῦτα λαλῶ ἐν τῷ κόσμῳ ἵνα ἔχωσιν τὴν χαρὰν τὴν ἐμὴν ^{15, 11.}
 14 πεπληρωμένην ἐν αὐτοῖς. ¹⁴ ἐγὼ δέδωκα αὐτοῖς τὸν λόγον σου,
 καὶ ὁ κόσμος ἐμίσησεν αὐτούς, ὅτι οὐκ εἰσὶν ἐκ τοῦ κόσμου κα- ^{15, 18 s.}
 15 θῶς ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου. ¹⁵ οὐκ ἔρωτῶ ἵνα ἄρῃς αὐτούς
 16 ἐκ τοῦ κόσμου, ἀλλ' ἵνα τηρήσῃς αὐτούς ἐκ τοῦ πονηροῦ. ¹⁶ ἐκ ^{Mt 6, 13.}
 τοῦ κόσμου οὐκ εἰσὶν καθὼς ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου.
 17 ¹⁷ ἀγίασον αὐτούς ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου· ὁ λόγος ὁ σὸς ἀλήθειά
 18 ἐστίν. ¹⁸ καθὼς ἐμὲ ἀπέστειλας εἰς τὸν κόσμον, καὶ γὰρ ἀπέστειλα
 19 αὐτούς εἰς τὸν κόσμον· ¹⁹ καὶ ὑπὲρ αὐτῶν ἐγὼ ἀγιάζω ἐμμαντόν, ^{He 2, 11.}
 20 ἵνα ᾧσιν καὶ αὐτοὶ ἡγιασμένοι ἐν ἀληθείᾳ. ²⁰ Οὐ περὶ τούτων
 δὲ ἔρωτῶ μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν πιστευόντων διὰ τοῦ λόγου
 21 αὐτῶν εἰς ἐμέ, ²¹ ἵνα πάντες ἐν ᾧσιν, καθὼς σὺ πάτερ ἐν ἐμοὶ
 καὶ γὰρ ἐν σοί, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ᾧσιν, ἵνα ὁ κόσμος πιστεύσῃ
 22 ὅτι σὺ με ἀπέστειλας. ²² καὶ γὰρ τὴν δόξαν ἣν δέδωκάς μοι δέδωκα
 23 αὐτοῖς, ἵνα ᾧσιν ἐν καθὼς ἡμεῖς ἐν, ²³ ἐγὼ ἐν αὐτοῖς καὶ σὺ ἐν ^{11.}
 ἐμοί, ἵνα ᾧσιν τετελειωμένοι εἰς ἐν, ἵνα γινώσκῃ ὁ κόσμος ὅτι
 σὺ με ἀπέστειλας καὶ ἡγάπησας αὐτούς καθὼς ἐμὲ ἡγάπησας.
 24 ²⁴ πάτερ, ὃ δέδωκάς μοι, θέλω ἵνα ὅπου εἰμὶ ἐγὼ κακῶν ᾧσιν ^{12, 26.}
 μετ' ἐμοῦ, ἵνα θεωρῶσιν τὴν δόξαν τὴν ἐμὴν, ἣν δέδωκάς μοι ^{14, 3.}
 25 ὅτι ἡγάπησάς με πρὸ καταβολῆς κόσμου· ²⁵ πάτερ δίκαιε, καὶ ὁ ^{16, 3.}
 κόσμος σε οὐκ ἔγνω, ἐγὼ δέ σε ἔγνω, καὶ οὗτοι ἔγνωσαν ὅτι σὺ ^{17, 5.}
 26 με ἀπέστειλας· ²⁶ καὶ ἐγνώρισα αὐτοῖς τὸ ὄνομά σου καὶ γνω- ^{15, 9.}
 ρίσω, ἵνα ἡ ἀγάπῃ ἣν ἡγάπησάς με ἐν αὐτοῖς ἢ καὶ γὰρ ἐν αὐτοῖς.

XVIII.

Terror militum et vulneratio Malchi. Captio Jesu et cognitio apud pontificem. Petri lapsus. Pilatus et rex veritatis. Barabbas.

- 1 Ταῦτα εἰπὼν Ἰησοῦς ἐξῆλθεν σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ^{Mt 26,}
 πέραν τοῦ χειμαῖρου τῶν κέδρων, ὅπου ἦν κῆπος, εἰς ὃν εἰσῆλθεν ^{36 ss.}
 2 αὐτὸς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. ² ἦδει δὲ καὶ Ἰούδας ὁ παραδιδούς ^{Mc 14,}
 αὐτὸν τὸν τόπον, ὅτι πολλάκις συνήχθη Ἰησοῦς ἐκεῖ μετὰ τῶν ^{32 ss.}
 3 μαθητῶν αὐτοῦ. ³ ὁ οὖν Ἰούδας λαβὼν τὴν σπεῖραν καὶ ἐκ τῶν ^{Lc 22,}
 ἀρχιερέων καὶ Φαρισαίων ὑπηρέτας ἔρχεται ἐκεῖ μετὰ φανῶν καὶ ^{39 ss.}
 4 λαμπάδων καὶ ὄπλων. ⁴ Ἰησοῦς οὖν εἰδὼς πάντα τὰ ἐρχόμενα
 5 ἐπ' αὐτὸν ἐξῆλθεν καὶ λέγει αὐτοῖς Τίνα ζητεῖτε; ⁵ ἀπεκρίθησαν
 αὐτῷ Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον. λέγει αὐτοῖς Ἐγὼ εἰμι. εἰστήκει
 6 δὲ καὶ Ἰούδας ὁ παραδιδούς αὐτὸν μετ' αὐτῶν. ⁶ ὡς οὖν εἶπεν ^{Lc 21, 37.}

12. καὶ ἐφύλαξα: om καὶ 16. οὐκ εἰμὶ post κόσμον pon 19. καὶ αὐτοὶ ᾧσιν 20. πιστευόντων 21. ἐν ἡμῖν ἐν 22. καὶ γὰρ: καὶ ἐγὼ . . . ἡμεῖς ἐν εἰσμεν 23. ἵνα secundum: καὶ ἵνα 24. ὁ: οὗς . . . ἦν ἔδωκας

XVIII. 1. ὁ Ἰησοῦς 2. ὁ Ἰησοῦς 4. ἐξῆλθεν καὶ λέγει: ἐξεληθὼν εἶπεν 5. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς

αὐτοῖς ὅτι ἐγώ εἰμι, ἀπῆλθον εἰς τὰ ὀπίσω καὶ ἔπασαν χαμαί.
 7 πάλιν οὖν ἐπηρώτησεν αὐτούς τίνα ζητεῖτε; οἱ δὲ εἶπον Ἰησοῦν 7
 τὸν Ναζωραῖον. 8 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς εἶπον ὑμῖν ὅτι ἐγώ εἰμι· εἰ 8
 17, 12. οὖν ἐμὲ ζητεῖτε, ἄφετε τούτους ὑπάγειν. 9 ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος 9
 ὃν εἶπεν, ὅτι οὓς δέδωκάς μοι, οὐκ ἀπόλεσα ἐξ αὐτῶν οὐδένα.
 Ml 26, 51 ss.
 Mc 14, 47.
 Lc 22, 50 s.
 10 Σίμων οὖν Πέτρος ἔχων μάχαιραν εἵλκυσεν αὐτὴν καὶ ἔπασεν 10
 τὸν τοῦ ἀρχιερέως δούλον καὶ ἀπέκοψεν αὐτοῦ τὸ ὠτάριον τὸ
 δεξιόν· ἦν δὲ ὄνομα τῷ δούλῳ Μάλχος. 11 εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς 11
 τῷ Πέτρῳ Βάλε τὴν μάχαιραν εἰς τὴν θήκην. τὸ ποτήριον ὃ
 Ml 26, 42.
 δέδωκέν μοι ὁ πατήρ, οὐ μὴ πῖω αὐτό;
 H οὖν σπεῖρα καὶ ὁ χιλιάρχος καὶ οἱ ὑπηρέται τῶν Ἰου-12
 Ml 26, 57.
 Mc 14, 53.
 Lc 22, 54.
 13 δαίων συνέλαβον τὸν Ἰησοῦν καὶ ἔδησαν αὐτόν, 13 καὶ ἀπήγαγον 13
 πρὸς Ἄνναν πρῶτον· ἦν γὰρ πενθερός τοῦ Καϊάφα, ὃς ἦν ἀρ-
 11, 50.
 χιερεὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου· 14 ἦν δὲ Καϊάφας ὁ συμβουλευσας 14
 Ml 26, 58.
 PP
 τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι συμφέρει ἓνα ἄνθρωπον ἀπολέσθαι ὑπὲρ τοῦ
 λαοῦ. 15 Ἠκολούθει δὲ τῷ Ἰησοῦ Σίμων Πέτρος καὶ ὁ ἄλλος 15
 μαθητής. ὁ δὲ μαθητής ἐκεῖνος ἦν γνωστὸς τῷ ἀρχιερεῖ καὶ
 συνεσηλθεν τῷ Ἰησοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως, 16 ὁ δὲ 16
 Πέτρος εἰστήκει πρὸς τῆ θύρα ἔξω. ἐξῆλθεν οὖν ὁ μαθητής ὁ
 20, 2.
 ἄλλος ὁ γνωστὸς τοῦ ἀρχιερέως καὶ εἶπεν τῇ θυρωρῷ, καὶ εἰσή-
 Ml 26, 69.
 PP
 γαγεν τὸν Πέτρον. 17 λέγει οὖν τῷ Πέτρῳ ἡ παιδική ἢ θυρωρός 17
 Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν εἶ τοῦ ἀνθρώπου τούτου; λέγει
 ἐκεῖνος Οὐκ εἰμί. 18 εἰστήκεισαν δὲ οἱ δούλοι καὶ οἱ ὑπηρέται 18
 ἀνθρακιὰν πεποιηκότες, ὅτι ψῦχος ἦν, καὶ ἐθερμαίνοντο· ἦν δὲ
 μετ' αὐτῶν ὁ Πέτρος ἐστῶς καὶ θερμαινόμενος. 19 Ὁ οὖν ἀρ-19
 χιερεὺς ἠρώτησεν τὸν Ἰησοῦν περὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ περὶ
 τῆς διδαχῆς αὐτοῦ. 20 ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ἐγὼ παρήρησά 20
 Ml 26, 55.
 PP
 λελάληκα τῷ κόσμῳ· ἐγὼ πάντοτε ἐδίδαξα ἐν συναγωγῇ καὶ ἐν
 τῷ ἱερῷ, ὅπου πάντοτε οἱ Ἰουδαῖοι συνέρχονται, καὶ ἐν κρυπτῷ
 ἐλάλησα οὐδέν· 21 τί με ἐρωτᾶς; ἐρωτήσον τοὺς ἀκηκότας τί 21
 ἐλάλησα αὐτοῖς· ἴδε οὗτοι οἴδασιν ἃ εἶπον ἐγώ. 22 ταῦτα δὲ 22
 αὐτοῦ εἰπόντος εἰς τῶν ὑπηρετῶν παρεστηκώς ἔδωκεν ῥάπισμα
 τῷ Ἰησοῦ εἰπὼν Οὕτως ἀποκρίθη τῷ ἀρχιερεῖ; 23 ἀπεκρίθη αὐτῷ 23
 Ἰησοῦς Εἰ κακῶς ἐλάλησα, μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ· εἰ δὲ
 καλῶς, τί με δέρεις; 24 Ἀπέστειλεν αὐτόν ὁ Ἄννας δεδεμένος 24
 πρὸς Καϊάφαν τὸν ἀρχιερέα. 25 Ἦν δὲ Σίμων Πέτρος ἐστῶς καὶ 25
 Ml 26, 71-75.
 Mc 14, 70-74.
 Lc 22, 59-62.
 θερμαινόμενος. εἶπον οὖν αὐτῷ Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν
 αὐτοῦ εἶ; ἠρνήσατο ἐκεῖνος καὶ εἶπεν Οὐκ εἰμί. 26 λέγει εἰς ἐκ 26
 τῶν δούλων τοῦ ἀρχιερέως, συγγενὴς ὢν οὗ ἀπέκοψεν Πέτρος τὸ

6. ἀπῆλθον ... ἔπασαν 7. αὐτούς ἐπηρώτησε 8. ὁ Ἰησοῦς 10. ὅτιον
 11. τὴν μάχαιράν σου 13. ἀπήγαγον αὐτόν 16. ὁ γνωστὸς τοῦ ἀρχιε-
 ρέως· ὃς ἦν γνωστὸς τῷ ἀρχιερεῖ 17. τῷ Πέτρῳ post θυρωρός pon
 20. λελάληκα: ἐλάλησα ... ἐν τῇ συναγωγῇ ... ε^ε (non ε) πάντοθεν
 21. ἐπερωτᾶς; ἐπερωτήσον 23. ὁ Ἰησοῦς 24. ε^ε (non ε) ἀπέστειλεν οὖν

- 27 ὅτιον Οὐκ ἐγὼ σε εἶδον ἐν τῷ κήπῳ μετ' αὐτοῦ; 27 πάλιν οὖν ἠρνήσατο Πέτρος, καὶ εὐθέως ἀλέκτωρ ἐφώνησεν.
- 28 Ἄγουσιν οὖν τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ τοῦ Καϊάφα εἰς τὸ πραιτώριον· ἦν δὲ πρωί· καὶ αὐτοὶ οὐκ εἰσῆλθον εἰς τὸ πραιτώριον, ἵνα μὴ μανθῶσιν ἀλλ' ἵνα φάγωσιν τὸ πάσχα. 29 ἐξῆλθεν οὖν ὁ Πιλάτος πρὸς αὐτοὺς καὶ φησιν Τίνα κατηγορίαν φέρετε κατὰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου; 30 ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπαν αὐτῷ Εἰ μὴ ἦν οὗτος κακὸν ποιῶν, οὐκ ἂν σοι παρεδώκαμεν αὐτόν. 31 εἶπεν οὖν αὐτοῖς Πιλάτος Λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς καὶ κατὰ τὸν νόμον ὑμῶν κρίνατε αὐτόν. εἶπον αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι Ἡμῖν οὐκ ἔξεστιν ἀποκτείνειν οὐδένα. 32 ἵνα ὁ λόγος τοῦ Ἰησοῦ πληρωθῇ, ὃν εἶπεν σημαίνων ποῖα θανάτῳ ἤμελλεν ἀποθνήσκειν. 33 Εἰσῆλθεν οὖν πάλιν εἰς τὸ πραιτώριον ὁ Πιλάτος καὶ ἐφώνησεν τὸν Ἰησοῦν καὶ εἶπεν αὐτῷ Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; 34 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Ἀφ' ἐαυτοῦ σὺ τοῦτο λέγεις, ἢ ἄλλοι σοι εἶπον περὶ ἐμοῦ; 35 ἀπεκρίθη ὁ Πιλάτος Μῆτι ἐγὼ Ἰουδαῖός εἰμι; τὸ ἔθνος τὸ σὸν καὶ οἱ ἀρχιερεῖς παρεδώκαν σε ἐμοί· τί ἐποίησας; 36 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Ἡ βασιλεία ἣ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. εἰ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἦν ἡ βασιλεία ἣ ἐμὴ, οἱ ὑπῆρξαι ἂν οἱ ἐμοὶ ἠγωνίζοντο, ἵνα μὴ παραδοθῶ τοῖς Ἰουδαίοις· νῦν δὲ ἡ βασιλεία ἣ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐντεῦθεν. 37 εἶπεν οὖν αὐτῷ ὁ Πιλάτος Οὐκοῦν βασιλεὺς εἶ σύ; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Σὺ λέγεις, ὅτι βασιλεὺς εἰμι ἐγώ. ἐγὼ εἰς τοῦτο γεγέννημαι καὶ εἰς τοῦτο ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον ἵνα μαρτυρήσω τῇ ἀληθείᾳ· πᾶς ὁ ὢν ἐκ τῆς ἀληθείας ἀκούει μου τῆς φωνῆς. 38 λέγει αὐτῷ ὁ Πιλάτος Τί ἐστιν ἀληθεια; Καὶ τοῦτο εἰπὼν πάλιν ἐξῆλθεν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, καὶ λέγει αὐτοῖς Ἐγὼ οὐδεμίαν εὐρίσκω ἐν αὐτῷ αἰτίαν. 39 ἔστιν δὲ συνηθία ὑμῖν ἵνα ἓνα ὑμῖν ἀπολύσω ἐν τῷ πάσχα· βούλεσθε οὖν ὑμῖν ἀπολύσω τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; 40 ἐκραύησαν οὖν πάλιν πάντες λέγοντες Μὴ τοῦτον, ἀλλὰ τὸν Βαραββᾶν. ἦν δὲ ὁ Βαραββᾶς ληστής.

XIX.

Ecce homo; damnatio, crucifixio. Titulus et Jesu vestes. Mater et Johannes. Mors. Percussio lateris. Sepultura.

- 1 Τότε οὖν ἔλαβεν ὁ Πιλάτος τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐμαστίγωσεν. 2 καὶ οἱ στρατιῶται πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν ἐπέθηκαν αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ, καὶ ἱμάτιον πορφυροῦν περιέβαλον αὐτόν, καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτόν καὶ ἔλεγον Χαῖρε ὁ βασιλεὺς τῶν

27. ὁ Πέτρος 28. πρωῖα 29. φησιν: εἶπε 30. εἶπον ... κακὸν ποιῶν: κακοποιός 31. ὁ Πιλάτος ... εἶπον οὖν 33. πάλιν post πραιτώριον pon 34. ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς 36. ὁ Ἰησοῦς 37. ὁ Ἰησοῦς 38. αἰτίαν εὐρίσκω ἐν αὐτῷ

XIX. 3. om καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτόν

Ἰουδαίων· καὶ ἐδίδουσαν αὐτῷ ῥαπίσματα. ⁴ Ἐξῆλθεν οὖν πάλιν 4
 18, 39. ἔξω ὁ Πιλάτος καὶ λέγει αὐτοῖς Ἴδε ἄγω ὑμῖν αὐτὸν ἔξω, ἵνα
 γνωστὴ ὅτι αἰτίαν ἐν αὐτῷ οὐδεμίαν εὗρίσκω. ⁵ ἐξῆλθεν οὖν ὁ 5
 18, 31. Ἰησοῦς ἔξω, φορῶν τὸν ἀκάνθινον στέφανον καὶ τὸ πορφυροῦν
 18, 31. ἱμάτιον. καὶ λέγει αὐτοῖς Ἴδε ὁ ἄνθρωπος. ⁶ ὅτε οὖν εἶδον αὐ- 6
 18, 31. τὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ὑπηρέται, ἐκραύγασαν λέγοντες Σταυρώ-
 18, 31. σον σταυρώσον. λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος Λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς καὶ
 18, 31. σταυρώσατε· ἐγὼ γὰρ οὐχ εὗρίσκω ἐν αὐτῷ αἰτίαν. ⁷ ἀπεκρίθη 7
 18, 31. * Lev 24, 16. σαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι Ἡμεῖς νόμον ἔχομεν, καὶ κατὰ τὸν νόμον
 10, 33. ἡμῶν ὀφείλει ἀποθανεῖν, ὅτι νιὸν θεοῦ ἑαυτὸν ἐποίησεν. ⁸ Ὅτε 8
 Mt 26, 63. 55. PP οὖν ἤκουσεν ὁ Πιλάτος τοῦτον τὸν λόγον, μᾶλλον ἐφοβήθη, ⁹ καὶ 9
 18, 31. εἰσῆλθεν εἰς τὸ πραιτώριον πάλιν καὶ λέγει τῷ Ἰησοῦ Πῶθεν εἶ
 18, 31. Mt 27, 12. 55. PP σὺ; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπόκρισιν οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ. ¹⁰ λέγει αὐτῷ ὁ 10
 18, 31. Πιλάτος Ἐμοὶ οὐ λαλεῖς; οὐκ οἶδας ὅτι ἑξουσίαν ἔχω ἀπολύσαι
 18, 31. σε καὶ ἑξουσίαν ἔχω σταυρώσαι σε; ¹¹ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Οὐκ 11
 18, 31. εἶχες ἑξουσίαν κατ' ἐμοῦ οὐδεμίαν εἰ μὴ ἦν σοι δεδομένον ἄνω-
 18, 31. θεν· διὰ τοῦτο ὁ παραδιδούς μέ σοι μείζονα ἁμαρτίαν ἔχει. ¹² ἐκ 12
 18, 31. τούτου ἐζητεῖ ὁ Πιλάτος ἀπολύσαι αὐτόν· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἐκραύ-
 18, 31. γαζον λέγοντες Ἐὰν τοῦτον ἀπολύσης, οὐκ εἶ φίλος τοῦ Καίσα-
 18, 31. ρος· πᾶς ὁ βασιλεία ἑαυτὸν ποιῶν ἀντιλέγει τῷ Καίσαρι. ¹³ ὁ 13
 18, 31. οὖν Πιλάτος ἀκούσας τῶν λόγων τούτων ἤγαγεν ἔξω τὸν Ἰησοῦν,
 18, 31. καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ βήματος εἰς τόπον λεγόμενον Λιθόστρωτον,
 18, 31. Ἑβραϊστὶ δὲ Γαββαθᾶ. ¹⁴ ἦν δὲ παρασκευὴ τοῦ πάσχα, ὥρα ἦν 14
 18, 31. ὡς ἔκτη. καὶ λέγει τοῖς Ἰουδαίοις Ἴδε ὁ βασιλεὺς ὑμῶν. ¹⁵ ἐκραύ- 15
 18, 31. γασαν οὖν ἐκεῖνοι Ἄρον ἄρον, σταυρώσον αὐτόν. λέγει αὐτοῖς ὁ
 18, 31. Πιλάτος Τὸν βασιλεία ὑμῶν σταυρώσω; ἀπεκρίθησαν οἱ ἀρχι-
 18, 31. ρεῖς Οὐκ ἔχομεν βασιλεία εἰ μὴ Καίσαρα. ¹⁶ τότε οὖν παρέδωκεν 16
 18, 31. αὐτὸν αὐτοῖς ἵνα σταυρωθῇ.

Mt 27, 32. 55. PP Παρέλαβον οὖν τὸν Ἰησοῦν, ¹⁷ καὶ βαστάζων αὐτῷ τὸν 17
 18, 31. σταυρὸν ἐξῆλθεν εἰς τὸν λεγόμενον Κρανίου τόπον, ὃ λέγεται
 18, 31. Ἑβραϊστὶ Γολγοθᾶ, ¹⁸ ὅπου αὐτὸν ἐσταυρώσαν, καὶ μετ' αὐ- 18
 18, 31. τοῦ ἄλλους δύο ἐντεῦθεν καὶ ἐντεῦθεν, μέσον δὲ τὸν Ἰησοῦν.
 18, 31. ¹⁹ ἔγραψεν δὲ καὶ τίτλον ὁ Πιλάτος καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ· 19
 18, 31. ἦν δὲ γεγραμμένον Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰου-
 18, 31. δαίων. ²⁰ τοῦτον οὖν τὸν τίτλον πολλοὶ ἀνέγνωσαν τῶν Ἰουδαίων, 20
 18, 31. ὅτι ἐγγὺς ἦν ὁ τόπος τῆς πόλεως ὅπου ἐσταυρώθη ὁ Ἰησοῦς·
 18, 31. καὶ ἦν γεγραμμένον Ἑβραϊστὶ, Ῥωμαϊστὶ, Ἑλληνιστί. ²¹ ἔλεγον οὖν 21

3. εἰδίδουσαν 4. ἐν αὐτῷ οὐδεμίαν αἰτίαν εὗρίσκω 7. 5^e (non 5) τοῦ θεοῦ ...
 ἑαυτὸν ante νιόν pon 10. λέγει οὖν ... σταυρώσαι σε, καὶ ἑξουσίαν ἔχω
 ἀπολύσαι σε 11. ὁ Ἰησοῦς ... οὐδεμίαν κατ' ἐμοῦ 12. ἐκραύζον ... ἑαυ-
 τόν: αὐτόν 13. τῶν λόγων τούτων: τοῦτον τὸν λόγον ... τοῦ βήματος
 14. ὥρα ἦν: ὥρα δέ... ὡς: ὡσεὶ 15. ἐκρ. οὖν ἐκεῖνοι: οἱ δὲ ἐκραύγασαν
 16. οὖν secundum: δέ... Ἰησοῦν: add καὶ ἀπήγαγον 17. αὐτῷ: αὐ-
 τοῦ post σταυρὸν ... ὅ: ὅς 20. τῆς πόλεως ὁ τόπος ... Ἑλληνιστί, Ῥω-
 μαϊστί.

- τῷ Πιλάτῳ οἱ ἀρχιερεῖς τῶν Ἰουδαίων Μὴ γράψῃς Ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, ἀλλ' ὅτι ἐκεῖνος εἶπεν Βασιλεὺς εἰμι τῶν Ἰουδαίων.
- 22²² ἀπεκρίθη ὁ Πιλάτος Ὁ γέγραφα, γέγραφα.
- 23 Οἱ οὖν στρατιῶται, ὅτε ἐστάνωσαν τὸν Ἰησοῦν, ἔλαβον τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἐποίησαν τέσσερα μέρη, ἐκάστῳ στρατιῶτῃ μέρος, καὶ τὸν χιτῶνα. ἦν δὲ ὁ χιτῶν ἄραφος, ἐκ τῶν ἄνωθεν
- 24 ὑφαντὸς δι' ὄλου. ²⁴ εἶπαν οὖν πρὸς ἀλλήλους Μὴ σχίσωμεν αὐτόν, ἀλλὰ λάξωμεν περὶ αὐτοῦ, τίνος ἔσται. ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ ἢ λέγουσα Διμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμὸν μου ἔβαλον κλῆρον. Οἱ μὲν οὖν στρατιῶται ταῦτα
- 25 ἐποίησαν. ²⁵ εἰσῆλθον δὲ παρὰ τῷ σταυρῷ τοῦ Ἰησοῦ ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ ἡ ἀδελφὴ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, Μαρία ἡ τοῦ Κλωπᾶ καὶ
- 26 Μαρία ἡ Μαγδαληνῆ. ²⁶ Ἰησοῦς οὖν ἰδὼν τὴν μητέρα καὶ τὸν μαθητὴν παρεστῶτα ὃν ἠγάπα, λέγει τῇ μητρὶ αὐτοῦ Γύναι, ἴδε
- 27 ὁ υἱός σου. ²⁷ εἶτα λέγει τῷ μαθητῇ Ἴδε ἡ μήτηρ σου. καὶ ἀπ' αὐτῆς ἐκείνης τῆς ὥρας ἔλαβεν αὐτὴν ὁ μαθητὴς εἰς τὰ ἴδια. ²⁸ Μετὰ τοῦτο εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἤδη πάντα τετέλεστοι, ἵνα τελειωθῇ ἡ
- 29 γραφή, λέγει Διψῶ. ²⁹ σκευὸς οὖν ἔκειτο ὄξους μεστόν· οἱ δὲ πλησάντες σπόγγον ὄξους καὶ ὑσσώπῳ περιθέντες προσήνεγκαν
- 30 αὐτοῦ τῷ στόματι. ³⁰ ὅτε οὖν ἔλαβεν τὸ ὄξος ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν Τετέλεστοι, καὶ κλίνας τὴν κεφαλὴν παρέδωκεν τὸ πνεῦμα.
- 31 Οἱ οὖν Ἰουδαῖοι, ἵνα μὴ μείνῃ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τὰ σώματα ἐν τῷ σαββάτῳ, ἐπεὶ παρασκευὴ ἦν, ἦν γὰρ μεγάλη ἡ ἡμέρα ἐκείνου τοῦ σαββάτου, ἠρώτησαν τὸν Πιλάτον ἵνα κατεαγῶσιν
- 32 αὐτῶν τὰ σκέλη καὶ ἀρθῶσιν. ³² ἦλθον οὖν οἱ στρατιῶται, καὶ τοῦ μὲν πρώτου κατέαξαν τὰ σκέλη καὶ τοῦ ἄλλου τοῦ συνσταυρωθέντος αὐτῷ.
- 33 ἐπὶ δὲ τὸν Ἰησοῦν ἐλθόντες ὡς εἶδον ἤδη αὐτὸν τεθνηκότα, οὐ κατέαξαν αὐτοῦ τὰ σκέλη, ³⁴ ἀλλ' εἰς τῶν στρατιωτῶν λόγγῃ αὐτοῦ τὴν πλευρὰν ἔνυξεν, καὶ ἐξῆλθεν εὐθύς
- 35 αἷμα καὶ ὕδωρ. ³⁵ καὶ ὁ ἑωρακὼς μεμαρτύρηκεν, καὶ ἀληθινὴ αὐτοῦ ἐστὶν ἡ μαρτυρία, κακείνος οἶδεν ὅτι ἀληθῆ λέγει, ἵνα καὶ
- 36 ὑμεῖς πιστεύσητε. ³⁶ ἐγένετο γὰρ ταῦτα ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ Ὅστιν οὐ συντριβήσεται αὐτοῦ. ³⁷ καὶ πάλιν ἑτέρα γραφὴ λέγει Ὅφονται εἰς ὃν ἐξεκέντησαν.
- 38 Μετὰ ταῦτα ἠρώτησεν τὸν Πιλάτον Ἰωσήφ ὁ ἀπὸ Ἀρριμαθαίας, ὃν μαθητὴς τοῦ Ἰησοῦ κεκρυμμένους δὲ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἵνα ἄρῃ τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ· καὶ ἐπέτρεψεν ὁ Πιλάτος. ἦλθεν οὖν καὶ ἤρεν τὸ σῶμα αὐτοῦ.
- 39 ἦλθεν δὲ καὶ Νικόδημος, ὁ ἐλθὼν πρὸς αὐτὸν νυκτὸς τὸ πρῶτον, φέρων μίγμα σμύρνης καὶ ἀλόης ὡς λίτρας ἑκατόν. ⁴⁰ ἔλαβον οὖν τὸ σῶμα

23. τέσσαρα... ἄραφος 24. εἶπον 26. ἰδοῦ 27. ἰδοῦ 28. πάντα ἤδη
 31. ἐκείνου: εἰ (non ε) ἐκείνη 32. συσταυρωθέντος 33. αὐτὸν ἤδη
 34. εὐθύς ἐξῆλθεν 35. καὶ ὑμεῖς: om καὶ 38. μετὰ δέ... ὁ Ἰωσήφ...
 αὐτοῦ: τοῦ Ἰησοῦ 39. πρὸς αὐτόν: πρὸς τὸν Ἰησοῦν... ὡσί

τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἔδησαν αὐτὸ ἐν ὀθονίοις μετὰ τῶν ἀρωμάτων, καθὼς ἔθος ἐστὶν τοῖς Ἰουδαίοις ἐνταφιάζειν. ⁴¹ ἦν δὲ ἐν τῷ ⁴¹ τόπῳ ὅπου ἐσταυρώθη κήπος, καὶ ἐν τῷ κήπῳ μνημεῖον καινόν, ἐν ᾧ οὐδέπω οὐδεὶς ἐτέθη· ⁴² ἐκεῖ οὖν διὰ τὴν παρασκευὴν τῶν ⁴² Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν τὸ μνημεῖον, ἔθηκαν τὸν Ἰησοῦν.

XX.

Resurrectio. Petrus et Johannes. Duo angeli. Jesus et Maria.
Discipuli clausis portis. Thomas. Conclusio.

Τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ ἔρχεται ¹ πρῶτὴ σκοτίας ἐτι οὔσης εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ βλέπει τὸν λίθον ἠρμένον ἐκ τοῦ μνημείου. ² τρέχει οὖν καὶ ἔρχεται πρὸς Σίμωνα ² Πέτρον καὶ πρὸς τὸν ἄλλον μαθητὴν ὃν ἐφίλει ὁ Ἰησοῦς, καὶ λέγει αὐτοῖς Ἦραν τὸν κύριον ἐκ τοῦ μνημείου, καὶ οὐκ οἶδαμεν ποῦ ἔθηκαν αὐτόν. ³ ἐξῆλθεν οὖν ὁ Πέτρος καὶ ὁ ἄλλος μαθη- ³ τῆς, καὶ ἤρχοντο εἰς τὸ μνημεῖον. ⁴ ἔτρεχον δὲ οἱ δύο ὁμοῦ· καὶ ⁴ ὁ ἄλλος μαθητῆς προέδραμεν τάχιον τοῦ Πέτρον καὶ ἦλθεν πρῶ- ⁵ τος εἰς τὸ μνημεῖον, ⁵ καὶ παρακύνσας βλέπει κείμενα τὰ ὀθόνια, ⁵ οὐ μέντοι εἰσῆλθεν. ⁶ ἔρχεται οὖν Σίμων Πέτρος ἀκολουθῶν ⁶ αὐτῷ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ μνημεῖον· καὶ θεωρεῖ τὰ ὀθόνια κεί- ⁷ μενα, ⁷ καὶ τὸ σουδάριον, ὃ ἦν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, οὐ μετὰ ⁷ τῶν ὀθονίων κείμενον ἀλλὰ χωρὶς ἐντετυλιγμένον εἰς ἓνα τόπον. ⁸ τότε οὖν εἰσῆλθεν καὶ ὁ ἄλλος μαθητῆς ὁ ἐλθὼν πρῶτος εἰς ⁸ τὸ μνημεῖον, καὶ εἶδεν καὶ ἐπίστευσεν· ⁹ οὐδέπω γὰρ ᾔδεισαν ⁹ τὴν γραφὴν, ὅτι δεῖ αὐτὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι. ¹⁰ ἀπῆλθον ¹⁰ οὖν πάλιν πρὸς αὐτοὺς οἱ μαθηταί. ¹¹ Μαρία δὲ εἰστήκει πρὸς ¹¹ τῷ μνημείῳ ἔξω κλαίουσα. ὡς οὖν ἔκλαιεν, παρέκνυσεν εἰς τὸ ¹² μνημεῖον, ¹² καὶ θεωρεῖ δύο ἀγγέλους ἐν λευκοῖς καθεζομένους, ¹² ἓνα πρὸς τῇ κεφαλῇ καὶ ἓνα πρὸς τοῖς ποσίν, ὅπου ἔκειτο τὸ ¹³ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. ¹³ καὶ λέγουσιν αὐτῇ ἐκεῖνοι Γύναι, τί κλαίεις; ¹³ λέγει αὐτοῖς ὅτι ἦραν τὸν κύριόν μου, καὶ οὐκ οἶδα ποῦ ἔθηκαν ¹⁴ αὐτόν. ¹⁴ ταῦτα εἰπούσα ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ θεωρεῖ τὸν ¹⁴ ^{21, 4.} Ἰησοῦν ἐστῶτα, καὶ οὐκ ᾔδει ὅτι Ἰησοῦς ἐστίν. ¹⁵ λέγει αὐτῇ ¹⁵ Ἰησοῦς Γύναι, τί κλαίεις; τίνα ζητεῖς; ἐκείνη δοκοῦσα ὅτι ὁ ¹⁶ κηπουρὸς ἐστίν, λέγει αὐτῷ Κύριε, εἰ σὺ ἐβάστασας αὐτόν, εἰπέ ¹⁶ μοι ποῦ ἔθηκας αὐτόν, καγὼ αὐτὸν ἀρῶ. ¹⁶ λέγει αὐτῇ Ἰησοῦς ¹⁶ Μαριάμ. στραφεῖσα ἐκείνη λέγει αὐτῷ Ἐβραῖστί Ῥαββονί, ὃ ¹⁷ λέγεται διδάσκαλε. ¹⁷ λέγει αὐτῇ Ἰησοῦς Μὴ μου ἅπτου· οὐπω ¹⁷ γὰρ ἀναβέβηκα πρὸς τὸν πατέρα· πορεύου δὲ πρὸς τοὺς ἀδελφούς ¹⁸ μου καὶ εἰπέ αὐτοῖς Ἀναβαίνω πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ πατέρα ¹⁸ ὑμῶν καὶ θεὸν μου καὶ θεὸν ὑμῶν. ¹⁸ ἔρχεται Μαριάμ ἡ Μαγδα- ¹⁸

40. om ἐν

XX. 10. αὐτούς: ἑαυτούς 11. πρὸς τὸ μνημεῖον κλαίουσα ἔξω 14. καὶ ταῦτα . . . ὁ Ἰησοῦς 15. ὁ Ἰησοῦς . . . αὐτόν ἔθηκας 16. ὁ Ἰη- σοῦς· Μαρία . . . om Ἐβραῖστί 17. ὁ Ἰησοῦς . . . πατέρα μου 18. Μαρία

Mt 28, 1ss.
Mc 16, 1ss.
Lc 24, 1ss.

19, 26.
21, 7.
13, 23.

ληγὴ ἀγγέλλουσα τοῖς μαθηταῖς ὅτι εἶώρακεν τὸν κύριον καὶ ταῦτα εἶπεν αὐτῇ.

- 19 Οὐσῆς οὖν ὀψίας τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ μιᾷ σαββάτων, καὶ Lc 24, 36.
 τῶν θυρῶν κεκλεισμένων ὅπου ἦσαν οἱ μαθηταὶ διὰ τὸν φόβον
 τῶν Ἰουδαίων, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγει (Mc 16, 14.)
 20 αὐτοῖς Εἰρήνῃ ὑμῖν. 20 καὶ τοῦτο εἰπὼν ἔδειξεν καὶ τὰς χεῖρας (Lc 24, 40.)
 καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῖς. ἐχάρησαν οὖν οἱ μαθηταὶ ἰδόντες τὸν
 21 κύριον. 21 εἶπεν οὖν αὐτοῖς πάλιν Εἰρήνῃ ὑμῖν· καθὼς ἀπέσταλ-
 22 κέν με ὁ πατήρ, καὶ γὰρ πέμπω ὑμᾶς. 22 καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐνεψύ- 17, 18.
 23 σησεν καὶ λέγει αὐτοῖς Λάβετε πνεῦμα ἅγιον. 23 ἂν τινων ἀφῆτε
 τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς· ἂν τινων κρατῆτε, κεκρατήνται. Mt 18, 18.
 24 Θωμᾶς δὲ εἰς ἓκ τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος Δίδυμος, οὐκ ἦν
 25 μετ' αὐτῶν ὅτε ἦλθεν Ἰησοῦς. 25 ἔλεγον οὖν αὐτῷ οἱ ἄλλοι μα-
 θηταὶ Ἐωράκαμεν τὸν κύριον. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Ἐὰν μὴ ἴδω ἐν
 ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὸν τύπον τῶν ἥλων καὶ βάλω τὸν δάκτυλόν
 μου εἰς τὸν τύπον τῶν ἥλων καὶ βάλω μου τὴν χεῖρα εἰς τὴν
 26 πλευρὰν αὐτοῦ, οὐ μὴ πιστεύσω. 26 Καὶ μεθ' ἡμέρας ὀκτώ πάλιν
 ἦσαν ἔσω οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ Θωμᾶς μετ' αὐτῶν. ἔρχεται ὁ
 Ἰησοῦς τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον καὶ εἶπεν
 27 Εἰρήνῃ ὑμῖν. 27 εἶτα λέγει τῷ Θωμᾷ Φέρε τὸν δάκτυλόν σου
 ὧδε καὶ ἴδε τὰς χεῖράς μου, καὶ φέρε τὴν χεῖρά σου καὶ βάλε
 28 εἰς τὴν πλευρὰν μου, καὶ μὴ γίνου ἄπιστος ἀλλὰ πιστός. 28 ἀπε-
 κριθῆ Θωμᾶς καὶ εἶπεν αὐτῷ Ὁ κύριός μου καὶ ὁ θεός μου.
 29 29 λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ὅτι εἶώρακάς με, πεπίστευκας· μακάριοι
 οἱ μὴ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες.
 30 Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα σημεῖα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον 21, 25.
 τῶν μαθητῶν, ἃ οὐκ ἔστιν γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ·
 31 31 ταῦτα δὲ γέγραπται ἵνα πιστεύσῃτε ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ Χριστός
 ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, καὶ ἵνα πιστεύοντες ζωὴν ἔχητε ἐν τῷ ὀνόματι
 αὐτοῦ.

XXI.

Tertia redivivi manifestatio in lacum Tiberiados. Petri restitutio;
 Johannes non moriturus. De auctore evangelii.

- 1 Μετὰ ταῦτα ἐφανερώσεν ἐναντὸν πάλιν τοῖς μαθηταῖς ἐπὶ
 2 τῆς θαλάσσης τῆς Τιβεριάδος· ἐφανερώσεν δὲ οὕτως. 2 ἦσαν ὁμοῦ
 Σίμων Πέτρος καὶ Θωμᾶς ὁ λεγόμενος Δίδυμος καὶ Ναθαναὴλ
 ὁ ἀπὸ Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας καὶ οἱ τοῦ Ζεβεδαίου καὶ ἄλλοι ἓκ
 3 τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο. 3 λέγει αὐτοῖς Σίμων Πέτρος Ὑπάγω

18. ἀπαγγέλλουσα 19. τῶν σαββάτων ... μαθηταὶ συννηγμένοι 20.
 εἶδειεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῦ 21. ὁ Ἰησοῦς πάλιν
 24. ὁ Ἰησοῦς 25. τὴν χεῖρά μου 28. καὶ ἀπεκρίθη ὁ Θωμᾶς 29.
 Θωμᾶ, πεπίστευκας 30. μαθητῶν αὐτοῦ 31. ὁ Ἰησοῦς
 XXI. 1. πάλιν ὁ Ἰησοῦς

ἀλειύνειν. λέγουσιν αὐτῷ Ἐρχόμεθα καὶ ἡμεῖς σὺν σοί. ἐξῆλθον
καὶ ἐνέβησαν εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ ἐπίασαν οὐ-
δέν. ⁴ πρῶϊας δὲ ἦδη γινομένης ἔστη Ἰησοῦς εἰς τὸν αἰγιαλόν· ⁴
20, 14. οὐ μόντοι ἦδεισαν οἱ μαθηταὶ ὅτι Ἰησοῦς ἐστίν. ⁵ λέγει οὖν αὐ- ⁵
τοῖς ὁ Ἰησοῦς Παιδιά, μὴ τι προσφάγιον ἔχετε; ἀπεκρίθησαν
αὐτῷ Οὐ. ⁶ ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Βάλετε εἰς τὰ δεξιὰ μέρη τοῦ ⁶
πλοῖον τὸ δίκτυον, καὶ εὐρήσετε. ἔβαλον οὖν, καὶ οὐκέτι αὐτὸ
ἐλκύσαι ἴσχυον ἀπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἰχθύων. ⁷ λέγει οὖν ὁ μα- ⁷
19, 26. θητής ἐκεῖνος ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς τῷ Πέτρῳ Ὁ κύριός ἐστιν.
Σίμων οὖν Πέτρος, ἀκούσας ὅτι ὁ κύριός ἐστιν, τὸν ἐπενδύτην
διεζώσατο, ἦν γὰρ γυμνός, καὶ ἔβαλεν ἑαυτὸν εἰς τὴν θάλασσαν·
⁸ οἱ δὲ ἄλλοι μαθηταὶ τῷ πλοιαρίῳ ἦλθον, οὐ γὰρ ἦσαν μακρὰν ⁸
ἀπὸ τῆς γῆς ἀλλὰ ὡς ἀπὸ πηγῶν διακοσίων, σύροντες τὸ δίκτυον
τῶν ἰχθύων. ⁹ ὡς οὖν ἀπέβησαν εἰς τὴν γῆν, βλέπουσιν ἀνδρα- ⁹
κιὰν κειμένην καὶ ὀψάριον ἐπικείμενον καὶ ἄρτον. ¹⁰ λέγει αὐ- ¹⁰
τοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἐνέγκατε ἀπὸ τῶν ὀψαρίων ὧν ἐπίασατε νῦν.
¹¹ ἀνέβη οὖν Σίμων Πέτρος καὶ εἴλκυσε τὸ δίκτυον εἰς τὴν γῆν ¹¹
μεστὸν ἰχθύων μεγάλων ἑκατὸν πενήκοντα τριαῶν· καὶ τσοῦ-
των ὄντων οὐκ ἐσχίσθη τὸ δίκτυον. ¹² λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ¹²
Δεῦτε ἀριστήσατε. οὐδεὶς ἐτόλμα τῶν μαθητῶν ἐξετάσαι αὐτόν
Σὺ τίς εἶ; εἰδότες ὅτι ὁ κύριός ἐστιν. ¹³ ἔρχεται Ἰησοῦς καὶ ¹³
λαμβάνει τὸν ἄρτον καὶ δίδωσιν αὐτοῖς, καὶ τὸ ὀψάριον ὁμοίως.
19, 26. ¹⁴ τοῦτο ἦδη τρίτον ἐφανερώθη Ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς ἐγεγθεῖς ¹⁴
ἐκ νεκρῶν.

Ὅτε οὖν ἠρίστησαν, λέγει τῷ Σίμωνι Πέτρῳ ὁ Ἰησοῦς Σίμων ¹⁵
¹⁵ Ἰωάννου, ἀγαπᾷς με πλεόν τούτων; λέγει αὐτῷ Ναὶ κύριε, σὺ
οἶδας ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ Βόσκε τὰ ἄρτια μου. ¹⁶ λέγει ¹⁶
αὐτῷ πάλιν δευτέρον Σίμων Ἰωάννου, ἀγαπᾷς με; λέγει αὐτῷ
Ναὶ κύριε, σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ Ποίμαινε τὰ πρό-
βατά μου. ¹⁷ λέγει αὐτῷ τὸ τρίτον Σίμων Ἰωάννου, φιλεῖς με; ¹⁷
ἔλυπήθη ὁ Πέτρος ὅτι εἶπεν αὐτῷ τὸ τρίτον Φιλεῖς με; καὶ
16, 30. εἶπεν αὐτῷ Κύριε, πάντα σὺ οἶδας, σὺ γινώσκεις ὅτι φιλῶ σε.
λέγει αὐτῷ Ἰησοῦς Βόσκε τὰ προβάτιά μου. ¹⁸ ἀμὴν ἀμὴν λέγω ¹⁸
σοι, ὅτε ἦς νεώτερος, ἐξώννυες σεαυτὸν καὶ περιεπάτεις ὅπου
ἤθελες· ὅταν δὲ γηράσῃς, ἐκτενεῖς τὰς χεῖράς σου, καὶ ἄλλος σε
^{12, 33,}
^{13, 36,}
2 Pei, 14. ποίῳ θανάτῳ δοξάσει τὸν θεόν. καὶ τοῦτο εἰπὼν λέγει αὐτῷ
Ἀκολούθει μοι. ²⁰ ἐπιστραφεὶς ὁ Πέτρος βλέπει τὸν μαθητὴν ²⁰
^{21, 7,}
^{13, 23 3.} ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς ἀκολουθοῦντα, ὃς καὶ ἀνέπεσε ἐν τῷ δεῖπνῳ

3. ἀνέβησαν... πλοῖον: add εὐθύς 4. γινομένης... ὁ Ἰησοῦς 5. ἴσχυ-
σαν 8. ἀλλ' 11. om οὖν... ἐπὶ τῆς γῆς 12. οὐδεὶς δέ 13. ἔρχεται
οὖν... ὁ Ἰησοῦς 14. ὁ Ἰησοῦς... μαθηταῖς αὐτοῦ 15. Ἰωάννου:
Ἰωᾶ... πλεῖον 16. Ἰωάννου: Ἰωᾶ 17. Ἰωάννου: Ἰωᾶ... σὺ πάντα
... ὁ Ἰησοῦς... πρόβατα 21. ἐπιστραφεὶς δέ

- ἐπὶ τὸ σιῆθος αὐτοῦ καὶ εἶπεν Κύριε, τίς ἐστὶν ὁ παραδιδούς
 21 σε; 21 τοῦτον ἰδὼν ὁ Πέτρος λέγει τῷ Ἰησοῦ Κύριε, οὗτος δὲ
 22 τί; 22 λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι,
 23 τί πρὸς σέ; σύ μοι ἀκολούθει. 23 ἐξῆλθεν οὖν ὁ λόγος οὗτος εἰς
 τοὺς ἀδελφούς ὅτι ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος οὐκ ἀποθνήσκει· καὶ οὐκ
 εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι οὐκ ἀποθνήσκει, ἀλλ' Ἐὰν αὐτὸν θέλω
 μένειν ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σέ;
 24 Οὗτός ἐστιν ὁ μαθητὴς ὁ μαρτυρῶν περὶ τούτων καὶ γράφας ^{19, 35.}
 25 ταῦτα, καὶ οἶδαμεν ὅτι ἀληθὴς αὐτοῦ ἡ μαρτυρία ἐστίν. ^{3 Jo. 12.} 25 ἔστιν
 δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ ὅσα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, ἅτινα ἐὰν γραφῆται ^{20, 30.}
 καθ' ἓν, οὐδὲ αὐτὸν οἶμαι τὸν κόσμον χωρῆσαι τὰ γραφόμενα
 βιβλία.

ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ.

I.

Jesu redivivi mandata et in coelum reditus. Apostoli. Petri oratio
 de Juda eique sufficiendo. Eligitur Matthias.

- 1 Τὸν μὲν πρῶτον λόγον ἐποιησάμην περὶ πάντων, ὦ Θεόφιλε,
 2 ὃν ἤρξατο Ἰησοῦς ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν, 2 ἄχρι τῆς ἡμέρας ἐν-
 τειλάμενος τοῖς ἀποστόλοις διὰ πνεύματος ἁγίου οὓς ἐξελέξατο
 3 ἀνελήμφθη· 3 οἷς καὶ παρέστησεν ἑαυτὸν ζῶντα μετὰ τὸ παθεῖν
 αὐτὸν ἐν πολλοῖς τεκμηρίοις, δι' ἡμερῶν τεσσαράκοντα ὀπιανό-
 4 μενος αὐτοῖς καὶ λέγων τὰ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ· 4 καὶ
 συναλιζόμενος αὐτοῖς παρήγγειλεν ἀπὸ Ἱεροσολύμων μὴ χωρί-
 ζεσθαι, ἀλλὰ περιμένειν τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρὸς ἣν ἠκούσατέ
 5 μου· 5 ὅτι Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι, ὑμεῖς δὲ βαπτισθήσεσθε
 6 ἐν πνεύματι ἁγίῳ οὐ μετὰ πολλὰς ταύτας ἡμέρας. 6 οἱ μὲν οὖν
 συνελθόντες ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες Κύριε, εἰ ἐν τῷ χρόνῳ
 7 τούτῳ ἀποκαθιστάνεις τὴν βασιλείαν τῷ Ἰσραὴλ; 7 εἶπεν δὲ πρὸς
 αὐτούς Οὐχ ὑμῶν ἐστὶν γινῶναι χρόνους ἢ καιροὺς οὓς ὁ πατήρ
 8 ἔθετο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ, 8 ἀλλὰ λήψεσθε δύναμιν ἐπελθόντος
 τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐφ' ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθέ μου μάρτυρες ἐν τε
 Ἱερουσαλὴμ καὶ πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ Σαμαρείᾳ καὶ ἕως ἐσχάτου
 9 τῆς γῆς. 9 καὶ ταῦτα εἰπὼν βλεπόντων αὐτῶν ἐπήρθη, καὶ νεφέλη
 10 ὑπέλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν. 10 καὶ ὡς ἀτεινίζοντες
 ἦσαν εἰς τὸν οὐρανὸν πορευομένου αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ ἄνδρες δύο
 11 παρειστήκεισαν αὐτοῖς ἐν ἐσθήσεσιν λευκαῖς, 11 οἱ καὶ εἶπαν Ἄν-

22. ἀκολούθει μοι 24. ἐστὶν ἡ μαρτυρία αὐτοῦ 25. add in fine ἀμην

I. 1. ὁ Ἰησοῦς 2. ἀνελήμφθη 3. τεσσαράκοντα 4. παρήγγειλεν
 αὐτοῖς 8. λήψεσθε... μου: μοι... καὶ ἐν πάσῃ 10. ἐν ἐσθῆτι λευκῇ
 11. εἶπον

δρες Γαλιλαῖοι, τί ἐστήκατε ἐμβλέποντες εἰς τὸν οὐρανόν; οὗτος ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναλημφθεὶς ἀφ' ὑμῶν εἰς τὸν οὐρανὸν οὕτως ἐλεύσεται ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν οὐρανόν.

Τότε ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἀπὸ ὄρους τοῦ καλουμένου 12 ἐλαιῶνος, ὃ ἐστὶν ἐγγὺς Ἱερουσαλὴμ σαββάτου ἔχον ὁδόν. 13 καὶ 13 ὅτε εἰσῆλθον, εἰς τὸ ὑπερῶν ἀνέβησαν οὗ ἦσαν καταμένοντες, ὃ τε Πέτρος καὶ Ἰωάννης καὶ Ἰάκωβος καὶ Ἀνδρέας, Φίλιππος καὶ Θωμᾶς, Βαρθολομαῖος καὶ Ματθαῖος, Ἰάκωβος Ἀλφαιῶν καὶ Σίμων ὁ ζηλωτὴς καὶ Ἰούδας Ἰακώβου. 14 οὗτοι πάντες ἦσαν 14 προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδὸν τῇ προσευχῇ σὺν γυναιξὶν καὶ Μαριὰμ τῇ μητρὶ τοῦ Ἰησοῦ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ.

Καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἀναστὰς Πέτρος ἐν μέσῳ τῶν 15 ἀδελφῶν εἶπεν· ἦν τε ὄχλος ὀνομάτων ἐπὶ τὸ αὐτὸ ὡς ἑκατὸν εἴκοσι· 16 Ἄνδρες ἀδελφοί, ἔδει πληρωθῆναι τὴν γραφὴν ἣν προ- 16 εἶπεν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ στόματος Δαυὶδ περὶ Ἰούδα τοῦ γενομένου ὁδηγοῦ τοῖς συλλαβοῦσιν Ἰησοῦν, 17 ὅτι καθριθμημένος 17 ἦν ἐν ἡμῖν καὶ ἔλαχεν τὸν κλῆρον τῆς διακονίας ταύτης. 15 οὗτος 18 μὲν ὄν ἐκτίσαστο χωρίον ἐκ μισθοῦ τῆς ἀδικίας, καὶ πρηγῆς γενόμενος ἐλάκησεν μέσος, καὶ ἐξεχύθη πάντα τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ· 19 καὶ γνωστὸν ἐγένετο πᾶσιν τοῖς κατοικοῦσιν Ἱερουσαλὴμ, 19 ὥστε κληθῆναι τὸ χωρίον ἐκεῖνο τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ αὐτῶν Ἀκελ-

*Ps 69, 25, (26.) δαμάχ, τουτ' ἐστὶν χωρίον αἵματος. 20 γέγραπται γὰρ ἐν βίβλῳ 20 ψαλμῶν Γενηθήτω ἡ ἐπανλις αὐτοῦ ἔρημος καὶ μὴ ἔστω ὁ κατοι-

*Ps 109, 8. κῶν ἐν αὐτῇ, καὶ Τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῦ λαβέτω ἕτερος. 21 δεῖ 21

ὄν τῶν συνελθόντων ἡμῖν ἀνδρῶν ἐν παντὶ χρόνῳ ᾧ εἰσῆλθεν καὶ ἐξῆλθεν ἐφ' ἡμᾶς ὁ κύριος Ἰησοῦς, 22 ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ βα- 22 πτίσματος Ἰωάννου ἕως τῆς ἡμέρας ἧς ἀνελήμφθη ἀφ' ὑμῶν, μάλιστα τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ σὺν ἡμῖν γενέσθαι ἕνα τούτων. 23 Καὶ ἔστησαν δύο, Ἰωσήφ τὸν καλούμενον Βαρσαββᾶν, ὃς 23 ἐπεκλήθη Ἰούστος, καὶ Ματθίαν. 24 καὶ προσευξάμενοι εἶπαν 24 Σὺ κύριε καρδιογνώστα πάντων, ἀνάδειξον ὃν ἐξελέξω ἐκ τούτων 17. τῶν δύο ἕνα 25 λαβεῖν τὸν τόπον τῆς διακονίας ταύτης καὶ ἀπο- 25 στολῆς, ἀφ' ἧς παρέβη Ἰούδας πορευθῆναι εἰς τὸν τόπον τὸν ἴδιον. 26 καὶ ἔδωκαν κλήρους αὐτοῖς, καὶ ἔπεσεν ὁ κλῆρος ἐπὶ 26 Ματθίαν, καὶ συγκατεψηφίσθη μετὰ τῶν ἑνδεκα ἀποστόλων.

11. ἀναλημφθεὶς 13. ἀνέβησαν εἰς τὸ ὑπερῶν ... Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης 14. τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει ... Μαρία ... καὶ σὺν τοῖς 15. ἀδελφῶν· μαθητῶν ... εἴκοσιν 16. γραφὴν ταύτην ... τὸν Ἰησοῦν 17. ἐν· σὺν 18. τοῦ μισθοῦ 19. Ἀκελδαμά 20. λάβοι 21. ᾧ· ἐν ᾧ 22. ἀνελήμφθη ... γενέσθαι σὺν ἡμῖν 23. Βαρσαββᾶν 24. εἶπον ... ὃν ἐξελέξω pon post ἕνα 25. τὸν τόπον τὸν κλῆρον ... ἀφ'· ἐξ 26. αὐτοῖς· αὐτῶν

II.

Effusio spiritus sancti. Linguarum donum. Petri oratio de vaticiniis Joelis et Davidis. Tria millia ad Christum convertuntur. Credentium communio.

- 1 Καὶ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς ^{*Dl 16,}
2 ἦσαν ἅπαντες ὁμοθυμαδὸν ἐπὶ τὸ αὐτό. ^{9 s.} 2 καὶ ἐγένετο ἄφνω ἐκ
τοῦ οὐρανοῦ ἦχος ὥσπερ φερομένης προῆς βιαίας καὶ ἐπλήρωσεν
3 ὅλον τὸν οἶκον οὗ ἦσαν καθεζόμενοι, 3 καὶ ὠφθησαν αὐτοῖς δια-
μεριζόμεναι γλῶσσαι ὡσεὶ πυρός, ἐκάθισέν τε ἐφ' ἓνα ἕκαστον
4 αὐτῶν, 4 καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες πνεύματος ἁγίου, καὶ ἤρξαντο
λαλεῖν ἑτέροις γλώσσαις καθὼς τὸ πνεῦμα ἐδίδου ἀποφθέγγεσθαι
5 αὐτοῖς. 5 Ἦσαν δὲ ἐν Ἱερουσαλὴμ κατοικοῦντες Ἰουδαῖοι, ἄνδρες
6 εὐλαβεῖς ἀπὸ παντὸς ἔθνους τῶν ὑπὸ τὸν οὐρανόν· 6 γενομένης
δὲ τῆς φωνῆς ταύτης συνῆλθεν τὸ πλῆθος καὶ συνεχύθη, ὅτι
7 ἤκουον εἰς ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ λαλούντων αὐτῶν. 7 ἐξί-
8 σταντο δὲ καὶ ἐθαύμαζον λέγοντες Οὐχὶ ἰδοὺ ἅπαντες οὗτοί εἰσιν
9 οἱ λαλοῦντες Γαλιλαῖοι; 8 καὶ πῶς ἡμεῖς ἀκούομεν ἕκαστος τῇ
9 ἰδίᾳ διαλέκτῳ ἡμῶν ἐν ἧ ἔγεννήθημεν, 9 Πάρθοι καὶ Μηδοὶ καὶ
10 Ἑλαμίται, καὶ οἱ κατοικοῦντες τὴν Μεσοποταμίαν, Ἰουδαίαν τε
10 καὶ Καππαδοκίαν, Πόντιον καὶ τὴν Ἀσίαν, 10 Φρυγίαν τε καὶ
Παμφυλίαν, Αἴγυπτον καὶ τὰ μέρη τῆς Λιβύης τῆς κατὰ Κυρή-
νην, καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες Ῥωμαῖοι, Ἰουδαῖοί τε καὶ προσήλυτοι,
11 11 Κρήτες καὶ Ἀραβες, ἀκούομεν λαλούντων αὐτῶν ταῖς ἡμετέ-
12 ραις γλώσσαις τὰ μεγαλεῖα τοῦ θεοῦ; 12 ἐξίσταντο δὲ πάντες καὶ
12 διηποροῦντο, ἄλλος πρὸς ἄλλον λέγοντες Τί ἂν θέλοι τοῦτο
13 εἶναι; 13 ἕτεροι δὲ διαχλευάζοντες ἔλεγον ὅτι γλεύκους μεμεστω-
μένοι εἰσίν.
- 14 Σταθεῖς δὲ Πέτρος σὺν τοῖς ἑνδεκα ἐπῆρεν τὴν φωνὴν
αὐτοῦ καὶ ἀπεφθέγγετο αὐτοῖς Ἄνδρες Ἰουδαῖοι καὶ οἱ κατοι-
κοῦντες Ἱερουσαλὴμ ἅπαντες, τοῦτο ὑμῖν γνωστὸν ἔστω, καὶ
15 ἐνωτίσασθε τὰ ῥήματά μου. 15 οὐ γὰρ ὡς ὑμεῖς ὑπολαμβάνετε
16 οὗτοι μεθύουσιν, ἔστιν γὰρ ὥρα τρίτη τῆς ἡμέρας, 16 ἀλλὰ τοῦτο
17 ἐστὶν τὸ εἰρημένον διὰ τοῦ προφήτου 17 Ἔσται ἐν ταῖς ἐσχάταις
ἡμέραις, λέγει ὁ θεός, ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν
σάρκα, καὶ προφητεύουσιν οἱ υἱοὶ ὑμῶν καὶ αἱ θυγατέρες ὑμῶν,
καὶ οἱ νεανίσκοι ὑμῶν ὁράσεις ὄψονται, καὶ οἱ πρεσβύτεροι ὑμῶν
18 ἐνυπνίοις ἐνυπνιασθήσονται· 18 καὶ γε ἐπὶ τοὺς δούλους μου καὶ
ἐπὶ τὰς δούλας μου ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύ-
19 ματός μου, καὶ προφητεύουσιν. 19 καὶ δώσω τέρατα ἐν τῷ οὐ-
ρανῷ ἄνω καὶ σημεῖα ἐπὶ τῆς γῆς κάτω, αἷμα καὶ πῦρ καὶ ἀτμίδια

II. 2. καθήμενοι 4. αὐτοῖς ἀποφθέγγεσθαι 7. ἐξίσταντο δὲ πάντες
... λέγοντες πρὸς ἀλλήλους Οὐκ ἰδοὺ πάντες 12. διηποροῦν 13. χλευάζ-
οντες 16. add in fine Ἰωήλ 17. Καὶ ἔσται ... ἐνύπνια

*Joel 2.
28-32.
(3, 1 ss.)

καπνοῦ. ²⁰ ὁ ἥλιος μεταστραφήσεται εἰς σκότος καὶ ἡ σελήνη εἰς 20
 αἷμα πρὶν ἢ ἔλθειν ἡμέραν κυρίου τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ.
 Ro 10, 13. ²¹ καὶ ἔσται πᾶς ὃς ἂν ἐπικαλέσῃται τὸ ὄνομα κυρίου σωθήσε- 21
 ται. ²² Ἄνδρες Ἰσραηλίται, ἀκούσατε τοὺς λόγους τούτους· Ἰη- 22
 10, 38. σοῦν τὸν Ναζωραῖον, ἄνδρα ἀποδεδειγμένον ἀπὸ τοῦ θεοῦ εἰς
 ὑμᾶς δυνάμεσιν καὶ τέρασιν καὶ σημείοις, οἷς ἐποίησεν δι' αὐτοῦ
 ὁ θεὸς ἐν μέσῳ ὑμῶν, καθὼς αὐτοὶ οἴδατε, ²³ τοῦτον τῇ ὀρισμένῃ 23
 βουλῇ καὶ προορώσει τοῦ θεοῦ ἐκδοτον διὰ χειρὸς ἀνόμων προσ-
 πήξαντες ἀνείλατε, ²⁴ ὃν ὁ θεὸς ἀνέστησεν λύσας τὰς ὠδύνας 24
 τοῦ θανάτου, καθότι οὐκ ἦν δυνατὸν κρατεῖσθαι αὐτὸν ὑπ' αὐ-
 *Ps 16, 8-11. τοῦ. ²⁵ Δαυὶδ γὰρ λέγει εἰς αὐτὸν Προορώμην τὸν κύριον ἐνώπιόν 25
 μου διὰ παντός, ὅτι ἐκ δεξιῶν μου ἔστιν ἵνα μὴ σαλευθῶ. ²⁶ διὰ 26
 τοῦτο ἠψφράνθη μου ἡ καρδία καὶ ἠγαλλιάσατο ἡ γλῶσσά μου,
 13, 35. ἔτι δὲ καὶ ἡ σάρξ μου κατασκηνώσει ἐπ' ἐλπίδι, ²⁷ ὅτι οὐκ ἔγκα- 27
 ταλείψεις τὴν ψυχὴν μου εἰς ἄδην οὐδὲ δώσεις τὸν ὄσιόν σου
 ἰδεῖν διαφθοράν. ²⁸ ἐγνώρισάς μοι ὁδοὺς ζωῆς, πληρώσεις με 28
 εὐφροσύνης μετὰ τοῦ προσώπου σου. ²⁹ Ἄνδρες ἀδελφοί, ἐξὸν 29
 εἶπεῖν μετὰ παρόρησίας πρὸς ὑμᾶς περὶ τοῦ πατριάρχου Δαυὶδ,
 ὅτι καὶ ἐτέλετύησεν καὶ ἐτάφη, καὶ τὸ μνήμα αὐτοῦ ἔστιν ἐν ἡμῖν
 ἄχρι τῆς ἡμέρας ταύτης. ³⁰ προφήτης οὖν ὑπάρχων καὶ εἰδὼς 30
 *Ps 89, 4. ὅτι ὄρκω ὤμοσεν αὐτῷ ὁ θεὸς ἐκ καρποῦ τῆς ὄσφυός αὐτοῦ
 καθίσαι ἐπὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ, ³¹ προἰδὼν ἐλάλησεν περὶ τῆς 31
 27. ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, ὅτι οὔτε ἔγκατελείφθη εἰς ἄδην οὔτε ἡ
 σάρξ αὐτοῦ εἶδεν διαφθοράν. ³² τοῦτον τὸν Ἰησοῦν ἀνέστησεν ὁ 32
 θεός, οὗ πάντες ἡμεῖς ἐσμεν μάρτυρες. ³³ τῇ δεξιᾷ οὖν τοῦ θεοῦ 33
 ὑψωθεὶς τὴν τε ἐπαγγελίαν τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου λαβὼν παρὰ
 τοῦ πατρὸς ἐξέχεεν τοῦτο ὃ ὑμεῖς καὶ βλέπετε καὶ ἀκούετε. ³⁴ οὐ 34
 *Ps 110, 1. γὰρ Δαυὶδ ἀνέβη εἰς τοὺς οὐρανοὺς, λέγει δὲ αὐτός· Εἶπεν ὁ
 Mt 22, 44. κύριος τῷ κυρίῳ μου Κάθου ἐκ δεξιῶν μου ³⁵ ἕως ἂν θῶ τοὺς 35
 Mc 12, 36. πόδας σου ἐπὶ τοὺς πόδας μου. ³⁶ ἀσφαλῶς οὖν γνω- 36
 Lc 20, 42. ἔχθρους σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. ³⁷ ἀσφαλῶς οὖν γνω- 36
 He 1, 13. ἔχθρους σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. ³⁶ ἀσφαλῶς οὖν γνω- 36
 1 Co 15, 25. σκέτω πᾶς οἶκος Ἰσραὴλ ὅτι καὶ κύριον αὐτὸν καὶ Χριστὸν
 ἐποίησεν ὁ θεός, τοῦτον τὸν Ἰησοῦν ὃν ὑμεῖς ἐσταυρώσατε.

Ἀκούσαντες δὲ κατενύγησαν τὴν καρδίαν, εἰπὼν τε πρὸς τὸν 37
 Lc 3, 10. 14. Πέτρον καὶ τοὺς λοιποὺς ἀποστόλους· Τί ποιήσωμεν, ἄνδρες
 ἀδελφοί; ³⁸ Πέτρος δὲ πρὸς αὐτούς Μετανοήσατε, καὶ βαπτι- 38
 σθήτω ἕκαστος ὑμῶν ἐπὶ τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς ἄφεσιν
 ἁμαρτιῶν, καὶ λήμψεσθε τὴν δωρεὰν τοῦ ἁγίου πνεύματος.
³⁹ ὑμῖν γάρ ἐστιν ἡ ἐπαγγελία καὶ τοῖς τέκνοις ὑμῶν καὶ πᾶσιν 39
 20. τὴν ἡμέραν 21. ὃς ἂν 22. ἀπὸ τοῦ θεοῦ ἀποδεδειγμένον . . . καθὼς
 καὶ 23. ἐκδοτον λαβόντες διὰ χειρῶν . . . ἀνείλετε 25. Προορώμην 26.
 εὐφράνθη ἡ καρδία μου 27. ἄδου 30. καθίσαι: praem τὸ κατὰ σάρκα
 ἀναστήσειν τὸν Χριστόν . . . ἐπὶ τοῦ θρόνου 31. ὅτι οὐ κατελείφθη ἡ
 ψυχὴ αὐτοῦ εἰς ἄδου, οὐδέ 33. τοῦ ἁγίου πνεύματος . . . ὃν νῦν ὑμεῖς
 βλέπετε 36. καὶ κύριον: εἰ (non ε) om καὶ . . . αὐτὸν post Χριστόν pon
 . . . ὁ θεὸς ἐποίησε 37. τῇ καρδίᾳ . . . ποιήσωμεν 38. δὲ ἔφη . . . λήψεσθε

τοῖς εἰς μακρὰν ὄσους ἂν προσκαλέσῃται κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν. Eph 2, 13.
 40 ἑτέροις τε λόγοις πλείοσιν διεμαρτύρατο, καὶ παρεκάλει λέγων
 41 Σώθητε ἀπὸ τῆς γενεᾶς τῆς σκολιᾶς ταύτης. 41 Οἱ μὲν οὖν Phil 2, 15.
 ἀποδεξάμενοι τὸν λόγον αὐτοῦ ἐβαπτίσθησαν, καὶ προσετίθησαν
 42 ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἑκατὴν ψυχὰς ὡσεὶ τρισχίλιαι· 42 ἦσαν δὲ προσκαρτε-
 ροῦντες τῇ διδαχῇ τῶν ἀποστόλων καὶ τῇ κοινωνίᾳ, τῇ κλάσει
 τοῦ ἄρτου καὶ ταῖς προσευχαῖς.
 43 Ἐγένετο δὲ πάση ψυχῇ φόβος, πολλά τε τέρατα καὶ σημεῖα
 44 διὰ τῶν ἀποστόλων ἐγένετο. 44 πάντες δὲ οἱ πιστεύοντες ἦσαν
 45 ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ εἶχον ἅπαντα κοινά, 45 καὶ τὰ κτήματα καὶ τὰς 4, 32 ss.
 ὑπάρξεις ἐπίπρασκον καὶ διεμέριζον αὐτὰ πᾶσιν καθότι ἂν τις
 46 χρεῖαν εἶχεν· 46 καθ' ἡμέραν τε προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδὸν
 ἐν τῷ ἱερῷ, κλώντες τε κατ' οἶκον ἄρτον, μετελάμβανον τροφῆς
 47 ἐν ἀγαλλίασει καὶ ἀφελότητι καρδίας, 47 αἰνοῦντες τὸν θεὸν καὶ
 ἔχοντες χάριν πρὸς ὅλον τὸν λαόν. ὁ δὲ κύριος προσετίθει τοὺς
 σωζομένους καθ' ἡμέραν τῇ ἐκκλησίᾳ.

41.
5, 14.

III.

Petrus sanat mendicum claudum et cohortatur stupentem populum
 ad poenitentiam ac fidem.

1 Ἐπὶ τὸ αὐτὸ δὲ Πέτρος καὶ Ἰωάννης ἀνέβαινον εἰς τὸ ἱερόν
 2 ἐπὶ τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς τὴν ἐνάτην. 2 καὶ τις ἀνὴρ χωλὸς
 ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ ὑπάρχων ἐβαστάζετο, ὃν εἰθούνη καθ' 14, 6.
 ἡμέραν πρὸς τὴν θύραν τοῦ ἱεροῦ τὴν λεγομένην ὠραίαν τοῦ
 3 αἰτεῖν ἐλεημοσύνην παρὰ τῶν εἰσπορευομένων εἰς τὸ ἱερόν· 3 ὃς
 ἰδὼν Πέτρον καὶ Ἰωάννην μέλλοντας εἰσιεῖν εἰς τὸ ἱερόν ἠρώτα
 4 ἐλεημοσύνην λαβεῖν. 4 ἀτενίσας δὲ Πέτρος εἰς αὐτὸν σὺν τῷ
 5 Ἰωάννῃ εἶπεν Βλέψον εἰς ἡμᾶς. 5 ὁ δὲ ἐπέειχεν αὐτοῖς προσδοκῶν
 6 τι παρ' αὐτῶν λαβεῖν. 6 εἶπεν δὲ Πέτρος Ἀργύριον καὶ χρυσίον
 οὐχ ὑπάρχει μοι· ὁ δὲ ἔχω, τοῦτό σοι δίδωμι· ἐν τῷ ὀνόματι
 7 Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου περιπάτει. 7 καὶ πιάσας αὐτὸν
 τῆς δεξιᾶς χειρὸς ἤγειρεν· παραχρῆμα δὲ ἐστερεώθησαν αὐτοῦ αἰ
 8 βᾶσεις καὶ τὰ σφυρά, 8 καὶ ἔξαλλόμενος ἔστη καὶ περιεπάτει, καὶ
 εἰσῆλθεν σὺν αὐτοῖς εἰς τὸ ἱερόν περιπατῶν καὶ ἀλλόμενος αἰνῶν
 9 τὸν θεόν. 9 καὶ εἶδεν πᾶς ὁ λαὸς αὐτὸν περιπατοῦντα καὶ αἰ-
 10 νοῦντα τὸν θεόν· 10 ἐπεγίνωσκόν τε αὐτόν, ὅτι αὐτὸς ἦν ὁ πρὸς
 τὴν ἐλεημοσύνην καθηήμενος ἐπὶ τῇ ὠραίᾳ πύλῃ τοῦ ἱεροῦ, καὶ
 ἐπλήσθησαν θάμβους καὶ ἐκστάσεως ἐπὶ τῷ συμβεβηκότι αὐτῷ.
 11 Κρατοῦντος δε αὐτοῦ τὸν Πέτρον καὶ Ἰωάννην συνέδραμεν
 πᾶς ὁ λαὸς πρὸς αὐτοὺς ἐπὶ τῇ στοᾷ τῇ καλουμένῃ Σολομῶνος 5, 12.

40. διεμαρτύρατο 41. ἀσμένως ἀποδεξάμενοι ... om ἐν 42. καὶ τῇ κλάσει
 43. Ἐγένετο

III. 6. ἔγειραι καὶ περιπάτει 8. καὶ αἰνῶν 9. αὐτὸν πᾶς ὁ λαός
 10. αὐτός: οὗτος 11. αὐτοῦ: τοῦ ἰαθέντος χωλοῦ ... πρὸς αὐτοὺς πᾶς
 ὁ λαός ... Σολομῶνος

ἐκθαμβοί. ¹² ἰδὼν δὲ ὁ Πέτρος ἀπεκρίνατο πρὸς τὸν λαόν ¹² Ἄν-
δρες Ἰσραηλίται, τί θαυμάζετε ἐπὶ τούτῳ, ἢ ἡμῖν τί ἀτενίζετε ὡς
Lc 20, 37. ἰδίᾳ δυνάμει ἢ εὐσεβείᾳ πεποιηκόσιν τοῦ περιπατεῖν αὐτόν; ¹³ ὁ 13
*Ex 3, 6. θεὸς Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν,
ἐδόξασεν τὸν παῖδα αὐτοῦ Ἰησοῦν, ὃν ὑμεῖς μὲν παρεδώκατε καὶ
ἠρνήσασθε αὐτὸν κατὰ πρόσωπον Πιλάτου, κρίναντος ἐκείνου
ἀπολύειν. ¹⁴ ὑμεῖς δὲ τὸν ἅγιον καὶ δίκαιον ἠρνήσασθε, καὶ ¹⁴
ἠτήσασθε ἄνδρα φρονεῖα χαρισθῆναι ὑμῖν, ¹⁵ τὸν δὲ ἀρχηγὸν τῆς 15
5, 31. ζωῆς ἀπεκτείνετε, ὃν ὁ θεὸς ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, οὗ ἡμεῖς μάρτυ-
ρές ἐσμεν. ¹⁶ καὶ ἐπὶ τῇ πίστει τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ τούτου, ὃν ¹⁶
θεωρεῖτε καὶ οἴδατε, ἐστερέωσεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ἡ πίστις
ἢ δι' αὐτοῦ ἔδωκεν αὐτῷ τὴν ὀλοκληρίαν ταύτην ἀπέναντι πάν-
των ὑμῶν. ¹⁷ καὶ νῦν, ἀδελφοί, οἶδα ὅτι κατὰ ἄγνοιαν ἐπράξατε, ¹⁷
ὥσπερ καὶ οἱ ἄρχοντες ὑμῶν. ¹⁸ ὁ δὲ θεὸς ἄπροκατήγγειλεν ¹⁸
διὰ στόματος πάντων τῶν προφητῶν, παθεῖν τὸν Χριστὸν αὐ-
τοῦ, ἐπλήρωσεν οὕτως. ¹⁹ μετανοήσατε οὖν καὶ ἐπιστρέψατε εἰς ¹⁹
τὸ ἐξαλειφθῆναι ὑμῶν τὰς ἁμαρτίας, ὅπως ἂν ἔλθωσιν καιροὶ
ἀναψύξεως ἀπὸ προσώπου τοῦ κυρίου ²⁰ καὶ ἀποστείλῃ τὸν προκε- ²⁰
χειρισμένον ὑμῖν Χριστὸν Ἰησοῦν, ²¹ ὃν δεῖ οὐρανὸν μὲν δεξασθαι ²¹
ἄχρι χρόνων ἀποκαταστάσεως πάντων ὧν ἐλάλησεν ὁ θεὸς διὰ
Lc 1, 70. στόματος τῶν ἁγίων ἀπ' αἰῶνος αὐτοῦ προφητῶν. ²² Μωυσῆς ²²
*Dt 18, μὲν εἶπεν ὅτι προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ἐκ
15, 19. τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν ὡς ἐμέ· αὐτοῦ ἀκούσεσθε κατὰ πάντα ὅσα
(*Gen 17, 4.) ἂν λαλήσῃ πρὸς ὑμᾶς. ²³ ἔσται δὲ πᾶσα ψυχὴ ἣτις ἐὰν μὴ ²³
ἀκούσῃ τοῦ προφήτου ἐκείνου ἐξολοθρευθήσεται ἐκ τοῦ λαοῦ.
²⁴ καὶ πάντες δὲ οἱ προφῆται ἀπὸ Σαμωνὴλ καὶ τῶν καθεξῆς ²⁴
ὅσοι ἐλάλησαν, καὶ κατήγγειλαν τὰς ἡμέρας ταύτας. ²⁵ ὑμεῖς ²⁵
*Gen 12, 3. ἐστὲ οἱ υἱοὶ τῶν προφητῶν καὶ τῆς διαθήκης ἧς διέθετο ὁ θεὸς
22, 18. πρὸς τοὺς πατέρας ὑμῶν, λέγων πρὸς Ἀβραὰμ Καὶ ἐν τῷ σπέρ-
Gal 3, 8. ματί σου ἐνευλογηθήσονται πᾶσαι αἱ πατριαὶ τῆς γῆς. ²⁶ ὑμῖν ²⁶
πρῶτον ἀναστήσας ὁ θεὸς τὸν παῖδα αὐτοῦ ἀπέστειλεν αὐτὸν
εὐλογοῦντα ὑμᾶς ἐν τῷ ἀποστρέφειν ἕκαστον ἀπὸ τῶν πονηριῶν
ὑμῶν.

IV.

Petrus et Johannes capti coram synedrio. Dimittuntur cum inter-
dicto. Supplicatio apostolorum. Communio bonorum; Barnabae
liberalitas.

Λαλούντων δὲ αὐτῶν πρὸς τὸν λαὸν ἐπέστησαν αὐτοῖς οἱ 1
ιερεῖς καὶ ὁ στρατηγὸς τοῦ ἱεροῦ καὶ οἱ Σαδδουκαῖοι, ² διαπο- 2

12. om ὁ 13. om μὲν 18. αὐτοῦ post προφητῶν pon ... οὕτω 20.
προκεκηρυγμένον ... Ἰησοῦν Χριστόν 21. στόμ. πάντων ἁγί. αὐτοῦ
προφ. ἀπ' αἰῶνος 22. μὲν γὰρ πρὸς τοὺς πατέρας εἶπεν 23. ἐὰν: ἂν ...
ἐξολοθρευθήσεται 24. προκατήγγειλαν 25. οἱ υἱοί: om οἱ ... ὑμῶν:
ἡμῶν ... om ἐν 26. ὁ θεὸς ἀναστήσας τὸν παῖδα αὐτοῦ Ἰησοῦν

νούμενοι διὰ τὸ διδάσκειν αὐτοὺς τὸν λαὸν καὶ καταγγέλλειν ἐν
 3 τῷ Ἰησοῦ τὴν ἀνάστασιν τὴν ἐκ νεκρῶν, ³ καὶ ἐπέβαλον αὐτοῖς ^{5, 18.}
 τὰς χεῖρας καὶ ἔθεντο εἰς τήρησιν εἰς τὴν αὔριον· ἦν γὰρ ἐσπέρα
 4 ἡδὴ. ⁴ πολλοὶ δὲ τῶν ἀκουσάντων τὸν λόγον ἐπίστευσαν, καὶ
 ἐγενήθη ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνδρῶν ὡς χιλιάδες πέντε.
 5 Ἐγένετο δὲ ἐπὶ τὴν αὔριον συναχθῆναι αὐτῶν τοὺς ἄρχοντας
 6 καὶ τοὺς πρεσβυτέρους καὶ τοὺς γραμματεῖς ἐν Ἱερουσαλήμ, ⁶ καὶ
 Ἄνναν τὸν ἀρχιερέα καὶ Καϊάφαν καὶ Ἰωάννην καὶ Ἀλέξανδρον
 7 καὶ ὅσοι ἦσαν ἐκ γένους ἀρχιερατικοῦ, ⁷ καὶ στήσαντες αὐτοὺς
 ἐν μέσῳ ἐπυνθάνοντο Ἐν ποίᾳ δυνάμει ἢ ἐν ποίῳ ὀνόματι ἐποιή-
 8 σατε τοῦτο ὑμεῖς; ⁸ τότε Πέτρος πλησθεὶς πνεύματος ἁγίου
 εἶπεν πρὸς αὐτούς Ἄρχοντες τοῦ λαοῦ καὶ πρεσβύτεροι τοῦ
 9 Ἰσραὴλ, ⁹ εἰ ἡμεῖς σήμερον ἀνακρινόμεθα ἐπὶ ἐνεργεσίᾳ ἀνθρώ-
 10 που ἀσθενοῦς, ἐν τίνι οὗτος σέσωσται, ¹⁰ γνωστὸν ἔστω πᾶσιν ^{3, 6, 15.}
 ὑμῖν καὶ παντὶ τῷ λαῷ Ἰσραὴλ, ὅτι ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ
 τοῦ Ναζωραίου, ὃν ὑμεῖς ἐσταυρώσατε, ὃν ὁ θεὸς ἤγειρεν ἐκ
 11 νεκρῶν, ἐν τούτῳ οὗτος παρέστηκεν ἐνώπιον ὑμῶν ὑγιής. ¹¹ οὗτός ^{Ps 118,}
 ἐστὶν ὁ λίθος ὁ ἐξουθενηθεὶς ὑφ' ὑμῶν τῶν οἰκοδόμων, ὁ γενό- ^{Mt 21, 42,}
 12 μενος εἰς κεφαλὴν γωνίας. ¹² καὶ οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ οὐδενὶ ἢ
 σωτηρία· οὐδὲ γὰρ ὄνομά ἐστιν ἕτερον ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τὸ δεδο-
 13 μένον ἐν ἀνθρώποις ἐν ᾧ δεῖ σωθῆναι ἡμᾶς. ¹³ Θεωροῦντες δὲ
 τὴν τοῦ Πέτρου παρρησίαν καὶ Ἰωάννου, καὶ καταλαβόμενοι ὅτι
 ἀνθρώποι ἀγράμματοί εἰσιν καὶ ἰδιῶται, ἐθαύμαζον, ἐπεγίνωσκόν
 14 τε αὐτοὺς ὅτι σὺν τῷ Ἰησοῦ ἦσαν, ¹⁴ τὸν τε ἀνθρώπον βλέπον-
 τες σὺν αὐτοῖς ἐστῶτα τὸν τεθεραπευμένον οὐδὲν εἶχον ἀντιπεῖν.
 15 ¹⁵ κελύσαντες δὲ αὐτοὺς ἔξω τοῦ συνεδρίου ἀπελθεῖν, συνεβάλλον
 16 πρὸς ἀλλήλους ¹⁶ λέγοντες Τί ποιήσωμεν τοῖς ἀνθρώποις τού-
 τοις; ὅτι μὲν γὰρ γνωστὸν σημεῖον γέγονεν δι' αὐτῶν, πᾶσιν τοῖς
 κατοικοῦσιν Ἱερουσαλήμ φανερόν, καὶ οὐ δυνάμεθα ἀρνήσασθαι·
 17 ¹⁷ ἀλλ' ἵνα μὴ ἐπὶ πλείον διανεμηθῇ εἰς τὸν λαόν, ἀπειλῇ ἀπει-
 λησόμεθα αὐτοῖς μηκέτι λαλεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τούτῳ μηδενὶ ἀν- ^{5, 28, 40.}
 18 θρώπων. ¹⁸ καὶ καλέσαντες αὐτοὺς παρήγγειλαν τὸ καθόλου μὴ
 19 φθέγγεσθαι μηδὲ διδάσκειν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ. ¹⁹ ὁ δὲ
 Πέτρος καὶ Ἰωάννης ἀποκριθέντες εἶπον πρὸς αὐτούς Εἰ δίκαιόν
 ἐστὶν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, ὑμῶν ἀκούειν μᾶλλον ἢ τοῦ θεοῦ, κρί- ^{3, 29.}
 20 νατε· ²⁰ οὐ δυνάμεθα γὰρ ἡμεῖς ἅ εἶδαμεν καὶ ἠκούσαμεν μὴ
 21 λαλεῖν. ²¹ οἱ δὲ προσαπειλησάμενοι ἀπέλυσαν αὐτούς, μηδὲν εὐ-
 ρίσκοντες τὸ πῶς κολάσονται αὐτούς, διὰ τὸν λαόν, ὅτι πάντες
 22 ἐδόξαζον τὸν θεὸν ἐπὶ τῷ γεγονότι· ²² ἐτῶν γὰρ ἦν πλειόνων

IV. 4. ὡς: ὡσεὶ 5. τοὺς ἄρχοντας καὶ πρεσβυτέρους καὶ γραμμα-
 τεῖς εἰς Ἱερ. 7. ἐν τῷ μέσῳ 11. τῶν οἰκοδομούντων 12. οὐδέ: οὔτε
 14. τε: δέ 15. συνέβαλον 16. ποιήσωμεν 18. παρήγγειλαν αὐτοῖς 19.
 πρὸς αὐτοὺς εἶπον 20. εἶδομεν

τεσσαράκοντα ὁ ἄνθρωπος ἐφ' ὃν γέγονει τὸ σημεῖον τοῦτο τῆς
ιάσεως.

Ἀπολυθέντες δὲ ἦλθον πρὸς τοὺς ἰδίους καὶ ἀπήγγειλαν ²³
ὅσα πρὸς αὐτοὺς οἱ ἄρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι εἶπαν. ²⁴ οἱ δὲ ²⁴
ἀκούσαντες ὁμοθυμαδὸν ἦσαν φωνὴν πρὸς τὸν θεὸν καὶ εἶπαν
^{*Jer 39,}
^{(32), 17.} Δέσποτα, σὺ ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θά-
^{*Ps 2,}
^{1. 2.} λασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς, ²⁵ ὁ διὰ στόματος Δαυὶδ παι- ²⁵
δός σου εἰπὼν Ἴνα τί ἐφρούραζαν ἔθνη καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά;
²⁶ παρίστησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ οἱ ἄρχοντες συνήχθησαν ²⁶
ἐπὶ τὸ αὐτὸ κατὰ τοῦ κυρίου καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ.
²⁷ συνήχθησαν γὰρ ἐπ' ἀληθείας ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἐπὶ τὸν ἅγιον ²⁷
παιδὰ σου Ἰησοῦν, ὃν ἔχρισας, Ἡρώδης τε καὶ Πόντιος Πιλάτος
σὺν ἔθνεσιν καὶ λαοῖς Ἰσραὴλ, ²⁸ ποιῆσαι ὅσα ἡ χεὶρ σου καὶ ἡ ²⁸
βουλή σου προώρισεν γενέσθαι. ²⁹ καὶ τὰ νῦν, κύριε, ἐφίδε ἐπὶ ²⁹
τὰς ἀπειλὰς αὐτῶν, καὶ δὸς τοῖς δούλοις σου μετὰ παρόρησίας
πάσης λαλεῖν τὸν λόγον σου ³⁰ ἐν τῷ τὴν χεῖρά σου ἐκτείνειν εἰς ³⁰
ἴασιν καὶ σημεῖα καὶ τέρατα γίνεσθαι διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἁγίου
παιδός σου Ἰησοῦ. ³¹ καὶ δεηθέντων αὐτῶν ἐσαλεύθη ὁ τόπος ³¹
ἐν ᾧ ἦσαν συνηγμένοι, καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες τοῦ ἁγίου πνεύ-
ματος, καὶ ἐλάλουν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ μετὰ παρόρησίας.

Τοῦ δὲ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἦν ἡ καρδιά καὶ ἡ ψυχὴ ³²
^{2. 41.} μία, καὶ οὐδὲ εἰς τι τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ ἔλεγεν ἴδιον εἶναι, ἀλλ'
ἦν αὐτοῖς ἅπαντα κοινά. ³³ καὶ δυνάμει μεγάλη ἀπεδίδον τὸ ³³
μαρτύριον οἱ ἀπόστολοι τῆς ἀναστάσεως τοῦ κυρίου Ἰησοῦ, χάρις
τε μεγάλη ἦν ἐπὶ πάντας αὐτούς. ³⁴ οὐδὲ γὰρ ἐνδεής τις ὑπῆρχεν ³⁴
ἐν αὐτοῖς· ὅσοι γὰρ κτήτορες χωρίων ἢ οἰκιῶν ὑπῆρχον, πωλοῦν-
τες ἔφερον τὰς τιμὰς τῶν πιπρασκομένων ³⁵ καὶ ἐτίθον παρὰ ³⁵
^{2. 45.} τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων· διεδίδετο δὲ ἐκάστῳ καθότι ἂν τις
χρεῖαν εἶχεν. ³⁶ Ἰωσήφ δὲ ὁ ἐπικληθεὶς Βαρνάβας ἀπὸ τῶν ³⁶
ἀποστόλων, ὃ ἔστιν μεθερμηνεύμενον υἱὸς παρακλήσεως, Λεβί-
της, Κύπριος τῷ γένει, ³⁷ ὑπάρχοντος αὐτῷ ἀγροῦ, πωλῆσας ³⁷
ἤνεγκεν τὸ χρῆμα καὶ ἔθηκεν παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων.

V.

Ananias et Sapphira. Apostolorum miracula. Capti ab angelo liberantur; iterum in iudicium vocati Gamalielis consilio dimittuntur.

Ἀνὴρ δὲ τις Ἀνανίας ὀνόματι σὺν Σαπφείρῃ τῇ γυναικὶ αὐ- ¹
τοῦ ἐπώλησεν κτῆμα, ² καὶ ἐνοσφίσατο ἀπὸ τῆς τιμῆς, συνει- ²
δυίης καὶ τῆς γυναικός, καὶ ἐνέγκας μέρος τι παρὰ τοὺς πόδας

22. τεσσαράκοντα ... ἐγγόνει 23. εἶπον 24. εἶπον ... σὺ ὁ θεός 25. τοῦ παιδός 27. om ἐν τῇ πόλει ταύτῃ 29. ἐφίδε 30. ἐκτείνειν: add σε 31. ἅπαντες πνεύματος ἁγίου 33. μεγάλη δυνάμει 35. διεδίδετο 36. Ἰωσήφ: Ἰωσῆς ... ἀπό: ὑπό

V. 2. συνειδυίας ... γυναικός αὐτοῦ

- 3 τῶν ἀποστόλων ἔθνηκεν. ³ εἶπεν δὲ ὁ Πέτρος Ἀνανία, διὰ τί ἐπλήρωσεν ὁ σατανᾶς τὴν καρδίαν σου, ψεύσασθαί σε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ νοσφισάσθαι σε ἀπὸ τῆς τιμῆς τοῦ χω-
 4 ρίου; ⁴ οὐχὶ μένον σοὶ ἔμενον καὶ πραθὲν ἐν τῇ σῆ ἐξουσίᾳ ὑπῆρχεν; τί ὅτι ἔθου ἐν τῇ καρδίᾳ σου τὸ πρᾶγμα τοῦτο; οὐκ
 5 ἐψεύσω ἀνθρώποις ἀλλὰ τῷ θεῷ. ⁵ ἀκούων δὲ ὁ Ἀνανίας τοὺς λόγους τούτους, πεσὼν ἐξέψυξεν· καὶ ἐγένετο φόβος μέγας ἐπὶ
 6 πάντα τοὺς ἀκούοντας· ⁶ ἀναστάντες δὲ οἱ νεώτεροι συνέστειλαν
 7 αὐτὸν καὶ ἐξενέγκαντες ἔθαψαν. ⁷ Ἐγένετο δὲ ὡς ὥρων τριῶν διαστήματα καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ μὴ εἰδυῖα τὸ γεγονός εἰσῆλθεν.
 8 ⁸ ἀπεκρίθη πρὸς αὐτὴν ὁ Πέτρος Εἶπέ μοι, εἰ τοσούτου τὸ χω-
 9 ρίον ἀπέδοσθε; ἡ δὲ εἶπεν Ναί, τοσούτου. ⁹ ὁ δὲ Πέτρος πρὸς αὐτὴν Τί ὅτι συνεφωνήθη ὑμῖν πειράσαι τὸ πνεῦμα κυρίου; ἰδοὺ οἱ πόδες τῶν θαψάντων τὸν ἄνδρα σου ἐπὶ τῇ θύρᾳ, καὶ ἐξοί-
 10 σουσιν σέ. ¹⁰ ἔπεσεν δὲ παραχρῆμα πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ ἐξέψυξεν· εἰσελθόντες δὲ οἱ νεανίσκοι εὗρον αὐτὴν νεκράν, καὶ
 11 ἐξενέγκαντες ἔθαψαν πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς. ¹¹ καὶ ἐγένετο φόβος μέγας ἐφ' ὅλην τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἐπὶ πάντα τοὺς ἀκούον-
 12 τας ταῦτα. Διὰ δὲ τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων ἐγένετο σημεῖα καὶ τέρατα ἐν τῷ λαῷ πολλά· καὶ ἦσαν ὁμοθυμαδὸν ἅπαντες ἐν τῇ στοᾷ ^{a, 11.}
 13 Σολομῶνος· ¹³ τῶν δὲ λοιπῶν οὐδεὶς ἐτόλμα κολλᾶσθαι αὐτοῖς, ἀλλ' ἐμεγάλυνεν αὐτοὺς ὁ λαός· ¹⁴ μᾶλλον δὲ προσετίθεντο
 15 πιστεύοντες τῷ κυρίῳ, πλήθη ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν· ¹⁵ ὥστε κατὰ τὰς πλατείας ἐκφέρειν τοὺς ἀσθενεῖς καὶ τιθέναι ἐπὶ κλινα-
 16 ρίων καὶ κραβάτων, ἵνα ἐρχομένου Πέτρον κἂν ἡ σκιὰ ἐπισκιάσῃ
 17 τινὲ αὐτῶν. ¹⁶ συνήρχετο δὲ καὶ τὸ πλῆθος τῶν πέριξ πόλεων Ἱερουσαλήμ, φέροντες ἀσθενεῖς καὶ ὄχλουμένους ὑπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων, οἵτινες ἐθεραπεύοντο ἅπαντες.
 17 Ἀναστὰς δὲ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ πάντες οἱ σὺν αὐτῷ, ἡ οὖσα
 18 αἵρεσις τῶν Σαδδουκαίων, ἐπλήσθησαν ζήλου ¹⁸ καὶ ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπὶ τοὺς ἀποστόλους καὶ ἔθεντο αὐτοὺς ἐν τηρήσει
 19 δημοσίᾳ. ¹⁹ ἄγγελος δὲ κυρίου διὰ τῆς νυκτὸς ἀνοίξας τὰς θύρας τῆς φυλακῆς ἐξαγαγὼν τε αὐτοὺς εἶπεν ²⁰ Πορεύεσθε καὶ στα-
 20 θέντες λαλεῖτε ἐν τῷ ἱερῷ τῷ λαῷ πάντα τὰ ῥήματα τῆς ζωῆς ταύτης. ²¹ ἀκούσαντες δὲ εἰσῆλθον ὑπὸ τὸν ὄρθρον εἰς τὸ ἱερόν καὶ ἐδίδασκον. παραγενόμενος δὲ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ συνεκάλεσαν τὸ συνέδριον καὶ πᾶσαν τὴν γερουσίαν τῶν υἰῶν Ἰσραὴλ, καὶ ἀπέστειλαν εἰς τὸ δεσμοτήριον ἀχθῆναι αὐτούς.

3. om ὁ ... om σε secundum 5. om ὁ ... ἀκούοντας ταῦτα 8. ἀπεκρίθη δὲ αὐτῇ 9. ὁ δὲ Πέτρος εἶπε 10. πρὸς: παρά 12. ἐγένετο: ε (non εἶ) ἐγένετο ... Σολομῶντος 15. κλιναρίων: κλιῶν ... κραβάτων 16. εἰς Ἱερουσαλήμ 18. χεῖρας αὐτῶν 19. ἀνοίξας: ἤνοιξε

22 οἱ δὲ παραγεγόμενοι ὑπὲρ αὐτοῦ οὐκ εὗρον αὐτοὺς ἐν τῇ φυλακῇ· 22 ἀναστρέψαντες δὲ ἀπήγγειλαν 23 λέγοντες ὅτι τὸ δεσμοτήριον 23 εὗρομεν κεκλεισμένον ἐν πάσῃ ἀσφαλείᾳ καὶ τοὺς φύλακας ἐστῶ-
 τας ἐπὶ τῶν θυρῶν, ἀνοιξαντες δὲ ἔσω οὐδένα εὗρομεν. 24 ὡς δὲ 24 ἤκουσαν τοὺς λόγους τούτους ὁ τε ἱερεὺς καὶ ὁ στρατηγὸς τοῦ ἱεροῦ καὶ οἱ ἀρχιερεῖς, διηπόρουν περὶ αὐτῶν, τί ἂν γένοιτο τοῦτο.
 25 παραγεγόμενος δὲ τις ἀπήγγειλεν αὐτοῖς ὅτι ἰδοὺ οἱ ἄνδρες 25 οὓς ἔθεσθε ἐν τῇ φυλακῇ εἶδιν ἐν τῷ ἱερῷ ἐστῶτες καὶ διδάσκον-
 τες τὸν λαόν. 26 Τότε ἀπελθὼν ὁ στρατηγὸς σὺν τοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ 26 ἤγαγεν αὐτούς, οὐ μετὰ βίας, ἐφοβοῦντο γὰρ τὸν λαόν, ἵνα μὴ λιθασθῶσιν· 27 ἀγαγόντες δὲ αὐτοὺς ἔστησαν ἐν τῷ συνεδρίῳ. 27 καὶ ἐπρώτησεν αὐτοὺς ὁ ἀρχιερεὺς 28 λέγων Παραγγεῖλια πα- 28 ρηγγεῖλαμεν ὑμῖν μὴ διδάσκειν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τούτῳ, καὶ ἰδοὺ πεπληρώκατε τὴν Ἱερουσαλὴμ τῆς διδαχῆς ὑμῶν, καὶ βούλεσθε ἐπαγαγεῖν ἐφ' ἡμᾶς τὸ αἷμα τοῦ ἀνθρώπου τούτου. 29 ἀποκρι- 29
 4, 19. θεῖς δὲ Πέτρος καὶ οἱ ἀπόστολοι εἶπαν Πειθαρχεῖν δεῖ θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις. 30 ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν ἤγειρεν Ἰη- 30 σοῦν, ὃν ὑμεῖς διεχειρίσασθε κρεμάσαντες ἐπὶ ξύλου· 31 τοῦτον 31 ὁ θεὸς ἀρχηγὸν καὶ σωτήρα ὑψωσεν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, δοῦναι με-
 τάνοιαν τῷ Ἰσραὴλ καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. 32 καὶ ἡμεῖς ἐσμὲν 32 αὐτοῦ μάρτυρες τῶν ῥημάτων τούτων καὶ τὸ πνεῦμα δὲ τὸ ἅγιον ὃ ἔδωκεν ὁ θεὸς τοῖς πειθαρχοῦσιν αὐτῷ. 33 οἱ δὲ ἀκούσαντες 33 διεπρίοντο καὶ ἐβουλεύοντο ἀνελεῖν αὐτούς. 34 Ἀναστάς δὲ τις 34 ἐν τῷ συνεδρίῳ Φαρισαῖος ὀνόματι Γαμλιήλ, νομοδιδάσκαλος τίμος παντὶ τῷ λαῷ, ἐκέλευσεν ἔξω βραχὺ τοὺς ἀνθρώπους ποιῆ-
 σαι, 35 εἶπέν τε πρὸς αὐτούς Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, προσέχετε 35 ἑαυτοῖς ἐπὶ τοῖς ἀνθρώποις τούτοις τί μέλλετε πράσσειν. 36 πρὸ 36 γὰρ τούτων τῶν ἡμερῶν ἀνέστη Θεοδᾶς, λέγων εἶναί τινα ἑαυτόν, ὃ προσεκλήθη ἀνδρῶν ἀριθμὸς ὡς τετρακοσίων, ὃς ἀνηρέθη, καὶ πάντες ὅσοι ἐπέιθοντο αὐτῷ διελύθησαν καὶ ἐγένοντο εἰς οὐδέν.
 37 μετὰ τοῦτον ἀνέστη Ἰούδας ὁ Γαλιλαῖος ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς 37 ἀπογραφῆς καὶ ἀπέστησεν λαὸν ὀπίσω αὐτοῦ· κἀκεῖνος ἀπώλετο, καὶ πάντες ὅσοι ἐπέιθοντο αὐτῷ διεσκορπίσθησαν. 38 καὶ τὰ νῦν 38 λέγω ὑμῖν, ἀπόστητε ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων τούτων καὶ ἑάσατε αὐ-
 τοὺς· ὅτι εἴαν ἢ ἔξ ἀνθρώπων ἢ βουλή αὐτῆ ἢ τὸ ἔργον τοῦτο, καταλυθήσεται· 39 εἰ δὲ ἐκ θεοῦ ἐστίν, οὐ δυνήσεσθε καταλῦσαι 39 αὐτούς, μὴ ποτε καὶ θεομάχοι εὔρεθῆτε. 40 ἐπέισθησαν δὲ αὐτῷ, 40 καὶ προσκαλεσάμενοι τοὺς ἀποστόλους δείραντες παρήγγειλαν μὴ λαλεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἀπέλυσαν. 41 Οἱ μὲν 41

22. ὑπὲρ αὐτοῦ παραγεγόμενοι 23. ὅτι τὸ μὲν ... ἔξω ἐστῶτας ... ἐπὶ: προ
 25. λέγων ὅτι 28. Οὐ παραγγεῖλια 29. ὁ Πέτρος ... εἶπον 34. βραχὺ
 τι ... ἀνθρώπους: ἀποστόλους 36. προσεκλήθη: προσεκολλήθη ...
 ἀριθμὸς ἀνδρῶν ὡσεὶ 37. λαὸν ἰκανόν 39. δύνασθε ... αὐτούς: αὐτό
 40. ἀπέλυσαν αὐτούς

οὐκ ἐπορεύοντο χαίροντες ἀπὸ προσώπου τοῦ συνεδρίου, ὅτι κα-
 42 τηξιώθησαν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος ἀτιμασθῆναι· 42 πᾶσάν τε ἡμέ-
 ραν ἐν τῷ ἱερῷ καὶ κατ' οἶκον οὐκ ἐπαύοντο διδάσκοντες καὶ
 εὐαγγελιζόμενοι τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν.

VI.

Septem diaconi pauperum curam habentes. Stephanus impietatis
 accusatus.

1 Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ταύταις πληθυνόντων τῶν μαθητῶν ἐγένε-
 νετο γογγυσμὸς τῶν Ἑλληνιστῶν πρὸς τοὺς Ἑβραίους, ὅτι πα-
 ρεθεωροῦντο ἐν τῇ διακονίᾳ τῇ καθημερινῇ αἱ χῆραι αὐτῶν.
 2 2 προσκαλεσάμενοι δὲ οἱ δώδεκα τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν εἶπαν
 Οὐκ ἀρεστόν ἐστιν ἡμᾶς καταλείψαντας τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ δια-
 3 κονεῖν τραπέζαις. 3 ἐπισκέψασθε οὖν, ἀδελφοί, ἄνδρας ἐξ ὑμῶν
 μαρτυρουμένους ἐπὶ πλήρεις πνεύματος καὶ σοφίας, οὓς κα-
 4 ταστήσομεν ἐπὶ τῆς χρείας ταύτης· 4 ἡμεῖς δὲ τῇ προσεσχῇ καὶ
 5 τῇ διακονίᾳ τοῦ λόγου προσκαρτερήσομεν. 5 καὶ ἤρρεσεν ὁ λόγος
 ἐνώπιον παντὸς τοῦ πλῆθους, καὶ ἐξελέξαντο Στέφανον, ἄνδρα
 πλήρη πίστεως καὶ πνεύματος ἁγίου, καὶ Φίλιππον καὶ Πρόχο-
 ρον καὶ Νικάνορα καὶ Τίμωνα καὶ Παρμενᾶν καὶ Νικόλαον
 6 προσήλυτον Ἀντιοχέα, 6 οὓς ἕστησαν ἐνώπιον τῶν ἀποστόλων,
 καὶ προσενξάμενοι ἐπέθηκαν αὐτοῖς τὰς χεῖρας.

7 Καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἤϋξανεν, καὶ ἐπληθύνετο ὁ ἀριθμὸς
 τῶν μαθητῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ σφόδρα, πολὺς τε ὄχλος τῶν ἱερέων
 ὑπήκουον τῇ πίστει.

8 Στέφανος δὲ πλήρης χάριτος καὶ δυνάμεως ἐποίει τέρατα
 9 καὶ σημεῖα μεγάλα ἐν τῷ λαῷ. 9 ἀνέστησαν δὲ τινες τῶν ἐκ τῆς
 συναγωγῆς τῆς λεγομένης Λιβερτίνων καὶ Κυρηναίων καὶ Ἀλεξαν-
 δρέων καὶ τῶν ἀπὸ Κιλικίας καὶ Ἀσίας συζητοῦντες τῷ Στε-
 10 φάνῳ, 10 καὶ οὐκ ἴσχυον ἀντιστῆναι τῇ σοφίᾳ καὶ τῷ πνεύματι
 11 ᾧ ἐλάλει. 11 τότε ὑπέβαλον ἄνδρας λέγοντας ὅτι ἀκηκόαμεν αὐ-
 τοῦ λαλοῦντος ῥήματα βλάβημα εἰς Μωσοῦν καὶ τὸν Θεόν,
 12 12 συνεκινήσαν τε τὸν λαὸν καὶ τοὺς πρεσβυτέρους καὶ τοὺς
 γραμματεῖς, καὶ ἐπιστάντες συνήρπασαν αὐτὸν καὶ ἤγαγον εἰς τὸ
 13 συνέδριον, 13 ἕστησάν τε μάρτυρας ψευδεῖς λέγοντας Ὁ ἄνθρω-
 πος οὗτος οὐκ παύεται ῥήματα λαλῶν κατὰ τοῦ τόπου τοῦ ἁγίου
 14 καὶ τοῦ νόμου· 14 ἀκηκόαμεν γὰρ αὐτοῦ λέγοντος ὅτι Ἰησοῦς ὁ
 Ναζωραῖος οὗτος καταλύσει τὸν τόπον τοῦτον καὶ ἀλλάξει τὰ
 15 ἔθη ἃ παρέδωκεν ἡμῖν Μωσοῦς. 15 καὶ ἀτενίσαντες εἰς αὐτὸν

41. κατηξιώθησαν ante ἀτιμασθῆναι pon ... ὀνόματος αὐτοῦ 42. Ἰη-
 σοῦν τὸν Χριστὸν

VI. 2. εἶπον 3. πνεύματος ἁγίου ... 5^e (non 5) καταστήσωμεν 8.
 χάριτος: πίστεως 9. συζητοῦντες 13. ῥήματα βλάβημα ... ἁγίου
 τούτου

ἅπαντες οἱ καθεζόμενοι ἐν τῷ συνεδρίῳ εἶδον τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡσεὶ πρόσωπον ἀγγέλου.

VII.

Stephani oratio de varia continuaque Dei gratia in populum contumacem et perfidum. Interpellatus lapidatur.

Εἶπεν δὲ ὁ ἀρχιερεὺς Εἰ ἄρα ταῦτα οὕτως ἔχει; ²ὁ δὲ ἔφη 1 2
 Ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἀκούσατε. ὁ θεὸς τῆς δόξης ὤφθη
 τῷ πατρὶ ἡμῶν Ἀβραάμ ὅτι ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ πρὶν ἢ κατοί-
^{*Gn 12, 1.} κῆσαι αὐτὸν ἐν Χαρρῶν, ³ καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν Ἐξέλθε ἐκ τῆς 3
 γῆς σου καὶ τῆς συγγενείας σου, καὶ δεῦρο εἰς τὴν γῆν ἣν ἂν σοι
^{*Gn 12, 5.} δεῖξω. ⁴ τότε ἐξελθὼν ἐκ γῆς Χαλδαίων κατώκησεν ἐν Χαρρῶν. 4
 κακείθεν μετὰ τὸ ἀποθανεῖν τὸν πατέρα αὐτοῦ μετόπισεν αὐτὸν
 εἰς τὴν γῆν ταύτην εἰς ἣν ὑμεῖς νῦν κατοικεῖτε, ⁵ καὶ οὐκ ἔδωκεν 5
^{*Gn 12, 7.} αὐτῷ κληρονομίαν ἐν αὐτῇ οὐδὲ βῆμα ποδός, καὶ ἐπηγγεῖλατο
 δοῦναι αὐτῷ εἰς κατάσχεσιν αὐτὴν καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ μετ'
^{*Gn 15, 13, 14.} αὐτόν, οὐκ ὄντος αὐτῷ τέκνον. ⁶ ἐλάλησεν δὲ οὕτως ὁ θεός, ὅτι 6
 ἔσται τὸ σπέρμα αὐτοῦ πάροικον ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ, καὶ δουλώσουσιν
 αὐτὸ καὶ κακώσουσιν ἔτη τετρακόσια· ⁷ καὶ τὸ ἔθνος ᾧ ἂν δουλεύ- 7
 σουσιν κρινῶ ἐγώ, εἶπεν ὁ θεός, καὶ μετὰ ταῦτα ἐξελεύσονται καὶ
^{*Gn 17, 10.} λατρεύσουσίν μοι ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ. ⁸ καὶ ἔδωκεν αὐτῷ διαθήκην 8
 περιτομῆς· καὶ οὕτως ἐγέννησεν τὸν Ἰσαὰκ καὶ περιέτεμεν αὐτὸν
 τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ, καὶ ὁ Ἰσαὰκ τὸν Ἰακώβ, καὶ ὁ Ἰακώβ τοὺς
^{*Gn 37, 28, 39, 2.} δώδεκα πατριάρχας. ⁹ Καὶ οἱ πατριάρχαι ζηλώσαντες τὸν Ἰωσήφ 9
 ἀπέδοντο εἰς Αἴγυπτον· καὶ ἦν ὁ θεός μετ' αὐτοῦ, ¹⁰ καὶ ἐξεί- 10
^{*Gn 41, 40.} λατο αὐτὸν ἐκ πασῶν τῶν θλίψεων αὐτοῦ, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ χάριν
 καὶ σοφίαν ἐναντίον Φαραὼ βασιλέως Αἴγυπτον, καὶ κατέστησεν
^{*Gn 41, 54.} αὐτὸν ἡγούμενον ἐπ' Αἴγυπτον καὶ ὅλον τὸν οἶκον αὐτοῦ. ¹¹ ἦλ- 11
 θεν δὲ λιμὸς ἐφ' ὅλην τὴν γῆν Αἴγυπτον καὶ Χαναὰν καὶ θλίψις
 μεγάλη, καὶ οὐχ ἠύρισκον χορτάσματα οἱ πατέρες ἡμῶν. ¹² ἀκού- 12
^{*Gn 42, 45.} σας δὲ Ἰακώβ ὅτι σιτία εἰς Αἴγυπτον ἐξαπέστειλεν τοὺς πατέρας
^{*Gn 45, 1.} ἡμῶν πρῶτον· ¹³ καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ ἀνεγνωρίσθη Ἰωσήφ τοῖς 13
 ἀδελφοῖς αὐτοῦ, καὶ φανερὸν ἐγένετο τῷ Φαραὼ τὸ γένος Ἰωσήφ.
^{*Gn 45, 9, 46, 27.} ¹⁴ ἀποστείλας δὲ Ἰωσήφ μετεκαλέσατο Ἰακώβ τὸν πατέρα αὐτοῦ 14
^{*Dt 10, 22.} καὶ πᾶσαν τὴν συγγένειαν ἐν ψυχαῖς ἔβδομήκοντα πέντε. ¹⁵ καὶ 15
^{*Gn 49, 33.} κατέβη Ἰακώβ, καὶ ἐτελεύτησεν αὐτὸς καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν, ¹⁶ καὶ 16
^{*Jos 24, 32.} μετετέθησαν εἰς Συχὲμ καὶ ἐτέθησαν ἐν τῷ μνήματι ᾧ ἀνήσατο
^{*Gn 49, 30, 23, 17, 33, 19.} Ἀβραάμ τιμῆς ἀργυρίου παρὰ τῶν υἰῶν Ἐμμὼρ τοῦ Συχέμ.
¹⁷ καθὼς δὲ ἤγγιζεν ὁ χρόνος τῆς ἐπαγγελίας ἧς ὠμολόγησεν ὁ 17

VII. 3. καὶ τῆς: καὶ ἐκ τῆς ... om τῆν 5. αὐτῷ δοῦναι εἰς κατάσχεσιν αὐτὴν 7. δουλεύσωσι 10. ἐξείλετο 11. εὔρισκον 12. σῖτα ἐν Αἴγυπτῳ 13. τὸ γένος τοῦ Ἰωσήφ 14. Ἰακώβ post αὐτοῦ pon ... συγγένειαν αὐτοῦ 15. καὶ κατέβη: κατέβη δὲ ... Ἰακώβ εἰς Αἴγυπτον 16. ᾧ: ὁ ... Ἐμμὼρ 17. ὠμολόγησεν: ὠμοσεν

- θεὸς τῷ Ἀβραάμ, ἠΐξῃσεν ὁ λαὸς καὶ ἐπληθύνθη ἐν Αἰγύπτῳ, *Ex 1, 7
 18 ¹⁸ ἄχρι οὗ ἀνέστη βασιλεὺς ἕτερος, ὃς οὐκ ᾔδει τὸν Ἰωσήφ.
 19 ¹⁹ οὗτος κατασφοδισάμενος τὸ γένος ἡμῶν ἐκάκωσεν τοὺς πατέρας *Ex 1, 10.
 τοῦ ποιεῖν τὰ βρέφη ἔκθετα αὐτῶν εἰς τὸ μὴ ζωογονεῖσθαι.
 20 ²⁰ Ἐν ᾧ καιρῷ ἐγεννήθη Μωυσῆς, καὶ ἦν ἀστείος τῷ θεῷ. ὃς *Ex 2,
 21 ἀνετράφη μῆνας τρεῖς ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς. ²¹ ἐκτεθέντα δὲ 2 ss.
 αὐτὸν ἀνείλατο αὐτὸν ἡ θυγάτηρ Φαραὼ καὶ ἀνεθρέψατο αὐτὸν
 22 ἑαυτῇ εἰς υἱόν. ²² καὶ ἐπαιδεύθη Μωυσῆς ἐν πάσῃ σοφίᾳ Αἰγυ-
 23 πτίων ἦν δὲ δυνατὸς ἐν λόγοις καὶ ἔργοις αὐτοῦ. ²³ ὡς δὲ ἐπλη-
 ροῦτο αὐτῷ τεσσαρεσκατοετῆς χρόνος, ἀνέβη ἐπὶ τὴν καρδίαν
 αὐτοῦ ἐπισκέψασθαι τοὺς ἀδελφούς αὐτοῦ τοὺς υἱούς Ἰσραήλ.
 24 ²⁴ καὶ ἰδὼν τινα ἀδικούμενον ἡμύνατο, καὶ ἐποίησεν ἐκδίκησιν τῷ *Ex 2,
 25 καταπονομένῳ πατάξας τὸν Αἰγύπτιον. ²⁵ ἐνόμιζεν δὲ συνιέναι 11 s.
 τοὺς ἀδελφούς ὅτι ὁ θεὸς διὰ χειρὸς αὐτοῦ δίδωσιν σωτηρίαν αὐ-
 26 τοῖς· οἱ δὲ οὐ συνῆκαν. ²⁶ τῇ τε ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ ὤφθη αὐτοῖς μαχο- *Ex 2, 13.
 μένοις, καὶ συνήλλασεν αὐτοὺς εἰς εἰρήνην εἰπὼν Ἄνδρες, ἀδελ-
 27 φοί ἐστε· ἵνα τί ἀδικεῖτε ἀλλήλους; ²⁷ ὁ δὲ ἀδικῶν τὸν πλησίον *Ex 2,
 ἀπόσπαστο αὐτὸν εἰπὼν Τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δικαστὴν 14 ss.
 28 ἐφ' ἡμῶν; ²⁸ μὴ ἀνελεῖν με σὺ θέλεις ὃν τρόπον ἀνεῖλες ἐχθρὸς
 29 τὸν Αἰγύπτιον; ²⁹ ἔφυγεν δὲ Μωυσῆς ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ, καὶ
 30 ἐγένετο πάροικος ἐν γῇ Μαδιάμ, οὗ ἐγέννησεν υἱούς δύο. ³⁰ Καὶ *Ex 3,
 πληρωθέντων ἐτῶν τεσσαρᾶκοντα ὤφθη αὐτῷ ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ 2 ss.
 31 ὄρους Σινᾶ ἄγγελος ἐν πυρὶ φλογὸς βάτου. ³¹ ὁ δὲ Μωυσῆς ἰδὼν
 ἐθαύμαζεν τὸ ὄραμα· προσερχομένου δὲ αὐτοῦ κατανοῆσαι ἐγένετο
 32 φωνὴ κυρίου ³² Ἐγὼ ὁ θεὸς τῶν πατέρων σου, ὁ θεὸς Ἀβραάμ Mt 22, 32,
 καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ. ἔντρομος δὲ γενόμενος Μωυσῆς οὐκ pp
 33 ἐτόλμα κατανοῆσαι. ³³ εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ κύριος Ἄσον τὸ ὑπόδημα
 τῶν ποδῶν σου· ὁ γὰρ τόπος ἐφ' ᾧ ἕστηκας γῆ ἁγία ἐστίν.
 34 ³⁴ ἰδὼν εἶδον τὴν κάκωσιν τοῦ λαοῦ μου τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ τοῦ
 στεναγμοῦ αὐτῶν ἤκουσα, καὶ κατέβην ἐξελέσθαι αὐτούς· καὶ νῦν
 35 δεῦρο ἀποστειλῶ σε εἰς Αἴγυπτον. ³⁵ Τοῦτον τὸν Μωυσῆν, ὃν 27.
 ἠρνήσαντο εἰπόντες Τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δικαστὴν;
 τοῦτον ὁ θεὸς καὶ ἄρχοντα καὶ λυτρωτὴν ἀπέσταλκεν σὺν χειρὶ
 36 ἀγγέλου τοῦ ὀφθέντος αὐτῷ ἐν τῇ βιάτῳ. ³⁶ οὗτος ἐξήγαγεν
 αὐτούς ποιήσας τέρατα καὶ σημεῖα ἐν γῇ Αἰγύπτῳ καὶ ἐν ἐρυθρᾷ
 37 θαλάσῃ καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτη τεσσαρᾶκοντα. ³⁷ οὗτός ἐστιν ὁ 3, 22,
 Μωυσῆς ὁ εἶπας τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ Προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει ὁ *D1 18,
 15.

18. ἄχρις 19. πατέρας ἡμῶν ... ἔκθετα post ποιεῖν pon 20. πατρὸς
 αὐτοῦ 21. ἀνείλετο 22. ἐν πάσῃ: om ἐν ... ἐν ἔργοις ... om αὐτοῦ 23.
 τεσσαράκοντα 25. ἀδελφούς αὐτοῦ ... αὐτοῖς σωτηρίαν 26. τῇ τε:
 5^e (non 5) τῇ δὲ ... συνήλασεν ... ἴστε ὑμεῖς 27. ἐφ' ἡμᾶς 28. χθές
 30. τεσσαράκοντα ... ἄγγελος κυρίου ἐν φλογὶ πυρός 31. ἐθαύμασε ...
 κυρίου πρὸς αὐτὸν 32. καὶ ὁ θεὸς Ἰσαὰκ καὶ ὁ θεὸς Ἰακώβ 33. ἐφ' ᾧ:
 ἐν ᾧ 34. ἀποστειλῶ 35. καὶ ἄρχοντα: om καὶ ... ἀπέστειλεν ...
 σὺν: ἐν 36. γῆ Αἰγύπτου ... τεσσαράκοντα 37. εἶπας: εἰπὼν

*Ex 19, 3. Θεὸς ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν ὡς ἐμέ. ³⁸ οὗτός ἐστιν ὁ γενόμενος ³⁸
ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν τῇ ἐρήμῳ μετὰ τοῦ ἀγγέλου τοῦ λαλοῦντος
αὐτῷ ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ καὶ τῶν πατέρων ἡμῶν, ὃς ἐδέξατο λόγια
ζῶντα δοῦναι ἡμῖν, ³⁹ ᾧ οὐκ ἠθέλησαν ὑπήκοοι γενέσθαι οἱ πα- ³⁹
τέρες ἡμῶν, ἀλλὰ ἀπόσαντο καὶ ἐστράφησαν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν
εἰς Αἴγυπτον, ⁴⁰ εἰπόντες τῷ Ἀαρῶν Ποίησον ἡμῖν θεοὺς οἱ προ- ⁴⁰
*Ex 32, 1. πορεύονται ἡμῶν· ὁ γὰρ Μωσῆς οὗτος, ὃς ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐκ γῆς
*Ex 32, 6. Αἴγυπτου, οὐκ οἶδαμεν τί γέγονεν αὐτῷ. ⁴¹ καὶ ἐμοσχοποίησαν ⁴¹
ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις καὶ ἀνήγαγον θυσίαν τῷ εἰδώλῳ, καὶ
*Jer 19, 13. εὐφραίνοντο ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτῶν. ⁴² ἔστρεψεν δὲ ὁ ⁴²
θεὸς καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς λατρεύειν τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ,
*Am 5, 25-27. καθὼς γέγραπται ἐν βιβλῳ τῶν προφητῶν Μὴ σφάγια καὶ θυσίας
προσηνέγκατέ μοι ἔτη τεσσαράκοντα ἐν τῇ ἐρήμῳ, οἶκος Ἰσραὴλ,
⁴³ καὶ ἀνελάβετε τὴν σκηνὴν τοῦ Μολὸχ καὶ τὸ ἄστρον τοῦ ⁴³
θεοῦ Ῥεφάν, τοὺς τύπους οὓς ἐποιήσατε προσκυνεῖν αὐτοῖς; καὶ
μετοικιῶ ὑμᾶς ἐπέκεινα Βαβυλῶνος. ⁴⁴ Ἡ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου ⁴⁴
*Ex 25, 40. ἦν τοῖς πατράσιν ἡμῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, καθὼς διετάξατο ὁ λαλῶν
τῷ Μωσῆ ποιῆσαι αὐτὴν κατὰ τὸν τύπον ὃν ἐώρακει, ⁴⁵ ἦν καὶ ⁴⁵
*Jos 3, 14. εἰσήγαγον διαδεξάμενοι οἱ πατέρες ἡμῶν μετὰ Ἰησοῦ ἐν τῇ κατα-
σχέσει τῶν ἐθνῶν ὧν ἐξῴσεν ὁ θεὸς ἀπὸ προσώπου τῶν πατέρων
*Ps 132, 5. ἡμῶν ἕως τῶν ἡμερῶν Δαβὶδ· ⁴⁶ ὃς εὔρεν χάριν ἐνώπιον τοῦ ⁴⁶
*1 Reg 6, 1. θεοῦ καὶ ἠτήσατο εὐρεῖν σκηνώμα τῷ θεῷ Ἰακώβ. ⁴⁷ Σολομὼν ⁴⁷
⁴⁸ δὲ οἰκοδόμησεν αὐτῷ οἶκον. ⁴⁸ ἀλλ' οὐχ ὁ ὕψιστος ἐν χειροποιή- ⁴⁸
⁴⁹ τοις κατοικεῖ, καθὼς ὁ προφήτης λέγει ⁴⁹ Ὁ οὐρανός μοι θρόνος, ⁴⁹
⁵⁰ ἢ δὲ γῆ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν μου· ποῖον οἶκον οἰκοδομήσατέ μοι,
λέγει κύριος, ἢ τίς τόπος τῆς καταπαύσεώς μου; ⁵⁰ οὐχὶ ἡ χεὶρ ⁵⁰
μου ἐποίησεν πάντα ταῦτα; ⁵¹ Σκληροτράχηλοι καὶ ἀπερίμητοι ⁵¹
τῇ καρδίᾳ καὶ τοῖς ὠσίν, ὑμεῖς αἰεὶ τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ ἀντι-
πίπτετε, καθὼς οἱ πατέρες ὑμῶν καὶ ὑμεῖς. ⁵² τίνα τῶν προφη- ⁵²
τῶν οὐκ ἐδίωξαν οἱ πατέρες ὑμῶν; καὶ ἀπέκτειναν τοὺς προ-
καταγγεῖλانتας περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ δικαίου οὗ νῦν ὑμεῖς
προδοῦναι καὶ φονεῖς ἐγένεσθε, ⁵³ οἷτινες ἐλάβετε τὸν νόμον εἰς ⁵³
Gal 3, 19. διαταγὰς ἀγγέλων, καὶ οὐκ ἐφυλάξατε.
Heb 2, 2. Ἀκούοντες δὲ ταῦτα διεπρίοντο ταῖς καρδίαις αὐτῶν καὶ ⁵⁴
ἔβρωγον τοὺς ὀδόντας ἐπ' αὐτόν. ⁵⁵ ὑπάρχων δὲ πλήρης πνεύμα- ⁵⁵
τος ἁγίου, ἀτενίσας εἰς τὸν οὐρανὸν εἶδεν δόξαν θεοῦ καὶ Ἰησοῦν
Mt 26, 64. ἐστῶτα ἐκ δεξιῶν τοῦ θεοῦ, ⁵⁶ καὶ εἶπεν Ἰδοὺ θεωρῶ τοὺς οὐρα- ⁵⁶
νοὺς διηρογιμένους καὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ δεξιῶν ἐστῶτα
τοῦ θεοῦ. ⁵⁷ Κράξαντες δὲ φωνῇ μεγάλη συνέσχον τὰ ὄρα αὐτῶν ⁵⁷
καὶ ὤρμησαν ὁμοθυμαδὸν ἐπ' αὐτόν, ⁵⁸ καὶ ἐκβαλόντες ἔξω τῆς ⁵⁸

37. κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ... ὡς ἐμέ· αὐτοῦ ἀκούσασθε 39. ἀλλ' ... ταῖς
καρδίαις 42. τεσσαράκοντα 43. θεοῦ ὑμῶν Ῥεφάν 44. ἦν ἐν τοῖς ...
ς (non s) om ἐν ... Μωσῆ 47. οἰκοδόμησεν 48. χειροποιήτοις ναοῖς
50. ταῦτα πάντα 52. γέγεννησθε 56. ἀνεργημένους

πόλεως ἐλιθοβόλων. καὶ οἱ μάρτυρες ἀπέθεντο τὰ ἱμάτια παρὰ
 59 τοὺς πόδας νεαρίου καλουμένου Σαῦλου, ⁵⁹ καὶ ἐλιθοβόλουν τὸν
 Στέφανον, ἐπικαλούμενον καὶ λέγοντα Κύριε Ἰησοῦ, δέξαι τὸ
 60 πνεῦμά μου. ⁶⁰ θεῖς δὲ τὰ γόνατα ἔκραξεν φωνῇ μεγάλη Κύριε, Lc 23, 46.
 μὴ στήσης ἀντοῖς ταύτην τὴν ἁμαρτίαν. καὶ τοῦτο εἰπὼν ἔκοι- Lc 23, 34.
 (8, 1) μήθη. (8, 1.) Σαῦλος δὲ ἦν συνευδοκῶν τῇ ἀναιρέσει αὐτοῦ.

VIII.

Saulus saeviens. Philippus in Samaria. Simon magus et Petrus.
 Philippus et Aethiops Candaces.

- 1 Ἐγένετο δὲ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ διωγμὸς μέγας ἐπὶ τὴν ἐκ-
 κλησίαν τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις· πάντες δὲ διεσπάρησαν κατὰ τὰς
 2 χώρας τῆς Ἰουδαίας καὶ Σαμαρείας πλὴν τῶν ἀποστόλων. ² συνε-
 κόμισαν δὲ τὸν Στέφανον ἄνδρες εὐλαβεῖς καὶ ἐποιήσαντο κοπετόν
 3 μέγαν ἐπ' αὐτῷ. ³ Σαῦλος δὲ ἐλμαίνεται τὴν ἐκκλησίαν, κατὰ
 τοὺς οἴκους εἰσπορευόμενος, σύρων τε ἄνδρας καὶ γυναῖκας παρε-
 δίδου εἰς φυλακὴν.
 4 Οἱ μὲν οὖν διασπαρέντες διήλθον εὐαγγελιζόμενοι τὸν λόγον·
 5 ⁵ Φίλιππος δὲ κατελθὼν εἰς πόλιν τῆς Σαμαρείας ἐκήρυσσεν αὐ-
 6 τοῖς τὸν Χριστόν. ⁶ προσεῖχον δὲ οἱ ὄχλοι τοῖς λεγομένοις ὑπὸ
 τοῦ Φιλίππου ὁμοθυμαδὸν ἐν τῷ ἀκούειν αὐτοὺς καὶ βλέπειν τὰ
 7 σημεῖα ἃ ἐποίει. ⁷ πολλῶν γὰρ τῶν ἐχόντων πνεύματα ἀκάθαρτα,
 βοῶντα φωνῇ μεγάλη ἐξήρχοντο· πολλοὶ δὲ παραλελυμένοι καὶ
 8 χωλοὶ ἐθεραπεύθησαν· ⁸ ἐγένετο δὲ πολλὴ χαρὰ ἐν τῇ πόλει
 9 ἐκείνῃ. ⁹ Ἄνηρ δὲ τις ὀνόματι Σίμων προὔπηρχεν ἐν τῇ πόλει
 μαγεύων καὶ ἐξιστάνων τὸ ἔθνος τῆς Σαμαρείας, λέγων εἶναι τινα
 10 ἑαυτὸν μέγαν, ¹⁰ ᾧ προσεῖχον ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου λέγοντες
 11 Οὗτός ἐστιν ἡ δύναμις τοῦ θεοῦ ἡ καλουμένη μεγάλη. ¹¹ προσ-
 εῖχον δὲ αὐτῷ διὰ τὸ ἰκανῶ χρόνῳ ταῖς μαγείαις ἐξεστακέναι
 12 αὐτούς. ¹² ὅτι δὲ ἐπίστευσαν τῷ Φιλίππῳ εὐαγγελιζομένῳ περὶ
 τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ ὀνόματος Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἔβα-
 13 πτίζοντο ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες. ¹³ ὁ δὲ Σίμων καὶ αὐτὸς ἐπί-
 στευσεν, καὶ βαπτισθεὶς ἦν προσκαρτερῶν τῷ Φιλίππῳ, θεωρῶν
 14 τε δυνάμεις καὶ σημεῖα γινόμενα ἐξίστατο. ¹⁴ ἀκούσαντες δὲ οἱ
 ἐν Ἱεροσολύμοις ἀπόστολοι ὅτι δέδεκται ἡ Σαμάρεια τὸν λόγον
 15 τοῦ θεοῦ, ἀπέστειλαν πρὸς αὐτοὺς Πέτρον καὶ Ἰωάννην, ¹⁵ οἵτινες
 καταβάντες προσηύξαντο περὶ αὐτῶν ὅπως λάβωσιν πνεῦμα ἅγιον·
 16 ¹⁶ οὐδέπω γὰρ ἦν ἐπ' οὐδενὶ αὐτῶν ἐπιπεπωκόσ, μόνον δὲ βε-
 17 βαπτισμένοι ὑπῆρχον εἰς τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ. ¹⁷ τότε

58. τὰ ἱμάτια αὐτῶν 60. τὴν ἁμαρτίαν ταύτην

VIII. 1. δὲ secundum: τε 6. δέ: τε 7. μεγάλη φωνῇ ἐξήρχετο
 8. καὶ ἐγένετο χαρὰ μεγάλη 9. ἐξιστάνων: ἐξιστῶν 10. πάντες ἀπὸ ...
 om καλουμένη 12. τὰ περὶ ... τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ 13. σημεῖα καὶ
 δυνάμεις μεγάλας γινόμενα 14. τὸν Πέτρον 16. οὐπω

ἐπετίθεσαν τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτούς, καὶ ἐλάβανον πνεῦμα ἅγιον.
 18 ἰδὼν δὲ ὁ Σίμων ὅτι διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τῶν 18
 ἀποστόλων δίδεται τὸ πνεῦμα, προσήνεγκεν αὐτοῖς χρήματα
 19 λέγων Δότε καμὸὶ τὴν ἐξουσίαν ταύτην, ἵνα ὅ ἂν ἐπιθῶ τὰς 19
 χεῖρας λαμβάνη πνεῦμα ἅγιον. 20 Πέτρος δὲ εἶπεν πρὸς αὐτόν 20
 Τὸ ἀργύριόν σου σὺν σοὶ εἴη εἰς ἀπόλειαν, ὅτι τὴν δωρεὰν τοῦ
 θεοῦ ἐνόμισας διὰ χρημάτων κτᾶσθαι. 21 οὐκ ἔστιν σοι μερὶς 21
 οὐδὲ κληρὸς ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ· ἡ γὰρ καρδιά σου οὐκ ἔστιν εὐ-
 θεῖα ἔναντι τοῦ θεοῦ. 22 μετανόησον οὖν ἀπὸ τῆς κακίας σου 22
 ταύτης, καὶ δεήθητι τοῦ κυρίου εἰ ἄρα ἀφεθήσεται σοὶ ἡ ἐπίνοια
 τῆς καρδίας σου· 23 εἰς γὰρ χολὴν πικρίας καὶ σύνδεσμον ἀδικίας 23
 ὀρώ σε ὄντα. 24 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Σίμων εἶπεν Δεήθητε ὑμεῖς 24
 ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν κύριον, ὅπως μηδὲν ἐπέλθῃ ἐπ' ἐμὲ ὧν εἰ-
 ρήκατε.

Οἱ μὲν οὖν διαμαρτυράμενοι καὶ λαλήσαντες τὸν λόγον τοῦ 25
 κυρίου ὑπέστρεφον εἰς Ἱερουσόλυμα, πολλὰς τε κόμας τῶν Σαμα-
 ρειτῶν εὐηγγελίζοντο.

Ἄγγελος δὲ κυρίου ἐλάλησεν πρὸς Φίλιππον λέγων Ἀνάστηθι 26
 καὶ πορεύου κατὰ μεσημβρίαν ἐπὶ τὴν ὁδὸν τὴν καταβαίνουσαν
 ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Γάζαν· αὕτη ἐστὶν ἔρημος. 27 καὶ ἀναστὰς 27
 ἐπορεύθη, καὶ ἰδὼν ἀνὴρ Αἰθίοψ εὐνοῦχος δυνάστης Κανδάκης
 βασιλίσσης Αἰθιοπίων, ὃς ἦν ἐπὶ πάσης τῆς γάζης αὐτῆς, ὃς ἐλη-
 λύθει προσκυνήσων εἰς Ἱερουσαλὴμ, 28 ἦν τε ὑποστρέφων καθή- 28
 μενος ἐπὶ τοῦ ἄρματος αὐτοῦ ἀναγινώσκων τὸν προφήτην Ἡσαΐαν.
 29 εἶπεν δὲ τὸ πνεῦμα τῷ Φιλίππῳ Πρόσελθε καὶ κολλήθητι τῷ 29
 ἄρματι τούτῳ. 30 προσδραμῶν δὲ ὁ Φίλιππος ἤκουσεν αὐτοῦ 30
 ἀναγινώσκοντος Ἡσαΐαν τὸν προφήτην, καὶ εἶπεν Ἄρα γε γι-
 νώσκεις ἃ ἀναγινώσκεις; 31 ὁ δὲ εἶπεν Πῶς γὰρ ἂν δυναίμην 31
 εἶναι μὴ τις ὀδηγήσῃ με; παρεκάλεσέν τε τὸν Φίλιππον ἀναβάντα
 καθίσαι σὺν αὐτῷ. 32 ἡ δὲ περιοχὴ τῆς γραφῆς ἣν ἀνεγίνωσκεν 32
 ἦν αὕτη Ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγῆν ἤχθη; καὶ ὡς ἀμνὸς ἐναντίον
 τοῦ κείραντος αὐτὸν ἄφρωνος, οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ.
 33 ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτοῦ ἡ κρίσις αὐτοῦ ἤρθη· τὴν δὲ γενεὰν 33
 αὐτοῦ τίς διηγῆσεται; ὅτι αἴρεται ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ.
 34 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ εὐνοῦχος τῷ Φιλίππῳ εἶπεν Δέομαί σου, περὶ 34
 τίνος ὁ προφήτης λέγει τούτου; περὶ ἐαυτοῦ ἢ περὶ ἐτέρου τινός;
 35 ἀνοίξας δὲ ὁ Φίλιππος τὸ στόμα αὐτοῦ καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ 35
 τῆς γραφῆς ταύτης εὐηγγελίσατο αὐτῷ τὸν Ἰησοῦν. 36 ὡς δὲ 36
 ἐπορεύοντο κατὰ τὴν ὁδόν, ἦλθον ἐπὶ τι ὕδωρ, καὶ φησιν ὁ εὐ-

*Es 53,
7. 8.

17. ἐπετίθουν 18. ἰδὼν: θεασάμενος... τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον 19. εἶναι: (non s^e) ἂν 21. ἔναντι: ἐνώπιον 22. κυρίου: θεοῦ 25. ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ... εὐηγγελίσαντο 27. τῆς βασιλίσσης 28. καὶ καθήμενος... ἀναγινώσκων: καὶ ἀνεγίνωσκε 30. τὸν προφήτην Ἡσαΐαν 32. κείροντος

38 νοῦχος Ἴδου ὕδωρ· τί κωλύει με βαπτισθῆναι; 38 καὶ ἐκέλευσεν
στῆναι τὸ ἄρμα, καὶ κατέβησαν ἀμφότεροι εἰς τὸ ὕδωρ, ὃ τε
39 Φίλιππος καὶ ὁ εὐνοῦχος, καὶ ἐβάπτισεν αὐτόν. 39 ὅτε δὲ ἀνέ-
βησαν ἐκ τοῦ ὕδατος, πνεῦμα κυρίου ἤρπασεν τὸν Φίλιππον, καὶ
οὐκ εἶδεν αὐτὸν οὐκέτι ὁ εὐνοῦχος· ἐπορεύετο γὰρ τὴν ὁδὸν αὐ-
40 τοῦ χαίρων. 40 Φίλιππος δὲ εὐρέθη εἰς Ἄζωτον, καὶ διερχόμενος
ἐηγγελίζετο τὰς πόλεις πάσας ἕως τοῦ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς Και-
σάρειαν.

IX.

Saulus divina voce convertitur et Damasci ab Anania baptizatur. In-
sidiantibus Judaeis fugit Hierosolymam indeque Tarsum. Petrus
Lyddae Aeneam sanat, Joppes Tabitham in vitam revocat.

- 1 Ὁ δὲ Σαῦλος ἔτι ἐμπνέων ἀπειλῆς καὶ φόνου εἰς τοὺς μα-^{22, 3 ss.}
2 θητὰς τοῦ κυρίου, προσελθὼν τῷ ἀρχιερεῖ ^{26, 12 ss.} 2 ἤτησατο παρ' αὐτοῦ
ἐπιστολάς εἰς Δαμασκὸν πρὸς τὰς συναγωγάς, ὅπως εἰάν τις
εὔρη τῆς ὁδοῦ ὄντας, ἀνδρας τε καὶ γυναῖκας, δεδεμένους ἀγάγῃ
3 εἰς Ἱερουσαλήμ. 3 ἐν δὲ τῷ πορεύεσθαι ἐγένετο αὐτὸν ἐγγίζειν
τῇ Δαμασκῷ, ἐξαίφνης τε περιήστραφεν αὐτὸν φῶς ἐκ τοῦ οὐ-
4 ρανοῦ, 4 καὶ πεσὼν ἐπὶ τὴν γῆν ἤκουσεν φωνὴν λέγουσαν αὐτῷ
5 Σαοὺλ Σαοὺλ, τί με διώκεις; 5 εἶπεν δὲ Τίς εἶ, κύριε; ὁ δὲ ^{1 Co 15, 8.}
6 Ἐγὼ εἶμι Ἰησοῦς ὃν σὺ διώκεις. 6 ἀλλὰ ἀνάστηθι καὶ εἰσελθε
7 εἰς τὴν πόλιν, καὶ λαληθήσεται σοι ὃ τι σε δεῖ ποιεῖν. 7 οἱ δὲ
8 ἄνδρες οἱ συνοδεύοντες αὐτῷ εἰστήκεισαν ἐνεοί, ἀκούοντες μὲν
8 τῆς φωνῆς, μηδένα δὲ θεωροῦντες. 8 ἠγέρθη δὲ Σαῦλος ἀπὸ
τῆς γῆς, ἠνεωγμένων δὲ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ οὐδὲν ἔβλεπεν·
9 χειραγωγοῦντες δὲ αὐτὸν εἰσήγαγον εἰς Δαμασκόν. 9 καὶ ἦν ἡμέ-
ρας τρεῖς μὴ βλέπων, καὶ οὐκ ἔφαγεν οὐδὲ ἔπιεν.
10 Ἦν δὲ τις μαθητῆς ἐν Δαμασκῷ ὀνόματι Ἀνανίας, καὶ εἶπεν
πρὸς αὐτὸν ἐν ὄραματι ὁ κύριος Ἀνανία. ὁ δὲ εἶπεν Ἴδου ἐγώ,
11 κύριε. 11 ὁ δὲ κύριος πρὸς αὐτόν Ἀναστάς πορεύθητι ἐπὶ τὴν
ῥύμην τὴν καλουμένην εὐθειᾶν καὶ ζήτησον ἐν οἰκίᾳ Ἰούδα Σαῦ-
12 λον ὀνόματι Ταρσέα· ἰδοὺ γὰρ προσέγγεται, 12 καὶ εἶδεν ἄν-
δρα Ἀνανίαν ὀνόματι εἰσελθόντα καὶ ἐπιθέντα αὐτῷ χεῖρα ὅπως
13 ἀναβλέψῃ. 13 ἀπεκρίθη δὲ Ἀνανίας Κύριε, ἤκουσα ἀπὸ πολ-
λῶν περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου, ὅσα κακὰ τοῖς ἀγίοις σου ἐποίησεν

37. εἶπε δὲ ὁ Φίλιππος· Εἰ πιστεύεις ἐξ ὅλης τῆς καρδίας, ἔξεστίν. Ἀπο-
κριθεὶς δὲ εἶπε· Πιστεύω τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ εἶναι τὸν Ἰησοῦν Χριστόν.

IX. 3. καὶ ἐξαίφνης περιήστρ. (sic ed. 1624; aliae edd. Elz. aliquot:
περιέστρ.) ... ἐκ· ἀπό 5. ὁ δὲ κύριος εἶπεν ... add in fine σκληρόν
σοι πρὸς κέντρα λακτίξεν. 6 Τρέμων τε καὶ θαμβῶν εἶπε· Κύριε, τί με
θέλεις ποιῆσαι; καὶ ὁ κύριος πρὸς αὐτόν· Ἀνάστηθι... ὃ τι· τί 7. ἐν-
νεοί 8. ὁ Σαῦλος ... ἀνεωγμένων ... οὐδέν· οὐδένα 10. ὁ κύριος ἐν
ὄραματι 12. ἐν ὄραματι ἄνδρα ὀνόματι Ἀνανίαν 13. ὁ Ἀνανίας ...
ἀκήκοα ... ἐποίησε τοῖς ἀγίοις σου

ἐν Ἱερουσαλήμ· ¹⁴ καὶ ὧδε ἔχει ἐξουσίαν παρὰ τῶν ἀρχιερέων ¹⁴
² δῆσαι πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομά σου. ¹⁵ εἶπεν δὲ ¹⁵
 πρὸς αὐτὸν ὁ κύριος Πορένου, ὅτι σκευὸς ἐκλογῆς ἐστίν μοι
 οὗτος τοῦ βαστάσαι τὸ ὄνομά μου ἐνώπιον ἐθνῶν τε καὶ βασι-
 λέων υἱὸν τε Ἰσραήλ· ¹⁶ ἐγὼ γὰρ ὑποδείξω αὐτῷ ὅσα δεῖ αὐτὸν ¹⁶
 ὑπὲρ τοῦ ὀνόματός μου παθεῖν. ¹⁷ Ἀπῆλθεν δὲ Ἀνανίας καὶ ¹⁷
 εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ ἐπιθεὶς ἐπ’ αὐτὸν τὰς χεῖρας εἶπεν
 Σαοὺλ ἀδελφέ, ὁ κύριος ἀπέσταλκέν με, Ἰησοῦς ὁ ὀφθαίς σοι ἐν
 τῇ ὁδῷ ἣ ἤρχου, ὅπως ἀναβλέψης καὶ πλησθῆς πνεύματος ἁγίου.
¹⁸ καὶ εὐθέως ἀπέπεσαν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ὡσεὶ λεπίδες ¹⁸
 ἀνέβλεπέν τε, καὶ ἀναστὰς ἐβαπτίσθη, ¹⁹ καὶ λαβὼν τροφήν ¹⁹
 ἐνόησεν.

Ἐγένετο δὲ μετὰ τῶν ἐν Δαμασκῷ μαθητῶν ἡμέρας τινάς,
²⁰ καὶ εὐθέως ἐν ταῖς συναγωγαῖς ἐκήρυσσεν τὸν Ἰησοῦν, ὅτι ²⁰
 οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. ²¹ ἐξίσταντο δὲ πάντες οἱ ἀκούον· ²¹
^{8, 1 ss.} ¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹ ³² ³³
^{9, 2.} ¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹ ³² ³³
 τες καὶ ἔλεγον Οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ πορθήσας ἐν Ἱερουσαλήμ τοὺς
 ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομα τοῦτο, καὶ ὧδε εἰς τοῦτο ἐλήλυθεν ἵνα
 δεδεμένους αὐτοὺς ἀγάγῃ ἐπὶ τοὺς ἀρχιερεῖς; ²² Σαῦλος δὲ μᾶλ· ²²
 ἄλλο ἐνεδυναμοῦτο καὶ συνέχυνεν τοὺς Ἰουδαίους τοὺς κατοικοῦν-
 τας ἐν Δαμασκῷ, συμβιβάζων ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός. ²³ Ὡς ²³
² ¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹ ³² ³³
 δὲ ἐπληροῦντο ἡμέραι ἱκαναί, συνεβουλεύσαντο οἱ Ἰουδαῖοι ἀνε-
 λεῖν αὐτόν· ²⁴ ἐγνώσθη δὲ τῷ Σαύλῳ ἡ ἐπιβουλὴ αὐτῶν. παρε- ²⁴
 τηροῦντο δὲ καὶ τὰς πύλας ἡμέρας τε καὶ νυκτός, ὅπως αὐτὸν
 ἀνέλωσιν· ²⁵ λαβόντες δὲ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ νυκτός διὰ τοῦ ²⁵
 τείχους καθήκαν χαλάσαντες ἐν σπυρίδι.

^{Gal 1, 18 s.} ¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹ ³² ³³
 Παραγεγόμενος δὲ ἐν Ἱερουσαλήμ ἐπειράτο κολλᾶσθαι τοῖς ²⁶
 μαθηταῖς· καὶ πάντες ἐφοβοῦντο αὐτόν, μὴ πιστεύοντες ὅτι ἐστίν
 μαθητῆς. ²⁷ Βαρνάβας δὲ ἐπιλαβόμενος αὐτὸν ἤγαγεν πρὸς τοὺς ²⁷
 ἀποστόλους, καὶ διηγήσατο αὐτοῖς πῶς ἐν τῇ ὁδῷ εἶδεν τὸν κύ-
 ριον καὶ ὅτι ἐλάλησεν αὐτῷ, καὶ πῶς ἐν Δαμασκῷ ἐπαρόχησάσατο
 ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ. ²⁸ καὶ ἦν μετ’ αὐτῶν εἰσπορευόμενος καὶ ²⁸
 ἐκπορευόμενος εἰς Ἱερουσαλήμ, παρόχησιάζόμενος ἐν τῷ ὀνόματι
 τοῦ κυρίου, ²⁹ ἐλάλει τε καὶ συνεζήτει πρὸς τοὺς Ἑλληνιστάς· ²⁹
 οἱ δὲ ἐπεχείρουν ἀνελεῖν αὐτόν. ³⁰ ἐπιγνόντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ κα- ³⁰
^{11, 25.} ¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹ ³² ³³
 τήγαγον αὐτόν εἰς Καισάρειαν καὶ ἐξαπέστειλαν εἰς Ταρσόν.

Ἡ μὲν οὖν ἐκκλησία καθ’ ὅλης τῆς Ἰουδαίας καὶ Γαλιλαίας ³¹
 καὶ Σαμαρείας εἶχεν εἰρήνην, οἰκοδομουμένη καὶ πορευομένη τῷ

15. μοι ἐστίν . . . om τε prius 18. ἀπέπεσον . . . αὐτοῦ post ὀφθαλμῶν
 pon . . . ἀνέβλ. τε παραρῆμα 19. Ἐγένετο δὲ ὁ Σαῦλος 20. Ἰησοῦν·
 Χριστόν 21. ἐληλύθει 24. παρετήρουν τε τὰς 25. καθήκαν διὰ τοῦ
 τείχους 26. Παραγεγόμενος δὲ ὁ Σαῦλος εἰς Ἱερουσαλήμ . . . ὅτι ἐστὶ
 27. τοῦ Ἰησοῦ 28. ἐν Ἱερουσαλήμ, καὶ παρόχησιάζόμενος . . . τοῦ κυρίου
 Ἰησοῦ 29. αὐτὸν ἀνελεῖν 30. ἐξαπέστειλαν αὐτόν 31. Αἱ μὲν οὖν
 ἐκκλησίαι . . . εἶχον . . . οἰκοδομοῦμεναι . . . πορευόμεναι

φόβῳ τοῦ κυρίου, καὶ τῇ παρακλήσει τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐπλη-
 32 θύνετο. 32 ἐγένετο δὲ Πέτρον διερχόμενον διὰ πάντων κατελθεῖν
 33 καὶ πρὸς τοὺς ἁγίους τοὺς κατοικοῦντας Λύδδα. 33 εὔρεν δὲ
 ἐκεῖ ἄνθρωπον τινα ὀνόματι Αἰνέα ἐξ ἑτῶν ὀκτὼ κατακείμενον
 34 ἐπὶ κραβάτιον, ὃς ἦν παραλελυμένος. 34 καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Πέ-
 τρος Αἰνέα, ἰάται σε Ἰησοῦς ὁ Χριστός· ἀνάστηθι καὶ σιρῶσον
 35 σεαυτῷ. καὶ εὐθέως ἀνέστη, 35 καὶ εἶδαν αὐτὸν πάντες οἱ κα-
 τοικοῦντες Λύδδα καὶ τὸν Σάρωνα, οἵτινες ἐπέστρεψαν ἐπὶ τὸν
 κύριον.
 36 Ἐν Ἰόππῃ δέ τις ἦν μαθήτρια ὀνόματι Ταβιθά, ἣ διερμη-
 νευομένη λέγεται Δορκάς· αὕτη ἦν πλήρης ἔργων ἀγαθῶν καὶ
 37 ἐλεημοσυνῶν ὧν ἐποίει. 37 ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις
 ἀσθενήσασαν αὐτὴν ἀποθανεῖν· λούσαντες δὲ αὐτὴν ἔθηκαν ἐν
 38 ὑπερῷῳ. 38 ἐγγὺς δὲ οὔσης Λύδδης τῇ Ἰόππῃ οἱ μαθηταὶ ἀκού-
 σαντες ὅτι Πέτρος ἐστὶν ἐν αὐτῇ ἀπέστειλαν δύο ἄνδρας πρὸς
 39 αὐτὸν παρακαλοῦντες Μὴ ὀκνήσης διελθεῖν ἕως ἡμῶν. 39 ἀναστὰς
 δὲ Πέτρος συνῆλθεν αὐτοῖς· ὃν παραγερόμενον ἀνήγαγον εἰς τὸ
 ὑπερῷον, καὶ παρέστησαν αὐτῷ πᾶσαι αἱ χῆραι κλαίουσαι καὶ
 ἐπιδεικνύμεναι χιτῶνας καὶ ἱμάτια ὅσα ἐποίει μετ' αὐτῶν οὔσα ἢ
 40 Δορκάς. 40 ἐκβαλὼν δὲ ἔξω πάντας ὁ Πέτρος θείσ τὰ γόνατα MI 9, 25.
 προσήξατο, καὶ ἐπιστρέψας πρὸς τὸ σῶμα εἶπεν Ταβιθά ἀνά-
 στηθι. ἣ δὲ ἤνοιξεν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς, καὶ ἰδοῦσα τὸν
 41 Πέτρον ἀνεκάθισεν. 41 δοὺς δὲ αὐτῇ χεῖρα ἀνέστησεν αὐτὴν,
 φωνήσας δὲ τοὺς ἁγίους καὶ τὰς χήρας παρέστησεν αὐτὴν ζῶσαν.
 42 42 γνωστὸν δὲ ἐγένετο καθ' ὅλης τῆς Ἰόππης, καὶ ἐπίστευσαν
 43 πολλοὶ ἐπὶ τὸν κύριον. 43 ἐγένετο δὲ ἡμέρας ἱκανὰς μείναι αὐτὸν
 ἐν Ἰόππῃ παρὰ τινι Σίμωνι βυρσεῖ.

10, 6.

X.

Cornelius divinitus admonitus Petrum visione animalium percussus
 arcessit Caesaream. Ipsi gentiles spiritu sancto imbuti.

1 Ἄνθρω δέ τις ἐν Καισαρείᾳ ὀνόματι Κορνήλιος, ἑκατοντάρχης
 2 ἐκ σπειρῆς τῆς καλουμένης Ἰταλικῆς, 2 εὐσεβῆς καὶ φοβούμενος
 τὸν θεὸν σὺν παντὶ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, ποιῶν τε ἐλεημοσύνας πολ-
 3 λὰς τῷ λαῷ καὶ δεόμενος τοῦ θεοῦ διὰ παντός, 3 εἶδεν ἐν ὄρα- 10, 30 35.
 ματι φανερῶς, ὡσεὶ ὄραν ἐνάτην τῆς ἡμέρας, ἄγγελον τοῦ θεοῦ
 4 εἰσελθόντα πρὸς αὐτὸν καὶ εἰπόντα αὐτῷ Κορνήλιε. 4 ὁ δὲ ἀτενί-
 σασ αὐτῷ καὶ ἔμφοβος γενόμενος εἶπεν Τί ἐστίν, κύριε; εἶπεν δὲ
 αὐτῷ Αἰ προσερχαί σου καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου ἀνέβησαν εἰς

31. ἐπληθύνοντο 32. Λύδδαν 33. Αἰνέα ὀνόματι ... ἐπὶ κραβάτιον
 35. εἶδον ... Λύδδαν ... ε (non ε^e) Σαρωνᾶν 36. ἀγαθῶν ἔργων 38.
 ὀκνήσης: ὀκνήσαι ... ἡμῶν: αὐτῶν 42. πολλοὶ ἐπίστευσαν

X. 1. τις ἦν

11, 13. μνημόσυνον ἔμπροσθεν τοῦ θεοῦ. ⁵ καὶ νῦν πέμψον ἄνδρας εἰς 5
 Ἴόππην καὶ μετάπεμψαι Σίμωνά τινα ὃς ἐπικαλεῖται Πέτρος·
⁶ οὗτος ξενίζεται παρά τινι Σίμωνι βυρσεῖ, ᾧ ἐστὶν οἰκία παρά 6
 θάλασσαν. ⁷ ὡς δὲ ἀπῆλθεν ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν αὐτῷ, φωνήσας 7
 δύο τῶν οἰκετῶν καὶ στρατιώτην εὐσεβῆ τῶν προσκαρτερούντων
 αὐτῷ, ⁸ καὶ ἐξηγησάμενος ἅπαντα αὐτοῖς ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς 8
 τὴν Ἴόππην.

Τῇ δὲ ἐπαύριον ὁδοιπορούντων ἐκείνων καὶ τῇ πόλει ἐγγι- 9
 ζόντων ἀνέβη Πέτρος ἐπὶ τὸ δῶμα προσεύξασθαι περὶ ὥραν
 ἕκτην. ¹⁰ ἐγένετο δὲ πρόσπεινος καὶ ἤθελεν γεύσασθαι· παρα- 10
 11, 5 ss. σκευαζόντων δὲ αὐτῶν ἐγένετο ἐπ' αὐτὸν ἕκστασις, ¹¹ καὶ θεωρεῖ 11
 τὸν οὐρανὸν ἀνεωγμένον καὶ καταβαῖνον σκευὸς τι ὡς ὀθόνην
 μεγάλην, τέσσαρσιν ἀρχαῖς καθιέμενον ἐπὶ τῆς γῆς, ¹² ἐν ᾧ ὑψήρ- 12
 χεν πάντα τὰ τετράποδα καὶ ἔρπετὰ τῆς γῆς καὶ πετεινὰ τοῦ
 οὐρανοῦ. ¹³ καὶ ἐγένετο φωνὴ πρὸς αὐτὸν Ἀναστάς Πέτρε θύσον 13
 καὶ φάγε. ¹⁴ ὁ δὲ Πέτρος εἶπεν Μηδαμῶς, κύριε, ὅτι οὐδέποτε 14
 ἔφαγον πᾶν κοινὸν καὶ ἀκάθαρτον. ¹⁵ καὶ φωνὴ πάλιν ἐκ δευ- 15
 τέρου πρὸς αὐτὸν Ἄ ὁ θεὸς ἐκαθάρισεν σὺ μὴ κοῖνου. ¹⁶ τοῦτο 16
 δὲ ἐγένετο ἐπὶ τρεῖς, καὶ εὐθὺς ἀνελήμφθη τὸ σκευὸς εἰς τὸν
 οὐρανόν. ¹⁷ ὡς δὲ ἐν ἑαυτῷ διηπόρει ὁ Πέτρος, τί ἂν εἴῃ τὸ 17
 ὄραμα ὃ εἶδεν, καὶ ἰδοὺ οἱ ἄνδρες οἱ ἀπεσταλμένοι ἀπὸ τοῦ
 Κορνηλίου διερωτήσαντες τὴν οἰκίαν τοῦ Σίμωνος ἐπέστησαν ἐπὶ
 τὸν πυλῶνα, ¹⁸ καὶ φωνήσαντες ἐπυνθάνοντο εἰ Σίμων ὁ ἐπικα- 18
 λούμενος Πέτρος ἐνθάδε ξενίζεται. ¹⁹ Τοῦ δὲ Πέτρου διενθυμου- 19
 μένου περὶ τοῦ ὁράματος εἶπεν τὸ πνεῦμα αὐτῷ Ἴδοὺ ἄνδρες
 ζητοῦσίν σε· ²⁰ ἀλλὰ ἀναστάς κατάβηθι, καὶ πορεύου σὺν αὐτοῖς 20
 μηδὲν διακρινόμενος, ὅτι ἐγὼ ἀπέσταλκα αὐτούς. ²¹ καταβάς δὲ 21
 Πέτρος πρὸς τοὺς ἄνδρας εἶπεν Ἴδοὺ ἐγὼ εἰμι ὃν ζητεῖτε· τίς ἢ
 αἰτία δι' ἣν πάρεστε; ²² οἱ δὲ εἶπαν Κορνήλιος ἐκαονιτάρχης, 22
 ἀνὴρ δίκαιος καὶ φοβούμενος τὸν θεόν, μαρτυρούμενός τε ὑπὸ
 ὄλου τοῦ ἔθνους τῶν Ἰουδαίων, ἐχρηματίσθη ὑπὸ ἀγγέλου ἁγίου
 μεταπέμψασθαί σε εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ καὶ ἀκοῦσαι ῥήματα παρὰ
 σοῦ. ²³ εἰσκαλεσάμενος οὖν αὐτοὺς ἐξέτισεν. 23

Τῇ δὲ ἐπαύριον ἀναστάς ἐξῆλθεν σὺν αὐτοῖς, καὶ τινας τῶν
 ἀδελφῶν τῶν ἀπὸ Ἴόππης συνῆλθον αὐτῷ. ²⁴ τῇ δὲ ἐπαύριον 24
 εἰσῆλθεν εἰς τὴν Καισάρειαν· ὁ δὲ Κορνήλιος ἦν προσδοκῶν

4. ἔμπροσθεν: ἐνώπιον 5. εἰς Ἴόππην ἄνδρας... om τινα 6. add in
 fine οὗτος λαλήσει σοι τί σε δεῖ ποιεῖν 7. αὐτῷ prius: τῷ Κορνηλίῳ...
 οἰκετῶν αὐτοῦ 8. αὐτοῖς ἅπαντα 10. αὐτῶν: ἐκείνων... ἐγένετο: ἐπέ-
 πεσεν 11. καταβαῖνον ἐπ' αὐτόν... δεδιέμενον καὶ καθιέμενον 12. πάντα
 τὰ τετράποδα τῆς γῆς καὶ τὰ θηρία καὶ τὰ ἔρπετὰ κ. τὰ πετεινὰ τ. οὐρ.
 14. καί: ἢ 16. εὐθὺς: πάλιν... ἀνελήμφθη 17. οἰκίαν Σίμωνος 19. ἐν-
 θυμουμένον... αὐτῷ post εἶπεν pon... ἄνδρες τρεῖς 20. διότι 21. τοὺς
 ἄνδρας τοὺς ἀπεσταλμένους ἀπὸ τοῦ Κορνηλίου πρὸς αὐτόν 22. εἶπον
 23. ἀναστάς ὁ Πέτρος, ... τῆς Ἴόππης 24. τῇ δέ: καὶ τῇ... εἰσῆλθον

αὐτούς, συγκαλεσάμενος τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ καὶ τοὺς ἀναγκαίους
 25 φίλους. 25 Ὡς δὲ ἐγένετο τοῦ εἰσελθεῖν τὸν Πέτρον, συναντήσας
 26 αὐτῷ ὁ Κορνήλιος πεσὼν ἐπὶ τοὺς πόδας προσεκύνησεν. 26 ὁ δὲ
 Πέτρος ἤγειρεν αὐτὸν λέγων Ἀνάστηθι· κἀγὼ αὐτὸς ἄνθρωπος
 27 εἰμι. 27 καὶ συνομιλῶν αὐτῷ εἰσῆλθεν, καὶ εὗρίσκει συνεληλυθότας
 28 πολλούς, 28 ἔφη τε πρὸς αὐτούς Ὑμεῖς ἐπίστασθε ὡς ἀθέμιτόν
 ἐστὶν ἀνδρὶ Ἰουδαίῳ κολλᾶσθαι ἢ προσέρχεσθαι ἄλλοφύλῳ· κἀμοὶ
 29 29 διὸ καὶ ἀναντιρρόητως ἦλθον μεταπεμφθεῖς. πυνθάνομαι οὖν,
 30 τίνι λόγῳ μετεπέμψασθέ με; 30 καὶ ὁ Κορνήλιος ἔφη Ἀπὸ τετάρ- 10, 3 25.
 τῆς ἡμέρας μέχρι ταύτης τῆς ὥρας ἤμην νηστεύων καὶ τὴν ἐνάτην
 προσευχόμενος ἐν τῷ οἴκῳ μου, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἔστη ἐνώπιόν μου
 31 ἐν ἐσθῆτι λαμπρᾷ 31 καὶ φησὶν Κορνήλιε, εἰσηκούσθη σου ἡ
 προσευχὴ καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου ἐμνήσθησαν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ.
 32 32 πέμψον οὖν εἰς Ἰόππην καὶ μετακάλεσαι Σίμωνα ὃς ἐπικα- 11, 13.
 λεῖται Πέτρος· οὗτος ξενίζεται ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος βυρσέως παρὰ
 33 θάλασσαν, ὃς παραγεγόμενος λαλήσει σοι. 33 ἔξαντις οὖν ἔπεμψα
 πρὸς σέ, σύ τε καλῶς ἐποίησας παραγεγόμενος. νῦν οὖν πάντες
 ἡμεῖς ἐνώπιον τοῦ θεοῦ πάρεσμεν ἀκοῦσαι πάντα τὰ προσετα-
 34 γμένα σοι ἀπὸ τοῦ θεοῦ. 34 Ἀνοξας δὲ Πέτρος τὸ στόμα εἶπεν
 Ἐπ' ἀληθείας καταλαμβάνομαι ὅτι οὐκ ἔστιν προσωπολήπτῃς ὁ Ro 2, 11.
 35 θεός, 35 ἀλλ' ἐν παντὶ ἔθνει ὁ φοβούμενος αὐτὸν καὶ ἐργαζόμενος
 36 δικαιοσύνην δεκτὸς αὐτῷ ἐστίν, 36 τὸν λόγον ὃν ἀπέστειλεν τοῖς
 υἱοῖς Ἰσραὴλ εὐαγγελιζόμενος εἰρήνην διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ· οὗτός
 37 ἐστὶν πάντων κύριος. 37 ὑμεῖς οἴδατε τὸ γενόμενον ῥῆμα καθ'
 ὅλης τῆς Ἰουδαίας, ἀρξάμενον ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας μετὰ τὸ Mt 4, 17.
 38 βάπτισμα ὃ ἐκήρυξεν Ἰωάννης, 38 Ἰησοῦν τὸν ἀπὸ Ναζαρέθ, ὡς
 ἔχρισεν αὐτὸν ὁ θεὸς πνεύματι ἁγίῳ καὶ δυνάμει, ὃς διήλθεν
 εὐεργετῶν καὶ ἰώμενος πάντας τοὺς καταδυναστευομένους ὑπὸ
 39 τοῦ διαβόλου, ὅτι ὁ θεὸς ἦν μετ' αὐτοῦ, 39 καὶ ἡμεῖς μάρτυρες 2, 32.
3, 15.
 πάντων ὧν ἐποίησεν ἐν τε τῇ χώρᾳ τῶν Ἰουδαίων καὶ Ἱερουσα- 5, 30.
 40 λῆμ, ὃν καὶ ἀνεῖλαν κρεμάσαντες ἐπὶ ξύλου. 40 τοῦτον ὁ θεὸς
 41 ἤγειρεν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ καὶ ἔδωκεν αὐτὸν ἐμφανῆ γενέσθαι, 41 οὐ
 παντὶ τῷ λαῷ ἀλλὰ μάρτυσιν τοῖς προκεχειροτονημένοις ὑπὸ τοῦ Lc 24, 43.
Jo 21, 13.
 42 θεοῦ, ἡμῖν οἵτινες συνεφάγομεν καὶ συνεπίομεν αὐτῷ μετὰ τὸ
 42 ἀναστῆναι αὐτὸν ἐκ νεκρῶν· 42 καὶ παρήγγειλεν ἡμῖν κηρῦξαι τῷ
 λαῷ καὶ διαμαρτύρασθαι ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ ὠρισμένος ὑπὸ τοῦ
 43 θεοῦ κριτῆς ζώντων καὶ νεκρῶν. 43 τούτῳ πάντες οἱ προφηταὶ 17, 31.
3, 24.
 μαρτυροῦσιν, ἄφασιν ἁμαρτιῶν λαβεῖν διὰ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ
 πάντα τὸν πιστεύοντα εἰς αὐτόν.

44 Ἐτι λαλοῦντος τοῦ Πέτρου τὰ ῥήματα ταῦτα ἐπέπεσεν τὸ

25. om τοῦ 26. αὐτὸν ἤγειρε 28. κἀμοί: καὶ ἐμοί ... ὁ θεὸς ἔδειξε
 30. ἐνάτην ὥραν 33. ἀπό: ὑπό 34. προσωπολήπτῃς 38. Ναζαρέτ
 39. ἡμεῖς ἐσμεν ... καὶ ἐν Ἱερουσαλήμ· ὃν ἀνεῖλον

πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας τὸν λόγον. ⁴⁵ καὶ ⁴⁶ ἐξέστησαν οἱ ἐκ περιτομῆς πιστοὶ ὅσοι συνῆλθον τῷ Πέτρῳ, ὅτι καὶ ἐπὶ τὰ ἔθνη ἡ δωρεὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐκκέχνηται·
^{2, 4.} ⁴⁶ ἦκουον γὰρ αὐτῶν λαλούντων γλώσσαις καὶ μεγαλυνόντων τὸν ⁴⁶
^{8, 36.} θεόν. τότε ἀπεκρίθη ὁ Πέτρος ⁴⁷ Μήτι τὸ ὕδωρ κωλύσαι δύνα- ⁴⁷
ταί τις τοῦ μὴ βαπτισθῆναι τούτους, οἵτινες τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον
ἔλαβον καθὼς καὶ ἡμεῖς; ⁴⁸ προσέταξέν τε αὐτοὺς βαπτισθῆναι ⁴⁸
ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου. τότε ἠρώτησαν αὐτὸν ἐπιμεῖναι ἡμέ-
ρας τινάς.

XI.

Petrus Hierosolymae visionem animalium remque cum Cornelio gestam exponit. Barnabas et Saulus. Christiani Antiochiae. Agabus.

Ἦκουσαν δὲ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ ἀδελφοὶ οἱ ὄντες κατὰ 1
τὴν Ἰουδαίαν ὅτι καὶ τὰ ἔθνη ἐδέξαντο τὸν λόγον τοῦ θεοῦ.
² ὅτε δὲ ἀνέβη Πέτρος εἰς Ἱερουσαλήμ, διεκρίνοντο πρὸς αὐτὸν ²
οἱ ἐκ περιτομῆς ³ λέγοντες ὅτι εἰσῆλθες πρὸς ἄνδρας ἀκροβυστίαν ³
^{10, 25 ss.} ἔχοντας καὶ συνέφαγες αὐτοῖς. ⁴ ἄρξάμενος δὲ ὁ Πέτρος ἐξετί- ⁴
^{10, 9 ss.} θετο αὐτοῖς καθεξῆς λέγων ⁵ Ἐγὼ ἤμην ἐν πόλει Ἰόππῃ προσ- ⁵
ευχόμενος, καὶ εἶδον ἐν ἑκστάσει ὄραμα, καταβαῖνον σκευὸς τι
ὡς ὀθόνην μεγάλην τέσσαρσιν ἀρχαῖς καθιεμένην ἐκ τοῦ οὐρανοῦ,
καὶ ἦλθεν ἄχρι ἐμοῦ. ⁶ εἰς ἣν ἀτενίσας κατενόουν καὶ εἶδον τὰ ⁶
τετράποδα τῆς γῆς καὶ τὰ θηρία καὶ τὰ ἑρπετὰ καὶ τὰ πετεινὰ
τοῦ οὐρανοῦ. ⁷ ἤκουσα δὲ καὶ φωνῆς λεγούσης μοι Ἀναστὰς ⁷
Πέτρε θῦσον καὶ φάγε. ⁸ εἶπον δὲ Μηδαμῶς, κύριε, ὅτι κοινὸν ⁸
ἢ ἀκάθαρτον οὐδέποτε εἰσῆλθεν εἰς τὸ στόμα μου. ⁹ ἀπεκρίθη ⁹
δὲ φωνὴ ἐκ δευτέρου ἐκ τοῦ οὐρανοῦ Ἄ ὁ θεὸς ἐκαθάρισεν σὺν
μὴ κοῖνον. ¹⁰ τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐπὶ τρεῖς, καὶ ἀνεσπάσθη πάλιν ¹⁰
ἅπαντα εἰς τὸν οὐρανόν. ¹¹ καὶ ἰδὸν ἑξαντής τρεῖς ἄνδρες ἐπέ- ¹¹
στησαν ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἐν ἣ ἤμην, ἀπεσταλμένοι ἀπὸ Καισαρείας
^{10, 20.} πρὸς μέ. ¹² εἶπεν δὲ τὸ πνεῦμά μοι συνελθεῖν αὐτοῖς. ἦλθον ¹²
δὲ σὺν ἐμοὶ καὶ οἱ ἑξ ἀδελφοὶ οὗτοι, καὶ εἰσῆλθομεν εἰς τὸν οἶκον
τοῦ ἀνδρός. ¹³ ἀπήγγειλέν τε ἡμῖν πῶς εἶδεν τὸν ἄγγελον ἐν τῷ ¹³
^{10, 5, 32.} οἴκῳ αὐτοῦ σταθέντα καὶ εἰπόντα αὐτῷ Ἀπόστειλον εἰς Ἰόππην
καὶ μετάπεμψαι Σίμωνα τὸν ἐπικαλούμενον Πέτρον, ¹⁴ ὃς λαλήσει ¹⁴
ῥήματα πρὸς σὲ ἐν οἷς σωθήσῃ σὺ καὶ πᾶς ὁ οἶκός σου. ¹⁵ ἐν ¹⁵
^{10, 44.} τῷ ἄρξασθαί με λαλεῖν ἐπέπεσεν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπ' αὐ-
τοὺς ὡσπερ καὶ ἐφ' ἡμᾶς ἐν ἀρχῇ. ¹⁶ ἐμνήσθη δὲ τοῦ ῥήματος ¹⁶
^{1, 5.} κυρίου, ὡς ἔλεγεν Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι, ὑμεῖς δὲ βα-
πτισθήσεσθε ἐν πνεύματι ἁγίῳ. ¹⁷ εἰ οὖν τὴν ἴσῃν δωρεὰν ἔδωκεν ¹⁷

XI. 2. ὅτε δέ: καὶ ὅτε . . . Ἱεροσόλυμα 3. εἰσῆλθες post ἔχοντας
ρον 5. ἄχρῃς 7. δὲ καί: om καὶ 8. πᾶν κοινόν 9. ἀπεκρίθη δὲ μοι
10. πάλιν ἀνεσπάσθη 12. μοι τὸ πνεῦμα . . . αὐτοῖς μηδὲν διακρινόμενον
13. Ἰόππην ἄνδρας

- αὐτοῖς ὁ θεὸς ὡς καὶ ἡμῖν, πιστεύσασι ἐπὶ τὸν κύριον Ἰησοῦν
 18 Χριστόν, ἐγὼ δὲ τίς ἤμην δυνατὸς καλῶσαι τὸν θεόν; ¹⁸ ἀκού-
 σαντες δὲ ταῦτα ἠσύχασαν, καὶ ἐδόξαζον τὸν θεὸν λέγοντες Ἄρα
 γε καὶ τοῖς ἔθνεσιν ὁ θεὸς τὴν μετάνοιαν ἔδωκεν εἰς ζωὴν.
- 19 Οἱ μὲν οὖν διασπαρέντες ἀπὸ τῆς θλίψεως τῆς γενομένης ^{8, 1. 4.}
 ἐπὶ Στεφάνῳ διήλθον ἕως Φοινίκης καὶ Κύπρου καὶ Ἀντιοχείας,
 20 μηδενὶ λαλοῦντες τὸν λόγον εἰ μὴ μόνον Ἰουδαίοις. ²⁰ ἦσαν δέ
 τινες ἐξ αὐτῶν ἄνδρες Κύπριοι καὶ Κυρηναῖοι, οὔτινες ἐλθόντες
 εἰς Ἀντιόχειαν ἐλάλουν πρὸς τοὺς Ἕλληνας, εὐαγγελιζόμενοι τὸν
 21 κύριον Ἰησοῦν. ²¹ καὶ ἦν χεὶρ κυρίου μετ' αὐτῶν, πολὺς τε
 22 ἀριθμὸς ὁ πιστεύσας ἐπέστρεψεν ἐπὶ τὸν κύριον. ²² Ἠκούσθη δὲ
 ὁ λόγος εἰς τὰ ὄτα τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐν Ἱερουσαλὴμ περὶ αὐτῶν,
 23 καὶ ἐξαπέστειλαν Βαρνάβαν διελθεῖν ἕως Ἀντιοχείας. ²³ ὃς παρα-
 γερόμενος καὶ ἰδὼν τὴν χάριν τοῦ θεοῦ ἐχάρη, καὶ παρεκάλει
 24 πάντας τῇ προθέσει τῆς καρδίας προσμένειν τῷ κυρίῳ, ²⁴ ὅτι ἦν
 ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ πλήρης πνεύματος ἀγίου καὶ πίστεως. καὶ
 25 προσετέθη ὄχλος ἰκανὸς τῷ κυρίῳ. ²⁵ ἐξῆλθεν δὲ εἰς Ταρσὸν ^{9, 30.}
 26 ἀναζητῆσαι Σαῦλον, καὶ εὐρὼν ἤγαγεν εἰς Ἀντιόχειαν. ²⁶ ἐγένετο ^{Gal 2, 11.}
 δὲ αὐτοῖς καὶ ἐνιαυτὸν ὅλον συναχθῆναι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ δι-
 δάξαι ὄχλον ἰκανόν, χρηματίζου τε πρῶτον ἐν Ἀντιοχείᾳ τοὺς
 μαθητὰς Χριστιανούς.
- 27 Ἐν ταῦταις δὲ ταῖς ἡμέραις κατήλθον ἀπὸ Ἱεροσολύμων
 28 προφῆται εἰς Ἀντιόχειαν. ²⁸ ἀναστάς δὲ εἰς ἐξ αὐτῶν ὀνόματι ^{21, 10.}
 Ἄγαθος ἐσήμανεν διὰ τοῦ πνεύματος λιμὸν μεγάλην μέλλειν
 ἔσεσθαι ἐφ' ὅλην τὴν οἰκουμένην· ἥτις καὶ ἐγένετο ἐπὶ Κλαυδίῳ.
 29 ²⁹ τῶν δὲ μαθητῶν καθὼς εὐπορεῖτό τις, ὥρισαν ἕκαστος αὐτῶν
 εἰς διακονίαν πέμψαι τοῖς κατοικοῦσιν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ἀδελφοῖς·
 30 ³⁰ ὃ καὶ ἐποίησαν ἀποστείλαντες πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους διὰ
 χειρὸς Βαρνάβα καὶ Σαύλου. 12, 25.

XII.

Herodes Agrippa Jacobum occidit et Petrum in vincula conjicit.
 Petrus liberatus ab angelo pulsat fores domus Mariae. Herodes
 subito perit.

- 1 Κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν ἐπέβαλεν Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς
 2 τὰς χεῖρας κακῶσαι τινὰς τῶν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας. ² ἀνεῖλεν δὲ
 3 Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννου μαχαίρᾳ. ³ ἰδὼν δὲ ὅτι ἀρεστόν
 ἐστὶν τοῖς Ἰουδαίοις, προσέθετο συλλαβεῖν καὶ Πέτρον, ἦσαν δὲ
 4 ἡμέραι τῶν ἀζύμων, ⁴ ὃν καὶ πιάσας ἔθετο εἰς φυλακὴν, παρα-

20. εἰσελθόντες... Ἑλληνιστὰς 21. om ὁ 22. ἐν Ἱεροσολύμοις 25. εἰς
 Ταρσὸν ὁ Βαρνάβας... εὐρὼν αὐτόν 26. αὐτοῖς; αὐτούς... om καὶ
 prius 28. μεγάλην; μέγαν... ἥτις; ὅστις... Κλαυδίῳ Καίσαρος
 29. ἠὺπορεῖτο

XII. 3. ἰδὼν δέ: καὶ ἰδὼν

δὸς τέσσαρσιν τετραδίοις στρατιωτῶν φυλάσσειν αὐτόν, βουλό-
 μενος μετὰ τὸ πάσχα ἀναγαγεῖν αὐτὸν τῷ λαῷ. ⁵ ὁ μὲν οὖν ⁵
 Πέτρος ἐτήρειτο ἐν τῇ φυλακῇ· προσεσχῆ δὲ ἦν ἐκτενὴς γινομένη
 ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας πρὸς τὸν θεὸν περὶ αὐτοῦ. ⁶ ὅτε δὲ ἤμελλεν ⁶
 προαγαγεῖν αὐτὸν ὁ Ἡρώδης, τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ ἦν ὁ Πέτρος κοι-
 μώμενος μεταξὺ δύο στρατιωτῶν, δεδεμένος ἀλύσειν δυσίν, φύ-
 λακὲς τε πρὸ τῆς θύρας ἐτήρουν τὴν φυλακὴν. ⁷ καὶ ἰδοὺ ἄγ- ⁷
 γελος κυρίου ἐπέστη, καὶ φῶς ἔλαμψεν ἐν τῷ οἰκήματι· πατάξας
 δὲ τὴν πλευρὰν τοῦ Πέτρου ἤγειρεν αὐτὸν λέγων Ἀνάστα ἐν ⁸
 τάχει. καὶ ἐξέπεσαν αὐτοῦ αἱ ἀλύσεις ἐκ τῶν χειρῶν. ⁸ εἶπέν ⁸
 τε ὁ ἄγγελος πρὸς αὐτόν Ζῶσαι καὶ ὑπόδησαι τὰ σανδάλιά σου.
 ἐποίησεν δὲ οὕτως. καὶ λέγει αὐτῷ Περιβαλοῦ τὸ ἱμάτιόν σου
 καὶ ἀκολούθει μοι. ⁹ καὶ ἐξελθὼν ἠκολούθει, καὶ οὐκ ἤδει ὅτι ⁹
 ἀληθὲς ἔστιν τὸ γινόμενον ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου, ἐδόκει δὲ ὄραμα
 βλέπειν. ¹⁰ διελθόντες δὲ πρώτην φυλακὴν καὶ δευτέραν ἦλθαν ¹⁰
 ἐπὶ τὴν πύλην τὴν σιδηρᾶν τὴν φέρουσαν εἰς τὴν πόλιν, ἧτις ἀν-
 τομάτη ἠνοίγη αὐτοῖς, καὶ ἐξελθόντες προῆλθον ῥύμην μίαν, καὶ
 εὐθέως ἀπέστη ὁ ἄγγελος ἀπ' αὐτοῦ. ¹¹ καὶ ὁ Πέτρος ἐν ἑαυτῷ ¹¹
 γενόμενος εἶπεν Νῦν οἶδα ἀληθῶς ὅτι ἐξαπέστειλεν κύριος τὸν
 ἄγγελον αὐτοῦ καὶ ἐξείλατό με ἐκ χειρὸς Ἡρώδου καὶ πάσης τῆς
 προσδοκίας τοῦ λαοῦ τῶν Ἰουδαίων. ¹² συνιδὼν τε ἦλθεν ἐπὶ ¹²
 τὴν οἰκίαν τῆς Μαρίας τῆς μητρὸς Ἰωάννου τοῦ ἐπικαλουμένου
 Μάρκου, οὓ ἦσαν ἱκανοὶ συνηθροισμένοι καὶ προσεσχόμενοι.
¹³ κρούσαντος δὲ αὐτοῦ τὴν θύραν τοῦ πυλῶνος προσῆλθεν παι- ¹³
 δίσκη ὑπακοῦσαι, ὀνόματι Ῥόδη, ¹⁴ καὶ ἐπιγνοῦσα τὴν φωνὴν ¹⁴
 τοῦ Πέτρου ἀπὸ τῆς χαρᾶς οὐκ ἠνοιξεν τὸν πυλῶνα, εἰσδρα-
 μούσα δὲ ἀπήγγειλεν ἐστάναι τὸν Πέτρον πρὸ τοῦ πυλῶνος. ¹⁵ οἱ ¹⁵
 δὲ πρὸς αὐτὴν εἶπαν Μαίνη. ἡ δὲ δυσχρηζέτο οὕτως ἔχειν. οἱ
 δὲ ἔλεγον Ὁ ἄγγελός ἐστιν αὐτοῦ. ¹⁶ ὁ δὲ Πέτρος ἐπέμενε ¹⁶
 κρούων· ἀνοίξαντες δὲ εἶδαν αὐτὸν καὶ ἐξέστησαν. ¹⁷ κατασείσας ¹⁷
 δὲ αὐτοῖς τῇ χειρὶ σιγᾶν διηγήσατο πῶς ὁ κύριος αὐτὸν ἐξῆγαγεν
 ἐκ τῆς φυλακῆς, εἶπέν τε Ἀπαγγεῖλατε Ἰακώβῳ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς
 ταῦτα. καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη εἰς ἕτερον τόπον. ¹⁸ Γενομένης ¹⁸
 δὲ ἡμέρας ἦν τάραχος οὐκ ὀλίγος ἐν τοῖς στρατιώταις, τί ἄρα ὁ
 Πέτρος ἐγένετο. ¹⁹ Ἡρώδης δὲ ἐπιζητήσας αὐτὸν καὶ μὴ εὐρῶν, ¹⁹
 ἀνακρίνας τοὺς φύλακας ἐκέλευσεν ἀπαχθῆναι, καὶ κατελθὼν
 ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Καισάρειαν διέτριβεν. ²⁰ ἦν δὲ θυμο- ²⁰
 μαχῶν Τυρίοις καὶ Σιδωνίοις· ὁμοθυμαδὸν δὲ παρῆσαν πρὸς αὐ-
 τόν, καὶ πείσαντες Βλάστον τὸν ἐπὶ τοῦ κοιτῶνος τοῦ βασιλέως

5. περί: ὑπέρ 6. ἔμελλεν αὐτὸν προάγειν 7. ἐξέπεσον 8. Περιζω-
 σαι ... οὕτω 9. ἠκολούθει αὐτῷ ... ὑπό: διά 10. ἦλθον ... ἠνοίχθη
 11. γενόμενος ἐν ἑαυτῷ ... ἐξείλετο 12. τῆς Μαρίας: om τῆς 13. αὐ-
 τοῦ: τοῦ Πέτρου 15. εἶπον ... αὐτοῦ ἐστιν 16. εἶδον 17. διηγήσατο
 αὐτοῖς ... τε: δέ 20. ἦν δὲ ὁ Ἡρώδης

ἤτοῦντο εἰρήνην διὰ τὸ τρέφεσθαι αὐτῶν τὴν χώραν ἀπὸ τῆς
 21 βασιλικῆς. ²¹ τακτῇ δὲ ἡμέρᾳ ὁ Ἡρώδης ἐνδυσάμενος ἐσθῆτα
 βασιλικὴν καὶ καθίσας ἐπὶ τοῦ βήματος ἐδημηγόρει πρὸς αὐ-
 22 τοὺς· ²² ὁ δὲ δῆμος ἐπεφώνει Θεοῦ φωνὴ καὶ οὐκ ἀνθρώπου.
 23 ²³ παραχρῆμα δὲ ἐπάταξεν αὐτὸν ἄγγελος κυρίου ἀνθ' ὧν οὐκ
 ἔδωκεν τὴν δόξαν τῷ Θεῷ, καὶ γενόμενος σκοληκόβρωτος ἐξέψυξεν.
 24 ²⁵ Ὁ δὲ λόγος τοῦ Θεοῦ ἠΐξανεν καὶ ἐπληθύνετο. ²⁵ Βαρνάβας, ^{6, 7.}
 25 βασις δὲ καὶ Σαῦλος ὑπέστρεψαν ἐξ Ἱερουσαλήμ, πληρώσαντες
 τὴν διακονίαν, συμπαραλαβόντες καὶ Ἰωάννην τὸν ἐπικληθέντα
 Μάρκον.

XIII.

Barnabae et Sauli iter ad exteros. Barjesus magus, Sergius Paulus
 proconsul. Oratio Pauli Antiochiae Pisidiae in synagoga. Barnabas
 et Paulus Judaeorum invidia urbe ejecti.

1 Ἦσαν δὲ ἐν Ἀντιοχείᾳ κατὰ τὴν οὔσαν ἐκκλησίαν προφῆται
 καὶ διδάσκαλοι ὃ τε Βαρνάβας καὶ Συμεὼν ὁ καλούμενος Νίγερ,
 καὶ Λούκιος ὁ Κυρηναῖος, Μαραῖν τε Ἡρώδου τοῦ τετραρχοῦ
 2 σύντροφος καὶ Σαῦλος. ² λειτουργούντων δὲ αὐτῶν τῷ κυρίῳ
 καὶ νηστευόντων εἶπεν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον Ἀφορίσατε δὴ μοι τὸν
 Βαρνάβαν καὶ Σαῦλον εἰς τὸ ἔργον ὃ προσέκλημαι αὐτούς.
 3 ³ τότε νηστεύσαντες καὶ προσευξάμενοι καὶ ἐπιθέντες τὰς χεῖρας
 4 αὐτοῖς ἀπέλυσαν. ⁴ αὐτοὶ μὲν οὖν ἐκπεμφθέντες ὑπὸ τοῦ ἁγίου
 πνεύματος κατήλθον εἰς τὴν Σελεύκειαν, ἐκεῖθὲν τε ἀπέπλευσαν
 5 εἰς τὴν Κύπρον, ⁵ καὶ γενόμενοι ἐν Σαλαμῖνι κατήγγελλον τὸν
 λόγον τοῦ Θεοῦ ἐν ταῖς συναγωγαῖς τῶν Ἰουδαίων· εἶχον δὲ καὶ
 6 Ἰωάννην ὑπηρέτην. ⁶ διελθόντες δὲ ὅλην τὴν νῆσον ἄχρι Πάφου
 7 εὑρον ἄνδρα τινὰ μάγον ψευδοπροφήτην Ἰουδαῖον, ᾧ ὄνομα Βα-
 7 ρησοῦς, ⁷ ὃς ἦν σὺν τῷ ἀνθυπάτῳ Σεργίῳ Παύλῳ, ἀνδρὶ συνετῷ.
 οὗτος προσκαλεσάμενος Βαρνάβαν καὶ Σαῦλον ἐπέζητησεν ἀκου-
 8 σαι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ· ⁸ ἀντίστατο δὲ αὐτοῖς Ἐλύμας ὁ μάγος,
 οὕτως γὰρ μεθερμηνεύεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ζητῶν διαστρέφαι
 9 τὸν ἀνθρώπου ἀπὸ τῆς πίστεως. ⁹ Σαῦλος δέ, ὁ καὶ Παῦλος,
 10 πλησθεὶς πνεύματος ἁγίου ἀτενίσας εἰς αὐτὸν ¹⁰ εἶπεν Ὡ πλήρης
 παντὸς δόλου καὶ πάσης ῥαδιουργίας, υἱὲ διαβόλου, ἐχθρὲ πάσης
 11 ¹¹ καὶ νῦν ἰδοὺ χεὶρ κυρίου ἐπὶ σέ, καὶ ἔση τυφλὸς μὴ βλέπων
 τὸν ἥλιον ἄχρι καιροῦ. παραχρῆμα δὲ ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτὸν ἀγλὺς
 12 καὶ σκότος, καὶ περιάγων ἐζῆτει χειραγωγούς. ¹² τότε ἰδὼν ὁ
 ἀνθύπατος τὸ γεγονός ἐπίστευσεν, ἐκκλησούμενος ἐπὶ τῇ διδαχῇ
 τοῦ κυρίου.

XIII. 1. Ἦσαν δὲ τινες 2. τὸν τε Βαρν. καὶ τὸν Σαῦλον 4. αὐτοῖς
 οὔτοι . . . τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου 6. om ὅλην et ἄνδρα 8. οὕτω 9. καὶ
 ἀτενίσας 11. τοῦ κυρίου

Αναχθέντες δὲ ἀπὸ τῆς Πάφου οἱ περὶ Παῦλον ἦλθον εἰς 13
 15, 36. Πέργην τῆς Παμφυλίας· Ἰωάννης δὲ ἀποχωρήσας ἀπ' αὐτῶν
 ὑπέστρεψεν εἰς Ἱερουσόλυμα. 14 αὐτοὶ δὲ διελθόντες ἀπὸ τῆς 14
 Πέργης παρεγένοντο εἰς Ἀντιόχειαν τῆς Πισιδίας, καὶ εἰσελθόν-
 τες εἰς τὴν συναγωγὴν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων ἐκάθισαν. 15 μετὰ 15
 δὲ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν ἀπέστειλαν οἱ
 ἀρχισυνάγωγοι πρὸς αὐτοὺς λέγοντες Ἄνδρες ἀδελφοί, εἰ ἔστιν
 λόγος ἐν ὑμῖν παρακλήσεως πρὸς τὸν λαόν, λέγετε. 16 ἀναστὰς 16
 δὲ Παῦλος καὶ κατασείσας τῇ χειρὶ εἶπεν Ἄνδρες Ἰσραηλίται
 7, 2 ss. καὶ οἱ φοβούμενοι τὸν Θεόν, ἀκούσατε. 17 ὁ Θεὸς τοῦ λαοῦ τοῦ-
 του ἐξελέξατο τοὺς πατέρας ἡμῶν, καὶ τὸν λαὸν ὕψωσεν ἐν τῇ
 *Ex 6, 1. παροικίᾳ ἐν γῆ Αἴγυπτῳ, καὶ μετὰ βραχίονος ὑψηλοῦ ἐξήγαγεν
 7, 36.
 *Dt 1, 31. αὐτοὺς ἐξ αὐτῆς, 18 καὶ ὡς τεσσαρακονταετῆ χρόνον ἐτροποφό- 18
 *Dt 7, 1.
 *Jos 14, 1. ρησεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ, 19 καὶ καθελῶν ἔθνη ἐπτά ἐν γῆ 19
 Χαναὰν κατεκληρονόμησεν αὐτοῖς τὴν γῆν αὐτῶν· 20 καὶ μετὰ 20
 ταῦτα ὡς ἔτεσιν τετρακοσίοις καὶ πενήκοντα ἔδωκεν κριτὰς ἕως
 *1 Sam
 8, 5, 10,
 21, 16, 1. Σαμουὴλ τοῦ προφήτου. 21 κἀκεῖθεν ἠτήσαντο βασιλέα, καὶ ἔδωκεν 21
 αὐτοῖς ὁ Θεὸς τὸν Σαοὺλ υἱὸν Κίς, ἄνδρα ἐκ φυλῆς Βενιαμίν,
 ἔτη τεσσεράκοντα· 22 καὶ μεταστῆσας αὐτὸν ἤγειρεν τὸν Δαυὶδ 22
 *Ps 89,
 21. αὐτοῖς εἰς βασιλέα, ᾧ καὶ εἶπεν μαρτυρήσας Ἐνθρον Δαυὶδ τὸν
 τοῦ Ἰεσσαί, ἄνδρα κατὰ τὴν καρδίαν μου, ὃς ποιήσει πάντα τὰ
 θελήματά μου. 23 τούτου ὁ Θεὸς ἀπὸ τοῦ σπέρματος κατ' ἐπαγ- 23
 γελίαν ἤγαγεν τῷ Ἰσραὴλ σωτῆρα Ἰησοῦν, 24 προκηρῦξαντος 24
 Lc 3, 3. Ἰωάννου πρὸ προσώπου τῆς εἰσόδου αὐτοῦ βάπτισμα μετανοίας
 παντὶ τῷ λαῷ Ἰσραὴλ. 25 ὡς δὲ ἐπλήρου Ἰωάννης τὸν δρόμον, 25
 Lc 3,
 15, 16.
 Jo 1, 27.
 pp. μετ' ἐμὲ οὐδ' οὐκ εἰμὶ ἄξιος τὸ ὑπόδημα τῶν ποδῶν λῦσαι.
 26 ἄνδρες ἀδελφοί, υἱοὶ γένους Ἀβραὰμ καὶ οἱ ἐν ὑμῖν φοβού- 26
 μνοι τὸν Θεόν, ὑμῖν ὁ λόγος τῆς σωτηρίας ταύτης ἐξαπεστάλη.
 27 οἱ γὰρ κατοικοῦντες ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτῶν 27
 τοῦτου ἀγροῦσαντες καὶ τὰς φωνὰς τῶν προφητῶν τὰς κατὰ
 πᾶν σάββατον ἀναγινωσκομένας κρίναντες ἐπλήρωσαν, 28 καὶ 28
 Lc 23, 23. μηδεμίαν αἰτίαν θανάτου εὑρόντες ἠτήσαντο Πιλάτον ἀναιρεθῆ-
 ναι αὐτόν· 29 ὡς δὲ ἐτέλεσαν πάντα τὰ περὶ αὐτοῦ γεγραμμένα, 29
 Lc 23, 53. καθελόντες ἀπὸ τοῦ ξύλου ἔθηκαν εἰς μνημεῖον. 30 ὁ δὲ Θεὸς 30
 ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, 31 ὃς ὤφθη ἐπὶ ἡμέρας πλείους τοῖς 31
 1, 3.
 10, 40 s. συναναβάσιν αὐτῷ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας εἰς Ἱερουσαλὴμ, οὔτινες
 νῦν εἰσὶν μάρτυρες αὐτοῦ πρὸς τὸν λαόν. 32 καὶ ἡμεῖς ὑμᾶς 32
 εὐαγγελίζομεθα τὴν πρὸς τοὺς πατέρας ἐπαγγελίαν γενομένην,
 ὅτι ταύτην ὁ Θεὸς ἐκπεπλήρωκεν τοῖς τέκνοις αὐτῶν ἡμῖν ἀναστή-

13. τὸν Παῦλον 17. τούτου Ἰσραὴλ 18. τεσσαρακονταετῆ 19. κατε-
 κληροδότησεν 21. τεσσαράκοντα 22. αὐτοῖς τὸν Δαυὶδ 23. ἤγαγεν·
 ἤγειρε 25. ὁ Ἰωάννης... Τίνα με ὑπονοεῖτε εἶναι; οὐκ 26. ἀπεστάλη
 29. ἅπαντα 31. om νῦν

33 σας Ἰησοῦν, 33 ὡς καὶ ἐν τῷ πρώτῳ ψαλμῷ γέγραπται Υἱὸς *Ps 2, 7.
 34 μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε. 34 ὅτι δὲ ἀνέστησεν αὐτὸν Heb 1, 5.
 ἐκ νεκρῶν μηκέτι μέλλοντα ὑποστρέφειν εἰς διαφθοράν, οὕτως
 35 εἶρηκεν ὅτι δώσω ὑμῖν τὰ ὅσια Δαυὶδ τὰ πιστά. 35 διὸ καὶ ἐν *Es 55, 3.
 36 ἑτέρῳ λέγει Οὐ δώσεις τὸν ὄσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν. 36 Δαυὶδ *Ps 16, 10.
 μὲν γὰρ ἰδίᾳ γενεᾷ ὑπηρετήσας τῇ τοῦ θεοῦ βουλῇ ἐκοιμήθη καὶ Act 2, 27 ss.
 37 προσετέθη πρὸς τοὺς πατέρας αὐτοῦ καὶ εἶδεν διαφθοράν. 37 ὃν
 38 δὲ ὁ θεὸς ἤγειρεν, οὐκ εἶδεν διαφθοράν. 38 γνωστὸν οὖν ἔστω
 ὑμῖν, ἄνδρες ἀδελφοί, ὅτι διὰ τούτου ὑμῖν ἄφεςις ἁμαρτιῶν κα-
 39 ταγγέλλεται, 39 καὶ ἀπὸ πάντων ὧν οὐκ ἠδυνήθητε ἐν νόμῳ
 Μωυσέως δικαιωθῆναι, ἐν τούτῳ πᾶς ὁ πιστεύων δικαιούται. Ro 8, 3.
 40 40 βλέπετε οὖν μὴ ἐπέλθῃ ἐφ' ὑμᾶς τὸ εἰρημένον ἐν τοῖς προφη-
 41 ταις 41 Ἴδετε, οἱ καταφρονηταί, καὶ θαυμάσατε καὶ ἀφανίσθητε, *Hab 1, 5.
 ὅτι ἔργον ἐργάζομαι ἐγὼ ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν, ἔργον ὃ οὐ μὴ
 πιστεύσητε εἰάν τις ἐκδιηγῆται ὑμῖν.
 42 Ἐξίόντων δὲ αὐτῶν παρεκάλουν εἰς τὸ μεταξὺ σάββατον λα-
 43 ληθῆναι αὐτοῖς τὰ ῥήματα ταῦτα. 43 λυθείσης δὲ τῆς συναγωγῆς
 ἠκολούθησαν πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν σεβομένων προσηλύ-
 των τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Βαρνάβᾳ, οἵτινες προσλαλοῦντες ἔπειθον
 44 αὐτοὺς προσμένειν τῇ χάριτι τοῦ θεοῦ. 44 τῷ τε ἐχομένῳ σαβ-
 βάτῳ σχεδὸν πᾶσα ἡ πόλις συνήχθη ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ κυ-
 45 ρίου. 45 ἰδόντες δὲ οἱ Ἰουδαῖοι τοὺς ὄχλους ἐπλήσθησαν ζήλου,
 καὶ ἀντέλεγον τοῖς ὑπὸ τοῦ Παύλου λεγομένοις ἀντιλέγοντες καὶ
 46 βλασφημοῦντες. 46 παρόρησιασάμενοί τε ὁ Παῦλος καὶ ὁ Βαρνά-
 βας εἶπαν Ἑμῖν ἦν ἀναγκαῖον πρῶτον λαληθῆναι τὸν λόγον τοῦ
 θεοῦ· ἐπειδὴ δὲ ἀπωθεῖσθε αὐτὸν καὶ οὐκ ἀξίους κρίνετε ἑαυ-
 47 τοὺς τῆς αἰωνίου ζωῆς, ἰδοὺ στρεφόμεθα εἰς τὰ ἔθνη. 47 οὕτως
 γὰρ ἐντέταλται ἡμῖν ὁ κύριος Τέθεικά σε εἰς φῶς ἐθνῶν τοῦ *Es 49, 6.
 48 εἶναί σε εἰς σωτηρίαν ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς. 48 ἀκούοντα δὲ τὰ Lc 2, 32.
 ἔθνη ἔκαιρον καὶ ἐδόξαζον τὸν λόγον τοῦ κυρίου, καὶ ἐπίστευσαν
 49 ὅσοι ἦσαν τεταγμένοι εἰς ζωὴν αἰώνιον· 49 διεφέρετο δὲ ὁ λόγος
 50 τοῦ κυρίου δι' ὅλης τῆς χώρας. 50 οἱ δὲ Ἰουδαῖοι παρώτρυναν
 τὰς σεβομένας γυναῖκας τὰς εὐσχήμονας καὶ τοὺς πρώτους τῆς
 πόλεως καὶ ἐπήγειραν διωγμὸν ἐπὶ τὸν Παῦλον καὶ Βαρνάβαν,
 51 καὶ ἐξέβαλον αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ὀρίων αὐτῶν. 51 οἱ δὲ ἐκτιναξάμε-
 52 νοι τὸν κοριοτὸν τῶν ποδῶν ἐπ' αὐτοὺς ἦλθον εἰς Ἰκόνιον, 52 οἱ Lc 9, 5.
 τε μαθηταὶ ἐπληροῦντο χαρᾶς καὶ πνεύματος ἁγίου.

33. πρώτῳ ψαλμῷ: ψαλμῷ τῷ δευτέρῳ 39. ἐν τῷ νόμῳ 41. ἐγὼ ἐργάζομαι... ὁ: ᾧ 42. αὐτῶν: ἐκ τῆς συναγωγῆς τῶν Ἰουδαίων... παρεκάλουν τὰ ἔθνη 43. προσλαλοῦντες αὐτοῖς... ἐπιμένειν 44. τῷ δὲ ἐχομένῳ... κυρίου: θεοῦ 46. τε: δὲ... εἶπον 47. οὕτω 50. γυναῖκας καὶ τὰς... τὸν Βαρνάβαν 51. τῶν ποδῶν αὐτῶν 52. τε: δὲ

XIV.

Barnabas et Paulus Iconio pulsi. Lystrae pro Diis habentur, sed a Judaeis fere lapidati iter per Asiam pergunt redeuntque Antiochiam Syriae.

Ἐγένετο δὲ ἐν Ἰκονίῳ κατὰ τὸ αὐτὸ εἰσελθεῖν αὐτοὺς εἰς 1
τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων καὶ λαλῆσαι οὕτως ὥστε πιστεῦσαι
Ἰουδαίων τε καὶ Ἑλλήνων πολὺν πλῆθος. ² οἱ δὲ ἀπειθήσαντες 2
Ἰουδαῖοι ἐπήγειραν καὶ ἐκάκωσαν τὰς ψυχὰς τῶν ἐθνῶν κατὰ
τῶν ἀδελφῶν. ³ ἰκανὸν μὲν οὖν χρόνον διέτριψαν παρόρησιαζόμενοι 3
5, 12. ἐπὶ τῷ κυρίῳ τῷ μαρτυροῦντι τῷ λόγῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ, δι-
δόντι σημεῖα καὶ τέρατα γίνεσθαι διὰ τῶν χειρῶν αὐτῶν. ⁴ ἐσχίσθη 4
δὲ τὸ πλῆθος τῆς πόλεως, καὶ οἱ μὲν ἦσαν σὺν τοῖς Ἰουδαίοις,
οἱ δὲ σὺν τοῖς ἀποστόλοις. ⁵ ὡς δὲ ἐγένετο ὄρμη τῶν ἐθνῶν τε 5
καὶ Ἰουδαίων σὺν τοῖς ἄρχουσιν αὐτῶν ὑβρίσαι καὶ λιθοβολῆσαι
αὐτούς, ⁶ συνιδόντες κατέφυγον εἰς τὰς πόλεις τῆς Λυκαονίας 6
Λύστραν καὶ Δέρβην καὶ τὴν περιχώρον. ⁷ κακεῖ ἦσαν εὐαγγε- 7
λιζόμενοι.

Καί τις ἀνὴρ ἐν Λύστροις ἀδύνατος τοῖς ποσὶν ἐκάθητο, 8
χωλὸς ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ, ὃς οὐδέποτε περιεπάτησεν. ⁹ οὐ- 9
τος ἤκουσεν τοῦ Παύλου λαλοῦντος, ὃς ἀτενίσας αὐτῷ καὶ ἰδὼν
ὅτι ἔχει πίστιν τοῦ σωθῆναι, ¹⁰ εἶπεν μεγάλη τῇ φωνῇ Ἀνάστηθι 10
ἐπὶ τοὺς πόδας σου ὀρθός. καὶ ἤλατο, καὶ περιεπάτει. ¹¹ οἱ τε 11
ὄχλοι ἰδόντες ὃ ἐποίησεν Παῦλος ἐπῆραν τὴν φωνὴν αὐτῶν Λυ-
καονιστῶν λέγοντες Οἱ θεοὶ ὁμοιωθέντες ἀνθρώποις κατέβησαν
πρὸς ἡμᾶς, ¹² ἐκάλουν τε τὸν Βαρνάβαν Δία, τὸν δὲ Παῦλον 12
Ἑρμῆν, ἐπειδὴ αὐτὸς ἦν ὁ ἡγούμενος τοῦ λόγου. ¹³ ὃ τε ἱερεὺς 13
τοῦ Διὸς τοῦ ὄντος πρὸ τῆς πόλεως, ταύρους καὶ στέμματα ἐπὶ
τοὺς πυλῶνας ἐνέγκας, σὺν τοῖς ὄχλοις ἤθελεν θύειν. ¹⁴ ἀκού- 14
σαντες δὲ οἱ ἀπόστολοι Βαρνάβας καὶ Παῦλος, διαρρήξαντες τὰ
ἱμάτια αὐτῶν ἐξεπήδησαν εἰς τὸν ὄχλον, κράζοντες ¹⁵ καὶ λέ- 15
4, 24. γοντες Ἄνδρες, τί ταῦτα ποιεῖτε; καὶ ἡμεῖς ὁμοιοπαθεῖς ἐσμὲν
ὑμῖν ἄνθρωποι, εὐαγγελιζόμενοι ὑμᾶς ἀπὸ τούτων τῶν ματαίων
ἐπιστρέφειν ἐπὶ θεὸν ζῶντα, ὃς ἐποίησεν τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν
γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς, ¹⁶ ὃς ἐν ταῖς 16
17, 24 ss. παρωχημέναις γενεαῖς εἶασεν πάντα τὰ ἔθνη πορεύεσθαι ταῖς
ὁδοῖς αὐτῶν. ¹⁷ καίτοιγε οὐκ ἀμάρτυρον ἑατὸν ἀφήκεν ἀγα- 17
θουργῶν, οὐρανόθεν ὑετοὺς διδοὺς καὶ καιροὺς καρποφόρους,
ἐμπιπλῶν τροφῆς καὶ εὐφροσύνης τὰς καρδίας ὑμῶν. ¹⁸ καὶ 18

XIV. 2. ἀπειθοῦντες 3. καὶ δίδοντι 8. αὐτοῦ: add ὑπάρχων ...
5^ο περιπεπατήκει, 5 περιπεπατήκει 9. ἤκουε ... πίστιν ἔχει 10. ἤλλετο
11. τε: δέ ... ὁ Παῦλος 12. τὸν μὲν Βαρνάβαν 13. ὃ τε: ὁ δέ ...
πόλεως αὐτῶν 14. εἰσεπήδησαν 15. τὸν θεὸν τὸν ζῶντα 17. ἀγαθο-
ποιῶν ... οὐρανόθεν ἡμῖν ... ὑμῶν: ἡμῶν

ταῦτα λέγοντες μόλις κατέπανσαν τοὺς ὄχλους τοῦ μὴ θύνειν αὐτοῖς.

- 19 Ἐπῆλθαν δὲ ἀπὸ Ἀντιοχείας καὶ Ἰκονίου Ἰουδαῖοι, καὶ πείσαντες τοὺς ὄχλους καὶ λιθάσαντες τὸν Παῦλον ἔσυραν ἔξω τῆς ² Co 11, 25.
 20 πόλεως, νομίσαντες αὐτὸν τεθνάναι. ²⁰ κυκλωσάντων δὲ τῶν μαθητῶν αὐτὸν ἀναστὰς εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν. καὶ τῇ ἐπαύριον
 21 ἐξῆλθεν σὺν τῷ Βαρνάβᾳ εἰς Λέρβην. ²¹ εὐαγγελιζόμενοι τε τὴν πόλιν ἐκείνην καὶ μαθητεύσαντες ἱκανοὺς ὑπέστρεψαν εἰς τὴν
 22 Ἀύστραν καὶ Ἰκόνιον καὶ Ἀντιόχειαν, ²² ἐπιστηροῖζοντες τὰς ψυχὰς τῶν μαθητῶν, παρακαλοῦντες ἐμμένειν τῇ πίστει, καὶ ὅτι διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ.
 23 ²³ χειροτονήσαντες δὲ αὐτοῖς κατ' ἐκκλησίαν πρεσβυτέρους, προσευξάμενοι μετὰ νηστειῶν παρέθεντο αὐτοὺς τῷ κυρίῳ εἰς ὃν πε-
 24 πιστεύκεισαν. ²⁴ καὶ διελθόντες τὴν Πισιδίαν ἦλθον εἰς τὴν
 25 Παμφυλίαν, ²⁵ καὶ λαλήσαντες ἐν Πέργῃ τὸν λόγον κατέβησαν
 26 εἰς Ἀττάλειαν, ²⁶ κάκειθεν ἀπέπλευσαν εἰς Ἀντιόχειαν, ὅθεν ἦσαν παραδεδομένοι τῇ χάριτι τοῦ θεοῦ εἰς τὸ ἔργον ὃ ἐπλήρωσαν.
 27 ²⁷ παραγενόμενοι δὲ καὶ συναγαγόντες τὴν ἐκκλησίαν, ἀνήγγελλον ὅσα ἐποίησεν ὁ θεὸς μετ' αὐτῶν καὶ ὅτι ἤνοιξεν τοῖς ἔθνεσιν θύ- 1 Co 16, 9.
 28 ραν πίστεως. ²⁸ διέτριβον δὲ χρόνον οὐκ ὀλίγον σὺν τοῖς μαθηταῖς.

XV.

Contentio Antiochensis de gentilium circumcisione. Paulus Hierosolymam legatur. Petrus et Jacobus. Decretum hierosolymitanum. Alterum Pauli ad exterōs iter apostolicum.

- 1 Καὶ τινες κατελθόντες ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας ἐδίδασκον τοὺς Gal 5, 2, 1.
 ἀδελφούς, ὅτι ἐὰν μὴ περιμηθῆτε τῷ ἔθει Μουσεώς, οὐ δύνασθε
 2 σωθῆναι. ² γενομένης δὲ στάσεως καὶ ζητήσεως οὐκ ὀλίγης τῷ 15, 7.
 Παύλῳ καὶ τῷ Βαρνάβᾳ πρὸς αὐτούς, ἔταξαν ἀναβαίνειν Παῦλον καὶ Βαρνάβαν καὶ τινὰς ἄλλους ἐξ αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀποστόλους καὶ πρεσβυτέρους εἰς Ἱερουσαλὴμ περὶ τοῦ ζητήματος τούτου.
 3 ³ οἱ μὲν οὖν προπεμφθέντες ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας διήρχοντο τὴν τε Φοινίκην καὶ Σαμάρειαν, ἐκδιηγούμενοι τὴν ἐπιστροφὴν τῶν
 4 ἔθνῶν, καὶ ἐποίουν χαρὰν μεγάλην πᾶσιν τοῖς ἀδελφοῖς. ⁴ παραγενόμενοι δὲ εἰς Ἱερουσαλὴμ ἀπεδέχθησαν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν πρεσβυτέρων, ἀνήγγελλάν τε ὅσα ὁ
 5 θεὸς ἐποίησεν μετ' αὐτῶν. ⁵ ἐξάνέστησαν δὲ τινες τῶν ἀπὸ τῆς αἰρέσεως τῶν Φαρισαίων πεπιστευκότες, λέγοντες ὅτι δεῖ περιτέμνειν αὐτοὺς παραγγέλλειν τε τηρεῖν τὸν νόμον Μουσεώς.

19. Ἐπῆλθον ... ἔσυρον 20. αὐτὸν τῶν μαθητῶν 21. εὐαγγελισάμενοι 23. πρεσβυτέρους κατ' ἐκκλησίαν 24. εἰς τὴν: om τὴν 27. ἀνήγγελλαν 28. διέτριβον δὲ ἐκεῖ

XV. 1. περιτέμνησθε 2. δέ: οὖν ... καὶ συζητήσεως 3. om τε 4. ἀπό: ὑπό

15, 2. *Συνήχθησαν τε οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἰδεῖν περὶ τοῦ λόγου τούτου.* 7 πολλῆς δὲ συζητήσεως γενομένης ἀναστὰς 7 Πέτρος εἶπεν πρὸς αὐτοὺς Ἄνδρες ἀδελφοί, ὑμεῖς ἐπίστασθε 10, 3 ss. ὅτι ἀφ' ἡμερῶν ἀρχαίων ἐν ὑμῖν ἐξελέξατο ὁ θεὸς διὰ τοῦ στόματός μου ἀκοῦσαι τὰ ἔθνη τὸν λόγον τοῦ εὐαγγελίου καὶ 11, 15. πιστεῦσαι. 8 καὶ ὁ καρδιογνώστης θεὸς ἐμαρτύρησεν αὐτοῖς δούς 8 τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον καθὼς καὶ ἡμῖν, 9 καὶ οὐθὲν διέκρινεν μεταξὺ 9 ἡμῶν τε καὶ αὐτῶν, τῇ πίστει καθάρισας τὰς καρδίας αὐτῶν. 10 νῦν οὖν τί πειράζετε τὸν θεόν, ἐπιθεῖναι ζυγὸν ἐπὶ τὸν τράχη- 10 λον τῶν μαθητῶν ὃν οὔτε οἱ πατέρες ἡμῶν οὔτε ἡμεῖς ἰσχύσαμεν βαστάσαι; 11 ἀλλὰ διὰ τῆς χάριτος τοῦ κυρίου Ἰησοῦ πιστεύομεν 11 σωθῆναι καθ' ὃν τρόπον κἀκεῖνοι. 12 ἐσίγησεν δὲ πᾶν τὸ πλῆθος, 12 καὶ ἤκουον Βαρνάβαν καὶ Παύλον ἐξηγουμένων ὅσα ἐποίησεν ὁ θεὸς σημεῖα καὶ τέρατα ἐν τοῖς ἔθνεσιν δι' αὐτῶν. 13 Μετὰ δὲ 13 2 Pe 1, 1. τὸ σιγῆσαι αὐτοὺς ἀπεκρίθη Ἰάκωβος λέγων Ἄνδρες ἀδελφοί, ἀκούσατέ μου. 14 Συμεὼν ἐξηγήσατο καθὼς πρῶτον ὁ θεὸς 14 ἐπεσκέψατο λαβεῖν ἐξ ἔθνῶν λαὸν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. 15 καὶ 15 * Am 9, 11. 12. 16 Μετὰ ταῦτα ἀναστρέψω καὶ ἀνοικοδομήσω τὴν σκηνὴν Δαυὶδ 16 τὴν πεπιτωκίαν καὶ τὰ κατεσκαμμένα αὐτῆς ἀνοικοδομήσω καὶ ἀνορθώσω αὐτήν, 17 ὅπως ἂν ἐκζητήσωσιν οἱ κατάλοιποι τῶν 17 ἀνθρώπων τὸν κύριον, καὶ πάντα τὰ ἔθνη ἐφ' οὓς ἐπικέκληται τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτούς, λέγει κύριος ὁ ποιῶν ταῦτα 18 γνωστὰ 18 ἀπ' αἰῶνος. 19 διὸ ἐγὼ κρίνω μὴ παρενοχλεῖν τοῖς ἀπὸ τῶν 19 ἔθνῶν ἐπιστρέφουσιν ἐπὶ τὸν θεόν, 20 ἀλλὰ ἐπιστεῖλαι αὐτοῖς τοῦ 20 ἀπέχεσθαι ἀπὸ τῶν ἀλισγημάτων τῶν εἰδώλων καὶ τῆς πορνείας καὶ τοῦ πνικτοῦ καὶ τοῦ αἵματος. 21 Μωυσῆς γὰρ ἐκ γενεῶν 21 ἀρχαίων κατὰ πόλιν τοὺς κηρύσσοντας αὐτὸν ἔχει ἐν ταῖς συναγωγαῖς κατὰ πᾶν σάββατον ἀναγινωσκόμενος.

Τότε ἔδοξεν τοῖς ἀποστόλοις καὶ τοῖς πρεσβυτέροις σὺν ὅλῃ 22 τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐκλεξαμένους ἄνδρας ἐξ αὐτῶν πέμψαι εἰς Ἀντιόχειαν σὺν τῷ Παύλῳ καὶ Βαρνάβῳ, Ἰούδαν τὸν καλούμενον Βαρσαββᾶν καὶ Σίλαν, ἄνδρας ἡγουμένους ἐν τοῖς ἀδελφοῖς, 23 γράψαντες 23 διὰ χειρὸς αὐτῶν Οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῖς κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν καὶ Συρίαν καὶ Κιλικίαν ἀδελφοῖς τοῖς ἐξ ἔθνῶν χαίρειν. 24 ἐπειδὴ ἠκούσαμεν ὅτι τινὲς 24 Gal 1, 7. ἐξ ἡμῶν ἐξεληθόντες ἐτάραξαν ὑμᾶς λόγοις ἀνασκευάζοντες τὰς ψυχὰς ὑμῶν, οἷς οὐ διεστείλαμεθα, 25 ἔδοξεν ἡμῖν γενομένοις 25 ὁμοθυμαδόν, ἐκλεξαμένους ἄνδρας πέμψαι πρὸς ὑμᾶς σὺν τοῖς

6. τε: δέ 7. συζητήσεως ... ὁ θεὸς ἐν ἡμῖν ἐξελέξατο 8. δούς: add αὐτοῖς 9. οὐθὲν: οὐδέν 11. τοῦ κυρίου: om τοῦ ... Ἰησοῦ Χριστοῦ 14. ἐπὶ τῷ ὀνόματι 17. ταῦτα: add πάντα 18. γνωστὰ ἀπ' αἰῶνος ἐστὶ τῷ θεῷ πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ 22. ἐπικαλούμενον Βαρσαββᾶν 23. αὐτῶν: add τάδε 24. ὑμῶν λέγοντες περιτμένεσθαι καὶ τηρεῖν τὸν νόμον

- 26 ἀγαπητοῖς ἡμῶν Βαρνάβαν καὶ Παύλῳ, ²⁶ ἀνθρώποις παραδεδο-
 κόσιν τὰς ψυχὰς αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ κυρίου ἡμῶν
 27 Ἰησοῦ Χριστοῦ. ²⁷ ἀπεστάλκαμεν οὖν Ἰούδαν καὶ Σίλαν, καὶ
 28 αὐτοὺς διὰ λόγου ἀπαγγέλλοντας τὰ αὐτά. ²⁸ ἔδοξεν γὰρ τῷ ^{5, 32.}
 ἀγίῳ πνεύματι καὶ ἡμῖν, μηδὲν πλέον ἐπιτίθεσθαι ὑμῖν βάρος ^{15, 10.}
 29 πλὴν τῶν ἐπάναγκες, ²⁹ ἀπέχεσθαι εἰδωλοθύτων καὶ αἵματος καὶ
 πνικτῶν καὶ πορνείας, ἐξ ὧν διατηροῦντες ἑαυτοὺς εὖ πράξετε. ^{1 Co 8,}
 ἔβρωσθε. ^{1 ss.}
- 30 Οἱ μὲν οὖν ἀπολυθέντες ἦλθον εἰς Ἀντιόχειαν, καὶ συναγα-
 31 γόντες τὸ πλῆθος ἐπέδωκαν τὴν ἐπιστολήν. ³¹ ἀναγρόντες δὲ
 32 ἐχάρησαν ἐπὶ τῇ παρακλήσει. ³² Ἰούδας τε καὶ Σίλας, καὶ αὐτοὶ
 προφήται ὄντες, διὰ λόγου πολλοῦ παρεκάλεσαν τοὺς ἀδελφοὺς
 33 καὶ ἐπεστήρισαν. ³³ ποιήσαντες δὲ χρόνον ἀπελύθησαν μετ' εὐρή-
 νης ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν πρὸς τοὺς ἀποστειλαντας αὐτούς.
- 35 Παῦλος δὲ καὶ Βαρνάβας διέτριβόν ἐν Ἀντιοχείᾳ, διδάσκοντες
 καὶ εὐαγγελιζόμενοι μετὰ καὶ ἐτέρων πολλῶν τὸν λόγον τοῦ κυρίου.
- 36 ³⁶ Μετὰ δὲ τινος ἡμέρας εἶπεν πρὸς Βαρνάβαν Παῦλος Ἐπι-
 στρέψαντες δὴ ἐπισκεψώμεθα τοὺς ἀδελφοὺς κατὰ πόλιν πᾶσαν
 37 ἐν αἷς καταγγείλαμεν τὸν λόγον τοῦ κυρίου, πῶς ἔχουσιν. ³⁷ Βαρ-
 νάβας δὲ ἐβουλεύσατο συμπαραλαβεῖν καὶ Ἰωάννην τὸν καλού-
 38 μενον Μάρκον. ³⁸ Παῦλος δὲ ἤξιον, τὸν ἀποστάντα ἀπ' αὐτῶν
 ἀπὸ Παμφυλίας καὶ μὴ συνελθόντα αὐτοῖς εἰς τὸ ἔργον, μὴ ^{13, 13.}
 39 συμπαραλαμβάνειν τοῦτον. ³⁹ ἐγένετο δὲ παροξυσμός, ὥστε ἀπο- ^{Gal 2, 13.}
 χωρισθῆναι αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων, τὸν τε Βαρνάβαν παραλαβόντα
 τὸν Μάρκον ἐκπεῦσαι εἰς Κύπρον.
- 40 Παῦλος δὲ ἐπιλεξάμενος Σίλαν ἐξῆλθεν παραδοθεὶς τῇ
 41 χάριτι τοῦ κυρίου ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, ⁴¹ διήρχετο δὲ τὴν Συρίαν
 καὶ Κιλικίαν ἐπιστηρίζων τὰς ἐκκλησίας.

XVI.

Timothei circumcisio. Paulus cum Sila et Timotheo profectus visione in Macedoniam vocatur. Lydia et ancilla fatidica. Paulus et Silas Philippis capti mirabiliter aperto carcere et custode baptizato honeste dimittuntur.

- 1 Κατήχησεν δὲ εἰς Λέβηθ καὶ Λύστραν. καὶ ἰδοὺ μαθητῆς
 τις ἦν ἐκεῖ ὀνόματι Τιμόθεος, υἱὸς γυναικὸς Ἰουδαίας πιστῆς
 2 πατρὸς δὲ Ἑλλήνος, ² ὃς ἐμαρτυρεῖτο ὑπὸ τῶν ἐν Λύστοις καὶ
 3 Ἰκονίῳ ἀδελφῶν. ³ τοῦτον ἠθέλησεν ὁ Παῦλος σὺν αὐτῷ ἐξελ-
 θεῖν, καὶ λαβὼν περιέτεμεν αὐτὸν διὰ τοὺς Ἰουδαίους τοὺς ὄντας

28. τῶν ἐπάναγκες τούτων 29. καὶ πνικτοῦ 32. τε: 5^e (non ε) δέ... ἐπεστήρισαν 33. ἀποστειλαντας αὐτούς: ἀποστόλους 34. Ἐδοξε δὲ τῷ Σίλᾳ ἐπιμεῖναι αὐτοῦ. 36. Παῦλος πρὸς Βαρνάβαν... τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν... πᾶσαν πόλιν 37. καὶ Ἰωάννην: τὸν Ἰωάννην 38. συμπαραλαβεῖν 39. δέ: οὖν 40. κυρίου: Θεοῦ

XVI. 1. γυναικὸς τινος

ἐν τοῖς τόποις ἐκείνοις· ἤδεισαν γὰρ ἅπαντες τὸν πατέρα αὐτοῦ ὅτι Ἕλληνα ὑπῆρχεν.

15, 20, 29. Ὡς δὲ διεπορεύοντο τὰς πόλεις, παρεδίδοσαν αὐτοῖς φυλάσσειν τὰ δόγματα τὰ κεκριμένα ὑπὸ τῶν ἀποστόλων καὶ πρεσβυτέρων τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις.

18, 23. Αἱ μὲν οὖν ἐκκλησίαι ἐστρεφεῦντο τῇ πίστει καὶ ἐπερίσσειον τῷ ἀριθμῷ καθ' ἡμέραν. ⁶ διελθόντες δὲ τὴν Φρυγίαν καὶ Γαλατικὴν χώραν, κωλυθέντες ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος λαλήσαι τὸν λόγον ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ⁷ ἐλθόντες κατὰ τὴν Μυσίαν ἐπέιραζον εἰς τὴν Βιθυνίαν πορευθῆναι, καὶ οὐκ εἶασεν αὐτοὺς τὸ πνεῦμα Ἰησοῦ· ⁸ παρελθόντες δὲ τὴν Μυσίαν κατέβησαν εἰς Τρωάδα. ⁹ καὶ ὄραμα διὰ τῆς νυκτὸς τῷ Παύλῳ ὤφθη, ἀνὴρ Μακεδῶν τις ἐστῶς παρακαλῶν αὐτὸν καὶ λέγων Διαβὰς εἰς Μακεδονίαν βοήθησον ἡμῖν. ¹⁰ ὡς δὲ τὸ ὄραμα εἶδεν, εὐθέως ἐζητήσαμεν ἐξελθεῖν εἰς τὴν Μακεδονίαν, συμβιβάζοντες ὅτι προσκέκληται ἡμᾶς ὁ κύριος εὐαγγελίσασθαι αὐτούς.

Ἀναχθέντες δὲ ἀπὸ τῆς Τρωάδος εὐθυδρομήσαμεν εἰς Σαμοθράκην, τῇ τε ἐπιουσίᾳ εἰς Νεάπολιν, ¹² ἐκειθὲν τε εἰς Φιλίππους, ἣτις ἐστὶν πρώτη τῆς μερίδος τῆς Μακεδονίας πόλις, κολώνεια. ἤμεν δὲ ἐν αὐτῇ τῇ πόλει διατριβόντες ἡμέρας τινάς. ¹³ τῇ τε ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων ἐξήλθομεν ἔξω τῆς πύλης παρὰ τὸν ποταμὸν οὗ ἐνομιζέτο προσεσχηγῆ εἶναι, καὶ καθίσαντες ἐλαλοῦμεν ταῖς συνελθούσαις γυναῖξιν. ¹⁴ καὶ τις γυνὴ ὀνόματι Λυδία, πορφυρόπωλις πόλεως Θυατείρων σεβομένη τὸν θεόν, ἤκουεν, ἧς ὁ κύριος διήνοιξεν τὴν καρδίαν προσέχειν τοῖς λαλουμένοις ὑπὸ τοῦ Παύλου. ¹⁵ ὡς δὲ ἐβαπτίσθη καὶ ὁ οἶκος αὐτῆς, παρέκάλεισε λέγουσα Εἰ κεκρίκατέ με πιστὴν τῷ κυρίῳ εἶναι, εἰσελθόντες εἰς τὸν οἶκόν μου μένατε· καὶ παρεβιάσατο ἡμᾶς.

Ἐγένετο δὲ πορευομένων ἡμῶν εἰς τὴν προσεσχηγὴν, παιδίσκην τινὰ ἔχουσαν πνεῦμα πύθωνα ὑπαντῆσαι ἡμῖν, ἣτις ἐργασίαν πολλὴν παρεῖχεν τοῖς κυρίοις αὐτῆς μαντευομένη. ¹⁷ αὕτη κατακολουθήσασα τῷ Παύλῳ καὶ ἡμῖν ἔκραζεν λέγουσα Οὗτοι οἱ ἄνθρωποι δοῦλοι τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου εἰσίν, οἵτινες καταγγέλλουσιν ὑμῖν ὁδὸν σωτηρίας. ¹⁸ τοῦτο δὲ ἐποίει ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. διαπονηθεὶς δὲ ὁ Παῦλος καὶ ἐπιστρέψας τῷ πνεύματι εἶπεν Παραγγέλλω σοι ἐν ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐξελθεῖν ἀπ' αὐτῆς· καὶ ἐξῆλθεν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ. ¹⁹ ἰδόντες δὲ οἱ κύριοι αὐτῆς ὅτι ἐξῆλθεν ἡ ἐλπίς τῆς ἐργασίας αὐτῶν, ἐπιλαβόμενοι τὸν Παῦλον καὶ Σίλαν εἰλκυσαν εἰς τὴν ἀγορὰν ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας, ²⁰ καὶ

4. παρεδίδουν ... τῶν πρεσβυτέρων ... Ἱερουσαλήμ 6. τὴν Γαλατικὴν 7. εἰς: κατὰ ... πορευέσθαι ... ὀμ' Ἰησοῦ 9. ὤφθη τῷ Παύλῳ· Ἀνὴρ τις ἦν Μακεδῶν ἐστῶς 11. δέ: οὖν 12. κολωνία ... ἐν ταύτῃ τῇ 13. πύλης: πόλεως 16. ὀμ τὴν ... πύθωνος ἀπαντῆσαι 17. ὑμῖν: ε (non se) ἡμῖν 18. ἐν τῷ ὀνόματι 19. τὸν Σίλαν

προσαγαγόντες αὐτοὺς τοῖς στρατηγοῖς εἶπαν Οὗτοι οἱ ἄνθρωποι
 21 ἔκταράσσουσιν ἡμῶν τὴν πόλιν, Ἰουδαῖοι ὑπάρχοντες, ^{17, 6.} 21 καὶ
 καταγγέλλουσιν ἔθνη ἃ οὐκ ἔξεστιν ἡμῖν παραδέχεσθαι οὐδὲ ποιεῖν
 22 Ῥωμαίοις οὖσιν. ^{21, 21.} 22 καὶ συνεπέστη ὁ ὄχλος κατ' αὐτῶν, καὶ οἱ ^{2 Co 11, 25.}
 στρατηγοὶ περιρῆξαντες αὐτῶν τὰ ἱμάτια ἐκέλευον ῥαβδίσειν,
 23 ²³ πολλὰς τε ἐπιθέντες αὐτοῖς πληγὰς ἔβαλον εἰς φυλακὴν,
 24 παραγγείλαντες τῷ δεσμοφύλακι ἀσφαλῶς τηρεῖν αὐτούς, ²⁴ ὡς
 παραγγελίαν τοιαύτην εἰληφῶς ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἑσωτέραν
 25 φυλακὴν καὶ τοὺς πόδας ἡσφαλίσατο αὐτῶν εἰς τὸ ξύλον. ²⁵ κατὰ
 δὲ τὸ μεσονύκτιον Παῦλος καὶ Σίλας προσευχόμενοι ὕμνον τὸν
 26 θεόν· ἐπηκροῶντο δὲ αὐτῶν οἱ δέσμοι. ²⁶ ἄφνω δὲ σεισμός
 ἐγένετο μέγας, ὥστε σαλευθῆναι τὰ θεμέλια τοῦ δεσμοτηρίου·
 ἠνεώχθησαν δὲ παραχοῆμα αἱ θύραι πᾶσαι, καὶ πάντων τὰ
 27 δεσμὰ ἀνέθη. ²⁷ ἔξυπνος δὲ γενόμενος ὁ δεσμοφύλαξ καὶ ἰδὼν
 ἀνεφγμένας τὰς θύρας τῆς φυλακῆς, σπασάμενος μάχαιραν
 ἤμελλεν ἐαυτὸν ἀναιρεῖν, νομίζων ἐκπεφευγέναι τοὺς δεσμίους.
 28 ²⁸ ἐφώνησεν δὲ φωνῇ μεγάλη ὁ Παῦλος λέγων Μηδὲν πράξεις
 29 σεαυτῷ κακόν· ἅπαντες γὰρ ἔσμεν ἐνθάδε. ²⁹ αἰτήσας δὲ φῶτα
 εἰσεπήδησεν, καὶ ἔντρομος γενόμενος προσέειπεν τῷ Παύλῳ καὶ
 30 Σίλα, ³⁰ καὶ προαγαγὼν αὐτοὺς ἔξω ἔφη Κύριοι, τί με δεῖ ποιεῖν
 31 ἵνα σωθῶ; ³¹ οἱ δὲ εἶπαν Πίστευσον ἐπὶ τὸν κύριον Ἰησοῦν, καὶ ^{Jo 3, 16. etc.}
 32 σωθήσῃ σὺ καὶ ὁ οἶκός σου. ³² καὶ ἐλάλησαν αὐτῷ τὸν λόγον
 33 τοῦ κυρίου σὺν πᾶσιν τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. ³³ καὶ παραλαβὼν
 αὐτοὺς ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τῆς νυκτὸς ἔλουσεν ἀπὸ τῶν πληγῶν,
 34 καὶ ἐβαπτίσθη αὐτὸς καὶ οἱ αὐτοῦ πάντες παραχοῆμα, ³⁴ ἀναγα-
 γὼν τε αὐτοὺς εἰς τὸν οἶκον παρεθήκεν τράπεζαν, καὶ ἠγαλλιᾶτο
 35 πανοικί πεπιστευκῶς τῷ θεῷ. ³⁵ Ἡμέρας δὲ γενομένης ἀπέστει-
 λαν οἱ στρατηγοὶ τοὺς ῥαβδούχους λέγοντες Ἀπόλυσον τοὺς ἀν-
 36 θρώπους ἐκείνους. ³⁶ ἀπήγγειλεν δὲ ὁ δεσμοφύλαξ τοὺς λόγους
 τούτους πρὸς τὸν Παῦλον, ὅτι ἀπέσταλκαν οἱ στρατηγοὶ ἵνα ^{Jac 2, 16.}
 37 ἀπολυθῆτε· νῦν οὖν ἐξελθόντες πορεύεσθε ἐν εἰρήνῃ. ³⁷ ὁ δὲ
 Παῦλος ἔφη πρὸς αὐτοὺς Δείραντες ἡμᾶς δημοσίᾳ ἀκατακρίτους,
 ἀνθρώπους Ῥωμαίους ὑπάρχοντας, ἔβαλαν εἰς φυλακὴν, καὶ
 νῦν λάθρα ἡμᾶς ἐκβάλλουσιν; οὐ γάρ, ἀλλὰ ἐλθόντες αὐτοὶ ἡμᾶς
 38 ἔξαγαγέτωσαν. ³⁸ ἀπήγγειλαν δὲ τοῖς στρατηγοῖς οἱ ῥαβδούχοι
 τὰ ῥήματα ταῦτα· ἐφοβήθησαν δὲ ἀκούσαντες ὅτι Ῥωμαῖοί εἰσιν,
 39 ³⁹ καὶ ἐλθόντες παρεκάλεισαν αὐτούς, καὶ ἔξαγαγόντες ἡρώτων
 40 ἀπελθεῖν ἀπὸ τῆς πόλεως. ⁴⁰ ἐξελθόντες δὲ ἐκ τῆς φυλακῆς
 εἰσῆλθον πρὸς τὴν Λυδίαν, καὶ ἰδόντες τοὺς ἀδελφοὺς παρεκά- ^{16, 14.}
 λεισαν αὐτούς, καὶ ἔξηλθον.

20. εἶπον 22. περιρῆξαντες 24. αὐτῶν ἡσφαλίσατο 26. ἀνεώχθησαν τε
 27. ἔμελλεν 29. τῷ Σίλα 31. εἶπον ... Ἰησοῦν Χριστόν 32. σὺν: καὶ
 34. οἶκον αὐτοῦ ... ἠγαλλιᾶσατο 36. ἀπεστάλασαν 37. ἔβαλον 38.
 ἀνήγγειλαν ... καὶ ἐφοβήθησαν ἀκ. 39. ἐξελθεῖν τῆς πόλεως 40. πρὸς: εἰς

XVII.

Tumultus propter Paulum Thessalonicae et Beroeae. Jason. Oratio Pauli in Areopago. Dionysius Areopagita.

Διοδεύσαντες δὲ τὴν Ἀμφίπολιν καὶ Ἀπολλωνίαν ἦλθον εἰς 1
 Θεσσαλονίκην, ὅπου ἦν ἡ συναγωγὴ τῶν Ἰουδαίων. 2 κατὰ δὲ τὸ 2
 εἰωθὸς τῷ Παύλῳ εἰσῆλθεν πρὸς αὐτούς, καὶ ἐπὶ σάββατα τρία
 διελέγετο αὐτοῖς ἀπὸ τῶν γραφῶν, 3 διανοίγων καὶ παρατιθέμενος 3
 ὅτι τὸν Χριστὸν ἔδει παθεῖν καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν, καὶ ὅτι 9, 22.
 οὗτός ἐστιν ὁ Χριστὸς Ἰησοῦς ὃν ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν. 4 καὶ 4
 τινες ἐξ αὐτῶν ἐπίσθησαν καὶ προσεκληρώθησαν τῷ Παύλῳ καὶ
 τῷ Σίλᾳ, τῶν τε σεβομένων Ἑλλήνων πλῆθος πολὺ, γυναικῶν τε
 τῶν πρώτων οὐκ ὀλίγαι. 5 προσλαβόμενοι δὲ οἱ Ἰουδαῖοι οἱ 5
 ἀπειθοῦντες τῶν ἀγοραίων ἄνδρας τινὰς πονηροὺς καὶ ὀχλοποιή-
 σαντες ἐθορύβουν τὴν πόλιν, ἐπιστάντες τε τῇ οἰκίᾳ Ἰάσονος
 ἐζήτησαν αὐτοὺς ἀγαγεῖν εἰς τὸν δῆμον· 6 μὴ εὐρόντες δὲ αὐτούς 6
 ἔσυραν τὸν Ἰάσονα καὶ τινὰς ἀδελφούς ἐπὶ τοὺς πολιτάρχας,
 βοῶντες ὅτι οἱ τὴν οἰκουμένην ἀναστατώσαντες οὗτοι καὶ ἐνθάδε
 παρέμειν, 7 οὓς ὑποδέδεκται Ἰάσων· καὶ οὗτοι πάντες ἀπέναντι 7
 τῶν δογμάτων Καίσαρος πράσσουσι, βασιλείᾳ λέγοντες ἕτερον
 εἶναι Ἰησοῦν. 8 ἐτάραξαν δὲ τὸν ὄχλον καὶ τοὺς πολιτάρχας 8
 ἀκούοντας ταῦτα, 9 καὶ λαβόντες τὸ ἱκανὸν παρὰ τοῦ Ἰάσονος 9
 καὶ τῶν λοιπῶν ἀπέλυσαν αὐτούς.

Οἱ δὲ ἀδελφοὶ εὐθέως διὰ τῆς νυκτὸς ἐξέπεμψαν τὸν τε 10
 Παῦλον καὶ τὸν Σίλαν εἰς Βέροιαν, οἵτινες παραγενόμενοι εἰς
 τὴν συναγωγὴν ἀπήσαν τῶν Ἰουδαίων· 11 οὗτοι δὲ ἦσαν εὐγε- 11
 νέστεροι τῶν ἐν Θεσσαλονίκη, οἵτινες ἐδέξαντο τὸν λόγον μετὰ
 πάσης προθυμίας, τὸ καθ' ἡμέραν ἀνακρίνοντες τὰς γραφάς, εἰ
 ἔχοι ταῦτα οὕτως. 12 πολλοὶ μὲν οὖν ἐξ αὐτῶν ἐπίστευσαν, καὶ 12
 τῶν Ἑλληνίδων γυναικῶν τῶν εὐσχημόνων καὶ ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγοι·
 13 ὡς δὲ ἔγνωσαν οἱ ἀπὸ τῆς Θεσσαλονίκης Ἰουδαῖοι ὅτι καὶ ἐν 13
 τῇ Βεροίᾳ κατηγγέλη ὑπὸ τοῦ Παύλου ὁ λόγος τοῦ θεοῦ, ἦλθον
 κάκει σαλεύοντες τοὺς ὄχλους. 14 εὐθέως δὲ τότε τὸν Παῦλον 14
 ἐξαπέστειλαν οἱ ἀδελφοὶ πορεύεσθαι ὡς ἐπὶ τὴν θάλασσαν·
 ὑπέμεινεν τε ὁ τε Σίλας καὶ ὁ Τιμόθεος ἐκεῖ. 15 οἱ δὲ καθιστά- 15
 νοντες τὸν Παῦλον ἤγαγον εἰς Ἀθηνῶν, καὶ λαβόντες ἐντολήν
 18, 5. πρὸς τὸν Σίλαν καὶ Τιμόθεον, ἵνα ὡς τάχιστα ἔλθωσιν πρὸς
 αὐτόν, ἐξήεσαν,

Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις ἐκδεχομένου αὐτοῦ τοῦ Παύλου, 16
 παρωξύνετο τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ, θεωροῦντος κατείδωλον

XII. 4. πολὺ πλῆθος 5. ζηλώσαντες δὲ οἱ ἀπειθοῦντες Ἰουδαῖοι
 καὶ προσλαβόμενοι τῶν ἀγοραίων τινὰς ἄνδρας 6. ἔσυρον 7. πράττουσι
 10. τῶν Ἰουδαίων ἀπήσαν 14. ὑπέμεινον δὲ ὁ τε 15. καθιστῶντες ...
 ἤγαγον αὐτόν 16. θεωροῦντι

17 οὖσαν τὴν πόλιν. ¹⁷ διελέγετο μὲν οὖν ἐν τῇ συναγωγῇ τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τοῖς σεβομένοις καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ κατὰ πᾶσαν ἡμέραν
 18 πρὸς τοὺς παρατυγχάνοντας. ¹⁸ τινὲς δὲ καὶ τῶν Ἐπικουρείων καὶ Στοικῶν φιλοσόφων συνέβαλλον αὐτῷ, καὶ τινες ἔλεγον Τί ἂν θέλοι ὁ σπερμολόγος οὗτος λέγειν; οἱ δὲ Ξένων δαιμονίων δοκεῖ καταγγελεὺς εἶναι, ὅτι τὸν Ἰησοῦν καὶ τὴν ἀνάστασιν εὐηγγελί
 19 ζετο. ¹⁹ ἐπιλαβόμενοί τε αὐτοῦ ἐπὶ τὸν Ἄρειον πάγον ἤγαγον, λέγοντες Δυνάμεθα γρῶναι τίς ἢ καινὴ αὕτη ἢ ὑπὸ σοῦ λαλου- Mc 1, 27.
 20 μένη διδαχῇ; ²⁰ ξενίζοντα γάρ τινα εἰσφέρεις εἰς τὰς ἀκοὰς ἡμῶν· βουλόμεθα οὖν γρῶναι τί ἂν θέλοι ταῦτα εἶναι. ²¹ Ἀθη-
 21 ναῖοι δὲ πάντες καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες ξένοι εἰς οὐδὲν ἕτερον 2, 12.
 22 ἠνυκαίρουν ἢ λέγειν τι ἢ ἀκούειν καινότερον. ²² Σταθεῖς δὲ ὁ Παῦλος ἐν μέσῳ τοῦ Ἀρείου πάγου ἔφη Ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
 23 κατὰ πάντα ὡς δεσπομονεστέρους ὑμᾶς θεωρῶ. ²³ διερχόμενος γὰρ καὶ ἀναθεωρῶν τὰ σεβάσματα ὑμῶν εὗρον καὶ βωμὸν ἐν ᾧ ἐπεγέγραπτο Ἀγνώστῳ Θεῷ. ὃ οὖν ἀγνοοῦντες εὐσεβεῖτε,
 24 τοῦτο ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν. ²⁴ ὁ Θεὸς ὁ ποιήσας τὸν κόσμον 14, 15.
 25 καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ, οὗτος οὐρανοῦ καὶ γῆς ὑπάρχων κύριος οὐκ ἐν χειροποιήτοις ναοῖς κατοικεῖ, ²⁵ οὐδὲ ὑπὸ χειρῶν ἀνθρω-
 26 πίνων θεραπεύεται προσδεόμενός τις, αὐτὸς διδούς πᾶσιν ζωὴν καὶ προὐχόν καὶ τὰ πάντα. ²⁶ ἐποίησέν τε ἐξ ἐνὸς αἵματος πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων κατοικεῖν ἐπὶ παντὸς προσώπου τῆς γῆς, ὀρίσας προστεταγμένους καιροὺς καὶ τὰς ὁροθεσίας τῆς κατοικίας αὐτῶν,
 27 ²⁷ ζητεῖν τὸν Θεόν, εἰ ἄρα γε ψηλαφήσειαν αὐτὸν καὶ εὗροιεν, *Es 55, 6.
 28 καὶ γε οὐ μακρὰν ἀπὸ ἐνὸς ἐκάστου ἡμῶν ὑπάρχοντα. ²⁸ ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν, ὡς καὶ τινες τῶν καθ' ὑμᾶς ποιητῶν εἰρήκασιν Τοῦ γὰρ καὶ γένος ἐσμέν. ²⁹ γένος οὖν ὑπάρχοντες τοῦ Θεοῦ οὐκ ὀφείλομεν νομίζειν, χρυσῷ ἢ ἀργύρῳ ἢ λίθῳ, χαράγματι τέχνης καὶ ἐνθυμήσεως ἀνθρώπου, τὸ θεῖον
 30 εἶναι ὅμοιον. ³⁰ τοὺς μὲν οὖν χρόνους τῆς ἀγνοίας ὑπεριδὼν ὁ 14, 16.
 31 Θεὸς τὰ νῦν παραγγέλλει τοῖς ἀνθρώποις, πάντας πανταχοῦ μετανοεῖν, ³¹ καθότι ἔστησεν ἡμέραν ἐν ἣ μέλλει κρίνειν τὴν οἰκουμένην ἐν δικαιοσύνῃ, ἐν ἀνδρὶ ᾧ ὤρισεν, πίστιν παρασχὼν
 32 πᾶσιν ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. ³² ἀκούσαντες δὲ ἀνάστασιν νεκρῶν, οἱ μὲν ἐχλεύαζον, οἱ δὲ εἶπαν Ἀκουσόμεθά σου περὶ τούτου
 33 ³⁴ καὶ πάλιν. ³³ οὕτως ὁ Παῦλος ἐξῆλθεν ἐκ μέσου αὐτῶν· ³⁴ τινὲς δὲ ἄνδρες κοληθέντες αὐτῷ ἐπίστευσαν, ἐν οἷς καὶ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης καὶ γυνὴ ὀνόματι Λάμαρις καὶ ἕτεροι σὺν αὐτοῖς.

18. om καὶ prius ... τῶν Στοικῶν ... αὐτοῖς εὐηγγελίζετο 21. εὐκαίρουν ... ἢ secundum: καὶ 23. ὄν οὖν ... τοῦτον ἐγὼ 24. κύριος ὑπάρχων 25. ἀνθρωπίνων: ἀνθρώπων ... καὶ τὰ: ε (non se) κατὰ 26. ἐπὶ πᾶν τὸ πρόσωπον ... προτεταγμένους 27. Θεόν: κύριον ... καὶ γε: καίτοιγε 30. πάντας: πᾶσι 31. καθότι: διότι 32. εἶπον ... πάλιν περὶ τούτου. ³³ Καὶ οὕτως

XVIII.

Pauli acta Corinthi. Aquila et Priscilla; Justus, Crispus; Gallio proconsul, Sosthenes. Paulus in itinere. Apollus Ephesi.

Μετὰ δὲ ταῦτα χωρισθεὶς ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἦλθεν εἰς Κόριν- 1
 θον. 2 καὶ εὗρών τινα Ἰουδαῖον ὀνόματι Ἀκύλαν, Ποντικὸν τῷ 2
 γένει, προσφάτως ἐλληνθότα ἀπὸ τῆς Ἰταλίας, καὶ Πρίσκιλλαν 3
 γυναῖκα αὐτοῦ, διὰ τὸ διατεταχέναι Κλαύδιον χωρίζεσθαι πάντας 3
 τοὺς Ἰουδαίους ἀπὸ τῆς Ῥώμης, προσῆλθεν αὐτοῖς, 3 καὶ διὰ 3
 τὸ ὁμότερον εἶναι ἔμενον παρ' αὐτοῖς καὶ ἠργάζετο· ἦσαν γὰρ 3
 σκηνοποιοὶ τῇ τέχνῃ. 4 διελέγετο δὲ ἐν τῇ συναγωγῇ κατὰ πᾶν 4
 σάββατον, ἔπειθ' ἐν τε Ἰουδαίους καὶ Ἕλληνας.
 Ὡς δὲ κατήλθον ἀπὸ τῆς Μακεδονίας ὁ τε Σίλας καὶ ὁ 5
 Τιμόθεος, συνείχετο τῷ λόγῳ ὁ Παῦλος, διαμαρτυρούμενος τοῖς 5
 Ἰουδαίοις τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν. 6 ἀντιτασσομένων δὲ αὐτῶν καὶ 6
 βλασφημούντων ἐκτιναζόμενος τὰ ἱμάτια εἶπεν πρὸς αὐτούς· Τὸ 6
 αἷμα ὑμῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ὑμῶν· καθαρὸς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς 6
 τὰ ἔθνη πορεύσομαι. 7 καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν ἦλθεν εἰς οἰκίαν 7
 τινὸς ὀνόματι Ἰούστου σεβομένου τὸν θεόν, οὗ ἡ οἰκία ἦν συνο- 7
 μοροῦσα τῇ συναγωγῇ. 8 Κρίσπος δὲ ὁ ἀρχισυνάγωγος ἐπίστευσεν 8
 τῷ κυρίῳ σὺν ὄλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ πολλοὶ τῶν Κορινθίων 8
 ἀκούοντες ἐπίστευον καὶ ἐβαπτίζοντο. 9 εἶπεν δὲ ὁ κύριος δι' 9
 ὀράματος ἐν νυκτὶ τῷ Παύλῳ Μὴ φοβοῦ, ἀλλὰ λάλει καὶ μὴ 9
 σιωπήσῃς, 10 διότι ἐγὼ εἰμι μετὰ σοῦ καὶ οὐδεὶς ἐπιθήσεται σοι 10
 τοῦ κακῶσαί σε, διότι λαὸς ἐστὶν μοι πολὺς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ. 10
 11 ἐκάθισέν τε ἐναντιὸν καὶ μῆνας ἕξ διδάσκων ἐν αὐτοῖς τὸν 11
 λόγον τοῦ θεοῦ. 12 Γαλλίωνος δὲ ἀνθυπατεύοντος τῆς Ἀχαΐας 12
 κατεπέστησαν ὁμοθυμαδὸν οἱ Ἰουδαῖοι τῷ Παύλῳ καὶ ἤγαγον 12
 αὐτὸν ἐπὶ τὸ βῆμα, 13 λέγοντες ὅτι παρὰ τὸν νόμον ἀναπέθει 13
 οὗτος τοὺς ἀνθρώπους σέβεσθαι τὸν θεόν. 14 μέλλοντος δὲ τοῦ 14
 Παύλου ἀνοίγειν τὸ στόμα εἶπεν ὁ Γαλλίων πρὸς τοὺς Ἰουδαίους 14
 Εἰ μὲν οὖν ἦν ἀδίκημά τι ἢ ῥαδιούργημα πονηρόν, ὧ Ἰουδαῖοι, 15
 κατὰ λόγον ἂν ἠρεσχόμην ὑμῶν· 15 εἰ δὲ ζητημάτά ἐστιν περὶ 15
 λόγον καὶ ὀνομάτων καὶ νόμου τοῦ καθ' ὑμᾶς, ὄψεσθε αὐτοί· 15
 κριτὴς ἐγὼ τούτων οὐ βούλομαι εἶναι. 16 καὶ ἀπήλασεν αὐτοὺς 16
 ἀπὸ τοῦ βήματος. 17 ἐπιλαβόμενοι δὲ πάντες Σωσθένην τὸν ἀρ- 17
 χισυνάγωγον ἔτυπον ἔμπροσθεν τοῦ βήματος· καὶ οὐδὲν τούτων 17
 τῷ Γαλλίῳ ἐμελεν.

Ὁ δὲ Παῦλος ἔτι προσμείνας ἡμέρας ἰκανάς, τοῖς ἀδελφοῖς 18
 ἀποταζόμενος ἐξέπλει εἰς τὴν Συρίαν, καὶ σὺν αὐτῷ Πρίσκιλλα 18
 καὶ Ἀκύλας, κειράμενος ἐν Κεγχρεαῖς τὴν κεφαλὴν· εἶχεν γὰρ εὐχήν.

XVIII. 1. χωρισθεὶς ὁ Παῦλος 2. ἐκ τῆς Ῥώμης 3. ἐργάζετο...
 τὴν τέχνην 5. τῷ λόγῳ: τῷ πνεύματι 13. οὗτος ἀναπέθει 15. ζήτημα
 ... κριτὴς γὰρ 17. πάντες οἱ Ἕλληνες 18. τὴν κεφαλὴν ἐν Κεγχρεαῖς

- 19 ¹⁹ κατήντησαν δὲ εἰς Ἔφεσον, κἀκεῖνους κατέλιπεν αὐτοῦ, αὐτὸς
 20 δὲ εἰσελθὼν εἰς τὴν συναγωγὴν διελέχθη τοῖς Ἰουδαίοις. ²⁰ ἔρω-
 21 τώντων δὲ αὐτῶν ἐπὶ πλείονα χρόνον μῆναι οὐκ ἐπένευσεν, ²¹ ἀλλὰ
 ἀποταξάμενος καὶ εἰπὼν Πάλιν ἀνακάμψω πρὸς ὑμᾶς τοῦ θεοῦ
 22 θέλοντος, ἀνήχθη ἀπὸ τῆς Ἐφέσου, ²² καὶ κατελθὼν εἰς Καισάρειαν,
 ἀναβὰς καὶ ἀσπασάμενος τὴν ἐκκλησίαν κατέβη εἰς Ἀντιό-
 23 χειαν, ²³ καὶ ποιήσας χρόνον τινὰ ἐξῆλθεν, διερχόμενος καθεξῆς
 τὴν Γαλατικὴν χώραν καὶ Φρυγίαν, ἐπιστηρίζων πάντας τοὺς
 μαθητάς.
 24 Ἰουδαῖος δὲ τις Ἀπολλῶς ὀνόματι, Ἀλεξανδρεὺς τῷ γένει, ¹ Co 3, 5
 ἀνὴρ λόγιος, κατήντησεν εἰς Ἔφεσον, δυνατὸς ὢν ἐν ταῖς γραφαῖς.
 25 ²⁵ οὗτος ἦν κατηχημένος τὴν ὁδὸν τοῦ κυρίου, καὶ ζέων τῷ πνεύ- ^{Lc 24, 19}
 ματι ἐλάλει καὶ ἐδίδασκεν ἀκριβῶς τὰ περὶ τοῦ Ἰησοῦ, ἐπιστά- ^{19, 3.}
 26 μενος μόνον τὸ βάπτισμα Ἰωάννου, ²⁶ οὗτός τε ἤρξατο παρῴη-
 σιάζεσθαι ἐν τῇ συναγωγῇ. ἀκούσαντες δὲ αὐτοῦ Πρίσιλλα καὶ
 Ἀκύλας προσελάβοντο αὐτὸν καὶ ἀκριβέστερον αὐτῷ ἐξέθεντο
 27 τὴν ὁδόν. ²⁷ βουλομένου δὲ αὐτοῦ διελθεῖν εἰς τὴν Ἀχαΐαν, προ-
 τρεψάμενοι οἱ ἀδελφοὶ ἔγραψαν τοῖς μαθηταῖς ἀποδέξασθαι αὐ-
 28 τὴν χάριτος· ²⁸ εὐτόμως γὰρ τοῖς Ἰουδαίοις διακατηλέγγετο δη-
 μοσίᾳ ἐπιδεικνὸς διὰ τῶν γραφῶν εἶναι τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν.

XIX.

Pauli acta Ephesi. Discipuli Johannis baptistae; schola Tyranni, miracula; exorcistae, libri magici; iter hierosolymitanum susceptum; seditio Demetrii adversus Paulum et Alexandrum.

- 1 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τὸν Ἀπολλῶ εἶναι ἐν Κορίνθῳ Παῦλον ^{18, 24.}
 διελθόντα τὰ ἀνωτερικὰ μέρη ἐλθεῖν εἰς Ἔφεσον καὶ εὐρεῖν τινὰς
 2 μαθητάς, ² εἶπέν τε πρὸς αὐτούς Εἰ πνεῦμα ἅγιον ἐλάβετε πι-
 στεύσαντες; οἱ δὲ πρὸς αὐτόν Ἀλλ' οὐδὲ εἰ πνεῦμα ἅγιον ἔστιν
 3 ἠκούσαμεν. ³ εἶπέν τε Εἰς τί οὖν ἐβαπτίσθητε; οἱ δὲ εἶπαν Εἰς ^{18, 25.}
 4 τὸ Ἰωάννου βάπτισμα. ⁴ εἶπεν δὲ Παῦλος Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν
 βάπτισμα μετανοίας, τῷ λαῷ λέγων εἰς τὸν ἐρχόμενον μετ' αὐτόν ^{1, 5.}
 5 ἵνα πιστεύσωσιν, τοῦτ' ἔστιν εἰς τὸν Ἰησοῦν. ⁵ ἀκούσαντες δὲ ^{11, 16.}
 6 ἐβαπτίσθησαν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ, ⁶ καὶ ἐπιθέντος ^{13, 24.}
 αὐτοῖς τοῦ Παύλου χειρᾶς ἦλθεν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπ' αὐτούς, ^{8, 16. 9.}
 7 ἐλάλον τε γλώσσαις καὶ ἐπροφήτεον. ⁷ ἦσαν δὲ οἱ πάντες ἄν- ^{2, 4.}
 δρες ὡσεὶ δεκαδύο. ^{10, 16.}

19. κατήντησε 20. μῆναι παρ' αὐτοῖς 21. ἀλλ' ἀπετάξατο αὐτοῖς εἰ-
 πὼν· Δεῖ με πάντως τὴν ἐορτὴν τὴν ἐρχομένην ποιῆσαι εἰς Ἱεροσόλυμα·
 πάλιν δὲ ἀνακάμψω... καὶ ἀνήχθη 25. Ἰησοῦ· κυρίου 26. Ἀκύλας καὶ
 Πρίσιλλα... τὴν τοῦ θεοῦ ὁδόν

XIX. 1. εὐρεῖν: εὐρῶν 2. om τε... οἱ δὲ εἶπον 3. εἶπέ τε πρὸς
 αὐτούς... εἶπον 4. εἰς τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν 6. τὰς χειρᾶς... προσηφ-
 τεον

- Εἰσελθὼν δὲ εἰς τὴν συναγωγὴν ἐπαρόησιάζετο ἐπὶ μῆνας 8
 8, 12. τρεῖς διαλεγόμενος καὶ πείθων περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. ⁹ ὡς 9
 δέ τινες ἐσκληρύνοντο καὶ ἠπειθὸν κακολογοῦντες τὴν ὁδὸν ἐνώ-
 πιον τοῦ πλήθους, ἀποστάς ἀπ' αὐτῶν ἀφώρισεν τοὺς μαθητάς,
 καθ' ἡμέραν διαλεγόμενος ἐν τῇ σχολῇ Τυράννου. ¹⁰ τοῦτο δὲ 10
 ἐγένετο ἐπὶ ἔτη δύο, ὥστε πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν Ἀσίαν
 ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ κυρίου, Ἰουδαίους τε καὶ Ἕλληνας.
- 5, 12. *Ἀννάμεις* τε οὐ τὰς τυχούσας ἐποίει ὁ Θεὸς διὰ τῶν χειρῶν 11
 5, 15. Παύλου, ¹² ὥστε καὶ ἐπὶ τοὺς ἀσθενοῦντας ἀποφέρεισθαι ἀπὸ 12
 τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ σουδάρια ἢ σιμικίνθια, καὶ ἀπαλλάσσεσθαι
 ἀπ' αὐτῶν τὰ νόσους, τὰ τε πνεύματα τὰ πονηρὰ ἐκπορεύεσθαι.
- ¹³ Ἐπεχείρησαν δὲ τινες καὶ τῶν περιερχομένων Ἰουδαίων ἔξορ- 13
 1c 9, 49. κιστῶν ὀνομάζειν ἐπὶ τοὺς ἔχοντας τὰ πνεύματα τὰ πονηρὰ τὸ
 ὄνομα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ, λέγοντες Ὁρκίζω ὑμᾶς τὸν Ἰησοῦν ὃν
 Παῦλος κηρύσσει. ¹⁴ ἦσαν δὲ τινες Σκευᾶ Ἰουδαίου ἀρχιερέως 14
 ἑπτὰ υἱοὶ οἱ τοῦτο ποιοῦντες. ¹⁵ ἀποκριθὲν δὲ τὸ πνεῦμα τὸ πο- 15
 νηρὸν εἶπεν Τὸν Ἰησοῦν γινώσκω καὶ τὸν Παῦλον ἐπίσταμαι·
 ὑμεῖς δὲ τίνας ἐστέ; ¹⁶ καὶ ἐφαλλόμενος ὁ ἄνθρωπος ἐπ' αὐτούς, 16
 ἐν ᾧ ἦν τὸ πνεῦμα τὸ πονηρὸν, κατακυριεύσας ἀμφοτέρων ἴσχυ-
 σεν κατ' αὐτῶν, ὥστε γυμνοὺς καὶ τετραυματισμένους ἐκφυγεῖν
 ἐκ τοῦ οἴκου ἐκείνου. ¹⁷ τοῦτο δὲ ἐγένετο γνωστὸν πᾶσιν Ἰου- 17
 δαίοις τε καὶ Ἕλλησιν τοῖς κατοικοῦσιν τὴν Ἐφεσον, καὶ ἐπέπεσεν
 5, 5, 11. φόβος ἐπὶ πάντας αὐτούς, καὶ ἐμεγαλύνετο τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου
 Ἰησοῦ, ¹⁸ πολλοὶ τε τῶν πεπιστευκότων ἤρχοντο ἔξομολογούμενοι 18
 καὶ ἀναγγέλλοντες τὰς πράξεις αὐτῶν. ¹⁹ ἱκανοὶ δὲ τῶν τὰ πε- 19
 ρίεργα πραξάντων συνενέγκαντες τὰς βίβλους κατέκαιον ἐνώπιον
 πάντων· καὶ συνεψήφισαν τὰς τιμὰς αὐτῶν καὶ εὗρον ἀργυρίου
 μυριάδας πέντε.
- ^{6, 7.} Οὕτως κατὰ κράτος τοῦ κυρίου ὁ λόγος ἤξανε καὶ ἴσχυεν. 20
^{12, 24.} Ὡς δὲ ἐπληρώθη ταῦτα, ἔθετο ὁ Παῦλος ἐν τῷ πνεύματι 21
 1 Co 16, 5. διελθὼν τὴν Μακεδονίαν καὶ Ἀχαΐαν πορεύεσθαι εἰς Ἱερουσόλυμα,
^(18, 21.) ^{20, 22.} εἰπὼν ὅτι μετὰ τὸ γενέσθαι με ἐκεῖ δεῖ με καὶ Ῥώμην ἰδεῖν.
^{23, 11.} ^{Ro 15, 23.} ²² ἀποστείλας δὲ εἰς τὴν Μακεδονίαν δύο τῶν διακονούντων αὐτῷ, 22
^{Ro 16, 23.} Τιμόθεον καὶ Ἐραστον, αὐτὸς ἐπέσχεν χρόνον εἰς τὴν Ἀσίαν.
- Ἐγένετο δὲ κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον τάραχος οὐκ ὀλίγος 23
 περὶ τῆς ὁδοῦ. ²⁴ Δημήτριος γάρ τις ὀνόματι, ἀργυροκόπος, 24
 ποιῶν ναοὺς ἀργυροῦς Ἀρτέμιδος παρείχετο τοῖς τεχνίταις ἐργα-
 σίαν οὐκ ὀλίγην, ²⁵ οὓς συναθροίσας καὶ τοὺς περὶ τὰ τοιαῦτα 25
 ἐργάτας εἶπεν Ἄνδρες, ἐπίστασθε ὅτι ἐκ ταύτης τῆς ἐργασίας

8. τὰ περὶ 9. Τυράννου τινός 10. τοῦ κυρίου Ἰησοῦ 12. ἐπιφέρεισθαι
 ... ἐκπορεύεσθαι ἀπ' αὐτῶν 13. τινες ἀπὸ τῶν ... Ὁρκίζο-
 μεν ... ὁ Παῦλος 14. υἱοὶ ante Σκευᾶ pon 16. ἐπ' αὐτούς ὁ ἄνθρω-
 πος ... καὶ κατακυριεύσας ... ἀμφοτέρων: αὐτῶν 20. Οὕτω ... ὁ λόγος
 τοῦ κυρίου 21. Ἱερουσαλήμ 25. ἡμῖν: ἡμῶν

26 ἡ εἰσορμία ἡμῖν ἐστίν, ²⁶ καὶ θεωρεῖτε καὶ ἀκούετε ὅτι οὐ μόνον Ἐφεσίου ἀλλὰ σχεδὸν πάσης τῆς Ἀσίας ὁ Παῦλος οὗτος πείσας μετέστησεν ἱκανὸν ὄχλον, λέγων ὅτι οὐκ εἰσὶν θεοὶ οἱ διὰ χειρῶν γινόμενοι. ²⁷ οὐ μόνον δὲ τοῦτο κινδυνεύει ἡμῖν τὸ μέρος εἰς ἀπελεγμὸν ἔλθειν, ἀλλὰ καὶ τὸ τῆς μεγάλης θεᾶς ἱερὸν Ἀρτέμιδος εἰς οὐθὲν λογισθῆναι, μέλλειν τε καὶ καθαιρεῖσθαι τὴν μεγαλειότητα αὐτῆς, ἣν ὅλη ἡ Ἀσία καὶ ἡ οἰκουμένη σέβεται. ²⁸ ἀκούσαντες δὲ καὶ γενόμενοι πλήρεις θυμοῦ ἔκραζον λέγοντες Μεγάλη ²⁹ ἡ Ἀρτεμις Ἐφεσίων. ²⁹ καὶ ἐπλήσθη ἡ πόλις τῆς συγχύσεως, ὥρμησάν τε ὁμοθυμαδὸν εἰς τὸ θέατρον συναρπάσαντες Γάϊον ^{Ro 16, 23, 27, 2.} καὶ Ἀρίσταρχον Μακεδόνας, συνεκδήμους Παύλου. ³⁰ τοῦ δὲ ^{2 Co 1, 8.} Παύλου βουλομένου εἰσελθεῖν εἰς τὸν δῆμον, οὐκ εἶον αὐτὸν οἱ ³¹ μαθηταί· ³¹ τινὲς δὲ καὶ τῶν Ἀσιαρχῶν, ὄντες αὐτῷ φίλοι, πέμψαντες πρὸς αὐτὸν παρεκάλουν μὴ δοῦναι ἑαυτὸν εἰς τὸ θέατρον. ³² ἄλλοι μὲν οὖν ἄλλο τι ἔκραζον· ἦν γὰρ ἡ ἐκκλησία συγκεχυμένη, καὶ οἱ πλείους οὐκ ᾔδεισαν τίνος ἕνεκεν συνεληλύθεισαν. ³³ ἐκ δὲ τοῦ ὄχλου προεβίβασαν Ἀλέξανδρον, προβαλλόντων αὐτὸν τῶν Ἰουδαίων· ὁ δὲ Ἀλέξανδρος κατασεισάς τὴν χεῖρα ³⁴ ἤθελεν ἀπολογεῖσθαι τῷ δήμῳ. ³⁴ ἐπιγρόντες δὲ ὅτι Ἰουδαῖός ἐστιν, φωνὴ ἐγένετο μία ἐκ πάντων, ὡς ἐπὶ ὥρας δύο κραζόντων ³⁵ Μεγάλη ἡ Ἀρτεμις Ἐφεσίων. ³⁵ καταστειλάς δὲ ὁ γραμματεὺς τὸν ὄχλον φησὶν Ἄνδρες Ἐφεσίοι, τίς γάρ ἐστιν ἀνθρώπων ὃς οὐ γινώσκει τὴν Ἐφεσίων πόλιν νεωκόρον οὔσαν τῆς μεγάλης ³⁶ Ἀρτέμιδος καὶ τοῦ διοπετοῦς; ³⁶ ἀναντιρρόητων οὖν ὄντων τούτων δέον ἐστὶν ὑμᾶς κατεσταλμένους ὑπάρχειν καὶ μηδὲν προπετιῆς ³⁷ πράσσειν. ³⁷ ἡγάγετε γὰρ τοὺς ἄνδρας τούτους οὔτε ἱεροσύλους ³⁸ οὔτε βλασφημοῦντας τὴν θεὸν ὑμῶν. ³⁸ εἰ μὲν οὖν Δημήτριος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τεχνῖται ἔχουσιν πρὸς τινα λόγον, ἀγόραιοι ἀγονται καὶ ἀνθύπατοί εἰσιν, ἐγκαλεῖτωσαν ἀλλήλοις. ³⁹ εἰ δέ τι περὶ ⁴⁰ ἐτέρων ἐπιζητεῖτε, ἐν τῇ ἐννόμῳ ἐκκλησίᾳ ἐπιλυθήσεται. ⁴⁰ καὶ γὰρ κινδυνεύομεν ἐγκαλεῖσθαι στάσεως περὶ τῆς σήμερον, μηδενὸς αἰτίου ὑπάρχοντος περὶ οὗ δυνησόμεθα δοῦναι λόγον τῆς συστροφῆς ⁴¹ ταύτης. ⁴¹ καὶ ταῦτα εἰπὼν ἀπέλυσεν τὴν ἐκκλησίαν.

XX.

Paulus et comites in Macedonia et Graecia. Troade Eutycho vitam reddit. Mileti presbyteris Ephesinis valedicit.

1 Μετὰ δὲ τὸ παύσασθαι τὸν θόρυβον προσκαλεσάμενος ὁ Παῦλος τοὺς μαθητὰς καὶ ἀσπασάμενος ἐξῆλθεν πορευθῆναι εἰς

27. Ἀρτέμιδος ἱερὸν... οὐθὲν: οὐδέν... τε: 5 (non 5^e) δὲ 29. ἡ πόλις ὅλη συγχύσεως... τοῦ Παύλου 33. 5^e (non 5) προβαλλόντων 34. ἐπιγρόντες: ἐπιγρόντων 35. ἀνθρώπων: ἄνθρωπος... μεγάλης θεᾶς 36. πράττειν 37. τὴν θεόν: τὴν θεάν 38. πρὸς τινα λόγον ἔχουσιν, ἀγοραῖοι 40. ἀποδοῦναι

τὴν Μακεδονίαν. ² διελθὼν δὲ τὰ μέρη ἐκεῖνα καὶ παρακαλέσας ²
 αὐτοὺς λόγῳ πολλῷ ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ³ ποιήσας τε μῆνας ³
 τρεῖς, γενομένης αὐτῷ ἐπιβουλῆς ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων μέλλουσι ἀνά-
 γεσθαι εἰς τὴν Συρίαν ἐγένετο γνώμη τοῦ ὑποστρέφειν διὰ Μακε-
 19, 29. 27, 2. ⁴ δονίας. ⁴ συνείπετο δὲ αὐτῷ ἄχρι τῆς Ἀσίας Σώπατρος Πύρρου ⁴
 Βεροιαῖος, Θεσσαλονικέων δὲ Ἀρίσταρχος καὶ Σέκουνδος καὶ
 Ro 16, 21. ⁵ Γάϊος Δερβαιοὺς καὶ Τιμόθεος, Ἀσιανοὶ δὲ Τύχικος καὶ Τρόφι-
 Eph 6, 21. 2 Ti 4, 20. ⁶ μος· ⁵ οὗτοι προελθόντες ἔμενον ἡμᾶς ἐν Τρωάδι· ⁶ ἡμεῖς δὲ ^{5 6}
 16, 8. ⁷ ἐξεπλεύσαμεν μετὰ τὰς ἡμέρας τῶν ἀζύμων ἀπὸ Φιλίππων, καὶ
 ἦλθομεν πρὸς αὐτοὺς εἰς τὴν Τρωάδα ἄχρι ἡμερῶν πέντε, οὐ
 διετρήσαμεν ἡμέρας ἑπτὰ.

Ἐν δὲ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων συνηγμένων ἡμῶν κλάσαι ἄρτον ⁷
 ὁ Παῦλος διελέγετο αὐτοῖς, μέλλον ἐξίεναι τῇ ἐπαύριον, παρέ-
 τεινὲν τε τὸν λόγον μέχρι μεσονυκτίου· ⁸ ἦσαν δὲ λαμπάδες ἰκα- ⁸
 ναὶ ἐν τῷ ὑπερώῳ οὐ ἦμεν συνηγμένοι. ⁹ καθεζόμενος δὲ τις ⁹
 νεανίας ὀνόματι Εὐτύχος ἐπὶ τῆς θυρίδος, καταφερόμενος ὑπὸ
 βαθεῖ, διαλεγόμενον τοῦ Παύλου ἐπὶ πλεῖον, κατενεχθεὶς ἀπὸ
 τοῦ ὑπνου ἔπεσεν ἀπὸ τοῦ τριστέγου κάτω καὶ ἤρθη νεκρός.
¹⁰ καταβὰς δὲ ὁ Παῦλος ἐπέπεσεν αὐτῷ καὶ συμπεριλαβὼν εἶπεν ¹⁰
 Μὴ θορυβεῖσθε· ἡ γὰρ ψυχὴ αὐτοῦ ἐν αὐτῷ ἐστίν. ¹¹ ἀναβὰς ¹¹
 δὲ καὶ κλάσας τὸν ἄρτον καὶ γευσάμενος, ἐφ' ἰκανόν τε ὀμιλήσας
 ἄχρι ἀγῆς, οὕτως ἐξῆλθεν. ¹² ἤγαγον δὲ τὸν παῖδα ζῶντα, καὶ ¹²
 παρεκλήθησαν οὐ μετρίως.

Ἡμεῖς δὲ προελθόντες ἐπὶ τὸ πλοῖον ἀνήχθημεν ἐπὶ τὴν ¹³
 Ἄσσον, ἐκεῖθεν μέλλοντες ἀναλαμβάνειν τὸν Παῦλον· οὕτως γὰρ
 ἦν διατεταγμένος μέλλον αὐτὸς πεζεύειν. ¹⁴ ὡς δὲ συνέβαλεν ¹⁴
 ἡμῖν εἰς τὴν Ἄσσον, ἀναλαβόντες αὐτὸν ἦλθομεν εἰς Μιτυλήνην,
¹⁵ ἀκεῖθεν ἀποπλεύσαντες τῇ ἐπιούσῃ κατηντήσαμεν ἄντικρυς ¹⁵
 Χίου, τῇ δὲ ἑτέρᾳ παρεβάλομεν εἰς Σάμον, καὶ μείναντες ἐν
 Τρωγυλίῳ τῇ ἐχομένῃ ἦλθομεν εἰς Μίλητον. ¹⁶ κεκρίκει γὰρ ὁ ¹⁶
 Παῦλος παραπλεύσαι τὴν Ἐφεσον, ὅπως μὴ γένηται αὐτῷ χρονο-
 τριβῆσαι ἐν τῇ Ἀσίᾳ· ἔσπευδεν γὰρ, εἰ δυνατὸν ἦν αὐτῷ, τὴν
 (18, 21.) ¹⁷ ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς γενέσθαι εἰς Ἱεροσόλυμα.

Ἀπὸ δὲ τῆς Μιλήτου πέμψας εἰς Ἐφεσον μετεκαλέσατο τοὺς ¹⁷
 πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας. ¹⁸ ὡς δὲ παρεγένοντο πρὸς αὐτόν, ¹⁸
 εἶπεν αὐτοῖς Ὑμεῖς ἐπίστασθε, ἀπὸ πρώτης ἡμέρας ἀφ' ἧς
 ἐπέβην εἰς τὴν Ἀσίαν, πῶς μεθ' ὑμῶν τὸν πάντα χρόνον ἐγερό-
 19, 10. ¹⁹ μιν, ¹⁹ δουλεύων τῷ κυρίῳ μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης καὶ ¹⁹
 20, 31. ²⁰ δακρύων καὶ πειρασμῶν τῶν συμβάντων μοι ἐν ταῖς ἐπιβουλαῖς
 τῶν Ἰουδαίων, ²⁰ ὡς οὐδὲν ὑπεστειλάμην τῶν συμφερόντων τοῦ ²⁰

XX. 4. om Πύρρου... Σεκοῦνδος... Τυχικός 6. ἄχρις 7. ἡμῶν:
 τῶν μαθητῶν... τοῦ κλάσαι 8. ἦμεν: ἦσαν 9. καθεζόμενος: καθή-
 μενος 11. om τόν... ἄχρις 13. ἐπὶ τὴν: εἰς τὴν... οὕτω 15. ἀντι-
 κρυ... Τρωγυλλίῳ 16. κεκρίκει: ἔκρινε 19. πολλῶν δακρύων

μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν καὶ διδάξαι ὑμᾶς δημοσίᾳ καὶ κατ' οἴκους,
 21 ²¹ διαμαρτυρούμενος Ἰουδαίοις τε καὶ Ἑλλήσιν τὴν εἰς θεὸν μετά-
 22 ροιαν καὶ πίστιν τὴν εἰς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν. ²² καὶ νῦν ἰδοὺ
 δεδεμένος ἐγὼ τῷ πνεύματι πορεύομαι εἰς Ἱερουσαλήμ, τὰ ἐν αὐτῇ ^(18, 21.)
 23 συναντήσοντά μοι μὴ εἰδώς, ²³ πλὴν ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ^{21, 4. 11.}
 κατὰ πόλιν διαμαρτύρεταί μοι λέγον ὅτι δεσμὰ καὶ θλίψεις με
 24 μένουσιν. ²⁴ ἀλλ' οὐδενὸς λόγου ποιοῦμαι τὴν ψυχὴν τιμίαν
 ἐμαντῶ ὡς τελειῶσαι τὸν δρόμον μου καὶ τὴν διακονίαν ἣν ἔλα-
 βον παρὰ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ, διαμαρτύρασθαι τὸ εὐαγγέλιον τῆς
 25 χάριτος τοῦ θεοῦ. ²⁵ καὶ νῦν ἰδοὺ ἐγὼ οἶδα ὅτι οὐκέτι ὄψεσθε
 τὸ πρόσωπόν μου ὑμεῖς πάντες ἐν οἷς διήλθον κηρύσσων τὴν βα- ^{38.}
 26 σιλείαν. ²⁶ διὸ μαρτύρομαι ὑμῖν ἐν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ ὅτι κατα-
 27 ρὸς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ αἵματος πάντων· ²⁷ οὐ γὰρ ὑπεστειλάμην τοῦ ^{18, 6.}
 28 μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν πᾶσαν τὴν βουλήν τοῦ θεοῦ. ²⁸ προσέχετε οὖν
 ἐάντοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ, ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔθετο
 ἐπισκόπους, ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ κυρίου, ἣν περιεποιή- ^{1 Pe 3, 2.}
 29 σατο διὰ τοῦ αἵματος τοῦ ἰδίου. ²⁹ ἐγὼ οἶδα ὅτι εἰσελεύσονται
 μετὰ τὴν ἄφιξίν μου λύκοι βαρεῖς εἰς ὑμᾶς, μὴ φειδόμενοι τοῦ
 30 ποιμνίου, ³⁰ καὶ ἐξ ὑμῶν αὐτῶν ἀναστήσονται ἄνδρες λαλοῦντες
 31 διεστραμμένα τοῦ ἀποσπᾶν τοὺς μαθητὰς ὀπίσω αὐτῶν. ³¹ διὸ ^{19, 8. 10.}
 γρηγορεῖτε, μνημονεύοντες ὅτι τριετίαν νύκτα καὶ ἡμέραν οὐκ
 32 ἐπανάσάμην μετὰ δακρῶν νουθετιῶν ἕνα ἕκαστον. ³² καὶ τὰ νῦν
 παρατίθεμαι ὑμᾶς τῷ θεῷ καὶ τῷ λόγῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ, τῷ
 δυναμένῳ ἐποικοδομῆσαι καὶ δοῦναι κληρονομίαν ἐν τοῖς ἡγιασμέ-
 33 νοις πᾶσιν. ³³ ἀργυρίου ἢ χρυσοῦ ἢ ἱματισμοῦ οὐθενὸς ἐπεθύ-
 34 μησα· ³⁴ αὐτοὶ γινώσκετε ὅτι ταῖς χρεῖαις μου καὶ τοῖς οὐσίῳ ^{18, 3.}
 35 μετ' ἐμοῦ ὑπῆρέτησαν αἱ χεῖρες αὐταί. ³⁵ πάντα ὑπέδειξα ὑμῖν,
 ὅτι οὕτως κοπιῶντας δεῖ ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν ἀσθενούντων,
 μνημονεύειν τε τῶν λόγων τοῦ κυρίου Ἰησοῦ, ὅτι αὐτὸς εἶπεν
 36 Μακάριόν ἐστιν μᾶλλον διδόναι ἢ λαμβάνειν. ³⁶ καὶ ταῦτα εἰ-
 37 πῶν, θεῖς τὰ γόνατα αὐτοῦ σὺν πᾶσιν αὐτοῖς προσηύξατο. ³⁷ ἰκα-
 νὸς δὲ κλανθμὸς ἐγένετο πάντων, καὶ ἐπιπεσόντες ἐπὶ τὸν τρά-
 38 χηλον τοῦ Παύλου κατεφίλουν αὐτόν, ³⁸ ὀδυνώμενοι μάλιστα ἐπὶ ^{25.}
 τῷ λόγῳ ᾧ εἰρήκει, ὅτι οὐκέτι μέλλουσιν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ
 θεωρεῖν. προέπεμπον δὲ αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον.

21. τὸν θεόν . . . Ἰησοῦν Χριστόν 22. ἐγὼ δεδεμένος 23. om μοι
 . . . με post δεσμὰ ρον 24. ἀλλ' οὐδενὸς λόγον ποιοῦμαι, οὐδὲ ἔγω
 τὴν ψυχὴν μου τιμίαν ἐμαντῶ . . . τὸν δρόμον μου μετὰ χαρᾶς 25.
 τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ 28. κυρίου: θεοῦ . . . τοῦ ἰδίου αἵματος 29.
 ἐγὼ γὰρ οἶδα τοῦτο 32. ὑμᾶς, ἀδελφοί, . . . δοῦναι ὑμῖν 33. οὐθε-
 νός: οὐδενός 34. αὐτοὶ δὲ 35. οὕτω . . . διδόναι μᾶλλον 37. ἐγένετο
 κλανθμός

XXI.

Paulus it Hierosolymam. Philippus et filiae. Agabus dissuadens iter. Paulus Hierosolymae ex Jacobi consilio voto obstrictus. Tumultus plebis; Lysiae tribuni intercessio.

Ὡς δὲ ἐγένετο ἀναχθῆναι ἡμᾶς ἀποσπασθέντας ἀπ' αὐτῶν, 1
 εὐθυδρομήσαντες ἦλθομεν εἰς τὴν Κῶν, τῇ δὲ ἐξῆς εἰς τὴν Ῥόδον,
 καὶ κειῖθεν εἰς Πάταρα. 2 καὶ εὐρόντες πλοῖον διαπερῶν εἰς Φοι- 2
 νίκην, ἐπιβάντες ἀήχθημεν. 3 ἀναφανέντες δὲ τὴν Κύπρον καὶ 3
 καταλιπόντες αὐτὴν εὐώνυμον ἐπλέομεν εἰς Συρίαν, καὶ κατή-
 χθημεν εἰς Τύρον· ἐκεῖσε γὰρ ἦν τὸ πλοῖον ἀποφορτιζόμενον τὸν
 ῥόμον. 4 ἀνευρόντες δὲ τοὺς μαθητὰς ἐπεμείναμεν αὐτοῦ ἡμέρας 4
 20, 23. ἐπτά, οἷτινες τῷ Παύλῳ ἔλεγον διὰ τοῦ πνεύματος μὴ ἐπιβαίνειν
 εἰς Ἱερουσόλυμα. 5 ὅτε δὲ ἐγένετο ἐξαρτίσαι ἡμᾶς τὰς ἡμέρας, 5
 ἐξεληθόντες ἐπορευόμεθα προπεμπόντων ἡμᾶς πάντων σὺν γυναίξιν
 καὶ τέκνοις ἕως ἔξω τῆς πόλεως, καὶ θέντες τὰ γόνατα ἐπὶ τὸν
 αἰγιαλὸν προσευξάμενοι 6 ἀψησασάμεθα ἀλλήλους, καὶ ἀνέβημεν 6
 εἰς τὸ πλοῖον, ἐκεῖνοι δὲ ὑπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια.

Ἡμεῖς δὲ τὸν πλοῦν διανύσαντες ἀπὸ Τύρου κατηντήσαμεν 7
 εἰς Πτολεμαῖδα, καὶ ἀσπασάμενοι τοὺς ἀδελφούς ἐμείναμεν
 ἡμέραν μίαν παρ' αὐτοῖς. 8 τῇ δὲ ἐπαύριον ἐξεληθόντες ἦλθομεν 8
 6, 5. εἰς Καισάρειαν, καὶ εἰσελθόντες εἰς τὸν οἶκον Φιλίππου τοῦ
 εὐαγγελιστοῦ ὄντος ἐκ τῶν ἐπτά, ἐμείναμεν παρ' αὐτῷ. 9 τοῦτω 9
 δὲ ἦσαν θυγατέρες παρθένοι τέσσαρες προφητεύουσαι. 10 ἐπι-10
 11, 28. μερόντων δὲ ἡμέρας πλείους κατήλθεν τις ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας
 προφήτης ὀνόματι Ἄγαθος, 11 καὶ ἐλθὼν πρὸς ἡμᾶς καὶ ἄρας 11
 τὴν ζώνην τοῦ Παύλου, δήσας ἑαυτοῦ τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας
 εἶπεν Τάδε λέγει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον Τὸν ἄνδρα οὗ ἐστὶν ἡ ζώνη
 αὕτη οὕτως δήσουσιν εἰς Ἱερουσαλήμ οἱ Ἰουδαῖοι καὶ παραδώ-
 σουσιν εἰς χεῖρας ἐθνῶν. 12 ὡς δὲ ἠκούσαμεν ταῦτα, παρεκαλοῦ-12
 μεν ἡμεῖς τε καὶ οἱ ἐντόπιοι τοῦ μὴ ἀναβαίνειν αὐτὸν εἰς Ἱερου-
 σαλήμ. 13 ἀπεκρίθη τε ὁ Παῦλος Τί ποιεῖτε κλαίοντες καὶ 13
 συνθρύπτοντές μου τὴν καρδίαν; ἐγὼ γὰρ οὐ μόνον δεθῆναι ἀλλὰ
 καὶ ἀποθανεῖν εἰς Ἱερουσαλήμ ἐτοιμῶς ἔχω ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος
 τοῦ κυρίου Ἰησοῦ. 14 μὴ πειθομένου δὲ αὐτοῦ ἠσυχάσαμεν εἰπόν-14
 Lc 22, 42. τες Τοῦ κυρίου τὸ θέλημα γινέσθω.

Μετὰ δὲ τὰς ἡμέρας ταύτας ἐπισκευασάμενοι ἀνεβαίνομεν 15
 εἰς Ἱερουσόλυμα· 16 συνῆλθον δὲ καὶ τῶν μαθητῶν ἀπὸ Καισα-16

XXI. 1. Κῶν 3. 5 (non 5^e) ἀναφανέντες 4. καὶ ἀνευρόντες τοὺς
 ... ἀναβαίνειν ... Ἱερουσαλήμ 5. ἡμᾶς ἐξαρτίσαι 5. 6. προσηξάμεθα.
 6 Καὶ ἀσπασάμενοι ἀλλήλους, ἐπέβημεν 8. ἐξεληθόντες οἱ περὶ τὸν Παῦ-
 λον ... 5 (non 5^e) ἦλθον ... τοῦ ὄντος 10. ἐπιμερόντων δὲ ἡμῶν 11.
 δήσας τε αὐτοῦ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας ... οὕτω ... ἐν Ἱερουσαλήμ
 13. τε: δὲ 14. Τὸ θέλημα τοῦ κυρίου γινέσθω 15. ἀποσκευασάμενοι ...
 Ἱερουσαλήμ

ρείας σὺν ἡμῖν, ἄγοντες παρ' ᾧ ξενισθῶμεν Μνάσωνί τινι Κυπρίῳ, ἀρχαίῳ μαθητῇ.

- 17 Γενομένων δὲ ἡμῶν εἰς Ἱερουσόλυμα, ἀσμένως ἀπεδεξάντο
 18 ἡμᾶς οἱ ἀδελφοί. ¹⁸ τῇ δὲ ἐπιούσῃ εἰσῆει ὁ Παῦλος σὺν ἡμῖν
 19 πρὸς Ἰάκωβον, πάντες τε παρεγένοντο οἱ πρεσβύτεροι. ¹⁹ καὶ
 ἀσπασάμενος αὐτοὺς ἐξηγεῖτο καθ' ἕνα σὺν ὧν ἐποίησεν ὁ
 20 θεὸς ἐν τοῖς ἔθνεσιν διὰ τῆς διακονίας αὐτοῦ. ²⁰ οἱ δὲ ἀκού-
 σαντες ἐδόξαζον τὸν θεόν, εἶπόν τε αὐτῷ Θεωρεῖς, ἀδελφέ,
 πόσαι μυριάδες εἰδὼν ἐν τοῖς Ἰουδαίοις τῶν πεπιστευκότων, καὶ
 21 πάντες ζηλωταὶ τοῦ νόμου ὑπάρχουσιν. ²¹ κατηγήθησαν δὲ περὶ
 σοῦ ὅτι ἀποστασίαν διδάσκεις ἀπὸ Μωυσέως τοὺς κατὰ τὰ ἔθνη
 πάντας Ἰουδαίους, λέγον μὴ περιτέμνειν αὐτοὺς τὰ τέκνα μηδὲ
 22 τοῖς ἔθεσιν περιπατεῖν. ²² τί οὖν ἐστίν; πάντως ἀκούσονται ὅτι
 23 ἐλλήλυθας. ²³ τοῦτο οὖν ποίησον ὅ σοι λέγομεν. εἰδὼν ἡμῖν ἄνδρες
 24 τέσσαρες εὐχὴν ἔχοντες ἐφ' ἑαυτῶν. ²⁴ τούτους παραλαβὼν ἀγνί-
 σθητι σὺν αὐτοῖς, καὶ δαπάνησον ἐπ' αὐτοῖς ἵνα ξυρήσωνται τὴν
 κεφαλὴν, καὶ γινώσκονται πάντες ὅτι ὧν κατήχηται περὶ σοῦ
 25 οὐδὲν ἐστίν, ἀλλὰ στοιχεῖς καὶ αὐτὸς φυλάσσων τὸν νόμον. ²⁵ περὶ
 δὲ τῶν πεπιστευκότων ἔθνῶν ἡμεῖς ἐπεστείλαμεν κρίναντες φυ-
 λάσσεσθαι αὐτοὺς τό τε εἰδωλόθνον καὶ αἷμα καὶ πνικτὸν καὶ
 26 πορνείαν. ²⁶ τότε ὁ Παῦλος παραλαβὼν τοὺς ἄνδρας τῇ ἐχομένῃ
 ἡμέρᾳ σὺν αὐτοῖς ἀγνισθεὶς εἰσῆει εἰς τὸ ἱερόν, διαγγέλλων τὴν
 ἐκπλήρωσιν τῶν ἡμερῶν τοῦ ἀγνισμοῦ ἕως οὗ προσηρέχθη ὑπὲρ
 ἐνὸς ἐκάστου αὐτῶν ἢ προσφορὰ.
 27 Ὡς δὲ ἐμελλον αἱ ἑπτὰ ἡμέραι συντελεῖσθαι, οἱ ἀπὸ τῆς
 Ἀσίας Ἰουδαῖοι θεασάμενοι αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ συνέχεον πάντα
 28 τὸν ὄχλον καὶ ἐπέβαλον ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας, ²⁸ κράζοντες Ἄν-
 δρες Ἰσραηλῖται, βοηθεῖτε· οὗτός ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ὁ κατὰ τοῦ
 λαοῦ καὶ τοῦ νόμου καὶ τοῦ τόπου τούτου πάντας πανταχῇ
 διδάσκων, ἔτι τε καὶ Ἑλλήνας εἰσῆγαγεν εἰς τὸ ἱερόν καὶ κεκοί-
 29 κωκεν τὸν ἅγιον τόπον τοῦτον. ²⁹ ἦσαν γὰρ προεωρακότες Τρό-
 φιμον τὸν Ἐφέσιον ἐν τῇ πόλει σὺν αὐτῷ, ὃν ἐνόμιζον ὅτι εἰς τὸ
 30 ἱερόν εἰσῆγαγεν ὁ Παῦλος. ³⁰ ἐκινήθη τε ἡ πόλις ὅλη καὶ ἐγένετο
 31 ἕξω τοῦ ἱεροῦ, καὶ εὐθέως ἐκλείσθησαν αἱ θύραι. ³¹ ζητούντων
 τε αὐτὸν ἀποκτεῖναι ἀνέβη φάσις τῷ χιλιάρχῳ τῆς σπειρης ὅτι
 32 ὅλη συγκέχυται Ἱερουσαλήμ, ³² ὃς ἔξαντις παραλαβὼν στρατιώ-
 τας καὶ ἑκατοντάρχας κατέδραμεν ἐπ' αὐτούς· οἱ δὲ ἰδόντες τὸν
 χιλιάρχον καὶ τοὺς στρατιώτας ἐπαύσαντο τύπτοντες τὸν Παῦλον.

17. ἐδέξαντο 20. θεόν: κύριον ... ἐν τοῖς Ἰουδαίοις: Ἰουδαίων 22. πάντως ἀκούσονται: πάντως δεῖ πλῆθος συνελθεῖν· ἀκούσονται γὰρ 24. γινῶσι ... τὸν νόμον φυλάσσων 25. φυλάσσεσθαι: praem μηδὲν τοιοῦτον τηρεῖν αὐτούς, εἰ μὴ ... τὸ αἷμα 27. τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτόν 28. πανταχοῦ 31. τε: διέ 32. ἑκατοντάρχους

¹ Co 14,
15.

* Nm 6,
21.

15, 23.

* Nm 6,
5 ss.

24, 15.

20, 4.

33 τότε ἐγγίσας ὁ χιλιάρχος ἐπελάβετο αὐτοῦ καὶ ἐκέλευσεν δε- 33
 θῆναι ἀλύσειν δυοῖν, καὶ ἐπυθάνετο τίς ἂν εἴη καὶ τί ἐστὶν
 πεποιηκός. 34 ἄλλοι δὲ ἄλλο τι ἐπεφώνουν ἐν τῷ ὄχλῳ· μὴ 34
 δυναμένου δὲ αὐτοῦ γινῶναι τὸ ἀσφαλὲς διὰ τὸν θόρυβον, ἐκέ-
 λευσεν ἄγεσθαι αὐτὸν εἰς τὴν παρεμβολήν. 35 ὅτε δὲ ἐγένετο ἐπὶ 35
 τοὺς ἀναβαθμοὺς, συνέβη βασιτάζεσθαι αὐτὸν ὑπὸ τῶν στρατιω-
 τῶν διὰ τὴν βίαν τοῦ ὄχλου· 36 ἠκολούθει γὰρ τὸ πλῆθος τοῦ 36
 λαοῦ κράζοντες Αἴρε αὐτόν. 37 μέλλων τε εἰσάγεσθαι εἰς τὴν 37
 παρεμβολήν ὁ Παῦλος λέγει τῷ χιλιάρχῳ Εἰ ἔξεστὶν μοι εἰπεῖν
 πρὸς σέ; ὁ δὲ ἔφη Ἑλληνιστὶ γινώσκεις; 38 οὐκ ἄρα σὺ εἶ ὁ 38
 (5, 36.) Αἰγύπτιος ὁ πρὸ τούτων τῶν ἡμερῶν ἀναστατώσας καὶ ἐξαγαγὼν
 εἰς τὴν ἔρημον τοὺς τετρακισχιλίους ἄνδρας τῶν σικαριῶν; 39 εἶπεν 39
 22, 3. δὲ ὁ Παῦλος Ἐγὼ ἄνθρωπος μὲν εἰμι Ἰουδαῖος, Ταρσεύς, τῆς
 Κιλικίας οὐκ ἀσήμον πόλεως πολίτης· δέομαι δέ σου, ἐπιτρέψόν
 μοι λαλῆσαι πρὸς τὸν λαόν. 40 ἐπιτρέψαντος δὲ αὐτοῦ ὁ 40
 Παῦλος ἐστῶς ἐπὶ τῶν ἀναβαθμῶν κατέσεισεν τῇ χειρὶ τῷ λαῷ·
 12, 17. πολλῆς δὲ σιγῆς γενομένης προσεφώνησεν τῇ Ἑβραϊδὶ διαλέκτῳ
 λέγων

XXII.

Pauli defensio: narratio conversionis et legationis ad gentes. In-
 terpellatus civitatis Romanae professione verbera evadit. Sistitur
 synedrio.

Ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἀκούσατέ μου τῆς πρὸς ὑμᾶς 1
 νυνὶ ἀπολογίας. 2 ἀκούσαντες δὲ ὅτι τῇ Ἑβραϊδὶ διαλέκτῳ προσ- 2
 φωνεῖ αὐτοῖς, μᾶλλον παρέσχον ἡσυχίαν. καὶ φησιν 3 Ἐγὼ μὲν 3
 21, 39. εἰμι ἀνὴρ Ἰουδαῖος, γεγεννημένος ἐν Ταρσῷ τῆς Κιλικίας, ἀνα-
 5, 34. τεθραμμένος δὲ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, παρὰ τοὺς πόδας Γαμαλιήλ
 πεπαιδευμένος κατὰ ἀκριβείαν τοῦ πατρῷου νόμου, ζηλωτῆς
 ὑπάρχων τοῦ θεοῦ καθὼς πάντες ὑμεῖς ἐστέ σήμερον, 4 ὡς ταύτην 4
 26, 9 ss. τὴν ὁδὸν ἐδίωξα ἄχρι θανάτου, δεσμεύων καὶ παραδιδούς εἰς
 8, 3. φυλακὰς ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, 5 ὡς καὶ ὁ ἀρχιερεὺς μαρτυρεῖ 5
 9, 1. μοι καὶ πᾶν τὸ πρεσβυτέριον, παρ' ὧν καὶ ἐπιστολὰς δεξάμενος
 πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς εἰς Δαμασκὸν ἐπορευόμην, ἄξων καὶ τοὺς
 ἐκεῖσε ὄντας δεδεμένους εἰς Ἱερουσαλὴμ ἵνα τιμωρηθῶσιν. 6 Ἐγέ- 6
 9, 3 ss. 26, 12 ss. νετο δέ μοι πορευομένῳ καὶ ἐγγίζοντι τῇ Δαμασκῷ περὶ μεσημ-
 βριάν ἐξαίφνης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ περιεστράψαι φῶς ἰκανὸν περὶ
 ἐμέ, 7 ἔπεσά τε εἰς τὸ ἔδαφος καὶ ἤκουσα φωνῆς λεγούσης μοι 7
 Σαοὺλ Σαοὺλ, τί με διώκεις; 8 ἐγὼ δὲ ἀπεκρίθην Τίς εἶ, κύριε; 8
 εἶπέν τε πρὸς μέ Ἐγὼ εἰμι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος ὃν σὺ διώκεις.
 9 οἱ δὲ σὺν ἐμοὶ ὄντες τὸ υἱὸν φῶς ἐθεάσαντο, τὴν δὲ φωνὴν οὐκ 9

34. ἐπιφώνουν: ἐβῶν ... μὴ δυνάμενος δὲ γινῶναι 36. κράζον 37. εἰ-
 πῶν τι

XXII. 1. νῦν 2. προσεφώνει 7. ἔπεσον 9. ἐθεάσαντο, καὶ ἕμ-
 φοβοὶ ἐγένοντο

10 ἤκουσαν τοῦ λαλοῦντός μοι. ¹⁰ εἶπον δέ Τί ποιήσω, κύριε; ὁ δὲ κύριος εἶπεν πρὸς μέ Ἀναστάς πορεύου εἰς Δαμασκόν, κακεῖ σοι
 11 λαληθήσεται περὶ πάντων ὧν τέτακται σοι ποιῆσαι. ¹¹ ὡς δὲ οὐκ ἐνέβλεπον ἀπὸ τῆς δόξης τοῦ φωτὸς ἐκείνου, χειραγωγούμενος
 12 ὑπὸ τῶν συνόντων μοι ἦλθον εἰς Δαμασκόν. ¹² Ἀνανίας δέ τις ^{9, 17 ss}
 ἀνὴρ κατὰ τὸν νόμον, μαρτυρούμενος ὑπὸ πάντων τῶν κατοι-
 13 κούντων Ἰουδαίων, ¹³ ἐλθὼν πρὸς μέ καὶ ἐπιστάς εἶπέν μοι Σαοὺλ ἀδελφέ, ἀνάβλεπον. καὶ γὰρ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἀνέβλεψα εἰς αὐτόν.
 14 ¹⁴ ὁ δὲ εἶπεν Ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν προεχειρίσατό σε γινῶναι τὸ θέλημα αὐτοῦ καὶ ἰδεῖν τὸν δίκαιον καὶ ἀκοῦσαι φωνῆν ἐκ
 15 τοῦ στόματος αὐτοῦ, ¹⁵ ὅτι ἔση μάρτυς αὐτῷ πρὸς πάντας ἀν-
 16 θρώπους ὧν ἐώρακας καὶ ἤκουσας. ¹⁶ καὶ νῦν τί μέλλεις; ἀναστάς βάπτισαι καὶ ἀπόλουσαι τὰς ἁμαρτίας σου, ἐπικαλεσά-
 17 μενος τὸ ὄνομα αὐτοῦ. ¹⁷ Ἐγένετο δέ μοι ὑποστρέφαντι εἰς ^{9, 26.}
 Ἱερουσαλήμ καὶ προσευχομένου μου ἐν τῷ ἱερῷ γενέσθαι με ἐν
 18 ἐκστάσει ¹⁸ καὶ ἰδεῖν αὐτὸν λέγοντά μοι Σπεῦσον καὶ ἔξελθε ἐν τάχει ἐξ Ἱερουσαλήμ, διότι οὐκ ἀπαδέξονται σοὶ τὴν μαρτυρίαν
 19 περὶ ἐμοῦ. ¹⁹ καὶ γὰρ εἶπον Κύριε, αὐτοὶ ἐπίστανται ὅτι ἐγὼ ἡμῖν φυλακίζω καὶ δέρων κατὰ τὰς συναγωγὰς τοὺς πιστεύοντας ἐπὶ
 20 σέ· ²⁰ καὶ ὅτε ἐξεχύνητο τὸ αἷμα Στεφάνου τοῦ μάρτυρός σου, ^{7, 58.}
 καὶ αὐτὸς ἡμῖν ἐφροσῶς καὶ συνευδοκῶν καὶ φυλάσσων τὰ ἱμάτια
 21 τῶν ἀναιρούντων αὐτόν. ²¹ καὶ εἶπεν πρὸς μέ Πορεύου, ὅτι ἐγὼ
 22 εἰς ἔθνη μακρὰν ἐξαποστελῶ σε. ²² Ἦκουον δὲ αὐτοῦ ἄχρι τούτου ^{9, 15.}
 τοῦ λόγου, καὶ ἐπῆραν τὴν φωνὴν αὐτῶν λέγοντες Λίρε ἀπὸ τῆς ^{21, 36.}
 23 γῆς τὸν τοιοῦτον· οὐ γὰρ καθήκεν αὐτὸν ζῆν. ²³ κραυγαζόντων ^{25, 24.}
 τε αὐτῶν καὶ ῥιπτούντων τὰ ἱμάτια καὶ κοινορτὸν βαλλόντων
 24 εἰς τὸν ἄερα, ²⁴ ἐκέλευσεν ὁ χιλιάρχος εἰσάγεσθαι αὐτὸν εἰς τὴν παρεμβολήν, εἶπας μαστίξιν ἀντιτάζεσθαι αὐτόν, ἵνα ἐπιγνῶ δι'
 25 ἣν αἰτίαν οὕτως ἐπεφάνον αὐτῷ. ²⁵ ὡς δὲ προέτειναν αὐτὸν τοῖς ἱμαῖσιν, εἶπεν πρὸς τὸν ἐσιτῶτα ἑκατόνταρχον Εἰ ἄνθρωπον
 26 Ῥωμαῖον καὶ ἀκατάκριτον ἔξοστιν ὑμῖν μαστίξιν; ²⁶ ἀκούσας δὲ ^{16, 37.}
 ὁ ἑκατόνταρχος προσελθὼν τῷ χιλιάρχῳ ἀπήγγειλεν λέγων Τί ^{23, 27.}
 27 μέλλεις ποιεῖν; ὁ γὰρ ἄνθρωπος οὗτος Ῥωμαῖός ἐστιν. ²⁷ προσελ-
 θὼν δὲ ὁ χιλιάρχος εἶπεν αὐτῷ Λέγε μοι, σὺ Ῥωμαῖός εἶ; ὁ δὲ
 28 ἔφη Ναί. ²⁸ ἀπεκρίθη ὁ χιλιάρχος Ἐγὼ πολλοῦ κεφαλαίου τὴν πολιτείαν ταύτην ἐκτησάμην. ὁ δὲ Παῦλος ἔφη Ἐγὼ δὲ καὶ
 29 γεγέννημαι. ²⁹ εὐθέως οὖν ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ οἱ μέλλοντες αὐτὸν ἀντιτάξιν· καὶ ὁ χιλιάρχος δὲ ἐφοβήθη, ἐπιγνοὺς ὅτι Ῥω-
 μαῖός ἐστιν καὶ ὅτι ἦν αὐτὸν δεδεκώς. ^{21, 33.}

12. ἀνὴρ εὐσεβῆς 16. αὐτοῦ: τοῦ κυρίου 20. ἐξεχίτο ... συνευδοκῶν τῇ ἀναιρήσει αὐτοῦ 22. καθῆκον 23. τε: δὲ 24. αὐτὸν ὁ χιλιάρχος ἄγεσθαι ... εἰπὼν 25. προέτεινε ... ἑκατόνταρχον ὁ Παῦλος 26. ἑκατόνταρχος ... ἀπήγγειλε τῷ χιλιάρχῳ λέγων Ὅρα τί 27. εἰ σὺ 28. ἀπεκρίθη τε

XXIII.

Paulus increpat pontificem. Pharisaeorum et Sadducaeorum dissidium. Reus visione erigitur; Judaeorum conjurationi eripitur Caesarem deductus. Lysiae ad Felicem epistola.

Τῇ δὲ ἐπαύριον βουλόμενος γινῶναι τὸ ἀσφαλές, τὸ τί κατη- 30
γορεῖται παρὰ τῶν Ἰουδαίων, ἔλυσεν αὐτὸν καὶ ἐκέλευσεν συνελ-
23, 28. θεῖν τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ πᾶν τὸ συνέδριον, καὶ καταγαγὼν τὸν
Παῦλον ἔστησεν εἰς αὐτούς. (XXIII.) ¹ ἀτενίσας δὲ ὁ Παῦλος τῷ 1
συνεδρίῳ εἶπεν Ἄνδρες ἀδελφοί, ἐγὼ πάσῃ συνειδήσει ἀγαθῇ
πεπολίτευμαι τῷ θεῷ ἄχρι ταύτης τῆς ἡμέρας. ² ὁ δὲ ἀρχιερεὺς 2
Ἀνανίας ἐπέταξεν τοῖς παρεστώσιν αὐτῷ τύπτειν αὐτοῦ τὸ στόμα.
³ τότε ὁ Παῦλος πρὸς αὐτὸν εἶπεν Τύπτειν σε μέλλει ὁ θεός, 3
τοῦτε κεκοιμημένε· καὶ σὺ κἀθὼ κρίνων με κατὰ τὸν νόμον, καὶ
⁴ παρανομῶν κελεύεις με τύπτεσθαι; ⁴ οἱ δὲ παρεστώτες εἶπον Τὸν 4
ἀρχιερέα τοῦ θεοῦ λοιδορεῖς; ⁵ ἔφη τε ὁ Παῦλος Οὐκ ἤδειν, 5
⁶ ἀδελφοί, ὅτι ἔστιν ἀρχιερεὺς· γέγραπται γάρ Ἀρχοντα τοῦ λαοῦ
26, 5. σου οὐκ ἐρεῖς κακῶς. ⁶ γινούς δὲ ὁ Παῦλος ὅτι τὸ ἐν μέρος ἐστὶν 6
26, 5. Σαδδουκαίων τὸ δὲ ἕτερον Φαρισαίων, ἔκραζεν ἐν τῷ συνεδρίῳ
23, 21. Ἄνδρες ἀδελφοί, ἐγὼ Φαρισαῖός εἰμι, υἱὸς Φαρισαίων· περὶ
ἐλπίδος καὶ ἀναστάσεως νεκρῶν ἐγὼ κρίνομαι. ⁷ τοῦτο δὲ αὐτοῦ 7
λαλήσαντος ἐγένετο στάσις τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων,
καὶ ἐσχίσθη τὸ πλῆθος. ⁸ Σαδδουκαῖοι μὲν γὰρ λέγουσιν μὴ 8
εἶναι ἀνάστασιν μηδὲ ἄγγελον μήτε πνεῦμα, Φαρισαῖοι δὲ ὁμολο-
20, 27. γοῦσιν τὰ ἀμφότερα. ⁹ ἐγένετο δὲ κραυγὴ μεγάλη, καὶ ἀναστάντες 9
γραμματεῖς τοῦ μέρους τῶν Φαρισαίων διεμάχοντο λέγοντες
Οὐδὲν κακὸν εὐρίσκομεν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ· εἰ δὲ πνεῦμα
ἐλάλησεν αὐτῷ ἢ ἄγγελος; ¹⁰ πολλῆς δὲ γενομένης στάσεως εὐλα- 10
βηθεὶς ὁ χιλιάρχος μὴ διασπασθῆ ὁ Παῦλος ὑπ' αὐτῶν, ἐκέλευσεν
τὸ στρατεύμα καταβὰν ἀρπάσαι αὐτὸν ἐκ μέσου αὐτῶν ἄγειν τε
εἰς τὴν παρεμβολήν. ¹¹ τῇ δὲ ἐπιούσῃ νυκτὶ ἐπιστάς αὐτῷ ὁ 11
18, 9. κύριος εἶπεν Θάρσει· ὡς γὰρ διεμαρτύρω τὰ περὶ ἐμοῦ εἰς Ἱερου-
19, 21. σαλήμ, οὕτως σε δεῖ καὶ εἰς Ῥώμην μαρτυρῆσαι.

Γενομένης δὲ ἡμέρας ποιήσαντες συστροφὴν οἱ Ἰουδαῖοι 12
21. ἀνεθεμάτισαν ἑαυτούς, λέγοντες μήτε φαγεῖν μήτε πιεῖν ἕως οὗ
ἀποκτείνωσιν τὸν Παῦλον. ¹³ ἦσαν δὲ πλείους τεσσαεράκοντα οἱ 13
ταύτην τὴν συνωμοσίαν ποιησάμενοι, ¹⁴ οἵτινες προσελθόντες τοῖς 14
ἀρχιερεῦσιν καὶ τοῖς πρεσβυτέροις εἶπαν Ἀναθέματι ἀνεθεματί-
σαμεν ἑαυτούς μηθενὸς γένεσθαι ἕως οὗ ἀποκτείνωμεν τὸν

30. αὐτόν: add ἀπὸ τῶν δεσμῶν ... συνελθεῖν: ἐλθεῖν ... πᾶν: ὄλον ... συνέδριον αὐτῶν

XXIII. 6. ἔκραζεν ... υἱὸς Φαρισαίου 7. τῶν Σαδδουκαίων 9. οἱ γραμματεῖς ... ἄγγελος: add μὴ θεομαχῶμεν 11. Θάρσει, Παῦλε ... οὕτω 12. συστροφὴν οἱ Ἰουδαῖοι: τινες τῶν Ἰουδαίων συστροφὴν 13. τεσσαεράκοντα ... πεποικότες 14. εἶπον ... μηθενός

- 15 Παῦλον. ¹⁵ νῦν οὖν ὑμεῖς ἐμφανίσατε τῷ χιλιάρχῳ σὺν τῷ συνεδρίῳ, ὅπως καταγάγῃ αὐτὸν εἰς ὑμᾶς ὡς μέλλοντας δια- ^{20.}
 γινώσκειν ἀκριβέστερον τὰ περὶ αὐτοῦ· ἡμεῖς δὲ πρὸ τοῦ ἐγγί-
 16 σαι αὐτὸν ἔτοιμοί ἐσμεν τοῦ ἀνελεῖν αὐτόν. ¹⁶ Ἀκούσας δὲ
 ὁ υἱὸς τῆς ἀδελφῆς Παύλου τὸ ἔνεδρον, παραγενόμενος καὶ
 εἰσελθὼν εἰς τὴν παρεμβολὴν ἀπήγγειλεν τῷ Παύλῳ. ¹⁷ προσ-
 17 καλεσάμενος δὲ ὁ Παῦλος ἕνα τῶν ἑκατονταρχῶν ἔφη Τὸν
 νεανίαν τοῦτον ἀπάγαγε πρὸς τὸν χιλιάρχον, ἔχει γάρ τι ἀπαγ-
 18 γεῖλαι αὐτῷ. ¹⁸ ὁ μὲν οὖν παραλαβὼν αὐτὸν ἤγαγεν πρὸς τὸν
 χιλιάρχον καὶ φησιν Ὁ δέσμιος Παῦλος προσκαλεσάμενός με
 ἠρώτησεν τοῦτον τὸν νεανίαν ἀγαγεῖν πρὸς σέ, ἔχοντά τι λαλῆσαι
 19 σοι. ¹⁹ ἐπιλαβόμενος δὲ τῆς χειρὸς αὐτοῦ ὁ χιλιάρχος καὶ ἀνα-
 χωρήσας κατ' ἰδίαν ἐπυνθάνετο Τί ἐστὶν ὃ ἔχεις ἀπαγγεῖλαι
 20 μοι; ²⁰ εἶπεν δὲ ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι συνέθεντο τοῦ ἐρωτήσαι σε ὅπως
 αὔριον τὸν Παῦλον καταγάγῃς εἰς τὸ συνέδριον ὡς μέλλον τι ^{15.}
 21 ἀκριβέστερον πυνθάνεσθαι περὶ αὐτοῦ. ²¹ σὺ οὖν μὴ πεισθῆς
 αὐτοῖς· ἐνεδρεύουσιν γὰρ αὐτὸν ἐξ αὐτῶν ἄνδρες πλείους τεσσε-
 22 ράκοντα, οἵτινες ἀνεθεμάτισαν ἑαυτοὺς μῆτε φαγεῖν μῆτε πιεῖν ^{12.}
 ἕως οὗ ἀνέλωσιν αὐτόν, καὶ νῦν εἰσὶν ἔτοιμοι προσδεχόμενοι τὴν
 22 ἀπὸ σοῦ ἐπαγγελίαν. ²² ὁ μὲν οὖν χιλιάρχος ἀπέλυσεν τὸν νεανίαν,
 παραγγείλας μηδενὶ ἐκλαλῆσαι ὅτι ταῦτα ἐνεφάνισας πρὸς μέ.
 23 ²³ Καὶ προσκαλεσάμενος δύο τινὰς τῶν ἑκατονταρχῶν εἶπεν Ἐτοι-
 μάσατε στρατιώτας διακοσίους ὅπως πορευθῶσιν ἕως Καισαρείας,
 καὶ ἵππεῖς ἑβδομήκοντα καὶ δεξιολάβους διακοσίους, ἀπὸ τρίτης
 24 ὥρας τῆς νυκτός, ²⁴ κτήν τε παραστήσαι, ἵνα ἐπιβιβάσαντες τὸν
 25 Παῦλον διασώσωσιν πρὸς Φήλικα τὸν ἡγεμόνα, ²⁵ γράφας ἐπι-
 26 στολὴν περιέχουσαν τὸν τύπον τοῦτον ²⁶ Κλαύδιος Ἀσσίας τῷ
 27 κρατίστῳ ἡγεμόνι Φήλικι χαιρεῖν. ²⁷ τὸν ἄνδρα τοῦτον συλλημ-
 φθέντα ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων καὶ μέλλοντα ἀναιρεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν ^{21, 23.}
 ἐπιστὰς σὺν τῷ στρατεύματι ἐξειλάμην αὐτόν, μαθὼν ὅτι Ῥω- ^{22, 27.}
 28 μαῖός ἐστιν· ²⁸ βουλόμενός τε ἐπιγῶναι τὴν αἰτίαν δι' ἣν ἐνε- ^{22, 30.}
 29 κάλων αὐτῷ, κατήγαγον αὐτόν εἰς τὸ συνέδριον αὐτῶν, ²⁹ ὃν ^{6, 9.}
 εὔρον ἐγκαλούμενον περὶ ζήτημάτων τοῦ νόμου αὐτῶν, μηδὲν δὲ
 30 ἄξιον θανάτου ἢ δεσμῶν ἔχοντα ἔγκλημα. ³⁰ μηνυθείσης δέ μοι ^{20.}
 ἐπιβουλῆς εἰς τὸν ἄνδρα μέλλειν ἔσσεσθαι, ἔξαντῆς ἔπεμψα πρὸς
 σέ, παραγγείλας καὶ τοῖς κατηγοροῖς λέγειν αὐτοὺς ἐπὶ σοῦ. ^{21, 8.}
 31 Οἱ μὲν οὖν στρατιῶται κατὰ τὸ διατεταγμένον αὐτοῖς ἀνα-
 λαβόντες τὸν Παῦλον ἤγαγον διὰ τῆς νυκτός εἰς τὴν Ἀντιπατριδα,

15. ὅπως αὔριον αὐτὸν καταγάγῃ πρὸς ὑμᾶς 16. τὸ ἔνεδρον: 5^e (non 5) τὴν ἐνέδραν 17. ἑκατοντάρχων 20. εἰς τὸ συνέδριον καταγάγῃς τὸν Παῦλον ... μέλλοντες 21. τεσσαράκοντα ... ἔτοιμοί εἰσι 23. ἑκατοντάρχων 27. συλληφθέντα ... ἐξειλόμεν 28. τε: δέ ... γῶναι 29. ἔγκλημα ἔχοντα 30. ἔσσεσθαι ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων ... αὐτούς: τὰ πρὸς αὐτόν ... add in fine ἐξῆς

32 τῇ δὲ ἐπ' αὐτὸν ἐάσαντες τοὺς ἰππεῖς ἀπέρχεσθαι σὺν αὐτῷ, 32 ὑπέστρεψαν εἰς τὴν παρεμβολήν. 33 οἵτινες εἰσελθόντες εἰς τὴν 33 Καισαρείαν καὶ ἀναδόντες τὴν ἐπιστολήν τῷ ἡγεμόνι, παρέστησαν καὶ τὸν Παῦλον αὐτῷ. 34 ἀναγνούς δὲ καὶ ἐπερωτήσας ἐκ 34 ποίας ἐπαρχίας ἐστίν, καὶ πυθόμενος ὅτι ἀπὸ Κιλικίας, 35 Δια-35 κούσομαί σου, ἔφη, ὅταν καὶ οἱ κατηγοροὶ σου παραγένοιται, κελύσας ἐν τῷ πραιτωρίῳ Ἡρώδου φυλάσσεσθαι αὐτόν.

XXIV.

Adventus accusatorum; Tertullus. Pauli defensio coram Felice atque etiam Drusilla.

23, 2. Μετὰ δὲ πέντε ἡμέρας κατέβη ὁ ἀρχιερεὺς Ἀνανίας μετὰ 1 τῶν πρεσβυτέρων καὶ ῥήτορος Τερτύλλου τινός, οἵτινες ἐνεφάνισαν τῷ ἡγεμόνι κατὰ τοῦ Παύλου. 2 κληθέντος δὲ αὐτοῦ ἤρξατο 2 κατηγορεῖν ὁ Τερτύλλος λέγων 3 Πολλῆς εἰρήνης τυγχάνοντες 3 διὰ σοῦ καὶ κατορθωμάτων γινομένων τῷ ἔθνει τούτῳ διὰ τῆς σῆς προνοίας, πάντῃ τε καὶ πανταχοῦ ἀποδεχόμεθα, κράτιστε Φηλιξ, μετὰ πάσης εὐχαριστίας. 4 ἵνα δὲ μὴ ἐπὶ πλείον σε 4 ἐγκόπτω, παρακαλῶ ἀκούσαί σε ἡμῶν συντόμως τῇ σῇ ἐπιεικείᾳ. 5 εὐρόντες γὰρ τὸν ἄνδρα τούτον λοιμὸν καὶ κινουῖντα στάσιν 5 πᾶσιν τοῖς Ἰουδαίοις τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην, πρωτοστάτην τε 21, 28. τῆς τῶν Ναζωραίων αἰρέσεως, 6 ὃς καὶ τὸ ἱερόν ἐπέειρασεν βεβη- 6 λῶσαι, ὃν καὶ ἐκρατήσαμεν, 8 παρ' οὗ δυνήσῃ αὐτὸς ἀνακρίνας 8 περὶ πάντων τούτων ἐπιγῶναι ὧν ἡμεῖς κατηγοροῦμεν αὐτοῦ. 9 συνεπέθεντο δὲ καὶ οἱ Ἰουδαῖοι φάσκοντες ταῦτα οὕτως ἔχειν. 9 10 Ἀπεκρίθη τε ὁ Παῦλος, νεύσαντος αὐτῷ τοῦ ἡγεμόνος λέγειν 10 Ἐκ πολλῶν ἐτῶν ὄντα σε κριτὴν τῷ ἔθνει τούτῳ ἐπιστάμενος, 21, 15-18. εὐθύμως τὰ περὶ ἕμαντοῦ ἀπολογουμαι, 11 δυναμένου σου ἐπιγῶ- 11 26, 27. ναι ὅτι οὐ πλείους εἰσὶν μοι ἡμέραι δεκαδύο ἀφ' ἧς ἀνέβην 22, 30. προσκυνήσων εἰς Ἱερουσαλήμ. 12 καὶ οὔτε ἐν τῷ ἱερῷ εὐρόν με 23, 12, 32. 24, 1. πρὸς τινα διαλεγόμενον ἢ ἐπισύστασιν ποιοῦντα ὄχλου, οὔτε ἐν ταῖς συναγωγαῖς οὔτε κατὰ τὴν πόλιν, 13 οὔτε παραστήσαι δύ- 13 νανται περὶ ὧν νυνὶ κατηγοροῦσίν μου. 14 ὁμολογῶ δὲ τοῦτο σοι, 14 5. ὅτι κατὰ τὴν ὁδὸν ἦν λέγουσιν αἴρεσιν οὕτως λατρεύω τῷ πατρὶ ὁ Θεῶ, πιστεύων πᾶσιν τοῖς κατὰ τὸν νόμον καὶ τοῖς προφή- 23, 6. ταις γεγραμμένοις, 15 ἑλπίδα ἔχων εἰς τὸν Θεόν, ἣν καὶ αὐτοὶ 15 οὔτοι προσδέχονται, ἀνάστασιν μέλλειν ἔσσεσθαι δικαίων τε καὶ

32. ἀπέρχεσθαι: πορεύεσθαι 34. ἀναγνούς δὲ ὁ ἡγεμόν 35. κελύσας: ἐκέλευσέ τε ... τοῦ Ἡρώδου ... αὐτόν post ἐκέλευσέ τε pon

XXIV. 6. ἐκρατήσαμεν: add καὶ κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον ἠθελήσαμεν κρίνειν. 7 Παρελθὼν δὲ Ἀυσίας ὁ χιλιάρχος μετὰ πολλῆς βίας ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν ἀπήγαγε. 8 κελύσας τοὺς κατηγοροὺς αὐτοῦ ἔρχεσθαι ἐπὶ σέ. 9. συνέθεντο 10. τε: δέ ... εὐθυμότερον 11. γνῶναι ... ἢ δεκαδύο ... εἰς: ἐν 13. παραστήσαι: ε (non εἶ) praeem με ... νῦν 14. οὔτω ... καὶ τοῖς. εἶ (non ε) καὶ ἐν τοῖς 15. ἔσσεσθαι νεκρῶν

- 16 ἀδίκων. ¹⁶ ἐν τούτῳ καὶ αὐτὸς ἀσκῶ ἀπρόσκοπον συνειδήσειν
 17 ἔχειν πρὸς τὸν θεὸν καὶ τοὺς ἀνθρώπους διὰ παντός. ¹⁷ δι' ἐτών ^{11,29, etc.}
 δὲ πλειόνων ἐλεημοσύνας ποιήσων εἰς τὸ ἔθνος μου παρεγενόμην ^{Gal 2, 10.}
 18 καὶ προσφοράς, ¹⁸ ἐν οἷς εὐρόν με ἡγνισμένον ἐν τῷ ἱερῷ, οὐ ^{21, 26 s.}
 μετὰ ὄχλου οὐδὲ μετὰ θορύβου, τινὲς δὲ ἀπὸ τῆς Ἀσίας Ἰου-
 19 δαῖοι, ¹⁹ οὓς ἔδει ἐπὶ σοῦ παρεῖναι καὶ κατηγορεῖν, εἴ τι ἔχοιεν
 20 πρὸς ἐμέ. ²⁰ ἢ αὐτοὶ οὗτοι εἰπάτωσαν τί εὐρον ἐν ἐμοὶ ἀδίκημα
 21 σιάντος μου ἐπὶ τοῦ συνεδρίου, ²¹ ἢ περὶ μιᾶς ταύτης φωνῆς ἧς
 ἐκέκραξα ἐν αὐτοῖς ἐστὼς ὅτι περὶ ἀναστάσεως νεκρῶν ἐγὼ κρί- ^{23, 6.}
 22 νομαι σήμερον ἐφ' ὑμῶν. ²² Ἀνεβάλετο δὲ αὐτοὺς ὁ Φῆλιξ,
 ἀκριβέστερον εἰδὼς τὰ περὶ τῆς ὁδοῦ, εἶπας Ὅταν Ἀσίας ὁ χι- ^{23, 26.}
 23 λίαρχος καταβῆ, διαγνώσομαι τὰ καθ' ὑμᾶς, ²³ διαταξάμενος
 τῷ ἑκατοντάρχη τηρεῖσθαι αὐτὸν ἔχειν τε ἄνεσιν καὶ μηδένα κω-
 λυεῖν τῶν ἰδίων αὐτοῦ ὑπηρετεῖν αὐτῷ.
 24 Μετὰ δὲ ἡμέρας τινὰς παραγενόμενος ὁ Φῆλιξ σὺν Δρου-
 σίλλῃ τῇ γυναικὶ οὔσῃ Ἰουδαία μετεπέμψατο τὸν Παῦλον, καὶ
 25 ἤκουσεν αὐτοῦ περὶ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως. ²⁵ διαλεγόμενον
 δὲ αὐτοῦ περὶ δικαιοσύνης καὶ ἐγκρατείας καὶ τοῦ κρίματος τοῦ
 μέλλοντος ἔσεσθαι ἔμφοβος γενόμενος ὁ Φῆλιξ ἀπεκρίθη Τὸ νῦν
 26 ἔχον πορεύου, καιρὸν δὲ μεταλαβὼν μετακαλέσομαι σε, ²⁶ ἅμα
 καὶ ἐλπίζων ὅτι χρήματα δοθήσεται αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Παύλου· διὸ
 27 καὶ πυκνότερον αὐτὸν μεταπεμπόμενος ὁμίλει αὐτῷ. ²⁷ διετίας ^{25, 9.}
 δὲ πληρωθείσης ἔλαβεν διάδοχον ὁ Φῆλιξ Πόρχιον Φῆστον· θέ-
 λων τε χάριτας καταθέσθαι τοῖς Ἰουδαίοις ὁ Φῆλιξ κατέλιπεν
 τὸν Παῦλον δεδεμένον.

XXV.

Paulus coram Festo provocat ad Caesarem. Festus procurator
 Agrippam regem consulit.

- 1 Φῆστος οὖν ἐπιβὰς τῇ ἐπαρχίᾳ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀνέβη εἰς
 2 Ἱεροσόλυμα ἀπὸ Καισαρείας, ² ἐνεφάνισάν τε αὐτῷ οἱ ἀρχιερεῖς ^{15.}
 καὶ οἱ πρῶτοι τῶν Ἰουδαίων κατὰ τοῦ Παύλου, καὶ παρεκάλουν ^{24, 1.}
 3 αὐτὸν ³ αἰτούμενοι χάριν κατ' αὐτοῦ, ὅπως μεταπέμψηται αὐτὸν ^{23, 15 ss.}
 εἰς Ἱερουσαλήμ, ἐνέδραν ποιῶντες ἀνελεῖν αὐτὸν κατὰ τὴν ὁδόν.
 4 ⁴ ὁ μὲν οὖν Φῆστος ἀπεκρίθη τηρεῖσθαι τὸν Παῦλον εἰς Και- ^{24, 23.}
 5 σάριαν, ἐάντων δὲ μέλλειν ἐν τάχει ἐκπορεύεσθαι· ⁵ Οἱ οὖν ἐν
 ὑμῖν, φησίν, δυνατοὶ συγκαταβάντες, εἴ τί ἐστιν ἐν τῷ ἀνδρὶ

16. καὶ αὐτός: δὲ αὐτός 17. παρεγενόμην post πλειόνων pon 18. δέ:
 5^e (non 5) om 19. ἔδει: 5 (non 5^e) δεῖ ... πρὸς με 20. εἴ τι 21.
 ἔκραξα ... ἐστὼς ἐν αὐτοῖς ... ἐφ': ὑφ' 22. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Φῆλιξ
 ἀνεβάλετο αὐτούς, ... εἰπὼν 23. διαταξάμενός τε ... αὐτόν: τὸν Παῦ-
 λον ... ὑπηρετεῖν ἢ προσέρχεσθαι αὐτῷ 24. τῇ γυναικὶ αὐτοῦ 26. ἅμα
 δὲ καὶ ... ὑπὸ τοῦ Παύλου, ὅπως λύσῃ αὐτόν· διὸ

XXV. 2. τε: δέ ... ὁ ἀρχιερεὺς 4. ἐν Καισαρείᾳ 5. δυνατοὶ ante
 ἐν ὑμῖν pon

τούτω, κατηγορείωσαν αὐτοῦ. ⁶ διατρίψας δὲ ἐν αὐτοῖς ἡμέρας 6
 οὐ πλείους ὀκτὼ ἢ δέκα, καταβὰς εἰς Καισάρειαν, τῇ ἐπαύριον
^{17.} καθίσας ἐπὶ τοῦ βήματος ἐκέλευσεν τὸν Παῦλον ἀχθῆναι. ⁷ πα- 7
^{18.} ραγενομένου δὲ αὐτοῦ περιέστησαν οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων καταβε-
^{23, 5 3.} βηκότες Ἰουδαῖοι, πολλὰ καὶ βαρέα αἰτιώματα καταφέροντες, ἃ
^{24, 12.} οὐκ ἴσχυον ἀποδείξαι ⁸ τοῦ Παύλου ἀπολογουμένου ὅτι οὔτε εἰς 8
^{24, 27.} τὸν νόμον τῶν Ἰουδαίων οὔτε εἰς τὸ ἱερόν οὔτε εἰς Καίσαρά τι 8
^{24, 27.} ἤμαρτον. ⁹ ὁ Φῆστος δὲ θέλων τοῖς Ἰουδαίοις χάριν καταθέσθαι, 9
 ἀποκριθεὶς τῷ Παύλῳ εἶπεν Θέλεις εἰς Ἱεροσόλυμα ἀναβὰς ἐκεῖ
 περὶ τούτων κριθῆναι ἐπ' ἐμοῦ; ¹⁰ εἶπεν δὲ ὁ Παῦλος Ἐπὶ τοῦ 10
 βήματος Καίσαρος ἐστὼς ἐγώ, οὗ με δεῖ κρίνεσθαι. Ἰουδαίους
 οὐδὲν ἠδίκησα, ὡς καὶ σὺ κάλλιον ἐπιγιώσκεις. ¹¹ εἰ μὲν οὖν 11
 ἀδικῶ καὶ ἄξιον θανάτου πέπραχά τι, οὐ παραιτοῦμαι τὸ ἀπο-
 θανεῖν· εἰ δὲ οὐδὲν ἐστὶν ὧν οὗτοι κατηγοροῦσίν μου, οὐδεὶς με
^{9, 16.} δύναται αὐτοῖς χαρίσασθαι· Καίσαρα ἐπικαλοῦμαι. ¹² τότε ὁ 12
 Φῆστος συλλαλήσας μετὰ τοῦ συμβουλίου ἀπεκρίθη Καίσαρα
^{23, 11.} ἐπικέκλησαι, ἐπὶ Καίσαρα πορεύσῃ.
^{19, 21.}

Ἡμερῶν δὲ διαγενομένων τινῶν Ἀγρίππας ὁ βασιλεὺς καὶ 13
 Βερνίκη κατήντησαν εἰς Καισάρειαν ἀσπασόμενοι τὸν Φῆστον.
¹⁴ ὡς δὲ πλείους ἡμέρας διέτριβον ἐκεῖ, ὁ Φῆστος τῷ βασιλεῖ 14
^{24, 27.} ἀνέθετο τὰ κατὰ τὸν Παῦλον λέγων Ἀνὴρ τίς ἐστιν καταλε-
 λειμμένος ὑπὸ Φήλικος δέσμιος, ¹⁵ περὶ οὗ γενομένου μου εἰς 15
^{1, 2, 24.} Ἱεροσόλυμα ἐνεφάνισαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τῶν Ἰου-
 δαίων, αἰτοῦμενοι κατ' αὐτοῦ δίκην· ¹⁶ πρὸς οὓς ἀπεκρίθη ὅτι 16
^{11.} οὐκ ἔστιν ἔθος Ῥωμαίοις χαρίζεσθαι τίνα ἄνθρωπον πρὶν ἢ ὁ
^{5.} κατηγορούμενος κατὰ πρόσωπον ἔχοι τοὺς κατηγοροὺς τόπον τε
 ἀπολογίας λάβοι περὶ τοῦ ἐγκλήματος. ¹⁷ συνελθόντων οὖν ἐν- 17
^{6.} θάδε ἀναβολὴν μηδεμίαν ποιησάμενος, τῇ ἑξῆς καθίσας ἐπὶ τοῦ
^{7.} βήματος ἐκέλευσα ἀχθῆναι τὸν ἄνδρα· ¹⁸ περὶ οὗ σταθέντες οἱ 18
^{23, 29.} κατηγοροὶ οὐδεμίαν αἰτίαν ἔφερον ὧν ὑπενόουν ἐγώ, ¹⁹ ζητήματα 19
^{26, 3.} δέ τινα περὶ τῆς ἰδίας δεισιδαιμονίας εἶχον πρὸς αὐτὸν καὶ περὶ
 τίνος Ἰησοῦ τεθνηκότος, ὃν ἔφασκεν ὁ Παῦλος ζῆν. ²⁰ ἀπορού- 20
^{9.} μενος δὲ ἐγὼ εἰς τὴν περὶ τούτων ζήτησιν ἔλεγον εἰ βούλοιο
 πορεύεσθαι εἰς Ἱεροσόλυμα κακεῖ κρίνεσθαι περὶ τούτων. ²¹ τοῦ 21
 δὲ Παύλου ἐπικαλεσαμένου τηρηθῆναι αὐτὸν εἰς τὴν τοῦ Σε-
 βαστοῦ διάγνωσιν, ἐκέλευσα τηρεῖσθαι αὐτὸν ἕως οὗ ἀναπέμψω
^{27, 1.} αὐτὸν πρὸς Καίσαρα. ²² Ἀγρίππας δὲ πρὸς τὸν Φῆστον Ἔβου- 22
^{26.} λόμην καὶ αὐτὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀκοῦσαι. Ἄρριον, φησί, ἀκούσῃ
 αὐτοῦ.

6. ἡμέρας πλείους ἢ δέκα 7. αἰτιώματα φέροντες κατὰ τοῦ Παύλου 8.
 τοῦ Παύλου ἀπολογουμένου: ἀπολογουμένου αὐτοῦ 9. τοῖς Ἰουδαίοις
 θέλων ... κρίνεσθαι 11. οὖν: γάρ 16. ἄνθρωπον εἰς ἀπόλειαν 17.
 συνελθόντων οὖν αὐτῶν 18. ἐπέφερον 20. περὶ τούτου ... Ἱερουσαλήμ
 21. πέμψω 22. πρὸς τὸν Φῆστον ἔφη ... ὁ δὲ Ἀύριον

- 23 Τῇ οὖν ἐπαύριον ἐλθόντος τοῦ Ἀγρίππα καὶ τῆς Βερνίκης
μετὰ πολλῆς φαντασίας, καὶ εἰσελθόντων εἰς τὸ ἀκροατήριον σὺν
τε χιλιάρχοις καὶ ἀνδράσιν τοῖς κατ' ἐξοχὴν τῆς πόλεως, καὶ
24 κελεύσαντος τοῦ Φῆστου ἤχθη ὁ Παῦλος. ²⁴ καὶ φησὶν ὁ Φῆστος
Ἀγρίππα βασιλεῦ καὶ πάντες οἱ συμπαρόντες ἡμῖν ἄνδρες, θεω- 15.
ρεῖτε τοῦτον περὶ οὗ ἅπαν τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων ἐνέτυχόν μοι
ἐν τε Ἱεροσολύμοις καὶ ἐνθάδε, ἐπιβοῶντες μὴ δεῖν ζῆν αὐτὸν 22, 22.
25 μηκέτι. ²⁵ ἐγὼ δὲ καταλαβόμενος μηδὲν ἄξιον αὐτὸν θανάτου
πεπραχέναι καὶ αὐτοῦ δὲ τούτου ἐπικαλεσαμένου τὸν Σεβαστὸν 23, 29.
26 ἔκρινα πέμπειν. ²⁶ περὶ οὗ ἀσφαλές τι γράψαι τῷ κυρίῳ οὐκ
ἔχω· διὸ προήγαγον αὐτὸν ἐφ' ὑμῶν καὶ μάλιστα ἐπὶ σοῦ, βασι-
λεῦ Ἀγρίππα, ὅπως τῆς ἀνακρίσεως γενομένης σχῶ τί γράψω
27 ²⁷ ἄλογον γάρ μοι δοκεῖ πέμποντα δέσμιον μὴ καὶ τὰς κατ' αὐ-
τοῦ αἰτίας σημάσαι.

XXVI.

Pauli coram Agrippa et Festo defensio. Agrippae propensio ad fidem.

- 1 Ἀγρίππας δὲ πρὸς τὸν Παῦλον ἔφη Ἐπιτρέπεται σοι περὶ
σεαυτοῦ λέγειν. τότε ὁ Παῦλος ἀπελογεῖτο ἐκτείνας τὴν χεῖρα
2 ² Περὶ πάντων ὧν ἐγκαλοῦμαι ὑπὸ Ἰουδαίων, βασιλεῦ Ἀγρίππα,
ἤρημαι ἐμάντων μακάριον ἐπὶ σοῦ μέλλον ἀπολογεῖσθαι σήμερον,
3 ³ μάλιστα γνώστην ὄντα σε πάντων τῶν κατὰ Ἰουδαίους ἐθνῶν τε
4 καὶ ζητημάτων· διὸ δέομαι μακροθύμως ἀκοῦσαί μου. ⁴ τὴν μὲν
οὖν βίωσίν μου ἐκ νεότητος τὴν ἀπ' ἀρχῆς γενομένην ἐν τῷ ἔθνει
5 μου ἐν τε Ἱεροσολύμοις ἴσασιν πάντες Ἰουδαῖοι, ⁵ προγινώσκον-
τές με ἄνωθεν, ἐὰν θέλωσιν μαρτυρεῖν, ὅτι κατὰ τὴν ἀκριβεστά- 22, 3.
6 τὴν αἴρεσιν τῆς ἡμετέρας θρησκείας ἔζησα Φαρισαῖος. ⁶ καὶ νῦν Phil 3, 5.
ἐπ' ἐλπίδι τῆς εἰς τοὺς πατέρας ἐπαγγελίας γενομένης ὑπὸ τοῦ 23, 6.
7 Θεοῦ ἔσθηκα κρινόμενος, ⁷ εἰς ἣν τὸ δωδεκάφυλον ἡμῶν ἐν ἐκ-
τενεῖα νύκτα καὶ ἡμέραν λατρεύον ἐλπίζει καταντῆσαι· περὶ ἧς
8 ἐλπίδος ἐγκαλοῦμαι ὑπὸ Ἰουδαίων. ⁸ τί ἄπιστον κρίνεται παρ'
9 ὑμῖν εἰ ὁ Θεὸς νεκροὺς ἐγείρει; ⁹ ἐγὼ μὲν οὖν ἔδοξα ἐμάντῳ 8, 3, 9, 1.
πρὸς τὸ ὄνομα Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου δεῖν πολλὰ ἐναντία πρᾶξαι 22, 4 s.
10 ¹⁰ ὃ καὶ ἐποίησα ἐν Ἱεροσολύμοις, καὶ πολλοὺς τε τῶν ἁγίων ἐγὼ
ἐν φυλακαῖς κατέκλεισα, τὴν παρὰ τῶν ἀρχιερέων ἐξουσίαν λα-
11 βῶν, ἀναιρουμένων τε αὐτῶν κατήνεγκα ψῆφον, ¹¹ καὶ κατὰ πά-
σας τὰς συναγωγὰς πολλὰκις τιμωρῶν αὐτοὺς ἠνάγκαζον βλασφη-

23. τοῖς χιλιάρχοις ... κατ' ἐξοχὴν οὓσι 24. πᾶν 25. θανάτου αὐτόν
... πέμπειν αὐτόν 20. τι γράψαι

XXVI. 1. περί: ὑπέρ 2. μέλλον ἀπολογεῖσθαι ἐπὶ σοῦ σήμερον
3. δέομαι σου 4. τὴν ἐκ νεότητος τὴν ... om τε ... πάντες οἱ 6. εἰς: πρὸς
7. ἐγκαλοῦμαι, βασιλεῦ Ἀγρίππα, ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων 10. πολλοὺς τῶν
... ἐγὼ φυλακαῖς

μεῖν, περισσῶς τε ἐμμανόμενος αὐτοῖς ἐδίωκον ἕως καὶ εἰς τὰς
 9, 3^{ss.} 22, 6^{ss.} ἕξω πόλεις. 12 Ἐν οἷς καὶ πορευόμενος εἰς τὴν Δαμασκὸν μετ' 12
 ἕξουσίας καὶ ἐπιτροπῆς τῆς παρὰ τῶν ἀρχιερέων, 13 ἡμέρας μέ- 13
 σης κατὰ τὴν ὁδὸν εἶδον, βασιλεῦ, οὐρανόθεν ὑπὲρ τὴν λαμπρό-
 τητα τοῦ ἡλίου περιλάμψαν με φῶς καὶ τοὺς σὺν ἐμοὶ πορευομέ-
 νους. 14 πάντων τε καταπεσόντων ἡμῶν εἰς τὴν γῆν ἤκουσα 14
 φωνὴν λαλοῦσαν πρὸς μὲ καὶ λέγουσαν τῇ Ἑβραϊδὶ διαλέκτῳ
 Σαοὺλ Σαοὺλ, τί με διώκεις; σκληρόν σοι πρὸς κέντρα λακτίζειν.
 15 ἐγὼ δὲ εἶπα Τίς εἶ, κύριε; ὁ δὲ κύριος εἶπεν Ἐγὼ εἰμι Ἰησοῦς 15
 ὃν σὺ διώκεις. 16 ἀλλὰ ἀνάστηθι καὶ στήθι ἐπὶ τοὺς πόδας σου. 16
 εἰς τοῦτο γὰρ ὄφθην σοι, προχειρίσασθαι σε ὑπηρετήν καὶ μάρ-
 τυρα ὧν τε εἶδες ὧν τε ὀφθήσομαί σοι, 17 ἕξαιρούμενός σε ἐκ 17
 τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἐθνῶν, εἰς οὓς ἐγὼ σε ἀποστέλλω 18 ἀνοῖξαι 18
 ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, τοῦ ἐπιστρέφειν ἀπὸ σκότους εἰς φῶς καὶ τῆς
 ἕξουσίας τοῦ σατανᾶ ἐπὶ τὸν θεόν, τοῦ λαβεῖν αὐτοὺς ἄφρων
 20, 32. ἀμαρτιῶν καὶ κληρὸν ἐν τοῖς ἡγιασμένοις πίστει τῇ εἰς ἐμέ.
 19 ὄθεν, βασιλεῦ Ἀγρίππα, οὐκ ἐγενόμην ἀπειθῆς τῇ οὐρανίῳ 19
 ὀπτασίᾳ, 20 ἀλλὰ τοῖς ἐν Δαμασκῷ πρῶτόν τε καὶ Ἱεροσολύμοις 20
 εἰς πᾶσάν τε τὴν χώραν τῆς Ἰουδαίας καὶ τοῖς ἔθνεσιν ἀπήγγελ-
 λον μετανοεῖν καὶ ἐπιστρέφειν ἐπὶ τὸν θεόν, ἄξια τῆς μετανοίας
 21, 27. ἔργα πράσσοντας. 21 ἔνεκα τούτων με οἱ Ἰουδαῖοι συλλαβόμενοι 21
 ἐν τῷ ἱερῷ ἐπειρώντο διαχειρίσασθαι. 22 ἐπικουρίας οὖν τυγῶν 22
 τῆς ἀπὸ τοῦ θεοῦ ἄκρι τῆς ἡμέρας ταύτης ἔσθηκα μαρτυρούμενος
 24, 14. μικρῷ τε καὶ μεγάλῳ, οὐδὲν ἐκτός λέγων ὧν τε οἱ προφηταὶ ἐλά-
 λησαν μελλόντων γίνεσθαι καὶ Μωσῆς, 23 εἰ παθητὸς ὁ Χρι- 23
 στός, εἰ πρῶτος ἐξ ἀναστάσεως νεκρῶν φῶς μέλλει καταγγέλλειν
 τῷ τε λαῷ καὶ τοῖς ἔθνεσιν. 24 ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἀπολογουμένου 24
 ὁ Φῆστος μεγάλη τῇ φωνῇ φησὶν Μαίην, Παῦλε· τὰ πολλὰ σε
 γράμματα εἰς μαρίαν περιτρέπει. 25 ὁ δέ Οὐ μαινομαι, φησίν, 25
 κράτιστε Φῆστε, ἀλλὰ ἀληθείας καὶ σωφροσύνης ῥήματα ἀπο-
 φθέγγομαι. 26 ἐπίσταται γὰρ περὶ τούτων ὁ βασιλεὺς, πρὸς ὃν 26
 καὶ παρόρησιαζόμενος λαλῶ· λανθάνειν γὰρ αὐτόν τι τούτων οὐ
 πείθομαι οὐθέν· οὐ γὰρ ἐστὶν ἐν γωνίᾳ πεπραγμένον τοῦτο.
 27 πιστεύεις, βασιλεῦ Ἀγρίππα, τοῖς προφήταις; οἶδα ὅτι πιστεύεις. 27
 28 ὁ δὲ Ἀγρίππας πρὸς τὸν Παῦλον Ἐν ὀλίγῳ με πείθεις Χρι- 28
 στιανὸν γενέσθαι. 29 ὁ δὲ Παῦλος Εὐξαιμὴν ἂν τῷ θεῷ καὶ ἐν 29
 ὀλίγῳ καὶ ἐν μεγάλῳ οὐ μόνον σὲ ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἀκούον-
 τὰς μου σήμερον γενέσθαι τοιοῦτους ὅποῖος καγὼ εἰμι, παρεκτός
 τῶν δεσμῶν τούτων. 30 ἀνέστη τε ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ ἡγεμῶν ἧ τε 30

14. τε: δέ 15. εἶπον... om κύριος 17. ἐγώ: νῦν 20. om τε prius...
 ς (non σε) ἀπαγγέλλων 22. ἀπό: παρὰ... μαρτυρούμενος 23. om τε
 24. φησίν: ἔφη 25. ἀλλ' 26. οὐθέν: οὐδέν 28. πρὸς τὸν Παῦλον ἔφη
 29. ὁ δὲ Παῦλος εἶπεν... μεγάλῳ: πολλῷ 30. ἀνέστη τε: καὶ ταῦτα
 εἰπόντος αὐτοῦ ἀνέστη

- 31 Βερνίκη καὶ οἱ συγκαθήμενοι αὐτοῖς, ³¹ καὶ ἀναχωρήσαντες ἐλά-
 λουν πρὸς ἀλλήλους λέγοντες ὅτι οὐδὲν θανάτου ἄξιον ἢ δεσμῶν ^{23, 9, 23,}
^{25, 25.}
 32 πρᾶσσει ὁ ἄνθρωπος οὗτος. ³² Ἀγρίππας δὲ τῷ Φήστω ἔφη
 Ἀπολελίσθαι ἐδύνατο ὁ ἄνθρωπος οὗτος εἰ μὴ ἐπικέκλητο Καί- ^{25, 11.}
 σαρα.

XXVII.

Navigatio Romana. Tempestas; fortitudo Pauli. Naufragium ad
 Melitam insulam.

- 1 Ὡς δὲ ἐκρίθη τοῦ ἀποπλεῖν ἡμᾶς εἰς τὴν Ἰταλίαν, παρεδί- ^{25, 12.}
 δουν τὸν τε Παῦλον καὶ τινες ἐτέρους δεσμώτας ἑκατοντάρχη
 2 ὀνόματι Ἰουλίῳ σπειρῆς Σεβαστῆς. ² ἐπιβάντες δὲ πλοίῳ Ἀδρα- ^{19, 29,}
 μντιτηρῷ μέλλοντι πλεῖν τοὺς κατὰ τὴν Ἀσίαν τόπους, ἀνήχθημεν ^{20, 4,}
 3 ὄντος σὺν ἡμῖν Ἀριστάρχου Μακεδόνοιο Θεσσαλονικέως. ³ τῇ τε ^{Col 4, 10.}
 ἐτέρῳ κατήχθημεν εἰς Σιδῶνα, φιλανθρωπῶς τε ὁ Ἰούλιος τῷ
 Παύλῳ χρησάμενος ἐπέτρεψεν πρὸς τοὺς φίλους πορευθέντα ἐπι-
 4 μελείας τυχεῖν. ⁴ κἀκεῖθεν ἀναχθέντες ὑπεπλεύσαμεν τὴν Κύπρον
 5 διὰ τὸ τοὺς ἀνέμους εἶναι ἐναντίους, ⁵ τό τε πέλαγος τὸ κατὰ
 τὴν Κιλικίαν καὶ Παμφυλίαν διαπλεύσαντες κατήλθομεν εἰς Μύρα
 6 τῆς Λυκίας. ⁶ Κἀκεῖ εὐρῶν ὁ ἑκατοντάρχης πλοῖον Ἀλεξανδρι- ^{28, 11.}
 7 νὸν πλέον εἰς τὴν Ἰταλίαν ἐνεβίβασεν ἡμᾶς εἰς αὐτό. ⁷ ἐν ἰκα-
 ναῖς δὲ ἡμέραις βραδυπλοοῦντες καὶ μόλις γενόμενοι κατὰ τὴν
 Κνίδον, μὴ προσεῶντος ἡμᾶς τοῦ ἀνέμου, ὑπεπλεύσαμεν τὴν
 8 Κρήτην κατὰ Σαλμώνην, ⁸ μόλις τε παραλεγόμενοι αὐτὴν ἤλθο-
 μεν εἰς τόπον τινὰ καλούμενον Καλοὺς λιμένας, ὧ ἔγγυς ἦν πόλις
 9 Λασαία. ⁹ Ἰκανοῦ δὲ χρόνον διαγενομένου καὶ ὄντος ἤδη ἐπισφι-
 λοῦς τοῦ πλοῦς διὰ τὸ καὶ τὴν νηστείαν ἤδη παρεληλυθέναι,
 10 παρήγει ὁ Παῦλος ¹⁰ λέγων αὐτοῖς ἄνδρες, θεωρῶ ὅτι μετὰ
 ὕβρεως καὶ πολλῆς ζημίας οὐ μόνον τοῦ φορτίου καὶ τοῦ πλοίου
 11 ἀλλὰ καὶ τῶν ψυχῶν ἡμῶν μέλλειν ἔσεσθαι τὸν πλοῦν. ¹¹ ὁ δὲ
 ἑκατοντάρχης τῷ κυβερνήτῃ καὶ τῷ τανκλήρῳ ἐπέειπετο μᾶλλον
 12 ἢ τοῖς ὑπὸ τοῦ Παύλου λεγομένοις. ¹² ἀνευθέτου δὲ τοῦ λιμένος
 ὑπάρχοντος πρὸς παραχειμασίαν, οἱ πλείονες ἔθεντο βουλήν
 ἀναχθῆναι κἀκεῖθεν, εἴ πως δύναντο καταστήσαντες εἰς Φοίνικα
 παραχειμαῖσαι, λιμένα τῆς Κρήτης βλέποντα κατὰ λίβα καὶ κατὰ
 13 χῶρον. ¹³ Ὑποπνεύσαντος δὲ νότου δόξαντες τῆς προθέσεως κε-
 14 κρατηκέναι, ἄραντες ἄσσον παρελέγοντο τὴν Κρήτην. ¹⁴ μετ' οὐ
 πολὺ δὲ ἔβαλεν κατ' αὐτῆς ἄνεμος τυφωνικός ὁ καλούμενος εὐ-
 15 ροκλύδων. ¹⁵ συναρπασθέντος δὲ τοῦ πλοίου καὶ μὴ δυναμένου
 16 ἀντοφθαλεῖν τῷ ἀνέμῳ, ἐπιδόντες ἐφερόμεθα. ¹⁶ νησίον δέ τι

32. ἐπικέκλητο

XXVII. 2. μέλλοντες 3. 5 (non 5^e) om τούς 6. ἑκατόνταρχος
 ... Ἀλεξανδρινόν 10. φορτίου: φόρτου 11. ἑκατόνταρχος 12. πλείους
 13. ἄσσον

ὑποδραμόντες καλούμενον Κλαύδην ἰσχύσαμεν μόλις περικρατεῖς γενέσθαι τῆς σκάφης, ¹⁷ ἦν ἄραντες βοηθείαις ἐχρῶντο, ὑπόζον-17 νύντες τὸ πλοῖον· φοβούμενοί τε μὴ εἰς τὴν Σύρτιν ἐκπέσωσιν, χαλάσαντες τὸ σκεῦος, οὕτως ἐφέροντο. ¹⁸ σφοδρῶς δὲ χειμαζο-18 μένων ἡμῶν τῇ ἐξῆς ἐκβολὴν ἐποιοῦντο, ¹⁹ καὶ τῇ τρίτῃ αὐτόχειρες 19 τὴν σκευὴν τοῦ πλοίου ἐρήψαμεν· ²⁰ μήτε δὲ ἡλίον μήτε ἄστρον 20 ἐπιφαινότων ἐπὶ πλείονας ἡμέρας, χειμῶνός τε οὐκ ὀλίγου ἐπι-κειμένου, λοιπὸν περιηρεῖτο ἐλπίς πᾶσα τοῦ σώζεσθαι ἡμᾶς.

²¹ Πολλῆς τε ἀσιτίας ὑπαρχούσης, τότε σταθεῖς ὁ Παῦλος ἐν 21
10. μέσῳ αὐτῶν εἶπεν Ἔδει μὲν, ὦ ἄνδρες, πειθαρχήσαντάς μοι μὴ ἀνάγεσθαι ἀπὸ τῆς Κρήτης κερδησαί τε τὴν ὕβριν ταύτην καὶ τὴν ζημίαν. ²² καὶ τὰ νῦν παραινῶ ὑμᾶς εὐθυμεῖν· ἀποβολὴ γὰρ 22 ψυχῆς οὐδεμία ἔσται ἐξ ὑμῶν πλὴν τοῦ πλοίου. ²³ παρέστη γὰρ 23 μοι ταύτῃ τῇ νυκτὶ τοῦ θεοῦ οὐ εἰμί, ὃ καὶ λατρεύω, ἄγγελος ²⁴ λέγων Μὴ φοβοῦ, Παῦλε· Καίσαρί σε δεῖ παραστήναι, καὶ 24 ἰδοὺ κεχάρισται σοι ὁ θεὸς πάντας τοὺς πλείονας μετὰ σοῦ. ²⁵ διὸ εὐθυμεῖτε, ἄνδρες· πιστεύω γὰρ τῷ θεῷ ὅτι οὕτως ἔσται 25 ²⁶ καθ' ὃν τρόπον λελάληται μοι. ²⁶ εἰς νῆσον δέ τινα δεῖ ἡμᾶς 26 ἐκπεσεῖν.

Ἦς δὲ τεσσαρεσκαίδεκάτῃ νύξ ἐπεγένετο διαφερομένων ἡμῶν 27 ἐν τῷ Ἀδρία, κατὰ μέσον τῆς νυκτὸς ὑπενόον οἱ ναῦται προσά-γειν τινα αὐτοῖς χώραν. ²⁸ καὶ βολίσαντες εὗρον ὄργυιᾶς εἴκοσι, 28 βραχὺ δὲ διαστήσαντες καὶ πάλιν βολίσαντες εὗρον ὄργυιᾶς δεκα-πέντε· ²⁹ φοβούμενοί τε μὴ πον κατὰ τραχεῖς τόπους ἐκπέσωμεν, 29 ἐκ πρύμνης ῥίψαντες ἀγκύρας τέσσαρας εὗρον ἡμέραν γενέσθαι. ³⁰ Τῶν δὲ ναυτῶν ζητούντων φυγεῖν ἐκ τοῦ πλοίου καὶ χαλασάν-30 των τὴν σκάφην εἰς τὴν θάλασσαν προσάσει ὡς ἐκ πύργου μελ-λόντων ἀγκύρας ἐκτείνειν, ³¹ εἶπεν ὁ Παῦλος τῷ ἑκατοντάρχῃ καὶ 31 τοῖς στρατιώταις Ἐὰν μὴ οὕτοι μείνωσιν ἐν τῷ πλοίῳ, ὑμεῖς σωθῆναι οὐ δύνασθε. ³² τότε ἀπέκοψαν οἱ στρατιῶται τὰ σχοινία 32 τῆς σκάφης καὶ εἶασαν αὐτὴν ἐκπεσεῖν. ³³ Ἄχρι δὲ οὐ ἤμελλεν 33 ἡμέρα γίνεσθαι, παρεκάλει ὁ Παῦλος ἅπαντας μεταλαβεῖν τροφῆς ²⁷ λέγων Τεσσαρεσκαίδεκάτῃν σήμερον ἡμέραν προσδοκῶντες ἄσιτοι διατελεῖτε, μηθὲν προσλαβόμενοι. ³⁴ διὸ παρακαλῶ ὑμᾶς μετα-34 λαβεῖν τροφῆς· τοῦτο γὰρ πρὸς τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ὑπάρχει· οὐδενὸς γὰρ ὑμῶν θριξὶ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἀπολείται. ³⁵ εἶπας δὲ 35 ταῦτα καὶ λαβὼν ἄρτον εὐχαρίστησεν τῷ θεῷ ἐνώπιον πάντων καὶ κλάσας ἤρξατο ἐσθίειν. ³⁶ εὐθυμοὶ δὲ γενόμενοι πάντες καὶ 36 αὐτοὶ προσελάβοντο τροφῆς. ³⁷ ἤμεθα δὲ αἱ πᾶσαι ψυχαὶ ἐν τῷ 37

16. μόλις ἰσχύσαμεν 20. πᾶσα ἐλπίς 21. τε: δέ 23. τῇ νυκτὶ ταύτῃ ... ἄγγελος ante τοῦ θεοῦρον 27. ἐγένετο 29. μή πον: μήπως ... κατά: εἰς ... ἐκπέσωσιν ... ἤρξατο 32. οἱ στρατιῶται ἀπέκοψαν 33. ἔμελλεν ... μηθὲν 34. προσλαβεῖν ... ἀπό: ἐκ ... ἀπολείται: πεσεῖται 35. εἰπόν 37. ἤμεθα: ἤμεν ... ἐν τῷ πλοίῳ αἱ πᾶσαι ψυχαὶ

38 πλοῖω διακόσμαι ἐβδομήκοντα ἕξ. 38 κορροσθέντες δὲ τροφῆς ἐκούφιζον τὸ πλοῖον ἐκβαλλόμενοι τὸν σῖτον εἰς τὴν θάλασσαν.
 39 39 Ὅτε δὲ ἡμέρα ἐγένετο, τὴν γῆν οὐκ ἐπεγίνωσκον, κόλπον δὲ τινα κατενόουν ἔχοντα αἰγιαλόν, εἰς ὃν ἐβουλεύσαντο εἰ δυνατόν
 40 ἐξῶσαι τὸ πλοῖον. 40 καὶ τὰς ἀγκύρας περιελόντες εἶων εἰς τὴν θάλασσαν, ἅμα ἀνέντες τὰς ζευκτηρίας τῶν πηδαλίων, καὶ ἐπάραντες τὸν ἀρτέμωνα τῇ πνεύσῃ κατεῖχον εἰς τὸν αἰγιαλόν.
 41 41 περιπεσόντες δὲ εἰς τόπον διθάλασσον ἐπέκειλαν τὴν ναῦν, καὶ ἢ μὲν πρόρα ἐρείασα εἴμεινεν ἀσάλευτος, ἢ δὲ πρύμνα ἐλύετο
 42 ὑπὸ τῆς βίας. 42 Τῶν δὲ στρατιωτῶν βουλή ἐγένετο ἵνα τοὺς δεσμοτάτας ἀποκτείνωσιν, μή τις ἐκκολυμβήσας διαφύγῃ. 43 ὁ δὲ ἑκατοντάρχης βουλόμενος διασῶσαι τὸν Παῦλον ἐκώλυσεν αὐτοὺς τοῦ βουλήματος, ἐκέλευσέν τε τοὺς δυναμένους κολυμβᾶν ἀπορρίψαντας πρώτους ἐπὶ τὴν γῆν ἐξίεναι, 44 καὶ τοὺς λοιποὺς οὓς μὲν ἐπὶ σανίσιν οὓς δὲ ἐπὶ τινῶν τῶν ἀπὸ τοῦ πλοίου. καὶ οὕτως ἐγένετο πάντας διασωθῆναι ἐπὶ τὴν γῆν.

XXVIII.

Naufragi apud Melitenses. Vipera de manu excussa; aegroti sanati. Iter Italicum. Biennium Romanum.

1 Καὶ διασωθέντες τότε ἐπέγνωμεν ὅτι Μελίτη ἢ νῆσος κα-^{27, 26. 39.}
 2 λεῖται. 2 οἱ τε βάρβαροι παρείχαν οὐ τὴν τυχοῦσαν φιλανθρωπίαν ἡμῶν· ἀνάψαντες γὰρ πυρὰν προσελάβοντο πάντας ἡμᾶς διὰ τὸν
 3 ἕτερον τὸν ἐφεστῶτα καὶ διὰ τὸ ψῦχος. 3 Συστρέφαντος δὲ τοῦ Παύλου φρυγάνων τι πλῆθος καὶ ἐπιθέτων ἐπὶ τὴν πυρὰν, ἔχιδνα
 4 ἀπὸ τῆς θερμῆς διεξελθοῦσα καθήψεν τῆς χειρὸς αὐτοῦ. 4 ὡς δὲ εἶδον οἱ βάρβαροι κρεμάμενον τὸ θηρίον ἐκ τῆς χειρὸς αὐτοῦ, πρὸς ἀλλήλους ἔλεγον Πάντως φονεύς ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος οὗτος, ὃν διασωθέντα ἐκ τῆς θαλάσσης ἡ δίκη ζῆν οὐκ εἴασεν. 5 ὁ μὲν οὖν ἀποτιναζόμενος τὸ θηρίον εἰς τὸ πῦρ ἔπαθεν οὐδὲν κακόν· 6 οἱ δὲ προσεδόκων αὐτὸν μέλλειν πίμπρασθαι ἢ καταπίπτειν ἄφρων νεκρόν. ἐπὶ πολὺ δὲ αὐτῶν προσδοκῶντων καὶ θεωρούντων μηδὲν ἄτοπον εἰς αὐτὸν γινόμενον, μεταβαλλόμενοι ἔλεγον θεὸν αὐτὸν εἶναι. 7 Ἐν δὲ τοῖς περὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον ὑπῆρχεν χωρία τῶν πρώτων τῆς νήσου ὀνόματι Ποπλία, ὃς ἀναδεξάμενος ἡμᾶς τρεῖς ἡμέρας φιλοφρόνως ἐξένισεν. 8 ἐγένετο δὲ τὸν πατέρα τοῦ Ποπλίου πυρετοῖς καὶ δυσεντερίᾳ συνεχόμενον κατακεῖσθαι, πρὸς ὃν ὁ Παῦλος εἰσελθὼν καὶ προσευξάμενος, ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτῷ,

39. δυνατόν: δύναιτο 40. ἀρτέμωνα 41. ἐπέκειλαν ... βίας τῶν κυμάτων 42. διαφύγοι 43. ἑκατόνταρχος

XXVIII. 1. ἐπέγνωσαν 2. τε: δὲ ... παρείχον 3. om τι ... ἀπό: ἐκ ... ἐξελθοῦσα 4. ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους 5. ἀποτινάξας 8. δυσεντερία

ἰάσατο αὐτόν. ⁹ τούτου δὲ γενομένου καὶ οἱ λοιποὶ οἱ ἐν τῇ νήσῳ ⁹ ἔχοντες ἀσθενείας προσήρχοντο καὶ ἐθεραπεύοντο, ¹⁰ οἱ καὶ πολ-
λαῖς τιμαῖς ἐτίμησαν ἡμᾶς καὶ ἀναγομένοις ἐπέθεντο τὰ πρὸς
τὰς χρείας.

Μετὰ δὲ τρεῖς μῆνας ἀνήχθημεν ἐν πλοίῳ παρακεχειμακότη ἐν ¹¹
τῇ νήσῳ, Ἀλεξανδρινῷ, παρασήμῳ Διοσκούροις. ¹² καὶ καταχθέν-
τες εἰς Συρακούσας ἐπεμείναμεν ἡμέρας τρεῖς, ¹³ ὅθεν περιελ-
θόντες κατηντήσαμεν εἰς Ῥήγιον. καὶ μετὰ μίαν ἡμέραν ἐπιγενο-
μένου νότου δευτεραῖοι ἦλθομεν εἰς Ποτιόλους, ¹⁴ οὗ εὐρόντες ¹⁴
ἀδελφούς παρεκλήθημεν ἐπ' αὐτοῖς ἐπιμεῖναι ἡμέρας ἐπτὰ· καὶ
οὕτως εἰς τὴν Ῥώμην ἦλθαμεν. ¹⁵ κάκειθεν οἱ ἀδελφοὶ ἀκού-
σαντες τὰ περὶ ἡμῶν ἐξῆλθον εἰς ἀπάντησιν ἡμῖν ἄχρῳ Ἀππίου
φόρου καὶ Τριῶν ταβερνῶν, οὓς ἰδὼν ὁ Παῦλος εὐχαριστήσας τῷ
θεῷ ἔλαβεν θάρσος.

Ὅτε δὲ ἦλθομεν εἰς Ῥώμην, ὁ ἐκατόνταρχος παρέδωκεν τοὺς ¹⁶
²⁰ δεσμίους τῷ στρατοπεδάρχῳ, τῷ δὲ Παύλῳ ἐπετροπή μένειν καθ'
ἑαυτὸν σὺν τῷ φυλάσσοντι αὐτὸν στρατιώτῃ. ¹⁷ Ἐγένετο δὲ μετὰ ¹⁷
ἡμέρας τρεῖς συγκαλέσασθαι αὐτὸν τοὺς ὄντας τῶν Ἰουδαίων
πρώτους· συνελθόντων δὲ αὐτῶν ἔλεγεν πρὸς αὐτούς· Ἐγώ, ἄν-
δρες ἀδελφοί, οὐδὲν ἐναντίον ποιήσας τῷ λαῷ ἢ τοῖς ἔθεσιν τοῖς
^{25, 8.} πατρώοις, δέσμιος ἐξ Ἱεροσολύμων παρεδόθην εἰς τὰς χεῖρας
τῶν Ῥωμαίων, ¹⁸ οἵτινες ἀνακρίναντές με ἐβούλοντο ἀπολῦσαι ¹⁸
^{25, 25.} διὰ τὸ μηδεμίαν αἰτίαν θανάτου ὑπάρχειν ἐν ἐμοί· ¹⁹ ἀντιλεγόν-
των δὲ τῶν Ἰουδαίων ἠραγκάσθην ἐπικαλέσασθαι Καίσαρα, οὐχ
^{15, 11.} ὡς τοῦ ἔθνους μου ἔχων τι κατηγορηῆσαι. ²⁰ διὰ ταύτην οὖν τὴν ²⁰
αἰτίαν παρεκάλεσα ὑμᾶς ἰδεῖν καὶ προσλαλῆσαι· ἔνεκεν γὰρ τῆς
^{26, 6, 7.} ἐλπίδος τοῦ Ἰσραὴλ τὴν ἄλυσιν ταύτην περιέειμαι. ²¹ οἱ δὲ πρὸς ²¹
αὐτὸν εἶπαν Ἡμεῖς οὔτε γράμματα περὶ σοῦ ἐδεξάμεθα ἀπὸ τῆς
Ἰουδαίας, οὔτε παραγενόμενός τις τῶν ἀδελφῶν ἀπήγγειλεν ἢ
ἐλάλησέν τι περὶ σοῦ πονηρόν. ²² ἀξιοῦμεν δὲ παρὰ σοῦ ἀκουσαί ²²
ἃ φρονεῖς· περὶ μὲν γὰρ τῆς αἰρέσεως ταύτης γνωστόν ἐστιν
ἡμῖν ὅτι πανταχοῦ ἀντιλέγεται. ²³ Ταξάμενοι δὲ αὐτῷ ἡμέραν ²³
ἦκον πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν ξενίαν πλείονες, οἷς ἐξετίθετο διαμαρτυ-
ρόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, πείθων τε αὐτούς περὶ τοῦ Ἰη-
σοῦ ἀπὸ τε τοῦ νόμου Μωυσέως καὶ τῶν προφητῶν, ἀπὸ πρῶτῃ
ἕως ἑσπέρας. ²⁴ καὶ οἱ μὲν ἐπειθοντο τοῖς λεγομένοις, οἱ δὲ ²⁴
ἠπίστον· ²⁵ ἀσύμφωνοι δὲ ὄντες πρὸς ἀλλήλους ἀπελύοντο ²⁵
εἰπόντος τοῦ Παύλου ῥῆμα ἔν, ὅτι καλῶς τὸ πνεῦμα τὸ ἄγιον
ἐλάλησεν διὰ Ἡσαίου τοῦ προφήτου πρὸς τοὺς πατέρας ὑμῶν
²⁶ λέγων Πορεύθητι πρὸς τὸν λαὸν τούτον καὶ εἰπὸν Ἀκοῆ ²⁶
^{9.} δέ: οὖν ... ἐν τῇ νήσῳ post ἀσθενείας pon 10. τὴν χρεῖαν 11. Ἀλε-
ξανδρινῷ 14. ἦλθομεν 15. ἄχρις 16. στρατοπεδάρχη 17. αὐτόν: τὸν
Παῦλον ... ἐγώ post ἀδελφοί pon 21. εἶπον 23. τὰ περὶ 25. ὑμῶν:
ἡμῶν 26. λέγον ... εἰπέ

*Es 6, 9s.
Mt 13, 14s.
Jo 12, 40.

ἀκούσετε καὶ οὐ μὴ συνῆτε, καὶ βλέποντες βλέπετε καὶ οὐ μὴ
 27 ἴδητε· 27 ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς ὠσὶν
 βαρέως ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμμυσαν· μὴ
 ποτε ἴδωσιν τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσιν καὶ τῇ
 28 καρδίᾳ συνῶσιν καὶ ἐπιστρέψωσιν, καὶ ἰάσωμαι αὐτούς. 28 γνω-
 στὸν οὖν ἔστω ὑμῖν ὅτι τοῖς ἔθνεσιν ἀπεστάλη τοῦτο τὸ σωτήριον
 τοῦ θεοῦ· αὐτοὶ καὶ ἀκούσονται. 13, 46.
 30 Ἔμεινεν δὲ διετίαν ὄλην ἐν ἰδίῳ μισθώματι, καὶ ἀπεδέχετο 16.
 31 πάντας τοὺς εἰσπορευομένους πρὸς αὐτόν, 31 κηρύσσων τὴν βασι-
 λείαν τοῦ θεοῦ καὶ διδάσκων τὰ περὶ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ
 μετὰ πάσης παρόρησίας ἀκωλύτως.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΚΑΘΟΛΙΚΑΙ.

ΙΑΚΩΒΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

I.

Utile tentari. Sapientiam Deum roga. Opes pereunt. Homo de-
 liciti, Deus boni auctor. Legem audi et fac. Linguam doma.

- 1 Ἰάκωβος θεοῦ καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ δοῦλος ταῖς δώ-
 δεκα φυλαῖς ταῖς ἐν τῇ διασπορᾷ χαίρειν.
 2 Πᾶσαν χαρὰν ἠγάσασθε, ἀδελφοί μου, ὅταν πειρασμοῖς 1Pe 1, 6, 7.
 3 περιπέσητε ποικίλοις, 3 γινώσκοντες ὅτι τὸ δοκίμιον ὑμῶν κατερο- Ro 5, 3s.
 4 γάζεται ὑπομονήν. 4 ἢ δὲ ὑπομονὴ ἔργον τέλειον ἐχέτω, ἵνα ἦτε
 5 τέλειοι καὶ ὀλόκληροι, ἐν μηδενὶ λειπόμενοι. 5 εἰ δέ τις ὑμῶν
 λείπεται σοφίας, αἰτείτω παρὰ τοῦ διδόντος θεοῦ πᾶσιν ἀπλῶς
 6 καὶ μὴ ὀνειδίζοντος, καὶ δοθήσεται αὐτῷ. 6 αἰτείτω δὲ ἐν πίστει, Mt 21, 21.
 μηδὲν διακρινόμενος· ὁ γὰρ διακρινόμενος ἔοικεν κλύδωνι θαλάσ-
 7 σης ἀνεμιζομένῳ καὶ ῥιπιζομένῳ. 7 μὴ γὰρ οἰέσθω ὁ ἄνθρωπος
 8 ἐκεῖνος ὅτι λήμψεται τι παρὰ τοῦ κυρίου, 8 ἀνὴρ δάφνηος, ἀκα-
 9 τάστατος ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ. 9 Κανχάσθω δὲ ὁ ἀδελφός
 10 ὁ ταπεινὸς ἐν τῷ ὕψει αὐτοῦ, 10 ὁ δὲ πλούσιος ἐν τῇ ταπεινώσει
 11 αὐτοῦ, ὅτι ὡς ἄνθος χόρτου παρελεύσεται. 11 ἀνέτειλεν γὰρ ὁ 1Pe 1, 24.
 ἥλιος σὺν τῷ καύσῳ καὶ ἐξήρανε τὸν χόρτον, καὶ τὸ ἄνθος *Es 40,
 αὐτοῦ ἐξέπεσεν καὶ ἡ εὐπρέπεια τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἀπώλετο· 6 s.
 οὕτως καὶ ὁ πλούσιος ἐν ταῖς πορείαις αὐτοῦ μαρανθήσεται.
 12 Μακάριος ἀνὴρ ὃς ὑπομένει πειρασμόν, ὅτι δόκιμος γενό- 5, 11.
 μενος λήμψεται τὸν στέφανον τῆς ζωῆς, ὃν ἐπηγγέλατο τοῖς 2 Ti 4, 8.

27. ἰάσωμαι 28. om τοῦτο 29. Καὶ ταῦτα αὐτοῦ εἰπόντος ἀπῆλθον οἱ Ἰουδαῖοι, πολλὴν ἔχοντες ἐν ἑαυτοῖς συζήτησιν. 30. Ἐμ. δὲ ὁ Παῦλος

I. 3. ὑμῶν: add τῆς πίστεως 7. λήψεται 11. οὕτω 12. λήψεται
 ... ἐπηγγέλατο ὁ κύριος

ἀγαπῶσιν αὐτόν. ¹³μηδεὶς πειραζόμενος λεγέτω ὅτι ἀπὸ θεοῦ ¹³

ICo 10, 13. πειράζομαι. ὁ γὰρ θεὸς ἀπειραστός ἐστὶν κακῶν, πειράζει δὲ αὐτὸς οὐδένα. ¹⁴ἕκαστος δὲ πειράζεται ὑπὸ τῆς ἰδίας ἐπιθυμίας ¹⁴ ἐξελεκόμενος καὶ δελεαζόμενος. ¹⁵εἶτα ἡ ἐπιθυμία συλλαβοῦσα ¹⁵ Ro 6, 23. τίκει ἀμαρτίαν, ἡ δὲ ἀμαρτία ἀποτελεσθεῖσα ἀποκίει θάνατον.

Μὴ πλανᾶσθε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί. ¹⁷πᾶσα δόσις ¹⁶ 17 ἀγαθὴ καὶ πᾶν δῶρημα τέλειον ἄνωθ' ἐστὶν καταβαῖνον ἀπὸ τοῦ πατρὸς τῶν φώτων, παρ' ᾧ οὐκ ἔστι παραλλαγή ἢ τροπῆς Ro 8, 23. ἀποσκίασμα. ¹⁸βουληθεὶς ἀπεκύησεν ἡμᾶς λόγῳ ἀληθείας, εἰς ¹⁸ τὸ εἶναι ἡμᾶς ἀπαρχὴν τινα τῶν αὐτοῦ κτισμάτων.

Ἴστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί. ἔστω δὲ πᾶς ἄνθρωπος ταχὺς ¹⁹ εἰς τὸ ἀκοῦσαι, βραδὺς εἰς τὸ λαλήσαι, βραδὺς εἰς ὀργὴν. ²⁰ὀργή ²⁰ 19 γὰρ ἀνδρὸς δικαιοσύνην θεοῦ οὐ κατεργάζεται. ²¹διὸ ἀποθ' ²¹ 20 μνοὶ πᾶσαν ὀργήν καὶ περισσεῖαν κακίας, ἐν πραύτητι δέξασθε τὸν ἔμφρον λόγον τὸν δυνάμενον σῶσαι τὰς ψυχὰς ὑμῶν.

²²γίνεσθε δὲ ποιηταὶ λόγου καὶ μὴ ἀκροαταὶ μόνον παραλογι- ²² ζόμενοι ἑαυτοῦς. ²³ὅτι εἴ τις ἀκροατὴς λόγου ἐστὶν καὶ οὐ ποιη- ²³

Mt 7, 26. τῆς, οὗτος ἔοικεν ἀνδρὶ κατανοοῦντι τὸ πρόσωπον τῆς γενέσεως αὐτοῦ ἐν ἐσώπρω. ²⁴κατενόησεν γὰρ ἑαυτὸν καὶ ἀπελήλυθεν ²⁴ καὶ εὐθέως ἐπελάττετο ὁποῖος ἦν. ²⁵ὁ δὲ παρακύψας εἰς νόμον ²⁵ 24 τέλειον τὸν τῆς ἐλευθερίας καὶ παραμείνας, οὐκ ἀκροατὴς ἐπιλησιμονῆς γενόμενος ἀλλὰ ποιητὴς ἔργου, οὗτος μακάριος ἐν τῇ ποιήσει αὐτοῦ ἔσται. ²⁶εἴ τις δοκεῖ θρησκὸς εἶναι, μὴ χαλινα- ²⁶ 25 γωγῶν γλώσσαν αὐτοῦ ἀλλὰ ἀπατῶν καρδίαν αὐτοῦ, τούτου μάταιος ἢ θρησκεία. ²⁷θρησκεία καθαρὰ καὶ ἀμίαντος παρὰ ²⁷ 26 θεῷ καὶ πατρὶ αὐτῆ ἐστίν, ἐπισκέπτεσθαι ὄφρα φανερὸς καὶ χήρας ἐν τῇ θλίψει αὐτῶν, ἄσπιλον ἑαυτὸν τηρεῖν ἀπὸ τοῦ κόσμου.

II.

Ne postponas divitibus pauperes. Lex tota explenda. Fides probanda factis. Abraham et Rahab.

Ἀδελφοί μου, μὴ ἐν προσωπολημψίαις ἔχετε τὴν πίστιν τοῦ ¹ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῆς δόξης. ²εἰάν γὰρ εἰσέλθῃ εἰς ² τὴν συναγωγὴν ὑμῶν ἀνὴρ χρυσοδακτύλιος ἐν ἐσθῆτι λαμπρᾷ, εἰσέλθῃ δὲ καὶ πτωχὸς ἐν ὀψαρᾷ ἐσθῆτι, ³ἐπιβλέψητε δὲ ἐπὶ ³ τὸν φοροῦντα τὴν ἐσθῆτα τὴν λαμπρὰν καὶ εἴπητε Σὺ κάθου ὧδε καλῶς, καὶ τῷ πτωχῷ εἴπητε Σὺ στήθῃ ἐκεῖ ἢ κάθου ὑπὸ τὸ ὑποπόδιόν μου, ⁴οὐ διεκρίθητε ἐν ἑαυτοῖς καὶ ἐγένεσθε κριταὶ ⁴ 3 διαλογισμῶν πονηρῶν;

Ἀκούσατε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί. οὐχ ὁ θεὸς ἐξελέξατο ⁵

13. τοῦ θεοῦ 19. Ἴστε: Ἴστε... om δὲ 22. μόνον ἀκροαταὶ 25. οὐκ: praeum οὗτος 26. εἶναι ἐν ὑμῖν... ἀλλ' 27. τῷ θεῷ

II. 1. προσωπολημψίας 3. καὶ ἐπιβλέψητε ἐπὶ... εἴπητε αὐτῷ... κάθου ὧδε ὑπὸ 4. καὶ οὐ

- τοὺς πτωχοὺς τῷ κόσμῳ πλουσίους ἐν πίστει καὶ κληρονόμους ^{1 Co 1, 21 s.}
 6 τῆς βασιλείας ἧς ἐπηγγείλατο τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν; ⁶ ὑμεῖς δὲ
 ἠτιμάσατε τὸν πτωχόν. οὐχ οἱ πλούσιοι καταδυναστεύουσιν ὑμῶν,
 7 καὶ αὐτοὶ ἔλκουσιν ὑμᾶς εἰς κριτήρια; ⁷ οὐκ αὐτοὶ βλασφημοῦσιν
 8 τὸ καλὸν ὄνομα τὸ ἐπικληθὲν ἐφ' ὑμᾶς; ⁸ εἰ μέντοι νόμον τελεῖτε
 βασιλικὸν κατὰ τὴν γραφὴν Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυ- ^{*Lv19,18. Mi 22, 39.}
 9 τόν, καλῶς ποιεῖτε. ⁹ εἰ δὲ προσωποληπτεῖτε, ἁμαρτίαν ἐργά-
 10 ζεσθε ἐλεγχόμενοι ὑπὸ τοῦ νόμου ὡς παραβάται. ¹⁰ ὅστις γὰρ
 ὅλον τὸν νόμον τηρήσῃ, πταίῃ δὲ ἐν ἐνί, γέγονεν πάντων ἕνοχος.
 11 ¹¹ ὁ γὰρ εἰπὼν Μὴ μοιχεύσης, εἶπεν καὶ Μὴ φονεύσης· εἰ δὲ οὐ ^{*Ex 20, 13 ss.}
 12 μοιχεύεις, φονεύεις δέ, γέγονας παραβάτης νόμου. ¹² οὕτως
 λαλεῖτε καὶ οὕτως ποιεῖτε ὡς διὰ νόμον ἐλευθερίας μέλλοντες
 13 κρίνεσθαι. ¹³ ἢ γὰρ κρίσις ἀνέλεος τῷ μὴ ποιήσαντι ἔλεος· κα-
 ταναγκάζεται ἔλεος κρίσεως.
 14 ¹⁴ Τί τὸ ὄφελος, ἀδελφοί μου, ἐὰν πίστιν λέγῃ τις ἔχειν, ἔργα
 15 δὲ μὴ ἔχῃ; μὴ δύναται ἡ πίστις σῶσαι αὐτόν; ¹⁵ ἐὰν δὲ ἀδελφὸς
 ἢ ἀδελφὴ γυμνοὶ ὑπάρχωσιν καὶ λειπόμενοι τῆς ἐφημέρου τροφῆς,
 16 ¹⁶ εἶπη δέ τις αὐτοῖς ἐξ ὑμῶν Ὑπάγετε ἐν εἰρήνῃ, θερμαίνεσθε
 καὶ χορτάζεσθε, μὴ δῶτε δὲ αὐτοῖς τὰ ἐπιτήδεια τοῦ σώματος, τί
 17 τὸ ὄφελος; ¹⁷ οὕτως καὶ ἡ πίστις, ἐὰν μὴ ἔχῃ ἔργα, νεκρά ἐστιν. ^{26.}
 18 καθ' ἑαυτήν. ¹⁸ ἀλλ' ἐρεῖ τις Σὺ πίστιν ἔχεις, καγὼ ἔργα ἔχω.
 δεῖξόν μοι τὴν πίστιν σου χωρὶς τῶν ἔργων, καγὼ δεῖξω σοι ἐκ
 19 τῶν ἔργων μου τὴν πίστιν. ¹⁹ σὺ πιστεύεις ὅτι εἷς ὁ θεὸς ἐστιν; ^{Mt 7, 20.}
 καλῶς ποιεῖς· καὶ τὰ δαιμόνια πιστεύουσιν καὶ φοβίσσουσιν. ^{1 Co 8, 4.}
 20 ²⁰ θέλεις δὲ γνῶναι, ὡ ἄνθρωπε κενέ, ὅτι ἡ πίστις χωρὶς τῶν
 21 ἔργων ἀργή ἐστιν; ²¹ Ἀβραὰμ ὁ πατὴρ ἡμῶν οὐκ ἐξ ἔργων ἐδι- ^{*Gn 22, 9. Heb 11, 17.}
 καιώθη, ἀνερέγκας Ἰσαὰκ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον;
 22 ²² βλέπεις ὅτι ἡ πίστις συνήργει τοῖς ἔργοις αὐτοῦ καὶ ἐκ τῶν
 23 ἔργων ἡ πίστις ἐτελειώθη, ²³ καὶ ἐπληρώθη ἡ γραφὴ ἡ λέγουσα ^{*Gn 15, 6. Ro 4, 3. Gal 3, 6.}
 Ἐπίστευσεν δὲ Ἀβραὰμ τῷ θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιο-
 24 σύνην, καὶ φίλος θεοῦ ἐκλήθη. ²⁴ ὁρᾶτε ὅτι ἐξ ἔργων δικαιούται ^{Ro 3, 28.}
 25 ἄνθρωπος καὶ οὐκ ἐκ πίστεως μόνον. ²⁵ ὁμοίως δὲ καὶ Ραὰβ ἡ ^{*Jos 2, 1. 15. 6, 17. Heb 11, 31.}
 πόρνη οὐκ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη, ὑποδεξαμένη τοὺς ἀγγέλους καὶ
 26 ἐτέρω ὁδῷ ἐκβαλοῦσα; ²⁶ ὥσπερ γὰρ τὸ σῶμα χωρὶς πνεύματος
 νεκρὸν ἐστιν, οὕτως καὶ ἡ πίστις χωρὶς τῶν ἔργων νεκρά ἐστιν. ^{17.}

III.

Adversus docendi libidinem. Linguae usus difficilis. De vera sapientia.

1 Μὴ πολλοὶ διδάσκαλοι γίνεσθε, ἀδελφοί μου, εἰδότες ὅτι

5. τῷ κόσμῳ: τοῦ κόσμου τούτου 9. προσωποληπτεῖτε 10. τηρήσει, πταίσει 11. οὐ μοιχεύσεις, φονεύσεις δέ 12. οὕτω 13. ἀνέλεος: ἀνίλεως ... καὶ καταναγκάζεται 15. καὶ λειπόμενοι ὅσοι 17. οὕτω ... ἔργα ἔχῃ 18. χωρὶς τῶν ἔργων: ἐκ τῶν ἔργων σου ... in fine add μου 19. ὁ θεὸς εἷς ἐστι 20. ἀργή: νεκρά 24. ὁρᾶτε τοίνυν 26. οὕτω

μείζον κριμα λημφόμεθα. ² πολλὰ γὰρ πταίομεν ἅπαντες· εἴ τις ²
 ἐν λόγῳ οὐ πταίει, οὗτος τέλειος ἀνὴρ, δυνατὸς χαλιναγωγῆσαι
 καὶ ὄλον τὸ σῶμα. ³ εἰ δὲ τῶν ἵππων τοὺς χαλινοὺς εἰς τὰ στό- ³
 ματα βάλλομεν εἰς τὸ πείθεσθαι ἡμῖν αὐτούς, καὶ ὄλον τὸ σῶμα
 αὐτῶν μετάγομεν· ⁴ ἰδοὺ καὶ τὰ πλοῖα, τηλικαῦτα ὄντα καὶ ὑπὸ ⁴
 ἀνέμων σκληρῶν ἐλαννόμενα, μετάγεται ὑπὸ ἐλαχίστου πηδαλίου
 ὄπου ἂν ἡ ὀρμὴ τοῦ εὐθύνοντος βούληται· ⁵ οὕτως καὶ ἡ γλῶσσα ⁵
 μικρὸν μέλος ἐστὶν καὶ μεγαλανχεῖ. ἰδοὺ ἡλίκον πῦρ ἡλίκην ἕλην
 ἀνάπτει. ⁶ καὶ ἡ γλῶσσα πῦρ, ὁ κόσμος τῆς ἀδικίας ἡ γλῶσσα ⁶
 καθίσταται ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν, ἡ σπιλοῦσα ὄλον τὸ σῶμα καὶ
 φλογίζουσα τὸν τροχὸν τῆς γενέσεως καὶ φλογιζομένη ὑπὸ τῆς
 γενένης. ⁷ πᾶσα γὰρ φύσις θηρίων τε καὶ πετεινῶν ἐρπετῶν τε ⁷
 καὶ ἐναλίων δαμάζεται καὶ δεδάμασται τῇ φύσει τῇ ἀνθρωπίνῃ,
^{*Ps 140, 3.} ⁸ τὴν δὲ γλῶσσαν οὐδεὶς δύναται ἀνθρώπων δαμάσαι· ἀκατάστα- ⁸
 τον κακόν, μεστὴ ἰοῦ θανατηφόρον. ⁹ ἐν αὐτῇ εὐλογοῦμεν τὸν ⁹
 κύριον καὶ πατέρα, καὶ ἐν αὐτῇ καταρώμεθα τοὺς ἀνθρώπους
 τοὺς καθ' ὁμοίωσιν θεοῦ γεγονότας· ¹⁰ ἐκ τοῦ αὐτοῦ στόματος ¹⁰
 ἐξέρχεται εὐλογία καὶ κατάρα. οὐ χρὴ, ἀδελφοί μου, ταῦτα οὐ-
 τως γίνεσθαι. ¹¹ μήτι ἡ πηγὴ ἐκ τῆς αὐτῆς ὀπῆς βρῦει τὸ γλυκὺ ¹¹
 καὶ τὸ πικρὸν; ¹² μὴ δύναται, ἀδελφοί μου, σικκὴ ἐλαίας ποιῆσαι ¹²
 ἢ ἄμπελος σῦκα; οὔτε ἄλυκὸν γλυκὺ ποιῆσαι ὕδωρ.

Τίς σοφὸς καὶ ἐπιστήμων ἐν ὑμῖν; δεῖξάτω ἐκ τῆς καλῆς ¹³
 ἀναστροφῆς τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐν πραύτητι σοφίας. ¹⁴ εἰ δὲ ζῆλον ¹⁴
 πικρὸν ἔχετε καὶ ἐριθείαν ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν, μὴ κατακαυχᾶσθε
^{1, 17.} καὶ ψεύδεσθε κατὰ τῆς ἀληθείας. ¹⁵ οὐκ ἔστιν αὕτη ἡ σοφία ¹⁵
 ἄνωθεν κατερχομένη, ἀλλ' ἐπίγειος, ψυχικὴ, δαιμονιώδης. ¹⁶ ὄπου ¹⁶
 γὰρ ζῆλος καὶ ἐριθεία, ἐκεῖ ἀκαταστασία καὶ πᾶν φαῦλον πρᾶγμα.
¹⁷ ἡ δὲ ἄνωθεν σοφία πρῶτον μὲν ἀγνή ἐστίν, ἔπειτα εἰρηνικὴ, ¹⁷
 ἐπιεικὴς, εὐπειθὴς, μεστὴ ἐλέους καὶ καρπῶν ἀγαθῶν, ἀδιάκρι-
 τος, ἀνυπόκριτος. ¹⁸ καρπὸς δὲ δικαιοσύνης ἐν εἰρήνῃ σπειρίζεται ¹⁸
 τοῖς ποιούσιν εἰρήνην.

IV.

Fugienda vana libido. Adversus obtrectationem et fiduciam sui.

Πόθεν πόλεμοι καὶ πόθεν μάχαι ἐν ὑμῖν; οὐκ ἐντεῦθεν, ἐκ ¹
 τῶν ἡδονῶν ὑμῶν τῶν στρατευομένων ἐν τοῖς μέλεσιν ὑμῶν;
^{1 Pe 2, 11.} ² ἐπιθυμεῖτε, καὶ οὐκ ἔχετε· φρονεῦτε καὶ ζηλοῦτε, καὶ οὐ δύ- ²
^{Ro 7, 23.} νασθε ἐπιτυχεῖν· μάχεσθε καὶ πολεμεῖτε. οὐκ ἔχετε διὰ τὸ μὴ

III. 1. ληψόμεθα 3. εἰ δέ: ἰδοὺ ... εἰς: πρὸς ... αὐτούς ἡμῖν
 4. σκληρῶν ἀνέμων 5. οὕτω ... ἡλίκον: ὀλίγον 6. οὕτως ἡ γλῶσσα κα-
 θίσταται 8. ἀκατάσχετος 9. κύριον: θεόν 10. οὕτω 12. οὔτε ἄλυ-
 κὸν γλυκὺ: οὕτως οὐδεμία πηγὴ ἄλυκὸν καὶ γλυκὺ 17. καὶ ἀνυπόκριτος
 18. τῆς δικαιοσύνης

IV. 1. om πόθεν secundum 2. πολεμεῖτε, οὐκ ἔχετε δέ

- 3 αἰτεῖσθαι ὑμᾶς · ³ αἰτεῖτε καὶ οὐ λαμβάνετε, διότι κακῶς αἰ- Mt 7, 7.
 4 τεῖσθε, ἵνα ἐν ταῖς ἡδοναῖς ὑμῶν δαπανήσητε. ⁴ μοιχαλίδες, οὐκ Ro 8, 7.
 οἴδατε ὅτι ἡ φιλία τοῦ κόσμου ἐχθρα τοῦ θεοῦ ἐστίν; ὃς ἂν οὖν
 βουλευθῆ φίλος εἶναι τοῦ κόσμου, ἐχθρὸς τοῦ θεοῦ καθίσταται.
 5 ⁵ ἢ δοκεῖτε ὅτι κενῶς ἡ γραφὴ λέγει Πρὸς φθόρον ἐπιποθεὶ τὸ
 6 πνεῦμα ὃ κατέκρησεν ἐν ἡμῖν; ⁶ μεῖζονα δὲ δίδωσιν χάριν· διὸ ⁴ Prov 3,
 λέγει Ὁ θεὸς ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσιν ¹ Pe 5, 5.
 7 χάριν. ⁷ ὑποτάγητε οὖν τῷ θεῷ· ἀντίστητε τῷ διαβόλῳ, καὶ
 8 φεύξεται ἀφ' ὑμῶν· ⁸ ἐγγίσατε τῷ θεῷ, καὶ ἐγγίει ὑμῖν. καθα- ¹ Pe 5,
 9 ρίσατε χεῖρας ἀμαρτωλοί, καὶ ἀγνίσατε καρδίας δίφρυχοι. ⁹ τάλαι- ⁶ ss.
 πορήσατε καὶ πενήθησατε καὶ κλαύσατε· ὁ γέλως ὑμῶν εἰς πέν- ² Zach 1, 3.
 10 θος μεταστραφήτω καὶ ἡ χαρὰ εἰς κατήφειαν. ¹⁰ ταπεινώθητε
 ἐνώπιον κυρίου, καὶ ὑψώσει ὑμᾶς.
 11 Μὴ καταλαλεῖτε ἀλλήλων, ἀδελφοί. ὁ καταλαλῶν ἀδελφοῦ
 ἢ κρίνων τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ καταλαλεῖ νόμον καὶ κρίνει νόμον·
 12 εἰ δὲ νόμον κρίνεις, οὐκ εἶ ποιητὴς νόμου ἀλλὰ κριτὴς. ¹² εἰς
 ἐστὶν ὁ νομοθέτης καὶ κριτὴς, ὁ δυνάμενος σῶσαι καὶ ἀπολέσαι· ^{Ro 2, 1.}
 σὺ δὲ τίς εἶ, ὁ κρίνων τὸν πλησίον; ^{14, 4.}
 13 Ἄγε νῦν οἱ λέγοντες Σήμερον καὶ αὔριον πορευσόμεθα εἰς
 τήνδε τὴν πόλιν καὶ ποιήσωμεν ἐκεῖ ἐναντιὸν ἕνα καὶ ἐμπορευσό-
 14 μεθα καὶ κερδήσωμεν, ¹⁴ οἷτινες οὐκ ἐπίστασθε τὸ τῆς αὔριον·
 ποία γὰρ ἡ ζωὴ ὑμῶν; ἀτμὶς γὰρ ἐστε ἢ πρὸς ὀλίγον φαινομένη,
 15 ἔπειτα καὶ ἀφανιζομένη· ¹⁵ ἀντὶ τοῦ λέγειν ὑμᾶς Ἐὰν ὁ κύριος
 16 θελήσῃ καὶ ζήσωμεν, καὶ ποιήσωμεν τοῦτο ἢ ἐκεῖνο. ¹⁶ νῦν δὲ
 καυχᾶσθε ἐν ταῖς ἀλαζονείαις ὑμῶν· πᾶσα καύχησις τοιαύτη
 17 πονηρὰ ἐστίν. ¹⁷ εἰδοὶ οὖν καλὸν ποιεῖν καὶ μὴ ποιοῦντι, ἀμαρ- ^{Lc 12, 47.}
 τία αὐτῷ ἐστίν.

V.

Cohortatio ad divites. Patientia piorum. Non jurandum. Aegrotorum cura, precum vis. De lapsis.

- 1 Ἄγε νῦν οἱ πλούσιοι, κλαύσατε ὀλολύζοντες ἐπὶ ταῖς τάλαι-
 2 ποραῖς ὑμῶν ταῖς ἐπερχομέναις. ² ὁ πλοῦτος ὑμῶν σέσηπεν, καὶ
 3 τὰ ἰμάτια ὑμῶν σητόβρωτα γέγονεν, ³ ὁ χρυσὸς ὑμῶν καὶ ὁ ἄρ-
 γυρος κατίωται, καὶ ὁ ἴδς αὐτῶν εἰς μαρτύριον ὑμῖν ἔσται καὶ
 φάγεται τὰς σάρκας ὑμῶν ὡς πῦρ. ἐθησαυρίσατε ἐν ἐσχάταις ^{*Ps 21, 9.}
 4 ἡμέραις. ⁴ ἰδοὺ ὁ μισθὸς τῶν ἐργατῶν τῶν ἀμησάντων τὰς χώ-
 ρας ὑμῶν ὁ ἀπεστερημένος ἀφ' ὑμῶν κραῖζει, καὶ αἱ βοαὶ τῶν
 5 θερισάντων εἰς τὰ ὅτια κυρίου σαβαὼθ εἰσελήλυθαν. ⁵ ἐτρυφή-
 4. μοιχοὶ καὶ μοιχαλίδες 10. τοῦ κυρίου 11. ἦ: καὶ 12. om καὶ κριτὴς
 et δέ ... ὃς κρίνεις τὸν ἕτερον 13. καὶ αὔριον: 5^e (non 5) ἢ αὔριον ...
 5 (non 5^e) πορευσόμεθα et ποιήσωμεν, item ἐμπορευσόμεθα et κερ-
 δήσωμεν 14. ἐστε: ἐστίν ... ἔπειτα δὲ ἀφαν. 15. ζήσωμεν ... ποιή-
 σωμεν

V. 4. εἰσεληλύθασιν

σατε ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐσπαταλήσατε, ἐθρέψατε τὰς καρδίας ὑμῶν ἐν ἡμέρᾳ σφαγῆς. ⁶ κατεδικάσατε, ἐφρονεύσατε τὸν δίκαιον· οὐκ ⁶ ἀντιτάσσεται ὑμῖν.

Μακροθυμήσατε οὖν, ἀδελφοί, ἕως τῆς παρουσίας τοῦ κυ- ⁷
ρίου. ἰδοὺ ὁ γεωργὸς ἐκδέχεται τὸν τίμιον καρπὸν τῆς γῆς, μα- ⁸
κροθυμῶν ἐπ' αὐτῷ ἕως λάβῃ πρώιμον καὶ ὄψιμον· ⁸ μακροθυ- ⁸
^{1 The 4,} μήσατε καὶ ὑμεῖς, στηριζάτε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὅτι ἡ παρουσία ⁸
^{15 ss.} ^{2 The 2,} τοῦ κυρίου ἤγγικεν. ⁹ μὴ στενάζετε, ἀδελφοί, κατ' ἀλλήλων, ἵνα ⁹
^{1 s.} μὴ κριθῆτε· ἰδοὺ ὁ κριτὴς πρὸ τῶν θυρῶν ἔστηκεν. ¹⁰ ὑπόδειγμα ¹⁰
λάβετε, ἀδελφοί, τῆς κακοπαθείας καὶ τῆς μακροθυμίας τού- ¹¹
^{2 Pe 1, 21.} προσφήτας, οἱ ἐλάλησαν τῷ ὀνόματι κυρίου. ¹¹ ἰδοὺ μακαρίζομεν ¹¹
τοὺς ὑπομένοντας· τὴν ὑπομονὴν Ἰωβ ἤκούσατε καὶ τὸ τέλος κυ- ¹²
^{*Ps 103, 8.}ρίου ἴδετε, ὅτι πολὺσπλαγχνός ἐστιν καὶ οἰκτίριμος.

^{Mt 5, 34ss.} ^{23, 16.} Πρὸ πάντων δέ, ἀδελφοί μου, μὴ ὀμνύετε, μήτε τὸν οὐρα- ¹²
νὸν μήτε τὴν γῆν μήτε ἄλλον τινὰ ὄρκον· ἦτω δὲ ὑμῶν τὸ ναὶ ¹³
καὶ καὶ τὸ οὐ οὐ, ἵνα μὴ ὑπὸ κρίσιν πέσητε.

Κακοπαθεῖ τις ἐν ὑμῖν, προσευχέσθω· εὐθυμεῖ τις, ψαλλέτω. ¹³
¹⁴ ἄσθενεῖ τις ἐν ὑμῖν, προσκαλεσάσθω τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ¹⁴
ἐκκλησίας, καὶ προσευξάσθωσαν ἐπ' αὐτὸν ἀλείψαντες αὐτὸν ¹⁵
ἐλαίῳ ἐν τῷ ὀνόματι κυρίου. ¹⁵ καὶ ἡ εὐχὴ τῆς πίστεως σώσει ¹⁵
τὸν κάμνοντα, καὶ ἐγερεῖ αὐτὸν ὁ κύριος· κὰν ἁμαρτίας ἢ πε- ¹⁶
ποιηκός, ἀφεθήσεται αὐτῷ. ¹⁶ ἐξομολογεῖσθε ἀλλήλοις τὰ πα- ¹⁶
ραπτώματα καὶ εὐχεσθε ὑπὲρ ἀλλήλων, ὅπως ἰαθῆτε· πολὺ ἰσχύει ¹⁷
^{Jo 9, 31.} δέησις δικαίου ἐνεργουμένη. ¹⁷ Ἡλίας ἄνθρωπος ἦν ὁμοιοπαθῆς ¹⁷
^{*1 Rg 18, 1.} ἡμῖν, καὶ προσευχῇ προσηύξατο τοῦ μὴ βρεῖλαι, καὶ οὐκ ἔβρεξεν ¹⁸
^{Lc 4, 25.} ἐπὶ τῆς γῆς ἐνιαυτοὺς τρεῖς καὶ μῆνας ἕξ· ¹⁸ καὶ πάλιν προσηύ- ¹⁸
ξατο, καὶ ὁ οὐρανὸς ὑετὸν ἔδωκεν καὶ ἡ γῆ ἐβλάστησεν τὸν καρ- ¹⁹
πὸν αὐτῆς.

^{Mt 18, 15.} Ἀδελφοί, εἴαν τις ἐν ὑμῖν πλαηθῆ ἄπο τῆς ἀληθείας καὶ ¹⁹
ἐπιστρέψῃ τις αὐτόν, ²⁰ γνωσκέτω ὅτι ὁ ἐπιστρέψας ἁμαρτωλὸν ²⁰
^{1 Pe 4, 8.} ἐκ πλάνης ὁδοῦ αὐτοῦ σώσει ψυχὴν ἐκ θανάτου καὶ καλύψει ²¹
πλήθος ἁμαρτιῶν.

Π Ε Τ Ρ Ο Υ Α.

I.

Salus nostra Christus. Adversa fidem probant. Prophetæ ad nos.
Redemtis care regeneratisque verbo Dei sancte vivendum.

Πέτρος ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκλεκτοῖς παρεπιδήμοις ¹
διασπορᾶς Πόντου, Γαλατίας, Καππαδοκίας, Ἀσίας καὶ Βιθυν-

5. ὡς ἐν ἡμέρᾳ 7. ἕως ἂν λάβῃ ὑετὸν πρώιμον 9. ἀδελφοί post ἀλλή-
λων pon ... κατακριθῆτε ... ὁ κριτὴς: om ὁ 10. ὑπόδ. λάβ. τῆς κα-
κοπαθείας, ἀδελφοί μου, 11. εἶδετε ... ἐστὶν ὁ κύριος 12. ὑπὸ κρίσιν:
ς (non εῖ) εἰς ὑπόκρισιν 14. τοῦ κυρίου

- 2 νίας, ² κατὰ πρόγνωσιν θεοῦ πατρὸς, ἐν ἁγιασμῷ πνεύματος, εἰς ὑπακοὴν καὶ ῥαντισμὸν αἵματος Ἰησοῦ Χριστοῦ. χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη πληθυνθεῖη.
- 3 **Εὐλογητὸς ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρι-**^{Eph 1, 3. Ti 3, 5. 7.}
 4 **στοῦ, ὁ κατὰ τὸ πολὺ αὐτοῦ ἔλεος ἀναγεννήσας ἡμᾶς εἰς ἐλπίδα**
 5 **ζῶσαν δι' ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκ νεκρῶν, ⁴ εἰς κληρονο-**
 6 **μίαν ἄφθαρτον καὶ ἀμίαντον καὶ ἀμάραντον, τετηρημένην ἐν οὐ-**
 7 **ρανοῖς εἰς ὑμᾶς ⁵ τοὺς ἐν δυνάμει θεοῦ φρουρουμένους διὰ**
 8 **πίστεως εἰς σωτηρίαν ἐτοιμῇ ἀποκαλυφθῆναι ἐν καιρῷ ἐσχάτῳ.**^{Ro 8, 18.}
 9 **⁶ ἐν ᾧ ἀγαλλιᾶσθε, ὀλίγον ἄρτι εἰ δέον λυπηθέντες ἐν ποικίλοις**
 10 **πειρασμοῖς, ⁷ ἵνα τὸ δοκίμιον ὑμῶν τῆς πίστεως πολυτιμότερον**^{Ja 1, 2. 3.}
 11 **χρυσίου τοῦ ἀπολλυμένου διὰ πυρὸς δὲ δοκιμαζομένου εὐρεθῆ εἰς**
 12 **ἔπαινον καὶ δόξαν καὶ τιμὴν ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ Χριστοῦ,**
 13 **⁸ ὃν οὐκ ἰδόντες ἀγαπᾶτε, εἰς ὃν ἄρτι μὴ ὄραντες πιστεύοντες δὲ**
 14 **ἀγαλλιᾶσθε χαρᾷ ἀνεκκαλήτῳ καὶ δεδοξασμένη, ⁹ κομιζόμενοι**
 15 **τὸ τέλος τῆς πίστεως σωτηρίαν ψυχῶν. ¹⁰ περὶ ἧς σωτηρίας ἐξε-**
 16 **ζήτησαν καὶ ἐξηρένησαν προφηταὶ οἱ περὶ τῆς εἰς ὑμᾶς χάριτος**
 17 **προφητεύσαντες, ¹¹ ἐρευνῶντες εἰς τίνα ἢ ποῖον καιρὸν ἐδήλου**
 18 **τὸ ἐν αὐτοῖς πνεῦμα Χριστοῦ προμαρτυρούμενον τὰ εἰς Χριστὸν**
 19 **παθήματα καὶ τὰς μετὰ ταῦτα δόξας, ¹² οἷς ἀπεκαλύφθη ὅτι**
 20 **οὐχ ἑαυτοῖς ἡμῖν δὲ δικιόνουν αὐτά, ἀ νῦν ἀνηγγέλη ὑμῖν διὰ**
 21 **τῶν εὐαγγελισαμένων ὑμᾶς πνεύματι ἀγίῳ ἀποσταλέντι ἀπ' οὐ-**
 22 **ρανοῦ, εἰς ᾧ ἐπιθυμοῦσιν ἄγγελοι παρακύψαι.**
- 13 **Διὸ ἀναζωσάμενοι τὰς ὀσφύας τῆς διανοίας ὑμῶν, νήφον-**
 14 **τες, τελειῶς ἐλπίσατε ἐπὶ τὴν φερομένην ὑμῖν χάριν ἐν ἀποκα-**
 15 **λύσει Ἰησοῦ Χριστοῦ. ¹⁴ ὡς τέκνα ὑπακοῆς, μὴ συσχηματιζόμε-**^{Ro 12, 2.}
 16 **νοι ταῖς πρότερον ἐν τῇ ἀγνοίᾳ ὑμῶν ἐπιθυμίαις, ¹⁵ ἀλλὰ κατὰ**
 17 **τὸν καλέσαντα ὑμᾶς ἅγιον καὶ αὐτοὶ ἅγιοι ἐν πάσῃ ἀναστροφῇ**
 18 **γενήθητε, ¹⁶ διότι γέγραπται Ἅγιοι ἔσεσθε, ὅτι ἐγὼ ἅγιος.**^{Lv 11, 44. 19, 2. 20, 26. Mt 5, 48.}
 19 **¹⁷ καὶ εἰ πατέρα ἐπικαλεῖσθε τὸν ἀπροσωπολήπτως κρίνοντα**
 20 **κατὰ τὸ ἐκάστου ἔργον, ἐν φόβῳ τὸν τῆς παροικίας ὑμῶν χρόνον**
 21 **ἀναστράφητε, ¹⁸ εἰδότες ὅτι οὐ φθαρτοῖς, ἀργυρίῳ ἢ χρυσίῳ,**
 22 **ἐλυτρώθητε ἐκ τῆς ματαίας ὑμῶν ἀναστροφῆς πατροπαράδοτου,**
 23 **¹⁹ ἀλλὰ τιμῷ αἵματι ὡς ἀμνοῦ ἀμώμου καὶ ἀσπίλου Χριστοῦ,**
 24 **²⁰ προεγνωσμένου μὲν πρὸ καταβολῆς κόσμου, φανερωθέντος δὲ**
 25 **²¹ ἐπ' ἐσχάτου τῶν χρόνων δι' ὑμᾶς ²¹ τοὺς δι' αὐτοῦ πιστοὺς εἰς**
 26 **θεὸν τὸν ἐγείραντα αὐτὸν ἐκ νεκρῶν καὶ δόξαν αὐτῷ δόντα,**
 27 **ὥστε τὴν πίστιν ὑμῶν καὶ ἐλπίδα εἶναι εἰς θεόν.**
- 22 **Τὰς ψυχὰς ὑμῶν ἡγνικότες ἐν τῇ ὑπακοῇ τῆς ἀληθείας εἰς**

I. 3. ε° (non ε) ὑμᾶς 4. ἡμᾶς 6. εἰ δέον ἐστὶ 7. πολὺ τιμιώτερον ...
 τιμὴν καὶ δόξαν 8. ἰδόντες: εἰδότες 9. πίστεως ὑμῶν 12. ἐν πνεύματι
 16. ἔσεσθε: γένεσθε ... ἅγιός εἰμι 17. ἀπροσωπολήπτως 20. ἐπ'
 ἐσχάτων 21. πιστοὺς: πιστεύοντας 22. τῆς ἀληθείας διὰ πνεύματος

φιλαδελφίαν ἀννπόκριτον, ἐκ καρδίας ἀλλήλους ἀγαπήσατε ἐκ-
 τενῶς, ²³ ἀναγεγεννημένοι οὐκ ἐκ σποράς φθαρτῆς ἀλλὰ ἀφθάρ-
 23 του, διὰ λόγον ζῶντος θεοῦ καὶ μένοντος. ²⁴ διότι πᾶσα σὰρξ ²⁴
 ὡς χόρτος, καὶ πᾶσα δόξα αὐτῆς ὡς ἄνθος χόρτου· ἐξηράνθη ὁ
 χόρτος, καὶ τὸ ἄνθος αὐτοῦ ἐξέπεσεν· ²⁵ τὸ δὲ ῥῆμα κυρίου ²⁵
 μένει εἰς τὸν αἰῶνα. τοῦτο δὲ ἐστὶν τὸ ῥῆμα τὸ εὐαγγελισθὲν
 εἰς ὑμᾶς.

II.

Lapides vivi. Gens Dei sancta. Vita pura gentium caussa. Paren-
 dum praepositis. Patiendum ad exemplum Christi.

Ja 1, 21. Ἀποθήμενοι οὖν πᾶσαν κακίαν καὶ πάντα δόλον καὶ ὑπο- 1
 κρίσεις καὶ φθόνους καὶ πάσας καταλαλιάς, ² ὡς ἀρτιγέννητα 2
 βρέφη τὸ λογικὸν ἄδολον γάλα ἐπιποθήσατε, ἵνα ἐν αὐτῷ αὐξη-
 *Ps 34, 8. (9.) θῆτε εἰς σωτηρίαν, ³ εἴπερ ἐγένεσασθε ὅτι χρηστὸς ὁ κύριος. 3
 Ἐφθ 2, 20. ⁴ πρὸς ὃν προσερχόμενοι, λίθον ζῶντα, ὑπὸ ἀνθρώπων μὲν ἀπο- 4
 δεδοκιμασμένον παρὰ δὲ θεῶ ἐκλεκτόν, ἔντιμον, ⁵ καὶ αὐτοὶ ὡς 5
 Ro 12, 1. λίθοι ζῶντες οἰκοδομεῖσθε, οἶκος πνευματικὸς, ἱεράτευμα ἅγιον,
 ἀνευρέγκαι πνευματικῆς θυσίας ἐνπροσδέκτους θεῷ διὰ Ἰησοῦ
 *Es 23, 16. Χριστοῦ, ⁶ διότι περιέχει ἐν γραφῇ Ἰδοῦ τίθημι ἐν Σιών λίθον 6
 ἀκρογωνιαίον ἐκλεκτόν ἔντιμον, καὶ ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ μὴ
 καταισχυθῆ. ⁷ ὑμῖν οὖν ἡ τιμὴ τοῖς πιστεύουσιν· ἀπειθοῦσιν δέ, 7
 *Ps 118, 22. λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κε-
 Mt 21, 42. φαλὴν γωνίας καὶ λίθος προσκόμματος καὶ πέτρα σκανδάλου,
 Ro 8, 33. ⁸ οἱ προσκόπτουσιν τῷ λόγῳ ἀπειθοῦντες, εἰς ὃ καὶ ἐτέθησαν. 8
 *Es 19, 6. ⁹ ὑμεῖς δὲ γένος ἐκλεκτόν, βασιλείον ἱεράτευμα, ἔθνος ἅγιον, λαὸς 9
 *Es 43, 20 s. εἰς περιποίησιν, ὅπως τὰς ἀρετὰς ἐξαγγείλητε τοῦ ἐκ σκότους
 *Hos 2, 23. ὑμᾶς καλέσαντος εἰς τὸ θαυμαστόν αὐτοῦ φῶς· ¹⁰ οἷ ποτε οὐ 10
 Ro 9, 25 s. λαὸς, νῦν δὲ λαὸς θεοῦ, οἱ οὐκ ἠλεημένοι, νῦν δὲ ἔλεθθέντες.

Ἀγαπητοί, παρακαλῶ ὡς παροίκους καὶ παρεπιδήμους, ἀπέ- 11
 χεσθε τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν, αἵτινες στρατεύονται κατὰ τῆς
 Ja 4, 1. ψυχῆς, ¹² τὴν ἀναστροφὴν ὑμῶν ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἔχοντες καλήν, 12
 Ro 7, 23. ¹ ἵνα ἐν ᾧ καταλαλοῦσιν ὑμῶν ὡς κακοποιῶν, ἐκ τῶν καλῶν ἔργων
 3, 2. ἐποπτεύοντες δοξάσωσιν τὸν θεὸν ἐν ἡμέρᾳ ἐπισκοπῆς.

Ro 13, 1ss. Ὑποτάγητε οὖν πάσῃ ἀνθρωπίνῃ κτίσει διὰ τὸν κύριον, εἴτε 13
 βασιλεῖ ὡς ὑπερέχοντι, ¹⁴ εἴτε ἡγεμόσιν ὡς δι' αὐτοῦ πεμπομέ- 14
 νοις εἰς ἐκδίκησιν κακοποιῶν, ἔπαινον δὲ ἀγαθοποιῶν· ¹⁵ ὅτι 15
 οὕτως ἐστὶν τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, ἀγαθοποιούντας φιμῶν τὴν
 τῶν ἀφρόνων ἀνθρώπων ἀγνωσίαν· ¹⁶ ὡς ἐλεύθεροι, καὶ μὴ ὡς 16
 Ga 5, 13. ἐπικάλυμμα ἔχοντες τῆς κακίας τὴν ἐλευθερίαν ἀλλ' ὡς θεοῦ
 δοῦλοι. ¹⁷ πάντας τιμῆσατε, τὴν ἀδελφότητα ἀγαπάτε, τὸν θεὸν 17

22. καθαρὰς καρδίας 23. μένοντος εἰς τὸν αἰῶνα 24. αὐτῆς: ἀνθρώπου

II. 2. om εἰς σωτηρίαν 5. τῷ θεῷ 6. διότι: διὸ καὶ ... ἐν τῇ
 γραφῇ 11. ἀπέχεσθαι 12. ἐποπτεύσαντες 14. ἐκδίκησιν μὲν 16. δοῦ-
 λοι θεοῦ

- 18 φοβεῖσθε, τὸν βασιλέα τιμᾶτε. ¹⁸ Οἱ οἰκέται, ὑποτασσόμενοι ἐν ^{Eph 6, 5.} παντὶ φόβῳ τοῖς δεσπόταις, οὐ μόνον τοῖς ἀγαθοῖς καὶ ἐπιεικέσιν ^{Col 3, 22.}
 19 ἀλλὰ καὶ τοῖς σκολιοῖς. ¹⁹ τοῦτο γὰρ χάρις εἰ διὰ συνείδησιν
 20 θεοῦ ὑποφέρει τις λύπας πάσχων ἀδίκως. ²⁰ ποῖον γὰρ κλέος εἰ
 ἀμαρτάνοντες καὶ κολαφιζόμενοι ὑπομενεῖτε; ἀλλ' εἰ ἀγαθο-
 ποιῶντες καὶ πάσχοντες ὑπομενεῖτε· τοῦτο γὰρ χάρις παρὰ θεῶ.
 21 ²¹ Εἰς τοῦτο γὰρ ἐκλήθητε, ὅτι καὶ Χριστὸς ἔπαθεν ὑπὲρ ἡμῶν,
 ὑμῖν ὑπολιμπάνων ὑπογραμμῶν ἵνα ἐπακολουθήσητε τοῖς ἴχνεσιν ^{3, 18.}
 22 αὐτοῦ, ²² ὃς ἀμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν οὐδὲ εὐρέθη δόλος ἐν τῷ ^{4, 1.} ^{Io 13, 15.}
 23 στόματι αὐτοῦ, ²³ ὃς λοιδορούμενος οὐκ ἀντελοιδόρει, πάσχων ^{*Es 53, 9.}
 24 οὐκ ἠπέλει, παρεδίδου δὲ τῷ κρίνοντι δικαίως, ²⁴ ὃς τὰς ἀμαρ- ^{*Es 53,}
 τίας ἡμῶν αὐτὸς ἀνήνεγκεν ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ξύλον, ^{4 ss.}
 ἵνα ταῖς ἀμαρτίαις ἀπογερόμενοι τῇ δικαιοσύνῃ ζήσωμεν, οὐ τῷ ^{Col 1, 22.}
 25 μῶλωπι αὐτοῦ ἰάθητε. ²⁵ ἦτε γὰρ ὡς πρόβατα πλανώμενοι, ἀλλ'
 ἐπεστράφητε νῦν ἐπὶ τὸν ποιμένα καὶ ἐπίσκοπον τῶν ψυχῶν ὑμῶν. ^{5, 2.}

III.

Ad uxores et maritos. Commendantur caritas, temperantia, patientia.
 Christi passio et descensus ad inferos. Vis baptismi.

- 1 Ὅμοίως αἱ γυναῖκες, ὑποτασσόμεναι τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ^{Eph 5, 22.}
 ἵνα καὶ εἴ τις ἀπειθοῦσιν τῷ λόγῳ, διὰ τῆς τῶν γυναικῶν ἀνα- ^{Col 3, 18.}
 2 στροφῆς ἄνευ λόγου κερδηθήσονται, ² ἐποπιτεύσαντες τὴν ἐν
 3 φόβῳ ἀγνῆν ἀναστροφὴν ὑμῶν. ³ ὧν ἔστω οὐχ ὁ ἕξωθεν ἐμπλο- ^{1 Ti 2, 9 s.}
 κῆς τριχῶν καὶ περιθέσεως χρυσίων ἢ ἐνδύσεως ἱματίων κόσμος,
 4 ἀλλ' ὁ κρυπτὸς τῆς καρδίας ἄνθρωπος ἐν τῷ ἀφθάρτῳ τοῦ
 πράεος καὶ ἡσυχίου πνεύματος, ὃ ἐστὶν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ πολυ- ^{Eph 3, 16.}
 5 τελές. ⁵ οὕτως γὰρ ποτε καὶ αἱ ἄγναι γυναῖκες αἱ ἐλπίζουσαι εἰς
 6 θεὸν ἐκόσμον ἐναντίας, ὑποτασσόμεναι τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ⁶ ὡς
 Σάρᾳ ἀπήκουσεν τῷ Ἀβραάμ, κύριον αὐτὸν καλοῦσα, ἧς ἐγενή- ^{*Gn 18,}
 θητε τέκνα ἀγαθοποιῶσαι καὶ μὴ φοβούμεναι μηδεμίαν πτόησιν. ^{12.}
 7 ⁷ Οἱ ἄνδρες ὁμοίως, σνοικοῦντες κατὰ γνώσιν ὡς ἀσθενεστέρῳ ^{Eph 5, 25.}
 σκενεῖ τῷ γυναικείῳ, ἀπονέμοντες τιμὴν ὡς καὶ συγκληρονόμοις ^{1 Co 7, 3.}
 χάριτος ζωῆς, εἰς τὸ μὴ ἐκκόπτεσθαι τὰς προσευχὰς ὑμῶν.
 8 Τὸ δὲ τέλος πάντες ὁμόφρονες, συμπαθεῖς, φιλάδελφοι,
 9 εὐσπλαγχοὶ, ταπεινόφρονες, ⁹ μὴ ἀποδιδόντες κακὸν ἀντὶ κα- ^{Ro 12, 17.}
 κοῦ ἢ λοιδορίαν ἀντὶ λοιδορίας, τὸνναντίον δὲ εὐλογοῦντες, ὅτι
 10 εἰς τοῦτο ἐκλήθητε ἵνα εὐλογίαν κληρονομήσητε. ¹⁰ ὁ γὰρ θέλων ^{*Ps 33,}
 ζῶν ἀγαπᾶν καὶ ἰδεῖν ἡμέρας ἀγαθὰς πανσάτω τὴν γλῶσσαν ^{(34), 12-}
 11 ἀπὸ κακοῦ καὶ χεῖλη τοῦ μὴ λαλῆσαι δόλον, ¹¹ ἐκκλινάτω δὲ ^{16.} ^{Heb 12,}
 ἡ γλῶσση αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ κακοῦ καὶ χεῖλη αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ φιλώματος. ^{11.}

20. om γὰρ secundum 21. ἡμῶν ὑμῖν: ε^c ὑμῶν ὑμῖν, ε^s ἡμῶν ἡμῖν 25.
 πλανώμενα

III. 1. κερδηθήσονται 5. εἰς: ἐπὶ... τὸν θεόν 7. τιμ. ὡς καὶ
 συγκληρονόμοι 8. ταπεινόφρονες: φιλόφρονες 9. εἰδότες ὅτι 10. γλῶσ-
 σαν αὐτοῦ... χεῖλη αὐτοῦ

ἀπὸ κακοῦ καὶ ποιησάτω ἀγαθόν, ζητησάτω εἰρήνην καὶ διωξάτω αὐτήν, ¹² ὅτι ὀφθαλμοὶ κυρίου ἐπὶ δικαίους καὶ ὅσα αὐτοῦ εἰς ¹² δέησιν αὐτῶν, πρόσωπον δὲ κυρίου ἐπὶ ποιοῦντας κακά.

Καὶ τίς ὁ κακῶσων ὑμᾶς ἐὰν τοῦ ἀγαθοῦ μιμηταὶ γένησθε; ¹³

^{2, 20.} ^{4, 14.} ^{*Es 8,} ^{12 s.} ¹⁴ ἀλλ' εἰ καὶ πάσχετε διὰ δικαιοσύνην, μακάριοι. τὸν δὲ φόβον ¹⁴ αὐτῶν μὴ φοβηθῆτε μηδὲ ταραχθῆτε, ¹⁵ κύριον δὲ τὸν Χριστὸν ¹⁵

ἀγιάσατε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, ἔτοιμοι δὲ αἰεὶ πρὸς ἀπολογίαὶν παντὶ τῷ αἰτοῦντι ὑμᾶς λόγον περὶ τῆς ἐν ὑμῖν ἐλπίδος, ἀλλὰ μετὰ πραύτητος καὶ φόβου, ¹⁶ συνείδησιν ἔχοντες ἀγαθὴν, ἵνα ἐν ¹⁶

^{2, 12.} ᾧ καταλαλεῖσθε καταισχυνθῶσιν οἱ ἐπηρεάζοντες ὑμῶν τὴν ἀγα-

^{2, 20.} θὴν ἐν Χριστῷ ἀναστροφῆν. ¹⁷ κρεῖττον γὰρ ἀγαθοποιοῦντας, εἰ ¹⁷

^{2, 21.} ^{4, 1.} θέλοι τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, πάσχειν ἢ κακοποιοῦντας. ¹⁸ ὅτι καὶ ¹⁸

Χριστὸς ἅπαξ περὶ ἁμαρτιῶν ἔπαθεν, δίκαιος ὑπὲρ ἀδίκων, ἵνα

^{1Ti 3, 16.} ἡμᾶς προσαγάγῃ τῷ θεῷ, θανατωθεὶς μὲν σαρκὶ ζωοποιηθεὶς δὲ

^{2, 16.} ^{Eph 4, 9.} πνεύματι, ¹⁹ ἐν ᾧ καὶ τοῖς ἐν φυλακῇ πνεύμασιν πορευθεὶς ἐκῆ- ¹⁹

²⁰ ρυξεν, ²⁰ ἀπειθήσασιν ποτε ὅτε ἀπεξεδέχετο ἢ τοῦ θεοῦ μακρο- ²⁰

^{Mt 24,} ^{37 ss.} θυμία ἐν ἡμέραις Νῶε κατασκευαζομένης κιβωτοῦ, εἰς ἣν ὀλίγοι,

^{*Gn 7, 13.} τοῦτ' ἔστιν ὀκτώ ψυχαί, διεσώθησαν δι' ὕδατος. ²¹ ὁ καὶ ὑμᾶς ²¹

ἀντίτυπον νῦν σώζει βάπτισμα, οὐ σαρκὸς ἀπόθεσις ῥύπου, ἀλλὰ

συνειδήσεως ἀγαθῆς ἐπερώτημα εἰς θεόν, δι' ἀναστάσεως Ἰησοῦ

^{Eph 1, 20.} ^{Heb 12, 2.} Χριστοῦ, ²² ὅς ἐστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ, πορευθεὶς εἰς οὐρανὸν ²²

ὑποταγέντων αὐτῷ ἀγγέλων καὶ ἐξουσιῶν καὶ δυνάμεων.

IV.

Deo nova vita dicanda et fratribus. Gaudendum calamitatum proba-
batione.

^{3, 18.} ^{2, 21. 24.} ^{Ro 6, 6 s.} Χριστοῦ οὖν παθόντος σαρκὶ καὶ ὑμεῖς τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ¹

ὀπλίσασθε, ὅτι ὁ παθὼν ἐν σαρκὶ πέπανται ἁμαρτίας, ² εἰς τὸ ²

μηκέτι ἀνθρώπων ἐπιθυμίαις ἀλλὰ θελήματι θεοῦ τὸν ἐπίλοιπον

ἐν σαρκὶ βιωσαὶ χρόνον. ³ ἀρκετὸς γὰρ ὁ παρεληλυθὸς χρόνος ³

τὸ βούλημα τῶν ἐθνῶν κατειργάσθαι, πεπορευμένους ἐν ἀσελ-

γείαις, ἐπιθυμίαις, οἰνοφλυγίαις, κόμοις, πότοις καὶ ἀθεμίτοις

εἰδωλολατρείαις, ⁴ ἐν ᾧ ξενίζονται, μὴ συντρεχόντων ὑμῶν εἰς τὴν ⁴

αὐτὴν τῆς ἀσωτίας ἀνάχσιν, βλασφημοῦντες, ⁵ οἱ ἀποδώσουσιν ⁵

λόγον τῷ ἐτοίμως ἔχοντι κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς. ⁶ εἰς τοῦτο ⁶

^{3, 19.} γὰρ καὶ νεκροῖς εὐηγγελίσθη, ἵνα κριθῶσιν μὲν κατὰ ἀνθρώπουσ

σαρκί, ζῶσιν δὲ κατὰ θεὸν πνεύματι.

^{Ja 5, 8.} Πάντων δὲ τὸ τέλος ἤγγικεν. σωφρονήσατε οὖν καὶ νήψατε ⁷

11. om δέ... ε (non σε) om ἀγαθόν, ζητησάτω 12. οἱ ὀφθαλμοὶ 15.

τὸν Χριστὸν: τὸν θεόν 15. om ἀλλά 16. ἐν ᾧ καταλαλεῖσιν ὑμῶν ὡς

κακοποιῶν 17. θέλει 18. τῷ πνεύματι 20. ἅπαξ ἐξεδέχετο ... ὀλίγοι

21. ὁ: σε (non ε) ᾧ ... ἡμᾶς

IV. 1. παθόντος ὑπὲρ ἡμῶν 3. ἀρκετὸς γὰρ ἡμῖν ... χρόνος τοῦ

βίου ... βούλημα: θέλημα ... κατειργάσθαι: κατειργάσασθαι

- 8 εἰς προσευχάς, ⁸ πρὸ πάντων δὲ τὴν εἰς ἑαυτοὺς ἀγάπην ἐκτενῆ ^{Ja 5, 20.}
 9 ἔχοντες, ὅτι ἀγάπη καλύπτει πλῆθος ἁμαρτιῶν, ⁹ φιλόξενοι εἰς ^(⁸ Prov 10, 12.)
 10 ἀλλήλους ἄνευ γογγυσμοῦ, ¹⁰ ἕκαστος καθὼς ἔλαβεν χάρισμα, εἰς ^{Heb 13, 2.}
 ἑαυτοὺς αὐτὸ διακονοῦντες ὡς καλοὶ οἰκονόμοι ποικίλης χάριτος ^{Phil 2, 14.}
 11 θεοῦ· ¹¹ εἴ τις λαλεῖ, ὡς λόγια θεοῦ, εἴ τις διακονεῖ, ὡς ἐξ ^{Ro 12, 6.}
 ἰσχύος ἧς χορηγεῖ ὁ θεός, ἵνα ἐν πᾶσιν δοξάζεται ὁ θεὸς διὰ ^{Col 3, 17.}
 Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἐστὶν ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας ^{5, 11.}
 τῶν αἰῶνων· ἀμήν.
- 12 Ἀγαπητοί, μὴ ξενίζεσθε τῇ ἐν ὑμῖν πυρώσει πρὸς πειρασμὸν ^{Ro 8, 17.}
 13 ὑμῖν γινομένη, ὡς ξένου ὑμῖν συμβαίνοντος, ¹³ ἀλλὰ καθὸ κοινω- ^{2 Co 1, 7.}
 νεῖτε τοῖς τοῦ Χριστοῦ παθήμασιν χαίρετε, ἵνα καὶ ἐν τῇ ἀπο-
 14 καλύψει τῆς δόξης αὐτοῦ χαρῆτε ἀγαλλιώμενοι. ¹⁴ εἰ ὄνειδίζεσθε ^{3, 14.}
 ἐν ὀνόματι Χριστοῦ, μακάριοι, ὅτι τὸ τῆς δόξης καὶ τὸ τοῦ θεοῦ ^{Kt 5, 10.}
 15 πνεῦμα ἐφ' ὑμᾶς ἀναπαύεται. ¹⁵ μὴ γάρ τις ὑμῶν πασχέτω ὡς ^{2, 20.}
 16 φονεὺς ἢ κλέπτης ἢ κακοποιὸς ἢ ὡς ἄλλοτριοεπίσκοπος· ¹⁶ εἰ δὲ
 ὡς Χριστιανός, μὴ αἰσχνέσθω, δοξάζεται δὲ τὸν θεὸν ἐν τῷ
 17 ὀνόματι τούτῳ. ¹⁷ ὅτι ὁ καιρὸς τοῦ ἄρξασθαι τὸ κρῖμα ἀπὸ τοῦ
 οἴκου τοῦ θεοῦ· εἰ δὲ πρῶτον ἀφ' ἡμῶν, τί τὸ τέλος τῶν ἀπει-
 18 θούντων τῷ τοῦ θεοῦ εὐαγγελίῳ; ¹⁸ καὶ εἰ ὁ δίκαιος μόλις σώζε- ^{* Prov 11, 31.}
 19 ται, ὁ ἀσεβὴς καὶ ἁμαρτωλὸς ποῦ φανεῖται; ¹⁹ ὥστε καὶ οἱ
 πάσχοντες κατὰ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ ὡς πιστῶ κτίσθη παρα- ^{3, 17.}
 τιθέσθωσαν τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἐν ἀγαθοποιαῖς.

V.

Presbyterorum ceterorumque officia. Diabolo resistendum. Vota et salutationes.

- 1 Πρεσβυτέρους τοὺς ἐν ὑμῖν παρακαλῶ ὁ συμπρεσβύτερος ^{Act 20, 23.}
 καὶ μάρτυς τῶν τοῦ Χριστοῦ παθημάτων, ὁ καὶ τῆς μελλούσης
 2 ἀποκαλύπτεσθαι δόξης κοινῶνός· ² ποιμάνετε τὸ ἐν ὑμῖν ποιμνιον
 τοῦ θεοῦ, μὴ ἀναγκαστῶς ἀλλ' ἐκουσίως, μὴ αἰσχροκερδῶς ἀλλὰ
 3 προθύμως, ³ μηδ' ὡς κατακυριεύοντες τῶν κλήρων ἀλλὰ τύποι ^{Tit 1, 7, 11.}
 4 γινόμενοι τοῦ ποιμνίου· ⁴ καὶ φανερωθέντος τοῦ ἀρχιποίμενος
 κομιεῖσθε τὸν ἀμαράντινον τῆς δόξης στέφανον.
- 5 Ὁμοίως νεώτεροι ὑποτάγητε πρεσβυτέροις, πάντες δὲ ἀλλή- ^{Eph 5, 21.}
 λοις τὴν ταπεινοφροσύνην ἐγκομβώσασθε, ὅτι ὁ θεὸς ὑπερηφάνοις
 6 ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσιν χάριν. ⁶ ταπεινώθητε οὖν ὑπὸ
 7 τὴν κραταιᾷ χεῖρα τοῦ θεοῦ, ἵνα ὑμᾶς ὑψώσῃ ἐν καιρῷ, ⁷ πᾶσαν ^{* Prov 3, 34.}
 τὴν μέριμναν ὑμῶν ἐπιρρήψαντες ἐπ' αὐτόν, ὅτι αὐτῷ μέλει περὶ ^{Ja 4, 6.}
 ὑμῶν. ^{* Ps 55, 22.}

7. τὰς προσευχάς 8. 5^ο (non 5) ἡ ἀγάπη ... καλύπτει 9. γογγυσμῶν
 13. καθό: 5^ο (non 5) καθώς 14. add in fine κατὰ μὲν αὐτοὺς βλασφη-
 μεῖται, κατὰ δὲ ὑμᾶς δοξάζεται 16. ὀνόματι: μέρει 19. αὐτῶν: ἑαυτῶν
 ... ἐν ἀγαθοποιαῖς.

V. 2. ἐπισκοποῦντες μὴ ἀναγκαστῶς ... μῆ: μηδέ 5. ἀλλήλοις
 ὑποτασσόμενοι

Νήψατε, γρηγορήσατε. ὁ ἀντίδικος ὑμῶν διάβολος ὡς λέων 8
 Ia 4, 7. ὠρνόμενος περιπατεῖ ζητῶν τίνα καταπήν· ⁹ ᾧ ἀντίστητε στερεοὶ ⁹
 τῇ πίστει, εἰδότες τὰ αὐτὰ τῶν παθημάτων τῇ ἐν κόσμῳ ὑμῶν
 ἀδελφότητι ἐπιτελεῖσθαι. ¹⁰ ὁ δὲ θεὸς πάσης χάριτος ὁ καλέσας ¹⁰
 ὑμᾶς εἰς τὴν αἰώνιον αὐτοῦ δόξαν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὀλίγον
 Heb 13, 21. παθόντας αὐτὸς καταρτίσει, στηριξεί, σθενώσει, θεμελιώσει.
 4, 11. ¹¹ αὐτῷ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν. 11

Διὰ Σιλουανοῦ ὑμῶν τοῦ πιστοῦ ἀδελφοῦ, ὡς λογίζομαι, δι' ¹²
 ὀλίγων ἔγραψα, παρακαλῶν καὶ ἐπιμαρτυρῶν ταύτην εἶναι ἀληθῆ
 χάριν τοῦ θεοῦ, εἰς ἣν ἐστήκατε. ¹³ ἀσπάζεται ὑμᾶς ἡ ἐν Βαβυ- ¹³
 Ro 16, 16. 2 Co 13, 12. λῶνι συνεκλεκτῇ καὶ Μάρκος ὁ υἱός μου. ¹⁴ ἀσπασάσθε ἀλλήλους ¹⁴
 ἐν φιλήματι ἀγάπης.

Εἰρήνη ὑμῖν πᾶσιν τοῖς ἐν Χριστῷ.

Π Ε Τ Ρ Ο Υ Β.

I.

Augenda virtutis studia. Petrus brevi moriturus, testis transfigurationis. Verbum propheticum.

Act 15, 14. Συμεὼν Πέτρος δοῦλος καὶ ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῖς ¹
 ἰσοτίμοις ἡμῖν λαχοῦσιν πίστιν ἐν δικαιοσύνῃ τοῦ θεοῦ ἡμῶν καὶ
 1 Pe 1, 2. 2, 20. 3, 18. σωτήρος Ἰησοῦ Χριστοῦ. ² χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη πληθυνθείη ἐν ²
 ἐπιγνώσει τοῦ θεοῦ καὶ Ἰησοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν.

Ὡς πάντα ἡμῖν τῆς θείας δυνάμεως αὐτοῦ τὰ πρὸς ζωὴν ³
 καὶ εὐσέβειαν δεδωρομένης διὰ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ καλέσαντος
 ἡμᾶς ἰδίᾳ δόξῃ καὶ ἀρετῇ, ⁴ δι' ὧν τὰ τίμια καὶ μέγιστα ἡμῖν ⁴
 ἐπαγγέλματα δεδώρηται, ἵνα διὰ τούτων γένησθε θείας κοινωνοὶ
 φύσεως, ἀποφυγόντες τῆς ἐν κόσμῳ ἐν ἐπιθυμίᾳ φθορᾶς, ⁵ καὶ ⁵
 αὐτὸ τοῦτο δὲ σπουδὴν πᾶσαν παρεισενέγκαντες ἐπιχορηγήσατε ἐν
 τῇ πίστει ὑμῶν τὴν ἀρετὴν, ἐν δὲ τῇ ἀρετῇ τὴν γνώσιν, ⁶ ἐν δὲ ⁶
 τῇ γνώσει τὴν ἐγκράτειαν, ἐν δὲ τῇ ἐγκρατείᾳ τὴν ὑπομονήν, ἐν
 δὲ τῇ ὑπομονῇ τὴν εὐσέβειαν, ⁷ ἐν δὲ τῇ εὐσεβείᾳ τὴν φιλαδελ- ⁷
 φίαν, ἐν δὲ τῇ φιλαδελφίᾳ τὴν ἀγάπην. ⁸ ταῦτα γὰρ ὑμῖν ὑπάρ- ⁸
 χοντα καὶ πλεονάζοντα οὐκ ἀργούς οὐδὲ ἀκάρπους καθίστησιν
 εἰς τὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπίγνωσιν· ⁹ ᾧ γὰρ μὴ ⁹
 πάρεσιν ταῦτα, τυφλὸς ἐστὶν μωπάζων, λήθην λαβὼν τοῦ κα-
 θαρισμοῦ τῶν πάλαι αὐτοῦ ἀμαρτημάτων. ¹⁰ διὸ μᾶλλον, ἀδελ- ¹⁰
 φοί, σπουδάσατε βεβαίαν ὑμῶν τὴν κλησὶν καὶ ἐκλογὴν ποιῆσθαι·
 ταῦτα γὰρ ποιῶντες οὐ μὴ πταισῆτέ ποτε. ¹¹ οὕτως γὰρ πλουσίως ¹¹

8. ὅτι ὁ ἀντίδικος 10. ἡμᾶς ... καταρτίσαι ὑμᾶς, στηριξεί, σθενώσει, θεμελιώσει 11. ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος ... αἰῶνας τῶν αἰώνων 14. ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· Ἀμήν

I. 3. ἡμᾶς διὰ δόξης καὶ ἀρετῆς 4. τὰ μέγιστα ἡμῖν καὶ τίμια 9. ἀμαρτιῶν 11. οὕτω

ἐπιχορηγηθήσεται ὑμῖν ἡ εἴσοδος εἰς τὴν αἰώνιον βασιλείαν τοῦ κυρίου ἡμῶν καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ.

- 12 Διὸ μελλήσω αἰεὶ ὑμᾶς ὑπομνήσκειν περὶ τούτων, καίπερ Jud 5.
 13 εἰδόμενος καὶ ἐστηρικμένους ἐν τῇ παρουσίᾳ ἀληθείαι. ¹³ δίκαιον δὲ ἠγοῦμαι, ἐφ' ὅσον ἐμὶ ἐν τούτῳ τῷ σκηνώματι, διεγείρειν ὑμᾶς ἐν 3, 1.
Jo 21, 19.
 14 ὑπομνήσει, ¹⁴ εἰδὼς ὅτι ταχινή ἐστιν ἡ ἀπόθεσις τοῦ σκηνώματός μου, καθὼς καὶ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐδήλωσέν μοι.
 15 ¹⁵ σπονδάσω δὲ καὶ ἐκάστοτε ἔχειν ὑμᾶς μετὰ τὴν ἐμὴν ἔξοδον
 16 τὴν τούτων μνήμην ποιῆσθαι. ¹⁶ οὐ γὰρ σεσοφισμένοις μύθοις ἐξακολουθήσαντες ἐγνωρίσαμεν ὑμῖν τὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ δύναμιν καὶ παρουσίαν, ἀλλ' ἐπόπται γενηθέντες τῆς
 17 ἐκείνου μεγαλειότητος. ¹⁷ λαβὼν γὰρ παρὰ θεοῦ πατρὸς τιμὴν καὶ δόξαν φωνῆς ἐνεχθείσης αὐτῷ τοιαῦσδε ὑπὸ τῆς μεγαλοπρεποῦς δόξης Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, εἰς ὃν ἐγὼ εὐδό- Mt 3, 17.
17, 5.
 18 κησα. ¹⁸ καὶ ταύτην τὴν φωνὴν ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐξ οὐρανοῦ Mt 17, 1.
 19 ἐνεχθεῖσαν σὺν αὐτῷ ὄντες ἐν τῷ ὄρει τῷ ἁγίῳ, ¹⁹ καὶ ἔχομεν βεβαιότερον τὸν προφητικὸν λόγον, ᾧ καλῶς ποιεῖτε προσέχοντες ὡς λόγῳ φαίνοντι ἐν ἀνυμνήτῳ τόπῳ, ἕως οὗ ἡμέρα διανγῶσθαι καὶ
 20 φασφόρος ἀνατελεῖ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, ²⁰ τοῦτο πρῶτον γινώσκοντες ὅτι πᾶσα προφητεία γραφῆς ἰδίας ἐπιλύσεως οὐ
 21 γίνεται. ²¹ οὐ γὰρ θελήματι ἀνθρώπου ἠνέχθη προφητεία ποτέ, ἀλλ' ὑπὸ πνεύματος ἁγίου φερόμενοι ἐλάλησαν ἀπὸ θεοῦ ἀνθρώποι.

II.

Falsi doctores venturi. Exempla poenae quae manet effrenatos seductores.

- 1 Ἐγένοντο δὲ καὶ ψευδοπροφήται ἐν τῷ λαῷ, ὡς καὶ ἐν ὑμῖν Mt 24, 4.
 ἔσονται ψευδοδιδάσκαλοι, οἵτινες παρεισάξουσιν αἰρέσεις ἀπωλείας, καὶ τὸν ἀγοράσαντα αὐτοὺς δεσπότην ἀρνούμενοι, ἐπά-
 2 γοντες ἐαυτοῖς ταχινήν ἀπώλειαν, ² καὶ πολλοὶ ἐξακολουθήσουσιν Jud 4.
 αὐτῶν ταῖς ἀσελείαις, δι' οὓς ἡ ὁδὸς τῆς ἀληθείας βλασφημη-
 3 θήσεται, ³ καὶ ἐν πλεονεξίᾳ πλαστοῖς λόγοις ὑμᾶς ἐμπορεύονται, οἷς τὸ κρῖμα ἔκπαλαι οὐκ ἀργεῖ, καὶ ἡ ἀπώλεια αὐτῶν οὐ νυστά-
 4 ζει. ⁴ Εἰ γὰρ ὁ θεὸς ἀγγέλων ἀμαρτησάντων οὐκ ἐφείσατο, ἀλλὰ
 5 ⁵ καὶ ἀρχαίου κόσμου οὐκ ἐφείσατο, ἀλλὰ ὄργισεν Νῶε δικαιοσύνης κήρυκα ἐφύλαξεν, κατακλυσμὸν κόσμῳ ἀσεβῶν ἐπάξας, 9.
Jud 6.
3, 6.
1 Pe 3, 20.
* Gn 7.
 6 ⁶ καὶ πόλεις Σοδόμων καὶ Γομόρρας τεφρώσας καταστροφῇ κατέ- Jud 7.
* Gn 19.
 7 κρινεν, ὑπόδειγμα μελλόντων ἀσεβεῖν τεθεικώς, ⁷ καὶ δίκαιον ἄνθρωπον καταπονούμενον ὑπὸ τῆς τῶν ἀθέσμων ἐν ἀσελείᾳ ἀναστροφῆς

12. μελλήσω: οὐκ ἀμελήσω ... ὑμᾶς αἰεὶ 21. ποτε προφητεία ... ἀπὸ θεοῦ: οἱ ἅγιοι θεοῦ

II. 2. ἀσελείαις: ἀπωλείαις 4. τετηρημένους 5. ἀλλ'

ἐφύσαστο· ⁸ βλέμματι γὰρ καὶ ἀκοῇ ὁ δίκαιος ἐγκατοικῶν ἐν αὐ- 8
τοῖς ἡμέραν ἐξ ἡμέρας ψυχὴν δικαίαν ἀνόμοις ἔργοις ἐβασάνιζεν·

⁹ οἶδεν κύριος εὐσεβεῖς ἐκ πειρασμοῦ ῥύεσθαι, ἀδίκους δὲ εἰς ἡμέ- 9

Jud 8. ραν κρίσεως κολαζομένους τηρεῖν, ¹⁰ μάλιστα δὲ τοὺς ὀπίσω 10
σαρκῶς ἐν ἐπιθυμίᾳ μiasμοῦ πορευομένους καὶ κυριότητος κατα-
φρονοῦντας. τολμηταὶ ἀνθάδεις, δόξας οὐ τρέμουσιν βλασφη-

Jud 9. μοῦντες, ¹¹ ὅπου ἄγγελοι ἰσχύϊ καὶ δυνάμει μείζονες ὄντες οὐ 11

Jud 10. φέρουσιν κατ' αὐτῶν βλάσφημον κρίσιν· ¹² οὗτοι δέ, ὡς ἄλογα 12
ζῶα γεγεννημένα φυσικὰ εἰς ἄλωσιν καὶ φθοράν, ἐν οἷς ἀγνοοῦσιν
βλασφημοῦντες, ἐν τῇ φθορᾷ αὐτῶν καὶ φθαρήσονται ¹³ κομιού- 13

Jud 12. μενοι μισθὸν ἀδικίας, ἡδονὴν ἠγούμενοι τὴν ἐν ἡμέρᾳ τρυφῆν,
σπίλοι καὶ μῶμοι ἐντροφῶντες ἐν ταῖς ἀπάταις αὐτῶν συνενοχοῦ-
μενοι ὑμῖν, ¹⁴ ὀφθαλμοὺς ἔχοντες μεστοὺς μοιχαλίδος καὶ ἀκα- 14
ταπαύστους ἀμαρτίας, δελεάζοντες ψυχὰς ἀστηρίκτους, καρδίαν
γεγυμνασμένην πλεονεξίας ἔχοντες, κατάρως τέκνα, ¹⁵ καταλιπόν- 15
τες εὐθείαν ὁδὸν ἐπλανήθησαν, ἐξακολουθήσαντες τῇ ὁδῷ τοῦ

*Nm 22,
5 ss. Βαλαὰμ τοῦ Βοσόρ, ὃς μισθὸν ἀδικίας ἠγάπησεν, ¹⁶ ἔλεγε δὲ 16
ἔσχεν ἰδίας παρανομίας· ὑποζύγιον ἄφωνον ἐν ἀνθρώπου φωνῇ
φθεγξάμενον ἐκόλυσεν τὴν τοῦ προφήτου παραφροσίαν. ¹⁷ οὗτοι 17

Jud 13. εἰσιν πηγαὶ ἄνδρου καὶ ὀμίχλαι ὑπὸ λαίλαπος ἐλανόμεναι, οἷς 13

Jud 16. ὁ ζόφος τοῦ σκότους τετήρηται. ¹⁸ ὑπέρογκα γὰρ ματαιότητος 18
φθειγρόμενοι δελεάζουσιν ἐν ἐπιθυμίαις σαρκῶς ἀσελγείας τοὺς
ὀλίγως ἀποφενύγοντας, τοὺς ἐν πλάνῃ ἀναστρεφομένους, ¹⁹ ἔλευ- 19
θερίαν αὐτοῖς ἐπαγγελλόμενοι, αὐτοὶ δούλοι ὑπάρχοντες τῆς φθο-
ρᾶς· ὃ γὰρ τις ἤτηται, τούτῳ καὶ δεδούλωται. ²⁰ εἰ γὰρ ἀπο- 20

^{1, 2,}
^{3, 18.} φνυγόντες τὰ μιάσματα τοῦ κόσμου ἐν ἐπιγνώσει τοῦ κυρίου καὶ
σωτήρος Ἰησοῦ Χριστοῦ, τούτοις δὲ πάλιν ἐμπλακέντες ἤτιῶνται,

Mt 12, 45. γέγονεν αὐτοῖς τὰ ἔσχατα χεῖρονα τῶν πρώτων. ²¹ κρεῖττον γὰρ 21

*Prov 26,
11. ἦν αὐτοῖς μὴ ἐπεγνωκέναι τὴν ὁδὸν τῆς δικαιοσύνης, ἢ ἐπιγνοῦσιν
ἐπιστρέψαι ἐκ τῆς παραδοθείσης αὐτοῖς ἀγίας ἐντολῆς. ²² συμ- 22
βέβηκεν αὐτοῖς τὸ τῆς ἀληθοῦς παροιμίας Κύων ἐπιστρέψας ἐπὶ
τὸ ἴδιον ἐξέραμα, καὶ Ἦς λουσαμένη εἰς κλισμὸν βορβόρου.

III.

Incendium mundi et instauratio; reditus Christi subitus. Novi coeli.
De Pauli epistolis.

1, 13. Ταύτην ἤδη, ἀγαπητοί, δευτέραν ὑμῖν γράφω ἐπιστολήν, ἐν 1

Jud 17. αἷς διεγείρω ὑμῶν ἐν ὑπομνήσει τὴν ἐλικρινῆ διάνοιαν, ² μνησθή- 2
ναι τῶν προειρημένων ῥημάτων ὑπὸ τῶν ἀγίων προφητῶν καὶ

11. παρὰ κυρίῳ βλάσφημον 12. ε (non se) φυσικὰ γεγεννημένα (sic ε,
se γεγενν.) ... καὶ φθαρήσονται: καταφθαρήσονται 14. πλεονεξίας
15. τὴν εὐθείαν 17. καὶ ὀμίχλαι: νεφέλαι ... εἰς αἰῶνα τετήρηται 18.
ε (se praem ἐν) ἀσελγείαις ... ὀλίγως: ὄντως ... ἀποφνυγόντας 22. συμ-
βέβηκε δὲ ... κλίσμα

- 3 τῆς τῶν ἀποστόλων ὑμῶν ἐντολῆς τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος, ³ τοῦτο ^{1, 20.}
 πρώτον γινώσκοντες ὅτι ἐλεύσονται ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν ἐν ^{Jud 18.}
 ἐμπαιμονῇ ἐμπαίτται κατὰ τὰς ἰδίας αὐτῶν ἐπιθυμίας πορευό-
 4 μενοι ⁴ καὶ λέγοντες Ποῦ ἔστιν ἡ ἐπαγγελία τῆς παρουσίας αὐ-
 τοῦ; ἀφ' ἧς γὰρ οἱ πατέρες ἐκοιμήθησαν, πάντα οὕτως διαμένει
 5 ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως. ⁵ λανθάνει γὰρ αὐτοὺς τοῦτο θέλοντας ὅτι
 οὐρανοὶ ἦσαν ἔκκαλοι καὶ γῆ ^{ἔξ} ὕδατος καὶ δι' ὕδατος συνεστῶσα
 6 τῷ τοῦ θεοῦ λόγῳ, ⁶ δι' ὧν ὁ τότε κόσμος ὕδατι κατακλυσθεῖς ^{*Ga 7, 21.}
 7 ἀπώλετο. ⁷ οἱ δὲ νῦν οὐρανοὶ καὶ ἡ γῆ τῷ αὐτοῦ λόγῳ τεθησαν-
 ρισμένοι εἰσίν, πρὶ τηροῦμενοι εἰς ἡμέραν κρίσεως καὶ ἀπωλείας ^{Jud 15.}
 8 τῶν ἀσεβῶν ἀνθρώπων. ⁸ ἐν δὲ τοῦτο μὴ λανθανέτω ὑμᾶς, ἀγα-
 πητοί, ὅτι μία ἡμέρα παρὰ κυρίῳ ὡς χίλια ἔτη καὶ χίλια ἔτη ὡς ^{*Ps 90, 4.}
 9 ἡμέρα μία. ⁹ οὐ βραδύνει κύριος τῆς ἐπαγγελίας, ὡς τινες βρα-
 δυτήτα ἡγούνται, ἀλλὰ μακροθυμεῖ εἰς ὑμᾶς, μὴ βουλόμενός τινος
 ἀπολέσθαι ἀλλὰ πάντας εἰς μετάνοιαν χωρῆσαι. ^{2 Ti 2, 4.}
 10 Ἦξει δὲ ἡμέρα κυρίου ὡς κλέπτῃς, ἐν ἣ ὁ οὐρανοὶ ῥοιζή- ^{1 Th 5, 2.}
 δὸν παρελεύσονται, στοιχεῖα δὲ καυσούμενα λυθήσονται, καὶ γῆ
 11 καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ἔργα κατακαήσεται. ¹¹ Τούτων οὕτως πάντων
 λυομένων ποταποὺς δεῖ ὑπάρχειν ὑμᾶς ἐν ἀγίαις ἀναστροφαῖς
 12 καὶ εὐσεβείαις, ¹² προσδοκῶντας καὶ σπεύδοντας τὴν παρουσίαν
 τῆς τοῦ θεοῦ ἡμέρας, δι' ἣν οὐρανοὶ πυρούμενοι λυθήσονται καὶ
 13 στοιχεῖα καυσούμενα τήκεται. ¹³ καινοὺς δὲ οὐρανοὺς καὶ γῆν ^{*Es 65, 17.}
 καινὴν κατὰ τὸ ἐπάγγελμα αὐτοῦ προσδοκῶμεν, ἐν οἷς δικαιοσύνη ^{Apoc 21, 1.}
 κατοικεῖ.
 14 Διό, ἀγαπητοί, ταῦτα προσδοκῶντες σπουδάσατε ἄσπιλοι
 15 καὶ ἀμόμητοι αὐτῷ εὐρεθῆναι ἐν εἰρήνῃ, ¹⁵ καὶ τὴν τοῦ κυρίου
 ἡμῶν μακροθυμίαν σωτηρίαν ἠγείσθε, καθὼς καὶ ὁ ἀγαπητὸς
 ἡμῶν ἀδελφὸς Παῦλος κατὰ τὴν δοθεῖσαν αὐτῷ σοφίαν ἔγραψεν ^{Ro 2, 4.}
 16 ὑμῖν, ¹⁶ ὡς καὶ ἐν πάσαις ἐπιστολαῖς λαλῶν ἐν αὐταῖς περὶ τού-
 των, ἐν οἷς ἔστιν δυσνόητά τινα, ἃ οἱ ἀμαθεῖς καὶ ἀστήρικτοι
 στρεβλοῦσιν ὡς καὶ τὰς λοιπὰς γραφὰς πρὸς τὴν ἰδίαν αὐτῶν
 17 ἀπώλειαν. ¹⁷ Ὑμεῖς οὖν, ἀγαπητοί, προγινώσκοντες φυλάσσεσθε ^{Jud 20.}
 ἵνα μὴ τῇ τῶν ἀθέσμων πλάνῃ συναπαχθέντες ἐκπέσητε τοῦ ἰδίου
 18 στηριγμοῦ, ¹⁸ ἀξιάνετε δὲ ἐν χάριτι καὶ γνώσει τοῦ κυρίου ἡμῶν ^{2, 20.}
 καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ. αὐτῷ ἡ δόξα καὶ νῦν καὶ εἰς ἡμέ- ^{Jud 25.}
 ραν αἰῶνος. ^{1 Pe 5, 11.}

III. 2. ἡμῶν 3. ἐπ' ἐσχάτου ... om ἐν ἐμπαιμονῇ 4. οὕτω 7.
 τῷ αὐτοῦ: ε αὐτοῦ, σε τῷ αὐτῷ 9. ὁ κύριος ... εἰς ἡμᾶς 10. ἡ ἡμέρα
 ... κλέπτῃς ἐν νυκτί 11. οὕτως: οὖν 15. αὐτῷ δοθεῖσαν 16. πάσαις
 ταῖς 18. αἰῶνος. Ἀμήν.

ΙΩΑΝΝΟΥ Α.

I.

Testimonium de Christo. Deus lux. Christi sanguis.

- 2, 13. Ὁ ἦν ἀπ' ἀρχῆς, ὃ ἀκηκόαμεν, ὃ ἐώρακάμεν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, ὃ ἐθεασάμεθα καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν, περὶ τοῦ λόγου τῆς ζωῆς· ² καὶ ἡ ζωὴ ἐφανερώθη, καὶ ἐώρακάμεν καὶ μαρτυροῦμεν καὶ ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον, ἣτις ἦν πρὸς τὸν πατέρα καὶ ἐφανερώθη ἡμῖν· ³ ὃ ἐώρακάμεν καὶ ἀκηκόαμεν, ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν, ἵνα καὶ ὑμεῖς κοινωνίαν ἔχητε μεθ' ἡμῶν. καὶ ἡ κοινωνία δὲ ἡ ἡμετέρα μετὰ τοῦ πατρὸς καὶ μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. ⁴ καὶ ταῦτα γράφομεν ὑμῖν ἵνα ἡ χαρὰ ὑμῶν ᾗ πεπληρωμένη.
- 2, 25. ^{3, 11.} Καὶ ἐστὶν αὕτη ἡ ἀγγελία ἣν ἀκηκόαμεν ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἀναγγέλλομεν ὑμῖν, ὅτι ὁ θεὸς φῶς ἐστὶν καὶ σκοτία ἐν αὐτῷ οὐκ ἐστὶν οὐδεμία. ⁶ εἰάν εἴπωμεν ὅτι κοινωνίαν ἔχομεν μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ σκότει περιπατοῦμεν, ψευδόμεθα καὶ οὐ ποιοῦμεν τὴν ἀλήθειαν· ⁷ εἰάν δὲ ἐν τῷ φωτὶ περιπατοῦμεν ὡς αὐτὸς ἐστὶν ἐν τῷ φωτὶ, κοινωνίαν ἔχομεν μετ' ἀλλήλων καὶ τὸ αἷμα Ἰησοῦ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ καθαρῖζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας. ⁸ εἰάν εἴπωμεν ὅτι ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, ἐαυτοὺς πλανῶμεν καὶ ἡ ἀλήθεια ἐν ἡμῖν οὐκ ἐστὶν. ⁹ εἰάν ὁμολογῶμεν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, πιστὸς ἐστὶν καὶ δίκαιος, ἵνα ἀφῆ ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας καὶ καθαρῖση ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀδικίας. ¹⁰ εἰάν εἴπωμεν ὅτι οὐχ ἡμαρτήκαμεν, ψεύστην ποιοῦμεν αὐτὸν καὶ ὁ λόγος αὐτοῦ οὐκ ἐστὶν ἐν ἡμῖν.

II.

Christus expiator et patronus noster. Caritatis mutuae mandatum. Amor mundi. Antichristi. Mendacii summa et veritatis unctio.

- Τεκνία μου, ταῦτα γράφω ὑμῖν ἵνα μὴ ἁμάρτητε. καὶ εἰάν τις ἁμάρτη, παράκλητον ἔχομεν πρὸς τὸν πατέρα, Ἰησοῦν Χριστὸν δίκαιον, ² καὶ αὐτὸς ἰλασμός ἐστὶν περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, οὐ περὶ τῶν ἡμετέρων δὲ μόνον ἀλλὰ καὶ περὶ ὅλου τοῦ κόσμου. ³ Καὶ ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι ἐγνώκαμεν αὐτόν, εἰάν τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηρῶμεν. ⁴ ὃ λέγων Ἔγνωνκα αὐτόν καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ μὴ τηρῶν ψεύστης ἐστίν, καὶ ἐν τούτῳ ἡ ἀλήθεια οὐκ ἐστὶν· ⁵ ὃς δ' ἂν τηρῇ αὐτοῦ τὸν λόγον, ἀληθῶς ἐν τούτῳ ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ τετελειώται. ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι ἐν αὐτῷ ἐσμέν. ⁶ ὃ λέγων ἐν αὐτῷ μένειν ὀφείλει καθὼς ἐκεῖνος περιεπάτησεν καὶ αὐτὸς οὕτως περιπατεῖν.

I. 4. ὑμῶν: 5 (non 5e) ἡμῶν 5. αὕτη ἐστὶν ἡ ἐπαγγελία 7. Ἰησοῦ Χριστοῦ 8. οὐκ ἐστὶν ἐν ἡμῖν

- 7 Ἀγαπητοί, οὐκ ἐντολὴν καινὴν γράφω ὑμῖν, ἀλλ' ἐντολὴν ^{2 Jo 3, 5.}
παλαιάν, ἣν εἶχετε ἀπ' ἀρχῆς· ἡ ἐντολὴ ἡ παλαιά ἐστίν ὁ λόγος ^{Mt 5, 43.}
- 8 ὃν ἠκούσατε. ⁸ πάλιν ἐντολὴν καινὴν γράφω ὑμῖν, ὃ ἐστίν ἀληθὲς ^{Jo 13, 31.}
ἐν αὐτῷ καὶ ἐν ὑμῖν, ὅτι ἡ σκοτία παράγεται καὶ τὸ φῶς τὸ
- 9 ἀληθινὸν ἤδη φαίνει. ⁹ ὁ λέγων ἐν τῷ φωτὶ εἶναι καὶ τὸν ἀδελ- ^{4, 20.}
φὸν αὐτοῦ μισῶν ἐν τῇ σκοτίᾳ ἐστὶν ἕως ἄρτι. ¹⁰ ὁ ἀγαπῶν τὸν
- ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τῷ φωτὶ μένει, καὶ σκάνδαλον ἐν αὐτῷ οὐκ
- 11 ἐστίν· ¹¹ ὁ δὲ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τῇ σκοτίᾳ ἐστὶν καὶ ^{3, 14.}
ἐν τῇ σκοτίᾳ περιπατεῖ, καὶ οὐκ οἶδεν ποῦ ὑπάγει, ὅτι ἡ σκοτία ^{Jo 12, 35.}
ἐτύφλωσεν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ.
- 12 Γράφω ὑμῖν, τεκνία, ὅτι ἀφένονται ὑμῖν αἱ ἁμαρτίαι διὰ τὸ
13 ὄνομα αὐτοῦ. ¹³ γράφω ὑμῖν, πατέρες, ὅτι ἐγνώκατε τὸν ἀπ' ^{1, 1.}
ἀρχῆς. γράφω ὑμῖν, νεανίσκοι, ὅτι νενικήκατε τὸν πονηρὸν. ^{5, 18.}
- 14 ἔγραψα ὑμῖν, παιδία, ὅτι ἐγνώκατε τὸν πατέρα. ¹⁴ ἔγραψα ὑμῖν,
πατέρες, ὅτι ἐγνώκατε τὸν ἀπ' ἀρχῆς. ἔγραψα ὑμῖν, νεανίσκοι, ^{1, 10.}
ὅτι ἰσχυροὶ ἐστε καὶ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ἐν ὑμῖν μένει καὶ νενική-
15 κατε τὸν πονηρὸν. ¹⁵ μὴ ἀγαπᾶτε τὸν κόσμον μηδὲ τὰ ἐν τῷ
κόσμῳ. εἴαν τις ἀγαπᾷ τὸν κόσμον, οὐκ ἐστὶν ἡ ἀγάπη τοῦ πα- ^{Ja 4, 4.}
16 τρός ἐν αὐτῷ, ¹⁶ ὅτι πᾶν τὸ ἐν τῷ κόσμῳ, ἡ ἐπιθυμία τῆς σαρκός
καὶ ἡ ἐπιθυμία τῶν ὀφθαλμῶν καὶ ἡ ἀλαζονεία τοῦ βίου,
17 οὐκ ἐστὶν ἐκ τοῦ πατρός, ἀλλὰ ἐκ τοῦ κόσμου ἐστίν. ¹⁷ καὶ ὁ
κόσμος παράγεται καὶ ἡ ἐπιθυμία αὐτοῦ· ὁ δὲ ποιῶν τὸ θέλημα
τοῦ θεοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα.
- 18 Παιδία, ἐσχάτη ὥρα ἐστίν, καὶ καθὼς ἠκούσατε ὅτι ἀντί- ^{2, 22, 4, 3.}
χριστος ἔρχεται, καὶ νῦν ἀντίχριστοι πολλοὶ γεγόνασιν· ὅθεν γινώ- ^{2 Jo 7.}
19 σκομεν ὅτι ἐσχάτη ὥρα ἐστίν. ¹⁹ ἐξ ἡμῶν ἐξῆλθαν, ἀλλ' οὐκ ^{1 Pe 4, 7.}
ἦσαν ἐξ ἡμῶν· εἰ γὰρ ἐξ ἡμῶν ἦσαν, μεμενῆκεισαν ἂν μεθ' ἡμῶν ^{Act 20, 30.}
20 ἀλλ' ἵνα φανερωθῶσιν ὅτι οὐκ εἰσὶν πάντες ἐξ ἡμῶν. ²⁰ καὶ ^{2, 27.}
21 ὑμεῖς χρισμα ἔχετε ἀπὸ τοῦ ἁγίου καὶ οἴδατε πάντα. ²¹ οὐκ
ἔγραψα ὑμῖν ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἀλήθειαν, ἀλλ' ὅτι οἴδατε αὐτήν,
22 καὶ ὅτι πᾶν ψεῦδος ἐκ τῆς ἀληθείας οὐκ ἐστίν. ²² τίς ἐστίν ὁ
ψεῦστης εἰ μὴ ὁ ἀρνούμενος ὅτι Ἰησοῦς οὐκ ἐστὶν ὁ Χριστός; ^{4, 3.}
οὗτός ἐστίν ὁ ἀντίχριστος, ὁ ἀρνούμενος τὸν πατέρα καὶ τὸν ^{2 Jo 7.}
23 υἱόν. ²³ πᾶς ὁ ἀρνούμενος τὸν υἱὸν οὐδὲ τὸν πατέρα ἔχει· ὁ
24 ὁμολογῶν τὸν υἱὸν καὶ τὸν πατέρα ἔχει. ²⁴ ὑμεῖς ὁ ἠκούσατε ἀπ' ^{2 Jo 9.}
ἀρχῆς, ἐν ὑμῖν μενεῖτω. εἴαν ἐν ὑμῖν μενῆῃ ὁ ἀπ' ἀρχῆς ἠκούσατε, ^{Jo 5, 25.}
25 καὶ ὑμεῖς ἐν τῷ νῷ καὶ ἐν τῷ πατρὶ μενεῖτε. ²⁵ καὶ αὕτη ἐστίν ^{1, 5.}
ἡ ἐπαγγελία ἣν αὐτὸς ἐπηγγείλατο ἡμῖν, τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον. ^{5, 11.}
- 26 27 Ταῦτα ἔγραψα ὑμῖν περὶ τῶν πλανώντων ὑμᾶς. ²⁷ καὶ
ὑμεῖς τὸ χρισμα ὃ ἐλάβετε ἀπ' αὐτοῦ, μένει ἐν ὑμῖν, καὶ οὐ χρεῖαν ^{2, 20.}

II. 7. ἀγαπητοί: ἀδελφοί ... ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς 13. ἔγραψα: γράφω 16. ἀλλ' 18. ὁ ἀντίχριστος 19. ἐξῆλθον ... ἦσαν ἐξ ἡμῶν 23. om ὁ ὁμολογῶν τὸν υἱὸν καὶ τὸν πατέρα ἔχει 24. ὑμεῖς οὖν 27. ἐν ὑμῖν μένει

ἔχετε ἵνα τις διδάσκη ὑμᾶς, ἀλλ' ὡς τὸ αὐτοῦ χρῖσμα διδάσκει ὑμᾶς περὶ πάντων, καὶ ἀληθές ἐστιν καὶ οὐκ ἔστιν ψεῦδος, καὶ

Jo 14, 26. καθὼς ἐδίδαξεν ὑμᾶς μενεῖτε ἐν αὐτῷ.

Καὶ νῦν, τεκνία, μένετε ἐν αὐτῷ, ἵνα ὅταν φανερωθῇ σχῶ-28
Eph 3, 12. μεν παρόρησιαν καὶ μὴ αἰσχνυθῶμεν ἀπ' αὐτοῦ ἐν τῇ παρουσίᾳ 29
3, 7. 9. αὐτοῦ. 29 ἔὰν εἰδῆτε ἕτι δίκαιός ἐστιν, γινώσκετε ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν
τὴν δικαιοσύνην ἔξ' αὐτοῦ γεγέννηται.

III.

Dei filii spe beati, sceleris puri, amantes fratrum; mundo invisī.
Amor proximi et Dei. Deus major corde nostro.

Ἴδετε ποταπὴν ἀγάπην δέδωκεν ἡμῖν ὁ πατὴρ ἵνα τέκνα 1
Jo 17, 25. θεοῦ κληθῶμεν. διὰ τοῦτο ὁ κόσμος οὐ γινώσκει ἡμᾶς ὅτι οὐκ
ἔγνω αὐτόν.

Ἀγαπητοί, νῦν τέκνα θεοῦ ἐσμέν, καὶ οὐπω ἐφανερώθη τί 2
Col 3, 4. ἐσόμεθα. οἶδαμεν ὅτι ἐὰν φανερωθῇ ὅμοιοι αὐτῷ ἐσόμεθα, ὅτι
ὁψόμεθα αὐτόν καθὼς ἐστιν. 3 καὶ πᾶς ὁ ἔχων τὴν ἐλπίδα ταύ- 3
5, 17. τὴν ἐπ' αὐτῷ ἀγνίζει ἑαυτόν, καθὼς ἐκεῖνος ἀγνός ἐστιν. 4 πᾶς ὁ 4
ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὴν ἀνομίαν ποιεῖ, καὶ ἡ ἁμαρτία ἐστὶν
1 Pe 2, 24. 22. ἡ ἀνομία. 5 καὶ οἴδατε ὅτι ἐκεῖνος ἐφανερώθη ἵνα τὰς ἁμαρτίας 5
ἄρῃ, καὶ ἁμαρτία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν. 6 πᾶς ὁ ἐν αὐτῷ μένων 6
2, 3. οὐκ ἁμαρτάνει· πᾶς ὁ ἁμαρτάνων οὐχ εἴωρακεν αὐτόν οὐδὲ ἔγνω-
3 Jo 11. κεν αὐτόν.

Παιδιά, μηδεὶς πλανάτω ὑμᾶς. ὁ ποιῶν τὴν δικαιοσύνην 7
Jo 8, 44. δίκαιός ἐστιν, καθὼς ἐκεῖνος δίκαιός ἐστιν. 8 ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρ- 8
τίαν ἐκ τοῦ διαβόλου ἐστίν, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς ὁ διάβολος ἁμαρτάνει.
εἰς τοῦτο ἐφανερώθη ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ἵνα λύσῃ τὰ ἔργα τοῦ δια-
5, 18. 1. βόλου. 9 πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ θεοῦ ἁμαρτίαν οὐ ποιεῖ, 9
ὅτι σπέρμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ μένει, καὶ οὐ δύναται ἁμαρτάνειν,
ὅτι ἐκ τοῦ θεοῦ γεγέννηται. 10 ἐν τούτῳ φανερά ἐστὶν τὰ τέκνα 10
τοῦ θεοῦ καὶ τὰ τέκνα τοῦ διαβόλου· πᾶς ὁ μὴ ποιῶν δικαιο-
Jo 8, 47. σύνην οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ θεοῦ, καὶ ὁ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐ-
1, 5. 2. τοῦ. 11 ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ ἀγγελία ἣν ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς, ἵνα 11
1. 25. ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, 12 οὐ καθὼς Κάϊν ἐκ τοῦ πονηροῦ ἦν καὶ 12
ἔσφαξεν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ· καὶ χάριν τίνος ἔσφαξεν αὐτόν; ὅτι
τὰ ἔργα αὐτοῦ πονηρὰ ἦν, τὰ δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ δίκαια.

Μὴ θαναμίζετε, ἀδελφοί, εἰ μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος. 14 ἡμεῖς 13 14
Jo 5, 24. οἶδαμεν ὅτι μεταβεβήκαμεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν, ὅτι
ἀγαπῶμεν τοὺς ἀδελφούς· ὁ μὴ ἀγαπῶν μένει ἐν τῷ θανάτῳ.
2, 10 s. 15 πᾶς ὁ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἀνθρωποκτόνος ἐστίν, καὶ 15
Mt 5, 21 s. οἶδατε ὅτι πᾶς ἀνθρωποκτόνος οὐκ ἔχει ζωὴν αἰώνιον ἐν αὐτῷ
Jo 5, 38.

27. τὸ αὐτοῦ· τὸ αὐτό 28. ἔγωμεν

III. 2. οἶδαμεν δὲ 5. τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν 7. Παιδιά: Τεκνία 13.
ἀδελφοί μου 14. ἀγαπῶν τὸν ἀδελφόν

- 16 μένουσαν. ¹⁶ ἐν τούτῳ ἐγνώκαμεν τὴν ἀγάπην ὅτι ἐκεῖνος ὑπὲρ ἡμῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔθηκεν· καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν ὑπὲρ τῶν Jo 15, 12s.
- 17 ἀδελφῶν τὰς ψυχὰς θείναι. ¹⁷ ὃς δ' ἂν ἔχη τὸν βίον τοῦ κόσμου καὶ θεωρῇ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ χρεῖαν ἔχοντα καὶ κλείσῃ τὰ Ja 2, 15s.
σπλάγγνα αὐτοῦ ἀπ' αὐτοῦ, πῶς ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ μένει ἐν αὐτῷ;
- 18 Τεκνία, μὴ ἀγαπῶμεν λόγῳ μὴδὲ τῇ γλώσσει, ἀλλ' ἐν ἔργῳ
19 καὶ ἀληθείᾳ. ¹⁹ καὶ ἐν τούτῳ γινώσκουμεν ὅτι ἐκ τῆς ἀληθείας
20 ἐσμέν, καὶ ἔμπροσθεν αὐτοῦ πείσομεν τὰς καρδίας ἡμῶν, ²⁰ ὅτι
ἐὰν καταγινώσκῃ ἡμῶν ἡ καρδία, ὅτι μείζων ἐστὶν ὁ θεὸς τῆς
καρδίας ἡμῶν καὶ γινώσκει πάντα.
- 21 Ἀγαπητοί, ἐὰν ἡ καρδία ἡμῶν μὴ καταγινώσκῃ ἡμῶν, παρ- 2, 28.
22 ῥησίαν ἔχομεν πρὸς τὸν θεόν, ²² καὶ ὁ ἐὰν αἰτῶμεν λαμβάνομεν 4, 27.
ἀπ' αὐτοῦ, ὅτι τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηροῦμεν καὶ τὰ ἀρεστὰ ἐνά- 5, 14.
πιοι αὐτοῦ ποιοῦμεν. ²³ καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ ἵνα Mt 21, 22.
πιστεύσωμεν τῷ ὀνόματι τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἀγα- Jo 9, 31.
24 πῶμεν ἀλλήλους καθὼς ἔδωκεν ἐντολήν. ²⁴ καὶ ὁ τηρῶν τὰς 3, 11.
ἐντολὰς αὐτοῦ ἐν αὐτῷ μένει καὶ αὐτὸς ἐν αὐτῷ· καὶ ἐν τούτῳ 4, 13.
γινώσκουμεν ὅτι μένει ἐν ἡμῖν, ἐκ τοῦ πνεύματος οὗ ἡμῖν ἔδωκεν. Ro 8, 9. 2 Co 1, 22.

IV.

Falsi spiritus cavendi. Dei amor in nos amore fratrum imitandus.

- 1 Ἀγαπητοί, μὴ παντὶ πνεύματι πιστεύετε, ἀλλὰ δοκιμάζετε
τὰ πνεύματα εἰ ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστίν, ὅτι πολλοὶ ψευδοπροφῆται 2 Jo 7.
2 ἐξηληλύθασιν εἰς τὸν κόσμον. ² ἐν τούτῳ γινώσκετε τὸ πνεῦμα 2 Pe 2, 1.
τοῦ θεοῦ· πᾶν πνεῦμα ὃ ὁμολογεῖ Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν σαρκὶ
3 ἐληλυθότα ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστίν, ³ καὶ πᾶν πνεῦμα ὃ μὴ ὁμολογεῖ 4, 15.
τὸν Ἰησοῦν ἐκ τοῦ θεοῦ οὐκ ἔστιν, καὶ τοῦτό ἐστιν τὸ τοῦ ἀντι- 2, 22.
χρίστου, ὃ ἀκηκόατε ὅτι ἔρχεται, καὶ νῦν ἐν τῷ κόσμῳ ἐστὶν ἡδη.
4 Ὑμεῖς ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστέ, τεκνία, καὶ νενικήκατε αὐτούς, ὅτι 2, 13.
5 μείζων ἐστὶν ὁ ἐν ὑμῖν ἢ ὁ ἐν τῷ κόσμῳ. ⁵ αὐτοὶ ἐκ τοῦ κόσμου
εἰσὶν· διὰ τοῦτο ἐκ τοῦ κόσμου λαλοῦσιν καὶ ὁ κόσμος αὐτῶν
6 ἀκούει. ⁶ ἡμεῖς ἐκ τοῦ θεοῦ ἐσμέν· ὁ γινώσκων τὸν θεὸν ἀκούει Jo 3, 31.
ἡμῶν, ὃς οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ θεοῦ οὐκ ἀκούει ἡμῶν. ἐκ τούτου 15, 19.
γινώσκουμεν τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας καὶ τὸ πνεῦμα τῆς πλάνης. 8, 47.
- 7 Ἀγαπητοί, ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, ὅτι ἡ ἀγάπη ἐκ τοῦ θεοῦ 3, 11.
ἐστίν, καὶ πᾶς ὁ ἀγαπῶν ἐκ τοῦ θεοῦ γεγέννηται καὶ γινώσκει
8 τὸν θεόν. ⁸ ὁ μὴ ἀγαπῶν οὐκ ἔγνω τὸν θεόν, ὅτι ὁ θεὸς ἀγάπη 5, 1.
9 ἐστίν. ⁹ ἐν τούτῳ ἐφανερῶθη ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ ἐν ἡμῖν ὅτι τὸν 4, 16.
υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἀπέσταλκεν ὁ θεὸς εἰς τὸν κόσμον ἵνα Ro 5, 8. Jo 3, 16.

16. θείναι: τιθέναι 18. τεκνία μου ... om τῇ et ἐν 22. ἀπ': παρ'

23. ἐντολήν ἡμῖν

IV. 3. τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα

ζήσωμεν δι' αὐτοῦ. ¹⁰ ἐν τούτῳ ἐστὶν ἡ ἀγάπη, οὐχ ὅτι ἡμεῖς 10
 4, 19. ἠγάπησαμεν τὸν θεόν, ἀλλ' ὅτι αὐτὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς καὶ ἀπέ-
 2, 2. στείλειν τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἰλασμὸν περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν.
 3, 16. Ἀγαπητοί, εἰ οὕτως ὁ θεὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς, καὶ ἡμεῖς ὀφεί- 11
 1, 18. λομεν ἀλλήλους ἀγαπᾶν. ¹² θεὸν οὐδεὶς πώποτε τεθείαται· ἐὰν 12
 2, 5. ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, ὁ θεὸς ἐν ἡμῖν μένει καὶ ἡ ἀγάπη αὐτοῦ
 τετελειωμένη ἐστὶν ἐν ἡμῖν. ¹³ ἐν τούτῳ γινώσκουμεν ὅτι ἐν αὐτῷ 13
 μένομεν καὶ αὐτὸς ἐν ἡμῖν, ὅτι ἐκ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ δέδωκεν
 1, 1. ἡμῖν. ¹⁴ Καὶ ἡμεῖς θεθεάμεθα καὶ μαρτυροῦμεν ὅτι ὁ πατὴρ 14
 3, 24. ἀπέσταλκεν τὸν υἱὸν σωτήρα τοῦ κόσμου. ¹⁵ ὃς ἂν ὁμολογήσῃ 15
 4, 2. 5. 1. ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, ὁ θεὸς ἐν αὐτῷ μένει καὶ
 Jo 6, 69. αὐτὸς ἐν τῷ θεῷ. ¹⁶ καὶ ἡμεῖς ἐγνώκαμεν καὶ πεπιστεύκαμεν τὴν 16
 4, 8. ἀγάπην ἣν ἔχει ὁ θεὸς ἐν ἡμῖν. ὁ θεὸς ἀγάπη ἐστίν, καὶ ὁ
 μένων ἐν τῇ ἀγάπῃ ἐν τῷ θεῷ μένει καὶ ὁ θεὸς ἐν αὐτῷ.
 4, 12. Ἐν τούτῳ τετελειώται ἡ ἀγάπη μεθ' ἡμῶν, ἵνα παρῴρῃσιαν 17
 2, 28. ἔχωμεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, ὅτι καθὼς ἐκεῖνός ἐστιν καὶ
 3, 21. ἡμεῖς ἐσμέν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ. ¹⁸ φόβος οὐκ ἐστὶν ἐν τῇ ἀγάπῃ, 18
 ἀλλ' ἡ τελεία ἀγάπη ἔξω βάλλει τὸν φόβον, ὅτι ὁ φόβος κόλασιν
 4, 10. ἔχει, ὁ δὲ φοβούμενος οὐ τετελειώται ἐν τῇ ἀγάπῃ. ¹⁹ ἡμεῖς ἀγα- 19
 πῶμεν, ὅτι αὐτὸς πρῶτος ἠγάπησεν ἡμᾶς. ²⁰ ἐάν τις εἴπῃ ὅτι 20
 ἀγαπῶ τὸν θεόν, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μισῇ, ψεύστης ἐστίν· ὁ
 γὰρ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ὃν εἶώρακεν, τὸν θεὸν ὃν οὐχ
 εἶώρακεν πῶς δύναται ἀγαπᾶν; ²¹ καὶ ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔχομεν 21
 5, 1. 2. ἀπ' αὐτοῦ ἵνα ὁ ἀγαπῶν τὸν θεὸν ἀγαπᾷ καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ.

V.

Fide et obsequio Deum diligi. Tres de Christo testes qui unum sunt.
 Fiducia precandi. Frater peccans non ad mortem. Deus verus.

4, 15. Πᾶς ὁ πιστεύων ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ Χριστὸς ἐκ τοῦ θεοῦ 1
 γεγέννηται, καὶ πᾶς ὁ ἀγαπῶν τὸν γεννήσαντα ἀγαπᾷ καὶ τὸν γεγεν-
 νημένον ἐξ αὐτοῦ. ² ἐν τούτῳ γινώσκουμεν ὅτι ἀγαπῶμεν τὰ τέκνα 2
 τοῦ θεοῦ, ὅταν τὸν θεὸν ἀγαπῶμεν καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ ποιῶ-
 2, 5. 6. 2
 3 Jo 6. 3
 10 14, 15. τηρῶμεν· καὶ αἱ ἐντολαὶ αὐτοῦ βαρεῖαι οὐκ εἰσὶν, ⁴ ὅτι πᾶν τὸ 4
 10 16, 33. γεγεννημένον ἐκ τοῦ θεοῦ νικᾷ τὸν κόσμον· καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ
 νίκη ἣ νικήσασα τὸν κόσμον, ἡ πίστις ἡμῶν. ⁵ τίς ἐστὶν ὁ νικῶν 5
 4, 15. τὸν κόσμον εἰ μὴ ὁ πιστεύων ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ;
 Οὗτός ἐστιν ὁ ἐλθὼν δι' ὕδατος καὶ αἵματος, Ἰησοῦς ὁ 6
 Χριστός· οὐκ ἐν τῷ ὕδατι μόνον, ἀλλ' ἐν τῷ ὕδατι καὶ ἐν τῷ
 αἵματι· καὶ τὸ πνεῦμά ἐστιν τὸ μαρτυροῦν, ὅτι τὸ πνεῦμά ἐστιν
 ἡ ἀλήθεια. ⁷ ὅτι τρεῖς εἰσὶν οἱ μαρτυροῦντες, ⁸ τὸ πνεῦμα καὶ 7 8

19. ἀγαπῶμεν αὐτόν

V. 2. ποιῶμεν· τηρῶμεν 6. om ἐν tertium 7. μαρτυροῦντες· add
 ἐν τῷ οὐρανῷ, ὁ πατὴρ, ὁ λόγος καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα· καὶ οὗτοι οἱ τρεῖς
 ἓν εἰσι. ⁸ Καὶ τρεῖς εἰσὶν οἱ μαρτυροῦντες ἐν τῇ γῆ,

- 9 τὸ ὕδωρ καὶ τὸ αἷμα, καὶ οἱ τρεῖς εἰς τὸ ἓν εἰσίν. ⁹ εἰ τὴν μαρτυρίαν τῶν ἀνθρώπων λαμβάνομεν, ἡ μαρτυρία τοῦ θεοῦ μείζων Jo 5, 36. ἐστίν, ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ θεοῦ ὅτι μεμαρτύρηκεν
- 10 περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. ¹⁰ ὁ πιστεύων εἰς τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ ἔχει τὴν μαρτυρίαν ἐν αὐτῷ· ὁ μὴ πιστεύων τῷ θεῷ ψεύστην πεποιήκεν αὐτόν, ὅτι οὐ πεπίστευκεν εἰς τὴν μαρτυρίαν ἣν μεμαρτύρηκεν ὁ
- 11 θεὸς περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. ¹¹ καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία ὅτι 2, 25. ζωὴν αἰώνιον ἔδωκεν ἡμῖν ὁ θεός, καὶ αὕτη ἡ ζωὴ ἐν τῷ υἱῷ
- 12 αὐτοῦ ἐστίν. ¹² ὁ ἔχων τὸν υἱὸν ἔχει τὴν ζωὴν· ὁ μὴ ἔχων τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ τὴν ζωὴν οὐκ ἔχει. Jo 3, 36. 14, 6.
- 13 Ταῦτα ἔγραψα ὑμῖν ἵνα εἰδῆτε ὅτι ζωὴν ἔχετε αἰώνιον, οἱ Jo 20, 31.
- 14 πιστεύοντες εἰς τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ. ¹⁴ καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ παρόρησία ἣν ἔχομεν πρὸς αὐτόν, ὅτι ἐάν τι αἰτώμεθα κατὰ τὸ 3, 22. Jo 14, 13.
- 15 θελημα αὐτοῦ ἀκούει ἡμῶν. ¹⁵ καὶ ἐάν οἶδαμεν ὅτι ἀκούει ἡμῶν ὁ ἐάν αἰτώμεθα, οἶδαμεν ὅτι ἔχομεν τὰ αἰτήματα ἃ ἠτήκαμεν
- 16 ἀπ' αὐτοῦ. ¹⁶ ἐάν τις ἴδῃ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἁμαρτάνοντα ἁμαρτίαν μὴ πρὸς θάνατον, αἰτήσῃ, καὶ δώσει αὐτῷ ζωὴν, τοῖς ἁμαρτάνουσιν μὴ πρὸς θάνατον. ἔστιν ἁμαρτία πρὸς θάνατον·
- 17 οὐ περὶ ἐκείνης λέγω ἵνα ἐρωτήσῃ. ¹⁷ πᾶσα ἀδικία ἁμαρτία ἐστίν, καὶ ἔστιν ἁμαρτία οὐ πρὸς θάνατον.
- 18 Οἶδαμεν ὅτι πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ θεοῦ οὐκ ἁμαρτάνει, 3, 9. ἀλλὰ ὁ γεννηθεὶς ἐκ τοῦ θεοῦ τηρεῖ ἑαυτόν, καὶ ὁ πονηρὸς οὐχ
- 19 ἀπτεται αὐτοῦ. ¹⁹ οἶδαμεν ὅτι ἐκ τοῦ θεοῦ ἐσμέν, καὶ ὁ κόσμος 4, 4.
- 20 ὅλος ἐν τῷ πονηρῷ κεῖται. ²⁰ οἶδαμεν δὲ ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ἦκει, καὶ δέδωκεν ἡμῖν διάνοιαν ἵνα γινώσκωμεν τὸν ἀληθινόν· καὶ ἐσμεν ἐν τῷ ἀληθινῷ, ἐν τῷ υἱῷ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστῷ· οὗτός ἐστιν ὁ ἀληθινὸς θεὸς καὶ ζωὴ αἰώνιος.
- 21 Τεκνία, φυλάξατε ἑαυτοὺς ἀπὸ τῶν εἰδώλων. 1 Co 10, 14.

I O N N O Y B.

Laudatur Cyria cum liberis. In caritate persistendum. Cavendi deductores. Spes visendi.

- 1 Ὁ πρεσβύτερος ἐκλεκτῆ Κυρία καὶ τοῖς τέκνοις αὐτῆς, οὓς ἐγὼ ἀγαπῶ ἐν ἀληθείᾳ, καὶ οὐκ ἐγὼ μόνος ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ
- 2 ἐγνωκότες τὴν ἀλήθειαν, ² διὰ τὴν ἀλήθειαν τὴν μένουσαν ἐν
- 3 ἡμῖν, καὶ μεθ' ἡμῶν ἔσται εἰς τὸν αἰῶνα. ³ ἔσται μεθ' ὑμῶν 1 Ti 1, 2. 2 Ti 1, 2. Tit 1, 4. χάρις ἔλεος εἰρήνη παρὰ θεοῦ πατρὸς καὶ παρὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ πατρὸς, ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἀγάπῃ.

9. ὅτι secundum: ἦν 10. αὐτῷ: ἐαυτῷ 13. ὑμῖν: add τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ... οἱ πιστεύοντες: καὶ ἵνα πιστεύητε 15. ὁ ἄν... ἀπ': παρ' 18. ἀλλ' 20. ἡ ζωὴ 21. εἰδῶλων. Ἀμήν.

1. Κυρία: κυρία 3. ὑμῶν: ε (non ε^ο) ἡμῶν... κυρίον Ἰησοῦ Χριστοῦ

3 Jo 2. Ἐχάρην λίαν ὅτι εὗρηκα ἐκ τῶν τέκνων σου περιπατοῦντας 4
 ἐν ἀληθείᾳ καθὼς ἐντολὴν ἐλάβομεν παρὰ τοῦ πατρὸς. 5 καὶ 5
 1 Jo 2, 7.
 5, 3. νῦν ἐρωτῶ σε, Κυρία, οὐχ ὡς ἐντολὴν γράφων σοι καινὴν ἀλλὰ
 ἣν εἶχομεν ἀπ' ἀρχῆς, ἵνα ἀγαπῶμεν ἀλλήλους. 6 καὶ αὕτη ἐστὶν 6
 ἡ ἀγάπη ἵνα περιπατῶμεν κατὰ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ· αὕτη ἡ
 ἐντολή ἐστίν, καθὼς ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς, ἵνα ἐν αὐτῇ περιπα-
 1 Jo 2, 18s.
 4, 1s. τῆτε. 7 ὅτι πολλοὶ πλάνοι ἐξῆλθον εἰς τὸν κόσμον, οἱ μὴ ὁμολο- 7
 γοῦντες Ἰησοῦν Χριστὸν ἐρχόμενον ἐν σαρκί· οὗτός ἐστιν ὁ
 πλάνος καὶ ὁ ἀντίχριστος. 8 βλέπετε ἑαυτούς, ἵνα μὴ ἀπολέσητε 8
 ἃ εἰργάσασθε, ἀλλὰ μισθὸν πλήρη ἀπολάβητε. 9 πᾶς ὁ προά- 9
 γων καὶ μὴ μένων ἐν τῇ διδαχῇ τοῦ Χριστοῦ θεὸν οὐκ ἔχει· ο
 μένων ἐν τῇ διδαχῇ, οὗτος καὶ τὸν υἱὸν καὶ τὸν πατέρα ἔχει.
 1 Jo 2, 23. 10 εἴ τις ἔρχεται πρὸς ὑμᾶς καὶ ταύτην τὴν διδαχὴν οὐ φέρει, 10
 μὴ λαμβάνετε αὐτὸν εἰς οἰκίαν καὶ χαιρεῖν αὐτῷ μὴ λέγετε· 11 ὁ 11
 γὰρ λέγων χαιρεῖν κοινώνει τοῖς ἔργοις αὐτοῦ τοῖς πονηροῖς.
 3 Jo 13. Πολλὰ ἔχον ὑμῶν γράφειν οὐκ ἐβουλήθη διὰ χάριτος καὶ 12
 μέλανος, ἀλλὰ ἐλπίζω γενέσθαι πρὸς ὑμᾶς καὶ στόμα πρὸς
 1 Jo 1, 4. στόμα λαλήσαι, ἵνα ἡ χαρὰ ἡμῶν ἧ πεπληρωμένη. 13 ἀσπάζεται 13
 σε τὰ τέκνα τῆς ἀδελφῆς σου τῆς ἐκλεκτῆς.

I O A N N O Y Γ.

Caji hospitalitas laudatur. Diotrophes et Demetrius.

Act 19,
 29, 20, 4.
 Ro 16, 23.
 1 Co 1, 15. Ὁ πρεσβύτερος Γαῖω τῷ ἀγαπητῷ, ὃν ἐγὼ ἀγαπῶ ἐν 1
 ἀληθείᾳ.

2 Jo 4. Ἀγαπητέ, περὶ πάντων εὐχομαί σε εὐοδοῦσθαι καὶ ὑγιαίνειν, 2
 καθὼς εὐοδοῦταί σου ἡ ψυχὴ. 3 ἐχάρην γὰρ λίαν ἐρχομένων 3
 ἀδελφῶν καὶ μαρτυρούντων σου τῇ ἀληθείᾳ, καθὼς σὺ ἐν ἀλη-
 θεῖᾳ περιπατεῖς. 4 μειζότεραν τούτων οὐκ ἔχω χαρὰν, ἵνα ἀκούω 4
 τὰ ἐμὰ τέκνα ἐν τῇ ἀληθείᾳ περιπατοῦντα.

Ἀγαπητέ, πιστὸν ποιεῖς ὃ ἐὰν ἐργάση εἰς τοὺς ἀδελφοὺς καὶ 5
 τοῦτο ξένους, 6 οἱ ἐμαρτύρησάν σου τῇ ἀγάπῃ ἐνώπιον ἐκκλησίας, 6
 οὓς καλῶς ποιήσεις προπέμψας ἀξίως τοῦ θεοῦ. 7 ὑπὲρ γὰρ τοῦ 7
 ὀνόματος ἐξῆλθον μηδὲν λαμβάνοντες ἀπὸ τῶν ἐθνικῶν. 8 ἡμεῖς 8
 οὖν ὀφειλομεν ὑπολαμβάνειν τοὺς τοιοῦτους, ἵνα συνεργοὶ γινώ-
 μεθα τῇ ἀληθείᾳ. 9 ἔγραψά τι τῇ ἐκκλησίᾳ· ἀλλ' ὁ φιλοπρα- 9

5. γράφων: ε (non εε) γράφω 6. αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολή 7. εἰσῆλθον
 8. ἀπολέσωμεν ... εἰργασάμεθα ... ἀπολάβωμεν 9. προάγων: παραβαί-
 νων ... διδαχῇ secundum: add τοῦ Χριστοῦ ... καὶ τὸν πατέρα καὶ τὸν
 υἱόν 11. αὐτῷ χαιρεῖν 12. ἡβουλήθη ... γενέσθαι: ἐλθεῖν 13. add
 in fine Ἀμήν.

4. ἐν ἀληθείᾳ ... καὶ τοῦτο: καὶ εἰς τοὺς 7. εε (non ε) ὀνόματος
 αὐτοῦ ... ἐθνικῶν: ἐθνῶν 8. ὑπολαμβάνειν: ἀπολαμβάνειν 9. om τι

- 10 *τεύων αὐτῶν Διοτρέφης οὐκ ἐπιδέχεται ἡμᾶς.* ¹⁰ διὰ τοῦτο, εἰάν
 ἔλθω, ὑπομνήσω αὐτοῦ τὰ ἔργα ἃ ποιεῖ λόγοις πονηροῖς φλυαρῶν
 ἡμᾶς, καὶ μὴ ἀρκούμενος ἐπὶ τούτοις οὔτε αὐτὸς ἐπιδέχεται
 τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τοὺς βουλομένους κωλύει καὶ ἐκ τῆς ἐκκλησίας
 ἐκβάλλει.
- 11 Ἀγαπητέ, μὴ μιμοῦ τὸ κακὸν ἀλλὰ τὸ ἀγαθόν. ὁ ἀγαθο- ^{1 Jo 3, 10.}
 ποιῶν ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστίν· ὁ κακοποιῶν οὐχ ἑώρακεν τὸν θεόν.
- 12 ¹² Δημητρίῳ μεμαρτύρηται ὑπὸ πάντων καὶ ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀλη-
 θείας· καὶ ἡμεῖς δὲ μαρτυροῦμεν, καὶ οἴδατε ὅτι ἡ μαρτυρία ^{Jo 21, 21.}
 ἡμῶν ἀληθῆς ἐστίν.
- 13 Πολλὰ εἶχον γράψαι σοι, ἀλλ' οὐ θέλω διὰ μέλανος καὶ ^{2 Jo 12.}
 14 καλάμου σοι γράφειν· ¹⁴ ἐλπίζω δὲ εὐθέως σε ἰδεῖν, καὶ στόμα
 15 πρὸς στόμα λαλήσωμεν. ¹⁵ εἰρήνη σοι. ἀσπάζονται σε οἱ φίλοι·
 ἀσπάζου τοὺς φίλους κατ' ὄνομα.

ΙΟΥΔΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

Adversus licentiam peccandi. Exempla poenae: Judaei, angeli,
 Sodoma. Michael et Satan. Henochi et apostolorum dicta. Con-
 sulendum deceptis. Deo gloria.

- 1 Ἰούδας Χριστοῦ Ἰησοῦ δοῦλος, ἀδελφὸς δὲ Ἰακώβου, τοῖς
 ἐν θεῷ πατρὶ ἡγαπημένοις καὶ Ἰησοῦ Χριστῷ τετηρημένοις κλη-
 2 τοῖς. ² ἔλεος ὑμῖν καὶ εἰρήνη καὶ ἀγάπη πληθυνθείη. ^{2 Pe 1, 2.}
- 3 Ἀγαπητοί, πᾶσαν σπουδὴν ποιούμενος γράφειν ὑμῖν περὶ
 τῆς κοινῆς σωτηρίας, ἀνάγκην ἔσχον γράψαι ὑμῖν παρακαλῶν
 4 ἐπαγωνίζεσθαι τῇ ἀπαξ παραδοθείσῃ τοῖς ἀγίοις πίστει. ⁴ παρεισέ-
 δυσαν γάρ τινες ἄνθρωποι, οἱ πάλαι προγεγραμμένοι εἰς τοῦτο ^{2Pe 2, 1ss.}
 τὸ κριμα ἀσεβεῖς, τὴν τοῦ θεοῦ ἡμῶν χάριτα μετατιθέντες εἰς
 ἀσελγίαν καὶ τὸν μόνον δεσπότην καὶ κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν
 Χριστὸν ἀρνούμενοι.
- 5 Ὑπομνήσαι δὲ ὑμᾶς βούλομαι, εἰδὼτας ἀπαξ πάντα, ὅτι ὁ
 κύριος λαὸν ἐκ γῆς Αἰγύπτου σώσας τὸ δεύτερον τοὺς μὴ πιστεύ- ^{* Nm 14,}
 6 σαντας ἀπόλεσεν, ⁶ ἀγγέλους τε τοὺς μὴ τηρήσαντας τὴν ἐαντῶν ^{35 ss.}
 ἀρχὴν ἀλλὰ ἀπολιπόντας τὸ ἴδιον οἰκητήριον εἰς κρίσιν μεγάλης ^{2 Pe 2, 4.}
 7 ἡμέρας δεσμοῖς αἰδίοις ὑπὸ ζόφον τετήρηκεν· ⁷ ὡς Σόδομα καὶ ^{* Gn 19.}
 Γόμορρα καὶ αἱ περὶ αὐτὰς πόλεις, τὸν ὅμοιον τρόπον τούτοις ^{2 Pe 2, 6.}
 ἐκπορνεύσασαι καὶ ἀπελθοῦσαι ὀπίσω σαρκὸς ἐτέρας, πρόκεινται
 8 δεῖγμα πρὸς αἰωνίου δίκην ὑπέχουσαι. ⁸ Ὁμοίως μέντοι καὶ ^{2Pe 2, 10.}
 οὗτοι ἐνυπνιαζόμενοι σάρκα μὲν μαίνουσι, κυριότητα δὲ ἄθε-

9. Διοτρέφης 11. ὁ δὲ κακοποιῶν 13. γράψαι σοι: γράφειν... γράφειν:
 γράψαι 14. ἰδεῖν σε

1. Ἰησοῦ Χριστοῦ ... ἡγαπημένοις: ἡγιασμένοις 4. χάριν ...
 δεσπότην: add θεόν 5. εἰδὼτας ὑμᾶς ... πάντα: τοῦτο 7. τούτοις
 τρόπον

* Dan 12, 1. τούσιν, δόξας δὲ βλασφημοῦσιν. 9 ὁ δὲ Μιχαὴλ ὁ ἀρχάγγελος, 9
 *Dt 34, 5. ὅτε τῷ διαβόλῳ διακρινόμενος διελέγετο περὶ τοῦ Μωυσέως σώ-
 2 Pe 2, 11. ματος, οὐκ ἐτόλμησεν κρίσιν ἐπενεγκεῖν βλασφημίας, ἀλλὰ εἶπεν
 *Zach 3, 2. *Eπιτιμῆσαι σοι κύριος. 10 οὗτοι δὲ ὅσα μὲν οὐκ οἶδασιν βλασφη- 10
 2 Pe 2, 12. μῶσιν, ὅσα δὲ φυσικῶς ὡς τὰ ἄλογα ζῶα ἐπίστανται, ἐν τούτοις
 *Gn 4, 8. φθείρονται. 11 οὐαὶ αὐτοῖς, ὅτι τῇ ὁδῷ τοῦ Κάϊν ἐπορεύθησαν, 11
 *Nm 22. καὶ τῇ πλάνῃ τοῦ Βαλαὰμ μισθοῦ ἐξεχύθησαν, καὶ τῇ ἀντιλογίᾳ
 2 Pe 2, 15. τοῦ Κορὲ ἀπώλοντο. 12 Οὗτοί εἰσιν οἱ ἐν ταῖς ἀγάπαις ὑμῶν 12
 2, 13, 17. σπιλάδες, συννεωχούμενοι ἀφόβως, ἐαυτοὺς ποιμαίνοντες, νεφέλαι
 *Es 57, 20. δις ἀποθανόντα ἐκριζωθέντα, 13 κύματα ἄγρια θαλάσσης ἐπα- 13
 *Gn 5, 18. τοῦ σκότους εἰς αἰῶνα τετήρηται. 14 Ἐπροφήτευσεν δὲ καὶ τού- 14
 τοις ἑβδομος ἀπὸ Ἀδάμ Ἐνώχ λέγων Ἰδοὺ ἦλθεν κύριος ἐν ἀγίαις
 15 ποιῆσαι κρίσιν κατὰ πάντων καὶ ἐλέγξει πάν- 15
 τας τοὺς ἀσεβεῖς αὐτῶν περὶ πάντων τῶν ἔργων ἀσεβείας αὐτῶν
 ὧν ἠσέβησαν καὶ περὶ πάντων τῶν σκληρῶν ὧν ἐλάλησαν κατ'
 αὐτοῦ ἀμαρτωλοὶ ἀσεβεῖς. 16 οὗτοί εἰσιν γογγυσταὶ μεμφίμοιροι, 16
 κατὰ τὰς ἐπιθυμίας αὐτῶν πορευόμενοι, καὶ τὸ στόμα αὐτῶν
 2 Pe 2, 18. λαλεῖ ὑπέρογκα, θαναμάζοντες πρόσωπα ὠφελείας χάριν.
 2 Pe 3, 2. Ὑμεῖς δέ, ἀγαπητοί, μνήσθητε τῶν ῥημάτων τῶν προειρη- 17
 μένων ὑπὸ τῶν ἀποστόλων τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ,
 2 Pe 3, 3. 18 ὅτι ἔλεγον ὑμῖν ὅτι ἐπ' ἐσχάτου τοῦ χρόνου ἔσονται ἐμπαῖκται 18
 2, 10. κατὰ τὰς ἐαυτῶν ἐπιθυμίας πορευόμενοι τῶν ἀσεβειῶν. 19 Οὗτοί 19
 εἰσιν οἱ ἀποδιορίζοντες, ψυχικοί, πνεῦμα μὴ ἔχοντες. 20 Ὑμεῖς δέ, 20
 2 Pe 3, 17. ἀγαπητοί, ἐποικοδομοῦντες ἑαυτοὺς τῇ ἀγνωστάτῃ ὑμῶν πίστει, ἐν
 πνεύματι ἀγίῳ προσευχόμενοι. 21 ἑαυτοὺς ἐν ἀγάπῃ θεοῦ τηρή- 21
 σατε προσδεχόμενοι τὸ ἔλεος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς
 ζωὴν αἰώνιον. 22 καὶ οὓς μὲν ἐλέγχετε διακρινομένους, 23 οὓς δὲ 22 23
 σώζετε ἐκ πυρὸς ἀρπάζοντες, οὓς δὲ ἐλεᾶτε ἐν φόβῳ, μισοῦντες
 καὶ τὸν ἀπὸ τῆς σαρκὸς ἐσπιλωμένον χιτῶνα.
 Τῷ δὲ δυναμένῳ φυλάξαι αὐτοὺς ἀπταιίστους καὶ στήσαι 24
 Ro 16, 25 ss. κατενώπιον τῆς δόξης αὐτοῦ ἀμώμους ἐν ἀγαλλιάσει, 25 μόνῳ 25
 1 Ti 1, 17. θεῷ σωτήρι ἡμῶν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν δόξα,
 μεγαλωσύνη, κράτος καὶ ἐξουσία πρὸ παντὸς τοῦ αἰῶνος καὶ νῦν
 2 Pe 3, 18. καὶ εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας· ἀμήν.

9. ἀλλ' 12. om οἱ ... περιφερόμενοι 13. εἰς τὸν αἰῶνα 14. Προεφή-
 τευσε ... μυριάσιν ἀγίαις 15. ἐξελέγξει 18. ἐν ἐσχάτῳ χρόνῳ 19. ἀπο-
 διορίζοντες: 5^e (non 5) add ἑαυτούς 20. τῇ ἀγνωστάτῃ ὑμῶν πίστει
 ἐποικοδομοῦντες ἑαυτούς 22. ἐλέγχετε: ἐλεῖτε ... διακρινόμενοι 23.
 οὓς δὲ ἐν φόβῳ σώζετε, ἐκ τοῦ πυρὸς ἀρπάζοντες ... om οὓς δὲ ἐλεᾶτε ἐν
 φόβῳ 24. αὐτούς: 5^e (non 5) ὑμᾶς 25. μόνῳ σοφῷ θεῷ ... om διὰ Ἰη-
 σοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν ... δόξα καὶ ... om πρὸ παντὸς τοῦ αἰῶνος

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΠΑΥΛΟΥ.

ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ.

I.

De evangelio. Laus Romanae ecclesiae et desiderium visendi. Ex fide justitia. Lux naturae. Et gentes et Judaei Dei irae obnoxii.

- 1 Παῦλος δούλος Χριστοῦ Ἰησοῦ, κλητὸς ἀπόστολος ἀφω-^{1 Co 1, 1.}
 2 ρισμένος εἰς εὐαγγέλιον θεοῦ, ² ὃ προεπηγγείλατο διὰ τῶν προ-^{Tit 1, 2.}
 3 φητῶν αὐτοῦ ἐν γραφαῖς ἀγίαις, ³ περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τοῦ ^{2 Ti 2, 8.}
 4 γενομένου ἐκ σπέρματος Δαυὶδ κατὰ σάρκα, ⁴ τοῦ ὀρισθέντος
 υἱοῦ θεοῦ ἐν δυνάμει κατὰ πνεῦμα ἀγιωσύνης ἐξ ἀναστάσεως
 5 νεκρῶν, Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν, ⁵ δι' οὗ ἐλάβομεν χάριν
 καὶ ἀποστολὴν εἰς ὑπακοὴν πίστεως ἐν πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν ὑπὲρ
 6 τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, ⁶ ἐν οἷς ἐστὲ καὶ ὑμεῖς κλητοὶ Ἰησοῦ Χρι-^{1 Co 1, 2s.}
 7 στοῦ, ⁷ πᾶσιν τοῖς οὖσιν ἐν Ῥώμῃ ἀγαπητοῖς θεοῦ, κλητοῖς ἀγίοις.^{1 Th 1, 1.}
 χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ
 Χριστοῦ.
 8 Πρῶτον μὲν εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ περὶ ^{1 Co 1, 4.}
 πάντων ὑμῶν, ὅτι ἡ πίστις ὑμῶν καταγγέλλεται ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ.^{1 Th 1, 2.}
 9 ⁹ μάρτυς γὰρ μού ἐστιν ὁ θεός, ᾧ λατρεύω ἐν τῷ πνεύματί μου ^{Phil 1, 8.}
 ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ὡς ἀδιαλείπτως μνησθῆναι ὑμῶν
 10 ποιοῦμαι, ¹⁰ πάντοτε ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου δεόμενος εἴ πως ^{Eph 1, 16.}
 ἤδη ποτὲ εὐδοωθήσομαι ἐν τῷ θελήματι τοῦ θεοῦ ἔλθειν πρὸς
 11 ὑμᾶς. ¹¹ ἐπιποθῶ γὰρ ἰδεῖν ὑμᾶς, ἵνα τι μεταδῶ χάρισμα ὑμῖν ^{15, 23.}
 12 πνευματικὸν εἰς τὸ στηριχθῆναι ὑμᾶς, ¹² τοῦτο δὲ ἐστὶν συμπαρα-
 κληθῆναι ἐν ὑμῖν διὰ τῆς ἐν ἀλλήλοις πίστεως, ὑμῶν τε καὶ ἐμοῦ.
 13 ¹³ οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ὅτι πολλάκις προεδέμην ^{15, 22.}
 14 σχῶ καὶ ἐν ὑμῖν καθὼς καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ἔθνεσιν. ¹⁴ Ἑλλησίν
 15 τε καὶ βαρβάρους, σοφοῖς τε καὶ ἀνοήτοις ὀφειλέτης ἐμί· ¹⁵ οὕτως
 τὸ κατ' ἐμὲ πρόθυμον καὶ ὑμῖν τοῖς ἐν Ῥώμῃ εὐαγγελίσασθαι.
 16 ¹⁶ οὐ γὰρ ἐπαισχύνομαι τὸ εὐαγγέλιον· δύναμις γὰρ θεοῦ ἐστὶν ^{1 Co 1, 24.}
 εἰς σωτηρίαν παντὶ τῷ πιστεύοντι, Ἰουδαίῳ τε πρῶτον καὶ Ἑλ-
 17 ληνι. ¹⁷ δικαιοσύνη γὰρ θεοῦ ἐν αὐτῷ ἀποκαλύπτεται ἐκ πίστεως ^{Ro 2, 19.}
 εἰς πίστιν, καθὼς γέγραπται Ὁ δὲ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται. ^{3, 21 s.}
¹⁸ Ἀποκαλύπτεται γὰρ ὀργὴ θεοῦ ἀπ' οὐρανοῦ ἐπὶ πᾶσαν ἀσε-^{2 Hab 2, 4.}
 βειαν καὶ ἀδικίαν ἀνθρώπων τῶν τὴν ἀλήθειαν ἐν ἀδικίᾳ κατε-^{Gal 3, 11.}
 19 χόντων, ¹⁹ διότι τὸ γνωστὸν τοῦ θεοῦ φανερόν ἐστιν ἐν αὐτοῖς· ^{He 10, 33.}
^{Eph 5, 6.}

I. 1. Ἰησοῦ Χριστοῦ 8. περί: ὑπὲρ 10. s (aliter se) ante πάν-
 τοτε non interpungit 13. καρπὸν τινὰ 15. οὕτω 16. τὸ εὐαγγέλιον τοῦ
 Χριστοῦ

ὁ θεὸς γὰρ αὐτοῖς ἐφανερώσεν. ²⁰ τὰ γὰρ ἀόρατα αὐτοῦ ἀπὸ 20
κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασιν νοούμενα καθορᾶται, ἢ τε αἰδῖος
αὐτοῦ δύναμις καὶ θειότης, εἰς τὸ εἶναι αὐτοὺς ἀναπολόγητους, ²¹
διότι γνόντες τὸν θεὸν οὐχ ὡς θεὸν ἐδόξασαν ἢ ἠγχαρίστησαν, ²¹
ἀλλ' ἐματαιώθησαν ἐν τοῖς διαλογισμοῖς αὐτῶν καὶ ἐσκοτίσθη ^{14.}
ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδιά. ²² φάσκοντες εἶναι σοφοὶ ἐμωράνθη- ²²
σαν, ²³ καὶ ἥλλαξαν τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου θεοῦ ἐν ὁμοιώ- ²³
ματι εἰκόνης φθαρτοῦ ἀνθρώπου καὶ πετεινῶν καὶ τετραπόδων
καὶ ἔρπετων. ²⁴ Διὸ καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ θεὸς ἐν ταῖς ἐπι- ²⁴
θυμίαις τῶν καρδιῶν αὐτῶν εἰς ἀκαθαρσίαν τοῦ ἁτιμάζεσθαι
τὰ σώματα αὐτῶν ἐν αὐτοῖς, ²⁵ οἷτινες μετήλλαξαν τὴν ἀλή- ²⁵
θειαν τοῦ θεοῦ ἐν τῷ ψεύδει, καὶ ἐσεβάσθησαν καὶ ἐλάτρευσαν
τῆ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα, ὅς ἐστιν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶ- ^{9, 5.}
νας, ἀμήν. ²⁶ διὰ τοῦτο παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ θεὸς εἰς πάθη ²⁶
ἀτιμίας· αἷ τε γὰρ θήλειαι αὐτῶν μετήλλαξαν τὴν φυσικὴν χρῆ-
σιν εἰς τὴν παρὰ φύσιν, ²⁷ ὁμοίως τε καὶ οἱ ἄρσενες ἀφέντες ²⁷
τὴν φυσικὴν χρῆσιν τῆς θηλείας ἐξεκαύθησαν ἐν τῇ ὀρέξει αὐτῶν
εἰς ἀλλήλους, ἄρσενες ἐν ἄρσεσιν τὴν ἀσχημοσύνην κατεργαζόμε-
νοι καὶ τὴν ἀντιμισθίαν ἣν ἔδει τῆς πλάνης αὐτῶν ἐν ἑαυτοῖς
ἀπολαμβάνοντες. ²⁸ καὶ καθὼς οὐκ ἐδοκίμασαν τὸν θεὸν ἔχειν ²⁸
ἐν ἐπιγνώσει, παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ θεὸς εἰς ἀδόκιμον νοῦν, ποιεῖν
τὰ μὴ καθήκοντα, ²⁹ πεπληρωμένους πάσῃ ἀδικίᾳ πορνείᾳ πλεο- ²⁹
νεξίᾳ κακίᾳ, μεστοὺς φθόνου φόνου ἔριδος δόλον κακοηθείας,
ψιθυριστίας, καταλάλους, θεοστυγεῖς, ὕβριστίας, ὑπερηφάνους, ³⁰
ἀλαζόνας, ἐφρευετὰς κακῶν, γονεῦσιν ἀπειθεῖς, ³¹ ἀσυνέτους, ³¹
ἀσυνθέτους, ἀστόργους, ἀνελεήμονας, ³² οἷτινες τὸ δικαίωμα τοῦ ³²
θεοῦ ἐπιγνόντες, ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες ἄξιοι θανάτου
εἰσίν, οὐ μόνον αὐτὰ ποιοῦσιν, ἀλλὰ καὶ συνευδοκοῦσιν τοῖς
πράσσουσιν.

II.

Imminet Dei iudicium justum. Judaei frustra lege gloriantur et
circumcisione.

^{14, 10.} Διὸ ἀναπολόγητος εἶ, ὦ ἄνθρωπε πᾶς ὁ κρίνων. ἐν ᾧ γὰρ 1
κρίνεις τὸν ἕτερον, σεαυτὸν κατακρίνεις· τὰ γὰρ αὐτὰ πράσσεις
ὁ κρίνων. ² οἶδαμεν δὲ ὅτι τὸ κρίμα τοῦ θεοῦ ἐστὶν κατὰ ἀλή- 2
θειαν ἐπὶ τοὺς τὰ τοιαῦτα πράσσοντας. ³ λογίζη δὲ τοῦτο, ὃ 3
ἄνθρωπε ὁ κρίνων τοὺς τὰ τοιαῦτα πράσσοντας καὶ ποιῶν αὐτὰ,
ὅτι σὺ ἐκφείδεις τὸ κρίμα τοῦ θεοῦ; ⁴ ἢ τοῦ πλοῦτου τῆς χρηστό- 4
τητος αὐτοῦ καὶ τῆς ἀνοχῆς καὶ τῆς μακροθυμίας καταφρονεῖς,
ἄγνωσθ' ὅτι τὸ χρηστὸν τοῦ θεοῦ εἰς μετάνοιάν σε ἄγει; ⁵ κατὰ 5
δὲ τὴν σκληρότητά σου καὶ ἀμετανόητον καρδίαν θησαυρίζεις

19. ὁ γὰρ θεός 21. ἐγχαρίστησαν 24. ἐν αὐτοῖς: ἐν ἑαυτοῖς 27. καὶ
οἱ ἄρσενες 29. ἀδικία: add πορνεία 31. ἀστόργους: add ἀσπόνδους

σεαυτῷ ὀργὴν ἐν ἡμέρα ὀργῆς καὶ ἀποκαλύψεως δικαιοκρισίας
 6 7 τοῦ Θεοῦ, ⁶ ὃς ἀποδώσει ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ, ⁷ τοῖς
 μὲν κατ' ὑπομονὴν ἔργου ἀγαθοῦ δόξαν καὶ τιμὴν καὶ ἀφθαρ-
 8 σίαν ζητοῦσιν ζωὴν αἰώνιον· ⁸ τοῖς δὲ ἐξ ἐριθείας καὶ ἀπειθοῦ· Phi 1, 16.
 σιν μὲν τῇ ἀληθείᾳ, πειθομένοις δὲ τῇ ἀδικίᾳ, ὀργὴ καὶ θυμός.
 9 ⁹ Θλίψις καὶ στενοχωρία ἐπὶ πᾶσαν ψυχὴν ἀνθρώπου τοῦ κατερο- Eph 4, 31.
 10 γαζομένου τὸ κακόν, Ἰουδαίον τε πρῶτον καὶ Ἕλληρος· ¹⁰ δόξα 1, 16.
 δὲ καὶ τιμὴ καὶ εἰρήνη παντὶ τῷ ἐργαζομένῳ τὸ ἀγαθόν, Ἰουδαίῳ
 τε πρῶτον καὶ Ἕλληνι.
 11 12 Οὐ γάρ ἐστιν προσωπολημφία παρὰ τῷ Θεῷ. ¹² ὅσοι γὰρ Eph 6, 9.
 ἀνόμως ἤμαρτον, ἀνόμως καὶ ἀπολοῦνται· καὶ ὅσοι ἐν νόμῳ etc
 13 ἤμαρτον, διὰ νόμον κριθήσονται· ¹³ οὐ γὰρ οἱ ἀκροαταὶ νόμου Ja 1, 22.
 δίκαιοι παρὰ τῷ Θεῷ, ἀλλ' οἱ ποιηταὶ νόμου δικαιωθήσονται.
 14 ¹⁴ ὅταν γὰρ ἔθνη τὰ μὴ νόμον ἔχοντα φύσει τὰ τοῦ νόμου ποιῶ-
 15 σιν, οὗτοι νόμον μὴ ἔχοντες ἑαυτοῖς εἰσὶν νόμος, ¹⁵ οἵτινες ἐν-
 δεικνύνται τὸ ἔργον τοῦ νόμου γραπτὸν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, He 8, 10.
 συμμαρτυρούσης αὐτῶν τῆς συνειδήσεως καὶ μεταξὺ ἀλλήλων τῶν Ro 9, 1.
 16 λογισμῶν κατηγορούντων ἢ καὶ ἀπολογουμένων ¹⁶ ἐν ἡμέρᾳ ὅτε
 κρινεῖ ὁ Θεὸς τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου 16, 25.
 17 διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ. ¹⁷ εἰ δὲ σὺ Ἰουδαῖος ἐπονομάζῃ καὶ ἐπανα-
 18 παύῃ νόμῳ καὶ κανηᾶσαι ἐν Θεῷ ¹⁸ καὶ γινώσκεις τὸ θέλημα Phi 1, 10.
 19 καὶ δοκιμάζεις τὰ διαφέροντα κατηγούμενος ἐκ τοῦ νόμου, ¹⁹ πέ-
 ποιητάς τε σεαυτὸν ὀδηγὸν εἶναι τυφλῶν, φῶς τῶν ἐν σκότει, Mt 15, 14.
 20 ²⁰ παιδευτὴν ἀφρόνων, διδάσκαλον νηπίων, ἔχοντα τὴν μόρφωσιν
 21 τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἀληθείας ἐν τῷ νόμῳ· ²¹ ὁ οὖν διδάσκων
 ἕτερον σεαυτὸν οὐ διδάσκεις; ὁ κηρύσσων μὴ κλέπτειν κλέπτεις;
 22 ²² ὁ λέγων μὴ μοιχεύειν μοιχεύεις; ὁ βδελυσσόμενος τὰ εἶδωλα
 23 ἱεροσυλεῖς; ²³ ὃς ἐν νόμῳ κανηᾶσαι, διὰ τῆς παραβάσεως τοῦ
 24 νόμου τὸν Θεὸν ἀτιμάζεις; ²⁴ τὸ γὰρ ὄνομα τοῦ Θεοῦ δι' ὑμᾶς *Es 52, 6.
 25 βλασφημεῖται ἐν τοῖς ἔθνεσιν, καθὼς γέγραπται. ²⁵ περιτομὴ
 μὲν γὰρ ὠφελεῖ ἐὰν νόμον πράσσης· ἐὰν δὲ παραβάτης νόμου 1 Co 5, 19.
 26 ᾗς, ἡ περιτομὴ σου ἀκροβυστία γέγονεν. ²⁶ ἐὰν οὖν ἡ ἀκροβυστία
 τὰ δικαιώματα τοῦ νόμου φυλάσῃ, οὐχὶ ἡ ἀκροβυστία αὐτοῦ εἰς
 27 περιτομὴν λογισθῆσεται; ²⁷ καὶ κρινεῖ ἡ ἐκ φύσεως ἀκροβυστία
 τὸν νόμον τελοῦσα σὲ τὸν διὰ γράμματος καὶ περιτομῆς παρα-
 28 βάτην νόμον. ²⁸ οὐ γὰρ ὁ ἐν τῷ φανερῷ Ἰουδαῖός ἐστιν, οὐδὲ ἡ
 29 ἐν τῷ φανερῷ ἐν σαρκὶ περιτομή· ²⁹ ἀλλὰ ὁ ἐν τῷ κρυπτῷ Ἰου-
 δαῖος, καὶ περιτομὴ καρδίας ἐν πνεύματι οὐ γράμματι, οὗ ὁ
 ἔπαινος οὐκ ἐξ ἀνθρώπων ἀλλ' ἐκ τοῦ Θεοῦ.

II. 8. θυμός καὶ ὀργή 11. προσωποληψία 13. bis τοῦ νόμου 14. ποιῇ 17. εἰ δέ: ἡ ἰδέ, ἡ ἰδε... τῷ νόμῳ 29. ἀλλ'

III.

Valent Dei dicta Judaeis concredita. Omnes pariter sontes Dei gratia servat fide habita Christo expiatori. Legem fides non destruit.

Τί οὖν τὸ περισσὸν τοῦ Ἰουδαίου, ἢ τίς ἡ ὠφέλεια τῆς πε- 1
ριτομῆς; 2 πολὺ κατὰ πάντα τρόπον. πρῶτον μὲν γὰρ ὅτι ἐπι- 2
στεύθησαν τὰ λόγια τοῦ θεοῦ. 3 τί γάρ; εἰ ἠπίστησάν τινες, μὴ 3
ἡ ἀπιστία αὐτῶν τὴν πίστιν τοῦ θεοῦ καταργήσει; 4 μὴ γένοιτο· 4
Τί 1, 2. γινέσθω δὲ ὁ θεὸς ἀληθής, πᾶς δὲ ἄνθρωπος ψεύστης, καθὼς
*Ps 51, γέγραπται Ὅπως ἂν δικαιωθῆς ἐν τοῖς λόγοις σου καὶ νικήσης ἐν
4. (6.)
116, 11. τῷ κρίνεσθαί σε. 5 εἰ δὲ ἡ ἀδικία ἡμῶν θεοῦ δικαιοσύνην συνί- 5
στησιν, τί ἐροῦμεν; μὴ ἄδικος ὁ θεὸς ὁ ἐπιφέρων τὴν ὀργήν;
6, 19. κατὰ ἄνθρωπον λέγω. 6 μὴ γένοιτο· ἐπεὶ πῶς κρινεῖ ὁ θεὸς τὸν 6
Ga 3, 15. κόσμον; 7 εἰ γὰρ ἡ ἀλήθεια τοῦ θεοῦ ἐν τῷ ἐμῷ ψεύσματι ἐπε- 7
ρίσσειεν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ, τί ἔτι κἀγὼ ὡς ἁμαρτωλὸς κρίνο-
6, 1.μαι; 8 καὶ μὴ καθὼς βλασφημούμεθα καὶ καθὼς φασίν τινες 8
ἡμᾶς λέγειν ὅτι ποιήσωμεν τὰ κακὰ ἵνα ἔλθῃ τὰ ἀγαθὰ; ὣν τὸ
κριμα ἔνδικόν ἐστιν.

Τί οὖν; προεχόμεθα; οὐ πάντως· προητιασάμεθα γὰρ Ἰου- 9
δαίους τε καὶ Ἕλληνας πάντας ὑφ' ἁμαρτίαν εἶναι, 10 καθὼς 10
Ga 3, 22. *Ps 14. γέγραπται ὅτι οὐκ ἔστιν δίκαιος οὐδὲ εἷς, 11 οὐκ ἔστιν ὁ συνίων, 11
1-3. οὐκ ἔστιν ὁ ἐκζητῶν τὸν θεόν· 12 πάντες ἐξέκλιναν, ἅμα ἠχρειώ- 12
*Ps 5, 9. θησαν· οὐκ ἔστιν ποιῶν χρηστότητα, οὐκ ἔστιν ἕως ἐνός. 13 τάφος 13
140, 3. ἀνεωγμένος ὁ λάρνηξ αὐτῶν, ταῖς γλώσσαις αὐτῶν ἐδολιοῦσαν,
*Ps 10, 7. ἰὸς ἀσπίδων ὑπὸ τὰ χεῖλη αὐτῶν. 14 ὣν τὸ στόμα ἀρεῶς καὶ 14
*Es 59, πικρίας γέμει. 15 ὄξεῖς οἱ πόδες αὐτῶν ἐκχέει αἷμα, 16 σύν- 15 16
7 s. τριμμα καὶ ταλαιπωρία ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν, 17 καὶ ὁδὸν εἰρή- 17
*Ps 36, 1. νης οὐκ ἔγνωσαν. 18 οὐκ ἔστιν φόβος θεοῦ ἀπέναντι τῶν ὀφθαλ- 18
μῶν αὐτῶν. 19 οἶδαμεν δὲ ὅτι ὅσα ὁ νόμος λέγει τοῖς ἐν τῷ 19
νόμῳ λαλεῖ, ἵνα πᾶν στόμα φραγῆ καὶ ὑπόδικος γένηται πᾶς ὁ
*Ps 143, 2. κόσμος τῷ θεῷ. 20 διότι ἐξ ἔργων νόμον οὐ δικαιωθήσεται πᾶσα 20
Ga 2, 16. σὰρξ ἐνώπιον αὐτοῦ· διὰ γὰρ νόμον ἐπίγνωσις ἁμαρτίας.

1, 17. Νυνὶ δὲ χωρὶς νόμου δικαιοσύνη θεοῦ πεφανέρωται, μαρτυ- 21
ρουμένη ὑπὸ τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν, 22 δικαιοσύνη δὲ 22
θεοῦ διὰ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς πάντας καὶ ἐπὶ πάντας
10, 12. τοὺς πιστευόντας. οὐ γὰρ ἔστιν διαστολή· 23 πάντες γὰρ ἡμαρ- 23
τον καὶ ὑστεροῦνται τῆς δόξης τοῦ θεοῦ, 24 δικαιούμενοι δωρεὰν 24
τῇ αὐτοῦ χάριτι διὰ τῆς ἀπολυτρώσεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ,
1 Jo 2, 2. 25 ὃν προέθετο ὁ θεὸς ἱλαστήριον διὰ πίστεως ἐν τῷ αὐτοῦ αἵ- 25
ματι, εἰς ἔνδειξιν τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ, διὰ τὴν πάρεσιν τῶν
προγεγονότων ἁμαρτημάτων 26 ἐν τῇ ἀνοχῇ τοῦ θεοῦ, πρὸς τὴν 26
ἔνδειξιν τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ ἐν τῷ νῦν καιρῷ, εἰς τὸ εἶναι αὐ-
τὸν δίκαιον καὶ δικαιούντα τὸν ἐκ πίστεως.

III. 25. διὰ τῆς πίστεως 26. οὐ τὴν... πίστεως Ἰησοῦ
Nov. Test. ed. Tf.

27 *Ἰησοῦ ὄν ἡ καύχησις; ἐξεκλείσθη. διὰ ποίου νόμου; τῶν*
 28 *ἔργων; οὐχί, ἀλλὰ διὰ νόμου πίστεως. 28 λογιζόμεθα ὄν δι-*
 29 *καιοῦσθαι πίστει ἄνθρωπον χωρὶς ἔργων νόμου. 29 ἢ Ἰουδαίων* Ga 2, 16.
 30 *ὁ θεὸς μόνων; οὐχὶ καὶ ἐθνῶν; ναὶ καὶ ἐθνῶν, 30 εἶπερ εἷς ὁ* Eph 4, 6.
 θεὸς ὃς δικαιοῦσει περιτομῆν ἐκ πίστεως καὶ ἀκροβυστίαν διὰ
 31 *τῆς πίστεως. 31 νόμον ὄν καταργοῦμεν διὰ τῆς πίστεως; μὴ*
 γένοιτο, ἀλλὰ νόμον ἰσχύνομεν.

IV.

Ipse Abrahamus ex fide justus. Gratia Dei erga Abrahamum nondum circumcisum.

1 *Τί ὄν ἐροῦμεν Ἀβραάμ τὸν πατέρα ἡμῶν εὐρηκεῖναι κατὰ*
 2 *σάρκα; 2 εἰ γὰρ Ἀβραάμ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη, ἔχει καύχημα,*
 3 *ἀλλ' οὐ πρὸς θεόν. 3 τί γὰρ ἡ γραφή λέγει; Ἐπίστευσεν δὲ* *Gn 15, 6.
 4 *Ἀβραάμ τῷ θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. 4 τῷ δὲ* Ga 3, 6. Ja 2, 23.
ἐργαζομένῳ ὁ μισθὸς οὐ λογίζεται κατὰ χάριν ἀλλὰ κατὰ ὀφεί-
 5 *λημα. 5 τῷ δὲ μὴ ἐργαζομένῳ, πιστεύοντι δὲ ἐπὶ τὸν δικαιούντα*
 6 *τὸν ἀσεβῆ, λογίζεται ἡ πίστις αὐτοῦ εἰς δικαιοσύνην. 6 καθάπερ*
 7 *καὶ Δαυὶδ λέγει τὸν μακαρισμὸν τοῦ ἀνθρώπου ᾧ ὁ θεὸς λογι-*
 8 *ζεται δικαιοσύνην χωρὶς ἔργων 7 Μακάριοι ὧν ἀφέθησαν αἱ* *Ps 32, 1. 2.
 9 *ἀνομίαι καὶ ὧν ἐπεκαλύφθησαν αἱ ἁμαρτίαι. 8 μακάριος ἀνὴρ*
 10 *ᾧ οὐ μὴ λογίσθῃ κύριος ἁμαρτίαν. 9 ὁ μακαρισμὸς ὄν οὗτος* 4, 3.
 11 *ἐπὶ τὴν περιτομῆν ἢ καὶ ἐπὶ τὴν ἀκροβυστίαν; λέγομεν γὰρ ὅτι*
 12 *ἐλογίσθη τῷ Ἀβραάμ ἡ πίστις εἰς δικαιοσύνην. 10 πῶς ὄν ἐλο-*
 13 *γίσθη; ἐν περιτομῇ ὄντι ἢ ἐν ἀκροβυστίᾳ; οὐκ ἐν περιτομῇ ἀλλ'*
 14 *ἐν ἀκροβυστίᾳ. 11 καὶ σημεῖον ἔλαβεν περιτομῆς σφραγίδα τῆς* *Gn 17, 11.
 15 *δικαιοσύνης τῆς πίστεως τῆς ἐν τῇ ἀκροβυστίᾳ, εἰς τὸ εἶναι αὐ-*
 16 *τὸν πατέρα πάντων τῶν πιστευνόντων διὰ ἀκροβυστίας, εἰς τὸ*
 17 *λογισθῆναι καὶ αὐτοῖς τὴν δικαιοσύνην, 12 καὶ πατέρα περιτομῆς*
 18 *τοῖς οὐκ ἐκ περιτομῆς μόνον ἀλλὰ καὶ τοῖς στοιχοῦσιν τοῖς ἔργ-*
 19 *οῖς τῆς ἐν ἀκροβυστίᾳ πίστεως τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ. 13 οὐ*
 20 *γὰρ διὰ νόμον ἢ ἐπαγγελία τῷ Ἀβραάμ ἢ τῷ σπέρματι αὐ-* *Gn 22, 17. etc.
 21 *τοῦ, τὸ κληρονόμον αὐτὸν εἶναι κόσμος, ἀλλὰ διὰ δικαιοσύνης*
 22 *πίστεως. 14 εἰ γὰρ οἱ ἐκ νόμου κληρονόμοι, κεκένωται ἡ πίστις* Ga 3, 18.
 23 *καὶ καθήρηται ἡ ἐπαγγελία. 15 ὁ γὰρ νόμος ὀργὴν κατεργά-*
 24 *ζεται· οὐ γὰρ οὐκ ἔστιν νόμος, οὐδὲ παράβασις. 16 διὰ τοῦτο*
 25 *ἐκ πίστεως ἵνα κατὰ χάριν, εἰς τὸ εἶναι βεβαίαν τὴν ἐπαγ-*
 26 *γελίαν παντὶ τῷ σπέρματι, οὐ τᾶ ἕκ νόμου μόνον ἀλλὰ*
 27 *καὶ τῷ ἐκ πίστεως Ἀβραάμ, ὃς ἔστιν πατὴρ πάντων ἡμῶν,* Ga 3, 9.
 28 *καθὼς γέγραπται ὅτι πατέρα πολλῶν ἐθνῶν τέθεικά σε, κα-* *Gn 17, 5.
 29 *τέραντι οὐ ἐπίστευσεν θεοῦ τοῦ ζωοποιούντος τοὺς νεκροὺς καὶ*
 30 *πίστει δικαιοῦσθαι ἄνθρωπον 29. μόνον; οὐχὶ δὲ καὶ 30. ἐπέπερ*
 31 *ἰστώμεν*

IV. 2. τὸν θεόν 4. κατὰ τὸ ὀφείλημα 11. διὰ: δι' 12. ἐν τῇ ἀκροβυστίᾳ 13. τοῦ κόσμου

καλοῦντος τὰ μὴ ὄντα ὡς ὄντα, ¹⁸ ὃς παρ' ἐλπίδα ἐπ' ἐλπίδι ¹⁸ ἐπίστευσεν εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸν πατέρα πολλῶν ἐθνῶν κατὰ το
^{Gn 15, 5.} εἰρημένον Οὕτως ἔσται τὸ σπέρμα σου, ¹⁹ καὶ μὴ ἀσθενήσας τῇ ¹⁹
^{Gn 17, 17.} πίστει οὐ κατενόησεν τὸ ἑαυτοῦ σῶμα νεκρωμένον, ἑκατονταέ-
 τος πον ὑπάρχων, καὶ τὴν νέκρωσιν τῆς μήτρας Σάρρας· ²⁰ εἰς ²⁰
^{Jo 9, 21.} δὲ τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ θεοῦ οὐ διεκρίθη τῇ ἀπιστίᾳ, ἀλλ' ἐνε-
 δυναμώθη τῇ πίστει δὸς δόξαν τῷ θεῷ, ²¹ πληροφορηθεῖς ὅτι ²¹
^{Gn 15, 6.} ὁ ἐπήγγελται δυνατός ἐστιν καὶ ποιῆσαι. ²² διὸ καὶ ἐλογίσθη ²²
 αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. ²³ οὐκ ἐγράφη δὲ δι' αὐτὸν μόνον ὅτι ἐλο- ²³
 γίσθη αὐτῷ, ²⁴ ἀλλὰ καὶ δι' ἡμᾶς, οἷς μέλλει λογιζέσθαι τοῖς ²⁴
^{Es 53, 12.} πιστεύουσιν ἐπὶ τὸν ἐγείραντα Ἰησοῦν τὸν κύριον ἡμῶν ἐκ νε-
 κρῶν, ²⁵ ὃς παρεδόθη διὰ τὰ παραπτώματα ἡμῶν καὶ ἠγέρθη ²⁵
 διὰ τὴν δικαίωσιν ἡμῶν.

V.

Salus justorum ex fide. Christus pro nobis et mortuus est et vivit.
 Ut per Adamum mors, ita per Christum vita.

Δικαιωθέντες οὖν ἐκ πίστεως εἰρήνην ἔχομεν πρὸς τὸν θεὸν ¹
^{Eph 2, 18.} διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ² δι' οὗ καὶ τὴν προσα- ²
^{3, 12.} γωγὴν ἐσχῆκαμεν εἰς τὴν χάριν ταύτην ἐν ἣ ἔστήκαμεν, καὶ καν- ²
^{1 Pe 5, 12.} χῶμεθα ἐπ' ἐλπίδι τῆς δόξης τοῦ θεοῦ. ³ οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ ³
 κανχόμεθα ἐν ταῖς θλίψεσιν, εἰδότες ὅτι ἡ θλίψις ὑπομονὴν ³
^{Ja 1, 3.} κατεργάζεται, ⁴ ἣ δὲ ὑπομονὴ δοκιμὴν, ἣ δὲ δοκιμὴ ἐλπίδα· ⁵ ἢ ⁴ ⁵
 δὲ ἐλπίς οὐ καταισχνεῖ, ὅτι ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ ἐκκέχυται ἐν ταῖς ⁵
 καρδίαις ἡμῶν διὰ πνεύματος ἁγίου τοῦ δοθέντος ἡμῖν. ⁶ ἔτι ⁶
 γὰρ Χριστὸς ὄντων ἡμῶν ἀσθενῶν κατὰ καιρὸν ὑπὲρ ἀσεβῶν ⁶
 ἀπέθανεν· ⁷ μόλις γὰρ ὑπὲρ δικαίου τις ἀποθάνεται· ὑπὲρ γὰρ ⁷
 τοῦ ἀγαθοῦ τάχα τις καὶ τολμᾷ ἀποθάνειν· ⁸ συνίστησιν δὲ τὴν ⁸
 ἑαυτοῦ ἀγάπην ὁ θεὸς εἰς ἡμᾶς ὅτι ἔτι ἁμαρτωλῶν ὄντων ἡμῶν ⁸
 Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανεν· ⁹ πολλῶ οὖν μᾶλλον δικαιοθέν- ⁹
 τες νῦν ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ σωθησόμεθα δι' αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ⁹
 ὀργῆς. ¹⁰ εἰ γὰρ ἐχθροὶ ὄντες κατηλλάγημεν τῷ θεῷ διὰ τοῦ ¹⁰
 θανάτου τοῦ νιοῦ αὐτοῦ, πολλῶ μᾶλλον καταλλαγέντες σωθησό- ¹⁰
 μεθα ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ, ¹¹ οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ κανχόμενοι ἐν ¹¹
 τῷ θεῷ διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ νῦν τὴν κα- ¹¹
 ταλλαγὴν ἐλάβομεν.

Διὰ τοῦτο ὥσπερ δι' ἐνὸς ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν ¹²
^{1 Co 15, 21.} κόσμον εἰσῆλθεν καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος, καὶ οὕτως εἰς ¹²
 πάντας ἀνθρώπους διῆλθεν ἐφ' ᾧ πάντες ἥμαρτον· ¹³ ἄχι γὰρ ¹³
^{4, 15.} νόμου ἁμαρτία ἦν ἐν κόσμῳ, ἁμαρτία δὲ οὐκ ἔλλογεῖται μὴ ὄντος ¹⁴
 νόμου· ¹⁴ ἀλλὰ ἐβασίλευσεν ὁ θάνατος ἀπὸ Ἀδάμ μέχρι Μωυ- ¹⁴

19. ἦδη νεκρωμένον 21. καὶ πληροφορηθεῖς

V. 2. ἐσχῆκαμεν τῇ πίστει 8. ὁ θεός post ἡμᾶς pon 12. ὁ θάνα-
 τος διῆλθεν 14. ἀλλ'

σέως καὶ ἐπὶ τοὺς μὴ ἁμαρτήσαντας ἐπὶ τῷ ὁμοιώματι τῆς πα-
 15 ραβίασεως Ἀδάμ, ὅς ἐστιν τύπος τοῦ μέλλοντος. ¹⁵ ἀλλ' οὐχ ὡς ^{1 Co 15, 45.}
 τὸ παράπτωμα, οὕτως καὶ τὸ χάρισμα· εἰ γὰρ τῷ τοῦ ἐνὸς πα-
 ραπτώματι οἱ πολλοὶ ἀπέθανον, πολλῶ μᾶλλον ἢ χάρις τοῦ Θεοῦ
 καὶ ἡ δωρεὰ ἐν χάριτι τῇ τοῦ ἐνὸς ἀνθρώπου Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς
 16 τοὺς πολλοὺς ἐπερίσσευσεν. ¹⁶ καὶ οὐχ ὡς δι' ἐνὸς ἁμαρτήσαντος
 τὸ δῶρημα· τὸ μὲν γὰρ κρῖμα ἐξ ἐνὸς εἰς κατάκριμα, τὸ δὲ χά-
 17 ρισμα ἐκ πολλῶν παραπτωμάτων εἰς δικαίωμα. ¹⁷ εἰ γὰρ ἐν ἐνὶ
 παραπτώματι ὁ θάνατος ἐβασίλευσεν διὰ τοῦ ἐνὸς, πολλῶ μᾶλ-
 λον οἱ τὴν περισσεΐαν τῆς χάριτος καὶ τῆς δωρεᾶς τῆς δικαιο-
 σύνης λαμβάνοντες ἐν ζωῇ βασιλεύουσιν διὰ τοῦ ἐνὸς Ἰησοῦ
 18 Χριστοῦ. ¹⁸ Ἄρα οὖν ὡς δι' ἐνὸς παραπτώματος εἰς πάντας ^{1 Co 15, 22.}
 ἀνθρώπους εἰς κατάκριμα, οὕτως καὶ δι' ἐνὸς δικαιώματος εἰς
 19 πάντας ἀνθρώπους εἰς δικαίωσιν ζωῆς· ¹⁹ ὥσπερ γὰρ διὰ τῆς
 παρακοῆς τοῦ ἐνὸς ἀνθρώπου ἁμαρτωλοὶ κατεστάθησαν οἱ πολ-
 λοι, οὕτως καὶ διὰ τῆς ὑπακοῆς τοῦ ἐνὸς δίκαιοι κατασταθήσον-
 20 ται οἱ πολλοί. ²⁰ νόμος δὲ παρεῖληθεν ἵνα πλεονάσῃ τὸ πα-
 ράπτωμα· οὐ δὲ ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία, ὑπερεπερίσσευσεν ἡ χά- ^{Ga 3, 19.}
 21 ρις, ²¹ ἵνα ὥσπερ ἐβασίλευσεν ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θανάτῳ, οὕτως
 καὶ ἡ χάρις βασιλεύσῃ διὰ δικαιοσύνης εἰς ζωὴν αἰώνιον διὰ Ἰη-
 σοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν.

VI.

Per Christum vitam nactis a peccato abstinendum; vindicatis in veram
 libertatem serviendum Deo.

1 Τί οὖν ἐροῦμεν; ἐπιμένομεν τῇ ἁμαρτίᾳ, ἵνα ἡ χάρις πλεο-
 2 νάσῃ; ² μὴ γένοιτο. οἵτινες ἀπεθάνομεν τῇ ἁμαρτίᾳ, πῶς ἔτι
 3 ζήσομεν ἐν αὐτῇ; ³ ἢ ἀρροεῖτε ὅτι ὅσοι ἐβαπτίσθημεν εἰς Χρι-
 4 στὸν Ἰησοῦν, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν; ⁴ συνετάφη- ^{Ga 3, 27. Col 2, 12.}
 μεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον, ἵνα ὥσπερ
 ἠγέρθη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τοῦ πατρὸς, οὕτως
 5 καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν. ⁵ εἰ γὰρ σύμφυτοι ^{Phil 3, 10.}
 γεγόναμεν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς
 6 ἀναστάσεως ἐσόμεθα, ⁶ τοῦτο γινώσκοντες ὅτι ὁ παλαιὸς ἡμῶν ^{Eph 4, 22.}
 ἄνθρωπος συνεσταυρώθη, ἵνα καταργηθῇ τὸ σῶμα τῆς ἁμαρ-
 7 τίας, τοῦ μηκέτι δουλεύειν ἡμᾶς τῇ ἁμαρτίᾳ· ⁷ ὁ γὰρ ἀποθα-
 8 ρῶν δεδικαίωται ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας. ⁸ εἰ δὲ ἀπεθάνομεν σὺν ^{2Ti 2, 11.}
 9 Χριστῷ, πιστεύομεν ὅτι καὶ συνζήσομεν αὐτῷ, ⁹ εἰδότες ὅτι
 10 Χριστὸς ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν οὐκέτι ἀποθνήσκει· θάνατος αὐτοῦ
 οὐκέτι κυριεύει. ¹⁰ ὁ γὰρ ἀπέθανεν, τῇ ἁμαρτίᾳ ἀπέθανεν ἐφά-
 παξ· ὁ δὲ ζῆ, ζῆ τῷ Θεῷ. ¹¹ οὕτως καὶ ὑμεῖς λογίεσθε ἑαυτοὺς

15. οὕτω 17. ἐν ἐνί: τῷ τοῦ ἐνός 18. 19. 21. οὕτω ter

VI. 1. ἐπιμενοῦμεν 4. οὕτω 8. συζήσομεν 11. οὕτω

νεκρούς μὲν τῇ ἁμαρτίᾳ, ζῶντας δὲ τῷ θεῷ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

12 Μὴ οὖν βασιλευέτω ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θνητῷ ὑμῶν σώματι εἰς 12

19. τὸ ὑπακούειν ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτοῦ, 13 μηδὲ παριστάνετε τὰ μέλη 13

ὑμῶν ὄπλα ἀδικίας τῇ ἁμαρτίᾳ, ἀλλὰ παραστήσατε ἑαυτοὺς τῷ

θεῷ ὡς ἐκ νεκρῶν ζῶντας καὶ τὰ μέλη ὑμῶν ὄπλα δικαιοσύνης

Gal 5, 18. τῷ θεῷ. 14 ἁμαρτία γὰρ ὑμῶν οὐ κυριεύσει· οὐ γὰρ ἐστε ὑπὸ 14

νόμον ἀλλὰ ὑπὸ χάριν.

Τί οὖν; ἁμαρτήσωμεν ὅτι οὐκ ἐσμὲν ὑπὸ νόμον ἀλλὰ ὑπὸ 15

χάριν; μὴ γένοιτο. 16 οὐκ οἴδατε ὅτι ᾧ παριστάνετε ἑαυτοὺς δού-

Jo 8, 34. λους εἰς ὑπακοήν, δούλοι ἐστε ᾧ ὑπακούετε, ἥτοι ἁμαρτίας εἰς

θάνατον ἢ ὑπακοῆς εἰς δικαιοσύνην; 17 χάρις δὲ τῷ θεῷ ὅτι ἦτε 17

δούλοι τῆς ἁμαρτίας, ὑπηκούσατε δὲ ἐκ καρδίας εἰς ὃν παρεδό-

1 Co 7, 22. θητε τύπον διδασχῆς, 18 ἐλευθερωθέντες δὲ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας 18

ἐδουλώθητε τῇ δικαιοσύνῃ. 19 ἀνθρώπινον λέγω διὰ τὴν ἀσθέ-

13. νειαν τῆς σαρκὸς ὑμῶν. ὥσπερ γὰρ παρεστήσατε τὰ μέλη ὑμῶν

δούλα τῇ ἀκαθαρσίᾳ καὶ τῇ ἀνομίᾳ εἰς τὴν ἀνομίαν, οὕτως νῦν

παραστήσατε τὰ μέλη ὑμῶν δούλα τῇ δικαιοσύνῃ εἰς ἁγιασμόν.

20 ὅτε γὰρ δούλοι ἦτε τῆς ἁμαρτίας, ἐλεύθεροι ἦτε τῇ δικαιοσύνῃ. 20

Phil 3, 19. 21 τίνα οὖν καρπὸν εἶχετε τότε; ἐφ' οἷς νῦν ἐπαισχύνεσθε· τὸ γὰρ 21

τέλος ἐκείνων θάνατος. 22 νυνὶ δὲ ἐλευθερωθέντες ἀπὸ τῆς 22

ἁμαρτίας, δουλωθέντες δὲ τῷ θεῷ, ἔχετε τὸν καρπὸν ὑμῶν εἰς

1 Pe 1, 9. ἁγιασμόν, τὸ δὲ τέλος ζωὴν αἰώνιον. 23 τὰ γὰρ ὀψώνια τῆς 23

ἁμαρτίας θάνατος· τὰ δὲ χάρισμα τοῦ θεοῦ ζωὴ αἰώνιος ἐν

Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν.

VII.

Lege mortua Christo obstricti sumus. Lex sancta ex imbecillitate hominum mors facta. Caro rationi repugnans. Homo peccati servus.

Ἡ ἀγροεῖτε, ἀδελφοί, γινώσκουσιν γὰρ νόμον λαλῶ, ὅτι ὁ 1

1 Co 7, 39. νόμος κυριεύει τοῦ ἀνθρώπου ἐφ' ὅσον χρόνον ζῆ; 2 ἡ γὰρ ὕπαν-

2 δρος γυνὴ τῷ ζῶντι ἀνδρὶ δέδεται νόμῳ· εἰάν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ,

κατήργηται ἀπὸ τοῦ νόμου τοῦ ἀνδρός. 3 ἄρα οὖν ζῶντος τοῦ 3

ἀνδρός μοιχαλὶς χρηματίζει εἰάν γένηται ἀνδρὶ ἐτέρῳ· εἰάν δὲ

ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ, ἐλευθέρα ἐστὶν ἀπὸ τοῦ νόμου, τοῦ μὴ εἶναι

αὐτὴν μοιχαλίδα γενομένην ἀνδρὶ ἐτέρῳ. 4 ὥστε, ἀδελφοί μου, 4

καὶ ὑμεῖς ἐθανατώθητε τῷ νόμῳ διὰ τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ,

εἰς τὸ γενέσθαι ὑμᾶς ἐτέρῳ, τῷ ἐκ νεκρῶν ἐγεργθέντι, ἵνα καρπο-

φορήσωμεν τῷ θεῷ. 5 ὅτε γὰρ ἦμεν ἐν τῇ σαρκί, τὰ παθήματα 5

τῶν ἁμαρτιῶν τὰ διὰ τοῦ νόμου ἐνηργεῖτο ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν

11. νεκρούς μὲν εἶναι ... Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν 12. ὑπακούειν

αὐτῇ ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτοῦ 14. ἀλλ' 15. ἁμαρτήσωμεν ... ἀλλ'

19. οὕτω 21. τότε, ἐφ' οἷς νῦν ἐπαισχύνεσθε;

VII. 2. 5^e (a. 1624. 1633. etc.; sed non omnes edd Elz, nec 5)

om τοῦ νόμου

- 6 εἰς τὸ καρποφορῆσαι τῷ θανάτῳ· ⁶ νυνὶ δὲ κατηργήθημεν ἀπὸ τοῦ νόμου ἀποθανόντες ἐν ᾧ κατειχόμεθα, ὥστε δουλεύειν ἡμᾶς ^{2 Co 3, 6.} ἐν καινότητι πνεύματος καὶ οὐ παλαιότητι γραμματος.
- 7 Τί οὖν ἐροῦμεν; ὁ νόμος ἁμαρτία; μὴ γένοιτο· ἀλλὰ τὴν ἁμαρτίαν οὐκ ἔγνων εἰ μὴ διὰ νόμον· τὴν τε γὰρ ἐπιθυμίαν οὐκ ἔδειν εἰ μὴ ὁ νόμος ἔλεγεν Οὐκ ἐπιθυμήσεις. ⁸ ἀφορμὴν δὲ λαβούσα ἡ ἁμαρτία διὰ τῆς ἐντολῆς κατειργάσατο ἐν ἐμοὶ πᾶσαν ^{*Ex 20, 17. 4, 15. Jo 15, 22.}
- 9 ἐπιθυμίαν· χωρὶς γὰρ νόμον ἁμαρτία νεκρά. ⁹ ἐγὼ δὲ ἔζων χωρὶς νόμου ποτέ· ἐλθούσης δὲ τῆς ἐντολῆς ἡ ἁμαρτία ἀνέζησεν, ¹⁰ ἐγὼ δὲ ἀπέθανον, καὶ εὐρέθη μοι ἡ ἐντολὴ ἡ εἰς ζωὴν, αὕτη εἰς θάνατον. ¹¹ ἡ γὰρ ἁμαρτία ἀφορμὴν λαβούσα διὰ τῆς ἐντολῆς ἐξηπάτησέν με καὶ δι' αὐτῆς ἀπέκτεινεν. ¹² ὥστε ὁ μὲν νόμος ἅγιος, καὶ ἡ ἐντολὴ ἀγία καὶ δικαία καὶ ἀγαθή. ¹³ τὸ οὖν ἀγαθὸν ἐμοὶ γέγονεν θάνατος; μὴ γένοιτο, ἀλλὰ ἡ ἁμαρτία· ἵνα φανῇ ἁμαρτία, διὰ τοῦ ἀγαθοῦ μοι κατεργαζομένη θάνατον, ἵνα γένηται κατ' ὑπερβολὴν ἁμαρτωλὸς ἡ ἁμαρτία διὰ τῆς ἐντολῆς.
- 14 ¹⁴ οἶδαμεν γὰρ ὅτι ὁ νόμος πνευματικός ἐστιν· ἐγὼ δὲ σάρκινός εἰμι, πεπραμένος ὑπὸ τὴν ἁμαρτίαν. ¹⁵ ὁ γὰρ κατεργάζομαι οὐ γνώσκω· οὐ γὰρ ὁ θέλω πράσσω, ἀλλ' ὁ μισῶ τοῦτο ποιῶ. ¹⁶ εἰ ^{19.} δὲ ὁ οὐ θέλω τοῦτο ποιῶ, σύμφημι τῷ νόμῳ ὅτι καλός· ¹⁷ νυνὶ δὲ οὐκέτι ἐγὼ κατεργάζομαι αὐτὸ ἀλλὰ ἡ οἰκοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία. ¹⁵ οἶδα γὰρ ὅτι οὐκ οἰκεῖ ἐν ἐμοί, τοῦτ' ἔστιν ἐν τῇ σαρκί μου, ἀγαθόν. τὸ γὰρ θέλειν παράκειται μοι, τὸ δὲ κατεργάζεσθαι τὸ καλὸν οὐ· ¹⁹ οὐ γὰρ ὁ θέλω ποιῶ ἀγαθόν, ἀλλ' ὁ οὐ θέλω κακὸν τοῦτο πράσσω. ²⁰ εἰ δὲ ὁ οὐ θέλω τοῦτο ποιῶ, οὐκέτι ^{15.} ἐγὼ κατεργάζομαι αὐτὸ ἀλλ' ἡ οἰκοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία. ²¹ εὐρίσκω ἄρα τὸν νόμον τῷ θέλοντι ἐμοὶ ποιεῖν τὸ καλὸν ὅτι ἐμοὶ τὸ κακὸν παράκειται· ²² συνήδομαι γὰρ τῷ νόμῳ τοῦ θεοῦ κατὰ τὸν ἔσω ἄνθρωπον, ²³ βλέπω δὲ ἕτερον νόμον ἐν τοῖς μέλεσίν μου ἀντιστρατευόμενον τῷ νόμῳ τοῦ νοός μου καὶ αἰχμαλωτίζοντά με τῷ νόμῳ τῆς ἁμαρτίας τῷ ὄντι ἐν τοῖς μέλεσίν μου.
- 24 ²⁴ ταλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος· τίς με ῥύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου; ²⁵ χάρις τῷ θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν· ἄρα οὖν αὐτὸς ἐγὼ τῷ μὲν νοῷ δουλεύω νόμῳ θεοῦ, τῇ δὲ σαρκὶ νόμῳ ἁμαρτίας. ^{Co 15, 57.}

VIII.

· Caro et lex atque spiritus Christi vivificans. Filiis Dei omne malum leve. Creatura gemens. Spiritus preces regens. Nihil nos a Christo separat patrono nostro.

- 1 2 Οὐδὲν ἄρα νῦν κατάκριμα τοῖς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ² ὁ γὰρ

6. 5^e (non 5) ἀποθανόντος 14. σαρκικός 15. ὁ θέλω τοῦτο 17. ἀλλ' 18. οὐ: οὐχ εὐρίσκω 20. θέλω ἐγὼ 25. χάρις: εὐχαριστῶ

VIII. 1. add in fine μὴ κατὰ σάρκα περιπατοῦσιν, ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα

νόμος τοῦ πνεύματος τῆς ζωῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἠλευθέρωσέν με ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου. ³ τὸ γὰρ ἀδύνατον τοῦ νόμου, ἐν ᾧ ἡσθένει διὰ τῆς σαρκός, ὁ θεὸς τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν πέμψας ἐν ὁμοιώματι σαρκὸς ἁμαρτίας καὶ περὶ ἁμαρτίας κατέκρινεν τὴν ἁμαρτίαν ἐν τῇ σαρκί, ⁴ ἵνα τὸ δικαίωμα τοῦ νόμου πληρωθῇ ἐν ἡμῖν τοῖς μὴ κατὰ σάρκα περιπατοῦσιν ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα. ⁵ οἱ γὰρ κατὰ σάρκα ὄντες τὰ τῆς σαρκὸς φρονοῦσιν, οἱ δὲ κατὰ πνεῦμα τὰ τοῦ πνεύματος· ⁶ τὸ γὰρ φρόνημα τῆς σαρκὸς θάνατος, τὸ δὲ φρόνημα τοῦ πνεύματος ζωὴ καὶ εἰρήνη. ⁷ διότι τὸ φρόνημα τῆς σαρκὸς ἔχθρα εἰς θεόν· τῷ γὰρ νόμῳ τοῦ θεοῦ οὐχ ὑποτάσσεται· οὐδὲ γὰρ δύναται. ⁸ οἱ δὲ ἐν σαρκὶ ὄντες θεῷ ἀρέσαι οὐ δύναται. ⁹ ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐστὲ ἐν σαρκὶ ἀλλ' ἐν πνεύματι, εἶπερ πνεῦμα θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν. εἰ δέ τις πνεῦμα Χριστοῦ οὐκ ἔχει, οὗτος οὐκ ἔστιν αὐτοῦ. ¹⁰ εἰ δὲ Χριστὸς ἐν ὑμῖν, τὸ μὲν σῶμα νεκρὸν διὰ ἁμαρτίαν, τὸ δὲ πνεῦμα ζωὴ διὰ δικαιοσύνην. ¹¹ εἰ δὲ τὸ πνεῦμα τοῦ ἐγείραντος Ἰησοῦν ἐκ νεκρῶν οἰκεῖ ἐν ὑμῖν, ὁ ἐγείρας Χριστὸν ἐκ νεκρῶν ζωοποιήσει καὶ τὰ θνητὰ σώματα ὑμῶν διὰ τοῦ ἐνοικοῦντος αὐτοῦ πνεύματος ἐν ὑμῖν.

Ἄρα οὖν, ἀδελφοί, ὀφειλέται ἐσμέν οὐ τῇ σαρκὶ τοῦ κατὰ τὴν σάρκα ζῆν. ¹³ εἰ γὰρ κατὰ σάρκα ζῆτε, μέλλετε ἀποθνήσκειν· εἰ δὲ πνεύματι τὰς πράξεις τοῦ σώματος θανατοῦτε, ζήσεσθε. ¹⁴ ὅσοι γὰρ πνεύματι θεοῦ ἄγονται, οὗτοι υἱοὶ εἰσιν θεοῦ. ¹⁵ οὐ γὰρ ἐλάβετε πνεῦμα δουλείας πάλιν εἰς φόβον, ἀλλὰ ἐλάβετε πνεῦμα υἰοθεσίας, ἐν ᾧ κράζομεν Ἀββᾶ ὁ πατήρ. ¹⁶ αὐτὸ τὸ πνεῦμα συμμαρτυρεῖ τῷ πνεύματι ἡμῶν ὅτι ἐσμέν τέκνα θεοῦ. ¹⁷ εἰ δὲ τέκνα, καὶ κληρονόμοι· κληρονόμοι μὲν θεοῦ, συγκληρονόμοι δὲ Χριστοῦ, εἶπερ συμπάσχομεν ἵνα καὶ συνδοξασθῶμεν.

Λογίζομαι γὰρ ὅτι οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς. ¹⁹ ἡ γὰρ ἀποκαρδοκία τῆς κτίσεως τὴν ἀποκάλυψιν τῶν νῶν τοῦ θεοῦ ἀπεκδέχεται. ²⁰ τῇ γὰρ ματαιότητι ἡ κτίσις ὑπετάγη, οὐχ ἐκούσα ἀλλὰ διὰ τὸν ὑποτάξαντα, ἐπ' ἐλπίδι ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ θεοῦ. ²² οἶδαμεν γὰρ ὅτι πᾶσα ἡ κτίσις συστενάζει καὶ συνωδίνει ἄχρι τοῦ νῦν· οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ τὴν ἀπαρχὴν τοῦ πνεύματος ἔχοντες καὶ αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς στεναζόμεν υἰοθεσίαν ἀπεκδεχόμενοι, τὴν ἀπολύτρωσιν τοῦ σώματος ἡμῶν. ²⁴ τῇ γὰρ ἐλπίδι ἐσώθημεν· ἐλπίς δὲ βλεπομένη οὐκ ἔστιν ἐλπίς· ὁ γὰρ βλέπει τις, τί καὶ ἐλπίζει; ²⁵ εἰ δὲ οὐ βλέπομεν ἐλπίζομεν, δι' ὑπομονῆς ἀπεκδεχόμεθα.

10. δι' ἁμαρτίαν 11. ὁ ἐγ. τὸν Χριστόν . . . ς (non ς^e) διὰ τὸ ἐνοικοῦν αὐτοῦ πνεῦμα 14. οὗτοί εἰσιν υἱοὶ θεοῦ 15. ἀλλ' 23. καὶ αὐτοὶ secundum: καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ

26 Ῥσαύτως δὲ καὶ τὸ πνεῦμα συναντιλαμβάνεται τῇ ἀσθενείᾳ
 ἡμῶν. τὸ γὰρ τί προσευξόμεθα καθὸ δεῖ οὐκ οἶδαμεν, ἀλλὰ
 27 αὐτὸ τὸ πνεῦμα ὑπερεντυγχάνει στεναγμοῖς ἀλαλήτοις· 27 ὁ δὲ 31.
 ἐρευνῶν τὰς καρδίας οἶδεν τί τὸ φρόνημα τοῦ πνεύματος, ὅτι
 28 κατὰ θεὸν ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἁγίων. 28 οἶδαμεν δὲ ὅτι τοῖς ἀγα-
 πῶσιν τὸν θεὸν πάντα συνεργεῖ εἰς ἀγαθόν, τοῖς κατὰ πρόθεσιν
 29 κλητοῖς οὖσιν. 29 ὅτι οὖς προέγνω, καὶ προώρισεν συμμόρφους
 τῆς εἰκόνος τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν πρωτότοκον ἐν
 30 πολλοῖς ἀδελφοῖς· 30 οὖς δὲ προώρισεν, τούτους καὶ ἐκάλεσεν·
 καὶ οὖς ἐκάλεσεν, τούτους καὶ ἐδικαίωσεν· οὖς δὲ ἐδικαίωσεν,
 τούτους καὶ ἐδόξασεν.
 31 Τί οὖν ἐροῦμεν πρὸς ταῦτα; εἰ ὁ θεὸς ὑπὲρ ἡμῶν, τίς καθ'
 32 ἡμῶν; 32 ὅς γε τοῦ ἰδίου υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο, ἀλλὰ ὑπὲρ ἡμῶν
 πάντων παρέδωκεν αὐτόν, πῶς οὐχὶ καὶ σὺν αὐτῷ τὰ πάντα
 33 ἡμῖν χαρίζεται; 33 τίς ἐγκαλέσει κατὰ ἐκλεκτῶν θεοῦ; θεὸς ὁ
 34 δικαίων· 34 τίς ὁ κατακρίνων; Χριστὸς ὁ ἀποθανών, μᾶλλον δὲ
 καὶ ἐγεθθείς, ὅς καὶ ἐστὶν ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ, ὅς καὶ ἐντυγχάνει 1 Pe 3, 22.
 35 ὑπὲρ ἡμῶν; 35 τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; 26, 39.
 θλίψις ἢ στενοχωρία ἢ διωγμὸς ἢ λιμὸς ἢ γυμνότης ἢ κίνδυνος ἢ
 36 μάχαιρα; 36 καθὼς γέγραπται ὅτι ἔνεκεν σοῦ θανατούμεθα ὅλην * Ps 44,
 37 τὴν ἡμέραν, ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς. 37 ἀλλ' ἐν τούτοις 2 Co 4, 11.
 38 πᾶσιν ὑπερνικῶμεν διὰ τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς. 38 πέπεισμαι γὰρ
 ὅτι οὔτε θάνατος οὔτε ζωὴ, οὔτε ἄγγελοι οὔτε ἀρχαί, οὔτε
 39 ἐνεστῶτα οὔτε μέλλοντα, οὔτε δυνάμεις 39 οὔτε ὕψωμα οὔτε
 βάθος οὔτε τις κτίσις ἑτέρα δυνήσεται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς 35.
 ἀγάπης τοῦ θεοῦ τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν.

IX

De Israele dolor. Dei promissa stant. Vera proles Abrahami.
 Libera Dei gratia. Pharao. Figuli imago. Vaticinia in electos Dei
 et Israellem.

1 Ἀλήθειαν λέγω ἐν Χριστῷ, οὐ ψεῦδομαι, συμμαρτυρούσης 1 Ti 2, 7.
 2 μοι τῆς συνειδήσεώς μου ἐν πνεύματι ἁγίῳ, 2 ὅτι λύπη μοί ἐστιν
 3 μεγάλη καὶ ἀδιάλειπτος ὀδύνη τῇ καρδίᾳ μου· 3 ἠυχόμεν γὰρ
 ἀνάθεμα εἶναι αὐτὸς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν
 4 μου τῶν συγγενῶν μου κατὰ σάρκα, 4 οἷτινές εἰσιν Ἰσραηλίται,
 ὧν ἡ υἰοθεσία καὶ ἡ δόξα καὶ αἱ διαθήκαι καὶ ἡ νομοθεσία καὶ
 5 ἡ λατρεία καὶ αἱ ἐπαγγελίαι, 5 ὧν οἱ πατέρες, καὶ ἐξ ὧν ὁ
 Χριστὸς τὸ κατὰ σάρκα. ὁ ὧν ἐπὶ πάντων θεὸς εὐλογητὸς εἰς 1, 25.
 6 τοὺς αἰῶνας, ἀμήν. 6 Οὐχ οἶον δὲ ὅτι ἐκπέπτωκεν ὁ λόγος τοῦ
 7 θεοῦ. οὐ γὰρ πάντες οἱ ἐξ Ἰσραὴλ, οὗτοι Ἰσραὴλ· 7 οὐδ' ὅτι

26. ταῖς ἀσθενείαις ... προσευξόμεθα ... ἀλλ' ... ὑπερεντυγχάνει ὑπὲρ
 ἡμῶν 32. ἀλλ' 36. ἔνεκα 38. οὔτε δυνάμεις ante οὔτε ἐνεστῶτα pon

IX. 3. αὐτὸς ἐγὼ ἀνάθεμα εἶναι 5. σάρκα, ὁ ὧν

*Gn 21, 12. εἰσὶν σπέρμα Ἀβραάμ, πάντες τέκνα, ἀλλ' Ἐν Ἰσαὰκ κληθήσεται
 He 11, 16. σοι σπέρμα. ⁸ τοῦτ' ἔστιν, οὐ τὰ τέκνα τῆς σαρκὸς ταῦτα τέκνα 8
 τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐπαγγελίας λογίζεται εἰς σπέρμα.
 Ga 4, 28. ⁹ ἐπαγγελίας γὰρ ὁ λόγος οὗτος Κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἐλεύσο- 9
 *Gn 18, 10. μαι καὶ ἔσται τῇ Σάρῳα υἱός. ¹⁰ οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ Ῥεβέκκα 10
 *Gn 25, 21. εἰς ἑνὸς κοίτην ἔχουσα, Ἰσαὰκ τοῦ πατρὸς ἡμῶν. ¹¹ μήπω γὰρ 11
 γεννηθέντων μηδὲ πραξάντων τι ἀγαθὸν ἢ φαῦλον, ἵνα ἡ κατ'
 ἐκλογὴν πρόθεσις τοῦ Θεοῦ μένη, οὐκ εἰς ἔργων ἀλλ' ἐκ τοῦ κα-
 *Gn 25, 23. λουήτος, ¹² ἐρρήθη αὐτῇ ὅτι ὁ μείζων δουλεύσει τῷ ἐλάσσονι, 12
 *Mal 1, 2. 3. ¹³ καθὼς γέγραπται Τὸν Ἰακώβ ἠγάπησα, τὸν δὲ Ἡσαῦ ἐμίσησα. 13
 Τί οὖν ἐροῦμεν; μὴ ἀδικία παρὰ τῷ Θεῷ; μὴ γένοιτο. 14
 *Ex 33, 19. ¹⁵ τῷ Μωυσεῖ γὰρ λέγει Ἐλέησω ὃν ἂν ἐλεῶ, καὶ οἰκτιρήσω ὃν 15
 ἂν οἰκτιρέω. ¹⁶ ἄρα οὖν οὐ τοῦ θέλοντος οὐδὲ τοῦ τρέχοντος, 16
 *Ex 9, 16. ἀλλὰ τοῦ ἐλεῶντος Θεοῦ. ¹⁷ λέγει γὰρ ἡ γραφὴ τῷ Φαραῶ ὅτι 17
 εἰς αὐτὸ τοῦτο ἐξήγειρά σε ὅπως ἐνδείξωμαι ἐν σοὶ τὴν δύναμίν
 μου, καὶ ὅπως διαγγελῆ τὸ ὄνομά μου ἐν πάσῃ τῇ γῆ. ¹⁸ ἄρα 18
 *Ex 7, 3. οὖν ὃν θέλει ἐλεᾷ, ὃν δὲ θέλει σκληρύνει. ¹⁹ Ἐρεῖς μοι οὖν Τί 19
 οὖν ἔτι μέμφεται; τῷ γὰρ βουλήματι αὐτοῦ τίς ἀνθέστηκεν;
²⁰ μενοῦνγε, ὦ ἄνθρωπε, σὺ τίς εἶ ὁ ἀνταποκρινόμενος τῷ Θεῷ; 20
 *Es 45, 9. μὴ ἐρεῖ τὸ πλάσμα τῷ πλάσαντι Τί με ἐποίησας οὕτως; ²¹ ἢ 21
 οὐκ ἔχει ἐξουσίαν ὁ κεραμεὺς τοῦ πηλοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ φινράμα-
 τος ποιῆσαι ὃ μὲν εἰς τιμὴν σκεῦος, ὃ δὲ εἰς ἀτιμίαν; ²² εἰ δὲ 22
 θέλων ὁ Θεὸς ἐνδείξασθαι τὴν ὀργὴν καὶ γνωρίσαι τὸ δυνατὸν
 αὐτοῦ ἠνεγκεν ἐν πολλῇ μακροθυμίᾳ σκευὴ ὀργῆς κατηρητισμένα
 εἰς ἀπώλειαν, ²³ καὶ ἵνα γνωρίσῃ τὸν πλοῦτον τῆς δόξης αὐτοῦ 23
 ἐπὶ σκευῇ ἐλέους, ἃ προητοίμασεν εἰς δόξαν, ²⁴ οὓς καὶ ἐκάλεσεν 24
 ἡμᾶς οὐ μόνον εἰς Ἰουδαίων ἀλλὰ καὶ εἰς ἔθνων, ²⁵ ὡς καὶ ἐν 25
 *Hos 2, 25. τῷ Ῥοσῆ λέγει Καλέσω τὸν οὐ λαόν μου λαόν μου καὶ τὴν οὐκ
 *Hos 1, 10. ἠγαπημένην ἠγαπημένην, ²⁶ καὶ ἔσται ἐν τῷ τόπῳ οὗ ἐρρήθη αὐ- 26
 τοῖς Οὐ λαός μου ὑμεῖς, ἐκεῖ κληθήσονται υἱοὶ Θεοῦ ζῶντος.
 *Es 10, 22. 27 Ἡσαΐας δὲ κράζει ὑπὲρ τοῦ Ἰσραὴλ Ἐὰν ἦ ὁ ἀριθμὸς τῶν 27
 υἱῶν Ἰσραὴλ ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης, τὸ ὑπόλειμμα σωθήσε-
 ται. ²⁸ λόγον γὰρ συντελῶν καὶ συντέμων ἐν δικαιοσύνῃ, ὅτι 28
 *Es 1, 9. λόγον συντεταγμένον ποιήσει κύριος ἐπὶ τῆς γῆς. ²⁹ καὶ καθὼς 29
 προείρηκεν Ἡσαΐας Εἰ μὴ κύριος Σαβαώθ ἐγκατέλιπεν ἡμῖν
 σπέρμα, ὡς Σόδομα ἂν ἐγενήθημεν καὶ ὡς Γόμορρά ἂν ὁμοιω-
 θημεν.

Τί οὖν ἐροῦμεν; ὅτι ἔθνη τὰ μὴ διώκοντα δικαιοσύνην κα- 30
 τέλαβεν δικαιοσύνην, δικαιοσύνην δὲ τὴν ἐκ πίστεως, ³¹ Ἰσραὴλ 31
 δὲ διώκων νόμον δικαιοσύνης εἰς νόμον δικαιοσύνης οὐκ ἔφθασεν.

11. φαῦλον: κακόν ... τοῦ Θεοῦ πρόθεσις 12. ἐρρήθη 15. τῷ γὰρ
 Μωσῆ 16. ἐλεῶντος 18. ἐλεῖ 19. οὖν μοι ... om οὖν secundum ...
 5^e (non 5) om γὰρ 26. ἐρρήθη 27. κατάλειμμα 29. ὁμοιώθημεν

32 ³² διὰ τί; ὅτι οὐκ ἐκ πίστεως ἀλλ' ὡς ἐξ ἔργων νόμου· προσέ-
 33 κοψαν γὰρ τῷ λίθῳ τοῦ προσκόμματος, ³³ καθὼς γέγραπται *Es 8, 14.
 Ἰδοὺ τίθημι ἐν Σιών λίθον προσκόμματος καὶ πέτραν σκανδά- 28, 16.
 λον, καὶ ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ καταισχνυθήσεται. 10, 11.

X.

Judaei negantes Christo fidem. Vera fide omnes servantur. Vatici-
 nia de Judaeis ac gentibus.

1 Ἀδελφοί, ἡ μὲν εὐδοκία τῆς ἐμῆς καρδίας καὶ ἡ δέησις πρὸς
 2 τὸν θεὸν ὑπὲρ αὐτῶν εἰς σωτηρίαν. ² μαρτυρῶ γὰρ αὐτοῖς ὅτι
 3 ζῆλον θεοῦ ἔχουσιν, ἀλλ' οὐ κατ' ἐπίγνωσιν· ³ ἀγνοοῦντες γὰρ Phi 3, 9.
 τὴν τοῦ θεοῦ δικαιοσύνην καὶ τὴν ἰδίαν δικαιοσύνην ζητοῦντες
 4 σῆσαι, τῇ δικαιοσύνῃ τοῦ θεοῦ οὐχ ὑπετάγησαν. ⁴ τέλος γὰρ
 5 νόμου Χριστὸς εἰς δικαιοσύνην παντὶ τῷ πιστεύοντι. ⁵ Μωσῆς
 γὰρ γράφει τὴν δικαιοσύνην τὴν ἐκ τοῦ νόμου, ὅτι ὁ ποιήσας
 6 αὐτὰ ἄνθρωπος ζῆσεται ἐν αὐτοῖς. ⁶ ἡ δὲ ἐκ πίστεως δικαιοσύνη *Lv 18, 5.
 οὕτως λέγει Μὴ εἶπης ἐν τῇ καρδίᾳ σου Τίς ἀναβήσεται εἰς τὸν *Dt 30,
 7 οὐρανόν; τοῦτ' ἔστιν Χριστὸν καταγαγεῖν· ⁷ ἢ Τίς καταβήσε- 11-14.
 ται εἰς τὴν ἄβυσσον; τοῦτ' ἔστιν Χριστὸν ἐκ νεκρῶν ἀναγαγεῖν.
 8 ⁸ ἀλλὰ τί λέγει; Ἐγγύς σου τὸ ῥῆμά ἐστιν, ἐν τῷ στόματί σου
 καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ σου· τοῦτ' ἔστιν τὸ ῥῆμα τῆς πίστεως ὃ κηρύσ-
 9 σομεν. ⁹ ὅτι ἐὰν ὁμολογήσης ἐν τῷ στόματί σου κύριον Ἰησοῦν,
 καὶ πιστεύσης ἐν τῇ καρδίᾳ σου ὅτι ὁ θεὸς αὐτὸν ἤγειρεν ἐκ
 10 νεκρῶν, σωθήσῃ· ¹⁰ καρδίᾳ γὰρ πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην, στό-
 11 ματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν. ¹¹ λέγει γὰρ ἡ γραφὴ Πᾶς ὁ 9, 33.
 12 πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ καταισχνυθήσεται. ¹² οὐ γὰρ ἐστὶν δια- *Es 25,
 στολὴ Ἰουδαίου τε καὶ Ἑλλήνος· ὁ γὰρ αὐτὸς κύριος πάντων, 16.
 13 πλουτῶν εἰς πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους αὐτόν. ¹³ Πᾶς γὰρ *Joel 2,
 14 ὃς ἂν ἐπικαλέσῃται τὸ ὄνομα κυρίου σωθήσεται. ¹⁴ πῶς οὖν ἐπι- 32.
 15 καλέσονται εἰς ὃν οὐκ ἐπίστευσαν; πῶς δὲ πιστεύσουσιν οὐ οὐκ Act 2, 21.
 16 ἤκουσαν; πῶς δὲ ἀκούσουσιν χωρὶς κηρύσσοντος; ¹⁵ πῶς δὲ κη-
 ρύξουσιν ἐὰν μὴ ἀποσταλῶσιν; καθὼς γέγραπται Ὡς ὠραῖοι οἱ
 πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων εἰρήνην, τῶν εὐαγγελιζομένων τὰ *Es 52, 1.
 ἀγαθά.
 16 Ἄλλ' οὐ πάντες ὑπήκουσαν τῷ εὐαγγελίῳ. Ἡσαΐας γὰρ λέ- *Es 53, 1.
 17 γει Κύριε, τίς ἐπίστευσεν τῇ ἀκοῇ ἡμῶν; ¹⁷ ἄρα ἡ πίστις ἐξ Jo 12, 35.
 18 ἀκοῆς, ἡ δὲ ἀκοή διὰ ῥήματος θεοῦ. ¹⁸ ἀλλὰ λέγω, μὴ οὐκ ἤκου- *Ps 19,
 19 σαν; μενοῦνγε εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν, 4. (5.)
 19 καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν. ¹⁹ ἀλλὰ
 λέγω, μὴ Ἰσραὴλ οὐκ ἔγνω; πρῶτος Μωσῆς λέγει Ἐγὼ παραζη- *Dt 32,
 λῶσω ὑμᾶς ἐπ' οὐκ ἔθνει, ἐπὶ ἔθνει ἀσυνέτῳ παροργιῶ ὑμᾶς. 21.

33. πᾶς ὁ πιστεύων

X. 1. ἡ δέησις ἡ ... αὐτῶν: τοῦ Ἰσραὴλ ... ἐστὶν εἰς 6. οὕτω
 19. οὐκ ἔγνω Ἰσραὴλ

- *Es 65, 1. ²⁰ Ἡσαΐας δὲ ἀποτολμᾷ καὶ λέγει Εὐρέθην τοῖς ἐμὲ μὴ ζητοῦσιν, ²⁰
 ἐμφανῆς ἐγενόμην τοῖς ἐμὲ μὴ ἐπερωτῶσιν. ²¹ πρὸς δὲ τὸν Ἰσραὴλ ²¹
 *Es 65, 2. λέγει Ὅλην τὴν ἡμέραν ἐξεπέτασα τὰς χεῖράς μου πρὸς λαὸν
 ἀπειθοῦντα καὶ ἀντιλέγοντα.

XI.

Judaeorum pars electi, pars rejecti. Incredulitas Judaeorum salus gentium exstitit; sed manet salus et ipsum Israel.

- *Ps 91, (93.), 14. Λέγω οὖν, μὴ ἀπόσατο ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ; μὴ γένοιτο· ¹
 καὶ γὰρ ἐγὼ Ἰσραηλίτης εἰμί, ἐκ σπέρματος Ἀβραάμ, φυλῆς ²
 Βενιαμίν. ² οὐκ ἀπόσατο ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ ὃν προέβρω. ²
 ἢ οὐκ οἶδατε ἐν Ἡλίᾳ τί λέγει ἡ γραφή, ὡς ἐντυγχάνει τῷ θεῷ
 *1 Rg 19, 10. κατὰ τῶν Ἰσραήλ; ³ Κύριε, τοὺς προφήτας σου ἀπέκτειναν, τὰ ³
 θυσιαστήριά σου κατέσκαψαν, καὶ γὰρ ὑπελείφθην μόνος καὶ ζη-
 τοῦσιν τὴν ψυχὴν μου. ⁴ ἀλλὰ τί λέγει αὐτῷ ὁ χρηματισμός; ⁴
 *1 Rg 19, 18. Κατέλιπον ἐμαντῷ ἑπτακισχιλίους ἄνδρας, οἵτινες οὐκ ἔκαμψαν
 γόνυ τῇ Βάαλ. ⁵ οὕτως οὖν καὶ ἐν τῷ νῦν καιρῷ λεῖμμα κατ' ⁵
 ἐκλογὴν χάριτος γέγονεν· ⁶ εἰ δὲ χάριτι, οὐκέτι ἐξ ἔργων, ἐπεὶ ⁶
 ἡ χάρις οὐκέτι γίνεται χάρις· εἰ δὲ ἐξ ἔργων, οὐκέτι ἔστιν χάρις,
 ἐπεὶ τὸ ἔργον οὐκέτι ἔστιν ἔργον. ⁷ Τί οὖν; ὃ ἐπιζητεῖ Ἰσραὴλ, ⁷
 τοῦτο οὐκ ἐπέτυχεν, ἡ δὲ ἐκλογὴ ἐπέτυχεν· οἱ δὲ λοιποὶ ἐπωρώ-
 *Dt 29, 4. *Es 29, 11. θησαν, ⁸ καθὼς γέγραπται Ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ θεὸς πνεῦμα κα- ⁸
 τανύξεως, ὀφθαλμοὺς τοῦ μὴ βλέπειν καὶ ὄτα τοῦ μὴ ἀκούειν,
 ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας. ⁹ καὶ Δαυὶδ λέγει Γενηθήτω ἡ τράπεζα ⁹
 *Ps 69, 22 s. (23 s.) αὐτῶν εἰς παγίδα καὶ εἰς θήραν καὶ εἰς σκάνδαλον καὶ εἰς ἀν-
 ταπόδομα αὐτοῖς, ¹⁰ σκοτισθήτωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν τοῦ μὴ ¹⁰
 βλέπειν, καὶ τὸν ῥῶτον αὐτῶν διὰ παντὸς σύγκαμψον.

Λέγω οὖν, μὴ ἔπταισαν ἵνα πέσωσιν; μὴ γένοιτο· ἀλλὰ τῷ ¹¹
 αὐτῶν παραπτώματι ἡ σωτηρία τοῖς ἔθνεσιν, εἰς τὸ παραζηλω-
 10, 19. σαι αὐτούς. ¹² εἰ δὲ τὸ παράπτωμα αὐτῶν πλοῦτος κόσμος καὶ ¹²
 τὸ ἥτιμα αὐτῶν πλοῦτος ἔθνῶν, πόσω μᾶλλον τὸ πλήρωμα
 αὐτῶν. ¹³ ὑμῖν γὰρ λέγω τοῖς ἔθνεσιν. ἐφ' ὅσον μὲν εἰμι ἐγὼ ¹³
 ἔθνῶν ἀπόστολος, τὴν διακονίαν μου δοξάζω, ¹⁴ εἴ πως παρα- ¹⁴
 ζηλώσω μου τὴν σάρκα καὶ σώσω τινὰς ἐξ αὐτῶν. ¹⁵ εἰ γὰρ ἡ ¹⁵
 ἀποβολὴ αὐτῶν καταλλαγὴ κόσμου, τίς ἡ πρόσλημψις εἰ μὴ ζωὴ
 ἐκ νεκρῶν; ¹⁶ εἰ δὲ ἡ ἀπαρχὴ ἀγία, καὶ τὸ φύραμα· καὶ εἰ ἡ ¹⁶
 ῥίζα ἀγία, καὶ οἱ κλάδοι.

Εἰ δέ τινες τῶν κλάδων ἐξεκλάσθησαν, σὺ δὲ ἀγριέλαιος ὢν ¹⁷
 ἐνεκεντρίσθης ἐν αὐτοῖς καὶ συγκοινωνὸς τῆς ῥίζης καὶ τῆς πύ-
 18. κτητος τῆς εἰλαίας ἐγένου, ¹⁸ μὴ κατακαυχῶ τῶν κλάδων· εἰ δὲ ¹⁸
 κατακαυχᾶσαι, οὐ σὺ τὴν ῥίζαν βαστάξεις ἀλλ' ἡ ῥίζα σέ. ¹⁹ ἔρεις ¹⁹
 οὖν Ἐξεκλάσθησαν οἱ κλάδοι ἵνα ἐγὼ ἐγκεντρισθῶ. ²⁰ καλῶς· τῇ ²⁰

XI. 2. add in fine λέγων 3. καὶ τὰ θυσιαστήρια 7. τοῦτο: τού-
 του 15. πρόσληψις

ἀπιστία ἐξεκλάσθησαν, σὺ δὲ τῇ πίστει ἔστηκας. μὴ ὑψηλοφρό-
 21 νει, ἀλλὰ φοβοῦ· ²¹ εἰ γὰρ ὁ θεὸς τῶν κατὰ φύσιν κλάδων οὐκ
 22 ἐφείσατο, μὴ πως οὐδὲ σοῦ φείσεται. ²² Ἴδε οὖν χρηστότητα καὶ
 ἀποτομίαν θεοῦ· ἐπὶ μὲν τοὺς περόντας ἀποτομία, ἐπὶ δὲ σὲ
 23 χρηστότης θεοῦ, εἰς ἐπιμεινῆς τῇ χρηστότητι, ἐπεὶ καὶ σὺ ἐκκο-
 23 πήσῃ. ²³ κἀκεῖνοι δέ, εἰς μὴ ἐπιμεινώσιν τῇ ἀπιστίᾳ, ἐγκεν-
 τρισθῆσονται· δυνατὸς γὰρ ἔστιν ὁ θεὸς πάλιν ἐγκεντρίσαι αὐ-
 24 τοὺς. ²⁴ εἰ γὰρ σὺ ἐκ τῆς κατὰ φύσιν ἐξεκόπης ἀργιελαιίου καὶ ^{14, 4.}
 παρὰ φύσιν ἐγκεντρίσθης εἰς καλλιέλαιον, πόσῳ μᾶλλον οὗτοι οἱ
 κατὰ φύσιν ἐγκεντρίσθῆσονται τῇ ἰδίᾳ ἐλαίᾳ.
 25 Οὐ γὰρ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, τὸ μυστήριον τοῦτο,
 ἵνα μὴ ᾔητε ἑαυτοῖς φρόνιμοι, ὅτι πώρως ἀπὸ μέρους τῷ Ἰσραὴλ
 26 γέγονεν ἄχρισ οὗ τὸ πλήρωμα τῶν ἔθνῶν εἰσέλθῃ, ²⁶ καὶ οὕτως
 πᾶς Ἰσραὴλ σωθήσεται, καθὼς γέγραπται Ἔξει ἐκ Σιών ὁ ῥυό-
 27 μενος, ἀποστρέψει ἀσεβείας ἀπὸ Ἰακώβ. ²⁷ καὶ αὕτη αὐτοῖς ἢ <sup>*Es 59,
20 s. 27, 9.</sup>
 28 παρ' ἐμοῦ διαθήκη, ὅταν ἀφέλωμαι τὰς ἀμαρτίας αὐτῶν. ²⁸ κατὰ
 μὲν τὸ εὐαγγέλιον ἐχθροὶ δι' ὑμᾶς, κατὰ δὲ τὴν ἐκλογὴν ἀγαπη-
 29 τοὶ διὰ τοὺς πατέρας· ²⁹ ἀμεταμέλητα γὰρ τὰ χαρίσματα καὶ
 30 ἡ κλήσις τοῦ θεοῦ. ³⁰ ὥσπερ γὰρ ὑμεῖς ποτὲ ἠπειθήσατε τῷ
 31 θεῷ, νῦν δὲ ἠλεήθητε τῇ τούτων ἀπειθείᾳ, ³¹ οὕτως καὶ οὗτοι
 32 νῦν ἠπειθήσαν τῷ ὑμετέρῳ ἐλέει ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐλεηθῶσιν. ³² συνέ-
 κλεισεν γὰρ ὁ θεὸς τοὺς πάντας εἰς ἀπειθειαν ἵνα τοὺς πάντας ^{Ga 3, 22.}
 33 ἐλεήσῃ. ³³ Ὡ βᾶθος πλοῦτον καὶ σοφίας καὶ γνώσεως θεοῦ·
 ὡς ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ
 34 αὐτοῦ. ³⁴ τίς γὰρ ἔγνω νοῦν κυρίου; ἢ τίς σύμβουλος αὐτοῦ ἐγέ-
 35 νετο; ³⁵ ἢ τίς προέδωκεν αὐτῷ, καὶ ἀνταποδοθήσεται αὐτῷ; <sup>*Job 41, 2.
(*Es 40,
14.)</sup>
 36 ³⁶ ὅτι ἐξ αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα· αὐτῷ ἡ
 δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν.

XII.

Sancte vivendum gratiaequae donis recte utendum. Amori, modestiae, mansuetudini studendum.

1 Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τῶν οἰκτιρῶν τοῦ θεοῦ,
 παραστῆσαι τὰ σώματα ὑμῶν θυσίαν ζῶσαν ἁγίαν εὐάρεστον τῷ
 2 θεῷ, τὴν λογικὴν λατρείαν ὑμῶν· ² καὶ μὴ συσχηματίζεσθε τῷ
 αἰῶνι τούτῳ, ἀλλὰ μεταμορφοῦσθε τῇ ἀνακαινώσει τοῦ νοός, εἰς
 τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς τί τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, τὸ ἀγαθὸν καὶ
 3 εὐάρεστον καὶ τέλειον. ³ λέγω γὰρ διὰ τῆς χάριτος τῆς δοθείσης <sup>Eph 5,
10, 17.</sup>
 μοι παντὶ τῷ ὄντι ἐν ὑμῖν, μὴ ὑπερφρονεῖν παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν,
 ἀλλὰ φρονεῖν εἰς τὸ σωφρονεῖν, ἐκάστῳ ὡς ὁ θεὸς ἐμέρισε ^{1 Co 7, 17.}

21. φείσεται 22. ἀποτομίαν . . . χρηστότητα . . . om θεοῦ 23. καὶ
 ἐκείνοι 25. παρ' ἑαυτοῖς 26. οὕτω . . . καὶ ἀποστρέψει 30. καὶ ὑμεῖς
 31. οὕτω

XII. 2. νοός ὑμῶν

^{1 Co 12, 12.} τρον πίστεως. ⁴ καθάπερ γὰρ ἐν ἐνὶ σώματι μέλη πολλὰ ἔχομεν, ⁴
^{1 Co 12, 27.} τὰ δὲ μέλη πάντα οὐ τὴν αὐτὴν ἔχει πράξιν, ⁵ οὕτως οἱ πολλοὶ ⁵
^{Eph 4, 25.} ἐν σώμα ἔσμεν ἐν Χριστῷ, τὸ δὲ καθ' εἰς ἀλλήλων μέλη, ⁶ ἔχον- ⁶
^{Eph 4, 11.} τες δὲ χαρίσματα κατὰ τὴν χάριν τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν διάφορα, ⁷ εἴτε ⁷
^{Col 4, 2.} προφητεῖαν κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς πίστεως, ⁷ εἴτε διακο- ⁷
^{Mt 5, 44.} νίαν ἐν τῇ διακονίᾳ, εἴτε ὁ διδάσκων ἐν τῇ διδασκαλίᾳ, ⁸ εἴτε ὁ ⁸
^{1 Co 4, 12.} παρακαλῶν ἐν τῇ παρακλήσει, ὁ μεταδιδούς ἐν ἀπλότητι, ὁ ⁸
^{Col 4, 2.} προϊστάμενος ἐν σπουδῇ, ὁ ἐλεῶν ἐν ἰλαρότητι. ⁹
^{14, 18.} Ἡ ἀγάπη ἀνυπόκριτος. ἀποστνυγούντες τὸ πονηρὸν, κολλώ- ⁹
^{16, 18.} μενοι τῷ ἀγαθῷ, ¹⁰ τῇ φιλαδελφίᾳ εἰς ἀλλήλους φιλόστοργοι, τῇ ¹⁰
^{Col 4, 2.} τιμῇ ἀλλήλους προηγούμενοι, ¹¹ τῇ σπουδῇ μὴ ὀκνηροί, τῷ πνεύ- ¹¹
^{Mt 5, 44.} ματι ζέοντες, τῷ κυρίῳ δουλεύοντες, ¹² τῇ ἐλπίδι χαίροντες, τῇ ¹²
^{1 Co 4, 12.} θλίψει ὑπομένοντες, τῇ προσευχῇ προσκαρτεροῦντες, ¹³ ταῖς ¹³
^{Mt 5, 44.} χρείαις τῶν ἀγίων κοινωνοῦντες, τὴν φιλοξενίαν διώκοντες. ¹⁴ εὐ- ¹⁴
^{1 Co 4, 12.} λογεῖτε τοὺς διώκοντας, εὐλογεῖτε καὶ μὴ καταρᾶσθε. ¹⁵ χαίρειν ¹⁵
^{15, 5.} μετὰ χαιρόντων, κλαίειν μετὰ κλαιόντων. ¹⁶ τὸ αὐτὸ εἰς ἀλλή- ¹⁶
^{2 Co 8, 21.} λους φρονοῦντες, μὴ τὰ ὑψηλὰ φρονοῦντες ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς ¹⁷
^{* Prov 3, 4.} συναπαρρέμενοι· μὴ γίνεσθε φρόνιμοι παρ' ἑαυτοῖς. ¹⁷ μηδενὶ κακὸν ¹⁷
^{* D132, 35.} ἀντὶ κακοῦ ἀποδιδόντες, προνοούμενοι καλὰ ἐνώπιον πάντων ἀν- ¹⁸
^{Heb 10, 30.} θρώπων, ¹⁸ εἰ δυνατόν, τὸ ἐξ ὑμῶν, μετὰ πάντων ἀνθρώπων ¹⁸
^{* Prov 25, 21 s.} εἰρηνεύοντες, ¹⁹ μὴ ἑαυτοὺς ἐκδικοῦντες, ἀγαπητοί, ἀλλὰ δότε ¹⁹
^{1 Co 4, 12.} τόπον τῇ ὀργῇ· γέγραπται γάρ Ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀνταποδώσω, ²⁰
^{1 Co 4, 12.} λέγει κύριος. ²⁰ εἰάν οὖν πεινᾷ ὁ ἐχθρὸς σου, ψώμιζε αὐτόν· εἰάν ²⁰
^{1 Co 4, 12.} διψᾷ, πότιζε αὐτόν· τοῦτο γὰρ ποιῶν ἀνθρακας πυρὸς σωρεύσεις ²¹
^{1 Co 4, 12.} ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. ²¹ μὴ νικῶ ὑπὸ τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ νικά ²¹
^{1 Co 4, 12.} ἐν τῷ ἀγαθῷ τὸ κακόν.

XIII.

Magistratibus parendum, suum cuique amanter tribuendum, vigilandum.

^{1 Pe 2, 13 s.} Πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις ὑποτασσέσθω. οὐ γὰρ ¹
^{1 Pe 2, 13 s.} ἔστιν ἐξουσία εἰ μὴ ἀπὸ θεοῦ, αἱ δὲ οὖσαι ὑπὸ τοῦ θεοῦ τεταγ- ¹
^{1 Pe 2, 13 s.} μέναι εἰσίν. ² ὥστε ὁ ἀντιτασσόμενος τῇ ἐξουσίᾳ τῇ τοῦ θεοῦ ²
^{1 Pe 2, 13 s.} διαταγῇ ἀνθέστηκεν· οἱ δὲ ἀνθεστηκότες ἑαυτοῖς κρῖμα λήμφον- ²
^{1 Pe 2, 13 s.} ται. ³ οἱ γὰρ ἄρχοντες οὐκ εἰσὶν φόβος τῷ ἀγαθῷ ἔργῳ ἀλλὰ τῷ ³
^{1 Pe 2, 13 s.} κακῷ. θέλεις δὲ μὴ φοβεῖσθαι τὴν ἐξουσίαν; τὸ ἀγαθὸν ποιεῖ, ³
^{1 Pe 2, 13 s.} καὶ ἔξεις ἔπαινον ἐξ αὐτῆς· ⁴ θεοῦ γὰρ διάκονός ἐστιν σοὶ εἰς τὸ ⁴
^{1 Pe 2, 13 s.} ἀγαθόν. εἰάν δὲ τὸ κακὸν ποιῆς, φοβοῦ· οὐ γὰρ εἰκὴ τὴν μάχαι- ⁴
^{1 Pe 2, 13 s.} ραν φορεῖ· θεοῦ γὰρ διάκονός ἐστιν ἐκδικος εἰς ὀργὴν τῷ τὸ ⁵
^{1 Pe 2, 13 s.} κακὸν πράσσοντι. ⁵ διὸ ἀνάγκη ὑποτάσσασθαι, οὐ μόνον διὰ τὴν ⁵
^{1 Pe 2, 13 s.} ὀργὴν ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν συνείδησιν. ⁶ διὰ τοῦτο γὰρ καὶ φόρους ⁶

5. τὸ δέ: ὁ δέ 11. κυρίῳ: ε (non εε) καιρῷ 14. τοὺς διώκοντας ὑμᾶς 15. καὶ κλαίειν

XIII. 1. οὖσαι: add ἐξουσίαι 3. τῶν ἀγαθῶν ἔργων ἀλλὰ τῶν κακῶν

- τελεῖτε· λειτουργοὶ γὰρ θεοῦ εἰσὶν εἰς αὐτὸ τοῦτο προσκαρτε-
 7 ροῦντες. ⁷ ἀπόδοτε πᾶσιν τὰς ὀφειλάς, τῷ τὸν φόρον τὸν φόρον,
 τῷ τὸ τέλος τὸ τέλος, τῷ τὸν φόβον τὸν φόβον, τῷ τὴν τιμὴν
 8 τὴν τιμὴν. ⁸ Μηδεὶ μηδὲν ὀφείλετε, εἰ μὴ τὸ ἀλλήλους ἀγαπᾶν. ^{Mt 22, 37 ss.}
 9 ὁ γὰρ ἀγαπῶν τὸν ἕτερον νόμον πεπλήρωκεν. ^{* Ex 20, 13 ss.} ^{* Lv 19, 18.} ^{Ga 5, 14.} ^{Ja 2, 8.}
⁹ τὸ γὰρ Οὐ μοι-
 χεύσεις, Οὐ φονεύσεις, Οὐ κλέψεις, Οὐκ ἐπιθυμήσεις, καὶ εἴ τις
 ἑτέρα ἐντολή, ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ ἀνακεφαλαιοῦται, ἐν τῷ Ἀγα-
 10 πῆσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. ¹⁰ ἡ ἀγάπη τῷ πλησίον ^{1 Co 13, 4.}
 11 καλὸν οὐκ ἐργάζεται· πλήρωμα οὖν νόμου ἡ ἀγάπη. ¹¹ Καὶ
 τοῦτο εἰδότες τὸν καιρὸν, ὅτι ὥρα ἡμᾶς ἦδη ἐξ ὑπνου ἐγερθῆναι. ^{1 Th 5, 6ss.}
 12 νῦν γὰρ ἐγγύτερον ἡμῶν ἡ σωτηρία ἢ ὅτε ἐπιστεύσαμεν. ¹² ἡ νῦν ^{Eph 5, 11. 14.}
 προέκοπεν, ἡ δὲ ἡμέρα ἤγγικεν. ἀποθώμεθα οὖν τὰ ἔργα τοῦ
 13 σκότους, ἐνδυσώμεθα δὲ τὰ ὄπλα τοῦ φωτός. ¹³ ὡς ἐν ἡμέρᾳ
 εὐσχημόνως περιπατήσωμεν, μὴ κόμοις καὶ μέθαις, μὴ κοίταις ^{Ga 3, 27.}
 14 καὶ ἀσελείαις, μὴ ἔριδι καὶ ζήλῳ, ¹⁴ ἀλλὰ ἐνδύσασθε τὸν κύριον
 Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ τῆς σαρκὸς πρόνοιαν μὴ ποιῆσθε εἰς ἐπι-
 θυμίας.

XIV.

De ciborum dierumque usu. Imbecillis parcendum. Cavenda of-
 fensio in ciborum ac dierum usu. Non temere judicandum. Se-
 quenda conscientia.

- 1 Τὸν δὲ ἀσθενοῦντα τῇ πίστει προσλαμβάνεσθε, μὴ εἰς δια- ^{15, 1. 7.}
 2 κρίσεις διαλογισμῶν. ² ὃς μὲν πιστεύει φαγεῖν πάντα, ὁ δὲ
 3 ἀσθενῶν λάχαρα ἐσθίει. ³ ὁ ἐσθίων τὸν μὴ ἐσθίοντα μὴ ἐξουθε-
 νεῖτω· ὁ δὲ μὴ ἐσθίων τὸν ἐσθίοντα μὴ κρινέτω· ὁ θεὸς γὰρ ^{15, 7.}
 4 αὐτὸν προσελάβετο. ⁴ σὺ τίς εἶ ὁ κρίνων ἀλλότριον οἰκέτην; τῷ ^{10.} ^{Jo 4, 12.}
 ἰδίῳ κυρίῳ στήκει ἢ πίπτει· σταθήσεται δέ, δυνατεῖ γὰρ ὁ κύριος
 5 στήσαι αὐτόν. ⁵ ὃς μὲν κρίνει ἡμέραν παρ' ἡμέραν, ὃς δὲ κρίνει ^{11. 23.}
 6 πᾶσαν ἡμέραν· ἕκαστος ἐν τῷ ἰδίῳ νοὶ πληροφορησέσθω. ⁶ ὁ
 φρονῶν τὴν ἡμέραν κυρίῳ φρονεῖ, καὶ ὁ μὴ φρονῶν τὴν ἡμέραν
 κυρίῳ οὐ φρονεῖ. καὶ ὁ ἐσθίων κυρίῳ ἐσθίει, εὐχαριστεῖ γὰρ τῷ
 θεῷ· καὶ ὁ μὴ ἐσθίων κυρίῳ οὐκ ἐσθίει καὶ εὐχαριστεῖ τῷ θεῷ.
 7 ⁷ οὐδεὶς γὰρ ἡμῶν ἐαυτῷ ζῆ, καὶ οὐδεὶς ἐαυτῷ ἀποθνήσκει· ⁸ εἴαν
 τε γὰρ ζῶμεν, τῷ κυρίῳ ζῶμεν, εἴαν τε ἀποθνήσκωμεν, τῷ κυρίῳ
 ἀποθνήσκομεν. εἴαν τε οὖν ζῶμεν εἴαν τε ἀποθνήσκωμεν, τοῦ
 9 κυρίου ἐσμέν. ⁹ εἰς τοῦτο γὰρ Χριστὸς ἀπέθανεν καὶ ἔζησεν ἵνα ^{2 Co 5, 15.}
 10 καὶ νεκρῶν καὶ ζώντων κυριεύσῃ. ¹⁰ σὺ δὲ τί κρίνεις τὸν ἀδελφόν
 σου; ἢ καὶ σὺ τί ἐξουθενεῖς τὸν ἀδελφόν σου; πάντες γὰρ παρα- ^{1 Th 4, 14.} 4.

1. ἀπόδοτε οὖν 8. ἀγαπᾶν ἀλλήλους 9. κλέψεις; add Οὐ ψευδομαρτυ-
 ρήσεις ... τούτῳ τῷ λόγῳ ... σεαυτόν; ἐαυτόν 12. καὶ ἐνδυσώμεθα τὰ
 14. ἀλλ'

XIV. 3. ὁ δὲ μὴ; καὶ ὁ μὴ 4. δυνατὸς γὰρ ἐστὶν ὁ θεός 6. καὶ ὁ
 ἐσθίων; om καὶ 9. Χριστὸς καὶ ἀπέθανε καὶ ἀνέστη καὶ ἀνέζησεν, ἵνα

2 Co 5,10. στηρόμεθα τῷ βήματι τοῦ θεοῦ. ¹¹ γέγραπται γάρ Ζώ ἐγώ, λέγει 11
 *Es45,23. κύριος, ὅτι ἐμοὶ κάμψει πᾶν γόνυ καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογή-
 Phi 2, σεταὶ τῷ θεῷ. ¹² ἄρα οὖν ἕκαστος ἡμῶν περὶ ἑαυτοῦ λόγον 12
 10 s. δώσει τῷ θεῷ.
 Mt 12, 36.

Μηκέτι οὖν ἀλλήλους κρίνωμεν, ἀλλὰ τοῦτο κρίνατε μᾶλλον, 13
 τὸ μὴ τιθέναι πρόσκομμα τῷ ἀδελφῷ ἢ σκάνδαλον. ¹⁴ οἶδα καὶ 14
 20. πέπεισμαι ἐν κυρίῳ Ἰησοῦ ὅτι οὐδὲν κοινὸν δι' αὐτοῦ, εἰ μὴ τῷ
 λογιζομένῳ τι κοινὸν εἶναι, ἐκείνῳ κοινόν. ¹⁵ εἰ γὰρ διὰ βρώμα 15
 ὁ ἀδελφός σου λυπεῖται, οὐκέτι κατὰ ἀγάπην περιπατεῖς. μὴ τῷ
 1 Co 8,11. βρώματί σου ἐκείνον ἀπόλλυε ὑπὲρ οὗ Χριστὸς ἀπέθανεν. ¹⁶ μὴ 16
 1 Co 8, 8. βλασφημείσθω οὖν ὑμῶν τὸ ἀγαθόν. ¹⁷ οὐ γὰρ ἐστὶν ἡ βασιλεία 17
 τοῦ θεοῦ βρώσις καὶ πόσις, ἀλλὰ δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη καὶ χαρὰ
 ἐν πνεύματι ἁγίῳ. ¹⁸ ὁ γὰρ ἐν τούτῳ δουλεύων τῷ Χριστῷ εὐά- 18
 ρεστος τῷ θεῷ καὶ δόκιμος τοῖς ἀνθρώποις. ¹⁹ ἄρα οὖν τὰ τῆς 19
 εἰρήνης διώκωμεν καὶ τὰ τῆς οἰκοδομῆς τῆς εἰς ἀλλήλους. ²⁰ μὴ 20
 Tit 1, 15. ἔνεκεν βρώματος κατάλυε τὸ ἔργον τοῦ θεοῦ. πάντα μὲν καθαρὰ,
 ἀλλὰ κακὸν τῷ ἀνθρώπῳ τῷ διὰ προσκόμματος ἐσθίουσι. ²¹ κα- 21
 1 Co 8,13. λὸν τὸ μὴ φαγεῖν κρέα μηδὲ πιεῖν οἶνον μηδὲ ἐν ᾧ ὁ ἀδελφός
 σου προσκόπτει. ²² σὺ πίστιν ἔχεις· κατὰ σεαυτὸν ἔχε ἐνώπιον 22
 τοῦ θεοῦ. μακάριος ὁ μὴ κρίνων ἑαυτὸν ἐν ᾧ δοκιμάζει. ²³ ὁ 23
 δὲ διακρινόμενος ἐὰν φάγη κατακρίνεται, ὅτι οὐκ ἐκ πίστεως·
 πᾶν δὲ ὁ οὐκ ἐκ πίστεως ἁμαρτία ἐστίν.

XV.

Concordiae studendum mutuique amoris officiis. De epistolae severe-
 ritate. Paulus Romanos visurus. De collecta Hierosolymam per-
 ferenda ac periculo imminente.

14, 1. Ὁφείλομεν δὲ ἡμεῖς οἱ δυνατοὶ τὰ ἀσθενήματα τῶν ἀδυνά- 1
 των βαστάζειν καὶ μὴ ἑαυτοῖς ἀρέσκειν. ² ἕκαστος ἡμῶν τῷ 2
 πλησίον ἀρεσκέτω εἰς τὸ ἀγαθὸν πρὸς οἰκοδομὴν. ³ καὶ γὰρ ὁ 3
 *Ps 69, 9. Χριστὸς οὐχ ἑαυτῷ ἤρρεσεν, ἀλλὰ καθὼς γέγραπται Οἱ ὄνειδισμοὶ
 (10.) τῶν ὄνειδιζόντων σὲ ἐπέπεσαν ἐπ' ἐμέ. ⁴ ὅσα γὰρ προεγράφη, 4
 εἰς τὴν ἡμετέραν διδασκαλίαν ἐγράφη, ἵνα διὰ τῆς ὑπομονῆς καὶ
 τῆς παρακλήσεως τῶν γραφῶν τὴν ἐλπίδα ἔχωμεν. ⁵ ὁ δὲ θεὸς 5
 τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς παρακλήσεως δόξῃ ὑμῖν τὸ αὐτὸ φρονεῖν
 ἐν ἀλλήλοις κατὰ Χριστὸν Ἰησοῦν, ⁶ ἵνα ὁμοθυμαδὸν ἐν ἐνὶ στό- 6
 ματι δοξάζητε τὸν θεὸν καὶ πατέρα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρι-
 14, 1. στοῦ. ⁷ διὸ προσλαμβάνεσθε ἀλλήλους, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς 7
 προσελάβετο ὑμᾶς εἰς δόξαν τοῦ θεοῦ. ⁸ λέγω γὰρ Χριστὸν διά- 8

10. θεοῦ: Χριστοῦ 14. αὐτοῦ: ἑαυτοῦ. 15. γάρ: δέ 18. τούτῳ: τού-
 τοις 21. προσκόπτει ἢ σκανδαλίζεται ἢ ἀσθινεῖ 22. σεαυτόν: ε (non σε)
 σαντόν

XV. 2. ἕκαστος γάρ 4. ἐγράφη: προεγράφη 7. ὑμᾶς: ἡμᾶς ...
 om τοῦ 8. γάρ: δέ ... Ἰησοῦν Χριστόν

- κονον γεγενῆσθαι περιτομῆς ὑπὲρ ἀληθείας θεοῦ, εἰς τὸ βεβαιώ-
 9 σαι τὰς ἐπαγγελίας τῶν πατέρων, ⁹ τὰ δὲ ἔθνη ὑπὲρ ἐλέους * 2 Sm 22,
 δοξάσαι τὸν θεόν, καθὼς γέγραπται Διὰ τοῦτο ἐξομολογήσομαί * Ps 13,
 10 σοι ἐν ἔθνεσιν καὶ τῷ ὀνόματί σου ψαλῶ. ¹⁰ καὶ πάλιν λέγει 19. (50.)
 11 Εὐφράνθητε ἔθνη μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. ¹¹ καὶ πάλιν Αἰνεῖτε * Ps 117,
 πάντα τὰ ἔθνη τὸν κύριον, καὶ ἐπαινεσάτωσαν αὐτὸν πάντες οἱ (116) 1.
 12 λαοί. ¹² καὶ πάλιν Ἡσαΐας λέγει Ἔσται ἡ ῥίζα τοῦ Ἰεσοῦ καὶ ὁ * Es 11, 10.
 13 ἀνιστάμενος ἄρχειν ἐθνῶν, ἐπ' αὐτῷ ἔθνη ἔλπιουσιν. ¹³ ὁ δὲ Mt 12, 21.
 θεὸς τῆς ἐλπίδος πληρώσει ὑμᾶς πάσης χαρᾶς καὶ εἰρήνης ἐν τῷ
 πιστεύειν, εἰς τὸ περισσεύειν ὑμᾶς ἐν τῇ ἐλπίδι ἐν δυνάμει πνεύ-
 ματος ἁγίου.
 14 Πέπεισμαι δέ, ἀδελφοί μου, καὶ αὐτὸς ἐγὼ περὶ ὑμῶν, ὅτι
 καὶ αὐτοὶ μεστοὶ ἐστε ἀγαθωσύνης, πεπληρωμένοι πάσης γνώσεως,
 15 δυνάμενοι καὶ ἀλλήλους νουθετεῖν * ¹⁵ τολμηρότερον δὲ ἔγραφα
 ὑμῖν ἀπὸ μέρους, ὡς ἐπαναμιμνήσκων ὑμᾶς διὰ τὴν χάριν τὴν
 16 δοθεῖσάν μοι ὑπὸ τοῦ θεοῦ ¹⁶ εἰς τὸ εἶναι με λειτουργὸν Χριστοῦ
 Ἰησοῦ εἰς τὰ ἔθνη, ἱερουργοῦντα τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ, ἵνα
 γένηται ἡ προσφορὰ τῶν ἐθνῶν εὐπρόσδεκτος, ἡγιασμένη ἐν πνεύ-
 17 ματι ἁγίῳ. ¹⁷ ἔχω οὖν τὴν καύχησιν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τὰ πρὸς
 18 τὸν θεόν * ¹⁸ οὐ γὰρ τολμήσω τι λαλεῖν ὧν οὐ κατηγάσατο
 19 Χριστὸς δι' ἐμοῦ εἰς ὑπακοὴν ἐθνῶν, λόγῳ καὶ ἔργῳ, ¹⁹ ἐν δυνά-
 μει σημείων καὶ τεράτων, ἐν δυνάμει πνεύματος, ὥστε με ἀπὸ
 Ἰερουσαλὴμ καὶ κύκλῳ μέχρι τοῦ Ἰλλυρικοῦ πεπληρωκέναι τὸ
 20 εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ. ²⁰ οὕτως δὲ φιλοτιμούμενον εὐαγγελί-
 ζεσθαι οὐχ ὅπου ὠνομάσθη Χριστός, ἵνα μὴ ἐπ' ἀλλότριον θεμέ-
 21 lion οἰκοδομῶ, ²¹ ἀλλὰ καθὼς γέγραπται Οἷς οὐκ ἀνηγγέλη περὶ * Es 52,
 αὐτοῦ, ὄψονται, καὶ οἱ οὐκ ἀκηκόασιν, συνήσουσιν. 15.
 22 Διὸ καὶ ἐνεκοπήμην τὰ πολλὰ τοῦ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς,
 23 ²³ νυνὶ δὲ μηκέτι τόπον ἔχον ἐν τοῖς κλίμασιν τούτοις, ἐπιποθίαν
 24 δὲ ἔχον τοῦ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς ἀπὸ ἰκανῶν ἐτῶν, ²⁴ ὡς ἂν πο- Act 19, 21.
 ρεύομαι εἰς τὴν Σπανίαν, ελεύσομαι πρὸς ὑμᾶς * ἐλπίζω γὰρ 23.
 διαπορευόμενος θεάσασθαι ὑμᾶς καὶ ἀφ' ὑμῶν προπεμφθῆναι Act 20,
 25 ἐκεῖ, εἴαν ὑμῶν πρῶτον ἀπὸ μέρους ἐμπλησθῶ. ²⁵ νυνὶ δὲ πο- 16, 21, 17.
 26 ρεύομαι εἰς Ἰερουσαλὴμ διακονῶν τοῖς ἁγίοις. ²⁶ εὐδόκησαν γὰρ
 Μακεδονία καὶ Ἀχαΐα κοινωνίαν τινὰ ποιήσασθαι εἰς τοὺς πτω- 1 Co 16.
 27 χοὺς τῶν ἁγίων τῶν ἐν Ἰερουσαλὴμ. ²⁷ εὐδόκησαν γάρ, καὶ 2 Co 8, 9.
 ὀφειλέται εἰσὶν αὐτῶν * εἰ γὰρ τοῖς πνευματικοῖς αὐτῶν ἐκοινωνῆ- 1 Co 9, 11.
 σαν τὰ ἔθνη, ὀφείλουσιν καὶ ἐν τοῖς σαρκοῖς λειτουργήσαι
 28 αὐτοῖς. ²⁸ τοῦτο οὖν ἐπιτελέσας καὶ σφραγισάμενος αὐτοῖς τὸν
 29 καρπὸν τοῦτον, ἀπελεύσομαι δι' ὑμῶν εἰς Σπανίαν * ²⁹ οἶδα δὲ 24.

11. τὸν κύριον πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἐπαινέσατε 15. ὑμῖν, ἀδελφοί 16.
 Ἰησοῦ Χριστοῦ 17. om τὴν et τὸν 18. λαλεῖν τι ... κατηργάσατο
 19. πνεύματος θεοῦ 20. οὕτω 23. ἰκανῶν: πολλῶν 24. ἂν: εἴαν ...
 ἀφ': ὑψ' 27. αὐτῶν εἰσιν 28. τὴν Σπανίαν

ὅτι ἐρχόμενος πρὸς ὑμᾶς ἐν πληρώματι εὐλογίας Χριστοῦ ἐλεύσομαι. ³⁰ παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρι- ³⁰
 Col 4, 12. στοῦ καὶ διὰ τῆς ἀγάπης τοῦ πνεύματος συναγωνισασθαι μοι ἐν
 ταῖς προσευχαῖς ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν θεόν, ³¹ ἵνα ῥυθθῶ ἀπὸ 31
 τῶν ἀπειθούντων ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ ἡ διακονία μου ἢ εἰς Ἱερου-
 σαλήμ εὐπρόσδεκτος γένηται τοῖς ἀγίοις, ³² ἵνα ἐν χαρᾷ ἔλθω 32
 πρὸς ὑμᾶς διὰ θελήματος θεοῦ καὶ συναναπαύσωμαι ὑμῖν. ³³ ὁ 33
 δὲ θεὸς τῆς εἰρήνης μετὰ πάντων ὑμῶν· ἀμήν.

XVI.

Phoebe commendatur. Salutationes variae. Vitanda dissidia.
 Doxologia.

Συνίστημι δὲ ὑμῖν Φοίβην τὴν ἀδελφὴν ἡμῶν, οὓσαν διάκο- 1
 νον τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐν Κεγχρεαῖς, ² ἵνα προσδέξησθε αὐτὴν 2
 ἐν κυρίῳ ἁξίως τῶν ἁγίων καὶ παραστήτε αὐτῇ ἐν ᾧ ἂν ὑμῶν
 χρῆζῃ πράγματι· καὶ γὰρ αὐτὴ προστάτις πολλῶν ἐγενήθη καὶ
 ἐμοῦ αὐτοῦ.

Act 18, 2. Ἀσπάσασθε Πρίσκαν καὶ Ἀκύλαν τοὺς συνεργούς μου ἐν 3
 Χριστῷ Ἰησοῦ, ⁴ οἵτινες ὑπὲρ τῆς ψυχῆς μου τὸν ἑαυτῶν τρά- 4
 χηλον ὑπέστηκαν, οἷς οὐκ ἐγὼ μόνος εὐχαριστῶ ἀλλὰ καὶ πᾶσαι
 I Co 16, 19, 15. αἱ ἐκκλησίαι τῶν ἐθνῶν, ⁵ καὶ τὴν κατ' οἶκον αὐτῶν ἐκκλησίαν. 5
 ἀσπάσασθε Ἐπαίνετον τὸν ἀγαπητόν μου, ὅς ἐστιν ἀπαρχὴ τῆς
 Ἀσίας εἰς Χριστόν. ⁶ ἀσπάσασθε Μαριάμ, ἣτις πολλὰ ἐκοπίασεν 6
 εἰς ἡμᾶς. ⁷ ἀσπάσασθε Ἀνδρόνικον καὶ Ἰουρίαν τοὺς συγγενεῖς 7
 μου καὶ συναιχμαλώτους μου, οἵτινές εἰσιν ἐπίσημοι ἐν τοῖς ἀπο-
 στολόις, οἱ καὶ πρὸ ἐμοῦ γέγοναν ἐν Χριστῷ. ⁸ ἀσπάσασθε 8
 Ἀμπλίαν τὸν ἀγαπητόν μου ἐν κυρίῳ. ⁹ ἀσπάσασθε Οὐρβανὸν 9
 τὸν συνεργὸν ἡμῶν ἐν Χριστῷ καὶ Στάχυν τὸν ἀγαπητόν μου.
¹⁰ ἀσπάσασθε Ἀπελλῆν τὸν δόκιμον ἐν Χριστῷ. ἀσπάσασθε τοὺς 10
 ἐκ τῶν Ἀριστοβούλου. ¹¹ ἀσπάσασθε Ἡρωδίωνα τὸν συγγενῆ 11
 μου. ἀσπάσασθε τοὺς ἐκ τῶν Ναρκίσσου τοὺς ὄντας ἐν κυρίῳ. 12
¹² ἀσπάσασθε Τρύφαιναν καὶ Τρυφῶσαν τὰς κοπιώσας ἐν κυρίῳ. 12
 ἀσπάσασθε Περσίδα τὴν ἀγαπητὴν, ἣτις πολλὰ ἐκοπίασεν ἐν
 (Mc 15, 21.) κυρίῳ. ¹³ ἀσπάσασθε Ροῦφον τὸν ἐκλεκτὸν ἐν κυρίῳ καὶ τὴν 13
 μητέρα αὐτοῦ καὶ ἐμοῦ. ¹⁴ ἀσπάσασθε Ἀσύγκριτον, Φλέγοντα, 14
 Ἐρμῆν, Πατρόβαν, Ἐρμᾶν, καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς ἀδελφούς.
¹⁵ ἀσπάσασθε Φιλόλογον καὶ Ἰουλίαν, Νηρέα καὶ τὴν ἀδελ- 15
 φὴν αὐτοῦ, καὶ Ὀλυμπᾶν, καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς πάντας ἁγίους.
 I Co 16, 20, 2 Co 13, 12, 1 Th 5, 26, 1 Pe 5, 14. ¹⁶ ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἀγίῳ. ἀσπάζονται ὑμᾶς αἱ 16
 ἐκκλησίαι πᾶσαι τοῦ Χριστοῦ.

29. τοῦ εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ 30. ὑμᾶς, ἀδελφοί 31. καί: add ἵνα

XVI. 2. αὐτὴν προσδέξησθε ... αὐτή: αὐτὴ ... καὶ αὐτοῦ ἐμοῦ

3. Πρίσκιλλαν 5. Ἀσίας: Ἀχαΐας 7. γέγονασιν 14. Ἐρμᾶν, Πατρό-
 βαν, Ἐρμῆν 16. om πᾶσαι

- 17 Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, σκοπεῖν τοὺς τὰς διχοστασίας
καὶ τὰ σκάνδαλα παρὰ τὴν διδαχὴν ἣν ὑμεῖς ἐμάθετε ποιοῦντας,
18 καὶ ἐκκλίνετε ἀπ' αὐτῶν· ¹⁸ οἱ γὰρ τοιοῦτοι τῷ κυρίῳ ἡμῶν
Χριστῷ οὐ δουλεύουσιν ἀλλὰ τῇ ἑαυτῶν κοιλίᾳ, καὶ διὰ τῆς χρη- Phil 3, 13.
στολογίας καὶ εὐλογίας ἐξαπατῶσιν τὰς καρδίας τῶν ἀνάκων.
19 ¹⁹ ἢ γὰρ ὑμῶν ὑπακοὴ εἰς πάντα ἀφίετο· ἐφ' ὑμῖν οὖν χαίρω,
θέλω δὲ ὑμᾶς σοφοὺς εἶναι εἰς τὸ ἀγαθόν, ἀκεραίους δὲ εἰς τὸ
20 κακόν. ²⁰ ὁ δὲ θεὸς τῆς εἰρήνης συντρίψει τὸν σατανᾶν ὑπὸ
τοὺς πόδας ὑμῶν ἐν τάχει.
Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μεθ' ὑμῶν.
21 Ἀσπάζεταιται ὑμᾶς Τιμόθεος ὁ συνεργός μου, καὶ Λούκιος καὶ (Act 13, 1.
17, 5.
20, 4.)
22 Ἰάσων καὶ Σωσίπατρος οἱ συγγενεῖς μου. ²² ἀσπάζομαι ὑμᾶς
23 ἐγὼ Τέρτιος ὁ γράψας τὴν ἐπιστολὴν ἐν κυρίῳ. ²³ ἀσπάζεταιται Act 20, 4.
19, 22.
1 Co 1, 14.
2 Ti 4, 20.
ὑμᾶς Γάιος ὁ ξένος μου καὶ ὅλης τῆς ἐκκλησίας. ἀσπάζεταιται
ὑμᾶς Ἐραστός ὁ οἰκονόμος τῆς πόλεως καὶ Κούαρτος ὁ ἀδελφός.
24 Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων
ὑμῶν· ἀμήν.
25 Τῷ δὲ δυναμένῳ ὑμᾶς στηριξάμενος κατὰ τὸ εὐαγγελίον μου καὶ Jud 21 s.
Eph 3,
20 s.
τὸ κήρυγμα Ἰησοῦ Χριστοῦ, κατὰ ἀποκάλυψιν μυστηρίου χρόνοις
26 αἰωνίοις σεσηγημένον, ²⁶ φανερωθέντος δὲ νῦν διὰ τε γραφῶν
προφητικῶν κατ' ἐπιταγὴν τοῦ αἰωνίου θεοῦ εἰς ὑπακοὴν πίστεως
27 εἰς πάντα τὰ ἔθνη γνωρισθέντος, ²⁷ μόνῳ σοφῷ θεῷ, διὰ Ἰησοῦ 1 Ti 1, 17.
13, 36, etc
Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν.

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α.

I.

Salutatio. Gratiarum actio pro Corinthiorum fide. Abjiciendae factiones. Salus per Christum parta non nititur humana sapientia aut arte.

- 1 Παῦλος, κλητὸς ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ διὰ θελήματος 2 Co 1, 1.
2 θεοῦ, καὶ Σωσθένης ὁ ἀδελφός ² τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ, ἡγιασμέ- Act 18, 17.
νοῖς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, τῇ οὔσῃ ἐν Κορίνθῳ, κλητοῖς ἀγίοις, σὺν
πᾶσιν τοῖς ἐπικαλουμένοις τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
3 Χριστοῦ ἐν παντὶ τόπῳ, αὐτῶν τε καὶ ἡμῶν. ³ χάρις ὑμῖν καὶ Ro 1, 7.
etc
εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.
4 Εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου πάντοτε περὶ ὑμῶν ἐπὶ τῇ χάριτι
5 τοῦ θεοῦ τῇ δοθείσῃ ὑμῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ⁵ ὅτι ἐν παντὶ
6 ἐπλουτίσθητε ἐν αὐτῷ, ἐν παντὶ λόγῳ καὶ πάσῃ γνώσει, ⁶ καθὼς 2 Co 8, 7.
7 τὸ μαρτύριον τοῦ Χριστοῦ ἐβεβαιώθη ἐν ὑμῖν, ⁷ ὥστε ὑμᾶς μὴ

18. Ἰησοῦ Χριστῷ 19. χαίρω οὖν τὸ ἐφ' ὑμῖν ... σοφοὺς μὲν 20. 5^e (non s) add in fine ἀμήν 21. Ἀσπάζονται 23. τῆς ἐκκλησίας ὅλης

I. 1. Ἰησοῦ Χριστοῦ 2. τῇ οὔσῃ ἐν Κορίνθῳ ante ἡγιασμένοις pon

ὑστερεῖσθαι ἐν μηδενὶ χαρίσματι, ἀπεκδεχομένους τὴν ἀποκάλυψιν
 1 The 5, 23 s. τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ⁸ ὃς καὶ βεβαιώσει ἡμᾶς ἕως 8
 τέλους ἀνεγκλήτους ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρι-
 στοῦ. ⁹ πιστὸς ὁ θεὸς δι' οὗ ἐκλήθητε εἰς κοινωνίαν τοῦ υἱοῦ 9
 αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν.

Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ κυρίου 10
 Phil 2, 2. ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἵνα τὸ αὐτὸ λέγητε πάντες καὶ μὴ ἦ ἐν
 ὑμῖν σχίσματα, ἧτε δὲ κατηρτισμένοι ἐν τῷ αὐτῷ νοῦ καὶ ἐν τῇ
 αὐτῇ γνώμῃ. ¹¹ ἐδηλώθη γάρ μοι περὶ ὑμῶν, ἀδελφοί μου, ὑπὸ 11
 3, 4. τῶν Χλόης, ὅτι ἐριδες ἐν ὑμῖν εἰσίν. ¹² λέγω δὲ τοῦτο ὅτι ἕκαστος 12
 ὑμῶν λέγει Ἐγὼ μὲν εἰμι Παῦλον, Ἐγὼ δὲ Ἀπολλῶ, Ἐγὼ δὲ
 Κηφᾶ, Ἐγὼ δὲ Χριστοῦ. ¹³ μεμερίσται ὁ Χριστός; μὴ Παῦλος 13
 ἐσταυρώθη περὶ ὑμῶν, ἢ εἰς τὸ ὄνομα Παύλου ἐβαπτίσθητε;
 Act 18, 8. 14 εὐχαριστῶ τῷ θεῷ ὅτι οὐδένα ὑμῶν ἐβάπτισα εἰ μὴ Κρίσπον 14
 Ro 16, 23. καὶ Γάϊον· ¹⁵ ἵνα μὴ τις εἴπῃ ὅτι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα ἐβαπτίσθητε. 15
 16, 15. ¹⁶ ἐβάπτισα δὲ καὶ τὸν Στεφανᾶ οἶκον· λοιπὸν οὐκ οἶδα εἴ τινα 16
 ἄλλον ἐβάπτισα.

Οὐ γὰρ ἀπέστειλén με Χριστὸς βαπτίζειν ἀλλὰ εὐαγγελί- 17
 ζεσθαι, οὐκ ἐν σοφίᾳ λόγον, ἵνα μὴ κενωθῇ ὁ σταυρὸς τοῦ Χρι-
 στοῦ. ¹⁸ ὁ λόγος γὰρ ὁ τοῦ σταυροῦ τοῖς μὲν ἀπολλυμένοις μω- 18
 23, 24. 2 Co 2, 15. ρία ἐστίν, τοῖς δὲ σωζομένοις ἡμῖν δύναμις θεοῦ ἐστίν. ¹⁹ γέ- 19
 *Es 29, 14. γραπται γάρ Ἀπολῶ τὴν σοφίαν τῶν σοφῶν, καὶ τὴν σύνεσιν
 τῶν συνετῶν ἀθετήσω. ²⁰ ποῦ σοφός; ποῦ γραμματεὺς; ποῦ 20
 συζητητῆς τοῦ αἰῶνος τούτου; οὐχὶ ἐμώραnen ὁ θεὸς τὴν σοφίαν
 τοῦ κόσμου; ²¹ ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ σοφίᾳ τοῦ θεοῦ οὐκ ἔγνω ὁ 21
 κόσμος διὰ τῆς σοφίας τὸν θεόν, εὐδόκησεν ὁ θεὸς διὰ τῆς μω-
 ρίας τοῦ κηρύγματος σῶσαι τοὺς πιστεύοντας· ²² ἐπειδὴ καὶ 22
 Ἰουδαῖοι σημεῖα αἰτοῦσιν καὶ Ἕλληγες σοφίαν ζητοῦσιν, ²³ ἡμεῖς 23
 δὲ κηρύσσομεν Χριστὸν ἐσταυρωμένον, Ἰουδαίοις μὲν σκάνδαλον,
 ἔθνεσιν δὲ μωρίαν, ²⁴ αὐτοῖς δὲ τοῖς κλητοῖς, Ἰουδαίοις τε καὶ 24
 Ἕλλησιν, Χριστὸν θεοῦ δύναμιν καὶ θεοῦ σοφίαν· ²⁵ ὅτι τὸ μω- 25
 ρὸν τοῦ θεοῦ σοφώτερον τῶν ἀνθρώπων ἐστίν, καὶ τὸ ἀσθενές
 τοῦ θεοῦ ἰσχυρότερον τῶν ἀνθρώπων ἐστίν. ²⁶ Βλέπετε γὰρ τὴν 26
 κλῆσιν ὑμῶν, ἀδελφοί, ὅτι οὐ πολλοὶ σοφοὶ κατὰ σάρκα, οὐ πολ-
 λοι δυνατοί, οὐ πολλοὶ εὐγενεῖς· ²⁷ ἀλλὰ τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου 27
 ἐξελέξατο ὁ θεὸς ἵνα καταισχύνη τοὺς σοφοὺς, καὶ τὰ ἀσθενῆ
 τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ θεὸς ἵνα καταισχύνη τὰ ἰσχυρά, ²⁸ καὶ 28
 τὰ ἀγενῆ τοῦ κόσμου καὶ τὰ ἐξουθενημένα ἐξελέξατο ὁ θεός, τὰ
 Eph 2, 9. μὴ ὄντα, ἵνα τὰ ὄντα καταργήσῃ, ²⁹ ὅπως μὴ κανυχήσῃται πᾶσα 29
 σὰρξ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. ³⁰ ἐξ αὐτοῦ δὲ ὑμεῖς ἐστὲ ἐν Χριστῷ 30
 Ἰησοῦ, ὃς ἐγενήθη σοφία ἡμῖν ἀπὸ θεοῦ, δικαιοσύνη τε καὶ

13. περί: ὑπέρ 15. ἐβαπτίσθητε: ἐβάπτισα 17. ἀλλ' 20. συζητητής...
 τοῦ κόσμου τούτου 22. σημεῖον 23. ἔθνεσιν: Ἕλλησι 27. τοὺς σοφοὺς
 καταισχύνη 28. καὶ τὰ μὴ ὄντα 29. τοῦ θεοῦ: αὐτοῦ 30. ἡμῖν σοφία

31 ἁγιασμὸς καὶ ἀπολύτρωσις, ³¹ ἵνα καθὼς γέγραπται Ὁ κανχῶ-^{4 Jer 9, 23.}
 μενος ἐν κυρίῳ κανχάσθω. ^{2 Co 10, 17.}

II.

Christi doctrina simplex, sed coelesti plena vi et spiritu, nec humane
 sed spiritu judicanda.

1 Καγὼ ἐλθὼν πρὸς ὑμᾶς, ἀδελφοί, ἦλθον οὐ καθ' ὑπεροχὴν
 2 λόγον ἢ σοφίας καταγγέλλων ὑμῖν τὸ μαρτύριον τοῦ θεοῦ. ² οὐ
 γὰρ ἔκρινά τι εἰδέναι ἐν ὑμῖν εἰ μὴ Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ τοῦτον
 3 ἐσταυρωμένον. ³ καὶ ἐγὼ ἐν ἀσθενείᾳ καὶ ἐν φόβῳ καὶ ἐν τρόμφ
 4 πολλῷ ἐγενόμην πρὸς ὑμᾶς, ⁴ καὶ ὁ λόγος μου καὶ τὸ κήρυγμά ^{13.}
 μου οὐκ ἐν πειθοῖς σοφίας λόγοις, ἀλλ' ἐν ἀποδείξει πνεύματος
 5 καὶ δυνάμεως, ⁵ ἵνα ἡ πίστις ὑμῶν μὴ ᾗ ἐν σοφίᾳ ἀνθρώπων ^{1 Th 1, 5.}
 ἀλλ' ἐν δυνάμει θεοῦ.

6 Σοφίαν δὲ λαλοῦμεν ἐν τοῖς τελείοις, σοφίαν δὲ οὐ τοῦ αἰῶ-
 νος τούτου οὐδὲ τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου τῶν καταργου-
 7 μένων. ⁷ ἀλλὰ λαλοῦμεν θεοῦ σοφίαν ἐν μυστηρίῳ τὴν ἀποκε-^{Eph 3, 5.}
 κρυμμένην, ἣν προώρτισεν ὁ θεὸς πρὸ τῶν αἰώνων εἰς δόξαν ^{Ro 16, 25.}
 8 ἡμῶν, ⁸ ἣν οὐδεὶς τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου ἔγνωκεν,
 9 εἰ γὰρ ἔγνωσαν, οὐκ ἂν τὸν κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν. ⁹ ἀλλὰ ^{4 Es 64, 4.}
 καθὼς γέγραπται Ἄ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδεν οὐκ οὖς οὐκ ἤκουσεν
 καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἠτοίμασεν ὁ θεὸς τοῖς
 10 ἀγαπῶσιν αὐτόν. ¹⁰ ἡμῖν δὲ ἀπεκάλυψεν ὁ θεὸς διὰ τοῦ πνεύ-
 ματος αὐτοῦ. τὸ γὰρ πνεῦμα πάντα ἐρευνᾷ, καὶ τὰ βάθη τοῦ
 11 θεοῦ. ¹¹ τίς γὰρ οἶδεν ἀνθρώπων τὰ τοῦ ἀνθρώπου εἰ μὴ τὸ
 πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἐν αὐτῷ; οὕτως καὶ τὰ τοῦ θεοῦ οὐ-^{Mt 11, 27.}
 12 δεῖς ἔγνωκεν εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ. ¹² ἡμεῖς δὲ οὐ τὸ
 πνεῦμα τοῦ κόσμου ἐλάβομεν ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἐκ τοῦ θεοῦ,
 13 ἵνα εἰδῶμεν τὰ ὑπὸ τοῦ θεοῦ χαρισθέντα ἡμῖν, ¹³ ἃ καὶ λαλοῦ-
 μεν οὐκ ἐν διδακτοῖς ἀνθρωπίνης σοφίας λόγοις, ἀλλ' ἐν δι-
 14 δακτοῖς πνεύματος, πνευματικοῖς πνευματικὰ συγκρίνοντες. ¹⁴ ψυ-
 χικὸς δὲ ἄνθρωπος οὐ δέχεται τὰ τοῦ πνεύματος τοῦ θεοῦ· μω-
 ρία γὰρ αὐτῷ ἐστίν, καὶ οὐ δύναται γινῶναι ὅτι πνευματικῶς
 15 ἀνακρίνεται. ¹⁵ ὁ δὲ πνευματικὸς ἀνακρίνει τὰ πάντα, αὐτὸς δὲ ^{Jo 14, 17.}
 16 ὑπ' οὐδενὸς ἀνακρίνεται. ¹⁶ τίς γὰρ ἔγνω νοῦν κυρίου, ὃς συμ-^{Es 40, 13.}
 βίβασει αὐτόν; ἡμεῖς δὲ νοῦν Χριστοῦ ἔχομεν. ^{Ro 11, 34.}

III.

Corinthiorum imbecillitas dissidiis conspicua. Unus Christus funda-
 mentum, Christiani templum Dei. Sapientia mundi.

1 Καγὼ, ἀδελφοί, οὐκ ἠδυνήθην λαλῆσαι ὑμῖν ὡς πνευματικοῖς ^{He 5, 12.}
^{1 Pe 2, 2.}

II. 2. ἔκρινα τοῦ εἰδέναι τί 4. ἀνθρωπίνης σοφίας 7. σοφίαν θεοῦ
 10. ὁ θεὸς ἀπεκάλυψε 11. οὕτω ... ἔγνωκεν: οἶδεν 13. πνεύματος
 ἁγίου 15. ἀνακρίνει μὲν πάντα

III. 1. Καὶ ἐγὼ

ἀλλ' ὡς σαρκίνοις, ὡς νηπίοις ἐν Χριστῷ. ² γάλα ὑμᾶς ἐπότισα, ²
 οὐ βρωῖμα· οὐπω γὰρ ἐδύνασθε. ἀλλ' οὐδὲ ἔτι νῦν δύνασθε· ³ ἔτι ³
^{I, 11 55.} γάρ ἐστε σαρκικοί. ὅπου γὰρ ἐν ὑμῖν ζῆλος καὶ ἔρις, οὐκ σαρκ-
^{11, 18.} ^{Ga 5, 20.} ^{2 Co 12, 20.} κικοί ἐστε καὶ κατὰ ἄνθρωπον περιπατεῖτε; ⁴ ὅταν γὰρ λέγῃ τις ⁴
 Ἐγὼ μὲν εἰμι Παῦλον, ἕτερος δὲ Ἐγὼ Ἀπολλῶ, οὐκ ἄνθρωποι
 ἐστε; ⁵ τίς οὖν ἐστὶν Ἀπολλῶς; τίς δὲ ἐστὶν Παῦλος; ἀλλ' ἢ διά- ⁵
^{Ro 12, 3.} κονοι δι' ὧν ἐπιστεύσατε, καὶ ἐκάστῳ ὡς ὁ κύριος ἔδωκεν. ⁶ ἐγὼ ⁶
 ἐφύτευσα, Ἀπολλῶς ἐπότισεν, ἀλλὰ ὁ θεὸς ἠύξανε· ⁷ ὥστε οὔτε ⁷
 ὁ φυτεύων ἐστὶν τι οὔτε ὁ ποτιζων, ἀλλ' ὁ αὐξάνων θεός. ⁸ ὁ ⁸
 φυτεύων δὲ καὶ ὁ ποτιζων ἐν εἰσιν, ἕκαστος δὲ τὸν ἴδιον μισθὸν
 λήμψεται κατὰ τὸν ἴδιον κόπον. ⁹ θεοῦ γὰρ ἐσμεν συνεργοί· ⁹
 θεοῦ γεώργιον, θεοῦ οἰκοδομή ἐστε.

Κατὰ τὴν χάριν τοῦ θεοῦ τὴν δοθεῖσάν μοι ὡς σοφὸς ἀρχι- ¹⁰
 τέκτων θεμέλιον τέθεικα, ἄλλος δὲ ἐποικοδομεῖ. ἕκαστος δὲ ¹⁰
^{Eph 2, 20.} βλεπέτω πῶς ἐποικοδομεῖ. ¹¹ θεμέλιον γὰρ ἄλλον οὐδεὶς δύναται ¹¹
 θεῖναι παρὰ τὸν κείμενον, ὅς ἐστιν Χριστὸς Ἰησοῦς. ¹² εἰ δὲ τις ¹²
 ἐποικοδομεῖ ἐπὶ τὸν θεμέλιον τοῦτον χρυσόν, ἄργυρον, λίθους ¹³
 τιμίους, ξύλα, χόρτον, καλάμην, ¹³ ἐκάστου τὸ ἔργον φανερόν ¹³
 γενήσεται· ἢ γὰρ ἡμέρα δηλώσει, ὅτι ἐν πυρὶ ἀποκαλύπτεται, καὶ ¹⁴
 ἐκάστου τὸ ἔργον ὁποῖόν ἐστιν τὸ πῦρ αὐτὸ δοκιμάσει. ¹⁴ εἴ τις ¹⁴
 τὸ ἔργον μενεῖ ὁ ἐποικοδόμησεν, μισθὸν λήμψεται· ¹⁵ εἴ τις ¹⁵
 τὸ ἔργον κατακαήσεται, ζημιωθήσεται, αὐτὸς δὲ σωθήσεται, οὕτως ¹⁵
^{Jud 23.} δὲ ὡς διὰ πυρός.

Οὐκ οἶδατε ὅτι ναὸς θεοῦ ἐστὶ καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ ¹⁶
^{6, 19.} ^{2 Co 6, 16.} οἰκεῖ ἐν ὑμῖν; ¹⁷ εἴ τις τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ φθειρεῖ, φθερεῖ τοῦτον ¹⁷
^{Eph 2, 21.} ὁ θεός· ὁ γὰρ ναὸς τοῦ θεοῦ ἅγιός ἐστιν, οἵτινές ἐστε ὑμεῖς. ¹⁸
 Μηδεὶς ἐναντὸν ἐξαπατάτω· εἴ τις δοκεῖ σοφὸς εἶναι ἐν ὑμῖν ἐν ¹⁸
 τῷ αἰῶνι τούτῳ, μωρὸς γενέσθω, ἵνα γένηται σοφός. ¹⁹ ἢ γὰρ ¹⁹
 σοφία τοῦ κόσμου τούτου μωρία παρὰ θεῷ ἐστίν. γέγραπται γὰρ ²⁰
^{*Job 5, 13.} Ὁ δρασσόμενος τοὺς σοφοὺς ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτῶν. ²⁰ καὶ πάλιν ²⁰
^{*Ps 94, 11.} Κύριος γινώσκει τοὺς διαλογισμοὺς τῶν σοφῶν ὅτι εἰσὶν μάταιοι. ²¹
 ὥστε μηδεὶς κανχάσθω ἐν ἀνθρώποις· πάντα γὰρ ὑμῶν ἐστίν, ²¹
 εἴτε Παῦλος εἴτε Ἀπολλῶς εἴτε Κηφᾶς, εἴτε κόσμος εἴτε ζωὴ ²²
 εἴτε θάνατος, εἴτε ἐνεστῶτα εἴτε μέλλοντα, πάντα ὑμῶν, ²³ ὑμεῖς ²³
 δὲ Χριστοῦ, Χριστὸς δὲ θεοῦ.

IV.

Ministri Christi. Paulus et quos generavit Corinthii. Timotheus
 Pauli praecursor.

Οὕτως ἡμᾶς λογιζέσθω ἄνθρωπος ὡς ὑπηρέτας Χριστοῦ 1

1. σαρκικοίς 2. καὶ οὐ βρωῖμα ... ἠδύνασθε ... οὐδέ: οὔτε 3. ἐστε
 σαρκικοί: σαρκικοί ἐστε ... ἔρις: add καὶ διχοστασίας 4. οὐκ: οὐχί ...
 ἄνθρωποι: σαρκικοί 5. primum Παῦλος, tum Ἀπολλῶς ... om ἐστὶν
 secundum 6. ἀλλ' 11. Ἰησοῦς ὁ Χριστός 13. om αὐτό 14. μένει ...
 ἐποικοδόμησε ... λήφεται 15. οὕτω 19. τῷ θεῷ 22. ὑμῶν ἐστίν

- 2 καὶ οἰκονόμους μυστηρίων θεοῦ. ² ὁ δὲ λοιπόν, ζητεῖται ἐν τοῖς ^{1 Pe 4, 10.}
3 οἰκονόμοις ἵνα πιστός τις εὑρεθῆ. ³ ἐμοὶ δὲ εἰς ἐλάχιστόν ἐστιν
ἵνα ὑφ' ὑμῶν ἀνακριθῶ ἢ ὑπὸ ἀνθρωπίνης ἡμέρας· ἀλλ' οὐδὲ
4 ἐμαυτὸν ἀνακρίνω· ⁴ οὐδὲν γὰρ ἐμαυτῶ σννοῖδα, ἀλλ' οὐκ ἐν
5 τούτῳ δεδικαίωμα· ὁ δὲ ἀνακρίων με κύριός ἐστιν. ⁵ ὥστε μὴ
πρὸ καιροῦ τι κρίνετε, ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ κύριος, ὃς καὶ φωτίσει τὰ
κρυπτὰ τοῦ σκότους καὶ φανερώσει τὰς βουλὰς τῶν καρδιῶν·
καὶ τότε ὁ ἔπαινος γενήσεται ἐκάστῳ ἀπὸ τοῦ θεοῦ. ^{Ro 2, 29.}
- 6 Ταῦτα δέ, ἀδελφοί, μετεσχημάτισα εἰς ἐμαυτὸν καὶ Ἀπολλῶ
δι' ὑμᾶς, ἵνα ἐν ἡμῖν μάθητε τὸ μὴ ὑπὲρ ἃ γέγραπται, ἵνα μὴ ^{Ro 12, 3.}
7 εἰς ὑπὲρ τοῦ ἐνὸς φουσιῶσθε κατὰ τοῦ ἑτέρου. ⁷ τίς γάρ σε δια-
κρίνει; τί δὲ ἔχεις ὃ οὐκ ἔλαβες; εἰ δὲ καὶ ἔλαβες, τί κανχῶσαι
8 ὡς μὴ λαβών; ⁸ ἤδη κεκορησμένοι ἐστέ· ἤδη ἐπλουτήσατε· χωρὶς
ἡμῶν ἐβασιλεύσατε· καὶ ὄφελόν γε ἐβασιλεύσατε, ἵνα καὶ ἡμεῖς
9 ὑμῖν συμβασιλεύσωμεν. ⁹ δοκῶ γάρ, ὁ θεὸς ἡμᾶς τοὺς ἀποστόλους ^{Ro 8, 36.}
ἐσχάτους ἀπέδειξεν, ὡς ἐπιθανατίους, ὅτι θέατρον ἐγενήθημεν
10 τῷ κόσμῳ καὶ ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις. ¹⁰ ἡμεῖς μωροὶ διὰ
Χριστόν, ἡμεῖς δὲ φρόνιμοι ἐν Χριστῷ· ἡμεῖς ἀσθενεῖς, ἡμεῖς δὲ
11 ἰσχυροί· ἡμεῖς ἔνδοξοι, ἡμεῖς δὲ ἄτιμοι. ¹¹ ἄχρι τῆς ἄρτι ὥρας ^{2 Co 11, 21 s.}
καὶ πεινώμεν καὶ διψῶμεν καὶ γυμνιτεύομεν καὶ κολαφιζόμεθα
12 καὶ ἀστατοῦμεν ¹² καὶ κοπιῶμεν ἐργαζόμενοι ταῖς ἰδίαις χερσίν,
13 λειδορούμενοι εὐλογοῦμεν, διωκόμενοι ἀνεχόμεθα, ¹³ δυσφημού-
μενοι παρακαλοῦμεν, ὡς περικαθάρματα τοῦ κόσμου ἐγενήθημεν,
πάντων περίφημα ἕως ἄρτι.
- 14 Οὐκ ἐντρέπων ὑμᾶς γράφω ταῦτα, ἀλλ' ὡς τέκνα μου ἀγα- ^{1 The 2, 11.}
15 πητὰ νουθετῶ. ¹⁵ εἰάν γὰρ μυρίους παιδαγωγὸς ἔχητε ἐν Χριστῷ,
ἀλλ' οὐ πολλοὺς πατέρας· ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ διὰ τοῦ εὐαγ-
16 γελίου ἐγὼ ὑμᾶς ἐγέννησα. ¹⁶ παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, μιμηταί μου ^{11, 1. Ga 4, 19.}
17 γίνεσθε. ¹⁷ διὰ τοῦτο ἔπεμψα ὑμῖν Τιμόθεον, ὃς ἐστιν μου ^{16, 10.}
τέκνον ἀγαπητὸν καὶ πιστὸν ἐν κυρίῳ, ὃς ὑμᾶς ἀναμνήσει τὰς
ὁδοὺς μου τὰς ἐν Χριστῷ, καθὼς πανταχοῦ ἐν πάσῃ ἐκκλησίᾳ
18 διδάσκω. ¹⁸ ὡς μὴ ἐρχομένου δέ μου πρὸς ὑμᾶς ἐφυσιώθησάν
19 τινες· ¹⁹ ἐλεύσομαι δὲ ταχέως πρὸς ὑμᾶς, εἰάν ὁ κύριος θελήσῃ, ^{16, 7. Ja 4, 15.}
καὶ γνώσομαι οὐ τὸν λόγον τῶν πεφυσιωμένων ἀλλὰ τὴν δύνά-
20 μιν· ²⁰ οὐ γὰρ ἐν λόγῳ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἀλλ' ἐν δυνάμει.
21 ²¹ τί θέλετε; ἐν ῥάβδῳ ἔλθω πρὸς ὑμᾶς, ἢ ἐν ἀγάπῃ πνεύματι τε
πραύτητος;

V.

Contra flagitiosum conjugium. Contra mala consortia.

- 1 Ὅλος ἀκούεται ἐν ὑμῖν πορνεία, καὶ τοιαύτη πορνεία ἦτις
2 οὐδὲ ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ὥστε γυναῖκά τινα τοῦ πατρὸς ἔχειν. ² καὶ ^{*Lv 18, 7 s.}

IV. 6. ἄ. ὁ ... γέγραπται φρονεῖν 9. δοκῶ γὰρ ὅτι 11. γυμνιτεύο-
μεν 13. δυσφημούμενοι: βλασφημούμενοι 17. τέκνον μου 21. πραύτητος
V. 1. ἔθνεσιν: add ὀνομάζεται

Col 2, 5. ἡμεῖς πεφνσιωμένοι ἐστέ, καὶ οὐχὶ μᾶλλον ἐπενθήσατε, ἵνα ἀρθῇ 3
 τῷ σώματι, παρῶν δὲ τῷ πνεύματι, ἥδη κέκρικα ὡς παρῶν τὸν 3
 οὕτως τοῦτο κατεργασάμενον, 4 ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡμῶν 4
 Ἰησοῦ συναχθέντων ἡμῶν καὶ τοῦ ἐμοῦ πνεύματος σὺν τῇ δυνάμει 5
 τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ 5 παραδοῦναι τὸν τοιοῦτον τῷ σατανᾷ 5
 1, 8. εἰς ὄλεθρον τῆς σαρκός, ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ 8
 Ga 5, 9. κυρίου. 6 Οὐ καλὸν τὸ καύχημα ἡμῶν. οὐκ οἶδατε ὅτι μικρὰ 6
 ζύμη ὅλον τὸ φύραμα ζυμοῖ; 7 ἐκκαθάρατε τὴν παλαιὰν ζύμην, 7
 ἵνα ἦτε νέον φύραμα, καθὼς ἐστε ἄζυμοι· καὶ γὰρ τὸ πάσχα 8
 ἡμῶν ἐτύθη Χριστός. 8 ὥστε ἐορτάζωμεν μὴ ἐν ζύμῃ παλαιᾷ 8
 μηδὲ ἐν ζύμῃ κακίας καὶ πονηρίας, ἀλλ' ἐν ἀζύμοις εὐκρινείας 8
 καὶ ἀληθείας.

Ἐγραψα ὑμῖν ἐν τῇ ἐπιστολῇ μὴ συναναμίγνυσθαι πόρνοις, 9
 10 οὐ πάντως τοῖς πόρνοις τοῦ κόσμου τούτου ἢ τοῖς πλεονέκταις 10
 καὶ ἄρπαξιν ἢ εἰδωλολάτραις, ἐπεὶ ὠφείλετε ἄρα ἐκ τοῦ κόσμου 10
 ἐξελεθεῖν. 11 νυνὶ δὲ ἔγραψα ὑμῖν μὴ συναναμίγνυσθαι εἰάν τις 11
 ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος ἢ πόρνος ἢ πλεονέκτης ἢ εἰδωλολάτρης ἢ 11
 λοῖδορος ἢ μέθυσος ἢ ἄρπαξ, τῷ τοιοῦτῳ μηδὲ συνεσθίειν. 12 τί 12
 γὰρ μοι καὶ τοὺς ἔξω κρίνειν; οὐχὶ τοὺς ἔσω ἡμεῖς κρίνετε; 12
 *Di 17, 7. 13 τοὺς δὲ ἔξω ὁ θεὸς κρίνει. ἐξάρατε τὸν πονηρὸν ἐξ ὑμῶν 13
 αὐτῶν.

VI.

Contra lites, inprimis coram exteris. Ipsorum corporum sanctitas
 Christianis colenda.

Τολμᾷ τις ὑμῶν πράγμα ἔχων πρὸς τὸν ἕτερον κρίνεσθαι 1
 ἐπὶ τῶν ἀδίκων καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῶν ἀγίων; 2 ἢ οὐκ οἶδατε ὅτι οἱ 2
 ἅγιοι τὸν κόσμον κρινοῦσιν; καὶ εἰ ἐν ὑμῖν κρίνεται ὁ κόσμος, 2
 ἀνάξιοί ἐστε κριτηρίων ἐλαχίστων; 3 οὐκ οἶδατε ὅτι ἀγγέλους κρι- 3
 3 νοῦμεν, μή τιγε βιωτικά; 4 βιωτικά μὲν οὖν κριτήρια εἰν ἔχητε, 4
 τοὺς ἐξουθενημένους ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, τούτους καθίζετε; 5 πρὸς 5
 15, 34. ἐντροπήν ὑμῖν λέγω. οὕτως οὐκ ἔνι ἐν ὑμῖν σοφὸς οὐδὲ εἷς ὃς 5
 δυνήσεται διακρῖναι ἀνὰ μέσον τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ; 6 ἀλλὰ ἀδελ- 6
 6 φὸς μετὰ ἀδελφοῦ κρίνεται, καὶ τοῦτο ἐπὶ ἀπίστων; 7 ἥδη μὲν 7
 οὖν ὅλως ἥτιμα ὑμῖν ἐστίν, ὅτι κρίματα ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν. διὰ 7
 τί οὐχὶ μᾶλλον ἀδικεῖσθε; διὰ τί οὐχὶ μᾶλλον ἀποστερεῖσθε; 8
 Ga 5, 21. 8 ἀλλὰ ἡμεῖς ἀδικεῖτε καὶ ἀποστερεῖτε, καὶ τοῦτο ἀδελφούς. 9 ἢ 8 9
 Ro 1, 29ss. οὐκ οἶδατε ὅτι ἄδικοι θεοῦ βασιλείαν οὐ κληρονομήσουσιν; μὴ 9
 Ga 5, 19ss.

2. ἐξαρθῇ... πράξας: ποιήσας 3. οὕτω 4. Ἰησοῦ bis: add Χριστοῦ
 5. κυρίου Ἰησοῦ 7. ἐκκαθάρατε οὖν... ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν... 5^e (non 5)
 ἐθύθη 10. καὶ οὐ πάντως... καί: ἢ... ὀφείλετε 11. ἢ: ἢ 13. κρίνει
 ... καὶ ἐξαρεῖτε

VI. 2. om ἢ 5. ἐνι: ἐστιν 7. ἐν ὑμῖν 8. τοῦτο: ταῦτα 9. βασι-
 λείαν θεοῦ

- πλαγῆσθε· οὔτε πόρνοι οὔτε εἰδωλολάτραι οὔτε μοιχοὶ οὔτε μα-
 10 λακοὶ οὔτε ἄρσενοκοῖται ¹⁰ οὔτε κλέπται οὔτε πλεονέκται, οὐ
 μέθυσοι, οὐ λοιδοροὶ, οὐχ ἄρπαγες βασιλείαν θεοῦ οὐ κληρονο-
 11 μήσουσιν. ¹¹ καὶ ταῦτά τινες ἦτε· ἀλλὰ ἀπελούσασθε, ἀλλὰ
 ἡγιάσθητε, ἀλλὰ ἐδικαιώθητε ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου Ἰησοῦ
 καὶ ἐν τῷ πνεύματι τοῦ θεοῦ ἡμῶν.
 12 Πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει· πάντα μοι ^{10, 23.}
 13 ἔξεστιν, ἀλλ' οὐκ ἐγὼ ἐξουσιασθήσομαι ὑπὸ τινος. ¹³ τὰ βρώματα
 τῆ κοιλίας, καὶ ἡ κοιλία τοῖς βρώμασιν· ὁ δὲ θεὸς καὶ ταύτην καὶ
 ταῦτα καταργήσει. τὸ δὲ σῶμα οὐ τῆ πορνείᾳ ἀλλὰ τῷ κυρίῳ,
 14 καὶ ὁ κύριος τῷ σώματι· ¹⁴ ὁ δὲ θεὸς καὶ τὸν κύριον ἠγειρεν καὶ <sup>Ro 8, 11.
2 Co 4, 11.</sup>
 15 ἡμᾶς ἐξεγερεῖ διὰ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. ¹⁵ οὐκ οἴδατε ὅτι τὰ ^{12, 27.}
 σώματα ὑμῶν μέλη Χριστοῦ ἐστίν; ἄρας οὖν τὰ μέλη τοῦ Χρι-
 16 στοῦ ποιήσω πόρνης μέλη; μὴ γένοιτο. ¹⁶ οὐκ οἴδατε ὅτι ὁ κολ-
 λώμενος τῆ πόρνη ἐν σώματι ἐστίν; Ἔσονται γάρ, φησίν, οἱ δύο εἰς <sup>*Gn 2, 24.
Mt 19, 5.</sup>
 17 σάρκα μίαν. ¹⁷ ὁ δὲ κολλώμενος τῷ κυρίῳ ἐν πνεύματι ἐστίν.
 18 ¹⁸ φεύγετε τὴν πορνείαν. πᾶν ἀμάρτημα ὃ ἐὰν ποιήσῃ ἄνθρωπος
 ἐκτὸς τοῦ σώματός ἐστίν· ὁ δὲ πορνεύων εἰς τὸ ἴδιον σῶμα
 19 ἀμαρτάνει. ¹⁹ ἢ οὐκ οἴδατε ὅτι τὰ σώματα ὑμῶν ναὸς τοῦ ἐν
 ὑμῖν ἁγίου πνεύματος ἐστίν οὗ ἔχετε ἀπὸ θεοῦ, καὶ οὐκ ἐστὶ <sup>3, 16.
2 Co 6, 16.</sup>
 20 ἑαυτῶν; ²⁰ ἠγοράσθητε γὰρ τιμῆς· δοξάσατε δὴ τὸν θεὸν ἐν τῷ ^{7, 23.}
 σώματι ὑμῶν.

VII.

De conjugio, caelibatu, viduitate, divortio, conjugio dispari. De
 circumcissione. De servis. De virginibus. Continentia commen-
 datur. Nupti et innupti. Filia nubilis.

- 1 Περὶ δὲ ὧν ἐγράφατε, καλὸν ἀνθρώπῳ γυναικὸς μὴ ἄπτε-
 2 σθαι· ² διὰ δὲ τὰς πορνείας ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα
 3 ἐχέτω, καὶ ἐκάστη τὸν ἴδιον ἄνδρα ἐχέτω. ³ τῆ γυναικὶ ὁ ἀνὴρ
 4 τὴν ὀφειλὴν ἀποδίδωτο, ὁμοίως δὲ καὶ ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρί. ⁴ ἡ
 γυνὴ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει ἀλλὰ ὁ ἀνὴρ· ὁμοίως δὲ
 5 καὶ ὁ ἀνὴρ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει ἀλλὰ ἡ γυνή. ⁵ μὴ
 ἀποστερεῖτε ἀλλήλους, εἰ μῆτι ἂν ἐκ συμφώνου πρὸς καιρὸν ἵνα <sup>*Ex 19,
15.</sup>
 σχολάσθητε τῆ προσευχῆ καὶ πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἦτε, ἵνα μὴ
 6 πειράξῃ ὑμᾶς ὁ σατανᾶς διὰ τὴν ἀκρασίαν ὑμῶν. ⁶ τοῦτο δὲ
 7 λέγω κατὰ συγγνώμην, οὐ κατ' ἐπιταγήν. ⁷ θέλω δὲ πάντας
 ἀνθρώπους εἶναι ὡς καὶ ἑμαυτὸν· ἀλλὰ ἕκαστος ἴδιον ἔχει χά-
 ρισμα ἐκ θεοῦ, ὁ μὲν οὕτως, ὁ δὲ οὕτως.

10. οὔτε μέθυσοι 11. ἀλλά tertium: ἀλλ' 14. ^c (non ^s) ὑμᾶς 16. ἢ
 οὐκ 19. τὰ σώματα: τὸ σῶμα 20. add in fine καὶ ἐν τῷ πνεύματι
 ὑμῶν, ἅτινά ἐστι τοῦ θεοῦ.

VII. 1. ἐγράφατέ μοι 3. ὀφειλὴν: ὀφειλομένην εὐνοίαν 4. ἀλλ' 5.
 σχολάζητε τῆ νηστείας καὶ τῆ προσευχῆ ... ἦτε: ^c συνέρχεσθε, ^s συνέρ-
 χησθε 7. δέ: γάρ ... ἀλλ' ... χάρισμα ἔχει ... ὁ bis: ὅς

Λέγω δὲ τοῖς ἀγάμοις καὶ ταῖς χήραις, καλὸν αὐτοῖς ἔαν 8
 μείνωσιν ὡς καὶ γὰρ· 9 εἰ δὲ οὐκ ἐγκρατεύονται, γαμησάτωσαν· 9
 κρείσσον γὰρ ἔστιν γαμῆσαι ἢ πυροῦσθαι. 10 τοῖς δὲ γεγαμηκόσιν 10
 Mi 5, 32. παραγγέλλω, οὐκ ἐγὼ ἀλλὰ ὁ κύριος, γυναῖκα ἀπὸ ἀνδρὸς μὴ
 χωρισθῆναι, 11 ἔαν δὲ καὶ χωρισθῆ, μενέτω ἄγαμος ἢ τῷ ἀνδρὶ 11
 καταλλαγήτω, καὶ ἄνδρα γυναῖκα μὴ ἀφιέναι. 12 τοῖς δὲ λοι- 12
 ποῖς λέγω ἐγὼ, οὐχ ὁ κύριος, εἴ τις ἀδελφὸς γυναῖκα ἔχει ἄπιστον
 καὶ αὕτη συννευδοκεῖ οἰκεῖν μετ' αὐτοῦ, μὴ ἀφιέτω αὐτήν· 13 καὶ 13
 γυνή ἣτις ἔχει ἄνδρα ἄπιστον καὶ οὗτος συννευδοκεῖ οἰκεῖν μετ'
 αὐτῆς, μὴ ἀφιέτω τὸν ἄνδρα. 14 ἡγίασται γὰρ ὁ ἀνὴρ ὁ ἄπιστος 14
 ἐν τῇ γυναικί, καὶ ἡγίασται ἢ γυνή ἢ ἄπιστος ἐν τῷ ἀδελφῷ·
 ἐπεὶ ἄρα τὰ τέκνα ὑμῶν ἀκάθαρτά ἐστιν, νῦν δὲ ἁγία ἐστιν.
 15 εἰ δὲ ὁ ἄπιστος χωρίζεται, χωρίζεσθω· οὐ δεδούλωται ὁ ἀδελ- 15
 φὸς ἢ ἡ ἀδελφή ἐν τοῖς τοιοῦτοις. ἐν δὲ εἰρήνῃ κέκληκεν ὑμᾶς
 ὁ θεός. 16 τί γὰρ οἶδας, γύναι, εἰ τὸν ἄνδρα σώσεις; ἢ τί οἶδας, 16
 ἄνερ, εἰ τὴν γυναῖκα σώσεις; 17 εἰ μὴ ἐκάστω ὡς ἐμέρισεν ὁ 17
 No 12, 3. κύριος, ἕκαστον ὡς κέκληκεν ὁ θεός, οὕτως περιπατεῖτω. καὶ
 οὕτως ἐν ταῖς ἐκκλησίαις πάσαις διατάσσομαι. 18 Περιτεμημέ- 18
 νος τις ἐκλήθη, μὴ ἐπισπάσθω· ἐν ἀκροβυστία κέκληται τις, μὴ
 Ga 5, 6. περιτεμνέσθω. 19 ἡ περιτομὴ οὐδέν ἐστιν, καὶ ἡ ἀκροβυστία οὐ- 19
 6, 15. δέν ἐστιν, ἀλλὰ τήρησις ἐντολῶν θεοῦ. 20 ἕκαστος ἐν τῇ κλήσει 20
 24. ἢ ἐκλήθη, ἐν ταύτῃ μενέτω. 21 δούλος ἐκλήθη, μὴ σοι μελέτω· 21
 No 6, 18. ἀλλ' εἰ καὶ δύνασαι ἐλεύθερος γενέσθαι, μᾶλλον χρῆσαι. 22 ὁ 22
 γὰρ ἐν κυρίῳ κληθεὶς δούλος ἀπελεύθερος κυρίῳ ἐστίν· ὁμοίως
 ὁ ἐλεύθερος κληθεὶς δούλος ἐστίν Χριστοῦ. 23 τιμῆς ἠγοράσθητε· 23
 6, 20. μὴ γίνεσθε δούλοι ἀνθρώπων. 24 ἕκαστος ἐν ᾧ ἐκλήθη, ἀδελφοί, 24
 20. ἐν τούτῳ μενέτω παρὰ θεῶ.

Περὶ δὲ τῶν παρθένων ἐπιταγὴν κυρίου οὐκ ἔχω, γνώμην 25
 δὲ δίδωμι ὡς ἡλεημένος ὑπὸ κυρίου πιστὸς εἶναι. 26 νομίζω οὖν 26
 τοῦτο καλὸν ὑπάρχειν διὰ τὴν ἐνεσιτώσαν ἀνάγκην, ὅτι καλὸν
 ἀνθρώπων τὸ οὕτως εἶναι. 27 δέδεσαι γυναῖκί, μὴ ζῆτει λύσιν· 27
 λέλυσαι ἀπὸ γυναικός, μὴ ζῆτει γυναῖκα. 28 ἔαν δὲ καὶ γαμήσης, 28
 οὐχ ἡμαρτες, καὶ ἔαν γήμη ἢ παρθένος, οὐχ ἡμαρτεν· θλίβην δὲ
 τῇ σαρκὶ ἔξουσιν οἱ τοιοῦτοι, ἐγὼ δὲ ὑμῶν φείδομαι. 29 τοῦτο 29
 δὲ φημι, ἀδελφοί, ὁ καιρὸς συνεσταλμένος ἐστίν, τὸ λοιπὸν ἵνα
 καὶ οἱ ἔχοντες γυναῖκας ὡς μὴ ἔχοντες ὦσιν, 30 καὶ οἱ κλαίον- 30
 τες ὡς μὴ κλαίοντες, καὶ οἱ χαίροντες ὡς μὴ χαίροντες, καὶ οἱ

8. αὐτοῖς ἐστίν 10. ἀλλ' 12. ἐγὼ λέγω ... αὕτη: αὐτή 13. οὗτος:
 αὐτός ... τὸν ἄνδρα: αὐτόν 14. ἀδελφῷ: ἀνδρὶ 15. ὑμᾶς: ἡμᾶς 17.
 κύριος et θεός: θεός et κύριος ... οὕτω 18. κέκληται τις: τις ἐκλήθη
 22. ὁμοίως καὶ 24. τῷ θεῷ 28. γαμήσης: γήμης 29. 5^e (non 5) ὅτι
 ὁ καιρὸς ... 5^e συνεσταλμένος τὸ λοιπὸν ἐστίν· 5 συνεσταλμένος· τὸ
 λοιπὸν ἐστίν ἵνα ... 5^e 1624. et aliae edd (non 5) om oí per er-
 rorem

31 ἀγοράζοντες ὡς μὴ κατέχοντες, ³¹ καὶ οἱ χρώμενοι τὸν κόσμον ὡς μὴ καταχρώμενοι· παράγει γὰρ τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου. 32 ³² θέλω δὲ ὑμᾶς ἀμερίμους εἶναι. ὁ ἄγαμος μεριμᾷ τὰ τοῦ 1 Jo 2, 17. κυρίου, πῶς ἀρέσει τῷ κυρίῳ. ³³ ὁ δὲ γαμήσας μεριμᾷ τὰ τοῦ
 34 κόσμου, πῶς ἀρέσει τῇ γυναικί. ³⁴ καὶ μεμέρισται καὶ ἡ γυνή καὶ ἡ παρθένος· ἡ ἄγαμος μεριμᾷ τὰ τοῦ κυρίου, ἵνα ἡ ἀγία καὶ σώματι καὶ πνεύματι· ἡ δὲ γαμήσασα μεριμᾷ τὰ τοῦ κόσμου,
 35 πῶς ἀρέσει τῷ ἀνδρί. ³⁵ τοῦτο δὲ πρὸς τὸ ὑμῶν αὐτῶν σύμφορον λέγω, οὐχ ἵνα βρόχον ὑμῖν ἐπιβάλω, ἀλλὰ πρὸς τὸ εὐσχημον
 36 καὶ εὐπάρεδρον τῷ κυρίῳ ἀπερισπάστως. ³⁶ εἰ δέ τις ἀσχημονεῖν ἐπὶ τὴν παρθένον αὐτοῦ νομίζει, εἴαν ἦ ὑπέρακμος, καὶ οὕτως ὀφείλει γίνεσθαι, ὃ θέλει ποιεῖτω· οὐχ ἀμαρτάνει, γαμείτω
 37 σαν. ³⁷ ὅς δὲ ἔστηκεν ἐν τῇ καρδίᾳ, μὴ ἔχων ἀνάγκην, ἑξουσίαν δὲ ἔχει περὶ τοῦ ἰδίου θελήματος, καὶ τοῦτο κέκρικεν ἐν τῇ ἰδίᾳ
 38 καρδίᾳ, τηρεῖν τὴν ἑαυτοῦ παρθένον, καλῶς ποιεῖ. ³⁸ ὥστε καὶ ὁ ἐκγαμίζων καλῶς ποιεῖ, καὶ ὁ μὴ ἐκγαμίζων κρεῖσσον ποιεῖ.
 39 ³⁹ γυνή δεδεται ἐφ' ὅσον χρόνον ζῆ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς· εἴαν δὲ καὶ Ro 7, 2. κοιμηθῆ ὁ ἀνὴρ, ἐλευθέρᾳ ἐστὶν ᾧ θέλει γαμηθῆναι, μόνον ἐν
 40 κυρίῳ. ⁴⁰ μακαριωτέρᾳ δὲ ἐστὶν εἴαν οὕτως μείνη, κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην· δοκῶ δὲ καγὼ πνεῦμα θεοῦ ἔχειν.

VIII.

In carnibus victimarum edendis aliorum offensio vitanda.

1 Περὶ δὲ τῶν εἰδωλοθύτων οἶδαμεν ὅτι πάντες γνώσιν ἔχο-
 2 μεν. ἡ γνώσις φησιτοῖ, ἡ δὲ ἀγάπη οἰκοδομεῖ. ² εἴ τις δοκεῖ Ga 6, 3.
 3 ἐγνωκέναι τι, οὐδέπω οὐδὲν ἔγνωκεν καθὼς δεῖ γινῶναι. ³ εἰ δέ
 4 τις ἀγαπᾷ τὸν θεόν, οὗτος ἔγνωσται ὑπ' αὐτοῦ. ⁴ περὶ τῆς βρω-
 5 σεως οὖν τῶν εἰδωλοθύτων οἶδαμεν ὅτι οὐδὲν εἰδῶλον ἐν κόσμῳ,
 6 καὶ ὅτι οὐδεὶς θεὸς ἕτερος εἰ μὴ εἷς. ⁵ καὶ γὰρ εἴπερ εἰσὶν λε-
 7 γόμενοι θεοὶ εἴτε ἐν οὐρανῷ εἴτε ἐπὶ γῆς, ὥσπερ εἰσὶν θεοὶ πολ-
 8 λοι καὶ κύριοι πολλοί, ⁶ ἀλλ' ἡμῖν εἷς θεὸς ὁ πατήρ, ἐξ οὗ τὰ Ro 11, 36.
 9 πάντα καὶ ἡμεῖς εἰς αὐτόν, καὶ εἷς κύριος Ἰησοῦς Χριστός, δι
 7 οὗ τὰ πάντα καὶ ἡμεῖς δι' αὐτοῦ. ⁷ ἀλλ' οὐκ ἐν πάσιν ἡ γνώσις·
 8 τινὲς δὲ τῇ συνειδήσει ἕως ἄρτι τοῦ εἰδώλου ὡς εἰδωλόθυτον
 9 ἐσθίουσιν, καὶ ἡ συνείδησις αὐτῶν ἀσθενῆς οὕσα μολύνεται.
 8 ⁸ βρωῶμα δὲ ἡμᾶς οὐ παραστήσει τῷ θεῷ· οὕτε εἴαν μὴ φάγωμεν,
 9 ὑστεροῦμεθα, οὕτε εἴαν φάγωμεν, περισσεύομεν. ⁹ βλέπετε δὲ μὴ

31. τὸν κόσμον: τῷ κόσμῳ τούτῳ 34. γυναικί. ³⁴ Μεμέρισται ἡ γυνή
 35. συμφέρον ... εὐπρόσεδρον 37. ἔστηκεν ἐδραῖος ... ἰδίᾳ καρδίᾳ:
 καρδία αὐτοῦ ... τοῦ τηρεῖν 38. καὶ ὁ μή: ὁ δὲ μή 39. δεδεται νόμῳ ...
 om καὶ ... ὁ ἀνὴρ αὐτῆς 40. οὕτω

VIII. 1. τ. εἰδωλοθ., οἶδαμεν 2. εἰ δέ τις ... ἐγνωκέναι: εἰδέναι
 5. τῆς γῆς 7. ἕως ἄρτι post εἰδώλου pon 8. παρίστησι... οὕτε prius:
 add γὰρ ... οὕτε εἴαν μὴ φάγωμεν ὑστεροῦμεθα post περισσεύομεν pon

Ro 14, 13. πως ἡ ἔξουσία ὑμῶν αὕτη πρόσκομμα γένηται τοῖς ἀσθενέσιν.
 10 ἔὰν γὰρ τις ἴδῃ σὲ τὸν ἔχοντα γνώσιν ἐν εἰδωλείῳ κατακείμε- 10
 νον, οὐχὶ ἡ συνείδησις αὐτοῦ ἀσθενοῦς ὄντος οἰκοδομηθήσεται εἰς
 τὸ τὰ εἰδωλόθυτα ἐσθίειν; 11 ἀπόλλυται γὰρ ὁ ἀσθενῶν ἐν τῇ 11
 Ro 14, 15. σῇ γνώσει, ὁ ἀδελφὸς δι' ὃν Χριστὸς ἀπέθανεν. 12 οὕτως δὲ 12
 ἁμαρτάνοντες εἰς τοὺς ἀδελφούς καὶ τύπτοντες αὐτῶν τὴν συνεί-
 Ro 14, 21. δησιν ἀσθενοῦσαν εἰς Χριστὸν ἁμαρτάνετε. 13 διόπερ εἰ βρώμα 13
 σκανδαλίζει τὸν ἀδελφόν μου, οὐ μὴ φάγω κρέα εἰς τὸν αἰῶνα,
 ἵνα μὴ τὸν ἀδελφόν μου σκανδαλίσω.

IX.

Paulus de se suoque apostolatu ac jure suo. Abstinet a mercede docendi debita, seque omnibus accommodavit Christi caussa. Certamen laudis.

19. Οὐκ εἰμὶ ἐλεύθερος; οὐκ εἰμὶ ἀπόστολος; οὐχὶ Ἰησοῦν τὸν 1
 15, 8. κύριον ἡμῶν ἐώρακα; οὐ τὸ ἔργον μου ὑμεῖς ἐστὲ ἐν κυρίῳ; 2 εἰ 2
 2 Co 3, 2. ἄλλοις οὐκ εἰμὶ ἀπόστολος, ἀλλά γε ὑμῖν εἰμὶ· ἡ γὰρ σφραγίς
 μου τῆς ἀποστολῆς ὑμεῖς ἐστὲ ἐν κυρίῳ. 3 ἡ ἐμὴ ἀπολογία τοῖς 3
 ἐμὲ ἀνακρίνουσιν αὕτη ἐστίν. 4 Μὴ οὐκ ἔχομεν ἔξουσίαν φαγεῖν 4
 καὶ πιεῖν; 5 μὴ οὐκ ἔχομεν ἔξουσίαν ἀδελφὴν γυναῖκα περιάγειν, 5
 ὡς καὶ οἱ λοιποὶ ἀπόστολοι καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῦ κυρίου καὶ Κη-
 Act 4, 36. φᾶς; 6 ἢ μόνος ἐγὼ καὶ Βαρνάβας οὐκ ἔχομεν ἔξουσίαν τοῦ μὴ 6
 ἐργάζεσθαι; 7 τίς στρατεύεται ἰδίῳ ὄψωνίῳ ποτέ; τίς φυτεύει 7
 ἀμπέλωνα καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ οὐκ ἐσθίει; τίς ποιμαίνει ποι-
 μνην καὶ ἐκ τοῦ γάλακτος τῆς ποιμνης οὐκ ἐσθίει; 8 μὴ κατὰ 8
 *Dt 25, 4.
 1 Ti 5, 18. ἄνθρωπον ταῦτα λαλῶ, ἢ καὶ ὁ νόμος ταῦτα οὐ λέγει; 9 ἐν γὰρ 9
 τῷ Μωυσέως νόμῳ γέγραπται Οὐ φιμάσεις βοῦν ἀλοῶντα. μὴ
 τῶν βοῶν μέλει τῷ θεῷ; 10 ἢ δι' ἡμᾶς πάντως λέγει; δι' ἡμᾶς 10
 γὰρ ἐγράφη, ὅτι ὀφείλει ἐπ' ἐλπίδι ὁ ἀροτριῶν ἀροτριᾶν, καὶ ὁ
 Ro 15, 27. ἀλοῶν ἐπ' ἐλπίδι τοῦ μετέχειν. 11 Εἰ ἡμεῖς ὑμῖν τὰ πνευματικὰ 11
 ἐσπεύραμεν, μέγα εἰ ἡμεῖς ὑμῶν τὰ σαρκικὰ θερίσωμεν; 12 εἰ ἄλλοι 12
 τῆς ὑμῶν ἔξουσίας μετέχουσιν, οὐ μᾶλλον ἡμεῖς; ἀλλ' οὐκ ἐρη-
 σάμεθα τῇ ἔξουσίᾳ ταύτῃ, ἀλλὰ πάντα στέγομεν ἵνα μή τινα
 *Dt 18, 1.
 *Nm 18,
 31. ἐγκοπὴν δώμεν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ. 13 οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ 13
 τὰ ἱερὰ ἐργαζόμενοι ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἐσθίουσιν; οἱ τῷ θυσιαστηρίῳ
 παρεδρεύοντες τῷ θυσιαστηρίῳ συμμερίζονται; 14 οὕτως καὶ ὁ 14
 κύριος διέταξεν τοῖς τὸ εὐαγγέλιον καταγγέλλουσιν ἐκ τοῦ εὐαγγε-

9. ἀσθενοῦσιν 11. καὶ ἀπολεῖται ὁ ἀσθ. ἀδελφὸς ἐπὶ τ. σ. γν., δι' ὃν
 12. οὕτω

IX. 1. Οὐκ εἰμὶ ἀπόστολος; οὐκ εἰμὶ ἐλεύθερος; ... Ἰησοῦν Χρι-
 στὸν 2. μου τῆς: τῆς ἐμῆς 7. τὸν καρπὸν: ἐκ τοῦ καρποῦ ... ἢ τίς
 ποιμαίνει 8. ἢ οὐχὶ καὶ ὁ νόμος ταῦτα λέγει; 10. ὅτι ἐπ' ἐλπίδι ὀφεί-
 λει ὁ ἀρ. ἀρ.· καὶ ὁ ἀλ., τῆς ἐλπίδος αὐτοῦ μετέχειν, ἐπ' ἐλπίδι 11.
 θερίσωμεν 12. ἔξουσίας ὑμῶν ... ἐγκοπὴν τινα 13. προσεδρεύοντες
 14. οὕτω

- 15 λιον ζῆν· ¹⁵ ἐγὼ δὲ οὐ κέχρημαι οὐδενὶ τούτων. οὐκ ἔγραφα δὲ ^{Mt 10, 10. Lc 10, 7.}
ταῦτα ἵνα οὕτως γένηται ἐν ἐμοί· καλὸν γάρ μοι μᾶλλον ἀπο-
16 θανεῖν ἢ τὸ κἀκῆμά μου ἵνα τις κενώσει. ¹⁶ ἐὰν γὰρ εὐαγγελί-
ζομαι, οὐκ ἔστιν μοι κἀκῆμα· ἀνάγκη γάρ μοι ἐπίκειται· οὐαὶ
17 γὰρ μοί ἐστιν ἐὰν μὴ εὐαγγελίσωμαι. ¹⁷ εἰ γὰρ ἐκὼν τοῦτο
18 πράσσω, μισθὸν ἔχω· εἰ δὲ ἄκων, οἰκονομίαν πεπίστευμαι. ¹⁸ τίς
οὖν μοί ἐστιν ὁ μισθός; ἵνα εὐαγγελιζόμενος ἀδάπανον θήσω τὸ
εὐαγγέλιον, εἰς τὸ μὴ καταχρησασθαι τῇ ἐξουσίᾳ μου ἐν τῷ
19 εὐαγγελίῳ. ¹⁹ Ἐλεύθερος γὰρ ὢν ἐκ πάντων πᾶσιν ἑμαντὸν ἐδοῦ-
20 λωσα, ἵνα τοὺς πλείονας κερδήσω· ²⁰ καὶ ἐγενόμην τοῖς Ἰου- ^{Act 16, 3. 21, 25.}
δαίοις ὡς Ἰουδαῖος, ἵνα Ἰουδαίους κερδήσω· τοῖς ὑπὸ νόμον ὡς
ὑπὸ νόμον, μὴ ὢν αὐτὸς ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον κερ-
21 δῆσω· ²¹ τοῖς ἀνόμοις ὡς ἄνομος, μὴ ὢν ἄνομος θεοῦ ἀλλ' ἐν- ^{Act 11, 3. Ga 2, 3.}
22 νομος Χριστοῦ, ἵνα κερδάω τοὺς ἀνόμους· ²² ἐγενόμην τοῖς
ἀσθενέσιν ἀσθενής, ἵνα τοὺς ἀσθενεῖς κερδήσω· τοῖς πᾶσιν γέ-
23 γονα πάντα, ἵνα πάντως τινὰς σώσω. ²³ πάντα δὲ ποιῶ διὰ τὸ ^{Ro 11, 14.}
εὐαγγέλιον, ἵνα συγκοινωνὸς αὐτοῦ γένομαι. ²⁴ Οὐκ οἶδατε ὅτι
οἱ ἐν σταδίῳ τρέχοντες πάντες μὲν τρέχουσιν, εἰς δὲ λαμβάνει τὸ
25 βραβεῖον; οὕτως τρέχετε ἵνα καταλάβητε. ²⁵ πᾶς δὲ ὁ ἀγωνιζό-
μενος πάντα ἐγκρατεῖται, ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἵνα φθαρτὸν στέφα- ^{2 Ti 4, 8. Ja 1, 12.}
26 νον λάβωσιν, ἡμεῖς δὲ ἀφθαρτον. ²⁶ ἐγὼ τοίνυν οὕτως τρέχω ὡς
27 οὐκ ἀδήλωσ, οὕτως πνικτεύω ὡς οὐκ ἀέρα δέρω· ²⁷ ἀλλ' ὑπα-
πιάζω μου τὸ σῶμα καὶ δουλαγωγῶ, μὴ πως ἄλλοις κηρύξας
αὐτὸς ἀδόκιμος γένομαι.

X.

Judaeorum in deserto interitus exemplum severitatis divinae. Coena
sacra cum epulis profanis non convenit. Cautio vescendi carnibus
immolatis.

- 1 Οὐ θέλω γὰρ ὑμᾶς ἀγροεῖν, ἀδελφοί, ὅτι οἱ πατέρες ἡμῶν ^{*Ex 13, 21, 14, 22.}
πάντες ὑπὸ τὴν νεφέλην ἦσαν καὶ πάντες διὰ τῆς θαλάσσης
2 διήλθον, ² καὶ πάντες εἰς τὸν Μουσοῦν ἐβαπτίσαντο ἐν τῇ νεφέλῃ ^{*Nm 9, 15 ss.}
3 καὶ ἐν τῇ θαλάσῃ, ³ καὶ πάντες τὸ αὐτὸ βρώμα πνευματικὸν
4 ἔφαγον ⁴ καὶ πάντες τὸ αὐτὸ πνευματικὸν ἔπιον πόμα· ἔπιον ^{*Ex 16, 15. *Ex 17, 6.}
γὰρ ἐκ πνευματικῆς ἀκολουθούσης πέτρας, ἡ πέτρα δὲ ἦν ὁ
5 Χριστός· ⁵ ἀλλ' οὐκ ἐν τοῖς πλείοσιν αὐτῶν ἠνδόκησεν ὁ θεός· ^{*Nm 14, 30.}
6 κατεστρώθησαν γὰρ ἐν τῇ ἐρήμῳ. ⁶ Ταῦτα δὲ τύποι ἡμῶν ἐγενή- ^{26, 64 s.}
θησαν, εἰς τὸ μὴ εἶναι ἡμᾶς ἐπιθυμητὰς κακῶν, καθὼς κακῆνοι 11.

15. οὐ κέχρημαι οὐδενί: οὐδενὶ ἐχρησάμην... οὕτω... κενώσει 16. οὐαὶ
γάρ: οὐαὶ δὲ... εὐαγγελίζομαι 18. μου: μοι... τὸ εὐαγγέλιον τοῦ
Χριστοῦ 20. om μὴ ὢν αὐτὸς ὑπὸ νόμον 21. θεῷ... Χριστῷ... κερ-
δήσω... om τοὺς 22. ὡς ἀσθενής... τὰ πάντα 23. πάντα: τοῦτο
24. οὕτω 26. οὕτω bis

X. 1. γάρ: δὲ 4. πόμα πνευματικὸν ἔπιον... ἡ δὲ πέτρα 5. ἐ-
δόκησεν

* Nm 11, 4. ἐπεθύμησαν. 7 μηδὲ εἰδωλολάτραι γίνεσθε, καθὼς τινες αὐτῶν, 7
 * Ex 32, 6. ὡσπερ γέγραπται Ἐκάθισεν ὁ λαὸς φαγεῖν καὶ πιεῖν, καὶ ἀνέστη-
 * Nm 25, 1. 9. σαν παίζειν. 8 μηδὲ πορνεύωμεν, καθὼς τινες αὐτῶν ἐπόρνευσαν 8
 καὶ ἔπεσαν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ εἴκοσι τρεῖς χιλιάδες. 9 μηδὲ ἐκπειρά- 9
 * Nm 21, 5. 9. ζῶμεν τὸν Χριστόν, καθὼς τινες αὐτῶν ἐπείρασαν καὶ ὑπὸ τῶν
 ὄψεων ἀπόλοντο. 10 μηδὲ γογγύετε, καθὼς τινες αὐτῶν ἐγόγγυ- 10
 * Nm 14, 2. 37. σαν καὶ ἀπόλοντο ὑπὸ τοῦ ὀλοθρευτοῦ. 11 ταῦτα δὲ τύποι 11
 6. συνέβαινον ἐκείνοις, ἐγράφη δὲ πρὸς ρουθεσιαν ἡμῶν, εἰς οὓς
 Ro 15, 4. He 9, 26. τὰ τέλη τῶν αἰῶνων κατήνηκεν. 12 ὥστε ὁ δοκῶν ἐστάναι βλε- 12
 πέτω μὴ πέσῃ. 13 πειρασμὸς ὑμᾶς οὐκ εἴληφεν εἰ μὴ ἀνθρώπινος· 13
 1, 9. πιστὸς δὲ ὁ θεός, ὃς οὐκ ἐάσει ὑμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ
 δύνασθε, ἀλλὰ ποιήσει σὺν τῷ πειρασμῷ καὶ τὴν ἔκβασιν τοῦ
 δύνασθαι ὑπενεγκεῖν.
 1 Jo 5, 21. Διόπερ, ἀγαπητοί μου, φεύγετε ἀπὸ τῆς εἰδωλολατρείας. 14
 11, 24 ss. 15 ὡς φρονίμοις λέγω· κρίνατε ὑμεῖς ὁ φημι. 16 τὸ ποτήριον τῆς 15 16
 εὐλογίας ὃ εὐλογοῦμεν, οὐχὶ κοινωνία ἐστὶν τοῦ αἵματος τοῦ Χρι-
 στοῦ; τὸν ἄρτον ὃν κλῶμεν, οὐχὶ κοινωνία ἐστὶν τοῦ σώματος τοῦ
 Χριστοῦ; 17 ὅτι εἰς ἄρτος, ἐν σῶμα οἱ πολλοὶ ἐσμεν· οἱ γὰρ 17
 Ro 12, 5. πάντες ἐκ τοῦ ἑνὸς ἄρτου μετέχομεν. 18 βλέπετε τὸν Ἰσραὴλ 18
 * Lv 7, 6. κατὰ σάρκα· οὐχ οἱ ἐσθίοντες τὰς θυσίας κοινωνοὶ τοῦ θυσια-
 στηρίου εἰσὶν; 19 τί οὖν φημί; ὅτι εἰδωλόθυτον τι ἔστιν, ἢ ὅτι 19
 8, 4. εἰδωλὸν τι ἔστιν; 20 ἀλλ' ὅτι ἂ θύουσιν, δαιμονίοις θύουσιν καὶ 20
 οὐ θεῷ· οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς κοινωνοὺς τῶν δαιμονίων γίνεσθαι.
 21 οὐ δύνασθε ποτήριον κυρίου πίνειν καὶ ποτήριον δαιμονίων· 21
 οὐ δύνασθε τραπέζης κυρίου μετέχειν καὶ τραπέζης δαιμονίων.
 * Dt 32, 21. 22 ἢ παραζηλοῦμεν τὸν κύριον; μὴ ἰσχυρότεροι αὐτοῦ ἐσμεν; 22
 6, 12. Πάντα ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει· πάντα ἔξεστιν, 23
 Phil 2, 4. ἀλλ' οὐ πάντα οἰκοδομεῖ. 24 μηδεὶς τὸ ἑαυτοῦ ζητεῖτω ἀλλὰ τὸ 24
 τοῦ ἐτέρου. 25 πᾶν τὸ ἐν μακέλλῳ πωλούμενον ἐσθίετε μηδὲν 25
 * Ps 24, 1. ἀνακρίνοντες διὰ τὴν συνειδήσιν· 26 τοῦ κυρίου γὰρ ἡ γῆ καὶ τὸ 26
 πλήρωμα αὐτῆς. 27 εἰ δέ τις καλεῖ ὑμᾶς τῶν ἀπίστων καὶ θέλετε 27
 Le 10, 7. πορευέσθαι, πᾶν τὸ παρατιθέμενον ὑμῖν ἐσθίετε μηδὲν ἀνακρί-
 νοντες διὰ τὴν συνειδήσιν. 28 εἰ δέ τις ὑμῖν εἴπῃ Τοῦτο ἱερό- 28
 θυτὸν ἐστίν, μὴ ἐσθίετε δι' ἐκεῖνον τὸν μηνύσαντα καὶ τὴν
 συνειδήσιν. 29 συνειδήσιν δὲ λέγω οὐχὶ τὴν ἑαυτοῦ ἀλλὰ τὴν τοῦ 29
 ἐτέρου. ἵνα τί γὰρ ἡ ἐλευθερία μου κρίνεται ὑπὸ ἄλλης συνειδή-
 σεως; 30 εἰ ἐγὼ χάριτι μετέχω, τί βλασφημοῦμαι ὑπὲρ οὗ ἐγὼ 30

7. ὡσπερ: ὡς 8. ἔπεσον 9. καθὼς καὶ 10. καθὼς καὶ 11. ταῦτα δὲ πάντα... κατήνηκεν 13. ὑμᾶς ὑπενεγκεῖν 16. ἐστὶν prius post Χριστοῦ pon... ἐστὶν secundum post Χριστοῦ pon 18. οὐχὶ 19. εἰδωλόθυτον et εἰδωλον: εἰδωλον et εἰδωλόθυτον 20. θύουσιν bis: θύει... τὰ ἔθνη δαιμονίοις 23. ἔξεστιν bis: praem μοι 24. ἐτέρου ἕκαστος 26. γὰρ κυρίου 28. ἱερόθυτον: εἰδωλόθυτον... add in fine Τοῦ γὰρ κυρίου ἢ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς. 30. εἰ δέ

31 εὐχαριστῶ; ³¹ εἴτε οὖν ἐσθίετε εἴτε πίνετε εἴτε τι ποιεῖτε, πάντα Col 3, 17.
 32 εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε. ³² ἀπόσκοποι καὶ Ἰουδαίους γίνεσθε καὶ
 33 Ἑλλῆσιν καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ, ³³ καθὼς καὶ γὰρ πάντα πᾶσιν
 ἀρέσκω, μὴ ζητῶν τὸ ἑμάντου σύμφορον ἀλλὰ τὸ τῶν πολλῶν,
 1 ἵνα σωθῶσιν. (XI.) ¹ Μιμηταί μου γίνεσθε, καθὼς καὶ γὰρ 4, 16.
 Χριστοῦ.

XI.

Viro orandum capite nudo, mulieri velato. De agapis. De institutione
 usuque coenae sacrae.

2 Ἐπαινῶ δὲ ὑμᾶς ὅτι πάντα μου μένησθε καὶ καθὼς παρέ-
 3 δωκα ὑμῖν τὰς παραδόσεις κατέχετε. ³ Θέλω δὲ ὑμᾶς εἰδέναι ὅτι
 παντὸς ἀνδρὸς ἡ κεφαλὴ ὁ Χριστὸς ἐστίν, κεφαλὴ δὲ γυναικὸς Eph 5, 23.
 4 ὁ ἀνὴρ, κεφαλὴ δὲ τοῦ Χριστοῦ ὁ Θεός. ⁴ πᾶς ἀνὴρ προσευχό-
 μενος ἢ προφητεύων κατὰ κεφαλῆς ἔχων καταισχύνει τὴν κεφαλὴν
 5 αὐτοῦ. ⁵ πᾶσα δὲ γυνὴ προσευχομένη ἢ προφητεύουσα ἀκατακα-
 λύπτω τῇ κεφαλῇ καταισχύνει τὴν κεφαλὴν ἑαυτῆς· ἐν γὰρ ἐστίν
 6 καὶ τὸ αὐτὸ τῇ ἐξουσιᾷ. ⁶ εἰ γὰρ οὐ κατακαλύπτεται γυνή,
 καὶ κειράσθω· εἰ δὲ αἰσχρὸν γυναικὶ τὸ κείρασθαι ἢ ξυρᾶσθαι,
 7 κατακαλυπτέσθω. ⁷ ἀνὴρ μὲν γὰρ οὐκ ὀφείλει κατακαλύπτεσθαι
 τὴν κεφαλὴν, εἰκὼν καὶ δόξα Θεοῦ ὑπάρχων· ἡ γυνὴ δὲ δόξα
 8 ἀνδρὸς ἐστίν. ⁸ οὐ γὰρ ἐστίν ἀνὴρ ἐκ γυναικός, ἀλλὰ γυνὴ ἐξ
 9 ἀνδρὸς· ⁹ καὶ γὰρ οὐκ ἐκτίσθη ἀνὴρ διὰ τὴν γυναῖκα, ἀλλὰ γυνὴ
 10 διὰ τὸν ἄνδρα. ¹⁰ διὰ τοῦτο ὀφείλει ἡ γυνὴ ἐξουσίαν ἔχειν ἐπὶ
 11 τῆς κεφαλῆς διὰ τοὺς ἀγγέλους. ¹¹ πλὴν οὔτε γυνὴ χωρὶς ἀνδρὸς
 12 οὔτε ἀνὴρ χωρὶς γυναικὸς ἐν κυρίῳ· ¹² ὡσπερ γὰρ ἡ γυνὴ ἐκ τοῦ
 ἀνδρὸς, οὕτως καὶ ὁ ἀνὴρ διὰ τῆς γυναικός, τὰ δὲ πάντα ἐκ τοῦ
 13 Θεοῦ. ¹³ ἐν ὑμῖν αὐτοῖς κρίνατε· πρέπον ἐστίν γυναῖκα ἀκατακά-
 14 λυπτον τῷ Θεῷ προσεύχεσθαι; ¹⁴ οὐδὲ ἡ φύσις αὐτῆ διδάσκει
 15 ὑμᾶς ὅτι ἀνὴρ μὲν ἐὰν κομᾶ, ἀτιμία αὐτῷ ἐστίν, ¹⁵ γυνὴ δὲ ἐὰν
 κομᾶ, δόξα αὐτῇ ἐστίν; ὅτι ἡ κόμη αὐτῇ περιβολαίου δέδοται.
 16 Εἰ δὲ τις δοκεῖ φιλόνομος εἶναι, ἡμεῖς τοιαύτην συνήθειαν
 οὐκ ἔχομεν, οὐδὲ αἱ ἐκκλησίαι τοῦ Θεοῦ.
 17 Τοῦτο δὲ παραγγέλλω οὐκ ἐπαινῶν ὅτι οὐκ εἰς τὸ κρεῖσσον ²²
 18 ἀλλὰ εἰς τὸ ἥσσον συνέρχεσθε. ¹⁸ πρῶτον μὲν γὰρ συνερχομένων
 ὑμῶν ἐν ἐκκλησίᾳ ἀκούω σχίσματα ἐν ὑμῖν ὑπάρχειν, καὶ μέρος
 19 τι πιστεύω. ¹⁹ δεῖ γὰρ καὶ αἰρέσεις ἐν ὑμῖν εἶναι, ἵνα οἱ δόκιμοι ^{1, 11}
 20 φανεροὶ γέωνται ἐν ὑμῖν. ²⁰ συνερχομένων οὖν ὑμῶν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ^{3, 3.}
 21 οὐκ ἐστίν κυριακὸν δεῖπνον φαγεῖν· ²¹ ἕκαστος γὰρ τὸ ἴδιον

32. γίνεσθε καὶ Ἰουδαίους 33. συμφέρον

XI. 2. ὑμᾶς, ἀδελφοί, ὅτι 3. τοῦ Χριστοῦ: om τοῦ 7. om ἡ
 11. οὔτε γυνὴ χωρὶς ἀνδρὸς: post γυναικὸς pon 12. οὔτω 14. ἢ οὐδὲ
 αὐτῇ ἡ φύσις 15. δέδοται αὐτῇ 17. παραγγέλλων οὐκ ἐπαινῶ ... κρεῖτ-
 τον ἀλλ' ... ἥττον 18. τῇ ἐκκλησίᾳ

δεῖπνον προλαμβάνει ἐν τῷ φαγεῖν, καὶ ὃς μὲν πεινᾷ, ὃς δὲ μεθύει. ²² μὴ γὰρ οἰκίας οὐκ ἔχετε εἰς τὸ ἐσθίειν καὶ πίνειν; ἢ ²³ τῆς ἐκκλησίας τοῦ θεοῦ καταφρονεῖτε, καὶ καταισχύνετε τοὺς μὴ ἔχοντας; τί εἶπω ὑμῖν; ἐπαινέσω ὑμᾶς; ἐν τούτῳ οὐκ ἐπαινῶ. ^{17.} ^{15, 3.} ²³ Ἐγὼ γὰρ παρέλαβον ἀπὸ τοῦ κυρίου ὃ καὶ παρέδωκα ὑμῖν, ²³ ^{Lc 22,} ^{19 s.} ²⁴ ὅτι ὁ κύριος Ἰησοῦς ἐν τῇ νυκτὶ ἣ παρεδίδοτο ἔλαβεν ἄρτον ²⁴ ^{Mt 26,} ^{26 ss.} ²⁴ καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ εἶπεν Τοῦτό μου ἐστὶν τὸ σῶμα ²⁴ ^{Mc 14,} ^{22 ss.} ²⁵ τὸ ὑπὲρ ὑμῶν· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. ²⁵ ὡσαύτως ²⁵ ^{*Ex 24, 8.} ²⁶ καὶ τὸ ποτήριον μετὰ τὸ δειπῆσαι, λέγων Τοῦτο τὸ ποτήριον ἢ καινὴ διαθήκη ἐστὶν ἐν τῷ ἐμῷ αἵματι· τοῦτο ποιεῖτε, ὡσαύτως εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. ²⁶ ὡσαύτως γὰρ εἰς τὸ ἐσθίητε ²⁶ ²⁷ τὸν ἄρτον τοῦτον καὶ τὸ ποτήριον πίνετε, τὸν θάνατον τοῦ κυρίου καταγγέλλετε, ἄχρις οὗ ἔλθῃ. ²⁷ ὥστε ὃς ἂν ἐσθίῃ τὸν ἄρτον ἢ ²⁷ ²⁸ πίνῃ τὸ ποτήριον τοῦ κυρίου ἀναξίως, ἔνοχος ἐστὶ τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ κυρίου. ²⁸ δοκιμαζέτω δὲ ἑαυτὸν ἄνθρωπος, ²⁸ ²⁹ καὶ οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου ἐσθιέτω καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω· ²⁹ ³⁰ ὃ γὰρ ἐσθίῃ καὶ πίνῃ κρῖμα ἑαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει μὴ δια- ²⁹ ³⁰ κρίνων τὸ σῶμα. ³⁰ διὰ τοῦτο ἐν ὑμῖν πολλοὶ ἀσθενεῖς καὶ ³⁰ ³¹ ἀρρώστοι καὶ κοιμῶνται ἴκανοί. ³¹ εἰ δὲ ἑαυτοὺς διεκρίνομεν, ³¹ ³² οὐκ ἂν ἐκρινόμεθα· ³² ³³ κρινόμενοι δὲ ὑπὸ τοῦ κυρίου παιδευό- ³² ³³ μεθα, ἵνα μὴ σὺν τῷ κόσμῳ κατακριθῶμεν. ³³ ὥστε, ἀδελφοί ³³ ³⁴ μου, συνερχόμενοι εἰς τὸ φαγεῖν ἀλλήλους ἐκδέχεσθε. ³⁴ εἴ τις ³⁴ ³⁵ πεινᾷ, ἐν οἴκῳ ἐσθιέτω, ἵνα μὴ εἰς κρῖμα συνέρχησθε. τὰ δὲ λοιπὰ ὡς ἂν ἔλθω διατάξομαι.

XII.

Donorum spiritus sancti varietas et unitas. Sunt quasi membra multa in uno corpore.

Περὶ δὲ τῶν πνευματικῶν, ἀδελφοί, οὐ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν. ¹ ² οἴδατε ὅτι ὅτε ἔθνη ἦτε πρὸς τὰ εἰδῶλα τὰ ἄφωνα ὡς ἂν ² ^{1 Jo 3, 2 s.} ³ ἤγασθε ἀπαγόμενοι. ³ διὸ γνωρίζω ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς ἐν πνεύματι ³ ⁴ θεοῦ λαλῶν λέγει Ἀνάθεμα Ἰησοῦς, καὶ οὐδεὶς δύναται εἰπεῖν ⁴ ⁵ Κύριος Ἰησοῦς, εἰ μὴ ἐν πνεύματι ἀγίῳ.

^{Ro 12, 6.} Διαίρεσις δὲ χαρισμάτων εἰσίν, τὸ δὲ αὐτὸ πνεῦμα· ⁵ καὶ ⁴ ⁵ διαίρεσις διακονιῶν εἰσίν, καὶ ὁ αὐτὸς κύριος· ⁶ καὶ διαίρεσις ⁶ ⁷ ἐνεργημάτων εἰσίν, καὶ ὁ αὐτὸς θεὸς ὁ ἐνεργῶν τὰ πάντα ἐν ⁷ ⁸ πᾶσιν. ⁷ ἐκάστω δὲ δίδεται ἢ φανέρωσις τοῦ πνεύματος πρὸς τὸ ⁷

22. ὑμῖν εἶπω ... ε (non ε^ο) ὑμᾶς ἐν τούτῳ; 23. παρεδίδοτο 24. εἶπε· λάβετε, φάγετε ... τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλύμενον 25. εἰς: ἂν 26. εἰς: ἂν ... ποτήριον τοῦτο ... ἄχρις οὗ ἂν 27. ἄρτον τοῦτον ... τοῦ αἵματος: om τοῦ 28. ἄνθρωπος ἑαυτόν 29. πίνων ἀναξίως ... τὸ σῶμα τοῦ κυρίου 31. δέ: γὰρ 34. εἰ δέ

XII. 2. om ὅτε 3. Ἰησοῦν ... κύριον Ἰησοῦν 6. καὶ ὁ αὐτός: ὁ δὲ αὐτός ... ἐστι θεός

8 συμφέρον. ⁸ ᾧ μὲν γὰρ διὰ τοῦ πνεύματος δίδοται λόγος σοφίας,
9 ἄλλω δὲ λόγος γνώσεως κατὰ τὸ αὐτὸ πνεῦμα, ⁹ ἑτέρω δὲ
πίστις ἐν τῷ αὐτῷ πνεύματι, ἄλλω δὲ χαρίσματα ἰαμάτων ἐν τῷ
10 ἐνὶ πνεύματι, ¹⁰ ἄλλω δὲ ἐνεργήματα δυνάμεων, ἄλλω δὲ προ-
φητεία, ἄλλω δὲ διακρίσεις πνευμάτων, ἑτέρω δὲ γένη γλωσσῶν,
11 ἄλλω δὲ ἐρμηνεῖα γλωσσῶν. ¹¹ πάντα δὲ ταῦτα ἐνεργεῖ τὸ ἐν καὶ
τὸ αὐτὸ πνεῦμα, διαιροῦν ἰδίᾳ ἐκάστῳ καθὼς βούλεται.

12 Καθάπερ γὰρ τὸ σῶμα ἐν ἔστιν καὶ μέλη ἔχει πολλά, πάντα ^{27.}
δὲ τὰ μέλη τοῦ σώματος πολλά ὄντα ἐν ἔστιν σῶμα, οὕτως καὶ ^{6, 15.}
13 ὁ Χριστός. ¹³ καὶ γὰρ ἐν ἐνὶ πνεύματι ἡμεῖς πάντες εἰς ἐν σῶμα ^{Ro 12, 4, 5.}
ἐβαπτίσθημεν, εἴτε Ἰουδαῖοι εἴτε Ἕλληνες, εἴτε δούλοι εἴτε ἐλεύ- ^{Ga 3, 28.}
14 θεροὶ, καὶ πάντες ἐν πνεύμα ἐποτίσθημεν. ¹⁴ καὶ γὰρ τὸ σῶμα
15 οὐκ ἔστιν ἐν μέλος ἀλλὰ πολλά. ¹⁵ ἐὰν εἴπῃ ὁ πούς Ὅτι οὐκ
εἰμὶ χεῖρ, οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ σώματος, οὐ παρὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἐκ
16 τοῦ σώματος; ¹⁶ καὶ ἐὰν εἴπῃ τὸ οὖς Ὅτι οὐκ εἰμὶ ὀφθαλμός,
οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ σώματος, οὐ παρὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ σώ-
17 ματος; ¹⁷ εἰ ὅλον τὸ σῶμα ὀφθαλμός, ποῦ ἡ ἀκοή; εἰ ὅλον ἀκοή,
18 ποῦ ἡ ὄσφρησις; ¹⁸ νυνὶ δὲ ὁ θεὸς ἔθετο τὰ μέλη, ἐν ἑκαστον
19 αὐτῶν ἐν τῷ σώματι καθὼς ἠθέλησεν. ¹⁹ εἰ δὲ ἦν τὰ πάντα ἐν
20 μέλος, ποῦ τὸ σῶμα; ²⁰ νῦν δὲ πολλά μὲν μέλη, ἐν δὲ σῶμα.
21 ²¹ οὐ δύναται δὲ ὁ ὀφθαλμὸς εἰπεῖν τῇ χειρὶ Χρεῖαν σου οὐκ
22 ἔχω, ἢ πάλιν ἡ κεφαλὴ τοῖς ποσίν Χρεῖαν ὑμῶν οὐκ ἔχω. ²² ἀλλὰ
πολλῷ μᾶλλον τὰ δοκοῦντα μέλη τοῦ σώματος ἀσθενέστερα
23 ὑπάρχειν ἀναγκαῖά ἐστιν, ²³ καὶ ἃ δοκοῦμεν ἀτιμότερα εἶναι τοῦ
σώματος, τούτοις τιμὴν περισσοτέραν περιτίθεμεν, καὶ τὰ ἀσχή-
24 μονα ἡμῶν εὐσχημοσύνην περισσοτέραν ἔχει, ²⁴ τὰ δὲ εὐσχήμονα
ἡμῶν οὐ χρεῖαν ἔχει. ἀλλὰ ὁ θεὸς συνεκέρασεν τὸ σῶμα, τῷ
25 ὑστεροῦντι περισσοτέραν δούς τιμὴν, ²⁵ ἵνα μὴ ἦ σχίσμα ἐν τῷ
26 σώματι, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ὑπὲρ ἀλλήλων μεριμνῶσιν τὰ μέλη. ²⁶ καὶ
εἴτε πάσχει ἐν μέλος, συμπάσχει πάντα τὰ μέλη· εἴτε δοξάζεται
27 ἐν μέλος, συγχαίρει πάντα τὰ μέλη. ²⁷ ὑμεῖς δὲ ἔστε σῶμα Χρι- ^{12.}
28 στοῦ καὶ μέλη ἐκ μέρους. ²⁸ καὶ οὖς μὲν ἔθετο ὁ θεὸς ἐν τῇ ^{9, 10.}
ἐκκλησίᾳ πρῶτον ἀποστόλους, δεῦτερον προφήτας, τρίτον δι- ^{Eph 4, 11.}
δασκάλους, ἔπειτα δυνάμεις, ἔπειτα χαρίσματα ἰαμάτων, ἀντι-
29 λήμψεις, κυβερνήσεις, γένη γλωσσῶν. ²⁹ μὴ πάντες ἀπόστολοι;
μὴ πάντες προφῆται; μὴ πάντες διδάσκαλοι; μὴ πάντες δυνά-
30 μεις; ³⁰ μὴ πάντες χαρίσματα ἔχουσιν ἰαμάτων; μὴ πάντες
31 γλώσσαις λαλοῦσιν; μὴ πάντες διερμηνεύουσιν; ³¹ ζηλοῦτε δὲ ^{14, 1.}
τὰ χαρίσματα τὰ μείζονα· καὶ ἔτι καθ' ὑπερβολὴν ὁδὸν ὑμῶν
δείκνυμι.

9. ἐνὶ: αὐτῷ 12. τοῦ σώματος τοῦ ἐνός... οὕτω 13. ἐν πνεῦμα: praem
eis 21. ὁ ὀφθαλμὸς: om ὁ 24. ἀλλ' 28. ἔπειτα secundum: εἴτα
... ἀντιλήψεις 31. μείζονα: κρείττονα

XIII.

Caritas praestat omnibus, ipsisque fide et spe major est.

Ἐὰν ταῖς γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων λαλῶ καὶ τῶν ἀγγέλων, 1
ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, γέγονα χαλκὸς ἢ ἤχων ἢ κύμβαλον ἀλαλάζον.
14, 3 ss. 2 καὶ ἐὰν ἔχω προφητείαν καὶ εἰδῶ τὰ μυστήρια πάντα καὶ πᾶσαν 2
τὴν γνῶσιν, καὶ ἐὰν ἔχω πᾶσαν τὴν πίστιν ὥστε ὄρη μεθιστάνειν,
ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐθὲν εἰμι. 3 καὶ ἐὰν ψωμίσω πάντα τὰ 3
ὑπάρχοντά μου, καὶ ἐὰν παραδῶ τὸ σῶμά μου ἵνα καυθήσομαι,
ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδὲν ὠφελοῦμαι. 4 ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ, 4
χρηστεύεται· ἡ ἀγάπη οὐ ζηλοῖ· ἡ ἀγάπη οὐ περπερεύεται, οὐ
10, 24. φουσιοῦται, 5 οὐκ ἀσχημονεῖ, οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς, οὐ παροξύνεται, 5
Phi 2, 4. οὐ λογιζέται τὸ κακόν, 6 οὐ χαίρει ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ, συγχαίρει δὲ 6
τῇ ἀληθείᾳ· 7 πάντα στέγει, πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, 7
πάντα ὑπομένει.

Ἡ ἀγάπη οὐδέποτε ἐκπίπτει· εἴτε δὲ προφητεῖαι, καταργη- 8
θήσονται· εἴτε γλώσσαι, παύσονται· εἴτε γνῶσις, καταργηθήσε-
ται. 9 ἐκ μέρους δὲ γινώσκουμεν καὶ ἐκ μέρους προφητεύο- 9
12. μεν· 10 ὅταν δὲ ἔλθῃ τὸ τέλειον, τὸ ἐκ μέρους καταργηθήσεται. 10
11 ὅτε ἤμην νήπιος, ἐλάλουν ὡς νήπιος, ἐφρόνουν ὡς νήπιος, ἐλο- 11
γιζόμην ὡς νήπιος· ὅτε γέγονα ἀνὴρ, κατήργηκα τὰ τοῦ νηπίου.
12 βλέπομεν γὰρ ἄρτι δι' ἐσόπτρου ἐν αἰνίγματι, τότε δὲ πρόσω- 12
9. πον πρὸς πρόσωπον· ἄρτι γινώσκω ἐκ μέρους, τότε δὲ ἐπιγνώσο-
8, 3.μαι καθὼς καὶ ἐπεγνώσθη. 13 νυνὶ δὲ μένει πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη, 13
τὰ τρία ταῦτα· μείζων δὲ τούτων ἡ ἀγάπη.

XIV.

Donum linguarum et donum prophetiae. De donorum gratiae in
conventibus sacris usu et abusu. Mulieri tacendum in ecclesia.

12, 31. Διώκετε τὴν ἀγάπην, ζηλοῦτε δὲ τὰ πνευματικά, μᾶλλον δὲ 1
5. ἵνα προφητεύητε. 2 ὁ γὰρ λαλῶν γλώσση οὐκ ἀνθρώποις λαλεῖ 2
ἀλλὰ τῷ θεῷ· οὐδεὶς γὰρ ἀκούει, πνεύματι δὲ λαλεῖ μυστήρια·
3 ὁ δὲ προφητεύων ἀνθρώποις λαλεῖ οἰκοδομὴν καὶ παράκλησιν 3
καὶ παραμυθίαν. 4 ὁ λαλῶν γλώσση ἑαυτὸν οἰκοδομεῖ· ὁ δὲ 4
προφητεύων ἐκκλησίαν οἰκοδομεῖ. 5 Θέλω δὲ πάντας ὑμᾶς λαλεῖν 5
1. γλώσσαις, μᾶλλον δὲ ἵνα προφητεύητε· μείζων δὲ ὁ προφητεύων
13. ἢ ὁ λαλῶν γλώσσαις, ἐκτὸς εἰ μὴ διερμηνεύῃ, ἵνα ἡ ἐκκλησία
οἰκοδομὴν λάβῃ. 6 νυνὶ δέ, ἀδελφοί, ἐὰν ἔλθω πρὸς ὑμᾶς γλώσ- 6
σαις λαλῶν, τί ὑμᾶς ὠφελήσω, ἐὰν μὴ ὑμῖν λαλήσω ἢ ἐν ἀποκα-
λύψει ἢ ἐν γνώσει ἢ ἐν προφητείᾳ ἢ ἐν διδαχῇ; 7 ὅμως τὰ 7

XIII. 2. οὐθὲν: σε (non ε) οὐδὲν 3. σε (non ε) ψωμίσω ∴ καυ-
θήσομαι 9. δέ: γὰρ 10. τότε τὸ ἐκ 11. ὡς νήπιος ἐλάλουν, ὡς νήπιος
ἐφρόνουν, ὡς νήπιος ἐλογιζόμην· ὅτε δέ

XIV. 5. μείζων γὰρ

Nov. Test. ed. Tf.

- ἄφωνα φωνὴν διδόντα, εἴτε ἀλὸς εἴτε κιθάρα, εἴαν διαστολὴν τοῖς φθόγγοις μὴ διδῶ, πῶς γνωσθήσεται τὸ αὐλούμενον ἢ τὸ 8 καθαριζόμενον; 8 καὶ γὰρ εἴαν ἄδηλον φωνὴν σάλπιγξ δῶ, τίς 9 παρασκευάσεται εἰς πόλεμον; 9 οὕτως καὶ ὑμεῖς διὰ τῆς γλώσσης εἴαν μὴ εὖσημον λόγον δῶτε, πῶς γνωσθήσεται τὸ λαλούμενον; 10 ἔσεσθε γὰρ εἰς ἄερα λαλοῦντες. 10 τοσαῦτα εἰ τύχοι γένῃ φωνῶν 11 εἰσὶν ἐν κόσμῳ, καὶ οὐδὲν ἄφωνον· 11 εἴαν οὖν μὴ εἰδῶ τὴν δύναμιν τῆς φωνῆς, ἔσομαι τῷ λαλοῦντι βάρβαρος καὶ ὁ λαλῶν ἐν 12 ἐμοὶ βάρβαρος. 12 οὕτως καὶ ὑμεῖς, ἐπεὶ ζηλωταὶ ἐστε πνευμάτων, πρὸς τὴν οἰκοδομὴν τῆς ἐκκλησίας ζητεῖτε ἵνα περισσεύητε. 13 διόπερ ὁ λαλῶν γλώσση προσευχέσθω ἵνα διερμηνεύη. 14 14 Ἐάν γὰρ προσεύχωμαι γλώσση, τὸ πνεῦμά μου προσεύχεται, ὁ 5. 15 δὲ νοῦς μου ἄκαρπός ἐστιν. 15 τί οὖν ἐστίν; προσεύξομαι τῷ πνεύματι, προσεύξομαι καὶ τῷ νοῖ· ψαλῶ τῷ πνεύματι, ψαλῶ 16 καὶ τῷ νοῖ· 16 ἐπεὶ εἴαν εὐλογήσης πνεύματι, ὁ ἀναπληρῶν τὸν 23. τόπον τοῦ ἰδιώτου πῶς ἐρεῖ τὸ ἀμὴν ἐπὶ τῇ σῆ εὐχαριστίᾳ; 17 ἐπειδὴ τί λέγεις οὐκ οἶδεν· 17 σὺ μὲν γὰρ καλῶς εὐχαριστεῖς, 18 ἀλλ' ὁ ἕτερος οὐκ οἰκοδομεῖται. 18 εὐχαριστῶ τῷ θεῷ, πάντων 19 ὑμῶν μᾶλλον γλώσση λαλῶ· 19 ἀλλὰ ἐν ἐκκλησίᾳ θέλω πέντε λόγους διὰ τοῦ νοός μου λαλῆσαι, ἵνα καὶ ἄλλους κατηχῆσω, ἢ μυρίους λόγους ἐν γλώσση.
- 20 Ἀδελφοί, μὴ παιδία γίνεσθε ταῖς φρεσίν, ἀλλὰ τῇ κακίᾳ 21 νηπιάζετε, ταῖς δὲ φρεσίν τέλειοι γίνεσθε. 21 ἐν τῷ νόμῳ γέ-^{*Es 28, 11, 12.} γραπται ὅτι ἐν ἑτερογλώσσοις καὶ ἐν χεῖλεσιν ἑτέροις λαλήσω τῷ λαῷ τούτῳ, καὶ οὐδ' οὕτως εἰσακούσονται μου, λέγει κύριος. 22 22 ὥστε αἱ γλώσσαι εἰς σημεῖόν εἰσιν οὐ τοῖς πιστεύουσιν ἀλλὰ τοῖς ἀπίστοις, ἢ δὲ προφητεία οὐ τοῖς ἀπίστοις ἀλλὰ τοῖς πιστεύουσιν. 23 εἴαν οὖν συνέλθῃ ἡ ἐκκλησία ὅλη ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ λαλῶσιν γλώσσαις πάντες, εἰσέλθωσιν δὲ ἰδιῶται ἢ ἀπίστοι, οὐκ 24 ἐροῦσιν ὅτι μαίνεσθε; 24 εἴαν δὲ πάντες προφητεύωσιν, εἰσέλθῃ δὲ τις ἀπίστος ἢ ἰδιώτης, ἐλέγχεται ὑπὸ πάντων, ἀνακρίνεται 25 ὑπὸ πάντων, 25 τὰ κρυπτὰ τῆς καρδίας αὐτοῦ φανερὰ γίνεται, καὶ οὕτως πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον προσκυνήσει τῷ θεῷ, ἀπαγγέλλων ὅτι ὄντως ὁ θεὸς ἐν ὑμῖν ἐστίν.
- 26 Τί οὖν ἐστίν, ἀδελφοί; ὅταν συνέρχησθε, ἕκαστος ὑμῶν ψαλμὸν ἔχει, διδαχὴν ἔχει, ἀποκάλυψιν ἔχει, γλώσσαν ἔχει, ἔρμη- 27 ρεῖαν ἔχει· πάντα πρὸς οἰκοδομὴν γινέσθω. 27 εἴτε γλώσση τις ^{Eph 4, 12.} λαλεῖ, κατὰ δύο ἢ τὸ πλεῖστον τρεῖς, καὶ ἀνά μέρος, καὶ εἰς 28 διερμηνεύετω· 28 εἴαν δὲ μὴ ἦ διερμηνευτής, σιγάτω ἐν ἐκκλησίᾳ, 5. 29 ἐαυτῷ δὲ λαλείτω καὶ τῷ θεῷ. 29 προφητῆται δὲ δύο ἢ τρεῖς λα- 22.

7. διδῶ: δῶ 9. οὕτω 10. εἰσὶν: ἐστίν ... οὐδὲν αὐτῶν 12. οὕτω 15. δὲ καὶ τῷ νοῖ bis 16. τῷ πνεύματι 18. τῷ θεῷ μου ... γλώσσαις λαλῶν 19. ἀλλ' 23. πάντες γλώσσαις λαλῶσιν 25. καὶ οὕτω τὰ κρυπτὰ ... οὕτω ... ὁ θεὸς ὄντως 26. γλώσσαν ἔχει, ἀποκάλυψιν ἔχει ... γενέσθω

λείωσαν, καὶ οἱ ἄλλοι διακρινέτωσαν· ³⁰ ἐὰν δὲ ἄλλω ἀποκα- ³⁰
λυθῇ καθημένῳ, ὁ πρῶτος σιγάτω. ³¹ δύνασθε γὰρ καθ' ἕνα ³¹
πάντες προφητεύειν, ἵνα πάντες μανθάνωσιν καὶ πάντες παρα-
καλῶνται. ³² καὶ πνεύματα προφητῶν προφήταις ὑποτάσσεται· ³²
Ro 15, 33. ³³ οὐ γὰρ ἐστὶν ἀκαταστασίας ὁ θεὸς ἀλλὰ εἰρήνης. ³³

Ὡς ἐν πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις τῶν ἁγίων, ³⁴ αἱ γυναῖκες ³⁴
1 Ti 2, 11s. ὑμῶν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις σιγάτωσαν· οὐ γὰρ ἐπιτρέπεται αὐταῖς
* Gn 3, 16. λαλεῖν, ἀλλὰ ὑποτάσσεσθαι, καθὼς καὶ ὁ νόμος λέγει. ³⁵ εἰ δὲ ³⁵
τι μαθεῖν θέλουσιν, ἐν οἴκῳ τοὺς ἰδίους ἄνδρας ἐπερωτάτωσαν·
αἰσχρὸν γὰρ ἐστὶν γυναικὶ λαλεῖν ἐν ἐκκλησίᾳ. ³⁶ ἢ ἀφ' ὑμῶν ὁ ³⁶
λόγος τοῦ θεοῦ ἐξῆλθεν, ἢ εἰς ὑμᾶς μόνους κατήνησεν;

Εἴ τις δοκεῖ προφήτης εἶναι ἢ πνευματικός, ἐπιγνωσκέτω ἃ ³⁷
γράφω ὑμῖν ὅτι κυρίου ἐστίν· ³⁸ εἰ δέ τις ἀγνοεῖ, ἀγνοεῖτω. ³⁸
³⁹ ὥστε, ἀδελφοί, ζηλοῦτε τὸ προφητεύειν, καὶ τὸ λαλεῖν μὴ κω- ³⁹
λύετε ἐν γλώσσαις· ⁴⁰ πάντα δὲ εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν ⁴⁰
γινέσθω.

XV.

Christi resurrectio fundamentum nostrae fidei. Mors ultimus hostis.
Baptisma pro mortuis. Resurrectio mortuorum. Novum corpus
coeleste. Mysterium de subita immutatione superstium.

Ga 1, 11. Γνωρίζω δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὸ εὐαγγέλιον ὃ εὐηγγελισάμην 1
ὑμῖν, ὃ καὶ παρελάβετε, ἐν ᾧ καὶ ἐστήκατε, ² δι' οὗ καὶ σώ- ²
ζεσθε, τίνι λόγῳ εὐηγγελισάμην ὑμῖν εἰ κατέχετε, ἐκτὸς εἰ μὴ εἰκῆ
11, 23. ἐπιστεύσατε. ³ παρεδῶκα γὰρ ὑμῖν ἐν πρώτοις, ὃ καὶ παρέλαβον, ³
Lc 24, 26 s. ὅτι Χριστὸς ἀπέθανεν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν κατὰ τὰς γρα-
* Es 53, 8 ss. φάς, ⁴ καὶ ὅτι ἐτάφη, καὶ ὅτι ἐγήγερται τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ⁴
* Ps 16, 10. Lc 24, 34. 36. ⁵ κατὰ τὰς γραφάς, ⁵ καὶ ὅτι ᾤφθη Κηφᾶ, εἶτα τοῖς δώδεκα. ⁵
⁶ ἔπειτα ᾤφθη ἐπάνω πεντηκοσίοις ἀδελφοῖς ἐφάπαξ, ἐξ ὧν οἱ ⁶
πλείονες μένουσιν ἕως ἄρτι, τινὲς δὲ καὶ ἐκοιμήθησαν. ⁷ ἔπειτα ⁷
Act 9, 4. ᾤφθη Ἰακώβῳ, ἔπειτα τοῖς ἀποστόλοις πᾶσιν. ⁸ ἔσχατον δὲ πάν- ⁸
Eph 3, 8. των ὡς περὶ τῷ ἐκτρώματι ᾤφθη καμοί. ⁹ ἐγὼ γὰρ εἰμι ὁ ἐλά- ⁹
χιστος τῶν ἀποστόλων, ὃς οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς καλεῖσθαι ἀπόστολος,
Act 9. διότι ἐδίωξα τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ· ¹⁰ χάριτι δὲ θεοῦ εἰμὶ ὁ ¹⁰
εἰμι, καὶ ἡ χάρις αὐτοῦ ἢ εἰς ἐμὲ οὐ κενὴ ἐγενήθη, ἀλλὰ περισ-
σότερον αὐτῶν πάντων ἐκοπίασα, οὐκ ἐγὼ δὲ ἀλλὰ ἡ χάρις τοῦ
θεοῦ ἢ σὺν ἐμοί. ¹¹ εἴτε οὖν ἐγὼ εἴτε ἐκεῖνοι, οὕτως κηρύσσομεν ¹¹
καὶ οὕτως ἐπιστεύσατε.

Εἰ δὲ Χριστὸς κηρύσσεται ἐκ νεκρῶν ὅτι ἐγήγερται, πῶς λέ- ¹²

33. ἀλλ' ... Ὡς ἐν etc cum prioribus conjungit 34. ἐπιτέραται ...
ἀλλ' 35. γυναιξὶν ἐν ἐκκλησίᾳ λαλεῖν 37. τοῦ κυρίου ... ἐστίν: εἰσὶν
ἐντολαί 39. καὶ τὸ λαλεῖν γλώσσαις μὴ κωλύετε 40. om δὲ

XV. 4. τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ 6. πλείους 7. ἔπειτα secundum: εἶτα 10.
ἀλλ' ἡ χάρις 11. οὕτω κηρύσσο. 12. ὅτι ἐκ νεκρῶν

13 γουσιν ἐν ὑμῖν τινὲς ὅτι ἀνάστασις νεκρῶν οὐκ ἔστιν; ¹³ εἰ δὲ 16.
 14 ἀνάστασις νεκρῶν οὐκ ἔστιν, οὐδὲ Χριστὸς ἐγήγερται· ¹⁴ εἰ δὲ 17.
 Χριστὸς οὐκ ἐγήγερται, κενὸν ἄρα καὶ τὸ κήρυγμα ἡμῶν, κενή
 15 δὲ καὶ ἡ πίστις ὑμῶν· ¹⁵ εὐρισκόμεθα δὲ καὶ ψευδομάρτυρες τοῦ
 θεοῦ, ὅτι ἐμαρτυρήσαμεν κατὰ τοῦ θεοῦ ὅτι ἤγειρεν τὸν Χριστόν,
 16 ὃν οὐκ ἤγειρεν εἴπερ ἄρα νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται. ¹⁶ εἰ γὰρ νεκροὶ 13.
 17 οὐκ ἐγείρονται, οὐδὲ Χριστὸς ἐγήγερται· ¹⁷ εἰ δὲ Χριστὸς οὐκ 14.
 ἐγήγερται, ματαία ἡ πίστις ὑμῶν, ἔτι ἐστὲ ἐν ταῖς ἀμαρτίαις
 18 19 ὑμῶν, ¹⁸ ἄρα καὶ οἱ κοιμηθέντες ἐν Χριστῷ ἀπόλλοιτο. ¹⁹ εἰ
 ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ ἐν Χριστῷ ἠλπικότες ἐσμὲν μόνον, ἐλεεινότεροι
 20 πάντων ἀνθρώπων ἐσμέν. ²⁰ Νυνὶ δὲ Χριστὸς ἐγήγερται ἐκ νε- Col 1, 8.
 21 κρῶν, ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων. ²¹ ἐπειδὴ γὰρ δι' ἀνθρώπου ὁ Ro 5, 12ss.
 22 θάνατος, καὶ δι' ἀνθρώπου ἀνάστασις νεκρῶν. ²² ὡσπερ γὰρ ἐν
 τῷ Ἀδὰμ πάντες ἀποθνήσκουσιν, οὕτως καὶ ἐν τῷ Χριστῷ πάν-
 23 τες ζωοποιηθήσονται. ²³ ἕκαστος δὲ ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι· ἀπαρχὴ
 24 Χριστὸς, ἔπειτα οἱ τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ, ²⁴ εἶτα
 τὸ τέλος ὅταν παραδιδοῖ τὴν βασιλείαν τῷ θεῷ καὶ πατρὶ, ὅταν
 25 καταργήσῃ πᾶσαν ἀρχὴν καὶ πᾶσαν ἐξουσίαν καὶ δύναμιν. ²⁵ δεῖ
 γὰρ αὐτὸν βασιλεύειν ἄχρις οὗ θῆ ἅπας τοὺς ἐχθροὺς ὑπὸ
 26 τοὺς πόδας αὐτοῦ. ²⁶ ἔσχατος ἐχθρὸς καταργεῖται ὁ θάνατος. ^{44 pp.}
 27 ²⁷ πάντα γὰρ ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ. ὅταν δὲ εἴπῃ ὅτι ^(7.)
 πάντα ὑποτέτακται, δῆλον ὅτι ἐκτὸς τοῦ ὑποτάξαντος αὐτῷ τὰ ^{Eph 1, 22.}
 28 πάντα· ²⁸ ὅταν δὲ ὑποταγῇ αὐτῷ τὰ πάντα, τότε καὶ αὐτὸς ὁ ^{He 2, 8.}
 υἱὸς ὑποταγήσεται τῷ ὑποτάξαντι αὐτῷ τὰ πάντα, ἵνα ἡ ὁ θεὸς
 τὰ πάντα ἐν πᾶσι.
 29 Ἐπεὶ τί ποιήσουσιν οἱ βαπτιζόμενοι ὑπὲρ τῶν νεκρῶν; εἰ
 30 ὅλως νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, τί καὶ βαπτίζονται ὑπὲρ αὐτῶν; ³⁰ τί
 31 καὶ ἡμεῖς κινδυνεύομεν πᾶσαν ὥραν; ³¹ καθ' ἡμέραν ἀποθνήσκω, Ro 8, 36.
 νῆ τὴν ὑμετέραν καύχισιν ἢν ἔχω ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ
 32 ἡμῶν. ³² εἰ κατὰ ἀνθρώπου ἐθρησιμάχησα ἐν Ἐφέσῳ, τί μοι τὸ
 ὄφελος; εἰ νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, φάγωμεν καὶ πίνομεν, αὐριον ^{*Es 22, 13.}
 33 γὰρ ἀποθνήσκωμεν. ³³ μὴ πλανᾶσθε· φθείρουσιν ἡθῆ χρηστὰ
 34 ὀμιλία κακαί. ³⁴ ἐκνήψατε δικαίως καὶ μὴ ἀμαρτάνετε· ἀγνω-
 σίαν γὰρ θεοῦ τινὲς ἔχουσιν. πρὸς ἐντροπὴν ὑμῖν λαλῶ. ^{6, 5.}
 35 Ἄλλ' ἐρεῖ τις Πῶς ἐγείρονται οἱ νεκροί; ποίῳ δὲ σώματι
 36 ἔρχονται; ³⁶ ἄφρων, σὺ ὁ σπεῖρεις, οὐ ζωοποιεῖται ἐὰν μὴ ἀπο-
 37 θάνῃ· ³⁷ καὶ ὁ σπεῖρεις, οὐ τὸ σῶμα τὸ γενησόμενον σπεῖρεις
 38 ἀλλὰ γυμνὸν κόκκον εἰ τύχοι σίτου ἢ τινος τῶν λοιπῶν· ³⁸ ὁ δὲ
 θεὸς δίδωσιν αὐτῷ σῶμα καθὼς ἠθέλησεν, καὶ ἐκάστῳ τῶν

12. τινες ἐν ὑμῖν 14. ἄρα καί: om καί 19. ἐν Χριστῷ post ἐσμέν pon
 20. add in fine ἐγένετο 22. οὕτω 23. ε, item ε^e (1624. 1633. et aliae
 edd.) om τοῦ ex errore ut videtur 24. παραδῶν 25. ἄχρις οὗ ἂν 29.
 νεκρῶν, εἰ ... αὐτῶν: τῶν νεκρῶν 31. ὑμετέραν: ε (non ε^e) ἡμετέραν
 33. χρηστὰ: χρῆσθ^θ 34. λαλῶ: λέγω 36. ἄφρων 38. αὐτῷ δίδωσι

σπερμάτων τὸ ἴδιον σῶμα. ³⁹ οὐ πᾶσα σὰρξ ἢ ἀντὶ σὰρξ, ἀλλὰ ³⁹ ἄλλη μὲν ἀνθρώπων, ἄλλη δὲ σὰρξ κτηνῶν, ἄλλη δὲ σὰρξ πτηνῶν, ἄλλη δὲ ἰχθύων. ⁴⁰ καὶ σώματα ἐπουράνια, καὶ σώματα ἐπίγεια· ⁴⁰ ἀλλὰ ἑτέρα μὲν ἢ τῶν ἐπουρανίων δόξα, ἑτέρα δὲ ἢ τῶν ἐπιγείων. ⁴¹ ἄλλη δόξα ἡλίου, καὶ ἄλλη δόξα σελήνης, καὶ ἄλλη δόξα ἀστέρων· ἀστὴρ γὰρ ἀστέρος διαφέρει ἐν δόξῃ. ⁴² οὕτως καὶ ἡ ⁴² ἀνάστασις τῶν νεκρῶν. σπείρεται ἐν φθορᾷ, ἐγείρεται ἐν ἀφθαρσίᾳ· ⁴³ σπείρεται ἐν ἀτιμίᾳ, ἐγείρεται ἐν δόξῃ· σπείρεται ἐν ἀσθενείᾳ, ἐγείρεται ἐν δυνάμει· ⁴⁴ σπείρεται σῶμα ψυχικόν, ἐγείρεται ⁴⁴ σῶμα πνευματικόν. εἰ ἔστιν σῶμα ψυχικόν, ἔστιν καὶ πνευματικόν.

* Gn 2, 7. ⁴⁵ οὕτως καὶ γέγραπται Ἐγένετο ὁ πρῶτος ἄνθρωπος Ἀδὰμ εἰς ⁴⁵ ψυχὴν ζῶσαν, ὁ ἔσχατος Ἀδὰμ εἰς πνεῦμα ζωοποιοῦν. ⁴⁶ ἀλλ' ⁴⁶ οὐ πρῶτον τὸ πνευματικόν ἀλλὰ τὸ ψυχικόν, ἔπειτα τὸ πνευματικόν. ⁴⁷ ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἐκ γῆς χοϊκός, ὁ δεύτερος ἄνθρωπος ⁴⁷ ἐξ οὐρανοῦ. ⁴⁸ οἶος ὁ χοϊκός, τοιοῦτοι καὶ οἱ χοϊκοί, καὶ οἶος ⁴⁸ ὁ ἐπουράνιος, τοιοῦτοι καὶ οἱ ἐπουράνιοι· ⁴⁹ καὶ καθὼς ἐφορέ- ⁴⁹ σαμεν τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ, φορέσομεν καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανοῦ.

6, 9 s. ⁵⁰ Τοῦτο δέ φημι, ἀδελφοί, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα βασιλείαν Θεοῦ ⁵⁰ κληρονομησαί οὐ δύνανται, οὐδὲ ἡ φθορὰ τὴν ἀφθαρσίαν κληρονομεῖ. ⁵¹ ἴδου μυστήριον ὑμῖν λέγω· πάντες οὐ κοιμηθησόμεθα, ⁵¹ πάντες δὲ ἀλλαγησόμεθα, ⁵² ἐν ἀτόμῳ, ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ, ἐν ⁵² τῇ ἐσχάτῃ σάλπιγγι· σαλπίζει γάρ, καὶ οἱ νεκροὶ ἐγερθήσονται ἀφθαρτοὶ καὶ ἡμεῖς ἀλλαγησόμεθα. ⁵³ δεῖ γὰρ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ⁵³ ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀθανασίαν. ⁵⁴ ὅταν δὲ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσῃται ἀφθαρσίαν καὶ ⁵⁴ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσῃται ἀθανασίαν, τότε γενήσεται ὁ λόγος ὁ γεγραμμένος Κατεπόθη ὁ θάνατος εἰς νίκην. ⁵⁵ ποῦ σου θάνατε ⁵⁵ τὸ κέντρον; ποῦ σου θάνατε τὸ νίκης; ⁵⁶ τὸ δὲ κέντρον τοῦ θανάτου ἢ ἁμαρτία, ἢ δὲ δύναμις τῆς ἁμαρτίας ὁ νόμος· ⁵⁷ τῷ δὲ ⁵⁷ Θεῷ χάρις τῷ διδόντι ἡμῖν τὸ νίκης διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ⁵⁸ ὥστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, ἐδραῖοι γίνεσθε, ἀμε- ⁵⁸ τακίνητοι, περισσεύοντες ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ κυρίου πάντοτε, εἰδότες ὅτι ὁ κόπος ὑμῶν οὐκ ἔστιν κενὸς ἐν κυρίῳ.

XVI.

De stipe pro sanctis colligenda. De Timotheo, Apollo, domo Stephanæ. Salutationes.

Ro 15, 26. ¹ Περὶ δὲ τῆς λογίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους, ὥσπερ διέταξα ταῖς ¹ ἐκκλησίαις τῆς Γαλατίας, οὕτως καὶ ὑμεῖς ποιήσατε. ² κατὰ μίαν ² 39. ἀλλὰ ἄλλη μὲν σὰρξ... ἄλλη δὲ ἰχθύων, ἄλλη δὲ πτηνῶν 40. ἀλλ' 42. οὕτω 44. εἰ ἔστιν usque πνευματικόν: ἔστι σῶμα ψυχικόν, καὶ ἔστι σῶμα πνευματικόν 45. οὕτω 47. ἐξ οὐρανοῦ: praeem ὁ κύριος 51. πάντες prius: add μὲν 55. θάνατε secundum: ᾄδη

XVI. 1. οὕτω 2. σαββάτων

- σαββάτου ἕκαστος ὑμῶν παρ' ἑαυτῶ τιθέτω θησαυρίζων ὃ τι ἀν
 3 εὐδοῶται, ἵνα μὴ ὅταν ἔλθω τότε λογίαί γίνωνται. ³ ὅταν δὲ
 παραγένωμαι, οὓς ἐὰν δοκιμάσητε, δι' ἐπιστολῶν τούτους πέμψω
 4 ἀπενεγκεῖν τὴν χάριν ὑμῶν εἰς Ἱερουσαλήμ· ⁴ ἐὰν δὲ ἦ ἄξιον τοῦ
 5 καμῆ πορεύεσθαι, σὺν ἐμοὶ πορεύονται. ⁵ ἐλεύσομαι δὲ πρὸς ^{Act 19, 21,}
 ὑμᾶς ὅταν Μακεδονίαν διελθῶ· Μακεδονίαν γὰρ διέρχομαι,
 6 ⁶ πρὸς ὑμᾶς δὲ τυχὸν παραμενῶ ἢ καὶ παραχειμᾶσω, ἵνα ὑμεῖς
 7 με προπέμψητε οὐδ' ἐὰν πορεύωμαι. ⁷ οὐ θέλω γὰρ ὑμᾶς ἄρτι ἐν
 παρόδῳ ἰδεῖν· ἐλπίζω γὰρ χρόνον τινα ἐπιμεῖναι πρὸς ὑμᾶς, ἐὰν ^{4, 19.}
 8 ὁ κύριος ἐπιτρέψῃ. ⁸ ἐπιμενῶ δὲ ἐν Ἐφέσῳ ἕως τῆς πεντηκοστῆς· ^{Act 19, 8.}
 9 ⁹ θύρα γὰρ μοι ἀνέωγεν μεγάλη καὶ ἐνεργής, καὶ ἀντικείμενοι ^{2 Co 2, 12.}
 πολλοί.
 10 Ἐὰν δὲ ἔλθῃ Τιμόθεος, βλέπετε ἵνα ἀφόβως γένηται πρὸς ^{4, 17,}
 11 ὑμᾶς· τὸ γὰρ ἔργον κυρίου ἐργάζεται ὡς καγῶ· ¹¹ μὴ τις οὖν ^{Act 19, 22,}
 αὐτὸν ἐξουθενήσῃ. προπέμψατε δὲ αὐτὸν ἐν εἰρήνῃ, ἵνα ἔλθῃ
 πρὸς μέ· ἐκδέχομαι γὰρ αὐτὸν μετὰ τῶν ἀδελφῶν.
 12 Περὶ δὲ Ἀπολλῶ τοῦ ἀδελφοῦ, πολλὰ παρεκάλεσα αὐτὸν ^{3, 5,}
 ἵνα ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς μετὰ τῶν ἀδελφῶν· καὶ πάντως οὐκ ἦν ^{Act 19, 1.}
 θέλημα ἵνα νῦν ἔλθῃ, ἐλεύσεται δὲ ὅταν ἐνκαιρήσῃ.
 13 Γρηγορεῖτε, στήκετε ἐν τῇ πίστει, ἀνδρίζεσθε, κραταιοῦσθε.
 14 ¹⁴ πάντα ὑμῶν ἐν ἀγάπῃ γινέσθω.
 15 Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί· οἴδατε τὴν οἰκίαν Στεφανᾶ, ^{1, 16.}
 ὅτι ἔστιν ἀπαρχὴ τῆς Ἀχαιῆας καὶ εἰς διακονίαν τοῖς ἀγίοις ἔταξαν ^{Ro 16, 5.}
 16 ἑαυτούς· ¹⁶ ἵνα καὶ ὑμεῖς ὑποτάσσησθε τοῖς τοιούτοις καὶ παντὶ
 17 τῷ συνεργοῦντι καὶ κοπιῶντι. ¹⁷ χαίρω δὲ ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ Στε-
 φανᾶ καὶ Φορτουνάτου καὶ Ἀχαικοῦ, ὅτι τὸ ὑμέτερον ὑστέρημα
 18 αὐτοὶ ἀνεπλήρωσαν· ¹⁸ ἀνέπαιναν γὰρ τὸ ἐμὸν πνεῦμα καὶ τὸ ^{2 Co 11, 9.}
 ὑμῶν. ἐπιγινώσκετε οὖν τοὺς τοιούτους.
 19 Ἀσπάζονται ὑμᾶς αἱ ἐκκλησίαι τῆς Ἀσίας. ἀσπάζεται ὑμᾶς ^{Act 18, 2,}
 ἐν κυρίῳ πολλὰ Ἀκύλας καὶ Πρίσκιλλα σὺν τῇ κατ' οἶκον αὐτῶν ^{Ro 16, 5.}
 20 ἐκκλησίᾳ. ²⁰ ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἀδελφοὶ πάντες. ἀσπάσασθε ^{Ro 16,}
 ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἀγίῳ. ^{16 etc.}
 21 ²² Ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου. ²² εἴ τις οὐ φιλεῖ τὸν ^{2 Th 3, 17,}
 23 κύριον, ἦτω ἀνάθεμα. μαρναθά. ²³ ἡ χάρις τοῦ κυρίου Ἰη- ^{Col 4, 18,}
 24 σοῦ μεθ' ὑμῶν. ²⁴ ἡ ἀγάπη μου μετὰ πάντων ὑμῶν ἐν Χριστῷ ^{Ro 16, 24.}
 Ἰησοῦ.

3. δι' ἐπιστολῶν cum antecedentibus conjg 7. ἐλπίζω δὲ ... ἐπιτρέψῃ
 10. καγῶ: καὶ ἐγώ 17. Φορτουνάτου ... ὑμέτερον: ὑμῶν ... αὐτοί:
 οὔτοι 19. ἀσπάζεται: ἀσπάζονται 22. τὸν κύριον Ἰησοῦν Χριστόν
 ... μαρὰν ἀθά 23. Ἰησοῦ Χριστοῦ 24. add in fine ἀμήν

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Β.

I.

Pauli calamitates perlatae Deo juvante. Consilium revisendi Corinthios. Promissa Dei.

- 1 Co 1, 1. *Παῦλος ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ διὰ θελήματος θεοῦ καὶ 1*
Τιμόθεος ὁ ἀδελφὸς τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ τῇ οὔσῃ ἐν Κορίνθῳ
 1 Co 1, 2. *σὺν τοῖς ἀγίοις πᾶσιν τοῖς οὔσιν ἐν ὅλῃ τῇ Ἀχαΐᾳ. 2 χάρις ὑμῖν 2*
καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.
- Eph 1, 3. *Εὐλογητὸς ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρι- 3*
 Ro 15, 5. *στοῦ, ὁ πατὴρ τῶν οἰκτιρωτῶν καὶ θεὸς πάσης παρακλήσεως, 4 ὁ 4*
παρακαλῶν ἡμᾶς ἐπὶ πάσῃ τῇ θλίψει ἡμῶν, εἰς τὸ δύνασθαι
 Col 1, 24. *παρακαλούμεθα αὐτοὶ ὑπὸ τοῦ θεοῦ, 5 ὅτι καθὼς περισσεύει τὰ 5*
παθήματα τοῦ Χριστοῦ εἰς ἡμᾶς, οὕτως διὰ τοῦ Χριστοῦ περισ-
σεύει καὶ ἡ παράκλησις ἡμῶν. 6 εἴτε δὲ θλιβόμεθα, ὑπὲρ τῆς 6
ὑμῶν παρακλήσεως καὶ σωτηρίας τῆς ἐνεργουμένης ἐν ὑπομονῇ
 Phil 3, 10. *τῶν αὐτῶν παθημάτων ὧν καὶ ἡμεῖς πάσχομεν, καὶ ἡ ἐλπίς 7*
ἡμῶν βεβαία ὑπὲρ ὑμῶν· εἴτε παρακαλούμεθα, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν
παρακλήσεως καὶ σωτηρίας, 7 εἰδότες ὅτι ὡς κοινοῦοί ἐστε τῶν 7
παθημάτων, οὕτως καὶ τῆς παρακλήσεως.
- Οὐ γὰρ θέλομεν ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ὑπὲρ τῆς θλίψεως 8*
ἡμῶν τῆς γενομένης ἡμῖν ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ὅτι καθ' ὑπερβολὴν ἐβαρῆ-
θημεν ὑπὲρ δύναμιν, ὥστε ἐξαπορηθῆναι ἡμᾶς καὶ τοῦ ζῆν·
9 ἀλλὰ αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς τὸ ἀπόκριμα τοῦ θανάτου ἐσχῆκαμεν, 9
ἵνα μὴ πεποιθότες ὦμεν ἐφ' ἑαυτοῖς ἀλλ' ἐπὶ τῷ θεῷ τῷ ἐγεί-
 2 Ti 4, 18. *ροντι τοὺς νεκρούς, 10 ὃς ἐκ τηλικούτου θανάτου ἐρρύσατο ἡμᾶς 10*
 Ro 15, 30. *καὶ ῥύσεται, εἰς ὃν ἠλπικαμεν ὅτι καὶ ἔτι ῥύσεται, 11 συνυπουρ- 11*
γούντων καὶ ὑμῶν ὑπὲρ ἡμῶν τῇ δεήσει, ἵνα ἐκ πολλῶν προσώ-
πων τὸ εἰς ἡμᾶς χάρισμα διὰ πολλῶν εὐχαριστηθῇ ὑπὲρ ἡμῶν.
12 Ἡ γὰρ κἀνήχησις ἡμῶν αὕτη ἐστίν, τὸ μαρτύριον τῆς συνειδή- 12
 1 Co 2, 45. *σεως ἡμῶν ὅτι ἐν ἀγιότητι καὶ εὐλικρινείᾳ τοῦ θεοῦ, οὐκ ἐν σοφίᾳ 13*
σαρκικῇ ἀλλ' ἐν χάριτι θεοῦ ἀνεστράφημεν ἐν τῷ κόσμῳ, περισ-
σοτέως δὲ πρὸς ὑμᾶς. 13 οὐ γὰρ ἄλλα γράφομεν ὑμῖν ἀλλ' ἢ ἅ 13
ἀναγινώσκετε ἢ καὶ ἐπιγινώσκετε· ἐλπίζω δὲ ὅτι καὶ ἕως τέλους
 1 Co 1, 8. *ἐπιγινώσεσθε, 14 καθὼς καὶ ἐπέγνωτε ἡμᾶς ἀπὸ μέρους ὅτι κἀνήχημα 14*
ὑμῶν ἐσμὲν καθάπερ καὶ ἡμεῖς ἡμῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ κυρίου
Ἰησοῦ.

Καὶ ταύτῃ τῇ πεποιθήσει ἐβουλόμην πρότερον ἐλθεῖν πρὸς 15
 1 Co 16, 5. *ὑμᾶς, ἵνα δευτέραν χάριν σχῆτε, 16 καὶ δι' ὑμῶν διελθεῖν εἰς 16*

I. 1. Ἰησοῦ Χριστοῦ 5. οὕτω... om τοῦ secundum 6. εἴτε παρακαλούμεθα usque σωτηρίας ante καὶ ἡ ἐλπίς pon 7. ὡς: ὡσπερ... οὕτω 10. καὶ ῥύσεται: καὶ ῥύεται 12. ἀγιότητι: ἀπλότητι... τοῦ θεοῦ: om τοῦ 15. πρότερον ante ἵνα pon... πρὸς ὑμᾶς ἐλθεῖν... ἔχητε

Μακεδονίαν, καὶ πάλιν ἀπὸ Μακεδονίας ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς καὶ
 17 ὑφ' ὑμῶν προπεμφθῆναι εἰς τὴν Ἰουδαίαν. ¹⁷ τοῦτο οὖν βουλευό-
 μενος μήτι ἄρα τῇ ἐλαφρίᾳ ἐχρησάμην; ἢ ἂ βουλευόμαι κατὰ
 σάρκα βουλευόμαι, ἵνα ἢ παρ' ἐμοὶ τὸ ναὶ ναὶ καὶ τὸ οὐ οὐ; ^{Mt 5, 37.}
 18 ¹⁸ πιστὸς δὲ ὁ θεὸς ὅτι ὁ λόγος ἡμῶν ὁ πρὸς ὑμᾶς οὐκ ἔστιν ναὶ ^{Ja 5, 12.}
 19 καὶ οὐ. ¹⁹ ὁ τοῦ θεοῦ γὰρ υἱὸς Χριστὸς Ἰησοῦς ὁ ἐν ὑμῖν δι'
 ἡμῶν κηρυχθεὶς, δι' ἐμοῦ καὶ Σιλονανοῦ καὶ Τιμοθέου, οὐκ
 20 ἐγένετο ναὶ καὶ οὐ, ἀλλὰ ναὶ ἐν αὐτῷ γέγονεν. ²⁰ ὅσαι γὰρ ἐπαγ-
 γελίαι θεοῦ, ἐν αὐτῷ τὸ ναὶ, καὶ ἐν αὐτῷ τὸ ἀμὴν τῷ θεῷ πρὸς
 21 δόξαν δι' ἡμῶν. ²¹ ὁ δὲ βεβαιῶν ἡμᾶς σὺν ὑμῖν εἰς Χριστὸν καὶ ^{1 Co 1, 8.}
 22 χρίσας ἡμᾶς θεός, ²² ὁ καὶ σφραγισάμενος ἡμᾶς καὶ δυνς τὸν ^{5, 5.}
 ἀρραβῶνα τοῦ πνεύματος ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν.
 23 Ἐγὼ δὲ μάρτυρα τὸν θεὸν ἐπικαλοῦμαι ἐπὶ τὴν ἐμὴν ψυχὴν,
 24 ὅτι φειδόμενος ὑμῶν οὐκέτι ἦλθον εἰς Κόρινθον. ²⁴ οὐχ ὅτι
 κυριεύομεν ὑμῶν τῆς πίστεως, ἀλλὰ συνεργοὶ ἔσμεν τῆς χαρᾶς
 ὑμῶν· τῇ γὰρ πίστει ἐστήκατε.

II.

Cur nondum redierit Corinthum. De incesto homine qui resipuerat.
 Pauli itinera et successus.

1 Ἐκρίνα δὲ ἐμαντῷ τοῦτο, τὸ μὴ πάλιν ἐν λύπῃ ἐλθεῖν πρὸς
 2 ὑμᾶς. ² εἰ γὰρ ἐγὼ λυπῶ ὑμᾶς, καὶ τίς ὁ εὐφραίνων με εἰ μὴ ὁ
 3 λυπούμενος ἐξ ἐμοῦ; ³ καὶ ἔγραψα τοῦτο αὐτὸ ἵνα μὴ ἐλθῶν ^{Phi 2, 27.}
 λύπην σχῶ ἀφ' ὧν ἔδει με χαίρειν, πεποιθῶς ἐπὶ πάντας ὑμᾶς
 4 ὅτι ἡ ἐμὴ χαρὰ πάντων ὑμῶν ἐστίν. ⁴ ἐν γὰρ πολλῆς θλίψεως
 καὶ συνοχῆς καρδίας ἔγραψα ὑμῖν διὰ πολλῶν δακρύων, οὐχ
 ἵνα λυπηθῆτε, ἀλλὰ τὴν ἀγάπην ἵνα γινώτε ἣν ἔχω περισσοτέρως
 εἰς ὑμᾶς.
 5 Εἰ δέ τις λελύπηκεν, οὐκ ἐμὲ λελύπηκεν, ἀλλὰ ἀπὸ μέρους,
 6 ἵνα μὴ ἐπιβαρῶ, πάντας ὑμᾶς. ⁶ ἵκανὸν τῷ τοιοῦτῳ ἡ ἐπιτιμία ^{1 Co 5, 3ss.}
 7 αὐτῇ ἢ ὑπὸ τῶν πλειόνων, ⁷ ὅστε τὸνναντίον μᾶλλον ὑμᾶς χα-
 ρίσασθαι καὶ παρακαλέσαι, μὴ πως τῇ περισσοτέρᾳ λύπῃ κατα-
 8 ποθῇ ὁ τοιοῦτος. ⁸ διὸ παρακαλῶ ὑμᾶς κυρῶσαι εἰς αὐτὸν
 9 ἀγάπην· ⁹ εἰς τοῦτο γὰρ καὶ ἔγραψα ἵνα γινῶ τὴν δοκιμὴν ὑμῶν,
 10 εἰ εἰς πάντα ὑπήκοοί ἐστε. ¹⁰ ᾧ δέ τι χαρίζεσθε, κἀγώ· καὶ γὰρ
 ἐγὼ ὁ κεχάρισμαι, εἴ τι κεχάρισμαι, δι' ὑμᾶς ἐν προσώπῳ Χρι-
 11 στοῦ, ¹¹ ἵνα μὴ πλεονεκτηθῶμεν ὑπὸ τοῦ σατανᾶ· οὐ γὰρ αὐτοῦ
 τὰ νοήματα ἀγνοοῦμεν.
 12 Ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν Τρωάδα εἰς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, ^{Act 16, 8.}
 13 καὶ θύρας μοι ἀνεωγμένης ἐν κυρίῳ, ¹³ οὐκ ἔσχηκα ἄνεσιν τῷ ^{1, 5 ss.}

18. ἔστιν: ἐγένετο 19. ὁ γὰρ τοῦ θεοῦ ... Ἰησοῦς Χριστός

II. 1. πάλιν ἐλθεῖν ἐν λύπῃ 2. καὶ τίς ἐστίν 3. ἔγραψα ὑμῖν ...
 ἔχω 5. ἀλλ' 10. κἀγώ: καὶ ἐγώ ... καὶ γὰρ ἐγώ εἴ τι κεχάρισμαι, ᾧ
 κεχάρισμαι

πνεύματί μου τῷ μὴ εὐρεῖν με Τίτον τὸν ἀδελφόν μου, ἀλλὰ ἀποταξάμενος αὐτοῖς ἐξῆλθον εἰς Μακεδονίαν.

Col 2, 15. Τῷ δὲ θεῷ χάρις τῷ πάντοτε θριαμβεύοντι ἡμᾶς ἐν τῷ 14 Χριστῷ καὶ τὴν ὁσμὴν τῆς γνώσεως αὐτοῦ φανεροῦντι δι' ἡμῶν ἐν παντὶ τόπῳ· 15 ὅτι Χριστοῦ εὐωδία ἐσμὲν τῷ θεῷ ἐν τοῖς 15 σωζομένοις καὶ ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις, 16 οἷς μὲν ὁσμὴ ἐκ θανάτου εἰς θάνατον, οἷς δὲ ὁσμὴ ἐκ ζωῆς εἰς ζωὴν. καὶ πρὸς ταῦτα τίς ικανός; 17 οὐ γάρ ἐσμεν ὡς οἱ πολλοὶ καπηλεύοντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, ἀλλ' ὡς ἐξ εἰλικρινείας, ἀλλ' ὡς ἐκ θεοῦ κατενώπιον τοῦ θεοῦ ἐν Χριστῷ λαλοῦμεν.

III.

Ipsi Corinthii commendatio Pauli. Littera et spiritus. Velum Mosis in Christo sublatum.

5, 12. Ἀρχόμεθα πάλιν ἑαυτοὺς συνιστάνειν; ἢ μὴ χροῖζομεν ὡς 1
1 Co 9, 2. τινες συστατικῶν ἐπιστολῶν πρὸς ὑμᾶς ἢ ἐξ ὑμῶν; 2 ἢ ἐπιστολὴ 2 ἡμῶν ὑμεῖς ἐστέ, ἐγγεγραμμένη ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, γινωσκομένη καὶ ἀναγινωσκομένη ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων, 3 φανερούμενοι 3 ὅτι ἐστέ ἐπιστολὴ Χριστοῦ διακονηθεῖσα ὑφ' ἡμῶν, ἐγγεγραμμένη οὐ μέλαν ἀλλὰ πνεύματι θεοῦ ζῶντος, οὐκ ἐν πλαξίν λιθί-
*Ex 13, 18. ναις ἀλλ' ἐν πλαξίν καρδίας σαρκίαις. 4 πεποιθήσιν δὲ τοιαύτην 4 ἔχομεν διὰ τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὸν θεόν. 5 οὐχ ὅτι ικανοὶ ἐσμεν 5 λογίσασθαί τι ἀφ' ἑαυτῶν ὡς ἐξ αὐτῶν, ἀλλ' ἢ ικανότης ἡμῶν ἐκ τοῦ θεοῦ, 6 ὃς καὶ ἰκάνωσεν ἡμᾶς διακόνους καινῆς διαθή- 6
1o 6, 63. κης, οὐ γραμματος ἀλλὰ πνεύματος· τὸ γὰρ γράμμα ἀποκτείνει, τὸ δὲ πνεῦμα ζωοποιεῖ. 7 εἰ δὲ ἡ διακονία τοῦ θανάτου ἐν γράμ- 7
*Ex 31, 29 ss. ματι ἐντετυπωμένη λίθοις ἐγενήθη ἐν δόξῃ, ὥστε μὴ δύνασθαι ἀτενίσαι τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ εἰς τὸ πρόσωπον Μωυσέως διὰ τὴν δόξαν τοῦ προσώπου αὐτοῦ τὴν καταργουμένην, 8 πῶς οὐκὶ μᾶλλον 8 ἢ διακονία τοῦ πνεύματος ἔσται ἐν δόξῃ; 9 εἰ γὰρ ἢ διακονία 9 τῆς κατακρίσεως δόξα, πολλῶ μᾶλλον περισσεύει ἢ διακονία τῆς δικαιοσύνης δόξη. 10 καὶ γὰρ οὐ δεδοξασται τὸ δεδοξασμένον ἐν 10 τούτῳ τῷ μέρει εἵνεκεν τῆς ὑπερβαλλούσης δόξης. 11 εἰ γὰρ τὸ 11 καταργούμενον διὰ δόξης, πολλῶ μᾶλλον τὸ μένον ἐν δόξῃ.

*Ex 34, 33. Ἐχοντες οὖν τοιαύτην ἐλπίδα πολλῇ παρήρησία χρώμεθα, 12 13 καὶ οὐ καθάπερ Μωυσῆς ἐτίθει κάλυμμα ἐπὶ τὸ πρόσωπον αὐ- 13 τοῦ, πρὸς τὸ μὴ ἀτενίσαι τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ εἰς τὸ τέλος τοῦ καταργουμένου. 14 ἀλλ' ἐπωρώθη τὰ νοήματα αὐτῶν. ἄχρι γὰρ τῆς 14 σήμερον ἡμέρας τὸ αὐτὸ κάλυμμα ἐπὶ τῇ ἀναγνώσει τῆς παλαιᾶς

13. ε v. 13. incipit ab ἀλλά 16. ἐκ bis: om

III. 1. ἢ μὴ: εἰ μὴ... add in fine συστατικῶν 3. ἀλλ': ε (non ε) ἀλλά 5. ἀφ' ἑαυτῶν post ἐσμὲν pon 6. ἀποκτείνει 7. ἐν γράμμασιν ἐντετ. ἐν λίθοις 9. ἐν δόξῃ 10. οὐ: οὐδέ... ἐνεκεν 13. αὐτοῦ: ἑαυτοῦ 14. om ἡμέρας

διαθήκης μένει, μὴ ἀνακαλυπτόμενον ὅτι ἐν Χριστῷ καταργεῖται· ¹⁵ ἀλλ' ἕως σήμερον ἡνίκα ἀναγινώσκειται Μωυσῆς κάλυμμα ¹⁶ ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν κεῖται· ¹⁶ ἡνίκα δ' ἂν ἐπιστρέψῃ πρὸς ¹⁷ κύριον, περιαιρεῖται τὸ κάλυμμα. ¹⁷ ὁ δὲ κύριος τὸ πνεῦμά ἐστιν· ¹⁸ οὗ δὲ τὸ πνεῦμα κυρίου, ἐλευθερία. ¹⁸ ἡμεῖς δὲ πάντες ἀνακαλυμμένῳ προσώπῳ τὴν δόξαν κυρίου κατοπτριζόμενοι τὴν αὐτὴν εἰκόνα μεταμορφούμεθα ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν, καθάπερ ἀπὸ κυρίου πνεύματος.

IV.

Evangelium alteris apertum, alteris tectum. Calamitates omnes victae aeterna spe.

1 Διὰ τοῦτο ἔχοντες τὴν διακονίαν ταύτην, καθὼς ἠλεήθημεν,
 2 οὐκ ἐγκακοῦμεν, ² ἀλλὰ ἀπειπάμεθα τὰ κροτητὰ τῆς αἰσχύνης,
 μὴ περιπατοῦντες ἐν πανουργίᾳ μηδὲ δολοῦντες τὸν λόγον τοῦ
 3 θεοῦ, ἀλλὰ τῇ φανερώσει τῆς ἀληθείας συνιστάντες ἑαυτοὺς
 3 πρὸς πᾶσαν συνείδησιν ἀνθρώπων ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. ³ εἰ δὲ καὶ
 ἔστιν κεκαλυμμένον τὸ εὐαγγέλιον ἡμῶν, ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις
 4 ἔστιν κεκαλυμμένον, ⁴ ἐν οἷς ὁ θεὸς τοῦ αἰῶνος τούτου ἐτύφλω-
 σεν τὰ νοήματα τῶν ἀπίστων εἰς τὸ μὴ ἀγᾶσαι τὸν φωτισμὸν
 τοῦ εὐαγγελίου τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ, ὅς ἐστιν εἰκὼν τοῦ θεοῦ.
 5 ⁵ οὐ γὰρ ἑαυτοὺς κηρύσσομεν ἀλλὰ Χριστὸν Ἰησοῦν κύριον, ἑαυ- Col 1, 15.
 6 τοὺς δὲ δούλους ὑμῶν διὰ Ἰησοῦν. ⁶ ὅτι ὁ θεὸς ὁ εἰπὼν ἐκ σκό- *Gn 1, 3.
 τος φῶς λάμπραι, ὅς ἔλαμψεν ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν πρὸς
 φωτισμὸν τῆς γνώσεως τῆς δόξης τοῦ θεοῦ ἐν προσώπῳ Χριστοῦ.
 7 Ἐχομεν δὲ τὸν θησαυρὸν τοῦτον ἐν ὀστρακίνοις σκεύεσιν,
 8 ἵνα ἡ ὑπερβολὴ τῆς δυνάμεως ἡ τοῦ θεοῦ καὶ μὴ ἐξ ἡμῶν, ⁸ ἐν
 παντὶ θλιβόμενοι ἀλλ' οὐ στενοχωρούμενοι, ἀπορούμενοι ἀλλ' οὐκ
 9 ἐξαπορούμενοι, ⁹ δικώμενοι ἀλλ' οὐκ ἐγκαταλειπόμενοι, κατα-
 10 βαλλόμενοι ἀλλ' οὐκ ἀπολλύμενοι, ¹⁰ πάντοτε τὴν νέκρωσιν τοῦ
 Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι περιφέροντες, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ ἐν
 11 τῷ σώματι ἡμῶν φανερωθῇ. ¹¹ αἰεὶ γὰρ ἡμεῖς οἱ ζῶντες εἰς θά- Ro 8, 36.
 νατον παραδιδόμεθα διὰ Ἰησοῦν, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ φανε-
 12 ρωθῇ ἐν τῇ θνητῇ σαρκὶ ἡμῶν. ¹² ὥστε ὁ θάνατος ἐν ἡμῖν ἐνεργ-
 13 γεῖται, ἡ δὲ ζωὴ ἐν ὑμῖν. ¹³ ἔχοντες δὲ τὸ αὐτὸ πνεῦμα τῆς
 πίστεως, κατὰ τὸ γεγραμμένον Ἐπίστευσα, διὸ ἐλάλησα, καὶ ἡμεῖς *Ps 116
 14 πιστεύομεν, διὸ καὶ λαλοῦμεν, ¹⁴ εἰδότες ὅτι ὁ ἐγείρας τὸν κύ- 10.
1 Co 6, 14.
 ριον Ἰησοῦν καὶ ἡμᾶς σὺν Ἰησοῦ ἐγερεῖ καὶ παραστήσει σὺν ὑμῖν.
 15 ¹⁵ τὰ γὰρ πάντα δι' ὑμᾶς, ἵνα ἡ χάρις πλεονάσασα διὰ τῶν
 πλείονων τὴν εὐχαριστίαν περισσεύσῃ εἰς τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ.

14. ὅτι: ὁ, τι 17. ἐκεῖ ἐλευθερία

IV. 1. ἐγκακοῦμεν 2. ἀλλὰ prius: ἀλλ' ... συνιστῶντες 4. ἀγᾶσαι αὐτοῖς 6. Ἰησοῦ Χριστοῦ 10. Ἰησοῦ prius: κυρίου Ἰησοῦ 12. ὥστε ὁ μὲν 14. σὺν Ἰησοῦ· διὰ Ἰησοῦ

Διὸ οὐκ ἐγκακοῦμεν, ἀλλ' εἰ καὶ ὁ ἔξω ἡμῶν ἄνθρωπος 16
 διαφθείρεται, ἀλλ' ὁ ἔσωθεν ἀνακαινοῦται ἡμέρα καὶ ἡμέρα.
 17 τὸ γὰρ παραντίκα ἐλαφρὸν τῆς θλίψεως ἡμῶν καθ' ὑπερβολὴν 17
 εἰς ὑπερβολὴν αἰῶνιον βάρους δόξης κατεργάζεται ἡμῖν, 18 μὴ 18
 σκοποῦντων ἡμῶν τὰ βλεπόμενα ἀλλὰ τὰ μὴ βλεπόμενα· τὰ γὰρ
 βλεπόμενα πρόσκαιρα, τὰ δὲ μὴ βλεπόμενα αἰῶνια.

V.

Vestis nova coelestis terrenae superinduenda. Desiderium vitae
 aeternae. De expiatione et reconciliatione.

Οἶδαμεν γὰρ ὅτι ἐὰν ἡ ἐπίγειος ἡμῶν οἰκία τοῦ σκήνους 1
 καταλθῆ, οἰκοδομῆν ἐκ θεοῦ ἔχομεν, οἰκίαν ἀχειροποίητον αἰώ-
 νιον ἐν τοῖς οὐρανοῖς. 2 καὶ γὰρ ἐν τούτῳ στενάζομεν, τὸ οἰκη- 2
 τήριον ἡμῶν τὸ ἐξ οὐρανοῦ ἐπενδύσασθαι ἐπιποθοῦντες, 3 εἴ γε 3
 καὶ ἐνδυσάμενοι οὐ γυμνοὶ εὐρεθησόμεθα. 4 καὶ γὰρ οἱ ὄντες ἐν 4
 τῷ σκήρει στενάζομεν βαρούμενοι, ἐφ' ᾧ οὐ θέλομεν ἐκδύσασθαι
 1 Co 15, 5
 53.
 ἀλλ' ἐπενδύσασθαι, ἵνα καταποθῆ τὸ θνητὸν ὑπὸ τῆς ζωῆς. 5 ὁ 5
 1, 22.
 Eph 1, 13 s.
 δὲ κατεργασάμενος ἡμᾶς εἰς αὐτὸ τοῦτο θεός, ὁ δούς ἡμῖν τὸν
 ἀρχαβῶνα τοῦ πνεύματος. 6 θαρρόντες οὖν πάντοτε καὶ εἰδότες 6
 ὅτι ἐνδημοῦντες ἐν τῷ σώματι ἐκδημοῦμεν ἀπὸ τοῦ κυρίου· 7 διὰ 7
 Phi 1, 23.
 πίστεως γὰρ περιπατοῦμεν οὐ διὰ εἰδούς· 8 θαρρόντες δὲ καὶ 8
 εὐδοκοῦμεν μᾶλλον ἐκδημῆσαι ἐκ τοῦ σώματος καὶ ἐνδημῆσαι
 πρὸς τὸν κύριον. 9 διὸ καὶ φιλοτιμούμεθα, εἴτε ἐνδημοῦντες εἴτε 9
 ἐκδημοῦντες, εὐάρεστοι αὐτῷ εἶναι. 10 τοὺς γὰρ πάντας ἡμᾶς 10
 Ro 14, 10.
 Eph 6, 8.
 Jo 5, 29.
 φανερωθῆναι δεῖ ἔμπροσθεν τοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ, ἵνα κο-
 μίσηται ἕκαστος τὰ διὰ τοῦ σώματος πρὸς ἃ ἔπραξεν, εἴτε ἀγα-
 θὸν εἴτε φαῦλον.

Εἰδότες οὖν τὸν φόβον τοῦ κυρίου ἀνθρώπους πείθομεν, 11
 θεῷ δὲ πεφανερώμεθα· ἐλπίζω δὲ καὶ ἐν ταῖς συνειδήσεσιν ὑμῶν
 3, 1.
 πεφανερωῖσθαι. 12 οὐ γὰρ πάλιν ἐαυτοὺς συνιστάνομεν ὑμῖν, ἀλλὰ 12
 ἀφορμὴν διδόντες ὑμῖν καυχήματος ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα ἔχητε πρὸς
 τοὺς ἐν προσώπῳ καυχωμένους καὶ οὐ καρδίᾳ. 13 εἴτε γὰρ ἐξέ- 13
 στημεν, θεῷ· εἴτε σωφρονοῦμεν, ὑμῖν. 14 ἡ γὰρ ἀγάπη τοῦ Χρι- 14
 στοῦ συνέχει ἡμᾶς, 15 κρίναντας τοῦτο ὅτι εἰ εἰς ὑπὲρ πάντων 15
 ἀπέθανεν, ἄρα οἱ πάντες ἀπέθανον· καὶ ὑπὲρ πάντων ἀπέθανεν
 ἵνα οἱ ζῶντες μηκέτι ἐαυτοῖς ζῶσιν ἀλλὰ τῷ ὑπὲρ αὐτῶν ἀποθα-
 νόντι καὶ ἐγερθέντι. 16 ὥστε ἡμεῖς ἀπὸ τοῦ νῦν οὐδένα οἶδαμεν 16
 κατὰ σάρκα· εἰ δὲ καὶ ἐγνώκαμεν κατὰ σάρκα Χριστόν, ἀλλὰ
 Ga 6, 15.
 νῦν οὐκέτι γινώσκουμεν. 17 ὥστε εἴ τις ἐν Χριστῷ, καινὴ κτίσις· 17
 τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ γέγονεν καινὰ τὰ πάντα. 18 τὰ δὲ 18
 πάντα ἐκ τοῦ θεοῦ τοῦ καταλλάξαντος ἡμᾶς ἐαυτῷ διὰ Χριστοῦ

16. ἐγκακοῦμεν

V. 4. ἐφ' ᾧ: ε (non σε) ἐπειδὴ 5. ὁ καὶ δούς 10. φαῦλον: κακόν
 18 Ἰησοῦ Χριστοῦ

19 καὶ δόντος ἡμῖν τὴν διακονίαν τῆς καταλλαγῆς, ¹⁹ ὡς ὅτι θεὸς ἦν ἐν Χριστῷ κόσμον καταλλάσσων ἑαυτῷ, μὴ λογιζόμενος αὐτοῖς τὰ παραπτώματα αὐτῶν καὶ θέμενος ἐν ἡμῖν τὸν λόγον τῆς
 20 καταλλαγῆς. ²⁰ Ὑπὲρ Χριστοῦ οὖν πρεσβεύομεν ὡς τοῦ θεοῦ ^{Eph 6, 20.} παρακαλοῦντος δι' ἡμῶν· δεόμεθα ὑπὲρ Χριστοῦ, καταλλάγητε
 21 τῷ θεῷ. ²¹ τὸν μὴ γνότῃ ἀμαρτίαν ὑπὲρ ἡμῶν ἀμαρτίαν ἐποίη- ^{1 Pe 2, 22 ss.}
 σεν, ἵνα ἡμεῖς γενώμεθα δικαιοσύνη θεοῦ ἐν αὐτῷ.

VI.

Omni modo ministrantibus Deo tenenda gratia Dei. Christus et Belial. Sancti Dei.

1 Συνεργοῦντες δὲ καὶ παρακαλοῦμεν μὴ εἰς κενὸν τὴν χάριν
 2 τοῦ θεοῦ δέξασθαι ὑμᾶς, ² λέγει γάρ Καιρῷ δεκτῷ ἐπήκουσά ^{*Es 49, 8.}
 σου καὶ ἐν ἡμέρᾳ σωτηρίας ἐβοήθησά σοι· ἰδοὺ νῦν καιρὸς εὐ-
 3 πρόσδεκτος, ἰδοὺ νῦν ἡμέρα σωτηρίας· ³ μηδεμίαν ἐν μηδενὶ
 4 διδόντες προσκοπήν, ἵνα μὴ μοιμηθῇ ἡ διακονία, ⁴ ἀλλ' ἐν παντὶ ^{4, 2.}
 συνιστάντες ἑαυτοὺς ὡς θεοῦ διάκονοι, ἐν ὑπομονῇ πολλῇ, ἐν
 5 θλίψεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν στενοχωρίαις, ⁵ ἐν πληγαῖς, ἐν φυλα- ^{11, 23 ss.}
 καῖς, ἐν ἀκαταστασίαις, ἐν κόποις, ἐν ἀγρυπνίαις, ἐν νηστείαις,
 6 ⁶ ἐν ἀγνόητι, ἐν γνώσει, ἐν μακροθυμίᾳ, ἐν χρηστότητι, ἐν πνεύ-
 7 ματι ἀγίῳ, ἐν ἀγάπῃ ἀνυποκρίτῳ, ⁷ ἐν λόγῳ ἀληθείας, ἐν δυνά- ^{Ro 12, 9.}
 μει θεοῦ· διὰ τῶν ὄπλων τῆς δικαιοσύνης τῶν δεξιῶν καὶ ἀρι-
 8 στερῶν, ⁸ διὰ δόξης καὶ ἀτιμίας, διὰ δυσφημίας καὶ εὐφημίας·
 9 ὡς πλάνοι καὶ ἀληθεῖς, ⁹ ὡς ἀγνοούμενοι καὶ ἐπιγινωσκόμενοι, ^{1 Co 15, 31.}
 ὡς ἀποθνήσκοντες καὶ ἰδοὺ ζῶμεν, ὡς παιδευόμενοι καὶ μὴ θα-
 10 νατούμενοι, ¹⁰ ὡς λυπούμενοι αἰεὶ δὲ χαίροντες, ὡς πτωχοὶ πολ-
 λούς δὲ πλουτίζοντες, ὡς μηδὲν ἔχοντες καὶ πάντα κατέχοντες.
 11 Τὸ στόμα ἡμῶν ἀνέφωγεν πρὸς ὑμᾶς, Κορίνθιοι, ἡ καρδία
 12 ἡμῶν πεπλάτνυται· ¹² οὐ στενοχωρεῖσθε ἐν ἡμῖν, στενοχωρεῖσθε
 13 δὲ ἐν τοῖς σπλάγχθοις ὑμῶν· ¹³ τὴν δὲ αὐτὴν ἀντιμισθίαν, ὡς ^{1 Co 4, 14.}
 τέκνοις λέγω, πλατύνθητε καὶ ὑμεῖς.
 14 Μὴ γίνεσθε ἑτεροζυγοῦντες ἀπίστοις· τίς γὰρ μετοχὴ δικαιο-
 15 σύνης καὶ ἀνομίας; ἢ τίς κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος; ¹⁵ τίς δὲ ^{Eph 5, 8, 11.}
 συμφώνησις Χριστοῦ πρὸς Βελίαιρ, ἢ τίς μερὶς πιστῷ μετὰ ἀπί- ^{1 Co 10, 20.}
 16 στον; ¹⁶ τίς δὲ συγκατάθεσις ναῶ θεοῦ μετὰ εἰδώλων; ὑμεῖς γὰρ ^{3, 16.}
 ναὸς θεοῦ ἐστέ ζῶντος, καθὼς εἶπεν ὁ θεὸς ὅτι ἐνοικήσω ἐν
 αὐτοῖς καὶ ἐμπεριπατήσω, καὶ ἔσομαι αὐτῶν θεὸς καὶ αὐτοὶ ^{*Lv 26, 11 ss.}
 17 ἔσονται μοι λαός. ¹⁷ Διὸ ἐξέλθατε ἐκ μέσον αὐτῶν καὶ ἀφο- ^{*Es 52, 11.}
 ρίσθητε, λέγει κύριος, καὶ ἀκαθάρτον μὴ ἄπτεσθε· καγὼ εἰσδέ- ^{*Zeph 3, 19 s.}
 18 ξομαι ὑμᾶς ¹⁸ καὶ ἔσομαι ὑμῖν εἰς πατέρα, καὶ ὑμεῖς ἔσεσθέ μοι ^{*Jer 31, 9.}
 εἰς υἱὸν καὶ θυγατέρας, λέγει κύριος παντοκράτωρ.

21. τὸν γὰρ μὴ ... γινώμεθα

VI. 4. συνιστῶντες 14. ἢ τίς: τίς δέ 15. Χριστοῦ: Χριστῷ ...
 Βελίαιρ: 5^ο (non 5) Βελιάιρ 17. ἐξέλθετε

(VII.) ¹ Ταύτας οὖν ἔχοντες τὰς ἐπαγγελίας, ἀγαπητοί, κα- 1
θαρίσωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος,
ἐπιτελοῦντες ἀγισσύνην ἐν φόβῳ Θεοῦ.

VII.

Titii nuntium de Corinthiis. Tristitia salutaris ex priore reprehensione.

Χωρήσατε ἡμᾶς· οὐδένα ἠδίκησαμεν, οὐδένα ἐφθείραμεν, 2
οὐδένα ἐπλεονεκτήσαμεν. ³ οὐ πρὸς κατάκρισιν λέγω· προείρηκα 3
γὰρ ὅτι ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν ἐστὲ εἰς τὸ συναποθανεῖν καὶ
συνεζῆν. ⁴ πολλή μοι παρόρησία πρὸς ὑμᾶς, πολλή μοι καύχησις 4
ὑπὲρ ὑμῶν· πεπλήρωμαι τῇ παρακλήσει, ὑπερπερισσεύομαι τῇ
χαρᾷ ἐπὶ πάσῃ τῇ θλίψει ἡμῶν. ⁵ Καὶ γὰρ ἐλθόντων ἡμῶν εἰς 5
2, 12. Μακεδονίαν οὐδεμίαν ἔσχηκεν ἄνεσιν ἢ σὰρξ ἡμῶν, ἀλλ' ἐν παντὶ
θλιβόμενοι· ἔξωθεν μάχαι, ἔσωθεν φόβοι, ⁶ ἀλλ' ὁ παρακαλῶν 6
τοὺς ταπεινοὺς παρεκάλεσεν ἡμᾶς ὁ Θεὸς ἐν τῇ παρουσίᾳ Τίτου·
⁷ οὐ μόνον δὲ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ παρακλή- 7
σει ἢ παρεκλήθη ἐφ' ὑμῖν, ἀναγγέλλων ἡμῖν τὴν ὑμῶν ἐπιπόθη-
σιν, τὸν ὑμῶν ὀδυρόν, τὸν ὑμῶν ζῆλον ὑπὲρ ἐμοῦ, ὥστε με μάλ-
λον χαρῆσαι. ⁸ ὅτι εἰ καὶ ἐλύπησα ὑμᾶς ἐν τῇ ἐπιστολῇ, οὐ 8
μεταμελόμαι, εἰ καὶ μετεμελόμην· βλέπω γὰρ ὅτι ἡ ἐπιστολὴ
ἐκεῖνη εἰ καὶ πρὸς ὦραν ἐλύπησεν ὑμᾶς, ⁹ νῦν χαίρω, οὐχ ὅτι 9
2, 4. ἐλυπήθητε, ἀλλ' ὅτι ἐλυπήθητε εἰς μετάνοιαν· ἐλυπήθητε γὰρ
κατὰ Θεόν, ἵνα ἐν μηδενὶ ζημιωθῆτε ἐξ ἡμῶν. ¹⁰ ἡ γὰρ κατὰ 10
Θεὸν λύπη μετάνοιαν εἰς σωτηρίαν ἀμεταμέλητον ἐργάζεται· ἡ δὲ
τοῦ κόσμου λύπη θάνατον κατεργάζεται. ¹¹ ἰδοὺ γὰρ αὐτὸ τοῦτο 11
τὸ κατὰ Θεὸν λυπηθῆναι ὑμᾶς πόσῃν κατειργάσατο ὑμῖν σπου-
δὴν, ἀλλὰ ἀπολογία, ἀλλὰ ἀγανάκτησιν, ἀλλὰ φόβον, ἀλλὰ ἐπι-
πόθησιν, ἀλλὰ ζῆλον, ἀλλὰ ἐκδίκησιν. ἐν παντὶ συνεστήσατε
ἑαυτοὺς ἀγνοῦς εἶναι τῷ πράγματι. ¹² ἄρα εἰ καὶ ἔγραφα ὑμῖν, 12
οὐχ εἴνεκεν τοῦ ἀδικήσαντος οὐδὲ εἴνεκεν τοῦ ἀδικηθέντος, ἀλλ'
εἴνεκεν τοῦ φανερωθῆναι τὴν σπουδὴν ὑμῶν τὴν ὑπὲρ ἡμῶν πρὸς
ὑμᾶς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. ¹³ διὰ τοῦτο παρακεκλήμεθα. ἐπὶ δὲ 13
τῇ παρακλήσει ἡμῶν περισσοτέρως μᾶλλον ἐχάρημεν ἐπὶ τῇ χαρᾷ
Τίτου, ὅτι ἀναπέπαιται τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἀπὸ πάντων ὑμῶν·
¹⁴ ὅτι εἴ τι αὐτῷ ὑπὲρ ὑμῶν κεκαύχημαι, οὐ κατησχύνθη, ἀλλ' 14
9, 2. ὡς πάντα ἐν ἀληθείᾳ ἐλάλησαμεν ὑμῖν, οὕτως καὶ ἡ καύχησις
ὑμῶν ἢ ἐπὶ Τίτου ἀλήθεια ἐγενήθη. ¹⁵ καὶ τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ 15
περισσοτέρως εἰς ὑμᾶς ἐστὶν ἀταμινησκομένου τὴν πάντων ὑμῶν
Eph 6, 5. ὑπακοήν, ὡς μετὰ φόβον καὶ τρόμον ἐδέξασθε αὐτόν. ¹⁶ χαίρω 16
ὅτι ἐν παντὶ θαυμάζω ἐν ὑμῖν.

VII. 3. συζῆν 10. ἐργάζεται· κατεργάζεται 11. ἀλλά extremum:
ἀλλ' ... ἐν τῷ πράγματι 12. ὑμῶν τὴν ὑπὲρ ἡμῶν: 5^e (non 5) ἡμῶν τὴν
ὑπὲρ ὑμῶν 13. δι post περισσοτέρως pon ... ἡμῶν: ὑμῶν 14. οὕτω ...
ἢ καύχ. ἡμῶν 16. 5^e (non 5) χαίρω οὖν

VIII.

Macedonum exemplo commendat stipem pro sanctis colligendam.
Item commendat Titum collectionis causa venturum.

- 1 Γνωρίζομεν δὲ ὑμῶν, ἀδελφοί, τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ τὴν δεδο-
2 μένην ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Μακεδονίας, ² ὅτι ἐν πολλῇ δοκιμῇ
θλίψεως ἢ περισσεΐα τῆς χαρᾶς αὐτῶν καὶ ἡ κατὰ βάθους πτω-
χειά αὐτῶν ἐπερίσσευσεν εἰς τὸ πλοῦτος τῆς ἀπλότητος αὐτῶν.
3 ³ ὅτι κατὰ δύναμιν, μαρτυρῶ, καὶ παρὰ δύναμιν ἀνθαίρετοι,
4 ⁴ μετὰ πολλῆς παρακλήσεως δεόμενοι ἡμῶν τὴν χάριν καὶ τὴν ^{9, 1.}
κοινωνίαν τῆς διακονίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους, ⁵ καὶ οὐ καθὼς
ἠλπίσαμεν ἀλλ' ἐάντους ἔδωκαν πρῶτον τῷ κυρίῳ καὶ ἡμῖν διὰ
6 θελήματος Θεοῦ, ⁶ εἰς τὸ παρακαλέσαι ἡμᾶς Τίτον ἵνα καθὼς ^{Ro 15, 32.}
προενήρξατο οὕτως καὶ ἐπιτελέσῃ εἰς ὑμᾶς καὶ τὴν χάριν ταύτην. ^{etc}
7 ⁷ ἀλλ' ὡσπερ ἐν παντὶ περισσεύετε, πίστει καὶ λόγῳ καὶ γνώσει ^{1 Co 1, 5.}
καὶ πάσῃ σπουδῇ καὶ τῇ ἐξ ὑμῶν ἐν ἡμῖν ἀγάπῃ, ἵνα καὶ ἐν
8 ταύτῃ τῇ χάριτι περισσεύητε. ⁸ οὐ κατ' ἐπιταγὴν λέγω, ἀλλὰ διὰ ^{1 Co 7, 6.}
τῆς ἐτέρων σπουδῆς καὶ τὸ τῆς ὑμετέρας ἀγάπης γνήσιον δοκι-
9 μάζων. ⁹ γινώσκετε γὰρ τὴν χάριν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ, ὅτι δι' ὑμᾶς ἐπτώχευσεν πλούσιος ὢν, ἵνα ὑμεῖς τῇ ἐκείνου
10 πτωχείᾳ πλουτήσητε. ¹⁰ καὶ γνώμην ἐν τούτῳ δίδωμι· τοῦτο γὰρ
ὑμῖν συμφέρει, οἵτινες οὐ μόνον τὸ ποιῆσαι ἀλλὰ καὶ τὸ θελεῖν
11 προενήρξασθε ἀπὸ πέρους. ¹¹ νυνὶ δὲ καὶ τὸ ποιῆσαι ἐπιτελέ-
σατε, ὅπως καθάπερ ἡ προθυμία τοῦ θελεῖν, οὕτως καὶ τὸ ἐπι-
12 τελέσαι ἐκ τοῦ ἔχειν. ¹² εἰ γὰρ ἡ προθυμία πρόκειται, καθὸ
13 ἐὰν ἔχη εὐπρόσδεκτος, οὐ καθὸ οὐκ ἔχει. ¹³ οὐ γὰρ ἵνα ἄλλοις
ἄνεσις, ὑμῖν δὲ θλίψις, ἀλλ' ἐξ ἰσότητος· ἐν τῷ νῦν καιρῷ τὸ
14 ὑμῶν περισσεύμα εἰς τὸ ἐκείνων ὑστέρημα, ¹⁴ ἵνα καὶ τὸ ἐκείνων
περισσεύμα γένηται εἰς τὸ ὑμῶν ὑστέρημα, ὅπως γένηται ἰσότης,
15 ¹⁵ καθὼς γέγραπται Ὁ τὸ πολὺ οὐκ ἐπλεόνασεν, καὶ ὁ τὸ ὀλίγον ^{*Ex 16,}
οὐκ ἡλαττόνησεν. ^{18.}
- 16 Χάρις δὲ τῷ Θεῷ τῷ διδόντι τὴν αὐτὴν σπουδὴν ὑπὲρ ὑμῶν ^{1 Co 15,}
17 ἐν τῇ καρδίᾳ Τίτου, ¹⁷ ὅτι τὴν μὲν παρακλήσιν ἐδέξατο, σπου- ^{57. etc}
18 δαιότερος δὲ ὑπάρχων ἀνθαίρετος ἐξῆλθεν πρὸς ὑμᾶς. ¹⁸ συνε-
πέμφαμεν δὲ μετ' αὐτοῦ τὸν ἀδελφόν, οὗ ὁ ἔπαινος ἐν τῷ εὐαγ-
19 γελίῳ διὰ πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν, ¹⁹ οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ χειρο-
τονηθεῖς ὑπὸ τῶν ἐκκλησιῶν συνέκδημος ἡμῶν ἐν τῇ χάριτι
ταύτῃ τῇ διακονουμένῃ ὑφ' ἡμῶν πρὸς τὴν αὐτοῦ τοῦ κυρίου
20 δόξαν καὶ προθυμίαν ἡμῶν, ²⁰ στελλόμενοι τοῦτο μή τις ἡμᾶς
μωμήσῃται ἐν τῇ ἀδρότητι ταύτῃ τῇ διακονουμένῃ ὑφ' ἡμῶν ^{6, 3.}
21 ²¹ προνοούμενοι γὰρ καλὰ οὐ μόνον ἐνώπιον κυρίου ἀλλὰ καὶ ^{Ro 12, 17.}

VIII. 2. εἰς τὸν πλοῦτον 3. παρὰ: ὑπὲρ 4. add in fine δέξασθαι
ἡμᾶς 6. οὕτω 11. οὕτω 12. ἔχη τις 19. ἐν: σύν... ἡμῶν extremum;
ὑμῶν 21. om γὰρ

ἐνώπιον ἀνθρώπων. ²² συνεπέψαμεν δὲ αὐτοῖς τὸν ἀδελφὸν ²²
 ἡμῶν, ὃν ἐδοκιμάσαμεν ἐν πολλοῖς πολλὰς σπουδαῖον ὄντα,
 νυνὶ δὲ πολὺ σπουδαιότερον πεποιθήσει πολλῇ τῇ εἰς ὑμᾶς.
²³ εἴτε ὑπὲρ Τίτου, κοινωνὸς ἐμὸς καὶ εἰς ὑμᾶς συνεργός· εἴτε ²³
 ἀδελφοὶ ἡμῶν, ἀπόστολοι ἐκκλησιῶν, δόξα Χριστοῦ. ²⁴ τὴν οὖν ²⁴
 7, 14. ἐνδείξιν τῆς ἀγάπης ὑμῶν καὶ ἡμῶν καυχήσεως ὑπὲρ ὑμῶν εἰς
 αὐτοὺς ἐνδεικνύμενοι εἰς πρόσωπον τῶν ἐκκλησιῶν.

IX.

Collectio promte instituenda. De beneficentiae praemiis.

^{8, 4.} Περὶ μὲν γὰρ τῆς διακονίας τῆς εἰς τοὺς ἀγίους περισσόν 1
 μοί ἐστὶν τὸ γράφειν ὑμῖν· ² οἶδα γὰρ τὴν προθυμίαν ὑμῶν ἢν ²
^{8, 10.} ὑπὲρ ὑμῶν καυχῶμαι Μακεδόσιν, οὗ Ἀχαΐα παρεσκευάσται ἀπὸ
^{8, 18 ss.} πέρυσι, καὶ ὁ ἐξ ὑμῶν ζῆλος ἠρέθισεν τοὺς πλείονας. ³ ἔπεμψα ³
 δὲ τοὺς ἀδελφούς, ἵνα μὴ τὸ καύχημα ἡμῶν τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κενωθῇ
 ἐν τῷ μέρει τούτῳ, ἵνα καθὼς ἔλεγον παρεσκευασμένοι ἦτε, ⁴ μὴ ⁴
 πως ἐὰν ἔλθωσιν σὺν ἐμοὶ Μακεδόνες καὶ εὗρωσιν ὑμᾶς ἀπαρα-
 σκευάστους καταισχυρθώμεν ἡμεῖς, ἵνα μὴ λέγωμεν ὑμεῖς, ἐν τῇ
^{11, 17.} ὑποστάσει ταύτῃ. ⁵ ἀναγκαῖον οὖν ἠγγεῖσάμην παρακαλέσαι τοὺς ⁵
 ἀδελφούς ἵνα προέλθωσιν εἰς ὑμᾶς καὶ προκαταρτίσωσιν τὴν
 προεπηγγελμένην εὐλογίαν ὑμῶν, ταύτην ἐτοιμὴν εἶναι οὕτως ὡς
 εὐλογίαν καὶ μὴ ὡς πλεονεξίαν.
^{Ga 6, 7s.} Τοῦτο δὲ ὁ σπείρων φειδομένως φειδομένως καὶ θερίσει, καὶ ⁶
 ὁ σπείρων ἐπ' εὐλογίαις ἐπ' εὐλογίαις καὶ θερίσει. ⁷ ἕκαστος ⁷
^{*Prov 22,} καθὼς προαιρεῖται τῇ καρδίᾳ, μὴ ἐκ λύπης ἢ ἐξ ἀνάγκης· ἰλαρὸν ⁸
^{8.} γὰρ δότην ἀγαπᾷ ὁ θεός. ⁸ δυνατὸς δὲ ὁ θεὸς πᾶσαν χάριν ⁸
^{*Ps 112, 9.} περισσεῦσαι εἰς ὑμᾶς, ἵνα ἐν παντὶ πάντοτε πᾶσαν ἀντάρκειαν ⁹
⁹ ἔχοντες περισσεύητε εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν, ⁹ καθὼς γέγραπται ⁹
^{*Es 55,} Ἐσκόρπισεν, ἔδωκεν τοῖς πένησιν, ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς ¹⁰
^{10.} τὸν αἰῶνα. ¹⁰ ὁ δὲ ἐπιχορηγῶν σπέρμα τῷ σπείροντι καὶ ἄρτον ¹⁰
 εἰς βρωσὶν χορηγήσει καὶ πληθυνεῖ τὸν σπόρον ὑμῶν καὶ αὐξήσει ¹¹
 τὰ γενήματα τῆς δικαιοσύνης ὑμῶν· ¹¹ ἐν παντὶ πλουτιζόμενοι εἰς ¹¹
^{Phi 2, 30.} πᾶσαν ἀπλότητα, ἣτις κατεργάζεται δι' ἡμῶν εὐχαριστίαν τῷ ¹²
 Θεῷ. ¹² ὅτι ἡ διακονία τῆς λειτουργίας ταύτης οὐ μόνον ἐστὶν ¹²
 προσαναπληροῦσα τὰ ὑστερήματα τῶν ἀγίων, ἀλλὰ καὶ περισ-
 σεύουσα διὰ πολλῶν εὐχαριστιῶν τῷ Θεῷ· ¹³ διὰ τῆς δοκιμῆς τῆς ¹³
 διακονίας ταύτης δοξάζοντες τὸν θεὸν ἐπὶ τῇ ὑποταγῇ τῆς ὁμο-
 λογίας ὑμῶν εἰς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀπλότητι τῆς
 κοινωνίας εἰς αὐτοὺς καὶ εἰς πάντας, ¹⁴ καὶ αὐτῶν δεήσει ὑπὲρ ¹⁴

24. ἐνδεικνύμενοι: ἐνδείξασθε . . . καὶ εἰς πρόσωπον

IX. 4. add in fine τῆς καυχήσεως 5. προκαταγγελημένην pro προεπ.
 . . . ὡς secundum: ὡσπερ 10. χορηγήσαι . . . πληθύναι . . . αὐξήσει
 . . . γεννήματα

ὑμῶν ἐπιποθούντων ὑμᾶς διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν χάριν τοῦ θεοῦ
15 ἐφ' ὑμῖν. ¹⁵ χάρις τῷ θεῷ ἐπὶ τῇ ἀνεκδιηγῆται αὐτοῦ δωρεᾷ. 8, 16.

X.

Apostolus idem praesens et absens. Vera gloria.

1 Ἀὐτὸς δὲ ἐγὼ Παῦλος παρακαλῶ ὑμᾶς διὰ τῆς προαύτητος ^{Ro 12, 1.}
καὶ ἐπιεικείας τοῦ Χριστοῦ, ὃς κατὰ πρόσωπον μὲν ταπεινὸς
2 ἐν ὑμῖν, ἀπὸν δὲ θαρῶν εἰς ὑμᾶς· ² δέομαι δὲ τὸ μὴ παρὼν
θαρῶσαι τῇ πεποιθήσει ἢ λογίζομαι τολμῆσαι ἐπὶ τινὰ τοῦς
3 λογιζομένους ἡμᾶς ὡς κατὰ σάρκα περιπατούντας. ³ ἐν σαρκὶ
4 γὰρ περιπατοῦντες οὐ κατὰ σάρκα στρατευόμεθα, ⁴ τὰ γὰρ ὄπλα
τῆς στρατείας ἡμῶν οὐ σαρκικὰ ἀλλὰ δυνατὰ τῷ θεῷ πρὸς
5 καθάρεισιν ὀχυρωμάτων, ⁵ λογισμοὺς καθαιρῶντες καὶ πᾶν ὕψωμα
ἐπαιρόμενον κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ θεοῦ, καὶ αἰχμαλωτίζοντες
6 πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ, ⁶ καὶ ἐν ἐτοιμίῳ ἔχοντες
ἐκδικῆσαι πᾶσαν παρακοήν, ὅταν πληρωθῇ ὑμῶν ἡ ὑπακοή.
7 Τὰ κατὰ πρόσωπον βλέπετε. εἴ τις πέποιθεν ἐαντῷ Χριστῷ
εἶναι, τοῦτο λογιζέσθω πάλιν ἀφ' ἐαυτοῦ ὅτι καθὼς αὐτὸς Χρι-
8 στοῦ οὕτως καὶ ἡμεῖς. ⁸ εἴαν τε γὰρ περισσώτερόν τι καυχῶμαι ^{12, 6.}
περὶ τῆς ἐξουσίας ἡμῶν ἢς ἔδωκεν ὁ κύριος εἰς οἰκοδομήν καὶ ^{13, 10.}
9 οὐκ εἰς καθάρεισιν ὑμῶν, οὐκ αἰσχυνθήσομαι. ⁹ ἵνα μὴ δόξω ὡς
10 ἂν ἐκφοβεῖν ὑμᾶς διὰ τῶν ἐπιστολῶν. ¹⁰ ὅτι αἱ μὲν ἐπιστολαί,
φησὶν, βαρεῖαι καὶ ἰσχυραί, ἢ δὲ παρουσία τοῦ σώματος ἀσθενῆς
11 καὶ ὁ λόγος ἐξουθενημένος. ¹¹ τοῦτο λογιζέσθω ὁ τοιοῦτος, ὅτι
οἰοί ἐσμεν τῷ λόγῳ δι' ἐπιστολῶν ἀπόντες, τοιοῦτοι καὶ παρόντες
12 τῷ ἔργῳ. ¹² οὐ γὰρ τολμῶμεν ἐγκοῖναι ἢ συγκοῖναι ἐαυτοὺς τισιν
τῶν ἐαυτοὺς συνιστανόντων· ἀλλὰ αὐτοὶ ἐν ἐαυτοῖς ἐαυτοὺς
13 μετροῦντες καὶ συγκοῖνοντες ἐαυτοὺς ἐαυτοῖς οὐ συνιοῦσιν. ¹³ ἡμεῖς
δὲ οὐκ εἰς τὰ ἄμετρα καυχῶμεθα, ἀλλὰ κατὰ τὸ μέτρον τοῦ
κανόνος, οὗ ἐμέρισεν ἡμῖν ὁ θεὸς μέτρον, ἐφικέσθαι ἄχρι καὶ
14 ὑμῶν. ¹⁴ οὐ γὰρ ὡς μὴ ἐφικνούμενοι εἰς ὑμᾶς ὑπερεκτείνουμεν ^{Ro 12, 3.}
ἐαυτοὺς, ἄχρι γὰρ καὶ ὑμῶν ἐφθάσαμεν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ
15 Χριστοῦ, ¹⁵ οὐκ εἰς τὰ ἄμετρα καυχώμενοι ἐν ἀλλοτρίοις κόποις,
ἐλπίδα δὲ ἔχοντες ἀξιοσημείων τῆς πίστεως ὑμῶν ἐν ὑμῖν μεγα-
16 λυνθῆναι κατὰ τὸν κανόνα ἡμῶν εἰς περισσεῖαν, ¹⁶ εἰς τὰ ὑπερέ-
κεινα ὑμῶν εὐαγγελίσασθαι, οὐκ ἐν ἀλλοτρίῳ κανόνι εἰς τὰ
17 ἔτοιμα καυχῆσασθαι. ¹⁷ ὁ δὲ καυχώμενος ἐν κυρίῳ καυχάσθω· ^{1 Co 1, 31.}
18 ¹⁸ οὐ γὰρ ὁ ἐαυτὸν συνιστάνων, ἐκεῖνός ἐστιν δόκιμος, ἀλλὰ ὃν ὁ ^{*Jer 9, 23.}
κύριος συνίστησιν.

15. χάρις δὲ

X. 1. προαύτητος 7. βλέπετε; ... οὕτω καὶ ἡμεῖς Χριστοῦ 8. καὶ
περισσώτερον ... ὁ κύριος ἡμῖν 13. οὐκ: οὐχί 18. συνιστῶν

XI.

De Pauli circa Corinthios studiis et non accepta mercede. Adversus calumniatores gloriatur virtutes et aerumnas.

Ἐφ 5, 26 s. Ὁφελον ἀνείχεσθέ μου μικρόν τι ἀφροσύνης· ἀλλὰ καὶ 1
 ἀνείχεσθέ μου. 2 ζῆλῳ γὰρ ὑμᾶς θεοῦ ζῆλῳ, ἡρμოსάμην γὰρ ὑμᾶς 2
 ἐνὶ ἀνδρὶ παρθένον ἀγνήν παραστήσαι τῷ Χριστῷ· 3 φοβοῦμαι 3
 δὲ μή πως ὡς ὁ ὄφις ἐξηπάτησεν Ἐῦαν ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτοῦ,
 οὕτως φθαρή τὰ νοήματα ὑμῶν ἀπὸ τῆς ἀπλότητος τῆς εἰς τὸν
 Γα 1, 6ss. Χριστόν. 4 εἰ μὲν γὰρ ὁ ἐρχόμενος ἄλλον Ἰησοῦν κηρύσσει ὃν 4
 οὐκ ἐκηρύξαμεν, ἢ πνεῦμα ἕτερον λαμβάνετε ὃ οὐκ ἐλάβετε, ἢ
 εὐαγγέλιον ἕτερον ὃ οὐκ ἐδέξασθε, καλῶς ἀνείχεσθε· 5 λογιζομαι 5
 12, 11. γὰρ μηδὲν ὑστερηκέαι τῶν ὑπερλίαν ἀποστόλων. 6 εἰ δὲ καὶ 6
 ἰδιώτης τῷ λόγῳ, ἀλλ' οὐ τῇ γνώσει, ἀλλ' ἐν παντὶ φανερώσαντες
 ἐν πᾶσιν εἰς ὑμᾶς. 7 ἢ ἁμαρτίαν ἐποίησα ἐμᾶντὸν ταπεινῶν ἵνα 7
 ὑμεῖς ὑψωθῆτε, ὅτι δωρεὰν τὸ τοῦ θεοῦ εὐαγγέλιον εὐηγγελισάμην
 ὑμῖν; 8 ἄλλας ἐκκλησίας ἐσύλησα λαβῶν ὀψώνιον πρὸς τὴν ὑμῶν 8
 διακονίαν, καὶ παρῶν πρὸς ὑμᾶς καὶ ὑστερηθεὶς οὐ κατενάρχησα
 12, 13. οὐθενός· 9 τὸ γὰρ ὑστερήμά μου προσανεπλήρωσαν οἱ ἀδελφοὶ 9
 Act 18, 5. ἐλθόντες ἀπὸ Μακεδονίας· καὶ ἐν παντὶ ἀβαρῆ ὑμῖν ἐμᾶντὸν
 ἐτήρησα καὶ τηρήσω. 10 ἔστιν ἀλήθεια Χριστοῦ ἐν ἐμοί, ὅτι ἢ 10
 καύχησις αὐτῆ οὐ φραγήσεται εἰς ἐμὲ ἐν τοῖς κλίμασιν τῆς
 Ἀχαΐας. 11 διὰ τί; ὅτι οὐκ ἀγαπῶ ὑμᾶς; ὁ θεὸς οἶδεν. 12 ὃ δὲ 11 12
 ποιῶ, καὶ ποιήσω, ἵνα ἐκκόψω τὴν ἀφορμὴν τῶν θελότων
 ἀφορμὴν, ἵνα ἐν ᾧ καυχῶνται εὐρεθῶσιν καθὼς καὶ ἡμεῖς. 13 οἱ 13
 γὰρ τοιοῦτοι ψευδαπόστολοι, ἐργάται δόλιοι, μετασχηματιζόμενοι
 εἰς ἀποστόλους Χριστοῦ. 14 καὶ οὐ θαῦμα· αὐτὸς γὰρ ὁ σατα- 14
 νᾶς μετασχηματίζεται εἰς ἄγγελον φωτός. 15 οὐ μέγα οὖν εἰ καὶ 15
 οἱ διάκονοι αὐτοῦ μετασχηματίζονται ὡς διάκονοι δικαιοσύνης·
 ὧν τὸ τέλος ἔσται κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν.

Πάλιν λέγω, μή τις με δόξῃ ἀφρονα εἶναι· εἰ δὲ μή γε, κἂν 16
 ὡς ἀφρονα δεξασθέ με, ἵνα καὶ γὰρ μικρόν τι καυχῆσωμαι. 17 ὃ 17
 λαλῶ, οὐ κατὰ κύριον λαλῶ, ἀλλ' ὡς ἐν ἀφροσύνῃ, ἐν ταύτῃ τῇ
 ὑποστάσει τῆς καυχίσεως. 18 ἐπεὶ πολλοὶ καυχῶνται κατὰ τὴν 18
 σάρκα, καὶ γὰρ καυχῆσωμαι. 19 ἡδέως γὰρ ἀνείχεσθε τῶν ἀφρόνων 19
 φρόνιμοι ὄντες· 20 ἀνείχεσθε γὰρ εἴ τις ὑμᾶς καταδουλοῖ, εἴ τις 20
 κατεσθίει, εἴ τις λαμβάνει, εἴ τις ἐπαίρειται, εἴ τις εἰς πρόσωπον
 ὑμᾶς δέξει. 21 κατὰ ἀτιμίαν λέγω, ὡς ὅτι ἡμεῖς ἡσθενήσαμεν· 21
 ἐν ᾧ δ' ἂν τις τολμᾷ, ἐν ἀφροσύνῃ λέγω, τολμῶ καὶ γὰρ. 22 Ἐβραῖοί 22

XI. 1. 5^e (non 5) ἡνείχεσθε ... 5 (non 5^e) om τι ... 5^e τῆς ἀφρο-
 σύνης, 5 τῇ ἀφροσύνῃ 3. Ἐῦαν ἐξηπάτησεν ... οὕτω 4. ἡνείχεσθε
 6. φανερώσαντες: φανερωθέντες 8. οὐθενός: οὐδενός 10. 5 (non 5^e)
 οὐ σφραγίζεται 14. θαῦμα: θαυμαστόν 16. μικρόν τι καγὼ 20. ὑμᾶς
 εἰς πρόσωπον

εἶσιν; κἀγώ. Ἰσραηλιταί εἰσιν; κἀγώ. σπέρμα Ἀβραάμ εἰσιν;
 23 κἀγώ. ²³ διάκονοι Χριστοῦ εἰσίν; παραφροσῶν λαλῶ, ὑπὲρ ἐγώ·
 ἐν κόποις περισσοτέρως, ἐν πληγαῖς ὑπερβαλλόντως, ἐν φυλακαῖς
 24 περισσοτέρως, ἐν θανάτοις πολλάκις· ²⁴ ὑπὸ Ἰουδαίων πεντάκις ^{*Dt 25, 3.}
 25 τεσσαράκοντα παρὰ μίαν ἔλαβον, ²⁵ τρίς ἐραβδίσθην, ἀπαξ ἔλι- ^{Act 16, 22.}
 θάσθην, τρίς ἐνανάγησα, νυχθήμερον ἐν τῷ βυθῷ πεποιήκα· ^{14, 19.}
 26 ²⁶ ὁδοιπορίαις πολλάκις, κινδύνοις ποταμῶν, κινδύνοις ληστῶν, ^{27, 41.}
 κινδύνοις ἐκ γένους, κινδύνοις ἐξ ἔθνῶν, κινδύνοις ἐν πόλει, κιν- ^{2 Ti 3, 11.}
 δύνουσις ἐν ἐρημίᾳ, κινδύνοις ἐν θαλάσσει, κινδύνοις ἐν ψευδαδέλ- ^{6, 4 ss.}
 27 φοις, ²⁷ κόπῳ καὶ μόχθῳ, ἐν ἀγροπνίαις πολλάκις, ἐν λιμῷ καὶ
 28 δίψει, ἐν νηστείαις πολλάκις, ἐν ψύχει καὶ γυμνότητι. ²⁸ χωρὶς
 τῶν παρεκτός ἢ ἐπισύστασις μου ἢ καθ' ἡμέραν, ἢ μέριμνα
 29 πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν. ²⁹ τίς ἀσθενεῖ, καὶ οὐκ ἀσθενῶ; τίς ^{12, 5.}
 30 σκανδαλίζεται, καὶ οὐκ ἐγώ πυροῦμαι; ³⁰ εἰ κανχᾶσθαι δεῖ, τὰ ^{Ro 1, 25.}
 31 τῆς ἀσθενείας μου κανχήσομαι. ³¹ ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ^{9, 5.}
 Ἰησοῦ οἶδεν, ὁ ὢν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας, ὅτι οὐ ψεύδομαι.
 32 ³² ἐν Δαμασκῷ ὁ ἐθνάρχης Ἀρέτα τοῦ βασιλέως ἐφρούρει τὴν ^{Ga 1, 20.}
 33 Δαμασκηνῶν πόλιν πιάσαι με, ³³ καὶ διὰ θυρίδος ἐν σαργάνῃ ^{Act 9, 25.}
 ἐχλάσθην διὰ τοῦ τείχους καὶ ἐξέφυγον τὰς χεῖρας αὐτοῦ.

XII.

Visa Pauli coelestia. Sudes in carne. Pauli liberalitas in Corinthios.
 Brevi venturi cura.

1 Κανχᾶσθαι δὴ οὐ συμφέρει μοι· ἐλεύσομαι γὰρ εἰς ὀπτασίας ^{11, 30.}
 2 καὶ ἀποκαλύψεις κυρίου. ² οἶδα ἄνθρωπον ἐν Χριστῷ πρὸ ἐτῶν
 δεκατεσσάρων, εἴτε ἐν σώματι οὐκ οἶδα, εἴτε ἐκτός τοῦ σώμα-
 3 τος οὐκ οἶδα, ὁ θεὸς οἶδεν, ἀρπαγέντα τὸν τοιοῦτον ἕως
 4 τρίτου οὐρανοῦ. ³ καὶ οἶδα τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον, εἴτε ἐν
 5 σώματι εἴτε χωρὶς τοῦ σώματος οὐκ οἶδα, ὁ θεὸς οἶδεν, ^{11, 11.}
 ἠρπάγη εἰς τὸν παράδεισον καὶ ἤκουσεν ἄρρητα ῥήματα ἃ οὐκ
 6 ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι. ⁵ ὑπὲρ τοῦ τοιοῦτου κανχήσομαι, ὑπὲρ
 7 δὲ ἐμάντοῦ οὐ κανχήσομαι εἰ μὴ ἐν ταῖς ἀσθενείαις μου. ⁶ εἰὰν ^{9, 10.}
 γὰρ θελήσω κανχῆσασθαι, οὐκ ἔσομαι ἄφρων, ἀλήθειαν γὰρ ἐρῶ· ^{11, 30.}
 φεῖδομαι δέ, μὴ τις εἰς ἐμὲ λογισθῆται ὑπὲρ ὃ βλέπει με ἢ ἀκούει
 7 τι ἐξ ἐμοῦ. ⁷ καὶ τῇ ὑπερβολῇ τῶν ἀποκαλύψεων ἵνα μὴ ὑπεραί-
 8 ρωμαι, ἐδόθη μοι σκόλοψ τῇ σαρκί, ἄγγελος σατάν, ἵνα με
 9 παρεκάλεσα ἵνα ἀποστῇ ἀπ' ἐμοῦ. ⁹ καὶ εἰρηκέν μοι Ἀρχεῖ σοι
 ἢ χάρις μου· ἢ γὰρ δύναμις ἐν ἀσθενείᾳ τελεῖται. ἤδιστα οὖν
 10 ἐμὲ ἢ δύναμις τοῦ Χριστοῦ. ¹⁰ διὸ εὐδοκῶ ἐν ἀσθενείαις, ἐν

22. 23. 5 (non 5e) quater εἰσίν, 24. τεσσαράκοντα 25. ἐράβδίσθην
 27. ἐν κόπῳ 31. κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ 32. πιάσαι με θέλων

XII. 3. χωρὶς; ἐκτός 9. δύναμις μου ... τελεῖται: τελειοῦται

ὑβρεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν διωγμοῖς, ἐν στενοχωρίαις, ὑπὲρ Χριστοῦ· ὅταν γὰρ ἀσθενῶ, τότε δυνατός εἰμι.

6. Γέγονα ἄφρων· ὑμεῖς με ἠναγκάσατε. ἐγὼ γὰρ ὄφειλον 11
 11, 5. ὑφ' ὑμῶν συνίστασθαι· οὐδὲν γὰρ ὑστέρησα τῶν ὑπερλίαν ἀπο-
 1 Co 9, 2. στόλων, εἰ καὶ οὐδέν εἰμι. 12 τὰ μὲν σημεῖα τοῦ ἀποστόλου κα- 12
 11, 8. τευργάσθη ἐν ὑμῖν ἐν πάσῃ ὑπομονῇ, σημείοις καὶ τέρασιν καὶ
 13, 1. δυνάμεσιν. 13 τί γὰρ ἐστὶν ὃ ἠτήθητε ὑπὲρ τὰς λοιπὰς ἐκκλη- 13
 σίας, εἰ μὴ ὅτι αὐτὸς ἐγὼ οὐ κατενάρκησα ὑμῶν; χαρίσασθέ μοι
 τὴν ἀδικίαν ταύτην. 14 ἰδὼν τρίτον τοῦτο ἐτοιμῶς ἔχω ἐλθεῖν 14
 πρὸς ὑμᾶς, καὶ οὐ καταναρκήσω· οὐ γὰρ ζητῶ τὰ ὑμῶν ἀλλὰ
 ὑμᾶς. οὐ γὰρ ὀφείλει τὰ τέκνα τοῖς γονεῦσιν θησαυρίζειν, ἀλλ'
 οἱ γονεῖς τοῖς τέκνοις. 15 ἐγὼ δὲ ἥδιστα δαπανήσω καὶ ἐκδαπα- 15
 νηθήσομαι ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν, εἰ καὶ περισσοτέρως ὑμᾶς ἀγα-
 πῶν ἤτιον ἀγαπῶμαι.

Ἔστω δέ, ἐγὼ οὐ κατεβάρησα ὑμᾶς· ἀλλὰ ὑπάρχων πανοῦρ- 16
 γος δόλω ὑμᾶς ἔλαβον. 17 μὴ τινα ὦν ἀπέσταλκα πρὸς ὑμᾶς, 17
 8, 6. 18. δι' αὐτοῦ ἐπλεονέκτησα ὑμᾶς; 18 παρεκάλεσα Τίτον καὶ συνα- 18
 πέστειλα τὸν ἀδελφόν· μήτι ἐπλεονέκτησεν ὑμᾶς Τίτος; οὐ τῷ
 αὐτῷ πνεύματι περιεπατήσαμεν; οὐ τοῖς αὐτοῖς ἴσχεσιν;

Πάλαι δοκεῖτε ὅτι ὑμῖν ἀπολογούμεθα. κατέναντι Θεοῦ ἐν 19
 Χριστῷ λαλοῦμεν· τὰ δὲ πάντα, ἀγαπητοί, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν οἰκο-
 δομῆς. 20 φοβοῦμαι γὰρ μὴ πως ἐλθὼν οὐχ οἶον θέλω εὔρω 20
 ὑμᾶς καὶ γὰρ εὐρεθῶ ὑμῖν οἶον οὐ θέλετε, μὴ πως ἔρις, ζῆλος,
 1 Co 3, 3. θυμοί, ἐριθείαι, καταλαλιαί, ψιθυρισμοί, φυσιώσεις, ἀκαταστα-
 Ro 2, 29. etc σίαί· 21 μὴ πάλιν ἐλθόντος μου ταπεινώσει με ὁ Θεός μου πρὸς 21
 13, 2. ὑμᾶς, καὶ πενήθσω πολλοὺς τῶν προημαρτηκότων καὶ μὴ μετα-
 νοησάντων ἐπὶ τῇ ἀκαθαρσίᾳ καὶ πορνείᾳ καὶ ἀσελγείᾳ ἣ ἔπραξαν.

XIII.

Brevi venturi Corinthum de disciplina severa hortatio.

12, 14. Τρίτον τοῦτο ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς· ἐπὶ στόματος δύο μαρτύ- 1
 *Dt 19, 15. ρων καὶ τριῶν σταθήσεται πᾶν ῥῆμα. 2 προεῖρηκα καὶ προλέγω 2
 ὡς παρὼν τὸ δεύτερον καὶ ἀπὸν νῦν τοῖς προημαρτηκόσιν καὶ
 τοῖς λοιποῖς πᾶσιν, ὅτι ἐὰν ἐλθῶ εἰς τὸ πάλιν οὐ φείσομαι. 3 ἐπεὶ 3
 δοκιμὴν ζητεῖτε τοῦ ἐν ἐμοὶ λαλοῦντος Χριστοῦ, ὃς εἰς ὑμᾶς οὐκ
 ἀσθενεῖ ἀλλὰ δυνατεῖ ἐν ὑμῖν· 4 καὶ γὰρ εἰ ἐσταυρώθη ἕξ ἀσθε- 4
 νείας, ἀλλὰ ζῆ ἐκ δυνάμεως Θεοῦ· καὶ γὰρ ἡμεῖς ἀσθενοῦμεν ἐν
 αὐτῷ, ἀλλὰ ζήσομεν σὺν αὐτῷ ἐκ δυνάμεως Θεοῦ εἰς ὑμᾶς. 5 εἰ- 5

11. ἄφρων καυχώμενος 12. ἐν σημείοις 14. om τοῦτο ... καταναρκήσω ὑμῶν ... ἀλλά: ἀλλ' 16. ἀλλ' 19. Πάλαι: Πάλιν ... ἀπολογούμεθα; ... κατενώπιον τοῦ Θεοῦ 20. ἔρεις, ζῆλοι 21. ἐλθόντα με ... ταπεινώση

XIII. 2. ἀπὸν νῦν γράφω 4. καὶ γὰρ ἡμεῖς: 5^e (non 5) καὶ γὰρ καὶ ἡμεῖς ... ζησόμεθα

- τοὺς πειράζετε εἰ ἐστὲ ἐν τῇ πίστει, ἑαυτοὺς δοκιμάζετε· ἢ οὐκ ἐπιγινώσκειτε ἑαυτοὺς ὅτι Χριστὸς Ἰησοῦς ἐν ὑμῖν; εἰ μὴτι ἀδόκιμοί ἐστε. ⁶ ἐλπίζω δὲ ὅτι γνώσεσθε ὅτι ἡμεῖς οὐκ ἐσμὲν ἀδόκιμοι. ⁷ εὐχόμεθα δὲ πρὸς τὸν θεὸν μὴ ποιῆσαι ὑμᾶς κακὸν μηδέν, οὐχ ἵνα ἡμεῖς δόκιμοι φανώμεν, ἀλλ' ἵνα ὑμεῖς τὸ καλὸν ποιῆτε, ἡμεῖς δὲ ὡς ἀδόκιμοι ὤμεν. ⁸ οὐ γὰρ δυνάμεθά τι κατὰ τῆς ἀληθείας, ἀλλὰ ὑπὲρ τῆς ἀληθείας. ⁹ χαίρομεν γὰρ ὅταν ἡμεῖς ἀσθενῶμεν, ὑμεῖς δὲ δυνατοὶ ᾗτε· τοῦτο καὶ εὐχόμεθα, τὴν ὑμῶν κατάρτισιν. ¹⁰ διὰ τοῦτο ταῦτα ἀπὸν γράφω, ἵνα παρὼν μὴ ἀποτόμως χρῆσωμαι κατὰ τὴν ἐξουσίαν ἣν ἔδωκέν μοι ὁ κύριος εἰς οἰκοδομὴν καὶ οὐκ εἰς καθάρσειςιν. 10, 8.
- ¹¹ Λοιπὸν, ἀδελφοί, χαίρετε, καταρτίζεσθε, παρακαλεῖσθε, τὸ αὐτὸ φρονεῖτε, εἰρηνεύετε, καὶ ὁ θεὸς τῆς ἀγάπης καὶ εἰρήνης Ro 15, 33.
- ¹² ἔσται μεθ' ὑμῶν. ¹² ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν ἀγίῳ φιλήματι. Ro 16, 16. etc
- ¹³ Ἡ χάρις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἀγίου πνεύματος μετὰ πάντων ὑμῶν.

Π Ρ Ο Σ Γ Α Λ Α Τ Α Σ.

I.

Post gravem salutationem Galatarum carpit levitatem et evangelii divinum veritatem urget. Pristinam Pauli vita.

- ¹ Παῦλος ἀπόστολος, οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων οὐδὲ δι' ἀνθρώπου ἀλλὰ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ θεοῦ πατρὸς τοῦ ἐγείραντος αὐτὸν Act 16, 6.
- ² ἐκ νεκρῶν, ² καὶ οἱ σὺν ἐμοὶ πάντες ἀδελφοί, ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Γαλατίας. ³ χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς καὶ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ⁴ τοῦ δόντος ἑαυτὸν περὶ τῶν ἀμαρτιῶν ἡμῶν, ὅπως ἐξέλθῃται ἡμᾶς ἐκ τοῦ ἐνεστῶτος αἰῶνος Ro 1, 7, etc. Ti 2, 14.
- ⁵ πονηροῦ κατὰ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν, ⁵ ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν. Ro 16, 27. etc
- ⁶ Θαυμάζω ὅτι οὕτως ταχέως μετατίθεσθε ἀπὸ τοῦ καλέσαντος ὑμᾶς ἐν χάριτι Χριστοῦ εἰς ἕτερον εὐαγγέλιον, ⁷ ὃ οὐκ ἔστιν ἄλλο, εἰ μὴ τινὲς εἰσὶν οἱ ταράσσοντες ὑμᾶς καὶ θέλοντες μεταστρέφαι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ. ⁸ ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἡμεῖς ἢ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίζηται ὑμῖν παρ' ὃ εὐηγγελισάμεθα ὑμῖν, ἀνάθεμα ἔστω. ⁹ ὡς προειρήκαμεν, καὶ ἄρτι πάλιν λέγω, εἴ τις ὑμᾶς εὐαγγελίζεται παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω. 5, 10.
- ¹⁰ ἄρτι γὰρ ἀνθρώπους πείθω ἢ τὸν θεόν; ἢ ζητῶ ἀνθρώποις ἀρέσκειν; εἰ ἔτι ἀνθρώποις ἤρεσκον, Χριστοῦ δοῦλος οὐκ ἂν ἤμην.

^{5.} Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν ὑμῖν ἔστιν ^{7.} εὐχόμεθα: εὐχομαι ^{8.} ἀλλ' ^{9.} καί: δὲ καὶ ^{13.} add in fine ἀμήν

I. 4. περί: ὑπέρ 6. οὕτω 10. εἰ γὰρ ἔτι

Γνωρίζω γὰρ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὸ εὐαγγέλιον τὸ εὐαγγελισθὲν 11
 ὑπ' ἐμοῦ ὅτι οὐκ ἔστιν κατὰ ἄνθρωπον· 12 οὐδὲ γὰρ ἐγὼ παρα 12
 ἀνθρώπου παρελάβον αὐτὸ οὔτε ἐδιδάχθην, ἀλλὰ δι' ἀποκα-
 Act 9, 3, 9, 21. λύψεως Ἰησοῦ Χριστοῦ. 13 ἤκούσατε γὰρ τὴν ἐμὴν ἀναστροφὴν 13
 ποτε ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ, ὅτι καθ' ὑπερβολὴν ἐδίωκον τὴν ἐκκλη-
 σίαν τοῦ θεοῦ καὶ ἐπόρθουν αὐτήν· 14 καὶ προέκοπτον ἐν τῷ 14
 Act 22, 3. Ἰουδαϊσμῷ ὑπὲρ πολλοὺς συνηλικιώτας ἐν τῷ γένει μου, περισσο-
 τέως ζηλωτῆς ὑπάρχων τῶν πατρικῶν μου παραδόσεων. 15 ὅτε 15
 δὲ εὐδόκησεν ὁ ἀφορίσας με ἐκ κοιλίας μητρός μου καὶ καλέσας
 διὰ τῆς χάριτος αὐτοῦ 16 ἀποκαλύψαι τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐν ἐμοί, 16
 ἵνα εὐαγγελίζωμαι αὐτὸν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, εὐθέως οὐ προσανεθέ-
 μην σαρκὶ καὶ αἵματι, 17 οὐδὲ ἀπῆλθον εἰς Ἱεροσόλυμα πρὸς 17
 τοὺς πρὸ ἐμοῦ ἀποστόλους, ἀλλὰ ἀπῆλθον εἰς Ἀραβίαν, καὶ
 Act 9, 26. πάλιν ὑπέστρεψα εἰς Λαμασκόν. 18 ἔπειτα μετὰ ἔτη τρία ἀνῆλ- 18
 θον εἰς Ἱεροσόλυμα ἱστορῆσαι Κηφᾶν, καὶ ἐπέμεινα πρὸς αὐτὸν
 ἡμέρας δεκαπέντε· 19 ἕτερον δὲ τῶν ἀποστόλων οὐκ εἶδον εἰ μὴ 19
 Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν τοῦ κυρίου. 20 ἃ δὲ γράφω ὑμῖν, ἰδοὺ 20
 Act 9, 30, 15, 41. ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ὅτι οὐ ψεύδομαι. 21 ἔπειτα ἦλθον εἰς τὰ κλί- 21
 ματα τῆς Συρίας καὶ τῆς Κιλικίας. 22 ἤμην δὲ ἀγνοούμενος τῷ 22
 προσώπῳ ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Ἰουδαίας ταῖς ἐν Χριστῷ, 23 μό- 23
 ρον δὲ ἀκούοντες ἦσαν ὅτι ὁ διώκων ἡμᾶς ποτὲ νῦν εὐαγγε-
 λίζεται τὴν πίστιν ἣν ποτε ἐπόρθει, 24 καὶ ἐδόξαζον ἐν ἐμοί 24
 τὸν θεόν.

II.

De apostolorum conventu Hierosolymitano et Pauli cum Petro con-
 troversia Antiochena. De lege et fide.

Ἐπειτα διὰ δεκατεσσάρων ἐτῶν πάλιν ἀνέβην εἰς Ἱεροσό- 1
 λυμα μετὰ Βαρνάβαν, συμπαραλαβὼν καὶ Τίτον· 2 ἀνέβην δὲ 2
 Act 15, 2, 11, 30. κατὰ ἀποκάλυψιν, καὶ ἀνεθέμην αὐτοῖς τὸ εὐαγγέλιον ὃ κηρύσσω
 Phi 2, 16. ἐν τοῖς ἔθνεσιν, κατ' ἰδίαν δὲ τοῖς δοκοῦσιν, μὴ πως εἰς κενὸν
 τρέχω ἢ ἔδραμον. 3 ἀλλ' οὐδὲ Τίτος ὁ σὺν ἐμοί, Ἕλλην ὢν, ἠναγ- 3
 κάσθη περιιμηθῆναι· 4 διὰ δὲ τοὺς παρεισάκτους ψευδαδελφούς, 4
 οἵτινες παρεισῆλθον κατασκοπῆσαι τὴν ἐλευθερίαν ἡμῶν ἣν ἔχο-
 μεν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἵνα ἡμᾶς καταδουλώσουσιν· 5 οἷς οὐδὲ 5
 πρὸς ὥραν εἴξαμεν τῇ ὑποταγῇ, ἵνα ἡ ἀλήθεια τοῦ εὐαγγελίου
 διαμείνῃ πρὸς ὑμᾶς. 6 ἀπὸ δὲ τῶν δοκούντων εἶναι τι, ὁποῖοί 6
 Ro 2, 11. ποτε ἦσαν οὐδέν μοι διαφέρει· πρόσωπον θεὸς ἀνθρώπου οὐ
 λαμβάνει· ἐμοὶ γὰρ οἱ δοκῶντες οὐδέν προσανεθέεντο, 7 ἀλλὰ 7
 τὸνναντίον ἰδόντες ὅτι πεπίστευμαι τὸ εὐαγγέλιον τῆς ἀκροβυστίας
 καθὼς Πέτρος τῆς περιτομῆς, 8 ὁ γὰρ ἐνεργήσας Πέτρῳ εἰς 8

11. γὰρ: διέ 15. εὐδόκησεν ὁ θεός 17. ἀπῆλθον: ἀνῆλθον ... ἀλλ'

18. Κηφᾶν: Πέτρον

II. 4. καταδουλώσονται

- 9 ἀποστολὴν τῆς περιτομῆς ἐνήργησεν κἀμοὶ εἰς τὰ ἔθνη, ⁹ καὶ ^{Act 15, 13 ss.} γρόντες τὴν χάριν τὴν δοθεισάν μοι, Ἰάκωβος καὶ Κηφᾶς καὶ Ἰωάννης, οἱ δοκοῦντες στῦλοι εἶναι, δεξιὰς ἔδωκαν ἐμοὶ καὶ Βαρνάβη κοινωνίας, ἵνα ἡμεῖς εἰς τὰ ἔθνη, αὐτοὶ δὲ εἰς τὴν
- 10 περιτομὴν· ¹⁰ μόνον τῶν πτωχῶν ἵνα μνημονεύωμεν, ὃ καὶ ^{Act 11, 29 s.} ἐσπούδασα αὐτὸ τοῦτο ποιῆσαι.
- 11 Ὅτε δὲ ἦλθεν Κηφᾶς εἰς Ἀντιόχειαν, κατὰ πρόσωπον αὐτῷ ^{Act 15, 35.}
- 12 ἀνέστην, ὅτι κατεγνωσμένος ἦν. ¹² πρὸ τοῦ γὰρ ἔλθειν τινὰς ἀπὸ Ἰακώβου μετὰ τῶν ἐθνῶν συνήσθιεν· ὅτε δὲ ἦλθον, ὑπέστειλ- ^{Act 11, 3.}
- 13 λεν καὶ ἀφώριζεν ἑαυτὸν, φοβούμενος τοὺς ἐκ περιτομῆς· ¹³ καὶ συννπεκρίθησαν αὐτῷ καὶ οἱ λοιποὶ Ἰουδαῖοι, ὥστε καὶ Βαρνά- ^{Act 11, 3.}
- 14 βας συναπήχθη αὐτῶν τῇ ὑποκρίσει. ¹⁴ ἀλλ' ὅτε εἶδον ὅτι οὐκ ὀρθοποδοῦσιν πρὸς τὴν ἀλήθειαν τοῦ εὐαγγελίου, εἶπον τῷ Κηφᾷ ἔμπροσθεν πάντων Εἰ σὺ Ἰουδαῖος ὑπάρχων ἐθνικῶς ζῆς καὶ
- 15 οὐχ' Ἰουδαϊκῶς, τί τὰ ἔθνη ἀναγκάζεις ἰουδαῖζειν; ¹⁵ ἡμεῖς
- 16 φῦσει Ἰουδαῖοι καὶ οὐκ ἐξ ἐθνῶν ἁμαρτωλοί, ¹⁶ εἰδότες δὲ ὅτι ^{Ro 3, 20.} οὐ δικαιούται ἄνθρωπος ἐξ ἔργων νόμον ἔαν μὴ διὰ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡμεῖς εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν ἐπιστεύσαμεν, ἵνα
- δικαιωθῶμεν ἐκ πίστεως καὶ οὐκ ἐξ ἔργων νόμον, διότι ἐξ ἔργων ^{*Ps 143, 2.}
- 17 νόμον οὐ δικαιωθήσεται πᾶσα σὰρξ. ¹⁷ εἰ δὲ ζητοῦντες δικαιο-
θῆναι ἐν Χριστῷ εὐρέθημεν καὶ αὐτοὶ ἁμαρτωλοί, ἄρα Χριστὸς
- 18 ἁμαρτίας διάκονος; μὴ γένοιτο. ¹⁸ εἰ γὰρ ἂ κατέλυσα ταῦτα
- 19 πάλιν οἰκοδομῶ, παραβάτην ἑμαυτὸν συνιστάνω. ¹⁹ ἐγὼ γὰρ διὰ
- 20 νόμον νόμῳ ἀπέθανον ἵνα θεῷ ζῆσω. ²⁰ Χριστῷ συνεσταύρωμαι·
ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῆ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός· ὃ δὲ νῦν ζῶ ἐν σαρκί,
ἐν πίστει ζῶ τῇ τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ τοῦ ἀγαπήσαντός με καὶ πα- ^{1, 4, 2.}
- 21 ραδόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ. ²¹ οὐκ ἀθετῶ τὴν χάριν τοῦ θεοῦ·
εἰ γὰρ διὰ νόμον δικαιοσύνη, ἄρα Χριστὸς δωρεὰν ἀπέθανεν.

III.

Spiritus ex fide. Abrahami fides ac filii. Dei promissio, lex, Christus.
Lex educator. Christiani et Abraham.

- 1 Ὡ ἀνόητοι Γαλάται, τίς ὑμᾶς ἐβάσκανεν, οἷς κατ' ὀφθαλ-
2 μὸς Ἰησοῦς Χριστὸς προεγράφη ἐν ὑμῖν ἐσταυρωμένος; ² τοῦτο
μόνον θέλω μαθεῖν ἀφ' ὑμῶν, ἐξ ἔργων νόμου τὸ πνεῦμα ἐλάβετε ^{5.}
- 3 ἢ ἐξ ἀκοῆς πίστεως; ³ οὕτως ἀνόητοί ἐστε; ἐναρξάμενοι πνεύ-
4 ματι νῦν σαρκὶ ἐπιτελεῖσθε; ⁴ τὸσαῦτα ἐπάθετε εἰκῆ; εἴ γε καὶ
5 εἰκῆ. ⁵ ὃ οὖν ἐπιχρησθῶν ὑμῖν τὸ πνεῦμα καὶ ἐνεργῶν δυνάμεις ^{2.}
- 6 ἐν ὑμῖν ἐξ ἔργων νόμου ἢ ἐξ ἀκοῆς πίστεως; ⁶ καθὼς Ἀβραὰμ ^{*Gn 15, 6.}
7 ἐπίστευσεν τῷ θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. ⁷ γινώ- ^{Ro 4, 3.}
^{Ja 2, 23.}

8. κἀμοί: καὶ ἐμοὶ 11. Κηφᾶς: Πέτρος 14. Κηφᾶ: Πέτρω ... οὐχ' οὐκ 16. ἁμαρτωλοί. 16 εἰδότες ὅτι ... ἐκ πίστεως Χριστοῦ ... διότι οὐ δικαιοθ. ἐξ ἔργ. νόμου 18. συνίστημι

III. 1. ἐβάσκανεν: add τῇ ἀληθείᾳ μὴ πείθισθαι

σκετε ἄρα ὅτι οἱ ἐκ πίστεως, οὗτοί εἰσιν υἱοὶ Ἀβραάμ. ⁸ προῖ- 8
 δοῦσα δὲ ἡ γραφή ὅτι ἐκ πίστεως δικαιοῖ τὰ ἔθνη ὁ θεός,
 προσηγγελίστατο τῷ Ἀβραάμ ὅτι ἐνευλογηθήσονται ἐν σοὶ πάντα

τὰ ἔθνη. ⁹ ὥστε οἱ ἐκ πίστεως εὐλογοῦνται σὺν τῷ πιστῷ Ἀβραάμ. ⁹

¹⁰ ὅσοι γὰρ ἐξ ἔργων νόμου εἰσίν, ὑπὸ κατάραν εἰσίν· γέγραπται ¹⁰

γὰρ ὅτι ἐπικατάρατος πᾶς ὃς οὐκ ἐμμένει ἐν πᾶσιν τοῖς γεγραμ-

μένοις ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου τοῦ ποιῆσαι αὐτά. ¹¹ ὅτι δὲ ἐν ¹¹
 νόμῳ οὐδεὶς δικαιοῦται παρὰ τῷ θεῷ δῆλον, ὅτι ὁ δίκαιος ἐκ

πίστεως ζήσεται, ¹² ὁ δὲ νόμος οὐκ ἔστιν ἐκ πίστεως, ἀλλ' ὁ ¹²

ποιήσας αὐτὰ ζήσεται ἐν αὐτοῖς. ¹³ Χριστὸς ἡμᾶς ἐξηγόρασεν ¹³
^{4, 5.} ἐκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν κατάρα, ὅτι

γέγραπται Ἐπικατάρατος πᾶς ὁ κρεμᾶμενος ἐπὶ ξύλου, ¹⁴ ἵνα ¹⁴
^{23.} εἰς τὰ ἔθνη ἡ εὐλογία τοῦ Ἀβραάμ γένηται ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἵνα

τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πνεύματος λάβωμεν διὰ τῆς πίστεως.

Ἀδελφοί, κατὰ ἄνθρωπον λέγω. ὅμως ἀνθρώπου κεκρω- ¹⁵
 μένην διαθήκην οὐδεὶς ἀθετεῖ ἢ ἐπιδιατάσσεται. ¹⁶ τῷ δὲ Ἀβραάμ ¹⁶
^{8.} ἐρῆθήσαν αἱ ἐπαγγελίαι καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ. οὐ λέγει Καὶ ¹⁶
^{18. etc} τοῖς σπέρμασιν, ὡς ἐπὶ πολλῶν, ἀλλ' ὡς ἐφ' ἐνός Καὶ τῷ σπέρ-

ματί σου, ὃς ἐστὶν Χριστός. ¹⁷ τοῦτο δὲ λέγω· διαθήκην προ- ¹⁷
 κεκρωμένην ὑπὸ τοῦ θεοῦ ὁ μετὰ τετρακόσια καὶ τριάκοντα ἔτη

γεγονὸς νόμος οὐκ ἀκυροῖ, εἰς τὸ καταργῆσαι τὴν ἐπαγγελίαν.

¹⁸ εἰ γὰρ ἐκ νόμου ἡ κληρονομία, οὐκέτι ἐξ ἐπαγγελίας· τῷ δὲ ¹⁸
 Ἀβραάμ δι' ἐπαγγελίας κεχάρισται ὁ θεός. ¹⁹ τί οὖν ὁ νόμος; ¹⁹

τῶν παραβάσεων χάριν προσετέθη, ἄχρις οὗ ἔλθῃ τὸ σπέρμα ᾧ

ἐπηγγελται, διαταγὴς δι' ἀγγέλων, ἐν χειρὶ μεσίτου. ²⁰ ὁ δὲ ²⁰
 μεσίτης ἐνός οὐκ ἔστιν, ὁ δὲ θεὸς εἷς ἐστίν. ²¹ ὁ οὖν νόμος ²¹

κατὰ τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ θεοῦ; μὴ γένοιτο. εἰ γὰρ ἐδόθη νόμος ²²
 ὁ δυνάμενος ζωοποιῆσαι, ὄντως ἐκ νόμου ἂν ἦν ἡ δικαιοσύνη·

ἀλλὰ συνέκλεισεν ἡ γραφή τὰ πάντα ὑπὸ ἁμαρτίαν ἵνα ἡ ²²
 ἐπαγγελία ἐκ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ δοθῇ τοῖς πιστεύουσιν.

²³ πρὸ τοῦ δὲ ἔλθειν τὴν πίστιν ὑπὸ νόμον ἐφρουρούμεθα συγκε- ²³
 κλισμένοι εἰς τὴν μέλλουσαν πίστιν ἀποκαλυφθῆναι. ²⁴ ὥστε ὁ ²⁴

νόμος παιδαγωγὸς ἡμῶν γέγονεν εἰς Χριστόν, ἵνα ἐκ πίστεως ²⁵
 δικαιωθῶμεν· ²⁵ ἐλθούσης δὲ τῆς πίστεως οὐκέτι ὑπὸ παιδαγω-

γὸν ἔσμεν. ²⁶ πάντες γὰρ υἱοὶ θεοῦ ἐστέ διὰ τῆς πίστεως ἐν ²⁶
 Χριστῷ Ἰησοῦ· ²⁷ ὅσοι γὰρ εἰς Χριστόν ἐβαπτίσθητε, Χριστόν ²⁷

ἐνεδύσασθε. ²⁸ οὐκ ἐν Ἰουδαίῳ οὐδὲ Ἕλλην, οὐκ ἐν δούλῳ ²⁸
 οὐδὲ ἐλεύθερῳ, οὐκ ἐν ἄρσεν καὶ θῆλυν· πάντες γὰρ ὑμεῖς εἰς

ἐστὲ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ²⁹ εἰ δὲ ὑμεῖς Χριστοῦ, ἄρα τοῦ Ἀβραάμ ²⁹
 σπέρμα ἐστέ, κατ' ἐπαγγελίαν κληρονόμοι.

8. 5^e (non 5) εὐλογηθήσονται 10. om ὅτι 12. ὁ ποιήσας αὐτὰ ἄν-
 θρωπος 13. ὅτι γέγραπται: γέγρα. γάρ 16. ἐρῆθήσαν 17. ὑπὸ τοῦ
 θεοῦ εἰς Χριστόν... ἔτη ante τετρακόσια ponit 21. ὄντως ἂν ἐκ νόμου
 ἦν 29. καὶ κατ'

IV.

Servi legis, Dei filii. Pristini amoris recordatio. Hagar et Sara duo foedera.

- 1 Λέγω δέ, ἐφ' ὅσον χρόνον ὁ κληρονόμος νήπιός ἐστιν, οὐ-
 2 δὲν διαφέρει δούλον κύριος πάντων ὧν, ² ἀλλὰ ὑπὸ ἐπιτρόπους
 3 ἐστὶν καὶ οἰκονόμους ἄχρι τῆς προθεσμίας τοῦ πατρὸς. ³ οὕτως
 καὶ ἡμεῖς, ὅτε ἤμεν νήπιοι, ὑπὸ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου ἤμεν
 4 δεδουλωμένοι· ⁴ ὅτε δὲ ἦλθεν τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἔξα-^{9.}
 πέστειλεν ὁ θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, γενόμενον ἐκ γυναικός, γενόμε-^{Col 2, 20.}
 5 νον ὑπὸ νόμον, ⁵ ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον ἔξαγοράσῃ, ἵνα τὴν υἰοθε-^{Eph 1, 10.}
 6 σίαν ἀπολάβωμεν. ⁶ ὅτι δὲ ἐστε υἱοί, ἔξαπέστειλεν ὁ θεὸς τὸ
 7 πατῆρ. ⁷ ὥστε οὐκέτι εἰ δούλος ἀλλὰ υἱός· εἰ δὲ υἱός, καὶ κλη-^{Ro 1, 3.}
 ρονόμος διὰ θεοῦ.
 8 Ἀλλὰ τότε μὲν οὐκ εἰδότες θεὸν ἐδουλεύσατε τοῖς φύσει
 9 μὴ οὖσιν θεοῖς· ⁹ νῦν δὲ γνόντες θεόν, μᾶλλον δὲ γνωσθέντες
 ὑπὸ θεοῦ, πῶς ἐπιστρέφετε πάλιν ἐπὶ τὰ ἀσθενῆ καὶ πτωχὰ ^{3.}
 10 στοιχεῖα, οἷς πάλιν ἄνωθεν δουλεῦν θέλετε; ¹⁰ ἡμέρας παρα-^{Col 2, 16.}
 11 τηρεῖσθε καὶ μῆνας καὶ καιροὺς καὶ ἐνιαυτούς; ¹¹ φοβοῦμαι
 ὑμᾶς μὴ πως εἰκῆ κεκοπίακα εἰς ὑμᾶς.
 12 Γίνεσθε ὡς ἐγώ, ὅτι καὶ γὰρ ὡς ὑμεῖς, ἀδελφοί, δέομαι ὑμῶν.
 13 οὐδὲν με ἠδικήσατε· ¹³ οἴδατε δὲ ὅτι δι' ἀσθενειαν τῆς σαρκὸς
 14 εὐηγγελισάμην ὑμῖν τὸ πρότερον, ¹⁴ καὶ τὸν πειρασμόν μου τὸν
 ἐν τῇ σαρκί μου οὐκ ἐξουθενήσατε οὐδὲ ἐξεπτύσατε, ἀλλὰ ὡς
 15 ἄγγελον θεοῦ ἐδέξασθέ με, ὡς Χριστὸν Ἰησοῦν. ¹⁵ τίς οὖν ὁ
 μακαρισμὸς ὑμῶν; μαρτυρῶ γὰρ ὑμῖν ὅτι εἰ δυνατὸν τοὺς ὀφθαλ-
 16 μούς ὑμῶν ἐξορύξαντες ἐδώκατέ μοι. ¹⁶ ὥστε ἐχθρὸς ὑμῶν γέ-
 17 γονα ἀληθεύων ὑμῖν; ¹⁷ ζηλοῦσιν ὑμᾶς οὐ καλῶς, ἀλλὰ ἐκκεῖ-
 18 σαι ὑμᾶς θέλουσιν, ἵνα αὐτοὺς ζηλοῦτε. ¹⁸ καλὸν δὲ τὸ ζηλοῦσθαι
 ἐν καλῷ πάντοτε, καὶ μὴ μόνον ἐν τῷ παρεῖναί με πρὸς ὑμᾶς.
 19 ¹⁹ τεκνία μου, οὓς πάλιν ὠδίνω ἄχρις οὗ μορφωθῆ Χριστὸς ἐν
 20 ὑμῖν, ²⁰ ἥθελον δὲ παρεῖναι πρὸς ὑμᾶς ἄρτι καὶ ἀλλάξαι τὴν ^{1 Co 4, 15.}
 φωνήν μου, ὅτι ἀποροῦμαι ἐν ὑμῖν.
 21 Λέγετέ μοι, οἱ ὑπὸ νόμον θέλοντες εἶναι, τὸν νόμον οὐκ
 22 ἀκούετε; ²² γέγραπται γὰρ ὅτι Ἀβραάμ δύο υἱοὺς ἔσχεν, ἓνα ἐκ ^{* Gn 21,}
 23 τῆς παιδίσκης καὶ ἓνα ἐκ τῆς ἐλευθέρου. ²³ ἀλλ' ὁ μὲν ἐκ τῆς
 παιδίσκης κατὰ σάρκα γεγέννηται, ὁ δὲ ἐκ τῆς ἐλευθέρου διὰ τῆς
 24 ἐπαγγελίας. ²⁴ αἰνὰ ἐστὶν ἀλληγορούμενα· αὐτὰι γὰρ εἰσιν δύο ^{Ro 9, 9.}
 διαθήκαι, μία μὲν ἀπὸ ὄρους Σινᾶ, εἰς δουλείαν γεννώσα, ἥτις

IV. 3. οὕτω 6. ἡμῶν: ὑμῶν 7. ἀλλ'... διὰ θεοῦ: θεοῦ διὰ Χρι-
 στοῦ 8. τοῖς μὴ φύσει 14. ἀλλ' 15. τίς οὖν ἦν... ἂν ἐδώκατε 17.
 ὑμᾶς: 5^e (non ε) ἡμᾶς 24. αἱ δύο

ἐστὶν Ἄγαρ. ²⁵ τὸ γὰρ Ἄγαρ Σινᾶ ὄρος ἐστὶν ἐν τῇ Ἀραβίᾳ· ²⁵
 συστοιχεῖ δὲ τῇ νῦν Ἱερουσαλὴμ, δουλεύει γὰρ μετὰ τῶν τέκνων
 αὐτῆς. ²⁶ ἡ δὲ ἄνω Ἱερουσαλὴμ ἐλευθέρα ἐστίν, ἥτις ἐστὶν μήτηρ ²⁶
 ἡμῶν· ²⁷ γέγραπται γὰρ Εὐφράνθητι στείρα ἢ οὐ τίκτουςα, ῥῆξον ²⁷
 καὶ βόησον ἢ οὐκ ᾠδίνουσα, ὅτι πολλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐρήμου
 μαῦλλον ἢ τῆς ἐχούσης τὸν ἄνδρα. ²⁸ ὑμεῖς δέ, ἀδελφοί, κατὰ ²⁸
 Ἰσαὰκ ἐπαγγελίας τέκνα ἐστέ. ²⁹ ἀλλ' ὡσπερ τότε ὁ κατὰ σάρκα ²⁹
 γεννηθεὶς ἐδῶκεν τὸν κατὰ πνεῦμα, οὕτως καὶ νῦν. ³⁰ ἀλλὰ τί ³⁰
 λέγει ἡ γραφή; Ἐκβαλε τὴν παιδίσκην καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς· οὐ
 γὰρ μὴ κληρονομήσῃ ὁ υἱὸς τῆς παιδίσκης μετὰ τοῦ υἱοῦ τῆς
 ἐλευθέρας. ³¹ διό, ἀδελφοί, οὐκ ἐσμὲν παιδίσκης τέκνα ἀλλὰ τῆς ³¹
 ἐλευθέρας.

V.

Standum Christiana libertate contra judaizantes. Libertatis lex
 impletur fide, caritate, morum sanctitate.

Τῇ ἐλευθερίᾳ ἣ ἡμᾶς Χριστὸς ἠλευθέρωσεν στήκετε καὶ μὴ ¹
 πάλιν ζυγῶ δουλείας ἐνέχεσθε.

Ἴδε ἐγὼ Παῦλος λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐὰν περιτέμνησθε Χριστὸς ²
 ὑμᾶς οὐδὲν ὠφελήσει. ³ μαρτύρομαι δὲ πάλιν παντὶ ἀνθρώπῳ ³
 περιτεμνομένῳ ὅτι ὀφειλέτης ἐστὶν ὅλον τὸν νόμον ποιῆσαι.
⁴ κατηγορήθητε ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ οὔτινες ἐν νόμῳ δικαιοῦσθε, τῆς ⁴
 χάριτος ἐξέπεσατε. ⁵ ἡμεῖς γὰρ πνεύματι ἐκ πίστεως ἐλπίδα ⁵
 δικαιοσύνης ἀπεκδεχόμεθα. ⁶ ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ οὔτε περιτομή ⁶
 ἡ ἰσχύει οὔτε ἀκροβυστία, ἀλλὰ πίστις δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη.

Ἐτρέχετε καλῶς· τίς ὑμᾶς ἐνέκοψεν τῇ ἀληθείᾳ μὴ πεί- ⁷
 θεσθαι; ⁸ ἡ πεισμονὴ οὐκ ἐκ τοῦ καλοῦντος ὑμᾶς. ⁹ μικρὰ ζύμη ⁹
 ὅλον τὸ φύραμα ζυμοῖ. ¹⁰ ἐγὼ πέποιθα εἰς ὑμᾶς ἐν κυρίῳ ὅτι ¹⁰
 οὐδὲν ἄλλο φρονήσετε· ὁ δὲ ταράσσω ὑμᾶς βαστάσει τὸ κρῖμα,
 ὅστις ἂν ᾖ. ¹¹ ἐγὼ δέ, ἀδελφοί, εἰ περιτομὴν ἔτι κηρύσσω, τί ἔτι ¹¹
 διώκομαι; ἄρα κατηγορηται τὸ σκάνδαλον τοῦ σταυροῦ. ¹² ὄφελον
 καὶ ἀποκόψονται οἱ ἀναστατοῦντες ὑμᾶς. ¹²

Ἑμεῖς γὰρ ἐπ' ἐλευθερίᾳ ἐκλήθητε, ἀδελφοί· μόνον μὴ τὴν ¹³
 ἐλευθερίαν εἰς ἀφορμὴν τῇ σαρκί, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀγάπης δουλεύετε
 ἀλλήλοις. ¹⁴ ὁ γὰρ πᾶς νόμος ἐν ἐνὶ λόγῳ πεπλήρωται, ἐν τῷ ¹⁴
 Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς ἑαυτόν. ¹⁵ εἰ δὲ ἀλλήλους δάκνετε ¹⁵
 καὶ κατεσθίετε, βλέπετε μὴ ὑπὸ ἀλλήλων ἀνυλωθῆτε.

Λέγω δέ, πνεύματι περιπατεῖτε καὶ ἐπιθυμίαν σαρκὸς οὐ ¹⁶
 μὴ τελήσητε. ¹⁷ ἡ γὰρ σὰρξ ἐπιθυμεῖ κατὰ τοῦ πνεύματος, τὸ δὲ ¹⁷
 πνεῦμα κατὰ τῆς σαρκὸς· ταῦτα δὲ ἀλλήλοις ἀντίκειται, ἵνα μὴ

25. γὰρ secundum; δέ 26. πάντων ἡμῶν 28. ὑμεῖς et ἐστέ: ἡμεῖς et
 ἐσμέν 29. οὕτω 31. διό: ἄρα

V. 1. Τῇ ἐλευθερίᾳ οὖν, ἣ Χριστὸς ἡμᾶς 2. ἰδέ 7. ἐνέκοψεν:
 ἀνέκοψε 14. πεπλήρωται: πληροῦται 17. ἀντίκειται ἀλλήλοις

He 12, 22.
Ap 3, 12.

* Es 54, 1.

Ro 9, 7 s.

* Gn 21,
10, 12.

6, 15.
1 Co 7, 19.

3, 1.

1 Co 7, 6.

1, 7.

* Lv 19, 18.

Mt 22, 39.

Ro 13, 8 s.

etc

18 ἃ ἂν θέλητε ταῦτα ποιῆτε. 18 εἰ δὲ πνεύματι ἄγεσθε, οὐκ ἐστὲ Ro 8, 14.
 19 ὑπὸ νόμον. 19 φανερὰ δὲ ἐστὶν τὰ ἔργα τῆς σαρκός, ἅτινά ἐστιν 6, 14.
 20 πορνεία, ἀκαθαρσία, ἀσέλγεια, 20 εἰδωλολατρεία, φαρμακεία, Ro 1, 29ss.
 ἔχθραι, ἔρις, ζῆλος, θυμοί, ἐριθειῖαι, διχοστασίαι, αἰρέσεις, 1 Co 6, 9s.
 21 21 φθόνοι, μέθαι, κῶμοι, καὶ τὰ ὅμοια τούτοις, ἃ προλέγω ὑμῖν Col 3, 5ss.
 καθὼς καὶ προεῖπον ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες βασιλείαν Eph 5, 3.
 22 θεοῦ οὐ κληρονομήσουσιν. 22 ὁ δὲ καρπὸς τοῦ πνεύματός ἐστιν Eph 5, 9.
 ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις,
 23 23 πραύτης, ἐγκράτεια· κατὰ τῶν τοιούτων οὐκ ἔστιν νόμος.
 24 οἱ δὲ τοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ τὴν σάρκα ἐσταύρωσαν σὺν τοῖς
 25 παθήμασιν καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις. 25 εἰ ζῶμεν πνεύματι, πνεύματι
 26 καὶ στοιχώμεν. 26 μὴ γινώμεθα κενόδοξοι, ἀλλήλους προκαλού-
 μενοι, ἀλλήλοις φθοροῦντες.

VI.

Errantibus consulendum. Semen et messis. De falsa doctrina.
 Gloriantur cruce Christi.

1 Ἀδελφοί, ἐὰν καὶ προλημφθῆ ἄνθρωπος ἐν τινι παραπιώ-
 2 ματι, ὑμεῖς οἱ πνευματικοὶ καταρτίζετε τὸν τοιοῦτον ἐν πνεύματι Ro 15, 1.
 2 πραύτητος, σκοπῶν σεαυτὸν, μὴ καὶ σὺ πειρασθῆς. 2 ἀλλήλων Ro 15, 1.
 τὰ βάρη βαστάζετε, καὶ οὕτως ἀναπληρώσατε τὸν νόμον τοῦ
 3 Χριστοῦ. 3 εἰ γὰρ δοκεῖ τις εἶναι τι μηδὲν ἄν, φρεναπατᾶ ἐαν-
 4 τόν. 4 τὸ δὲ ἔργον ἐαυτοῦ δοκιμαζέτω ἕκαστος, καὶ τότε εἰς 1 Co 11, 28.
 5 ἐαυτὸν μόνον τὸ καύχημα ἔξει καὶ οὐκ εἰς τὸν ἕτερον· 5 ἕκαστος
 γὰρ τὸ ἴδιον φορτίον βαστάσει.
 6 Κοινωνεῖτω δὲ ὁ κατηχούμενος τὸν λόγον τῷ κατηχοῦντι ἐν
 7 πᾶσιν ἀγαθοῖς. 7 μὴ πλανᾶσθε, θεὸς οὐ μνηστηρίζεται. ὁ γὰρ Ja 1, 46.
 8 ἐὰν σπειρῇ ἄνθρωπος, τοῦτο καὶ θερίσει· 8 ὅτι ὁ σπείρων εἰς etc
 τὴν σάρκα ἐαυτοῦ ἐκ τῆς σαρκὸς θερίσει φθοράν, ὁ δὲ σπείρων 2 Co 9, 6.
 9 εἰς τὸ πνεῦμα ἐκ τοῦ πνεύματος θερίσει ζωὴν αἰώνιον. 9 τὸ δὲ 2 Th 3, 13.
 καλὸν ποιοῦντες μὴ ἐγκακῶμεν· καιρῷ γὰρ ἰδίῳ θερίσομεν μὴ 2 Co 4, 16.
 10 ἐκλόμενοι. 10 ἄρα οὖν ὡς καιρὸν ἔχομεν, ἐργαζόμεθα τὸ ἀγαθὸν
 πρὸς πάντας, μάλιστα δὲ πρὸς τοὺς οἰκείους τῆς πίστεως.
 11 Ἴδετε πηλίκους ὑμῖν γραμμασιν ἔγραψα τῇ ἐμῇ χειρὶ.
 12 12 ὅσοι θέλουσιν εὐπροσωπῆσαι ἐν σαρκί, οὗτοι ἀναγκάζουσιν
 ὑμᾶς περιτέμεσθαι, μόνον ἵνα τῷ σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ μὴ διώ-
 13 κονται. 13 οὐδὲ γὰρ οἱ περιτεμνόμενοι αὐτοὶ νόμον φυλάσσουσιν,
 ἀλλὰ θέλουσιν ὑμᾶς περιτέμεσθαι ἵνα ἐν τῇ ὑμετέρᾳ σαρκὶ
 14 κανθήσονται. 14 ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο κανθῆσθαι εἰ μὴ ἐν τῷ
 σταυρῷ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ ἐμοὶ κόσμος

19. μοιχεία, πορνεία 20. ἔρις, ζῆλοι 21. φθόνοι, φόνοι 23. πραύτης
 24. om Ἰησοῦ

VI. 1. προλημφθῆ ... πραύτητος 3. ἐαυτὸν φρεναπατᾶ 9. ἐκα-
 κῶμεν 12. μὴ post ἵνα pon ... διώκονται

^{5, 6.} ἑσταύρωται καὶ γὰρ τῷ κόσμῳ· ¹⁵ οὔτε γὰρ περιτομὴ τι ἔστιν οὔτε 15
^{1 Co 7, 19.} ἀκροβυστία, ἀλλὰ καινὴ κρίσις. ¹⁶ καὶ ὅσοι τῷ κανόνι τούτῳ 16
^{2 Co 5, 17.} στοιχοῦσιν, εἰρήνη ἐπ' αὐτοὺς καὶ ἔλεος, καὶ ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ τοῦ
^{Phi 3, 16.} θεοῦ. ¹⁷ τοῦ λοιποῦ κόπους μοι μηδεὶς παρεχέτω· ἐγὼ γὰρ τὰ 17
 στίγματα τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματί μου βαστάζω.

^{Phil 25.} ^{etc} Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύ- 18
 ματος ὑμῶν, ἀδελφοί· ἀμήν.

ΠΡΟΣ ΕΦΕΣΙΟΥΣ.

I.

Beneficia Dei in electos celebrat. Precatur ut perveniant ad intel-
 ligendam miram per Christum salutem ipsiusque Christi majestatem.

^{Col 1, 1.} ^{etc} Παῦλος ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ διὰ θελήματος θεοῦ τοῖς 1
 ἁγίοις τοῖς οὔσιν [ἐν Ἐφέσῳ] καὶ πιστοῖς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. 1
^{Col 1, 2.} ^{etc} ² χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ 2
 Χριστοῦ.

^{2 Co 1, 3.} Εὐλογητὸς ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρι- 3
 στοῦ, ὁ εὐλόγησας ἡμᾶς ἐν πάσῃ εὐλογίᾳ πνευματικῇ ἐν τοῖς 3
 ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ, ⁴ καθὼς ἐξελέξατο ἡμᾶς ἐν αὐτῷ πρὸ 4
 καταβολῆς κόσμου, εἶναι ἡμᾶς ἁγίους καὶ ἀμώμους κατενώπιον 4
^{Col 1, 22.} αὐτοῦ, ἐν ἀγάπῃ ⁵ προορίσας ἡμᾶς εἰς υἰοθεσίαν διὰ Ἰησοῦ 5
 Χριστοῦ εἰς αὐτόν, κατὰ τὴν εὐδοκίαν τοῦ θελήματος αὐτοῦ, 5
⁶ εἰς ἔπαινον δόξης τῆς χάριτος αὐτοῦ, ἐν ᾗ ἔχαρίτωσεν ἡμᾶς ἐν 6

^{Col 1, 14.} τῷ ἡγαπημένῳ, ⁷ ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν διὰ τοῦ αἵματος 7
 αὐτοῦ, τὴν ἄφεσιν τῶν παραπτωμάτων, κατὰ τὸ πλοῦτος τῆς 7
^{3, 3.} ^{Col 1, 26.} χάριτος αὐτοῦ, ⁸ ᾗς ἐπερίσσευσεν εἰς ἡμᾶς ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ 8
 φρονήσει ⁹ γνωρίσας ἡμῖν τὸ μυστήριον τοῦ θελήματος αὐτοῦ, 9

^{Ga 4, 4.} κατὰ τὴν εὐδοκίαν αὐτοῦ ἣν προέθετο ἐν αὐτῷ ¹⁰ εἰς οἰκονομίαν 10
^{Col 1, 16.} ^{19 s.} τοῦ πληρώματος τῶν καιρῶν, ἀνακεφαλαιώσασθαι τὰ πάντα ἐν 10
 τῷ Χριστῷ, τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, ἐν αὐτῷ

^{3, 11.} ¹¹ ἐν ᾧ καὶ ἐκληρώθημεν προορισθέντες κατὰ πρόθεσιν τοῦ τὰ 11
 πάντα ἐνεργοῦντος κατὰ τὴν βουλὴν τοῦ θελήματος αὐτοῦ, ¹² εἰς 12
 τὸ εἶναι ἡμᾶς εἰς ἔπαινον δόξης αὐτοῦ, τοὺς προηλπικότας ἐν τῷ 12
^{4, 30.} ^{2 Col 1, 22.} ^{etc} Χριστῷ· ¹³ ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς, ἀκούσαντες τὸν λόγον τῆς ἀληθείας, 13
 τὸ εὐαγγέλιον τῆς σωτηρίας ὑμῶν, ἐν ᾧ καὶ πιστεύσαντες ἐσφρα- 13
 γίσθητε τῷ πνεύματι τῆς ἐπαγγελίας τῷ ἀγίῳ, ¹⁴ ὅς ἐστιν ἀρχή- 14
 βδὸν τῆς κληρονομίας ἡμῶν εἰς ἀπολύτρωσιν τῆς περιποιήσεως,
 εἰς ἔπαινον τῆς δόξης αὐτοῦ.

15. οὔτε γὰρ· ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ οὔτε ... ἔστιν· ἰσχύει 16. στοι-
 χήσουσιν 17. κυρίου Ἰησοῦ

I. 1. Ἰησοῦ Χριστοῦ ... ἐν Ἐφέσῳ sine uncis 3. ἐν Χριστῷ: ε
 (non εe) om ἐν 4. ἐν ἀγάπῃ cum antecedd conjg 7. κατὰ τὸν πλοῦτον
 10. τὰ secundum: τὰ τε 12. τῆς δόξης

15 Διὰ τοῦτο καὶ γὰρ, ἀκούσας τὴν καθ' ὑμᾶς πίστιν ἐν τῷ κυρίῳ Col 1, 9.
 16 Ἰησοῦ καὶ τὴν ἀγάπην τὴν εἰς πάντας τοὺς ἁγίους, ¹⁶ οὐ παύομαι εὐχαριστῶν ὑπὲρ ὑμῶν, μνεῖαν ὑμῶν ποιούμενος ἐπὶ τῶν
 17 προσευχῶν μου, ¹⁷ ἵνα ὁ θεὸς τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ¹ Th 1, 2.
 ὁ πατὴρ τῆς δόξης, δῶῃ ὑμῖν πνεῦμα σοφίας καὶ ἀποκαλύψῃας Ro 1, 9s.
 18 ἐν ἐπιγνώσει αὐτοῦ, ¹⁸ πεφωτισμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς καρ-
 διάς ὑμῶν, εἰς τὸ εἰδέναι ὑμᾶς τίς ἐστὶν ἡ ἐλπίς τῆς κλήσεως ¹ Pe 1, 13.
 αὐτοῦ, καὶ τίς ὁ πλοῦτος τῆς δόξης τῆς κληρονομίας αὐτοῦ ἐν Col 1, 27.
 19 τοῖς ἁγίοις, ¹⁹ καὶ τί τὸ ὑπερβάλλον μέγεθος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ
 εἰς ἡμᾶς τοὺς πιστεύοντας κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ κράτους τῆς
 20 ἰσχύος αὐτοῦ, ²⁰ ἣν ἐνήργησεν ἐν τῷ Χριστῷ ἐγείρας αὐτὸν ἐκ νε-
 21 κρῶν, καὶ ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ αὐτοῦ ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ²¹ ὑπεράνω
 πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας καὶ δυνάμεως καὶ κυριότητος καὶ παν- Col 2, 6.
 τὸς ὀνόματος ὀνομαζομένου οὐ μόνον ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ ἀλλὰ Col 2, 10.
 22 καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, ²² καὶ πάντα ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς πόδας
 αὐτοῦ, καὶ αὐτὸν ἔδωκεν κεφαλὴν ὑπὲρ πάντα τῇ ἐκκλησίᾳ, ¹ Co 15, 27.
 23 ²³ ἣτις ἐστὶν τὸ σῶμα αὐτοῦ, τὸ πλήρωμα τοῦ τὰ πάντα ἐν πᾶσιν Heb 2, 8.
 πληρουμένου. ⁴ Ps 8, 6.
 Col 1, 18

II.

Christus peccatorum salus. Ipsi gentiles ad pacem Christi vocati.

1 Καὶ ὑμᾶς ὄντας νεκροὺς τοῖς παραπτώμασιν καὶ ταῖς ἁμαρ- Col 2, 13.
 2 τίας, ² ἐν αἷς ποτὲ περιπατήσατε κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦ κόσμου Col 3, 7.
 τούτου, κατὰ τὸν ἄρχοντα τῆς ἐξουσίας τοῦ ἀέρος, τοῦ πνεύ-
 3 ματος τοῦ νῦν ἐνεργοῦντος ἐν τοῖς υἱοῖς τῆς ἀπειθείας, ³ ἐν οἷς Col 3, 6.
 καὶ ἡμεῖς πάντες ἀνεστράφημεν ποτε ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῆς
 4 σαρκὸς ἡμῶν, ποιῶντες τὰ θελήματα τῆς σαρκὸς καὶ τῶν δια-
 5 νοιῶν, καὶ ἦμεν τέκνα φύσει ὀργῆς ὡς καὶ οἱ λοιποὶ. ⁴ ὁ δὲ θεὸς
 πλούσιος ὢν ἐν ἐλέει, διὰ τὴν πολλὴν ἀγάπην αὐτοῦ ἦν ἠγάπησεν
 6 ἡμᾶς, ⁵ καὶ ὄντας ἡμᾶς νεκροὺς τοῖς παραπτώμασιν συνεζωο- Col 2, 13.
 7 οποίησεν τῷ Χριστῷ, χάριτί ἐστε σεσωσμένοι, ⁶ καὶ συνήγειρεν 1, 20.
 7 καὶ συνεκάθισεν ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ⁷ ἵνα
 ἐνδείξηται ἐν τοῖς αἰῶσιν τοῖς ἐπερχομένοις τὸ ὑπερβάλλον πλου-
 8 τος τῆς χάριτος αὐτοῦ ἐν χρησιμότητι ἐφ' ἡμᾶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.
 9 ⁸ τῇ γὰρ χάριτί ἐστε σεσωσμένοι διὰ τῆς πίστεως, καὶ τοῦτο οὐκ
 9 ἐξ ὑμῶν, θεοῦ τὸ δῶρον. ⁹ οὐκ ἐξ ἔργων, ἵνα μὴ τις καυχῆσθαι.
 10 ¹⁰ αὐτοῦ γὰρ ἔσμεν ποίημα, κτισθέντες ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἐπὶ Col 1, 10.
 ἔργοις ἀγαθοῖς οἷς προητοίμασεν ὁ θεὸς ἵνα ἐν αὐτοῖς περιπατή-
 σωμεν.

11 Διὸ μνημονεύετε ὅτι ποτὲ ὑμεῖς τὰ ἔθνη ἐν σαρκί, οἱ λεγόμε-
 νοι ἀκροβυστία ὑπὸ τῆς λεγομένης περιτομῆς ἐν σαρκὶ χειροποιήτου, Ro 2, 26.
 12 ¹² ὅτι ἦτε τῷ καιρῷ ἐκεῖνῳ χωρὶς Χριστοῦ ἀπηλλοτριωμένοι τῆς

18. καρδίας· διανοίας 23. om τὰ

II. 7. τὸν ὑπερβάλλοντα πλοῦτον 11. ὑμεῖς ποτὲ 12. ἐν τῷ καιρῷ

Ro 9, 4. πολιτείας τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ξένοι τῶν διαθηκῶν τῆς ἐπαγγελίας,
 He 11, 13. ἑλπίδα μὴ ἔχοντες καὶ ἄθεοι ἐν τῷ κόσμῳ· ¹³ νυνὶ δὲ ἐν Χριστῷ ¹³
 Ἰησοῦ ὑμεῖς οἳ ποτε ὄντες μακρὰν ἐγγὺς ἐγενήθητε ἐν τῷ αἵματι
 τοῦ Χριστοῦ. ¹⁴ αὐτὸς γάρ ἐστιν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ¹⁴
 ἀμφοτέρα ἐν καὶ τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ λύσας, ¹⁵ τὴν ¹⁵
 Col 2, 14. ἔχθραν, ἐν τῇ σαρκὶ αὐτοῦ τὸν νόμον τῶν ἐντολῶν ἐν δόγμασιν
 καταργήσας, ἵνα τοὺς δύο κτίσῃ ἐν ἑαυτῷ εἰς ἓνα καινὸν ἄνθρω-
 Col 1, 20. πον ποιῶν εἰρήνην, ¹⁶ καὶ ἀποκαταλλάξῃ τοὺς ἀμφοτέρους ἐν ἐνὶ ¹⁶
^{22.} σῶματι τῷ Θεῷ διὰ τοῦ σταυροῦ, ἀποκτείνας τὴν ἔχθραν ἐν
⁴ Es 57, 19. αὐτῷ. ¹⁷ καὶ ἔλθὼν εὐηγγελίσαστο εἰρήνην ὑμῖν τοῖς μακρὰν καὶ ¹⁷
^{3, 12.} εἰρήνην τοῖς ἐγγύς, ¹⁸ ὅτι δι' αὐτοῦ ἔχομεν τὴν προσαγωγὴν οἳ ¹⁸
^{Ro 5, 2.} ἀμφοτέροι ἐν ἐνὶ πνεύματι πρὸς τὸν πατέρα. ¹⁹ Ἄρα οὖν οὐκέτι ¹⁹
 ἐστὲ ξένοι καὶ πάροικοι, ἀλλ' ἐστὲ συμπολίται τῶν ἁγίων καὶ
 οἰκεῖοι τοῦ Θεοῦ, ²⁰ ἐποικοδομηθέντες ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν ἀπο- ²⁰
 στόλων καὶ προφητῶν, ὄντος ἀκρογωναίου αὐτοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ,
^{4, 16.} ¹ Co 3, 16. ²¹ ἐν ᾧ πᾶσα οἰκοδομὴ συναρμολογουμένη αὐξεῖ εἰς ναὸν ἅγιον ἐν ²¹
¹ Pe 2, 5. κυρίῳ, ²² ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς σννοικοδομεῖσθε εἰς κατοικητήριον τοῦ ²²
 Θεοῦ ἐν πνεύματι.

III.

Mysterium de salute gentium. Paulus gentium apostolus. Christus
in animis habitans.

^{4, 1.} Τούτου χάριν ἐγὼ Παῦλος ὁ δέσμιος τοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ ¹
 ὑπὲρ ὑμῶν τῶν ἐθνῶν ² εἴ γε ἠκούσατε τὴν οἰκονομίαν τῆς ²
^{Gal 1, 12.} χάριτος τοῦ Θεοῦ τῆς δοθείσης μοι εἰς ὑμᾶς, ³ ὅτι κατὰ ἀποκά- ³
 λυψιν ἐγνωρίσθη μοι τὸ μυστήριον, καθὼς προέγραψα ἐν ὀλίγῳ,
^{1, 9.} ⁴ πρὸς ὃ δύνασθε ἀναγινώσκοντες νοῆσαι τὴν σύνεσίν μου ἐν τῷ ⁴
^{Col 4, 3.} μυστηρίῳ τοῦ Χριστοῦ, ⁵ ὃ ἐτέραις γενεαῖς οὐκ ἐγνωρίσθη τοῖς ⁵
^{Col 1, 26.} υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων ὡς νῦν ἀπεκαλύφθη τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις ⁶
^{2, 20.} αὐτοῦ καὶ προφήταις ἐν πνεύματι, ⁶ εἶναι τὰ ἔθνη συγκληρονόμα ⁶
 καὶ σύσσωμα καὶ συμμετόχα τῆς ἐπαγγελίας ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ
^{Col 1, 25.} διὰ τοῦ εὐαγγελίου, ⁷ οὗ ἐγενήθη διάκονος κατὰ τὴν δωρεὰν τῆς ⁷
 χάριτος τοῦ Θεοῦ τὴν δοθεῖσάν μοι κατὰ τὴν ἐνέργειαν τῆς δυνά-
¹ Co 15, 9. μεως αὐτοῦ. ⁸ ἐμοὶ τῷ ἐλαχιστοτέρῳ πάντων ἁγίων ἐδόθη ἡ ⁸
^{Col 1, 27.} χάρις αὕτη, ἐν τοῖς ἔθνεσιν εὐαγγελίσασθαι τὸ ἀνεξιχνίαστον ⁹
^{Gal 1, 25.} πλοῦτος τοῦ Χριστοῦ, ⁹ καὶ φωτίσαι πάντας τίς ἡ οἰκονομία τοῦ ⁹
 μυστηρίου τοῦ ἀποκεκρυμμένου ἀπὸ τῶν αἰώνων ἐν τῷ Θεῷ τῷ
 τὰ πάντα κτίσαντι, ¹⁰ ἵνα γνωρισθῇ νῦν ταῖς ἀρχαῖς καὶ ταῖς ¹⁰
 ἔξουσίαις ἐν τοῖς ἐπουρανίοις διὰ τῆς ἐκκλησίας ἡ πολυποίκιλος

15. λύσας· ¹⁵ τὴν ἔχθραν 17. om εἰρήνην secundum 19. ἀλλ' ἐστὲ:
ἀλλά 20. Ἰησοῦ Χριστοῦ 21. πᾶσα ἡ

III. 3. ἐγνωρίσθη: ἐγνώρισε 5. ἐν ἐτέραις 6. ἐπαγγελίας αὐτοῦ·
... Χριστῷ Ἰησοῦ: τῷ Χριστῷ 7. ἐγενόμην 8. πάντων τῶν ... τὸν
ἀνεξιχνίαστον πλοῦτον 9. οἰκονομία: κοινωνία ... add in fine διὰ Ἰησοῦ
Χριστοῦ

- 11 σοφία τοῦ Θεοῦ, ¹¹ κατὰ πρόθεσιν τῶν αἰώνων ἣν ἐποίησεν ἐν ^{1, 11.}
 12 Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ¹² ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν παρρησίαν ^{2, 18.}
 καὶ τὴν προσαγωγὴν ἐν πεποιθήσει διὰ τῆς πίστεως αὐτοῦ. ^{Ro 5, 2.}
 13 Διὸ αἰτοῦμαι μὴ ἐγκακεῖν ἐν ταῖς θλίψεσίν μου ὑπὲρ ὑμῶν,
 14 ἣτις ἐστὶν δόξα ὑμῶν. ¹⁴ τούτου χάριν κίεπω τὰ γόνατά μου
 15 πρὸς τὸν πατέρα, ¹⁵ ἐξ οὗ πᾶσα πατριὰ ἐν οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ
 16 γῆς ὀνομάζεται, ¹⁶ ἵνα δώῃ ὑμῖν κατὰ τὸ πλοῦτος τῆς δόξης
 αὐτοῦ δυνάμει κραταιωθῆναι διὰ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ εἰς τὸν ^{Col 1, 11.}
 17 ἔσω ἄνθρωπον, ¹⁷ κατοικῆσαι τὸν Χριστὸν διὰ τῆς πίστεως ἐν
 18 ταῖς καρδίαις ὑμῶν, ¹⁸ ἐν ἀγάπῃ ἐρριζωμένοι καὶ τεθεμελιωμέ-
 νοι, ἵνα ἐξιχύσητε καταλαβέσθαι σὺν πᾶσιν τοῖς ἁγίοις τί τὸ
 19 πλάτος καὶ μήκος καὶ βάθος καὶ ὕψος, ¹⁹ γυνῶνά τε τὴν ὑπερ-
 βάλλουσαν τῆς γνώσεως ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ, ἵνα πληρωθῆτε
 εἰς πᾶν τὸ πλήρωμα τοῦ Θεοῦ.
 20 Τῷ δὲ δυναμένῳ ὑπὲρ πάντα ποιῆσαι ὑπερεκπερισσοῦ ὧν ^{Ro 16,}
 αἰτούμεθα ἢ νοοῦμεν κατὰ τὴν δύναμιν τὴν ἐνεργουμένην ἐν ^{25 ss.}
 21 ἡμῖν, ²¹ αὐτῷ ἢ δόξα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ εἰς πάσας
 τὰς γενεὰς τοῦ αἰῶνος τῶν αἰώνων· ἀμήν.

IV.

Unitas servanda fidei in varietate munerum gratiae. Ecclesia corpus Christi. Nova vita integris moribus conspicua.

- 1 Παρακαλῶ σὺν ὑμᾶς ἐγὼ ὁ δέσμιος ἐν κυρίῳ, ἀξίως περιπα- ^{3, 1.}
 2 τῆσαι τῆς κλήσεως ἧς ἐκλήθητε, ² μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης ^{Col 1, 10.}
 καὶ πραύτητος, μετὰ μακροθυμίας, ἀνεχόμενοι ἀλλήλων ἐν ἀγάπῃ, ^{Col 3,}
 3 ³ σπουδάζοντες τηρεῖν τὴν ἐνότητα τοῦ πνεύματος ἐν τῷ συν- ^{12 ss.}
 4 δέσμῳ τῆς εἰρήνης. ⁴ ἐν σῶμα καὶ ἐν πνεῦμα, καθὼς καὶ ἐκλή-
 5 θητε ἐν μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως ὑμῶν· ⁵ εἰς κύριος, μία πίστις, ^{1 Co 8, 6.}
 6 ἐν βάπτισμα· ⁶ εἰς Θεὸς καὶ πατὴρ πάντων, ὁ ἐπὶ πάντων καὶ ^{12, 5 s.}
 7 διὰ πάντων καὶ ἐν πᾶσιν. ⁷ ἐνὶ δὲ ἐκάστῳ ἡμῶν ἐδόθη ἡ χάρις ^{1 Ti 2, 5.}
 8 κατὰ τὸ μέτρον τῆς δωρεᾶς τοῦ Χριστοῦ. ⁸ διὸ λέγει Ἀναβὰς ^{*Ps 67,}
 εἰς ὕψος ἠχμαλώτευσεν αἰχμαλωσίαν, ἔδωκεν δόματα τοῖς ἀν- ^{(68), 19.}
 9 θρώποις. ⁹ τὸ δὲ ἀνέβη τί ἐστὶν εἰ μὴ ὅτι καὶ κατέβη εἰς τὰ
 10 κατώτερα τῆς γῆς; ¹⁰ ὁ καταβὰς αὐτός ἐστιν καὶ ὁ ἀναβὰς ^{1 Co 12,}
 11 ὑπεράνω πάντων τῶν οὐρανῶν, ἵνα πληρώσῃ τὰ πάντα. ^{28.} ¹¹ καὶ
 αὐτὸς ἔδωκεν τοὺς μὲν ἀποστόλους, τοὺς δὲ προφῆτας, τοὺς δὲ
 12 ἐναγγελιστάς, τοὺς δὲ ποιμένας καὶ διδασκάλους, ¹² πρὸς τὸν
 καταρτισμὸν τῶν ἁγίων εἰς ἔργον διακονίας, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ
 13 σώματος τοῦ Χριστοῦ, ¹³ μέχρι καταστήσωμεν οἱ πάντες εἰς τὴν
 ἐνότητα τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, εἰς

13. ἐγκακεῖν 14. πατέρα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ 16. τὸν πλοῦ-
 τον 18. ὕψος καὶ βάθος

IV. 2. πραύτητος 6. πᾶσιν ὑμῖν 8. καὶ ἔδωκε 9. κατέβη πρῶ-
 τον ... κατώτερα μέρη

ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ,
 14 ἵνα μηκέτι ὦμεν νήπιοι, κλυδωνιζόμενοι καὶ περιφερόμενοι 14
 παντὶ ἀνέμῳ τῆς διδασκαλίας ἐν τῇ κυβείᾳ τῶν ἀνθρώπων, ἐν
 1, 22.
 5, 23.
 Col 1, 18.
 Col 2, 19.
 Χριστῷ, 15 ἀληθεύοντες δὲ 15
 ἐν ἀγάπῃ ἀυξήσωμεν εἰς αὐτὸν τὰ πάντα, ὅς ἐστιν ἡ κεφαλὴ,
 Χριστός, 16 ἐξ οὗ πᾶν τὸ σῶμα συναρμολογούμενον καὶ συμβι- 16
 βαζόμενον διὰ πάσης ἀφῆς τῆς ἐπιχορηγίας κατ' ἐνέργειαν ἐν
 μέτρῳ ἐνὸς ἐκάστου μέρους τὴν αὐξῆσιν τοῦ σώματος ποιεῖται
 εἰς οἰκοδομὴν ἑαυτοῦ ἐν ἀγάπῃ.

Τοῦτο οὖν λέγω καὶ μαρτύρομαι ἐν κυρίῳ, μηκέτι ὑμᾶς 17
 περιπατεῖν καθὼς καὶ τὰ λοιπὰ ἔθνη περιπατεῖ ἐν ματαιότητι
 Col 1, 21.
 τοῦ νοῦς αὐτῶν, 18 ἐσκοτισμένοι τῇ διανοίᾳ ὄντες, ἀπηλλοτριω- 18
 μένοι τῆς ζωῆς τοῦ θεοῦ, διὰ τὴν ἀγνοίαν τὴν οὖσαν ἐν αὐτοῖς,
 διὰ τὴν πώρωσιν τῆς καρδίας αὐτῶν, 19 οἵτινες ἀπηλγηκότες 19
 ἑαυτοὺς παρέδωκαν τῇ ἀσελγείᾳ εἰς ἐργασίαν ἀκαθαρσίας πάσης
 ἐν πλεονεξίᾳ. 20 ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως ἐμάθετε τὸν Χριστόν, 20
 21 εἴ γε αὐτὸν ἠκούσατε καὶ ἐν αὐτῷ ἐδιδάχθητε καθὼς ἐστιν 21
 Col 3, 9.
 ἀλήθεια ἐν τῷ Ἰησοῦ, 22 ἀποθέσθαι ὑμᾶς κατὰ τὴν προτέραν 22
 ἀναστροφὴν τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον τὸν φθειρόμενον κατὰ τὰς
 ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης, 23 ἀνανεοῦσθαι δὲ τῷ πνεύματι τοῦ νοῦς 23
 Col 3, 10.
 ὑμῶν 24 καὶ ἐνδύσασθαι τὸν καινὸν ἄνθρωπον τὸν κατὰ θεὸν 24
 κτισθέντα ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ὁσιότητι τῆς ἀληθείας.

Διὸ ἀποθέμενοι τὸ ψεῦδος λαλεῖτε ἀλήθειαν ἕκαστος μετὰ 25
 *Zach 8,
 16.
 τοῦ πλησίον αὐτοῦ, ὅτι ἐσμὲν ἀλλήλων μέλη. 26 ὀργίζεσθε καὶ μὴ 26
 *Ps 4, 4.
 (5.)
 ἀμαρτάνετε· ὁ ἥλιος μὴ ἐπιδυέτω ἐπὶ τῷ παροργισμῷ ὑμῶν, 27 μηδὲ 27
 δίδοτε τόπον τῷ διαβόλῳ. 28 ὁ κλέπτων μηκέτι κλεπτέτω, μᾶλ- 28
 λον δὲ κοπιᾷτω ἐργαζόμενος τὸ ἀγαθὸν ταῖς χερσίν, ἵνα ἔχη
 μεταδιδόναι τῷ χρεῖαν ἔχοντι. 29 πᾶς λόγος σαπρὸς ἐκ τοῦ στό- 29
 ματος ὑμῶν μὴ ἐκπορευέσθω, ἀλλ' εἴ τις ἀγαθὸς πρὸς οἰκοδομὴν
 τῆς χρείας, ἵνα δῶ χάριν τοῖς ἀκούουσιν. 30 καὶ μὴ λυπεῖτε τὸ 30
 1, 13.
 Col 3, 8.
 Col 3, 12s.
 πνεῦμα τὸ ἅγιον τοῦ θεοῦ, ἐν ᾧ ἐσφραγίσθητε εἰς ἡμέραν ἀπο-
 λυτρώσεως. 31 πᾶσα πικρία καὶ θυμὸς καὶ ὀργὴ καὶ κραυγὴ καὶ 31
 βλασφημία ἀρτήτω ἀφ' ὑμῶν σὺν πάσῃ κακίᾳ. 32 γίνεσθε δὲ εἰς 32
 ἀλλήλους χρηστοί, εὖσπλαγχοι, χαριζόμενοι ἑαυτοῖς καθὼς καὶ ὁ
 θεὸς ἐν Χριστῷ ἔχαρίσατο ὑμῖν.

V.

Amore Deus imitandus. Vitae integritati studendum. Fructus lucis.
 Prudenter ac pie versandum. Ad uxores et maritos. Mysterium
 matrimonii.

Γίνεσθε οὖν μιμηταὶ τοῦ θεοῦ, ὡς τέκνα ἀγαπητά, 2 καὶ 1 2
 Ga 2, 20. περιπατεῖτε ἐν ἀγάπῃ, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησεν ὑμᾶς καὶ

15. ὁ Χριστός 18. ὄντες cum seqq conjg 25. ε (non se) ἀλλήλους
 (sine teste) 27. μηδέ: μήτε

V. 2. ὑμᾶς: ἡμᾶς

παρέδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ὑμῶν προσφορὰν καὶ θυσίαν τῷ θεῷ εἰς ὁσμὴν εὐωδίας.

- 3 Πορνεία δὲ καὶ ἀκαθαρσία πᾶσα ἢ πλεονεξία μηδὲ ὄνομα- Col 3, 5, 15.
 4 ζέσθω ἐν ὑμῖν, καθὼς πρέπει ἀγίοις, ⁴ καὶ αἰσχροῦτης καὶ μο-
 ρολογία ἢ εὐτραπελία, τὰ οὐκ ἀνήκοντα, ἀλλὰ μᾶλλον εὐχα-
 5 ριστία. ⁵ τοῦτο γὰρ ἴστε γινώσκοντες ὅτι πᾶς πόρονος ἢ ἀκάθαρ-
 6 τος ἢ πλεονέκτης, ὅς ἐστιν εἰδωλολάτρης, οὐκ ἔχει κληρονομίαν Ga 5, 21. 1 Co 6, 9s.
 ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Χριστοῦ καὶ θεοῦ. ⁶ μηδεὶς ὑμᾶς ἀπατάτω 2 Th 2, 3.
 κενοῖς λόγοις· διὰ ταῦτα γὰρ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ θεοῦ ἐπὶ τοὺς Col 3, 6. Ro 1, 18.
 7 8 υἱοὺς τῆς ἀπειθείας. ⁷ μὴ οὖν γίνεσθε συμμέτοχοι αὐτῶν. ⁸ ἦτε 1 Th 5, 5.
 γὰρ ποτε σκότος, νῦν δὲ φῶς ἐν κυρίῳ· ὡς τέκνα φωτὸς περι-
 9 πατεῖτε, ⁹ ὁ γὰρ καρπὸς τοῦ φωτὸς ἐν πάσῃ ἀγαθῶσυνῃ καὶ Ga 5, 22.
 10 δικαιοσύνῃ καὶ ἀληθείᾳ, ¹⁰ δοκιμάζοντες τί ἐστὶν εὐάρεστον τῷ Ro 12, 2.
 11 κυρίῳ, ¹¹ καὶ μὴ συγκοινωνεῖτε τοῖς ἔργοις τοῖς ἀκάροις τοῦ
 12 σκότους, μᾶλλον δὲ καὶ ἐλέγχετε. ¹² τὰ γὰρ κρυφῆ γινόμενα ὑπ'
 13 αὐτῶν αἰσχροὶ ἐστὶν καὶ λέγειν· ¹³ τὰ δὲ πάντα ἐλεγχόμενα ὑπὸ
 τοῦ φωτὸς φανεροῦται· πᾶν γὰρ τὸ φανερούμενον φῶς ἐστίν.
 14 ¹⁴ διὸ λέγει Ἐγειρε ὁ καθεύδων καὶ ἀνάστα ἐκ τῶν νεκρῶν, καὶ (*Es 60, 1. 26, 19.)
 ἐπιφανῶσει σοι ὁ Χριστός.
 15 Βλέπετε οὖν πῶς ἀκριβῶς περιπατεῖτε, μὴ ὡς ἄσοφοι ἀλλ' Col 4, 5.
 16 ὡς σοφοί, ¹⁶ ἐξαγοραζόμενοι τὸν καιρὸν, ὅτι αἱ ἡμέραι πονηραί
 17 εἰσιν. ¹⁷ διὰ τοῦτο μὴ γίνεσθε ἄφρονες, ἀλλὰ συνιέντες τί τὸ
 18 θέλημα τοῦ κυρίου. ¹⁸ καὶ μὴ μεθύσκεσθε οἴνῳ, ἐν ᾧ ἐστὶν ἄσω-
 19 τία, ἀλλὰ πληροῦσθε ἐν πνεύματι, ¹⁹ λαλοῦντες ἑαυτοῖς ψαλμοῖς Col 3, 16.
 καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς, ᾄδοντες καὶ ψάλλοντες ἐν
 20 τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τῷ κυρίῳ, ²⁰ εὐχαριστοῦντες πάντοτε ὑπὲρ πάν- Col 3, 17.
 των ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῷ θεῷ καὶ
 21 22 πατρὶ, ²¹ ὑποτασσόμενοι ἀλλήλοις ἐν φόβῳ Χριστοῦ. ²² Αἱ Col 3, 18. 1 Pe 3, 1.
 23 γυναῖκες τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν ὡς τῷ κυρίῳ, ²³ ὅτι ἀνὴρ ἐστὶν 1. 22. 1 Co 11, 3.
 κεφαλὴ τῆς γυναικὸς ὡς καὶ ὁ Χριστὸς κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας,
 24 αὐτὸς σωτὴρ τοῦ σώματος. ²⁴ ἀλλ' ὡς ἡ ἐκκλησία ὑποτάσσεται Col 3, 19. 1 Pe 3, 7.
 25 τῷ Χριστῷ, οὕτως καὶ αἱ γυναῖκες τοῖς ἀνδράσιν ἐν παντί. ²⁵ Οἱ
 ἄνδρες, ἀγαπᾶτε τὰς γυναῖκας, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησεν
 26 τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἑαυτὸν παρέδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς, ²⁶ ἵνα αὐτὴν 2 Co 11, 2. Col 1, 22.
 27 ἀγίασῃ καθαρῶς τῷ λουτρῷ τοῦ ὕδατος ἐν ῥήματι, ²⁷ ἵνα πα-
 ραστήσῃ αὐτὸς ἑαυτῷ ἔνδοξον τὴν ἐκκλησίαν, μὴ ἔχουσαν σπίλον
 28 ἢ ῥυτίδα ἢ τι τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἵνα ᾗ ἀγία καὶ ἄμωμος. ²⁸ οὕ-
 τως καὶ οἱ ἄνδρες ὀφείλουσιν ἀγαπᾶν τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας ὡς
 τὰ ἑαυτῶν σώματα. ὁ ἀγαπῶν τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἑαυτὸν ἀγαπᾷ·

2. ὑμῶν: ἡμῶν 3. πᾶσα ἀκαθαρσία 5. ἴστε: ἔστε 9. φωτός: πνεύ-
 ματος 14. Ἐγειραι 21. Χριστοῦ: θεοῦ 22. ἀνδράσιν ὑποτάσσεσθε
 23. ὁ ἀνὴρ... καὶ αὐτὸς ἐστὶ 24. ὡσπερ... οὕτω... τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν
 25. γυναῖκας ἑαυτῶν 27. αὐτός: αὐτὴν 28. καὶ οἱ ἀνδρ ὀφείλουσιν;
 ὀφείλουσιν οἱ ἄνδρες

29 οὐδεὶς γὰρ ποτε τὴν ἑαυτοῦ σάρκα ἐμίσησεν, ἀλλὰ ἐκτρέφει 29
καὶ θάλπει αὐτήν, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς τὴν ἐκκλησίαν, 30 ὅτι 30
*Gn 2, 24. μέλη ἐσμὲν τοῦ σώματος αὐτοῦ. 31 ἀντὶ τούτου καταλείπει ἄν- 31
Mt 19, 5. θρωπος πατέρα καὶ μητέρα καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυ-
1Co 6, 15s. ναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. 32 τὸ μυστήριον 32
τοῦτο μέγα ἐστίν, ἐγὼ δὲ λέγω εἰς Χριστὸν καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν.
33 πλὴν καὶ ὑμεῖς οἱ καθ' ἓνα ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναικα οὕτως 33
ἀγαπάτω ὡς ἑαυτόν, ἣ δὲ γυνή ἵνα φοβῆται τὸν ἄνδρα.

VI.

Liberis et parentibus. Servis et dominis. Armatura Dei; militia
Christi. Tychicus. Votum.

Col 3, 20. Τὰ τέκνα, ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν ὑμῶν ἐν κυρίῳ· τοῦτο 1
*Ex 20, 12. γὰρ ἐστὶν δίκαιον. 2 τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα, ἣτις 2
ἐστὶν ἐντολὴ πρώτη ἐν ἐπαγγελίᾳ, 3 ἵνα εὖ σοι γένηται καὶ ἔση 3
Col 3, 21. μακροχρόνιος ἐπὶ τῆς γῆς. 4 Καὶ οἱ πατέρες, μὴ παροργίζετε 4
τὰ τέκνα ὑμῶν, ἀλλὰ ἐκτρέφετε αὐτὰ ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ
κυρίου.

Col 3, 22. Οἱ δούλοι, ὑπακούετε τοῖς κυρίοις κατὰ σάρκα μετὰ φόβον 5
2Co 7, 15. καὶ τρόμον ἐν ἀπλότητι τῆς καρδίας ὑμῶν ὡς τῷ Χριστῷ, 6 μὴ 6
Phi 2, 12. κατ' ὀφθαλμοδουλείαν ὡς ἀνθρωπάρεσκοι ἀλλ' ὡς δούλοι Χρι-
Col 3, 23. στοῦ ποιοῦντες τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ ἐκ ψυχῆς, 7 μετ' εὐνοίας 7
Col 3, 24s. δουλεύοντες ὡς τῷ κυρίῳ καὶ οὐκ ἀνθρώποις, 8 εἰδότες ὅτι ὁ 8
Col 4, 1. ἐάν τι ἕκαστος ποιήσῃ ἀγαθόν, τοῦτο κομίζεται παρὰ κυρίου,
εἴτε δούλος εἴτε ἐλεύθερος. 9 Καὶ οἱ κύριοι, τὰ αὐτὰ ποιεῖτε 9
πρὸς αὐτούς, ἀνιέντες τὴν ἀπειλήν, εἰδότες ὅτι καὶ αὐτῶν καὶ
Col 3, 25. ὑμῶν ὁ κύριός ἐστιν ἐν οὐρανοῖς καὶ προσωποληψία οὐκ ἐστὶν
παρ' αὐτῷ.

Τὸ λοιπόν, ἐνδυναμοῦσθε ἐν κυρίῳ καὶ ἐν τῷ κράτει τῆς 10
ἰσχύος αὐτοῦ. 11 ἐνδύσασθε τὴν πανοπλίαν τοῦ θεοῦ πρὸς τὸ 11
δύνασθαι ὑμᾶς στήναι πρὸς τὰς μεθοδεῖας τοῦ διαβόλου, 12 ὅτι 12
οὐκ ἐστὶν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς
ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκό-
τους τούτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρα-
νίοις. 13 διὰ τοῦτο ἀναλάβετε τὴν πανοπλίαν τοῦ θεοῦ, ἵνα 13
δυνηθῆτε ἀντιστῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ πονηρᾷ καὶ ἅπαντα κατερ-
γασάμενοι στήναι. 14 στήτε οὖν περιζωσάμενοι τὴν ὄσφιν ὑμῶν 14
1The 5, 8. ἐν ἀληθείᾳ, καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν θώρακα τῆς δικαιοσύνης, 15 καὶ 15
ὑποδησάμενοι τοὺς πόδας ἐν ἐτοιμασίᾳ τοῦ εὐαγγελίου τῆς εἰρή-

29. ἀλλ' ... Χριστός: κύριος 30. add in fine: ἐκ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ
καὶ ἐκ τῶν ὀστέων αὐτοῦ 31. τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα

VI. 4. ἀλλ' 6. τοῦ Χριστοῦ 7. om ὡς 8. κομιεῖται ... τοῦ κυρίου
9. καὶ αὐτῶν καὶ ὑμῶν: καὶ ὑμῶν αὐτῶν ... προσωποληψία 10. ἀδελφοί
μου, ἐνδυναμοῦσθε 12. τούτου: praem τοῦ αἰῶνος

- 16 ης, ¹⁶ ἐπὶ πᾶσιν ἀναλαβόντες τὸν θυρεὸν τῆς πίστεως, ἐν ᾧ
 δυνήσεσθε πάντα τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ πεπρωμένα σβέσαι.
 17 ¹⁷ καὶ τὴν περικεφαλαίαν τοῦ σωτηρίου δέξασθε, καὶ τὴν μάχαι- ^{1 The 5,3.}
 18 ραν τοῦ πνεύματος, ὃ ἐστὶν ῥῆμα θεοῦ, ¹⁸ διὰ πάσης προσευχῆς
 καὶ δεήσεως προσευχόμενοι ἐν παντὶ καιρῷ ἐν πνεύματι, καὶ εἰς
 αὐτὸ ἀγρυπνοῦντες ἐν πάσῃ προσκαρτερήσει καὶ δεήσει περὶ πάν-
 19 των τῶν ἁγίων, ¹⁹ καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ, ἵνα μοι δοθῇ λόγος ἐν ἀνοίξει ^{Col 4, 3.}
 τοῦ στόματός μου, ἐν παρήσειά γνωρίσαι τὸ μυστήριον τοῦ εὐαγ-
 20 γελίου, ²⁰ ὑπὲρ οὗ πρεσβεύω ἐν ἀλύσει, ἵνα ἐν αὐτῷ παρήσειά- ^{Col 4, 4.}
 σωμαί ὡς δεῖ με λαλήσαι.
 21 Ἴνα δὲ εἰδῆτε καὶ ὑμεῖς τὰ κατ' ἐμέ, τί πράσσω, πάντα ^{Col 4, 7 s.}
 ὑμῖν γνωρίσει Τύμχος ὁ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ πιστὸς διάκονος
 22 ἐν κυρίῳ, ²² ὃν ἔπεμψα πρὸς ὑμᾶς εἰς αὐτὸ τοῦτο ἵνα γνῶτε τὰ
 περὶ ἡμῶν καὶ παρακαλέσῃ τὰς καρδίας ὑμῶν.
 23 Εἰρήνῃ τοῖς ἀδελφοῖς καὶ ἀγάπῃ μετὰ πίστεως ἀπὸ θεοῦ
 24 πατρὸς καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. ²⁴ ἡ χάρις μετὰ πάντων τῶν
 ἀγαπώντων τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν ἀφθαρσίᾳ.

ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΗΣΙΟΥΣ.

I.

Salutem Philippensium grate et amanter curat. Fructus vinculorum
 Pauli. Ecclesiae caussa praestat vivere quam mori. Pro Christo
 patiendum.

- 1 Παῦλος καὶ Τιμόθεος δούλοι Χριστοῦ Ἰησοῦ πᾶσιν τοῖς ^{2 Co 1, 1.}
 ἁγίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τοῖς οὖσιν ἐν Φιλίπποις σὺν ἐπισκόποις ^{etc}
 2 καὶ διακόνοις. ² χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνῃ ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν ^{Act 16, 12.}
 καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. ^{etc}
 3 ⁴ Εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου ἐπὶ πάσῃ τῇ μνεῖᾳ ὑμῶν ⁴ πάντοτε ^{Ro 1, 8.}
 ἐν πάσῃ δεήσει μου ὑπὲρ πάντων ὑμῶν μετὰ χαρᾶς τὴν δεήσει
 5 ποιούμενος ⁵ ἐπὶ τῇ κοινωνίᾳ ὑμῶν εἰς τὸ εὐαγγέλιον ἀπὸ πρώτης
 6 ἡμέρας ἄχρι τοῦ νῦν, ⁶ πεποιθώς αὐτὸ τοῦτο ὅτι ὁ ἐναρξάμενος
 ἐν ὑμῖν ἔργον ἀγαθὸν ἐπιτελέσει ἄχρις ἡμέρας Χριστοῦ Ἰησοῦ,
 7 ⁷ καθὼς ἐστὶν δίκαιον ἐμοὶ τοῦτο φρονεῖν ὑπὲρ πάντων ὑμῶν, διὰ
 τὸ ἔχειν με ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμᾶς, ἐν τε τοῖς δεσμοῖς μου καὶ ἐν τῇ
 ἀπολογίᾳ καὶ βεβαιώσει τοῦ εὐαγγελίου συγκοινωνούς μου τῆς
 8 χάριτος πάντας ὑμᾶς ὄντας. ⁸ μάρτυς γάρ μου ὁ θεός, ὡς ἐπι- ^{Ro 1, 9.}
 9 ποθῶ πάντας ὑμᾶς ἐν σπλάγγνοις Χριστοῦ Ἰησοῦ. ⁹ καὶ τοῦτο
 προσεύχομαι ἵνα ἡ ἀγάπη ὑμῶν ἔτι μᾶλλον καὶ μᾶλλον περισσεύῃ
 10 ἐν ἐπιγνώσει καὶ πάσῃ αἰσθήσει, ¹⁰ εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς τὰ ^{Ro 2, 18.}
 διαφέροντα, ἵνα ᾗτε εὐλικρινεῖς καὶ ἀπρόσκοποι εἰς ἡμέραν Χρι-

18. εἰς αὐτὸ τοῦτο 19. δοθῆ: δοθεῖη 24. add in fine ἀμήν

I. 1. Ἰησοῦ Χριστοῦ 6. Ἰησοῦ Χριστοῦ 7. om ἐν tertium 8. γὰρ
 μου ἐστὶν ... Ἰησοῦ Χριστοῦ

στοῦ, ¹¹ πεπληρωμένοι καρπὸν δικαιοσύνης τὸν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ¹¹ εἰς δόξαν καὶ ἔπαινον θεοῦ.

Γινώσκεις δὲ ὑμᾶς βούλομαι, ἀδελφοί, ὅτι τὰ κατ' ἐμὲ ¹² μᾶλλον εἰς προκοπὴν τοῦ εὐαγγελίου ἐλήλυθεν, ¹³ ὥστε τοὺς ¹³ δεσμούς μου φανεροὺς ἐν Χριστῷ γενέσθαι ἐν ὅλῳ τῷ πραιτωρίῳ καὶ τοῖς λοιποῖς πᾶσιν, ¹⁴ καὶ τοὺς πλείονας τῶν ἀδελφῶν ἐν ¹⁴ κυρίῳ πεποιθότας τοῖς δεσμοῖς μου περισσοτέρως τολμᾶν ἀφόβως τὸν λόγον λαλεῖν. ¹⁵ Τινὲς μὲν καὶ διὰ φθόνον καὶ ἔριν, τινὲς ¹⁵ δὲ καὶ δι' εὐδοκίαν τὸν Χριστὸν κηρύσσουσιν· ¹⁶ οἱ μὲν ἐξ ¹⁶ ἀγάπης, εἰδότες ὅτι εἰς ἀπολογίαν τοῦ εὐαγγελίου κείμεαι, ¹⁷ οἱ ¹⁷ δὲ ἐξ ἐριθείας τὸν Χριστὸν καταγγέλλουσιν οὐχ ἄγῶς, οἴομενοι θλίψιν ἐγείρειν τοῖς δεσμοῖς μου. ¹⁸ τί γάρ; πλὴν παντὶ τρόπῳ, ¹⁸ εἴτε προφάσει εἴτε ἀληθείᾳ, Χριστὸς καταγγέλλεται, καὶ ἐν τούτῳ χαίρω. ἀλλὰ καὶ χαρήσομαι· ¹⁹ οἶδα γὰρ ὅτι τοῦτό μοι ἀποβή- ¹⁹ σεται εἰς σωτηρίαν διὰ τῆς ὑμῶν δεήσεως καὶ ἐπιχορηγίας τοῦ πνεύματος Ἰησοῦ Χριστοῦ, ²⁰ κατὰ τὴν ἀποκαραδοκίαν καὶ ²⁰ ἐλπίδα μου ὅτι ἐν οὐδενὶ αἰσχυνθήσομαι, ἀλλ' ἐν πάσῃ παθῆσῃ ὡς πάντοτε καὶ νῦν μεγαλυνθήσεται Χριστὸς ἐν τῷ σώματί μου, εἴτε διὰ ζωῆς εἴτε διὰ θανάτου. ²¹ Ἐμοὶ γὰρ τὸ ζῆν Χριστὸς ²¹ καὶ τὸ ἀποθανεῖν κέρδος. ²² εἰ δὲ τὸ ζῆν ἐν σαρκί, τοῦτό μοι ²² καρπὸς ἔργου, καὶ τί αἰρήσομαι οὐ γνωρίζω. ²³ συνέχομαι δὲ ἐκ ²³ τῶν δύο, τὴν ἐπιθυμίαν ἔχων εἰς τὸ ἀναλῦσαι καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι· πολλῷ γὰρ μᾶλλον κρεῖσσον· ²⁴ τὸ δὲ ἐπιμένειν ἐν τῇ ²⁴ σαρκὶ ἀναγκαιότερον δι' ὑμᾶς. ²⁵ καὶ τοῦτο πεποιθὼς οἶδα ὅτι ²⁵ μενῶ καὶ συμπαραμενῶ πᾶσιν ὑμῖν εἰς τὴν ὑμῶν προκοπὴν καὶ χαρὰν τῆς πίστεως, ²⁶ ἵνα τὸ καύχημα ὑμῶν περισσευῇ ἐν Χριστῷ ²⁶ Ἰησοῦ ἐν ἐμοὶ διὰ τῆς ἐμῆς παρουσίας πάλιν πρὸς ὑμᾶς.

Μόνον ἀξίως τοῦ εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ πολιτεύεσθε, ἵνα ²⁷ εἴτε ἐλθὼν καὶ ἰδὼν ὑμᾶς εἴτε ἀπὼν ἀκούσω τὰ περὶ ὑμῶν, ὅτι στήκετε ἐν ἐνὶ πνεύματι, μᾶ ψυχῇ συναθλοῦντες τῇ πίστει τοῦ εὐαγγελίου, ²⁸ καὶ μὴ πτυρόμενοι ἐν μηδενὶ ὑπὸ τῶν ἀντικειμένων, ²⁸ ἧτις ἐστὶν αὐτοῖς ἔνδειξις ἀπωλείας, ὑμῖν δὲ σωτηρίας, καὶ τοῦτο ἀπὸ θεοῦ· ²⁹ ὅτι ὑμῖν ἐχαρίσθη τὸ ὑπὲρ Χριστοῦ, οὐ μόνον τὸ ²⁹ εἰς αὐτὸν πιστεῦναι ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ πάσχειν, ³⁰ τὸν ³⁰ αὐτὸν ἀγῶνα ἔχοντες οἷον εἶδετε ἐν ἐμοὶ καὶ νῦν ἀκούετε ἐν ἐμοί.

II.

Diligendum exemplo Christi. Christi humilitas et gloria. Salus omni cura appetenda. Timothei et Epaphroditii laudes.

Εἴ τις οὖν παράκλησις ἐν Χριστῷ, εἴ τι παραμύθιον ἀγάπης, ¹

11. καρπὸν δικαιοσύνης τῶν 16. 17. οἱ μὲν ἐξ ἀγάπης usque κείμεαι, ¹⁷ οἱ δὲ usque μου: οἱ μὲν ἐξ ἐριθείας usque μου ¹⁷ οἱ δὲ ἐξ ἀγάπης usque κείμεαι... ἐγείρειν: ἐπιφέρειν 23. δι: γάρ... ε (non se) om γάρ 28. ἐστὶν αὐτοῖς: αὐτοῖς μὲν ἐστὶν 30. εἶδετε: ἴδετε

εἴ τις κοινωνία πνεύματος, εἴ τινα σπλάγγνα καὶ οἰκτιρμοί,
 2 ² πληρώσατέ μου τὴν χαρὰν ἵνα τὸ αὐτὸ φρονῆτε, τὴν αὐτὴν ^{3, 16.}
 3 ἀγάπην ἔχοντες, σύμφυχοι, τὸ ἐν φρονοῦντες, ³ μηδὲν κατὰ
 ἐριθειάν μηδὲ κατὰ κενοδοξίαν, ἀλλὰ τῇ ταπεινοφροσύνῃ ἀλλή-
 4 λους ἠγούμενοι ὑπερέχοντας ἑαυτῶν, ⁴ μὴ τὰ ἑαυτῶν ἕκαστοι ^{1Co10,21.}
 5 σκοποῦντες, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐτέρων ἕκαστοι. ⁵ τοῦτο φρονεῖσθε ἐν
 6 ὑμῖν ὃ καὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ⁶ ὅς ἐν μορφῇ θεοῦ ὑπάρχων οὐχ
 7 ἀρπαγμὸν ἠγήσατο τὸ εἶναι ἴσα θεῷ, ⁷ ἀλλὰ ἑαυτὸν ἐκένωσεν
 μορφῇ δούλου λαβῶν, ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος καὶ ^{Ro 8, 3.}
 8 σχήματι εὐρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος, ⁸ ἐταπεινώσεν ἑαυτὸν γενόμενος
 9 ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ. ⁹ διὸ καὶ ὁ θεὸς
 αὐτὸν ὑπερύψωσεν καὶ ἐχαρίσατο αὐτῷ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα,
 10 ¹⁰ ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πᾶν γόνυ κάμψῃ ἐπουρανίων καὶ ^{*Es45,23.}
 11 ἐπιγείων καὶ καταχθονίων, ¹¹ καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσεται ^{Ro 14, 11.}
 ὅτι κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν θεοῦ πατρὸς.
 12 Ὡστε, ἀγαπητοί μου, καθὼς πάντοτε ὑπηκούσατε, μὴ ὡς ἐν
 τῇ παρουσίᾳ μου μόνον ἀλλὰ νῦν πολλῶ μᾶλλον ἐν τῇ ἀπουσίᾳ ^{Eph 6, 5.}
 μου, μετὰ φόβον καὶ τρόμον τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν κατεργάζεσθε·
 13 ¹³ θεὸς γὰρ ἐστὶν ὁ ἐνεργῶν ἐν ὑμῖν καὶ τὸ θέλει καὶ τὸ ἐνεργεῖν
 14 ὑπὲρ τῆς εὐδοκίας. ¹⁴ πάντα ποιεῖτε χωρὶς γογγυσμῶν καὶ δια-
 15 λογισμῶν, ¹⁵ ἵνα γένησθε ἄμεμπτοι καὶ ἀκέραιοι, τέκνα θεοῦ ^{1Pe 4, 9.}
 ἀμώμητα μέσον γενεᾶς σκολιάς καὶ διεστραμμένης, ἐν οἷς φαίνεσθε
 16 ὡς φωστῆρες ἐν κόσμῳ, ¹⁶ λόγον ζωῆς ἐπέχοντες, εἰς κτύπημα
 ἐμοὶ εἰς ἡμέραν Χριστοῦ, ὅτι οὐκ εἰς κενὸν ἔδραμον οὐδὲ εἰς ^{Ga 2, 2, 2 Ti 4, 6.}
 17 κενὸν ἐκοπίασα. ¹⁷ ἀλλὰ εἰ καὶ σπένδομαι ἐπὶ τῇ θυσίᾳ καὶ
 λειτουργίᾳ τῆς πίστεως ὑμῶν, χαίρω καὶ συγχαίρω πᾶσιν ὑμῖν·
 18 ¹⁸ τὸ δ' αὐτὸ καὶ ὑμεῖς χαίρετε καὶ συγχαίρετέ μοι. ^{3, 1, 4, 7.}
 19 Ἐλπίζω δὲ ἐν κυρίῳ Ἰησοῦ Τιμόθεον ταχέως πέμψαι ὑμῖν,
 20 ἵνα καὶ γὰρ εὐψυχῶ γινῶς τὰ περὶ ὑμῶν. ²⁰ οὐδένα γὰρ ἔχω
 21 ἰσόψυχον ὅστις γησίως τὰ περὶ ὑμῶν μεριμνήσει· ²¹ οἱ πάντες
 22 γὰρ τὰ ἑαυτῶν ζητοῦσιν, οὐ τὰ Χριστοῦ Ἰησοῦ. ²² τὴν δὲ δοκι-
 μὴν αὐτοῦ γινώσκετε, ὅτι ὡς πατρὶ τέκνον σὺν ἐμοὶ ἐδούλευσεν
 23 εἰς τὸ εὐαγγέλιον. ²³ τοῦτον μὲν οὖν ἐλπίζω πέμψαι ὡς ἂν ἀφίδω ^{1Th 1, 2.}
 24 τὰ περὶ ἐμὲ ἐξαντῆς· ²⁴ πέποιθα δὲ ἐν κυρίῳ ὅτι καὶ αὐτὸς
 ταχέως ἐλεύσομαι.
 25 Ἀναγκαῖον δὲ ἠγησάμην, Ἐπαφρόδιτον τὸν ἀδελφόν καὶ
 συνεργὸν καὶ συνστρατιωτὴν μου, ὑμῶν δὲ ἀπόστολον καὶ λει-
 26 τουργὸν τῆς χρείας μου, πέμψαι πρὸς ὑμᾶς, ²⁶ ἐπειδὴ ἐπιποθῶν
 ἦν πάντας ὑμᾶς καὶ ἀδελμονῶν, διότι ἠκούσατε ὅτι ἡσθένησεν.
 27 ²⁷ καὶ γὰρ ἡσθένησεν παραπλήσιον θανάτῳ· ἀλλὰ ὁ θεὸς ἠλέησεν

Π. 3. μηδὲ κατὰ: ἢ 4. ἕκαστοι bis: ἕκαστος ... σκοπεῖτε 5. τοῦτο
 γὰρ 7. ἀλλ' 11. ἐξομολογήσεται 13. ὁ θεός... μέσον: ἐν μέσῳ 17. ἀλλ'
 21. τοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ 23. ἀφίδω: ἀπίδω 25. συστρατιωτὴν 27. ἀλλ'
 ὁ θεὸς αὐτὸν ἠλέησεν

αὐτόν, οὐκ αὐτόν δὲ μόνον ἀλλὰ καὶ ἐμέ, ἵνα μὴ λύπην ἐπὶ
λύπην σχῶ. ²⁸ σπουδαιοτέρως οὖν ἔπεμψα αὐτόν ἵνα ἰδόντες ²⁸
αὐτόν πάλιν χαρῆτε καὶ γὰρ ἀλυπότερος ᾶ. ²⁹ προσδέχεσθε οὖν ²⁹
αὐτόν ἐν κυρίῳ μετὰ πάσης χαρᾶς, καὶ τοὺς τοιούτους ἐντίμους
ἔχετε, ³⁰ ὅτι διὰ τὸ ἔργον μέχρι θανάτου ἤγγισεν παραβουλευσά- ³⁰
μενος τῇ ψυχῇ, ἵνα ἀναπληρώσῃ τὸ ὑμῶν ὑστέρημα τῆς πρὸς με
λειτουργίας.

III.

Contra judaizantes Pauli adversarios. Severum Pauli studium atque
spes coelestis.

^{2, 18.}
^{4, 4.}

Τὸ λοιπόν, ἀδελφοί μου, χαίρετε ἐν κυρίῳ. τὰ αὐτὰ γράφειν ¹
ὑμῖν ἐμοὶ μὲν οὐκ ὀκνηρόν, ὑμῖν δὲ ἀσφαλές. ² βλέπετε τοὺς ²
κύννας, βλέπετε τοὺς κακοὺς ἐργάτας, βλέπετε τὴν κατατομήν.
³ ἡμεῖς γὰρ ἐσμεν ἡ περιτομή, οἱ πνεύματι θεοῦ λατρεύοντες καὶ ³
καυχώμενοι ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ καὶ οὐκ ἐν σαρκὶ πεποιθότες,
⁴ καίπερ ἐγὼ ἔχων πεποιθήσιν καὶ ἐν σαρκί. εἴ τις δοκεῖ ἄλλος ⁴
πεποιθέναι ἐν σαρκί, ἐγὼ μᾶλλον, ⁵ περιτομῇ ὀκταήμερος, ἐκ ⁵
γένους Ἰσραήλ, φυλῆς Βενιαμίν, Ἑβραῖος ἐξ Ἑβραίων, κατὰ
νόμον Φαρισαῖος, ⁶ κατὰ ζῆλος διώκων τὴν ἐκκλησίαν, κατὰ ⁶
δικαιοσύνην τὴν ἐν νόμῳ γενόμενος ἄμεμπτος. ⁷ ἀλλ' ἅτινα ἦν ⁷
μοι κέρδη, ταῦτα ἤγημαι διὰ τὸν Χριστὸν ζημίαν. ⁸ ἀλλὰ μὲν ⁸
οὖν καὶ ἡγοῦμαι πάντα ζημίαν εἶναι διὰ τὸ ὑπερέχον τῆς γνώσεως
Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ κυρίου μου, δι' ὃν τὰ πάντα ἐζημιώθην,
καὶ ἡγοῦμαι σκύβαλα εἶναι ἵνα Χριστὸν κερδήσω, ⁹ καὶ εὑρεθῶ ⁹
ἐν αὐτῷ μὴ ἔχων ἐμὴν δικαιοσύνην τὴν ἐκ νόμου ἀλλὰ τὴν διὰ
πίστεως Χριστοῦ, τὴν ἐκ θεοῦ δικαιοσύνην ἐπὶ τῇ πίστει, ¹⁰ τοῦ ¹⁰
γνωαὶ αὐτόν καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ καὶ τὴν
κοινωνίαν τῶν παθημάτων αὐτοῦ, συμμορφιζόμενος τῷ θανάτῳ
αὐτοῦ, ¹¹ εἴ πως κατανήσω εἰς τὴν ἐξανάστασιν τὴν ἐκ νεκρῶν. ¹¹

Οὐχ ὅτι ἤδη ἔλαβον ἢ ἤδη τετελείωμαι, διώκω δὲ εἴ καὶ ¹²
καταλάβω, ἐφ' ᾧ καὶ κατελήμφθην ὑπὸ Χριστοῦ. ¹³ ἀδελφοί, ¹³
ἐγὼ ἐμμαντὸν οὐ λογιζομαι κατελιθέναι. ¹⁴ ἐν δέ, τὰ μὲν ὀπίσω ¹⁴
ἐπιλανθανόμενος, τοῖς δὲ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος, κατὰ σκοπὸν
διώκω εἰς τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως τοῦ θεοῦ ἐν Χριστῷ
Ἰησοῦ. ¹⁵ ὅσοι οὖν τέλειοι, τοῦτο φρονῶμεν· καὶ εἴ τι ἐτέρως ¹⁵
φρονεῖτε, καὶ τοῦτο ὁ θεὸς ὑμῖν ἀποκαλύψει. ¹⁶ πλὴν εἰς ὃ ¹⁶
ἐφθάσαμεν, τῷ αὐτῷ στοιχεῖν.

Συμμητηαί μου γίνεσθε, ἀδελφοί, καὶ σκοπεῖτε τοὺς οὕτως ¹⁷
περιπατοῦντας καθὼς ἔχετε τύπον ἡμᾶς. ¹⁸ πολλοὶ γὰρ περιπα- ¹⁸

27. λύπην ἐπὶ λύπῃ 30. ἔργον τοῦ Χριστοῦ

III. 3. Θεοῦ· Θεῷ 5. περιτομῇ· περιτομή 6. ζῆλον 8. μὲν οὖν·
μενοῦγγε 10. συμμορφούμενος 11. τὴν ἐκ· τῶν 12. τοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ
14. εἰς· ἐπὶ 16. στοιχεῖν κανόνι τὸ αὐτὸ φρονεῖν 17. οὕτω

τοῖσιν οὖς πολλάκις ἔλεγον ὑμῖν, νῦν δὲ καὶ κλαίων λέγω, τοὺς
 19 ἐχθροὺς τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ, ¹⁹ ὧν τὸ τέλος ἀπάλεια,
 ὧν ὁ θεὸς ἡ κοιλία καὶ ἡ δόξα ἐν τῇ αἰσχύνῃ αὐτῶν, οἱ τὰ
 20 ἐπίγεια φρονοῦντες. ²⁰ ἡμῶν γὰρ τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρ-
 χει, ἐξ οὗ καὶ σωτήρα ἀπεκδεχόμεθα κύριον Ἰησοῦν Χριστόν,
 21 ²¹ ὃς μετασχηματίζει τὸ σῶμα τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν σύμμορφον
 τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ, κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ δύνασθαι
 αὐτὸν καὶ ὑποτάξει αὐτῷ τὰ πάντα.

IV.

Cohortationes. Philippensium munificentia laudatur. Vota et
 salutationes.

- 1 Ὡστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοὶ καὶ ἐπιπόθητοι, χαρὰ καὶ στέ-
 φανός μου, οὕτως στήκετε ἐν κυρίῳ, ἀγαπητοί.
 2 Εὐδοκίαν παρακαλῶ καὶ Συντύχην παρακαλῶ τὸ αὐτὸ φρο-
 3 νεῖν ἐν κυρίῳ. ³ καὶ ἐρωτῶ καὶ σέ, γνήσιε σύνζυγε, συλλαμβά-
 ρον αὐταῖς, αἵτινες ἐν τῷ εὐαγγελίῳ συνήθλησάν μοι μετὰ καὶ
 Κλήμεντος καὶ τῶν λοιπῶν συνεργῶν μου, ὧν τὰ ὀνόματα ἐν
 βίβλῳ ζωῆς.
 4 5 Χαίρετε ἐν κυρίῳ πάντοτε· πάλιν ἐρῶ, χαίρετε. ⁵ τὸ ἐπιει- ^{3, 1, 1Th5, 16.}
 6 κὲς ὑμῶν γνωσθήτω πᾶσιν ἀνθρώποις· ὁ κύριος ἐγγύς. ⁶ μηδὲν
 μεριμνᾶτε, ἀλλ' ἐν παντὶ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει μετὰ εὐχα-
 7 ριστίας τὰ αἰτήματα ὑμῶν γνωρίζεσθω πρὸς τὸν θεόν. ⁷ καὶ ἡ
 εἰρήνη τοῦ θεοῦ ἡ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν φρουρήσει τὰς καρ-
 δίας ὑμῶν καὶ τὰ νοήματα ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.
 8 Τὸ λοιπόν, ἀδελφοί, ὅσα ἐστὶν ἀληθῆ, ὅσα σεμνά, ὅσα δί-
 καια, ὅσα ἀγνά, ὅσα προσφιλῆ, ὅσα εὐφρημα, εἴ τις ἀρετὴ καὶ
 9 εἴ τις ἔπαινος, ταῦτα λογίζεσθε· ⁹ ἃ καὶ ἐμάθετε καὶ παρελά-
 βετε καὶ ἠκούσατε καὶ εἶδετε ἐν ἐμοί, ταῦτα πράσσετε· καὶ ὁ ^{Ro 13, 33.}
 θεὸς τῆς εἰρήνης ἔσται μεθ' ὑμῶν. ^{etc}
 10 Ἐχάριον δὲ ἐν κυρίῳ μεγάλως ὅτι ἤδη ποτὲ ἀνεθάλετε τὸ
 11 ὑπὲρ ἐμοῦ φρονεῖν· ἐφ' ᾧ καὶ ἐφρονεῖτε, ἡκαιρεῖσθε δέ. ¹¹ οὐχ
 ὅτι καθ' ὑστερήσιν λέγω· ἐγὼ γὰρ ἔμαθον ἐν οἷς εἰμι ἀντάρκης
 12 εἶναι. ¹² οἶδα καὶ ταπεινοῦσθαι, οἶδα καὶ περισσεύειν· ἐν παντὶ
 καὶ ἐν πᾶσιν μεμύημαι, καὶ χορτάζεσθαι καὶ πεινᾶν, καὶ περισ-
 13 σέυειν καὶ ὑστερεῖσθαι. ¹³ πάντα ἰσχύω ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντί
 14 με. ¹⁴ πλὴν καλῶς ἐποιήσατε συγκοινωνήσαντές μοι τῇ θλίψει.
 15 ¹⁵ οἴδατε δὲ καὶ ὑμεῖς, Φιλιππηῖοι, ὅτι ἐν ἀρχῇ τοῦ εὐαγγελίου, ^{1Ti 1, 12.}
 ὅτε ἐξῆλθον ἀπὸ Μακεδονίας, οὐδεμία μοι ἐκκλησία ἐκοινωνήσεν ^{Act 17, 13.}
 16 εἰς λόγον δόσεως καὶ λήμψεως εἰ μὴ ὑμεῖς μόνοι, ^{2Co 11, 9.} ¹⁶ ὅτι καὶ ἐν
 Θεσσαλονίκῃ καὶ ἅπαξ καὶ δις εἰς τὴν χρεῖαν μοι ἐπέμψατε.

21. σύμμορφον: praeem εἰς τὸ γενέσθαι αὐτό . . . αὐτῷ: ἐαυτῷ

IV. 1. οὕτω 2. ζ (non σε) Εὐδοκίαν 3. καί: καὶ . . . σύνζυγε
 γνήσιε 12. καὶ primum: δέ 13. in fine add Χριστῷ 15. λήψεως

17 οὐχ ὅτι ἐπιζητῶ τὸ δόμα, ἀλλὰ ἐπιζητῶ τὸν καρπὸν τὸν πλεο- 17
 νάζοντα εἰς λόγον ὑμῶν. 18 ἀπέχω δὲ πάντα καὶ περισσεύω, 18
 πεπληρωμαι δεξάμενος παρὰ Ἐπαφροδίτου τὰ παρ' ὑμῶν, ὁσμὴν
 εὐωδίας, θυσίαν δεκτὴν εὐάρεστον τῷ θεῷ. 19 ὁ δὲ θεός μου 19
 πληρώσει πᾶσαν χρεῖαν ὑμῶν κατὰ τὸ πλοῦτος αὐτοῦ ἐν δόξῃ ἐν
 Χριστῷ Ἰησοῦ. 20 τῷ δὲ θεῷ καὶ πατρὶ ἡμῶν ἡ δόξα εἰς τοὺς 20
 αἰῶνας τῶν αἰῶνων, ἀμήν.

Ἀσπάσασθε πάντα ἅγιον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ἀσπάζονται 21
 ὑμᾶς οἱ σὺν ἐμοὶ ἀδελφοί. 22 ἀσπάζονται ὑμᾶς πάντες οἱ ἅγιοι, 22

1, 13. μάλιστα δὲ οἱ ἐκ τῆς Καίσαρος οἰκίας.

6a, 6, 18. Ἡ χάρις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύματος 23
 ὑμῶν.

ΠΡΟΣ ΚΟΛΑΣΣΑΕΙΣ.

I.

Laudat Colassenses cum Epaphra ipsorum doctore, hortans ut proficiant. Divina Christi redemptoris omnium dignitas. Paulus laboribus suis laetans.

Eph 1, 1. Παῦλος ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ διὰ θελήματος θεοῦ καὶ 1
 etc Τιμόθεος ὁ ἀδελφός 2 τοῖς ἐν Κολασσαῖς ἀγίοις καὶ πιστοῖς 2
 Eph 1, 2. ἀδελφοῖς ἐν Χριστῷ. χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς
 etc ἡμῶν.
 Phi 1, 3. Ἐνχαριστοῦμεν τῷ θεῷ πατρὶ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρι- 3
 Eph 1, 15s. στοῦ πάντοτε περὶ ὑμῶν προσευχόμενοι, 4 ἀκούσαντες τὴν πίστιν 4
 Phi 5. ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ καὶ τὴν ἀγάπην ἣν ἔχετε εἰς πάντας
 τοὺς ἀγίους 5 διὰ τὴν ἐλπίδα τὴν ἀποκειμένην ὑμῖν ἐν τοῖς οὐ- 5
 Eph 1, 13. ρανοῖς, ἣν προηκούσατε ἐν τῷ λόγῳ τῆς ἀληθείας τοῦ εὐαγγε-
 2 Co 6, 7. λίου 6 τοῦ παρόντος εἰς ὑμᾶς καθὼς καὶ ἐν παντὶ τῷ κόσμῳ, 6
 καὶ ἔστιν καρποφορούμενον καὶ αὐξανόμενον καθὼς καὶ ἐν ὑμῖν,
 ἀφ' ἧς ἡμέρας ἠκούσατε καὶ ἐπέγνωτε τὴν χάριν τοῦ θεοῦ ἐν
 4, 12. ἀληθείᾳ· 7 καθὼς ἐμάθετε ἀπὸ Ἐπαφροῦ τοῦ ἀγαπητοῦ συν- 7
 δούλου ἡμῶν, ὅς ἐστιν πιστὸς ὑπὲρ ὑμῶν διάκονος τοῦ Χριστοῦ,
 Eph 1, 15s. 8 ὁ καὶ δηλώσας ἡμῖν τὴν ὑμῶν ἀγάπην ἐν πνεύματι. 9 Διὰ 8 9
 τοῦτο καὶ ἡμεῖς, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἠκούσαμεν, οὐ πανόμεθα ὑπὲρ
 ὑμῶν προσευχόμενοι καὶ αἰτούμενοι ἵνα πληρωθῆτε τὴν ἐπίγνω-
 Eph 1, 8. σιν τοῦ θελήματος αὐτοῦ ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ συνέσει πνευματικῇ,
 1 Th 2, 12. 10 περιπατῆσαι ὑμᾶς ἀξίως τοῦ κυρίου εἰς πᾶσαν ἀρέσκειαν, ἐν 10
 Eph 4, 1. παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ καρποφοροῦντες καὶ αὐξανόμενοι εἰς τὴν

17. ἀλλ' 19. τὸν πλοῦτον 23. κυρίου ἡμῶν ... τοῦ πνεύματος: πάντων ... add in fine ἀμήν

I. 1. Ἰησοῦ Χριστοῦ 2. 5^e Κολοσσαῖς (item Κολοσσαῖς in inscriptione) ... πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ 3. καὶ πατρὶ 4. ἣν ἔχετε: τὴν 6. om καὶ αὐξανόμενον 7. καθὼς καὶ

- 11 ἐπίγνωσιν τοῦ θεοῦ, ¹¹ ἐν πάσῃ δυνάμει δυναμούμενοι κατὰ τὸ κράτος τῆς δόξης αὐτοῦ εἰς πάσαν ὑπομονὴν καὶ μακροθυμίαν,
 12 μετὰ χαρᾶς ¹² εὐχαριστοῦντες τῷ πατρὶ τῷ ἱκανώσαντι ἡμᾶς εἰς τὴν μερίδα τοῦ κλήρου τῶν ἁγίων ἐν τῷ φωτί, ¹³ ὃς ἐρόύσατο ἡμᾶς ἐκ τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους καὶ μετέστησεν εἰς τὴν βασι-
 14 λείαν τοῦ υἱοῦ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ, ¹⁴ ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολύ- ^{Eph 1, 7.}
 15 τρωσιν, τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν, ¹⁵ ὃς ἐστὶν εἰκὼν τοῦ θεοῦ ^{2 Co 4, 4.}
 16 τοῦ ἀοράτου, πρωτότοκος πάσης κτίσεως, ¹⁶ ὅτι ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη ^{1, 20.}
 τὰ πάντα τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, τὰ ὄρατὰ καὶ ^{Eph 1, 10.}
 τὰ ἀόρατα, εἴτε θρόνοι εἴτε κυριότητες εἴτε ἀρχαὶ εἴτε ἐξουσίαι.
 17 τὰ πάντα δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν ἐκτισται, ¹⁷ καὶ αὐτός ἐστιν
 18 πρὸ πάντων καὶ τὰ πάντα ἐν αὐτῷ συνέστηκεν, ¹⁸ καὶ αὐτός
 ἐστὶν ἡ κεφαλὴ τοῦ σώματος, τῆς ἐκκλησίας· ὃς ἐστὶν ἀρχή, ^{Eph 1, 23.}
 πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν, ἵνα γένηται ἐν πάσιν αὐτός προ- ^{20.}
 19 τεύων, ¹⁹ ὅτι ἐν αὐτῷ εὐδόκησεν πᾶν τὸ πλήρωμα κατοικῆσαι ^{2, 9.}
 20 ²⁰ καὶ δι' αὐτοῦ ἀποκαταλλάξαι τὰ πάντα εἰς αὐτόν, εἰρηνο- ^{Eph 1, 10.}
 ποιήσας διὰ τοῦ αἵματος τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ, δι' αὐτοῦ, εἴτε τὰ ^{2, 16.}
 21 ἐπὶ τῆς γῆς εἴτε τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ²¹ καὶ ἡμᾶς ποτε ὄντας ^{Eph 4, 18.}
 ἀπηλλοτριωμένους καὶ ἐχθροὺς τῇ διανοίᾳ ἐν τοῖς ἔργοις τοῖς ^{2, 16.}
 22 πονηροῖς, νυνὶ δὲ ἀποκατήλλαξεν ²² ἐν τῷ σώματι τῆς σαρκὸς ^{5, 27.}
 αὐτοῦ διὰ τοῦ θανάτου, παραστήσαι ἡμᾶς ἁγίους καὶ ἀμώμονες ^{1, 4.}
 23 καὶ ἀνεγκλήτους κατενώπιον αὐτοῦ, ²³ εἴ γε ἐπιμένετε τῇ πίστει
 τεθεμελιωμένοι καὶ ἐδραῖοι καὶ μὴ μετακινούμενοι ἀπὸ τῆς ἐλπί-
 24 δος τοῦ εὐαγγελίου οὗ ἠκούσατε, τοῦ κηρυχθέντος ἐν πάσῃ κτίσει ^{Eph 3, 7.}
 τῇ ὑπὸ τὸν οὐρανόν, οὗ ἐγενόμην ἐγὼ Παῦλος διάκονος.
 24 ²⁴ Νῦν χαίρω ἐν τοῖς παθήμασι ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ ἀντανα-
 πληρῶ τὰ ὑστερήματα τῶν θλίψεων τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ σαρκί
 25 μου ὑπὲρ τοῦ σώματος αὐτοῦ, ὃ ἐστὶν ἡ ἐκκλησία, ²⁵ ἧς ἐγενό-
 μην ἐγὼ διάκονος κατὰ τὴν οἰκονομίαν τοῦ θεοῦ τὴν δοθεῖσάν ^{Eph 3, 2.}
 26 μοι εἰς ὑμᾶς πληρῶσαι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, ²⁶ τὸ μυστήριον τὸ ^{3, 5, 9.}
 ἀποκεκρυμμένον ἀπὸ τῶν αἰώνων καὶ ἀπὸ τῶν γενεῶν, νυνὶ δὲ
 27 ἐφανερώθη τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ, ²⁷ οἷς ἠθέλησεν ὁ θεὸς γνωρίσαι
 τί τὸ πλοῦτος τῆς δόξης τοῦ μυστηρίου τούτου ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ^{Eph 1, 18.}
 28 ὃς ἐστὶν Χριστὸς ἐν ὑμῖν, ἡ ἐλπίς τῆς δόξης, ²⁸ ὃν ἡμεῖς κα-
 ταγγέλλομεν νοουθετοῦντες πάντα ἄνθρωπον καὶ διδάσκοντες πάντα
 ἄνθρωπον ἐν πάσῃ σοφίᾳ, ἵνα παραστήσωμεν πάντα ἄνθρωπον
 29 τέλειον ἐν Χριστῷ· ²⁹ εἰς ὃ καὶ κοπιῶ ἀγωνιζόμενος κατὰ τὴν ^{1 Ti 4, 10.}
 ἐνέργειαν αὐτοῦ τὴν ἐνεργουμένην ἐν ἐμοὶ ἐν δυνάμει.

12. ante εὐχαριστοῦντες interpog 14. ἀπολύτρωσιν διὰ τοῦ αἵματος αὐ-
 τοῦ 23. πάσῃ τῇ 24. παθήμασί μου 27. τί τό: τίς ὁ 28. Χριστῷ
 Ἰησοῦ

II.

Contra falsos doctores. Cum Christo sepulti iidem reviximus. Jam a placitis humanis recedendum.

4, 13. Θέλω γὰρ ὑμᾶς εἰδέναι ἤλικον ἀγῶνα ἔχω περὶ ὑμῶν καὶ 1
τῶν ἐν Λαοδικείᾳ καὶ ὅσοι οὐχ ἐώρακαν τὸ πρόσωπόν μου ἐν 2
σαρκί, ² ἵνα παρακληθῶσιν αἱ καρδίαι αὐτῶν, συμβιβασθέντες 2
ἐν ἀγάπῃ καὶ εἰς πᾶν τὸ πλοῦτος τῆς πληροφορίας τῆς συνέσεως,
1, 27. εἰς ἐπίγνωσιν τοῦ μυστηρίου τοῦ θεοῦ, ³ ἐν ᾧ εἰσὶν πάντες οἱ 3
θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως ἀπόκρυφοι. ⁴ τοῦτο δὲ 4
8. λέγω ἵνα μηδεὶς ὑμᾶς παραλογίζηται ἐν πιθανολογίᾳ. ⁵ εἰ γὰρ 5
1 Co 5, 3. καὶ τῇ σαρκὶ ἄπειμι, ἀλλὰ τῷ πνεύματι σὺν ὑμῖν εἰμί, χαίρων
καὶ βλέπων ὑμῶν τὴν τάξιν καὶ τὸ στερέωμα τῆς εἰς Χριστὸν
πίστεως ὑμῶν. ⁶ Ὡς οὖν παρελάβετε τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν τὸν 6
κύριον, ἐν αὐτῷ περιπατεῖτε, ⁷ ἐρριζωμένοι καὶ ἐποικοδομού- 7
μενοι ἐν αὐτῷ καὶ βεβαιούμενοι τῇ πίστει καθὼς ἐδιδάχθητε,
4. περισσεύοντες ἐν εὐχαριστίᾳ. ⁸ βλέπετε μὴ τις ἔσται ὑμᾶς ὁ συλα- 8
γωγῶν διὰ τῆς φιλοσοφίας καὶ κενῆς ἀπάτης κατὰ τὴν παρά-
δοσιν τῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου καὶ οὐ κατὰ
1, 19. Χριστόν, ⁹ ὅτι ἐν αὐτῷ κατοικεῖ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος 9
σωματικῶς ¹⁰ καὶ ἔστε ἐν αὐτῷ πεπληρωμένοι, ὅς ἐστιν ἡ κεφαλὴ 10
Eph 1, 21. πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας, ¹¹ ἐν ᾧ καὶ περιετμήθητε περιτομῇ 11
ἀχειροποιήτῳ, ἐν τῇ ἐπεκδύσει τοῦ σώματος τῆς σαρκός, ἐν τῇ
Ro 6, 4. περιτομῇ τοῦ Χριστοῦ, ¹² συνταφέντες αὐτῷ ἐν τῷ βαπτίσματι, 12
Eph 1, 19 s. ἐν ᾧ καὶ συνηγέρθητε διὰ τῆς πίστεως τῆς ἐνεργείας τοῦ θεοῦ
Eph 2, 1. 5. τοῦ ἐγείραντος αὐτὸν ἐκ τῶν νεκρῶν. ¹³ καὶ ὑμᾶς νεκροὺς ὄντας 13
ἐν τοῖς παραπτώμασιν καὶ τῇ ἀκροβυστίᾳ τῆς σαρκὸς ὑμῶν,
συνεζωποποίησεν ὑμᾶς σὺν αὐτῷ, χαρισάμενος ἡμῖν πάντα τὰ
Eph 2, 15. παραπτώματα, ¹⁴ ἐξαλείψας τὸ καθ' ἡμῶν χειρόγραφον τοῖς 14
δόγμασιν ὃ ἦν ὑπεναντίον ἡμῖν, καὶ αὐτὸ ἤρκεν ἐκ τοῦ μέσου,
προσηλώσας αὐτὸ τῷ σταυρῷ, ¹⁵ ἀπεκδυσάμενος τὰς ἀρχὰς 15
καὶ τὰς ἐξουσίας ἐδειγμάτισεν ἐν παθήσει, θριαμβεύσας αὐτοὺς
ἐν αὐτῷ.

Μὴ οὖν τις ὑμᾶς κρινέτω ἐν βρώσει καὶ ἐν πόσει ἢ ἐν μέρει 16
He 10, 1. 8, 5. ἐορτῆς ἢ νομηνίας ἢ σαββάτων, ¹⁷ ἃ ἐστὶν σκιὰ τῶν μελλόν- 17
των, τὸ δὲ σῶμα Χριστοῦ. ¹⁸ μηδεὶς ὑμᾶς καταβραβεύετω θέλων 18
ἐν ταπεινοφροσύνῃ καὶ θρησκείᾳ τῶν ἀγγέλων, ἃ μὴ ἐώρακεν
ἐμβατεύων, εἰκῆ φυσιούμενος ὑπὸ τοῦ ροδὸς τῆς σαρκὸς αὐτοῦ,
Eph 4, 15 s. ¹⁹ καὶ οὐ κρατῶν τὴν κεφαλὴν, ἐξ οὗ πᾶν τὸ σῶμα διὰ τῶν 19

II. 1. ἐωράκασι 2. συμβιβασθέντων ... εἰς πάντα πλοῦτον ... τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς καὶ τοῦ Χριστοῦ 4. μηδεὶς: μὴ τις 7. ἐν τῇ πίστει ... ἐν αὐτῇ ἐν εὐχαριστίᾳ 11. σώματος τῶν ἀμαρτιῶν 13. om ὑμᾶς secundum ... ἡμῖν: σε (non ε) ὑμῖν 15. ἐν αὐτῷ: ἐν αὐτῷ 16. καί: ἢ 17. τοῦ Χριστοῦ

ἀφῶν καὶ συνδέσμων ἐπιχορηγούμενον καὶ συμβιβαζόμενον αὐξέι
 20 τὴν αὐξῆσιν τοῦ θεοῦ. ²⁰ Εἰ ἀπεθάνετε σὺν Χριστῷ ἀπὸ τῶν
 21 στοιχείων τοῦ κόσμου, τί ὡς ζῶντες ἐν κόσμῳ δογματίζεσθε ²¹ Μὴ
 22 ἄψῃ μηδὲ γέσῃ μηδὲ θίγγῃ, ²² ἃ ἔστιν πάντα εἰς φθορὰν τῇ *Lv 5, 2.
 ἀποχρήσει, κατὰ τὰ ἐντάλματα καὶ διδασκαλίας τῶν ἀνθρώπων; Mt 15, 9.
 23 ²³ ἅτινά ἐστιν λόγον μὲν ἔχοντα σοφίας ἐν ἐθελοθηρησειᾷ καὶ
 ταπεινοφροσύνῃ καὶ ἀφειδίᾳ σώματος, οὐκ ἐν τιμῇ τινὶ πρὸς
 πλησμονὴν τῆς σαρκός.

III.

Electis Dei coelestia sectanda novusque nova vita homo induendus.
 Officia conjugum, liberorum, patrum, servorum, dominorum.

- 1 Εἰ οὖν συνηγέρθητε τῷ Χριστῷ, τὰ ἄνω ζητεῖτε, οὗ ὁ
 2 Χριστός ἐστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ καθήμενος. ² τὰ ἄνω φρονεῖτε,
 3 μὴ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς. ³ ἀπεθάνετε γάρ, καὶ ἡ ζωὴ ὑμῶν κέκρυπται
 4 σὺν τῷ Χριστῷ ἐν τῷ θεῷ. ⁴ ὅταν ὁ Χριστὸς φανερωθῇ, ἡ ζωὴ
 ἡμῶν, τότε καὶ ὑμεῖς σὺν αὐτῷ φανερωθήσεσθε ἐν δόξῃ.
 5 Νεκρώσατε οὖν τὰ μέλη τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, πορνείαν, ἀκαθαρ- Eph 5, 3.
 σίαν, πάθος, ἐπιθυμίαν κακὴν, καὶ τὴν πλεονεξίαν ἣτις ἐστὶν
 6 7 εἰδωλολατρεία, ⁶ δι' ἧς ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ θεοῦ. ⁷ ἐν οἷς καὶ Eph 5, 6.
 ὑμεῖς περιπατήσατέ ποτε ὅτε ἐζῆτε ἐν τούτοις. ⁸ νυνὶ δὲ ἀπό- Ro 1, 18.
 8 θεσθε καὶ ὑμεῖς τὰ πάντα, ὀργὴν θυμὸν κακίαν βλασφημίαν Ga 5, 19.
 9 αἰσχρολογίαν ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν, ⁹ μὴ ψεύδεσθε εἰς ἀλλήλους,
 ἀπεκδυσάμενοι τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον σὺν ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ
 10 ¹⁰ καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν νέον τὸν ἀνακαινούμενον εἰς ἐπίγνωσιν
 11 κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐτόν, ¹¹ ὅπου οὐκ ἐν Ἑλλῆν καὶ Ga 2, 28.
 Ἰουδαίῳ, περιτομῇ καὶ ἀκροβυστία, βάρβαρος, Σκύθης, δούλος,
 ἐλεύθερος, ἀλλὰ τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσιν Χριστός.
 12 Ἐνδύσασθε οὖν ὡς ἐκλεκτοὶ τοῦ θεοῦ ἄγιοι καὶ ἡγαπημένοι
 σπλάγγνα οἰκτιρμοῦ, χρησιμότητα, ταπεινοφροσύνην, πραύτητα,
 13 μακροθυμίαν, ¹³ ἀνεχόμενοι ἀλλήλων καὶ χαριζόμενοι ἑαυτοῖς ἕαν Eph 4,
 τις πρὸς τινα ἔχη μομφήν, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἐχαρίσατο ὑμῖν 2, 32.
 14 οὕτως καὶ ὑμεῖς, ¹⁴ ἐπὶ πᾶσιν δὲ τούτοις τὴν ἀγάπην, ἧς ἐστὶν
 15 σύνδεσμος τῆς τελειότητος. ¹⁵ καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Χριστοῦ βρα- Eph 4, 3.
 βενέτω ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, εἰς ἣν καὶ ἐκλήθητε ἐν ἐνὶ σώματι. Phi 4, 7.
 16 καὶ εὐχάριστοι γίνεσθε. ¹⁶ Ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ ἐνοικεῖτω ἐν
 ὑμῖν πλουσίως, ἐν πάσῃ σοφίᾳ διδάσκοντες καὶ νουθετοῦντες
 ἑαυτούς, ψαλμοῖς ὕμνοις ᾠδαῖς πνευματικαῖς ἐν τῇ χάριτι ἄδοντες Eph 5, 19s.
 17 ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τῷ θεῷ, ¹⁷ καὶ πᾶν ὃ τι ἕαν ποιῆτε ἐν λόφῳ 23.

20. Εἰ οὖν ... τῷ Χριστῷ

III. 5. μέλη ὑμῶν 6. θεοῦ: add ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας
 7. τούτοις: αὐτοῖς 12. οἰκτιρῶν ... πραύτητα 13. οὕτως 14. ὅ: ἣτις
 15. Χριστοῦ: θεοῦ 16. ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ... τῇ χάριτι: om τῇ ...
 θεῷ: κυρίῳ 17. ἕαν: ἄν

ἢ ἐν ἔργῳ, πάντα ἐν ὀνόματι κυρίου Ἰησοῦ, εὐχαριστοῦντες τῷ θεῷ πατρὶ δι' αὐτοῦ.

Eph 5, 22. Αἱ γυναῖκες, ὑποτάσσεσθε τοῖς ἀνδράσιν, ὡς ἀνῆκεν ἐν 18
1 Pe 3, 1. κυρίῳ. ¹⁹ οἱ ἄνδρες, ἀγαπᾶτε τὰς γυναῖκας καὶ μὴ πικραίνεσθε 19
Eph 5, 25. πρὸς αὐτάς. ²⁰ Τὰ τέκνα, ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν κατὰ πάντα· 20
1 Pe 3, 7. τοῦτο γάρ ἐστιν εὐάρεστον ἐν κυρίῳ. ²¹ οἱ πατέρες, μὴ ἐρεθίζετε 21
Eph 6, 1. τὰ τέκνα ὑμῶν, ἵνα μὴ ἀθυμῶσιν. ²² Οἱ δούλοι, ὑπακούετε κατὰ 22
Eph 6, 5. πάντα τοῖς κατὰ σάρκα κυρίοις, μὴ ἐν ὀφθαλμοδουλείᾳ ὡς
1 Pe 2, 18. ἀνθρωπάρεσκοι, ἀλλ' ἐν ἀπλότῃ καρδίας φοβούμενοι τὸν κύριον.
Eph 6, 7. ²³ ὃ ἐὰν ποιῆτε, ἐκ ψυχῆς ἐργάζεσθε ὡς τῷ κυρίῳ καὶ οὐκ ἄν- 23
Eph 6, 9. θρώποις, ²⁴ εἰδότες ὅτι ἀπὸ κυρίου ἀπολήμψεσθε τὴν ἀνταπό- 24
δοσιν τῆς κληρονομίας. τῷ κυρίῳ Χριστῷ δουλεύετε· ²⁵ ὃ γὰρ 25
ἀδικῶν κομίζεται ὃ ἠδίκησεν, καὶ οὐκ ἔστιν προσωποληψία.
(IV.) ¹ οἱ κύριοι, τὸ δίκαιον καὶ τὴν ἰσότητα τοῖς δούλοις παρέ- 1
χεσθε, εἰδότες ὅτι καὶ ὑμεῖς ἔχετε κύριον ἐν οὐρανῷ.

IV.

Precandum. Prudenter versandum. Tychicus et Onesimus. Salutationes. Epistola ex Laodicea.

Eph 6, 18 s. Τῇ προσενηχῇ προσκαρτερεῖτε γρηγοροῦντες ἐν αὐτῇ ἐν εὐχα- 2
ριστίᾳ, ³ προσερχόμενοι ἅμα καὶ περὶ ἡμῶν, ἵνα ὁ θεὸς ἀνοίξῃ 3
Eph 5, 15 s. καὶ δέδεμαι, ⁴ ἵνα φανερώσω αὐτὸ ὡς δεῖ με λαλῆσαι. ⁵ Ἐν 4 5
σοφίᾳ περιπατεῖτε πρὸς τοὺς ἔξω, τὸν καιρὸν ἐξαγοραζόμενοι.
Eph 4, 29. ⁶ ὁ λόγος ὑμῶν πάντοτε ἐν χάριτι, ἄλατι ἡρτυμένος, εἰδέναι πῶς 6
δεῖ ὑμᾶς ἐν ἑκάστῳ ἀποκρίνεσθαι.
Eph 6, 21 s. Τὰ κατ' ἐμὲ πάντα γνωρίζει ὑμῖν Τύχικος ὁ ἀγαπητὸς 7
ἀδελφὸς καὶ πιστὸς διάκονος καὶ σύνδουλος ἐν κυρίῳ, ⁸ ὃν 8
ἐπεμψα πρὸς ὑμᾶς εἰς αὐτὸ τοῦτο ἵνα γνῶ τὰ περὶ ὑμῶν καὶ
παρακαλέσῃ τὰς καρδίας ὑμῶν, ⁹ σὺν Ὀνησίμῳ τῷ πιστῷ καὶ 9
Phi 10. ἀγαπητῷ ἀδελφῷ, ὅς ἐστιν ἐξ ὑμῶν· πάντα ὑμῖν γνωριοῦσιν
τὰ ὧδε.
Act 27, 2. Ἀσπάζεται ὑμᾶς Ἀρίσταρχος ὁ συναιχμάλωτός μου, καὶ 10
15, 37. Μάρκος ὁ ἀνεψιὸς Βαρνάβα, περὶ οὗ ἐλάβετε ἐντολὰς, ἐὰν
ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς, δεῖξασθε αὐτόν, ¹¹ καὶ Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος 11
'Ιούστος, οἱ ὄντες ἐκ περιτομῆς· οὗτοι μόνοι συνεργοὶ εἰς τὴν
Phi 1, 7. βασιλείαν τοῦ θεοῦ, οἵτινες ἐγενήθησάν μοι παρηγορία. ¹² ἀσπά- 12
ζεταὶ ὑμᾶς Ἐπαφρᾶς ὁ ἐξ ὑμῶν, δούλος Χριστοῦ Ἰησοῦ, πάντοτε
ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ ὑμῶν ἐν ταῖς προσευχαῖς, ἵνα στήτε τέλειοι
καὶ πεπληροφορημένοι ἐν παντὶ θελήματι τοῦ θεοῦ. ¹³ μαρτυρῶ 13

17. καὶ πατρί 18. ἰδίῳ ἀνδράσιν 20. ἐν κυρίῳ: τῷ κυρίῳ 22. κύριον: θεόν 23. ὃ ἐὰν: καὶ πᾶν ὃ, τι ἐὰν 24. ἀπολήμψεσθε ... τῷ γὰρ 25. γὰρ: δέ ... κομιῆται ... προσωποληψία

IV. 1. ἐν οὐρανοῖς 12. ante δούλος non interpungit ... om Ἰησοῦ ... πεπληρωμένοι

- γὰρ αὐτῷ ὅτι ἔχει πολλὸν πόνον ὑπὲρ ὑμῶν καὶ τῶν ἐν Λαοδικείᾳ 2, 1.
 14 καὶ τῶν ἐν Ἱερραπόλει. ¹⁴ ἀσπάζεται ὑμᾶς Λουκᾶς ὁ ἰατρός ὁ Phi 24.
 15 ἀγαπητὸς καὶ Δημᾶς. ¹⁵ ἀσπάσασθε τοὺς ἐν Λαοδικείᾳ ἀδελφούς Ro 16, 5.
 16 καὶ Νυμφᾶν καὶ τὴν κατ' οἶκον αὐτοῦ ἐκκλησίαν. ¹⁶ καὶ ὅταν
 ἀναγνωσθῇ παρ' ὑμῶν ἡ ἐπιστολή, ποιήσατε ἵνα καὶ ἐν τῇ Λαο-
 δικείᾳ ἐκκλησίᾳ ἀναγνωσθῇ, καὶ τὴν ἐκ Λαοδικείας ἵνα καὶ ὑμεῖς
 17 ἀναγνωῶτε. ¹⁷ καὶ εἶπατε Ἀρχίππῳ Βλέπε τὴν διακονίαν ἣν παρέ- Phi 2.
 λαβες ἐν κυρίῳ, ἵνα αὐτὴν πληροῖς.
 18 Ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου. μνημονεύετε μου τῶν 2Th 3, 17.
 δεσμῶν. ἡ χάρις μεθ' ὑμῶν.

ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ Α.

I.

Thessalonicenses egregium fidei exemplar facti.

- 1 Παῦλος καὶ Σιλουανὸς καὶ Τιμόθεος τῇ ἐκκλησίᾳ Θεσσα- ^{2Th 1, 1.}
 λονικέων ἐν θεῷ πατρὶ καὶ κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ. χάρις ὑμῖν ^{Act 17, 1.}
 καὶ εἰρήνη. ^{2Th 1, 2.}
 2 Εὐχαριστοῦμεν τῷ θεῷ πάντοτε περὶ πάντων ὑμῶν, μνεῖαν ^{Col 1, 3.}
 3 ὑμῶν ποιοῦμενοι ἐπὶ τῶν προσευχῶν ἡμῶν, ³ ἀδιαλείπτως μνημο- ^{2Th 1, 3.}
 νεύοντες ὑμῶν τοῦ ἔργου τῆς πίστεως καὶ τοῦ κόπου τῆς ἀγάπης ^{etc}
 καὶ τῆς ὑπομονῆς τῆς ἐλπίδος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ
 4 ἔμπροσθεν τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν, ⁴ εἰδότες, ἀδελφοὶ ἡγα- ^{2Th 2, 13.}
 5 πημένοι ὑπὸ θεοῦ, τὴν ἐκλογὴν ὑμῶν, ⁵ ὅτι τὸ εὐαγγέλιον ἡμῶν
 οὐκ ἐγενήθη εἰς ὑμᾶς ἐν λόγῳ μόνον ἀλλὰ καὶ ἐν δυνάμει καὶ ἐν ^{1Co 4, 20.}
 πνεύματι ἁγίῳ καὶ ἐν πληροφορίᾳ πολλῇ, καθὼς οἴδατε οἱοί
 6 ἐγενήθημεν ἐν ὑμῖν δι' ὑμᾶς. ⁶ καὶ ὑμεῖς μιμηταὶ ἡμῶν ἐγενήθητε ^{2Th 3,}
 καὶ τοῦ κυρίου, δεξάμενοι τὸν λόγον ἐν θλίψει πολλῇ μετὰ χαρᾶς ^{7 ss,}
 7 πνεύματος ἁγίου, ⁷ ὥστε γενέσθαι ὑμᾶς τύπον πᾶσιν τοῖς πιστεύου-
 8 σιν ἐν τῇ Μακεδονίᾳ καὶ ἐν τῇ Ἀχαΐᾳ. ⁸ ἀφ' ὑμῶν γὰρ ἐξήχηται
 ὁ λόγος τοῦ κυρίου οὐ μόνον ἐν τῇ Μακεδονίᾳ καὶ Ἀχαΐᾳ, ἀλλ'
 ἐν παντὶ τόπῳ ἡ πίστις ὑμῶν ἢ πρὸς τὸν θεὸν ἐξελέλυθεν, ὥστε
 9 μὴ χρειᾶν ἔχειν ἡμᾶς λαλεῖν τι· ⁹ αὐτοὶ γὰρ περὶ ἡμῶν ἀπαγγέλ-
 λουσιν ὅποιαν εἰσοδὸν ἔσχομεν πρὸς ὑμᾶς, καὶ πῶς ἐπεστρέψατε
 πρὸς τὸν θεὸν ἀπὸ τῶν εἰδώλων δουλεύειν θεῷ ζῶντι καὶ ἀλη- ^{Act 14, 15.}
 10 θινῷ, ¹⁰ καὶ ἀναμένειν τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐκ τῶν οὐρανῶν, ὃν
 ἤγειρεν ἐκ τῶν νεκρῶν, Ἰησοῦν τὸν ὀνόμενον ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ὀργῆς
 τῆς ἐρχομένης.

13. πολλὸν πόνον: ζῆλον πολλόν 18. add in fine ἀμήν

I. 1. add in fine ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ

7. τύπους ... om ἐν secundum 8. ἀλλ' ἐν: ἀλλὰ καὶ ἐν ... ἡμᾶς ἔχειν

9. ἔσχομεν: ἔχομεν 10. om τῶν secundum

II.

Sincera et liberalis Pauli institutio. Fide constantes invitis popularibus. Visendi desiderium.

Ἄντοι γὰρ οἶδατε, ἀδελφοί, τὴν εἴσοδον ἡμῶν τὴν πρὸς 1
 ὑμᾶς ὅτι οὐ κενὴ γέγονεν, ² ἀλλὰ προπαθόντες καὶ ὑβρισθέντες 2
 καθὼς οἶδατε ἐν Φιλίπποις, ἐπαρρησιασάμεθα ἐν τῷ θεῷ ἡμῶν 3
 λαλῆσαι πρὸς ὑμᾶς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ ἐν πολλῷ ἀγῶνι. ³ ἢ 3
 γὰρ παράκλησις ἡμῶν οὐκ ἐκ πλάνης οὐδὲ ἐξ ἀκαθαρσίας οὔτε 4
 ἐν δόλῳ, ⁴ ἀλλὰ καθὼς δεδοκιμάσαμεθα ὑπὸ τοῦ θεοῦ πιστευ- 4
 θῆναι τὸ εὐαγγέλιον οὕτως λαλοῦμεν, οὐχ ὡς ἀνθρώποις ἀρέσκον- 5
 τες ἀλλὰ θεῷ τῷ δοκιμάζοντι τὰς καρδίας ἡμῶν. ⁵ οὔτε γὰρ 5
 ποτε ἐν λόγῳ κολακείας ἐγενήθημεν, καθὼς οἶδατε, οὔτε ἐν 6
 προφάσει πλεονεξίας, θεὸς μάρτυς, ⁶ οὔτε ζητοῦντες ἐξ ἀνθρώπων 6
 δόξαν, οὔτε ἀφ' ὑμῶν οὔτε ἀπ' ἄλλων, δυναμένοι ἐν βάρει εἶναι 7
 ὡς Χριστοῦ ἀπόστολοι. ⁷ ἀλλ' ἐγενήθημεν ἥπιοι ἐν μέσῳ ὑμῶν, 7
 ὡς εἰάν τροφὸς θάλπη τὰ ἐαντῆς τέκνα, ⁸ οὔτως ὁμειρόμενοι 8
 ὑμῶν εὐδοκοῦμεν μεταδοῦναι ὑμῖν οὐ μόνον τὸ εὐαγγέλιον τοῦ 9
 θεοῦ ἀλλὰ καὶ τὰς ἐαντῶν ψυχάς, διότι ἀγαπητοὶ ἡμῖν ἐγενήθητε. 9
⁹ μνημονεύετε γάρ, ἀδελφοί, τὸν κόπον ἡμῶν καὶ τὸν μόχθον· 9
 νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐργαζόμενοι πρὸς τὸ μὴ ἐπιβαρῆσαι τινα ὑμῶν 10
 ἐκρηύξαμεν εἰς ὑμᾶς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ. ¹⁰ ὑμεῖς μάρτυρες 10
 καὶ ὁ θεός, ὡς ὁσίως καὶ δικαίως καὶ ἀμέμπτως ὑμῖν τοῖς 11
 πιστεύουσιν ἐγενήθημεν, ¹¹ καθάπερ οἶδατε ὡς ἕνα ἕκαστον ὑμῶν 11
 ὡς πατὴρ τέκνα ἐαυτοῦ παρακαλοῦντες ὑμᾶς καὶ παραμυθού- 12
 μενοι ¹² καὶ μαρτυρόμενοι εἰς τὸ περιπατεῖν ὑμᾶς ἀξίως τοῦ θεοῦ 12
 τοῦ καλοῦντος ὑμᾶς εἰς τὴν ἐαυτοῦ βασιλείαν καὶ δόξαν. 12
^{1, 2.} Καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς εὐχαριστοῦμεν τῷ θεῷ ἀδιαλείπτως, 13
 ὅτι παραλαβόντες λόγον ἀκοῆς παρ' ἡμῶν τοῦ θεοῦ ἐδέξασθε οὐ 13
 λόγον ἀνθρώπων ἀλλὰ καθὼς ἐστὶν ἀληθῶς λόγον θεοῦ, ὃς καὶ 14
 ἐνεργεῖται ἐν ὑμῖν τοῖς πιστεύουσιν. ¹⁴ ὑμεῖς γὰρ μιμηταὶ ἐγενή- 14
 θητε, ἀδελφοί, τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ θεοῦ τῶν οὐσῶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ 15
 ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὅτι τὰ αὐτὰ ἐπάθετε καὶ ὑμεῖς ὑπὸ τῶν ἰδίων 15
 συμφυλετῶν, καθὼς καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων ¹⁵ τῶν καὶ τὸν 15
 κύριον ἀποκτεινάντων Ἰησοῦν καὶ τοὺς προφήτας, καὶ ἡμᾶς 16
 ἐκδιωξάντων καὶ θεῷ μὴ ἀρεσκόντων καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις 16
 ἐναντίων, ¹⁶ κωλονόντων ἡμᾶς τοῖς ἔθνεσιν λαλῆσαι ἵνα σωθῶσιν, 16
 εἰς τὸ ἀναπληρῶσαι αὐτῶν τὰς ἀμαρτίας πάντοτε. ἔφθασεν δὲ 17
 ἐπ' αὐτοὺς ἡ ὀργὴ εἰς τέλος.

Ἡμεῖς δέ, ἀδελφοί, ἀπορφανισθέντες ἀφ' ὑμῶν πρὸς καιρὸν 17

II. 2. ἀλλὰ καὶ 4. οὔτω ... τῷ θεῷ 7. εἰάν: ἄν 8. ὁμειρομενοι: 1
 ἰμειρόμενοι 8. ἐγενήθητε: γεγένησθε 9. νυκτὸς γὰρ 12. μαρτυρού- 2
 μενοι ... περιπατῆσαι 13. om. Καὶ 14. τὰ αὐτὰ: ταυτά 15. τ. ἰδίους 3
 προφήτας ... ἡμᾶς: ε (non se) ὑμᾶς 4

ώρας προσώπῳ οὐ καρδίᾳ, περισσοτέρως ἐσπονδάσαμεν τὸ πρόσω-
 18 πον ὑμῶν ἰδεῖν ἐν πολλῇ ἐπιθυμίᾳ. ¹⁸ διὸ ἠθελήσαμεν ἔλθειν
 πρὸς ὑμᾶς, ἐγὼ μὲν Παῦλος καὶ ἄπαξ καὶ δὶς, καὶ ἐνέκομφεν
 19 ἡμᾶς ὁ σατανᾶς. ¹⁹ τίς γὰρ ἡμῶν ἐλπίς ἢ χαρὰ ἢ στέφανος
 καυχήσεως ἢ οὐχὶ καὶ ὑμεῖς ἔμπροσθεν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ ^{Phi 4, 1.}
 20 ἐν τῇ αὐτοῦ παρουσίᾳ; ²⁰ ὑμεῖς γὰρ ἐστε ἡ δόξα ἡμῶν καὶ ^{3, 13.}
 ἡ χαρὰ.

III.

Impeditus ab itinere Paulus iterum misit Timotheum. Laetatur
 nuntiatis. Votum.

1 Διὸ μηκέτι στέγοντες εὐδοκήσαμεν καταλειφθῆναι ἐν Ἀθή- ^{Act 17, 16.}
 2 ναις μόνοι, ² καὶ ἐπέμψαμεν Τιμόθεον, τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν καὶ ^{Ro 16, 21.}
 συνεργὸν τοῦ θεοῦ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸ στηριξαι
 3 ὑμᾶς καὶ παρακαλέσαι ὑπὲρ τῆς πίστεως ὑμῶν ³ τὸ μηδένα
 σαίνεσθαι ἐν ταῖς θλίψεσιν ταύταις. αὐτοὶ γὰρ οἴδατε ὅτι εἰς
 4 τοῦτο κείμεθα· ⁴ καὶ γὰρ ὅτε πρὸς ὑμᾶς ἦμεν, προσελεγόμεν
 ὑμῖν ὅτι μέλλομεν θλίβεσθαι, καθὼς καὶ ἐγένετο καὶ οἴδατε.
 5 ⁵ διὰ τοῦτο καγὼ μηκέτι στέγων ἔπεμψα εἰς τὸ γνωῖναι τὴν πίστιν
 ὑμῶν, μὴ πως ἐπέiraσεν ὑμᾶς ὁ πειράζων καὶ εἰς κενὸν γένηται
 6 ὁ κόπος ἡμῶν. ⁶ Ἄρτι δὲ ἐλθόντος Τιμοθέου πρὸς ἡμᾶς ἀφ' ^{Act 19, 21.}
 ὑμῶν καὶ εὐαγγελισαμένου ἡμῖν τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀγάπην ὑμῶν,
 καὶ ὅτι ἔχετε μνεῖαν ἡμῶν ἀγαθὴν πάντοτε, ἐπιποθοῦντες ἡμᾶς
 7 ἰδεῖν καθάπερ καὶ ἡμεῖς ὑμᾶς, ⁷ διὰ τοῦτο παρεκλήθημεν, ἀδελ-
 φοί, ἐφ' ὑμῖν ἐπὶ πάσῃ τῇ ἀνάγκῃ καὶ θλίψει ἡμῶν διὰ τῆς
 8 ὑμῶν πίστεως, ⁸ ὅτι νῦν ζῶμεν ἐὰν ὑμεῖς στήκητε ἐν κυρίῳ.
 9 ⁹ τίνα γὰρ εὐχαριστίαν δυνάμεθα τῷ θεῷ ἀνταποδοῦναι περὶ
 ὑμῶν ἐπὶ πάσῃ τῇ χαρᾷ ἢ χαίρομεν δι' ὑμᾶς ἔμπροσθεν τοῦ θεοῦ
 10 ἡμῶν, ¹⁰ νυκτὸς καὶ ἡμέρας ὑπερεκπερισσοῦ δεόμενοι εἰς τὸ
 ἰδεῖν ὑμῶν τὸ πρόσωπον καὶ καταρτίσαι τὰ ὑστερήματα τῆς
 πίστεως ὑμῶν;
 11 Αὐτὸς δὲ ὁ θεὸς καὶ πατὴρ ἡμῶν καὶ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰη-
 12 σοῦς κατενθῆναι τὴν ὁδὸν ἡμῶν πρὸς ὑμᾶς· ¹² ὑμᾶς δὲ ὁ κύριος
 πλεονάσαι καὶ περισσεύσαι τῇ ἀγάπῃ εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς πάν-
 13 τας, καθάπερ καὶ ἡμεῖς εἰς ὑμᾶς, ¹³ εἰς τὸ στηριξαι ὑμῶν τὰς
 καρδίας ἀμέμπτους ἐν ἀγιοσύνῃ ἔμπροσθεν τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς
 ἡμῶν ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ μετὰ πάντων τῶν
 ἁγίων αὐτοῦ.

19. Ἰησοῦ Χριστοῦ

III. 2. καὶ συνεργὸν τοῦ θεοῦ: καὶ διάκονον τοῦ θεοῦ καὶ συνεργὸν
 ἡμῶν ... παρακαλέσαι ὑμᾶς ... ὑπὲρ: περὶ 3. τό: τῷ 7. θλίψει καὶ
 ἀνάγκῃ 11. Ἰησοῦς Χριστός 13. Ἰησοῦ Χριστοῦ

IV.

In castitate et caritate pergendum. De mortuis ac reditu Christi.

Λοιπὸν οὖν, ἀδελφοί, ἐρωτῶμεν ὑμᾶς καὶ παρακαλοῦμεν ἐν 1
 κυρίῳ Ἰησοῦ, καθὼς παρελάβετε παρ' ἡμῶν τὸ πῶς δεῖ ὑμᾶς
 περιπατεῖν καὶ ἀρέσκεν θεῶ, ἵνα περισσεύητε μᾶλλον. 2 οἴδατε 2
 γὰρ τίνας παραγγελίας ἐδώκαμεν ὑμῖν διὰ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ.
 5, 18. 3 τοῦτο γὰρ ἐστὶν θέλημα τοῦ θεοῦ, ὁ ἁγιασμὸς ὑμῶν, ἀπέχεσθαι 3
 ὑμᾶς ἀπὸ τῆς πορνείας, 4 εἰδέναι ἕκαστον ὑμῶν τὸ ἐναντοῦ σκευὸς 4
 κτᾶσθαι ἐν ἁγιασμῷ καὶ τιμῇ, 5 μὴ ἐν πάθει ἐπιθυμίας κα- 5
 Eph 2, 12. θάπερ καὶ τὰ ἔθνη τὰ μὴ εἰδόντα τὸν θεόν, 6 τὸ μὴ ὑπερβαί- 6
 νειν καὶ πλεονεκτεῖν ἐν τῷ πράγματι τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, διότι
 ἔκδικος κύριος περὶ πάντων τούτων, καθὼς καὶ προείπαμεν ὑμῖν
 καὶ διεμαρτυράμεθα. 7 οὐ γὰρ ἐκάλεσεν ἡμᾶς ὁ θεὸς ἐπὶ ἀκα- 7
 Lc 10, 16. θαρσία ἀλλὰ ἐν ἁγιασμῷ. 8 τοιγαροῦν ὁ ἀθετῶν οὐκ ἄνθρωπον 8
 ἀθετεῖ ἀλλὰ τὸν θεὸν τὸν καὶ δόντα τὸ πνεῦμα αὐτοῦ τὸ ἅγιον
 εἰς ὑμᾶς.

Περὶ δὲ τῆς φιλαδελφίας οὐ χρειᾶν ἔχετε γράφειν ὑμῖν· 9
 Jo 5, 1. αὐτοὶ γὰρ ὑμεῖς θεοδίδακτοὶ ἐστε εἰς τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους·
 Jo 6, 45. 10 καὶ γὰρ ποιεῖτε αὐτὸ εἰς πάντας τοὺς ἀδελφούς τοὺς ἐν ὅλῃ 10
 τῇ Μακεδονίᾳ. παρακαλοῦμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, περισσεύειν
 2 Th 3, 12. μᾶλλον 11 καὶ φιλοτιμεῖσθαι ἡσυχάζειν καὶ πράσσειν τὰ ἴδια καὶ 11
 Eph 4, 28. 12 ἐργάζεσθαι ταῖς χερσὶν ὑμῶν, καθὼς ὑμῖν παρηγγείλαμεν, 12 ἵνα 12
 Col 4, 5. περιπατῆτε εὐσχημόνως πρὸς τοὺς ἔξω καὶ μηδενὸς χρειᾶν ἔχητε.

Οὐ θέλομεν δὲ ὑμᾶς ἀγροεῖν, ἀδελφοί, περὶ τῶν κοιμωμέ- 13
 Eph 2, 12. νων, ἵνα μὴ λυπῆσθε καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα.
 1 Co 6, 14. 14 εἰ γὰρ πιστεύομεν ὅτι Ἰησοῦς ἀπέθανεν καὶ ἀνέστη, οὕτως καὶ 14
 Ro 8, 11. ὁ θεὸς τοὺς κοιμηθέντας διὰ τοῦ Ἰησοῦ ἄξει σὺν αὐτῷ. 15 τοῦτο 15
 1 Co 15, 51s. γὰρ ὑμῖν λέγομεν ἐν λόγῳ κυρίου, ὅτι ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περι-
 15, 23. λειπόμενοι εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ κυρίου οὐ μὴ φθάσωμεν τοὺς
 κοιμηθέντας, 16 ὅτι αὐτὸς ὁ κύριος ἐν κελεύσματι, ἐν φωνῇ 16
 ἀρχαγγέλου καὶ ἐν σάλπιγγι θεοῦ καταβήσεται ἀπ' οὐρανοῦ, καὶ
 οἱ νεκροὶ ἐν Χριστῷ ἀναστήσονται πρῶτον, 17 ἔπειτα ἡμεῖς οἱ 17
 ζῶντες οἱ περιλειπόμενοι ἅμα σὺν αὐτοῖς ἀρπαγησόμεθα ἐν νεφέ-
 λαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ κυρίου εἰς ἀέρα· καὶ οὕτως πάντοτε σὺν
 κυρίῳ ἐσόμεθα. 18 ὥστε παρακαλεῖτε ἀλλήλους ἐν τοῖς λόγοις 18
 τούτοις.

V.

Dies subito ventura; hinc vigilandum est. Praesides colendi. Ad-
 monitiones variae. Vota.

Περὶ δὲ τῶν χρόνων καὶ τῶν καιρῶν, ἀδελφοί, οὐ χρειᾶν 1

IV. 1. Τὸ λοιπὸν 6. ὁ κύριος 7. ἀλλ' 8. εἰς ἡμᾶς 11. τ. ἰδίας
 χερσὶν ὑμ. 13. Θέλω... κεκοιμημένων 14. οὕτω 17. οὕτω

- 2 ἔχετε ὑμῖν γράφεσθαι· ² αὐτοὶ γὰρ ἀκριβῶς οἶδατε ὅτι ἡμέρα
 3 κυρίου ὡς κλέπτῃς ἐν νυκτὶ οὕτως ἔρχεται. ³ ὅταν λέγωσιν Εἰ-
 4 ρήνη καὶ ἀσφάλεια, τότε αἰφνίδιος αὐτοῖς ἐφίσταται ὄλεθρος
 4 ὥσπερ ἡ ὠδὴν τῆ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ, καὶ οὐ μὴ ἐκφύγωσιν. ⁴ Ὑμεῖς
 5 καταλάβη· ⁵ πάντες γὰρ ὑμεῖς υἱοὶ φωτός ἐστε καὶ υἱοὶ ἡμέρας· ^{Eph 5, 8.}
 6 οὐκ ἐσμὲν νυκτὸς οὐδὲ σκότους. ⁶ ἄρα οὖν μὴ καθεύδωμεν ὡς
 7 καὶ οἱ λοιποὶ, ἀλλὰ γρηγορῶμεν καὶ νήφωμεν. ⁷ οἱ γὰρ καθεύ-
 8 δοντες νυκτὸς καθεύδουσιν, καὶ οἱ μεθυσκόμενοι νυκτὸς μεθύου-
 8 σιν· ⁸ ἡμεῖς δὲ ἡμέρας ὄντες νήφωμεν, ἐνδυσάμενοι θώρακα ^{Eph 6, 14.}
 9 πίστεως καὶ ἀγάπης καὶ περικεφαλαίαν ἐλπίδα σωτηρίας, ⁹ ὅτι
 10 οὐκ ἔθετο ἡμᾶς ὁ θεὸς εἰς ὀργὴν ἀλλὰ εἰς περιποίησιν σωτηρίας ^{11, 7}
 10 διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ¹⁰ τοῦ ἀποθανόντος ὑπὲρ ^{2 Co 5, 15.}
 ἡμῶν ἵνα εἴτε γρηγορῶμεν εἴτε καθεύδωμεν ἅμα σὺν αὐτῷ ζήσω-
 11 μεν. ¹¹ διὸ παρακαλεῖτε ἀλλήλους καὶ οἰκοδομεῖτε εἰς τὸν ἕνα,
 καθὼς καὶ ποιεῖτε.
 12 Ἐρωτῶμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, εἰδέναι τοὺς κοπιῶντας ἐν ^{1 Ti 3, 17.}
 ὑμῖν καὶ προϊσταμένους ὑμῶν ἐν κυρίῳ καὶ νουθετοῦντας ὑμᾶς,
 13 ¹³ καὶ ἡγεῖσθαι αὐτοὺς ὑπερεκπερισσῶς ἐν ἀγάπῃ διὰ τὸ ἔργον ^{Mc 9, 50.}
 14 αὐτῶν. εἰρηνεύετε ἐν ἑαυτοῖς. ¹⁴ παρακαλοῦμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελ-
 15 φοί, νουθετεῖτε τοὺς ἀτάκτους, παραμυθεῖσθε τοὺς ὀλιγοψύχους,
 15 ἀντέχεσθε τῶν ἀσθενῶν, μακροθυμεῖτε πρὸς πάντας. ¹⁵ ὁρᾶτε ^{Ro 12, 17}
 μὴ τις κακὸν ἀντὶ κακοῦ τινὶ ἀποδῶ, ἀλλὰ πάντοτε τὸ ἀγαθὸν ^{1 Pe 3, 9.}
 16 διώκετε καὶ εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς πάντας. ¹⁶ πάντοτε χαίρετε, ^{Phi 4, 4.}
 17 ¹⁷ ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε, ¹⁸ ἐν παντὶ εὐχαριστεῖτε· τοῦτο
 19 γὰρ θέλημα θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ εἰς ὑμᾶς. ¹⁹ τὸ πνεῦμα μὴ ^{4, 8.}
 20 ²⁰ σβέννυτε, ²⁰ προφητείας μὴ ἐξουθενεῖτε. ²¹ πάντα δοκιμάζετε,
 22 τὸ καλὸν κατέχετε· ²² ἀπὸ παντὸς εἶδους πονηροῦ ἀπέχεσθε. ^{He 13, 20s.}
 23 ²³ Αὐτὸς δὲ ὁ θεὸς τῆς εἰρήνης ἀγιάσαι ὑμᾶς ὀλοτελεῖς, καὶ
 ὀλόκληρον ὑμῶν τὸ πνεῦμα καὶ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα ἀμέμπτως
 ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τηρηθεῖ.
 24 ²⁴ πιστὸς ὁ καλῶν ὑμᾶς, ὃς καὶ ποιήσει. ^{2 Th 3, 3.}
 25 ²⁵ Ἀδελφοί, προσεύχεσθε περὶ ἡμῶν. ²⁶ ἀσπάσασθε τοὺς ^{Ro 16, 16.}
 27 ἀδελφούς πάντας ἐν φιλήματι ἀγάφῃ. ²⁷ ἐνορκίζω ὑμᾶς τὸν κύ-
 ριον, ἀναγνωσθῆναι τὴν ἐπιστολὴν πᾶσιν τοῖς ἀδελφοῖς.
 28 Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μεθ' ὑμῶν. ^{Ro 16, 21.}

ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ Β.

I.

Laudat fidem Thessalonicensium. Pios merces manet, impios poena.

1 Παῦλος καὶ Σιλουανὸς καὶ Τιμόθεος τῇ ἐκκλησίᾳ Θεσσα- ^{1 Th 1, 1s.}

V. 2. ἡ ἡμέρα 3. ὅταν γὰρ 5. om γὰρ 9. ἀλλ' 13. ὑπερεκπε-
 ρισσοῦ 27. ἐνοκίζω ... π. τ. ἀγίοις ἀδελφοῖς 28. add in fine ἀμήν

λωνικέων ἐν θεῷ πατρὶ ἡμῶν καὶ κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ. 2 χάρις 2
ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

^{2, 13.}
^{1 Th 1, 2.} Εὐχαριστεῖν ὀφείλομεν τῷ θεῷ πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἀδελφοί, 3
καθὼς ἄξιόν ἐστιν, ὅτι ὑπερανξάνει ἡ πίστις ὑμῶν καὶ πλεονάζει
ἡ ἀγάπη ἐνὸς ἐκάστου πάντων ὑμῶν εἰς ἀλλήλους, 4 ὥστε ἡμᾶς 4
αὐτοὺς ἐν ὑμῖν ἐγκανχᾶσθαι ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τοῦ θεοῦ ὑπὲρ
τῆς ὑπομονῆς ὑμῶν καὶ πίστεως ἐν πάσιν τοῖς διωγμοῖς ὑμῶν
καὶ ταῖς θλίψεσιν αἷς ἀνέχεσθε, 5 ἔνδειγμα τῆς δικαίας κρίσεως 5
τοῦ θεοῦ, εἰς τὸ καταξιωθῆναι ὑμᾶς τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ,
ὑπὲρ ἧς καὶ πάσχετε, 6 εἴπερ δίκαιον παρὰ θεῷ ἀνταποδοῦναι 6
τοῖς θλίβουσιν ὑμᾶς θλίψιν 7 καὶ ὑμῖν τοῖς θλιβομένοις ἄνεσιν 7
^{1 Th 3, 13.}
^{etc}
^{Act 7, 30.} μεθ' ἡμῶν ἐν τῇ ἀποκαλύψει τοῦ κυρίου Ἰησοῦ ἀπ' οὐρανοῦ μετ'
ἀγγέλων δυνάμεως αὐτοῦ 8 ἐν πυρὶ φλογός, διδόντος ἐνδίκησιν 8
τοῖς μὴ εἰδόσιν θεὸν καὶ τοῖς μὴ ὑπακούουσιν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ
κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ, 9 οἵτινες δίκην τίσουσιν ὄλεθρον αἰώνιον 9
ἀπὸ προσώπου τοῦ κυρίου καὶ ἀπὸ τῆς δόξης τῆς ἰσχύος αὐτοῦ,
10 ὅταν ἔλθῃ ἐνδοξασθῆναι ἐν τοῖς ἀγίοις αὐτοῦ καὶ θαυμασθῆ- 10
ναι ἐν πάσιν τοῖς πιστεῦσασιν, ὅτι ἐπιστεῦθη τὸ μαρτύριον ἡμῶν
ἐφ' ὑμᾶς, ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. 11 Εἰς ὃ καὶ προσευχόμεθα πάν- 11
τοτε περὶ ὑμῶν, ἵνα ὑμᾶς ἀξιώσῃ τῆς κλήσεως ὁ θεὸς ἡμῶν καὶ
πληρώσῃ πάσαν εὐδοκίαν ἀγαθωσύνης καὶ ἔργον πίστεως ἐν δυνά-
μει, 12 ὅπως ἐνδοξασθῇ τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ ἐν 12
ὑμῖν καὶ ὑμεῖς ἐν αὐτῷ κατὰ τὴν χάριν τοῦ θεοῦ ἡμῶν καὶ κυ-
ρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

II.

Christi adventum praecedet Antichristus. Perseverandum bona fide.

Ἐρωτῶμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, ὑπὲρ τῆς παρουσίας τοῦ κυ- 1
ρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡμῶν ἐπισυναγωγῆς ἐπ' αὐτόν,
^{1 Th 5, 2s.} 2 εἰς τὸ μὴ ταχέως σαλευθῆναι ὑμᾶς ἀπὸ τοῦ νοῦς μηδὲ θροεῖσθαι, 2
μήτε διὰ πνεύματος μήτε διὰ λόγον μήτε δι' ἐπιστολῆς ὡς δι'
ἡμῶν, ὡς ὅτι ἐνέστηκεν ἡ ἡμέρα τοῦ κυρίου. 3 μὴ τις ὑμᾶς ἐξα- 3
^{Eph 5, 6.} πατήσῃ κατὰ μηδένα τρόπον, ὅτι ἐὰν μὴ ἔλθῃ ἡ ἀποστασία πρῶ-
τον καὶ ἀποκαλυφθῇ ὁ ἄνθρωπος τῆς ἀμαρτίας, ὁ υἱὸς τῆς
^{*Dan 11, 36.} ἀπωλείας, 4 ὁ ἀντικείμενος καὶ ὑπεραιρόμενος ἐπὶ πάντα λεγό- 4
μενον θεὸν ἢ σέβασμα, ὥστε αὐτὸν εἰς τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ καθί-
^{Act 17, 1.}σαι, ἀποδεικνύντα ἐαυτὸν ὅτι ἔστιν θεός. 5 Οὐ μνημονεύετε ὅτι 5
ἔτι ὢν πρὸς ὑμᾶς ταῦτα ἔλεγον ὑμῖν; 6 καὶ νῦν τὸ κατέχον οἶ- 6
δατε, εἰς τὸ ἀποκαλυφθῆναι αὐτὸν ἐν τῷ ἑαυτοῦ καιρῷ. 7 τὸ 7
γὰρ μυστήριον ἤδη ἐνεργεῖται τῆς ἀνομίας, μόνον ὁ κατέχων ἄρτι
^{*Es 11, 4.} ἕως ἐκ μέσου γένηται· 8 καὶ τότε ἀποκαλυφθήσεται ὁ ἄνομος, 8

I. 2. πατρὸς ἡμῶν 4. κανχᾶσθαι 8. Ἰησοῦ Χριστοῦ 10. τοῖς
πιστεῦουσιν 12. Ἰησοῦ Χριστοῦ

II. 2. μηδέ: μήτε... τοῦ κυρίου: τοῦ Χριστοῦ 4. ὡς θεὸν καθίσαι
Nov. Test. ed. Tf.

- ὃν ὁ κύριος ἀναλώσει τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ καὶ κα-
 9 ταργήσει τῇ ἐπιφανείᾳ τῆς παρουσίας αὐτοῦ, ⁹ οὐ ἐστὶν ἡ παρου-
 σία κατ' ἐνέργειαν τοῦ σατανᾶ ἐν πάσῃ δυνάμει καὶ σημείοις καὶ
 10 τέρασιν ψεύδους ¹⁰ καὶ ἐν πάσῃ ἀπάτῃ ἀδικίας τοῖς ἀπολλυμένοις, ^{2 Co 2, 15.}
 ἀνθ' ὧν τὴν ἀγάπην τῆς ἀληθείας οὐκ ἐδέξαντο εἰς τὸ σωθῆναι ^{4, 3.}
 11 αὐτούς. ¹¹ καὶ διὰ τοῦτο πέμπει αὐτοῖς ὁ θεὸς ἐνέργειαν πλάνης
 12 εἰς τὸ πιστεῦσαι αὐτοὺς τῷ ψεύδει, ¹² ἵνα κριθῶσιν ἅπαντες οἱ
 μὴ πιστεύσαντες τῇ ἀληθείᾳ ἀλλ' εὐδοκήσαντες ἐν τῇ ἀδικίᾳ.
 13 Ἡμεῖς δὲ ὀφείλομεν εὐχαριστεῖν τῷ θεῷ πάντοτε περὶ ὑμῶν,
 ἀδελφοί ἡγαπημένοι ὑπὸ κυρίου, ὅτι εἴλατο ὑμᾶς ὁ θεὸς ἀπ'
 ἀρχῆς εἰς σωτηρίαν ἐν ἁγιασμῷ πνεύματος καὶ πίστει ἀληθείας,
 14 ¹⁴ εἰς ὃ ἐκάλεσεν ὑμᾶς διὰ τοῦ εὐαγγελίου ἡμῶν, εἰς περιποίησιν
 15 δόξης τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ¹⁵ ἄρα οὖν, ἀδελφοί,
 στήκετε, καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις ἃς ἐδιδάχθητε εἴτε διὰ
 16 λόγον εἴτε δι' ἐπιστολῆς ἡμῶν. ¹⁶ αὐτὸς δὲ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰη-
 σοῦς Χριστὸς καὶ ὁ θεὸς καὶ πατὴρ ἡμῶν, ὁ ἀγαπήσας ἡμᾶς
 καὶ δὸς παράκλησιν αἰωνίαν καὶ ἐλπίδα ἀγαθὴν ἐν χάριτι,
 17 ¹⁷ παρακαλέσαι ὑμῶν τὰς καρδίας καὶ στηριξάει ἐν παντὶ ἔργῳ ^{1 Th 3, 13.}
 καὶ λόγῳ ἀγαθῷ.

III.

Precandum pro evangelio. De dissolutis ac desidibus cavendis.
 Nota genuinae epistolae.

- 1 Τὸ λοιπὸν προσεύχεσθε, ἀδελφοί, περὶ ἡμῶν, ἵνα ὁ λόγος ^{1 Th 5, 23.}
 2 τοῦ κυρίου τρέχη καὶ δοξάζεται καθὼς καὶ πρὸς ὑμᾶς, ² καὶ ἵνα ^{Col 4, 3.}
 ῥυσθῶμεν ἀπὸ τῶν ἀτόπων καὶ πονηρῶν ἀνθρώπων· οὐ γὰρ ^{etc}
 3 πάντων ἡ πίστις. ³ πιστὸς δὲ ἐστὶν ὁ κύριος ὃς στηριξέει ὑμᾶς
 4 καὶ φυλάξει ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. ⁴ πεποίθαμεν δὲ ἐν κυρίῳ ἐφ' ὑμᾶς, ^{Ga 5, 10.}
 5 ὅτι ἃ παραγγέλλομεν καὶ ποιεῖτε καὶ ποιήσετε. ⁵ ὁ δὲ κύριος
 κατενθῆναι ὑμῶν τὰς καρδίας εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ καὶ εἰς
 τὴν ὑπομονὴν τοῦ Χριστοῦ.
 6 Παραγγέλλομεν δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου ^{Ro 16, 17.}
 Ἰησοῦ Χριστοῦ, στέλλεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ παντὸς ἀδελφοῦ ἀτάκτως ^{1 Co 5, 11.}
 περιπατοῦντος καὶ μὴ κατὰ τὴν παράδοσιν ἣν παρελάβοσαν παρ'
 7 ἡμῶν. ⁷ αὐτοὶ γὰρ οἶδατε πῶς δεῖ μισεῖσθαι ἡμᾶς, ὅτι οὐκ ^{1 Th 1, 6.}
 8 ἠτακίσασαμεν ἐν ὑμῖν ⁸ οὐδὲ δωρεὰν ἄριστον ἐφάγομεν παρά τινος, ^{1 Th 2, 9.}
 ἀλλ' ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ νύκτα καὶ ἡμέραν ἐργαζόμενοι πρὸς τὸ
 9 μὴ ἐπιβαρῆσαι τίνα ὑμῶν· ⁹ οὐχ ὅτι οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν, ἀλλ' ἵνα ^{1 Co 9, 4.}
 10 ἑαυτούς τύπον δώμεν ὑμῖν εἰς τὸ μισεῖσθαι ἡμᾶς. ^{Phi 3, 17.} ¹⁰ καὶ γὰρ ὅτε
 ἤμεν πρὸς ὑμᾶς, τοῦτο παρηγγέλλομεν ὑμῖν, ὅτι εἴ τις οὐ θέλει

10. τῆς ἀδικίας ἐν τοῖς 11. πέμπει 12. πάντες 13. εἴλετο 17. στηριξάει
 ὑμᾶς ... λόγῳ καὶ ἔργῳ

III. 4. παραγγέλλομεν ὑμῖν 5. om τὴν secundum 6. κυρίου ἡμῶν
 ... παρέλαβε

ἐργάζεσθαι, μηδὲ ἐσθιέτω. ¹¹ ἀκούομεν γάρ τινας περιπατοῦντας ¹¹
ἐν ὑμῖν ἀτάκτως, μηδὲν ἐργαζομένους ἀλλὰ περιεργαζομένους·

¹² τοῖς δὲ τοιούτοις παραγγέλλομεν καὶ παρακαλοῦμεν διὰ τοῦ ¹²

¹ Ga 6, 9. ἐαντῶν ἄρτον ἐσθίωσιν. ¹³ ὑμεῖς δέ, ἀδελφοί, μὴ ἐγκακήσητε ¹³
καλοποιούντες. ¹⁴ εἰ δὲ τις οὐχ ὑπακούει τῷ λόγῳ ἡμῶν διὰ τῆς ¹⁴

ἐπιστολῆς, τοῦτον σημειοῦσθε καὶ μὴ συναναμίγνησθε αὐτῷ, ἵνα

¹ Co 5, 11. ἐντραπῇ· ¹⁵ καὶ μὴ ὡς ἐχθρὸν ἠγείσθε, ἀλλὰ ρουθετεῖτε ὡς ¹⁵

¹ Th 5, 23, etc. ἀδελφόν. ¹⁶ αὐτὸς δὲ ὁ κύριος τῆς εἰρήνης δώῃ ὑμῖν τὴν εἰρήνην ¹⁶
διὰ παντὸς ἐν παντὶ τρόπῳ. ὁ κύριος μετὰ πάντων ὑμῶν.

¹ Co 4, 18. Ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου, ὃ ἐστὶν σημεῖον ἐν πάσῃ ¹⁷

¹ Th 5, 23, etc. ἐπιστολῇ· οὕτως γράφω. ¹⁸ ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ ¹⁸
Χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν.

ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ Α.

I.

Evangelii simplicitas tuenda. Lex et Christi gratia. Hymenaeus et Alexander.

² Ti 1, 1. Παῦλος ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ κατ' ἐπιταγὴν θεοῦ ¹
etc. ^{2, 3.} σωτήρος ἡμῶν καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τῆς ἐλπίδος ἡμῶν ² Τιμοθέε ²

γενεσίῳ τέκνῳ ἐν πίστει. χάρις, ἔλεος, εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς
καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν.

¹ Act 10, 1. Καθὼς παρεκάλεσά σε προσμεῖναι ἐν Ἐφέσῳ, πορευόμενος ³
εἰς Μακεδονίαν, ἵνα παραγγείλῃς τισὶν μὴ ἑτεροδιδασκαλεῖν

¹ Tit 1, 14, etc. ^{3, 9.} ⁴ μηδὲ προσέχειν μύθοις καὶ γενεαλογίαις ἀπεράντοις, αἵτινες ⁴

ζητήσεις παρέχουσιν μᾶλλον ἢ οἰκονομίαν θεοῦ τὴν ἐν πίστει·

⁵ τὸ δὲ τέλος τῆς παραγγελίας ἐστὶν ἀγάπη ἐκ καθαρᾶς καρδίας ⁵

καὶ συνειδήσεως ἀγαθῆς καὶ πίστεως ἀνυποκρίτου, ⁶ ὧν τινὲς ⁶

ἀστογήσαντες ἐξετράπησαν εἰς ματαιολογίαν, ⁷ θέλοντες εἶναι ⁷

¹ Ro 7, 12, etc. ^{14.} ⁸ νομοδιδάσκαλοι, μὴ νοοῦντες μήτε ἅ λέγουσιν μήτε περὶ τίνων ⁸
διαβεβαιοῦνται. ⁸ οἶδαμεν δὲ ὅτι καλὸς ὁ νόμος ἐάν τις αὐτῶν ⁸

νομίμως χρῆται, ⁹ εἰδὼς τοῦτο ὅτι δικαίῳ νόμος οὐ κεῖται, ἀνό- ⁹

μοις δὲ καὶ ἀνυποτάκτοις, ἀσεβέσιν καὶ ἁμαρτωλοῖς, ἀνοσίοις ⁹

καὶ βεβήλοις, πατρολόφαις καὶ μητρολόφαις, ἀνδροφόνοις, ¹⁰ πόρ- ¹⁰

νοῖς, ἀρσενοκοίταις, ἀνδραποδισταῖς, ψεύσταις, ἐπιόρκοις, καὶ εἴ ¹⁰

τι ἕτερον τῇ ὑγιαίνουσῃ διδασκαλίᾳ ἀντίκειται, ¹¹ κατὰ τὸ εὐαγ- ¹¹

¹ Phi 4, 13. γέλιον τῆς δόξης τοῦ μακαρίου θεοῦ, ὃ ἐπιστεύθη ἐγώ. ¹² καὶ ¹²
12. ^{13.} ¹³ χάριν ἔχω τῷ ἐνδυναμώσαντί με Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν,

¹ Co 15, 9, etc. ^{1, 13.} ^{13.} ¹³ ὅτι πιστόν με ἠγήσατο θέμενος εἰς διακονίαν, ¹³ τὸ πρότερον ¹³

13. ἐγκακήσητε 17. οὕτω 18. add in fine ἀμήν

I. 1. Ἰησοῦ Χριστοῦ . . . σωτ. ἡμ. καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ 2. πα-
τρὸς ἡμῶν 4. οἰκονομίαν: ζ^e (non ζ) οἰκοδομίαν 9. πατραλόφαις καὶ
μητραλόφαις 13. τό: τόν

- ὄντα βλάσφημον καὶ διώκτην καὶ ὑβριστήν· ἀλλὰ ἠλεήθην, ὅτι
 14 ἀγνοῶν ἐποίησα ἐν ἀπιστίᾳ, ¹⁴ ὑπερεπλέονασεν δὲ ἡ χάρις τοῦ
 κυρίου ἡμῶν μετὰ πίστεως καὶ ἀγάπης τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.
 15 ¹⁵ πιστὸς ὁ λόγος καὶ πάσης ἀποδοχῆς ἄξιος, ὅτι Χριστὸς Ἰη- ^{4, 9.}
 σοῦς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἁμαρτωλοὺς σῶσαι, ὧν πρῶτος εἰμι ^{Mt 18, 11.}
 16 ἐγώ· ¹⁶ ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἠλεήθην ἵνα ἐν ἐμοὶ πρῶτῳ ἐνδείξηται
 Χριστὸς Ἰησοῦς τὴν ἅπασαν μακροθυμίαν, πρὸς ὑποτύπωσιν τῶν
 17 μελλόντων πιστεῦειν ἐπ' αὐτῷ εἰς ζωὴν αἰώνιον. ¹⁷ τῷ δὲ βασιλεῖ
 τῶν αἰώνων, ἀφθάρτῳ ἀοράτῳ μόνῳ θεῷ, τιμὴ καὶ δόξα εἰς τοὺς ^{Ro 16, 27.}
 αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν. ^{Jud 25.}
 18 Ταύτην τὴν παραγγελίαν παρατίθεμαι σοι, τέκνον Τιμόθεε,
 κατὰ τὰς προαγούσας ἐπὶ σὲ προφητείας, ἵνα στρατεύῃ ἐν αὐταῖς
 19 τὴν καλὴν στρατείαν, ¹⁹ ἔχων πίστιν καὶ ἀγαθὴν συνείδησιν, ἣν
 20 τινες ἀπωσάμενοι περὶ τὴν πίστιν ἐνανάγησαν· ²⁰ ὧν ἐστὶν Ὑμέ- ^{2 Ti 2, 17.}
 ραιος καὶ Ἀλέξανδρος, οὓς παρέδωκα τῷ σατανᾷ ἵνα παιδευθῶσιν ^{1 Co 3, 5.}
 μὴ βλασφημεῖν.

II.

Preces publicae. Deus unus et unus mediator. Decor precantium.
 Mulier in ecclesia.

- 1 Παρακαλῶ οὖν πρῶτον πάντων ποιῆσθαι δεήσεις, προσευ-
 2 χὰς, ἐντενύξεις, εὐχαριστίας, ὑπὲρ πάντων ἀνθρώπων, ² ὑπὲρ βασι-
 λέων καὶ πάντων τῶν ἐν ὑπεροχῇ ὄντων, ἵνα ἤρμενον καὶ ἡσύχιον
 3 βίον διάγωμεν ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότητι. ³ τοῦτο γὰρ
 4 καλὸν καὶ ἀπόδεκτον ἐνώπιον τοῦ σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ, ⁴ ὃς πάν-
 τας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν. ^{2 Pe 3, 9.}
 5 ⁵ εἰς γὰρ θεός, εἰς καὶ μεσίτης θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἀνθρωπος ^{2 Ti 3, 7.}
 6 Χριστὸς Ἰησοῦς, ⁶ ὁ δὸς ἐναντὸν ἀντικλυτρον ὑπὲρ πάντων, τὸ
 7 μαρτύριον καιροῦς ἰδίοις, ⁷ εἰς ὃ ἐτέθη ἐγὼ κήρυξ καὶ ἀπόστο- ^{2 Ti 1, 11.}
 λος, ἀλήθειαν λέγω, οὐ ψεύδομαι, διδάσκαλος ἐθνῶν ἐν ^{Ro 9, 1.}
 πίστει καὶ ἀληθείᾳ.
 8 Βούλομαι οὖν προσεύχεσθαι τοὺς ἄνδρας ἐν παντὶ τόπῳ
 9 ἐπαίροντας ὁσίους χεῖρας χωρὶς ὀργῆς καὶ διαλογισμῶν· ⁹ ὡσαύ- ^{1 Pe 3,}
 τως καὶ γυναῖκας ἐν καταστολῇ κοσμίῳ μετὰ αἰδοῦς καὶ σωφρο- ^{3 ss.}
 σύνης κοσμεῖν ἐναντίας, μὴ ἐν πλέγμασι καὶ χρυσῷ ἢ μαργαρίταις
 10 ἢ ἱματισμῷ πολυτελεῖ, ¹⁰ ἀλλ' ὃ πρέπει γυναῖξιν ἐπαγγελιομέναις
 11 θεοσεβείαν, δι' ἔργων ἀγαθῶν. ¹¹ Γυνὴ ἐν ἡσυχίᾳ μανθανέτω ἐν
 12 πάσῃ ὑποταγῇ· ¹² γυναικὶ δὲ διδάσκειν οὐκ ἐπιτρέπω, οὐδὲ ἀνθεν-
 13 τεῖν ἀνδρός, ἀλλ' εἶναι ἐν ἡσυχίᾳ. ¹³ Ἀδὰμ γὰρ πρῶτος ἐπλάσθη, ^{1 Co 11, 9.}
 14 εἶτα Εὐά. ¹⁴ καὶ Ἀδὰμ οὐκ ἠπατήθη, ἡ δὲ γυνὴ ἐξαπατηθεῖσα ^{*Gn 2, 7.}
 15 ἐν παραβάσει γέγονεν, ¹⁵ σώθησεται δὲ διὰ τῆς τεκνογονίας, εἰς
 μείνωσιν ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ καὶ ἀγιασμῷ μετὰ σωφροσύνης.

13. ἀλλ' 16. Ἰησοῦς Χριστός ... πᾶσαν 17. μόνῳ: add σοφῷ

II. 7. λέγω ἐν Χριστῷ 8. διαλογισμοῦ 9. τὰς γυναῖκας ... καὶ
 χρυσῷ: ἢ χρυσῷ 14. ἀπατηθεῖσα

III.

Episcopi et diaconi. *Mysterium pietatis.*

1, 15. Πιστὸς ὁ λόγος Εἴ τις ἐπισκοπῆς ὀρέγεται, καλοῦ ἔργου 1

Tit 1, 6ss. ἐπιθυμεῖ. ² δεῖ οὖν τὸν ἐπίσκοπον ἀνεπίληπτον εἶναι, μιᾶς 2

γυναικὸς ἄνδρα, νηφάλιον, σώφρονα, κόσμιον, φιλόξενον, δι-

δακτικόν, ³ μὴ πάροινον, μὴ πλήκτην, ἀλλ' ἐπεικῆ, ἄμαχον, 3

ἀφιλάργυρον, ⁴ τοῦ ἰδίου οἴκου καλῶς προϊστάμενον, τέκνα ἔχοντα 4

5, 8. ἐν ὑποταγῇ μετὰ πάσης σεμνότητος, ⁵ εἰ δέ τις τοῦ ἰδίου οἴκου 5

προστῆναι οὐκ οἶδεν, πῶς ἐκκλησίας Θεοῦ ἐπιμελήσεται; ⁶ μὴ 6

νεόφυτον, ἵνα μὴ τυφωθῆς εἰς κήρυμα ἐμπέση τοῦ διαβόλου. ⁷ δεῖ 7

δὲ καὶ μαρτυρίαν καλὴν ἔχειν ἀπὸ τῶν ἔξωθεν, ἵνα μὴ εἰς ὄνει-

2 Tit 2, 26. δισμόν ἐμπέση καὶ παγίδα τοῦ διαβόλου. ⁸ Διακόνους ὡσαύτως 8

σεμνοὺς, μὴ διλόγους, μὴ οἴνω πολλῷ προσέχοντας, μὴ αἰσχρο-

κερδεῖς, ⁹ ἔχοντας τὸ μυστήριον τῆς πίστεως ἐν καθαρᾷ συνειδήσει. 9

¹⁰ καὶ οὗτοι δὲ δοκιμαζέσθωσαν πρῶτον, εἶτα διακονείτωσαν 10

ἀνέγκλητοι ὄντες. ¹¹ γυναικας ὡσαύτως σεμνάς, μὴ διαβόλους, 11

Tit 2, 3. νηφαλίους, πιστὰς ἐν πᾶσιν. ¹² διάκονοι ἔστωσαν μιᾶς γυναικὸς 12

ἄνδρες, τέκνων καλῶς προϊστάμενοι καὶ τῶν ἰδίων οἴκων. ¹³ οἱ 13

γὰρ καλῶς διακονήσαντες βαθμὸν ἑαυτοῖς καλὸν περιποιοῦνται

καὶ πολλὴν παρόρησιαν ἐν πίστει τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

Ταῦτά σοι γράφω ἐλπίζων ἐλθεῖν πρὸς σέ τάχιον. ¹⁵ ἂν δὲ 14 15

βραδύνω, ἵνα εἰδῆς πῶς δεῖ ἐν οἴκῳ Θεοῦ ἀναστρέφεσθαι, ἣτις

ἐστὶν ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος, στῦλος καὶ ἑδραῖωμα τῆς ἀληθείας.

¹⁶ καὶ ὁμολογουμένως μέγα ἐστὶν τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον, ὃς 16

ἐφανερώθη ἐν σαρκί, ἐδικαιώθη ἐν πνεύματι, ὤφθη ἀγγέλοις,

ἐκηρύχθη ἐν ἔθνεσιν, ἐπιστεύθη ἐν κόσμῳ, ἀνελήμφθη ἐν δόξῃ.

IV.

Falsi doctores venturi. *Timotheo juveni dantur praecepta.*

² Tit 3, 1 ss. Τὸ δὲ πνεῦμα ῥητῶς λέγει ὅτι ἐν ὑστέρις καιροῖς ἀποστή- 1

σονται τινες τῆς πίστεως, προσέχοντες πνεύμασιν πλάνοις καὶ

Tit 1, 15. διδασκαλίαις δαιμονίων, ² ἐν ὑποκρίσει ψευδολόγων, κεκατη- 2

ριασμένων τὴν ἰδίαν συνείδησιν, ³ κωλύοντων γαμεῖν, ἀπέχεσθαι 3

βρωμάτων, ἃ ὁ Θεὸς ἔκτισεν εἰς μετάληψιν μετὰ εὐχαριστίας

τοῖς πιστοῖς καὶ ἐπεγνωκόσιν τὴν ἀλήθειαν. ⁴ ὅτι πᾶν κτίσμα 4

Θεοῦ καλόν, καὶ οὐδὲν ἀπόβλητον μετὰ εὐχαριστίας λαμβανόμε-

νον. ⁵ ἀγιάζεται γὰρ διὰ λόγου Θεοῦ καὶ ἐντεύξεως. 5

Ταῦτα ὑποτιθέμενος τοῖς ἀδελφοῖς καλῶς ἔση διάκονος 6

2 Tit 3, 10. Χριστοῦ Ἰησοῦ, ἐντρεφόμενος τοῖς λόγοις τῆς πίστεως καὶ τῆς

καλῆς διδασκαλίας ἣ παρηκολούθημα. ⁷ τοὺς δὲ βεβήλους καὶ 7

III. 2. ἀνεπίληπτον ... νηφάλιον 3. πλήκτην: add μὴ αἰσχρο-
κερδῆ 7. δεῖ δὲ αὐτόν 11. νηφαλίους 16. ὅς: Θεός ... ἀνελήμφθη

IV. 3. μετάληψιν 6. Ἰησοῦ Χριστοῦ

γραῶδεις μύθους παραιτοῦ. γύμναζε δὲ σεαυτὸν πρὸς εὐσέβειαν.
 8 ἢ γὰρ σωματικὴ γυμνασία πρὸς ὀλίγον ἐστὶν ὠφέλιμος· ἡ δὲ
 εὐσέβεια πρὸς πάντα ὠφέλιμος ἐστίν, ἐπαγγελίαν ἔχουσα ζωῆς
 9 τῆς νῦν καὶ τῆς μελλούσης. 9 πιστὸς ὁ λόγος καὶ πάσης ἀπο- ² Ti 1, 1.
 10 δοχῆς ἄξιος. 10 εἰς τοῦτο γὰρ καὶ κοπιῶμεν καὶ ὄνειδιζόμεθα, ^{1, 15.}
 ὅτι ἠλπικαμεν ἐπὶ θεῷ ζῶντι, ὅς ἐστιν σωτὴρ πάντων ἀνθρώπων,
 μάλιστα πιστῶν.
 11 12 Παράγγελλε ταῦτα καὶ δίδασκε. 12 μηδεὶς σου τῆς νεότη- ^{Tit 2,}
 τος καταφρονεῖτω, ἀλλὰ τύπος γίνου τῶν πιστῶν, ἐν λόγῳ, ἐν ^{15. 7.}
 13 ἀναστροφῇ, ἐν ἀγάπῃ, ἐν πίστει, ἐν ἀγνείᾳ. 13 ἕως ἔρχομαι ^{4, 16.}
 14 πρόσχεε τῇ ἀναγνώσει, τῇ παρακλήσει, τῇ διδασκαλίᾳ. 14 μὴ
 ἀμέλει τοῦ ἐν σοὶ χαρίσματος, ὃ ἐδόθη σοὶ διὰ προφητείας μετὰ
 15 ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τοῦ πρεσβυτερίου. 15 ταῦτα μελέτα, ἐν
 16 τούτοις ἴσθι, ἵνα σου ἡ προκοπὴ φανερὰ ᾖ πᾶσιν. 16 ἔπεχε ^{4, 13.}
 σεαυτῷ καὶ τῇ διδασκαλίᾳ, ἐπίμενε αὐτοῖς· τοῦτο γὰρ ποιῶν καὶ
 σεαυτὸν σώσεις καὶ τοὺς ἀκούοντάς σου.

V.

De admonitionibus. De viduabus eligendis, presbyteris, peccantibus.

1 Πρεσβυτέρῳ μὴ ἐπιπλήξῃς ἀλλὰ παρακάλει ὡς πατέρα, νεο-
 2 τέρους ὡς ἀδελφούς, 2 πρεσβυτέρας ὡς μητέρας, νεωτέρας ὡς
 3 4 ἀδελφὰς ἐν πάσῃ ἀγνείᾳ. 3 Χήρας τίμα τὰς ὄντως χήρας. 4 εἰ
 δέ τις χήρα τέκνα ἢ ἔκγονα ἔχει, μανθανέτωσαν πρῶτον τὸν
 ἴδιον οἶκον εὐσεβεῖν καὶ ἀμοιβὰς ἀποδιδόναι τοῖς προγόνοις· ^{2, 3.}
 5 τοῦτο γὰρ ἐστὶν ἀπόδεκτον ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. 5 ἡ δὲ ὄντως
 χήρα καὶ μεμονωμένη ἠλπιεν ἐπὶ τὸν θεὸν καὶ προσμένει ταῖς
 6 δεήσεσιν καὶ ταῖς προσευχαῖς νυκτὸς καὶ ἡμέρας· 6 ἡ δὲ σπατα-
 7 λῶσα ζῶσα τέθνηκεν. 7 καὶ ταῦτα παράγγελλε ἵνα ἀνεπίληπτοι
 8 ᾧσιν. 8 εἰ δέ τις τῶν ἰδίων καὶ μάλιστα τῶν οἰκείων οὐ προνοεῖ,
 τὴν πίστιν ἤρνηται καὶ ἐστὶν ἀπίστου χειρῶν.
 9 Χήρα καταλεγέσθω μὴ ἔλαττον ἐτῶν ἐξήκοντα γεγονῖα, ^{3, 2.}
 10 ἐνὸς ἀνδρὸς γυνή, 10 ἐν ἔργοις καλοῖς μαρτυρουμένη, εἰ ἔτεκνο- ^{Tit 1, 6.}
 τρόφησεν, εἰ ἐξενόδοχησεν, εἰ ἀγίων πόδας ἐνίψεν, εἰ θλιβομέ-
 11 νοις ἐπήρκεσεν, εἰ παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ ἐπηκολούθησεν. 11 νεωτέ-
 12 στοῦ, γαμεῖν θέλουσιν, 12 ἔχουσαι κοῖμα ὅτι τὴν πρώτην πίστιν
 13 ἠθέτησαν· 13 ἅμα δὲ καὶ ἀργαὶ μανθάνουσιν περιορχόμεναι τὰς
 οἰκίας, οὐ μόνον δὲ ἀργαὶ ἀλλὰ καὶ φλύαροι καὶ περιεργοί, λα-
 14 λούσαι τὰ μὴ δέοντα. 14 βούλομαι οὖν νεωτέρας γαμεῖν, τεκνογο-
 15 λιοδορίας χάριν· 15 ἥδη γὰρ τινες ἐξετράπησαν ὀπίσω τοῦ σα-

12. ἐν ἀγάπῃ: add ἐν πνεύματι 15. ἐν πᾶσιν

V. 4. καλὸν καὶ ἀπόδεκτον 7. ἀνεπίληπτοι 11. καταστρηγιάσως

τανᾶ. ¹⁶ εἴ τις πιστὸς ἢ πιστὴ ἔχει χήρας, ἐπαρκείτω αὐταῖς, 16
καὶ μὴ βαρεῖσθω ἢ ἐκκλησία, ἵνα ταῖς ὄντως χήραις ἐπαρκέσῃ.

¹ Th 5, 12s. Οἱ καλῶς προεστῶτες πρεσβύτεροι διπλῆς τιμῆς ἀξιούσθω- 17
¹ Co 9, 9. ² Di 25, 4. σαν, μάλιστα οἱ κοπιῶντες ἐν λόγῳ καὶ διδασκαλίᾳ. ¹⁸ λέγει γὰρ 18
^{Le 10, 7.} ἡ γραφὴ Βοῦν ἀλοῶντα οὐ φιμώσεις, καὶ Ἄξιός ἐστι ἐργάτης τοῦ
^{Mc 10, 10.} μισθοῦ αὐτοῦ. ¹⁹ κατὰ πρεσβυτέρου κατηγορίαν μὴ παραδέχου, 19
^{* Di 19, 15.} ἐκτὸς εἰ μὴ ἐπὶ δύο ἢ τριῶν μαρτύρων. ²⁰ Τοὺς ἀμαρτάνοντας 20
ἐνώπιον πάντων ἔλεγε, ἵνα καὶ οἱ λοιποὶ φόβον ἔχωσιν.

² Ti 4, 1. Διαμαρτύρομαι ἐνώπιον τοῦ θεοῦ καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ καὶ 21
τῶν ἐκλεκτῶν ἀγγέλων ἵνα ταῦτα φυλάξῃς χωρὶς προκορύματος,
μηδὲν ποιῶν κατὰ πρόσκλισιν. ²² Χείρας ταχέως μηδεὶ ἐπιτίθει, 22
μηδὲ κοινῶναι ἀμαρτίαις ἀλλοτρίαις. σεαυτὸν ἀγνὸν τήρει. ²³ μη- 23
κέτι ὑδροπότει, ἀλλὰ οἴνω ὀλίγῳ χρῶ διὰ τὸν στόμαχόν σου καὶ
τὰς πνεύμας σου ἀσθενεῖας. ²⁴ Τινῶν ἀνθρώπων αἱ ἀμαρτίαι 24
πρόδηλοι εἰσιν προάγουσαι εἰς κρίσιν, τισὶν δὲ καὶ ἐπακολουθοῦ-
σιν. ²⁵ ὡσαύτως καὶ τὰ ἔργα τὰ καλὰ πρόδηλα, καὶ τὰ ἄλλως 25
ἔχοντα κρυβῆναι οὐ δύναται.

VI.

De servis, falsis doctoribus, avaris; de certamine hominis Dei; de officiis divitum.

^{Tit 2, 9s.} ^{etc.} Ὅσοι εἰσὶν ὑπὸ ζυγὸν δοῦλοι, τοὺς ἰδίους δεσπότας πάσης 1
^{Tit 2, 5.} τιμῆς ἀξίους ἡγείσθωσαν, ἵνα μὴ τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ καὶ ἡ δι-
δασκαλία βλασφημηῖται. ² οἱ δὲ πιστοὺς ἔχοντες δεσπότας μὴ 2
καταφρονεῖτωσαν, ὅτι ἀδελφοὶ εἰσιν, ἀλλὰ μᾶλλον δουλευέτω-
σαν, ὅτι πιστοὶ εἰσιν καὶ ἀγαπητοὶ οἱ τῆς εὐεργεσίας ἀντιλαμβαν-
όμενοι.

Ταῦτα δίδασκε καὶ παρακάλει. ³ εἴ τις ἑτεροδιδασκαλεῖ 3
καὶ μὴ προσέρχεται ὑγιαίνουσιν λόγοις τοῖς τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰη-
σοῦ Χριστοῦ καὶ τῇ κατ' εὐσέβειαν διδασκαλίᾳ, ⁴ τετύφωται, 4
μηδὲν ἐπιστάμενος, ἀλλὰ νοσῶν περὶ ζητήσεις καὶ λογομαχίας,
ἐξ ὧν γίνεται φθόνος, ἔρις, βλασφημίαι, ὑπόνοιαι πονηραί,
² Ti 3, 8. ⁵ διαπαραιτριβαὶ διεφθαρμένων ἀνθρώπων τὸν νοῦν καὶ ἀπεστε- 5
ρημένων τῆς ἀληθείας, νομιζόντων πορισμὸν εἶναι τὴν εὐσέβειαν.
⁶ ἔστιν δὲ πορισμὸς μέγας ἢ εὐσέβεια μετὰ αὐταρκειᾶς. ⁷ οὐδὲν 6 7
γὰρ εἰσηγέγκαμεν εἰς τὸν κόσμον, δῆλον ὅτι οὐδὲ ἐξενεγκεῖν τι
δυνάμεθα. ⁸ ἔχοντες δὲ διατροφὰς καὶ σκεπάσματα, τούτοις 8
ἀρκεσθησόμεθα. ⁹ οἱ δὲ βουλόμενοι πλουτεῖν ἐμπίπτουσιν εἰς 9
πειρασμὸν καὶ παγίδα καὶ ἐπιθυμίας πολλὰς ἀνοήτους καὶ βλα-
βεράς, αἵτινες βυθίζουσιν τοὺς ἀνθρώπους εἰς ὄλεθρον καὶ ἀπώ-
λειαν. ¹⁰ ῥίζα γὰρ πάντων τῶν κακῶν ἐστὶν ἡ φιλαργυρία, ἧς 10

21. κυρίον Ἰησοῦ Χριστοῦ 23. ἀλλ' 25. τὰ καλὰ ἔργα ... πρόδηλά ἐστι ... δύναται

VI. 5. παραδιατριβαὶ ... add in fine ἀφίστασο ἀπὸ τῶν τοιούτων

τινὲς ὀρεγόμενοι ἀπεπλανήθησαν ἀπὸ τῆς πίστεως καὶ ἐάντους περιέπειραν ὀδύνας πολλαῖς.

- 11 Σὺ δέ, ὦ ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ, ταῦτα φεῦγε· δίωκε δὲ δικαιο- 2 Ti 3, 17.
 σὺνην, εὐσέβειαν, πίστιν, ἀγάπην, ὑπομονήν, πραῦπάθειαν.
 12 ¹² ἀγωνίζου τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως, ἐπιλαβοῦ τῆς αἰωνίου
 ζωῆς, εἰς ἣν ἐκλήθης καὶ ὁμολόγησας τὴν καλὴν ὁμολογίαν ἐνώ-
 13 πιον πολλῶν μαρτύρων. ¹³ παραγγέλλω σοι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ Ro 4, 17.
 τοῦ ζωογονοῦντος τὰ πάντα καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ μαρτυρήσαν-
 14 τος ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου τὴν καλὴν ὁμολογίαν, ¹⁴ τηρήσαι σε Tit 2, 13.
 τὴν ἐντολὴν ἄσπιλον ἀνεπίληπτον μέχρι τῆς ἐπιφανείας τοῦ κυ-
 15 ρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ¹⁵ ἣν καιροῖς ἰδίους δεῖξει ὁ μακάριος
 καὶ μόνος δυνάστης, ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων καὶ κύριος
 16 τῶν κυριευόντων, ¹⁶ ὁ μόνος ἔχων ἀθανασίαν, φῶς οἰκῶν ἀπρόσι-
 τον, ὃν εἶδεν οὐδεὶς ἀνθρώπων οὐδὲ ἰδεῖν δύναται· ὃ τιμὴ καὶ 2 Ti 4, 18.
 κράτος αἰώνιον, ἀμήν.
 17 Τοῖς πλουσίοις ἐν τῷ νῦν αἰῶνι παράγγελλε μὴ ὑψηλοφρο-
 νεῖν, μηδὲ ἠλικιέται ἐπὶ πλούτου ἀδηλόγητι, ἀλλ' ἐν τῷ Θεῷ τῷ
 18 παρέχοντι ἡμῖν πάντα πλουσίως εἰς ἀπόλασιν, ¹⁸ ἀγαθοεργ-
 γεῖν, πλουτεῖν ἐν ἔργοις καλοῖς, εὐμεταδότους εἶναι, κοινωνικούς,
 19 ¹⁹ ἀποθησαυρίζοντας ἐάντοῖς θεμέλιον καλὸν εἰς τὸ μέλλον, ἵνα
 ἐπιλάβωνται τῆς ὄντως ζωῆς.
 20 Ὡ Τιμόθεε, τὴν παραθήκην φύλαξον, ἐκτρεπόμενος τὰς βε- 2 Ti 1, 14.
 βήλους κενοφωρίας καὶ ἀντιθέσεις τῆς ψευδωνύμου γνώσεως, 2, 16.
 21 ²¹ ἣν τινες ἐπαγγελλόμενοι περὶ τὴν πίστιν ἠστούχησαν. 2, 18.
 22 Ἡ χάρις μετὰ σοῦ.

ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ Β.

I.

Cohortatio et laus Timothei. Lois. Fides strenue servanda. Onesiphori domus.

- 1 Παῦλος ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ διὰ θελήματος Θεοῦ 1 Ti 1, 12.
 2 κατ' ἐπαγγελίαν ζωῆς τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ² Τιμοθέῳ ἀγαπητῷ 2 Co 1, 1.
 τέκνῳ. χάρις, ἔλεος, εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς καὶ Χριστοῦ Ἰη-
 σοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν.
 3 Χάριν ἔχω τῷ Θεῷ, ὃ λατρεύω ἀπὸ προγόνων ἐν καθαρᾷ Δε 21,
 συνειδήσει, ὡς ἀδιάλειπτον ἔχω τὴν περὶ σοῦ μνησίαν ἐν ταῖς 14.
 4 δεήσεσίν μου νυκτὸς καὶ ἡμέρας, ⁴ ἐπιποθῶν σε ἰδεῖν, μεμνη- Ro 1, 9.
 5 μένος σου τῶν δακρῶν ἵνα χαρᾶς πληρωθῶ, ⁵ ὑπόμνησιν λαμ-

11. πραῦπάθειαν: πραότητα 12. εἰς ἣν καὶ 13. ζωογονοῦντος: ζωο-
 ποιῶντος 14. ἀνεπίληπτον 17. τῷ Θεῷ τῷ ζῶντι ... πλουσίως πάντα
 19. ὄντως: αἰώνιον 20. παρακαταθήκην 22. add in fine ἀμήν

I. 1. Ἰησοῦ Χριστοῦ

βάνων τῆς ἐν σοὶ ἀνυποκρίτου πίστεως, ἣτις ἐνόησεν πρῶτον ἐν τῇ μάμμῃ σου Λαίδῃ καὶ τῇ μητρί σου Εὐνίκη, πέπεισμαι δὲ ὅτι καὶ ἐν σοί. ⁶ Δι' ἣν αἰτίαν ἀναμμιθήσκω σε ἀναζωπυρεῖν τὸ

1 Ti 4, 11. χάρισμα τοῦ θεοῦ, ὃ ἐστὶν ἐν σοὶ διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν
Ro 8, 15. μου. ⁷ οὐ γὰρ ἔδωκεν ἡμῖν ὁ θεὸς πνεῦμα δειλίας, ἀλλὰ δυνά-

μεως καὶ ἀγάπης καὶ σωφρονισμοῦ. ⁸ μὴ οὖν ἐπαισχυνθῆς τὸ μαρτύριον τοῦ κυρίου ἡμῶν μηδὲ ἐμὲ τὸν δέσμιον αὐτοῦ, ἀλλὰ συγκακοπάθησον τῷ εὐαγγελίῳ κατὰ δύναμιν θεοῦ, ⁹ τοῦ σώσαν-

Ti 1, 23. στῶ Ἰησοῦ πρὸ χρόνων αἰώνων, ¹⁰ φανερωθεῖσαν δὲ νῦν διὰ

τῆς ἐπιφανείας τοῦ σατῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καταργήσαντος μὲν τὸν θάνατον, φωτίσαντος δὲ ζωὴν καὶ ἀφθαρσίαν διὰ τοῦ εὐαγγελίου, ¹¹ εἰς ὃ ἐτέθηρ ἐγὼ κῆρυξ καὶ ἀπόστολος καὶ διδάσκαλος ἐθνῶν. ¹² δι' ἣν αἰτίαν καὶ ταῦτα πάσχω, ἀλλ' οὐκ ἐπαισχύνομαι· οἶδα γὰρ ὅτι πεπίστευκα, καὶ πέπεισμαι ὅτι δυνα-

1 Ti 2, 7. τὸς ἐστὶν τὴν παραθήκην μου φυλάξαι εἰς ἐκείνην τὴν ἡμέραν. ¹³ ὑποτύπωσιν ἔχε ὑγαινότων λόγων ὧν παρ' ἐμοῦ ἤκουσας ἐν

1 Ti 6, 20. πίστει καὶ ἀγάπῃ τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ¹⁴ τὴν καλὴν παραθή-
Ro 8, 11. κην φύλαξον διὰ πνεύματος ἀγίου τοῦ ἐνοικοῦντος ἐν ἡμῖν.

4, 10, 16. Οἶδας τοῦτο ὅτι ἀπεστράφησάν με πάντες οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ¹⁵

^{4, 19.} ὧν ἐστὶν Φύγελος καὶ Ἐρμογένης. ¹⁶ δῶψ ἔλεος ὁ κύριος τῷ Ὀνησιφόρου οἴκῳ, ὅτι πολλάκις με ἀνέψυξεν καὶ τὴν ἄλυσίν μου οὐκ ἐπαισχύνθη, ¹⁷ ἀλλὰ γενόμενος ἐν Ῥώμῃ σπουδαιότερον ἐξή-
17 τησέν με καὶ εὔρεν. ¹⁸ δῶψ αὐτῷ ὁ κύριος εὔρεϊν ἔλεος παρὰ κυρίου ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. καὶ ὅσα ἐν Ἐφέσῳ διηκόνησεν, βέλ-
18 τιον σὺ γινώσκεις.

II.

Corona militum Christi. Boni doctoris mores. Contra Hymenaeum aliosque vana docentes.

Σὺ οὖν, τέκνον μου, ἐνδυναμοῦ ἐν τῇ χάριτι τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ² καὶ ἃ ἤκουσας παρ' ἐμοῦ διὰ πολλῶν μαρτύρων, ταῦτα παράθου πιστοῖς ἀνθρώποις, οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται καὶ ἐτέρους

1, 8. διδάξαι. ³ Συγκακοπάθησον ὡς καλὸς στρατιώτης Χριστοῦ Ἰη-
4, 5. σοῦ. ⁴ οὐδεὶς στρατενόμενος ἐμπλέκεται ταῖς τοῦ βίου πραγμα-

τεῖαις, ἵνα τῷ στρατολογήσαντι ἀρέσῃ. ⁵ ἐὰν δὲ καὶ ἀθλῆ τις, οὐ στεφανοῦται ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ. ⁶ τὸν κοπιῶντα γεωρ-

γὸν δεῖ πρῶτον τῶν καρπῶν μεταλαμβάνειν. ⁷ νόει ὁ λέγων· δώσει γάρ σοι ὁ κύριος σύνεσιν ἐν πάσιν. ⁸ Μνημόνευε Ἰησοῦν Χριστὸν

1 Co 15, 12.
Ro 1, 3.
etc

5. ε (non σε) Εὐνίκη 14. παρακαταθήκην 15. Φύγελλος 16. ἐπαισχύνθη

II. 3. Σὺ οὖν κακοπάθησον ... Ἰησοῦ Χριστοῦ 7. δ: ἃ ... δώσει: δῶψ

ἐγγεγραμένον ἐκ νεκρῶν, ἐκ σπέρματος Δαβὶδ, κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου, ⁹ ἐν ᾧ κακοπαθῶ μέχρι δεσμῶν ὡς κακοῦργος, ἀλλὰ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ οὐ δέδεται. ¹⁰ διὰ τοῦτο πάντα ὑπομένω διὰ τοὺς ἐκλεκτούς, ἵνα καὶ αὐτοὶ σωτηρίας τύχωσιν τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ μετὰ δόξης αἰωνίου. ¹¹ Πιστὸς ὁ λόγος· εἰ γὰρ συναπεθάνομεν, ¹² καὶ συνζήσομεν· ¹² εἰ ὑπομένομεν, καὶ συμβασιλεύσομεν· εἰ ἀρνησόμεθα, ¹³ κακείνος ἀρνήσεται ἡμᾶς· ¹³ εἰ ἀπιστοῦμεν, ἐκεῖνος πιστὸς μένει· ἀρνήσασθαι γὰρ ἑαυτὸν οὐ δύναται.

¹⁴ Ταῦτα ὑπομίμησθε, διαμαρτυρόμενοι ἐπὶ ὄψιον τοῦ κυρίου μὴ λογομαχεῖν, εἰς οὐδὲν χρήσιμον, ἐπὶ καταστροφῇ τῶν ἀκουόντων. ¹⁵ σπούδασον σεαυτὸν δόκιμον παραστήσαι τῷ θεῷ, ἐργάτην ἀνεπαίσχυντον, ὀρθοτομοῦντα τὸν λόγον τῆς ἀληθείας. ¹⁶ τὰς δὲ βεβήλους κενοφωνίας περιύστασο· ἐπὶ πλεῖον γὰρ προκόψουσιν ἀσεβείας, ¹⁷ καὶ ὁ λόγος αὐτῶν ὡς γάγγραινα νομὴν ἔξει. ὧν ἔστιν Ὑμέναιος καὶ Φίλητος, ¹⁸ οἵτινες περὶ τὴν ἀλήθειαν ἠστόχασαν, λέγοντες τὴν ἀνάστασιν ἤδη γεγονέναι, καὶ ἀνατρέπουσιν τὴν τιμὴν πίστιν. ¹⁹ ὁ μέντοι στερεὸς θεμέλιος τοῦ θεοῦ ἔστηκεν, ἔχων τὴν σφραγίδα ταύτην Ἔγώ κύριος τοὺς ὄντας αὐτοῦ, καὶ ἀποστήτω ἀπὸ ἀδικίας πᾶς ὁ ὀνομάζων τὸ ὄνομα κυρίου. ²⁰ ἐν μεγάλῃ δὲ οἰκίᾳ οὐκ ἔστιν μόνον σκεῦη χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, ἀλλὰ καὶ ξύλινα καὶ ὀστράκινα, καὶ ἃ μὲν εἰς τιμὴν ἃ δὲ εἰς ἀτιμίαν· ²¹ εἴαν οὖν τις ἐγκαθάρῃ ἑαυτὸν ἀπὸ τούτων, ἔσται σκεῦος εἰς τιμὴν, ἡγιασμένον, εὐχρηστον τῷ δεσπότῃ, εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἡτοιμασμένον. ²² τὰς δὲ νεωτερικὰς ἐπιθυμίας φεῦγε, δίδωκε δὲ δικαιοσύνην, πίστιν, ἀγάπην, εἰρήνην μετὰ τῶν ἐπικαλουμένων τὸν κύριον ἐκ καθαρᾶς καρδίας. ²³ τὰς δὲ μωρὰς καὶ ἀπαιδεύτους ζητήσεις παραιτοῦ, εἰδὼς ὅτι γεννώσιν μάχας· ²⁴ δοῦλον δὲ κυρίου οὐ δεῖ μάχεσθαι ἀλλὰ ἥπιον εἶναι πρὸς πάντας, διδασκικόν, ἀνεξίκακον, ²⁵ ἐν πραύτητι παιδεύοντα τοὺς ἀντιδιατιθεμένους, μὴ ποτε δόξη αὐτοῖς ὁ θεὸς μετάνοιαν εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας, ²⁶ καὶ ἀνανήψωσιν ἐκ τῆς τοῦ διαβόλου παγίδος, ἐζωρημένοι ὑπὸ αὐτοῦ εἰς τὸ ἐκείνου θέλημα.

III.

Temporis ultimi malitia ac miseries. Scriptura inspirata.

¹ Τοῦτο δὲ γίνωσκε ὅτι ἐν ἐσχάταις ἡμέραις ἐστήσονται καιροὶ χαλεποί. ² ἔσονται γὰρ οἱ ἄνθρωποι φιλαντοί, φιλόργυροι, ἀλαζόνες, ὑπερήφανοί, βλάσφημοί, γονεῦσιν ἀπειθεῖς, ἀχάριστοι, ἀνόσιοι, ³ ἄστοργοί, ἄσπονδοί, διάβολοι, ἀκρατεῖς, ἀήμεροι, ἀφιλόγαθοι, ⁴ προδόται, προπετεῖς, τετυφωμένοι, φιλήδονοι μᾶλλον ἢ φιλόθεοι, ⁵ ἔχοντες μόρφωσιν εὐσεβείας τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἠρηνημένοι· καὶ τούτους ἀποτρέπου. ⁶ ἐκ τούτων γὰρ εἰσιν

9. ἀλλ' 11. συζήσομεν 12. ἀρνησόμεθα: ἀρνούμεθα 13. om γὰρ 19. κυρίου: Χριστοῦ 21. καὶ εὐχρηστον 24. ἀλλ' 25. πραύτητι ... δῶ

οὶ ἐνδύνοντες εἰς τὰς οἰκίας καὶ αἰχμαλωτίζοντες γυναικάρια
σεσωρευμένα ἁμαρτίας, ἀγόμενα ἐπιθυμίαις ποικίλαις, ⁷ πάντοτε

¹ Ti 2, 4. ⁸ μανθάνοντα καὶ μηδέποτε εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἔλθεῖν δυνά-
μενα. ⁸ ὃν τρόπον δὲ Ἰαννῆς καὶ Ἰαμβροῆς ἀντέστησαν Μουσεῖ, ⁸

¹ Ti 6, 5. οὕτως καὶ οὗτοι ἀνθίστανται τῇ ἀληθείᾳ, ἄνθρωποι κατεφθαρ-
μένοι τὸν νοῦν, ἀδόκιμοι περὶ τὴν πίστιν. ⁹ ἀλλ' οὐ προκόφουσιν ⁹
^{5, 24.} ἐπὶ πλεῖον· ἡ γὰρ ἄνοια αὐτῶν ἐκδηλος ἔσται πᾶσιν, ὡς καὶ ἡ

¹ Ti 4, 6. ἐκείων ἐγένετο. ¹⁰ Σὺ δὲ παρηκολούθηκάς μου τῇ διδασκαλίᾳ, ¹⁰

τῇ ἀγωγῇ, τῇ προθέσει, τῇ πίστει, τῇ μακροθυμίᾳ, τῇ ἀγάπῃ, τῇ
ὑπομονῇ, ¹¹ τοῖς διωγμοῖς, τοῖς παθήμασιν, οἷά μοι ἐγένετο ἐν ¹¹

Ἀντιοχείᾳ, ἐν Ἰκονίῳ, ἐν Λύστροις· οἴους διωγμὸν ὑπήνεγκα,
καὶ ἐκ πάντων με ἐρήρυσάτο ὁ κύριος. ¹² καὶ πάντες δὲ οἱ ¹²

θέλοντες εὐσεβῶς ζῆν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ διωχθήσονται. ¹³ Πονηροὶ ¹³
δὲ ἄνθρωποι καὶ γόητες προκόφουσιν ἐπὶ τὸ χεῖρον, πλανῶντες

καὶ πλανώμενοι. ¹⁴ σὺ δὲ μένε ἐν οἷς ἔμαθες καὶ ἐπιστάθης, ¹⁴
εἰδὼς παρὰ τίνος ἔμαθες, ¹⁵ καὶ ὅτι ἀπὸ βρέφους τὰ ἱερά γραμ-

ματα οἶδας τὰ δυνάμενά σε σοφίαι εἰς σωτηρίαν διὰ πίστεως
τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ¹⁶ πᾶσα γραφὴ θεόπνευστος καὶ ὠφέλιμος ¹⁶

πρὸς διδασκαλίαν, πρὸς ἔλεγχον, πρὸς ἐπανόρθωσιν, πρὸς παι-
δείαν τὴν ἐν δικαιοσύνῃ, ¹⁷ ἵνα ἄρτιος ᾦ ὁ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος, ¹⁷

¹ Ti 6, 11. πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐξηρτισμένος.

IV.

Contra malos standum. Mortem proximam praesentiens de sociis
rebusque suis refert. Salutationes.

¹ Ti 5, 21. Διαμαρτύρομαι ἐνώπιον τοῦ θεοῦ καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ ¹

μέλλοντος κρίνειν ζῶντας καὶ νεκροὺς καὶ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ
καὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, ² κήρυξον τὸν λόγον, ἐπίστηθι εὐκαίρως ²

ἀκαίρως, ἔλεγχον, ἐπιτίμησον, παρακάλεσον, ἐν πάσῃ μακροθυμίᾳ
καὶ διδαχῇ. ³ ἔσται γὰρ καιρὸς ὅτε τῆς ὑγιαίνουσας διδασκαλίας ³

οὐκ ἀνέξονται, ἀλλὰ κατὰ τὰς ἰδίας ἐπιθυμίας ἑαυτοῖς ἐπισω-
ρεύουσιν διδασκάλους κνηθόμενοι τὴν ἀκοήν, ⁴ καὶ ἀπὸ μὲν τῆς ⁴

ἀληθείας τὴν ἀκοήν ἀποστρέψουσιν, ἐπὶ δὲ τοὺς μύθους ἐκτρα-
πήσονται. ⁵ σὺ δὲ νῆφε ἐν πᾶσιν, κακοπάθησον, ἔργον ποιήσον ⁵

εὐαγγελιστοῦ, τὴν διακονίαν σου πληροφόρησον. ⁶ Ἐγὼ γὰρ ἤδη ⁶

σπένδομαι, καὶ ὁ καιρὸς τῆς ἐμῆς ἀναλύσεως ἐφέστηκεν. ⁷ τὸν ⁷
ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγωνίσμαι, τὸν δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν

τετήρηκα· ⁸ λοιπὸν ἀπόκειται μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος, ⁸
ὃν ἀποδώσει μοι ὁ κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὁ δίκαιος κριτής,

III. 6. αἰχμαλωτίζοντες τὰ γυναικάρια 8. οὕτω

IV. 1. Διαμαρτύρομαι οὖν ἐγὼ ... Χριστοῦ Ἰησοῦ: τοῦ κυρίου
Ἰησοῦ Χριστοῦ ... καὶ τὴν ἐπιφάνειαν: κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν 3. τὰς
ἐπιθυμίας τὰς ἰδίας

οὐ μόνον δὲ ἐμοὶ ἀλλὰ καὶ πᾶσιν τοῖς ἡγαπηκόσιν τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ.

- 9 10 Σπούδασον ἐλθεῖν πρὸς με ταχέως. ¹⁰ Δημᾶς γάρ με ἐγκατέλιπεν ἀγαπήσας τὸν νῦν αἰῶνα καὶ ἐπορεύθη εἰς Θεσσαλονίκην, ^{Col 4, 21, 14, 10.}
- 11 Κρήσκης εἰς Γαλατίαν, Τίτος εἰς Δαλματίαν. ¹¹ Δουκᾶς ἐστὶν μόνος μετ' ἐμοῦ. Μάρκον ἀναλαβὼν ἄγαγε μετὰ σεαυτοῦ· ἐστὶν ¹² γὰρ μοι εὐχρηστος εἰς διακονίαν. ¹² Τύχιον δὲ ἀπέστειλα εἰς ¹³ Ἐφεσον. ¹³ τὸν φελόνην, ὃν ἀπέλιπον ἐν Τρωάδι παρὰ Κάρπῳ, ¹⁴ ἐρχόμενος φέρε, καὶ τὰ βιβλία, μάλιστα τὰς μεμβράνας. ¹⁴ Ἀλέξανδρος ὁ χαλκεὺς πολλὰ μοι κακὰ ἐνεδείξατο· ἀποδώῃ αὐτῷ ὁ ¹⁵ κύριος κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. ¹⁵ ὃν καὶ σὺ φυλάσσον· λίαν γὰρ ¹⁶ ἀνθέστηκεν τοῖς ἡμετέροις λόγοις. ¹⁶ ἐν τῇ πρώτῃ μου ἀπολογίᾳ οὐδεὶς μοι συμπαραγέμετο, ἀλλὰ πάντες με ἐγκατέλιπον· μὴ αὐ- ¹⁷ τοῖς λογισθεῖθι. ¹⁷ ὁ δὲ κύριός μοι παρέστη καὶ ἐνεδυνάμωσέν με, ¹⁸ ἵνα δι' ἐμοῦ τὸ κήρυγμα πληροφορηθῇ καὶ ἀκούσωσιν πάντα τὰ ¹⁸ ἔθνη, καὶ ἐξήρῃσθην ἐκ στόματος λέοντος. ¹⁸ ῥύσεται με ὁ κύριος ἀπὸ παντὸς ἔργου πονηροῦ καὶ σώσει εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τὴν ἐπουράνιον· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν. ^{3, 11.}
- 19 Ἄσπασαι Πρίσκαν καὶ Ἀκύλαν καὶ τὸν Ὀνησιφόρου οἶκον. ^{1, 16, Act 18, 2, etc}
- 20 ²⁰ Ἐραστός ἐμεινεν ἐν Κορίνθῳ, Τρόφιμον δὲ ἀπέλιπον ἐν Μιλήτῳ ²¹ ἀσθενοῦντα. ²¹ σπούδασον πρὸ χειμῶνος ἐλθεῖν. ἀσπάζεται σε ^{Ro 16, 23, Act 21, 29.}
- Εὐβουλος καὶ Πούδης καὶ Λίνος καὶ Κλανδία καὶ οἱ ἀδελφοὶ πάντες.

Ὁ κύριος μετὰ τοῦ πνεύματός σου. ἡ χάρις μεθ' ὑμῶν.

^{Phil 23, Phil 4, 23.}

Π Ρ Ο Σ Τ Ι Τ Ο Ν .

I.

Ad Titum dilectum filium. Tito Cretae agenda. Cretenses mendaces. Puris pura omnia.

- 1 Παῦλος δούλος θεοῦ, ἀπόστολος δὲ Χριστοῦ Ἰησοῦ κατὰ ^{Ro 1, 1, etc}
- πίστιν ἐκλεκτῶν θεοῦ καὶ ἐπίγνωσιν ἀληθείας τῆς κατ' εὐσέβειαν
- 2 ² ἐπ' ἐλπίδι ζωῆς αἰωνίου, ἣν ἐπηγγείλατο ὁ ἀψευδὴς θεὸς πρὸ ^{2 Ti 1, 9 s.}
- 3 χρόνων αἰωνίων, ³ ἐφανέρωσεν δὲ καιροῖς ἰδίους τὸν λόγον αὐτοῦ ^{1 Ti 1, 11.}
- ἐν κηρύγματι ὃ ἐπιστεύθην ἐγὼ κατ' ἐπιταγὴν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν
- 4 θεοῦ, ⁴ Τίτῳ γνησίῳ τέκνῳ κατὰ κοινὴν πίστιν. χάρις καὶ εἰρήνη ^{1 Ti 1, 2, 2 Ti 1, 2, 2 Jo 3, etc}
- ἀπὸ θεοῦ πατρὸς καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν.
- 5 Τοῦτου χάριν ἀπέλιπόν σε ἐν Κρήτῃ ἵνα τὰ λείποντα ἐπι-
διορθώσῃ καὶ καταστήσῃς κατὰ πόλιν πρεσβυτέρους, ὡς ἐγὼ σοι
- 6 διεταξάμην, ⁶ εἰ τίς ἐστὶν ἀνέγκλητος, μίας γυναικὸς ἀνὴρ, τέκνα ^{Act 14, 23.}
11. ἄγαγε: ἄγε 13. ε (non s^e) φαλόνην 17. ἀκούσῃ 18. καὶ ῥύσεται
22. Ὁ κύριος Ἰησοῦς Χριστός... add in fine ἀμήν
I. 1. Ἰησοῦ Χριστοῦ 4. καὶ prius: ἔλεος... Χριστοῦ Ἰησοῦ: κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ 5. κατέλιπον

1 Ti 3, 2ss. ἔχων πιστά, μὴ ἐν κατηγορίᾳ ἀσωτίας ἢ ἀνυπότακτα. 7 δεῖ γὰρ 7
 τὸν ἐπίσκοπον ἀνεγκλητὸν εἶναι ὡς θεοῦ οἰκονόμον, μὴ αὐθάδη,
 μὴ ὀργίλον, μὴ πάροικον, μὴ πλήκτην, μὴ αἰσχροκερδῆ, 8 ἀλλὰ
 φιλόξενον, φιλάγαθον, σώφρονα, δίκαιον, ὄσιον, ἐγκρατῆ, 9 ἀντε- 8
 χόμενον τοῦ κατὰ τὴν διδαχὴν πιστοῦ λόγου, ἵνα δυνατὸς ἦ καὶ 9
 παρακαλεῖν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῇ ὑγιαίνουσῃ καὶ τοὺς ἀντιλέγον-
 τας ἐλέγχειν. 10 Εἰσὶν γὰρ πολλοὶ καὶ ἀνυπότακτοι ματαιολόγοι 10
 καὶ φρεναπάται, μάλιστα οἱ ἐκ περιτομῆς, 11 οὓς δεῖ ἐπιστομίζειν, 11
 οἵτινες ὅλους οἴκους ἀνατρέπουσιν διδάσκοντες ἅ μὴ δεῖ αἰσχροῦ
 κέρδους χάριν. 12 εἶπέν τις ἐξ αὐτῶν ἴδιος αὐτῶν προφήτης 12
 Κρήτες αἰεὶ ψεύσται, κακὰ θηρία, γαστέρες ἀργαί. 13 ἡ μαρτυρία 13
 αὕτη ἐστὶν ἀληθής. δι' ἣν αἰτίαν ἔλεγε αὐτοὺς ἀποτόμως, ἵνα
 ὑγιαίνωσιν ἐν τῇ πίστει, 14 μὴ προσέχοντες Ἰουδαϊκοῖς μύθοις καὶ 14
 ἐντολαῖς ἀνθρώπων ἀποστρεφόμενον τὴν ἀλήθειαν. 15 πάντα 15
 Ro 14, 14. καθαρὰ τοῖς καθαροῖς· τοῖς δὲ μεμιασμένοις καὶ ἀπίστοις οὐδὲν
 20. καθαρὸν, ἀλλὰ μεμιάνται αὐτῶν καὶ ὁ νοῦς καὶ ἡ συνείδησις.
 16 Θεὸν ὁμολογοῦσιν εἰδέναι, τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνοῦνται, βδελυκτοὶ 16
 ὄντες καὶ ἀπειθεῖς καὶ πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἀδόκιμοι.

II.

Senibus, anibus, juvenibus, servis. Gratia salutaris.

Σὺ δὲ λάλει ἅ πρέπει τῇ ὑγιαίνουσῃ διδασκαλίᾳ. 2 πρεσβύ- 1 2
 τας νηφαλίους εἶναι, σεμνοῦς, σώφρονας, ὑγιαίνοντας τῇ πίστει,
 τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ· 3 πρεσβύτιδας ὡσαύτως ἐν καταστάματι 3
 1 Ti 2, 9. ἱεροπρεπεῖς, μὴ διαβόλους, μὴ οἴνω πολλῷ δεδουλωμένας, καλο-
 3, 11. 5, 14. διδασκάλους, 4 ἵνα σωφρονίζουσιν τὰς νέας φιλάνδρους εἶναι, 4
 φιλοτέκνους, 5 σώφρονας, ἀγνάς, οἰκουροῦς, ἀγαθάς, ὑποτασσο- 5
 1 Pe 3, 1. μένας τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ἵνα μὴ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ βλασφη-
 μῆται. 6 Τοὺς νεωτέρους ὡσαύτως παρακάλει σωφρονεῖν, 7 περὶ 6 7
 1 Ti 4, 12. πάντα σεαυτὸν παρεχόμενος τύπον καλῶν ἔργων, ἐν τῇ διδασκαλίᾳ
 ἀφθορίαν, σεμνότητα, 8 λόγον ὑγιῆ ἀκατάγνωστον, ἵνα ὁ ἐξ 8
 ἐναντίας ἐντραπῆ μηδὲν ἔχον λέγειν περὶ ἡμῶν φαῦλον. 9 Δού- 9
 1 Ti 6, 1. λους ἰδίοις δεσπόταις ὑποτάσσεσθαι, ἐν πᾶσιν εὐαρέστους εἶναι,
 Eph 6, 5. 1 Pe 2, 18. μὴ ἀντιλέγοντας, 10 μὴ νοσφιζομένους, ἀλλὰ πίστιν πᾶσαν ἐν- 10
 δεικνυμένους ἀγαθῆν, ἵνα τὴν διδασκαλίαν τὴν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν
 θεοῦ κοσμῶσιν ἐν πᾶσιν.

Ἐπεφάνη γὰρ ἡ χάρις τοῦ θεοῦ ἡ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώ- 11
 ποις, 12 παιδεύουσα ἡμᾶς, ἵνα ἀρνησάμενοι τὴν ἀσέβειαν καὶ τὰς 12
 κοσμικὰς ἐπιθυμίας σωφρόνως καὶ δικαίως καὶ εὐσεβῶς ζήσωμεν
 ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, 13 προσδεχόμενοι τὴν μακαρίαν ἐλπίδα καὶ 13

10. post ἀνυπότακτοι interpog 15. πάντα μὲν ... μεμιασμένοις

II. 4. σωφρονίζωσι 7. ἀδιαφθορίαν ... ε (non εε) add in fine
 ἀφθαρσίαν 8. λέγειν ante φαῦλον pon ... ἡμῶν: ὑμῶν 10. om τὴν
 secundum

- ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τοῦ μεγάλου θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰη-
 14 σοῦ Χριστοῦ, ¹⁴ ὃς ἔδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν ἵνα λυτρώσῃται ^{Ga 1, 4.}
 ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας καὶ καθάρσῃ ἑαυτῷ λαὸν περιούσιον, ^{1 Ti 2, 6.}
 ζηλωτῆν καλῶν ἔργων.
 15 Ταῦτα λάλει καὶ παρακάλει καὶ ἔλεγχε μετὰ πάσης ἐπιτα- ^{1 Ti 4,}
 γῆς· μηδεὶς σου περιφρονεῖτω. ^{11 s.}

III.

Regeneratos Christi quae decent. De haeretico. Mandata varia.

- 1 Ἐπομίμησθε αὐτοὺς ἀρχαῖς ἐξουσίαις ὑποτάσσεσθαι, περ- ^{Ro 13, 1ss.}
 2 θαρχεῖν, πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐτοιμοὺς εἶναι, ² μηδένα βλασφη- ^{2 Ti 3, 17.}
 μεῖν, ἀμάτους εἶναι, ἐπεικεῖς, πᾶσαν ἐνδεικνυμένους πραύτητα ^{2, 24 s.}
 3 πρὸς πάντας ἀνθρώπους. ³ ἦμεν γάρ ποτε καὶ ἡμεῖς ἀνόητοι,
 ἀπειθεῖς, πλανώμενοι, δουλεύοντες ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς ποικί-
 4 λους· ⁴ ὅτε δὲ ἡ χρηστότης καὶ ἡ φιλανθρωπία ἐπεφάνη τοῦ ^{2, 11.}
 5 σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ, ⁵ οὐκ ἐξ ἔργων τῶν ἐν δικαιοσύνῃ ὧν ἐποίη- ^{2 Ti 1, 9.}
 σαμεν ἡμεῖς, ἀλλὰ κατὰ τὸ αὐτοῦ ἔλεος ἔσωσεν ἡμᾶς διὰ λου-
 6 τρουῦ παλιγγενεσίας καὶ ἀνακαινώσεως πνεύματος ἀγίου, ⁶ οὗ
 ἐξέχεεν ἐφ' ἡμᾶς πλουσίως διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ σωτῆρος
 7 ἡμῶν, ⁷ ἵνα δικαιωθέντες τῇ ἐκείνου χάριτι κληρονόμοι γενηθῶ-
 8 μεν κατ' ἐλπίδα ζωῆς αἰωνίου. ⁸ πιστὸς ὁ λόγος, καὶ περὶ τού- ^{1 Ti 4, 9.}
 των βούλομαί σε διαβεβαιουῖσθαι, ἵνα φροντίζῃσιν καλῶν ἔργων ^{2, 3.}
 προύστασθαι· οἱ πεπιστευκότες θεῷ. ταῦτά ἐστιν καλὰ καὶ ὠφέ- ^{1, 4. etc}
 9 λιμα τοῖς ἀνθρώποις· ⁹ μωρὰς δὲ ζητήσεις καὶ γενεαλογίας καὶ
 ἔρεις καὶ μάχας νομικὰς περιύστασο· εἰσὶν γὰρ ἀνωφελεῖς καὶ
 10 μάταιοι. ¹⁰ αἵρετικὸν ἄνθρωπον μετὰ μίαν νουθεσίαν καὶ δευτέ-
 11 ραν παραιτοῦ, ¹¹ εἰδὼς ὅτι ἐξέστραπται ὁ τοιοῦτος καὶ ἁμαρτά-
 νει ὧν ἀυτοκατάκριτος.
 12 Ὅταν πέμψω Ἀρτεμᾶν πρὸς σέ ἢ Τύχικον, σπούδασον ἐλθεῖν ^{2 Ti 4, 9.}
 13 πρὸς μὲ εἰς Νικόπολιν· ἐκεῖ γὰρ κέκρικα παραχημάσαι. ¹³ Ζηρᾶν
 τὸν νομικὸν καὶ Ἀπολλῶ σπουδαίως πρόπεμψον, ἵνα μηδὲν ἀν- ^{Act 18, 24.}
 14 τοῖς λείπῃ. ¹⁴ μανθανέτωσαν δὲ καὶ οἱ ἡμέτεροι καλῶν ἔργων
 προύστασθαι εἰς τὰς ἀναγκαίας χρείας, ἵνα μὴ ὦσιν ἄκαρποι.
 15 Ἀσπάζονται σε οἱ μετ' ἐμοῦ πάντες. ἄσπασαι τοὺς φιλοῦν-
 τας ἡμᾶς ἐν πίστει.
 Ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν. Ro 16, 24
etc

III. 1. ἀρχαῖς καὶ 2. πραύτητα 5. τὸν αὐτοῦ ἔλεον 7. γενώμεθα
 8. τῷ θεῷ ... τὰ καλὰ 10. νουθεσίαν post δευτέραν pon 15. add in
 fine ἀμῆν

ΠΡΟΣ ΦΙΛΗΜΟΝΑ.

Philemoni, Appiae, Archippo. Laudat Philemonem et orat ut Onesimo servo fugitivo veniam det. Praenuntiat se rediturum.

9. Παῦλος δέσμιος Χριστοῦ Ἰησοῦ καὶ Τιμόθεος ὁ ἀδελφός 1
 Φιλήμονι τῷ ἀγαπητῷ καὶ συνεργῷ ἡμῶν 2 καὶ Ἀπφίᾳ τῇ ἀγα- 2
 Col 4, 17. πητῇ καὶ Ἀρχίπῳ τῷ συνστρατιώτῃ ἡμῶν καὶ τῇ κατ' οἶκόν σου
 Ro 1,7, etc ἐκκλησίᾳ. 3 χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ 3
 κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Eph 1,15s. etc. Εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ μου πάντοτε μνεῖαν σου ποιούμενος ἐπὶ 4
 τῶν προσευχῶν μου, 5 ἀκούων σου τὴν ἀγάπην καὶ τὴν πίστιν 5
 ἣν ἔχεις πρὸς τὸν κύριον Ἰησοῦν καὶ εἰς πάντας τοὺς ἁγίους, 6
 ὅπως ἡ κοινωνία τῆς πίστεώς σου ἐνεργῆς γένηται ἐν ἐπιγνώσει 6
 παντὸς ἀγαθοῦ τοῦ ἐν ἡμῖν εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν. 7 χάριν γὰρ 7
 ἔχομεν πολλὴν καὶ παράκλησιν ἐπὶ τῇ ἀγάπῃ σου, ὅτι τὰ σπλάγ-
 χνα τῶν ἁγίων ἀναπέπανται διὰ σοῦ, ἀδελφέ. 8 Διὸ πολλὴν ἐν 8
 Χριστῷ παρρησίαν ἔχων ἐπιτάσσειν σοι τὸ ἀνῆκον, 9 διὰ τὴν 9
 ἀγάπην μᾶλλον παρακαλῶ· τοιοῦτος ὢν ὡς Παῦλος πρεσβύτερος,

1. νυνὶ δὲ καὶ δέσμιος Χριστοῦ Ἰησοῦ, 10 παρακαλῶ σε περὶ τοῦ 10
 1 Co 4,15. ἐμοῦ τέκνου, ὃν ἐγέννησα ἐν τοῖς δεσμοῖς, Ὀνήσιμον, 11 τὸν ποτέ 11
 σοι ἄχρηστον, νυνὶ δὲ σοὶ καὶ ἐμοὶ εὐχρηστον, ὃν ἀνέπεμψα. 12 σὺ 12
 δὲ αὐτόν, τοῦτ' ἔστιν τὰ ἐμὰ σπλάγχνα, 13 ὃν ἐγὼ ἐβουλόμην 13
 πρὸς ἐμαντὸν κατέχειν, ἵνα ὑπὲρ σοῦ μοι διακονῇ ἐν τοῖς δεσμοῖς
 τοῦ εὐαγγελίου, 14 χωρὶς δὲ τῆς σῆς γνώμης οὐδὲν ἠθέλησα 14
 ποιῆσαι, ἵνα μὴ ὡς κατὰ ἀνάγκην τὸ ἀγαθόν σου ἢ ἀλλὰ κατὰ
 ἐκούσιον· 15 τάχα γὰρ διὰ τοῦτο ἐχωρίσθη πρὸς ὦραν ἵνα αἰώ- 15
 νιον αὐτὸν ἀπέχῃς, 16 οὐκ ἔτι ὡς δοῦλον ἀλλ' ὑπὲρ δοῦλον, 16
 ἀδελφὸν ἀγαπητόν, μάλιστα ἐμοί, πόσω δὲ μᾶλλον σοὶ καὶ ἐν
 σαρκὶ καὶ ἐν κυρίῳ· 17 εἰ οὖν με ἔχεις κοινωνόν, προσλαβοῦ 17
 αὐτόν ὡς ἐμέ. 18 εἰ δέ τι ἠδίκησέν σε ἢ ὀφείλει, τοῦτο ἐμοὶ ἐλ- 18
 λόγα. 19 ἐγὼ Παῦλος ἔγραψα τῇ ἐμῇ χειρὶ, ἐγὼ ἀποιῶ· ἵνα 19
 μὴ λέγω σοι ὅτι καὶ σεαντόν μοι προσοφείλεις. 20 ναί, ἀδελφέ, 20
 ἐγὼ σου ὀναίμην ἐν κυρίῳ· ἀνάπυσόν μου τὰ σπλάγχνα ἐν
 Χριστῷ.

Πεποιθὼς τῇ ὑπακοῇ σου ἔγραψά σοι, εἰδὼς ὅτι καὶ ὑπὲρ 21
 ὃ λέγω ποιήσεις. 22 ἅμα δὲ καὶ ἐτοιμάξέ μοι ξενίαν· ἐλπίζω γὰρ 22
 ὅτι διὰ τῶν προσευχῶν ὑμῶν χαρισθήσομαι ὑμῖν.

Col 1, 7. Ἀσπάξεταιί σε Ἐπαφρᾶς ὁ συναιχμαλώτός μου ἐν Χριστῷ 23
 Act 12 12, 27, 2. Ἰησοῦ, 24 Μάρκος, Ἀρίσταρχος, Δημᾶς, Λουκᾶς, οἱ συνερ- 24
 2 Ti 4, 10s. γοί μου.
 Col 4, 14.

2. συστρατιώτῃ 6. ἡμῖν: ὑμῖν 9. παρακαλῶ, ... Ἰησοῦ Χριστοῦ
 10. δεσμοῖς μου 12. add in fine προσλαβοῦ 13. διακονῇ μοι 17. με:
 ἐμέ 18. ἐλλόγει 20. Χριστῷ: κυρίῳ 23. Ἀσπάζονται

25 Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύ- Pbi 4, 23.
ματος ἡμῶν. etc

ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ.

I.

Dei filius summus omnium, longe major angelis.

1 Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως πάλοι ὁ θεὸς λαλήσας τοῖς
πατράσιν ἐν τοῖς προφήταις ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν τούτων
2 ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν υἱῷ, ² ὃν ἔθηκεν κληρονόμον πάντων, δι' οὗ
3 καὶ ἐποίησεν τοὺς αἰῶνας, ³ ὃς ὢν ἀπάντασμα τῆς δόξης καὶ
χαρακτῆρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ φέρων τε τὰ πάντα τῷ ῥήματι
τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, καθαρισμόν ποιησάμενος τῶν ἀμαρτιῶν ^{8, 1. etc}
4 ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τῆς μεγαλωσύνης ἐν ὑψηλοῖς, ⁴ τοσοῦτω κρείτ-
των γενόμενος τῶν ἀγγέλων ὅσῳ διαφορώτερον παρ' αὐτοὺς κε-
5 κληρονόμηκεν ὄνομα. ⁵ τίμη γὰρ εἶπεν ποτε τῶν ἀγγέλων Τίός ^{5, 5.}
μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε; καὶ πάλιν Ἐγὼ ἔσομαι ^{2 Sa 7,}
6 αὐτῷ εἰς πατέρα καὶ αὐτὸς ἔσται μοι εἰς υἱόν; ^{11.} ὅταν δὲ πάλιν
εἰσαγάγῃ τὸν πρωτότοκον εἰς τὴν οἰκουμένην, λέγει Καὶ προσκν- ^{*Ps 97, 7.}
7 νησάτωσαν αὐτῷ πάντες ἄγγελοι θεοῦ. ⁷ καὶ πρὸς μὲν τοὺς ἀγ- ^{*Ps 104, 4.}
γέλους λέγει Ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα καὶ τοὺς
8 λειτουργοὺς αὐτοῦ πρὸς γλῶσσα, ⁸ πρὸς δὲ τὸν υἱόν Ὁ θρόνος ^{*Ps 45,}
σου, ὁ θεός, εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος· ῥάβδος εὐθύτητος ἢ ^{6 s.}
9 ῥάβδος τῆς βασιλείας σου. ⁹ ἠγάπησας δικαιοσύνην καὶ ἐμίσησας
ἀνομίαν· διὰ τοῦτο ἔχρισέν σε, ὁ θεός, ὁ θεός σου ἔλαιον ἀγαλ-
10 λιάσεως παρὰ τοὺς μετόχους σου. ¹⁰ καὶ Σὺ κατ' ἀρχάς, κύριε, ^{*Ps 102,}
τὴν γῆν ἐθεμελίωσας, καὶ ἔργα τῶν χειρῶν σου εἰσὶν οἱ οὐρανοί· ^{26-28.}
11 ¹¹ αὐτοὶ ἀπολοῦνται, σὺ δὲ διαμένεις· καὶ πάντες ὡς ἱμάτιον
12 παλαιωθήσονται, ¹² καὶ ὡσεὶ περιβόλαιον ἐλίξεις αὐτοὺς καὶ
ἀλλαγῆσονται, σὺ δὲ ὁ αὐτὸς εἶ καὶ τὰ ἔτη σου οὐκ ἐκλείψουσιν.
13 ¹³ πρὸς τίνα δὲ τῶν ἀγγέλων εἶρηκέν ποτε Κάθου ἐκ δεξιῶν μου ^{*Ps 110, 1.}
14 ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου; ¹⁴ οὐχὶ ^{Mt 22, 41.}
πάντες εἰσὶν λειτουργικὰ πνεύματα εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα ^{etc}
διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν;

II.

Dei filio parendum magis quam legi per angelos traditae. Christus
homo factus fratrum caussa passus.

1 Διὰ τοῦτο δεῖ περισσοτέρως προσέχειν ἡμᾶς τοῖς ἀκουσθεῖ-
2 σιν, μὴ ποτε παραρῶμεν. ² εἰ γὰρ ὁ δι' ἀγγέλων λαληθεὶς λό- Ga 3, 19.
Act 7, 53.

25. add in fine ἀμήν

I. 1. ἐσχάτων 2. τοὺς αἰῶνας ἐποίησεν 3. καθαρισμόν: prae-
δὲ ἑαντοῦ ... ἀμαρτιῶν ἡμῶν

II. 1. ἡμᾶς προσέχειν ... παραρῶμεν

γος ἐγένετο βέβαιος καὶ πᾶσα παράβασις καὶ παρακοή ἔλαβεν
ἐνδικον μισθαποδοσίαν, ³ πῶς ἡμεῖς ἐκφενζόμεθα τηλικαύτης ³
ἀμελήσαντες σωτηρίας; ἥτις ἀρχὴν λαβοῦσα λαλεῖσθαι διὰ τοῦ
κυρίου, ὑπὸ τῶν ἀκουσάντων εἰς ἡμᾶς ἐβεβαιώθη, ⁴ συνεπιμαρ- ⁴
τυροῦντος τοῦ θεοῦ σημείοις τε καὶ τέρασιν καὶ ποικίλαις δυνά-
μεισιν καὶ πνεύματος ἁγίου μερισμοῖς κατὰ τὴν αὐτοῦ θέλησιν.

Οὐ γὰρ ἀγγέλοις ὑπέταξεν τὴν οἰκουμένην τὴν μέλλουσαν, ⁵
^{*Ps 8, 4-6.} περὶ ἧς λαλοῦμεν. ⁶ διεμαρτύρατο δέ πού τις λέγων Τί ἐστιν ⁶
ἄνθρωπος ὅτι μιμησθήσῃ αὐτοῦ; ἢ υἱὸς ἀνθρώπου ὅτι ἐπισκέπη
αὐτόν; ⁷ ἠλάττωσας αὐτὸν βραχύ τι παρ' ἀγγέλους, δόξη καὶ ⁷
^{1 Co 15, 27.} τιμῇ ἐστεφανώσας αὐτόν, ⁸ πάντα ὑπέταξας ὑποκάτω τῶν ποδῶν ⁸
^{Eph 1, 22.} αὐτοῦ. ἐν γὰρ τῷ ὑποτάξει αὐτῷ τὰ πάντα οὐδὲν ἀφῆκεν αὐτῷ
ἀνυπότακτον· νῦν δὲ οὐπω ὀρώμεν αὐτῷ τὰ πάντα ὑποτεταγμένα.
⁹ τὸν δὲ βραχύ τι παρ' ἀγγέλους ἠλαττωμένον βλέπομεν Ἰησοῦν ⁹
διὰ τὸ πάθημα τοῦ θανάτου δόξη καὶ τιμῇ ἐστεφανωμένον, ὅπως
χάριτι θεοῦ ὑπὲρ παντὸς γεύσῃται θανάτου. ¹⁰ ἔπρεπε γὰρ ¹⁰
^{Ro 11, 36.} αὐτῷ, δι' ὃν τὰ πάντα καὶ δι' οὗ τὰ πάντα, πολλοὺς υἱοὺς εἰς
δόξαν ἀγαγόντα τὸν ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν διὰ παθημά-
των τελειῶσαι. ¹¹ ὃ τε γὰρ ἀγιάζων καὶ οἱ ἀγιαζόμενοι ἐξ ἐνὸς ¹¹
^{Jo 20, 17.} πάντες· δι' ἣν αἰτίαν οὐκ ἐπαισχύνεται ἀδελφοὺς αὐτοὺς καλεῖν,
^{Mt 28, 10.} ^{*Ps 22, 23.} ¹² λέγων Ἀπαγγελῶ τὸ ὄνομά σου τοῖς ἀδελφοῖς μου, ἐν μέσῳ ¹²
^{*2Sa 22, 3.} ἐκκλησίας ὑμνήσω σε. ¹³ καὶ πάλιν Ἐγὼ ἔσομαι πεποιοῦς ἐπ' ¹³
^{*Es 8, 17s.} αὐτῷ. καὶ πάλιν Ἰδοὺ ἐγὼ καὶ τὰ παιδιὰ ἃ μοι ἔδωκεν ὁ θεός.
¹⁴ ἐπεὶ οὖν τὰ παιδιὰ κεκοινώνηκεν αἵματος καὶ σαρκός, καὶ ¹⁴
^{1 Co 15, 26.} αὐτὸς παραπλησίως μετέσχεν τῶν αὐτῶν ἵνα διὰ τοῦ θανάτου
^{2 Ti 1, 10.} καταργήσῃ τὸν τὸ κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου, τοῦτ' ἐστὶν τὸν
διάβολον, ¹⁵ καὶ ἀπαλλάξῃ τούτους ὅσοι φόβῳ θανάτου διὰ ¹⁵
παντὸς τοῦ ζῆν ἐνοχοὶ ἦσαν δουλείας. ¹⁶ οὐ γὰρ δὴ πον ἀγγέ- ¹⁶
λων ἐπιλαμβάνεται, ἀλλὰ σπέρματος Ἀβραάμ ἐπιλαμβάνεται.
¹⁷ ὅθεν ὄφειλεν κατὰ πάντα τοῖς ἀδελφοῖς ὁμοιωθῆναι, ἵνα ἐλεή- ¹⁷
μων γένηται καὶ πιστὸς ἀρχιερεὺς τὰ πρὸς τὸν θεόν, εἰς τὸ
ιλιάσκεσθαι τὰς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ. ¹⁸ ἐν ᾧ γὰρ πέπονθεν αὐ- ¹⁸
τὸς πειρασθεῖς, δύναται τοῖς πειραζομένοις βοηθῆσαι.

III.

Christus Mose major. Moses non impune spretus, multo minus
Christus.

Ὅθεν, ἀδελφοὶ ἅγιοι, κλήσεως ἐπουρανίου μέτοχοι, κατανοή- ¹
σατε τὸν ἀπόστολον καὶ ἀρχιερέα τῆς ὁμολογίας ἡμῶν Ἰησοῦν, ¹
² πιστὸν ὄντα τῷ ποιήσαντι αὐτόν, ὡς καὶ Μωϋσῆς ἐν τῷ οἴκῳ ²
^{3, 5.} αὐτοῦ. ³ πλείονός γάρ οὗτος δόξης παρὰ Μωϋσῆν ἠξίωται καθ' ³
^{*Nm 12, 7.}

7. add in fine καὶ κατέστησας αὐτόν ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου ¹⁴.
σαρκὸς καὶ αἵματος

III. 1. Χριστὸν Ἰησοῦν 2. ἐν ὅλῳ τῷ 3. δόξης οὗτος

Nov. Test. ed. Tf.

- 4 ὅσον πλείονα τιμὴν ἔχει τοῦ οἴκου ὁ κατασκευάσας αὐτόν. ⁴ πᾶς γὰρ οἶκος κατασκευάζεται ὑπὸ τινός, ὁ δὲ πάντα κατασκευάσας ² Nm 12, 7.
- 5 θεός. ⁵ καὶ Μωσῆς μὲν πιστὸς ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ὡς θεράπων εἰς μαρτύριον τῶν λαληθησομένων, ⁶ Χριστὸς δὲ ὡς υἱὸς ἐπὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ, οὗ οἶκός ἐσμεν ἡμεῖς, εἰάν τὴν παροῦσάν καὶ τὸ καύχημα τῆς ἐλπίδος κατάσχωμεν. ^{14.}
- 7 Διό, καθὼς λέγει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον Σήμερον εἰάν τῆς ^{Ps 95, 7-11.}
- 8 φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, ⁸ μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ πειρασμοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ, ^{Ex 17, 7.}
- 9 ⁹ οὗ ἐπείρασαν οἱ πατέρες ὑμῶν ἐν δοκιμασίᾳ καὶ εἶδον τὰ ἔργα μου τεσσεράκοντα ἔτη. ¹⁰ διὸ προσώχθισα τῇ γενεᾷ ταύτῃ καὶ εἶπον Ἀεὶ πλανῶνται τῇ καρδίᾳ· αὐτοὶ δὲ οὐκ ἔγνωσαν τὰς ὁδοὺς μου, ¹¹ ὡς ὄμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου Εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπανσίν μου, ¹² ὡς ὄμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου Εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπανσίν μου. ¹² βλέπετε, ἀδελφοί, μή ποτε ἔσται ἐν τινι ὑμῶν καρδία πονηρὰ ἀπιστίας ἐν τῷ ἀποστῆναι ἀπὸ θεοῦ ζῶντος, ¹³ ἀλλὰ παρακαλεῖτε ἑαυτοὺς καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἄχρις οὗ τὸ σήμερον καλεῖται, ἵνα μὴ σκληρυνθῇ ἐξ ὑμῶν τις ἀπάτη τῆς ἀμαρτίας· ¹⁴ μέτοχοι γὰρ τοῦ Χριστοῦ γεγόναμεν, εἴνπερ τὴν ἀρχὴν τῆς ὑποστάσεως μέχρι τέλους βεβαίαν κατάσχωμεν. ¹⁵ ἐν τῷ λέγεσθαι Σήμερον εἰάν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ· ¹⁶ τίνες γὰρ ἀκούσαντες παρεπίκραναν; ἀλλ' οὐ πάντες οἱ ἐξελθόντες ἐξ Αἰγύπτου διὰ Μωσέως; ¹⁷ τίσιν δὲ προσώχθισεν τεσσεράκοντα ἔτη; οὐχὶ τοῖς ἀμαρτήσασιν; ὧν τὰ κῶλα ἔπεσεν ἐν τῇ ἐρήμῳ. ¹⁸ τίσιν δὲ ὄμοσεν μὴ εἰσελεύσεσθαι εἰς τὴν κατάπανσιν αὐτοῦ εἰ μὴ τοῖς ἀπειθήσασιν; ¹⁹ καὶ βλέπομεν ὅτι οὐκ ἠδυνήθησαν εἰσελθεῖν διὰ ἀπιστίαν. ^{4, 3.} ^{6 ss.} ^{Nm 14, 22 ss.} ^{4, 5.}

IV.

Requies promissa Judaeis data piis per Christum. Verbi divini vis.

- 1 Φοβηθῶμεν οὖν μή ποτε καταλειπομένης ἐπαγγελίας εἰσελθεῖν εἰς τὴν κατάπανσιν αὐτοῦ δοκῇ τις ἐξ ὑμῶν ὑστερηκεῖν.
- 2 ² καὶ γὰρ ἐσμεν εὐηγγελισμένοι καθάπερ κακεῖνοι· ἀλλ' οὐκ ὠφέλησεν ὁ λόγος τῆς ἀκοῆς ἐκείνους μὴ συγκεκριμένος τῇ πίστει τοῖς ἀκούσασιν. ³ εἰσερχόμεθα γὰρ εἰς τὴν κατάπανσιν οἱ πιστεύσαντες, καθὼς εἶρηκεν Ὡς ὄμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου Εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπανσίν μου, καίτοι τῶν ἔργων ἀπὸ καταβολῆς κόσμου γενηθέντων. ⁴ εἶρηκεν γὰρ πονεῖν περὶ τῆς ἐβδόμης οὕτως Καὶ κατέπανσεν ὁ θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ ἀπὸ πάντων τῶν ^{3, 11.} ^{Ps 95, 11.} ^{Ga 2, 2.}

4. τὰ πάντα 6. εἰάν: εἴνπερ ... μέχρι τέλους βεβαίαν κατάσχωμεν
9. ἐπείρασάν με ... ἐν δοκιμασίᾳ: ἐδοκίμασάν με ... τεσσαράκοντα
10. ταύτη: ἐκείνη 13. τις ἐξ ὑμῶν 14. γεγόναμεν τοῦ Χριστοῦ 16. τίνες:
τινές 17. τεσσαράκοντα 19. διὰ: δι'

IV. 4. οὕτω

ἔργων αὐτοῦ. ⁵ καὶ ἐν τούτῳ πάλιν Εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν ⁵
κατάπανσίν μου. ⁶ ἐπεὶ οὖν ἀπολείπεται τινὰς εἰσελθεῖν εἰς ⁶
αὐτήν, καὶ οἱ πρότερον εὐαγγελισθέντες οὐκ εἰσῆλθον διὰ ἀπει-
3, 19. θειαν, ⁷ πάλιν τινὰ ὀρίζει ἡμέραν, Σήμερον, ἐν Δαυὶδ λέγων μετὰ ⁷
^{3, 15.} τοσοῦτον χρόνον, καθὼς προεῖρηται Σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς
^{*Ps 95, 7s.} αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν. ⁸ εἰ γὰρ ⁸
^{*Jos 22, 4.} αὐτοὺς Ἰησοῦς κατέπαυσεν, οὐκ ἂν περὶ ἄλλης ἐλάλει μετὰ ταῦτα
ἡμέρας. ⁹ ἄρα ἀπολείπεται σαββατισμὸς τῷ λαῷ τοῦ θεοῦ. ⁹
¹⁰ ὁ γὰρ εἰσελθὼν εἰς τὴν κατάπανσιν αὐτοῦ καὶ αὐτὸς κατέ- ¹⁰
παυσεν ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ ὡσπερ ἀπὸ τῶν ἰδίων ὁ θεός.

Σπουδάσωμεν οὖν εἰσελθεῖν εἰς ἐκείνην τὴν κατάπανσιν, ἵνα ¹¹
μὴ ἐν τῷ αὐτῷ τις ὑποδείγματι πέσῃ τῆς ἀπειθείας. ¹² ζῶν γὰρ ¹²
ὁ λόγος τοῦ θεοῦ καὶ ἐνεργῆς καὶ τομώτερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαι-
ραν δίστομον καὶ δικνούμενος ἄχρι μερισμοῦ ψυχῆς καὶ πνεύ-
ματος, ἁρμῶν τε καὶ μυελῶν, καὶ κριτικὸς ἐνθυμήσεων καὶ
ἐννοιῶν καρδίας. ¹³ καὶ οὐκ ἔστιν κτίσις ἀφανῆς ἐνώπιον αὐτοῦ, ¹³
πάντα δὲ γυνὰ καὶ τετραχλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, πρὸς
ὃν ἡμῖν ὁ λόγος.

^{8, 1.} Ἔχοντες οὖν ἀρχιερέα μέγαν διεληλυθότα τοὺς οὐρανοὺς, ¹⁴
^{3, 1.} Ἰησοῦν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, κρατῶμεν τῆς ὁμολογίας. ¹⁵ οὐ γὰρ ¹⁵
^{2, 17 s.} ἔχομεν ἀρχιερέα μὴ δυνάμενον συμπαθεῖσαι ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν,
^{5, 2.} πεπειραμένον δὲ κατὰ πάντα καθ' ὁμοιότητα χωρὶς ἁμαρτίας.
^{10, 22.} ¹⁶ προσερχώμεθα οὖν μετὰ παρόρησίας τῷ θρόνῳ τῆς χάριτος, ἵνα ¹⁶
λάβωμεν ἔλεος καὶ χάριν εὖρωμεν εἰς εὐκαιρον βοήθειαν.

V.

Christus pontifex in aeternum, sacerdos sicut Melchisedec. Tarditas
lectorum taxatur.

Πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς ἐξ ἀνθρώπων λαμβανόμενος ὑπὲρ ἄν- ¹
^{8, 3.}θρώπων καθίσταται τὰ πρὸς τὸν θεόν, ἵνα προσφέρῃ δῶρά τε
^{9, 9.} καὶ θυσίας ὑπὲρ ἁμαρτιῶν, ² μετριοπαθεῖν δυνάμενος τοῖς ἀγνοοῦ- ²
^{4, 15.}σιν καὶ πλανωμένοις, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς περικείται ἀσθένειαν, ³ καὶ ³
δι' αὐτὴν ὀφείλει, καθὼς περὶ τοῦ λαοῦ, οὕτως καὶ περὶ ἑαυτοῦ
^{7, 27.} προσφέρειν περὶ ἁμαρτιῶν. ⁴ καὶ οὐχ ἑαυτῷ τις λαμβάνει τὴν ⁴
τιμὴν, ἀλλὰ καλούμενος ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καθὼς περὶ καὶ Ἀαρῶν.
^{*Ex 28, 1.} ⁵ οὕτως καὶ ὁ Χριστὸς οὐχ ἑαυτὸν ἐδόξασεν γενηθῆναι ἀρχιερέα, ⁵
^{*Ps 2, 7.} ἀλλ' ὁ λαλήσας πρὸς αὐτόν Υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέν-
^{7, 17.}νηκά σε. ⁶ καθὼς καὶ ἐν ἑτέρῳ λέγει Σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα ⁶
^{*Ps 110, 4.} κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ. ⁷ ὅς ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς σαρκὸς ⁷
αὐτοῦ δεήσεις τε καὶ ἱκετηρίας πρὸς τὸν δυνάμενον σώζειν αὐτὸν

6. διά: δι' 7. προεῖρηται: εἴρηται 12. ψυχῆς τε 15. se (non s) πε-
πειρασμένον 16. ἔλεον

V. 3. δι' αὐτήν: διὰ ταύτην ... οὕτω ... ὑπὲρ ἁμαρτιῶν 4. ἀλλὰ ὁ
... καθὼς περ: καθάπερ ... ὁ Ἀαρῶν 5. οὕτω

ἐκ θανάτου μετὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς καὶ δακρῶν προσενέγκας καὶ
8 εἰσακουσθεὶς ἀπὸ τῆς εὐλαβείας, ⁸ καίπερ ὢν υἱός, ἔμαθεν ἀφ'
9 ὧν ἔπαθεν τὴν ὑπακοήν, ⁹ καὶ τελειωθεὶς ἐγένετο τοῖς ὑπακούου-
10 σιν αὐτῷ πᾶσιν αἴτιος σωτηρίας αἰωνίου, ¹⁰ προσαγορευθεὶς ὑπὸ
τοῦ θεοῦ ἀρχιερεὺς κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ.

11 Περὶ οὗ πολλὸς ἡμῖν ὁ λόγος καὶ δυσσεμνήνεντος λέγειν, ἐπεὶ
12 νωθροὶ γεγόνατε ταῖς ἀκοαῖς. ¹² καὶ γὰρ ὀφείλοντες εἶναι δι-
δάσκαλοι διὰ τὸν χρόνον, πάλιν χρεῖαν ἔχετε τοῦ διδάσκειν ὑμᾶς ^{Ga 4, 3:}
τίνα τὰ στοιχεῖα τῆς ἀρχῆς τῶν λογίων τοῦ θεοῦ, καὶ γεγόνατε ^{1 Co 3, 2}
13 χρεῖαν ἔχοντες γάλακτος, οὐ στερεᾶς τροφῆς. ¹³ πᾶς γὰρ ὁ
μετέχων γάλακτος ἄπειρος λόγου δικαιοσύνης, νήπιος γὰρ ἐστίν·
14 ¹⁴ τελειῶν δέ ἐστιν ἡ στερεὰ τροφή, τῶν διὰ τὴν ἔξιν τὰ αἰσθη-
τήρια γεγυμνασμένα ἐχόντων πρὸς διάκρισιν καλοῦ τε καὶ κακοῦ.

VI.

Tarditate deposita ad perfecta nitendum. Defectio irreparabilis.
Fides Abrahami.

1 Διὸ ἀφέντες τὸν τῆς ἀρχῆς τοῦ Χριστοῦ λόγον ἐπὶ τὴν
τελειότητα φερώμεθα, μὴ πάλιν θεμέλιον καταβαλλόμενοι μετα-
2 νοίας ἀπὸ νεκρῶν ἔργων, καὶ πίστεως ἐπὶ θεόν, ² βαπτισμῶν
διδασκῆς, ἐπιθέσεώς τε χειρῶν, ἀναστάσεώς τε νεκρῶν, καὶ κρίμα-
3 τος αἰωνίου. ³ καὶ τοῦτο ποιήσομεν ἕανπερ ἐπιτρέπη ὁ θεός. ^{Jac 4, 15.}
4 ⁴ ἀδύνατον γὰρ τοὺς ἄπαξ φωτισθέντας γευσάμενους τε τῆς
δωρεᾶς τῆς ἐπουρανίου καὶ μετόχους γεννηθέντας πνεύματος ἁγίου
5 ⁵ καὶ καλὸν γευσάμενους θεοῦ ῥῆμα δυνάμεις τε μέλλοντος αἰῶνος,
6 ⁶ καὶ παραπεσόντας, πάλιν ἀνακαινίζειν εἰς μετάνοιαν, ἀνασταν-
7 ροῦντας ἑαυτοῖς τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ καὶ παραδειγματίζοντας. ⁷ γῆ
γὰρ ἢ πιούσα τὸν ἐπ' αὐτῆς ἐρχόμενον πολλὰκις ὑέτον καὶ
τίκτουσα βοτάνην εὐθετον ἐκείνοις δι' οὓς καὶ γεωργεῖται, μετα-
8 λαμβάνει εὐλογίας ἀπὸ τοῦ θεοῦ· ⁸ ἐκφέρουσα δὲ ἀκάνθας καὶ
τριβόλους ἀδόκιμος καὶ κατάρας ἐγγύς, ἧς τὸ τέλος εἰς καῦσιν.

9 Πειπίσμεθα δὲ περὶ ὑμῶν, ἀγαπητοί, τὰ κρείσσονα καὶ
10 ἐχόμενα σωτηρίας, εἰ καὶ οὕτως λαλοῦμεν. ¹⁰ οὐ γὰρ ἄδικος ὁ
θεὸς ἐπιλαθέσθαι τοῦ ἔργου ὑμῶν καὶ τῆς ἀγάπης ἧς ἐνεδείξασθε ^{I Th 1, 3.}
εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, διακονήσαντες τοῖς ἁγίοις καὶ διακονοῦντες.
11 ¹¹ ἐπιθυμοῦμεν δὲ ἕκαστον ὑμῶν τὴν αὐτὴν ἐνδείκνυσθαι σπουδὴν
12 πρὸς τὴν πληροφορίαν τῆς ἐλπίδος ἄχρι τέλους, ¹² ἵνα μὴ νωθροὶ
γένησθε, μιμηταὶ δὲ τῶν διὰ πίστεως καὶ μακροθυμίας κληρονο-
13 μούντων τὰς ἐπαγγελίας. ¹³ τῷ γὰρ Ἀβραάμ ἐπαγγειλάμενος ὁ
θεός, ἐπεὶ κατ' οὐδενὸς εἶχεν μείζονος ὁμόσαι, ὤμοσεν καθ'
14 ἑαυτοῦ, ¹⁴ λέγων Ἡ μὴν εὐλογῶν εὐλογήσω σε καὶ πληθύνων πλη-

12. οὐ: καὶ οὐ

VI. 7. πολλάκις ἐρχόμενον 9. κρείττονα ... οὕτω 10. τοῦ κόπου
τῆς ἀγάπης

Θυνῶ σε· ¹⁵ καὶ οὕτως μακροθυμήσας ἐπέτυχεν τῆς ἐπαγγελίας. ¹⁵
¹⁶ ἄνθρωποι μὲν γὰρ κατὰ τοῦ μείζονος ὀμνύουσιν, καὶ πάσης ¹⁶
αὐτοῖς ἀντιλογίας πέρασ εἰς βεβαίωσιν ὁ ὅρκος· ¹⁷ ἐν ᾧ περισ- ¹⁷
σότερον βουλόμενος ὁ θεὸς ἐπιδειξάι τοῖς κληρονόμοις τῆς ἐπαγ-
γγελίας τὸ ἀμετάθετον τῆς βουλῆς αὐτοῦ ἐμεσίτευσεν ὄρκω, ¹⁸ ἵνα ¹⁸ ¹⁸
διὰ δύο πραγμάτων ἀμεταθέτων, ἐν οἷς ἀδύνατον ψεύσασθαι
θεόν, ἰσχυρὰν παράκλησιν ἔχωμεν οἱ καταφρονῶντες κρατῆσαι τῆς
προκειμένης ἐλπίδος, ¹⁹ ἣν ὡς ἄγκυραν ἔχωμεν τῆς ψυχῆς ἀσφαλῆ ¹⁹
τε καὶ βεβαίαν καὶ εἰσερχομένην εἰς τὸ ἐσώτερον τοῦ καταπε-
τάσματος, ²⁰ ὅπου πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσῆλθεν Ἰησοῦς, κατὰ ²⁰
τὴν τάξιν Μελχισεδέκ ἀρχιερεὺς γενόμενος εἰς τὸν αἰῶνα.

VII.

Melchisedec Abrahamo Levitisque major et Christus pontifex noster
in aeternum.

^{* Gn 14,} Οὗτος γὰρ ὁ Μελχισεδέκ, βασιλεὺς Σαλήμ, ἱερεὺς τοῦ θεοῦ ¹
^{18 ss.} τοῦ ὑψίστου, ὁ συναντήσας Ἀβραάμ ὑποστρέφοντι ἀπὸ τῆς κοπῆς
^{4.} τῶν βασιλείων καὶ εὐλόγησας αὐτόν, ² ᾧ καὶ δεκάτην ἀπὸ πάντων ²
ἐμέρισεν Ἀβραάμ, πρῶτον μὲν ἐρμηνεύμενος βασιλεὺς δικαιοσύνης
ἐπειτα δὲ καὶ βασιλεὺς Σαλήμ, ὅ ἐστιν βασιλεὺς εἰρήνης, ³ ἀπάτωρ, ³
ἀμήτωρ, ἀγενεαλόγητος, μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν μήτε ζωῆς τέλος ἔχων,
ἀφομοιωμένος δὲ τῷ υἱῷ τοῦ θεοῦ, μένει ἱερεὺς εἰς τὸ διηνεκές.
^{2.} Θεωρεῖτε δὲ πηλίκος οὗτος ᾧ καὶ δεκάτην Ἀβραάμ ἔδωκεν ⁴
ἐκ τῶν ἀκροθινῶν ὁ πατριάρχης. ⁵ καὶ οἱ μὲν ἐκ τῶν υἱῶν Λευὶ ⁵
^{Nm 18,} τὴν ἱερατείαν λαμβάνοντες ἐντολὴν ἔχουσιν ἀποδεκατοῦν τὸν λαὸν
^{21 ss.} κατὰ τὸν νόμον, τοῦτ' ἔστιν τοὺς ἀδελφούς αὐτῶν, καίπερ ἐξηλη-
λυθότας ἐκ τῆς ὀσφύος Ἀβραάμ· ⁶ ὁ δὲ μὴ γενεαλογούμενος ἐξ ⁶
αὐτῶν δεδεκάτωκεν τὸν Ἀβραάμ, καὶ τὸν ἔχοντα τὰς ἐπαγγελίας
εὐλόγηκεν. ⁷ χωρὶς δὲ πάσης ἀντιλογίας τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ ⁷
κρείττονος εὐλογεῖται. ⁸ καὶ ὧδε μὲν δεκάτας ἀποθνήσκοντες ⁸
ἄνθρωποι λαμβάνουσιν, ἐκεῖ δὲ μαρτυρούμενος ὅτι ζῆ. ⁹ καὶ ὡς ⁹
ἔπος εἰπεῖν, διὰ Ἀβραάμ καὶ Λευὶς ὁ δεκάτας λαμβάνων δεδεκά-
τῶν· ¹⁰ ἔτι γὰρ ἐν τῇ ὀσφύϊ τοῦ πατρὸς ἦν ὅτε συνήντησεν ¹⁰
αὐτῷ ὁ Μελχισεδέκ.

Εἰ μὲν οὖν τελείωσις διὰ τῆς Λευιτικῆς ἱερωσύνης ἦν, ὁ ¹¹
λαὸς γὰρ ἐπ' αὐτῆς νενομοθέτηται, τίς ἔτι χρεῖα κατὰ τὴν τάξιν
Μελχισεδέκ ἕτερον ἀνίστασθαι ἱερέα καὶ οὐ κατὰ τὴν τάξιν
Ἀαρῶν λέγεσθαι; ¹² μετατιθεμένης γὰρ τῆς ἱερωσύνης ἐξ ἀνάγκης ¹²
καὶ νόμον μετάθεσις γίνεται. ¹³ ἐφ' ὃν γὰρ λέγεται ταῦτα, φυλῆς ¹³
ἐτέρας μετέσχεν, ἀφ' ἧς οὐδεὶς προσέσχεν τῷ θυσιαστηρίῳ·
¹⁴ πρόδηλον γὰρ ὅτι ἐξ Ἰούδα ἀνατέταλκεν ὁ κύριος ἡμῶν, εἰς ¹⁴

15. οὔτω

VII. 1. τοῦ ὑψίστου: ε^ς (non ε) om τοῦ 3. ἀφομοιωμένος 5. ἀπο-
δεκατοῦν 9. Λευὶ 11. ἐπ' αὐτῆ ... νενομοθέτητο

- 15 ἦν φυλὴν περὶ ἱερέων οὐδὲν Μωσῆς ἐλάλησεν. ¹⁵ καὶ περισσότερον ἔτι κατάδηλόν ἐστιν, εἰ κατὰ τὴν ὁμοιότητα Μελχισεδέκ
 16 ἀνίσταται ἱερεὺς ἕτερος, ¹⁶ ὃς οὐ κατὰ νόμον ἐντολῆς σαρκίνης
 17 γέγονεν ἀλλὰ κατὰ δύναμιν ζωῆς ἀκαταλύτου. ¹⁷ μαρτυρεῖται ^{5, 6, Ps110, 1.}
 γὰρ ὅτι σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ.
 18 Ἀθέτησις μὲν γὰρ γίνεται προαγωγῆς ἐντολῆς διὰ τὸ αὐτῆς
 19 ἀσθενὲς καὶ ἀνωφελές, ¹⁹ οὐδὲν γὰρ ἐτελείωσεν ὁ νόμος, ἐπεισα-
 20 γωγὴ δὲ κρείττονος ἐλπίδος, δι' ἧς ἐγγίζομεν τῷ θεῷ. ²⁰ καὶ
 καθ' ὅσον οὐ χωρὶς ὀρκωμοσίας, οἱ μὲν γὰρ χωρὶς ὀρκωμοσίας
 21 εἰσὶν ἱερεῖς γεγονότες, ²¹ ὁ δὲ μετὰ ὀρκωμοσίας διὰ τοῦ λέγον-
 τος πρὸς αὐτὸν Ὁμοσεν κύριος, καὶ οὐ μεταμεληθήσεται Σὺ
 22 ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα. ²² κατὰ τοσοῦτο κρείττονος διαθήκης ^{7, 17, 8, 6.}
 23 γέγονεν ἔγγνος Ἰησοῦς. ²³ Καὶ οἱ μὲν πλείονές εἰσιν γεγονότες
 24 ἱερεῖς διὰ τὸ θανάτῳ κωλύεσθαι παραμένειν. ²⁴ ὁ δὲ διὰ τὸ
 μένειν αὐτὸν εἰς τὸν αἰῶνα ἀπαράβατον ἔχει τὴν ἱερωσύνην.
 25 ²⁵ ὅθεν καὶ σώζειν εἰς τὸ παντελὲς δύναται τοὺς προσερχομένους
 δι' αὐτοῦ τῷ θεῷ, πάντοτε ζῶν εἰς τὸ ἐντυγχάνειν ὑπὲρ αὐτῶν.
 26 Τοιοῦτος γὰρ ἡμῶν καὶ ἔπρεπεν ἀρχιερεὺς, ὅσιος, ἄκακος,
 ἀμίαντος, κεχωρισμένος ἀπὸ τῶν ἀμαρτιῶν, καὶ ὑψηλότερος
 27 τῶν οὐρανῶν γενόμενος, ²⁷ ὃς οὐκ ἔχει καθ' ἡμέραν ἀνάγκην,
 ὥσπερ οἱ ἀρχιερεῖς, πρότερον ὑπὲρ τῶν ἰδίων ἀμαρτιῶν θυσίας
 ἀναφέρειν, ἔπειτα τῶν τοῦ λαοῦ· τοῦτο γὰρ ἐποίησεν ἐφάπαξ ^{5, 3.}
 28 ἑαυτὸν ἀνενέγκας. ²⁸ ὁ νόμος γὰρ ἀνθρώπους καθίστησιν ἀρχιε- ^{9, 7, 12.}
 ρεῖς ἔχοντας ἀσθένειαν, ὁ λόγος δὲ τῆς ὀρκωμοσίας τῆς μετὰ
 τὸν νόμον υἱὸν εἰς τὸν αἰῶνα τετελειωμένον.

VIII.

Coelestis pontifex noster, auctor novi cum Deo foederis veteris melioris.

- 1 Κεφάλαιον δὲ ἐπὶ τοῖς λεγομένοις, τοιοῦτον ἔχομεν ἀρχιερεῶ
 ὃς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου τῆς μεγαλωσύνης ἐν τοῖς οὐρα-
 2 νοῖς, ² τῶν ἁγίων λειτουργὸς καὶ τῆς σκηνῆς τῆς ἀληθινῆς, ἣν
 3 ἔπηξεν ὁ κύριος, οὐκ ἄνθρωπος. ³ πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς εἰς τὸ ^{5, 1.}
 προσφέρειν δῶρά τε καὶ θυσίας καθίσταται, ὅθεν ἀναγκαῖον
 4 ἔχειν τι καὶ τοῦτον ὃ προσενέγκῃ. ⁴ εἰ μὲν γὰρ ἦν ἐπὶ γῆς, οὐδ'
 ἂν ἦν ἱερεὺς, ὄντων τῶν προσφερόντων κατὰ νόμον τὰ δῶρα,
 5 ⁵ οἷτινες ὑποδείγματι καὶ σκιᾷ λατρεύουσιν τῶν ἐπουρανίων, κα- ^{10, 1.}
 θῶς κεκορημάτισται Μωσῆς μέλλον ἐπιτελεῖν τὴν σκηνήν· Ὅρα ^{*Ex 25, 40, Act 7, 44.}
 γὰρ φησιν ποιήσεις πάντα κατὰ τὸν τύπον τὸν δειχθέντα σοι ἐν
 6 τῷ ὄρει· ⁶ νυνὶ δὲ διαφορωτέρας τέτυχεν λειτουργίας, ὅσφ καὶ ^{7, 22, 11.}

14. οὐδὲν περὶ ἱερωσύνης 16. σαρκίης 17. μαρτυρεῖ 21. add in fine κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ 22. τοσοῦτον 26. om και prius

VIII. 2. οὐκ: καὶ οὐκ 4. τῶν προσφερόντων τῶν ἱερέων . . τὸν νόμον 5. ποιήσης 6. τέτευχε

κρείττονός ἐστιν διαθήκης μεσίτης, ἣτις ἐπὶ κρείττοσιν ἐπαγγελίαις νενομοθέτηται. ⁷ Εἰ γὰρ ἡ πρώτη ἐκείνη ἦν ἄμεμπτος, οὐκ ⁷ ἂν δευτέρας ἐζητεῖτο τόπος. ⁸ μεμφόμενος γὰρ αὐτοῖς λέγει Ἰδοὺ ⁸ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει κύριος, καὶ συντελέσω ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰσραὴλ καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰούδα διαθήκην καινὴν, ⁹ οὐ κατὰ ⁹ τὴν διαθήκην ἣν ἐποίησα τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ ἐπιλαβομένου μου τῆς χειρὸς αὐτῶν ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ὅτι αὐτοὶ οὐκ ἐνέμειναν ἐν τῇ διαθήκῃ μου, καὶ γὰρ ἡμέλησα αὐτῶν, λέγει κύριος. ¹⁰ ὅτι αὕτη ἡ διαθήκη ἦν διαθήσομαι τῷ ¹⁰ οἴκῳ Ἰσραὴλ μετὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, λέγει κύριος, διδοὺς νόμους μου εἰς τὴν διάνοιαν αὐτῶν, καὶ ἐπὶ καρδίας αὐτῶν ἐπιγράψω αὐτούς, καὶ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς θεὸν καὶ αὐτοὶ ἔσονται μοι εἰς λαόν. ¹¹ καὶ οὐ μὴ διδάξωσιν ἕκαστος τὸν πολίτην αὐτοῦ ¹¹ καὶ ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, λέγων Γινῶθι τὸν κύριον, ὅτι πάντες εἰδήσουσίν με ἀπὸ μικροῦ αὐτῶν ἕως μεγάλου αὐτῶν. ¹² ὅτι ἴλεως ἔσομαι ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν, καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν οὐ μὴ μνησθῶ ἔτι. ¹³ ἐν τῷ λέγειν Καινὴν πεπαλαίωκεν τὴν ¹³ πρώτην· τὸ δὲ παλαιούμενον καὶ γηράσκον ἐγγὺς ἀφανισμοῦ.

IX.

Sanctuarium vetus et coelum sanctuarium Christi. Imperfecta Mosaica et perfecta Christi expiatio.

Ἔρχεν μὲν οὖν καὶ ἡ πρώτη δικαιοῦματα λατρείας τό τε ¹ ἅγιον κοσμικόν. ² σκηνὴ γὰρ κατεσκευάσθη ἡ πρώτη, ἐν ἣ ἡ τε ² λυχνία καὶ ἡ τράπεζα καὶ ἡ πρόθεσις τῶν ἄρτων, ἣτις λέγεται ἅγια. ³ μετὰ δὲ τὸ δεύτερον καταπέτασμα σκηνὴ ἡ λεγομένη ³ ἅγια ἁγίων, ⁴ χρυσοῦν ἔχουσα θυμιατήριον καὶ τὴν κιβωτὸν τῆς ⁴ διαθήκης περικεκαλυμμένην πάντοθεν χρυσίῳ, ἐν ἣ στάμνος χρυσοῦν ἔχουσα τὸ μάννα καὶ ἡ ῥάβδος Ἀαρὼν ἡ βλαστήσασα καὶ αἱ ⁵ πλάκες τῆς διαθήκης, ⁵ ὑπεράνω δὲ αὐτῆς Χερουβὶμ δόξης κατασκιάζοντα τὸ ἱλαστήριον· περὶ ὧν οὐκ ἔστιν νῦν λέγειν κατὰ ⁶ μέρος. ⁶ Τούτων δὲ οὕτως κατεσκευασμένων εἰς μὲν τὴν πρώτην ⁶ σκηνὴν διὰ παντὸς εἰσίσιν οἱ ἱερεῖς τὰς λατρείας ἐπιτελοῦντες, ⁷ εἰς δὲ τὴν δευτέραν ἅπαξ τοῦ ἔνιαυτοῦ μόνος ὁ ἀρχιερεὺς, οὐ ⁷ χωρὶς αἵματος ὃ προσφέρει ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἁγνοημάτων, ⁸ τοῦτο δηλοῦντος τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, μήπω πεφανερωῦσθαι τὴν τῶν ἁγίων ὁδὸν ἔτι τῆς πρώτης σκηνῆς ἐχούσης ⁸ στάσιν, ⁹ ἣτις παραβολὴ εἰς τὸν καιρὸν τὸν ἐνεστηκότα, καθ' ⁹ ὃν δῶρά τε καὶ θυσίαι προσφέρονται μὴ δυνάμεναι κατὰ συνείδησιν τελειῶσαι τὸν λατρεύοντα, ¹⁰ μόνον ἐπὶ βρώμασιν καὶ ¹⁰ πόμασιν καὶ διαφόροις βαπτισμοῖς καὶ δικαιοῦμασιν σαρκὸς μέχρι καιροῦ διορθώσεως ἐπικείμενα.

11. πολίτην: πλησίον 12. τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν

IX. 1. ἡ πρώτη σκηνή 2. ἅγια: ε (non σε) ἅγια 6. οὕτω

- 11 Χριστὸς δὲ παραγεγόμενος ἀρχιερεὺς τῶν μελλόντων ἀγα- 10, 1.
θῶν, διὰ τῆς μείζονος καὶ τελειοτέρας σκηνῆς οὐ χειροποιήτου,
12 τοῦτ' ἔστιν οὐ ταύτης τῆς κτίσεως, 12 οὐδὲ δι' αἵματος τράγων
καὶ μόσχων, διὰ δὲ τοῦ ἰδίου αἵματος εἰσῆλθεν ἐφάπαξ εἰς τὰ
13 ἅγια, αἰώνιαν λύτρωσιν εὐράμενος. 13 εἰ γὰρ τὸ αἷμα τράγων
καὶ ταύρων καὶ σποδὸς δαμάλεως ἠντιζουσα τοὺς κεκοινωμένους
14 ἀγιάζει πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς καθαρότητα, 14 πόσῳ μᾶλλον τὸ
αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ὃς διὰ πνεύματος αἰωνίου ἐαντὸν προσήνεγκεν
ἄμωμον τῷ θεῷ, καθαρῶς τὴν συνείδησιν ἡμῶν ἀπὸ νεκρῶν ἔργων
εἰς τὸ λατρεύειν θεῷ ζῶντι. 1 Th 1, 9.
- 15 Καὶ διὰ τοῦτο διαθήκης καινῆς μεσίτης ἐστίν, ὅπως θανά- 12, 24.
του γενομένου εἰς ἀπολύτρωσιν τῶν ἐπὶ τῇ πρώτῃ διαθήκῃ παρα-
βάσεων τὴν ἐπαγγελίαν λάβωσιν οἱ κεκλημένοι τῆς αἰωνίου κλη-
16 ρονομίας. 16 ὅπου γὰρ διαθήκη, θάνατον ἀνάγκη φέρεσθαι τοῦ
17 διαθεμένου· 17 διαθήκη γὰρ ἐπὶ νεκροῖς βεβαία, ἐπεὶ μή ποτε
18 ἰσχύει ὅτε ζῆ ὁ διαθεμένος· 18 ὅθεν οὐδὲ ἡ πρώτη χωρὶς αἵμα-
19 τος ἐγκεκαίνισται. 19 λαληθείσης γὰρ πάσης ἐντολῆς κατὰ νόμον *Ex 24,
ὑπὸ Μωυσέως παντὶ τῷ λαῷ, λαβὼν τὸ αἷμα τῶν μόσχων καὶ 3 ss.
τῶν τράγων μετὰ ὕδατος καὶ ἐρίου κοκκίνου καὶ ὑσώπου, αὐτό *Nm 19, 6.
20 τε τὸ βιβλίον καὶ πάντα τὸν λαὸν ἐράντισεν, 20 λέγων Τοῦτο τὸ
21 αἷμα τῆς διαθήκης ἧς ἐνετείλατο πρὸς ὑμᾶς ὁ θεός. 21 καὶ τὴν *Ex 24, 8.
σκηνὴν δὲ καὶ πάντα τὰ σκεύη τῆς λειτουργίας τῷ αἵματι ὁμοίως Mt 26, 28.
22 ἐράντισεν. 22 καὶ σχεδὸν ἐν αἵματι πάντα καθαρῶνται κατὰ τὸν *Lv 17,
23 νόμον, καὶ χωρὶς αιματεκχυσίας οὐ γίνεται ἄφεσις. 23 ἀνάγκη 11.
οὖν τὰ μὲν ὑποδείγματα τῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς τοῖς καθαρῶ-
νται, αὐτὰ δὲ τὰ ἐπουράνια κρείττους θυσίαις παρὰ ταύτας.
24 24 οὐ γὰρ εἰς χειροποίητα ἅγια εἰσῆλθεν ὁ Χριστός, ἀντίτυπα
τῶν ἀληθινῶν, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανόν, νῦν ἐφανισθῆναι
25 τῷ προσώπῳ τοῦ θεοῦ ὑπὲρ ἡμῶν, 25 οὐδ' ἵνα πολλάκις προσ-
φέρῃ ἐναντὸν, ὥσπερ ὁ ἀρχιερεὺς εἰσέρχεται εἰς τὰ ἅγια κατ'
26 ἐναντὸν ἐν αἵματι ἀλλοτρίῳ· 26 ἐπεὶ ἔδει αὐτὸν πολλάκις πα-
θεῖν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, νῦν δὲ ἅπαξ ἐπὶ συντελείᾳ τῶν
αἰώνων εἰς ἀθέτησιν ἁμαρτίας διὰ τῆς θυσίας αὐτοῦ πεφανέρω-
27 ται. 27 καὶ καθ' ὅσον ἀπόκειται τοῖς ἀνθρώποις ἅπαξ ἀποθα-
28 νεῖν, μετὰ δὲ τοῦτο κρίσις, 28 οὕτως καὶ ὁ Χριστός, ἅπαξ προσε-
νεχθεὶς εἰς τὸ πολλῶν ἀνεγκεῖν ἁμαρτίας, ἐκ δευτέρου χωρὶς
ἁμαρτίας ὀφθήσεται τοῖς αὐτὸν ἀπεκδεχομένοις εἰς σωτηρίαν.

X.

Lex umbra novi foederis. Piacula legis et verum piaculum Christi.
Sacrificia abolita. Defectionis grave crimen. Constantis fidei laus.

- 1 Σκιὰν γὰρ ἔχων ὁ νόμος τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, οὐκ αὐτὴν 8, 5.
Col 2, 17.

13. ταύρων καὶ τράγων 14. ἡμῶν: ὑμῶν 18. οὐδέ: οὐδ' 19. τῶν τρά-
γων: om τῶν ... ἐράντισε 21. ἐράντισε 26. νῦν 28. om και

9, 9 ss. τὴν εἰκόνα τῶν πραγμάτων, καὶ ἐναντὸν ταῖς αὐταῖς θυσίαις προσφέρουσιν εἰς τὸ διηνεκὲς οὐδέποτε δύναται τοὺς προσερχομένους τελειῶσαι· ² ἐπεὶ οὐκ ἂν ἐπαύσαντο προσφερόμενοι, διὰ τὸ μηδεμίαν ἔχειν ἔτι συνείδησιν ἁμαρτιῶν τοὺς λατρεύοντας ἅπαξ κεκαθαρμένους; ³ ἀλλ' ἐν αὐταῖς ἀνάμνησις ἁμαρτιῶν καὶ ἐναντὸν· ⁴ ἀδύνατον γὰρ αἷμα ταύρων καὶ τράγων ἀφαιρεῖν ἁμαρτίας. ⁵ διὸ εἰσερχόμενος εἰς τὸν κόσμον λέγει Θυσίαν καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας, σῶμα δὲ κατηρτίσω μοι, ⁶ ὀλοκαντώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ ἠδόκησας· ⁷ τότε εἶπον Ἴδὸν ἦκω, ἐν κεφαλίδι βιβλίον γέγραπται περὶ ἐμοῦ, τοῦ ποιῆσαι ὁ θεὸς τὸ θέλημά σου. ⁸ ἀνώτερον λέγων ὅτι θυσίας καὶ προσφορὰς καὶ ὀλοκαντώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ ἠθέλησας οὐδὲ ἠδόκησας, αἵτινες κατὰ νόμον προσφέρονται, ⁹ τότε εἶρηκεν Ἴδὸν ἦκω τοῦ ποιῆσαι τὸ θέλημά σου. ἀναιρεῖ τὸ πρῶτον ἵνα τὸ δεύτερον στήσῃ, ¹⁰ ἐν ᾧ θελήματι ἠγιασμένοι ἐσμὲν οἱ διὰ τῆς προσφορᾶς τοῦ σώματος Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐφάπαξ.

Καὶ πᾶς μὲν ἱερεὺς ἔστηκεν καθ' ἡμέραν λειτουργῶν καὶ 11 τὰς αὐτὰς πολλάκις προσφέρων θυσίας, αἵτινες οὐδέποτε δύναται περιελεῖν ἁμαρτίας· ¹² αὐτὸς δὲ μίαν ὑπὲρ ἁμαρτιῶν προσε- 12 12, 2. etc γέγκας θυσίαν εἰς τὸ διηνεκὲς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ, ¹³ τὸ 13 1, 13. etc λοιπὸν ἐκδεχόμενος ἕως τεθώσιν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν αὐτοῦ. ¹⁴ μὴ γὰρ προσφορὰ τετελείωκεν εἰς τὸ διηνεκὲς 14 1, 13. etc τὸς ἁγιαζομένους. ¹⁵ μαρτυρεῖ δὲ ἡμῖν καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· 15 *Ps110, 1. μετὰ γὰρ τὸ προειρηκέναι ¹⁶ Αὕτη ἡ διαθήκη ἦν διαθήσομαι 16 8, 10. *Jer 31, 33. πρὸς αὐτοὺς μετὰ τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας, λέγει κύριος Διδούς νόμους μου ἐπὶ καρδίας αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τῶν διανοιῶν αὐτῶν ἐπιγράψω αὐτούς, ¹⁷ καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἀνομιῶν 17 8, 12. *Jer 31, 34. αὐτῶν οὐ μὴ μνησθήσομαι ἔτι. ¹⁸ ὅπου δὲ ἄφεςις τούτων, οὐκέτι 18 προσφορὰ περὶ ἁμαρτίας.

Ἐχοντες οὖν, ἀδελφοί, παρόρησιαν εἰς τὴν εἴσοδον τῶν ἁγίων 19 ἐν τῷ αἵματι Ἰησοῦ, ²⁰ ἣν ἐνεκαίνισεν ἡμῖν ὁδὸν πρόσφατον καὶ 20 ζῶσαν διὰ τοῦ καταπετάσματος, τοῦτ' ἐστὶν τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, 4, 16. ²¹ καὶ ἱερέα μέγαν ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ, ²² προσερχώμεθα 21 22 μετ' ἀληθινῆς καρδίας ἐν πληροφορίᾳ πίστεως, ῥεραντισμένοι τὰς καρδίας ἀπὸ συνειδήσεως πονηρᾶς, ²³ καὶ λελουμένοι τὸ 23 σῶμα ὕδατι καθαρῶ, κατέχωμεν τὴν ὁμολογίαν τῆς ἐλπίδος ἀκλινη· πιστὸς γὰρ ὁ ἐπαγγελάμενος· ²⁴ καὶ κατανοῶμεν ἀλλή- 24 λους εἰς παροξυσμὸν ἀγάπης καὶ καλῶν ἔργων, ²⁵ μὴ ἐγκαταλεί- 25 ποντες τὴν ἐπισυναγωγὴν ἑαυτῶν, καθὼς ἔθος τισίν, ἀλλὰ παρακαλοῦντες, καὶ τοσοῦτω μᾶλλον ὅσῳ βλέπετε ἐγγίζουσαν τὴν ἡμέραν.

X. 1. αἰς: ἄς 2. 5^e (non 5) om οὐκ 6. εὐδόκησας 8. θυσίαν καὶ προσφορὰν ... εὐδόκησας ... τὸν νόμον 9. τοῦ ποιῆσαι: add ὁ θεός 10. 5^e (non 5) om οἱ ... τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ 17. μνησθῶ 22. ἐξῥαντισμένοι

- 26 Ἐκουσίως γὰρ ἁμαρτανόντων ἡμῶν μετὰ τὸ λαβεῖν τὴν ^{6, 4 ss.}
 ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, οὐκέτι περὶ ἁμαρτιῶν ἀπολείπεται θυσία,
 27 ²⁷ φοβερὰ δέ τις ἐκδοχὴ κρίσεως καὶ πυρὸς ζῆλος ἐσθίειν μέλ-
 28 λοντος τοὺς ὑπεναντίους. ²⁸ ἀθετήσας τις νόμον Μωσείως χωρὶς ^{*Dt 17, 6.}
 29 οἰκτιρωμῶν ἐπὶ δυσὶν ἢ τρισὶν μάρτυσιν ἀποθνήσκει· ²⁹ πῶσφ
 δοκεῖτε χεῖρονος ἀξιωθήσεται τιμωρίας ὁ τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ κατα-
 πατήσας καὶ τὸ αἷμα τῆς διαθήκης κοινὸν ἠγγράμενος, ἐν ᾧ
 30 ἠγιάσθη, καὶ τὸ πνεῦμα τῆς χάριτος ἐνυβρίσας. ³⁰ οἶδαμεν γὰρ ^{*Dt 32,}
 τὸν εἰπόντα Ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀνταποδώσω· καὶ πάλιν Κρινεῖ ^{35 s.}
 31 κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ. ³¹ φοβερὸν τὸ ἐμπροσθεῖν εἰς χεῖρας θεοῦ ^{*Ro 12, 19.}
 ζῶντος. ^{*Ps 135,}
 32 Ἀναμνησέσθε δὲ τὰς πρότερον ἡμέρας, ἐν αἷς φωτισθέντες ^{14.}
 33 πολλὴν ἀθλῆσιν ὑπεμείνατε παθημάτων, ³³ τοῦτο μὲν ὀνειδισμοῖς
 τε καὶ θλίψεσιν θεατριζόμενοι, τοῦτο δὲ κοιωνοὶ τῶν οὕτως
 34 ἀναστρεφόμενων γενηθέντες. ³⁴ καὶ γὰρ τοῖς δεσμοῖς συνεπαθή-
 σατε, καὶ τὴν ἀρπαγὴν τῶν ὑπαρχόντων ὑμῶν μετὰ χαρᾶς προσε-
 δέξασθε, γινώσκοντες ἔχειν ἑαυτοῖς κρεῖττονα ὑπαρξιν καὶ μένου-
 35 σαν. ³⁵ μὴ ἀποβάλλετε οὖν τὴν παρήσϊαν ὑμῶν, ἥτις ἔχει
 36 μισθαποδοσίαν μεγάλην. ³⁶ ὑπομονῆς γὰρ ἔχετε χρεῖαν ἵνα τὸ
 37 θέλημα τοῦ θεοῦ ποιήσαντες κομίσθητε τὴν ἐπαγγελίαν. ³⁷ ἔτι
 38 γὰρ μικρὸν ὅσον ὅσον, Ὁ ἐρχόμενος ἤξει καὶ οὐ χρονεῖ· ³⁸ ὁ δὲ ^{*Hab 2,}
 δίκαιός μου ἐκ πίστεως ζήσεται, καὶ ἐὰν ὑποστείληται, οὐκ εὐδοκεῖ ^{3 s.}
 39 ἢ ψυχὴ μου ἐν αὐτῷ. ³⁹ ἡμεῖς δὲ οὐκ ἐσμὲν ὑποστολῆς εἰς ἀπό- ^{*Ro 1, 17.}
 λειαν, ἀλλὰ πίστεως εἰς περιποίησιν ψυχῆς. ^{etc}

XI.

Fidei ratio et exempla: Abel, Enoch, Noah, Abraham, Sara;
 patriarchae, Joseph, Moses atque alii.

- 1 Ἔστιν δὲ πίστις ἐλπίζομένων ὑπόστασις, πραγμάτων ἔλεγχος
 2 οὐ βλεπομένων. ² ἐν ταύτῃ γὰρ ἔμαρτυρήθησαν οἱ πρεσβύτεροι.
 3 ³ Πίστει νοοῦμεν κατηγορεῖσθαι τοὺς αἰῶνας ῥήματι θεοῦ, εἰς τὸ ^{*Gn 1, 3.}
 4 μὴ ἐκ φαινομένων τὸ βλεπόμενον γεγονέναι. ⁴ Πίστει πλείονα ^{*Gn 4,}
 θυσίαν Ἀβελ παρὰ Κάιν προσήνεγκεν τῷ θεῷ, δι' ἧς ἔμαρτυρήθη ^{4 ss.}
 5 εἶναι δίκαιος, μαρτυροῦντος ἐπὶ τοῖς δώροις αὐτοῦ τοῦ θεοῦ, καὶ
 6 δι' αὐτῆς ἀποθανὼν ἔτι λαλεῖ. ⁵ Πίστει Ἐνώχ μετετέθη τοῦ μὴ ^{*Gn 5, 21.}
 ἰδεῖν θάνατον, καὶ οὐχ ἠρίσκειτο διότι μετέθηκεν αὐτὸν ὁ θεός·
 7 πρὸ γὰρ τῆς μεταθέσεως μεμαρτύρηται εὐαρεστηκέναι τῷ θεῷ·
 6 ⁶ χωρὶς δὲ πίστεως ἀδύνατον εὐαρεστήσαι· πιστεῦσαι γὰρ δεῖ τὸν
 7 προσερχόμενον τῷ θεῷ ὅτι ἔστιν καὶ τοῖς ἐκζητοῦσιν αὐτὸν μισθα- ^{*Gn 6,}
 ποδότης γίνεται. ⁷ Πίστει χρηματισθεῖς Νῶε περὶ τῶν μηδέπω ^{8 ss.}

30. ἀνταποδώσω, λέγει κύριος ... Κύριος κρινεῖ 34. δεσμοῖς: δεσμοῖς
 μου ... ἐν ἑαυτοῖς ... ὑπαρξιν ἐν οὐρανοῖς 38. om μου prius

XI. 1. πίστις, 3. τὰ βλεπόμενα 4. λαλεῖ: λαλεῖται 5. εὐρίσκειτο
 ... μεταθέσεως αὐτοῦ ... εὐαρεστηκέναι

βλεπομένων, εὐλαβηθεὶς κατεσκευάσεν κιβωτὸν εἰς σωτηρίαν τοῦ οἴκου αὐτοῦ, δι' ἧς κατέκρινεν τὸν κόσμον καὶ τῆς κατὰ πίστιν δικαιοσύνης ἐγένετο κληρονόμος. ⁸ Πίστει καλούμενος Ἀβραὰμ ⁸ ὑπήκουσεν ἐξελθεῖν εἰς τὸν τόπον ὃν ἔμελλεν λαμβάνειν εἰς κληρονομίαν, καὶ ἐξῆλθεν μὴ ἐπιστάμενος ποῦ ἔρχεται. ⁹ Πίστει ⁹ παρώκησεν εἰς γῆν τῆς ἐπαγγελίας ὡς ἄλλοτρίαν, ἐν σκηναῖς κατοικήσας, μετὰ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ τῶν συγκληρονόμων τῆς ἐπαγγελίας τῆς αὐτῆς· ¹⁰ ἐξεδέχeto γὰρ τὴν τοὺς θεμελίους ¹⁰ ἔχουσαν πόλιν, ἧς τεχνίτης καὶ δημιουργὸς ὁ θεός. ¹¹ Πίστει καὶ ¹¹ αὐτῇ Σάρρα δύναμιν εἰς καταβολὴν σπέρματος ἔλαβεν καὶ παρὰ καιρὸν ἡλικίας, ἐπεὶ πιστὸν ἠγήσατο τὸν ἐπαγγειλάμενον. ¹² διὸ ¹² καὶ ἀφ' ἐνὸς ἐγεννήθησαν, καὶ ταῦτα νεκρωμένοι, καθὼς τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ τῷ πλήθει καὶ ὡς ἡ ἄμμος ἢ παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης ἢ ἀναρίθμητος.

¹³ Κατὰ πίστιν ἀπέθανον οὗτοι πάντες, μὴ λαβόντες τὰς ἐπαγγελίας, ἀλλὰ πόρρωθεν αὐτὰς ἰδόντες καὶ ἀσπασάμενοι, καὶ ὁμολογήσαντες ὅτι ξένοι καὶ παρεπίδημοὶ εἰσιν ἐπὶ τῆς γῆς. ¹⁴ οἱ ¹⁴ γὰρ τοιαῦτα λέγοντες ἐμφανίζουσιν ὅτι πατρίδα ἐπιζητοῦσιν. ¹⁵ καὶ εἰ μὲν ἐκείνης ἐμνημόνεον ἀφ' ἧς ἐξέβησαν, εἶχον ἂν καιρὸν ἀνακάμψαι· ¹⁶ νῦν δὲ κρείττονος ὀρέγονται, τοῦτ' ἔστιν ἐπου- ¹⁶ ρανίον. διὸ οὐκ ἐπαισχύνεται αὐτοὺς ὁ θεὸς θεὸς ἐπικαλεῖσθαι αὐτῶν· ἠτοιμάσεν γὰρ αὐτοῖς πόλιν.

¹⁷ Πίστει προσενήροχεν Ἀβραὰμ τὸν Ἰσαὰκ πειραζόμενος, καὶ τὸν μονογενῆ προσέφερεν ὁ τὰς ἐπαγγελίας ἀναδεξάμενος, ¹⁸ πρὸς ¹⁸ ὃν ἐλαλήθη ὅτι ἐν Ἰσαὰκ κληθήσεται σοι σπέρμα, ¹⁹ λογιζάμενος ¹⁹ ὅτι καὶ ἐκ νεκρῶν ἐγείρειν δυνατὸς ὁ θεός· ὅθεν αὐτὸν καὶ ἐν παραβολῇ ἐκομίσατο. ²⁰ Πίστει καὶ περὶ μελλόντων ἠυλόγησεν ²⁰ Ἰσαὰκ τὸν Ἰακώβ καὶ τὸν Ἡσαῦ. ²¹ Πίστει Ἰακώβ ἀποθνήσκων ²¹ ἕκαστον τῶν υἱῶν Ἰωσήφ ἠυλόγησεν καὶ προσεκύνησεν ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδου αὐτοῦ. ²² Πίστει Ἰωσήφ τελευτῶν περὶ τῆς ²² ἐξόδου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐμνημόνευσεν καὶ περὶ τῶν ὀστέων αὐτοῦ ἐνετείλατο.

²³ Πίστει Μωσῆς γεννηθεὶς ἐκρύβη τρίμηνον ὑπὸ τῶν πατέρων αὐτοῦ, διότι εἶδον ἄστειον τὸ παιδίον, καὶ οὐκ ἐφοβήθησαν τὸ διάταγμα τοῦ βασιλέως. ²⁴ Πίστει Μωσῆς μέγας γενόμενος ²⁴ ἠρνήσατο λέγεσθαι υἱὸς θυγατρὸς Φαραώ, ²⁵ μᾶλλον ἐλόμενος ²⁵ συγκακουχεῖσθαι τῷ λαῷ τοῦ θεοῦ ἢ πρόσκαιρον ἔχειν ἁμαρτίας ἀπόλανσιν, ²⁶ μείζονα πλοῦτον ἠγησάμενος τῶν Αἰγύπτου θησαυρῶν τὸν ὀνειδισμόν τοῦ Χριστοῦ· ἀπέβλεπεν γὰρ εἰς τὴν μισθα- ²⁶ ποδοσίαν. ²⁷ Πίστει κατέλιπεν Αἴγυπτον, μὴ φοβηθεὶς τὸν θυμὸν ²⁷ τοῦ βασιλέως· τὸν γὰρ ἄορατον ὡς ὁρῶν ἔκαρτερησεν. ²⁸ Πίστει ²⁸

8. ἤμελλε 9. τὴν γῆν 11. ἡλικίας ἔτεκεν 12. ὡς ἡ: ὡσεὶ 13. ἰδόντες καὶ πεισθέντες 15. ἐξέβησαν: ἐξῆλθον 16. νῦν 20. om καὶ prius ... εὐλόγησεν 21. εὐλόγησε 26. Αἰγύπτου: ἐν Αἰγύπτῳ

- πεποίηκεν τὸ πάσχα καὶ τὴν πρόσχυσιν τοῦ αἵματος, ἵνα μὴ ὀ
 29 ὀλεθρευθῶν τὰ πρωτότοκα θύγῃ αὐτῶν. ²⁹πίστει διέβησαν τὴν ^{* Ex 12, 11 ss.}
 ἐρυθρὰν θάλασσαν ὡς διὰ ξηρᾶς γῆς, ἧς πείραν λαβόντες οἱ ^{* Ex 14, 22 ss.}
 30 Αἰγύπτιοι κατεπόθησαν. ³⁰πίστει τὰ τεῖχη Ἰεριχὼ ἔπεσαν ^{* Jos 6, 20.}
 31 κυκλωθέντα ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας. ³¹πίστει Ῥαὰβ ἡ πόρνη οὐ ^{* Jos 2, 1, 6, 17.}
 συναπώλετο τοῖς ἀπειθήσασιν, δεξαμένη τοὺς κατασκόπους μετ' ^{Ja 2, 25.}
 εἰρήνης.
 32 Καὶ τί ἔτι λέγω; ἐπιλείπει γάρ με διηγούμενον ὁ χρόνος ^{Jud 6, 4, 13, 11 etc.}
 περὶ Γεδεὼν Βαράκ τε καὶ Σαμφῶν καὶ Ἰεφθάε Δαυὶδ τε καὶ
 33 Σαμουὴλ καὶ τῶν προφητῶν, ³³οἱ διὰ πίστεως κατηγωνίσαντο
 βασιλείας, εἰργάσαντο δικαιοσύνην, ἐπέτυχον ἐπαγγελιῶν, ἔφραξαν
 34 στόματα λεόντων, ³⁴ἔσβησαν δύναμιν πυρός, ἔφηνον στόματα ^{* Dan 6, 22.}
 μαχαίρας, ἐνεδυναμώθησαν ἀπὸ ἀσθενείας, ἐγενήθησαν ἰσχυροὶ ^{3, 27.}
 35 ἐν πολέμῳ, παρεμβολὰς ἔκλιναν ἀλλοτρίων· ³⁵ἔλαβον γυναῖκες ^{* 1 Rg 17, 17.}
 ἐξ ἀναστάσεως τοὺς νεκροὺς αὐτῶν· ἄλλοι δὲ ἐτυμπανίσθησαν, ^{* 2 Rg 4, 17.}
 οὐ προσδεξάμενοι τὴν ἀπολύτρωσιν, ἵνα κρείττονος ἀναστάσεως ^{* 2 Macc 6, 18 ss.}
 36 τύχωσιν· ³⁶ἔτεροι δὲ ἐμπαιγμῶν καὶ μαστίγων πείραν ἔλαβον, ἔτι ^{7, 7.}
 37 δὲ δεσμῶν καὶ φυλακῆς· ³⁷ἐλιθάσθησαν, ἐπρίσθησαν, ἐπειράσθη-
 σαν, ἐν φόρῳ μαχαίρας ἀπέθανον, περιήλθον ἐν μηλωταῖς, ἐν
 38 αἰγίοις δέρμασιν, ὑστερούμενοι, θλιβόμενοι, κακουχούμενοι, ³⁸ὧν
 οὐκ ἦν ἄξιος ὁ κόσμος, ἐν ἐρημίαις πλανώμενοι καὶ ὄρεσιν καὶ
 39 σπηλαίοις καὶ ταῖς ὄραις τῆς γῆς. ³⁹καὶ οὗτοι πάντες μαρτυ-
 40 ρηθέντες διὰ τῆς πίστεως οὐκ ἐκομίσαντο τὴν ἐπαγγελίαν, ⁴⁰τοῦ
 θεοῦ περὶ ἡμῶν κρείττον τι προβλεψαμένου, ἵνα μὴ χωρὶς ἡμῶν
 τελειωθῶσιν.

XII.

Christus fidei dux. Castigatione Dei paterna proficit pietas. Sinai
 et Zion. Novi foederis egregia dignitas.

- 1 Τοιγαροῦν καὶ ἡμεῖς, τοσοῦτον ἔχοντες περιεκείμενον ἡμῖν
 νέφος μαρτύρων, ὄγκον ἀποθέμενοι πάντα καὶ τὴν εὐπερίστατον
 ἀμαρτίαν, δι' ὑπομονῆς τρέχωμεν τὸν προκειμένον ἡμῖν ἀγῶνα,
 2 ² ἀφορῶντες εἰς τὸν τῆς πίστεως ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν, ^{3, 1.}
 ὃς ἀντὶ τῆς προκειμένης αὐτῷ χαρᾶς ὑπέμεινεν σταυρὸν αἰσχύνης
 καταφρονήσας, ἐν δεξιᾷ τε τοῦ θρόνου τοῦ θεοῦ κεκάθικεν. ^{8, 1. etc.}
 3 ³ ἀναλογίσασθε γὰρ τὸν τοιαύτην ὑπομεμενηκότα ὑπὸ τῶν ἀμαρ-
 τῶν εἰς αὐτὸν ἀντιλογίαν, ἵνα μὴ κάμῃτε ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν
 ἐκλύομενοι.
 4 Οὕπω μέγρις αἵματος ἀντεκατέστητε πρὸς τὴν ἀμαρτίαν
 5 ἀνταγωνιζόμενοι, ⁵ καὶ ἐκλέλησθε τῆς παρακλήσεως ἧτις ὑμῖν ὡς ^{* Prov 3, 11 s.}
 υἱοῖς διαλέγεται *Τιέ μου, μὴ ὀλιγῶρει παιδείας κυρίου, μηδὲ*
 6 ἐκλύου ὑπ' αὐτοῦ ἐλεγχόμενος· ⁶ ὃν γὰρ ἀγαπᾷ κύριος παιδεύει,

28. ὀλεθρευθῶν: ὀλοθρευθῶν 29. om γῆς 30. ἔπεσε
 XII. 2. κεκάθικεν: ἐκάθισεν 4. ἀντεκατέστητε

μαστιγοῖ δὲ πάντα υἱὸν ὃν παραδέχεται. ⁷ εἰ παιδείαν ὑπομέ- 7
νετε, ὡς υἱοῖς ὑμῖν προσφέρεται ὁ θεός· τίς γὰρ υἱὸς ὃν οὐ
παιδεύει πατήρ; ⁸ εἰ δὲ χωρὶς ἐστε παιδείας ἧς μέτοχοι γεγόνασιν ⁸
πάντες, ὅρα νόθοι ἐστέ καὶ οὐχ υἱοί. ⁹ εἶτα τοὺς μὲν τῆς σαρκὸς ⁹
ἡμῶν πατέρας εἶχομεν παιδευτάς καὶ ἐνετρεπόμεθα· οὐ πολὺ
μᾶλλον ὑποταγησόμεθα τῷ πατρὶ τῶν πνευμάτων καὶ ζήσομεν;
¹⁰ οἱ μὲν γὰρ πρὸς ὀλίγας ἡμέρας κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς ἐπαί- ¹⁰
δενον, ὁ δὲ ἐπὶ τὸ συμφέρον εἰς τὸ μεταλαβεῖν τῆς ἀγιότητος
αὐτοῦ. ¹¹ πᾶσα δὲ παιδεία πρὸς μὲν τὸ παρὸν οὐ δοκεῖ χαρᾶς ¹¹
εἶναι ἀλλὰ λύπης, ὕστερον δὲ καρπὸν εἰρημικὸν τοῖς δι' αὐτῆς
γεγυμνασμένοις ἀποδίδωσιν δικαιοσύνης.

*Es 35, 3. Διὸ τὰς παρειμένας χεῖρας καὶ τὰ παραλελυμένα γόνατα ¹²
ἀνορθώσατε, ¹³ καὶ τροχιάς ὀρθὰς ποιήσατε τοῖς ποσὶν ὑμῶν, ¹³
ἵνα μὴ τὸ χυλὸν ἐκτραπῆ, ἰαθῆ δὲ μᾶλλον. ¹⁴ εἰρήνην διώκετε ¹⁴
μετὰ πάντων καὶ τὸν ἀγιασμόν, οὗ χωρὶς οὐδεὶς ὄνεται τὸν
*Dt 29, 18. κύριον, ¹⁵ ἐπισκοποῦντες μὴ τις ὕστερῶν ἀπὸ τῆς χάριτος τοῦ ¹⁵
θεοῦ, μὴ τις ᾄζῃα πικρίας ἄνω φύουσα ἐνοχλῆ καὶ δι' αὐτῆς μαν-
*Gn 25, 31 ss. θῶσιν οἱ πολλοί, ¹⁶ μὴ τις πόρνος ἢ βέβηλος ὡς Ἡσαῦ, ὃς ἀντὶ ¹⁶
βρώσεως μιᾶς ἀπέδετο τὰ πρωτοτόκια ἑαυτοῦ. ¹⁷ ἴστε γὰρ ὅτι ¹⁷
*Gn 27, 30 ss. καὶ μετέπειτα θέλων κληρονομήσαι τὴν εὐλογίαν ἀπεδοκιμάσθη·
μετανοίας γὰρ τύπον οὐχ εὔρεν, καίπερ μετὰ δακρῶν ἐκζητήσας
αὐτήν.

*Dt 4, 11. Οὐ γὰρ προσεληλύθατε ψηλαφωμένῳ ὄρει καὶ κεκαυμένῳ ¹⁸
*Ex 19, 16. πυρὶ καὶ γνόφῳ καὶ ζόφῳ καὶ θυνέλλῃ ¹⁹ καὶ σάλπιγγος ἤχῳ καὶ ¹⁹
φωνῇ ῥημάτων, ἧς οἱ ἀκούσαντες παρητήσαντο μὴ προσιεθῆναι
*Ex 19, 12 s. αὐτοῖς λόγον· ²⁰ οὐκ ἔφερον γὰρ τὸ διαστελλόμενον Κᾶν θηρίον ²⁰
θίγῃ τοῦ ὄρους, λιθοβοληθήσεται· ²¹ καί, οὕτως φοβερὸν ἦν τὸ ²¹
*Dt 9, 19. φανταζόμενον, Μωσῆς εἶπεν Ἐκφοβός εἰμι καὶ ἔντρομος· ²² ἀλλὰ ²²
προσεληλύθατε Σιών ὄρει καὶ πόλει θεοῦ ζῶντος, Ἱερουσαλὴμ
ἐπουρανίῳ, καὶ μυριάσιν ἀγγέλων ²³ πανηγύρει, καὶ ἐκκλησίᾳ ²³
πρωτοτόκων ἀπογεγραμμένων ἐν οὐρανοῖς, καὶ κριτῇ Θεῷ πάντων,
καὶ πνεύμασιν δικαίων τετελειωμένων, ²⁴ καὶ διαθήκῃ νέας ²⁴
9, 15. μεσίτῃ Ἰησοῦ, καὶ αἵματι ῥαντισμοῦ κρεῖττον λαλοῦντι παρὰ τὸν
Ἄβελ. ²⁵ βλέπετε μὴ παραιτήσησθε τὸν λαλοῦντα· εἰ γὰρ ἐκεῖνοι ²⁵
οὐκ ἐξέφυγον ἐπὶ γῆς παραιτησάμενοι τὸν χρηματίζοντα, πολὺ
μᾶλλον ἡμεῖς οἱ τὸν ἀπ' οὐρανῶν ἀποστρεφόμενοι, ²⁶ οὗ ἡ φωνὴ ²⁶
τὴν γῆν ἐσάλειψεν τότε, νῦν δὲ ἐπήγγελται λέγων Ἐτι ἅπαξ ἐγὼ
*Hagg 2, 6. σείσω οὐ μόνον τὴν γῆν ἀλλὰ καὶ τὸν οὐρανόν. ²⁷ τὸ δὲ Ἐτι ²⁷
ἅπαξ, δηλοῖ τῶν σαλευομένων τὴν μετάθεσιν ὡς πεπονημένων,

7. τίς γὰρ ἐστίν 9. πολὺ: πολλῶ 15. om οἱ 16. ἀπέδοτο ... ἑαυτοῦ:
αὐτοῦ 18. ζόφῳ: σκότῳ 20. add in fine ἢ βολιδι κατατοξενθήσεται
21. οὕτω 23. sc (non s) ἀγγέλων, ²³ πανηγύρει καὶ ... ἐν οὐρανοῖς
ἀπογεγραμμένων 24. κρεῖττονα 25. ἐξέφυγον: ἔφυγον ... τῆς γῆς ...
τόν ante ἐπὶ pon ... πολὺ: πολλῶ 26. σείω

28 ἵνα μείνη τὰ μὴ σαλευόμενα. 28 διὸ βασιλείαν ἀσάλευτον παραλαμβάνοντες ἔχωμεν χάριν, δι' ἧς λατρεύομεν εὐαρέστως τῷ 29 θεῷ, μετὰ εὐλαβείας καὶ δέους· 29 καὶ γὰρ ὁ θεὸς ἡμῶν πῦρ *D1 4, 21. καταναλίσκων.

XIII.

Admonitiones variae. Christus unus et idem. Piaculum Christi valet; deserenda Judaeorum ara. Vota et salutationes.

- 1 2 Ἡ φιλαδελφία μενέτω. 2 τῆς φιλοξενίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε·
 3 διὰ ταύτης γὰρ ἔλαθόν τινες ξενίσαντες ἀγγέλους. 3 μνημόνευθε *Gn 18, 3.
 τῶν δεσμιῶν ὡς συνδεδεμένοι, τῶν κακουχομένων ὡς καὶ αὐτοὶ
 4 ὄντες ἐν σώματι. 4 τίμιος ὁ γάμος ἐν πᾶσιν καὶ ἡ κοίτη ἀμίαν-
 5 τος· πόρους δὲ καὶ μοιχοὺς κρινεῖ ὁ θεός. 5 ἀφιλάργυρος ὁ
 τρόπος, ἀρκούμενοι τοῖς παροῦσιν· αὐτὸς γὰρ εἶρηκεν Οὐ μὴ σε *Jos 1, 5.
 6 ἀνῶ οὐδ' οὐ μὴ σε ἐγκαταλίπω, 6 ὥστε θαρσύνοντας ἡμᾶς λέγειν
 Κύριος ἐμοὶ βοηθός, καὶ οὐ φοβηθήσομαι· τί ποιήσει μοι ἄν- *Ps 118, 6.
 θρωπος;
 7 Μνημονεύετε τῶν ἡγουμένων ὑμῶν, οἵτινες ἐλάλησαν ὑμῖν τὸν
 λόγον τοῦ θεοῦ, ὧν ἀναθεωροῦντες τὴν ἔκβασιν τῆς ἀναστροφῆς
 8 μιμῆσθε τὴν πίστιν. 8 Ἰησοῦς Χριστὸς ἐχθὲς καὶ σήμερον ὁ ἀν-
 9 τὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. 9 διδασκαίς ποικίλαις καὶ ξέναις μὴ
 παραφέρεσθε· καλὸν γὰρ χάριτι βεβαιοῦσθαι τὴν καρδίαν, οὐ
 βρώμασιν, ἐν οἷς οὐκ ὠφελήθησαν οἱ περιπατήσαντες.
 10 Ἔχομεν θυσιαστήριον ἐξ οὗ φαγεῖν οὐκ ἔχουσιν οἱ τῇ σκηνῇ
 11 λατρεύοντες. 11 ὧν γὰρ εἰσφέρεται ζῶων τὸ αἷμα εἰς τὰ ἅγια
 διὰ τοῦ ἀρχιερέως, τούτων τὰ σώματα κατακαίεται ἔξω τῆς πα-
 12 ρεμβολῆς. 12 διὸ καὶ Ἰησοῦς, ἵνα ἀγιάσῃ διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος *Lv 4, 12.
 13 τὸν λαόν, ἔξω τῆς πύλης ἔπαθεν. 13 τοίνυν ἐξερχώμεθα πρὸς Mt 27, 32.
 14 αὐτὸν ἔξω τῆς παρεμβολῆς τὸν ὀνειδισμόν αὐτοῦ φέροντες· 14 οὐ
 γὰρ ἔχομεν ὧδε μένουσαν πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦ-
 15 μεν. 15 Δι' αὐτοῦ οὖν ἀναφέρωμεν θυσίαν αἰνέσεως διὰ παντὸς *Ps 50, 14.
 τῷ θεῷ, τοῦτ' ἔστιν καρπὸν χειλέων ὁμολογούντων τῷ ὀνόματι *Hos 14, 3.
 16 αὐτοῦ. 16 τῆς δὲ εὐπορίας καὶ κοινωνίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε· τοιαύ-
 ταις γὰρ θυσίαις εὐαρεστεῖται ὁ θεός.
 17 Πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν καὶ ὑπέικετε· αὐτοὶ γὰρ
 ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὡς λόγον ἀποδώσοντες· ἵνα μετὰ
 χαρᾶς τοῦτο ποιῶσιν καὶ μὴ στενάζοντες· ἄλυσιτελες γὰρ ὑμῖν
 τοῦτο.
 18 Προσεύχεσθε περὶ ἡμῶν· πειθόμεθα γὰρ ὅτι καλὴν συνείδη-
 19 σιν ἔχομεν, ἐν πᾶσιν καλῶς θέλοντες ἀναστρέφεσθαι. 19 πε-

28. μετὰ αἰδοῦς καὶ εὐλαβείας

XIII. 8. χθὲς 9. περιφέρεσθε 10. οὐκ ἔχουσιν ἐξουσίαν 11. αἷμα
 περὶ ἁμαρτίας 18. πειθόμεθα: πεποιθήμεν

ρισσοτέρως δὲ παρακαλῶ τοῦτο ποιῆσαι ἵνα τάχιον ἀποκατασταθῶ ὑμῖν.

1 Th 3, 23. Ὁ δὲ θεὸς τῆς εἰρήνης, ὁ ἀναγαγὼν ἐκ νεκρῶν τὸν ποιμένα 20
τῶν προβάτων τὸν μέγαν ἐν αἵματι διαθήκης αἰώνιον, τὸν κύριον
2 Th 2, 17. ἡμῶν Ἰησοῦν, ²¹καταρτίσαι ὑμᾶς ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ εἰς τὸ 21
ποιῆσαι τὸ θέλημα αὐτοῦ, ποιῶν ἐν ὑμῖν τὸ εὐάρεστον ἐνώπιον
Ro 16, 27. αὐτοῦ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν.
etc

Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, ἀνέχεσθε τοῦ λόγου τῆς πα- 22
ρακλήσεως· καὶ γὰρ διὰ βραχέων ἐπέστειλα ὑμῖν. ²³γινώσκετε 23
τὸν ἀδελφὸν Τιμόθεον ἀπολελυμένον, μεθ' οὗ ἔαν τάχιον ἔρχηται
ὄψομαι ὑμᾶς. ²⁴ἀσπάσασθε πάντας τοὺς ἡγουμένους ὑμῶν καὶ 24
πάντας τοὺς ἀγίους. ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἀπὸ τῆς Ἰταλίας.

Eph 6, 24. Ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν. ἀμήν. 25
etc

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΙΩΑΝΝΟΥ.

I.

Johannes septem ecclesiis dicit salutem. Patmi divinitus tactus.

Visio filii hominis cum septem candelabris et stellis.

22, 6. Ἀποκάλυψις Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἣν ἔδωκεν αὐτῷ ὁ θεός, δεῖξαι 1
τοῖς δούλοις αὐτοῦ ἃ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει, καὶ ἐσήμανεν ἀπο-
9. στείλας διὰ τοῦ ἀγγέλου αὐτοῦ τῷ δούλῳ αὐτοῦ Ἰωάννῃ, ²ὃς 2
6, 9. ἐμαρτύρησεν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ καὶ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ, ὅσα εἶδεν. ³μακάριος ὁ ἀναγινώσκων καὶ οἱ ἀκούοντες 3
τοὺς λόγους τῆς προφητείας καὶ τηροῦντες τὰ ἐν αὐτῇ γεγραμ-
22, 10. μένα· ὁ γὰρ καιρὸς ἐγγύς.

Ἰωάννης ταῖς ἐπτὰ ἐκκλησίαις ταῖς ἐν τῇ Ἀσίᾳ. χάρις ὑμῖν 4
καὶ εἰρήνη ἀπὸ ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος, καὶ ἀπὸ τῶν
ἐπτὰ πνευμάτων ἃ ἐνώπιον τοῦ θρόνου αὐτοῦ, ⁵καὶ ἀπὸ Ἰησοῦ 5
Col 1, 18. Χριστοῦ, ὁ μάρτυς ὁ πιστός, ὁ πρωτότοκος τῶν νεκρῶν καὶ ὁ
ἄρχων τῶν βασιλείων τῆς γῆς. τῷ ἀγαπῶντι ἡμᾶς καὶ λούσαντι
5, 10. ἡμᾶς ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ, ⁶καὶ ἐποίη- 6
*Ex 19, 6. *Es 61, 6. σεν ἡμᾶς βασιλείαν, ἱερεῖς τῷ θεῷ καὶ πατρὶ αὐτοῦ, αὐτῷ ἡ δόξα
καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν.

*Zach 12, 10 ss. Ἰδοὺ ἔρχεται μετὰ τῶν νεφελῶν, καὶ ὄψεται αὐτὸν πᾶς 7
*Dan 7, 13. ὀφθαλμὸς καὶ οὔτινες αὐτὸν ἐξεκέντησαν, καὶ κόπονται ἐπ' αὐτὸν
21, 6. etc *Es 44, 6. πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς. ναί, ἀμήν. ⁸Ἐγὼ εἰμι τὸ ἄλφα καὶ 8
τὸ ὦ, λέγει κύριος ὁ θεός, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος, ὁ
παντοκράτωρ.

21. αἰῶνας τῶν αἰώνων

I. 2. ὅσα τε 4. τοῦ ὁ ὢν ... ἃ ἔστιν 5. ἐκ τῶν νεκρῶν ... ἀγα-
πήσαντι 6. βασιλείαν: βασιλεῖς καὶ ... αἰῶνας τῶν αἰώνων 8. ἄλφα:
A ... ὦ: add ἀρχὴ καὶ τέλος ... κύριος ὁ θεός: ὁ κύριος

- 9 Ἐγὼ Ἰωάννης, ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν καὶ συγκοινωνὸς ἐν τῇ 22, 8.
 θλίψει καὶ βασιλείᾳ καὶ ὑπομονῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἐγενόμην ἐν 2Th 3, 5.
 τῇ νήσῳ τῇ καλουμένῃ Πάτμῳ διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν 2. etc
 10 μαρτυρίαν Ἰησοῦ. 10 ἐγενόμην ἐν πνεύματι ἐν τῇ κυριακῇ ἡμέρᾳ, 4, 1 s.
 11 καὶ ἤκουσα φωνῆν ὀπίσω μου μεγάλην ὡς σάλπιγγος 11 λερούσης
 Ὁ βλέπεις γράψον εἰς βιβλίον καὶ πέμψον ταῖς ἐπιτὰ ἐκκλησίαις, 2, 1. 8.
 εἰς Ἐφεσον καὶ εἰς Σμύρναν καὶ εἰς Πέργαμον καὶ εἰς Θυάτει- 3, 1. 7.
 ραν καὶ εἰς Σάρδεϊς καὶ εἰς Φιλαδέλφειαν καὶ εἰς Λαοδίκειαν. 3, 14.
 12 12 καὶ ἐπέστρεψα βλέπειν τὴν φωνὴν ἣτις ἐλάλει μετ' ἐμοῦ· καὶ
 13 ἐπιστρέψας εἶδον ἐπιτὰ λυχνίας χρυσαῖς, 13 καὶ ἐν μέσῳ τῶν
 λυχνιῶν ὅμοιον υἱῷ ἀνθρώπου, ἐνδεδυμένον ποδήρη καὶ περιε- *Dan 7,
 14 ζωσμένον πρὸς τοῖς μαστοῖς ζώνην χρυσοῦν· 14 ἡ δὲ κεφαλὴ αὐ- 13, 9.
 τοῦ καὶ αἱ τρίχες λευκαὶ ὡσεὶ ἔριον λευκὸν ὡς χιῶν, καὶ οἱ 10, 5.
 15 ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὡς γλῶξ πυρός, 15 καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὅμοιοι *Dan
 χαλκολιβάνῳ ὡς ἐν καμίνῳ πεπυρωμένοι, καὶ ἡ φωνὴ αὐτοῦ ὡς 10, 6.
 16 φωνὴ ὑδάτων πολλῶν, 16 καὶ ἔχων ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ αὐτοῦ ἄστε- *Ez 1, 24.
 ρας ἐπιτὰ, καὶ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ῥομφαία δίστομος ὀξεῖα *Es 49, 2.
 ἐκπορευομένη, καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος φαίνει ἐν τῇ δυνάμει *Jud 5, 31.
 17 αὐτοῦ. 17 καὶ ὅτε εἶδον αὐτόν, ἔπεσα πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ
 ὡς νεκρός· καὶ ἔθηκεν τὴν δεξιὰν αὐτοῦ ἐπ' ἐμὲ λέγων Μὴ φοβοῦ· 2, 8.
 18 ἐγὼ εἶμι ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος 18 καὶ ὁ ζῶν, καὶ ἐγενόμην *Es 48, 12.
 νεκρός καὶ ἰδοὺ ζῶν εἶμι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων, καὶ ἔχω
 19 τὰς κλείς τοῦ θανάτου καὶ τοῦ ἄδου. 19 γράψον οὖν ἃ εἶδες καὶ 11.
 20 ἃ εἰσὶν καὶ ἃ μελλοῦ γίνεσθαι μετὰ ταῦτα, 20 τὸ μυστήριον τῶν 16.
 ἐπιτὰ ἀστέρων ὧν εἶδες ἐπὶ τῆς δεξιᾶς μου, καὶ τὰς ἐπιτὰ λυχνίας 12.
 τὰς χρυσαῖς. οἱ ἐπιτὰ ἀστέρες ἄγγελοι τῶν ἐπιτὰ ἐκκλησιῶν εἰσὶν,
 καὶ αἱ λυχνίαι αἱ ἐπιτὰ ἐπιτὰ ἐκκλησίαι εἰσὶν.

II.

Epistola I. ad Ephesios. Nicolaitae. II. ad Smyrnenses; III. ad Pergamemos. Antipas. Bileam. Nicolaitae. IV. ad Thyatirenos. Isabel. Instat poena nisi resipiscant.

- 1 Τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Ἐφέσῳ ἐκκλησίας γράψον Τάδε λέγει ὁ 1, 16
 2 μέσῳ τῶν ἐπιτὰ ἀστέρων ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, ὁ περιπατῶν ἐν
 κόπον καὶ τὴν ὑπομονήν σου, καὶ ὅτι οὐ δύνη βαστάσαι κακοῦς,
 καὶ ἐπείρασας τοὺς λέγοντας ἑαυτοὺς ἀποστόλους εἶναι καὶ οὐκ
 9. ὁ καὶ ἀδελφός... ἐν τῇ βασιλείᾳ... ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ: Ἰησοῦ Χρι-
 στοῦ... διὰ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ 10. ὀπίσω μου φωνὴν με-
 γάλην 11. Ὁ: praem Ἐγὼ εἶμι τὸ Α καὶ τὸ Ω, ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος,
 καὶ... ὀμ ἐπιτὰ... ἐκκλησίαις ταῖς ἐν Ἀσίᾳ... Θυάτειρα 12. ἐλάλησε
 13. τῶν ἐπιτὰ λυχν. 16. δεξιᾷ αὐτοῦ χειρὶ 17. ἐπέθηκε τ. δεξ. αὐτοῦ
 χεῖρα... λέγων μοι 18. αἰῶνων· ἀμὴν... τοῦ ἄδου καὶ τοῦ θανάτου
 19. ὀμ οὖν 20. καὶ αἱ ἐπιτὰ λυχνίαι ἄς εἶδες

II. 1. ἐν Ἐφέσῳ: Ἐφεσίνης 2. κόπον σου... ἐπειράσω τ. φάσκοντας
 εἶναι ἀποστόλους

εἶσιν, καὶ εὗρες αὐτοὺς ψευδεῖς· ³ καὶ ὑπομονὴν ἔχεις, καὶ ἐβά- 3
 11, 20. στασας διὰ τὸ ὄνομά μου, καὶ οὐκ ἐκοπίασας. ⁴ ἀλλὰ ἔγω κατὰ 4
 σου ὅτι τὴν ἀγόπην σου τὴν πρώτην ἀφῆκας. ⁵ μνημόνευε οὖν 5
 πόθεν πέπτωκας, καὶ μετανόησον καὶ τὰ πρῶτα ἔργα ποιήσον·
 εἰ δὲ μή, ἔρχομαί σοι καὶ κινήσω τὴν λυχνίαν σου ἐκ τοῦ τόπου
 15. αὐτῆς, ἐὰν μὴ μετανόησῃς. ⁶ ἀλλὰ τοῦτο ἔχεις ὅτι μισεῖς τὰ ἔργα 6
 11. etc τῶν Νικολαϊτῶν, ἃ καγὼ μισῶ. ⁷ Ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ 7
 22, 2. πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις Τῷ νικῶντι δώσω αὐτῷ φαγεῖν ἐκ
 τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, ὃ ἐστὶν ἐν τῷ παραδείσῳ τοῦ Θεοῦ μου.

Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Σμύρῃ ἐκκλησίας γράψον Τάδε λέ- 8
 1, 17s. etc γει ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος, ὃς ἐγένετο νεκρὸς καὶ ἔζησεν ⁹ Οἶδά 9
 2. etc σου τὴν θλίψιν καὶ τὴν πτωχείαν, ἀλλὰ πλούσιος εἶ, καὶ τὴν
 βλασφημίαν ἐκ τῶν λεγόντων Ἰουδαίους εἶναι ἐαυτοὺς καὶ οὐκ
 εἶσιν ἀλλὰ συναγωγὴ τοῦ σατανᾶ. ¹⁰ μηδὲν φοβοῦ ἃ μέλλεις 10
 πάσχειν. ἰδοὺ δὴ μέλλει βαλεῖν ὁ διάβολος ἐξ ὑμῶν εἰς φυλακὴν
 ἵνα πειρασθῆτε, καὶ ἔξετε θλίψιν ἡμερῶν δέκα. γίνου πιστὸς
 1a 1, 12. ἄχρι θανάτου, καὶ δώσω σοι τὸν στέφανον τῆς ζωῆς. ¹¹ Ὁ ἔχων 11
 7. etc οὖς ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις Ὁ νικῶν οὐ μὴ
 20, 6. ἀδικηθῆ ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ δευτέρου.

Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Περγᾶμ ἐκκλησίας γράψον Τάδε 12
 1, 16. λέγει ὁ ἔχων τὴν ῥομφαίαν τὴν δίστομον τὴν ὀξειαν ¹³ Οἶδα ποῦ 13
 κατοικεῖς· ὅπου ὁ θρόνος τοῦ σατανᾶ· καὶ κρατεῖς τὸ ὄνομά
 μου, καὶ οὐκ ἠρῆσῶ τὴν πίστιν μου ἐν ταῖς ἡμέραις αἷς Ἀντίπας
 ὁ μάρτυς μου ὁ πιστὸς ἀπεκτάνθη παρ' ὑμῖν, ὅπου ὁ σατανᾶς
 4, 20. κατοικεῖ. ¹⁴ ἀλλὰ ἔγω κατὰ σου ὀλίγα· ἔχεις ἐκεῖ κρατοῦντας 14
 *Nm 25, 2. 31, 16. τὴν διδαχὴν Βαλαάμ, ὃς ἐδίδασκεν τῷ Βαλὰκ βαλεῖν σκάνδαλον
 20. ἐνώπιον τῶν νιῶν Ἰσραὴλ καὶ φαγεῖν εἰδωλόθοντα καὶ πορνεῦσαι.
¹⁵ οὕτως ἔχεις καὶ σὺ κρατοῦντας τὴν διδαχὴν Νικολαϊτῶν ὁμοίως. 15
 6. 16 μετανόησον οὖν· εἰ δὲ μή, ἔρχομαί σοι ταχὺ καὶ πολεμήσω μετ' 16
 7. etc αὐτῶν ἐν τῇ ῥομφαίᾳ τοῦ στόματός μου. ¹⁷ Ὁ ἔχων οὖς ἀκου- 17
 3, 12. ἐπί τὴν ψῆφον ὄνομα καινὸν γεγραμμένον ὃ οὐδεὶς οἶδεν εἰ μὴ ὁ
 19, 12. λαμβάνων.

Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Θυατείροις ἐκκλησίας γράψον Τάδε 18
 19, 12. λέγει ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὃ ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ὡς φλόγα

3. καὶ ἐβάστασας καὶ ὑπομονὴν ἔχεις καὶ διὰ ... καὶ οὐκ ἐκοπίασας: κη-
 κοπίασας καὶ οὐ κίεμηκας 4. ἀλλ' 5. ἐκπέπτωκας ... ἔρχομαί σοι: 5^e
 add ταχὺ, 5 ταχὺ 7. ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου ... om μου 8. ἐν Σμύρῃ:
 Σμυρναίων post ἐκκλησίας 9. τὰ ἔργα καὶ τὴν θλίψιν ... ἀλλὰ πλούσιος:
 πλούσιος δέ ... om ἐκ 10. om δὴ ... ἐξ ὑμῶν ὁ διάβολος 13. ποῦ:
 praem τὰ ἔργα σου καὶ ... καὶ ἐν ταῖς ... αἷς: ἐν αἷς ... ὁ πιστὸς, ὃς ...
 κατοικεῖ ὁ σατανᾶς 14. ἀλλ' ... ὅτι ἔχεις ... τῷ: 5 ἐν τῷ, 5^e τόν ... καὶ
 φαγεῖν: om καὶ 15. τῶν Νικολαϊτῶν ... ὁμοίως: ὁ μισῶ 16. om οὖν
 17. φαγεῖν ἀπὸ τοῦ μάννα ... οἶδεν: ἔγνω

- 19 πυρός, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὅμοιοι χαλκολιβάνῳ ¹⁹ Οἶδά σου τὰ ^{2.} etc
 ἔργα καὶ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν πίστιν καὶ τὴν διακονίαν καὶ τὴν
 ὑπομονήν σου, καὶ τὰ ἔργα σου τὰ ἔσχατα πλείονα τῶν πρώτων.
 20 ²⁰ ἀλλὰ ἔχω κατὰ σοῦ ὅτι ἀφεῖς τὴν γυναῖκά σου Ἰεζάβελ, ἣ λέ- ^{*1 Reg}
 γουσα ἐαυτὴν προφήτιν καὶ διδάσκει καὶ πλανᾷ τοὺς ἐμούς δού- ^{16, 31.}
 21 λους πορνεῦσαι καὶ φαγεῖν εἰδωλόθυτα. ²¹ καὶ ἔδωκα αὐτῇ χρό- ^{14.}
 νον ἵνα μετανοήσῃ, καὶ οὐ θέλει μετανοῆσαι ἐκ τῆς πορνείας
 22 αὐτῆς. ²² ἰδὸν βάλλω αὐτὴν εἰς κλίνην, καὶ τοὺς μοιχεύοντας
 μετ' αὐτῆς εἰς θλάψιν μεγάλην, ἐὰν μὴ μετανοήσωσιν ἐκ τῶν
 23 ἔργων αὐτῆς. ²³ καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς ἀποκτενῶ ἐν θανάτῳ, καὶ ^{*Ps 7, 10.}
 γνώσκονται πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι ὅτι ἐγὼ εἰμι ὁ ἐρευνῶν νεφροὺς
 24 καὶ καρδίας, καὶ δώσω ὑμῖν ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα ὑμῶν. ²⁴ ὑμῖν
 δὲ λέγω τοῖς λοιποῖς τοῖς ἐν Θουατείοις ὅσοι οὐκ ἔχουσιν τὴν
 25 διδαχὴν ταύτην, οὔτινες οὐκ ἔγνωσαν τὰ βαθεῖα τοῦ σατανᾶ, ὡς ^{3, 11.}
 26 τήσατε ἄχρις οὗ ἂν ἤξω. ²⁶ καὶ ὁ νικῶν καὶ ὁ τηρῶν ἄχρι τέ-
 27 λους τὰ ἔργα μου, δώσω αὐτῷ ἔξουσίαν ἐπὶ τῶν ἐθνῶν, ²⁷ καὶ ^{*Ps 2, 8 s.}
 ποιμανεῖ αὐτοὺς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ ὡς τὰ σκευὴ τὰ κεραμικὰ συν- ^{12, 5.}
 28 τριβεται, ὡς καὶ γὰρ εἴληφα παρὰ τοῦ πατρὸς μου, ²⁸ καὶ δώσω ^{22, 16.}
 29 αὐτῷ τὸν ἀστέρα τὸν πρωϊνόν. ²⁹ Ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ ^{7. etc}
 πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

III.

Epistola V. ad Sardianos; VI. ad Philadelphenos. Hierosolyrna nova.
 VII. ad Laodiceos. Tepidi.

- 1 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Σάρδεσιν ἐκκλησίας γράψον Τάδε
 λέγει ὁ ἔχων τὰ ἐπτὰ πνεύματα τοῦ θεοῦ καὶ τοὺς ἐπτὰ ἀστέρας ^{1, 4. 16.}
 2 Οἶδά σου τὰ ἔργα, ὅτι ὄνομα ἔχεις ὅτι ζῆς, καὶ νεκρὸς εἶ. ² γίνου ^{2, 2. etc}
 γρηγορῶν, καὶ στήρισον τὰ λοιπὰ ἃ ἔμελλον ἀποθανεῖν. οὐ γὰρ
 3 εὐρηκά σου τὰ ἔργα πεπληρωμένα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ μου. ³ μνη-
 μόνευε οὖν πῶς εἴληφας καὶ ἤκουσας, καὶ τήρει καὶ μετανόησον. ^{16, 15.}
 ἐὰν οὖν μὴ γρηγορήσῃς, ἤξω ὡς κλέπτῃς, καὶ οὐ μὴ γνῶς ποίαν ^{1 Th 5, 2.}
 4 ὥραν ἤξω ἐπὶ σέ. ⁴ ἀλλὰ ὀλίγα ἔχεις ὀνόματα ἐν Σάρδεσιν οἱ ^{M(24, 42.}
 οὐκ ἐμόλυναν τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ περιπατήσουσιν μετ' ἐμοῦ ἐν
 5 λευκοῖς, ὅτι ἄξιοί εἰσιν. ⁵ ὁ νικῶν οὗτος περιβαλεῖται ἐν ἱματίοις

19. καὶ τὴν διακονίαν καὶ τὴν πίστιν ... καὶ τὰ ἔσχατα 20. ἀλλ' ...
 κατὰ σοῦ ὀλίγα ... ἀφεῖς: ἔας ... τὴν γυναῖκά σου: om σου ... Ἰεζα-
 βήλ ... ἣ λέγουσα: τὴν λέγουσαν ... καὶ διδάσκει καὶ πλανᾷ τοὺς: δι-
 δάσκειν καὶ πλανᾶσθαι ... εἰδωλόθυτα φαγεῖν 21. καὶ οὐ θέλει μετα-
 νοῆσαι: καὶ οὐ μετενόησεν post ἐκ τῆς πορνείας αὐτῆς 22. ἰδὸν ἐγὼ ...
 αὐτῆς secundum: αὐτῶν 24. τοῖς λοιποῖς: καὶ λοιποῖς ... καὶ οὔτινες ...
 βαθεῖα: βάθη ... βαλῶ

III. 1. ζ (non σε) om ἐπτὰ prius ... τὸ ὄνομα 2. στήριξον ...
 ἐμελλον: μέλλει ... om μου 3. ἤξω prius: add ἐπὶ σε 4. om ἀλλὰ ...
 ἔχεις ὀλίγα ὄν. καὶ ἐν Σάρδεσιν, ἃ

λευκοῖς, καὶ οὐ μὴ ἐξαλείψω τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκ τῆς βίβλου τῆς ζωῆς, καὶ ὁμολογήσω τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ πατρὸς μου καὶ ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ. ⁶ Ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ ⁶ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

⁴ Es 22, 22. Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Φιλαδελφείᾳ ἐκκλησίας γράψον Τάδε ⁷ λέγει ὁ ἅγιος ὁ ἀληθινός, ὁ ἔχων τὴν κλεῖν τοῦ Δαυὶδ, ὁ ἀνοίγων καὶ οὐδεὶς κλείσει, καὶ κλείει καὶ οὐδεὶς ἀνοίξει, ⁸ Οἶδά σου ⁸

², ², etc τὰ ἔργα· ἰδοὺ δέδωκα ἐνώπιόν σου θύραν ἀνεφρημένην, ἣν οὐδεὶς ², ¹³ δύναται κλείσαι αὐτήν· ὅτι μικρὰν ἔχεις δύναμιν, καὶ ἐτήρησάς ², ⁹ μου τὸν λόγον καὶ οὐκ ἤρνησω τὸ ὄνομά μου. ⁹ ἰδοὺ δίδωμι ἐκ ⁹

τῆς συναγωγῆς τοῦ σατανᾶ τῶν λεγόντων ἑαυτοὺς Ἰουδαίους εἶναι, καὶ οὐκ εἰσὶν ἀλλὰ ψεύδονται· ἰδοὺ ποιήσω αὐτοὺς ἵνα ἤξουσιν ⁴ Es 45, 14. καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιον τῶν ποδῶν σου, καὶ γινῶσιν ὅτι ἐγὼ ἠγάπησά σε. ¹⁰ ὅτι ἐτήρησας τὸν λόγον τῆς ὑπομονῆς μου, ¹⁰

καὶ γὰρ σε τηρήσω ἐκ τῆς ὥρας τοῦ πειρασμοῦ τῆς μελλούσης ἔρχεσθαι ἐπὶ τῆς οἰκουμένης ὅλης, πειράσαι τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ ²², ⁷ τῆς γῆς. ¹¹ ἔρχομαι ταχύ· κράτει ὃ ἔχεις, ἵνα μηδεὶς λάβῃ τὸν ², ²⁵ στέφανόν σου. ¹² ὁ νικῶν ποιήσω αὐτὸν στυλὸν ἐν τῷ ναῷ τοῦ ¹²

⁴ Es 56, 5. θεοῦ μου, καὶ ἔξω οὐ μὴ ἐξέλθῃ ἔτι, καὶ γράψω ἐπ' αὐτὸν τὸ ²¹, ², ²⁶ ὄνομα τοῦ θεοῦ μου καὶ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως τοῦ θεοῦ μου, ², ¹⁷ τῆς καινῆς Ἱερουσαλὴμ ἣ καταβαίνουσα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ

θεοῦ μου, καὶ τὸ ὄνομά μου τὸ καινόν. ¹³ Ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω ¹³ τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ ἐκκλησίας γράψον Τάδε ¹⁴ λέγει ὁ ἀμὴν, ὁ μάρτυς ὁ πιστὸς καὶ ἀληθινός, ἡ ἀρχὴ τῆς ¹⁹, ¹¹ κτίσεως τοῦ θεοῦ ¹⁵ Οἶδά σου τὰ ἔργα, ὅτι οὔτε ψυχρὸς εἶ ¹⁵

², ², etc οὔτε ζεστός. ὄφελον ψυχρὸς ἢς ἢ ζεστός. ¹⁶ οὕτως ὅτι χλιαρὸς ¹⁶ εἶ καὶ οὔτε ζεστός οὔτε ψυχρὸς, μέλλω σε ἐμέσαι ἐκ τοῦ στόματός μου. ¹⁷ ὅτι λέγεις ὅτι πλούσιός εἰμι καὶ πεπλούτηκα καὶ οὐδὲν ¹⁷

χρεῖαν ἔχω, καὶ οὐκ οἶδας ὅτι σὺ εἶ ὁ ταλαίπωρος καὶ ὁ ἔλεινός καὶ πτωχὸς καὶ τυφλὸς καὶ γυμνός, ¹⁸ συμβουλεύω σοι ἀγοράσαι ¹⁸

χρυσίον παρ' ἐμοῦ πεπυρωμένον ἐκ πυρὸς ἵνα πλουτήσῃς, καὶ ἱμάτια λευκὰ ἵνα περιβάλῃ καὶ μὴ φανερωθῇ ἡ αἰσχύνῃ τῆς γυμνότητός σου, καὶ κολλύριον ἐγγριῶσαι τοὺς ὀφθαλμούς σου ἵνα ^{He 12, 6,} ⁴ Prov 3, 12. ¹⁹ ἐγὼ ὅσους ἐὰν φιλῶ ἐλέγχω καὶ παιδεύω· ζήλευε οὖν ¹⁹

⁴ Cant 5, 2. καὶ μετανόησον. ²⁰ ἰδοὺ ἕστηκα ἐπὶ τὴν θύραν καὶ κρούω· ἐὰν ²⁰ τις ἀκούσῃ τῆς φωνῆς μου καὶ ἀνοίξῃ τὴν θύραν, καὶ εἰσελεύσομαι πρὸς αὐτὸν καὶ δειπνήσω μετ' αὐτοῦ καὶ αὐτὸς μετ' ἐμοῦ.

5. ἔξομολογήσομαι 7. κλεῖδα ... κλείσει: κλείει ... ἀνοίγει 8. ἦν: καὶ 9. ἤξωσι ... προσκυνήσωσι 11. ἰδοὺ ἔρχομαι 12. ναῶ: ^{5e} λαῶ ex errore ... καταβαίνουσα: ^{5e} (non ⁵) καταβαίνει 14. ἐν Λαοδικείᾳ: Λαοδικίων post ἐκκλησίας 15. ἦς: εἴης 16. καὶ οὔτε ψυχρὸς οὔτε ζεστός 17. οὐδὲν: οὐδενός ... ὁ ἔλεινός: om ὁ 18. παρ' ἐμοῦ χρυσίον ... κολλύριον ... ἐγγριῶσον 19. ζήλωσον 20. καὶ εἰσελεύσομαι: om καὶ

- 21 ²¹ ὁ νικῶν δώσω αὐτῷ καθίσαι μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ θρόνῳ μου, ὡς Mt 19, 28.
 καὶ γὰρ ἐνίκησα καὶ ἐκάθισα μετὰ τοῦ πατρὸς μου ἐν τῷ θρόνῳ
 22 αὐτοῦ. ²² Ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκ-2, 7. etc
 κλησίαις.

IV.

Aperitur theatrum coeleste. Dei thronus cum XXIV presbyteris
 et IV Cherubim.

- 1 Μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἰδοὺ θύρα ἠνεωγμένη ἐν τῷ οὐρανῷ,
 καὶ ἡ φωνὴ ἡ πρώτη ἦν ἤκουσα ὡς σάλπιγγος λαλούσης μετ' ^{1, 10.}
 ἐμοῦ, λέγων Ἀνάβα ὦδε, καὶ δεῖξω σοι ἃ δεῖ γενέσθαι μετὰ ταῦτα.
 2 ² εὐθὺς ἐγενόμην ἐν πνεύματι· καὶ ἰδοὺ θρόνος ἔκειτο ἐν τῷ ^{1, 1, 22, 6.}
 οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τὸν θρόνον καθήμενος, ³ καὶ ὁ καθήμενος ὅμοιος <sup>* Ez 1,
 26 ss.</sup>
 3 ὁράσει λίθῳ ἰάσπιδι καὶ σαρδίῳ, καὶ ἴρις κυκλόθεν τοῦ θρόνου <sup>21, 11.
 10, 1.</sup>
 4 ὅμοιος ὁράσει σμαραγδίνῳ. ⁴ καὶ κυκλόθεν τοῦ θρόνου θρόνοι ^{11, 16.}
 εἴκοσι τέσσαρες· καὶ ἐπὶ τοὺς θρόνους τοὺς εἴκοσι τέσσαρας ^{3, 4 s.}
 5 πρεσβυτέρους καθήμενους περιβεβλημένους ἐν ἱματίοις λευκοῖς, ^{11, 19.}
 6 καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν στεφάνους χρυσοῦς. ⁵ καὶ ἐκ τοῦ <sup>8, 5.
 11, 19.</sup>
 θρόνου ἐκπορεύονται ἀστραπαὶ καὶ φωναὶ καὶ βρονταί· καὶ ἐπὶ ^{5, 6.}
 7 λαμπάδες πυρὸς καιόμεναι ἐνώπιον τοῦ θρόνου, αἶ εἰσιν τὰ ἐπὶ <sup>15, 2.
 * Ez 1, 22.</sup>
 8 πνεύματα τοῦ θεοῦ· ⁶ καὶ ἐνώπιον τοῦ θρόνου ὡς θάλασσα <sup>* Ex 21,
 10.</sup>
 9 ὑαλίνῃ ὁμοίᾳ κρυστάλλῳ· καὶ ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου καὶ κύκλῳ τοῦ ^{10.}
 θρόνου τέσσερα ζῶα γέμοντα ὀφθαλμῶν ἔμπροσθεν καὶ ὀπισθεν.
 7 ⁷ καὶ τὸ ζῶον τὸ πρῶτον ὅμοιον λέοντι, καὶ τὸ δεύτερον ζῶον ^{* Ez 1, 10.}
 ὅμοιον μόσχῳ, καὶ τὸ τρίτον ζῶον ἔχον τὸ πρόσωπον ὡς ἀνθρώ-
 8 πον, καὶ τὸ τέταρτον ζῶον ὅμοιον ἀετῷ πετομένῳ. ⁸ καὶ τὰ ⁸
 τέσσερα ζῶα, ἐν καθ' ἑνὸς αὐτῶν ἔχον ἀνὰ πτέρυγας ἕξ, κυκλόθεν ^{* Es 6, 3.}
 καὶ ἔσωθεν γέμουσιν ὀφθαλμῶν, καὶ ἀνάπασιν οὐκ ἔχουσιν ἡμέ- ^{1, 8.}
 9 ρας καὶ νυκτὸς λέγοντες Ἅγιος ἅγιος ἅγιος κύριος ὁ θεὸς ὁ ^{1, 8.}
 9 παντοκράτωρ ὁ ἦν καὶ ὁ ὢν καὶ ὁ ἐρχόμενος. ⁹ καὶ ὅταν δώσου- <sup>21, 5.
 15, 7.</sup>
 10 σιν τὰ ζῶα δόξαν καὶ τιμὴν καὶ εὐχαριστίαν τῷ καθημένῳ ἐπὶ τοῦ <sup>21, 5.
 15, 7.</sup>
 θρόνου τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων, ¹⁰ πεσοῦνται οἱ <sup>21, 5.
 15, 7.</sup>
 εἴκοσι τέσσαρες πρεσβύτεροι ἐνώπιον τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ <sup>21, 5.
 15, 7.</sup>
 11 θρόνου, καὶ προσκυνήσουσιν τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶ-
 νων, καὶ βαλοῦσιν τοὺς στεφάνους αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ θρόνου, ^{5, 12 s.}
 λέγοντες ¹¹ Ἄξιός ἐστιν, ὁ κύριος καὶ ὁ θεὸς ἡμῶν, λαβεῖν τὴν δόξαν ^{10, 6.}
 καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν δύναμιν, ὅτι σὺ ἔκτισας τὰ πάντα, καὶ διὰ ^{10, 6.}
 τὸ θέλημά σου ἦσαν καὶ ἐκτίσθησαν.

IV. 1. λέγων: λέγουσα 2. καὶ εὐθὺς... ἐπὶ τοῦ θρόνου 3. καθή-
 μενος ἦν... σαρδίῳ... ὅμοιος secundum: ε^e (non ε) ὁμοία 4. εἴκοσι
 bis: add καὶ... θρόνους εἶδον... καὶ ἔχον ἐπὶ τὰς 5. βρονταὶ καὶ
 φωναὶ 6. om ὡς... τέσσαρα 7. ἀνθρώπου: ἀνθρωπος... πετομένῳ
 8. καὶ τέσσαρα ζ. ἐν καθ' ἑαυτὸ ἔχον... γέμουσιν: γέμοντα... λέγοντα
 10. εἴκοσι καὶ τέσσαρες... ε (non ε^e) προσκυνῶσι et βάλλουσι 11. ὁ
 κύριος καὶ ὁ θεὸς ἡμῶν: κύριε... ἦσαν: εἰσὶ

V.

Liber VII sigillorum aperiendus traditur agno. Agnus celebratur coelestibus canticis.

*Ez 2, 9 s. Καὶ εἶδον ἐπὶ τὴν δεξιὰν τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου 1
 βιβλίον γεγραμμένον ἔσωθεν καὶ ὀπισθεν, κατεσφραγισμένον 2
 σφραγῖσιν ἑπτὰ. ² καὶ εἶδον ἄγγελον ἰσχυρὸν κηρύσσοντα ἐν φωνῇ 2
 μεγάλη Τίς ἄξιος ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον καὶ λύσαι τὰς σφραγίδας 3
 αὐτοῦ; ³ καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο ἐν τῷ οὐρανῷ οὐδὲ ἐπὶ τῆς γῆς οὐδὲ 3
^{13.} ὑποκάτω τῆς γῆς ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον οὐδὲ βλέπειν αὐτό. ⁴ καὶ 4
 ἐγὼ ἔκλαιον πολὺ ὅτι οὐδεὶς ἄξιος εὐρέθη ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον 5
^{4, 4.} οὔτε βλέπειν αὐτό. ⁵ καὶ εἷς ἐκ τῶν πρεσβυτέρων λέγει μοι Μὴ 5
^{* Gn 49, 9 s.} κλαῖε· ἰδοὺ ἐνίκησεν ὁ λέων ὁ ἐκ τῆς φυλῆς Ἰούδα, ἡ ῥίζα Δαυὶδ, 6
 ὁ ἀνοίγων τὸ βιβλίον καὶ τὰς ἑπτὰ σφραγίδας αὐτοῦ.
 Καὶ εἶδον ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου καὶ τῶν τεσσάρων ζώων καὶ 6
^{7, 17.} ἐν μέσῳ τῶν πρεσβυτέρων ἄρνιον ἑστηκὸς ὡς ἐσφραγισμένον, ἔχων 7
^{* Zach 4, 10.} κέρατα ἑπτὰ καὶ ὀφθαλμοὺς ἑπτὰ, ἃ εἰσὶν τὰ ἑπτὰ πνεύματα 8
^{1, 4, 4, 5.} τοῦ θεοῦ ἀποστελλόμενα εἰς πᾶσαν τὴν γῆν. ⁷ καὶ ἦλθεν καὶ 7
^{4, 8 ss.} εἴληφεν ἐκ τῆς δεξιᾶς τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου. ⁸ καὶ ὅτε 8
 ἔλαβεν τὸ βιβλίον, τὰ τέσσαρα ζῶα καὶ οἱ ἑκκοσι τέσσαρες πρεσβύ- 9
 τεροι ἔπεσαν ἐνώπιον τοῦ ἁρνίου, ἔχοντες ἕκαστος κιθάραν καὶ 10
^{14, 2.} φιάλας χρυσᾶς γεμούσας θυμιάματων, αἱ εἰσὶν αἱ προσευχαὶ τῶν 11
^{4, 11.} ἁγίων. ⁹ καὶ ᾄδουσιν ᾠδὴν καινὴν λέγοντες Ἄξιός ἐστι λαβεῖν τὸ 9
 βιβλίον καὶ ἀνοῖξαι τὰς σφραγίδας αὐτοῦ, ὅτι ἐσφάργης καὶ ἡγό- 10
^{1, 6.} ρασας τῷ θεῷ ἐν τῷ αἵματί σου ἐκ πάσης φυλῆς καὶ γλώσσης 11
^{1, 6.} καὶ λαοῦ καὶ ἔθνους, ¹⁰ καὶ ἐποίησας αὐτοὺς βασιλείαν καὶ ἱερεῖς, 10
 καὶ βασιλεύουσιν ἐπὶ τῆς γῆς. ¹¹ καὶ εἶδον, καὶ ἤκουσα φωνὴν 11
^{* 9, 16, Dan 7, 10.} ἀγγέλων πολλῶν κύκλῳ τοῦ θρόνου καὶ τῶν ζώων καὶ τῶν 12
 πρεσβυτέρων, καὶ ἦν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν μυριάδες μυριάδων καὶ 13
^{4, 11.} χιλιάδες χιλιάδων, ¹² λέγοντες φωνῇ μεγάλῃ Ἄξιόν ἐστιν τὸ ἄρνιον 12
 τὸ ἐσφραγισμένον λαβεῖν τὴν δύναμιν καὶ πλοῦτον καὶ σοφίαν καὶ 13
 ἰσχὴν καὶ τιμὴν καὶ δόξαν καὶ εὐλογίαν. ¹³ καὶ πᾶν κτίσμα ὃ ἐν 13
^{3.} τῷ οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ὑποκάτω τῆς γῆς καὶ ἐπὶ τῆς 14
^{7, 10.} θαλάσσης ἐστὶν καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς, πάντας ἤκουσα λέγοντας Τῷ 14
 καθημένῳ ἐπὶ τῷ θρόνῳ καὶ τῷ ἁρνίῳ ἡ εὐλογία καὶ ἡ τιμὴ καὶ
 ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. ¹⁴ καὶ τὰ 14

V. 2. om ἐν ... ἐστὶν ἄξιος 4. πολὺ: πολλά ... ἀνοῖξαι καὶ ἀνα-
 γνῶναι 5. ὁ λέων ὁ ὢν ... ὁ ἀνοίγων: ἀνοῖξαι ... τὰς ἑπτὰ: praem
 λύσαι 6. Καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ... ἔχων: ἔχον ... ἃ: οἱ ... τοῦ θεοῦ
 πνεύματα τὰ ἀπεσταλμένα εἰς 7. εἴληφε τὸ βιβλίον 8. τέσσαρα ...
 ἔπεσον ... κιθάρας 9. τῷ θεῷ ἡμᾶς 10. αὐτοὺς: ἡμᾶς τῷ θεῷ ἡμῶν
 ... βασιλείαν: βασιλεῖς ... βασιλεύσομεν 11. κύκλω: κυκλόθεν ... ε
 (non se) om καὶ ἦν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν μυριάδες μυριάδων ex errore 13.
 ὃ ἐστὶν ... ἐπὶ τῆς γῆς: ἐν τῇ γῇ ... ἐστὶν: praem ᾄ ... πάντας: πάντα
 ... ἐπὶ τοῦ θρόνου

τέσσερα ζῶα ἔλεγον τὸ Ἀμήν, καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἔπεσαν καὶ 19, 4.
προσεκύνησαν.

VI.

Solvit agnus sigilla priora VI. Significat primum victoriam Christi, ea quae sequuntur caedes et calamitates, sextum rerum omnium conversionem.

- 1 Καὶ εἶδον ὅτε ἤνοιξεν τὸ ἀρνίον μίαν ἐκ τῶν ἐπτά σφραγίδων, καὶ ἤκουσα ἑνὸς ἐκ τῶν τεσσάρων ζώων λέγοντος ὡς φωνὴ 2
βροντῆς Ἔρχου. 2 καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἵππος λευκός, καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτὸν ἔχων τόξον, καὶ ἐδόθη αὐτῷ στέφανος, καὶ ἐξῆλθεν νικῶν καὶ ἵνα νικήσῃ. * Zach 6, 1 ss.
- 3 Καὶ ὅτε ἤνοιξεν τὴν σφραγίδα τὴν δευτέραν, ἤκουσα τοῦ 4
δευτέρου ζώου λέγοντος Ἔρχου. 4 καὶ ἐξῆλθεν ἄλλος ἵππος πυρό-
ρός, καὶ τῷ καθήμενῳ ἐπ' αὐτὸν ἐδόθη αὐτῷ λαβεῖν τὴν εἰρήνην ἐκ τῆς γῆς καὶ ἵνα ἀλλήλους σφάξουσιν, καὶ ἐδόθη αὐτῷ μάχαιρα μεγάλη.
- 5 Καὶ ὅτε ἤνοιξεν τὴν σφραγίδα τὴν τρίτην, ἤκουσα τοῦ τρί-
του ζώου λέγοντος Ἔρχου. καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἵππος μέλας, καὶ 6
ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτὸν ἔχων ζυγὸν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. 6 καὶ * Ez 5, 1.
ἤκουσα φωνὴν ἐν μέσῳ τῶν τεσσάρων ζώων λέγουσαν Χοῖνιξ σίτου
δηραρίου, καὶ τρεῖς χοίνικες κριθῶν δηραρίου· καὶ τὸ ἔλαιον καὶ
τὸν οἶνον μὴ ἀδικήσης.
- 7 Καὶ ὅτε ἤνοιξεν τὴν σφραγίδα τὴν τετάρτην, ἤκουσα τοῦ 8
τετάρτου ζώου λέγοντος Ἔρχου. 8 καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἵππος
χλωρός, καὶ ὁ καθήμενος ἐπάνω αὐτοῦ, ὄνομα αὐτῷ ὁ θάνατος, 20, 14.
καὶ ὁ ἄδης ἀκολουθεῖ μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία ἐπὶ * Ez 14, 21.
τὸ τέταρτον τῆς γῆς, ἀποκτεῖναι ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν λιμῷ καὶ ἐν
θανάτῳ καὶ ὑπὸ τῶν θηρίων τῆς γῆς.
- 9 Καὶ ὅτε ἤνοιξεν τὴν πέμπτην σφραγίδα, εἶδον ὑποκάτω τοῦ 20, 4.
θυσιαστηρίου τὰς ψυχὰς τῶν ἐσφραγισμένων διὰ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ 1, 9, etc
καὶ διὰ τὴν μαρτυρίαν ἣν εἶχον. 10 καὶ ἔκραξαν φωνῇ μεγάλῃ
λέγοντες Ἔως πότε, ὁ δεσπότης ὁ ἅγιος καὶ ἀληθινός, οὐ κρίνεις 3, 7.
καὶ ἐκδικεῖς τὸ αἷμα ἡμῶν ἐκ τῶν κατοικούντων ἐπὶ τῆς γῆς;
11 11 καὶ ἐδόθη αὐτοῖς στολὴ λευκὴ, καὶ ἐρρόεθη αὐτοῖς ἵνα ἀνα-
παύσονται ἔτι χρόνον, ἕως πληρώσωσιν καὶ οἱ σύνδουλοι αὐτῶν

14. τέσσαρα ... om τό ... καὶ οἱ εἴκοσι τέσσαρες ... προσεκύνησαν
ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων

VI. 1. om ἐπτά ... ὡς φωνῆς ... Ἔρχου καὶ βλέπε 2. αὐτόν: αὐτῷ
3. τὴν δευτέραν σφραγίδα ... Ἔρχου καὶ βλέπε 4. αὐτόν: αὐτῷ ...
ἐκ: ἀπό ... σφάξωσι 5. τὴν τρίτην σφραγίδα ... Ἔρχου καὶ βλέπε ...
αὐτόν: αὐτῷ 6. κριθῆς 7. ἤκουσα φωνὴν τοῦ ... λέγοντος: λέγουσαν
... Ἔρχου καὶ βλέπε 8. αὐτῷ: αὐτοῖς ... ἀποκτεῖναι ante ἐπὶ pon
10. ἔκραζον ... ὁ ἀληθινός ... ἐκ: ἀπό 11. ἐδόθησαν et στολαὶ λευκαὶ
... αὐτοῖς: ἐκάστοις ... ἀναπαύσονται ... ἔτι χρόνον μικρόν ... ἕως οὗ
... πληρώσονται

^{11, 7.}
^{13, 7.} καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν οἱ μέλλοντες ἀποκτείνεσθαι ὡς καὶ αὐτοί.

^{16, 18.} Καὶ εἶδον ὅτε ἤνοιξεν τὴν σφραγίδα τὴν ἕκτην, καὶ σεισμός ¹²
ἐγένετο μέγας, καὶ ὁ ἥλιος ἐγένετο μέλας ὡς σάκκος τρίχινος,
^{*Ez 30,}
^{7 s.} καὶ ἡ σελήνη ὅλη ἐγένετο ὡς αἷμα, ¹³ καὶ οἱ ἀστέρες τοῦ οὐρα-
^{*Ez 34, 4.}
^{Mt 24, 29.} νοῦ ἔπεσαν εἰς τὴν γῆν, ὡς συκὴ βαλοῦσα τοὺς ὀλύνθους αὐτῆς
ὑπὸ ἀνέμον μεγάλου σειομένη, ¹⁴ καὶ ὁ οὐρανὸς ἀπεχωρίσθη ὡς ¹⁴
βιβλίον ἐλισσόμενον, καὶ πᾶν ὄρος καὶ νῆσος ἐκ τῶν τόπων αὐ-
^{*Es 24,}
^{21.} τῶν ἐκινήθησαν. ¹⁵ καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ οἱ μεγιστᾶνες ¹⁵
^{2, 10.} καὶ οἱ χιλιάρχοι καὶ οἱ πλούσιοι καὶ οἱ ἰσχυροὶ καὶ πᾶς δούλος
καὶ ἐλευθερός ἔκρουσαν ἑαυτοὺς εἰς τὰ σπῆλαια καὶ εἰς τὰς πέ-
^{*Pos 10,}
^{8.} τρας τῶν ὄρεων, ¹⁶ καὶ λέγουσιν τοῖς ὄρεσιν καὶ ταῖς πέτραις ¹⁶
^{Lc 23, 30.} Πέσατε ἐφ' ἡμᾶς καὶ κρούσατε ἡμᾶς ἀπὸ προσώπου τοῦ καθη-
μένου ἐπὶ τῷ θρόνῳ καὶ ἀπὸ τῆς ὀργῆς τοῦ ἀρνίου, ¹⁷ ὅτι ἦλθεν ¹⁷
ἡ ἡμέρα ἡ μεγάλη τῆς ὀργῆς αὐτοῦ, καὶ τίς δύναται σταθῆναι;

VII.

Eximuntur universa miserie CXLIV millia de tribubus Israel. Pii
exteri in albis celebrantes Deum et agnum.

Καὶ μετὰ τοῦτο εἶδον τέσσαρας ἀγγέλους ἰστῶτας ἐπὶ τὰς ¹
^{20, 8.}
^{*Zach}
^{6, 5.} τέσσαρας γωνίας τῆς γῆς, κρατοῦντας τοὺς τέσσαρας ἀνέμους τῆς
γῆς, ἵνα μὴ πνέῃ ἄνεμος ἐπὶ τῆς γῆς μήτε ἐπὶ τῆς θαλάσσης
μήτε ἐπὶ τι δένδρον. ² καὶ εἶδον ἄλλον ἀγγελον ἀναβαίνοντα ²
ἀπὸ ἀνατολῆς ἡλίου, ἔχοντα σφραγίδα θεοῦ ζῶντος, καὶ ἔκραζεν
φωνῇ μεγάλῃ τοῖς τέσσαρσιν ἀγγέλοις οἷς ἐδόθη αὐτοῖς ἀδικῆσαι
τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν, ³ λέγων Μὴ ἀδικήσητε τὴν γῆν μήτε ³
τὴν θάλασσαν μήτε τὰ δένδρα, ἄχρι σφραγίσωμεν τοὺς δούλους
τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν. ⁴ καὶ ἤκουσα τὸν ⁴
^{13, 16.}
^{*Ez 9, 4.} ἀριθμὸν τῶν ἐσφραγισμένων, ἑκατὸν τεσσαεράκοντα τέσσαρες χι-
^{14, 1.}
^{*Gn 49, 8.} λιάδες ἐσφραγισμένοι ἐκ πάσης φυλῆς νιῶν Ἰσραήλ. ⁵ ἐκ φυλῆς ⁵
Ἰούδα δώδεκα χιλιάδες ἐσφραγισμένοι, ἐκ φυλῆς Ρουβὴν δώδεκα
χιλιάδες, ἐκ φυλῆς Γὰδ δώδεκα χιλιάδες, ⁶ ἐκ φυλῆς Ἀσὴρ δώ- ⁶
δεκα χιλιάδες, ἐκ φυλῆς Νεφθαλίμ δώδεκα χιλιάδες, ἐκ φυλῆς
Μαυραση δώδεκα χιλιάδες, ⁷ ἐκ φυλῆς Συμεὼν δώδεκα χιλιάδες, ⁷
ἐκ φυλῆς Λευὶ δώδεκα χιλιάδες, ἐκ φυλῆς Ἰσαχάρ δώδεκα χιλιά-
δες, ⁸ ἐκ φυλῆς Ζαβουλὼν δώδεκα χιλιάδες, ἐκ φυλῆς Ἰωσήφ ⁸

11. ἀποκτείνεσθαι 12. ἰδοὺ σεισμός μέγας ἐγένετο... ὁμ ὅλη 13. βα-
λοῦσα: βάλλει... μεγάλου ἀνέμου 14. ὁμ ὁ... ἐλισσόμενον 15. καὶ
οἱ πλούσιοι καὶ οἱ χιλιάρχοι... ἰσχυροὶ: δυνατοὶ... καὶ πᾶς ἐλεύθερος
16. Πέσατε... ἐπὶ τοῦ θρόνου

VII. 1. τοῦτο: ταῦτα... τέσσαρας ter: τέσσαρας... τι δένδρον:
πᾶν δένδρον 2. ἀναβάτῃ... ἔκραξε 3. ἄχρι: ἄχρις οὗ... ε (non εἶ)
σφραγίζωμεν 4. ἑκατὸν τεσσαεράκοντα τέσσαρες: ρμῶ 5—8. δώδεκα
ubique: ἰβ'... ἐσφραγισμένοι bis: add ubique (i. e. duodecies) post
χιλιάδες 6. Νεφθαλείμ 7. εἶ (non ε) Ἰσαχάρ

δώδεκα χιλιάδες, ἐκ φυλῆς Βενιαμὴν δώδεκα χιλιάδες ἐσφραγισμένοι.

- 9 Μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἶδον ὄχλος πολὺς, ὃν ἀριθμῆσαι αὐτὸν οὐδεὶς ἐδύνατο, ἐκ παντὸς ἔθνους καὶ φυλῶν καὶ λαῶν καὶ γλωσσῶν, ἐστῶτες ἐνώπιον τοῦ θρόνου καὶ ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου, περιβεβλημένους στολὰς λευκάς, καὶ φοίνικες ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν. ¹⁰ καὶ κράζουσιν φωνῇ μεγάλη λέγοντες Ἡ σωτηρία τῷ ^{13.}
 11 θεῷ ἡμῶν τῷ καθήμενῳ ἐπὶ τῷ θρόνῳ καὶ τῷ ἀρνίῳ. ¹¹ καὶ πάντες οἱ ἄγγελοι ἐστήκεισαν κύκλῳ τοῦ θρόνου καὶ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν τεσσάρων ζώων, καὶ ἔπесαν ἐνώπιον τοῦ θρόνου ^{11, 16.}
 12 ἐπὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν καὶ προσεκύνησαν τῷ θεῷ, ¹² λέγοντες Ἀμήν, ἡ εὐλογία καὶ ἡ δόξα καὶ ἡ σοφία καὶ ἡ εὐχαριστία καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ ἰσχύς τῷ θεῷ ἡμῶν εἰς τοὺς αἰῶνας ^{5, 12.}
 13 τῶν αἰῶνων. ¹³ καὶ ἀπεκρίθη εἰς ἐκ τῶν πρεσβυτέρων λέγων μοι Οὗτοι οἱ περιβεβλημένοι τὰς στολὰς τὰς λευκάς τίνας εἰσὶν καὶ ¹⁴ πόθεν ἦλθον; ¹⁴ καὶ εἶρηκα αὐτῷ Κύριέ μου, σὺ οἶδας. καὶ εἶπέν μοι Οὗτοι εἰσὶν οἱ ἐρχόμενοι ἐκ τῆς θλίψεως τῆς μεγάλης, καὶ ἔπλυναν τὰς στολὰς αὐτῶν καὶ ἐλεύκαναν ἐν τῷ αἵματι τοῦ ¹⁵ ἀρνίου. ¹⁵ διὰ τοῦτο εἰσὶν ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ θεοῦ, καὶ λατρεύουσιν αὐτῷ ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ, καὶ ὁ ¹⁶ καθήμενος ἐπὶ τῷ θρόνῳ σκηρῶσει ἐπ' αὐτούς. ¹⁶ οὐ πεινάσουσιν ἔτι οὐδὲ διψήσουσιν ἔτι, οὐδ' οὐ μὴ πέσῃ ἐπ' αὐτούς ὁ ἥλιος ^{21, 4.}
 17 οὐδὲ πᾶν καῦμα, ¹⁷ ὅτι τὸ ἀρνίον τὸ ἀνά μέσον τοῦ θρόνου ποιμαίνει αὐτούς καὶ ὀδηγεῖ αὐτούς ἐπὶ ζωῆς πηγᾶς ὑδάτων, καὶ ^{21, 4.} ^{Es 25, 8.} ἔξαιλεῖται ὁ θεὸς πᾶν δάκρυον ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν.

VIII.

Sigillum VII. Angeli VII cum VII tubis calamitatum.

- 1 Καὶ ὅταν ἤνοιξεν τὴν σφραγίδα τὴν ἐβδόμην, ἐγένετο σιγὴ ^{1, 4.}
 2 ἐν τῷ οὐρανῷ ὡς ἡμίωρον. ² καὶ εἶδον τοὺς ἐπὶ τὰ ἄγγελους οἱ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἐστήκασιν, καὶ ἐδόθησαν αὐτοῖς ἐπὶ τὰ σάλπιγγας. ^{1, 4.} ^{Tob 12, 15.}
 3 γες. ³ καὶ ἄλλος ἄγγελος ἦλθεν καὶ ἐστάθη ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου ἔχων λιβανωτὸν χρυσοῦν, καὶ ἐδόθη αὐτῷ θυμιάματα πολλὰ ^{5, 8.}
 4 ἵνα δώσει ταῖς προσευχαῖς τῶν ἁγίων πάντων ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦν τὸ ἐνώπιον τοῦ θρόνου. ⁴ καὶ ἀνέβη ὁ καπνὸς τῶν θυμιαμάτων ταῖς προσευχαῖς τῶν ἁγίων ἐκ χειρὸς τοῦ ἀγγέλου ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. ⁵ καὶ εἴληφεν ὁ ἄγγελος τὸν λιβανωτὸν, καὶ ἐγέμισεν αὐτὸν ἐκ τοῦ πυρὸς τοῦ θυσιαστηρίου καὶ ἔβαλεν

9. ἡδύνατο ... περιβεβλημένοι 10. κράζουσιν: κράζοντες... ς (non se) Ἡ σωτ. τῷ καθήμενῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ θεοῦ ἡμῶν 11. ἐστήκεισαν ... ἔπесαν ... ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν 12. in fine add ἀμήν 14. om μου ... ἐλεύκαναν στολὰς αὐτῶν 15. ἐπὶ τοῦ θρόνου 16. οὐδ' οὐ: οὐδέ 17. ποιμανεῖ ... ὀδηγήσει ... ζωῆς: ζωσας ... ἐκ: ἀπό

VIII. 1. ὅταν: ὅτε ... ἡμίωρον 3. ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ... δώσει 5. ς (non se) τὸ λιβανωτὸν et αὐτό

^{4, 5,}
^{11, 19.} εἰς τὴν γῆν· καὶ ἐγένοντο βρονταὶ καὶ ἀστραπαὶ καὶ φωναὶ καὶ σεισμός.

Καὶ οἱ ἑπτὰ ἄγγελοι οἱ ἔχοντες τὰς ἑπτὰ σάλπιγγας ἤτοί- 6
μασαν ἑαυτοὺς ἵνα σαλπίσωσιν. ⁷ Καὶ ὁ πρῶτος ἐσάλπισεν· καὶ ⁷
ἐγένετο χάλαζα καὶ πῦρ μεμιγμένα ἐν αἵματι καὶ ἐβλήθη εἰς τὴν
γῆν· καὶ τὸ τρίτον τῆς γῆς κατεκάη, καὶ τὸ τρίτον τῶν δένδρων
κατεκάη, καὶ πᾶς χόρτος χλωρὸς κατεκάη.

^{*Jer 51,}
^{25.} Καὶ ὁ δευτέρος ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ ὡς ὄρος μέγα πυρὶ ⁸
καίόμενον ἐβλήθη εἰς τὴν θάλασσαν· καὶ ἐγένετο τὸ τρίτον τῆς
θαλάσσης αἷμα, ⁹ καὶ ἀπέθανεν τὸ τρίτον τῶν κισμῶτων τῶν ἐν ⁹
τῇ θαλάσῃ, τὰ ἔχοντα ψυχάς, καὶ τὸ τρίτον τῶν πλοίων διεφθάρ-
ησαν.

^{*Es 14, 12,}
^{*Dan 8,}
^{10.} Καὶ ὁ τρίτος ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ ἔπεσεν ἐκ τοῦ οὐρα- ¹⁰
νοῦ ἀστὴρ μέγας καιόμενος ὡς λαμπάς, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τὸ τρίτον
τῶν ποταμῶν καὶ ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων. ¹¹ καὶ τὸ ὄνομα ¹¹
τοῦ ἀστέρου λέγεται ὁ ἄψινθος. καὶ ἐγένετο τὸ τρίτον τῶν ὑδά-
των εἰς ἄψινθον, καὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἀπέθανον ἐκ τῶν
ὑδάτων, ὅτι ἐπικράνθησαν.

Καὶ ὁ τέταρτος ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ ἐπλήγη τὸ τρίτον ¹²
τοῦ ἡλίου καὶ τὸ τρίτον τῆς σελήνης καὶ τὸ τρίτον τῶν ἀστέρων,
^{*Am 8, 9,} ἵνα σκοτισθῇ τὸ τρίτον αὐτῶν καὶ ἡ ἡμέρα μὴ φάνη τὸ τρίτον
^{14, 6.} αὐτῆς, καὶ ἡ νύξ ὁμοίως. ¹³ καὶ εἶδον, καὶ ἤκουσα ἐνὸς ἀετοῦ ¹³
πετομένου ἐν μεσουρανήματι λέγοντος φωνῇ μεγάλῃ Οὐαὶ οὐαὶ
οὐαὶ τοῖς κατοικοῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς ἐκ τῶν λοιπῶν φωνῶν τῆς
σάλπιγγος τῶν τριῶν ἀγγέλων τῶν μελλόντων σαλπίζειν.

IX.

Tubae quinta et sexta. Locustae ex abysso, indicantes hostium copias cum rege Abaddon. Soluti angeli IV cum exercitu homines perdituro.

^{8, 10.} Καὶ ὁ πέμπτος ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ εἶδον ἀστέρα ἐκ τοῦ ¹
^{20, 1.} οὐρανοῦ πεπωκότα εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἡ κλεῖς τοῦ
φρέατος τῆς ἀβύσσου. ² καὶ ἠνοιξεν τὸ φρέαρ τῆς ἀβύσσου· καὶ ²
^{*Joel}
^{2, 10.} ἀνέβη καπνὸς ἐκ τοῦ φρέατος ὡς καπνὸς καμίνου μεγάλης, καὶ
ἐσκοτώθη ὁ ἥλιος καὶ ὁ ἀῆρ ἐκ τοῦ καπνοῦ τοῦ φρέατος. ³ καὶ ³
ἐκ τοῦ καπνοῦ ἐξῆλθον ἀκρίδες εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐδόθη αὐταῖς
^{1, 2 s.} ἐξουσία ὡς ἔχουσιν ἐξουσίαν οἱ σκορπίοι τῆς γῆς. ⁴ καὶ ἐρρέθη ⁴
αὐταῖς ἵνα μὴ ἀδικήσουσιν τὸν χόρτον τῆς γῆς οὐδὲ πᾶν χλωρὸν

5. ἐγένοντο φωναὶ καὶ βρονταὶ καὶ ἀστραπαὶ 6. om οἱ secundum 7. ὁ πρῶτος ἄγγελος... om ἐν et καὶ τὸ τρίτον τῆς γῆς κατεκάη 9. διεφθάρη 10. τῶν ὑδάτων: om τῶν 11. om ὁ... γίνεται... ς (non ζ^e) om τῶν ὑδάτων... τῶν ἀνθρώπων: om τῶν 12. φάνη: φαίνη 13. ἀετοῦ: ἀγγέλου... πετωμένου

IX. 2. ἐσκοτίσθη 4. ἀδικήσωσι

οὐδὲ πᾶν δένδρον, εἰ μὴ τοὺς ἀνθρώπους οἵτινες οὐκ ἔχουσιν
 5 τὴν σφραγίδα τοῦ θεοῦ ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν. ⁵ καὶ ἐδόθη
 αὐταῖς ἵνα μὴ ἀποκτείνωσιν αὐτούς, ἀλλ' ἵνα βασανισθῶσιν
 μῆνας πέντε· καὶ ὁ βασανισμὸς αὐτῶν ὡς βασανισμὸς σκορπίου,
 6 ὅταν παίσῃ ἄνθρωπον. ⁶ καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ζητήσου- ^{*Joh 3,21.}
 σιν οἱ ἄνθρωποι τὸν θάνατον καὶ οὐ μὴ εὔρωσιν αὐτόν, καὶ
 7 ἐπιθυμήσουσιν ἀποθανεῖν καὶ φεύγει ὁ θάνατος ἀπ' αὐτῶν. ⁷ καὶ ^{*Joel 2, 4.}
 τὰ ὁμοιώματα τῶν ἀκρίδων ὅμοια ἵπποις ἠτοιμασμένοις εἰς πό-
 λεμον, καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ὡς στέφανοι ὅμοιοι χρυσοῦ,
 8 καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ὡς πρόσωπα ἀνθρώπων, ⁸ καὶ εἶχον ^{*Joel 1, 6.}
 τρίχας ὡς τρίχας γυναικῶν, καὶ οἱ ὀδόντες αὐτῶν ὡς λεόντων
 9 ἦσαν, ⁹ καὶ εἶχον θώρακας ὡς θώρακας σιδηροῦς, καὶ ἡ φωνὴ
 τῶν πτερύγων αὐτῶν ὡς φωνὴ ἀρμάτων ἵππων πολλῶν τρεχόν- ^{*Joel 2, 5.}
 των εἰς πόλεμον. ¹⁰ καὶ ἔχουσιν οὐράς ὁμοίας σκορπίοις καὶ
 κέντρα, καὶ ἐν ταῖς οὐραῖς αὐτῶν ἡ ἐξουσία αὐτῶν ἀδικῆσαι τοὺς
 11 ἀνθρώπους μῆνας πέντε, ¹¹ ἔχουσαι βασιλέα ἐπ' αὐτῶν ἄγγελον
 τῆς ἀβύσσου, ὄνομα αὐτῷ Ἑβραϊστὶ Ἀβαδδὼν, ἐν δὲ τῇ Ἑλλη-
 12 νικῇ ὄνομα ἔχει Ἀπολλύων. ¹² Ἡ οὐαὶ ἡ μία ἀπῆλθεν· ἰδοὺ ἐξ- ^{*Joh 28,}
 χεται ἔτι δύο οὐαὶ μετὰ ταῦτα. ^{22,}
^{11, 14.}
 13 Καὶ ὁ ἕκτος ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ ἤκουσα φωνὴν μίαν ἐκ
 τῶν τεσσάρων κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ χρυσοῦ τοῦ ἐνώπιον
 14 τοῦ θεοῦ, ¹⁴ λέγοντα τῷ ἕκτῳ ἄγγελῳ, ὁ ἔχων τὴν σάλπιγγα ^{7, 1,}
 Ἄσσον τοὺς τέσσαρας ἄγγελους τοὺς δεδεμένους ἐπὶ τῷ ποταμῷ ^{16, 12.}
 15 τῷ μεγάλῳ Εὐφράτῃ. ¹⁵ καὶ ἐλύθησαν οἱ τέσσαρες ἄγγελοι οἱ
 ἠτοιμασμένοι εἰς τὴν ὥραν καὶ ἡμέραν καὶ μῆνα καὶ ἑνιαυτόν,
 16 ἵνα ἀποκτείνωσιν τὸ τρίτον τῶν ἀνθρώπων. ¹⁶ καὶ ὁ ἀριθμὸς
 τῶν στρατευμάτων τοῦ ἵππου δισμυριάδες μυριάδων· ἤκουσα τὸν
 17 ἀριθμὸν αὐτῶν. ¹⁷ καὶ οὕτως εἶδον τοὺς ἵππους ἐν τῇ ὁράσει
 καὶ τοὺς καθημένους ἐπ' αὐτῶν, ἔχοντας θώρακας πυρίνους καὶ
 ὑακινθίνους καὶ θειώδεις· καὶ αἱ κεφαλαὶ τῶν ἵππων ὡς κεφα- ^{*Joel 2, 3}
 λαὶ λεόντων, καὶ ἐκ τῶν στομάτων αὐτῶν ἐκπορεύεται πῦρ καὶ
 18 καπνὸς καὶ θεῖον. ¹⁸ ἀπὸ τῶν τριῶν πληγῶν τούτων ἀπεκτιάνθη-
 σαν τὸ τρίτον τῶν ἀνθρώπων, ἐκ τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ καπνοῦ καὶ
 19 τοῦ θείου τοῦ ἐκπορευομένου ἐκ τῶν στομάτων αὐτῶν. ¹⁹ ἡ γὰρ
 ἐξουσία τῶν ἵππων ἐν τῷ στόματι αὐτῶν ἐστὶν καὶ ἐν ταῖς οὐ-
 20 ραῖς αὐτῶν· αἱ γὰρ οὐραὶ αὐτῶν ὅμοιοι ὄφεσιν, ἔχουσαι κεφα-
 λὰς, καὶ ἐν αὐταῖς ἀδικοῦσιν. ²⁰ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων,

4. ἀνθρώπους μόνους 5. βασανισθῶσι 6. οὐ μὴ: οὐχ ... εὐρήσου-
 σιν ... φεύξεται 10. καὶ κέντρα ἦν ἐν ... καὶ ἡ ἐξουσία 11. ἔχουσαι:
 καὶ ἔχουσιν ... ἐφ' αὐτῶν βασιλέα ... τὸν ἄγγελον ... ἐν δέ: καὶ ἐν 12.
 ἔχονται 14. λέγοντα: λέγουσαν ... ὁ ἔχων: ὃς εἶχε ... τέσσαρας 16.
 om τῶν ... ἵππων: ἵππικῶν ... δισμυριάδες: δύο μυριάδες ... καὶ ἤκουσα
 18. ἀπό: ὑπό ... om πληγῶν ... καὶ ἐκ τοῦ καπνοῦ καὶ ἐκ 19. αἱ γὰρ
 ἐξουσίαι αὐτῶν ἐν et εἰσιν ... om καὶ ἐν ταῖς οὐραῖς αὐτῶν

16, 11. οἱ οὐκ ἀπεκτάνθησαν ἐν ταῖς πληγαῖς ταύταις, οὐ μετενόησαν ἐκ
 * Ps 135, τῶν ἔργων τῶν χειρῶν αὐτῶν, ἵνα μὴ προσκυνήσουσιν τὰ δαι-
 15. etc. μόνια καὶ τὰ εἰδωλα τὰ χρυσᾶ καὶ τὰ ἀργυρᾶ καὶ τὰ χαλκᾶ καὶ
 τὰ λίθινα καὶ τὰ ξύλινα, ἃ οὔτε βλέπειν δύνανται οὔτε ἀκούειν
 οὔτε περιπατεῖν, ²¹ καὶ οὐ μετενόησαν ἐκ τῶν φόνων αὐτῶν οὔτε ²¹
 ἐκ τῶν φαρμακειῶν αὐτῶν οὔτε ἐκ τῆς πορνείας αὐτῶν οὔτε ἐκ
 τῶν κλεμμάτων αὐτῶν.

X.

Angelus cum libro. Misterii perfectio instat. Johannes devorat
 librum angeli.

5, 2. Καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον ἰσχυρὸν καταβαίνοντα ἐκ τοῦ 1
 4, 3. οὐρανοῦ, περιβεβλημένον νεφέλῃν, καὶ ἡ ἴρις ἐπὶ τὴν κεφαλὴν
 αὐτοῦ, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ
 ὡς στῦλοι πυρός, ² καὶ ἔχων ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ βιβλιδάριον ἠνεωγ- 2
 μένον. καὶ ἔθικεν τὸν πόδα αὐτοῦ τὸν δεξιὸν ἐπὶ τῆς θαλάσσης,
 τὸν δὲ εὐώνυμον ἐπὶ τῆς γῆς, ³ καὶ ἔκραξεν φωνῇ μεγάλη ὡσπερ 3
 λέων μνηκᾶται. καὶ ὅτε ἔκραξεν, ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταὶ τὰς
 ἑαυτῶν φωνάς. ⁴ καὶ ὅτε ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταί, ἤμελλον 4
 * Dan 8, 26. γράφειν· καὶ ἤκουσα φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγουσαν Σφραγίσσον
 ἃ ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταί, καὶ μὴ αὐτὰ γράψῃς. ⁵ καὶ ὁ 5
 * Dan 12, 7. ἄγγελος, ὃν εἶδον ἐστῶτα ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐπὶ τῆς γῆς,
 ἤρην τὴν χεῖρα αὐτοῦ τὴν δεξιάν εἰς τὸν οὐρανόν, ⁶ καὶ ὤμωσεν 6
 14, 7. ἐν τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων, ὃς ἔκτισεν τὸν οὐρανὸν
 καὶ τὰ ἐν αὐτῷ καὶ τὴν γῆν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ καὶ τὴν θάλασσαν
 καὶ τὰ ἐν αὐτῇ, ὅτι χρόνος οὐκέτι ἔσται, ⁷ ἀλλ' ἐν ταῖς ἡμέραις 7
 τῆς φωνῆς τοῦ ἐβδόμου ἀγγέλου, ὅταν μέλλῃ σαλπίζειν, καὶ ἔτε-
 * Am 3, 7. λέσθῃ τὸ μυστήριον τοῦ θεοῦ, ὡς εὐηγγέλισεν τοὺς ἑαυτοῦ δούλους
 τοὺς προφήτας. ⁸ καὶ ἡ φωνὴ ἦν ἤκουσα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πάλιν 8
 λαλοῦσαν μετ' ἐμοῦ καὶ λέγουσαν Ὑπαγε λάβε τὸ βιβλιδάριον τὸ
 ἠνεωγμένον ἐν τῇ χειρὶ τοῦ ἀγγέλου τοῦ ἐστῶτος ἐπὶ τῆς θαλάσ-
 σης καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. ⁹ καὶ ἀπῆλθα πρὸς τὸν ἄγγελον, λέγων 9
 * Es 2, 8ss. 3, 1 ss. αὐτῷ δοῦναί μοι τὸ βιβλιδάριον. καὶ λέγει μοι Λάβε καὶ κατά-
 φαγε αὐτό, καὶ πικραεῖ σου τὴν κοιλίαν, ἀλλ' ἐν τῷ στόματί
 σου ἔσται γλυκὺ ὡς μέλι. ¹⁰ καὶ ἔλαβον τὸ βιβλαρίδιον ἐκ τῆς 10
 χειρὸς τοῦ ἀγγέλου καὶ κατέφαγον αὐτό, καὶ ἦν ἐν τῷ στόματί
 μου ὡς μέλι γλυκὺ· καὶ ὅτε ἔφαγον αὐτό, ἐπικράνθη ἡ κοιλία

20. οὐ: οὔτε ... προσκυνήσωσι ... τὰ εἰδωλα: om τὰ ... δύναται

X. 1. om ἡ ... ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, καὶ 2. ἔχων: εἶχεν ... βιβλαρίδιον
 ... ἀνεωγμένον ... ἐπὶ τὴν θάλασσαν ... ἐπὶ τὴν γῆν 4. βρονταὶ τὰς
 φωνάς ἑαυτῶν ... ἔμελλον ... λέγουσάν μοι ... αὐτά: ταῦτα 5. om
 τὴν δεξιάν 6. οὐκέτι ἔσται: οὐκ ἔσται ἔτι 7. ἀλλά ... τελεσθῆ ... τοῖς
 ἑαυτοῦ δούλοις τοῖς προφήταις 8. λαλοῦσα et λέγουσα ... βιβλαρίδιον
 ... om τοῦ ἀγγέλου 9. ἀπῆλθον ... δοῦναι: δός ... βιβλαρίδιον

11 μιν. ¹¹ καὶ λέγουσίν μοι Δεῖ σε πάλιν προφητεῦσαι ἐπὶ λαοῖς καὶ ἐπὶ ἔθνεσιν καὶ γλώσσαις καὶ βασιλεῦσιν πολλοῖς.

XI.

Metiendum templum. Duo testes necati a bestia reviviscunt et coelum ascendunt. Tuba VII. Hymnus. Templum Dei.

- 1 Καὶ ἐδόθη μοι κάλαμος ὅμοιος ῥάβδῳ, λέγων Ἔγειρε καὶ ^{21, 15.} ^{Ez 40, 3.}
μέτρησον τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ καὶ τὸ θυσιαστήριον καὶ τοὺς
2 προσκυνοῦντας ἐν αὐτῷ. ² καὶ τὴν αὐλὴν τὴν ἔξωθεν τοῦ ναοῦ
ἐκβαλε ἔξω καὶ μὴ αὐτὴν μετρήσης, ὅτι ἐδόθη τοῖς ἔθνεσιν, καὶ
τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν πατήσουσιν μῆρας τεσσαράκοντα καὶ δύο.
3 ³ καὶ δώσω τοῖς δυσὶν μάρτυσίν μου, καὶ προφητεύσουσιν ἡμέρας ^{13, 5.}
4 χιλίας διακοσίας ἐξήκοντα περιβεβλημένοι σάκκους. ⁴ οὗτοί εἰσιν ^{*Zach 4,}
αἱ δύο ἑλαΐαι καὶ αἱ δύο λυχγίαί αἱ ἐνώπιον τοῦ κυρίου τῆς γῆς ^{2 ss.}
5 ἐστῶτες. ⁵ καὶ εἴ τις αὐτοὺς θέλει ἀδικῆσαι, πῦρ ἐκπορεύεται
ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν καὶ κατεσθίει τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν· καὶ ^{*2 Reg 1,}
εἴ τις θέλει αὐτοὺς ἀδικῆσαι, οὕτως δεῖ αὐτὸν ἀποκτανθῆναι. ^{10.}
6 ⁶ οὗτοι ἔχουσιν τὸν οὐρανὸν ἐξουσίαν κλεῖσαι, ἵνα μὴ ὑετὸς βρέχῃ
τὰς ἡμέρας τῆς προφητείας αὐτῶν, καὶ ἐξουσίαν ἔχουσιν ἐπὶ τῶν ^{*1 Rg 17, 1.}
ὑδάτων στρέφειν αὐτὰ εἰς αἷμα καὶ πατάξαι τὴν γῆν ἐν πάσῃ ^{*Ex 7, 19.}
7 πληγῇ ὁσάκις ἐὰν θελήσωσιν. ⁷ καὶ ὅταν τελέσωσιν τὴν μαρτυ- ^{13, 1.}
ρίαν αὐτῶν, τὸ θηρίον τὸ ἀναβαῖνον ἐκ τῆς ἀβύσσου ποιήσει μετ' ^{*Dan 7, 7.}
8 αὐτῶν πόλεμον καὶ νικήσει αὐτοὺς καὶ ἀποκτενεῖ αὐτούς. ⁸ καὶ
τὸ πτώμα αὐτῶν ἐπὶ τῆς πλατείας τῆς πόλεως τῆς μεγάλης, ἣτις
καλεῖται πνευματικῶς Σόδομα καὶ Αἴγυπτος, ὅπου καὶ ὁ κύριος
9 αὐτῶν ἐστηραρώθη. ⁹ καὶ βλέπουσιν ἐκ τῶν λαῶν καὶ φυλῶν καὶ
γλωσσῶν καὶ ἔθνῶν τὸ πτώμα αὐτῶν ἡμέρας τρεῖς ἡμῖν, καὶ τὰ
10 πτώματα αὐτῶν οὐκ ἀφιοῦσιν τεθῆναι εἰς μνήμα. ¹⁰ καὶ οἱ
κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς χαίρουσιν ἐπ' αὐτοῖς καὶ εὐφραίνονται,
καὶ δῶρα πέμπουσιν ἀλλήλοις, ὅτι οὗτοι οἱ δύο προφηταὶ ἐβασά- ^{*Esth 9,}
11 νισαν τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς. ¹¹ καὶ μετὰ τὰς τρεῖς ^{*Ez 37, 5.}
ἡμέρας καὶ ἡμῖν πνεῦμα ζωῆς ἐκ τοῦ θεοῦ εἰσῆλθεν ἐν αὐτοῖς,
καὶ ἕστησαν ἐπὶ τοὺς πόδας αὐτῶν, καὶ φόβος μέγας ἐπέπεσεν
12 ἐπὶ τοὺς θεωροῦντας αὐτούς. ¹² καὶ ἤκουσα φωνὴν μεγάλην ἐκ
τοῦ οὐρανοῦ λέγουσαν αὐτοῖς Ἀνάβατε ὧδε· καὶ ἀνέβησαν εἰς

11. λέγει ... om ἐπὶ secundum

XI. 1. λέγων: 5^e (non 5) praem καὶ ὁ ἄγγελος εἰστήκει ... Ἐγειραι
2. ἔξωθεν: 5 (non 5^e) ἔξωθεν ... τεσσαράκοντα ... καὶ δύο: om καὶ
4. καὶ αἱ: om αἱ ... κυρίου: θεοῦ ... ἐστῶσαι 5. αὐτ. θέλη ... αὐτ.
θέλη ... οὕτω 6. ἐξουσίαν κλεῖσαι τὸν οὐρανόν ... βρέχῃ ὑετός ... ἐν
ἡμέραις αὐτῶν τῆς προφητείας ... om ἐν 7. πόλεμον μετ' αὐτῶν 8. τα
πτώματα ... τῆς πόλεως: om τῆς ... αὐτῶν: ἡμῶν 9. βλέψουσιν ...
τὸ πτώμα: τὰ πτώματα ... καὶ ἡμῖν ... ἀφῆσουσι ... εἰς μνήματα
10. χαροῦσιν ... εὐφρανθήσονται 11. ἐν αὐτοῖς: ἐπ' αὐτούς ... ἔπεσεν
12. ἤκουσαν ... Ἀνάβατε

τὸν οὐρανὸν ἐν τῇ νεφέλῃ, καὶ ἐθεώρησαν αὐτοὺς οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν.
 16, 18. ¹³ καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ἐγένετο σεισμός μέγας, καὶ τὸ δέκατον ¹³
 τῆς πόλεως ἔπεσεν, καὶ ἀπεκτάνθησαν ἐν τῷ σεισμῷ ὀνόματα
 ἀνθρώπων χιλιάδες ἑπτὰ, καὶ οἱ λοιποὶ ἔμφοβοι ἐγένοντο καὶ
 9, 12. ἔδωκαν δόξαν τῷ θεῷ τοῦ οὐρανοῦ. ¹⁴ Ἡ οὐαὶ ἡ δευτέρα ἀπῆλ- ¹⁴
 θεν ἡ οὐαὶ ἡ τρίτη ἰδοὺ ἔρχεται ταχύν.
 10, 7. Καὶ ὁ ἕβδομος ἄγγελος ἐσάλπισεν καὶ ἐγένοντο φωναὶ με- ¹⁵
 12, 10. γάλαι ἐν τῷ οὐρανῷ, λέγοντες Ἐγένετο ἡ βασιλεία τοῦ κόσμου
 * Dan 2, 44. τοῦ κυρίου ἡμῶν καὶ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ, καὶ βασιλεύσει εἰς τοὺς
 4, 1. etc αἰῶνας τῶν αἰώνων. ¹⁶ καὶ οἱ εἴκοσι τέσσαρες πρεσβύτεροι οἱ ¹⁶
 ἐνώπιον τοῦ θεοῦ καθήμενοι ἐπὶ τοὺς θρόνους αὐτῶν ἔπεσαν ἐπὶ
 4, 8. τὰ πρόσωπα αὐτῶν καὶ προσεκύνησαν τῷ θεῷ, ¹⁷ λέγοντες Εὐχα- ¹⁷
 ριστοῦμέν σοι, κύριε ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν, ὅτι
 εἴληφας τὴν δυνάμιν σου τὴν μεγάλην καὶ ἐβασίλευσας, ¹⁸ καὶ τὰ ¹⁸
 ἔθνη ὠργίσθησαν, καὶ ἦλθεν ἡ ὀργή σου καὶ ὁ καιρὸς τῶν νε-
 κρῶν κριθῆναι καὶ δοῦναι τὸν μισθὸν τοῖς δούλοις σου τοῖς προ-
 φήταις καὶ τοῖς ἁγίοις καὶ τοῖς φοβουμένοις τὸ ὄνομά σου, τοῖς
 μικροῖς καὶ τοῖς μεγάλοις, καὶ διαφθεῖραι τοὺς διαφθείροντας
 19, 2. τὴν γῆν. ¹⁹ καὶ ἡροίγη ὁ ναὸς τοῦ θεοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ¹⁹
 8, 5. ὤφθη ἡ κιβωτὸς τῆς διαθήκης αὐτοῦ ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ, καὶ ἐγέ-
 16, 18. 16, 21. νοντο ἀστραπαὶ καὶ φωναὶ καὶ βρονταὶ καὶ χάλαζα μεγάλη.

XII.

Mulier Messiam pariens et draco. Draco victus a Michaele perse-
 quitur mulierem ejusque semen.

3. Καὶ σημεῖον μέγα ὤφθη ἐν τῷ οὐρανῷ, γυνὴ περιβεβλημένη ¹
 15, 1. τὸν ἥλιον, καὶ ἡ σελήνη ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τῆς
 * Mich 4. κεφαλῆς αὐτῆς στέφανος ἀστέρων δώδεκα, ² καὶ ἐν γαστρὶ ἔχουσα ²
 1. κράζει ὠδίνουσα καὶ βασιανίζομένη τεκεῖν. ³ καὶ ὤφθη ἄλλο ³
 * Ez 29, 3. σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἰδοὺ δράκων πυρρός μέγας, ἔχων
 13, 1. κεφαλὰς ἑπτὰ καὶ κέρατα δέκα καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ ἑπτὰ
 4. διαδήματα, ⁴ καὶ ἡ οὐρὰ αὐτοῦ σύρει τὸ τρίτον τῶν ἀστέρων τοῦ ⁴
 οὐρανοῦ, καὶ ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν. καὶ ὁ δράκων ἔστηκεν
 ἐνώπιον τῆς γυναικὸς τῆς μελλούσης τεκεῖν, ἵνα ὅταν τέκη τὸ
 2, 27. τέκνον αὐτῆς καταφάγη. ⁵ καὶ ἔτεκεν υἱὸν ἄρρῆνα, ὃς μέλλει ⁵
 19, 15. * Ps 2, 9. ποιμαίνειν πάντα τὰ ἔθνη ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ· καὶ ἤρπασθη τὸ
 6. τέκνον αὐτῆς πρὸς τὸν θεὸν καὶ πρὸς τὸν θρόνον αὐτοῦ. ⁶ καὶ ⁶
 ἡ γυνὴ ἔφηνεν εἰς τὴν ἔρημον, ὅπου ἔχει ἐκεῖ τόπον ἡτοιμασμένον
 ἀπὸ τοῦ θεοῦ, ἵνα ἐκεῖ ἐκτρέψωσιν αὐτὴν ἡμέρας χιλίας διακοσίας

14. ἰδοὺ post ἀπῆλθιν pon 15. λέγουσαι Ἐγένοντο αἱ βασιλεῖαι 16.
 εἴκοσι καὶ 17. καὶ ὁ ἦν: add καὶ ὁ ἐρχόμενος 19. βρονταί: add καὶ
 σεισμός

XII. 3. μέγας πυρρός... διαδήματα ἑπτὰ 5. om πρὸς secundum
 6. om ἐκεῖ prius... τρέψωσιν

- 7 ἐξήκοντα. 7 καὶ ἐγένετο πόλεμος ἐν τῷ οὐρανῷ, ὁ Μιχαὴλ καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ τοῦ πολεμῆσαι μετὰ τοῦ δράκοντος. καὶ ὁ δράκων
 8 ἐπολέμησεν καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ, 8 καὶ οὐκ ἴσχυσαν, οὐδὲ τόπος
 9 εὐρέθη αὐτῶν ἐν τῷ οὐρανῷ. 9 καὶ ἐβλήθη ὁ δράκων ὁ μέγας,
 ὁ ὄφης ὁ ἀρχαῖος, ὁ καλούμενος διάβολος καὶ ὁ σατανᾶς, ὁ
 10 πλανῶν τὴν οἰκουμένην ὅλην, ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, καὶ οἱ ἄγγελοι
 αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ ἐβλήθησαν. 10 καὶ ἤκουσα φωνὴν μεγάλην ἐν
 τῷ οὐρανῷ λέγουσαν Ἄρτι ἐγένετο ἡ σωτηρία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ
 βασιλεία τοῦ θεοῦ ἡμῶν καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ, ὅτι
 ἐβλήθη ὁ κατήγορ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, ὁ κατηγορῶν αὐτοῦς
 11 ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἡμέρας καὶ νυκτός. 11 καὶ αὐτοὶ ἐνίκησαν
 αὐτὸν διὰ τὸ αἷμα τοῦ ἀρνίου καὶ διὰ τὸν λόγον τῆς μαρτυρίας
 12 αὐτῶν, καὶ οὐκ ἠγάπησαν τὴν ψυχὴν αὐτῶν ἄχρι θανάτου. 12 διὰ
 τοῦτο εὐφραίνεσθε, οἱ οὐρανοὶ καὶ οἱ ἐν αὐτοῖς σκηνοῦντες· οὐαὶ
 τῇ γῇ καὶ τῇ θαλάσῃ, ὅτι κατέβη ὁ διάβολος πρὸς ὑμᾶς ἔχων
 θυμὸν μέγαν, εἰδὼς ὅτι ὀλίγον καιρὸν ἔχει. 18, 20.
- 13 Καὶ ὅτε εἶδεν ὁ δράκων ὅτι ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, ἐδίωξεν τὴν 4.
 14 γυναῖκα ἥτις ἔτεκεν τὸν ἄρῆνα. 14 καὶ ἐδόθησαν τῇ γυναικὶ αἱ
 δύο πτέρυγες τοῦ ἀετοῦ τοῦ μεγάλου, ἵνα πέτηται εἰς τὴν ἔρημον
 εἰς τὸν τόπον αὐτῆς, ὅπου τρέφεται ἐκεῖ καιρὸν καὶ καιροὺς καὶ
 15 ἥμισυ καιροῦ ἀπὸ προσώπου τοῦ ὄφεως. 15 καὶ ἔβαλεν ὁ ὄφης
 ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ὀπίσω τῆς γυναικὸς ὕδωρ ὡς ποταμὸν,
 16 ἵνα αὐτὴν ποταμοφόρητον ποιήσῃ. 16 καὶ ἐβοήθησεν ἡ γῆ τῇ
 17 γυναικί, καὶ ἤνοιξεν ἡ γῆ τὸ στόμα αὐτῆς καὶ κατέπιεν τὸν ποτα-
 μὸν ὃν ἔβαλεν ὁ δράκων ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ. 17 καὶ ὠργίσθη
 ὁ δράκων ἐπὶ τῇ γυναικί, καὶ ἀπῆλθεν ποιῆσαι πόλεμον μετὰ
 τῶν λοιπῶν τοῦ σπέρματος αὐτῆς τῶν τηρούντων τὰς ἐντολὰς
 τοῦ θεοῦ καὶ ἐχόντων τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ. 14, 12.
 18 Καὶ ἐστάθην ἐπὶ τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης. 19, 10.

XIII.

Monstrum impietatis surgit, Deum spernens, sanctos debellans.
 Monstrum alterum suadens prioris cultum. Numerus monstri 666.

- 1 Καὶ εἶδον ἐκ τῆς θαλάσσης θηρίον ἀναβαῖνον, ἔχον κέρατα 11, 7.
 δέκα καὶ κεφαλὰς ἐπτά, καὶ ἐπὶ τῶν κεράτων αὐτοῦ δέκα διαδή- 12, 3.
 2 ματα, καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ ὀνόματα βλασφημίας. 2 καὶ 17, 3.
 τὸ θηρίον ὃ εἶδον ἦν ὅμοιον παρδάλει, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὡς
 ἄρκου, καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ ὡς στόμα λέοντος. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ

7. τοῦ πολεμῆσαι: ἐπολέμησαν ... μετὰ: κατά 8. οὐδέ: οὔτε 10. λέ-
 γουσιν ante ἐν pon ... κατεβλήθη ... κατήγορ: κατήγορος... αὐτούς:
 αὐτῶν 12. τῇ γῇ καὶ τῇ θαλάσῃ: τοῖς κατοικοῦσι τὴν γῆν καὶ τὴν
 θάλασσαν 14. om αὶ 15. ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ post γυναικὸς pon
 ... αὐτήν: ταύτην 17. Ἰησοῦ: τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ

XIII. 1. κεφαλὰς ἐπτά καὶ κέρατα δέκα ... ὄνομα 2. ὡς ἄρκου

ὁ δράκων τὴν δύναμιν αὐτοῦ καὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ καὶ ἐξουσίαν
 μεγάλην. ³ καὶ μίαν ἐκ τῶν κεφαλῶν αὐτοῦ ὡσεὶ ἐσφαγμένην εἰς ³
 θάνατον, καὶ ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐθεραπεύθη. καὶ
^{17, 8.} ἐθαύμασεν ὅλη ἡ γῆ ὀπίσω τοῦ θηρίου, ⁴ καὶ προσεκύνησαν τῷ ⁴
 δράκοντι, ὅτι ἔδωκεν τὴν ἐξουσίαν τῷ θηρίῳ, καὶ προσεκύνησαν
^{18, 18.} τῷ θηρίῳ λέγοντες Τίς ὅμοιος τῷ θηρίῳ, καὶ τίς δύναται πολε-
 μῆσαι μετ' αὐτοῦ; ⁵ καὶ ἐδόθη αὐτῷ στόμα λαλοῦν μεγάλα καὶ ⁵
 βλασφημίαν, καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία ποιῆσαι μῆνας τεσσαερά-
^{11, 2.} κοντα δύο. ⁶ καὶ ἤνοιξεν τὸ στόμα αὐτοῦ εἰς βλασφημίας πρὸς ⁶
 τὸν θεόν, βλασφημῆσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὴν σιγητὴν αὐτοῦ
^{11, 7.} καὶ τοὺς ἐν τῷ οὐρανῷ σιγηοῦντας. ⁷ καὶ ἐδόθη αὐτῷ ποιῆσαι ⁷
^{7, 9.} πόλεμον μετὰ τῶν ἁγίων καὶ νικῆσαι αὐτούς, καὶ ἐδόθη αὐτῷ
^{14, 6.} ἐξουσία ἐπὶ πᾶσαν φυλὴν καὶ λαὸν καὶ γλώσσαν καὶ ἔθνος. ⁸ καὶ ⁸
^{17, 8.} προσκυνήσουσιν αὐτὸν πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, οὗ
 οὐ γέγραπται τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς τοῦ ἀρνίου
^{2, 7. etc} τοῦ ἐσφαγμένου ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. ⁹ Εἴ τις ἔχει οὖς, ἀκου- ⁹
^{*Jer 15, 2.} σάτω. ¹⁰ εἴ τις εἰς αἰχμαλωσίαν, εἰς αἰχμαλωσίαν ὑπάγει· εἴ τις ¹⁰
^{14, 12.} ἐν μαχαίρῃ, δεῖ αὐτὸν ἐν μαχαίρῃ ἀποκτανθῆναι. ὧδέ ἐστιν ἡ
 ὑπομονὴ καὶ ἡ πίστις τῶν ἁγίων.

Καὶ εἶδον ἄλλο θηρίον ἀναβαῖνον ἐκ τῆς γῆς, καὶ εἶχεν κέ- ¹¹
^{7. 4. 3.} ρατα δύο ὅμοια ἀρνίῳ καὶ ἐλάλει ὡς δράκων. ¹² καὶ τὴν ἐξου- ¹²
 σίαν τοῦ πρώτου θηρίου πᾶσαν ποιεῖ ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ ἐποίει
 τὴν γῆν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικοῦντας ἵνα προσκυνήσουσιν τὸ
 θηρίον τὸ πρῶτον, οὗ ἐθεραπεύθη ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ.
¹³ καὶ ποιεῖ σημεῖα μεγάλα, ἵνα καὶ πῦρ ποιῇ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ¹³
 καταβαίνειν εἰς τὴν γῆν ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων. ¹⁴ καὶ πλανᾷ ¹⁴
 τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς διὰ τὰ σημεῖα ἃ ἐδόθη αὐτῷ
 ποιῆσαι ἐνώπιον τοῦ θηρίου, λέγων τοῖς κατοικοῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς
 ποιῆσαι εἰκόνα τῷ θηρίῳ ὃς ἔχει τὴν πληγὴν τῆς μαχαίρας καὶ
^{3.} ἔζησεν. ¹⁵ καὶ ἐδόθη αὐτῷ δοῦναι πνεῦμα τῇ εἰκόνι τοῦ θηρίου, ¹⁵
^{11, 9.} ἵνα καὶ λαλήσῃ ἡ εἰκὼν τοῦ θηρίου, καὶ ποιήσῃ ὅσοι εἰάν μὴ ¹⁵
^{*Dan 3,} προσκυνήσωσιν τὴν εἰκόνα τοῦ θηρίου ἀποκτανθῶσιν. ¹⁶ καὶ ¹⁶
^{5 3.} ποιῇ πάντας, τοὺς μικροὺς καὶ τοὺς μεγάλους, καὶ τοὺς πλου-
^{19, 18.} σίους καὶ τοὺς πτωχοὺς, καὶ τοὺς ἐλενθέρους καὶ τοὺς δούλους, ¹⁶
^{20.} ἵνα δώσιν αὐτοῖς χάραγμα ἐπὶ τῆς χειρὸς αὐτῶν τῆς δεξιᾶς ἢ
^{14, 9.} ἢ

3. εἶδον μίαν ... om ἐκ ... ὡσεὶ: ὡς ... ἐθανυμάσθη et ε (non ze) ἐν
 ὅλη τῇ γῇ 4. τὸν δράκοντα ὃς ἔδωκεν ἐξουσίαν ... προσεκ. τὸ θηρίον ...
 καὶ τίς: om καὶ 5. βλασφημίας ... πόλεμον ποιῆσαι ... τεσσαεράκοντα
 6. εἰς βλασφημίαν 7. πόλεμον ποιῆσαι ... om καὶ λαόν 8. αὐτόν:
 αὐτῷ ... οὐ οὐ: ὦν οὐ omisso αὐτοῦ ... τὰ ὀνόματα ... ἐν τῇ βίβλῳ ...
 τοῦ ἐσφαγμένου: om τοῦ 10. εἰς αἰχμαλωσίαν prius: αἰχμαλωσίαν συν-
 ἀγει ... μαχαίρῃ bis: μαχαίρα ... ἐν μαχαίρα prius: add ἀποκτενεῖ
 12. ἐποίει: ποιεῖ ... προσκυνήσωσι 13. ποιῇ καταβαίνειν ἐκ τοῦ οὐ-
 ρανοῦ 14. ὃς: ὃ ... τῆς μαχαίρας 15. ἀποκτανθῶσι: praeim ἵνα ...
 εἰάν: ἄν 16. δώσιν: δώσει

- 17 ἐπὶ τὸ μέτωπον αὐτῶν, ¹⁷ καὶ ἵνα μὴ τις δύναται ἀγοράσαι ἢ πωλῆσαι εἰ μὴ ὁ ἔχων τὸ χάραγμα τὸ ὄνομα τοῦ θηρίου ἢ τὸν ^{14, 11}
^{15, 2}
 18 ἀριθμὸν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. ¹⁸ Ὡδε ἡ σοφία ἐστίν. ὁ ἔχων ^{17, 9}
 νοῦν ψηφισάτω τὸν ἀριθμὸν τοῦ θηρίου· ἀριθμὸς γὰρ ἀνθρώπου
 ἐστίν. καὶ ὁ ἀριθμὸς αὐτοῦ χξϛ'.

XIV.

Agnus surgit cum piis signatis. Tres angeli praecones. Evangelium aeternum. Calix irae Dei. Beati mortui pii. Angeli metentes et vindemiantes.

- 1 Καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ τὸ ἄρνιον ἐστὼς ἐπὶ τὸ ὄρος Σιών, καὶ ^{5, 6.}
 μετ' αὐτοῦ ἑκατὸν τεσεράκοντα τέσσαρες χιλιάδες ἔχουσαι τὸ ^{7, 4.}
 ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γεγραμμένον ἐπὶ ^{7, 3. etc}
 2 τῶν μετώπων αὐτῶν. ² καὶ ἤκουσα φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὡς ^{1, 15.}
 φωνὴν ὑδάτων πολλῶν καὶ ὡς φωνὴν βροντῆς μεγάλης, καὶ ἡ ^{19, 6.}
 φωνὴ ἦν ἣκουσα ὡς κιθαρῶδων κιθαριζόντων ἐν ταῖς κιθάραις
 3 αὐτῶν. ³ καὶ ᾄδουσιν ᾠδὴν καινὴν ἐνώπιον τοῦ θρόνου καὶ ἐνώ- ^{5, 9.}
 πιον τῶν τεσσάρων ζώων καὶ τῶν πρεσβυτέρων· καὶ οὐδεὶς ἐδύ- ^{*Ps 33. 3.}
 νατο μαθεῖν τὴν ᾠδὴν εἰ μὴ αἱ ἑκατὸν τεσεράκοντα τέσσαρες ^{1.}
 4 χιλιάδες, οἱ ἠγορασμένοι ἀπὸ τῆς γῆς. ⁴ οὗτοι εἰσιν οἱ μετὰ
 γυναικῶν οὐκ ἐμολύνθησαν· παρθένοι γὰρ εἰσιν. οὗτοι οἱ ἀκο-
 λουθοῦντες τῷ ἄρνιῳ ὅπου ἐὰν ὑπάγῃ. οὗτοι ἠγοράσθησαν ἀπὸ
 5 τῶν ἀνθρώπων ἀπαρχὴ τῷ θεῷ καὶ τῷ ἄρνιῳ, ⁵ καὶ ἐν τῷ στό- ^{*Zeph 3,}
 ματι αὐτῶν οὐχ εὐρέθη ψεῦδος· ἄμωμοι γὰρ εἰσιν. ^{13.}
 6 Καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον πετόμενον ἐν μεσουρανήματι, ^{8, 13.}
 ἔχοντα εὐαγγέλιον αἰώνιον εὐαγγελίσαι ἐπὶ τοὺς καθημένους ἐπὶ ^{13, 7.}
 τῆς γῆς καὶ ἐπὶ πᾶν ἔθνος καὶ φυλὴν καὶ γλῶσσαν καὶ λαόν,
 7 ⁷ λέγων ἐν φωνῇ μεγάλῃ Φοβήθητε τὸν θεὸν καὶ δότε αὐτῷ δόξαν,
 ὅτι ἤλθεν ἡ ὥρα τῆς κρίσεως αὐτοῦ, καὶ προσκυνήσατε τῷ ποιή-
 σαντι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πηγὰς
 8 ὑδάτων. ⁸ Καὶ ἄλλος δεύτερος ἄγγελος ἠκολούθησεν λέγων Ἐπε- ^{18, 2 s.}
 σεν ἔπεσεν Βαβυλῶν ἡ μεγάλη, ἣ ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς ^{*Es 21, 9.}
 πορνείας αὐτῆς πεπότικεν πάντα τὰ ἔθνη. ⁹ Καὶ ἄλλος ἄγγελος ^{*Dan 4,}
 τρίτος ἠκολούθησεν αὐτοῖς λέγων ἐν φωνῇ μεγάλῃ Εἰ τις προσκυ- ^{27.}
 νεῖ τὸ θηρίον καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ λαμβάνει χάραγμα ἐπὶ ^{*Jer 51,}
 10 τοῦ μετώπου αὐτοῦ ἢ ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ, ¹⁰ καὶ αὐτὸς πίεται ^{(28), 7.}
 *Ps 75, 9.

16. τὸ μέτωπον: τῶν μετώπων 17. δύνηται... ἢ τὸ ὄνομα 18. τὸν νοῦν
 XIV. 1. om τὸ prius... ἐστὼς: ἐστηκός... τεσεράκοντα... om
 αὐτοῦ καὶ τὸ ὄνομα 2. ἡ φωνὴ ἦν ἣκουσα ὡς: φωνὴν ἣκουσα 3. ᾠδὴν
 prius: praem ὡς... ἢ δύνατο 4. οὗτοι secundum: add εἰσιν... ἐὰν:
 ἂν 5. ψεῦδος: δόλος... εἰσιν: add ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ θεοῦ 6.
 πετόμενον... om ἐπὶ primum et tertium... καθημένους: κατοικοῦντας
 7. λέγων: λίγοντα... τὴν θάλασσαν: om τὴν 8. om δεύτερος... ἡ
 μεγάλη: praem ἢ πόλις... ἣ: ὅτι... om τὰ 9. Καὶ τρίτος ἄγγελος...
 τὸ θηρίον προσκυνεῖ

ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τοῦ θεοῦ τοῦ κεκερασμένου ἀκράτου ἐν τῷ ποτηρίῳ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ, καὶ βασανισθήσεται ἐν πυρὶ καὶ
 *Es 34, 10. θείῳ ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων καὶ ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου. ¹¹ καὶ ὁ ¹¹ καπνὸς τοῦ βασανισμοῦ αὐτῶν εἰς αἰῶνας αἰῶνων ἀναβαίνει, καὶ οὐκ ἔχουσι ἀνάπαυσιν ἡμέρας καὶ νυκτὸς οἱ προσκυνοῦντες τὸ θηρίον καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ εἴ τις λαμβάνει τὸ χάραγμα τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. ¹² Ὡδε ἡ ὑπόμονή τῶν ἁγίων ἐστίν, οἱ ¹² τηροῦντες τὰς ἐντολὰς τοῦ θεοῦ καὶ τὴν πίστιν Ἰησοῦ. ¹³ καὶ ¹³ ἤκουσα φωνῆς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λεγούσης Γράψον Μακάριοι οἱ νεκροὶ οἱ ἐν κυρίῳ ἀποθνήσκοντες ἀπ' ἄρτι. καί, λέγει τὸ πνεῦμα, ἵνα ἀναπαύσονται ἐκ τῶν κόπων αὐτῶν· τὰ δὲ ἔργα αὐτῶν ἀκολουθεῖ μετ' αὐτῶν.

Καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ νεφέλη λευκὴ, καὶ ἐπὶ τὴν νεφέλην κα- ¹⁴
 *Dan 7, 13. θήμενον ὅμοιον νιφὶ ἀνθρώπου, ἔχων ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ στέφανον χρυσοῦν καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ δρέπανον ὀξύ. ¹⁵ καὶ ¹⁵ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ναοῦ, κράζων ἐν φωνῇ μεγάλῃ τῷ καθήμενῳ ἐπὶ τῆς νεφέλης Πέμψον τὸ δρέπανόν σου καὶ θέρισον, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα θερίσαι, ὅτι ἐξηράνθη ὁ θερισμὸς τῆς γῆς. ¹⁶ καὶ ἔβαλεν ὁ καθήμενος ἐπὶ τὴν νεφέλην τὸ δρέπανον αὐτοῦ ¹⁶ ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐθερίσθη ἡ γῆ. ¹⁷ Καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν ¹⁷ ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ, ἔχων καὶ αὐτὸς δρέπανον ὀξύ· ¹⁸ καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου, ὁ ἔχων ἔξου- ¹⁸ σίαν ἐπὶ τοῦ πυρός, καὶ ἐφώνησεν κραυγῇ μεγάλῃ τῷ ἔχοντι τὸ δρέπανον τὸ ὀξύ λέγων Πέμψον σου τὸ δρέπανον τὸ ὀξύ καὶ τρύγησον τοὺς βότρυνας τῆς ἀμπέλου τῆς γῆς, ὅτι ἤκμασεν ἡ σταφυλὴ τῆς γῆς. ¹⁹ καὶ ἔβαλεν ὁ ἄγγελος τὸ δρέπανον αὐτοῦ ¹⁹ εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐτρύγησεν τὴν ἀμπελον τῆς γῆς καὶ ἔβαλεν εἰς ^{19, 15.} τὴν ληνὸν τοῦ θυμοῦ τοῦ θεοῦ τὸν μέγαν. ²⁰ καὶ ἐπατήθη ἡ ²⁰ ληνὸς ἔξωθεν τῆς πόλεως, καὶ ἐξῆλθεν αἷμα ἐκ τῆς ληνοῦ ἄχρι τῶν χαλινῶν τῶν ἵππων, ἀπὸ σταδίων χιλίων ἑξακοσίων.

XV.

Victorum bestiae hymnus. Angeli VII cum VII phialis irae.

Καὶ εἶδον ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ μέγα καὶ θαυμαστόν, ¹ ^{12, 1.} ἁγγέλους ἑπτὰ ἔχοντας πληγὰς ἐπιὰ τὰς ἐσχάτας, ὅτι ἐν ἀν- ^{17, 1.} ταῖς ἐτελέσθη ὁ θυμὸς τοῦ θεοῦ. ² καὶ εἶδον ὡς θάλασσαν ^{4, 6.} ² ὑάλινην μεμιγμένην πυρὶ, καὶ τοὺς νικῶντας ἐκ τοῦ θηρίου καὶ ^{13, 11.} ἐκ τῆς εἰκόνας αὐτοῦ καὶ ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ

10. τῶν ἁγίων ἀγγέλων 11. ἀναβαίνει ante εἰς pon 12. om ἡ ... ὅδε οἱ 13. λεγούσης μοι ... ἀναπαύσονται 14. καθήμενος ὅμοιος ... τὴν κεφαλὴν: τῆς κεφαλῆς 15. μεγάλη φωνῇ ... ἦλθέ σοι ... τοῦ θερίσαι 18. ὁ ἔχων. om ὁ ... ε (non ε^c) om τῆς ἀμπέλου ... ἤκμασαν αἱ σταφυλαὶ αὐτῆς 19. τὸν μέγαν: τὴν μεγάλην 20. ἔξω

XV. 2. αὐτοῦ καί: add ἐκ τοῦ χαράγματος αὐτοῦ

- ἔστῳτας ἐπὶ τὴν θάλασσαν τὴν ὑαλίνην, ἔχοντας κηθάρας τοῦ
 3 θεοῦ. ³ καὶ ἄδουσιν τὴν ᾠδὴν Μουσεώς δούλον τοῦ θεοῦ καὶ ^{5, 8.}
 τὴν ᾠδὴν τοῦ ἀρνίου, λέγοντες Μεγάλα καὶ θαυμαστά τὰ ἔργα ^{*Ex 15, 1.}
 σου, κύριε ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ· δίκαιαι καὶ ἀληθιναὶ αἱ ὁδοί ^{*Ps 111, 2.}
 4 σου, ὁ βασιλεὺς τῶν ἐθνῶν. ⁴ τίς οὐ μὴ φοβηθῆ, κύριε, καὶ ^{*Jer 10, 7.}
 δοξάσει τὸ ὄνομά σου; ὅτι μόνος ὅσιος, ὅτι πάντα τὰ ἔθνη ἤξου-
 σιν καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιόν σου, ὅτι τὰ δικαιώματά σου
 ἐφανερώθησαν.
- 5 Καὶ μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἠνοίγη ὁ ναὸς τῆς σκηνῆς τοῦ
 6 μαρτυρίου ἐν τῷ οὐρανῷ, ⁶ καὶ ἐξῆλθον οἱ ἐπὶ τὰ ἄγγελοι οἱ
 ἔχοντες τὰς ἐπὶ τὰ πληγὰς, ἐνδεδυμένοι λίνον καθαρὸν λαμπρὸν ^{19, 8.}
 7 καὶ περιεξωσμένοι περὶ τὰ στήθη ζώνας χρυσαῖς. ⁷ καὶ ἐν ἑκ ^{*Ez 9, 2.}
 τῶν τεσσάρων ζώων ἔδωκεν τοῖς ἐπὶ τὰ ἄγγέλοις ἐπὶ τὰς χεῖρας ^{1, 13.}
 χρυσαῖς γεμούσας τοῦ θυμοῦ τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος εἰς τοὺς αἰῶνας ^{*Ez 22, 31.}
 8 τῶν αἰώνων. ⁸ καὶ ἐγεμίσθη ὁ ναὸς ἐκ τοῦ καπνοῦ ἐκ τῆς δόξης ^{4, 9.}
 τοῦ θεοῦ καὶ ἐκ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο εἰσελ- ^{*Es 6, 4.}
 θεῖν εἰς τὸν ναὸν ἄχρι τελεσθῶσιν αἱ ἐπὶ τὰ πληγαὶ τῶν ἐπὶ ^{*Ex 40,}
 ἀγγέλων. ^{35.}

XVI.

Effunduntur phialae irae septem; totidem in terris plagae fiunt.

- 1 Καὶ ἤκουσα μεγάλης φωνῆς λεγούσης τοῖς ἐπὶ τὰ ἄγγέλοις ^{*Ex 7-10.}
 Ὑπάγετε ἐκχέετε τὰς ἐπὶ τὰς χεῖρας τοῦ θυμοῦ τοῦ θεοῦ εἰς τὴν ^{15, 7.}
 2 γῆν. ² Καὶ ἀπῆλθεν ὁ πρῶτος καὶ ἐξέχεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς
 τὴν γῆν· καὶ ἐγένετο ἔλκος κακὸν καὶ πονηρὸν ἐπὶ τοὺς ἀνθρώ- ^{13, 17.}
 πους τοὺς ἔχοντας τὸ χάραγμα τοῦ θηρίου καὶ τοὺς προσκυνού-
 ντας τῇ εἰκόνι αὐτοῦ.
- 3 Καὶ ὁ δεύτερος ἐξέχεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασ-
 σαν· καὶ ἐγένετο αἷμα ὡς νεκροῦ, καὶ πᾶσα ψυχὴ ζωῆς ἀπέ-
 θανεν, τὰ ἐν τῇ θαλάσῃ.
- 4 Καὶ ὁ τρίτος ἐξέχεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς τοὺς ποταμοὺς
 5 καὶ εἰς τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων· καὶ ἐγένετο αἷμα. ⁵ καὶ ἤκουσα ^{11, 6.}
 τοῦ ἄγγελου τῶν ὑδάτων λέγοντος Δίκαιος εἶ, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν ^{6, 10.}
 6 ὅσιος, ὅτι ταῦτα ἔκρινας, ⁶ ὅτι αἷμα ἀγίων καὶ προφητῶν ἐξέ-
 7 χσαν, καὶ αἷμα αὐτοῖς ἔδωκας πιεῖν· ἄξιοί εἰσιν. ⁷ καὶ ἤκουσα
 τοῦ θυσιαστηρίου λέγοντος Ναί, κύριε ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ^{19, 2.}
 ἀληθινὰ καὶ δίκαιαι αἱ κρίσεις σου. ^{15, 3.}

3. ἐθνῶν: ἀγίων 4. φοβηθῆ σε ... δοξάση 5. ἰδοὺ ἠνοίγη 6. om οἱ
 secundum ... πληγὰς ἐκ τοῦ ναοῦ ... καθαρὸν καὶ 8. om ἐκ τοῦ ...
 ἡδύνατο

XVI. 1. φωνῆς μεγάλης ἐκ τοῦ ναοῦ λεγούσης ... Ὑπάγετε καὶ ...
 om ἐπὶ τὰς χεῖρας 2. εἰς: ἐπὶ ... ἐπὶ: εἰς ... τ. τῇ εἰκόνι αὐτοῦ προσκυ-
 νούντας 3. ὁ δεύτερος ἄγγελος ... ζωῆς: ζωῶσα ... om τὰ 4. ὁ τρίτος
 ἄγγελος 5. κύριε, εἶ ... ὅσιος: praem καὶ 6. ἄξιοι γὰρ 7. ἄλλον ἐκ
 τοῦ θυσιαστηρίου

Καὶ ὁ τέταρτος ἐξέχεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ἥλιον, 8
καὶ ἐδόθη αὐτῷ καννατίσαι τοὺς ἀνθρώπους ἐν πυρὶ. 9 καὶ 9
13, 6. ἐκαννατίσθησαν οἱ ἄνθρωποι καῦμα μέγα, καὶ ἐβλασφήμησαν οἱ
ἄνθρωποι τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ τοῦ ἔχοντος τὴν ἐξουσίαν ἐπὶ τὰς
πληγὰς ταύτας, καὶ οὐ μετενόησαν δοῦναι αὐτῷ δόξαν.

13, 2. Καὶ ὁ πέμπτος ἐξέχεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν θρόνον 10
τοῦ θηρίου· καὶ ἐγένετο ἡ βασιλεία αὐτοῦ ἐσκοτωμένη, καὶ ἔμα-
σῶντο τὰς γλώσσας αὐτῶν ἐκ τοῦ πόνου, 11 καὶ ἐβλασφήμησαν 11
τὸν θεὸν τοῦ οὐρανοῦ ἐκ τῶν πόνων αὐτῶν καὶ ἐκ τῶν ἐλκῶν
αὐτῶν, καὶ οὐ μετενόησαν ἐκ τῶν ἔργων αὐτῶν.

Καὶ ὁ ἕκτος ἐξέχεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ποταμὸν τὸν 12
μέγαν τὸν Εὐφράτην· καὶ ἐξηράνθη τὸ ὕδωρ αὐτοῦ, ἵνα ἐτοι-
μασθῇ ἡ ὁδὸς τῶν βασιλέων τῶν ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου. 13 καὶ 13
εἶδον ἐκ τοῦ στόματος τοῦ δράκοντος καὶ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ
θηρίου καὶ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ ψευδοπροφήτου πνεύματα τρία
ἀκάθαρτα ὡς βάρβαροι· 14 εἰσὶν γὰρ πνεύματα δαιμονίων 14
ποιοῦντα σημεῖα, ἃ ἐκπορεύεται ἐπὶ τοὺς βασιλεῖς τῆς οἰκουμένης
1 Rg 22, 21 s. ὅλης, συναγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὸν πόλεμον τῆς ἡμέρας ἐκείνης τῆς
μεγάλης τοῦ θεοῦ τοῦ παντοκράτορος. 15 Ἴδου ἔρχομαι ὡς 15
Lc 3, 3, κλέπτῃς· μακάριος ὁ γρηγορῶν καὶ τηρῶν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, ἵνα
12, 37. μὴ γυμνὸς περιπατῇ καὶ βλέπωσιν τὴν ἀσχημοσύνην αὐτοῦ. 16 καὶ 16
Zach 12, 11. συνήγαγεν αὐτοὺς εἰς τὸν τόπον τὸν καλούμενον Ἐβραϊστὶ Ἀρ-
μαγεδών.

Καὶ ὁ ἕβδομος ἐξέχεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ἀέρα· καὶ 17
ἐξῆλθεν φωνὴ μεγάλη ἀπὸ τοῦ ναοῦ ἀπὸ τοῦ θρόνου λέγουσα Γέγο-
21, 6. νεν. 18 καὶ ἐγένοντο ἀστραπαὶ καὶ φωναὶ καὶ βρονταί, καὶ σεισμοὶ 18
4, 5. etc. ἐγένετο μέγας, οἷος οὐκ ἐγένετο ἀφ' οὗ ἄνθρωπος ἐγένετο ἐπὶ
τῆς γῆς, τηλικούτος σεισμὸς οὕτως μέγας. 19 καὶ ἐγένετο ἡ πόλις 19
14, 8. ἡ μεγάλη εἰς τρία μέρη, καὶ αἱ πόλεις τῶν ἐθνῶν ἔπεσαν. καὶ
17, 5. Βαβυλὼν ἡ μεγάλη ἐμνήσθη ἐνώπιον τοῦ θεοῦ δοῦναι αὐτῇ τὸ
14, 10. ποτήριον τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ. 20 καὶ πᾶσα 20
Es5J, 22. νῆσος ἔφυγεν, καὶ ὄρη οὐχ εὐρέθησαν. 21 καὶ χάλαζα μεγάλη ὡς 21
ταλαντιαία καταβαίνει ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους· καὶ
ἐβλασφήμησαν οἱ ἄνθρωποι τὸν θεὸν ἐκ τῆς πληγῆς τῆς χαλάξης,
ὅτι μεγάλη ἐστὶν ἡ πληγὴ αὐτῆς σφόδρα.

8. ὁ τέταρτος ἄγγελος 9. om οἱ ἄνθρωποι secundum ... om τὴν 10. ὁ
πέμπτος ἄγγελος ... ἔμασῶντο 12. ὁ ἕκτος ἄγγελος 13. ὡς βάρβαροι:
ὅμοια βατράχοις 14. δαιμόνων ... ἃ ἐκπορεύεται: ε (non se) ἐκπο-
ρεύεσθαι ... τῆς γῆς καὶ τῆς οἰκουμένης ὅλης ... om τὸν 16. Ἀρμαγεθ-
δών 17. ὁ ἕβδομος ἄγγελος ... ἐπὶ: εἰς ... τοῦ ναοῦ τοῦ οὐρανοῦ
18. καὶ ἐγένοντο φωναὶ καὶ βρονταὶ καὶ ἀστραπαὶ ... ἀφ' οὗ οἱ ἄν-
θρωποι ἐγένοντο ... οὕτω 19. ἔπεσον

XVII.

Meretrix vehens bellua septem capitum et decem cornuum, ebria sanguine, nomine Babylon.

- 1 Καὶ ἦλθεν εἰς ἐκ τῶν ἐπὶ ἀγγέλων τῶν ἐχόντων τὰς ἐπτά ^{15, 1.} φιάλας, καὶ ἐλάλησεν μετ' ἐμοῦ λέγων *Δεῦρο, δεῖξω σοι τὸ κρῖμα* ^{Jer 51, 13.}
 2 τῆς πόρνης τῆς μεγάλης τῆς καθημένης ἐπὶ τῶν ὑδάτων τῶν πολλῶν, ² μεθ' ἧς ἐπόρνευσαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ ἐμε- ^{Nab 3, 4.} θύσθησαν οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν ἐκ τοῦ οἴνου τῆς πορνείας ^{18, 9.}
 3 αὐτῆς. ³ καὶ ἀπήνεγκέν με εἰς ἔρημον ἐν πνεύματι. καὶ εἶδα ^{21, 10.} γυναῖκα καθημένην ἐπὶ θηρίον κόκκινον, γέμον τὰ ὀνόματα ^{Es 21, 1.}
 4 βλασφημίας, ἔχον κεφαλὰς ἐπτά καὶ κέρατα δέκα. ⁴ καὶ ἡ γυνή ^{13, 1.} ἦν περιβεβλημένη πορφυροῦν καὶ κόκκινον, κεχρυσωμένη χρυσῷ ^{18, 16.}
 καὶ λίθῳ τιμῷ καὶ μαργαρίταις, ἔχουσα ποτήριον χρυσοῦν ἐν τῇ ^{18, 16.}
 5 χειρὶ αὐτῆς γέμον βδελυγμάτων καὶ τὰ ἀκάθαρτα τῆς πορνείας ^{18, 16.}
 τῆς γῆς, ⁵ καὶ ἐπὶ τὸ μέτωπον αὐτῆς ὄνομα γεγραμμένον *Μυστή- 14, 8. etc*
 6 ριον, Βαβυλὼν ἡ μεγάλη, ἡ μήτηρ τῶν πορνῶν καὶ τῶν βδελυ-
 7 μάτων τῆς γῆς. ⁶ καὶ εἶδα τὴν γυναῖκα μεθύουσαν ἐκ τοῦ αἵματος ^{13, 8.}
 τῶν ἁγίων καὶ ἐκ τοῦ αἵματος τῶν μαρτύρων Ἰησοῦ, καὶ ἐθαύ-
 8 μασα ἰδὼν αὐτὴν θαῦμα μέγα. ⁷ Καὶ εἶπέν μοι ὁ ἄγγελος *Διὰ*
 τὶ θαύμασας; ἐγὼ ἐρῶ σοι τὸ μυστήριον τῆς γυναικὸς καὶ τοῦ
 9 θηρίου τοῦ βασιάζοντος αὐτὴν τοῦ ἔχοντος τὰς ἐπτά κεφαλὰς καὶ
 10 τὰ δέκα κέρατα. ⁸ τὸ θηρίον ὃ εἶδες ἦν καὶ οὐκ ἔστιν, καὶ μέλλει ^{13, 8.}
 ἀναβαίνειν ἐκ τῆς ἀβύσσου καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπάγει· καὶ θαν-
 11 μασθήσονται οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, ὧν οὐ γέγραπται τὸ ^{13, 8.}
 ὄνομα ἐπὶ τὸ βιβλίον τῆς ζωῆς ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, βλέπόντων
 12 τὸ θηρίον ὅτι ἦν καὶ οὐκ ἔστιν καὶ πάρεσται. ⁹ Ὅδε ὁ νοῦς ὁ ^{13, 18.}
 ἔχων σοφίαν. αἱ ἐπτά κεφαλαὶ ἐπὶ ὄρη εἰσίν, ὅπου ἡ γυνή ^{13, 1.}
 13 κάθηται ἐπ' αὐτῶν, ¹⁰ καὶ βασιλεῖς ἐπὶ αὐτῶν· οἱ πέντε ἔπασαν, ^{13, 18.}
 ὁ εἷς ἔστιν, ὁ ἄλλος οὕτω ἦλθεν, καὶ ὅταν ἔλθῃ ὀλίγον αὐτὸν δεῖ ^{20, 3.}
 14 μεῖναι. ¹¹ καὶ τὸ θηρίον ὃ ἦν καὶ οὐκ ἔστιν, καὶ αὐτὸς ὄγδοός ^{8.}
 12 ἔστιν, καὶ ἐκ τῶν ἐπὶ αὐτῶν ἔστιν, καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπάγει. ¹² καὶ
 τὰ δέκα κέρατα ἃ εἶδες δέκα βασιλεῖς εἰσίν, οἵτινες βασιλείαν ^{Dan 7, 21.}
 οὕτω ἔλαβον, ἀλλ' ἐξουσίαν ὡς βασιλεῖς μίαν ὥραν λαμβάνουσι
 13 μετὰ τοῦ θηρίου. ¹³ οὗτοι μίαν ἔχουσι γνώμην, καὶ τὴν δύναμιν ^{17.}
 14 καὶ ἐξουσίαν αὐτῶν τῷ θηρίῳ διδώσιν. ¹⁴ οὗτοι μετὰ τοῦ ἀρνίου
 πολεμήσουσι καὶ τὸ ἀρνίον νικήσει αὐτούς, ὅτι κύριος κυρίων ^{19, 16. etc}
 ἔστιν καὶ βασιλεὺς βασιλέων, καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ κλητοὶ καὶ ἐκλε-

XVII. 1. λέγων μοι 2. οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν post πορνείας αὐτῆς
 pon 3. εἶδον ... γέμον ὀνομάτων 4. ἦν: ἡ ... πορφύρα καὶ κοκκίνω ...
 καὶ κεχρυσωμένη χρυσῷ ... χρυσοῦν ποτήριον ... τὰ ἀκάθαρτα τῆς:
 ἀκαθάρτητος ... τῆς γῆς: αὐτῆς 6. εἶδον 7. σοι ἐρῶ 8. om τό prius
 ... ὑπάγει: ὑπάγειν ... θαυμάσονται ... τὰ ὀνόματα ... βλέποντες ...
 καὶ πάρεσται: καίπερ ἔστιν 9. ὄρη εἰσίν ἐπὶ 10. καὶ ὁ εἷς 13. γνώ-
 μην ἔχουσι ... τὴν ἐξουσίαν ἑαυτῶν τ. θ. διαδιδώσουσι

* Es 8, 7. κτοί και πιστοί. ¹⁵ και λέγει μοι Τὰ ὕδατα ἃ εἶδες, οὗ ἡ πόρνη 15
 κάθηται, λαοὶ και ὄχλοι εἰσὶν και ἔθνη και γλωσσάι. ¹⁶ και τὰ 16
 δέκα κέρατα ἃ εἶδες και τὸ θηρίον, οὗτοι μισήσουσιν τὴν πόρνην,
 και ἠρημωμένην ποιήσουσιν αὐτὴν και γυμνήν, και τὰς σάρκας
^{18, 8.} αὐτῆς φάγονται, και αὐτὴν κατακαύσουσιν ἐν πυρὶ. ¹⁷ ὁ γὰρ 17
 θεὸς ἔδωκεν εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν ποιῆσαι τὴν γνώμην αὐτοῦ
^{10, 7.} και ποιῆσαι γνώμην μίαν και δοῦναι τὴν βασιλείαν αὐτῶν τῷ
^{16, 19.} θηρίῳ, ἄχρι τελεσθῆσονται οἱ λόγοι τοῦ θεοῦ. ¹⁸ και ἡ γυνὴ ἦν 18
 εἶδες ἔστιν ἡ πόλις ἡ μεγάλη ἡ ἔχουσα βασιλείαν ἐπὶ τῶν βασι-
 λείων τῆς γῆς.

XVIII.

Babylonis meretricis magnae lapsus nuntiatur. Pii inde exire jubentur. Lugentes et laetantes de lapsu. Execratio angeli.

^{10, 1.} Μετὰ ταῦτα εἶδον ἄλλον ἄγγελον καταβαίοντα ἐκ τοῦ 1
 οὐρανοῦ, ἔχοντα ἔξουσίαν μεγάλην, και ἡ γῆ ἐφωτισίθη ἐκ τῆς
 δόξης αὐτοῦ. ² και ἔκραξεν ἐν ἰσχυρῷ φωνῇ λέγων Ἐπεσεν ἔπεσεν 2
^{14, 8.} Βαβυλὼν ἡ μεγάλη, και ἐγένετο κατοικητήριον δαιμονίων και
^{* Es 1, 11 ss.} φυλακὴ παντὸς πνεύματος ἀκαθάρτου και φυλακὴ παντὸς ὀρνέου
^{13, 21 s.} ἀκαθάρτου και μεμισημένου, ³ ὅτι ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς 3
^{14, 8, 17, 2.} πορνείας αὐτῆς πέπωκεν πάντα τὰ ἔθνη, και οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς
^{* Jer 51, 7.} μετ' αὐτῆς ἐπόρνευσαν, και οἱ ἔμποροι τῆς γῆς ἐκ τῆς δυνάμεως
^{* Nah 3, 4.} τοῦ στρήνου αὐτῆς ἐπλούτησαν. ⁴ και ἤκουσα ἄλλην φωνὴν 4
^{* Jer 51, 6, 9.} ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγουσαν Ἐξέλθετε ἐξ αὐτῆς, ὁ λαὸς μου, ἵνα μὴ
 συγκοινωνήσητε ταῖς ἁμαρτίαις αὐτῆς, και ἐκ τῶν πληγῶν αὐτῆς
 ἵνα μὴ λάβητε, ⁵ ὅτι ἐκολλήθησαν αὐτῆς αἱ ἁμαρτίαι ἄχρι τοῦ 5
^{* Ps 137, 8.} οὐρανοῦ και ἐμνημόνευσεν ὁ θεὸς τὰ ἀδικήματα αὐτῆς. ⁶ ἀπό- 6
 δοτε αὐτῇ ὡς και αὐτὴ ἀπέδωκεν, και διπλώσατε τὰ διπλᾶ κατὰ
 τὰ ἔργα αὐτῆς· ἐν τῷ ποιτηρίῳ ᾧ ἐκέρασεν κεράσατε αὐτῇ
^{* Es 47, 7-9.} διπλοῦν· ⁷ ὅσα ἐδόξασεν αὐτὴν και ἐστρηνίασεν, τοσοῦτον δότε 7
 αὐτῇ βασανισμόν και πένθος. ὅτι ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς λέγει ὅτι
 κάθημαι βασίλισσα και χήρα οὐκ εἰμὶ και πένθος οὐ μὴ ἴδω, ⁸ διὰ 8
 τοῦτο ἐν μᾶ ἡμέρᾳ ἤξουσιν αἱ πληγαὶ αὐτῆς, θάνατος και πέν-
 θος και λιμός, και ἐν πυρὶ κατακαυθήσεται· ὅτι ἰσχυρὸς κύριος
 ὁ θεὸς ὁ κρίνας αὐτήν.
^{* Ez 26, 16, 27, 30.} Και κλαύσουσιν και κόψονται ἐπ' αὐτὴν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς 9
 οἱ μετ' αὐτῆς πορνεύσαντες και στρηνιάσαντες, ὅταν βλέπωσιν

16. και τὸ θηρίον: ἐπὶ τὸ θηρίον 17. om και ποιῆσαι ... μίαν γνώμην ... ἄχρι τελεσθῆ τὰ ἔήματα τ. θ.

XVIII. 1. Και μετὰ ... om ἄλλον 2. ἐν ἰσχυρῷ φωνῇ: ἐν ἰσχύϊ, φωνῇ μεγάλῃ ... δαιμόνων 4. ἵνα μὴ λάβητε ante ἐκ τῶν πληγῶν pon 5. ἐκολλήθησαν: ἠκολούθησαν 6. ἀπέδωκεν ὑμῖν ... τὰ διπλᾶ: αὐτῇ διπλᾶ 7. αὐτήν: ἑαυτήν ... om ὅτι secundum 8. κρίνας: κρίνων 9. κλαύσονται αὐτήν ... ἐπ' αὐτήν: ἐπ' αὐτῆ

- 10 τὸν καπνὸν τῆς πυρώσεως αὐτῆς, ¹⁰ ἀπὸ μακρόθεν ἐστηκότες διὰ τὸν φόβον τοῦ βασανισμοῦ αὐτῆς, λέγοντες Οὐαὶ οὐαὶ, ἡ πόλις ἡ μεγάλη, Βαβυλὼν ἡ πόλις ἡ ἰσχυρά, ὅτι μιᾶ ὥρᾳ ἤλθεν
- 11 ἡ κρίσις σου. ¹¹ καὶ οἱ ἔμποροι τῆς γῆς κλαίουσιν καὶ πενθοῦσιν * Ez 27, 36.
- 12 ἐπ' αὐτήν, ὅτι τὸν γόμον αὐτῶν οὐδεὶς ἀγοράζει οὐκέτι, ¹² γόμον χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ λίθου τιμίον καὶ μαργαρίτου καὶ βυσσίνου καὶ πορφύρας καὶ σηρικῆς καὶ κοκκίνου, καὶ πᾶν ξύλον θύϊνον καὶ πᾶν σκεῦος ἐλεφάντινον καὶ πᾶν σκεῦος ἐκ ξύλου
- 13 τιμιωτάτου καὶ χαλκοῦ καὶ σιδήρου καὶ μαρμάρου, ¹³ καὶ κιννάμωμον καὶ ἄμωμον καὶ θυμιάματα καὶ μύρον καὶ λίβανον καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον καὶ σεμίδαλιν καὶ σῖτον καὶ κτήνη καὶ πρόβατα,
- 14 καὶ ἵππων καὶ ἡδῶν καὶ σωματίων, καὶ ψυχὰς ἀνθρώπων. ¹⁴ καὶ ἡ ὀπίρα σου τῆς ἐπιθυμίας τῆς ψυχῆς ἀπῆλθεν ἀπὸ σοῦ, καὶ πάντα τὰ λιπαρὰ καὶ τὰ λαμπρὰ ἀπόλετο ἀπὸ σοῦ, καὶ οὐκέτι
- 15 αὐτὰ οὐ μὴ εὕρησ. ¹⁵ οἱ ἔμποροι τούτων, οἱ πλουτήσαντες ἀπ' αὐτῆς, ἀπὸ μακρόθεν στήσονται διὰ τὸν φόβον τοῦ βασανισμοῦ
- 16 αὐτῆς κλαίοντες καὶ πενθοῦντες, ¹⁶ λέγοντες Οὐαὶ οὐαὶ, ἡ πόλις ἡ μεγάλη, ἡ περιβεβλημένη βύσσινον καὶ πορφυροῦν καὶ κόκκινον, καὶ κεχρυσωμένη ἐν χρυσῷ καὶ λίθῳ τιμίῳ καὶ μαργαρίταις, ὅτι
- 17 μιᾶ ὥρᾳ ἠρημώθη ὁ τοσοῦτος πλοῦτος. ¹⁷ καὶ πᾶς κυβερνήτης καὶ πᾶς ὁ ἐπὶ τόπον πλέων καὶ ναῦται καὶ ὅσοι τὴν θάλασσαν
- 18 ἐργάζονται, ἀπὸ μακρόθεν ἔστησαν ¹⁸ καὶ ἔκραζον βλέποντες τὸν καπνὸν τῆς πυρώσεως αὐτῆς λέγοντες Τίς ὁμοία τῇ πόλει τῇ
- 19 μεγάλῃ; ¹⁹ καὶ ἐπέβαλον χοῦν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ ἔκραζον κλαίοντες καὶ πενθοῦντες, λέγοντες Οὐαὶ οὐαὶ, ἡ πόλις ἡ μεγάλη, ἐν ἣ ἐπλούτησαν πάντες οἱ ἔχοντες τὰ πλοῖα ἐν τῇ θαλάσῃ ἐκ
- 20 τῆς τιμιότητος αὐτῆς, ὅτι μιᾶ ὥρᾳ ἠρημώθη. ²⁰ εὐφραίνου ἐπ' αὐτῇ, οὐρανὲ καὶ οἱ ἅγιοι καὶ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ προφῆται, ὅτι ἔκριεν ὁ θεὸς τὸ κρίμα ὑμῶν ἐξ αὐτῆς.
- 21 Καὶ ἦρεν εἰς ἄγγελος ἰσχυρὸς λίθον ὡς μύλον μέγαν, καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν θάλασσαν λέγων Οὕτως ὁρμήματι βληθήσεται
- 22 Βαβυλὼν ἡ μεγάλη πόλις, καὶ οὐ μὴ εὐρεθῆ ἔτι. ²² καὶ φωνὴ καθαρωδῶν καὶ μουσικῶν καὶ αὐλητῶν καὶ σαλπιστῶν οὐ μὴ ἀκουσθῆ ἐν σοὶ ἔτι, καὶ πᾶς τεχνίτης πάσης τέχνης οὐ μὴ εὐρεθῆ ἐν σοὶ ἔτι, καὶ φωνὴ μύλου οὐ μὴ ἀκουσθῆ ἐν σοὶ ἔτι, ²³ καὶ φῶς
- 23 ἐν σοὶ ἔτι, καὶ φωνὴ μύλου οὐ μὴ ἀκουσθῆ ἐν σοὶ ἔτι, καὶ φωνὴ νυμφίου καὶ νύμφης οὐ μὴ ἀκουσθῆ ἐν σοὶ ἔτι, ὅτι οἱ ἔμποροί σου ἦσαν οἱ μεγιστᾶνες τῆς γῆς, ὅτι ἐν τῇ φαρμακείᾳ σου ἐπλανήθησαν πάντα τὰ ἔθνη,

10. ἐν μιᾷ 11. ἐπ' αὐτῇ 12. βυσσίνου: βύσσου 13. κιννάμωμον ... om καὶ ἄμωμον 14. σου post ψυχῆς pon ... ἀπόλετο: ἀπῆλθεν ... οὐκέτι οὐ μὴ εὐρήσης αὐτὰ 16. καὶ λέγοντες ... s^e (non s) κεχρυσωμένοι (ex errore) ἐν χρυσῷ 17. ὁ ἐπὶ τόπον πλέων: ἐπὶ τὸν πλοῖον ὁ ὕμιλος 18. βλέποντες: ὀρόντες 19. ἔβαλον ... om τὰ 20. ἐπ' αὐτῇ ... om καὶ οἱ secundum

24 καὶ ἐν αὐτῇ αἵματα προφητῶν καὶ ἁγίων ἐνρέθη καὶ πάντων 24
τῶν ἐσφαγμένων ἐπὶ τῆς γῆς.

XIX.

Hymnus coelestium de Deo justo iudice. Agni nuptiae parantur.
Christus cum suis vincit bestiam ejusque cultores. Epulum avium.

12, 10. Μετὰ ταῦτα ἤκουσα ὡς φωνὴν μεγάλην ὄχλον πολλοῦ ἐν 1
*Ps 104, 35. τῷ οὐρανῷ λεγόντων Ἀλληλούια, ἡ σωτηρία καὶ ἡ δόξα καὶ ἡ
16, 7. δύναμις τοῦ θεοῦ ἡμῶν, 2 ὅτι ἀληθινὰ καὶ δίκαια αἱ κρίσεις 2
αὐτοῦ, ὅτι ἔκρινεν τὴν πόρνην τὴν μεγάλην ἣτις ἐφθειρεν τὴν
γῆν ἐν τῇ πορνείᾳ αὐτῆς, καὶ ἐξεδίκησεν τὸ αἷμα τῶν δούλων
*D1 32, 43. αὐτοῦ ἐκ χειρὸς αὐτῆς. 3 καὶ δευτέρον εἶρηκαν Ἀλληλούια, καὶ 3
*Es 34, 10. ὁ καπνὸς αὐτῆς ἀναβαίνει εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. 4 καὶ 4
ἔπεσαν οἱ πρεσβύτεροι οἱ εἴκοσι τέσσαρες καὶ τὰ τέσσαρα ζῶα,
*Ps 106, 48. καὶ προσεκύνησαν τῷ θεῷ τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῷ θρόνῳ λέγοντες
*Ps 134, 1. Ἀμήν ἀλληλούια. 5 καὶ φωνὴ ἀπὸ τοῦ θρόνου ἐξῆλθεν λέγουσα 5
Αἰνεῖτε τῷ θεῷ ἡμῶν, πάντες οἱ δούλοι αὐτοῦ καὶ οἱ φοβούμενοι
*14, 2. 2. αὐτόν, οἱ μικροὶ καὶ οἱ μεγάλοι. 6 καὶ ἤκουσα ὡς φωνὴν ὄχλου 6
*Ez 1, 24. πολλοῦ καὶ ὡς φωνὴν ὑδάτων πολλῶν καὶ ὡς φωνὴν βροντῶν
ἰσχυρῶν, λέγοντες Ἀλληλούια, ὅτι ἐβασίλευσεν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν
*Ps 118, 24. ὁ παντοκράτωρ. 7 χαίρωμεν καὶ ἀγαλλιωμέν, καὶ δώσομεν τὴν 7
14, 13. 14. δόξαν αὐτῷ, ὅτι ἦλθεν ὁ γάμος τοῦ ἀρνίου καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ
15, 6. 15. ἠτοιμάσεν ἐαυτήν, 8 καὶ ἐδόθη αὐτῇ ἵνα περιβάληται βύσσινον 8
λαμπρὸν καθαρὸν. τὸ γὰρ βύσσινον τὰ δικαίωματα τῶν ἁγίων
14, 13. 14, 13. ἐστίν. 9 Καὶ λέγει μοι Γράψον Μακάριοι οἱ εἰς τὸ δεῖπνον τοῦ γά- 9
21, 5. 22, 6. 22, 6. μον τοῦ ἀρνίου κεκλημένοι. καὶ λέγει μοι Οὗτοι οἱ λόγοι οἱ ἀληθινοὶ
12, 17. 12, 17. τοῦ θεοῦ εἰσίν. 10 καὶ ἔπεσα ἔμπροσθεν τῶν ποδῶν αὐτοῦ προσκυ- 10
12, 17. 12, 17. νῆσαι αὐτῷ. καὶ λέγει μοι Ὅρα μὴ σὺνδουλὸς σοῦ εἼμι καὶ
τῶν ἀδελφῶν σου τῶν ἐχόντων τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ τῷ θεῷ
προσκύνησον. ἡ γὰρ μαρτυρία Ἰησοῦ ἐστίν τὸ πνεῦμα τῆς προ-
φητείας.

6, 2. Καὶ εἶδον τὸν οὐρανὸν ἠνεωγμένον, καὶ ἰδοὺ ἵππος λευκός, 11
καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτὸν καλούμενος πιστὸς καὶ ἀληθινός, καὶ
ἐν δικαιοσύνῃ κρίνει καὶ πολεμεῖ. 12 οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ φλόξ 12
12, 3. 2, 17. 2, 17. πυρός, καὶ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ διαδήματα πολλὰ, ἔχων ὀνό-
*Es 63, 1 ss. 63, 1 ss. ματα γεγραμμένα καὶ ὄνομα γεγραμμένον ὃ οὐδεὶς οἶδεν εἰ μὴ
αὐτός, 13 καὶ περιβεβλημένος ἱμάτιον βεβαμμένον αἵματι, καὶ 13

24. αἷμα

XIX. 1. Καὶ μετὰ . . . ε (non 5^e) om ὡς . . . ὄχλου πολλοῦ μεγάλην . . .
λέγοντος . . . δόξα: add καὶ ἡ τιμὴ . . . τοῦ θεοῦ: κυρίῳ τῷ θεῷ 2. ἐκ τῆς
χειρὸς 4. ἔπεσον . . . εἴκοσι-καὶ . . . τέσσαρα . . . ἐπὶ τοῦ θρόνου 5. ἀπό:
ἐκ . . . τὸν θεόν . . . καὶ οἱ μικροὶ 6. 5^e λεγόντων, 5 λέγοντας . . . om ἡμῶν 7.
ἀγαλλιώμεθα καὶ δῶμεν 8. βύσσ. καθαρὸν καὶ λαμπρὸν . . . ἐστι τῶν ἁγίων
9. οἱ ἀληθινοί: om οἱ . . . εἰσι τοῦ θεοῦ 10. ἔπεσον . . . Ἰησοῦ bis: praem
τοῦ 11. ἀνεωγμένον 12. ὡς φλόξ . . . om ὀνόματα γεγραμμένα καὶ

- 14 κέκληται τὸ ὄνομα αὐτοῦ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ. ¹⁴ καὶ τὰ στρατεύματα τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ ἠκολούθει αὐτῷ ἐπὶ ἵπποις λευκοῖς, ἐν-
 15 δεδυμένοι βύσσιον λευκὸν καθαρὸν. ¹⁵ καὶ ἐκ τοῦ στόματος ^{8.}
 αὐτοῦ ἐκπορεύεται ῥομφαία ὀξεῖα, ἵνα ἐν αὐτῇ πατάξῃ τὰ ἔθνη. ^{1, 16.}
 καὶ αὐτὸς ποιμανεῖ αὐτοὺς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ, καὶ αὐτὸς πατεῖ ^{2, 12.}
 τὴν ληνὸν τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ τοῦ παντο- ^{12, 5.}
 16 κράτορος. ¹⁶ καὶ ἔχει ἐπὶ τὸ ἱμάτιον καὶ ἐπὶ τὸν μηρὸν αὐτοῦ ^{14, 19.}
 ὄνομα γεγραμμένον Βασιλεὺς βασιλέων καὶ κύριος κυρίων. ^{*Es 63, 3.}
 17 Καὶ εἶδον ἓνα ἄγγελον ἐστῶτα ἐν τῷ ἡλίῳ, καὶ ἔκραξεν ^{*Ez 39,}
 φωνῇ μεγάλῃ λέγων πᾶσιν τοῖς ὀρνέοις τοῖς πετομένοις ἐν μεσου- ^{17-20.}
 ρανήματι Δεῦτε συνάχθητε εἰς τὸ δεῖπνον τὸ μέγα τοῦ Θεοῦ,
 18 ¹⁸ ἵνα φάγητε σάρκας βασιλέων καὶ σάρκας χιλιάρχων καὶ σάρκας ^{17, 14.}
 ἰσχυρῶν καὶ σάρκας ἵππων καὶ τῶν καθημένων ἐπ' αὐτῶν, καὶ ^{14, 19.}
 σάρκας πάντων ἐλευθέρων τε καὶ δούλων καὶ μικρῶν τε καὶ με-
 19 γάλων. ¹⁹ Καὶ εἶδον τὸ θηρίον καὶ τοὺς βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ ^{17, 12.}
 τὰ στρατεύματα αὐτῶν συνηγμένα ποιῆσαι τὸν πόλεμον μετὰ ^{16, 14.}
 τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ ἵππου καὶ μετὰ τοῦ στρατεύματος αὐτοῦ.
 20 ²⁰ καὶ ἐπιάσθη τὸ θηρίον καὶ ὁ μετ' αὐτοῦ ψευδοπροφήτης ὁ ^{16, 13.}
 ποιήσας τὰ σημεῖα ἐνώπιον αὐτοῦ, ἐν οἷς ἐπλάνησεν τοὺς λαβόν- ^{20, 10.}
 τας τὸ χάραγμα τοῦ θηρίου καὶ τοὺς προσκυνούντας τῇ εἰκόνι ^{16, 13.}
 αὐτοῦ· ζῶντες ἐβλήθησαν οἱ δύο εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρὸς τὴν ^{20, 10.}
 21 καιομένην ἐν θείῳ. ²¹ καὶ οἱ λοιποὶ ἀπεκτάνθησαν ἐν τῇ ῥομ- ^{*Es 30,}
 φαίᾳ τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ ἵππου τῇ ἐξελθούσῃ ἐκ τοῦ στό- ^{33.}
 ματος αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ ὄρνεα ἐχορτάσθησαν ἐκ τῶν σαρκῶν αὐτῶν.

XX.

Dracone ligato resurgunt ad regnum mille annorum. Gog et Magog.
 Diabolo perditio fit iudicium extremum.

- 1 Καὶ εἶδον ἄγγελον καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἔχοντα τὴν ^{18, 1.}
 2 κλεῖν τῆς ἀβύσσου καὶ ἄλυσιν μεγάλην ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ. ^{9, 1.} ² καὶ ^{12, 9.}
 ἐκράτησεν τὸν δράκοντα, ὁ ὄφις ὁ ἀρχαῖος, ὅς ἐστιν διάβολος
 3 καὶ ὁ σατανᾶς, καὶ ἔδhsεν αὐτὸν χίλια ἔτη, ³ καὶ ἔβαλεν αὐτὸν ^{*Es 21, 22}
 εἰς τὴν ἀβύσσον, καὶ ἔκλεισεν καὶ ἐσφράγισεν ἐπάνω αὐτοῦ, ἵνα ^{17, 10.}
 μὴ πλανᾷ ἔτι τὰ ἔθνη, ἄχρι τελεσθῆ τὰ χίλια ἔτη· μετὰ ταῦτα
 δεῖ λυθῆναι αὐτὸν μικρὸν χρόνον.
 4 Καὶ εἶδον θρόνους, καὶ ἐκάθισαν ἐπ' αὐτούς, καὶ κρίμα ^{*Dan 7, 9.}
 ἐδόθη αὐτοῖς, καὶ τὰς ψυχὰς τῶν πεπελεκισμένων διὰ τὴν μαρ- ^{22, 27.}
 τυρίαν Ἰησοῦ καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ οὔτινες οὐ προσεκύ- ^{6, 9. etc}

13. καλεῖται 14. 5 (non 5^e) om τά secundum . . . ἐπί: ἐφ' . . . λευκὸν καὶ
 15. πατάξῃ: πατάσῃ . . . καὶ τῆς ὀργῆς 16. τὸ ὄνομα 17. πετομένοις . . .
 συνάχθητε: καὶ συνάγεσθε . . . τὸ μέγα τοῦ: τοῦ μεγάλου 18. om τε bis
 19. τὸν πόλεμον: om τὸν 20. τῷ θείῳ 21. ἐξελθούσῃ: ἐκπορευομένη

XX. 1. τὴν κλεῖδα 2. τὸν ὄφιν τὸν ἀρχαῖον . . . ὁ σατανᾶς: om ὁ 3.
 ἔκλεισεν αὐτὸν . . . πλανήσῃ τὰ ἔθνη ἔτι . . . καὶ μετὰ . . . αὐτὸν λύθῆναι

νησαν τὸ θηρίον οὐδὲ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ καὶ οὐκ ἔλαβον τὸ
 χάραγμα ἐπὶ τὸ μέτωπον καὶ ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτῶν· καὶ ἔζησαν
 καὶ ἐβασίλευσαν μετὰ τοῦ Χριστοῦ χίλια ἔτη. ⁵ οἱ λοιποὶ τῶν 5
 νεκρῶν οὐκ ἔζησαν ἄχρι τελεσθῆ τὰ χίλια ἔτη. Αὕτη ἡ ἀνάστα-
 σις ἡ πρώτη. ⁶ μακάριος καὶ ἅγιος ὁ ἔχων μέρος ἐν τῇ ἀναστά- 6
 σει τῇ πρώτῃ· ἐπὶ τούτων ὁ δευτέρος θάνατος οὐκ ἔχει ἐξουσίαν,
 ἀλλ' ἐσονται ἱερεῖς τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ Χριστοῦ, καὶ βασιλεύσουσιν
 μετ' αὐτοῦ χίλια ἔτη.

^{*Es 38, 39.} Καὶ ὅταν τελεσθῆ τὰ χίλια ἔτη, λυθήσεται ὁ σατανᾶς ἐκ 7
 τῆς φυλακῆς αὐτοῦ, ⁸ καὶ ἐξελεύσεται πλανῆσαι τὰ ἔθνη τὰ ἐν 8
 ταῖς τέσσαρσιν γωνίαις τῆς γῆς, τὸν Γῶγ καὶ τὸν Μαγῶγ, συνα-
 γαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὸν πόλεμον, ὧν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ὡς ἡ ἄμμος
 τῆς θαλάσσης. ⁹ καὶ ἀνέβησαν ἐπὶ τὸ πλάτος τῆς γῆς, καὶ ἐκύ- 9
 κλευσαν τὴν παρεμβολὴν τῶν ἁγίων καὶ τὴν πόλιν τὴν ἡγαπημέ-
 νην· καὶ κατέβη πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατέφαγεν αὐτούς· 10
¹⁰ καὶ ὁ διάβολος ὁ πλανῶν αὐτοὺς ἐβλήθη εἰς τὴν λίμνην τοῦ 10
 πυρός καὶ θείου, ὅπου καὶ τὸ θηρίον καὶ ὁ ψευδοπροφήτης, καὶ
 βασανισθήσονται ἡμέρας καὶ νυκτὸς εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

^{*Dan 7, 9 s.} Καὶ εἶδον θρόνον μέγαν λευκὸν καὶ τὸν καθήμενον ἐπ' αὐ- 11
 τόν, οὗ ἀπὸ προσώπου ἐφηνεν ἡ γῆ καὶ ὁ οὐρανός, καὶ τόπος 12
 οὐκ εὔρεθη αὐτοῖς. ¹² καὶ εἶδον τοὺς νεκροὺς τοὺς μεγάλους καὶ 12
 τοὺς μικροὺς ἐστῶτας ἐνώπιον τοῦ θρόνου, καὶ βιβλία ἠνοιχθη-
 σαν· καὶ ἄλλο βιβλίον ἠνοιχθη, ὃ ἐστὶν τῆς ζωῆς· καὶ ἐκρίθησαν 13
^{*Mal 2, 16.} οἱ νεκροὶ ἐκ τῶν γεγραμμένων ἐν τοῖς βιβλίοις κατὰ τὰ ἔργα αὐ- 13
 τῶν. ¹³ καὶ ἔδωκεν ἡ θάλασσα τοὺς νεκροὺς τοὺς ἐν αὐτῇ, καὶ ὁ 13
 θάνατος καὶ ὁ ἄδης ἔδωκεν τοὺς νεκροὺς τοὺς ἐν αὐτοῖς, καὶ 14
 ἐκρίθησαν ἕκαστος κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν. ¹⁴ καὶ ὁ θάνατος καὶ 14
 ὁ ἄδης ἐβλήθησαν εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός. Οὗτος ὁ θάνατος 15
^{21, 8.} ὁ δευτέρος ἐστὶν, ἡ λίμνη τοῦ πυρός. ¹⁵ καὶ εἴ τις οὐκ εὔρεθη ἐν 15
^{3, 5, etc} τῇ βίβλῳ τῆς ζωῆς γεγραμμένος, ἐβλήθη εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός.

XXI.

Novum coelum, nova terra, nova Hierosolyma. Novae urbis, sponsae
 agni splendor coelestis. Duodecim portae ac lumen coeleste.

^{*Es 65, 17, 66, 22.} Καὶ εἶδον οὐρανὸν καινὸν καὶ γῆν καινὴν· ὁ γὰρ πρῶτος 1
^{2 Pe 3, 13.} οὐρανός καὶ ἡ πρώτη γῆ ἀπῆλθαν, καὶ ἡ θάλασσα οὐκ ἔστιν ἔτι. 2
^{3, 12.} ^{He 12, 22.} ² καὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν Ἱερουσαλὴμ καινὴν εἶδον καταβαίνου- 2

4. τῷ θηρίῳ οὔτε... σε (non ε) τῇ εἰκόνι... μέτωπον αὐτῶν... τοῦ Χρι-
 στοῦ· ε (non σε) om τοῦ... τὰ χίλια 5. οἱ δέ... ἀνέζησαν ἕως τελ. 6. ὁ
 θάν. ὁ δεύτ. 8. εἰς πόλεμον... om αὐτῶν 9. ἐκύκλωσαν... ἀπὸ τοῦ
 θεοῦ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ 10. ὅπου καί: om καὶ 11. λευκὸν μέγαν... ἐπ' αὐτοῦ
 12. τοὺς νεκροὺς μικροὺς καὶ μεγάλους... θρόνου: θεοῦ... ἠνοιχθησαν
 ... βιβλίον ἄλλο ἠνοιχθη 13. τοὺς ἐν αὐτῇ νεκροὺς... τοὺς ἐν αὐτοῖς νε-
 κροὺς 14. Οὗτ. ἐστὶν ὁ δευτέρος θάνατος... om ἡ λίμνη τοῦ πυρός

XXI. 1. παρῆλθε 2. καὶ ἐγὼ Ἰωάννης εἶδον τὴν πόλιν τ. ἀ. I. κ. κατ.

- σαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ θεοῦ, ἡτοιμασμένην ὡς νύμφην κε-
 3 κοσμημένην τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς. ³ καὶ ἤκουσα φωνῆς μεγάλης ἐκ τοῦ
 θρόνου λεγούσης Ἰδοὺ ἡ σκηνὴ τοῦ θεοῦ μετὰ τῶν ἀνθρώπων,
 καὶ σκηνώσει μετ' αὐτῶν, καὶ αὐτοὶ λαὸς αὐτοῦ ἔσονται, καὶ αὐ- ^{2 Co 6, 16.}
 4 τὸς ὁ θεὸς ἔσται μετ' αὐτῶν θεὸς αὐτῶν, ⁴ καὶ ἐξαλείψει πᾶν
 δάκρυον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, καὶ ὁ θάνατος οὐκ ἔσται ^{7, 17.}
 ἔτι, οὔτε πένθος οὔτε κρραυγὴ οὔτε πόνος οὐκ ἔσται ἔτι· ὅτι τὰ ^{*Es 25, 8.}
 5 πρῶτα ἀπῆλθαν. ⁵ καὶ εἶπεν ὁ καθήμενος ἐπὶ τῷ θρόνῳ Ἰδοὺ ^{*Es 43, 19}
 καινὰ ποιῶ πάντα. καὶ λέγει Γράφων, ὅτι οὗτοι οἱ λόγοι πιστοὶ καὶ ^{2 Co 5, 17.}
 6 ἀληθινοὶ εἰσιν. ⁶ καὶ εἶπέν μοι Γέγοναν. ἐγὼ εἰμι τὸ ἄλφα καὶ ^{19, 92.}
 τὸ ὦ, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος. ἐγὼ τῷ διψῶντι δώσω αὐτῷ ἐκ τῆς ^{2, 6.}
 7 πηγῆς τοῦ ὕδατος τῆς ζωῆς δωρεάν. ⁷ ὁ νικῶν κληρονομήσει ^{16, 17.}
 8 ταῦτα, καὶ ἔσομαι αὐτῷ θεὸς καὶ αὐτὸς ἔσται μοι υἱός. ⁸ τοῖς δὲ ^{22, 13 etc}
 δειλοῖς καὶ ἀπίστοις καὶ ἐβδελυγμένοις καὶ φονεῦσιν καὶ πόρνοις ^{3. etc}
 καὶ φαρμακοῖς καὶ εἰδωλολάτραις καὶ πᾶσιν τοῖς ψευδέσιν τὸ ^{22, 15.}
 μέρος αὐτῶν ἐν τῇ λίμνῃ τῇ καιομένῃ πυρὶ καὶ θείῳ, ὃ ἔστιν ὁ ^{20, 10.}
 θάνατος ὁ δεύτερος. ^{20, 14.}
- 9 Καὶ ἦλθεν εἰς ἐκ τῶν ἐπτὰ ἀγγέλων τῶν ἐχόντων τὰς ἐπτὰ ^{15, 1.}
 φιάλας γεμούσας ἐπὶ πληγῶν τῶν ἐσχάτων, καὶ ἐλάλησεν μετ' ^{17, 1.}
 ἐμοῦ λέγων Δεῦρο, δεῖξω σοὶ τὴν γυναῖκα τὴν νύμφην τοῦ ἀρνίου.
 10 ¹⁰ καὶ ἀπῆνεγκέν με ἐν πνεύματι ἐπ' ὄρος μέγα καὶ ὑψηλόν, καὶ ^{19, 7.}
 ἔδειξέν μοι τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν Ἰερουσαλὴμ καταβαίνουσαν ἐκ ^{17, 3.}
 11 τοῦ οὐρανοῦ· ἐκ τοῦ θεοῦ, ¹¹ ἔχουσαν τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ· ὁ ^{*Es 40, 2.}
 φωστὴρ αὐτῆς ὅμοιος λίθῳ τιμιωτάτῳ, ὡς λίθῳ ἰάσπιδι κρυσταλ-
 12 λίζοντι. ¹² ἔχουσα τεῖχος μέγα καὶ ὑψηλόν, ἔχουσα πυλῶνας δώ- ^{*Ez 48,}
 δεκα, καὶ ἐπὶ τοῖς πυλῶσιν ἀγγέλους δώδεκα, καὶ ὀνόματα ἐπιγε- ^{31 ss.}
 γραμμένα, ἃ ἔστιν ὀνόματα τῶν δώδεκα φυλῶν υἱῶν Ἰσραὴλ.
 13 ¹³ ἀπὸ ἀνατολῶν πυλῶνες τρεῖς, καὶ ἀπὸ βορρᾶ πυλῶνες τρεῖς,
 καὶ ἀπὸ νότου πυλῶνες τρεῖς, καὶ ἀπὸ δυσμῶν πυλῶνες τρεῖς.
 14 ¹⁴ καὶ τὸ τεῖχος τῆς πόλεως ἔχον θεμελίους δώδεκα, καὶ ἐπ' αὐ-
 15 τῶν δώδεκα ὀνόματα τῶν δώδεκα ἀποστόλων τοῦ ἀρνίου. ¹⁵ καὶ ^{*Ez 40, 3.}
 ὁ λαλῶν μετ' ἐμοῦ εἶχεν μέτρον κάλαμον χρυσοῦν, ἵνα μετρήσῃ
 16 τὴν πόλιν καὶ τοὺς πυλῶνας αὐτῆς καὶ τὸ τεῖχος αὐτῆς. ¹⁶ καὶ ^{*Ez 41,}
 ἡ πόλις τετραγώνος κεῖται, καὶ τὸ μῆκος αὐτῆς ὅσον καὶ τὸ ^{21.}
 πλάτος. καὶ ἐμέτρησεν τὴν πόλιν τῷ καλάμῳ ἐπὶ σταδίου

2. ἀπὸ τ. θεοῦ ἐκ τ. οὐρανοῦ 3. θρόνου: οὐρανοῦ... λαοὶ 4. ἐξαλείψει ὁ θεός... ἀπῆλθον 5. τῷ θρόνῳ: τοῦ θρόνου... καινὰ πάντα ποιῶ... λέγει μοι... ἀληθινοὶ καὶ πιστοὶ 6. Γέγονε... ἄλφα: Α... om αὐτῷ 7. ταῦτα: πάντα... ὁ υἱός 8. τοῖς δὲ δειλοῖς: δειλοῖς δέ... φαρμακεῦσι... ὁ δεύτερος θάνατος 9. ἦλθε πρὸς με εἰς τῶν ἐπτὰ... τὰς γεμούσας τῶν ἐπτὰ πληγῶν... τὴν νύμφην τοῦ ἀρνίου τὴν γυναῖκα 10. τὴν μεγάλην τὴν ἁγίαν... ἐκ secundum: ἀπὸ 11. καὶ ὁ φωστὴρ 12. ἔχουσαν τε τεῖχος... ἔχουσαν πυλῶνας... om ὀνόματα secundum... τῶν υἱῶν 13. ἀπ' ἀνατολῆς... καὶ ter om 14. ἐπ' αὐτῶν: ἐν αὐτοῖς... om δώδεκα secundum 15. om μέτρον 16. τοσοῦτόν ἐστιν ὅσον καί... (non 5^e) ἐπὶ σταδίων

δεκαδύο χιλιάδων· τὸ μήκος καὶ τὸ πλάτος καὶ τὸ ὕψος αὐτῆς ἴσα ἐστίν. ¹⁷ καὶ ἐμέτρησεν τὸ τεῖχος αὐτῆς ἑκατὸν τεσσαράκοντα ¹⁸ ^{*Zach 2,5.} τεσσαράρων πηχῶν, μέτρον ἀνθρώπου, ὃ ἐστὶν ἀγγέλου. ¹⁸ καὶ ἦν ¹⁸ ἡ ἐνδόμησις τοῦ τεύχους αὐτῆς ἰασπις, καὶ ἡ πόλις χρυσοῖον καθαρὸν ὅμοιον ὑάλῳ καθαρῷ. ¹⁹ οἱ θεμέλιοι τοῦ τεύχους τῆς ¹⁹ πόλεως παντὶ λίθῳ τιμῷ κεκοσμημένοι· ὁ θεμέλιος ὁ πρῶτος ἰασπις, ὁ δευτέρος σάφειρος, ὁ τρίτος χαλκηδών, ὁ τέταρτος σμάρραγδος, ²⁰ ὁ πέμπτος σαρδόνυξ, ὁ ἕκτος σάρδιον, ὁ ἕβδομος χρυσόλιθος, ὁ ὄγδοος βήρυλλος, ὁ ἕνατος τοπάζιον, ὁ δέκατος χρυσόπρασος, ὁ ἐνδέκατος ὑάκινθος, ὁ δωδέκατος ἀμβυστος.

^{12.} ²¹ καὶ οἱ δώδεκα πυλῶνες δώδεκα μαργαρίται· ἀνά εἰς ἕκαστος ²¹ τῶν πυλώνων ἦν ἕξ ἐνὸς μαργαρίτου. καὶ ἡ πλατεῖα τῆς πόλεως χρυσοῖον καθαρὸν ὡς ὑάλος διανγῆς. ²² καὶ γὰρ οὐκ εἶδον ἐν ²² αὐτῇ· ὁ γὰρ κύριος ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ καὶ αὐτῆς ἐστίν, καὶ τὸ ἄρνιον. ²³ καὶ ἡ πόλις οὐ χρειαν ἔχει τοῦ ἡλίου οὐδὲ τῆς ²³ σελήνης, ἵνα φαίνωσιν αὐτῇ· ἡ γὰρ δόξα τοῦ θεοῦ ἐφώτισεν αὐτήν, καὶ ὁ λύχνος αὐτῆς τὸ ἄρνιον. ²⁴ καὶ περιπατήσουσιν τὰ ²⁴ ἔθνη διὰ τοῦ φωτὸς αὐτῆς, καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς φέρουσιν τὴν δόξαν αὐτῶν εἰς αὐτήν, ²⁵ καὶ οἱ πυλῶνες αὐτῆς οὐ μὴ ²⁵ κλεισθῶσιν ἡμέρας, νύξ γὰρ οὐκ ἔσται ἐκεῖ, ²⁶ καὶ οἴσουσιν τὴν ²⁶ δόξαν καὶ τὴν τιμὴν τῶν ἔθνῶν εἰς αὐτήν. ²⁷ καὶ οὐ μὴ εἰσέλθῃ ²⁷ εἰς αὐτήν πᾶν κοινὸν καὶ ὁ ποιῶν βδέλυγμα καὶ ψεῦδος, εἰ μὴ οἱ γεγραμμένοι ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς τοῦ ἄρνιου.

XXII.

Flumen arborque vitae. Beatitas aeterna. Johannes testis fidus. Promissa et comminationes Dei. Verba fida et sancte tuenda. Christi reditus certus.

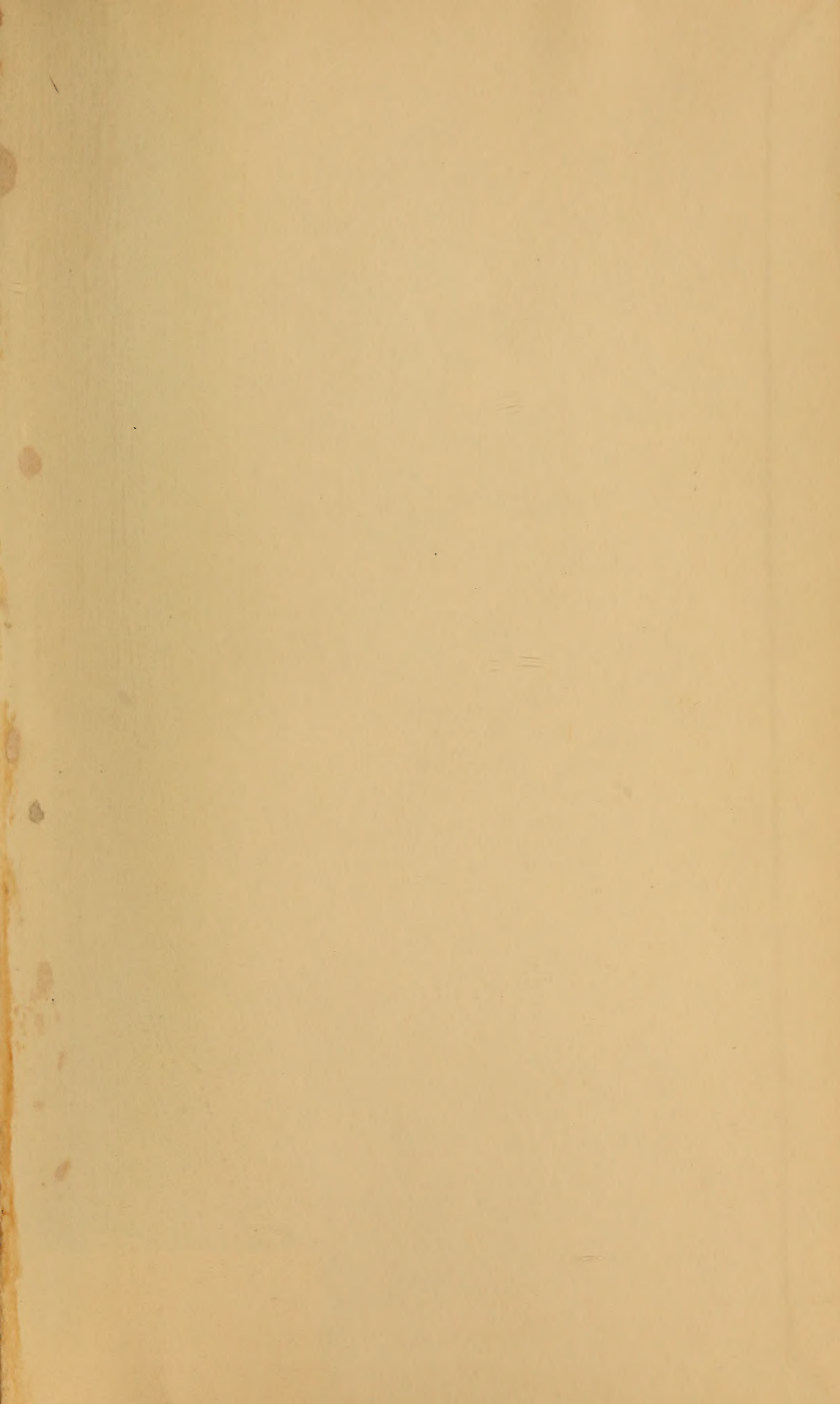
^{*Ez 47, 1.} Καὶ ἔδειξέν μοι ποταμὸν ὕδατος ζωῆς λαμπρὸν ὡς κρύσταλλον, ἐκπορευόμενον ἐκ τοῦ θρόνου τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ ἄρνιου. ² ἐν ² ^{*Ez 47, 7.} ^{2, 7.} μέσῳ τῆς πλατείας αὐτῆς καὶ τοῦ ποταμοῦ ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν ξύλον ζωῆς ποιῶν καρποὺς δώδεκα, κατὰ μῆνα ἀποδιδὼς ἕκαστον τὸν καρπὸν αὐτοῦ, καὶ τὰ φύλλα τοῦ ξύλου εἰς θεραπείαν τῶν ἔθνῶν. ³ καὶ πᾶν κατάθεμα οὐκ ἔσται ἔτι. καὶ ὁ θρόνος ³ τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ ἄρνιου ἐν αὐτῇ ἔσται, καὶ οἱ δοῦλοι αὐτοῦ λατρεύσουσιν αὐτῷ ⁴ καὶ ὕψονται τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ τὸ ⁴ ^{7, 3.} ^{21, 23.} ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν. ⁵ καὶ νύξ οὐκ ἔσται, καὶ οὐ ⁵ ^{25.} χρειά λύχνου καὶ φωτὸς, ὅτι κύριος ὁ θεὸς φωτιεῖ ἐπ' αὐτούς, καὶ

16. δεκαδύο· δώδεκα 17. τεσσαράκοντα 18. ὅμοια 19. καὶ οἱ θεμέλιοι 20. σάρδιος 21. διανγῆς· διαφανῆς 23. φαίνωσιν ἐν 24. καὶ περιπατ. τὰ ἔθνη διὰ τοῦ φωτὸς αὐτῆς· καὶ τὰ ἔθνη τῶν σωζομένων ἐν τῷ φωτὶ αὐτῆς περιπατήσουσι... τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν 27. κοινόν· κοινοῦν... ὁ ποιῶν· ποιῶν

XXII. 1. καθαρὸν ποταμὸν 2. ἐκεῖθεν· ἐντεῦθεν... κατὰ μῆνα ἕνα ἕκαστον ἀποδιδόν 3. κατάθεμα 5. ἔσται ἐκεῖ... οὐ χρειά· χρειάν οὐκ ἔχοισι... φωτὸς ἡλίου... φωτιεῖ· φωτίζει... om ἐπ'

- 6 βασιλεύσουσιν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ⁶ Καὶ εἶπέν μοι Οὗτοι ^{* Dan 7, 27, 21, 5.}
οἱ λόγοι πιστοὶ καὶ ἀληθινοί, καὶ κύριος ὁ θεὸς τῶν πνευμάτων
τῶν προφητῶν ἀπέστειλεν τὸν ἄγγελον αὐτοῦ δεῖξαι τοῖς δούλοις 1.
7 αὐτοῦ ἃ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει. ⁷ καὶ ἰδοὺ ἔρχομαι ταχύ. μακά- 3, 11.
ριος ὁ τηρῶν τοὺς λόγους τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου.
8 Κάγω Ἰωάννης ὁ ἀκούων καὶ βλέπων ταῦτα· καὶ ὅτε ἤκουσα
καὶ ὅτε εἶδον, ἔπεσα προσκυνῆσαι ἔμπροσθεν τῶν ποδῶν τοῦ
9 ἀγγέλου τοῦ δεικνύοντός μοι ταῦτα. ⁹ καὶ λέγει μοι Ὅρα μὴ ^{19, 10.}
σύνδουλός σου εἰμι καὶ τῶν ἀδελφῶν σου τῶν προφητῶν καὶ τῶν
τηροῦντων τοὺς λόγους τοῦ βιβλίου τούτου· τῷ θεῷ προσκύ-
10 νησον. ¹⁰ καὶ λέγει μοι Μὴ σφραγίσῃς τοὺς λόγους τῆς προφη- ^{10, 4.}
11 τείας τοῦ βιβλίου τούτου· ὁ καιρὸς ἐγγύς ἐστιν. ¹¹ ὁ ἀδικῶν ^{* Dan 12, 4.}
ἀδικησάτω ἔτι, καὶ ὁ ἠυπαρὸς ἠυπαρευθήτω ἔτι, καὶ ὁ δίκαιος ^{1, 3.}
δικαιοσύνην ποιησάτω ἔτι, καὶ ὁ ἅγιος ἁγιασθήτω ἔτι. ^{* Dan 12, 10.}
12 Ἴδου ἔρχομαι ταχύ, καὶ ὁ μισθός μου μετ' ἐμοῦ, ἀποδοῦναι ^{7.}
13 ἐκάστῳ ὡς τὸ ἔργον ἐστὶν αὐτοῦ. ¹³ ἐγὼ τὸ ἄλφα καὶ τὸ ὦ, ^{* Es 40, 10.}
14 πρῶτος καὶ ἔσχατος, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος. ¹⁴ μακάριοι οἱ ποιοῦντες ^{1, 8.}
τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ἵνα ἔσται ἡ ἐξουσία αὐτῶν ἐπὶ τὸ ξύλον τῆς ^{21, 6.}
15 ζωῆς καὶ τοῖς πυλῶσιν εἰσέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν. ¹⁵ ἔξω οἱ κύνες ^{21, 8.}
καὶ οἱ φαρμακοὶ καὶ οἱ πόρνοι καὶ οἱ φονεῖς καὶ οἱ εἰδωολάτραι ^{Phi 3, 2.}
16 καὶ πᾶς φιλῶν καὶ ποιῶν ψεῦδος. ¹⁶ ἐγὼ Ἰησοῦς ἔπεμψα τὸν
ἄγγελόν μου μαρτυρῆσαι ὑμῖν ταῦτα ταῖς ἐκκλησίαις. ἐγὼ εἰμι ἡ ^{5, 5.}
17 ῥίζα καὶ τὸ γένος Δαυὶδ, ὁ ἀστὴρ ὁ λαμπρὸς ὁ πρωϊνός. ¹⁷ Καὶ ^{2, 28.}
τὸ πνεῦμα καὶ ἡ νύμφη λέγουσιν Ἔρχου. καὶ ὁ ἀκούων εἰπάτω ^{* Es 55, 1.}
Ἔρχου. καὶ ὁ διψῶν ἐρχέσθω, ὁ θέλων λαβέτω ὕδωρ ζωῆς δωρεάν.
18 Μαρτυρῶ ἐγὼ παντὶ τῷ ἀκούοντι τοὺς λόγους τῆς προφη- ^{* Dt 4, 2.}
τείας τοῦ βιβλίου τούτου. εἴαν τις ἐπιθῇ ἐπ' αὐτά, ἐπιθήσει ὁ
θεὸς ἐπ' αὐτὸν τὰς πληγὰς τὰς γεγραμμένας ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ·
19 ¹⁹ καὶ εἴαν τις ἀφελῇ ἀπὸ τῶν λόγων τοῦ βιβλίου τῆς προφητείας ^{15, 1 ss.}
ταύτης, ἀφελεῖ ὁ θεὸς τὸ μέρος αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς καὶ
ἐκ τῆς πόλεως τῆς ἁγίας, τῶν γεγραμμένων ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ.
20 Λέγει ὁ μαρτυρῶν ταῦτα Ναί, ἔρχομαι ταχύ. Ἀμήν, ἔρχου ^{7, 17.}
κύριε Ἰησοῦ.
21 Ἡ χάρις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ μετὰ πάντων. ^{He 13, 25.}
etc

6. πνευμάτων τῶν· ἁγίων 7. om καὶ 8. Κάγω: Καὶ ἐγώ... ὁ βλέπων
ταῦτα καὶ ἀκούων... καὶ ὅτε εἶδον: καὶ ἔβλεψα... 9^e (non ε) ἔπεσον
9. γὰρ εἰμι 10. ὅτι ὁ καιρὸς 11. ὁ ἠυπῶν ἠυπωσάτω... δικαιοσύνην
ποιησάτω: δικαιοθῆτω 12. Καὶ ἰδοὺ... ἐστὶν αὐτοῦ: αὐτοῦ ἔσται 13.
ἐγὼ εἰμι τὸ Ἄ κ. τὸ Ὠ, ἀρχὴ καὶ τέλος, ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος 15. ἔξω δέ
... πᾶς ὁ 16. ἐπὶ ταῖς ἐκκλησίαις... τοῦ Δαβὶδ... ὁ πρωϊνός: καὶ ὀρ-
θρινός 17. Ἔρχου bis et ἐρχέσθω: Ἐλθέ bis et ἐλθέτω... καὶ ὁ θέλων...
λαβέτω: λαμβανέτω τό 18. Συμμαρτυροῦμαι γὰρ παντὶ ἀκούοντι... εἴαν
τις ἐπιθῇ πρὸς ταῦτα... om τῷ 19. ἀφαιρῆ ἄ. τ. λόγων βιβλίου... ἀφαι-
ρήσει... τοῦ ξύλου: βίβλου... καὶ τῶν γεγραμμένων... om τῷ 20. ἔρχου:
praem Ναί 21. κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μ. πάντ. ὑμῶν. Ἀμήν.

Deacidified using the Bookkeeper process.
Neutralizing agent: Magnesium Oxide
Treatment Date: June 2005

PreservationTechnologies
A WORLD LEADER IN PAPER PRESERVATION

111 Thomson Park Drive
Cranberry Township, PA 16066
(724) 779-2111

LIBRARY OF CONGRESS

0 014 396 632 A